הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

דברי צבי

רבי צבי הירש כהנא

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

דברי צבי

רבי צבי הירש כהנא

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/דברי-צבי/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611161422 של הספרייה.

תוכן העניינים

סימן א 14
סימן ב 16
סימן ג 16
סימן ד 17
סימן ו 18
סימן ח 19
סימן ט 20
סימן י 20
סימן יא 21
סימן יב 22
סימן יג 22
סימן יד 23
סימן טו 23
סימן יז 24
סימן יח 24
סימן יט 25
סימן כא 25
סימן כב 26
סימן כג 26
סימן כה 26
סימן כז 27
סימן כח 27
סימן לא 28
סימן לב 28
סימן לג 30
סימן לד 30
סימן לח 31
סימן לט 31
סימן מב 32
סימן מג 33
סימן מד 34
סימן מה 34
סימן מו 35
סימן מז 35
סימן מח 37
סימן מט 38
סימן נ 38
סימן נא 39
סימן נב 39
סימן נג 39
סימן נד 40
סימן נה 40
סימן נו 41
סימן נז 41
סימן נח 42
סימן נט 42
סימן ס 42
סימן סא 43
סימן סב 44
סימן סג 44
סימן סד 45
סימן סה 45
סימן סו 45
סימן סז 46
סימן סח 46
סימן סט 46
סימן ע 47
סימן עא 47
סימן עב 47
סימן עג 48
סימן עד 48
סימן עה 49

סימן עו 49
סימן עז 50
סימן עט 50
סימן פא 50
סימן פב 51
סימן פג 51
סימן פד 52
סימן פה 52
סימן פו 53
סימן פז 53
סימן פח 53
סימן פט 54
סימן צ 54
סימן צא 55
סימן צב 55
סימן צג 55
סימן צד 56
סימן צה 56
סימן צו 56
סימן צז 56
סימן צח 57
סימן צט 57
סימן ק 57
סימן קא 57
סימן קב 58
סימן קג 58
סימן קה 59
סימן קו 59
סימן קז 59
סימן קח 60
סימן קט 61
סימן קי 61
סימן קיא 62
סימן קיב 62
סימן קיג 62
סימן קיד 63
סימן קטו 64
סימן קטז 64
סימן קיז 65
סימן קיח 65
סימן קיט 66
סימן קכ 66
סימן קכא 66
סימן קכב 67
סימן קכג 67
סימן קכד 68
סימן קכה 68
סימן קכו 69
סימן קכז 69
סימן קכח 70
סימן קכט 72
סימן קל 73
סימן קלא 73
סימן קלב 74
סימן קלג 74
סימן קלד 75
סימן קלה 75
סימן קלו 75
סימן קלז 76
סימן קלח 76
סימן קלט 77
סימן קמ 77
סימן קמא 77
סימן קמב 78

סימן קמג 78
סימן קמד 78
סימן קמה 79
סימן קמו 80
סימן קמז 80
סימן קמט 81
סימן קנ 81
סימן קנא 82
סימן קנב 82
סימן קנג 83
סימן קנד 84
סימן קנה 85
סימן קנו 86
סימן קנז 86
סימן קנח 87
סימן קנט 87
סימן קס 88
סימן קסא 88
סימן קסב 88
סימן קסג 90
סימן קסד 91
סימן קסה 91
סימן קסו 91
סימן קסז 92
סימן קסח 93
סימן קסט 94
סימן קע 94
סימן קעא 94
סימן קעב 94
סימן קעג 95
סימן קעד 95
סימן קעה 96
סימן קעו 97
סימן קעז 97
סימן קעח 97
סימן קעט 98
סימן קפ 98
סימן קפא 99
סימן קפב 99
סימן קפג 100
סימן קפד 100
סימן קפה 100
סימן קפו 100
סימן קפז 101
סימן קפח 101
סימן קפט 102
סימן קצ 103
סימן קצא 103
סימן קצב 104
סימן קצג 104
סימן קצד 104
סימן קצה 105
סימן קצו 105
סימן קצז 106
סימן קצח 107
סימן קצט 107
סימן ר 107
סימן רא 108
סימן רב 109
סימן רג 109
סימן רד 110
סימן רה 110
סימן רו 111
סימן רז 112

סימן רח 112
סימן רט 113
סימן ריא 114
סימן ריא 115
סימן ריב 115
סימן ריג 116
סימן ריד 116
סימן רטו 116
סימן רטז 117
סימן ריז 117
סימן ריח 118
סימן ריט 118
סימן רכ 118
סימן רכא 119
סימן רכב 119
סימן רכג 119
סימן רכד 120
סימן רכה 120
סימן רכו 121
סימן רכז 121
סימן רכח 121
סימן רכט 122
סימן רל 122
סימן רלא 122
סימן רלב 123
סימן רלג 123
סימן רלד 124
סימן רלה 124
סימן רלו 125
סימן רלז 126
סימן רלח 126
סימן רלט 126
סימן רמ 127
סימן רמב 127
סימן רמג 127
סימן רמד 128
סימן רמה 128
סימן רמו 128
סימן רמז 129
סימן רמח 130
סימן רמט 130
סימן רנ 131
סימן רנא 131
סימן רנב 132
סימן רנג 133
סימן רנד 134
סימן רנה 135
סימן רנו 136
סימן רנז 136
סימן רנח 137
סימן רנט 137
סימן רס 138
סימן רסא 139
סימן רסב 140
סימן רסג 140
סימן רסד 141
סימן רסה 141
סימן רסו 142
סימן רסז 143
סימן רסח 143
סימן רסט 143
סימן רע 144
סימן רעא 144
סימן רעב 145

סימן רעג 146
סימן רעד 146
סימן רעה 147
סימן רעו 147
סימן רעז 148
סימן רעח 148
סימן רעט 149
סימן רפ 149
סימן רפא 150
סימן רפב 150
סימן רפג 151
סימן רפד 151
סימן רפה 152
סימן רפו 152
סימן רפז 153
סימן רפח 153
סימן רפט 154
סימן רצ 154
סימן רצא 154
סימן רצב 155
סימן רצג 155
סימן רצד 155
סימן רצה 156
סימן רצו 156
סימן רצז 157
סימן רצח 158
סימן רצט 159
סימן ש 159
סימן שא 160
סימן שב 162
סימן שג 163
סימן שד 163
סימן שה 164
סימן שו 164
סימן שז 166
סימן שח 167
סימן שט 170
סימן שי 171
סימן שיא 171
סימן שיב 172
סימן שיג 173
סימן שיד 174
סימן שטו 175
סימן שטז 176
סימן שיז 177
סימן שיח 177
סימן שיט 180
סימן שכ 180
סימן שכא 181
סימן שכב 182
סימן שכג 183
סימן שכד 185
סימן שכה 186
סימן שכו 189
סימן שכז 190
סימן שכח 190
סימן שכט 192
סימן של 193
סימן שלא 194
סימן שלב 197
סימן שלג 197
סימן שלד 198
סימן שלה 198
סימן שלו 199

סימן שלז 200
סימן שלח 201
סימן שלט 202
סימן שמ 203
סימן שמא 205
סימן שמב 206
סימן שמג 207
סימן שמד 208
סימן שמה 208
סימן שמו 210
סימן שמז 211
סימן שמח 212
סימן שמט 212
סימן שנ 213
סימן שנא 213
סימן שנב 214
סימן שנג 215
סימן שנד 216
סימן שנה 217
סימן שנו 217
סימן שנז 218
סימן שנח 219
סימן שנט 220
סימן שסא 221
סימן שסב 221
סימן שסג 223
סימן שסד 226
סימן שסה 226
סימן שסו 227
סימן שסז 228
סימן שסח 228
סימן שסט 229
סימן שע 229
סימן שעא 230
סימן שפ 230
סימן שפא 230
סימן שפב 231
סימן שפג 232
סימן שפה 232
סימן שפז 232
סימן שפח 233
סימן שצב 234
סימן שצג 234
סימן שצד 235
סימן שצה 235
סימן שצו 235
סימן שצז 236
סימן שצח 237
סימן שצט 238
סימן ת 238
סימן תא 239
סימן תב 239
סימן תג 240
סימן תד 240
סימן תה 241
סימן תו 242
סימן תח 242
סימן תט 243
סימן תי 245
סימן תיא 245
סימן תיב 245
סימן תיג 246
סימן תיד 246
סימן תטו 247

סימן תטז 248
סימן תיז 249
סימן תיח 249
סימן תיט 250
סימן תכ 250
סימן תכא 250
סימן תכב 251
סימן תכג 253
סימן תכד 253
סימן תכה 253
סימן תכו 254
סימן תכח 255
סימן תכט 255
סימן תל 257
סימן תלא 257
סימן תלב 260
סימן תלג 261
סימן תלד 263
סימן תלה 264
סימן תלו 265
סימן תלז 267
סימן תלח 270
סימן תלט 271
סימן תמא 274
סימן תמב 275
סימן תמג 280
סימן תמד 282
סימן תמה 284
סימן תמו 286
סימן תמז 289
סימן תמח 296
סימן תמט 299
סימן תנא 302
סימן תנג 309
סימן תנד 311
סימן תנה 312
סימן תנו 313
סימן תנז 314
סימן תנח 316
סימן תנט 317
סימן תסא 320
סימן תסב 321
סימן תסג 323
סימן תסד 324
סימן תסה 324
סימן תסו 325
סימן תסז 326
סימן תסח 333
סימן תסט 335
סימן תעא 336
סימן תעב 338
סימן תעג 339
סימן תעד 342
סימן תעה 342
סימן תעו 344
סימן תעז 346
סימן תעח 346
סימן תעט 347
סימן תפא 348
סימן תפב 349
סימן תפג 349
סימן תפד 350
סימן תפה 350
סימן תפו 351

סימן תפז 351
סימן תפח 352
סימן תפט 352
סימן תצא 355
סימן תצב 356
סימן תצג 356
סימן תצד 357
סימן תצה 357
סימן תצו 359
סימן תצז 359
סימן תצח 362
סימן תצט 367
סימן תקא 370
סימן תקב 372
סימן תקג 373
סימן תקד 374
סימן תקה 375
סימן תקו 376
סימן תקז 378
סימן תקח 380
סימן תקט 381
סימן תקי 383
סימן תקיא 384
סימן תקיב 385
סימן תקיג 386
סימן תקיד 388
סימן תקטו 390
סימן תקטז 396
סימן תקיז 398
סימן תקיח 398
סימן תקיט 400
סימן תקכ 401
סימן תקכא 401
סימן תקכב 402
סימן תקכג 402
סימן תקכד 403
סימן תקכה 403
סימן תקכו 404
סימן תקכז 406
סימן תקכח 410
סימן תקכט 410
סימן תקל 412
סימן תקלא 412
סימן תקלב 413
סימן תקלג 414
סימן תקלד 415
סימן תקלה 416
סימן תקלו 417
סימן תקלז 418
סימן תקלח 418
סימן תקלט 419
סימן תקמ 420
סימן תקמא 421
סימן תקמב 421
סימן תקמג 422
סימן תקמד 423
סימן תקמה 424
סימן תקמו 425
סימן תקמז 427
סימן תקמח 427
סימן תקמט 429
סימן תקנ 429
סימן תקנא 430
סימן תקנב 433

סימן תקנג 434
סימן תקנד 435
סימן תקנה 436
סימן תקנו 437
סימן תקנז 437
סימן תקנח 438
סימן תקנט 438
סימן תקס 439
סימן תקסא 440
סימן תקסב 440
סימן תקסג 442
סימן תקסד 442
סימן תקסה 443
סימן תקסו 444
סימן תקסז 444
סימן תקסח 445
סימן תקסט 446
סימן תקע 447
סימן תקעא 448
סימן תקעב 449
סימן תקעג 449
סימן תקעד 450
סימן תקעה 451
סימן תקעו 452
סימן תקעז 453
סימן תקעח 453
סימן תקעט 453
סימן תקפ 454
סימן תקפא 455
סימן תקפב 456
סימן תקפג 458
סימן תקפד 458
סימן תקפה 459
סימן תקפו 459
סימן תקפז 461
סימן תקפח 461
סימן תקפט 462
סימן תקצ 463
סימן תקצא 464
סימן תקצב 466
סימן תקצג 467
סימן תקצד 467
סימן תקצה 468
סימן תקצו 468
סימן תקצז 469
סימן תקצח 469
סימן תקצט 470
סימן תרד 471
סימן תרה 472
סימן תרו 472
סימן תרז 473
סימן תרח 474
סימן תרט 475
סימן תרי 476
סימן תריא 476
סימן תריב 478
סימן תריג 479
סימן תריד 480
סימן תרטו 481
סימן תרטז 481
סימן תריז 482
סימן תריח 483
סימן תריט 483
סימן תרכ 484

סימן תרכא 484
סימן תרכב 485
סימן תרכג 485
סימן תרכד 486
סימן תרכה 487
סימן תרכו 487
סימן תרכז 489
סימן תרכח 490
סימן תרכט 491
סימן תרל 492
סימן תרלא 494
סימן תרלב 498
סימן תרלג 499
סימן תרלד 501
סימן תרלה 502
סימן תרלו 502
סימן תרלז 503
סימן תרלח 505
סימן תרלט 507
סימן תרמ 511
סימן תרמא 513
סימן תרמג 513
סימן תרמד 515
סימן תרמה 515
סימן תרמו 516
סימן תרמז 518
סימן תרמח 519
סימן תרמט 523
סימן תרנ 525
סימן תרנא 526
סימן תרנב 528
סימן תרנג 529
סימן תרנד 529
סימן תרנה 530
סימן תרנו 530
סימן תרנז 531
סימן תרנח 531
סימן תרנט 535
סימן תרס 535
סימן תרסא 535
סימן תרסב 536
סימן תרסג 536
סימן תרסד 536
סימן תרסה 538
סימן תרסו 540
סימן תרסז 540
סימן תרסח 541
סימן תרסט 542
סימן תרע 543
סימן תרעא 544
סימן תרעב 545
סימן תרעג 546
סימן תרעד 547
סימן תרעה 548
סימן תרעו 549
סימן תרעז 551
סימן תרעח 551
סימן תרעט 552
סימן תרפא 553
סימן תרפב 553
סימן תרפג 554
סימן תרפד 554
סימן תרפה 555
סימן תרפו 555

סימן תרפז 556
סימן תרפח 557
סימן תרפט 558
סימן תרצא 561
סימן תרצב 561
סימן תרצג 562
סימן תרצד 562
סימן תרצה 563
סימן תרצו 564
סימן תרצז 565

סימן א

הקדמה:

חסדי ה' אזכיר ותגמולהי עלי אשר זכני והביאני עד הלום שאוכל להוציא לאור הספר היקר אשר חיבר מ"ז עטרת תפארת ראשנו נזר משפחתנו פאר ישראל והדרו הגאון הגדול המפורסם מו"ה צבי הירש בהרב ר' אהרן מפילא זצ"ל, ולאשר כי חביב עלי ערך כבוד מ"ז המחבר זצ"ל אמרתי עם הספר להודיע מה מעט מתולדתו, וזהו:

נולד בעיר פילא ט"ז כסליו תקפ"ד ויגדל על ברכי הוריו בתורה ויראת ה' ער"ח אייר תקפ"ה בא בברית החיתון עם רעיתו היא א"ח הצדקנית מ' לאה בת הר"ר נחום הכהן ז"ל, וחתונתו היה כיום טו"ב אלול שנה הנ"ל י"ד מר"ח שנת תקב"ק שמו עדת ישורון דק"ק אבארניק כת"ר הרבנות על ראשו בהסכם תעודת גאוני ישראל, האחד הוא הגאון הגדול רשכבה"ג ר' עקיבא אייגר זצ"ל כפי המכתב אשר ת"י בעצם לשונו הטהור "מאד מגמתי לשרתו ולהיטיב לכבוד ידידי הרב המופלג והוותיק מו"ה הירש נ"י מק"ק פילא ולא יכבד ממני טורח לילך פרסא כחלא לטובתו וראוי לכך כו' ג' תשרי תקפ"ט, וגם גיסו של הגרע"ק הוא הגאון ר' שמעון סג"ל מליסא העיד עליו כי הוא ראוי לאיצטלא זאת והכת"ר הולמתו, וכרוב חכמתו ויראתו נהל העדה הקדושה הנ"ל שלש וארבעים שנה, בבא ימיו מנעוריו עד ימי זקנתו היה יגע ולמד ושם לילות כימים וישקוד על התורה כבן עזאי, ער"ח אייר תרל"ה לוקח מאתנו כליל תפארתנו ושקעה שמשו פתאם לדאבון לבנו ומורת רוחנו והעדה הקדושה דק"ק אבארניק קראו לבכי ולמספד, וקודם פטירתו בקש מאתנו ואמר לנו ראו בני יקירי כל עמלי ויגיעתי שעסקתי בחיבורי הי' לשם שמים מעודי עד היום, ועתה אנכי הולך בדרך כל הארץ, לכן אתם בני תתעסקו בזה להביאו לבית הדפוס לחלקם ביעקב ולהפיצם בישראל, ואם אזכה יקויים בי מאמר חז"ל (יבמות דף צו) אור"י א"ר מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע יה"ר שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז ויהיו שפתותי דובבות בקבר, וכזה אמרו בירושלמי (ברכות פ"ב) אזכה שיהיו דברי נאמרין על שמי בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, החיבור הזה בנוי על שו"ע או"ח, מגודל עמקותו ובקיאותו האיר פני תבל כשיטות עמוקות בתלמוד בבלי וירושלמי מותיב ומפרק מן דא לדא ומבאר ומלבן כמה תמיהות וקושיות' וברוב חריפותו ושכלו חזך ישים המעקשים למישור, רבים מגדולי דורינו אשר שמעו דברי קדשו הן פלפולים והן דרושים שתו בצמא את דבריו הקדושים ורוו את נפשם השוקקת באמרותיו הנעימות ומקום הניחו לו אבותיו הצדיקים להתגדר בו ותקותי חזקה אשר החיבור של מ"ז הגאון זצ"ל יהיה להן בעיני

חכמי הלב ונכבדי הזמן ויקחו מן הברכה אשר הבאתי להם ומברכתך אל עליון יבורכו מטיבי אנשי חסדו הלא הם הורי היקרים יחיו, אבי הרב הגביר המפורסם ירא וחרד לדבר ה' הרב ר' אשר בהרב ר' רפאל יהודה יחי' ואמי יקרתי היקרה בנשים מרת רחל רוזה תי' בת מ"ו הגאון המחבר זצ"ל אשר הזילו זהב מכיסם על הוצאת הדפסת הספר היקר הזה, ברך ה' חילם ופועל ידם תרצה, תאריך ימיהם ושנותיהם בנעימים וזכות מ"ז הגאון המחבר זצ"ל יעמוד להם ולזרעם עד עולם ועוד יתרם בם לא לעשות מסחר וקנין בהספר הזה כי אם לזכות את הרבים לחלקם לחכמי דורינו גדולי זמנינו ולהפיצם בין לומדי התושיה והחכמה הגם אין כסף למען כל אחד ואחד מהם יהנה בתורת מ"ז המחבר זצ"ל וכאשר ימצא בו דברים חדשים טובים ומועילים והיה זה שכרם ועתה כפי פרושות השמים אנא אלהי אברהם הדריכני בנתיב החיים בזכות אבותי הקדושים נ"ע ובזכות מ"ז הגאון המחבר זצ"ל חזקני ואמצני ותן לאל ידי לבצע מחשבותי ולהדפיס עוד יתר החיבורים אשר השאיר אחריו ולהפיץ מעינות תורתו חוצה אלה דברי המתאבק בעפר רגלי החכמים נכד ותלמיד הגאון המחבר זצ"ל:

אבארניק בירח אדר שנת תר"ן לפ"ק משה קאשמאן ווועשנער:

מצאתי חובה לנפשי לזכור לחיי עולם ולמזכרת נצח את כבודת א"ו הצדקנית זצ"ל, ע"ד אמרם ז"ל נשים במאי קא וכיין. אשר עמדה לימין בעלה א"ז המחבר זצ"ל, ומתה בכ"ח אלול תרמ"ח וגם מוכרח לכבודה דודתי (היא בת הורי זקני זצ"ל) הצדקת מרת פייגליכע ז"ל אשר מתה על פני אבותיה בלא בנים ד' תשרי תרל"ג תהיין נפשותן צרורות בצרור החיים:

דברי צבי על או"ח סימן א:

מג"א ס"ק י"א יר"מ כו' א"כ בחטאת הל"ל יה"ר כו' עי' בהרב ר"ע מברטנורא בנדרים פרק ב' משנה א' שכתב דאפשר שיביא חטאת ע"י נדר כגון שנדר בנזיר ומתחייב להביא חטאת:

שם דחטאת נזיר אינה באה לכפרה כו' ולפענ"ד יש לכאורה להביא סתירה לזה ממתניתין מנחות פרק ט' משנה ו' כל הקרבנות הצבור והיחיד טעונין נסכים חוץ מן הבכור כו' והחטאת אלא שחטאתו של מצורע ואשמו טעונה נסכים ופי' הר"ע מברטנורא לפי שאינם באים על חטא כשאר חטאות וחטאת נזיר אינה טעונה נסכים משום דנזיר חוטא כו' וכתב התוי"ט ומ"ש הר"ב לפי שאינן באין על החטא כלומר דקרבנותיו אינן באין על החטא כמו דנזיר דמאשר חטא על הנפש אקרבן קאי אבל ודאי דמצורע גופי' חוטא מיקרי ע"ש א"כ ש"מ דחטאת נזיר בא לכפרה על החטא אבל

בערכין פרק ה' משנה ו' משמע דאינה בא לכפרה דאית' התם חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין ובגמ' דף כ"א אמר רב פפא פעמים שחייבי חטאות ממשכנין בחטאת נזיר ופי' הר"ע מברטנורא דחייבי חטאות דלכפרה אתי לא משהי ואין ממשכנין וחטאת נזיר לא לכפרה אתי הילכך ממשכנין ע"ש א"כ מוכח דחטאת נזיר לאו לכפרה ובנזיר דף ג' ע"א אמרי' דאפי' לר"א הקפר דאמר נזיר חוטא ה"מ נזיר טמא אבל נזיר טהור לאו חוטא קרי בי' ובתוס' שם דף ב' ע"ב בד"ה ואמאי כתבו דטהור נמי קצת קרי חוטא ומ"מ המצוה רבה על העבירה כמו המתענה תענית חלום בשבת דיש לו מצוה וקצת עבירה עשה שהתענה בשבת ע"ש:

שם והב"ח כתב כו' ואף דמשמע שם מדברי רש"י כו' ופי' מחה"ש מדהוצרך רש"י לומר דהתם ספיקו איל כו' ת"ל שחטאת בעי ידיעה בתחלה וא"א להתנות ע"ש ולפענ"ד דרש"י סובר נמי דחטאת בעי ידיעה להכי נקט רש"י דחטאת ספיקו איל כי היכי דניחא גם לר"ל שסובר בשבועות דף י"ט ע"ב דידיעת ספק מתחלקת לחטאת א"כ תקשה לר"ל האיך מפרש פלוגתא דר"ט ור"ע אמאי סבר ר"ט דבספק מעילות מביא איל ומתנה ובספק חטאת מביא אשם תלוי ולהכי פי' רש"י בחטאת ספיקו איל וודאי נקבה ודומה לזה כתב הש"ך ביו"ד סי' נ"ה ס"ק ב' שתו' בבכורות מפרשי' המשנה לר' מתנה אע"ג דלית הילכתא כוותי':

סימן ב

מג"א ס"ק א' מיושב כו' והאידנא כו' וכתב מחה"ש דבמילי דצניעות ראוי להתנהג במדת ת"ח דבסעי' א' לא ילבש חלוקו התפאר ר"י א"ע ואפ"ה כתבו שיש לנהוג כך ובסעי' ג' ידקדק בחלוקו נאמר בש"ס על ת"ח ע"ש אבל הט"ז נראה שחולק על זה וע"ש מה שמחלק בין ת"ח לאיש אחר ולפענ"ד גם מסעי' א' אין ראי' דנוכל לומר דמה שהתפאר ר"י שייך נמי על כל אדם כי גם בדברים אחרים שמתפאר שקרא לאשתו ביתו ושלא נסתכל במילה שייך לכל אדם וכן במגילה דף כ"ח שהתפארו במדות טובות ראי' לכל אדם: הנהגת בית הכסא:

סימן ג

מג"א ס"ק י"א וכן נהגו כו' ול"נ דטעמ' כו' והאידנא לא חיישי' שיבא הדבר לידי המכשפים עי' במחה"ש וצ"ע בחולין דף ק"ה ע"ב ובשבת דף פ"א ע"ב במעשה דר"ח ורבה בר ר"ה דמטרוניתא אסרה לארבא בכישוף ואמרו אינהו מילתא ושריוה אמרה להן

מאי איעבד לכו דלא מקנח לכו בחספא משמע דאם היו מקנחים בחספא הי' הכישוף שולט בהם אע"ג שלא בא החרס לידה דאל"כ הוי לה למימר דלא בא החרס לידה ועוד קשה דמשם משמע דשולט הכישוף אף שלא מקנח דהא הם לא היו מקנחים בחספא ואפ"ה שולט הכישוף ואסרתה הארבא עד שהם היו ג"כ צריכין לומר דבר לשריוה ומהרש"א בח"א בחולין שם כתב דלא הוי' ידעה דאמרו אינהו מילתא ותלתה הדבר משום דלא מקנחו ע"ש וצ"ע דהא מסתמא ר"ח ורבה בר ר"ה היו עושים כדין ולא היו מקנחים בחרס א"כ קשה היכי הי' שולט הכישוף שהי' צריכים לומר דבר לבטל הכישוף וצע"ק דבחולין שם פי' רש"י שאף הם היו בקיאין בדבר ועושין להציל עצמם וא"ד ע"י שם ולא מוכחא מילתא עכ"ל ובשבת שם פי' רש"י דאמרו שם טהרה:

שם ס"ק י"ד נשוי כו' אמרי' בגמ' כו' וצ"ע ביו"ד כו' ולפענ"ד דלפמ"ש הש"ך ביו"ד שם בס"ק כ"א דלא בריר לן דחרדה מסלקת דמים א"כ אי אמרי' דפחדא וביעתותא חד הוא שפיר השמיטוהו הפוסקים כיון דאסר לכתחילה וצ"ע על המג"א דנקט בפשיטות מגמ' דנדה שם דהיכא דבעית מיתר הא שם אי' כן רק לחד תירוצא דגמ' אבל אי' שם איבעית אימא נשוי הוה ואב"ע מסייע בביצים מלמטה ואב"ע מעטרה ולמטה ומשמע שם דלהני תירוצים בגמ' סברי דלא מהני ביעתותא כי בוודאי לא חלקו התירוצים במציאות אם הוי ביעתותא דלפי הנראה מודים הכל שהי' ביעתותא אבל שאר אב"ע דגמ' סברי דלא מהני ביעתותא ולכן צריכים לתרץ שהי' נשוי או מסייע בביצים או מעטרה ולמטה ובכללי הש"ס אית' בשם מגדל עוז פ"ד דחובל ומזיק דאיבעית אימא הוי כאיכא דאמרי שהוא עיקר וכן מביא שם בשם הרא"ש דכל איכא דאמרי שבגמ' כך הלכה ע"ש:

סימן ד

מג"א ס"ק א' ויברך כו' ומשמע בכתבים כו' די"א דמברך א"י כו' והמק"ח גורס דאינו מברך לפענ"ד צ"ע דא"כ מאי מקשה מג"א על הכתבים דכיון די"א דמברך א"י בלא עשיית צרכיו א"כ שפיר כתבו הכתבים דיברך א"י אחר עשיית צרכיו אבל אי גרסי' די"א דמברך א"י מקשה המג"א על הכתבים דטוב לברך גם נט"י אחר עשיית צרכיו דאי מברך נט"י קודם א"כ לי"א דמברך א"י קודם עשיית צרכיו חל עליו לברך גם א"י תיכף אחר ברכת נט"י ולכן מוטב להמתין גם בברכת נט"י עד אחר עשיית צרכיו ויברך ענט"י וגם א"י ומדוייק מלת תיכף בדברי מג"א:

שם ס"ק ב' ואפי' כו' ועכשיו מותר ליגע כו' וכתב בספר הגהות רע"א לפ"ז אם אין לו מים לערות כ"א פעם אחת מברך ענט"י כיון דמתירו לתפלה מ"מ אינו מברך א"י דהא

אסור ליגע בנקבים כ"ז שלא עירה ג' פעמים וכן כשמשכים קודם אור היום נוטל ידיו ואסור ליגע בנקבים מספק דר"ר שורה עד אור היום אינו מברך א"י עד שיאיר היום ויטול שנית ולהמג"א מברך ולפ"ז נר' לקיים דברי הכתבים בס"ק א' שיערה פעם א' על ידיו ויברך ענ"י דהא מהני לתפלה וחיוב א"י לא חלה עליו לדעת ד"מ ויעשה צרכיו ויערה עוד ב' פעמים ויברך א"י עכ"ל ולא הבינותי דלענין מה יערה פעם אחת הא אין רוצה להתפלל עתה ולילך ד"א או ליגע בנקבים לא יועיל פעם אחת א"כ שפיר צריך לערות מיד ג' פעמים שיעביר ר"ר שיוכל לילך ד' אמות ויוכל ליגע בנקבים וגם צ"ע מה שכתב כשמשכים קודם אור היום שאסור ליגע בנקביו אע"פ שנטל ג' פעמים א"כ המשכימים לסליחות אסורים לילך ד' אמות וליגע בנקבים א"ו אם נטל בעת שחייב ליטול אין חושש לר"ר וצ"ע שם ס"ק כ"ה על כו' וצ"ע דבס"ס קנ"ט כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דשם שפיר מברך על המטביל ידיו ענט"י כמו שכתב הט"ז שם בס"ק כ"א דהמטביל עדיף מנוטל ויש בכלל ר' ק' אבל הכא דרחיצה עדיף מנקיון דהא אפי' לתפלת מנחה עדיף נטילה מנקיון כמו דאי' בסי' רל"ג ובסי' צ"ב ומכ"ש בשחרית דעיקר מצוה ליטול כמו שכתב המג"א ס"ק א' א"כ איך מברך על הנקיון דגרע מנטילה ברכת ענט"י הברכה השייך לנוטל ולכאורה צ"ע כיון דאפי' עשה צרכיו ועומד להתפלל אין מברך ענט"י רק בבקר שמקדש ידיו ככהן כמו שכתב מג"א בס"ק א' א"כ במנקה בלא מים למה יברך:

סימן ו

מג"א ס"ק א' חלולים כו' דבחלל לא שייך כו' והד"מ מתרץ משום דלשון חללים הוא ג"כ לשון הריגה ולכן אומרים חלולים שהוא לשון חלל ממש עכ"ל ובזה מתורץ קושי' הט"ז בס"ק א' דמקשה דאמאי לא אמרי נקובים דמשום דנקבים אין לו פי' אחר אומרי' נקבים עוד נר' דלהכי אומרים נקבים כדי לכלול בו השבח כמו שכתב בש"ע על ומפליא לעשות שאדם מלא נקבים ורוח משתמרת אבל נקובים קאי על האיברים ולא ניכר השבח הזה: שם ס"ק ח' ברכת כו' דהא בגמ' כו' ואח"כ ענט"י ולא הבינותי דבברכות דף ס' ע"ב אי' בהדי' דמברך ענ"י ואח"כ המעביר ובברכת המעביר יש בו תפלה וכיון דאנן אומרים כל ברכות השחר קודם המעביר כדלקמן סי' מ"ו ולכן אומרים כל הברכות וג"כ המעביר שיש בו תפלה מיד לאחר נט"י גם הראי' שכתב מג"א מדברי רב ברכות דף י"א אין ראי' כ"כ דהא רב אמר ג"כ ברכת התורה שיש בו תפלה והערב נא:

סימן ח

מג"א ס"ק ב' מעומד פי' הברכה והעטיפה כו' לכאורה נר' דדוקא ברכות של מצות שהמצוה הוא בעמידה צריך הברכה נמי בעמידה וכן נראה מדברי מחה"ש שכתב הברכה דין המצוה יש לה אבל מדברי מג"א שמקשה מחלה משמע דאפי' ברכת המצות שאין המצוה בעמידה אפ"ה צריך לעמוד בברכה וצ"ע דבקידוש כתב רמ"א בסי' רע"א סעי' י' שיקדש בישיבה ובסי' רמ"ג סעי' ב' פסק רמ"א שמברכין לישב בסוכה בישיבה ומשמע שם אפי' בלילה ראשונה שהסוכה חובה ומה שכתב בעטרת זקנים לעמוד בברכת לישב בסוכה לכאורה תמוה דזה דוק' לדעת הרמב"ם אבל לדעת הרא"ש מברך מיושב ואפי' להרמב"ם הטעם משום עובר לעשייתן ולא משום דהברכה צריך עמידה ע"ש ובתוס' ברכות דף נ"א ע"ב כתבו שהבמ"ז דאוריית' החמירו להיות יושב משמע דישיבה בברכה עדיף מעמידה ע"ש וצ"ע:

שם ס"ק ה' ואח"כ כו' עי' במחה"ש דאחר הלבישה אינו אלא שיהוי מצוה ע"ש וצע"ק דבסעי' י' דלובש באין ידיו נקיות כשנוטל ידיו ימשמש בציצית ויברך וכתב הרב"י דהוי עובר לעשייתן דכל זמן שהציצית עליו מקיים המצוה ע"ש:

שם ס"ק י"א יעיין כו' דרובא דתלי' במעשה כו קצת קשה דבבכורות דף כ' ע"א בתו' ד"ה רבינא כו' כתבו דתשמיש דאדם לא חשיב תלי' במעשה כמו תשמיש דבהמה ע"ש משמע דבמעשה האדם הוי רובא דתלי' במעשה רוב גמור ועל דברי מג"א שכתב דהוי ס"ס צ"ע דביבמות דף קי"ט גבי האשה שהלך בעלה וצרתה למדנה"י משמע דרוב נשי מתעברות ויולדות הוי רוב גמור ולדברי מג"א הוי ס"ס שמא לא בא עלי' ואת"ל בא עלי' שמא לא נתעברה וצ"ל באדם ודאי בא עלי':

שם ס"ק י"ג ויזכור כו' ודלא כאותם שתוחבין כו' ולכאורה נר' לפענ"ד דבטלית גדול מצוה לתחוב הציצית התחתונים בכנפות דבסי' כ"א סעי' ד' יזהר שלא יגרר ציציותיו והמעיין שם בהרב"י יראה דאסר לגרור כ"ז שלבש דלא כמג"א שם בס"ק ג' בתירוץ האחרון שאסר רק בשעת לבישה וכן כתב הגאב"ד דליסא בסידור סתם שאסר לגרור הציצית ע"ש ואם לא יתחוב הציצית בכנפות יגררו ע"ג קרקע אבל מדברי הרב"י וד"מ הובא במג"א בסי' י' ס"ק י"ג דלהכי לא חייבה התורה המלבושים שלנו משום דהיו נפסקים בכל עת ע"ש משמע דאסר לתחוב גם הציצית תחתונים בכנפות ואפשר כיון דבשעת ברכה צריכין להיות מגולה כדי הלוך ד"א חוששין שיפסקו ודוחק מיהו נראה דלמ"ש מג"א דאם הם תחובים אין מקיים וראיתם אותו ולקמן בסי' כ"ד סעי' ה' שמסתכל בשתי ציצית שלפניו א"כ מקיים וראיתם בב' ציצית שלפניו א"כ יכול לתחוב ב' ציצית

שלמטה בטלית גדול שלא יגררו בארץ: שם ס"ק ט"ז אם כו' גבי ב' זוגות תפילין ולפענ"ד אין ראי' מתפילין דגבי ב' זוגות תפילין רש"י ושל ר"ת בסי' ל"ד דחד זוג כשר ואידך כרצועות בעלמא א"כ כשבירך דעתו לברך על זוג הכשר ולכן אינו מברך על זוג השני אבל כשבירך על טלית וכשפשט אותו כבר נגמר מצוה זו וכשלובש טלית אחר מברך על מצות לבישה זו:

שם ס"ק כ' נפלה ובזה כ"ע מודים כו' ולפענ"ד אפשר דלדעת השל"ה הובא במג"א סי' כ"ה ס"ק כ"א דלא נהגו לברך כשנשמטו ופי' המח"ש שם דאמרי' מסתמא אלו ידע שנשמטו הי' דעתו להחזירן ע"ש אם כן ה"נ בטלית שייך האי טעמא וה"נ אין צריך לברך בנפלה אח"כ מצאתי בספר הגהות רע"א שכתב נמי שלא לברך כשנשמט בשעת תפלה ע"ש:

שם ט"ז ס"ק ט' ימשמש כו' ונר' דא"צ כו' וכ"כ הר"ן לענין טבילה וכתב בספר הגהות רע"א לא דמו כלל דהתם בטבילה א"א להיות עובר לעשייתן אבל הכא יכול לפשוט הבגד ולברך וללבוש שנית עכ"ל ולא הבינותי דאם פשט א"כ אזיל מצוה ראשונה והי' לבישה ראשונה בלא ברכה דמה שבירך על לבישה שני' לא קאי על לבישה ראשונה כלל:

סימן ט

מג"א ס"ק ד' ממינו כו' ול"ד לטרף זה בזה וכתב מחה"ש כשכבר נעשה מהן חוטין לא בטלין וכן כתב בס"ק א' כמו דפסקי' ביו"ד בסי' רצ"ט ולפענ"ד דלא דמי להתם דגבי כלאים כתב הש"ך שם בס"ק א' דהיתר בהיתר ועכשיו נעשה כחתיכה אחת של איסור לא בטיל אבל הכא דצמר חייב מן התורה ושאר מינים פטורין מן התורה נוכל לומר דבטיל מיעוט אצל הרוב:

שם יטול חוטין של צמר ולא של משי וכן גורס מק"ח אבל מחה"ש גורס יטול חוטין של משי כו' ע"ש לחוש לדעת מהר"מ שאינו פוטר בשאר מינים רק צמר ופשתים יחדו ולא הבינותי דבש"ע בסעי' ב' וכן רוב הפוסקים לא חששו לדעת מהר"מ וכן כתב המג"א בס"ק ג' שנהגו לעשות צמר למשי ע"ש:

סימן י

מג"א ס"ק ו' ג' ציציות כו' אלא קשר א' בפסול כו' וכתוב בספר הגהות רע"א משמע דאף אם עשה שאר החוליות והקשרים אחר שפסקן לא מהני ולא ידעתי מנין זה דדילמא בכה"ג כשר דכל הקשר והחולי' ראשונה דהוי מן העשוי מ"מ לתכשרו בעשיית חולי'

וקשר שלאח"כ שנעשו בהכשר עכ"ל ולפענ"ד דודאי פסול בכה"ג דכיון דמדאורייתא סגי' בחולי' וקשר אחד כמו דאי' בסי' י"א סעי' י"ג ובמג"א שם א"כ הוי בקשר אחד מן העשוי ונעשה בפסול ועוד נראה דלהכי פסל אם קשר עליון נעשה בפסול דתוס' במנחות דף ל"ט בד"ה קשר פי' שני בשם רש"י דקשר עליון דאורייתא היינו הקשר הסמוך לכנף אבל קשר שאחר הגדיל כיון שרחוק מן הטלית לא הוי כלאים ע"ש א"כ מה שצותה התורה לקשור הוא הקשר הסמוך לכנף ובשאר קשרים לא מיירי התורה כי התורה מיירי בקשר דיוכל להיות כלאים ואם הקשר ראשון פסול לא מהני שאר קשרים:

סימן יא

מג"א ס"ק ט' ביזוי מצוה כו' מין כנף כו' וצ"ע דבמנחות דף ל"ט ע"ב דרבא רמי כתיב כנף מין כנף וכתיב צמר ופשתים צמר ופשתים פוטרים בין במינן בין שלא במינן ושאר מינים פוטרין כו' ע"ש א"כ דגבי צמר ופשתים לא בעי מין כנף וכיון דלא בעי מין כנף אפי' אין יכולין לעשות בגד מצמר דציצית כשר וצ"ל דבעל המאור סובר כדעת הפוסקים וכדעת הש"ע בסי' ט' סעי' א' דשאר מינים דרבנן כר"נ במנחות שם וסוברים דלר"נ קאי מין כנף אצמר ופשתים א"כ אפי' בציצית צמר בעי מין כנף ומג"א מקשה לש"ע לשטתי' דפוסק שם כר"נ אבל לרמ"א דפוסק שם כרבא דשאר מינים חייבים מדאורייתא לא בעי בצמר מין כנף ואפי' לא נוכל לעשות מהצמר של ציצית בגד אפ"ה כשר וצריך לומר שפיר הטעם דפסול משום ביזוי מצוה: שם ס"ק י"ג נקב כו' המח"ש גורס אבל בתוי"ט כו' וכתב שכאן הוא סס"ק וכתב להברטנורא ולתוי"ט לא מחייב בב' תפירות רק בב' קשרים א"כ העושין ב' נקבים וקושרים ב' קשרים סומכים על הר"ע מברטנורא ותוי"ט ע"ש אבל המק"ח גורס כאשר הוא לפנינו וכתב דגם לר"ע מברטנורא ולתוי"ט חייב בב' תכיפות בקשר אחד משום תופר אלמא דב' תכיפות הוי חבור בקשר אחד דהא חייב משום תופר עכ"ל ולפענ"ד א"א לומר דלר"ע מברטנורא ולתוי"ט חייב משום תופר בב' תכיפות בקשר אחד דא"כ אמאי כתב הר"ע מברטנורא בשבת פרק ז' משנה ב' והתופר דמחייב ב' משום קושר ומשום תופר דהא משכחת דחייב משום תופר ולא משום קושר בתופר ב' תכיפות בקשר אחד א"ו דסובר דאינו חייב בתופר רק בב' קשרים וחייב ב' משום קושר ומשום תופר וכן מוכח בהדי' מדברי תוי"ט שם בד"ה אבות שכתב וז"ל שעל התופר אינו חייב אא"כ שיקשור ג"כ א"כ העושה כל האבות מלאכות בהעלם אחת בהכרח הם ארבעים מאחר שהתפירה אינה מלאכה אלא כשיקשור ג"כ והקשירה כבר

עשאה בפני עצמה עכ"ל אם כן מוכח בפירוש דבתפירה עשה מלאכת קשירה אבל בתופר בקשר אחד פטור גם על התפירה:

שם ס"ק י"ז בלא כו' וה"ה אם חוטי שתי כו' וכתב המח"ש ומה"ט באותן טליתים שיצא מהן מב' צדדים חוטי שתי או ערב יש לחתכן במקום הטלת הציצית ע"כ ולי צ"ע דאם נאמר דיש ספק על החוטים הללו אם עולין למנין מה מועיל כשחותך במקום הציצית ובטלית עצמו נשארו החוטין הא פסקי' בסי' י' סעיף ד' דאזלי' בתר עיקר הבגד א"כ ה"נ מה מועיל שחותך החוטין מכנפות ובעיקר הבגד נשארו דאם חשבינן החוטין מהבגד בעיקר הטלית הוי למעלה מג' אצבעות אע"ג שחותך גבי כנפות ודומה לזה בסי' י' סעיף ז' דרובו סתום פטור וכתב המג"א משום דאזלי' בתר עיקר הבגד אע"ג שמקום הכנפות פתוח לא מהני כמו בסעי' ד' שם בהיא של עור וכנפי' של בגד דפטור א"כ ה"נ לא מועיל בנחתכו אצל הכנפות וישארו בעיקר הבגד:

סימן יב

מג"א ס"ק ה' אם כו' בסוף כל חוט ואפשר כו' וכתב מחה"ש דאם דקדק כה"ג שניכר איזה ראשים הם מחוט אחד אפי' נפסקו ג' ראשין וניכר שהם מב' חוטין כשר עכ"ד ולא ידעתי אמאי נקט ג' ראשין והלא בכה"ג אפי' נפסקו ד' ראשין וניכר שהם מב' חוטין כשר דנשארו ב' חוטין:

שם ס"ק ו' צ"ע ולא מצאתי כו' ואני תמה על תמיהתו דהא הרב"י חולק על העיטור וכתב דלהכי השמיטו הרי"ף והרמב"ם בעי' דר' אשי אלימי דלא מעכבי מנחות דף ל"ח ע"ב משום דלא בקיאין בשיעור עובי':

סימן יג

ט"ז ס"ק א' חייב כו' ולפ"ז אם נפסקו כל הד' ציצית כו' ומותר לצאת בהם וקשי' לי במנחות דף ל"ז ע"ב רבינא אמר דר"ה איכא בינייהו כו' ופי' רש"י וכ"ע אית לי' דר"ה ולר' ישמעאל כו' דר"ה בעשוי' בפסול ע"ש ולדברי ט"ז לא משכחת לר' ישמעאל ההיא דר"ה דהיוצא בשבת חייב חטאת דאם יש בו אח' כשרה מותר לצאת בו כדאיתא התם ואם כל הד' פסולים א"כ בטלים לגבי הבגד דודאי יעשה ש אחרים תחתיהם. שם מג"א ס"ק ה' צ"ע על ספר חיי אדם כלל י"א סעי' ל"ה שכתב כשנמצאין ציצית בעיר עובר בכל שעה בקום ועשה והא המג"א מסיק דהוי שב ואל תעשה רק שבחול אסר דלא הוי גנאי גדול וכן כתב חיי אדם שם ע"ש:

שם הקשה אחי כו' ונ"ל דמ"מ חייב מדרבנן כו' כמ"ש סי' י"ד ס"ג כו' ולפענ"ד אפשר לחלק דהתם בטלית שאולה דאם הי' שלו הי' חייב מדאורייתא ולהכי בשאולה לאחר ל' יום דנראה כשלו חייב מדרבנן אבל הכא דאפי' בשלו ולא ניתן לאחר במתנה פטור מדאורייתא רק מדרבנן אסור ללובשו כמו שכתב המג"א בתחלת ס"ק זה ולהכי אם נותן במתנה לאחר דהוי שאולה רק דנראה כשלו לא אסר אפי' מדרבנן דהוי תרי דרבנן וכעין גזרה לגזרה:

סימן יד

מג"א ס"ק י' דחיישי' כו' ואע"ג דבסי' תל"ז כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דספרים שאני דאין שכיחים לקנות אפי' בדמים ולהכי מקפיד עליהם שלא יקרעו כמו דאיתא בב"מ דף כ"ט ע"ב דאמר אביי בתפילין שם דמיהן ומניחן משום דשכיחי לקנות בדמים אבל בספרים אין שם דמיהן דלא שכיחי לקנות בדמים וכן פסקי' בחו"מ סי' רס"ז סעי' כ' כ"א ולהכי אע"ג שניחא לאינש ליעבד מצוה בממונו מקפיד על הספרים שאם יקרעו לא ימצא אחר לקנות:

סימן טו

מג"א ס"ק ב' לא כו' וכ"מ בגמ' דף מ"ג כו' ופי' מחה"ש דראיית מג"א מדאמרי' בגמ' שם ואע"פ שאמרו אין אדם רשאי למכור טלית לא"י עד שיתיר ציציותיה ע"כ ולא אמר בגמ' עד שיתיר ציצית ויתנם בטלית אחר א"ו כיון דמוכר לא"י מותר אפי' אין נותן בטלית אחר עכ"ד ולפענ"ד קצת דוחק דשם בברייתא לא נחית לדין אימתי מותר להתיר לציצית רק בדין מכירה לא"י ולכן לא מפרש הברייתא שצריך ליתן בטלית אחר ולפענ"ד דראיית מג"א היא דבדף מ"א ע"ב מחולקים רב סובר אין מתירין מבגד לבגד ושמואל סובר מתירין והנה אף לשמואל אין היתר להתירן רק כשנותן בבגד אחר כמו שפוסק בש"ע פה א"כ ע"כ צריך לומר דלרב אפי' ע"מ ליתנם בבגד אחר אסור להתירן א"כ קשי' לרב הברייתא דמותר להתיר הציצית למכור לא"י א"ו צריך לומר דלמכור לא"י דאינו בר חיובא מותר להתיר הציצית א"כ ה"ה לשמואל דאוסר להתיר אם לא יתן לבגד אחר אבל למכור לא"י שרי התיר הציצית אפי' לא יתנם לבגד אחר דהא אפי' רב דאמר אין מתירין מתיר בכה"ג:

סימן יז

סעיף כ' ברמ"א אך מחזי כיוהרא הואיל ואינו חובת גברא וקשי' לי דהתוס' בקדושין דף ל"א ע"א בד"ה דלא כו' מכאן מדקדק ר"ת דנשים מברכין על מצות עשה שהז"ג דאל"ה היכי שמח רב יוסף דסומא פטור מן המצות דסבר דאין מצווה גדול מן המצווה הא מפסיד כל הברכות כולן ע"ש ואי אמרינן דנשים לא ילבשו ציצית א"כ הדרא קושי' תוס' לדוכתא היכי שמח רב יוסף דסומא פטור מן המצות הא אין רשאי ללבוש ציצית כיון דאינו מצווה מחזי כיוהרא וצריך לומר דרב יוסף סבר כמ"ד במנחות דף מ"א מ"ב דציצית חובת טלית א"כ יכול ללבשו אע"ג שאינו מצווה ולא מחזי כיוהרא ואפשר לומר דאפי' אי אמרינן דסומא פטור מן המצות אפ"ה חייב בציצית דבמנחות דף מ"ג ע"א מרבי' כסות סומא מאשר תכסה בה ואפי' לרבנן שם דלא ילפי כסות סומא מאשר תכסה בה היינו כמו שפי' רש"י שם בד"ה האי אשר תכסה כו' לרבות כסות סומא לא איצטריך דכ"ש מכסות לילה ע"ש היינו אי אמרינן דסומא חייב במצות אבל אי אמרי' דסומא פטור מן המצות רבנן נמי סברי דילפי מאשר תכסה בה דסומא חייב בציצית אע"ג שפטור משאר המצות ולפענ"ד צ"ע על תוס' קדושין שם שמוכיחין שנשים יכולות לברך על מ"ע שהז"ג מרב יוסף ששמח דילמא לא אמרינן דיכול לברך אע"ג, שפטור רק אי אמרינן דאינו מצווה גדול מהמצווה אז אמרינן שפיר דאינו מצווה מברך כמו שהמצווה מברך כי הוא עדיף מהמצווה ושפיר שמח רב יוסף כי הי' סבר שאינו מצווה עדיף מהמצווה אבל אי אמרי' דהמצווה גדול מאינו מצווה נוכל לומר דאינו מצווה אינו מברך ולפ"ז אנן דפסקי' ביו"ד סי' רמ"ו סעי' ו' ובש"ך שם דגדול המצווה מאינו מצווה נוכל לומר דנשים אין מברכות:

סימן יח

סעיף ג' מאימתי כו' משיכיר בין תכלת כו' הרב"י כתב שלא מצא מקור בגמ' שזמן ציצית משיכיר בין תכלת כו' ולפענ"ד אפשר דמקורו ממנחות דף מ"ג ע"ב וראיתם וזכרתם ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלוי' בו ואיזה זו ק"ש דתנן מאימתי קורין שמע בשחרית משיכיר בין תכלת ללבן ע"כ משמע דזמן מצות ציצית הוא בזמן ק"ש שהוא בזמן שיכיר בין תכלת כו' ואף דגמ' שם קאי לרבנן דסברי לילה זמן ציצית אבל ר"ש דפסקי' כותי' סובר ודרש וראיתם פרט לכסות לילה מ"מ לא מצינו שר"ש חולק על רבנן על זמן ציצית וצריך לומר לר"ש דתרתי ש"מ דמוראיתם דרש פרט לכסות לילה ומסמיכות וראיתם וזכרתם דרש ראה מצוה זו של ציצית וזכור מצות ק"ש: שם מג"א ס"ק ד' ומקשה בספר

הגהות רע"א בביה"ש דהוי ספק לילה איך יברך מספק ומתרץ דדעת מג"א כמרדכי דהכל תלי בראי' וכן כתב כנה"ג דתלי הכל בראי' ולא תלי' ביום עכ"ד וקשיא לי אמאי פסק רמ"א בסעיף א' דאחר תפלת ערבית אע"פ שעדיין יום אין לברך ואמאי דהא לא תליא ביום בשלמא מצוה דתלי' ביום אמרי' כיון דהתפלל ערבית עשאה לילה אע"ג שעדיין יום אבל בציצית דתלי' בראי' ולא ביום אמאי לא יברך אם התפלל ערבית ועדיין יום הוא ויכול לראות:

סימן יט

מג"א ס"ק א' על כו' וצ"ע מ"ש ממזוזה מו' ואפשר לומר דלא דמי ציצית למזוזה דבציצית אע"ג דאין מחויב לקנות לו טלית אעפ"כ מצוה להדר לקיים לבישת ציצית כדלקמן סי' כ"ד כמו שהוכיח מלאכא לרב קטינא במנחות דף מ"א על שביטל לבישת ציצית וכן כתבו תוס' ביבמות דף צ' ע"ב בד"ה כולהו דמדברכינן להתעטף דבשעת עטוף עביד מצוה אבל במזוזה לא מצינו שיש להדר לדור בבית החייב במזוזה ואם רוצה יכול לדור לעולם במקום שאינו חייב במזוזה ולכן הוי גמר מצוה קביעות מזוזה כמו שמברך על השחיטה ואינו מברך שאוכל דבר השחוט מפני שאינו צריך להדר לאכול דבר השחוט הוי השחיטה גמר מצוה ה"נ גבי מזוזה הוי קביעת מזוזה גמר מצוה:
שם ס"ק ב' פטור כו' אם לובשה בחייו דעכ"פ לובשה כו' וצע"ק דבסי' י' ס"ק י"ג כתב המג"א שאין עיקר הנחת בגדים אלו להנאת כיסוי כו' ע"ש אלמא דאפי' לדידן דפסקי' חובת גברא פטרי' המלבוש שאין עשויין להנאת כיסוי:

סימן כא

מג"א ס"ק ב' שלא כו' בלילה שהי' ג"כ ערום כו' ולפענ"ד אפשר דבלילה אע"ג שהי' ערום מן המצות מאי הוי לי' למיעבד כיון שאין רשאי לישכב בטלית קטן ובע"כ צריך לישן אבל מן המרחץ הי' יכול למנוע ולכן אמר אוי ל שאני ערום ומתחרט על שהלך במרחץ אע"ג שהטבילה במרחץ ג"כ מצוה כשטובל לקריו או לטהר ברגל שמא לא אמר דוד אוי לי שאני ערום כשרחץ במרחץ רק להנאתו ולא למצוה או אפשר לומר דאפי' אם תאמר שדוד הי' שוכב בטלית קטן היינו משום שלא הי' ישן ס' נשמין כדאי' בסי' ד' סעיף ט"ז ועי' שם בהרב"י ובט"ז ס"ק י"ב בשם הזוהר ואין בשינתו שום טומאה ורוח רעה כלל לכן הי' מותר לישכב בטלית קטן אבל באדם שישן יותר מס' נשמי דיש שם

ר"ר וטומאה אסר לישן בטלית קטן ועל תירוץ המג"א דבלילה הי' מזוזה בפתחו קשה קצת דהא הי' כמה פעמים בשדה כשהי' נרדף מפני שונאיו או בשעת מלחמה:

סימן כב

מג"א ס"ק א' מכלים כו' ומ"מ צ"ע כו' ולפענ"ד נראה דלמה שכתב הש"ך ביו"ד בסי' כ"ח ס"ק ו' לחלק בין שחיטה לכסוי דהשחיטה אינה מצוה לשחוט כו' ע"ש א"כ ה"נ כיון דמעיקר הדין לא צריך לקנות טלית ולכן אין מברך שהחיינו:

סימן כג

מג"א ס"ק א' ולא כו' ובתוס' ברכות כו' אם הם חייבים בציצית וקשי' לי האיך אפשר לומר דמתים חייבים בציצית דהמג"א כתב בסי' י"ט ס"ק ב' בשם הרב"י דכסות מתים לא מקרי כסות כלל ואף לדברי המג"א שם דחייב בלובשו בחייו היינו משום כשלובשו חשבי' אותו לכסות אבל כשלובש תכריכין למת לא מיקרי כסות ואין חייב בציצית רק כסות:

סימן כה

מג"א ס"ק ו' יכוין כו' פרשת בלק בק"ש כו' צ"ע דבברכות דף י"ב ע"ב מסיק הגמ' דלהכי בקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש דכתיב בי' כרע שכב כארי כו' ופי' רש"י דדמי לבשכבך ובקומך שהקב"ה שומרנו בשכבנו ובקומנו אבל משום דאית בי' יציאת מצרים לא רצו לתקן כלל ואפשר לתרץ דברי מג"א קצת בדוחק דבגמ' שם מקשה על שבקשו לקבוע פרשת בלק בק"ש אילימא משום דאית בי' יציאת מצרים לימא פרשת ריבית כו' ע"ש וא"א דליכא מצוה לומר פרשה של יציאת מצרים נוסף על הק"ש הו"ל לגמ' ליפרך אמאי רצו לקבוע פרשת בלק משום יציאת מצרים הא אין מצוה לאמר עוד פרשה של יציאת מצרים לבד מק"ש, וגם יהי' הפסק בק"ש לומר פרשה אחרת א"ו שיש מצוה לומר עוד פרשה של יציאת מצרים ופריך הגמ' אמאי דוקא פרשת בלק: שם ס"ק י"א להעביר כיון דכתיב בקרא כו' ולפענ"ד אפשר לומר עוד דלכך צריך להעביר דאם מניח על ראש תחלה צריך לברך על מצות כדאי' בסי' כ"ו ויגרום ברכה שאינה צריכה ואם יניח של יד ויעביר על המצוה יברך רק להניח כדאיתא סעי' ה':

שם ס"ק י"ד אסור כו' ואפילו לאותן המניחים בחוה"מ כו' פי' המח"ש דכתיב והי' הוי' אחת לשתיהם ולפענ"ד אפשר לפרש דנראה דכמו שאסור לברך לבטלה ולכן ספק

ברכות להקל ועושה המצוה שיש ספק אם מחויב לעשותו אינו מברך אבל אסור לגרום לעשות המצוה שיש בו ספק ולא יברך כמו הכא כיון דיש ספק אם חוה"מ חייב בתפילין יניח תפילין דדילמא הוא חייב וחייב לעשות מספק דספק דאורייתא הוא אבל לא יברך דברכה דרבנן ואין מברכין על הספק אבל אם מפסיק בין הנחת יד לשל ראש יבוא עוד ספק לדעת הש"ע ספק אם יברך על מצות ולדעת רמ"א יש ספק אם יברך להניח וגם על מצות א"כ לא יוכל לברך שמא חוה"מ אינו חייב בתפילין ואם חוה"מ חייב בתפילין אז הוא גורם ע"י שהפסיק שעושה המצוה בלא ברכה:

סימן כז

מג"א ס"ק ח' לא יברך כו' ואם מניח של יד כו' וצ"ע דד"מ באות ג' כתב דלהכי לא יברך על של ראש משום דיש פוסקים שלא לברך על ראש אפילו בלא אונס ע"ש וא"כ יש לומר דעל של יד מברך אם מניח ש ועוד קשיא דאם אין מברך על של יד צריך לברך על ראש להניח וגם על מצות כפסק רמ"א בסימן כ"ו סעיף ב' א"כ עדיף דיברך להניח בהנחת תפילין של יד:

שם ס"ק ט"ז כעין כו' שזה הפי' עיקר כו' וכן פרש"י שם דקאי על הקשר ובמנחות דף ל"ה ע"ב יש סתירה ברש"י דבד"ה ונויהן לבר השם יהיה נראה מבחוץ לשון אחר נויהן של רצועות כו' וראיה לדבר מדאמרינן איתהפכי ליה רצועה דתפילין א"ל לא סבר מר ונויהן לבר עכ"ל ובגמ' שם על איתהפכי ליה רצועה פרש"י ולא היה הדלת ניכר מבחוץ ויש סתירה ברש"י וצע"ג:

שם ס"ק כ' אין כו' והא דכתב ביו"ד כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דשם ביו"ד התלמיד מתיר לרבו המנעל רשאי לגלות התפילין ואין נראה שהשוה עצמו לרבו כיון שעושה לרבו המלאכה שעבד עושה ומשפיל עצמו לפני רבו ועוד דשם דאם לא יגלה התפילין אסור לנעול מנעל לרבו כדי שלא יאמרו עבד הוא כמו דאי' ביו"ד שם א"כ מוטב שהרב ימחול על כבודו בזה ויניח להתלמיד לגלות התפילין כדי שיוכל לשמשו דאי' שם סעיף כ' כל המונע תלמידו מלשמשו מונע ממנו חסד ופורק ממנו יראת שמים:

סימן כח

סעיף א' חייב אדם כו' מקורו ממנחות דף ל"ו ע"ב חייב אדם למשמש בתפילין ק"ו מציץ שאין בו אלא הזכרה אחת ע"ש וקשי' לי היכי מדמה הגמ' תפילין לציץ דבציץ היה כל השם מגולה ולהכי אסור להסיח דעתו אבל בתפילין השמות מכוסים בעור ובסי' מ"ג

ס"ק י"ג כתב המג"א דאם לא שי"ן של תפילין היה מותר לכנוס בתפילין לבית הכסא ע"ש במחה"ש א"כ לא יוכל לילף תפילין מציץ דבציץ היה כל השם מגולה ובתפילין אינו מגולה רק השי"ן אות אחת מהשם הקדוש ב"ה:

סימן לא

ט"ז ס"ק א' שהן כו' לא מצד איסור מלאכה כו' עי' תוס' מנחות דף ל"ו ע"ב ד"ה יצאו כו' וצ"ע דנראה מדברי ט"ז דלדעת הש"ע המצות גורמות שתהיה אות אבל איסור מלאכה אין גורם כלל א"כ קשי' החג השבועות וחג שמיני עצרת דאין מצות בהם רק איסור מלאכה אמאי נקראו אות ופטורים מתפילין אלא ודאי דלכ"ע איסור מלאכה נקר אות ודעת הש"ע דמלאכה גורם שנקרא אות ולכן בשבועות ושמיני עצרת איסור מלאכה נקרא אות רק שסובר שגם חוה"מ אע"ג שאין איסור מלאכה המצות שנוהגות בהם גם הם נקראו אות ורמ"א סובר דרק המלאכה נקרא אות לכן בחוה"מ דאין איסור מלאכה אע"ג שהמצות פסח וסוכות נוהגות בחוה"מ לא נקראו אות וחייב בתפילין: שם מג"א ס"ק ב' בחוה"מ כו' משום ספיקא המח"ש כתב בפשיטות דעושה משום ספק אינו רשאי לברך ע"ש צ"ע דהטור ביו"ד בסי' כ"ח כתב מחלוקת הפוסקים אם מברך על ספק דאורייתא ובש"ע שם סעיף ג' פסק שלא לברך והט"ז סי' ס"ז פסק שיברך על ספק דאורייתא:

סימן לב

מג"א ס"ק כ"ג ואינה כו' ונ"ל כו' עמ"ש סי' ש"מ המח"ש כתב שצריך לחלק דבסי' ש"מ בנטף שעוה ויש במקומו לכתוב ב' אותיות חייב בשבת והכא בנטף שעוה וסלקה לא הוי חק תוכות ע"ש ולפענ"ד אפשר לחלק דבשבת דף ע"ה ע"ב במוחק אות גדולה ויש במקומו לכתוב שתים חייב ופרש"י שאין מלאכת מחיקה חשובה אלא ע"מ לכתוב והרי יש מקום לב' אותיות ע"ש וכיון דהמחיקה בעצמה לאו מלאכה רק שע"י המחיקה יוכל הכותב לכתוב במקומו ב' אותיות אע"ג דהשתא בשעת מחיקה עדיין לא נכתבו אותיות אפ"ה חייב מכ"ש בנטף השעוה שע"י הסרת השעוה מיד נראו האותיות שהיו מכוסים ע"י השעוה אבל כתיבה לא הוי דהא המוחק נמי לאו כתיבה וחייב משום שהמחיקה גורם שיוכל לכתוב ה"נ הסרת השעוה לאו כותב הוא וחייב שע"י הסרת השעוה נראים האותיות ולכן לא הוי חק תוכות בהסרת שעוה כי השעוה לא ביטל הכתב כמו המעביר עפרות זהב מעל האותיות בסעיף ג' דכשר אע"ג דאם נוטל מהשם הוי כמוחק ולא אמרי' דהוי חק תוכות:

שם ס"ק ל"ב בתחלת כו' ואם צריך דיו כו' מה שכתב מחצית השקל דמשמע קצת בש"ך ביו"ד סי' רע"ד דמותר לטבל באותיות של שם כדי לכתוב שם ע"ש צ"ע דמשמע בהדיא דמותר דהש"ך שם סק"ה כתב ומשמע דאפי' מהשם יכול ליטול הדיו כו' מ"מ משום ביזוי מצוה איכא ליטול מהשם לכתוב תיבה אחרת ע"ש משמע דוקא תיבה אחרת אבל לכתוב שם ליכא ביזוי ומותר מ"מ צ"ע דבסעיף ג' פסק דאסור להעביר הזהב מהשם דהוי כמוחק ואמאי מותר ליטול דיו מהשם ויש לחלק:

שם סעיף כ"ג אם כו' אין לו תקנה כו' הש"ך ביו"ד סימן רפ"ח ס"ק ב' כתב תקנה שיגרור ממטה ולמעלה עד מקום החסרון ואח"כ יכתוב על מקום הגרר דזה הוי כסדרן:

שם סעיף כ"ו אם כו' עי' ביו"ד סי' רע"ו סעיף י"א דאם ה' של שם שכרעה נוגעת בגגה אם נוגע ממש עד שנראה כח' מותר למחוק או לגרר הרגל ולתקנה אבל אם נוגע מעט יש לספק בדבר אם מותר:

שם מג"א ס"ק מ' יש ליזהר ואם נכנס כו' מרמ"א שם בא"ע נראה דלכתחלה יש ליזהר אפי' אם לא נשתנה צורת האות וכן כתב החלקת מחוקק שם בס"ק ל"ח שיש ליזהר לכתחלה ובנשתנה האות פסול ואני מסופק אם נכנס הלמ"ד לתוך כ' נ' או לתוך נ' פשוטה כזה ך ן אם זה מקרי ג"כ השתנות האות ובא"ע שם משמע ל ל דכשר דהחלקת מחוקק בס"ק ל"ה כתב שנו"ן של פטורין יעקם קצת לימין כדי שיוכל להאריך ראש למ"ד של ישראל למעלה שלא תגע בנו"ן ותהיה ג"כ אותה שיטה מעורה עכ"ל ובזה יכנס ראש למ"ד תחת הגג של נו"ן של פטורין משמע דכשר בכה"ג:

שם ס"ק מ"ז ולא כו' כ"ש שיצא חוץ לשיטה כו' ולפענ"ד מוכח דאיסור חוץ לשיטה חמור מאיסור תלי' דבמנחות דף ל' ע"ב דתיבה בת ב' אותיות לא יזרקנה לבין הדפין וכמו דפסק בש"ע סעיף ל"ד ולתלות מותר תיבה שלימה אפילו השם הקדוש מותר כדאי' ביו"ד סי' רע"ו סעיף ו' א"כ ראינו דחוץ לשיטה חמור מתולין והא דלא נזכר בגמ' איסור מקצת השם חוץ לשיטה משום דכ"ש הוא מתלי' דכל השם מותר לתלות ומקצתו אסור מכ"ש בחוץ לשיטה דאסור תיבה שלימה מכ"ש דמקצת השם אסור:

שם סעיף מ"ג חריץ של שי"ן כו' ואני מסתפק מאד אם לא הגיע חריץ של שי"ן עד מקום התפר אם פסול אפילו בדיעבד דמקור הדין מנחות דף ל"ה ע"א אמר אביי שי"ן של תפילין הל"מ וצריך שיגיע החריץ למקום התפר ופרש"י חריץ שבין בית לבית כו' והרא"ש כתב שי"מ שהחריץ של שי"ן דהיינו חודה של שי"ן למטה יגיע עד איחוי התפר וכפירוש זה נראה ונהגו כשני הפירושים ע"ש וכתב הרב"י בשם הרמב"ם שאם לא היה החריץ מגיע למקום התפר כשר והוא שיהא ניכר החריץ וכתב הרב"י שטעמו של

הרמב"ם מדתניא דף ל"ד ע"ב ושוין שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת ואם אין חריצן ניכר פסולות משמע דכל שניכר כשר בכל גוונא וא"כ כי אמר אביי צריך שיגיע כו' למצוה אמר ולא לעכב עכ"ל וכן פסק בסעיף מ' וזה ניחא אם נפרש דברי אביי שקאי על החריץ שבין בית לבית דמוכח מברייתא דף ל"ד דכשר וצריך לומר דאביי אמר רק למצוה ולא לעכב אבל אם נפרש דברי אביי כפי' השני של הרא"ש שאביי מיירי על החריץ של שי"ן ומזה לא איירי הברייתא דף ל"ד כלל א"כ נוכל לומר דאביי אמר לעכב דאפילו בדיעבד פסול:

סימן לג

מג"א סק"א אם כו' שנפסקו כו' לא ידעתי כוונת מג"א דמשמע מדבריו שלא נפסל רק אם נקרע כל הבית וצ"ע דבמנחות דף ל"ה ע"א אי' בגמ' סתם נפסקו משמע אפי' נפסק רק מקצת הבית פסול והרב"י כתב בשם המרדכי דאם נקרע של זה למטה לצד התיתורא ושל זו למעלה לצד הבית משמע בהדיא דאפילו נקרע מקצת פסול:

שם המחה"ש סוף סק"ח כתב ודע דהא דכתב בש"ע דבשל יד אחר שיעור שתקיף הזרוע ותמתח מ"מ אחר שתפר למעלה משיעור זה למתח הרצועה עד אצבע האמצעית ואח"ז יחזור למטה ויכרוך על הזרוע ז' כריכות דאל"כ מאי מהני שיש בו כדי שיקיף כיון שעושה כריכות האצבע בחתיכת הרצועה התפורה עכ"ד ולפענ"ד לא משמע כן בהרב"י בשם תה"ד דאין לאסור ברצועה של יד באורך השיעור שמן הקיבורת עד אצבע אלא אם היה פושט הרצועה מן הקיבורת עד האצבע בלא כריכה סביב הזרוע כו' ע"ש ומדנקט אלא אם היה כו' משמע דאם יש שיעור כדי שתמתח יכול לתפור מיד ולהקיף את הזרוע וכריכות האצבע יעשה עם הרצועה התפורה. ולא הבינותי מה שכתב הגאון מליסא בסידור בשם א"ר שחוץ מה שקושר על הזרוע אפילו שלא בשעת הדחק מותר לתפור ומניחם בברכה ע"ש משמע שאין צריך שתמתח אצבע אמצעי וצ"ע דהא בהרב"י משמע שדעת כל הפוסקים סוברים שצריך תמתח עד אצבע וכמו שכתב בש"ע רק שתה"ד מסופק להרא"ש אם סגי במה ך שמקיף זרוע:

סימן לד

המח"ש בס"ק ו' מביא בשם הב"ח שדחה להפוסקים שהביאו ראיה לשיטת ר"ת ממעשה שנפלה בימה שעל קבר יחזקאל ומצאו שם תפילין כדעת רש"י ודחו לפי שפסולים הם היו גנוזים שם וכתב הב"ח ולא נהירא דלא היו צריכין גניזה אלא להחליף הנחתן מבית

זה לבית זה עכ"ל ולפענ"ד אי אפשר להחליף הפרשיות משל רש"י לר"ת דהמח"ש כתב בס"ק ב' דבתפילין של ר"ת צריך להניח חלק סוף והיה אם שמוע שיעור ט' אותיות ויסיים על הארץ באמצע השיטה ויתחיל שמע בראש שיטה דאם יהיו כתובים של ר"ת כשל רש"י שמסיימים והיה א"ש בסוף שיטה ושמע מתחלת השיטה אין לשמע לא דין פתוחה ולא דין סתומה וכן כתב הבאר היטב בסי' ל"ב ס"ק נ"ג א"כ א"א להחליף הפרשיות משל רש"י לשל ר"ת דשל רש"י כתוב והיה א"ש עד סוף שיטה:

סימן לח

המח"ש בס"ק ג' מביא קושי' ע"ת ל"ל בנשים הטעם דהוי מ"ע שהז"ג דהא אפילו אנשים שא"י ליזהר אסור להניחן עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ דבברכות דף כ' ע"ב פריך בגמ' ומן התפילין פשיטא מ"ד הואיל ואיתקש למזוזה קמ"ל והנה רש"י לא פי' כלום אמאי לא איתקש למזוזה ונוכל לומר דלכך לא איתקיש למזוזה מפני שנשים אין זריזות להזהר: שם מג"א ס"ק ח' ותגריהם כו' צ"ע דבנדרים כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דבסוכה דף כ"ו ע"א בגמ' כותבי ספרים תפילין כו' ותגריהן פי' רש"י על תגריהן הלוקחין מהם כדי למכור ולהוציאן לצריך להם ומזה דייק מג"א דאם עושה כדי להשתכר לא מקרי עוסק במצוה אבל קשה אמאי לא פרש"י כן על כותבי ספרים ותפילין שעושים כדי שימצא תפילין למי שאין לו לדייק מיניה דאם עושה כדי להשתכר דלא הוי עוסק במצוה דעל כותבי היה לרש"י לפרש שכתוב בברייתא קודם תגריהן אלא ודאי שכותבי תפילין שמביא תפילין לעולם מיקרי עוסק במצוה אע"ג שעושה כדי להשתכר אבל התגר שאין מוצא תפילין לעולם רק שמביא התפילין למקום שאין בו תפילין ומי שצריך לתפילין ימצא בקל ואין צריך להטריח בזה אמרינן דאין מצוה כ"כ הילכך נחתי' דרגא דלא מקרי עוסק במצוה רק כשעושה רק לשם מצוה ואין כונתו להשתכר אבל במשיב אבדה נוכל לומר שדומה לסופר דאפשר דאם לא היו משיבים האבדה היה נאבד לגמרי שימצא אותו נכרי או רשע שאין מחזיר אבדה או שנאבד בדרך אחר שלא יבוא לידי הבעלים לעולם ודמי לסופר דהוי עוסק במצוה אע"ג שנוטל שכר:

סימן לט

מג"א ס"ק ה' שאינו כו' עי' באבן העזר כו' בא"ע שם לא מצאתי אבל נראה לי ראי' לדברי מג"א מיו"ד סי' רס"ד דמומר לערלות פסול למול אע"ג דלא הוי מומר לכל התורה כמו שכתב שם הש"ך סק"ד וערל ישראל שמתו אחיו מחמת מילה כשר למול כמו דאי' שם

סעיף א' א"כ ש"מ דמי שאינו יכול לעשות המצוה מחמת אונס מקרי בר חיובא וכשר לעשות המצוה:

שם ס"ק י' מכדי כו' יותר משוויין כו' בגיטין דף מ"ה מעלין בדמיהן עד כדי טרעפיק ובתוס' ד"ה מעלין וז"ל מתוך פי' הקונטרס משמע דקאי גם אספרים וקצת תימה דאיך משוה ספרים שדמיהן יקרים לתפילין לכך נראה דקאי אתפילין וכן כתב הרא"ש שם דבספרים מעלין יותר מטרעפיק ע"ש ולפענ"ד דאפשר דפלוגתא שבין רש"י ותוס' הוא בפלוגתא ביו"ד סי' רפ"א סעיף א' בס"ת שנמצא ביד א"י יש מכשירים וי"א יגנז ואפשר דרש"י סובר יגנז א"כ כל מה שנותן לא"י מפסיד לכך אין מעלין רק טרעפיק שלא יזלזל הא"י בס"ת ושלא יאמר הא"י מצות בזויות לישראל לכך נותנים לו מעט יותר משוי' אם הי' כשר כמו שכתבו הפוסקים אבל הרא"ש ותוס' סוברים שס"ת שנמצא ביד א"י כשר וא"כ מה ששוה הספר תורה אם נותן אין מפסיד כלום לכך מעלין יותר מטרעפיק:

שם ס"ק י"ג נאמן כו' מוחזק בכשרות וכתב המחה"ש אע"ג ביו"ד סי' קי"ט ס"א הסכים הש"ך להמחבר דנאמן אע"ג שאינו מוחזק בכשרות כתיבת תפילין דומה לשחיטה שצריך להיות מוחזק בכשרות ע"ש וצ"ע דהש"ך שם מיירי מהשוחט עצמו דדיני שחיטות מרובים ובקל יכול לעשות פסול להכי צריך להיות מוחזק בכשרות אבל הכא לא מיירי מסופר רק המוכר תפילין ואמר של אדם גדול הוא והוי כשאר עדות דנאמן אפי' אין מוחזק בכשרות:

סימן מב

הגאון מליסא בסידור כתב אם נפסקה רצועה של יד סמוך להקשר אסור לקשור כו' ואם אינו רוצה לקשור החתיכה שנפסקה אעפ"כ לא יהפוך הצד הא' למעלה לעשות בו הקשר רק יעשה הקשר בהצד שנפסק שם כדי שיהיה עכשיו הקשר באותו צד שהיה מקודם קרוב אל הקשר וכן בשל ראש אם נפסק מה שמקיף מראש אסור להפוך מה שבתוך הקשר שהיה חוץ לקשר עכ"ל ולפענ"ד נראה מדברי מג"א בסק"ג דבכה"ג מותר דכתב בשם הרב"י דאם נפסק רצועה של ראש יתפרס ויהפוך הרצועה תוך המעברת' וכתב המג"א דלהכי מותר כיון באותו חתיכת הרצועה יש בו קשר ומה לי שהיה במקום זה או במקום אחר ע"כ א"כ משמע בהדיא דבין בשל יד ושל ראש כשהקשר באותה חתיכה מותר להפוך הרצועה:

סימן מג

ט"ז ס"ק א' ואם כו' כרוכין בימינו ובבגדו כו' הרב"י כתב בשם המרדכי דמדאמר ר"נ ברכות דף כ"ג ע"א שלא תהא רצועה יוצא מתחת ידו טפח משמע קצת שהם בידו בלא שום בגד וכן כתב סמ"ג עכ"ל וצ"ע על הרב"י שהשמיט פרש"י שם שפי' על שאמר בגמ' הלכה כו' ואוחזן בימינו פרש"י שלא בבגדו כדי שלא יפלו עכ"ל משמע מתוך דברי רש"י שמפרש דמשום דאמרי' מעיקרא בגמ' שם אוחזן בבגדו בידו וכאן אמר רק ואוחזן בימינו דהיינו בידו בלא בגד:

שם מג"א ס"ק ו' בלא כו' אבל הרא"ש והרב"י כו' המח"ש פי' דלרש"י דסובר כרב האי דאיסור משום הכניסה יש לחלק בין בה"כ ע"פ השדה בין העשוי בחפירה אבל הרא"ש דקי"ל כוותיה דהאיסור אינו משום כניסה רק משום שרוצה לפנות אין לחלק בין ב"ה ע"פ השדה או שעשוי בחפירה ע"ש ולפענ"ד נראה דאע"ג דפוסק בש"ע כרא"ש דאין איסור בכניסה רק כשרוצה לפנות אפ"ה פסק דבה"כ שהוא בחפירה מותר להשתין בתפילין שהם בראשו ואפי' אי אמרי' דלהרא"ש אפילו בחפירה אם הוא קבוע אסור להשתין ותפילין בראשו היינו משום דרא"ש לא גרס בגמ' אמר רב אחא ל"ש אלא בה"כ קבוע אבל בה"כ עראי חולץ ונפנה לאלתר כמו שכתב הרב"י ומח"ש שרי"ף ורמב"ם ורא"ש לא גרסי דרב אחא וסובר הרא"ש דאם רוצה לפנות אפי' בבה"כ עראי חולץ ברחוק ד' אמות וכמו שמקשה הרשב"א שכתב מג"א אבל הרב"י דגרס בגמ' אמר רב אחא כו' א"כ ש"מ דאפי' ברוצה לפנות יש לחלק בין בה"כ קבוע לעראי דבעראי חולץ ונפנה לאלתר וה"ה בבה"כ בחפירה דהוי נמי בה"כ עראי וזה כונת הש"ע שכתב בה"כ קבוע כו' והוא על פני השדה כו' דהיינו לענין שצריך לחלוץ ברחוק ד' אמות אבל בבה"כ בחפירה חולץ ונכנס מיד:

שם ס"ק ט' וי"א כו' דמילתא דפשיטא כו' עי' מחה"ש שהאריך ועי' מה שמפרש דברי רב האי ולפענ"ד לא אוכל להבין דלדברי מג"א להכניס להשתין יותר מותר מלהכניס שלא להשתין אמאי צריך רב האי לגרוס באיבעי' מהו שיכנס לבה"כ צנוע ולא גרס קבוע משום דאי' בברייתא הנכנס לבה"כ חולץ כמו שכתב הרא"ש והרב"י ומחה"ש וא"א שנכנס להשתין קיל מהכנסה שלא להשתין מאי קשיא לרב האי בברייתא הנכנס לבה"כ חולץ דילמא מיירי הברייתא שלא להשתין אבל איבעי' הוא מהו שיכנס לבה"כ קבוע להשתין דקיל דלמא מותר דהא בברייתא לא תני הנכנס לבה"כ להשתין רק הנכנס לבה"כ אבל באיבעי' אמר מהו שיכנס לבה"כ קבוע להשתין:

שם סעיף ה' אם כו' שלא תהא רצועה כו'. ומקור בברכות דף כ"ג ע"א הלכה גוללן ובלבד שלא תהא רצועה יוצאת מתחת ידו טפח ע"כ וקשי' לי בשבת דף ס"ב ע"א תניא הנכנס לבה"כ חולץ התם משום שי"ן וכתבו תוס' שם דלא גרסי' דלי"ת ויו"ד משמע מדבריהם דמשום דלי"ת ויו"ד היה מותר לכנוס לבה"כ וכן משמע בגמ' שם דמשני התם משום שי"ן מדנקט הגמ' רק משום שי"ן ולא נקט גם משום דלי"ת ויו"ד של רצועות משמע דמשום דלי"ת ויו"ד הי' מותר לכנוס לבה"כ והכא בברכות אמרי' דאם רצועה יוצאה ג"כ אסור לכנוס לבה"כ וצ"ע:

סימן מד

מג"א סק"א ולא כו' שמא ישמש בהן גמרא פ"ב דסוכה ע"כ. בסוכה דף כ"ו ע"ב איתא ת"ר הנכנס לישן ביום רצה חולץ כו' בלילה חולץ דברי ר' נתן ר' יוסי אומר הילדים לעולם חולצין מפני שרגילין בטומאה ומסיק הגמ' אמר אביי בילדים ונשותיהן עמהן עסקינן שמא יבואו לידי הרגל דבר ע"ש ומשמע דלת"ק מותר לישן ביום אפי' ילדים ונשותיהן עמהן וצריך לומר דלא חיישי' שישמש מטתו דאסור לשמש מטתו ביום ור"י אוסר בילדים בנשותיהן עמהם אפי' אם ישן ביום מפני שרגילין בטומאה אבל לזקנים גם ר"י מודה שמותר לישן ביום ונשותיהן עמהן ואין צריכין לחלוץ תפילין וצ"ע על הש"ע ומג"א שסתמו דבריהם ומשמע דאסור לכל לישן אפילו זקנים ואשתו עמו אפי' ביום:
אחר זה ראיתי בד"מ שכתב בשם הגהות אלפסי שילדים בנשותיהן עמהן חולצין אפילו ביום ע"ש דפוסק כר"י וצ"ע:
שם ס"ק ג' שינת כו' ואין שיעור לזה וי"א כו'. דברי המג"א סתומים מאד דמשמע מדבריו דלדעת הש"ע אין שיעור לשינת עראי ולי"א יש שיעור והמעיין בהרב"י יראה דדעת הש"ע הוא כדעת הרמב"ם שכל שינת עראי אסור אם לא ניח ראשו בין ברכיו ולי"א כדי הלוך ק' אמה מותר אפילו לא הניח ראשו בין ברכיו:

סימן מה

מג"א סק"א בבית כו' ואפילו כו'. מה שמשמע מדבר המג"א דתוך ד' אמות של בית קברות אסור ליכנס בתפילין אע"פ שאין ד' אמות של מת וכן כתב מחה"ש בהדי' וצ"ע דביו"ד סי' רפ"ב סעיף ד' לא יאחוז אדם ס"ת ויכנס לבית הקברות ולא יקרא בו עד שירחיק ד' אמות מהמת או מבית הקברות ע"ש א"כ ש"מ דדוקא הקריאה אסור תוך ד"א של קברות אבל אחיזה אין אסור אלא בבית הקברות עצמו וכן כתב הט"ז שם בס"ק

ג' וז"ל ומבואר כאן דאחיזה לחוד יש אוסר בבה"ק עצמו ובקריאה לחוד אסור אפי' תוך ד' אמות עכ"ל וכן בסי' שס"ז סעיף ג' ובסי' שע"ו ס"ד נמי איתא שהקריאה אסור בתוך ד"א של בית הקברות וכן בברכות דף י"ח ע"א דמוקי הגמ' הא דתניא לא יהלך אדם בבה"ק ותפילין בראשו וס"ת בזרוע וקורא ומוקי הגמ' דתוך ד' אמות נמי אסור נמי משום דתני בברייתא ויקרא אבל בלא קריאה ודאי מותר תוך ד"א:

סימן מו

מג"א סק"ח ק' כו' ברכת מודים דרבנן יאמר בשם ומלכות כו' וצ"ע דתוס' ברכות דף מ' ע"ב בד"ה אמר אביי כתבו דבחתימה אין שייך מלכות ע"ש: שם סק"י ואפי' כו' אלו היה עבד לא היה יכול להתגייר כו' וקשי' לי דלסברת מג"א בדברי הב"ח דסובר דא"י עדיף בחד צד מעבד דא"י יכול להתגייר אם כן מאי מקשה הב"ח הובא בט"ז ס"ק ו' דאם בירך שלא ע"ע אמאי יברך שלא עשני גוי ולפי דברי המג"א יוכל שפיר לברך שלא עשני גוי אחר שבירך שלא עשני עבד דא"י עדיף בחד צד מעבד שיוכל להתגייר ומה שכתב המג"א בשם המקובלים שהברכות הללו שלא נדבק בו בלילה בנשמתו נשמת עבד ח"ו כו' קשה היאך יכולין לברך מנא ידע שלא נדבק בנשמתו נשמת עבד ח"ו אח"כ ראיתי בשל"ה דף קכ"ט ע"א כשיקום ממטתו אם יודע בעצמו שהוא צדיק יברך שלא עשני א"י ע"ש משמע דרק צדיק יברך ואנו רואין דכ"ע מברך וצ"ע:

שם ס"ק י"ד וי"א כו' דסומא לא יברך פוקח עורים כו' וכתב המח"ש בסימן ס"ט דסומא יברך יוצר המאורות ואולי יש לחלק בין הכא להתם עכ"ל ולפענ"ד החילוק פשוט דהתם מברך להקב"ה שברא מאורות העולם ומזה גם הסומא נהנה כמו שכתב הטור שם אבל ברכת פוקח עורים שאדם מברך להקב"ה שעשה עמו טובה שהיה בלילה עיור ובבקר נפקחו עיניו אע"פ שיש להסומא הנאה מה שנפקחו עיני שאר אדם כדי שיכולין להוליכו לסומא בדרך כמו דאמרי' ביוצר המאורות מ"מ לא יוכל הסומא לברך להקב"ה שפוקח עיני עורים ולו דהיינו לסומא אין עושה הקב"ה טובה זו ולסומא טוב להתפלל שירחם ד' עליו לפקוח עיניו ולא לברך:

סימן מז

מג"א סק"ו אם כו' עסי' ס' כו כתב המח"ש דמג"א בא ליישב קושי' הרב"י מאי ספק אי סגי בקורא ק"ש דע"כ לא מהני ק"ש דאל"כ מאי צריך ללמוד מיד כדאיתא בירושלמי תיפוק לי' הא אמר בכל פעם ק"ש אחר אהבה רבה ולזה קאמר מג"א עסי' ס' דכתב שם

אם קרא ק"ש בלי ברכות אומר אח"כ ברכות ק"ש ומצד הדין א"צ לחזור ולקרות ק"ש ובכה"ג קאמר הירושלמי דצריך ללמוד מיד אחר אהבה רבה אבל לעולם י"ל דק"ש מהני עכ"ד ולפענ"ד א"א לומר כן דהירושלמי מיירי שקרא ק"ש ולא אמר ברכת התורה ולא אהבה רבה לפני ק"ש א"כ אסור לקרות ק"ש שהם פסוקי תורה בלא ברכת התורה דבסי' מ"ו סעיף ט' יש מתירים לומר פסוקים קודם ברכת התורה רק כשאומר דרך תחנונים ואף בזה יש חולקין ואוסרין אבל ק"ש ודאי אסור לומר קודם ברכת התורה או אהבה רבה כי הק"ש הוי למוד כמו דאי' במנחות דף צ"ט ע"ב שאם קרא ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש וכן אי' ביו"ד סי' רמ"ו סעיף א' ע"ש:

שם ס"ק ח' ברכת כו' קודם אור הבוקר כו'. ולפענ"ד יש ראיה לדברי הל"ח מברכות דף י"א ע"ב וברכו את העם כו' וברכת כהנים וכתבו תוס' ד"ה וברכת כו' בלא נשיאת כפים אמרו ברכת כהנים כמו שאנו אומרים ע"כ ושם מיירי קודם אור הבקר כמו שפי' רש"י שם בד"ה וברכת כו' א"כ ש"מ שיכולין לומר ברכת כהנים קודם היום אבל הרמב"ם בפ"א מהל' תמידין הל' ד' השמיט ב"כ וכתב שהיו אומרים שים שלום והכ"מ כתב שם שהרמב"ם קרי לברכת כהנים שים שלום אבל התוי"ט בתמיד פ"א משנה א' כתב שדעת הרמב"ם שלא היה ב"כ שאין זמן נשיאות כפים:

שם ס"ק י' ומרחץ דהא צריך ללמוד כו'. צ"ע דבסי' כ"ה כתב המג"א בס"ק כ"ג דהחולץ תפילין ליכנס לבה"כ אע"ג דאין רשאי לילך בתפילין לבה"כ לא הוי הפסק ואין חילוק בין בה"כ למקום אחר א"כ מאי צריך הכא הטעם דצריך ללמוד:

שם ס"ק י"ב כל כו' ברכה זו בכל יום כו' ותר"י כתבו בסוף פ"ק דברכות וז"ל ואפי' כשקורא בלילה לא נאמר שהלילה הוא מהיום האחר כדאמרינן בירושלמי אגורי דיממא אנן יזפינן ביממא ופרעינן בלילה כו' ולפ"ז הקריאת הלילה הוא מהיום ולכך בברכה שברך בבקר נפטר ג"כ במה שלומד בלילה אחר היום:

שם סעיף ב' צריך לברך בין למקרא כו'. קשי' לי לדעת ר"ת בקדושין דף ל' ע"א בתוס' ד"ה לא צריכא כו' שמה שאמרו בגמ' שם שישלש אדם שליש במקרא שליש במשנה שליש בגמרא אנו שלומדין רק תלמוד סומכין אהא דאמרינן בסנהדרין דף כ"ד תלמוד בבלי בלול במקרא במשנה ובגמ' דגמרת בבל בלול מכולם ע"כ וכן איתא ביו"ד סי' רמ"ו סעיף ד' בהג"ה ע"ש א"כ קשי' בברכות דף י"א ע"ב דסבר ר' יוחנן דלמקרא צריך לברך וגם למשנה אבל לתלמוד אין צריך לברך ומשמע שם דלר"י ולר"א נמי אין צריך לברך לתלמוד וכיון דאמרי' דהלומד תלמוד כאלו לומד גם מקרא ומשנה א"כ צריך לברך על התלמוד כמו שצריכין לברך על המקרא ואין לומר דהגמ' לא מיירי שם מתלמוד בבלי

רק מתלמוד ירושלמי זה אינו דהא שם אמרי' דרבא חולק על ר"ה ור"א ור"י ורבא סובר דאף לתלמוד צריך לברך ומייתי ראיה מרב דהיה מברך על לימוד התלמוד וא"א דאינהו דאמרי דלא יברך לתלמוד מיירי בתלמוד ירושלמי ובתלמוד בבלי מודים דצריך לברך ורבא חולק ואמר דאף לתלמוד ירושלמי צריך לברך א"כ מאי מייתי ראיה מרב שהי' בבבל והיה לומד תלמוד בבלי א"ו צ"ל דהסוברים דאין מברך לתלמוד אפי' לתלמוד בבלי אין צריך לברך וצ"ע:

סימן מח

הטור כתב וקבעו לקרות פ' התמיד כמו דאי' במדרש בזמן שאין בהמ"ק קיים מה תהא עליהם אמר לו כבר הקדמתי סדר קרבנות וכתב הרב"י שהוא בגמ' מגילה דף ל"א ע"ב אמר אברהם לפני הקב"ה שמא ח"ו ישראל חוטאים ואתה עושה להם כדור המבול כו' אמר לו קחה לי עגלה משולשת כו' ובזמן שאין בהמ"ק קיים כל זמן שקוראין בהם מוחל אני על כל עונותיהם ע"ש והנה מה שירא א"א ע"ה שיעשה הקב"ה כדור המבול הם בודאי עונות חמורות כמו חייבי חטאות שבא על שגגת כרת וכדומה אבל תמידין שהם עולות שאינם באים על חטא רק דורון וגם מכפרים רק על מצות עשה כמו דאי' בזבחים דף ז' ובעשה בעשה תשובה נתכפר לו מיד אפי' בלא קרבן כמו דאי' סוף יומא א"כ לא שייך כלל אמירת פ' התמיד שהוא עולה לבקשת א"א ע"ה לכפר עונות ואפשר אע"פ ששאר עולות לא היו מכפרים אבל התמידים היו מכפרים כמו שאמרו רז"ל שתמיד של שחר היה מכפר על עבירות של לילה כו':

שם מג"א ס"ק ב' פסוקי כו' ואם תחשב כו'. וכתב מחה"ש ומה"ט אם לא אמר פ' התמיד ומוסף ר"ח עד אחר תפלת מוסף רשאי לומר פ' התמיד אחר תפלת מוסף אי נחשב תפלת מוסף להקרבה גם תפלת שחרית נחשב להקרבה כו' אבל מ"מ אינו דומה דבמוסף הזכיר אמירת הפסוקים עכ"ל ותמה אני שמדמה תפלת מוסף לשחרית דתפלת שחרית אמרי' רכות דף כ"ו ע"א דרחמי הוא ולכך יש לה תשלומין אבל תפלת מוסף כתב תוס' שם בד"ה איבעי' שלא תקנו ז' ברכות של מוסף אלא משום ונשלמה פרים שפתינו ולכך עבר הזמן בטל קרבנו וכן אי' בסי' ק"ח סעיף ו' שאין תשלומין למוסף וכתב ט"ז ומג"א שכל ז' ברכות של מוסף רק משום ונשלמה פרים ע"ש ולפענ"ד הדבר פשוט שאם לא אמר פרשת התמיד עד אחר תפלת מוסף שצריך שיאמר פ' התמיד אע"ג שאסור להקדים מוסף לתמיד כמו דאיתא בזבחים דף פ"ט וברש"י ברכות דף נ"א ע"ב בד"ה תדיר דכתיב במוספין מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד דבשביל שהיה תמיד הקדימו הכתוב

דתדיר קודם וזה הוא לכתחלה צריך להקדים תמיד למוסף בשביל שהוא תדיר אבל אם עבר או שכח והקריב שאינו תדיר קודם מקריב אח"כ התדיר כמו דאי' בזבחים דף צ"א ע"א וברמב"ם בפ"ט מהל' תמידין ומוספין הל' ג' א"כ פשיטא הכא דאם לא אמר פ' התמיד עד לאחר תפלת מוסף שיאמר פ' התמיד אע"ג שהקדים מוסף שאינו תדיר:

סימן מט

מג"א ס"ק א' בפי הכל אבל כו' שכל הסופרים כו' ולפענ"ד להביא ראיה לזה ממגילה דף י"ח ע"ב דקאמר אע"פ לר"מ וכן לרב חננאל שהיה הכל שגור בפיהם היו אסורים לכתוב שלא מן הכתב אם לא בשעת הדחק אבל תפילין נכתב שלא מן הכתב שמיגרס גריסין אע"ג שכל הספרים הי' לר"מ ולרב חננאל מגריס גריסין א"ו שבשביל הספרים אין שגורין בפי הכל אע"פ ששגורין בפי הכותב לא מהני וכן פי' רש"י שם על תפילין מיגרס גריסין שגורות בפי הכל:

שם וכ"מ בתענית דף כ"ח ע"א כו'. וכתב מחה"ש דאר"י וכי יחיד יכול לקרות ד"ת ע"פ בצבור אלא כולן נכנסים וקוראים ע"ש לכאורה קשה דהרמב"ן כתב דהא דכ"ג קורא ובעשור שבחומש הפקודים ע"פ משום דאין גוללין ס"ת ע"ש א"כ ש"מ דמפני שאין גוללין ס"ת מפני כבוד הצבור רשאי הקורא בצבור לקרות ע"פ א"כ ה"נ שלא היו מוציאים ס"ת במנחה מפני חולשת התענית א"כ זה נמי כבוד הצבור א"כ מותר ליחיד לקרות בס"ת בצבור כמו כ"ג ביו"כ וצריך לומר דשם במעמדות היה אפשר שיקראו כולם לכן לא היו מתירים ליחיד לקרות בצבור בע"פ אבל ביו"כ שהיה רק כ"ג צריך לעשות הכל והיה הכ"ג קורא לבד:

סימן נ

הרב"י בשם הרא"ה כתב שתקנו לשנות פרק איזהו מקומן לפי שאין בכל אותו פרק מחלוקת והיא משנה ברורה למשה מסיני וכן כתב בעטרת זקנים משמע מדקאמר שאין מחלוקת ומשנה ברורה מסיני שאין מחלוקת על המשניות זו אפילו במקום אחר וצ"ע דבסוף משנה א' שירי הדם כו' אם לא נתן לא עכב ובפרק י"ג משנה ה' ר' נחמיה אומר שירי הדם שהקריבן בחוץ חייב דסבר ששיורי הדם מעכבים בדמים הפנימיים כמו דאי' בגמ' שם ובפי' הר"ע מברטנורא וכן כתב התוי"ט שם דלא כסתמא דמתניתין ריש פ"ה וכן במשנה ח' הפסח אינו נאכל אלא עד חצות ובגמ' דף נ"ו ע"ב דמדנקט אלא דמדאורייתא אין נאכל אלא עד חצות ומתניתין ר"א בן עזריה ובכמה מקומות איתא

הפלוגתא בין ר"א ור"ע דרבי עקיבא סובר דמדאורייתא נאכל עד הבוקר והרא"ש סוף פסחים מסופק בהלכתא אי כר"א או כר"ע והרמב"ם בפ"ד מהל' קרבן פסח פסק כר"ע דמדאורייתא נאכל עד הבוקר ומדרבנן עד חצות וצ"ע:

סימן נא

מג"א סק"ט ולויברך דוד כו' דאמרי' בסוטה כו'. לפי גירס' שלפנינו בסוטה שם משה אמר אשירה לה' והן אומרים משה אמר כי גאה גאה והן אומרים אתי שפיר דברי המג"א שהן אומרים פסקי פסקי אבל לגירסת הגאון ר' ישעיה פיק ז"ל משה אמר אשירה כו' משה אמר עזי כו' וכך איתא בתוספתא א"כ היו הם אומרים פסוקים שלמים ואין ראיה לומר פסקי פסקי וצ"ע דבברכות דף י"ג אי' כל פרשה דלא פסקה משה ובתענית דף כ"ז איתא כל פסוק:

סימן נב

הרב"י מביא הגמ' שבת דף קי"ח ע"ב דאמר ר' יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום ופריך הגמ' והאמר מר הקורא הלל בכל יום ה"ז מחרף ומגדף ומשני כי קאמרינן בפסוקי דזמרה ע"כ וקשי' לי דלדברי מג"א בסי' תקפ"ד ס"ק א' דדרך תחנה ובקשה מותר לומר הלל בכל יום א"כ היה הגמ' יכול לתרץ דהא דאמר ר' יוסי יהא חלקי מגומרי הלל בכל יום היינו דרך תחנה ובקשה דמותר לומר בכל יום:

שם העטרת זקנים כתב והעיקר נראה שיכול לקרות פסוקי דזמרה כו' אינו אלא כקורא בתורה ולא כמספר שבחיו של הש"י כו' והוא לכאורה תמוה דרש"י בשבת שם פי' דדוקא הלל הוי מחרף מפני שהנביאים תקנו לומר בפרקים לשבח ע"ש אבל שאר שבחים ודאי מותר לומר תמיד וכ"כ הרב"י ולואי דלימרינהו כולי' יומא ואפשר שכוונתו דאמרי' ברכות דף ל"ג ע"ב דאין לומר שבחים יותר מאנשי כנה"ג תקנו אבל בשבת שם משמע דמותר ומצוה לומר מזמורי תהלים:

סימן נג

מג"א ס"ק א' מעומד כו' משמע דכשמתפלל ביחיד כו' אבל הרב"י כתב בשם הגה"מ המספר בין ישתבח ליוצר עברה ולכך נהגו לומר ישתבח מעומד כמו יוצר שהרי אסור להפסיק בנתים עכ"ל א"כ משמע דאפי' יחיד צריך לומר ישתבח מעומד וצ"ע מהיכא פשיטא להגה"מ שצריך לומר יוצר מעומד שכתב ישתבח מעומד כמו יוצר:

שם סעיף ו' לא אוכל להבין דעת הרב"י שכתב וז"ל והתוס' בפ"ק דחולין כתבו דהא דת"ר נתמלא זקנו ראוי להיות ש"ץ היינו ש"ץ קבוע להתפלל בתעניות ומעמדות דוקא משמע דבשאר ימות השנה אע"פ שלא נתמלא זקנו רשאי להיות ש"ץ אבל בס"פ לולב הגזול כתבו דההיא דחולין כגון לעשות ש"ץ קבוע ביו"כ בתענית ובמעמדות עכ"ל וצ"ע דתוס' בחולין שם דף כ"ד ע"ב כתבו דלעשות ש"ץ קבוע או להתפלל בתענית אינו נעשה עד שיתמלא זקנו א"כ כונת התוס' דש"ץ קבוע בשאר ימות השנה או הש"ץ המתפלל בתענית אפילו באקראי דיניהם שוה שצריך שיתמלא זקנו וכן כתבו תוס' במגילה דף כ"ד ע"א בד"ה ואינו כו' ע"ש וזה נמי כונת תוס' בס"פ לולב הגזול שכתבו כגון ליעשות ש"ץ קבוע ולירד לפני התיבה ביו"כ ובתענית ובמעמדות עכ"ל פי' ליעשות ש"ץ קבוע בכל השנה וביו"כ ובתענית אפילו באקראי דא"א לומר דמה שכתבו תוס' ש"ץ קבוע דקאי אתענית דודאי בתענית צריך נתמלא זקנו אפי' באקראי כמו שמוכח בתענית דף ט"ז:

שם מג"א ס"ק ט' מפני כו' בסי' תקע"ט דבעי זקן ממש כו' צע"ק דבסי' תקע"ט סעיף א' אי' דהאומר דברי כבושים צריך להיות זקן ממש וכמו דאי' בתענית דף ט"ז אבל הש"ץ אינו מבואר שם דהוא זקן ממש רק לכתחלה יתפלל האומר דברי כבושין דמתחיל במצוה כו':

סימן נד

צע"ק לשון הטור שכתב שישתבח נתקן לברכה לאחר פסוקי דזמרה ופסוקים שבין ב"ש לישתבח לא הוי הפסק ע"כ וצ"ע דהכל מן ב"ש עד ישתבח נקראו פסוקי דזמרה א"כ פשיטא דלא הוי הפסק דהא ב"ש וישתבח עליהם נתקנו: שם בד"מ כתב דאין להפסיק בין ישתבח לקדיש שלא יאמר קדיש בלא פסוקים לפניו ע"ש וכמו שכתב מג"א בס"ק ג' וצ"ע דבסי' נ"ג סעיף ג' כתב רמ"א אם אין מנין בב"ה ימתין הש"ץ עם ישתבח עד שיבא מנין ויאמר ישתבח וקדיש וכתב מג"א דיחיד יאמר ישתבח מיד אבל הש"ץ צריך להמתין מלומר ישתבח בשביל הקדיש והא בישתבח אין פסוקים והוי ליה לש"ץ להמתין באז ישיר כדי שיאמר קדיש על פסוקים וכמו שכתב רמ"א כאן שיאמר הש"ץ מקצת פסוקי דזמרה:

סימן נה

מג"א ס"ק ד' בתשעה כו' ובסוף סי' תר"צ כו'. וכתב מחה"ש דהא במגילה ודאי נשים חייבות בקריאתה כו' ואפ"ה כתב רמ"א בסי' תר"צ דיש להסתפק אם נשים מצטרפות

ולפענ"ד לא דמי למגילה דמה שמסופק במגילה הוא משום סברת בה"ג הובא בטור סי' תרפ"ט דנשים אין מחויבות בקריאה רק לשמוע וכן כתבו תוס' ורא"ש במגילה דף ד' וכיון שהחיוב של אנשים ונשים אין שוים שנשים אין מחויבות בקריאה כמו אנשים לכן יכולין לומר שאין מצטרפות אבל הכא כיון שקטן עולה למנין שבעה כמו הגדולים שעולין יכולין לומר שפיר דמצטרפין:

שם ס"ק י"ב וביניהם כו' כיון שמראה פניו כו'. וצ"ע ברמ"א אמאי גגין ועליות אין מצטרפין לימא דמראה פניו משם דמצטרף:

סימן נו

הטור מפרש כל העונה איש"ר בכל כחו פי' בכל כונתו והד"מ פי' בשם הרקאנ"ט בכל כחו על השם קאי ר"ל שמכוון על כח השם דמי ימלל גבורות ה' כו' מ"מ יכוין בכל מה שיוכל ע"כ ומהרש"א בח"א בשבת פרק כל כתבי מפרש כינוי דכחו קאי אקב"ה וכמ"ש משה ועתה יגדל נא כח ה' שהצדיקי' מטילין כח למעלה:

סימן נז

בספר חיי אדם כלל י"ח סי' ה' כתב שאחר שיאמר הש"ץ ברוך ה' המבורך לעולם ועד א"צ לענות אמן ולפענ"ד נראה דצריך לענות אמן דהרב"י כתב דמה שהש"ץ חוזר ואומר ב"ה המבורך כו' נלמד מבהמ"ז דהמברך חוזר ואומר ברוך שאכלנו כו' ובסי' קצ"ב כתב המג"א בשם של"ה שהמסובין יענו אמן אחר שסיים המזמן ברוך שאכלנו כו' וכתב המג"א דלהרב"י דברכת הזמון עד נברך צריכים לענות אמן ולרמ"א שברכת הזמון עד הזן א"צ לענות אמן ומדברי רמ"א בסי' קצ"ח משמע דעונין אמן וכ"מ באבודרהם עכ"ל והנה ברכו וברוך ה' המבורך כו' לא שייך כלל לברכת יוצר אור וכן גבי קורא בתורה לא הוי ברכו התחלה עד שאמר אשר בחר בנו וכן הכא לא שייך ברכו לברכת יוצר אור ומה דאיתא בסעיף ב' שאין לדבר בין ברכו ליוצר אור הוא מטעם שכתב הרב"י בשם ספר המנהיג שאין להפסיק בין סידור השבח לתפלה ע"ש א"כ פשיטא דעונין אמן אחר ברוך ה' המבורך כו' ומכ"ש דלמאי שכתב המג"א דאפי' לרמ"א דברכת הזמון עד הזן אפ"ה צריך לענות אמן אחר שאמר המזמן ברוך שאכלנו מכ"ש הכא דצריך לענות אמן:

סימן נח

מג"א ס"ק ד' עד כו' וא"כ דבריו סותרים כו' ואפשר לתרץ דאע"ג דהרב"י פסק בסי' ס"ג דאי"צ לעמוד רק בפסוק ראשון דסובר דקורא מהלך לא הוי כקורא עראי דלא כהפוסקים דסוברים דהוי כקורא עראי הובא במג"א שם בס"ק ד' אבל המהלך במקום גדודי חי' שהוא בהול על נפשו מודה הרב"י דהוי כקורא עראי וכמו שפסק הרב"י שם סעיף ז' בעוסק במלאכה יתבטל ממלאכתו עד שיקרא פרשה ראשונה שלא יהא כקורא עראי:

סימן נט

סעיף א' ברוך כו' תקנו כו' והרב"י בשם מהר"י דתקנו מדת לילה ביום שלא תאמר שהחושך רע שהכל עשה יפה בעתו:

שם מג"א ס"ק א' ולא כו' ול"ד למ"ש סי' ר"ט כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דשם כתב המג"א דאחר כדי דבור לא יצא והכא כשסיים יוצר המאורות הוי לאחר כדי דבור משהתחיל הברכה ואמר מעריב ערבים ועוד נר' דלמה שכתב המג"א פה בס"ק ז' מלאל ברוך הוי כתחלת הברכה וכן כתב הרב"י בשם הירושלמי וד"מ אות ו' כתב שהפוסקים אחרונים הסכימו לירושלמי א"כ לא שייך החתימה יוצר המאורות לתחלת הברכה:

סימן ס

מג"א ס"ק ב' שאם כו' וצריך טעם כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבמגילה דף י"ח ע"א קראה על פה לא יצא מנלן אמר רבא אתיא זכירה זכירה כו' מה להלן בספר אף כאן בספר וממאי דהאי זכירה קריאה כו' ומה אני מקיים זכור בפה ע"ש א"כ ראינו דרבא יליף דכמו דזכרון עמלק הוא בספר כך קריאת המגילה בספר א"כ משמע דזה פשיטא דזכרון מעשה עמלק צריך לקרות בספר דוקא אבל גבי זכירות אחרות דלא כתב בהו בספר לא צריך לקרות בספר:

שם ס"ק ג' וכן כו' אבל מצוה דרבנן כו'. יש לספק דלמה שכתב תר"י סוף פ"ק דברכות דאפי' א"א מצות אין צריכות כונה ה"מ בדבר שיש בו מעשה אבל במצות שתלויו' באמירה בלבד ודאי צריך כונה שהאמירה היא בלב וכשאינו מכוון באמירה לא עשה כלום ור"ש סובר שאע"פ דאמרינן אין צריך כונה אבל כשמתכוין שלא לצאת אינו יוצא ע"ש יש לספק האיך הדין במצוה דרבנן בכה"ג שתלוי' רק באמירה או שמתכוין שלא לצאת ובתר"י שם שמביא מברכת הנהנין משמע דאף בדרבנן לא יצא:

שם ס"ק ד' יצא כו' אבל כונת הלב כו'. וקשיא לי בברכות דף י"ג ע"א היכי מדייק הגמ' ממתני' ש"מ מצות צריכות כונה דילמא מיירי מתני' מכונת הלב מה שהוא אומר ומתני' מיירי מפסוק ראשון וכונת הלב כ"ע מודים דצריך בפסוק ראשון דכי היכא דלמ"ד צריכות כונה אין צריך כונת הלב שישים אל לבו מה שהוא אומר בשאר ק"ש ובפסוק ראשון צריך ה"נ למ"ד אין צריכות כונה צריך כונת הלב בפסוק ראשון ולפי דברי הכ"מ שמביא מג"א מיירי מתניתין בפסוק ראשון כמו שכתב מחה"ש:

סימן סא

מג"א ס"ק ג' בט"ו ווי"ן ובערבית כו'. וצ"ע דבברכות דף י"ד ע"ב מוכח דבערבית אין צריך רמ"ח תיבות דאיתא שם במערבא ערבית דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אני ה' כו' אמר אביי הילכך אנן מתחילין כו' א"כ ש"מ דמשום רמ"ח תיבות אין צריך בערבית וצ"ע על רש"י ברכות דף י"ב ע"ב שפי' על המתניתין מזכירין יצ"מ בלילות שאומרים פרשת ציצית וכן פי' הר"ע מברטנורא דהא במערבא לא היו אומרי' כלל ואנן נמי רק כיון דמתחילין גומרין ולא מפני יציאת מצרים שבה:

שם ס"ק ה' צריך. והמרש"א בח"א ברכות ריש פרק הי' קורא מביא ראי' לדעת רש"י ודעה ראשונה בטור שיחשוב הכל בד' דברכות דף י"ג ע"ב כל המאריך באחד אמר רב אחא ובדלי"ת אמר ר"א ובלבד שלא יחטוף בחי"ת וא"א כתר"י שיאריך בחי"ת שימליכו בשמים ובארץ ובד' יאריך שימליכו בד' רוחות מאי איכא הארכה בד' טפי מבחי"ת ובד"מ כתב בשם סמ"ק שיתכוין באל"ף שהוא אחד ובח' שהוא יחיד בז' רקיעים ובארץ ובדלי"ת שהוא יחיד בד' רוחות:

שם ס"ק ט' שלא כו' דסוכה נ"ג ע"ב כו'. וצ"ע על תוס' ברכות דף ל"ד ע"א בד"ה אמר פסוקא ואותן בני אדם שאומרים ב' או ג' פעמים שמע ישראל ביו"כ משתקין אותו או שמא אין לחוש רק כשקורא ק"ש בעונתה ומקבל עליו עול מלכות שמים ע"כ א"כ קשה מאי פריך הגמ' בסוכה שם שהיו אומרי' אנו ליה וליה עינינו משמע שמע דהא בשמע נמי אין איסור רק בעונתה ומקבל עול מלכות:

שם ט"ז ס"ק ה' בשכמל"ו כו' הא אמריה יעקב כו'. משמע שיעקב אמר בקול רם רק מפני שלא אמר משה התקינו שיאמר בחשאי וכן אי' בפסחים דף נ"ו ע"א אבל במדרש תנחומא פ' ויחי אית' שגם יעקב אמר בחשאי וז"ל כיון ששמע אומר בלחש בשכמל"ו:

סימן סב

צע"ק על הר"ע מברטנורא ברכות פרק ב' משנה ג' בד"ה ר' יוסי אומר יצא כו' וצריך להתיז זיי"ן של תזכרו שלא יהא נראה הכאומר תשכרו בשי"ן שתרבו שכר שאין ראוי לשמש הרב ע"מ לקבל פרס עכ"ל וקשה דאפי' אם הי' ראוי לשמש ע"מ לקבל פרס מ"מ אם משתמע תשכרו בשי"ן דמשמע שכר אומר שבוש דכתיב תזכרו בזיי"ן שיזכור המצות ומלשונו משמע תשכרו לשון שכר: שם סעיף ד' אם כו' או אונס כו' יצא ומדברי תר"י בברכות פרק הי' קורא על הגמ' דף ט"ו ע"א כתב שמי שמתחייב בברכה ואינו יכול לאומרה כו' כגון החולה כו' יש לו להרהר כו' ואע"פ שאינו יוצא ידי חובה אלא באמירה יש לו להרהר בלבו וה' יראה לבבו ויתן לו שכר המחשבה כדאיתא במדרש כו' ע"ש א"כ נראה שאין יוצא בהרהור ואם יכול לקרות אח"כ צריך לקרות וצ"ע:

סימן סג

ט"ז ס"ק ג' וחוזר כו' והא דפריך בגמ' ר"פ לאביי כו' ולא תירץ דה"ל להמתין כו'. וכן מקשה הט"ז בסי' ס"א ס"ק ג' למה כו' דהי' לחזור ולקרות בלחש ולפענ"ד אפשר לתרץ דהכי פירושו דגמ' שם דף ל"ג ע"ב דאמר ר' זירא האומר שמע שמע כאומר מודים מודים א"כ משתקין אותו ופריך ר"פ לאביי ודילמא מעיקרא לא כוון דעתי' א"כ אמאי משתקין אותו כלומר שמלמדין אותו שלא יאמר כלל פעם שנית הי' לו ללמד אותו דאם לא כוון דעתו שיאמר בפעם שני' בלחש או שימתין איזה זמן ואח"כ יקרא פעם שנית ומתרץ הגמ' חברותא כלפי שמי' כלומר שמלמדין אותו שיכוין כמו שפירש רש"י שם:

שם מג"א ס"ק ח' מתנמנם כו' דמדאורייתא צריך לקרות פרשה ראשונה כו'. וקשיא לי דבברכות דף י"ג במתניתין למה קדמה שמע לוהי' אם שמוע כו' הו"ל לומר דלהכי קדמה שמע מפני שהוא דאורייתא והי' הוא רק דרבנן אח"כ ראיתי לתוספת חדשים ברכות פרק ב' משנה ב' שכתב מכאן ראי' להרמב"ם דכל ג' פרשיות דאורייתא דאי פרשה ראשונה דוקא א"כ מאי פריך למה קדמה עכ"ל ועתה נראה לי שהקושי' לק"מ ואין ראי' להרמב"ם דבראש השנה דף י"ב ע"א אמרי' תנא דרבנן ותנא דאורייתא ופריך הגמ' ולתני דאורייתא ברישא ומשני איידי דחביבא לי' אקדמה ע"כ ע"ש א"כ מוכח משם דתנא דרבנן קודם:

סימן סד

סעיף א' קראה כו' בד"א בסדר הפסוקים כו'. צע"ק על רש"י ברכות דף י"ג ע"א בד"ה מדברים כו' ולא למפרע כגון ובשעריך ביתך מזוזות ע"כ אמאי נקט רש"י כה"ג דאמר התיבות למפרע הא אפי' אם אמר פסוק שלם למפרע שהקדים פסוק שני לראשון נמי הוי למפרע דאם מהפך התיבות פשיטא דהוי רק כמלגלג:

שם ט"ז ס"ק א' חוזר כו' דאינו חוזר ומתחיל שמע ישראל כו' לכאורה נראה דהט"ז מיירי דמסופק אם אמר שמע ישראל אפ"ה לא יחזור ויאמר שמע דאי מיירי דידע דאומר שמע פשיטא דלא יחזור ויאמר שמע דהא בדילג פסוק באמצע נמי חוזר רק לאותו הפסוק כמו דאי' בסעיף ב' א"ו דהט"ז מיירי דמסופק אם אמר שמע א"כ קשה דהרב"י כתב דוקא בברור לו אז אינו צריך להתחיל מתחלת שמע ע"ש ועי' במחה"ש:

סימן סה

מג"א ס"ק א' אפי' כו' דאפי' שלא מחמת אונס כו' עי' מחה"ש ולכאורה נראה דלמה שכתב המג"א בס"ק ב' דאפי' אונס לסטים הוי אונס דחוזר לראש א"כ ה"נ מה שהצבור ממתינין עד שיגמור ש"ץ זולת וכיון שצריכין בע"כ להמתין כדי שיתפלל עם הצבור וגם אסור להקדים תפלתו לתפלת צבור כדלקמן סי' צ' סעיף י' א"כ זה נמי מקרי אונס דוגמ' לזה כתב מג"א בסי' תמ"ו ס"ק ב' דמה דחכמים אסרו הוי אונס ע"ש וכן מורה קצת לשון הרא"ש רכות פרק ג' הלכה כ"ג וזה לשונו היכא דשהה באמצע בלא דיחוי ואונס אלא שהה מעצמו ואם הי' רוצה הי' יכול לגמור כה"ג אין חוזר לראש עכ"ל א"כ הכא צריך להמתין על תפלת צבור הוי אונס:

שם המל"מ בפ"ב מהל' ק"ש בשם הירושלמי בהא דאמרי' כדי לגמור כולה אם הוא ק"ש וברכותיה או ברכותיה ולא היא או היא ולא ברכותיה עוד נסתפק אם הפסיק שליש וחזר והפסיק שליש אם מצטרפין השהיות עכ"ל:

סימן סו

ט"ו ס"ק ב' והכי כו' בלא ציצית. הרב"י וד"מ כתבו דלהכי מברך אתפילין דבלא תפילין הוי כמעיד עדות שקר בעצמו אבל טלית אין חובה כ"כ ע"ש ונר' דלדעת הזוהר הובא במג"א סי' כ"ד ס"ק ג' דקורא ק"ש בלא ציצית נמי מעיד עדות שקר א"כ ציצית ותפילין שוים:

שם מג"א ס"ק ט"ו ואין כו' יקרא ק"ש לבדה כו', וצ"ע דז"ל הרב"י כתב הרוקח שאם אין פנאי כו' יקרא ק"ש כו' ולא יאמר אמת ויציב כו' מוטב להרחיק כדי לסמוך גאולה לתפלה דאמרי' בירושלמי כו' ומשמע ברכה אחרונה לא בירך עכ"ל מדכתב ברכה אחרונה לא בירך משמע בהדיא דברכות לפני ק"ש יאמר וכן כתב הד"מ שאמת ויציב יאמר כשירצה להתפלל:

סימן סז

ט"ז חוזר כו' כמו בהפרשת דמאי כו'. וצ"ע דבשבת דף כ"ג ע"א איתא בהדיא דאין מברכין על הפרשת דמאי וצריך לומר דשם קאמר רבא דלהכי אין מברכין על הפרשת דמאי דרוב עמי הארץ מעשרין א"כ משמע דבשאר ספק תורה מברכין וזאת כונת הט"ז מה שכתב כמו הפרשת דמאי ועי' ביו"ד סי' כ"ח סעיף ג' שאין מברכין על כיסוי של כוי והרב"י כתב שם מחלוקת הפוסקים אם מברכין על ספק תורה והל"מ בפ"ג מהל' חנוכה האריך בזה ע"ש:

סימן סח

הטור בשם הרמ"ה כתב שלא לומר קרובץ דבפירוש שנינו במקום שאמרו לקצר אינו רשאי להאריך ע"ש וצ"ע דכסף משנה בפ"א מהל' ק"ש הלכה ז' כתב דפירוש המשנה ברכות דף י"א ע"א מקום שאמרו להאריך אינו רשאי לקצר לקצר אין רשאי להאריך כלומר להאריך היינו להתחיל ולחתום בברוך לקצר היינו שלא להתחיל בברוך או שלא לחתום ע"ש וכן פי' הר"ע מברטנורא על המשנה אחת ארוכה ואחת קצרה יוצר אור ארוכה שפותחת בברוך וחותמת בברוך וכן מעריב ערבים אהבה קצרה שחותמת בברוך ואינה פותחת בברוך ע"כ א"כ לפירוש זה הא דשנינו מקום שאמרו לקצר לא קאי אמטבע שלא להאריך רק קאי שלא לחתום בברוך במקום שאמרו לקצר:

סימן סט

מג"א ס"ק ג' דליכא כו' ומשום ברכו לחוד לא קפדי' כ"כ וצ"ע דבסי' נ"ד כתב המג"א בס"ק ג' שאם לא אמר פסוקים לא יאמר קדיש רק יתחיל ברכו בלא קדיש והפורס על שמע לא יאמר הקדיש ע"ש משמע שברכו אומר בלא קדיש:

סימן ע

סעיף א' נשים כו'. הרב"י כתב בשם אוהל מועד דעבד ואשה חייבים מקבלת היחוד דהיינו פסוק ראשון עכ"ל משמע דחייבים ממש וכן משמע מרמ"א דכתב ויקראו כו' הא בש"ע נמי כתב ונכון הוא ללמדם א"ו שכונת רמ"א לומר דנשים חייבות ממש וקשי' לי דבברכות דף כ' ע"ב דפריך הגמ' ק"ש פשיטא ומשני מהו דתימא הואיל ואית בי' מלכות שמים קמ"ל ע"כ א"כ ש"מ דפטורים אפי' מקבלת מלכות שמים והתוי"ט ברכות פרק ג' משנה א' כתב מי שמתו פטור בק"ש דאתי לאשמעינן אע"ג שיש בה קבלת עול מלכות שמים א"כ ה"נ מתניתין דנשים פטורין מק"ש פטור מקבלת מלכות שמים:

שם מג"א ס"ק ו' הי' כו' שאני לולב כו' ובאמצע היום שכיח אכילה כו' ומקשה בספר הגהות רע"א מה הפרש בין לולב דשייך כל היום אכילה ובין ק"ש דשייך ג' שעות אכילה ולפענ"ד דברי מג"א נכונים דבפסחים דף י"ב ע"ב ובשבת דף י"א ע"א איתא דשעה רביעית מאכל כל אדם וכמו דאיתא בסי' קנ"ז וזמן ק"ש עד ג' שעות א"כ כשהגיע זמן אכילה בשעה ד' כבר עבר זמן קריאת שמע אבל לולב זמנו כל היום:

סימן עא

סעיף ב' בד"א כו' ויו"ט ראשון אם רוצה כו' וצ"ע שכתב אם רוצה דמשמע שתלוי' ברצונו ובסי' תקכ"ו סעיף ב' פסק דאסור להלינו עד יו"ט ב' ונראה שהמג"א בסי' תקמ"ח ס"ק ז' הרגיש בזה שכתב על ואינו רוצה שא"י אין רוצים לקברו ע"ש אבל קשה דשם סעי' ה' אי' מת ביו"ט ב' ורוצה לקברו וביו"ט ב' מחויב לקברו ע"י ישראל:

סימן עב

מעיף ב' אין מוציאין צ"ע במתניתין ברכות י"ז ע"ב, נושאי המטה פטורין מק"ש כמו שפסק בסעי' א' היכי משכחת לה הא אין מוציאין אלא כשקרא ק"ש קודם הוצאה כמו שכתב הרב"י בשם הירושלמי והרא"ש שאין מוציאים אלא שישערו שיוכלו להוציאו ולקברו קודם זמן ק"ש ע"ש וצריך לומר דהמתניתין מיירי באדם חשוב דאי' שם דף י"ט דמותר להוציא סמוך לק"ש או יש לומר דהמתניתין מיירי בק"ש של ערבית כמ"ש מג"א ס"ק ב': שם מג"א ס"ק ב' סמוך כו' על לא תלין כו'. והרב"י כתב שאין להחמיר בק"ש דלילה כיון שזמנה כל הלילה:

סימן עג

סעיף א' שנים כו' בטלית א' כו' ובגמ' דף כ"ד ע"א איתא במטה אחת וכן איתא בטור: שם מג"א ס"ק ב' ובשנת כו' וצ"ע דבטור א"ע כו' כמ"ש הרא"ש שם כו' וצ"ע דהי' יכול להקשות מהרא"ש דהכא בברכות דכתב תינוקת בת י"א ותינוק בן י"ב אידי ואידי עד דאיכא שדים נכונו כו' ותינוק לי"ג ותינוקת לי"ב אע"ג שלא הביאו סמנים ע"ש והטור כתב בתינוקת י"א ובתינוק י"ב לא מהני ב' שערות:

סימן עד

מג"א ס"ק ג' בידים כו'' ועוד דבגמ' כו'. מה שכתב מחה"ש דמג"א חולק על ת"ה אין מובן לי דלפענ"ד דת"ה נמי סבר דגם בברכה גזרי' דילמא משתלי רק דת"ה יליף מדברי ר"ת דכיון דמין במינו אינו חוצץ לא מהני הנחת יד כלל והוי לבו רואה את הערוה דמצד הדין אסור לומר הברכה אבל אי הי' אמרי' דכיסוי יד מהני רק שאסר גזירה דילמא משתלי א"כ מצד הדין מותר ואינו אסור רק מחמת גזירה ונפקא מיני' דאי אמרי' דכיסוי יד לא מהני והוי לבו רואה את הערוה א"כ אפי' לית לי' דבר אחר לחצוץ לכסות את לבו אסור לומר הברכה אבל אם אמרי' דכיסוי יד אין אסור רק משום גזירה דילמא מישתלי אם אין לו דבר אחר לכסות את לבו מותר לכסות ביד ולומר הברכה וראי' לזה דבשבת שם אמרינן דלרבנן דסברי טבילה בזמנה לאו מצוה אסור לכסות ביד דילמא משתלי ולר' יוסי דסבר טבילה בזמנה מצוה מותר לכסות ביד ולא מהדרינן אגמי לכסות ולא גזרי' דילמא משתלי ע"ש ולהכי מוכיח ת"ה דהכא לגבי ברכה לא מהני כיסוי יד והוי לבו רואה את הערוה ואפי' אין לו דבר אחר לכסות אסור לכסות ביד ולומר הברכה ומג"א מוסיף דאפי' א"א דמהני כיסוי יד גזרי' דילמא מישתלי א"כ עכ"פ אם יש לו דבר אחר לכסות אסור לכסות ביד:

שם ס"ק ו' דייני' כו' הפסקה כו' וקשי' דלמה שכתב המג"א דגזרי' דילמא משתלי א"כ ה"נ במחבק ידו ליגזר דילמא משתלי ואין לומר כיון דמחבק ידו בזרועותיו לא גזרי' דמשתלי ליטול שתי ידיו א"כ קשה בשבת שם דף ק"כ אמאי אסרי רבנן לטבול משום דילמא משתלי ושקיל לידי' ליחבק זרועותיו ויכסה השם א"ו דגם בכה"ג גזרי':

שם סעיף ה' שאר אבריו כו'. קשי' לי בגמ' ברכות דף כ"ה ע"ב פריך והרי לבו רואה את הערוה ומשני קסבר מותר ופריך והרי עקבו רואה את הערוה כו' דקשה מאי פריך הגמ' והרי עקבו כו' כיון דמשני דקסבר לבו רואה הערוה מותר א"כ מכ"ש דעקבו רואה מותר דהא וודאי לבו חמור מעקבו:

סימן עה

מג"א ס"ק ה' וכ"ש כו' במשנה פ"ו דשבת כו' כתב המח"ש ממתניתין אין ראי' דילמא מיירי תחת השבכה ועיקר ראיית המג"א מברייתא לא תצא ילדה בשער זקנה דלמא מחייכי עלה וע"כ במגולה מיירי ע"ש ולפענ"ד שפיר ראי' ממתניתין יוצאה אשה בחוטי שער בין משלה בין משל חברתה ובגמ' צריכ' דאי אשמעי' דידה משום דלא מאיס כו' ופי' רש"י דלא מאיס וליכא למימר דמשלפ' לי' משום דמחייכי עלה א"כ ש"מ דמתניתין איירי בשער מגולה: שם ס"ק ט' והחזיר כו' אבל עצימת כו'. וקשי' לי בברכות דף כ"ד ע"א אמר ר"י טפח באשה ערוה למאי אילימא לאסתכולי בה כו' אלא באשתו ולק"ש ע"כ וא"א דאסור לקרות ק"ש בעצימת עינים אע"ג דלא מסתכל הו"ל לגמ' לתרץ באשה אחרת בעצימת עינים ולק"ש וצריך לומר כיון דבאשה אחרת אפי' פחות מטפח הוי ערוה כדאי' סעי' א' א"כ באשה אחרת בעצימת עינים אסור בק"ש אפי' פחות מטפח וכיון דרבי יצחק אמר טפח הוצרך הגמ' לתרץ דמיירי באשתו ולכאורה נר' דבאשה אחרת אפי' במקום שאין דרכה לכסות הוי ערוה דהא אצבע קטנה אין דרך לכסות והוי ערוה כמו דאיתא בגמ' שם אבל מדברי הרב"י ומסתימת הש"ע משמע דאף באשה אחרת לא הוי ערוה רק במקום שדרך לכסות ומה שאמרו בגמ' שם המסתכל באצבע קטנה מיירי שמסתכל להנות ממנה וכן אי' בא"ע סי' כ"א סעיף א' המסתכל אפי' באצבע קטנה ומתכוין להנות ממנה:

סימן עו

מג"א ס"ק ב' לקרות כו'. מ"ש מחה"ש דהב"ח כתב דלשון הרמב"ם משמע אפי' לפניו סגי בד"א כן כתוב נמי בד"מ וז"ל ואין דבריו נראין לפרש דברי הרמב"ם דהרי לשון כנגדן משמע שהצואה לפניו ע"ש:

שם ס"ק ו' ויש אוסרין כו' כמ"ש תר"י לפי דרכם כו'. עי' במחה"ש ולפענ"ד נראה לפרש דבתחלת הסימן כתב הרב"י בשם ה"ר יונה דמותר אפי' בנוגע בסנדלו ואינו אסור רק בדבוקה בסנדלו וזה כונת מג"א דלהר' יונה כיון שאסר רק בדבוקה בסנדלו ומתגלה הצואה דרך הלוכו וכן כתב הרב"י בשם הרשב"א וז"ל ובדבוקה בסנדלו דלא איפשטה היינו משום דזימנין דמגלי' כשהוא מהלך עכ"ל וצ"ע על הרב"י שמביא דברי הר' יונה דמתיר בסנדלו נוגע ואינו אסר רק בדבוקה ומשמע מדברי הרב"י שר"י יחיד בדבר זה והלוא הרשב"א שהבאתי סובר כר"י שאסר רק בדבוק' בסנדלו:

סימן עז

הטור כתב ג"כ כמו שכתוב בש"ע ל"ש ע"ג קרקע או בכלי וכתב הרב"י ומ"ש ל"ש ע"ג קרקע כו' פשוט הוא ע"ש ולפענ"ד צ"ע דהא בסי' פ"ב סעי' ב' מקילין במי רגלים יותר מהם בכלי ורש"י בברכות דף כ"ה ע"ב פירש שמי רגלים הם בכלי ע"ש א"כ נוכל לומר אם מי רגלים בקרקע אין צריך רביעית:

עח בספר חוות דעת ביו"ד סי' ק"י בית הספק ס"ק כ' פסק כהש"ך דספק איסור דרבנן שיש לו חזקת איסור דאסר וכתב וזה לשונו ואף דבספק קרא ק"ש אינו חוזר וקורא למ"ד ק"ש דרבנן מטעם דק"ש אדעתא דחוב איסורא אית בי' כמו בספק התפלל אינו חוזר ומתפלל אדעתא דחוב עכ"ל ולא הבינותי דהא בספק קרא ק"ש או בספק התפלל יש חזקה שלא קרא ולא התפלל וכיון שבחזקה אזלינן בספק דרבנן לחומרא א"כ מחויב הוא לקרוא ק"ש ולהתפלל ואמאי אסור אדעתא דחובה ולכאורה מדברי מג"א ס"ק ב' מוכח דבספק קורא ק"ש אדעתא דחובה דכתב דלהכי ימתין בק"ש דאף אם משהה כדי לגמור כולה ויהי' ספק אם חוזר לראש יוכל לקרות והוי כקורא בתורה וע"כ צריך לומר שיקרא מספק על דעת חובה דהיינו שיכוין אם צריך לקרות תהי' לחובה ואם אין צריך תהי' כקורא בתורה דאם נאמר דאין רשאי לכוון על דעת כלל עדיין קשה קושי' מג"א אמאי ימתין בק"ש הא אין רשאי אח"כ לקרות על דעת חובה ואפשר שמג"א כתב כן למה דפסקי' דק"ש דאורייתא וצ"ע:

סימן עט

סעיף ב' היתה כו' אבל להרשב"א דוקא כשאינו רואה כו'. צ"ע דהרב"י כתב בשם הרשב"א דדוקא כשאינו רואה דהרשב"א כתב הי' גבוה י' כו' יושב בצדה וקורא כשאינו רואה את הערוה כו' עכ"ל וצ"ע דא"כ נוכל לומר דבצואה גם הרשב"א מודה דמותר ברואה רק גבי ערוה אוסר ברואה דבראי' תליא כדאמרי' ברכות כ"ה ע"ב בעששית אסור לקרות ק"ש כנגדה וכמו דאי' בסי' ע"ה סעי' ה' אבל צואה בעששית מותר לקרות ק"ש דהא מיכסייא כמו דאי' בסי' ע"ו:

סימן פא

מג"א ס"ק א' לכלל כו' משמע דבקטן כו'. וכתב מחה"ש פי' דאל"כ מאי איכא בין קטן לגדול דבכולהו משערין באחרים בני גילן ולפענ"ד לא משמע כן בסוכה דף מ"ב ע"ב שם דפי' רש"י והוא שיכול לאכול כו' כזית בכדי אכילת פרס ובגדול אע"פ שאינו יכול לאכול

כדי אכילת פרס וע"ז לא פירש רש"י כלום משמע דבגדול לא משערי' באחרים כלל דאפי' אם גם אחרים אין יכולין לאכלו בכדי אכילת פרס וכן משמע בטור ובש"ע שלא כתבו כלל זה הדין בגדול משמע דבגדול מרחיקין מצואתו בין אכל בכדי אכילת פרס או לא וגם לא משערין באחרים וכן כתב הכסף משנה בפ"ג מהל' קריאת שמע הלכה ו' וז"ל סוכה מ"ב ונתבאר שם בגדול אע"ג שאין יכול לאכול כזית באכילת פרס ורבינו לא כתב אלא קטן וממילא משמע עכ"ל ולפ"ז שפיר יש חילוק בין קטן לגדול דבקטן משערי' באחרים ובגדול לא משערין כלל אלא אע"ג דאין יכול לאכול באכילת פרס ומחה"ש כתב דבגדול משערי' דגדול אחר יכול לאכול ובגמ' ובפוסקים לא משמע כן:

סימן פב

מג"א ס"ק ב' וי"א כו' וזה וזה דעתם לחומרא כו' הד"מ אות ב' כתב דאפשר דהרמב"ם פוסק לקולא ולא אוכל להבין מה שכתב הד"מ על הרב"י דה הרב"י כתב ולענין הלכה נר' לי דנקטי' כהרמב"ם והר' יונה ז"ל שצריך להיות גוללה ואינה נפרכת וכתב הד"מ ותמהני על פסק זה שאין בו נפקותא דהרי אם נפרכת ע"י זריקה כ"ש שנפרכת ע"י גלילה לדעת הרמב"ם והר' יונה א"כ לכ"ע שרי עכ"ל וצ"ע דהא לרש"י והרא"ש דפסקו לחומרא כאיכא דאמרי וסוברים דגלגול יותר חומרא מזריקה ור' יונה והרמב"ם פוסקים כלישנא קמא לחומרא שסוברים שזריקה חמור מגלגול ובזה הכל מודים דאזלי' לחומרא ואם לא פסק הרב"י הילכתא לא ידעי' אם זריקה חמור או גלגול חמור ולכן כתב לנו הרב"י הילכתא כר' יונה והרמב"ם דזריקה חמור מגלילה וכיון דהכל מודים דאזלינן לחומרא לכן צריך להיות שאם יזרקנה תתפרך אבל גלילה לא מהני לאפוקי מדעת רש"י והרא"ש דגולל הוי חומרא:

סימן פג

סעיף ב' הזמינו כו' אבל לא בתוכו. הרא"ש בפ"ג דברכות הלכה נ"ז מביא ראיה מדאמר ר"ח ברכות דף כ"ו ע"א עומד אדם כנגד בה"כ ומתפלל ומוקי הגמ' בחדתי משמע דבתוכו אסור ע"ש ולא הבינותי דשם בגמ' לאחר דמוקי בחדתי פריך הגמ' והא מיבעי לרבינא הזמינו לבה"כ כו' ומשני הגמ' כי קא מבעי' לרבינא בתוכו אבל כנגדו לא ע"ש משמע דקושי' הגמ' אמאי מיבעי לרבינא תפשוט מדר"ח דבחדתי מותר ומשני דרבינא מיבעי אם בתוכו מותר א"כ לדברי הרא"ש דכתב דמדקאמר ר"ח כנגדו מכלל בתוכו אסור א"כ אכתי קשה לרבינא לפשוט מדר"ח דמדקאמר כנגדו מכלל דבתוכו אסור א"ו דרבינא

מסופק בדר"ח אם כנגדו דוקא או דילמא לאו דוקא דאפי' בתוכו מותר והרי"ף והר"י שם פסקו איבעיא לקולא והרא"ש שחולק על הרי"ף הוא מדאמר ר"ח כנגדו מכלל דבתוכו אסור ולמה שכתבתי שרבינא מסופק בדר"ח אם אוסר תוכו א"כ בודאי אמרי' דאפילו בתוכו מותר דאזלי' לקולא כמו שכתב הר"י והרא"ש דהאי איבעיא דרבינא ספיקא במילתא דרבנן ע"ש:

סימן פד

קשיא לי על תוס' שבת דף י' ע"ב בד"ה שאני בה"כ כו' דהתוס' מתרץ בתירוץ אחרון א"נ הזמינו לבה"כ אינו מדברי רבינא אלא הש"ס הוא דמסיק שאין רוצה לחלק ע"כ דקשה דא"כ הדרא קושי' הגמ' אמאי אמר רב אדא מתפלל בבית המרחץ הא הגמ' מסופק אם מותר להתפלל בבית המרחץ דכמו דמקשה הגמ' על רב אדא מרבינא ואע"ג דרבינא לאו תנא אלא אמורא כן קשה לרב אדא מסוגי' הגמ' דסוברים דבה"כ ומרחץ שוים דאסורים בחדתי:

סימן פה

סעיף ב' אפי' להרהר כו' ואפי' הלכות המרחץ אסור כו'. הרב"י כתב בשם א"ח מירושלמי שואלין הלכות בית המרחץ בבית המרחץ כו' ומסיק דגמ' דילן לא שרי' אלא לאפרושי מאיסורא וקשי' לי דבע"ז דף מ"ד ע"ב במתניתין שאל פרוקלוס את ר"ג במרחץ של אפרודיטי כתיב לא ידבק בידך כו' מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי אמר לו אין משיבין במרחץ וכשיצא אמר לו אני לא באתי בגבול' כו' ולכאורה שייך דין זה למרחץ מה שהשיב שמותר לרחוץ אע"ג שיש בו ע"ז ע"ש וא"א שמותר להשיב הלכות בית המרחץ בבית המרחץ א"כ אמאי לא השיב ר"ג בבית המרחץ ומדאמר לו אין משיבין במרחץ ש"מ ממתניתין דלא כירושלמי דאפי' דיני מרחץ אסור לומר בבית המרחץ שם מג"א ס"ק ה' ובעניני כו' כתב הכ"מ כו' המח"ש מביא קושי' העולם דגמ' בשבת שם תדע ואייתי מעובדא דר"מ מאי אולמא עובדא דר"מ מעובדא דרבי ע"ש ולפענ"ד לפי דברי הכ"מ בפ"ג מהל' ק"ש הל' ה' לק"מ דכתב שם וז"ל ה הרי מעשה דר"מ עדיף מדרבי רבי אמר ליטול בכ"ש ולא אמר שאסור לעשות באופן אחר ור"מ א"ל בפירוש אין סכין וכבר הי' אפשר לומר לו אל תסוך כו' אלא משמע דשרי בכל ענין וז"ש רבינו ואפי' בלה"ק ובעניני הקודש כלומר שיאמר הדין כמו שעשה ר"מ עכ"ל:

סימן פו

הרב"י כתב שהרמב"ם לא הזכיר בהל' ק"ש שצריך להרחיק ממים סרוחים ומימי המשרה שהוא מפרש דהא דקתני במתניתין ברכות כ"ב ע"ב וכמה ירחיק מהן לא קאי אלא אמי רגלים בלבד וכ"נ מדבריו בפירוש המשנה עכ"ל וצ"ע שלא הביא דרש"י מפרש נמי על וכמה ירחיק מהם ממי רגלים וכן פי' הר"ע מברטנורא:

סימן פז

ט"ז ס"ק ב' של כו' שזכוכית גרע מחרס. וצ"ע דאם מדמין גרף ועביט להגעלה א"כ ה"ה כלי חרס המצופין באבר דלא מהני הגעלה כמ"ש מג"א בסי' תנ"א ס"ק מ"ה א"כ אסור לענין גרף ועביט ומג"א כתב בס"ק ב' המצופין באבר מה שאנו קורין גלוזר"ט מותר אע"ג שאין מועיל הגעלה למה שאנו קורין גלוזר"ט וצ"ע מה שכתב הט"ז שי"א שזכוכית גרע מחרס דהא בסי' תנ"א סעיף כ"ו מבואר שרוב הפוסקים סוברים דזכוכית אין בולע כלום רק יש מחמירין דלא מהני הגעלה וכתב הט"ז שם שסוברים שזכוכית הוא כחרס אבל שזכוכית גרע מחרס לא נמצא בשום פוסק והט"ז והמג"א פסקו שם בסי' תנ"א דבדיעבד אין להחמיר בזכוכית והפ"מ ביו"ד סי' ק"ה משבצות זהב ס"ק א' בשם מ"י דזכוכי' אין בולע בכבוש ובא"ח דמחמרי' בזכוכית הוא משום דחומרא דחמץ ופ"מ מתיר בה"מ ע"ש ולמג"א דמתיר בגלוזר"ט נראה דכ"ש דזכוכית דמותר:

סימן פח

מג"א ס"ק ב' להזכיר כו' במנהג שאין לו יסוד כו'. פי' דאין לומר דכיון דתיקן עזר' דבעל קרי אסור בד"ת אסור אפי' בבהמ"ז שהוא דאוריית' ואפי' לר"ח שסובר בברכות דף כ' ע"ב הרהור לאו כדבור דמי א"כ לא יוצא בהמ"ז בהרהור ואפ"ה לא יאמר בהמ"ז בשפתיו א"כ נוכל לומר דאע"ג דנהוג עלמא כר"י בן בתירא שם דף כ"ב דבטל טבילה דבעל קרי דילמא נשים עמדו בתקנה ראשונה דעזר' ולא נהגו כר"י בן בתירא ולהכי אין מברכין בהמ"ז וקידוש אע"ג שהוא דאורייתא כמו שהי' קודם שביטל תקנת עזר' אבל זה אינו דהא עזרא לא תקן רק לבעלי קרין אבל שאר טמאים מותרים כמו דאי' שם דף כ"ב ע"א וכמו שכתב הרי"ף והרא"ש והטור הובא בהרב"י ועליהם לא תיקן עזרא א"כ נשים נדות ודאי חייבין וצ"ע בתוס' ברכות דף כ"א בד"ה והרי כו' וא"ת כיון דלא ידע טעמא דבסמוך יקשה גם לרבינא מה לי ק"ש ובהמ"ז יותר מתפלה וי"ל דלרבינא ניחא כיון דק"ש ובהמ"ז הם דאורייתא ע"ש א"כ קשה דלמה שכתוב תוס' ד"ה הכי גרסי' יש ספרים

גורסי' ק"ש דרבנן ע"ש א"כ קשה קושי' תוס' לעיל למקומה לרבינא מה לי ק"ש ובהמ"ז וצ"ע דאי אמרי' דמתניתין דתני דיהרהר ק"ש ובהמ"ז מפני שהם דאורייתא אמאי לא תני במתניתין שיהרהר קידוש היום:

סימן פט

מג"א ס"ק י"ז הכי כו' ולסברה זו כו'. אבל מדברי רש"י ברכות דף ל' ע"א ד"ה וליעבד כו' וז"ל ומשום מסמך גאולה לתפלה כיון דמצלי קודם ק"ש לא קפדי' עכ"ל משמע דוקא אם מתפלל קודם ק"ש אז לא קפדי' אסמיכת גאולה לתפלה אבל בגוונא דכתב המג"א שיקרא ק"ש וברכותיה בדרך ואח"כ יתפלל במלון נוכל לומר דאסר להמתין מלהתפלל:

סימן צ

מג"א ס"ק ג' להשמיע כו' ואפשר כו'. צ"ע דכתב ואפשר ומשמי' דנפשי' והוא דברי רש"י ר"ה דף ל"ב ע"א ד"ה ירד כו' ע"ש:

שם ס"ק ד' או כו' איתא בגמ' כו'. והכ"מ בפ"ה מהל' תפלה הל' ה' וז"ל כתב רבינו בתשובה שבהכ"נ אין להצריך בהם חלונות ומ"ש אל יתפלל אלא בבית שיש בו חלונות היינו ביחיד המתפלל בביתו כמו שהי' עושה דניאל עכ"ל:

שם ס"ק ט"ו עם כו' מ"מ ברוב עם כו' לפענ"ד אין צריך לטעם זה כי בלא"ה מצוה להתפלל בבהכ"נ כמו שמצוה ליחיד שיתפלל בבהכ"נ ולא בביתו כן כשמתפלל בעשרה אע"ג שאין בבהכ"נ נמי רק עשרה מצוה להתפלל בבהכ"נ וכן כתב הרב"י לפי שבהכ"נ קבוע לצבור:

שם ס"ק ח"י וה"ה כו' מוטב שיתפלל כו' וקשי' לי בברכות דף ז' ע"ב דאמר ר"נ לר"י ולימא מר לשלוחא דצבורא בעידנ' דמצלי צבורא ליתי ולודעי למר ע"ש א"כ הי' ר"נ אסר ללמוד א"כ לדברי מג"א עדיף שיתפלל מיד ונר' מכאן ראי' למה שכתב מג"א בסי' רל"ב ס"ק ח' דהיכא דשמש קורא לבהכ"נ דמותר ללמוד קודם א"כ ה"נ כיון דש"ץ הי' מודיע לו הזמן שצבור מתפללין מותר ללמוד קודם:

שם סעיף ח"י בהמ"ד קבוע קדוש יותר מבהכ"נ כו'. וק"ל בסוטה דף כ"ב ע"א דההיא אלמנה דמצלה בבהמ"ד דר' יוחנן אמר לה ר"י בתי לאו בהכ"נ בשיבבותיך ואמרה שכר פסיעות יש ואמאי לא אמרי' שהב"מ יותר קדוש להתפלל בתוכו מבהכ"נ וצריך לומר דהא בהמ"ד קדוש יותר להתפלל בו היינו למי שלומד בתוכו אבל לאחר אין בהמ"ד קדוש יותר מבהכ"נ: שם מג"א ס"ק ל"ה שיעור כו' דבירושלמי כו'. ולפענ"ד דלהכי

השמיט דעת הירושלמי משום דבברכות דף ח' ע"א פריך הגמ' שני פתחים ס"ד א"כ פשיטא לתלמוד דידן שאין צריך שני פתחים וחולק על הירושלמי לכן פסקינן דלא כירושלמי:

שם ט"ז ס"ק ה' כגון במטה של שכיבה ולפענ"ד דלהכי לא מוקמינן במטה של שכיבה אפי' אי הוי קבע דקשה אמאי מצטער אבא בנימן שתהי' תפלתו דוקא לפני מטתו ולכן מוקי הגמ' שהי' מצטער שתהא סמוך למטתו שלא לעשות מלאכה קודם התפלה והמקשן שס"ד לפני מטתו ממש הי' יכול להקשות אמאי הי' מצטער אלא דעדיפא פריך וצע"ק על הרב"י שפי' שמיירי במטה המיוחד' לישיבה הא מה שאמר אבא בנימן ועל מטתי שתהא נתונה בין צפון לדרום מיירי במטה דשכיבה א"כ מסתמא מיירי זה נמי במטה דשכיבה:

סימן צא

לא אוכל להבין בגמ' שבת דף י' ע"א דפריך הגמ' ועוד ליקו הכי ולצלי ע"ש דהא במתניתין ואם התחילו אין מפסיקין בהתחלת אכילה הוא לר' חנינא משיתיר חגורו ולמ"ד תפלת ערבית רשות נמי הוי התחלת אכילה משיתיר חגורו שאין צריך להפסיק כמו דאי' בגמ' שם א"כ אפי' אי אמרי' דאין צריך חגורו בשעת תפלה ואין צריך לחגור כשמתפלל אפ"ה משיתיר חגורו הוי התחלת אכילה ויוכל לגמור אכילתו ויתפלל אח"כ וכ"כ המג"א בסי' רל"ב ס"ק י"ב משיתיר איזורו קודם נטילה הוי התחלת אכילה למי שרגיל להתיר איזורו בשעת אכילה א"כ לא תלמ' כלל אם צריך איזור בשעת תפלה:

סימן צב

מג"א ס"ק א' וצריך כו' לסמוך על הרי"ף כו'. צ"ע אמאי השמיטו הפוסקים דעת רש"י שסובר כרי"ף שפי' ברכות דף כ"ג ע"א ד"ה ועד כמה יכול להעמיד עצמו מנקביו שיהא מותר להתחיל בתפלה עכ"ל מדכתב מותר התחיל ש"מ שסובר כרי"ף שמותר לכתחילה:

סימן צג

מג"א ס"ק א' שעה כו' בשעה מועטת כו'. בטור כתב בהדיא כן ישהה מעט וכן הרמב"ם בפ"ד מהל' תפלה כתב צריך לישב מעט קודם תפלה וקצ"ע על הש"ע שלא כתב נמי כרמב"ם וכטור וכתב שעה גם צ"ע על הלח"מ שם שכתב דאנו ששוהין מעט לומדין

מהחסידים ששוהין שעה די לנו מעט ובברכות דף ל"ב ע"ב יליף מקרא אשרי יושבי שצריך לשהות:

סימן צד

מג"א ס"ק ו' יקשה כו' מי שיאחז חמורו כו' צ"ע דהרב"י כתב כן לדעת רש"י שפי' ברכות דף ל' ע"א על דברי רבי שאל ירד שקשה עליו עכוב הדרך אבל הר"י כתב דטעמא רבי מפני שבירידה ובעלי' תתבלבל מחשבתו ולפ"ז אע"פ שמתעכב וממתין לא ירד וכן הר"ע מברטנורא בפרק ה' משנה ה' פי' אין הלכה כסתם משנה אלא בין אין לו בין יש לו כו' לא ירד שאין דעתו מיושבת עליו:

שם ס"ק י"א צריך כו' בתורת נדבה כו'. וכתב בספר הגהות רע"א לפי דפסקי' בסי' ק"ז דבשבת אין מתפללין נדבה נסתר זה ועיינתי בספר מ"ע סי' י"ט דהביא ראי' דמותר להתפלל בשבת נדבה והרב"י בסי' ק"ז בשם הרבה פוסקים כתב נמי דמותר:

סימן צה

ברמ"א ילך לפניו כו' ובד"מ ילך ג' פסיעות שכתב ג' הגשות לתפלה ויגש אברהם ויגש יהודה ויגש אליהו:

סימן צו

צ"ע על המג"א בסי' קע"א שכתב שאין זורקין הפת אפי' לא ממאיס בכך ורש"י בברכות דף כ"ג ע"ב פי' על ככר שלבו עליו שלא יזרוק ותטנף ולפי' דברי המג"א אפי' לא תטנף נמי לבו עליו שלא יתבזה בזריקה כמו בספר שלבו עליו שלא יתבזה:

סימן צז

סעיף א' ברמ"א שלא יניח ידו על סנטרו כו' הרא"ש בפ"ג דברכות כתב דהרי"ף גורס בגמ' דף כ"ד ע"ב א"ר חנינא אני ראיתי את רבי כו' שלא הי' מניח ידו על סנטרו בשעת תפלה משום דנר' כגסי הרוח עכ"ל ולא הבינותי הא לא ראינו אין ראי' ודילמא מותר להניח ידו על סנטרו ור' חנינא לא ראה שרבי עשה כן בשלמא מה שאמר ר' חנינא שראה שרבי גיהק ופיהק כו' ניחא דהוי עדות שראה אבל על מה שלא ראה שהניח ידו על סנטרו אין ראי' שאסור א"כ יותר מסתבר גירסת רש"י הי' מניח ידו על סנטרו דהיינו כשהי' מפהק הי' מניח ידו על סנטרו וזה שפיר עדות שר' חנינא אמר שראה ואין לומר לגירסת הרי"ף שלא הי' מניח ידו על סנטרו כשהי' מפהק א"כ שפיר יש עדות שר' חנינא ראה שרבי

מפהק ולא הי' מניח ידו על סנטרו דאפי' במפהק לא הי' מניח ידו על סנטרו שנראה מגסי רוח דא"כ קשה על הטור שפסק כשתי הגרסות שיניח ידו על סנטרו כשיפהק ולא יניח ידו על סנטרו שלא בשעת פיהוק וכתב הרב"י דטור גורס כגירסת הרי"ף מ"מ פסק כשמפהק צריך להניח ידו על פיו מדאיתא בירושלמי שר' חנינא ראה את רבי שמפהק ונותן ידו על פיו ע"ש ואם איתא דלגירסת הרי"ף בגמ' שר' חנינא ראה לרבי שלא הי' מניח ידו בשעת פיהוק א"כ יש סתירה מגמרותינו לירושלמי וצ"ע:
שם מג"א ס"ק ח' יכול כו' כ"מ בב"י סי' ח' כו'. נר' למה שכתבתי בסי' ח' במג"א ס"ק כ' דלדעת השל"ה אפי' נפלה כולה אין צריך לברך כשלבשו א"כ לפי דעת הרב"י שמדמה דין דהכא להתם א"כ ה"ה נמי בנפלה כול' יכול להחזירו ולא הוי הפסק:

סימן צח

מג"א כתוב כו' דהוי הפסק כו'. המח"ש כתב בשם א"ר שיאמר קודם התפלה לב טהור כו' ובשעת התפלה יהרהר פסוק הנ"ל ולפ"ז אפשר דמה שכתב המג"א בשם ספר הגן ג"כ יהרהר בשעת תפלה ולא יהי' הפסק אבל נר' שאסור לרוק בשעת תפלה כמו דאי' בסי' צ"ז סעי' ב' והמג"א נקט משום הפסק וה"ה דאסור מחמת הרקיקה:

סימן צט

בטור כתב ניטריקון ושכר אל תשת ואם שתה כדי רביעית אסור להתפלל תפלת שכור תועבה:

סימן ק

הטור כתב בשם הרא"ש דתפלת ר"ח אין צריך לסדר וכתב הרב"י שזה ג"כ דעת הרי"ף ע"ש וצ"ע שלא כתב דעת רש"י שרש"י בר"ה דף ל"ה מפרש ושל פרקים מועדות מכלל דתפלת ר"ח אין צריך לסדר ומה שכתב מחה"ש שצריך להסדיר ברכת הלבנה לפענ"ד דדוקא תפלה דהוי כעומד לפני המלך צריך לסדר וכן יראה מדברי הרמב"ם בפ"ד מהל' תפלה שהוא משום חומר התפלה כמו בסי' צ"א שבתפלה צריך שיכסה לבו וצריך לאזור אזור וכדומה ובסי' צ"ד מאי שאין צריך בק"ש ובברכות:

סימן קא

מג"א ס"ק ב' ולא כו' דהא רשאי להרהר כו'. ולפענ"ד אפשר דאין ראי' משם משום דאי אמרי' דיוצא בתפלה בהרהור א"כ לענין תפלה הוי הרהור כדבור ודומה לזה כתב הרב"י

בסי' ק"ד דאי שומע כעונה הוי שתיקה הפסקה וכמו שכתבו תוס' ברכות דף כ' ע"ב ד"ה יוציא כו' כיון דשרית הרהור שהוא כדבור לצאת בק"ש כן מקרי דבור דמקרי עוסק בתורה ע"ש וצ"ע:

סימן קב

מג"א ס"ק ד' בגבולו כו' אבל בבהכ"נ כו'. וכתב מחה"ש דהב"ח מתרץ קושי' הטור על הרא"ש דהא עלי ישב תחלה וחנה באת בגבולו ומה"ט כתב רמ"א שמדת חסידות לקום וב"ח תירץ כיון דהיתה בשילה שהי' מיוחד לכל והוי כמו בהכ"נ כו' ולפענ"ד דזה רק מי שיש לו מקום קבוע בבהכ"נ אבל מי שאין לו מקום קבוע בבהכ"נ ומכ"ש אם יש ליושב מקום קבוע בבהכ"נ והעומד להתפלל אין לו מקום קבוע בודאי אין סברא שזה יתפלל דוקא בתוך ד' אמות של היושב אם יכול להתפלל במקום אחר א"כ אם התפלל בתוך ד' אמות של היושב בבהכ"נ הוי בא בגבולו ואין צריך לעמוד ולפ"ז גבי עלי שהי' לו בודאי מקום קבוע וחנה היתי' יכולה להתפלל שלא בתוך ד' אמות שלו א"כ הדרא קושית הטור למה הי' צריך לעמוד א"ו משום מדת חסידות: שם ס"ק ו' ולעמוד כו' כתב הרב"י כו' ולפענ"ד קשה על הרב"י שכתב וז"ל ומ"ש שמותר לעמוד נלמד ממה שכתב בתחלת סי' זה דלא אסרו אלא לישב אבל לא לעמוד ומזה יש ללמוד כ"ש דלעבור שרי עכ"ל וצ"ע מאי כ"ש דהא לעמוד מותר כנגד המתפלל ולעבור אסור כנגד המתפלל אלמא לעבור חמור מלעמוד:

סימן קג

מג"א ס"ק א' וחוזר כו' אפי' שהה כו'. ובד"מ אות א' כתב דמיירי שלא שהה כדי לגמור כולה וצ"ל דהד"מ מיירי שלא שהה מחמת הריח כדי לגמור כולה כי אם שהה הי' מחמת אונס וצריך לחזור לראש ומג"א מיירי ששהה עוד מרצונו עי' מחה"ש:

שם ס"ק ו' המחה"ש כתב בשם של"ה דברבים א"צ להרחיק וגם לא יאמר הרבון מ"מ יהרהר בלבו הרבון אף דהרהור כדבור מ"מ יהרהרנו במרוצה עכ"ל וצ"ע דבסי' ס"ב פסקי' דהרהור לא כדבור ועוד דאם אין מרחיק אין ניכר בושתו אין שייך הרבון כמ"ש מג"א ס"ק ה' קד מג"א ס"ק ו' אם כו' בעובדא דר' אבהו כו'. וצ"ע דשם הי' ההפסקה צורך ק"ש כמו בסי' כ"ה בסח לצורך תפילין ובסי' קס"ז בסח לצורך אכילה דלא הוי הפסק אח"כ ראיתי קושיא זו בספר הגהות רע"א ולפענ"ד נר' דבסי' ע"ח ס"ק ב' כתב

המג"א דבק"ש לא קפדי' ביחזור לראש דהוי כקורא בתורה א"כ למה הפסיק ר' אבהו ושאל לר"י דהי' יכול לחזור לראש ולא הי' הפסקה צורך ק"ש כלל:

סימן קה

מג"א ס"ק ב' ד"א כו' עסי' קכ"ג כו'. ולפענ"ד אין צריך לזה דבסי' קכ"ג במג"א ס"ק ז' כתב דש"ץ אין צריך להמתין ד"א מצד הדין כיון שחוזר להתפלל ע"ש א"כ ס"ד דה"ה הכא שחוזר להתפלל שמחויב ב' תפלות שאין צריך להמתין מצד הדין קמ"ל דצריך שתהא דעתו מיושב:

סימן קו

מג"א ס"ק א' פטורים כו' ומ"מ בק"ש חייבים כו'. פי' מחה"ש דאין צריך כונה רק בפסוק ראשון וקצ"ע דבס"ק ב' כתב נשים אע"ג דחייבות בתפלה מ"מ כשאומרות איזה בקשה יוצאות מדאורייתא א"כ הכא המלוין המת אמאי פטורים לגמרי מן התפלה יאמרו עכ"פ איזה בקשה קצרה דיכולים לכוון כמו בפסוק ראשון דק"ש ויוצאים ידי תפלה דאורייתא: שם ס"ק ד' מפסיק כו' דלביש ומצלי כו'. הרב"י כתב בשם ספר המאור דר"ש בן יוחי וחבריו אין מפסיקין אפי' בליכא שהות אבל אנו מפסיקין בליכא שהות ע"ש א"כ אפשר דרשב"י וחבריו נמי היו מתפללים כשהיו גומרים שיעורם ללמוד והי' עוד שהות להתפלל רק שלא היו מפסיקין בתוך השיעור אע"ג שאין שהות א"כ נוכל לומר דלביש ומצלי היינו תפלה ולא צריכים לומר כמו שתירצו תוס' דמיירי בק"ש וכן צריך לומר להרמב"ם דס"ל דתפלה מ"ע דאורייתא א"כ כי היכי שהיו מפסיקין לק"ש מפני שהוא דאורייתא כך הי' צריכין להפסיק לתפלה וצריך לומר שהיו מפסיקין לומר איזה בקשה רק לתפלה הקבוע שהוא דרבנן לא היו מפסיקין וא"כ אתי נמי שפיר לביש ומצלי שקאי אתפלה דהיינו על איזה בקשה שהיא דאורייתא:

סימן קז

הגאון חוות דעת ביו"ד סי' ק"י בית הספק בס"ק כ' מלמד זכות על האומרי' בבקשות ברוך אתה ה' דדוקא דרך חוב אסור אבל אדעת' דנדבה מותר אפי' בהזכרת השם ית' כמו שמותר בי"ח ברכות להתפלל בתורת נדבה והביא ראי' מהרא"ש בברכות שכתב דבתורת נדבה מותר להתפלל ובספק התפלל אינו חוזר ויתפלל דתפלה אדעת' דחובה איסורא איכא בי' ע"ש והנה תוס' בברכות דף כ"ט ד"ה מפני כתבו לאיסור וז"ל ונ"ל שכל

האומר ברוך אתה ה' ש"ת אחר שסיים תחנונים מיושב מגונה כדאמרי' מכאן ואילך אסור לספר בשבחו של מקום ומה שמביא ראי' מהרא"ש הנה הרא"ש בברכות פרק ג' אות ט"ו מביא ג' דעות א' דבספק התפלל חוזר ומתפלל אבל בוודאי התפלל אין רשאי להתפלל ב' דעת הרי"ף דתפלת נדבה מותר ואדעתא דחובה אסור ג' דעת ר' האי גאון דע"י חידוש מותר אבל בלא חידוש אסור א"כ צע"ק האיך פסיקא לגאון ז"ל שרא"ש פסק כרי"ף אדרבה מדהביא דעת רב האי באחרונה סובר כותי' כמו שכתב הרב"י בדוכתי טובא וכן בש"ע פה פסק דבספק התפלל חוזר ומתפלל ובדרך נדבה אסור בלא חידוש ובסעי' ד' מחמיר אפי' בכה"ג:

סימן קח

מג"א ס"ק ה' יאמר כו' ביוה"כ לומר אשרי אחר מנחה כו'. ולפענ"ד אפשר אין ראי' מיו"כ כי בשאר ימים כשהתפלל מנחה כבר עבר היום כמו שכתב הרב"י בשם תה"ד בסי' רל"ד וכן כתבו תוס' ריש ברכות כשיכלה זמן מנחה מתחיל זמן ערבית כדאיתא בסי' רל"ה ולכן אין לומר אחר מנחה אשרי אבל ביו"כ אמרי' בשבת דף כ"ד ע"ב יום הוא שנתחייב בד' תפלות וכמו דאי' בסי' תרכ"ג שמזכירין שבת בנעילה ולכן אע"ג שהתפלל מנחה כל זמן שלא התפלל נעילה יום הוא ולא הגיע זמן ערבית עד לאחר נעילה:

שם ס"ק י' הזיד כו' בסי' רס"ג סט"ו כו'. המח"ש גורס סעי' ו' דאשה שהדליקה אינה מתפללת אח"כ מנחה ולפענ"ד אין ראי' משם דשם עשתה מעשה בהדלקתה ועיקר גירסה כמו שהוא לפנינו סעי' ט"ו ששם איתא שמי שיקבל שבת אין יכול להתפלל תפלת חול ויתפלל ערבית שתים וכן גורס מקו"ח סעי' ט"ו כמו שהוא לפנינו:

שם ס"ק י"ב של שבת כו' ובטור כו'. תוס' ברכות דף כ"ו ע"ב ד"ה טעה כתבו נמי כטור משום דבשבת בדין לצלויי י"ח וצ"ע דהא אם לא התפלל מנחה בע"ש שמתפלל בערבית ב' של שבת דקשה האיך ישלים בתפלת שבת ז' ברכות את תפלת חול ח"י ברכות א"ו בתפלה ששייך עתה יכול להשלים א"כ ה"ה שמשלים במוצאי שבת תפלת מנחה של שבת בלא הטעם של תוס' והטור: שם סעיף ט' ברמ"א ואם לא הזכיר יעלה ויבא בראשונה והזכיר בשני' צריך לחזור ולהתפלל כו' צע"ג אמאי צריך לחזור ולהתפלל דבשלמא בסעי' י' בלא הבדיל בראשונה והבדיל בשני' דצריך לחזור משום דשם הדין שיבדיל בראשונה ולא בשני' והוא עשה להיפך גילה דעתו שראשונה לתשלומין אבל הכא דין הוא שיזכיר יעלה ויבא בשתיהם ולכן לא מקרי גילוי דעת במה שלא הזכיר בראשונה והזכיר בשני' כמו בסעי' י' בהבדיל או לא הבדיל בשתיהן וצ"ע על רמ"א

שהעתיק דין זה מכל בו הובא בהרב"י בסי' תכ"ב ובאמת הכל בו לשטתי' ניחא דהכל בו כתב שם טעה ולא התפלל ביום שלפני ר"ח מתפלל ערבית ב' מזכיר ר"ח בראשונה ולא בשני' א"כ הדין כמו בהבדלה א"כ בהזכיר ר"ח בשני' יוצא בראשונה גילה דעתו שהראשונה לתשלומין אבל רמ"א בסי' תכ"ב בד"מ אות ב' חולק על הכלבו וסובר שצריך להזכיר ר"ח בשתיהם וכמו שפסק פה א"כ ר"ח לא דמי להבדלה דלא הוי גילוי דעת במה שמזכיר בראשונה ולא בשני' וצ"ע על המג"א בס"ק י"ג דכתב דהבדלה די בפעם אחת משמי' דנפשי' והוא דברי ד"מ בסי' תכ"ב אות ב' ע"ש ועיין מה שכתבתי בסי' תכ"ב:

סימן קט

מג"א ס"ק ב' לקדיש כו' דלא נתכוין כו'. וצ"ע דבסי' נ"ו כתב במג"א בס"ק ה' דאם יודע באיזה ברכה עומד אף שלא שמע עונה אמן כמו שפי' מחה"ש שם והכא עדיף ששמע הקדיש ואמאי לא יענה אמן והמרדכי ואגודה כתבו רק שרשאי להתחיל התפלה אע"ג שלא יוכל לענות אמן שאינו יכול לגמור קודם אמן אבל אם יגמור קודם יוכל ל ענות אמן: שם ס"ק ג' וה"ה כו' דהקדישים מעלינו כו'. וצע"ק דקדושה וברכו אם כבר שמע אי"צ להמתין ולקדיש צריך להמתין אף שכבר שמע א"כ קדיש חיוב לשמוע בכל פעם א"כ אמאי לא צריך להמתין על הקדישים שאחר עלינו דאע"ג שאינם חיוב כ"כ ה"נ בשאר קדישים שכבר שמע נמי אין חיובים כמו דאמרינן בקדושה וברכו אפ"ה צריך להמתין על הקדיש שבתוך התפלה: שם ס"ק ה' כדי כו' כמ"ש סי' ס"ו. ולפענ"ד אין ראי' משם דשם בסעי' ט' פסק דימתין בשירה חדשה כדי לענות קדיש וקדושה אבל במודים נוכל לומר דלא ימתין כי יוכל לשחות באמצע הברכות אף דלכתחילה לא יתחיל אדעת' לשחות באמצען כמו שכתב מג"א ס"ק ו' זה מקרי דיעבד דאסר לשתוק בשירה חדשה כדאי' סוף סי' צ' ועי' במג"א בסי' ע"ט ס"ק ב' ובסי' ס"ה ס"ק א':

סימן קי

מג"א ס"ק ב' וירא כו' וכ"כ הב"ח כו'. ולפענ"ד להביא ראי' לזה מגמ' ברכות דף ג' ע"א דר"י שהתפלל בחורבא ואמר לו אליהו הי' לך להתפלל בדרך וכשאמר לו ר"י שמתייירא שיפסיקו עוברי דרכים אמר לו אליהו שיתפלל תפלה קצרה ופי' רש"י ותוס' דהיינו הביננו וכשאמר אליהו שיתפלל בדרך לא אמר שיתפלל תפלה קצרה שמשמע שבדרך שלא יפסיקו עוברי דרכים אין מתפלל הבנונו:

שם ס"ק ו' ולא כו' וא"ת גבי שאלה כו'. המח"ש האריך וכתב דקושי' מג"א על הפוסקי' ע"ש ולפענ"ד אפשר דקושי' המג"א על הר"מ בס"ק ד' דאם מובטח רשאי ומקשה המג"א דלאסור שלא יאמר שאלה ברכה בפ"ע הוא א"כ לא מהני מובטח דלא אתי לאטרודי:

סימן קיא

קשי' לי' על הפוסקים שבשבת אין צריך לסמוך גאולה לתפלה מברכות דף ל' ע"א שר"א בשבתא דריגלא הי' מתפלל בהדי צבורא כו' ופי' שהי' קורא שמע לסמוך גאולה לתפלה וכן יראה מתוס' שם ד"ה מסמך כו' א"כ ש"מ שבשבת צריך לסמוך גאולה לתפלה:

סימן קיב

הרב"י בשם שבלי הלקט כתב אגדה על מה שאמרו במגילה דף ח"י ע"א ק"כ זקנים תקנו י"ח ברכות על הסדר מאי על הסדר זה סדר עולם שכך מצינו ח"י ברכות של תפלה מעולם היו מתוקנים כו' כיון שבאו אנשי כה"ג ותקנום כסדרן כשניצל אברהם מאור כשדים פתחו מלאכי השרת ואמרו מגן אברהם כו' ע"ש וקשה קצת דבמגילה דף י"ז ע"ב איתא ת"ר מנין שאומרים אבות כו' ולפי אגדה זו הברכות הללו מימי אברהם יצחק ויעקב נתקנו וכן כל הברכות של שמונה עשרה נתקנו מעולם ומאי פריך הברייתי' מנין כו' וצ"ע על הברייתא שם שעל אבות וגבורות וקדושות אמר מנין שאומרים ויליף מקראי שאומרים אותם ועל שאר ברכות לא אמר מנין רק אמר ומה ראו לומר בינה אחר קדושה על סדר ברכות:

שם סעיף ב' ברמ"א הואיל וצרכי רבים הם ולא אוכל להבין דהא דפוסקים מתירים משום צרכי רבים הוא משום דבברכות דף ל"ד ע"א אמרי' שאל ישאל אדם צרכיו לא בג' ראשונות ולא בג' אחרונות וע"ז כתבו הפוסקים דצרכי רבים שרי לשאול כמו שאי' בטור ובהרב"י ובש"ע סעיף א' אבל קרוב"ץ אסרו כמה פוסקים וכן הרב"י משום הפסק כדאי' בהרב"י וגם בסי' ס"ח ומה שאוסר משום הפסק אסר אפי' בברכות אמצעיות ואפי' הם צרכי רבים והמתירים לומר קרוב"ץ סבירא להו דלא הוי הפסק וכן יראה מדברי הרב"י ומלשון ש"ע שאוסר קרוב"ץ בכל הברכות:

סימן קיג

לא אוכל להבין מה שכתב הרב"י על קושית מהר"י אבוהב ז"ל שבסי' ק"ט שלא יתחיל להתפלל אפילו יכול לשחות באמצעיתן אם לא כשצריך לסמוך גאולה לתפלה ובכאן

נראה שיכול לשחות באמצע ומתרץ הרב"י דלעולם נאמר דיכול לשחות באמצע הברכות לפי שאינו מקום שיחה והתם שאני דכיון שכל הקהל שוחים ומאן דחזי להאי דכרע באמצע ברכה אתי למטעי לשחות באמצע אותה ברכה עכ"ל דקשה דכיון דכתב הרב"י דמותר לשחות באמצע א"כ למה חשש שיטעה לשחות באמצע ומאי חשש אם יטעה בזה כיון דמותר לשחות ודוחק לומר שיטעה שמחויב לשחות שם וצ"ע:

שם מג"א ס"ק כ' נראה כו' ובאגודה כו'. פי' המח"ש דחוק שכתב שאגודה בא להשמיענו שיזקוף בשם דזה פשיטא ולפענ"ד נראה לפרש דברכות דף י"ב ע"א כורע בברוך וזוקף בשם מיתיבי ומפני שמי נחת ופי' רש"י נחת לשון הכנעה ומתרץ מי כתיב בשמי מפני שמי כתיב ע"כ ולהכי סבר האגודה שצריך לזקוף כדי לכרוע בברוך כי מחויב לכרוע קודם שמזכיר השם:

סימן קיד

מג"א סק"א בתפלת כו' אגודות כו'. דברי מג"א צ"ע דהרב"י כתב בשם הרא"ש מירושלמי דמקשה שיזכור במעריב ומשני משום אגודות ועוד כדי שיזכור טל במועד וכתב הרא"ש שטעם אגודות לא שייך אלא בהזכרה בליל ראשון של פסח אבל אהפסקה טל בשמיני עצרת ולא שייך טעם אגודות כי הכל באים בערב כי אין עושים מלאכה בחה"מ ולכך צריך טעם כדי שיצאו המועדות בטל א"כ צ"ע על המג"א שכתב טעם אגודות על התחלת משיב הרוח בשמיני עצרת ואין לומר דהמג"א כתב לדידן שאין מזכירין טל בימות החמה א"כ לא שייך טעם שיצאו הטל במועדות דזה אינו דהא מג"א כתב כן על הש"ע והש"ע סובר דמזכירין טל ועוד כיון דהרא"ש כתב דלא שייך אגודות בליל שמיני עצרת האיך כתב המג"א טעם אגודות וכתב שאין כולם בבהכ"נ והרא"ש כתב שבאו כולם ואפשר דמטעם אחר הוי אגודות כיון דבני א"י וגם הספרדים אין מזכירין בערב דלדידהו שייך שיצאו המועדות בטל א"כ אם אנחנו מזכירים בערב הוי אגודות כמו שכתב מג"א דבשאלה לא חיישינן לאגודות משום דבלא"ה הוי אגודות מה שבני א"י אומרים השאלה ביום אחר א"כ ש"מ דשינוי מקומות נמי מקרי אגודות ומה שמקשה מג"א משאלה ג"כ לא אוכל להבין דבשלמא בהזכרת הגשם או בהפסקה אומרים שבלילה לא באו הכל לבהכ"נ כי גם בחוה"מ מותרים קצת מלאכות ולהכי כתב המג"א דאינם באים בערב בשמיני עצרת דסבר דגם חוה"מ מקרי ימי מלאכה ולכן מתחילין להזכיר ביום הוא יו"ט ובאים הכל לבהכ"נ אבל בשאלה שמתחילין בא"י ז' מרחשון ובח"ל ס' אחר התקופה והם ימי חול ואף ביום אין הכל באים לבהכ"נ ותהוי ביום אגודות כמו מבערב ולכן

מתחילים בערב ועוד נראה דכמו דאסור להזכיר גשם עד שיכריז ש"ץ כן אסור לשאול עד שישאול ש"ץ וא"כ ניחא דמתחילין בערב דבסי' רל"ז סעיף א' איתא דהא דמכריז ש"ץ ר"ח בין קדיש לתפלת ערבית שהוא צורך תפלה וכתב המג"א ועוד דתפלת ערבית רשות א"כ בשחרית אסור להכריז ומוסף אין מתפללין כשמתחילין לשאול ואין ממתינין עד המנחה כי מי שלא בא לבהכ"נ למעריב אין בא במנחה שמתפללים מנחה ומעריב ביחד ולכן מתחילין לשאול במעריב: שם סק"ו ואפי' כו' דמ"מ אינו ענין להזכרה כו'. פי' מחה"ש דחוק דפי' דהרב"י כתב דמשיב הרוח לא שייך בש"ת כלל כמ"ש המג"א בסי' קי"ז ס"ק ו' ולי נראה פי' דבסי' קי"ז סעיף ב' דאם בארץ אחת כול' צריכים מטר וטעה יחיד ושאל מטר בברכת השנים אין מחויב לחזור ולהכי כתב המג"א דלגבי הזכרה אפי' במקום שצריכים גשם וטעה ואמר משיב הרוח חוזר דלפי' מחה"ש אין שייך דברי מג"א לש"ע דבש"ע איירי בטעה:

סימן קטו

צ"ע דהטור כתב דאומרים בינה אחר קדושה דכתיב והקדישו כו' וסמך ליה וידעו תועי רוח בינה וזה הוא מה שאמרו בגמ' מגילה דף י"ז ע"ב והטעם שכתב בש"ע הוא מה שכתב הטור בשם הירושלמי ולמה כתב בש"ע טעם הירושלמי ולא כתב טעם הגמ' דידן ולא אוכל להבין טעם הירושלמי שכתב הטעם משום שמותר האדם מן הבהמה הוא הבינה והשכל קבעו ראש לאמצעיות דאם אין בינה אין תפלה ע"ש דקשה דלטעם זה הוי לי' לקבוע בינה בתחלת תפלת י"ח דהא שלש ראשונות דומה לעבד שמסדר שבח לפני רבו כדאי' ברכות דף ל"ד ע"א ולסדר שבח לה' ית' צריך בוודאי בינה יתירה:

סימן קטז

הטור כתב שמינית רפאנו כו' והיה ראוי לומר רפואה בין סליחה לגאולה כדכתיב הסולח לכל עונכי הרופא כו' אלא שראו לקבוע גאולה בשביעית כו' וצע"ק דבמגילה דף י"ז ע"ב פריך הגמ' דלימא בתרה דתשובה ע"ש אבל על זה לא פריך הגמ' דלימא רפואה בתר סליחה משום דההיא רפואה דכתיב בפסוק הסולח היא רפואה דסליחה כמו דאי' בגמ' שם ופי' מהרש"א בח"א דקרא איירי ביסורין ממרקין עונותיו דרפואתו הי' סליחתו או כמו שכתב הרמב"ם דרפואה דכתיב איירי ברפואות הנפש שהיא הסליחה ע"ש א"כ סליחה ורפואה חד הוא סליחה על עונות אבל הרפואה שאומרים בברכת רפאנו שהוא רפואת הגוף לא מיירי בהאי קרא ומש"ה לא פריך הגמ' כקושי' הטור:

סימן קיז

מג"א סק"ב עד כו' הב"ח כו'. ולפענ"ד נראה לתרץ דברי הב"ח דבסי' קי"ד סעיף ג' איתא דאין פוסקין מלהזכיר עד שפסק הש"ץ במוסף א"כ ה"ה בשאלה אע"ג דשאלה לא שייך ביו"ט מ"מ חיוב השאלה לא פסק עד שש"ץ פוסק מלהזכיר במוסף ואז פוסק חיוב הזכרה והשאלה ועי' במג"א סי' תפ"ח ס"ק ד' ומה שמקשה מג"א מתענית דף ד' ע"ב אפשר לתרץ דשם משני הגמ' עד שיעבור ש"ץ ראשון היורד ביו"ט של פסח ובגמ' שם מדמה שאלה להזכרה שמקשה מברייתא דקתני שואלין אמתניתין מזכירין ודקתני שם במתני' האחרון אינו מזכיר זה קאי אש"ץ כי הצבור מזכירין גם במוסף כמו שכתב רמ"א בסי' קי"ד סעיף ג' ובגמ' שם נמי מיירי מש"ץ ולהכי פריך הגמ' שפיר שאלה ביו"ט מי איכא כי הש"ץ בוודאי לא יטעה ויאמר תפלת חול עד ברך עלינו והב"ח מיירי ביחיד:

סימן קיח

ט"ז המלך כו' תי' הר"ר מנוח כו' דברי הר"ר מנוח הביא הרב"י בסי' תקפ"ב וזה לשונו וה"ר מנוח כתב דמלך אוהב צדקה ומשפט משמע שיתנהג עם ברואיו בצדק ובמשפט אבל המלך המשפט ר"ל שית' שופט העולם א"נ משמע שהוא עצמו הוא המשפט כמו שאנו אומרים הוא החכמה שאין לומר עליו יתברך חכם שנראה שקונה החכמה מאחר עכ"ל א"כ נראה דהר"ר מנוח בא לתרץ מה הפרש יש בין מלך אוהב צדקה ומשפט לבין המלך המשפט דלא כט"ז שכתב שהר"ר מנוח מתרץ על דלא אמרינן המלך השופט רק שקשה לי על הר"ר מנוח בתירוץ השני דא"כ בכל השנה היה ראוי לומר המלך המשפט לומר שית' הוא המשפט ולא שקנה המשפט ואפשר שזאת כוונת הט"ז:

שם ס"ק ב' מיהו כו' אבל הטור עצמו כתב בה' ר"ה וכ"כ התוס' והרא"ש כו'. ולפענ"ד גם בסימן זה מוכח דהטור וה"ר יחיאל אחיו והרא"ש שצריך לחזור אם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט דהטור כתב שרבינו יחיאל אחיו כתב מה הפרש בין מלך אוהב צדקה ומשפט ובין המלך המשפט לענין שצריך לחזור לראש וכתב דהרא"ש קיבל דבריו וכתב הרב"י שהרא"ש קיבל דבריו שיש לתמוה כמו שתמה רבינו יחיאל בנו אבל ה"ר יחיאל בעצמו כתב אע"ג שתמה מ"מ אין לשנות דהיינו שצריך לחזור אם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט כי על שצריך לחזור היה תמיהתו וכשקיבל הרא"ש דבריו היינו שיש לתמוה אבל מ"מ אין לשנות מה דאמרי' צריך לחזור וכן כתב הטור בסוף סי' קי"ט שאם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט שחוזר לברכת השיבה:

סימן קיט

סעיף ג' לא אוכל להבין מה שכתב רש"י ברכות דף ל"ד.ע"א ד"ה מתחלת כו' וממילא משתמע דגומר ממנה והלאה אלמא על סדר צריך לחזור ולאומרה עכ"ל דהא רש"י פי' בד"ה אין להם סדר שאם דלג ברכה אומרה אותה שלא במקומה וכאן כתב רש"י שגומר ממנה והלאה שצריך לאומרה על הסדר לרב אסי וזה כפירש התוס' שם וצ"ע:
שם סעיף ד' הרב"י כתב על הטור שכתב דלדעת רש"י אם שכח ש"ץ עננו אומרו במקום שנזכר וכתב הרב"י יותר נראה לומר שיאמר אותו בש"ת עכ"ל וצ"ע דהא התוס' והרא"ש ברכות דף ל"ד ע"א כתבו לדעת רש"י כמו שכתב הטור ע"ש:

סימן קכ

ט"ז אומרים כו' שכר תפלה יהבי לי' כו'. צע"ק דהא דאמר בגמ' שם דף כ"ו ע"ב שכר תפלה כו' הוא על המתפלל במנחה שתים להשלים של שחרית ובזה הוי גם תפלת השלמה במקום קרבן דרק על המתפלל ערבית שתים להשלים תפלת מנחה קאמר בגמ' שם דעבר יומו בטל קרבנו אבל במתפלל מנחה ב' להשלים של שחרית כיון דביומו הוא הוי גם שחרית במקום קרבן והיה לו לט"ז לומר על המתפלל ערבית להשלים דבזה דעבר יומו לא הוי במקום קרבן רק צלותא רחמי כדאמרי' שם ולפענ"ד נראה יותר לומר דאשי ישראל קאי על קרבנות המוספין דמוסף הוי רק במקום קרבן כמו שכתבו תוס' שם בד"ה איבעי' להו כו' וכמו שכתב ט"ז והמג"א בסי' ק"ח סעיף ו' אבל שאר תפלות עיקר הוי התפלה דרחמי נינהו רק שסמכינהו רבנן אקרבנות:

סימן קכא

כתב בספר חיי אדם בכלל כ"ד סעיף כ"ה בשם שיורי כנה"ג שלא לומר או"א בבית אבל ובספר דגול מרבבה חולק עליו דא"כ לדברי רמ"א דאבל כל יב"ח אינו נושא כפיו א"כ לא יאמרו אצלו או"א לכן נראה דלא כשכנה"ג דמה בכך שהאבל אינו נושא כפיו הלא אם עלה לא ירד וא"כ לא גרע ממנחה ביו"כ ובתענית שאף שאין בו נ"כ מ"מ אומרים או"א הואיל ואם עלה לא ירד עכ"ל והנה העולם נוהגין שלא לאמור או"א בבית האבל ונר' לפענ"ד לתרץ קצת דיש לחלק בין אבלות דז' ימים לבין אבל י"ב חודש כי מה שמתפללין כל ז' בבית האבל הוא גם משום נשמת המת כמו שכתב רמ"א ביו"ד סי' שפ"ד סעיף ג' שמצוה להתפלל במקום שמת שם אפי' אין אבל כי יש בזה נחת רוח לנשמה ע"ש ומשום שמתפללין משום כבוד המת אין אומרים או"א שהוא בשביל נשיאת כפים שיש

בו שמחה וכן כתב הט"ז בסי' שע"ו ביו"ד ס"ק ב' שאין קורין הלל בבית האבל בר"ח לכך אין אומרים לא המתים יהללויה לפי שיש שם אנינות ומשום לועג לרש ע"ש:

סימן קכב

מג"א בברכות דף י"ז ע"א בנוסח התפלות שאמרו האמוראים לאחר התפלה לא נזכר יהיו לרצון רק במר ברי' דרבינא שאמר אלהי נצור כו' איתי' יהיו לרצון נראה שגם בזמן הגמ' היו הכל אומרים אלהי נצור והיו אומרים יהיו לרצון אחר אלהי נצור ורבינו יונה בפ"ד ברכות כתב על מה שאמרו בגמ' דף כ"ט ע"ב לא אמרן אלא שאינו רגיל לומר תחנונים אחר תפלתו וז"ל נראה מכאן שמנהגם היה לומר תחנונים אחר יהיו לרצון שאם היו אומרים אותו בסוף תחנונים היה לו לומר לא אמרן אלא כשלא אמר עדיין יהיו לרצון כו' עכ"ל ובגמרא בדף י"ז שנקט יהיו לרצון אחר אלהי נצור משמע דאומרים אחר תחנונים יהיו לרצון ואם נאמר כל"ח וב"ח דאומרים קודם תחנונים וגם לאחר תחנונים ניחא דלפ"ז לא קשה קושי' תר"י למה לא אמר בגמ' לא אמרן אלא כשלא אמר יהיו לרצון דכיון שאומרים שתי פעמים יהיו לרצון לא הוי ידעי' איזה יהיו לרצון:

סימן קכג

מג"א ס"ק א' ג' כו' כעבד הנפטר מרבו. וכתב מחה"ש ולפ"ז אין טעם למה דוקא ג' ולפענ"ד נר' כיון שעושה כן לכבודו ית' צריך ג' פעמים כי העושה ג' פעמים הוא היכר ומצינו בהרבה דברים שעושים משום היכר היו עושים או מדברים ג' פעמים כמו במנחות פרק ו' משנה א' שלש קופות שלש מגלות ובמשנה ג' איתא שאומרים ג' פעמים מגל זו קופה זו כדי לפרסם להכחיש הצדוקים וכן כתב הש"ך ביו"ד סי' רכ"ח ס"ק ו' שמה שיאמר בהתרת הנדר ג' פעמים כדי לחזק הענין אע"ג דבדיעבד סגי בפעם אחד ע"ש ולהכי לא כתב נמי הרב"י טעם שצריך ג' למה שכתב בשם שבלי הלקט שצריך לפסוע ג' פסיעות כדי שיצאו ממקום קדושה למקום חול כי לעשות היכר מקודש לחול פשוט שצריך ג':

שם ס"ק ז' והש"ץ כו' אבל מדינא כו'. לא אוכל להבין דברי הרב"י שכתב תשו' הרשב"א שכתב שהש"ץ אין צריך להמתין ד"א וששמע מפי גדולי האשכנזים שש"ץ ממתין מעט כדי הילוך ד' פסיעות עכ"ל הרשב"א וכתב הרב"י ואע"פ שהרמב"ם כתב אחר שיפסע הש"ץ ג' פסיעות ויעמוד מתחיל ומתפלל בקול רם ומשמע שאין ש"ץ חוזר מיד נהגו העולם כדברי הרשב"א עכ"ל וקשה דהא הרשב"א נמי קאמר שממתינים כדי ד' פסיעות

והרמב"ם כתב סתם יעמוד דילמא כוונת הרמב"ם שיעמוד מעט כדי ד' פסיעות ועוד קשה על הרב"י שכתב דמשמע שאין ש"ץ חוזר מיד א"כ סבר הרב"י שלהרמב"ם הש"ץ חוזר למקומו רק שאינו חוזר מיד שצריך לעמוד כדי הלוך ד"א ואח"כ חוזר להתפלל ובכ"מ בפ"ט מהל' תפלה הלכה ג' כתב שנראה מלשון הרמב"ם שמקום שכלה פסיעות שם עומד ומתחיל ואינו חוזר:

סימן קכד

מג"א ס"ק ג' בקול כו' סוף ר"ה משמע כו'. ולפענ"ד אפשר דאין ראיה משם דשם דסבר ר"ג דש"ץ מוציא אפילו הבקי א"כ אי לא להסדיר לא היה ש"ץ מתפלל בלחש והיה מתפלל מיד בקול רם ולא הוי מקטני אמנה כיון שרוצה להוציא הצבור מוכרח הוא להתפלל בקול רם כדי שישמע הצבור היוצאים בתפלתו אבל הכא שהצבור כבר התפללו וש"ץ מתפלל רק להוציא עצמו א"כ הוי מקטני אמנה כשמתפלל בקול ולכן צריך הכל בו לומר דהוי שעת הדחק לקיים תקנת חכמים שיתפלל ש"ץ וגם משום קדושה וקשה לי על הגמ' שם שר"ג מהדר דלהכי צבור מתפללים כדי להסדיר ש"ץ א"כ כיון דסוף סוף צבור מתפללים א"כ קשה למה ש"ץ מתפלל בקול כמו שמקשה ר"ג שם לחכמים לדבריכם למה הש"ץ יורד לפני התיבה ע"ש:

שם ס"ק י' אמת כו' ואני מתפלל כו'. קשי' לי בשבועות דף ל"ו ע"א אמן בו שבועה בו קבלת דברים בו האמנת דברים דכתיב ויאמר ירמיה אמן כן יעשה ה' כו' ופרש"י האמנת דברים וראוי לענות אמן על דבר תפלה כו' וקשה אמאי לא אמר בגמ' שיש באמן האמנת דברים שמאמין שאמת הוא והרב"י כתב זאת בשם המדרש דאמן הוא שמאמין וצ"ע על המג"א ועטרת זקנים שכתבו בשם מהרר"ה שאמן שמתפלל שיאמנו והוא מפורש ברש"י ובגמ' שם: שם ס"ק י"ג מה שכתב מחה"ש דקי"ל בסי' קל"ט דהקורא בתורה צריך לברך בקול רם כו' צ"ע דשם איתא שיאמר ברכו בקול רם כמו שכתב הטור שם בהדיא וכן רמ"א כתב שם כדי שיענו ברוך ה' המבורך ועי' מג"א שם ס"ק י':

סימן קכה

ט"ז אין כו' וק"ל ממ"ש בסי' ק"ט כו'. ולפענ"ד נראה דשם בסי' ק"ט שהתחיל להתפלל עם ש"ץ צריך לומר כל סדר קדושה עם הש"ץ דאם ישתוק ולא יאמר נקדש רק קדוש כו' עם הצבור הוי הפסק בתפלה דהא אסור לענות קדושה בתוך התפלה אבל כשאמר כל סדר הקדושה עם הש"ץ סבירא להפוסקים דלא הוי הפסק דלא הוי כעונה קדושה רק

שאומר התפלה כמו שאומר ש"ץ ולכן צריך לומר ג"כ לדור ודור כמו שאמר ש"ץ ולא אתה קדוש כמו שכתב שם מג"א בס"ק ז' כדי שיאמר הכל כמו שהש"ץ אומר ולא להוי כעונה קדושה בתוך התפלה ולהכי הרא"ש שכתב כאן שלא יאמרו הצבור נקדש עם הש"ץ כתב בפ"ג דברכות הלכה ח"י שהמתפלל עם הש"ץ יאמר עם הש"ץ מלה במלה כל מה שהוא אומר ע"ש והמנהג שהצבור אומרים עם הש"ץ וכן יראה מדברי מג"א בס"ק ב' בשם הכתבים:

סימן קכו

בטור ובהרב"י מביא מחלוקת הפוסקים אם טעה ש"ץ בתפלת מוסף אם חוזר או אינו חוזר ויסמוך על שמזכיר ר"ח במנחה ע"ש וקשי' לי דבסי' ק"ח פסקי' דאם עבר כל היום ולא התפלל מוסף אין לו תשלומין משום דתפלת מוסף עיקר שמזכיר הקרבנות כמו שכתבו תוס' ברכות דף כ"ו ע"א והט"ז והמג"א שם דבשלמא בשחרית דמזכיר ר"ח אם לא הזכיר יסמוך על מוסף שמזכיר ר"ח אבל במוסף דעיקר הוא שמזכיר הקרבנות איך יסמוך על מנחה שאין מזכיר קרבנות וצ"ע:

סימן קכז

לא אוכל להבין בהרב"י שכתב ולפיכך נראה דדוקא בחזרת ש"ץ הוא דאמרו שלא ישחה יותר מדאי מפני שכבר התפללו ואינם כורעים אלא כדי שלא יהיו ככופרים ובזה די שישחו ראשם מעט כו' ע"ש דקשה דהא הטור כתב דהא דאיתא בירושלמי דלא ישחה יותר מדאי קאי על הש"ץ והש"ץ בוודאי צריך לשחות במודים בחזרת תפלה כמו בתפלה בלחש כמו שכתב הרב"י בשם תשובת הרשב"א דש"ץ פשיטא דכרעי תחלה וסוף:
שם מג"א ס"ק ב' בשחיי' כו' דצריך ע"כ לזקוף כו'. פי' מחה"ש שיהי' נראה שכרע משום תקנת חכמים ולכן זוקף כשקיים תקנת חכמים וכיון דבלא"ה צריך לזקוף לכן זוקף בשם משום ה' זוקף כפופים אבל משום ה' זוקף כפופים גרידא אי לאו צריך לזקוף בלא"ה לא הי' צריך לזקוף עכ"ל וצ"ע דבסי' קי"ג כתב המג"א ס"ק ב' ובאגודה כתב כו' ולזקוף בשם ופי' מחה"ש דמלשון ש"ע כשכורע בברוך א"צ שוב לזקוף אבל אגודה כתב שצריך שוב לזקוף בשם עכ"ל אלמא שאין צריך לזקוף משום שיהיה נראה שכרע משום תקנת חכמים לדעת ש"ע ולאגודה נמי אין צריך לזקוף מטעם זה רק משום שצריך לזקוף בשם:

סימן קכח

המח"ש כתב בשם ב"ש בא"ע סי' ג' דלהכי נאמן לומר כהן אני דבזה"ז ליכא תרומה וליכא הנאת ממון ולא חשדי' ליה דמשקר וקשיא לי הא אכתי איכא הנאת ממון שרוצה ליטול חמשת סלעים של פדיון הבן:

שם מג"א ס"ק א' לא כו' ובחי' רש"א כו'. וז"ל מהרש"א הקשה דיש איסור עשה בזר ויש ליישב שעלה ולא היה מברך וע"כ אמר ר"י לא ידע מה איסור יש בזר העולה ואינו מברך כי בוודאי משום דלא עבר על דברי חבריו לא בירך לבטלה ולא עובר על עשה דזר נושא כפיו עכ"ל ולפענ"ד קשה דמדברי תוס' נראה שכתבו לא ידע ר"י מה איסור יש בזר העולה משמע דתוס' סוברים דר' יוסי עושה איסור כשעולה ובספר הגהות רע"א כתב בשם ספר חרדים דישראל העומד פנים כנגד פני הכהנים הם בכלל המצוה ע"ש א"כ ר' יוסי שעלה לדוכן ולא הי' עומד פנים כנגד פני הכהנים הי' מונע עצמו ממצוה זו וראיתי בשער המלך בהל' שבת פרק י"ט שהניח דברי המג"א בתימה דהמג"א כתב דלר' יוסי אין איסור בזר הנושא כפיו ומקשה שעה"מ דא"כ דאין איסור בזר בנ"כ א"כ פשיטא דאין מעלין מנ"כ ליוחסין ובכתובות שם דף כ"ד ע"ב דיש פלוגתא אי מעלין מנ"כ ליוחסין וקאמר הלכה מאי ופשיט לי' מר' יוסי ומאי ראי' מר"י דלר"י ודאי אין מעלין כיון דליכא איסור בזר העולה ולפענ"ד לק"מ דהא גם לר' יוסי יש איסור שבירך ברכה לבטלה כמו שכתבו תוס' בשבת שם ומחציף נפשי' לישא כפיו כמו דאי' בכתובות שם עוד מקשה שעה"מ דתוס' בעירובין שם ד"ה מיכל כתבו דטעמא דנשים אין סומכין רשות משום דמיחזי עבודה בקדשים וא"כ גבי נ"כ דליכא חשש איסור ה"נ נימא דאפי' למ"ד נשים אין סומכין רשות שרי לזר לישא כפיו סוף דבר שדבריו תמוהים בעיני עכ"ל ואני בעניי תמה על תמיהתו דלפענ"ד דברי המג"א ברורים וקשי' לי על דברי שעה"מ דלמ"ד נשים אין סומכות רשות אין איסור רק משום דמחזי עבודה בקדשים הא בעירובין שם ובדוכתי טובא אי' תני' דבר אל בני ישראל וסמך בני ישראל סומכין ואין בנות ישראל סומכות א"כ הוי סמיכה בנשים לאו הבא מכלל עשה א"ו כיון דבחגיגה דף ט"ז ע"ב מסקי' דסמיכה בכל כחו בעינן ואם סומך מי שאינו רשאי לסמוך עושה עבודה בקדשים ולהכי למ"ד אין נשים סומכות רשות אם אשה סומכת בכל כחה עוברת משום לאו הבא מכלל עשה וגם משום עבודה בקדשים אבל לר' יוסי דסבר דנשים סומכות רשות ולא ממעט קרא נשים א"כ נשים הסומכות בכל כחן אין עושים איסור כלל מדאורייתא והא דכתבו תו' בעירובין שם דלמ"ד נשים אין סומכין מחזי כעבודה בקדשים דמשמע שאין איסור דאורייתא בסמיכת נשים היינו דסומכין בהקפת יד כמו שכתבו תוס' שם ואין סומכין

בכל כחן ולא מקרי סמיכה כלל אבל אי סומכין בכל כחן עוברות משום לאו הבא מכלל עשה וגם עושים עבודה בקדשים וא"כ גם בנ"כ דכתיב דבר אל אהרן כו' ממעטי' ולא זר וזר הנושא כפיו עובר בלאו הבא מכלל עשה ולר' יוסי דלא ממעט בסמיכה מבני ישראל וסמך ה"ה דלא ממעט דבר אל אהרן למעט זר וליכא איסור בזר הנושא כפיו:

שם ס"ק ט' ובירך כו' איכא למידק כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבסי' ד' סעיף י"ג דבנעור כל הלילה דנוטל בלא ברכה אפי' לתפלה אבל ברוצה לישא כפיו צריך לברך דנט"י לנ"כ יליף הגמ' בסוטה דף ל"ט מקרא:

שם ס"ק כ"ט אין כו' עי' סי' ק"ד. פי' מחה"ש דבסי' ק"ד איתא דאינו פוסק לקדיש ולקדושה וע"ש מה שמחלק בשם הב"ח ולפענ"ד אפשר לחלק דבסי' ק"ט סעיף ב' איתא דאם מתחיל להתפלל עם הש"ץ יאמר קדושה משום דעומד במקום קדושה ה"נ עומד בנ"כ:

שם אבל תקיעה כו'. בסי' תקפ"ה מתרץ מג"א בס"ק י' דתקיעה הוי ממש צורך תפלה אבל נ"כ לא הוי מעין תפלה כ"כ:

שם ס"ק ל"ח יותר כו' משא"כ בס"א כו' וכתב בספר הגהות רע"א לא ידעתי הכרח לזה דבס"א דישראלים העונים אינם י' מ"מ זה לא מעכב דהא בהכ"נ שכולה כהנים כולן עולין אף שאינם עונים י' אבל מ"מ י"ל אם הישראלים פחות מי' ישארו איזה כהנים למטה לצרף עם הישראלים שתהי' י' עונים והכהנים היתירים יעלו ואין ראי' דעונים ישראלים חשיבי יותר מכהנים עכ"ל ולפענ"ד מוכת כדברי מג"א דבסוטה דף ל"ח ע"ב איתא בהכ"נ שכולה כהנים עולין לדוכן ופריך הגמ' והתני' בהכ"נ שכולה כהנים מקצתן עולין ומקצתן עונין אמן לא קשי' הא דאישתייר י' הא דלא אישתייר י' ופי' רש"י באשתייר י' מקצתן עולין וי' עונין אמן ע"ש וא"א דבישראלים פחות מי' צריך שישארו איזה כהנים למטה להצטרף עם הישראלים להיות י' עונים והשאר כהנים יעלו א"כ אמאי נקט הברייתא בבהכ"נ שכולה כהנים מקצתן עולין ומקצתן ישארו למטה הא משכחת נמי בבהכ"נ שיש גם ישראלים והם בפחות מי' שישארו כהנים למטה להצטרף עם הישראלים לי' א"ו רק בבהכ"נ שכולה כהנים אמרי' כן ולא בבהכ"נ שיש ישראלים כמ"ש המג"א דעונים ישראל חשיבי אפי' בפחות מי':

שם סעיף כ"ו בשעה כו' מכאן קשי' לי על תוס' שבת קי"ח ע"ב לא ידע מה איסור יש בזר העולה לדוכן כו' הא איסור יש במה שאינו שותק ומכוון לברכה כדאמרינן בסוטה דף מ' ע"א כלום יש עבד שמברכין אותו ואין מאזין ולפי' מהרש"א בתוס' שם שר"י רק עלה ולא הי' מברך ניחא אבל להמפרשים שהי' ר' יוסי מברך עי' במג"א ס"ק א' ומה שכתבתי

שם קשה ואפשר לדחוק שקושי' ר"י בתוס' שם בשבת הוא לר' אחא בר חנינא בסוטה שם שסובר שמותר לומר פסוקים בשעת ברכת כהנים וקשי' לר' אחא מה יש איסור בזר שעולה לדוכן אע"ג דאין הלכה כר' אחא מ"מ מקשה ר"י לר' אחא מר' יוסי ודכותי' אי' בבכורות דף מ' בתוס' ד"ה שנשמטה שמקשים על רב מתנא אע"ג דלית הילכתא כר' מתנא כמו שפי' מהרש"א שם ובש"ך ביו"ד סי' נ"ה ס"ק ב':

שם מג"א ס"ק מ"ח שלא כו' ברכה לבטלה המח"ש מפרש מאי ברכה לבטלה ע"ש ולפענ"ד נר' דבס"ק ט"ז כתב המג"א דכהן אחד עולה מדרבנן א"כ כיון דגדול אינו חייב אלא מדרבנן יוכל להיות דקטן אינו מחויב אפי' מדרבנן ואף דלדעת הטור יחיד חייב מדאורייתא אבל לדעת התוס' והר"פ הגדול אינו חייב אלא מדרבנן הוי בקטן ברכה לבטלה:

שם ס"ק ג"ח ע"ד רבים כו' הקשה הגאון כו'. ובספר תורת גיטין בגיטין דף ל"ה ע"ב מתרץ דאי ביו"ד סי' רט"ו דאין נדר חל על נדר ובנשאל על הראשון השני חל וזה בהתרת חכם דעוקר הנדר למפרע אבל בהפרת בעל דמיגז גייז אם הפר הראשון אין השני חל ולפ"ז בנדר שהוא בדרך קנס שניתר ע"י חרטה דהשתא ואין עוקר למפרע אין חל הנדר השני ולפ"ז קשה מה בכך דצריך לפרט הנדר דמ"מ יש לחוש דקודם שידירוהו בב"ד יעשה נדר בעצמו ויאסור על עצמו הנשים פסולות בלשון כשיבא לחכם להתיר לא ידע שהוא מלתא דאסור' ולא יחול נדר ב"ד כיון שאסורות עליו מחמת נדר הראשון ואח"כ ילך להתיר הנדר הראשון ונדר דב"ד לא חל כיון דהנדר הראשון לא הותר ע"י חרטה דמעיקרא וע"כ צ"ל דכונת הש"ס דלמ"ד צריך לפרט סבר יש נדר בתוך נדר דפלוגתא היא בנדרים ולכן חל הנדר ב"ד אף אם ידור מעיקרא ולפ"ז למאי דקיי"ל דאין נדר בתוך נדר צריך על דעת רבים עכ"ל ולא אוכל להבין מה שכתב שנדר ראשון לא הותר לו ע"י חרטה דמעיקרא דביו"ד סי' רכ"ח איתא דאין הנדר הותר רק ע"י שמתחרט בעיקר הנדר או ע"י פתח שאלו ידע בדבר זה לא הי' נודר וע"ש סעיף ז' ובט"ז ובש"ך שם: שם ס"ק ע"ג ובשעה כו' צריך לשתוק כו'. והרב"י כתב שנר' לו עיקר דרבש"ע חשיב מאזין כו' כיון דנ"כ יש לה כח לתקן חלום רע וכשמתפללים עליו באותה שעה והוי עבד שרבו מברכו והוא מאזין ולפ"ז מותר לומר רבון אפי' כשקורין התיבה:

סימן קכט

מג"א ס"ק א' ותפלת כו' אבל כו'. פי' המח"ש דכמו דבמנחה יו"כ אומרי' אלהינו משום דאם עלה לא ירד א"כ האי טעמא שייך נמי במתענים עד חצות ע"כ ולפענ"ד לא דמי

דהרמב"ם כתב דלכך במנחה ביו"כ אם עלה לא ירד שהדבר ידוע שאין שם שכרות דיו"כ הכל מתענים ע"ש וזה לא שייך בשאר תענית מכ"ש התענית שמתענים רק עד חצות והטור כתב בשם בה"ג דתפלת מנחה ביו"כ כתפלת מנחה של שאר תענית שהיא סמוכה לשקיעת החמה ה"נ כיון דנפישי רחמי הוי סמוכה לשקיעת החמה עכ"ל א"כ בתענית שמתענים עד חצות נוכל לומר לדברי הכל שאין אומרים אלקינו:

סימן קל

מג"א ס"ק ג' ואי לא כו' דלא כהאנשים כו'. פי' מחה"ש דצריך לומר כשהכהנים מאריכים ע"ש וצ"ע דהרי"ף והרא"ש בברכות פרק הרואה כ' דהרבון ניסק בהדי כהנא ויאמרן כ"ע אמן וכי מהדרי כהני אפיהו יאמר השוכן בגבורה שלום שים עלינו שלום עכ"ל ומשמע דהרי"ף והרא"ש לא גרסי בגמ' ואי לא וצ"ע שהטור והרב"י לא הביאו דברי רי"ף ורא"ש עכ"פ מוכח מדברי רי"ף ורא"ש שיאמר אדיר לאחר שסיימו הכהנים וצ"ע:

סימן קלא

ט"ז ס"ק ה' שיש כו' נימא התם כו' ולפענ"ד אפשר דלא דמי' דהכא כתיב לפני ארון ד' ובארון ד' הי' ספר תורה אע"ג שבעו"ה אין לנו ארון קודש כמו שהי' להם מ"מ יש לנו ספר תורה מונח בארון אבל התם כתיב לפני ד' ומלא כל הארץ כבודו:

שם ס"ק י"ג כשמתפלל כו' וכגון שאין הקהל כו'. וצ"ע דבמגילה דף כ"ב ע"ב רב אקלע לבבל לנפל כולי עלמא אאנפיהו ורב לא נפיל וקאמר בגמ' כדר"א דאמר אין אדם חשוב רשאי לפול על אפי' כו' והתם נפלו הקהל ואפ"ה לא נפל רב ע"ש וקשי' לי על תוס' שם ד"ה איבעית אימא כו' וי"ל דמעיקרא אסר מדרבנן בלא פישוט ובסוף קאמר ואיבעית אימא אין אסור מדרבנן ורב פישוט כו' דאסר מן התורה עכ"ד וק"ל למאי מייתי הגמ' באיבעית אימא כדעולא דלא אסרה אלא פישוט דבתירוץ הראשון נמי ידע דלא אסרה תורה אלא בפישוט רק שסובר בלא פישוט אסור מדרבנן:

שם מג"א ס"ק י"ב במנחה כו' אצל התינוק והחתן כו'. ולפע"נ נר' הא דלא נקט הגמ' חדא בבא ביום הנשואין וביום המילה אצל התינוק והחתן משום דבמילה אין נופלין בשחרית אפי' אין מתפללין אצל התינוק רק שמתפלל שם בעל ברית כמ"ש מג"א ס"ק י"א אבל בחתן נופלין בשחרית אם אין החתן שם ולפ"ז נוכל לומר שאין נופלין במנחה כשמתפללין אצל התינוק:

סימן קלב

מג"א ס"ק ב' כורעים. ב' או ג' שהפילו גורל כו' כמ"ש בח"מ כו'. ופי' מחה"ש ביום שיש ג' קדישים ערבית שחרית ומנחה והפילו ב' ונפל על ראובן ערבית ועל שמעון שחרית ובשחרית קודם שאמר שמעון בא לוי אין שמעון יכול לומר ללוי אני אומר שחרית ואתה תאמר במנחה כמ"ש בח"מ ב' אחים ירשו ג' שדות והטילו גורל וחלקו לכל אחד א' וחצי ואח"כ בא אח ג' בטלה החלוקה כו' ולפענ"ד לא דמי כ"כ דהתם כיון שבשעת חלוקה הי' עוד אח בעולם הוי החלוקה בטעות אבל הכא כיון שלא בא לוי בערבית לא זכה לוי בקדיש ערבית ונתקיים הגורל שראובן אמר בערבית וכיון שנתקיים הגורל במקצת וגם לא הי' הגורל בטעות נוכל לומר ששמעון יחזיק בגורל ויאמר שחרית אע"ג שבא לוי:

שם ואם הי' בעיר כו' שיהי' אחרון כמ"ש בח"מ כו'. וצ"ע דשם בחו"מ אית' אם יצא השותף חייב אם לא הי' שותפו בעיר יכול לתובעו פעם אחרת הי' בעיר אין יכול לתובעו וכתב רמ"א ודוקא כשהן התובעין אבל כשהן נתבעין וא' טען אין מזיק לחבירו כלל וכתב הסמ"ע כשהן התובעין מסתמא ניחא לי' בתביעת שותפו להוציא ממונו ע"ש א"כ הכא בקדיש מסתמא לא ניחא ללוי שיהי' אחרון וקשה על המג"א שמדמה קדיש לתובעין כי יותר דמי לנתבעין:

שם ס"ק ד' השיר כו' כמ"ש תוס' סוף ר"ה כו'. וקשי' לי דא"כ למה אמרי' שיר בשחרית דבתמורה דף י"ד ובמנחות דף ס"ו ע"ב שמביאים הנסכים לאחר הקרבת הקרבן אפי' עד י' ימים בין יחיד בין צבור וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מהל' מעשה קרבנות הל' י"ב א"כ גם בשל שחר כשר בלילה או ליום אחר רק שאסור לכתחילה ואין הפרש בין תמיד השחר לבין הערבים:

סימן קלג

בספר חיי אדם כלל ל' סעיף ג' כתב ובערבית אין נוהגין לפרוס על שמע ויש נוהגין גם בערבית לפרוס לבד בערבית בשבת ויו"ט אין פורסין דמסתמא הכל באים קודם ברכו גם בשבת ויו"ט בשחרית ובב' וה' בשחרית אין לפרוס שישמעו מן העולים בתורה עכ"ל ודבריו צ"ע דהרב"י כתב בשם הריב"ש שביום השבת שמאחרים לצאת וכבר התפללו כולם אין פורסים אבל בארגו"ן ובארץ הזאת אמרי' לעולם בין בערבית בין בשחרית בין בחול בין בשבת ומסיק הרב"י שבחול ובלילי שבת פורסים שלעולם יש קצת שלא שמעהו אבל ביום שבת ויו"ט שכבר התפללו כולם כשיוצאים מבהכ"נ אין פורסים ע"ש והוא להיפך מדברי חיי אדם שכתב בערבית שבת הכל באים והרב"י כתב שאין באים

הכל ובשבת בשחרית כתב טעמא דנפשי' משום שקורין בתורה והריב"ש הרב"י לא כתבו טעם זה רק מפני שהכל באים ומאחרין לצאת ועי' בעטרת זקנים ועי' בסי' ס"ט:

סימן קלד

במנהגים סעי' ח"י כתב ג' זקנים תקנו והוא רחום כל א"ו חלק ובכל חלק ח"י אזכרות כנגד ח"י ברכות ע"כ אומרים אותו בעמידה בלחש עכ"ל והרב"י כתב בשם הכל בו דעל ידי מעשה נס גדול נתקן:

סימן קלה

קשיא לי דתוס' ברכות דף י"ג כ' דקריאת התורה אין מן התורה אלא מדרבנן וכ"כ תוס' מגילה דף י"ז ע"ב וכן כתב מג"א בסי' תרפ"ה בשם תוס' שאנץ ע"ש ובמגילה דף ל"ב איתא וידבר משה את מועדי ד' מצותן שיהו קורין אותן כל אחד ואחד בזמנו משמע דקריאת פרשת שבת וי"ט הוי דאורייתא וכן יראה מדברי הרי"ף והר"ן סוף פרק בני העיר ובפרק הקורא את המגילה דכתב הרי"ף וידבר משה כו' מצותן שקורין כל אחד ואחד בזמנו ירושלמי משה תקן לישראל שקורין בשבת וביו"ט כו' שנאמר וידבר משה כו' וכתב הר"ן דקרא יתירא קא דריש דכתיב לעיל כולה מועדות ולהכי דרש לי' ומה שאית' ב"ק דף פ"ב שהנביאים תקנו היינו בשבת במנחה אבל בשחרית דרשי' מקרא דמשה תיקן ע"ש וכיון דדרשי' מקרא משמע דהוי דאורייתא וצ"ע:

סימן קלו

מג"א מצוה כו' ועסי' קנ"ג כו'. המח"ש כתב בשם הט"ז שמי שיש לו זכות מהקהל לבנות בהכ"נ א"י למכור זכותו וכתב הט"ז אבל אם קנה מהקהל יכול למכור ע"ש ומשמע ממחה"ש שה"ה הכא לענין לקרות בתורה נמי אם קנה מהקהל יכול למכור דלהכי מביא מחה"ש דברי ט"ז הכא דלילף מיני' ולפענ"ד לכאורה לא משמע כן בגיטין דף נ"ט ע"ב דהא כהן יש לו זכות מדאורייתא לקרות ראשון ואפ"ה מפני דרכי שלום אין רשאי ליתן זכותו לאחר כמו דאי' בגמ' שם ע"ש והנה יש להסתפק דהא דאין כהן רשאי לחלק כבוד לאחר כתב רש"י שם דלא ליתי שארא לאנצויי ולמימר אנא נמי קרינא ברישא ע"ש והנה שם דף ס' אמרי' אחריהן מי קוראין ופי' רש"י כלומר תיקנו שום סדר לישראל משום דרכי שלום ומסיק בגמ' דקורין ת"ח הממונים כו' וצריך לומר דאם קוראין לאלו לא אתי

שאר לאנצוויי' ולומר שהם יקראו א"כ יכול הכהן ליתן רשות לאלו ת"ח שיקראו ראשון דכנגד אלו ת"ח לא אתי שאר העם לאנצוויי':

סימן קלז

מג"א ס"ק ו' ושנים כו' בפ' פרה כו' ולפענ"ד לא קשי' מפ' פרה דשם כתב המג"א בס"ק י"א דחוזר ומברך מפני שלא אמר רק רמז בעלמא אבל הכא שקראו עכ"פ כל הקרבן מוסף של יום אחד יוכל להיות שאינו חוזר ומברך על וביום השלישי שקורא משום ספק: שם והנה בתוס' מגילה כו'. לפענ"ד אין ראי' כ"כ דשם שלא קרא בחובת היום אע"ג שקרא כל הענין חוזר ומברך על חובת היום כי האחרון לא בירך על חובת היום והוי כמאן דליתא וזה שקרא בחובת היום צריך לברך כתקנת חכמים אבל הכא שכבר בירך על חובת היום וקרא ביום השני נוכל לומר ששוב לא יברך על קריאת ביום השלישי: שם דכל יו"ט ב' כו'. קשי' לי בשבת דף כ"ג מתרץ הגמ' לאביי דלהכי מברכין איו"ט ב' דלא לזלזולי בי' וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' חנוכה דעל הספק אין מברכין ועל יו"ט ב' מברכין דלא לזלזולי בי' ואף שהראב"ד שם סובר דמברכין על הספק כתב הלח"מ שם דדוקא אם המצוה דאורייתא וחכמים תקנו מספק אבל במצוה שהוא מדרבנן גם הראב"ד סובר דאין מברכין על הספק א"כ הכא דכל הקריאה דרבנן א"כ לד"ה אין מברכין על הספק וביו"ד סי' כ"ח סעיף ג' פסק בש"ע דאין מברכין אפי' על ספק תורה:

סימן קלח

מג"א ס"ק א' לא כו' וא"כ ה"ה אם טעה כו'. בספר הגהות רע"א כתב שאינו מוכרח דהיכא דיש חשש לנכנסים שיסברו שקראו לראשון ב"פ י"ל דאפי' דיעבד חיישי' עכ"ל ונר' לי ראי' לזה ממגילה דף כ"ב ע"א פרשה של ששה פסוקים דאיירי בטעה וקאמרי יש אומרים שלשה ואמרי' שם דהלכה כיש אומרים אלמא אפי' בטעה חיישי' לנכנסים: שם ס"ק ב' לא כו' מסיימים באזניהם. דהכל יודעים כו' וצע"ק לדברי הר"ן הובא במג"א ס"ק א' הובא במחה"ש שחושש אפי' להני העומדים בבהכ"נ שיתבטלו תקנת חכמים כי כשאינן רואין שינוי לא ישאלו ויסברו שמותר להתחיל בפרשה פחות מג' פסוקים ע"ש א"כ ה"נ יסברו שמותר לפסוק ב' פסוקים סמוך לפרשה כיון שאין רואין שינוי ויתבטל תקנת חכמים:

סימן קלט

מג"א ס"ק ג' ואסופי כו' קודם שנאסף כו'. בא"ע שם מבואר דבשני רעבון נאמן אפי' לאחר שנאסף שמפני הרעב השליכו:

שם סעיף ו' הרמ"א כתב כדי שישמעו ויענו ברוך ד' המבורך משמע שרק ברכו צריך לומר בקול רם וכן הטור כתב רק על ברכו וכן יראה מדברי מג"א ס"ק י' אבל בש"ע שכתב ברכו והברכות בקול רם משמע שגם ברכת התורה צריך בקול רם ואפשר דמשום דברכות התורה נתקנו מפני כבוד צבור כדאי' בסעיף ח' ולכן צריך בקול רם כדי שישמעו הצבור:

סימן קמ

מג"א ס"ק ב' שהתחיל כו' נתכוונו לצאת כו'. קשה קצת במגילה דף כ"א ע"ב והאידנא דכולהו מברכין גזירה משום הנכנסין ומשום היוצאין ופי' רש"י שהנכנס אחר שבירך ראשון ולא ישמע אחרים מברכין יאמר אין ברכה בתורה לפני' ומשום היוצאין ולא שמעו החותם מברך לאחרי' יאמרו אין ברכה בתורה לאחרי' ע"ש ולפ"ז נוכל נמי לפרש דכיון דלהכי לא הי' מברך בזמן התלמוד אלא הראשון והאחרון מפני שאחרים נתכוונו לצאת בברכת הראשון והאחרון א"כ נוכל לפרש משום הנכנסין באמצע הקריאה ויקרא אותו לעלות לתורה והוא לא שמע הברכה שבירך הראשון ויקרא בלא ברכה לפני' וכן היוצאים באמצע הקריאה מן הקורים בתורה ולא ישמע הברכה שלאחרי' מן האחרון:

סימן קמא

מג"א ס"ק א' מעומד כו' ויש לחלק. המח"ש פי' דמלך לא מצי מחיל על כבודו ולהכי אע"ג דאחרי' לא יצאו אפי' דיעבד מותר למלך לכתחילה משא"כ בת"ח שיכול למחול כו' ומקשה מתוס' שבועות דף ל' ע"ב לחד תירוץ דכבוד חכם חמיר וכו' עכ"ד ודבריו צ"ע דבסוטה דף מ"א ע"א במתניתין אגריפס המלך קרא עומד ושבחוהו חכמים ופריך הגמ' הא מלך אין יכול למחול על כבודו ומשני מצוה שאני ע"כ אלמא בקריאת התורה דהוא מצוה יכול המלך למחול ולקרוא מעומד ולפענ"ד נר' לפרש מ"ש המג"א ויש לחלק דשם בשבועות איתא דת"ח מעיד מיושב משום דעדות מעומד הוי עשה וכבוד התורה עשה ועשה דכבוד התורה עדיף ע"ש ודייקו הפוסקים דאפי' באינו ת"ח נמי כשר העדות בדיעבד מיושב דא"א שפסול א"כ צריך לומר דבהעיד מיושב הוי פסול בגוף העדות א"כ אמאי כשר בת"ח א"ו שעדות כשר רק שעובר על עשה ועמדו שני האנשים ובת"ח כבוד

התורה עדיף אבל בקריאת התורה דנתקנה מעומד מפני כבוד הצבור נוכל לומר דאפי' בדיעבד לא יצא מיושב ומה שהמלך קורא אפי' לכתחילה מיושב משום דכבודו עדיף מכבוד הצבור ודיליף במגילה דף כ"א מעומד מקרא הוא אסמכתא:

סימן קמב

לא אוכל להבין מה שכתב הרב"י וז"ל כתב הכל בו קרא וטעה מחזירין אותו וה"מ הקורא שבירך אבל על החזן אין לחוש אם לא קרא בדקדוק וכתב הרב"י ואין טעם בדבריו דקריאה בצבור לא תלי' בברכה שהרי בימי התלמוד שהי' הראשון מברך ברכה ראשונה ואחרון ברכה אחרונה היעלה על הדעת שלא היו מקפידים בקריאת האמצעיים עכ"ל וצ"ע דאע"ג דבזמן התלמוד לא היו מברכין האמצעיים הוי כאלו מברכין מפני שהיו מכוונים לצאת בברכת הראשון והאחרון כמו שכתב מג"א בסי' ק"מ ס"ק ב' ועי' סי' תקפ"ה ובמג"א שם ס"ק ז':

סימן קמג

בספר שאגת ארי' סי' ל"ו כתב וז"ל ויכולה לפטור ממצות כתיבת ס"ת בזה"ז משום דאפי' בימי האמוראים לא היו בקיאים בחסרות ויתירות כדאמרי' בקדושין דף ל' והרי ס"ת שחסר או יתיר אפי' אות א' פסולה א"כ אין בידינו לקיים מצוה זו עכ"ל והבאר היטב בסי' קנ"ג ס"ק י"ט כתב בשם תשו' גינת ורדים דבזה"ז כל ספרים בחזקת שיש בהם פיסול ע"ש ולפ"ז קשה אמאי מוציאין ס"ת אחר בנמצא טעות בס"ת הא גם הספר תורה אחרת היא בחזקת פסול ובד"מ ביו"ד סי' רע"ט אות ג' כתב וז"ל ובאגור כתב כשנמצא טעות בס"ת אין להביא אחרת דאין לנו ספר כשר שלא נמצא בה חסר ויתיר וכ"כ ר"ו וכ"כ מהרא"י ול"נ אם נמצא טעות מעט בחסירות ויתירות וכדומה יש לנהוג כדברי האגור דבעוונות לא נמצא ס"ת בזה"ז שאין בה טעות הזה אבל בנמצא טעות גדול שאין שכיח בשאר ספרים יש לנהוג כדברי ב"י עכ"ל וצ"ע דהא בחסר ויתר נמי פסול:

סימן קמד

מג"א ס"ק ב' שלא כו' והא דכ"ג קורא כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבסי' מ"ט איתא דברים שבכתב אסור לאומרם על פה אא"כ דבר ששגור בפי הכל וכתב המג"א בס"ק א' אע"ג דתפילין נכתבין בע"פ משום דמגרס גריסין נמי ה"פ שכל הסופרים רגילים בהם עכ"ל

אלמא כיון דהפרשיות של תפילין שייך להסופרים סגי במה שהסופרים רגילים אע"פ שאין כ"ע רגילים ה"נ דפרשה של ובעשור לחודש שייך לכ"ג סגי אם כ"ג רגיל בה:
שם ס"ק ו' אין כו' בעוד שקורין בראשונה כו'. ובד"מ אות א' כתוב דגוללין בשעה שאומרים פסוקי דזמרה:
שם ס"ק ז' וידחה כו' ה"נ יקרא ע"פ כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דכ"ג שהוא לבדו קורא כל הפרשיות יכול לקרות ובעשור ע"פ כי אע"ג שבירך על קריאת התורה הי' קורא אחרי מות ואך בעשור בס"ת אבל לדידן שקורין איש אחר למפטיר ומברך על קריאת התורה א"כ צריך לקרות בתורה דוקא ולא בעל פה דהא המפטיר צריך לקרות בתורה כדאי' במגילה דף כ"ו ע"א דאמר עולא המפטיר בנביא צריך שיקרא בתורה תחלה מפני כבוד תורה ואע"ג לפי דפסקינן דמפטיר עולה למנין שבעה הי' יכול העולה אחרון לקרות פרשה של המפטיר בע"פ ולהיות הוא מפטיר מ"מ אין משנין ממנהג דהא בשבת שאין מוציאין רק ס"ת אחד מפטיר אין ממנין הקרואים כמ"ש תוס' במגילה שם ד"ה חד כו' שאנו עושין מנהגינו לכ"ע בין למ"ד עולה בין מל"ד אין עולה ע"ש ובסי' רפ"ב סעי' ד' ולכן גם ביו"ט ושבת ר"ח קורין אחר למפטיר:
שם ס"ק ט' ג' גברי כו' ומשמיענו מנין הקרואים כו' ופי' מחה"ש דביומא דף ע' דכ"ג קורא ובעשור ע"פ משום פגמו של ס"ת ופריך הגמ' והאר"י נפחא ר"ח טבת שחל בשבת מוציאין ג' תורות וקורין באחד מענינו של יום כו' ומשני ג' גברי בג' ס"ת ליכא פגמא ומזה הוכיח הב"ח דוקא ג' גברי וכתב המג"א דאין ראי' דר"י נפחא מנין הקרואים אתי לאשמעינן ע"ש וצ"ע דהא ר"י נפחא לא אירי ממנין הקרואים כלל רק אתי לאשמעי' דמוציאין ג' ס"ת ומה שקורין בהם רק הגמ' מתרץ ג' גברי בתלתא ספרי ליכא פגמ' וגמ' בוודאי לא אתי לאשמעי' כאן מנין הקרואים דהגמ' לא נחית רק לתרץ קושי' מדר"י נפחא א"ו שפשיטא שצריך להיות דוקא ג' קרואים לכן נקט הגמ' ג' גברי אבל ש בב' הוי פגמ' כדברי הב"ח:

סימן קמה

צ"ע דהרב"י מביא הכלבו בשם הירושלמי דחזן עצמו לא יתרגם כשם שנתנה תורה ע"י סרסור כך אנו צריכים לנהוג בה עכ"ל דקשה הא בלא זה אסור להחזן דהיינו קורא בתורה להיות מתרגם דהא אסור לקורא אפי' לסייע למתרגם כמו דאי' בטור ובש"ע וכ"ש להיות מתרגם עצמו דאסור ובסי' קמ"א סעי' ד' כתב הטור וש"ע שהש"ץ קורא יעמוד אחר אצלו ע"ש:

סימן קמו

ט"ז א"צ כו' בפ' שבועת העדות כו'. וצ"ע כי מה שמקשה ט"ז מבעלי דינים דהא הם א"א בשתיקה דהא צריכים לסדר טענותיהם וא"א בשתיקה וצ"ל דקושייתו ממה דאמרי' שם דבשעת גמר דין בעלי דינין בעמידה דזה למד הגמ' שם מקרא אחר מוישב משה כו' ויעמד העם ואפי' א"א כמו שסובר הט"ז שהגמ' יליף מעמדו שני האנשים בשעת גמר דין כמו דאי' בגמ' שם בלישנא אחרינא נמי לק"מ דהא שם נמי יליף מהאי קרא דעדים בעמידה וגבי עדים לא נוכל לומר שתיקה כי בעדים עיקר ההגדה ובשעת גמר הדין אין צריכים העדים להיות בב"ד א"כ כיון דקרא נמי מיירי מעדים א"כ ע"כ האי ועמדו לא איירי בשתיקה ומה שכתב הט"ז על הלבוש דלא מצינו כן בגמ' צע"ג דהא מפורש בגמ' מגילה דף כ"א ע"א ע"ש:

סימן קמז

רמ"א סעי' א' י"א אם המעיל כו' ולולול דקשה דפתח במעיל וסיים ולגלול דשייך במפה ובמרדכי שם לא כתב ולגלול:

שם מג"א ס"ק ה' מדברים כו' דמזבח שאני כו'. קשי' לי דבגמ' וברמב"ם משמע דכלים חמירי מעצים דמזבח דבמנחות דף כ"ב ע"א מפרש דמה דכתיב בארונה ויאמר ארונה כו' המוריגים וכלי הבקר לעצים דלהכי מותרים דמיירי בחדתי שעדיין לא נשתמש בהם א"כ משמע דאע"ג דנעשו להדיוט אם עדיין לא נשתמש בהם מותר וכן הרמב"ם בפ"ו מהל' אסורי מזבח הל' ב' כתב שעצים צריכים להיות חדשים ולא כתב שצריך שלא נעשו מתחלה להדיוט אבל גבי כלים פסק בפ"א מהל' בית הבחירה הל' כ' שאם נעשים להדיוט אין עושים אותם לגבוה וכתב הכ"מ שכן אי' בתוספתא פ"ב דמגילה א"כ ש"מ דכלים חמירי מעצים:

שם ס"ק י"א לא כו' אימא הניח דם השעיר כו'. עי' מחה"ש ולפענ"ד אפשר לחלק דשם אע"ג שהניח דם השעיר לא הסיח דעתו ממנה שעדיין צריך להזות ממנה על הפרוכת אבל הכא אם יהיו מסלקין הראשונה אין צריך לס"ת זה עוד והשני' עדיין אין מונחת ויסיח דעתו מן המצוה ולכאורה נר' לי להביא ראי' מגמ' דידן דלא כירושלמי דביומא דף ע' ובעשור קורא על פה שאין גוללין ס"ת מפני כבוד הצבור ופי' רש"י שיהו מצפים ודוממים לכך ופריך הגמ' וניתי ס"ת אחרינא ונקרי ע"ש וא"א כירושלמי שאין להוציא השני' מארון עד שיחזיר הראשונה למקומה מאי פריך הגמ' וניתי ס"ת אחרינא דהא בזה בוודאי לא הוי כבוד צבור שיה' צריכים מצפים ודוממים עד שיגלול ס"ת ראשונה וילבש

אותה ויניחנה במקומה ויוציא ס"ת אחר' ויפשיט אותה דבזה ישהה יותר משישהה כשיגלול הס"ת שקרא הכ"ג בפ' אמור אך בעשור עד סדר פינחס לקרות ובעשור א"ו דגמ' סובר שאם יוצרך לשני ספר תורה שיוציא שניהם כאחת ומיד כשיגביה ס"ת ראשונה יפתח ס"ת השני' הנגללת כבר מעיו"כ לסדר פינחס לקרות ובעשור:

שם חדא מצוה כו' תוס' מגילה דף ו' ע"ב בד"ה מסתבר כתבו דאפי' במצוה אחת אין מעבירין ע"ש שם לכן נ"ל. דכהן אחד כו' וצע"ק בברכות דף מ"ט אמרינן אין חותמין בשתים ובפסחים דף ק"ב אמרי' אין אומרים ב' קדושות על כוס אחד דאין עושין מצות חבילות והתם הוי בחד גברא וב' קדושות וכן אין חותמין בשתים כר א"א לומר בבת אחת והוי חבילות:

סימן קמט

לכאורה משמע מדברי הרב"י בשם מהרי"ן חביב דרק לפי' הגאון שמביא הטור צריכים אותם היוצאים בפתח אחר להמתין עד שיצא הס"ת וילוווהו למקום שמצניעים אבל לפי' רש"י היוצאים בפתח אחר יכולים לילך לביתם ואין צריכים ללוות את ס"ת ע"ש וקשיא לי דא"כ למה אמר ריב"ל שם בסוטה דף ל' ע"ב אין ש"ץ רשאי להפשיט את התיבה בצבור מפני כבוד הצבור כמו דאי' בסי' קמ"ח שטורח צבור לעכב שם עם ס"ת כמו שפי' רש"י שם והא אם יש פתח אחר יכולים לצאת ואינם צריכים להמתין בשלמא לפי' הגאון איכא טרחא דצריכים להמתין בחוץ עד שילוווהו לס"ת א"ו צריך לומר דאע"ג דמהרי"ן בר חביב כתב זאת לדעת הגאון ה"ה לפי' רש"י צריכים להמתין בחוץ וללוות לס"ת וצ"ע על הרמב"ם בפי"ב מהל' תפלה הל' כ"ג שכתב סתם שאין הצבור רשאין לצאת עד שיצא ס"ת ולא חילק בין יש לבהכ"נ פתח אחד או ב' פתחים:

סימן קנ

סעיף ג' ברמ"א ואם הגביה ביתו כו' בקרן אחד מב"ה כו'. וצ"ע דהרב"י כתב בשם הגה"מ פר"ת דוק' בגגין שלהם שהיו שוין ומשתמשים עלי' אבל גגין שלנו שאין עושין לתשמיש דמי לקשקושי דשרי תלמודא ואעפ"כ מעשה הי' שהגביה ביתו וצוה הגביה גם ב"ה ועשו בנין מצד אחד לבד בקרן א' גבוה ולא חש להחמיר עליו יותר עכ"ל משמע שלא התיר הג"מ רק בגגין שלנו שמותר מצד הדין להגביהם רק מצד חומר' לכן די בקרן אחד אבל רמ"א כתב סתם שמותר בהגבהת קרן אחד ולא כתב שזה דוקא בגגין שאינם משתמשים ועוד דבסעי' ב' פסק בש"ע דגג שהוא משופע משערין בעלי' תחת הגג ומשמע בטור

ובהרב"י שעד עלי' הוא מצד הדין כמו הגגין השוין א"כ אם עד עלי' גבוה מב"ה לא מהני בקרן אחד:

סימן קנא

ט"ז סק"א בהם. נ"ל דאורחים כו'. והתוס' מגילה דף כ"ח ע"א ד"ה אין כו' כתבו דאורחין אכלו בחדר סמוכה לבהכ"נ וכן כתב המג"א בסי' רס"ט ס"ק ב' ובהרב"י בשם הרמב"ן משמע נמי דלא הותר לאורחין רק בשעת הדחק לפי שעה ע"ש:

שם קשי' לי בגמ' מגילה דף כ"ח ע"ב דרבינא ורב אדא הוי קיימי ושאלי שאילתא מרבא אתא זילחא דמיטר' עיילי לבהכ"נ אמרי האי לאו משום מטרא אלא משום דשמעת' בעא צלותא כו' דקשה דהא שם בגמ' אמרי' אי איצטריך לאינש למקרי גברא מבהכ"נ אי ת"ח הוא לימא הילכתא כו' ומשמע דאפי' שלא מדוחק יעשה כן דהיינו אפי' יכול להקרא ע"י אחר דהא הפוסקים לא כתבו בזה שדוקא מדוחק מותר לעשות כן וע"כ כיון דרצה לשנות או לקרות בבהכ"נ מותר לכנוס לתוכו אע"ג שמתכוין גם לצרכו א"כ אמאי אמרו שלא עייל מפני מטרא כיון דנכנסו לבהכ"נ ללמוד תורה אע"ג שנתכוונו שלא ירד עליהם הגשם מ"מ כיון שיכנסו ללמוד תורה מותר ואמאי צריכין לומר משום דשמעתא בעי צלותא כי זה עדיף מההיא דנכנס למקרי לאינש כי התם נכנס עיקר לצרכו ולא נכנס משום למוד רק שלא יהא הליכתו לבטלה לומד ואלו נכנסו רק ללמוד וכי מחויבים הם ללמוד דוקא במקום הגשם וכן כתב מג"א בס"ק ז' כשנכנס להתפלל אפי' כוון ג"כ לקצר דרכו שרי:

שם מג"א ס"ק י"ב התנו כו' דדוקא בבבל כו'. וקשיא לי דתוס' מגילה דף כ"ח ע"ב ד"ה בתי כו' דוקא לאותן שבבבל מהני תנאי כו' אבל לאותן שבארץ ישראל לא מהני תנאי כו' ולדברי מג"א הי' לתו' לחלק בין בהכ"נ בבבל לשאר ארצות דבהנהו בעי התנה בפירוש:

סימן קנב

מג"א ס"ק א' שמא כו' כ"מ בגמרא. המח"ש פי' דלפי גרסתנו בגמ' ב"ב דף ג' ע"ב דאיכא בהכ"נ אחרת משמע דלמ"ד משום פשיעותא אפי' איכא בהכ"נ אחרת אסור ופי' דחוק דכיון דלגירסת הרי"ף והרא"ש דאיכא דוכתא לצלויי משמע דמותר באיכא בהכ"נ אחר א"כ האיך כתב המג"א כ"מ בגמ' דהא לגירסת הרי"ף והרא"ש לא משמע כן ולפענ"ד נר' שכונת המג"א שמוכח בגמ' דאפי' למ"ד משום צלויי נמי אינו מותר אלא בדאיכא בהכ"נ אחרת אבל מקום עראי לצלויי לא מהני דשמא יתבטל ואפי' להרי"ף והרא"ש

דגרסי איכא דוכתא לצלויי נמי היינו בהכ"נ דא"א דלמ"ד משום צלויי מקום עראי סגי אמאי אמר רב חסדא לא לסתור בהכ"נ עד דבני בהכ"נ לימא דלא ליסתר בהכ"נ עד דמכין מקום עראי להתפלל א"ו דמקום עראי להתפלל לכ"ע לא מהני ופלוגתי' דאיכא בהכ"נ אחר ולמ"ד משום פשיעות' גם זה אסור וקי"ל כותי' דאסור:

סימן קנג

מג"א ס"ק א' מותר כו' ובסי' צ' כו' פי' מחה"ש דבסי' צ' סעי' ח"י דעדיף להתפלל בבה"מ מבהכ"נ משמע אפי' בה"מ יחיד ולפענ"ד אין ראי' כ"כ דהמג"א כתב שם בס"ק ל"ב הטעם שאין לבטל מלמודו ללילך לבהכ"נ ע"ש ולא משום שבה"מ קדוש יותר:

שם ס"ק ג' בו כו' כיון שפסול כו'. צ"ע דבסי' קמ"ג סעי' ד' דאם חומש אחד שלם יש להקל לקרות בו אע"ג שיש טעות באחרים א"כ יש בו יותר קדושה מחומשין דבחומשין אסור לקרות כמו דאית' שם סעי' ב' וצריך לומר דאין בו קדושה יותר מחומשין והא דאסור לקרות בחומשין כמ"ש המג"א שם ס"ק ט' מפני כבוד צבור ובנמצא בו טעות וס"ת כולה מחובר ביחד וחומש א' שלם יש כבוד צבור:

שם ס"ק ה' אין כו' והש"ך ביו"ד כו' הוי מעשה כו'. וק"ל דבסנהדרין דף מ"ז ע"ב באורג בגד למת דהוי מעשה וסבר רבא דהוי הזמנה:

שם ס"ק ו' לכל כו' כ"מ בגמרא. פי' מחה"ש במגילה דף כ"ז ע"א אמר רבא ל"ש אלא שמכרו והותירו אבל גבו והותירו מותר איתיבי' אביי כו' אבל התנו מותר כו' אלא דגבו והותירו טעמא דהתנו כו' וא"א דבגבו והותירו אין מותר אלא לדבר מצוה מאי פריך אביי דילמא צריך הותנו לדבר הרשות ע"ש ולפענ"ד אין ראי' דנוכל לומר דלרשות אסור ואפ"ה פריך אביי שפיר דהא הברייתא קאי על המתניתין כמו שכתב גם מחה"ש ומתניתין קאמר במותריהן אסור לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה ואהא קאי הברייתא וקאמר. בלא התנו אסור לשנות מקדושה חמורה לקדושה קלה וקשי' לרבא דמתיר לשנות לדבר מצוה:

שם ס"ק ל"ב בהרמב"ם הגי' בנו וגמרו כו'. המח"ש כתב דגירס' ברמב"ם בנו יגמרו ולא כו' דאם התחילו לבנות בהכ"נ נמי לא ימכרו ע"ש והנה ברמב"ם שלפנינו בפ"ח מהל' מתנות עניים הל' ח' כתוב אם בנו וגמרו כו' וכן יראה מט"ז ביו"ד סי' רנ"ב ס"ק ב' וז"ל משמע מדברי הרמב"ם דאם לא גמרו הבנין רק התחילו בו מותר למכור כיון דלא הוי עדיין דירה ע"ש משמע שגורס בנו וגמרו:

שם ס"ק מ"ז מחיר כו' וצ"ע ביש"ש כו'. והמק"ח מתרץ דהכא במחיר כלב דמדאורייתא ברובא בטיל רק דבע"ח חשיבא ולא בטיל הוא מדרבנן ומדרבנן יש ברירה עכ"ל ודבריו צ"ע דתוס' בתמורה דף ל' ע"א ד"ה ואידך וז"ל יש לתמוה דהכא באיסור מעורב בהיתר סומכין על הברירה א"כ בכל איסור המעורב נסמוך אברירה ונשקול כשיעור האיסור ואומר מורי דכל שהוברר האיסור מתחילה לא סמכי' אברירה אבל הכא האיסור לא הי' מבורר קודם תערובתו סמכי' אברירה עכ"ל א"כ מוכח מתוס' בא' נטל י' טלאים וא' נטל ט' וכלב לא הוכר האיסור קודם תערובתו וביו"ד סי' ק"ב סעי' ד' פסקי' שאם האיסור לא הי' ניכר בטל בדשיל"מ וכתב החוות דעת שם שה"ה בכל הדברים שאין מתבטלין בטל בלא הוכר האיסור ע"ש א"כ הכא שלא הוכר האיסור בע"ח בטל אפי' מדרבנן ולא הי' צריך למקו"ח לומר דבטלו משום דמדרבנן יש ברירה דבלא"ה בטיל אבל באמת נראה דכאן אפי' מדאורייתא לא בטיל דשם ביו"ד כתב הפ"מ וח"ד שבתערובות שגם ההיתר לא הי' ניכר קודם תערובתו ובאו לעולם מעורבין אפי' בדשאל"מ לא בטיל כמ"ש המרדכי גבי יבמה שרקקה דם דא"א לדם בלא צחצוח רוק ולא בטיל ברובא מטעם זה מפני שבאו לעולם מעורבין ע"ש והמל"מ בפ"א מהל' מטמאי משכב ומושב הל' י"ד כתב שכל דבר שתחלת איסורו הי' מעורב לא שייך בי' ביטול ע"ש א"כ ה"ה הכא בא' נטל י' טלאים וא' נטל ט' וכלב שתחלת איסורו הי' בתערובות לא בטיל ואפי' מדאורייתא לא בטיל דביבמות דף ק"ה מכשירים יבמה שרקקה דם מפני שא"א בלא צחצוחי רוק וכיון דהחליצה כשרה מוכח דמדאורייתא לא בטיל שם ט"ז ס"ק ג' ואם כו' והנה זה דבר פשוט כו'. ולפענ"ד דרמ"א בא להשמיענו דאע"ג דבגבו והותירו מותר לשנות המותר אבל אם קנו במקצת דמים שגבו עצים ולבנים ואח"כ קנו במותר הדמים בהכ"נ שלימה אסור לשנות העצים שקנו מעיקרא רק לקדושה חמורה אע"ג שקנו ממותר הדמים הדבר שגבו את המעות בשבילו::

סימן קנד

מג"א ס"ק ט' ס"ת כו' דה"ה בכל תשמישי קדושה כו' וצע"ק דהא בהכ"נ דלא מקרי תשמישי קדושה ואסר בסי' קנ"ב לסתור:

שם ס"ק י"ז אסור כו' היא באה בגבולו וכתב מחה"ש וכה"ג השיב ר"ג על מרחץ של אפרודיטי ע"ז דף מ"ד ע"ב עכ"ל ולפענ"ד דשם כששאל הא"י את ר"ג למה רחץ במרחץ אפרודיטי שעומד שם ע"ז והשיב לו ג' תשובות א' שהיא באה בגבולו ב' שע"ז טפל

למרחץ ג' שע"ז עומד דרך בזיון והרמב"ם בפ"ב מהל' ע"ז השמיט באה בגבולו וכתב רק ב' טעמים אחרים ועי' בלח"מ שם:
שם ס"ק י"ט אם כו' עי' סי' רע"ב. ופי' מחה"ש דאיתא שם שהיין מגולה דמותר בזה"ז אין מקדשים עליו משום הקריבהו נא כו' וה"ה בדאיכא ס' אסור למצוה משום הקריבהו נא כו' ולפענ"ד אין ראי' מקידוש דהמצוה לשתות וכיון שמאוס או הפסיד לשתי' אסור לקידוש משום הקריבהו נא אבל בשמן שמדליק למצוה אע"ג שמאוס לשתי' לא שייך הקריבהו נא דלצורך עצמו נמי מדליקו:
שם ס"ק כ"ג אלא כו' כדאמרי' גבי יתמי כו' עי' מחה"ש והוא בב"מ דף ק"י דבע"ח גובה קרקע מן היתומים ואם היתומים אומרים אנחנו השבחנו ובע"ח אמר אביכם השביח כיון דבע"ח מוחזק על היתומים להביא ראי' ע"ש ולפענ"ד אפשר קצת לחלק דשם יש ספק אם יש להיתומים חלק בשבח והשדה בחזקת הבע"ח אבל הכא שיש ליוצא מהכרך חלק בס"ת רק שדין שרשות להנשארים ליתן להיוצא חלקו במעות ואז הופקע זכותו בס"ת אבל כל זמן שלא נתנו המעות להיוצא הוא ג"כ מוחזק:

סימן קנה

בטור כתב בשעה שמכניסין האדם לדין אומרים לו קבעת עתים לתורה נשאת ונתת באמונה וכתב הרב"י דדעת הטור דמה דאמרי' בשבת דף ל"א ששואלין תחלה על נשאת ונתת באמונה ואח"כ קבעת עתים לתורה לא דק בסדרא כי תחלה שואלין על קביעות עתים לתורה כדאמרי' בסנהדרין דף ז' אין תחלת דינו של אדם אלא על דברי תורה ע"ש וצריך להבין אמאי כתב הרב"י שהטור דייק ובגמ' לא דייק אמאי לא נימא שהטור לא דייק כי התוס' בסנהדרין דף ז' ע"א בד"ה אלא כו' כתבו שבתחלה שואלים על נשאת ונתת ואח"כ על קביעות עתים ומתרצים הקושי' מסנהדרין שם שאמרו אין תחלת דינו אלא על דברי תורה ומה"ת יאמר שהטור לא סבר כתוס' ונר' לי שהרב"י מדייק מטור שכתב שילך לבה"מ קודם שילך לעסקיו מנא לי' להטור שיקדים קביעות תורה קודם מו"מ א"ו דהטור סובר שתחילת דינו של אדם נמי על קביעות עתים לתורה קודם ששואלין נשאת ונתת:
שם סעיף ב' קודם כו' פת שחרית כו'. צ"ע על רש"י סוכה דף כ"ו ע"א בד"ה כדטעים כו' בבקר כשהולכים לבה"מ ודואג שמא ימשכו השמועות וטעם כו' דקשה הא בב"ק דף צ"ב ע"ב אמרי' שפת שחרית מבטל חולאים וטוב שירגיל בו א"כ למה פי' רש"י שטעם מפני שירא שימשכו השמועות ת"ל שטעים כדי לאכול פת שחרית:

סימן קנו

מג"א ס"ק ב' יתחייב כו' כל ת"ח שאינו נוקם כו' המח"ש כתב בשם מהרש"א דלהכי אמר כנחש דגבי נחש כתיב הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב כן ת"ח אע"ג שעשה לו דבר גדול ינקום בדבר קטן ולפענ"ד נראה לפרש כי ידוע מדברי רז"ל שכל מה שהנחש אוכל יש לו טעם עפר כמו שנתקלל ועפר תאכל וכן דרשו רז"ל על ואין יתרון לבעל הלשון ולכן אמרו רז"ל אע"ג שהת"ח צריך לנקום לכבוד תורתו אבל בתנאי שלא יהנה מנקימה כמו שהנחש אין מרגיש הנאה באכילתו כן ת"ח ינקום רק לכבוד התורה ולא עבור הנאתו: שם לא יאמר אדם יש לי יותר כו'. ובמסכת דרך ארץ זוטא פ"ב אית' אל תאמר בשביל מעשי ההגונים היטיבו לי אלא בשביל מעשיו שאינם הגונים היטיבו לו שנאמר ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו עכ"ל וזה יראה לכאורה דלא כרש"ל עוד שם אם הרעוך הרבה יהי בעיניך מעט ואמור כמעט נגביתי והלא יתר מכן היית ראוי עכ"ל וזה יראה דלא כגמ' ברכות דף י"ט ע"א דאמר אביי לא מיבעי אינש למימר הרבה חטאתי לפניך ולא נפרעת ממני אחד מני אלף דאל יפתח פיו לשטן וכן כתב רמ"א ביו"ד סי' שע"ו לא יאמר אדם לא נפרעתי כפי מעשי או כיוצא בדברים אלו כו':

סימן קנז

מג"א ס"ק א' שעה כו' עס"י רפ"ח. ופי' מחה"ש דבסי' רפ"ח איתא דבשבת מאחרין לקום ממטותיהן ע"ש וקשה קצת דא"כ נשאר קושי' הגמ' פסחים דף י"ב ע"ב א"ה אפילו בד' שעות נמי לא ניכול ומתרץ הגמ' ד' זמן סעודה לכל היא וכתב המג"א דהיינו משקם ממטתו ורוב העולם יודעים אימתי הוא ד' שעות משעה שקם ממטתו ולא יטעה לאכול חמץ אח"כ א"כ בערב פסח שחל בשבת שמאחרין לקום ותהיה ד' שעות מאוחר דהיינו הזמן סעודה א"כ יטעה ויאכל חמץ בזמן איסור דלא ידע אימתי הן ד' שעות מעמוד השחר דבשבת אינו זמן סעודתו ד' שעות מעמוד השחר רק משעה שקם ממטתו בשבת דמאחרין לקום:

שם ס"ק ג' אבן כו' צריך לפנות כו' ובברכות דף כ"ג כו'. ולפי פרש"י שם משמע שהוא רק מהלכות דרך ארץ שפי' שגנאי הוא שיצטרך לנקביו תוך הסעודה ע"ש וזה הוא אם לא נצרך לנקביו אבל בנצטרך לנקביו אמרי' בשבת דף מ"א ע"א הנצרך לנקביו ואכל דומה לתנור שהסיקוהו ע"ג פרו וזה תחלת ריח זוהמא והרמב"ם בפ"ד מהל' דעות הלכה א' כתב ולא יאכל עד שיבדוק עצמו יפה יפה שמא יהיה צריך לנקביו:

סימן קנח

מג"א ס"ק א' יטול כו' סרך תרומה. צ"ע על הטור והרב"י וט"ז ומג"א שכתבו הטעם רק משום סרך תרומה ולא כתבו מה שכתבו תוס' חולין דף ק"ו ע"א בד"ה מצוה שכתבו שתקנו נמי משום נקיות וכן כתב הרא"ש שם מצוה לשמוע דברי חכמים שאומרים לרחוץ משום נקיות וכן כתבו התר"י בברכות פרק אלו דברים ונראה דלכך אמרי' בגמ' שם משום סרך תרומה ועוד משום מצוה דהיינו משום נקיות כמו שפי' תוס' ורא"ש ותר"י דאי משום סרך תרומה לא היה יכול לברך על הנטילה דהפ"מ ביו"ד סי' י"ט במשבצות זהב ס"ק א' כתב דעל תקון ל"ת אין מברכין כמו שאין מברכין על הניקור ובשחיטה הוי עשה דזבחת ע"ש א"כ ה"נ משום סרך תרומה שלא יאכל תרומה בטומאה הוי תיקון ל"ת דאין מברכין ולכן אמרו בגמ' ועוד משום מצוה לשמוע דברי חכמים א"כ הוי מצות עשה דרבנן כמו שמברכין על שאר מצות דרבנן והיינו משום נקיות וכן נראה מתוס' פסחים דף קט"ו בד"ה כל ונראה דנטילה דהכא ר"ל לטיבולו במשקה לא משום קדושה ונקיות אלא משום שלא יטמאו המשקין כו' ולפ"ז נראה דאין לברך על אותה נטילה ע"ש אלמא דמשום טומאה לא יברך:

שם ס"ק ט"ז מברך כו' שאם בירך המוציא כו'. ולפענ"ד לפרש דנט"י עיקר המצוה בשביל האכילה וכל זמן שלא אכל המצוה של נט"י תלויה ועומדת ואפילו אחר נגוב כי שמא לא יאכל ואין מצוה בנטילתו ולכך לא הוי נראה ונדחה אבל משאכל ונתקיים מצות הנטילה למפרע ואם לא בירך עדיין על הנטילה הוי נר' ונדחה ואפי' רוצה לאכול עוד:

סימן קנט

מג"א ס"ק כ"ד יש כו' ואע"ג דביו"ד כו'. וכתב בספר הגהות רע"א לק"מ דהתם בשחיטה בעינן דוקא בר זביחה דמה"ט פסול א"י בשחיטה א"כ קוף פסול דלא הוי בר זביחה עכ"ל ואני תמה על שכתב בפשיטות דא"י פסול משום דאינו בר זביחה דלדעת הכ"מ בפ"ב מהל' שחיטה והרב"י ביו"ד סי' ב' סובר הרמב"ם דשחיטת א"י שאינו עובד ע"ז כשר מן התורה וכן דעת הט"ז ורוב אחרונים שם דלהרמב"ם שחיטת א"י שאינו עובד ע"ז מותר מן התורה שלא יליף מזבחת עי' בפ"מ ביו"ד שם אבל הש"ך שם בס"ק ב' סובר דגם הרמב"ם יליף מזבחת ע"ש א"כ להכ"מ ולשאר פוסקים דהרמב"ם סובר דא"י שאינו עובד ע"ז אסור מדרבנן דמחלף בא"י עובד ע"ז א"כ קוף דלא מחלף בא"י מותר אפי' מדרבנן לכך כתב המג"א דשחיטת קוף פסול אפי' לשיטת הרמב"ם דדילמא לא סגיא בכח נותן רק בעי כח גברא והוי ספיקא דאורייתא:

סימן קס

המח"ש בס"ק א' מביא הגמ' סוטה דף ט"ו ע"ב דכלי חרס שהיו משקין בו הסוטה רבנן מכשירים אפי' בישן ואמר רבא ל"ש אלא שלא נתאכמו אבל נתאכמו פסולים ובעי רבא נתאכמו והחזירן לכבשן ונתלבנו מהו ע"ש וקשי' לי דהא תוס' בפסחים דף ל' ע"ב ד"ה התורה כו' כתבו כשמחזירין הקדרות לכבשן הוי ככלי חדש אח"כ מצאתי קושי' זו בתוס' זבחי' דצ"ו ד"ה אלא כו' ונר' לפענ"ד אפשר לתרץ דהמג"א בסי' תנ"א כתב בשם מהרי"ל דלא מקרי כבשונות אלא כשהסיקוהו ב' או ג' ימים ולפ"ז נוכל לומר דאיבעי' דרבא בנתאכמו והחזירן לכבשן ונתלבנו שלא הסיקוהו ב' או ג' ימים רק שהסיקוהו בכבשן עד שהלך המראה השחורה ונתלבנו ואחר כך נטלו מהתנור: שם מג"א ס"ק ה' כלים כו' אבל נתן בהם דגים כו' ולפענ"ד היה יכול לומר דדגים לא מקרי מלאכה דהם מין מים בסעיף י':

שם ט"ז ס"ק וז' בכלי. שעת הכושר. צע"ג דהרב"י מביא דעת רש"י דחמי טברי' פסולין שלא הי' להם שעת הכושר דמתחלת ברייתן היו חמין ולפ"ז מים חמין מתחלת בריאתן אע"ג שיפים לשתות פסולין אבל הר"י והרמב"ם והרשב"ם דמפרשים פסול חמי טברי' מפני שהם מרים ואין ראויי' לשתיה אפי' ע"י דחק אבל מים חמין מתחלת בריאתן שראוין לשתות מותר ליטול מהם בכלי ע"ש וכיון דבסעי' ח' פסקי' כדעת הפוסקים שחמין שראוין לשתיית הכלב כשרים וזה דלא כדעת רש"י דאע"ג שלא היה להם שעת הכושר כשרים א"כ צ"ע על הט"ז שמביא דעת רש"י:

סימן קסא

מג"א ס"ק י' ואפי' כמ"ש ביו"ד כו' צע"ק ביו"ד שם סתם בש"ע דרפויים אינם חוצצין ורמ"א לא הגיה כלום וכאן לענין נט"י דקיל מטבילה כתב רמ"א סתם דחוצץ ובספר סדרי טהרה כתב שם בשם ב"ה דכיון דמחמירין לענין נט"י כ"ש בטבילת נדה חוץ משמשה כבר דאין צריכה טבילה אחר ת אבל בס"ט מתיר בדיעבד כמו שכתב מג"א:

סימן קסב

מג"א דברי הגאונים כו' וזהו לדעת הרא"ש כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ ומה שפשיטא למג"א דלרשב"א אין מועיל אם מטביל ידיו או נוטל מרביעית ומחה"ש כתב דהרב"י כתב להרשב"א וערוך אין מועיל הטבילה או נטילה מרביעית לא נראה לי ואני לא מצאתי בהרב"י רק שכתב כן לדעת הערוך ונר' דרק לדעת הערוך שסובר שחיישינן שיצא

המים לזרוע ויחזרו ויטמאו הידים לא מהני טבילה או נטילה מרביעית כי אף שהמים אין טמאים אבל חיישי' שיצאו לזרוע ומקבלין טומאה ויחזרו המים הטמאים לידים ויטמאו הידים אבל הרשב"א אף שסובר בזה כערוך שמים נטמאו בנגיעתם במקום שאינן מכלל היד לענין נטילה דלא כרא"ש שסובר שהמים אין מטמאין חוץ לפרק נטילה אבל בזה שחושש הערוך שיחזרו המים הטמאים ליד חולק עליו הרשב"א וסובר דלא חיישינן לזה וזה מוכח מתשו' הרשב"א שהביא הרב"י וז"ל שלא כתב בשער הקדושה שהנוטל צריך שיגביה ידיו שפסק שנטילה עד הזרוע ונוטל עד שם וחוזר שני' עד אותו פרק עצמו למה נחוש שלמקום שנתן הראשונים יתן השניים וההיא דפ"ק דסוטה דצריך להגביה הוא כשלא נטל אלא עד פיצול אצבעות חיישי' שמא מים הראשונים נטל חוץ לפרק ויטמאו שם בכף היד והשניה לא נטל אלא עד פיצול האצבעות לכן במטביל או בנוטל מרביעית שאין צריך מים שניים אפילו אינו נוטל רק עד פיצול האצבעות אין צריך להגביה ידיו לרשב"א כי הרשב"א לא חשש שיזובו מים על הכף היד ויטמאו ויחזרו לידים כי אם היה חושש הרשב"א לזה הקושיא במקומה עומדת למה לא כתב רשב"א בשער הקדושה שיגביה ידיו שאף שסובר שנט"י עד הזרוע מ"מ נחוש שהמים הראשונים שנטמא בכף היד יזובו לזרוע ואחר שנטל מים השניים בכף היד יזובו המים הטמאים מזרוע לכף היד כמו שחושש הרא"ש א"ו דהרשב"א לא חשש לזה דלא כמחה"ש שכתב שהרשב"א לא מיירי מחששת הרא"ש דהא מוכח דלא סבירא ליה לחששת הרא"ש א"כ במטביל או נוטל מרביעית אפילו רק אצבעות אין צריך להגביה ידיו ולא צריכין לומר דהרב"י חוזר דלא כמ"ש המג"א:

שם סעיף ו' ברמ"א וכ"ש ליזהר כו'. קשה מאי כ"ש דהמחה"ש כתב בס"ק י' בשם הישו"ש דבסעיף ד' שיש ב' טומאות שהמים ראשונים טמאים ומקבל טומאה מיד שני' לכן אין מטהר מים שניים אבל במג"א בשם הישו"ש בס"ק י' מיירי דאין שם רק טומאה אחד מטהרים מים שניים ע"ש א"כ הכא בסעיף ו' בש"ע כשצירף ידיו זו לזו יש ב' טומאות א' ממים הראשונים שעל יד עצמה ב' שמקבל מים טמאים מיד שני' ואע"ג מה שמקבל מיד שנית הוי נמי ממים הראשונים הטמאים כמו ביד עצמה ולא דמי כ"כ לסעיף ד' שיש ב' טומאות שונות א' ממים הראשונים ב' טומאת היד עכ"פ יש הכא נמי ב' טומאות מים ראשונים שביד ומים הראשונים שבחברתה אבל מה שכתב רמ"א שנגע ביד ששפך עליה ב' פעמים ליד ששפך עלי' פעם אחת דאין כאן רק טומאה אחת שקיבל מיד שלא שפך עליה רק פעם אחת וזה קיל מהדין שבש"ע א"כ מאי כ"ש: שם מג"א ס"ק י"ב אם כו' נטמאו המים צ"ע דהמג"א סתם דבריו כי דלדעת הרא"ש בסעיף א' אין המים

מקבלים טומאה מחוץ למקום הנטילה אפי' אם חיוב הנטילה רק עד פרק האצבעות אין מקבלים טומאה מכף היד וצריך לומר דהמג"א כ' כן לדעת הרשב"א שסובר שאם מקום הנטילה עד האצבעות מקבל המים טומאה מכף היד אבל בסעיף ד' במג"א ס"ק ט' שיד נגע בחברתה במקום נטילה נטמאה מחברתה אף לדעת הרא"ש:

שם סק י"ז או כו' וליישב דעת הרב"י כו'. צ"ע דהרב"י כתב על' מה שכתב הטור או שום דבר שהוא בתוך המים וז"ל לכנ"ל שלא כתב כן אלא לאתויי שאר דברים שאינם מבריית המים ע"ש ומג"א כתב שש"ע כולל דברים מבריית המים:

סימן קסג

הרב"י מביא דעת הרמב"ם דסובר דדוקא אוכלי חולין בטהרת קודש או תרומה אסור לאכול במפה אבל חולין גרידא מותר לאכול במפה דכיון דלא בעי נט"י אלא משום סרך תרומה לא גזרו בהו טפי מתרומה ושאר פוסקים סוברים דאסור דדוקא כהנים דזריזין מותרים לאכול במפה ע"ש ולפענ"ד צ"ע לדעת הרמב"ם דהא הגמ' בחולין דף ק"ז ע"א אבעי' להו מהו לאכול במפה וגמ' פושט דאסור מסתמא מיירי באוכל חולין גרידא כמו שמיירי כל הסוגי' שם ומה שכתב הרב"י להרמב"ם דכיון דחולין גרידא משום סרך תרומה לא גזרו בהו טפי מתרומה נר' לפענ"ד דשאר פוסקים סברי דכיון דאמרינן בחולין דף ק"ו דנט"י גם משום נקיות ונר' דהכא פירושו דהא נט"י בתרומה נמי לאו משום טומאה רק משום נקיות כמו דאי' בשבת דף י"ד ע"א שגזרו על הידים שפוסלים לתרומה מפני שהידים עסקניות ופי' רש"י ונוגעין בבשרו ובמקום טינופת ונמאס לאוכלין כשנוגע בה בידים מסואבות ואין הטעם משום חשש טומאה ע"ש ומזה הטעם תקנו נטילה גם בחולין כי גם אוכלין חולין אסור לגרום להם מיאוס כמו דאיתא בסי' קע"א ובכמה דוכתי ויש בחולין גרידא טעם לנט"י בלא גזירה סרך תרומה:

שם סעיף ב' קצת קשה לי בחולין דף ק"ז ע"ב דבעי לפשוט משמש דאוכל מחמת מאכיל צריך נט"י ודחה הגמ' שאני שמש דטריד דקשה דהא לעיל בעי למיפשט מדר"ה דיהיב אוכלא לרב המנונא ואמר אי לאו דרב המנונא את לא ספינא לך וש"מ שא"צ נט"י ודחה הגמ' ע"ש אלמא אפילו אי אמרי' דאין צריך נט"י אינו מותר רק לרב המנונא ודכוותי' דזהירים ולא נוגעים א"כ מאי בעי למיפשט משמש:

סימן קסד

מג"א ס"ק ב' שלא כו' וקשה כו' ולא אוכל להבין הקושי' דבסי' קס"ו דלא יפסיק בין נטילה להמוציא ואפילו שהה כדי הלוך כ"ב אמות הוי הפסק וזה ודאי אפי' לא הסיח דעתו ולהכי צריך להתנות כדי שתהא רשאי להפסיק:

סימן קסה

מג"א ס"ק ב' ועל כו' איכוון עלי'. ופי' מחה"ש שהברכה תעלה לנטילה ראשונה וצ"ע מה מועיל שנטל ב' פעמים כיון דברכת ענ"י קאי על נטילה ראשונה הוי אשר יצר הפסק בין נטילה לברכה כמו שכתב המח"ש בס"ק א' ומה שכתב מג"א בשם של"ה שיגע במקום המטונף צע"ק דהא לדעת רש"ל והט"ז בסי' קס"ד שלא לברך כשנגע במקום מטונף אבל מה שהשיג מג"א על השל"ה דגורם ברכה שאינה צריכה לא הבנתי דמה דאמרי' דאסור לגרום ברכה שאינה צריכה היינו בשני דברים שיוכל לפטור בברכה אחת אסור לגרום שיעשה שתי ברכות כדאיתא ביומא דף ע' ובמג"א בסי' רט"ו ס"ק ו' אבל הכא שמצוה לברך על הנטילה כשרוצה לאכול וכשיעשה צרכיו לא יוכל לברך על הנטילה ונמצא שהוא אוכל בלא ברכת נט"י א"כ נכון שיגע במקום המטונף שיבא לידי חיוב ויוכל לברך ענט"י:

סימן קסו

מג"א ס"ק ג' כ"ב אמה כו' אצל הפתח בפנים כו' וקושי' זו אי' נמי בתשו' חכם צבי סי' קכ"ח וז"ל דאי ס"ד בפחות מכ"ב אמה מקרי תיכף אכתי קשה לישחט תיכף אצל הפתח מבפנים כו' וקושי' זו הקשתי לכמה גדולים ונלאו כל חכמי לב ליישבה עכ"ל ואם שאני איני כדאי להרים ראש נגד הגאונים אכתוב מה שנראה לפענ"ד ליישב דבסי' רע"ג סעיף א' פסקי' דאם קידש במקום אחד על דעת לאכול במקום אחר שפיר דמי והוא שתהיה השני המקומות בבית אחד כגון מחדר לחדר וכן פסקי' בסי' קע"ח סעי' א' שאם היה בדעתו לאכול במקום אחר לא מקרי שינוי מקום אם השני מקומות בבית אחד ע"ש ולפ"ז נוכל לומר כיון דשער נקנור לא נתקדש בקדושת העזרה כמו שכתב רש"י בזבחים שם ושחיטה צריך בפנים בעזרה הוי השער נקנור בעזרה כשני בתים ואם היה סומך בשער נקנור על דעת לשחוט בפנים הוי הפסק ולא מקרי תיכף דהוי כשני בתים דשער נקנור לא נקרא מקדש והעזרה נקרא מקדש ושפיר מוכח תוס' דכ"ב אמה מקרי הפסק אפילו בבית אחד דהגמ' פריך שם ליעייל ידי' ולסמוך ומשני הגמ' דהא מני ר"י דאמר מרחק

צפון דהוי כ"ב אמה המרחק שבין הסמיכה למקום השחיטה ואפי' נאמר דעזרת ישראל ועזרת כהנים הוי כשני חדרים מ"מ כיון דהם בבית אחד דהיינו במקדש אחד מהני דעת שדעת הסמיכה הוא לישחט הקרבן בצפון המזבח א"ו מוכח דכ"ב אמה מקרי הפסק אפי' בבית אחד ואפי' שהה כדי הלוך כ"ב אמה בלא הלוך דמקום שמהני דעת אפילו בהלוך לא מקרי הפסק כדאי' בסי' רע"ג סעיף א' ואין חילוק בין שהה והילוך:

שם וצ"ע ביו"ד כו'. הפ"מ כתב ביו"ד סי' י"ט בש"ד ס"ק י"ג בדין בית המטבחיים אם הוא בלא מחיצות ובמקום מטונף צריך להרחיק ד"א ואם הוא במחיצות מברך מיד ושאני ב"ה דאף שיש מחיצות צריך להרחיק ד"א עכ"ל נר' שפי' דמה שכתב רמ"א בסעי' א' שצריך להרחיק ד"א מיירי ששחט במקום שאין מחיצות ומדברי מג"א נראה שמפרש שמיירי שיש מחיצות:

סימן קסז

ט"ז ס"ק ב' ובפת דידן ושם לא היה חילוק כו'. משמע מדברי ט"ז שבתנורים שבזמן הש"ס לא היה חילוק בין עליון לתחתון וכן כתב מחה"ש בס"ק ב' שבזמן הש"ס צד העליון והתחתון וכל צדדי הפת שוין ואינו מקדים לאפות מקום א' יותר, מחבירו ע"ש ולכאורה תמוה דבשבת דף כ' איתא בהדיא במתניתין ובגמ' שם דבתנורים שבזמן הש"ס הצד אחד ממהר לקרום לרש"י הצד כלפי האור ולתוס' הצד המדובק בתנור וכן אי' בטור סי' רנ"ד:

שם סעיף א' בוצע כו' יותר מכביצה כו'. צ"ע שהרב"י למד זאת ממס' ד"א זוטא ושם איתא לא יאחוז אדם כביצה:

שם מג"א ס"ק ז' לכל כו' לאכול כזית כו'. צ"ע דלפענ"ד דהא דכתב רמ"א שצריך ליתן כזית שאם יתן פחות מכזית נראה כצר עין וכן אי' להדיא בהרב"י דהטור כתב לא יבצע פרוסה קטנה שנר' כצר עין וכתב הרב"י שהטור למד כן מברכות דף מ"ו בעה"ב בוצע כדי שיבצע בעין יפה ובפרוסה קטנה לאו עין יפה וברוקח שיעור בציעה א"ד כזית וא"ד פחות מכזית וגם בשו"ע מוכח כן שכתב לא יבצע פרוסה קטנה שנר' כצר עין א"כ אין מוכח כלל דצריך לאכול כזית:

שם ס"ק י"ט אבל כו' והל"ח כתב כו'. ולפענ"ד נר' ליישב דעת הל"ח דצריך להבין כוונת תוספות פסחים דף קט"ו דמאי סברא יש משום דהברכה לשם חובה צריך לטעום מיד ונר' כוונת תוס' דאמרינן בר"ה דף כ"ט בברכת הנהנין אם יצא אינו מוציא חוץ בברכת הלחם של מצה וברכת היין של קידוש א"כ נוכל לומר שכיון שיוכל להוציא בברכות

הללו אע"ג שאין נהנה עמהם אסורים השומעים להפסיק אחר ששמעו הברכה עד שיאכלו ולא מהני אם אכל המברך כיון שהם יצאו בברכתו בלא אכילתו א"כ הם אינם תלויי' באכילתו וזה כונת תוס' כיון שהברכה לשם חובה ויוכל להוציא השומעים בלא אכילתו ולכן צריכים השומעים לטעום מיד ומזה הטעם כתבו תוס' דף ק"א דצריכים לשתות בבהכ"נ דהא בקידוש יוצאים נמי בברכתו בלא שתייתו אסורים השומעים להפסיק בין ברכת המקדש לשתייתם כי הם אינם תלויי' בשתייתו אבל בברכת הנהנין דכל השנה שאין המברך מוציא אחרים אא"כ נהנה עמהם א"כ השומעים תלויי' באכילתו שאם הוא לא אכל הם אינם יוצאים בברכתו ולכן אם המברך אכל אחר שבירך מותרים השומעים להפסיק אע"ג שלא אכלו:

שם וכ"מ בס"ז דדוקא כו'. ולפענ"ד אין ראי' משם דשם מיירי שיעקב לא הי' אוכל עדיין רק שבירך ואשמעי' דאע"ג שקודם שאכל הבוצע אסורי' השומעים להפסיק מ"מ לא הוי הפסק לגבי ראובן או אפשר דאפילו אי מיירי שכבר אכל יעקב הוצרך לאשמועינן דס"ד דכיון דראובן לא ניגב ידיו עדיין ולא ראוי לאכילה כדאיתא בסימן קנ"ח סעיף י"ב לא יכול יעקב להוציא בברכתו קמ"ל דיוצא:

שם ס"ק כ"ז והולכים כו' ובספינה כו'. צ"ע בב"מ דף ט' ע"ב כתוב תוס' בד"ה ספינה דדוקא לענין קנין ספינה מינח נייחי אבל לשאר דברים אמרי' דספינה הוי כרוכב וכמהלך ע"ש:

סימן קסח

ט"ז ס"ק ו' י"מ פת כו' ומו"ח ז"ל כו' דברכת בורא מיני מזונות כו'. דבריו צ"ע דבברכות דף מ"ח ע"ב דכל שלש ברכות הוי דאורייתא א"כ זה הלחם הנילוש במעוט דבש אי הוי לחם אפי' אי אמרי' דיוצא בברכת בורא מיני מזונות אבל בברכה שלאחרי' בברכה מעין שלש לא יצא עד שיברך בהמ"ז א"כ קשה קושי' הב"ח על ברכת המזון:

שם מג"א ס"ק מ"א ואפילו. והרב"י חולק כו'. ולפענ"ד דהראיית הרב"י מדאמר ברכות דף ל"ז ע"ב טרוקנין חייב בחלה וטריתא פטורה מן החלה וכיון דלענין חלה טריתא קיל מהטרוקנין ולהכי סבר הטור דגם לענין ברכה טרוקנין חמור מטריתא דבטרוקנין מברך המוציא אע"ג דלא קבע ובטריתא מברך המוציא בקבע וכיון שהרב"י דחה דברי הטור וסובר דבטרוקנין נמי אין מברך המוציא רק בקבע א"כ בטריתא דקיל מטרוקנין אין מברך המוציא אפילו בקבע והולך הרב"י בשיטת הטור דטרוקנין חמור מטריתא

ולסברת המג"א דלא חמור טרוקנין מטריתא רק לענין חלה הו"ל למג"א להקשות נמי על הטור אמאי מחלק ביניהם לענין המוציא:

סימן קסט

מג"א ס"ק ו' ויש כו' שנותן לידו כו'. בחולין דף ק"ז ע"ב איתא לא יתן לתוך פיו של שמש ע"ש משמע לידו מותר:

סימן קע

ט"ז ס"ק ז' אבל כו' דטפי דמי להלואת כו'. לדברי ד"מ ל"ק קושי' הט"ז וז"ל אות ד' דאינו אסור אלא כשאומר אכול עמי מה שהאכלתני אבל אכול עמי ואאכול עמך שרי שמדבר דרך מוסר ואין דעתו שיבא לפרעון שיחזור ויאכל עמו עכ"ל:

סימן קעא

מג"א איתא כו' ומה"ט נוטלין לידים כו'. וקשה דא"כ אמאי נקט בש"ע אפילו נטילה שאינה לצורך אכילה ולדברי מג"א קשה מאי אפילו דאדרבה כשנוטל לצורך אכילה יותר יש להתיר ואע"ג דאסור ליטול ביין לנט"י לאכילה בסי' ק"ס סעיף י"ב משום דנשתנה לעילוי אבל עכ"פ יותר סברא לאסור בנטילה שאינה לצורך אכילה ולדברי מג"א מתורץ קושי' תוס' ברכות דף נ' ע"ב בד"ה כמאן כו' ותימא כו' אימר דאמר שמואל במידי דלא ממאיס כו' ואם כן היכי מוקי שמואל כר"א דיין מימאס בנט"י ולדברי מג"א דהיכא שעושה לצרכו מותר ולהכי מותר לר"א בנט"י דהוי לצרכו רק שבסי' ק"ס אוסר ביין מפני שנשתנה לעילוי שקובע ברכה לעצמו ור"א שסובר בברכות שם שעד שלא נתן מים אין מברכין עליו בפה"ג ולא נשתנה לעילוי ומותר אפי' לשמואל דהוי לצרכו:

סימן קעב

לא זכיתי להבין דעת הרא"ש ברכות פרק ח' הלכה ל"ג שפסק בהכניס משקין בלא ברכה דבולען ומברך עליהן וכתב שכן פי' הראב"ד ע"ש ובראב"ד פ"ח מהל' ברכות הלכה י"ב מבואר ההיפוך שכתב בשאין לו יותר משקין התירו לבלען ותאבד ג"כ הברכה שהרי גמר ובגמר כתב שם הראב"ד שלא יברך על מה שכבר אכל ושתה ע"ש אבל הרא"ש מחלק דבאכילה יחזור ויברך כל שלא גמר סעודתו ובשתי' אע"ג שגמר מברך דלא כהראב"ד שמשוה שתי' לאכילה: שם מג"א ס"ק א' בולען כו' לנהוג שלא להכניס כו' וכתב בספר הגהות רע"א תמוה לי כיון שיש לו יותר משקים א"צ להכניס עצמו בספק דאחר שיבלעם

יברך על שאר המשקים עכ"ל ולא הבנתי דהמג"א מיירי במי שאינו רוצה לפלוט ולשתות משקין אחרים משום הפסדו כמו שכ' הראב"ד שם שאל יחוש להפסדו ולא יהנה בלא ברכה וע"ז כתב מג"א עוד טעם שאל יחוש להפסדו ויפלוט דאם לא יפליט כדי שלא יצטרך לשתות משקין אחרים יהיה מכניס עצמו במחלוקת דלהרא"ש צריך לברך על המשקין שבלעו:

סימן קעג

מג"א דיני כו' וצ"ל דגים בבשר כו' והפ"מ ביו"ד סי' פ"ז במשבצות זהב ס"ק ג' כ' דדגים בחלב סכנה ובחמאה ובשומן הנקלט מע"ג חלב אין סכנה ויש ליזהר שלא לבשל חלב עם דגים כי חמירא סכנתא מאיסורא:

סימן קעד

קצ"ע למה הרב"י וט"ז ומג"א לא הביאו רק פרש"י דיין גורם ברכה לעצמו שבכמה מקומות הוא בא אע"ג שלא היו צריכין לשתייתו ולא הביאו פי' תוס' בשם הרשב"א דגורם ברכה שמברך על ענבים בפה"ע ועל היין בפה"ג ולפענ"ד קשה לי על פי' תוס' דהא פת נמי יש לו חשיבות זו שגורם ברכה שהכוסס חטה מברך בורא פרי האדמה ועל הפת מברך המוציא א"כ מאי מתרץ הגמ' על קושי' הגמ' יין נמי נפטרה פת שאני יין דגורם ברכה והא פת נמי גורם ברכה שם ט"ז ס"ק ד' לפני כו' לאו למימרא דבלא קבע כו' ולא ידעתי מהיכן למד ט"ז דאפילו בלא קבע דהא בטור ובש"ע כתבו אם קבע וכן נראה מתוס' ברכות דף מ"ב ע"ב בד"ה ור"ש כו' דיין של הבדלה פוטר אם הוא אחר הנטילה ע"ש ואי אמרי' דלא בעי קביעות א"כ מה חילוק יש בין קודם הנטילה או לאחר הנטילה לדברי ט"ז כיון שהיה דעתו לשתות מהני א"ו מוכח דבעי קביעות ואפילו הרא"ש דסובר דאפילו קודם נטילה בהבדלה מהני היינו שקובע לאכול ולשתות שם ועי' במג"א ס"ק ו' וכן כתב המג"א בס"ק י' דלמ"ד בהבדיל קודם סעודה דאינו פוטר משום דאין לו שייכות לסעודה ולמ"ד דפוטר סובר דיש לו שייכות לסעודה עי' במחה"ש שם אלמא דפוטר רק ביש לו שייכת לסעודה אבל דעת לשתות לבד לא מהני: שם סעיף ח' ברמ"א דלא יכולין לענות אמן. רמ"א קיצר ובטור כתב ואפילו אם שומע כעונה בלא אמן חיישי' שמא יענה אמן ולדברי ט"ז בס"ק י"א שכתב דלדעה ראשונה לא מהני אם הפסיק לאכול כי שמא לא יפסיק צריך לומר דהיינו אם צריך לענות אמן:

סימן קעה

קצת קשה לטעם שכתב הרא"ש בפרק ט' בברכות הלכה ט"ו דלהכי מברכין על היין הטוב והמטיב שביבנה תקנוהו כדאמרי' בברכות דף מ"ח טוב שלא הסריחו והמטיב שנתנו לקבורה לפי שבצרו כרמיהם והקיפו כרמיהם מהרוגיהם גיטין נ"ז תקנו לומר על היין שהוא כמו דם עכ"ל דקשה דלפ"ז כמו דאמרי' בברכות דף מ"ח שתקנו הטוב והמטיב בבהמ"ז כנגד הרוגי ביתר ואפי' אם אוכל לבדו צריך לומר בבהמ"ז הטוב והמטיב ואם נאמר שהטוב והמטיב על היין נמי כנגד הרוגי ביתר נמי ליברך אפי' שותה לבדו ואמאי אמרי' דלא יברך אא"כ אחר עמו כדאי' בסעיף ד' ומה שכתב הרא"ש שהקיפו כרמיהם מהרוגיהם לפנינו בגיטין דף נ"ז ליתא ואיתא רק שבצרו כרמיהן מדמן: שם ט"ז ס"ק א' ודוק' כו' לתרץ דברי שולחן ערוך כו' לפענ"ד דברי ש"ע לא קשי' אהדדי דהא פסק בסעיף ב' שמברכין הטוב והמטיב על כל שינוי יין כל שאינו יודע שהשני גרוע א"כ בסעיף ג' מיירי שיודע שיין אחד טוב מחבירו ולכן אם שתיהן לפניו צריך לברך על החביב ולפטור את הרע ולא יברך הטוב והמטיב אבל בסעי' א' מיירי שהביאו לפניו שתי יינות ואינו יודע שאחד משובח מחבירו גם אינו יודע שאחד גרוע מברך הטוב והמטיב על השני ומה שרמ"א מתרץ הוצרך לדעת הטור שכתב תחלה שה"ה בהי' לו תחלה ב' מיני יינות שמברך הטוב והמטיב ואח"כ מביא דעת רשב"ם דוק' שיודע שהשני משובח ודעת תוס' אפי' א"י אם הוא משובח משמע שמה שכתב תחלה אפי' הביאו לו תחלה ב' יינות הוא אפי' לדעת הרשב"ם ע"ש: שם מג"א ס"ק ד' אין כו' והרי"ף לשיטתי' כו'. דברי מג"א לא זכיתי להבין על בורי' שכתב שהרי"ף לשטתי' אזיל משמע אבל להרא"ש שסובר דאפי' ביש לו שדה לבד מברך הטוב והמטיב כיון דבעלי שדות אחרים שותפים בהנאת הגשמים ה"נ יברך בעה"ב הטוב והמטיב וצריך לומר דמה שהבעה"ב נותן לאורח הוי כאלו קנאו רק שאין להאורח חלק בכוס בעה"ב ובכה"ג דמי לגשמים ביש לו שדה לבד דלהרא"ש מברך בשביל שיש לאחרים ג"כ שדות אבל אם נאמר שהאורח לא קנאו להכוס והכל הוא לבעה"ב אפילו הכוס שביד האורח א"כ להרא"ש נמי לא יברך כי לא דמי לגשמים דהתם עכ"פ יש לאחרים שדות א"ו שצריך לומר שהאורח קנאו א"כ קשה מה שכתב מג"א אח"כ אע"ג כו' כשנותן לו כו' הא פשיטא דאמרי' כן דאלת"ה אפי' להרא"ש לא מברך עוד צ"ע דאם שותין כל אחד בחדר אחד דאין לברך ובילדה אשתך זכר הוי שותפים בדבר אחד דצ"ע דהא דלמאי דכתב בשותפים אין ברירה היינו שכוס שבידו יש לחבירו חלק בו כי בזה עדיף שותפים מאורח א"כ השותין כל אחד בחדר אחד נמי שותפים בדבר אחד:

סימן קעו

כתב בד"מ ומשמע בגמ' דאם בירך על הפרפרת פוטר מעשה קדרה וכן פי' הרמב"ם בפי' המשנה אע"ג דהר"י כתב בפ' כיצד מברכין דפרפרת אינו פוטר מעשה קדרה היינו דוקא לדעת ב"ש אבל ת"ק חולק עליו ולדבריו פוטר כדמשמע בגמ' עכ"ל והרמב"ם בפ"ד מהל' ברכות הל' ד' פסק דבירך על הפרפרת לא פטר מעשה קדרה וצריך לומר שחזר בחבורו ממה שכ' בפי' המשניות והכ"מ האריך שם והלח"מ שם כתב דלהכי פסק הרמב"ם דפרפרת אין פוטר מעשה קדרה דהוי כעין ספק ספיקא דספק אי אירשא פליג וכ"ע מודו דלא פטר פרפרת מעשה קדרה או אסיפא ואת"ל אסיפא דילמא הלכה כב"ש ע"ש שגם הכ"מ כתב כיון דבעי הגמרא אליבא דב"ש הלכה כב"ש ומ"ש ד"מ שר"י כתב לב"ש צ"ע דהא ר"י מביא איבעי' דגמ' ב"ש אירשא פליג דאפי' פת לא פטר פרפרת או אסיפא פליג ע"ש וע"ז כתב הר"י הלכך אם בירך על הפת פטר את הכל ואם בירך על הפרפרת לא פטר מעשה קדרה ואם בירך על מעשה קדרה פטר את הפרפראות עכ"ל ואי קאי ר"י לב"ש הא מיבעי' הגמ' לב"ש דפת לא פטר פרפרת והאיך כתב ר"י דפת פטר הכל ומכ"ש דמעשה קדרה לא פטר פרפרת לב"ש אלא ודאי דר"י כתב לת"ק וצ"ע:

סימן קעז

מג"א ס"ק א' בלא כו' דהן טפילות לפת. צע"ק דתוס' ברכות דף מ"א ע"ב ד"ה הלכתא מקשים לפרש"י שפי' משום טפילה ומפרשים כמו שכתב פה בש"ע א"כ לדבריהם אין הטעם משום טפילה:

סימן קעח

מג"א ס"ק ג' וכן כו' מדקתני עקרו כו'. ולפענ"ד אפשר דאין ראיה מזה דלא יכול להוכיח לפי שמחלק בין הניח ללא הניח דיוכל לתרץ דגם בדברים שאין צריכין ברכה אחרי' במקומן דיש חילוק בין הניח ללא הניח ולכן מוכח המקשן מדקתני עקרו דמיירי הברייתא מדברים שצריכין ברכה במקומן ומזה ש"מ סברת הב"ח דבדברים שאין צריכים ברכה במקומן אין חילוק בין הניח ללא הניח דא"א דגם בזה יש חילוק אמאי נקט הברייתא דוק' בדברים שצריכין ברכה במקומן ליתני הברייתא סתם בכל הדברים החילוק בין הניח ללא הניח וכן משמע קצת בגמ' שם דף ק"ב ע"א דמשני לר' יוחנן דקתני עקרו להודיע כח דר"י דאפי' דברים שאין צריכין ברכה במקומן טעמא דהניחו מקצת חברים ע"ש משמע דלשאר אמוראים ולפי מאי דפסקי' דשינוי מקום צריך לברך

אין צריכין לומר דקתני עקרו להודיע כח דר"י ומדקתני עקרו דדוק' בדברים הצריכים ברכה במקומן יש חילוק בין הניח ללא הניח אבל בשאר דברים אין חילוק בין הניח או לא:

סימן קעט

מג"א ס"ק א' אינו כו' וכ"מ סי' קפ"ג ס"ו כו' ופי' מחה"ש שכתב משנתנו לו כוס לברך לא ישיח ת"ל דקודם נתינת הכוס אסור לשיח דכבר נטל ידיו עכ"ל ולפענ"ד נראה מדברי הרב"י שאין זה דיוק שכתב מדברי ר' ירוחם נראה שאם לא אמר הב לן ונברך משנטל הכוס לברך הוי היסח הדעת עכ"ל א"כ ש"מ דמשכחת דנטל הכוס לברך ועדיין לא נטל ידיו דאי נטל ידיו פשיטא דהוי היסח הדעת א"כ נוכל לומר דבסי' קפ"ג ס"ו דנטל הכוס לברך מיירי שלא נטל ידיו:

שם ס"ק ב' עד כו' שאין חילוק בין הב ונברך לנט"י כו' ולפענ"ד משמע נמי כן מדברי תוס' ברכות דף מ"ב ע"א ד"ה תיכף כו' שכתבו והלכך כיון שנטל ידיו כו' אסור לאכול כו' וה"ה אם אמר הב לן ונברך כו' משמע שהב לן ונברך שוה כמו נטל ידיו ובחולין דף פ"ו ע"ב כתבו תוס' ד"ה אסור דבהב לן ונברך מותר למשתי כשבירך קודם בהמ"ז א"כ ה"ה בנטל ידיו מותר נמי למשתי כשבירך קודם בהמ"ז דהא הב לן ונברך ונט"י שוים הם: שם לכן נראה כו' ויכול ליטול ידיו שנית כו'. עי' מחה"ש ולפענ"ד היה יכול מג"א להשיב פשוט על ראיית הרב"י דהתוס' סוברים בנט"י יכול לאכול בברכה וליטול ידיו שנית סמוך לבהמ"ז כי תיכף לנטילה ברכה כמו דאי' בברכות שם ולכן כתב הרא"ש לרש"י ורשב"ם דסוברים בהב לנו ונברך דצריך לברך בהמ"ז א"כ הב לן ונברך הוי כנט"י דצריך להיות תיכף לבהמ"ז אבל להרא"ש יש חילוק דבהב לן ונברך יכול לאכול בברכה אבל בנט"י אם רוצה לברך בהמ"ז על סמך נטילה זו אסור לאכול כי תיכף לנטילה ברכה אבל כשנטל ידיו ורוצה לאכול וליטול שנית יוכל לאכול בברכה כמו בהב לן ונברך כי נט"י אין היסח הדעת יותר מהב לן ונברך:

סימן קפ

מג"א ס"ק א' אין כו' כענין כו'. צ"ע שכתב טעמי' דנפשי' והרב"י כתב שהוא גמ' סנהדרין ד' צ"ב ע"א אמר ר"א כל שאינו משייר פת על שולחנו אינו רואה סי' ברכה שנאמר אין שריד לאכלו ע"כ לא יחיל טובו ורש"י בסנהדרין שם כתב דכתיב אכול והותר ע"ש:

סימן קפא

מג"א ס"ק ב' עצים כו' דתחת השולחן שרי. לכאורה צ"ע דבסי' ק"פ סעיף ג' ואנו נוטלין הידים חוץ לשולחן במקום שאין שם פרורין משמע דתחת השולחן אסור ליטול ועי"ש בט"ז ס"ק ב':

סימן קפב

מה שכתב מחה"ש בס"ק א' דבהבדלה א"צ לעבור רק זמן אכילה א' ע"ש אף שהוא מצד הסברא כי בוודאי אינו צריך להתענות לעולם אם אין לו כוס להבדיל אבל קשה בפסחים דף ק"ז ע"א אמימר בת טוות למחר טרחנא ואייתינא ליה חמרא ואבדיל וטעם מידי ע"ש וא"א דא"צ רק להעביר זמן אכילה א' א"כ אפילו אם לא היו מביאים לו למחר יין היה יכול לטעום ובגמ' משמע שבשביל שהיו מביאים לו יין והבדיל ולכן היה טועם אבל לולי הבדלה לא היה טועם בשחרית גם מה שכתב מחה"ש שם בשם א"ר שש"מ מתוס' ורא"ש שכתבו שאם יש לו כוס ואינו מצפה שימצא למחר יין שמוטב לאכול קודם שיבדיל ויברך בהמ"ז והבדלה על כוס שש"מ שחמור לאכול בלא כוס מלאכול בלא הבדלה ע"ש לפענ"ד אין מוכרח כ"כ דשם אם יבדיל קודם אכילה ויצטרך לברך בהמ"ז בלא כוס בזה נאמר שיאכל קודם ויקיים בהמ"ז והבדלה על כוס שמוטב שיעשה האיסור לאכול קודם הבדלה משיברך בהמ"ז בלי כוס מפני שיש לו כוס שיוכל לברך בהמ"ז וגם הבדלה אבל באין לו כוס נוכל לומר אע"ג דבהבדלה בת טוות בהמ"ז קיל מיני' שא"צ לעבור זמן אכילה:

שם מג"א ס"ק א' ולא כו' וע"ק כו' מ"מ קשה דלקדש אריפתא כו'. ולא הבנתי דהא וודאי אף לדעת מג"א שסובר דאם אין לו כוס שמותר לאכול אבל בזה וודאי מודה מג"א שאם אין לו אלא כוס אחד שאסור לשתות וצריך להניח לבהמ"ז כב"ה ברכות דף נ"א ע"ב דבאין לו אלא אותו כוס דמברך על המזון ואח"כ על היין א"כ נמי קשיא בפסחים שם אמאי מקדש על הכוס לקדש אריפתא ויניח הכוס לבהמ"ז א"ו צ"ל דקידוש על הכוס עדיף א"כ ה"נ לא קשי' אע"ג אי אמרינן אם מצפה שיהיה לו כוס אסור לאכול אבל הכא באינו מצפה ויש לו כוס אחד קידוש היום עדיף לברך על הכוס מלומר שיקדש ריפתא ויניח הכוס לבהמ"ז:

שם ס"ק ו' שלא כו' ואף דהמדרש הנעלם כו'. הרב"י כתב כדי לחוש לדברי המדרש מניחים אותו על השולחן ואין תופס אותו בידיו עכ"ל משמע, דלדעת המדרש אסור לאחוז בידו ולפענ"ד אפשר לתת קצת טעם דבסי' קפ"ג סעיף ט' איתא שישב באימה

ושיהא מכוין היטב בבהמ"ז ובסי' צ"ו אי' שלא יאחוז בידו בשעת תפלה שיטרד ויתבטל כונתו א"כ ה"ה בבהמ"ז אי אמרי' דאין טעון כוס ביחיד אסור לאחוז בידו כוס מלא כדי שלא יטרד ויתבטל כוונתו:

סימן קפג

מג"א ס"ק ט' אטר יד צ"ע כו'. ולפענ"ד נראה דברכות דף נ"א ע"א שמאל מהו שתסייע לימין אמר ר"א הואיל ראשונים איבעי אנן נעביד לחומרא ע"ש א"כ ראינו דמחמרי' בזה בספק ולהכי מחמרי' ג"כ גבי אטר אע"ג דהוי ספק דרבנן:

סימן קפד

המחה"ש בס"ק ז' כתב בשם פר"ח דלמ"ד ספק תורה מדרבנן לחומרא א"כ מי שמחוייב מספק דאוריי' אין יכול להוציא לאדם אחר שאכל כדי שביעה וחייב ודאי מן התורה דלא אתי דרבנן ומפיק דאורייתא ע"ש ולפענ"ד אפי' אי אמרי' דספק דאורייתא מן התורה לחומרא אין יכול הספק להוציא הוודאי דהטור בסי' קפ"ו כתב בשם התוס' דנשים דהוי ספיקא אם מחוייבות מן התורה אין מוציאות אחרים והפ"ח ביו"ד סי' ק"י כתב שדעת תוס' דספיקא דאורייתא מן התורה לחומרא ע"ש:

סימן קפה

צ"ע על הרב"י שכתב על מה שכתב הטור ואם לא השמיע לאזניו יצא שהוא מגמ' ברכות דף ט"ו ע"ב אמר ר"י מחלוקת בק"ש דכתיב שמע אבל בשאר מצות דברי הכל יצא עכ"ל דקשה דהא דאמר ר"י היינו אליבא דר' יוסי דאמר שם בק"ש דלא יצא אבל בשאר מצות מודה ר"י דיצא אבל לדידן דפסקי' בסי' ס"ב כר' יהודה דאפי' בק"ש יצא בלא השמיע לאזניו לא היה צריך הרב"י לכתוב מדרב יוסף:

סימן קפו

ט"ז אלא כו' לא בשביל שיכול לומר שאכלנו כו' אין זה בכלל הערבות כו'. צ"ע דתוס' ברכות ד"ה עד כו' כתבו אבל גדול מחוייב בדבר קרינן בי' אפילו לא אכל כלל דכל ישראל ערבין וכזית דגן אינו צריך אלא שיוכל לומר שאכלנו וכ"כ הרא"ש שם וא"צ כזית דגן אלא שיוכל לומר שאכלנו אבל להוציא אותם שנתחייבו מן התורה יוכל להוציא אפילו בלא אכילה מיהו בירושלמי שאני בהמ"ז דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל הוא מברך ואפשר דמדרבנן וקרא אסמכתא עכ"ל ובוודאי כוונת הרא"ש דמה שכתב

ואפשר דמדרבנן היינו כמו שכתב הרא"ש מעיקרא כדי שיכול לומר שאכלנו ובזה ניחא המשך דברי הרא"ש ע"ש עכ"פ איתא בתוס' ורא"ש שהוא מטעם ערבות ודצריך לאכול כזית כדי שיוכל לומר שאכלנו ובאמת לא אוכל להבין דהא דצריך לומר שאכלנו היינו כשמברך בזמון אבל יחיד שאכל וחבירו רוצה להוציאו שאין צריך לומר שאכלנו א"כ נאמר דיוכל להוציא אע"ג שלא אכל כלל ובפ"ג דברכות הלכה י"ג כתב הרא"ש דאיש אע"ג שלא אכל כלום דין הוא שיפטר אחרים דכל ישראל ערבים אלא מדרבנן אמרו שלא יברכו ברכת הנהנין בלא הנאה ולפיכך כשאכל כזית מוציא אחרים שאכלו כדי שביעה שערב הוא בעבורו עכ"ל וצ"ע דהא בפרק שלשה שאכלו שם כתב הרא"ש דברכת המזון אין בכלל ברכת הנהנין וא"צ לאכול רק משום שאמר שאכלנו:

סימן קפז

מג"א ס"ק ג' ונשים כו' וא"כ אפשר דעל בריתך כו' יכולין לומר כו' ולא הבנתי דהא למ"ד בע"ז דף כ"ז ע"א ואתה את בריתי נשים פסולות למול נשים לאו בני ברית נינהו א"כ היכי יכולין הנשים לומר ועל בריתך כו' דהא לאו בני ברית נינהו וצריך לומר אע"ג דלמ"ד המול ימול איתתא כמאן דמיהלי דמי אבל לומר ועל בריתך והקב"ה כורת ברית רק עם האנשים שנימולו ממש והתוי"ט בפ"ג בנדרים משנה י"א גדולה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות שאלו הי"ג בריתות לומר לך שזאת המצוה גדולה כמו שנכרת ברית על הי"ג מדות שנאמרו למשה רבנו ע"ה ושם נאמר הנה אנכי כורת ברית והוא מוסב על כל מדה ומדה שאין שום אחת מהן חוזרת ריקם ועי' בלח"מ בפ"ב מהל' ברכות הלכה ג':

סימן קפח

מג"א ס"ק ה' אומר. דחכמים נשנו בלשון רבים כו' וצ"ע בביצה דף כ"ה ע"ב חכמים אומרים אין זה מן המוכן וחכמים הם ר"ש דמתניתין כמו שפי' רש"י שם ואפשר דכונת המג"א דכיון דהתנא שונה דברי יחיד בלשון חכמים א"כ ש"מ דהתנא סובר דהלכתא הכי וכמו שפרש"י ביצה דף ה' ע"ב בד"ה ולא כו' על סתם משנה ע"ש וצ"ע דתוס' ביצה שם ד"ה גבי שבת וא"ת גבי שבת נמי סתם כר"מ מטלטלין כו' ור"ש מתיר א"כ נקטו תוס' דכיון דסותם לתנא קמא ולא אמר שם אומרו הוי נמי כאלו נשנו מפי המרובים ואפשר במקום דנקט ת"ק וגם חכמים לא הוי ת"ק כנשנו מפי המרובים וכעין זה כתב מחה"ש: שם ס"ק ט' שאינו כו' והא דאמרי' בפסח כו'. ולא הבנתי דהא בשאר ימי פסח יוכל לאכול בציקות של נכרים דידעי' שלא נתחמץ ואין משומר לשם מצה כמו דאי' פסחים

דף מ' ע"א ובסי' תפ"ב עוד נר' דקושיתו מפסח וסוכות צ"ע דמג"א בסי' קס"ז ס"ק מ"א מפרש דלהכי אין יכול להוציא בשבת ויו"ט אא"כ אכל משום דאכילת שבת ויום טוב אינו אלא משום הנאתו דמצטער פטור משא"כ במצה דאפי' מצטער חייב ע"ש א"כ נוכל לומר דכיון דמחויב עכ"פ בשבת ויו"ט לאכול להנאתו ולכן צריך לחזור בבהמ"ז ומה דאמרינן בפסח לילה הראשון חובה שיש חיוב אפילו להמצטער לאכול ובשבת ויו"ט המצטער פטור עוד נראה דמה דאמרינן דף מ"ט ע"ב דבשבת ויו"ט מחויב לאכול פת ומחויב בבהמ"ז הוא מדרבנן ומדאורייתא אין מחויב לאכול כ"כ שמחויב בבהמ"ז דכיון דסגי דאכל כזית ומדאורייתא אין מחויב בבהמ"ז אא"כ כששבע כמו שכתב מג"א בסי' קפ"ד ס"ק י"א ולפי הנראה מדברי הר"ן יליף מדאמרי' שבהמ"ז חייב בשבת ויו"ט ש"מ שמחויב לאכול פת א"כ נוכל לומר דחיוב האכילה הוא רק מדרבנן ובליל פסח מחויב מדאורייתא:

סימן קפט

ט"ז ס"ק א' ברכה כו' שאין זה כבוד כו'. טעם זה כתב הרא"ש בפ"ז ברכות הלכה כ"ב וכעין זה כתבו תר"י שם אבל תוס' שם דף מ"ט ע"א ד"ה לומר כו' כתבו גם בה אין יכולין לומר דהא סמוכה היא ע"ש וקשה קצת כיון שהטוב והמטיב ביבנה תקנוה כנגד הרוגי ביתר ומשה תקן ברכת הזן ויהושע ברכת הארץ ודוד ושלמה בונה ירושלים כדאי' שם דף מ"ח ע"ב א"כ מעיקרא קודם שנתקנה הטוב והמטיב לא היו אומרים מלכות כנגד מלכות דבונה ירושלים:

שם מג"א ס"ק א' הטיב כו' למה כתב רמ"א בא"ע כו' הב"ש בא"ע סי' קמ"א ס"ק מ"ז כתב דרמ"א סובר כש"ג שסבר שמומר כשר לשליחות הגט שהוא בתורת גיטין וקדושין ע"ש וקשי' לי לדברי מג"א שמומר פסול לשליחות אע"ג שהוא בתורת גיטין כיון דאינו בן ברית דהא בקדושין דף מ"א ע"ב ממעטי' נכרי משליחות גבי תרומה מגם אתם מה אתם בני ברית כו' דס"ד הואיל ונכרי אי' בתרומה דנפשי' אימא שליח נמי עביד קמ"ל ולר' שמעון דסובר דנכרי ליתא בתרומה דנפשי' לא צריך קרא למעט נכרי ע"ש וקשה דהא אכתי צריך קרא גם לר"ש למעט מומר משליחות דגט דהא אית' בתורת גיטין וצריך לומר דלר"ש דלא ממעט מאתם בני ברית א"כ ליכא מיעוט למומר ולר"ש כשר לשליחות גיטין אבל לרבנן דסברי דנכרי אית' בתרומה דנפשי' ומיעט התורה משליחות תרומה מאתם בני ברית א"כ ה"ה מומר פסול לשליחות גיטין אע"ג שהוא בתורת גיטין לפי שאינו בן ברית אבל קשה דהא אית' בגמ' שם דלא היה יוכל לילף שליחות תרומה

מגירושין שגירושין הוא חול אצל תרומה א"כ הוא קיל מתרומה ע"ש א"כ קשה היכי יוכל למילף גיטין מתרומה שאינו בן ברית פסול לשליחות דילמא בתרומה שקדוש פסול שליח שאינו בן ברית אבל גירושין דחול כשר שליח אע"ג שאינו בן ברית דהיינו מומר מפני שהוא בתורת גיטין וצ"ע:

סימן קצ

מג"א ס"ק ג' אחר כו' דעתו לשתות כו'. וקשי' לי בפסחים דף ק"ג יליף דצריך לברך על כוס בהמ"ז מדמברך בהב לן ונבריך ופי' רש"י ורשב"ם דש"מ דבהמ"ז אסוחי דעתי' ע"ש ואי אמרי' דמהני דעתו א"כ לא יוכל להוכיח כוס בהמ"ז מהב לן ונבריך דהא בהב לן ונבריך לא היה דעתו לשתות אבל בכוס בהמ"ז היה דעתו לשתות ועיין מחה"ש בשם א"ר: שם סעיף ג' שיעור כו' רביעית שלם. הט"ז ס"ק ג' מסיק דסגי ברוב רביעית ולפענ"ד נראה ראיה לדבריו דהתוס' ביומא דף ע"ט ובסוכה דף כ"ז מסופקים בשיעור והרא"ש נמי מסופק כמו שכתב הרב"י ובברכות דף ל"ט כתבו תוס' בד"ה בצר כו' שיש ליזהר לשתות מכוס של ברכה מלא לוגמיו כדי שיברך לאחריו מעין ג' ברכות ובתוס' דף ל"ז ע"א בד"ה נתן כו' וא"ת לר"ג דאמר ג' ברכות שלימות וס"ל דמזמנים על ז' המינים אי ס"ל דברכה טעונה כוס יזמנו לעולם ע"ש וא"א דברכה אחרונה צריך רביעית שלם והא כוס בהמ"ז סגי כשישתה מלא לוגמיו מאי מקשו תוס' לר"ג הא כשישתה מכוס בהמ"ז מלא לוגמיו אין חייב בברכה אחרונה א"ו שפשיטא לתוס' שחייב בברכה אחרונה במלא לוגמיו דהיינו רוב רביעית:

סימן קצא

מג"א ס"ק א' מקצרין כו' אלא מדאורייתא די כו'. ולפענ"ד לא משמע הכי מלשון הרא"ש פ"ז בברכות הלכה כ"ב משה תקן ברכת הזן כו' ולא בעי למימר שלא ברכו אותה ברכה עד דוד ושלמה דהא לקמן דרשינן כולה מקרא אלא דוד ושלמה תיקנו המטבע כו' ע"ש א"כ משמע דהברכות כולן דרשי' מקרא שצריך לחתום בכולן רק שתקנוה המטבע ברכות ולדברי מג"א שמדאורייתא די כשיברך על שלשתן ברכה אחת תקשי קושי' הלח"מ בפ"ב מהל' ברכות הלכה ב' דא"כ די כשפועלים חותמין פעם אחת דדי מדאורייתא ע"ש:

סימן קצב

מג"א ס"ק א' יכול כו' וכן עיקר. ולפענ"ד יש להוכיח כדברי הב"ח בברכות דף נ' ע"א מוכיח הגמ' דנברך עדיף מברכו דתנן ששה נחלקין עד עשרה וא"א ברכו עדיף אמאי נחלקין ופרש"י ששה נחלקין אם רצו הא מעיקרא יכולין לומר ברכו והשתא תו לא אמרי ע"ש וא"א כדברי מג"א שפיר נחלקין דבג' נמי יכולין לומר ברכו א"ו דבג' אין יכולין לומר ברכו ואין לומר דכונת מג"א דרק בדיעבד יוצא כשאמר ברכו בג' זה אינו דלס"ד דברכו עדיף מנברך בד' ה"ה אם יוכל לומר ברכו בג' נמי עדיף ברכו מנברך דמ"ש ומ"ש מג"א ראיה מברכות דף מ"ה נראה דלאו ראיה דשם יליף הגמ' זמון בג' מגדלו לד' אתי דהוי כמו בג' מזמנים אומר אחד לב' נברך ועוד יליף הגמ' זמון בד' מפסוק הבו גודל דהוי כמו ברכו ולכך מביא הגמ' שני פסוקים:

סימן קצג

מג"א ס"ק ד' ברכת כו' וכ"מ פשט הגמ'. וכ' מחה"ש שראי' מגמ' ברכות דף מ"ה ע"ב דמיבעי היכא דליכא גדול א"א חילוק ברכות עדיף וא"א במזמני וברכו בלחש א"נ אם מזמנים נמי הוי חילוק ברכות ע"ש ולפענ"ד אין ראיה לדברי מג"א דצריך לשמוע כל הברכות ולא סגי דשומע עד הזן דאיכא למימר דלדידן דפסקי' בסי' ר' דזמון עד הזן והמברך ביחוד נמי אמר עד הזן א"כ נוכל לומר בזמון צריך שישמע עד הזן ושאר בהמ"ז יברך כ"א לעצמו ואיבעי' בגמ' שם אי חילוק ברכות עדיף היינו ברכת הזן שאינו אומר כל אחד לעצמו כשמזמנים:

סימן קצד

מג"א ס"ק ב' אע"פ כו' לפני הפתח כו'. ורש"י ברכות דף מ"ה ע"ב פי' קוראין לו כו' ויפנה אליהם במקום מעמדו ודי להם בכך ע"ש וכיון דגמ' נקט ויצא אחד מהם לשוק משמע לפרש"י שיכול להיות בשוק אם שומע משם שיכול לענות ברוך הוא:

שם ס"ק ג' אחד כו' ואפשר דלא צריך לאשמעי' כו'. ומ"מ קשה שכתוב בש"ע אחד יודע ברכה ראשונה ולדעת הש"ע ברכה ראשונה בברכת הזמון הוא נברך א"כ גבי שלשה הוא יודע שתי ברכות:

שם ובספק ברכות ראוי להחמיר. והקשה מחה"ש בשם אבן העוזר דבסי' קפ"ד אית' דספק בהמ"ז צריך לברך מספק ע"ש לפענ"ד אפשר לחלק דבסי' קפ"ד ס"ד בספק אם בירך בהמ"ז דצריך לברך משום דהוי ספק דאורייתא לחומרא והוי כאלו וודאי לא בירך

ולהכי צריך לברך בהמ"ז אבל הכא אי אמרי' דהברכות מעכבות זו את זו המברך ברכה אחת אין יוצא בזה במצות בהמ"ז וגם מברך ברכה לבטלה לכן כיון דאנן מסופקין אם מעכבות אין מברכין ברכה אחת כי כיון דפסקי' ספק תורה לחומרא צריך לומר דוקא כל ג' ברכות כי שמא מעכבות ואם יברך ברכה אחת עדיין אין יוצא המצוה דאוריית':

סימן קצה

לא אוכל להבין דברי הרא"ש בפ"ז דברכות הלכה ל' שכתב לא מבעי' שתי חבורות שאכלו בבית אחד אלא אפי' בשני בתים שאין רואין אלו את אלו כלל השמש מצרפן עכ"ל דקשה מה שכתב בשני בתים שאין רואין אלו את אלו כלל דפשיטא דמיירי שאין רואין אלו את אלו כלל דהא במתניתין תנא אם מקצתן רואין מצטרפין ובגמ' תנא אם יש שמש מצרפן וע"כ דאפי' מקצתן אין רואין דאילו מקצתן רואין אין צריך לצירוף שמש אם כן קשה שכתב בב' בתים שאין רואין כלל הא בבית אחד נמי מיירי בהכי:

סימן קצו

כתב הרב"י בשם הרשב"א דשמעי' מדאין מזמנין בטבל דרבנן דאלו שאין מפרישין חלת האור מעיסתן אין זמון ביניהם עכ"ל וצ"ע דטור ביו"ד סי' קכ"א כתב שחלת חו"ל קיל משאר איסור דרבנן לענין שמהני הגעלה בכלי חרס שבולע מחלת חו"ל ובשאר איסור דרבנן לא מועיל הגעלה בכלי חרס וכן כתב הש"ך ביו"ד סי' שכ"ג ס"ק ד' ע"ש וא"כ לא יכול ללמוד חלת האור משאר איסור דרבנן דאין מזמנין כיון דחלת האור קיל משאר איסור דרבנן: שם הרב"י מקשה על הרא"ש שכתב שמברך על איסור מהירושלמי דאסור לברך על מצה גזולה וכתב הרב"י ואין לדחות ולומר משום דמצוה הוא אבל בלא"ה מברך דבהמ"ז נמי מצוה עכ"ל וק"ל מה שכתב הרב"י ואין לדחות דהא הרא"ש כתב גבי גזל חטים כו' והפריש חלה דצריך לברך א"כ ש"מ אפי' גבי מצוה סובר הרא"ש וא"כ שפיר הקושי' מירושלמי על הרא"ש מחלה ולא היה צריך הרב"י לומר דבהמ"ז נמי מצוה וצריך לומר דהירושלמי מיירי בגזל חטים ועשאו מצה דיוצא בה אפ"ה לא מברך אבל בגזל מצה דאינו יוצא כדאי' בסי' תנ"ד סעי' ד' פשיטא דאין מברכין וא"כ שפיר דומה לחלה דמיירי הרא"ש והה"מ בפ"ו מהל' מצה הל' ז' כתב דירושלמי מיירי במצה גזולה שאין יוצא בה ע"ש הובא במג"א וצ"ע דאי במצה שאינו יוצא בה פשיטא דאין. מברך וכי יוכל לברך על עשיית מצוה שאין יוצא בו ידי חובת אותה מצוה ומאי צריך הירושלמי לאשמעינן:

שם ט"ז ס"ק א' אכל כו' דמתניתין כו' שאכל בשוגג כו' דברי ט"ז צ"ע דאי מתניתין מיירי בשוגג מאי פריך הגמ' דף מ"ז ע"ב טבל פשיטא ואי איירי שאכל בשוגג א"כ לאו פשיטא הוא ודמאי ומעשר שנטלה תרומתו משמע בגמ' שם דלאו אסור הוא כלל ובוודאי אפי' אכל במזיד גם מ"ש הט"ז דדמי למ"ש ביו"ד סי' קי"ט דיחזיר לו המעות דהוי כאלו לא אכלו ה"נ לענין ברכה צ"ע דשם ביו"ד סי' קי"ט סעיף י"ג שמחזיר לו הדמים כתב הש"ך בס"ק כ"ה שהוא משום קנס ודוק' במכר במזיד קנסינן ליה וכן כתב הט"ז שם שהוא משום קנס ע"ש א"כ נוכל לומר דאכילתו הוי אכילה לענין ברכה והתם משום קנס יחזיר הדמים גם מה שכתב הט"ז דשוגג דומה לסכנה צ"ע דבאכל איסור בסכנה היתר לגמרי הוא כמו שכתב הט"ז בסי' תרי"ח ס"ק י' ובכמה דוכתי אבל שוגג מקרי איסור דצריך כפרה על חטאו ומה שכתב מהאדם בשבועה צ"ע דבשבועות דף כ"ו ע"א איתא דדוקא גבי שבועה ממעטי' וכמו שפרש"י שם דף כ"ח ע"א ד"ה אמר רבא שגזירת הכתוב שבשעה שחל השבועה צריך להיות זוכר את שבועתו ואם אח"כ עובר בשוגג חייב ע"ש אבל בעלמא וודאי גם השוגג חוטא הוא וכל דברי ט"ז צע"ג:

סימן קצז

מג"א ס"ק ג' ונטילת כו' מצוה שיטלו ידיהם כו'. וצ"ע בברכות דף מ"ז ע"א דרב ושמואל יתבי בסעודה אתא רב שימי כו' אמר רב אנן אכילנא ופרש"י וגמרה לן סעודתן קודם שבאת ואי אתה מחייבנו עוד בזמון א"ל שמואל אילו מייתי לי ארדיליי' כו' וכתבו תוס' אבל אי אמר הב לן ונברך אין שלישי מצטרף ע"ש וא"א כדברי הב"ח שמצוה ליטול ידיהם ולאכול א"כ אמאי אמר רב שלא יצטרף רב שימי מפני שכבר הוי היסח הדעת הוי ליה ליטול ידיו ולאכול:

שם ס"ק ו' חוץ כו' נ"ל שיצטרף. המח"ש כתב בשם ח"מ דלרמ"א דזמון עד הזן ומים לא זייני אינו מצטרף והמח"ש חולק דאפילו לא אכל כלל מצי להוציא בברכת הזן ואכילה או שתיה שיוכל לומר שאכלנו ותוס' ורא"ש נקטו שאכלנו עכ"ד כונתו למה שכתבו תוס' ורא"ש ברכות דף מ"ח דיכול להוציא מטעם ערבות ע"ש אבל צ"ע דא"כ לימא דיוכל להוציא אחרים אפי' בששתה מים דיכול לומר שאכלנו כמו שהקשה מהרש"א שם אמאי צריך לאכול כזית דגן לסגי באוכל ירק כמו שכתבו תוס' שם ד"ה תשעה ולמג"א תקשה לסגי בששתה מים להוציא אחרים ולפענ"ד נראה דהא דאמרי' דיוכל להוציא מטעם ערבות היינו להוציא אחרים בבהמ"ז אם הם אינם יודעים לברך אבל להצטרף לזמון אין ערבות דוודאי לא אמרי' שאם שנים אכלו שמחויב ישראל אחר לאכול עמהם

כדי שיזמנו מטעם ערבות ובסעיף א' איתא שיתנו לו לאכול כדי שיצטרף אבל וודאי לא אמרי' שאחר חייב מטעם ערב כי שנים שאכלו יוכל לברך בלא זמון ולא חל עליהם מצות זמון רק באם אכל ולא יוכל לברך דחל עליו מצות בהמ"ז מחויב חבירו להוציא מטעם ערבות וא"כ שפיר כתב הח"מ דלרמ"א דזמון עד הזן דצריך לאכול מידי דזיין:

סימן קצח

בש"ע וה"ה אם הי' שם כשגמרו לאכול כו'. הרב"י לא כתב לדין זה גם בתוס' ורא"ש ליתא אבל מילתא דמסתבר הוא וקצת קשה דבברכות דף מ"ה ע"ב דקאמר ולא פליגי הא דאשכחינהו דקא אמרי. נברך אומר ברוך ומבורך אשכחינהו דקא אמרי ברוך עונה אמן ע"ש והיה לו לגמ' לומר בקיצור דעל נברך אומר ברוך ועל ברוך עונה אמן דהיה משמע בין שבא בין אם היה שם כשגמרו מלאכול אומר כך על נברך ברוך ועל ברוך אמן:

סימן קצט

מג"א ס"ק ו' הפעוטות כו' דלא מצי פטר כו' פי' מחה"ש חיובו גדול ר"ל דבהמ"ז אי בעי לא אכיל אבל בתפלה הוי חיוב דלא מצי פטיר נפשי' מיני' וצ"ע דבהמ"ז נמי הוי חיוב גדול כיון שכבר אכל כמו שכתב מג"א בסי' קצ"ז ס"ק י"א בבהמ"ז כיון שכבר אכל הוי ערב ויוכל להוציא אע"ג שלא אכל עמהם אבל בתר"י בפרק ג' שאכלו כתב דוקא לבהמ"ז עושין אותן סניפין שכל אחד יכול לפטור עצמו מחיוב בהמ"ז אבל לקדיש ולברכו שכל אחד לא יכול לפטור עצמו צריך שיהיו כולם בני מצוה ע"ש:

שם ס"ק ז' מחזקינן כו' מדפסקי' האיבעי' לחומרא. עי' מחה"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דביו"ד סי' ק' כתב הט"ז בס"ק א' שאין אומרים ספק דרבנן להקל אלא אם הספק מצד עצמו דרבנן אבל אם האיסור ספק תורה ומצד אחר הוא דרבנן לא אזלינן לקולא וכן כתב הש"ך בסי' ק"א ס"ק ב' ובסי' ק"י בכללי ס"ס אות י"ט א"כ בנשים דפסקי' בסי' קפ"ו דהוי ספק דאורייתא אם מחויבות בבהמ"ז ומצד אחר הוי ספק דרבנן דמדאורייתא יוצא אף בברכת ממי שאינו מחויב ומדרבנן אסור בכה"ג לא אמרינן ספיקא דרבנן לקולא:

סימן ר

סעיף א' שלשה כו' עד שיתרצו שניהם להפסיק כו' יש לספק אם שניהם אין רוצים להפסיק רק שיתנו לו רשות שיזמן עליהם אי מהני כמו בשנים שיכולים לזמן אפי' לא הפסיק האחד או דלמא דשנים יכולים לזמן על האחד שלא הפסיק אע"פ שהאחד לא

יוצא ידי זמון כמו שכתב מג"א בס"ק א' אבל אם אחד מזמן ושנים לא הפסיקו אע"ג שנתנו לו רשות מ"מ כיון דשנים לא יצאו ידי זמון כיון שלא הפסיקו לא מקרי זמון כלל: שם מג"א ס"ק ב' אינו כו' וכ"מ מפרש"י כו' ולפענ"ד אין ראי' כ"כ מרש"י דרש"י מיירי שהיו ארבעה בכל חבורה וכשהלך אחד לא מבטל עכ"פ הזמון שג' הנשארים יזמנו ולכן מותר לצאת בתוך הסעודה שעדיין אין חל עליו חיוב זמון כ"כ שהוא לא יגמור הסעודה עם האחרים והאחרים שיגמרו הסעודה יוכלו לזמן אבל בשלשה אין אחד רשאי לצאת אפילו בתוך הסעודה מפני שמבטל הזמון מהשנים כשיגמרו סעודתן וגם יש לומר דאין ראי' מרש"י שם דשם מיירי דג' באו מג' חבורות דהם יכולים לזמן כמו דאי' שם בגמרא והנשארים הם ג' ג' יכולים נמי לזמן ואע"ג שכתב רש"י שם בד"ה אבל כו' קורין לו ומזמנין דמיירי דלא היה רק מתחלה ג' דילמא בכה"ג רש"י נמי סובר דאסור לצאת רק אם יצא קוראין לו ע"ש:

שם ס"ק ג' לחזור כו' דהרא"ש קאי לפרש"י כו'. מה שכתב מחה"ש מ"מ לדינא בין לרש"י בין לרא"ש צריכים לחזור לתחלת נודה לך צ"ע דהא להרא"ש צריך לחזור לתחלת ברכת המזון כמו שכתב גם מג"א ואולי ט"ס יש בדבריו וצע"ק גם על מג"א שכתב דהרא"ש קאי לפרש"י שפי' שאין מפסיק אלא עד נברך דהא לרש"י אפי' אם צריך להפסיק עד הזן אפ"ה כשאכל אח"כ אין צריך לומר הזן דהא רש"י פי' ברכות דף מ"ו ע"א ד"ה בהמ"ז דאם אין מברכין בזמון אין צריך לומר ברכת הזן ע"ש:

סימן רא

סעיף א' גדול כו' ואם רצה כו' שם אורח כו'. הרב"י כתב בשם תוס' ברכות דף מ"ז דהגדול יכול ליתן רשות לקטן כמו בדף מ"ג דרבי נתן רשות לרב ואח"כ כתב הרב"י בשם הרא"ש דאורח מברך אפי' בעה"ב גדול דרבי אמר לרב לברך ע"ש וצ"ע דתרתי לא ש"מ דאם נאמר דלהכי היה רב מברך שהיה אורח ואורח קודם אפי' בעה"ב גדול א"כ לא ש"מ דבאין אורח בשולחן דגדול יכול ליתן רשות לקטן ואם נאמר דרב מברך משום שגדול יכול ליתן רשות א"כ לא ש"מ דאורח מברך ותוס' דמוכיחים מעובדא דרבי דגדול יכול ליתן רשות לא כתבו דאורח מברך והרא"ש שמוכיח דאורח מברך לא כתב דגדול יכול ליתן רשות לקטן וצ"ע על הרב"י שפסק בש"ע תרוייהו שאורח מברך וגם שגדול יכול ליתן רשות:

סימן רב

מג"א ס"ק ט' שמן כו' ממ"ש הרא"ש כו'. צ"ע שלא הביא דברי רש"י במקומו ברכות דף ל"ו שפי' וצריך לתת שמן הרבה ע"ש:

שם ס"ק ח"י וי"א כו' בתמרים שנתמעכו כו'. המח"ש גורס שנתמעכו לגמרי ע"ש אבל המקו"ח גורס שנתמעכו קצת וצע"ג דא"כ צריך לומר בנתמעכו לגמרי בתמרים מברך שהכל א"כ הם כמו גודגדניות והא מג"א מחלק ביניהם ועוד היכי כתב מג"א וס"ל כהרמב"ם והטור והא הרמב"ם והטור סוברים בנתמעכו לגמרי נמי מברכין בפה"ע כדאי' בטור ובהרב"י וגם הראי' מסי' ר"ד משמע אפי' בנתמעכו לגמרי עי' במחה"ש לכן נר' שגירסה נתמעכו לגמרי עיקר:

שם ס"ק כ"ז ואם כו' לא בעי המשכה כו'. והש"ך ביו"ד סי' קכ"ג ס"ק כ"ג כתב בשעת אירוסין יקח צמוקים וישרה אותם במים ויסחוט אותם ויברך בפה"ג וכ"כ ב"י בא"ח סי' ר"ב דאם נמשכו המים מצמוקים הוי יין ע"ש משמע דבעי המשכה:

שם ס"ק ל"ד מושקא"ט כו' כמ"ש ס"ד. צע"ק דאמאי צריך ראי' בשמן דגבי שמן השותה כמות שהוא לא יברך כלל וצריך לאשמעינן בס"ד דשותה לרפואה דמברך אבל במושקא"ט דמברך באוכלה ביובש בפה"ע כמו שכתבו תוס' ורא"ש ברכות דף ל"ו ע"ב דפשיטא דהשותה עם השכר לרפואה דמברך בפה"ע ואפשר דמייתי ראי' לברך בפה"ע אפי' אם המושקא"ט מועט כמו שכתב מג"א בס"ק ט':

סימן רג

סעיף ב' על תותים כו'. זה מדברי תוס' ברכות דף מ' ע"א ד"ה איתיה כו' כתבו שהרב ר' מנחם הביא ראי' מירושלמי דמברכין על כל מיני דאטד בורא פרי האדמה אע"ג דלכלאים הוי מין אילן ע"ש וקשי' לי דשם בגמ' דפריך בגמ' על פירות הארץ פשיטא ומשני לא נצרכה אלא לר' יהודה ע"ש והי' יכול הגמ' לומר דמתניתין צריך לאשמעינן אפי' לרבנן מיני דאטד דאע"ג דלכלאים מין אילן אבל לברכה בורא פרי האדמה ומדלא משני הגמ' כן יש ראי' לר' יונה שכתב הטור דמברכין עלייהו בפה"ע וצ"ע:

שם מג"א ס"ק ד' הזנגביל כו' וכ"כ רש"י ביומא. דף פ"א ע"ב. פי' מחה"ש דרש"י פי' שם דקושי' הגמ' והאמר ר"נ האי הומלתא כו' דמדקאמר אין בו משום בשולי נכרים ש"מ דנאכל כשהוא חי ולא פי' רש"י דהקושי' מדקאמר מברכין עלי' בפה"א דא"כ מאי קושי' רבא מיירי שאכלו בלי ריקוח ור"נ מיירי ע"י ריקוח ע"ש וקשה קצת דשם בגמ' מקשה על רבא ר"מ אומר וערלתם א"ו שעץ מאכל זה פלפלין ופי' רש"י אלמא מאכל קרי לי'

ע"ש דקשה נמי מאי פריך הגמ' דילמא ר"מ דקרי לו מאכל הוא ע"י ריקוח ולהכי חייב בערלה כמו שמברכין עלי' בפה"א ורבא מיירי בלא ריקוח:

סימן רד

כתב הרב"י בשם הרשב"א דקמחא דשערי אע"פ שהוא קלי מברך שהכל דהואיל וקשה לקוקיינא ע"ש וצ"ע דהא תוס' ברכות דף ל"ו ע"א בד"ה קמחא כתבו דאפילו קמחא דחיטי דלא קשה לקוקיאני כדאי' בגמ' שם אם הוא קלי אין מברכין אלא שהכל וכן פסקי' בסי' ר"ח סעי' ה' דעל קמח חטים של קליות מברכין שהכל:

שם מג"א ס"ק י' עשבי כו' על של עץ בפה"ע כו' צע"ק דכבר כתב מג"א בסי' ר"ג ס"ק ב' דבטובים לאכילה פרי גמור הן ע"ש:

שם ס"ק י"ג אינו כו' והא דלא תירץ הרא"ש כו'. ולפענ"ד אפשר שהוא בכלל מה שתירץ הרא"ש דמיירי במזוג קצת ע"ש וכיון שמזוג קצת אינו מבעבע וצ"ע על הש"ע שכתב החומץ שערבו במים שראוי לשתות והרא"ש כתב דמזוג קצת משמע אע"ג שאין ראוי לשתי' כ"כ כיון דמזוג קצת ואינו מזוג כדרך שראוי לשתות ולכאורה קשי' דכמו דלענין ברכה דאינו מברך רק בחומץ המבעבע כן לענין יו"כ נמי פטר רק בחומץ המבעבע דרא"ש כתב שם דברכה ויו"כ שוים לענין חומץ א"כ קשה ביומא דף פ"א ע"ב דדרש רב גידל דחומץ פטר ביו"כ היינו במבעבע א"כ כשאמר רב גידל אימר דאמרי פורתא חי טובא מזוג מי אמרי ע"ש אמאי לא אמר נמי אימר דאמרי מבעבע כי הם שתו וודאי אפי' לא הי' מבעבע כי שתו אפי' מזוג דהסברא יותר לאסור במזוג מחומץ שאינו מזוג ואינו מבעבע דהמזוג נמי אינו מבעבע: שם ס"ק כ' הואיל כו' אנסוהו ואכל מצה כו'. צ"ע דהא בב"ב דף מ"ח מחלק הגמ' שיש חילוק דאונס לקיים המצוה לאו אונס מקרי וא"כ במצה הוי אונס לקיים המצוה והא דכתב הרב"י בסי' תע"ה במצה הטעם משום דנהנה הוא משום דבעי טעם מצה כמו דאי' ברכות דף ל"ח ע"ב או כמו שכתב מג"א שם ס"ק י"ד אע"ג דמצות צריכות כונה במידי דאכילה שאני שהרי נהנה.

סימן רה

מג"א ס"ק ב' וכרוב. וכ"מ בגמ' כו'. המח"ש כתב וכן אינו מדוקדק דכבוש מבואר בס"ס זה ע"ש ולפענ"ד הוא מדוקדק דכבוש בס"ס זה הוא בכבוש בחומץ אבל כבוש במים כתב הפ"מ ביו"ד סי' ק"ה במשבצות זהב ס"ק א' דרק מפליט ומבליע לא מבשל וצריך הכבוש להתנועע ממקום למקום ע"ש א"כ הכרוב אינו מתנועע וגם במים לא הוי בישול

אפי' במתנענע אבל מליח הוי כמבושל מדמייתי ברכות דף ל"ח ע"ב מר"י דאכל זית מליח על שלקות המבושלין א"כ מה שכתב של"ה דעל כרוב כבוש בפה"א אע"ג דאין שורה בחומץ פי' מג"א דהוי כבוש כמבושל מפני שהוא מליח אחר שכתבתי זאת ראיתי בשל"ה דף צ"ד ע"ב וז"ל ואותן לפתות וכן עשב לבן שהוא כבוש במי מלח בלא חומץ וחרדל שקורין בל"א קומפו"ש מברך בפה"א בין חי בין מבושל עכ"ל:

שם ס"ק ו' על כו' ואח"כ על המים כו'. המח"ש גורס אח"כ על הלביבות ע"ש אבל המקו"ח גורס כאשר הוא לפנינו יברך על הלביבות תחלה כו' ע"ש ונר' לי שטעמו כדאית' בסי' ריי"א דברכת במ"מ קודם לברכת שהכל:

סימן רו

הרב"י כתב בשם הרמב"ם דפסק דבירך על פירות האילן לא יצא אבל בכ"מ בפ"ח מהל' ברכות הלכה י' כתב דעיקר הנוסחא ברמב"ם הוא בירך על פירות האילן בפה"א אצא רק שקשה דכיון דבברכות דף מ' ע"א אמרי' מאן תנא דמתניתין דיצא ר' יהודא דסבר נקצץ האילן מביא וקור וכיון דהרמב"ם בפ"ד מהל' בכורים פסק כת"ק דמביא ואינו קורא א"כ צריך לפסוק דבירך על פירות האילן בפה"א דלא ולא ותירץ הכ"מ דאיכא מ"ד בירושלמי דמתניתין דברכות שם דיצא דברי הכל ע"ש אבל לא ביאר הכ"מ הטעם שיכול המתניתין להיות גם אליבא דת"ק ולפענ"ד אפשר לומר דתוס' בברכות שם ד"ה יבש כתבו יש מפרשים לכך מביא ואינו קורא מפני שאינו נראה כמשבח להקב"ה אלא כקובל על מה שנתן לו אדמה שאינה ראוי' לפירות עכ"ל משמע דגם לת"ק אמרי' דעיקר אילן ארעא רק שנראה כקובל להכי סבר ת"ק דמביא ואינו קורא א"כ שפיר כתב הירושלמי דמתניתי דבירך על פירות האילן בפה"א נצא אתי' לדברי הכל:

שם מג"א ס"ק א' בירך נ"ל כו'. כ' המח"ש דא"ר ואה"ע חולקי' על מג"א והביאו ראי' מסי' ר"ב סעיף ב' מתוך שאין יודעים שיעור פול הלבן יברך בפה"א ולדברי מג"א הי' יכול לברך בפה"ע דיצא אפי' לא גמר פירא ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דהתם שאנחנו מסופקים אם גדול כבר כפול הלבן או לא אזלי' בתר חזקה כי כשהי' קטן מאד שבוודאי לא הגיע לפול הלבן הי' ברכתו בפה"א ולכן אין יוצא מחזקתו לברך בפה"ע עד שנדע בבירור שהגיע לפול הלבן והיינו עד שהי' גדול ביותר ומה שכתב הטור שם הטעם שיצא בפה"א על פרי העץ הוא ג"כ סניף אבל עיקר מטעם חזקה שם ס"ק ד' יותר כו' דשתיקה לא חשוב הפסקה כו' מדברי הרב"י נמי נראה כדעת אבודרהם שכתב על שכתב הטור שלא יפסוק מדאמרי' ברכות דף מ' ע"א טול בריך לא הוי הפסק משמע ששאר דברים

הוי הפסק עכ"ל משמע דוקא כשדיבר אבל שתיקה לא הוי הפסק כי שתיקה לא מוכח מגמ' שם דהוי הפסק ואפשר דאם שהה בשתיקה כדי הלוך כ"ב אמה דאיתא בסי' קס"ו דהוי הפסק בין נטילה להמוציא מכ"ש דהוי הפסק בין ברכה לאכילה ועי' מג"א סי' קס"ז ס"ק י"ב:

שם ס"ק ז' א"צ כו' מוכח מזה כו'. פי' מחה"ש דאל"כ מאי קשיא לי' מאמת המים ע"ש וצ"ע מאי צריך להוכחה דפשיטא דכיון שבירך הי' דעתו שיביאו לפניו דאל"כ בירך לבטלה ואין לומר דבא לאשמעי' אפי' אם יודע איזה פירות יביאו לפניו אפ"ה לא מהני א"כ אין ראי' מאמת המים דאינו יודע איזה מים יביא ומדמקיש לאמת המים צ"ל שאין יודע איזה פירות:

סימן רז

קצת קשה על תוס' ברכות דף מ"ה ע"א ר"ט כו' שכתבו דלא מצינו לפרש דפליגי בלאחריו כו' דא"כ כי פריך לעיל מר' פפא ליקשי מר"ט וכ"כ רש"י עירובין דף י"ד ע"ב ע"ש וקשה דנוכל לומר דלא תקשי מר"ט דיוכל לתרץ דר"ט מיירי לפניו לכן פריך הגמ' לר"פ דאמר בפירוש דף מ"ד ע"ב דמברך לאחריו אפי' מיא וכיון דמתרץ הגמ' לר"פ דמתניתין כל שטעון ברכה לאחריו כו' ממעט מצות א"כ נוכל לומר דר"ט מיירי לאחריו ולא תקשי מאי ממעט דממעט מצות כמו דמשני לר"פ ולכאורה צריך לומר לר"פ דסבר דגם על מים מברך אחריו בורא נפשות סבר דת"ק ור"ט פליגי בלאחריו ור"פ פוסק כר"ט דמברך לאחריו בורא נפשות דא"א דת"ק ור"ט פליגי בלפניו א"כ לא אשכח תנא דסבר דמברך לאחריו ודוחק דר"פ אמר משמי' דנפשי' ואפשר לומר דת"ק ור"ט פליגי בלפניו ור"פ ושאר אמוראי סמכו על הברייתא שם דף ל"ז ע"א גבי פת אורז ודוחן דמברך לבסוף ומוקי הגמ' שם דהיינו בורא נפשות ופליגי אמוראי כאן דף מ"ד ע"ב דחד סבר דביעא ומיני קופרא נמי דומים לפת אורז ודוחן דמברך אחריו בורא נפשות וחד סבר אפי' ירקא ור"פ סבר אפי' מיא דומים לפת אורז ודוחן דמברך אחריו בורא נפשות:

סימן רח

סעיף ז' קשה קצת לדעת הפוסקים דעל אורז מברכין במ"מ ולא על דוחן מברכות דף ש ע"א שפריך בגמ' על רב ושמואל שסוברים שאין מברכין במ"מ על אורז ודוחן מברייתא דקתני דאורז ודוחן מברכין תחלה וסוף כמעשה קדרה ומשני הגמ' דמברך תחלה שהכל כו' ומקשה הגמ' מברייתי' דמברכין על אורז במ"מ ומסיק בתיובתא א"כ למאי דמסיק

צריך לומר דמה דאמרי דמברכין על אורז תחלה היינו במ"מ וכיון דברייתא נקט נמי דוחן משמע שאורז ודוחן שוים:

שם ט"ז ס"ק י"א על כו' וגרופי"ן מטטרק"ה מברך שהכל כו'. וצ"ע הא טאטערקע הוא פרי האדמה ולמה מברך שהכל ובחיי אדם כלל נ"א סעי' י' כתב גרופי"ן שעושין מטארטקע דק כקמח מברך שהכל משמע אם אינו דק בפה"א וצ"ע:

שם מג"א ס"ק ט"ז בברכה כו' נוסח הברכה כו'. הטור כתב בשם בה"ג וז"ל וי"א ונאכל מפרי' ונשבע מטובה ואין לאומרו שאין לחמוד הארץ בשביל פרי' וטובה אלא לקיים המצות התלויות בה ובה"ג ישנו וא"א הרא"ש ז"ל הי' אומרו וכתב הרב"י שטעם שאומרי' כי אין התכלית בשביל האכילה אלא ונברכך כו' ע"ש וצ"ע על הש"ע ואחרונים שלא הזכירו מזה כלום והמג"א לא כתב בנוסחה ונאכל מפרי' אבל בסדורים איתא ונאכל מפרי' כו' שם ס"ק כ"ד שברכת כו' כ"ש כשאמר הב לן ונבריך כו' וצ"ע דבסי' קע"ט סעי' א' בהב ונבריך אין צריך ברכה אחרונה ומג"א וט"ז שם פסקו דאפי' בנטל ידיו אין צריך ברכה אחרונה וע"ש:

שם ס"ק כ"ה על כו' משא"כ בדייסא כו'. בחיי אדם כלל נ' סי' י"א פוסק דבהמ"ז פוטר דייסא כשיטת הר"ן דלא כש"ע ע"ש וקשה דתר"י כתבו בשם רבני צרפת דאין בהמ"ז פוטר דייסא הובא בהרב"י א"כ למה פסק דלא כש"ע וצע"ק שתר"י מחולקים עם הר"ן מהיפך להיפך שתר"י סוברים דבהמ"ז פוטר יין ולא דייסא והר"ן סובר שבהמ"ז פוטר דייסא ולא יין ותימה על הבאר הגולה שכתב שתר"י כתבו שבהמ"ז פוטר יין וה"ה דייסא ובפרק כיצד מברכין כתבו תר"י דבהמ"ז אין פוטר דייסא וכמדומה שהרב באר הגולה לא ראה רק מה שכתב תר"י בפרק ראשון דברכות דבהמ"ז פוטר יין ולא ראה מה שכתבו תר"י בפ' כיצד מברכין דאין פוטר דייסא:

סימן רט

מג"א ס"ק ג' לקח כו' שידע שהוא מים כו'. קשי' לי דא"א דיש חילוק בין ידע בין לא ידע דבברכות דף י"ב אמרי' פשיטא היכא דנקט חמרא וקסבר שכרא ופתח אדעת דשכרא וסיים בדחמרא יצא דהא תנן על כולם אם אמר שהכל יצא ע"ש וא"א דבדלא ידע מה שבידו גרע אמאי אמר גמ' פשיטא הא צריך לאשמעינן דאע"ג דלא ידע שיש בידו יין וקסבר דשכרא הוא אפ"ה יצא כיון שמתכוין לברכת שהכל שיוצא על היין ועוד קשה מאי מייתי הגמ' ראי' ממתניתין דעל כולם אם אמר שהכל יצא דילמא מיירי מתניתין דידע מה שבידו רק שטעה בדבורו:

שם סעיף ב' לקח כו' בפ"ה שנ"ב כו'. בטור כתב גם או שאמר על המים בפה"ג שהנ"ב יצא וכן אם טעה ואמר על היין שהנ"ב בפה"ג יצא והרב"י כתב שהרא"ש מפרש כן הגמ' בברכות שם ע"ש ולכאורה קשה מאי אתא הטור לאשמעינן שאם אמר על היין שהנ"ב בפה"ג דיצא דפשיטא דהא כבר יצא כשאמר שהנ"ב ומאי גרע כשאמר אח"כ בפה"ג ואפשר דצריך הטור לאשמעי' דלא תימא כיון דכבר יצא כשאמר שהכל א"כ כשאמר אח"כ בפה"ג הוי הפסק בין ברכה לשתי' כמו בסי' קס"ז סעי' ו' שאם הפסיק שצריך לחזור ולברך קמ"ל הטור דלא הוי הפסק דבפה"ג שייך להיין אף על גב דאמר שהכל:

סימן רי

מג"א סק"א האוכל כו' אכילה ושתי' אין מצטרפין וק"ל הא בשבועות דף כ"ב ע"ב איתא דשתי' בכלל אכילה וכמו דאי' ביו"ד סי' רל"ח סעי' ב' והא דאמרי' גבי יו"כ דאכילה ושתי' אין מצטרפין היינו משום דלא מיתבי דעתי' בהכי כמו דאיתא ביומא דף פ"א ע"א דאע"ג דגבי טומאה אכילה ושתי' מצטרפין אבל ביו"כ אין מצטרפין דלא מיתבי דעתי' ע"ש אבל ברכה אחרונה אם דחייב על כזית דנקרא אכילה א"כ שתי' בכלל אכילה ואפשר דלהפוסקים דברכה אחרונה דוקא ברביעית או כביצה ניחא דלא מצטרף לאכילה בברכה אחרונה אבל להפוסקים שגם בשתי' שיעור בכזית קשה אמאי אין מצטרף שתי' לאכילה:

שם ס"ק ד' לקח כו' ולהרא"ש. ותוס' כו'. בד"מ מסופק להר"י אם לא השליך הגרעין מזית אי הוי ברי' או נאמר דכיון דאין דרך לאכלו עם הגרעין בטל' דעתו עכ"ד ומהלשון תר"י הובא בהרב"י שכתב כגון זית שאין דרך לאכלו עם הגרעין נמצא שלעולם לא הוי ברי' עכ"ל ומדנקט לעולם משמע אפי' אם אכלו עם הגרעין וצע"ק על המג"א שכתב להרשב"א לעולם הוי ברי' מאי לעולם דהא לרא"ש אם הובא רק לפניו שלם סגי אפי' לא אכל הגרעין ולהרשב"א צריך לאכול עם הגרעין גם מה שכתב שתוס' סוברים כרא"ש צ"ע בתוס' ברכות דף ל"ט ע"א בד"ה בצר וז"ל דהכא מיירי שהוסרו הגרעינים כו' אבל אם אכלו שלם כו' עכ"ל ומדנקטו תוס' אם אכלו ש"מ דלא סבירא להו כהרא"ש דלהרא"ש סגי בהובא שלם לפניו אע"ג דלא אכל הגרעין וקצת נר' מדברי תוס' דלא סבירא להו נמי כרשב"א דמדשבקו תוס' זית ונקטו רמון ש"מ דסבירא להו דזית כיון דאין דרך לאכול הגרעין אע"ג שאכל הגרעין לא הוי ברי' דלא כרשב"א ותוס' סבור כר"י דדוקא בענבים ורמונים דדרך לאכול הגרעין הוי ברי':

סימן ריא

מג"א ס"ק ב' ואפי' כו' והנכון כו'. וצ"ע דהרא"ש כתב שם הלכך נר' דברי רבה כו' ואין להביא ראי' לדבריהם מהא דאמרי' כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה אלמא מברך על חטה ושעורה מקמי גפן דאיכא למימר שעשו פת ע"ש וא"א דאם אין ברכותיהן שוות לא אזלי' בתר מין ז' או חביב רק כשהם מין ז' אזלי' בתר המוקדם בפסוק מאי מקשה הרא"ש מדאמרי' כל המוקדם בפסוק דילמא התם בשביל שמוקדם בפסוק צריך להקדימו אפי' חטה לגפן אבל בעלמא נוכל לומר בפה"ע קודם לבפה"א וכן משמע מדברי רש"י דלא כמג"א דבדף מ"א ע"א בד"ה אמר ר"י ור"י אית לי' דר' יצחק הלכך כ"ש היכא דחד לאו מין ז' דמין ז' עדיף והכא מיירי בשאין ברכותיהן שוות וכן משמע מרש"י שם שכתב ורבנן ל"ל דר"י במקום חביב ואי כדברי מג"א מצי למימר רבנן אית לי' דר"י אפי' במקום חביב משום דאקדמי קרא וצ"ע:

שם ס"ק ט' ברכת כו' בלחמניות כו'. וצ"ע דמצי למימר דאוכל פת מעט דאינו פוטר כמ"ש מג"א סי' קע"ז ס"ק א':

סימן ריב

מג"א סק"ב כגון כו' צ"ל דוקא בפת כו'. עי' מחה"ש דלענין זה מהני קבע לסעודה דאפי' אין דעתו על הטפלה ולפענ"ד אפשר לתרץ בזה קושי' תוס' ברכות דף מ"א ע"ב ד"ה הילכתא דמקשי' מאי קמ"ל ר"פ מתני' היא ולפ"ז ניחא דר"פ בא לאשמעינן דמהני קביעות סעודה לפטור הטפלה אע"ג שאין דעתו על הטפלה:

שם ס"ק ג' הטפל. וע"ק דאמרי' דמ"א כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דת"ק שם סובר דמברך על הצנון ופוטר את הזית א"כ ר"י שאמר מברך על הזית היינו שפוטר את הצנון דאם כוונת ר"י רק להקדים הו"ל לפרש כיון דת"ק סבר שפוטר א"כ לא דמי לא"ז דלא"ז אם הטפל חביב מברך על שניהם כמו שכתב רמ"א ולר"י הזית פוטר את הצנון:

שם ברמ"א אם אוכל הטפל תחלה כו'. התוי"ט בפרק ו' בברכות מ"ז כתב הדין זה בשם תה"ד ותמה אמאי לא הביא התה"ד ראי' ממתניתין דתני מליח בתחלה עיי"ש ולפענ"ד דלהכי לא הביא תה"ד ראי' ממתניתין משום דממתניתין לא מוכח איזה ברכה יברך כשאוכל הטפל תחלה אם יברך הברכה הראוי' לו או יברך שהכל ועי' בהרב"י:

סימן ריג

מג"א ס"ק א' אפי' כו' שישבו יחד בקביעות כו' לפענ"ד לא משמע כן מדברי הרב"י שכתב דאע"ג דשאר דברים לא בעו קביעות מיהא צריך הוכחה שהאחרים מכוונים לצאת בברכ' זה והוכחה זו ע"י שיושבים יחד עכ"ל משמע דלא בעו ישיבה רק שאם לא ישבו אלא הולכים אין מוכח שמאזין לברכת המברך אבל לא שצריכים לישב בשביל קביעות אדעת' דאכילה וא"כ בסי' רצ"ח אע"ג דעוסקים בלמוד מ"מ כיון שיושבים מסתמא מאזין לברכה או י"ל דהתם יודעים מתחילה כשיושבין שיביאו להם אור א"כ יושבים נמי אדעת' לברך על הנר:

שם סעיף ג' אין יוצא כו' ונתכוין לצאת כו'. ומקשה בספר הגהות רע"א דמצות דרבנן אין צריך כונה והברכות הם דרבנן ולפענ"ד נר' דניחא למה שכתבו תר"י בסוף פ"ק דברכות דאפי' מי שסובר דמצות אין צריכות כונה ה"מ בדבר שיש בו מעשה אבל במצות שתלוי' באמירה ודאי צריך כונה שהאמירה היא בלב וכשאינו מכוין באמירה לא עשה כלום ע"ש ומכ"ש הכא שלא אמר כלל רק שומע הברכה דצריך לכוין:

סימן ריד

ט"ז שם כו' בשם הרא"ש כו'. ורש"י בברכות דף כ"א ע"א בד"ה שאני תפלה כו' אין מלך העולם בברכות של י"ח משמע דלא סבר כרא"ש דהאל הגדול הוי כמו מלכות ע"ש:

סימן רטו

קצת קשה להפוסקים שאין עונין אמן אחר ברכותיו רק אחר בונה ירושלים וכדעת רמ"א בברכות דף מ"ה ע"ב העונה אמן אחר ברכותיו הרי זה משובח ומדנקט ברכותיו משמע אחר ברכות הרבה מדלא נקט אחר ברכתו ש"מ שיש ברכות חוץ מבונה ירושלים שעונה אמן אחר ברכת עצמו:

שם לא אוכל להבין בדברי הרב"י שתמה על הרמב"ם שכתב אין עונין אמן אחר הא"י הפך ממה שאמרו בירושלמי ע"ש דקודם לזה כתב הרב"י דדעת הירושלמי שעונין אמן אחר הא"י אע"פ שלא שמע כל הברכה א"כ הי' יכול הרב"י להקשות על תר"י שהביא הרב"י שסוברים שאחר הא"י אין עונין אמן כלל וקשה על תר"י כמו שקשה על הרמב"ם וגם על הר"י שמביא הרב"י שעונין אמן אחר הא"י אם שמע כל הברכה והוא כנגד הירושלמי שסובר אפי' לא שמע כל הברכה:

שם מג"א ס"ק ד' כל כו' וכמ"ש סי' קנ"ו. וצ"ע דהתם מותר לקבל מהם שבועה דבני נח אין מוזהרים על השתוף וליכא לפני עור אבל לענות אמן דאמרי' בשבועות דף ל"ו ע"א דאמן בו האמנת דברים בו קבלת דברים א"כ חלילה לענות אמן אחר ברכת א"י אפי' כונתו על השתוף דאמן הוי כאלו ח"ו ישראל מקבלו ועי' בתוס' סנהדרין דף ס"ג ע"ב ד"ה אסור:

סימן רטז

מג"א ס"ק ג' המוס"ק כו' צ"ע דאמרי' בבכורות כו'. והח"י בסי' תס"ז ס"ק ט"ו תירץ דבחלב הוי ס"ד דלא תהי' לשום חלב היתר כיון דכל חלב נתהווה מאיסור דם אף שנשתנה במראה לא נשתנה לדבר היתר אבל בדבש שהדבש עצמו הוא היתר א"כ האיסור שנהפך לדבש נמי מותר והמקו"ח שם מתרץ בענין אחר ע"ש ועי' מה שכתבתי בסי' תס"ז לתרץ קושי' מג"א ע"ש: שם ס"ק כב שלא כו' ואם כו' דאיתא במדרש כו'. צ"ע די"א בש"ע שאינו מברך היינו בשעת נטילתו לשם מצוה אבל קודם לכן ואחר כך מברך כמו שכתב מג"א בס"ק כ"א וכן כתב המג"א בסי' תרנ"ב א"כ מאי ראי' ממדרש דמברך עליו בשעה שנוטל למצוה אע"ג שמדרש אומר שיש לו ריח היינו שעביד לריח ויברך עליו שלא בשעת מצוה:

סימן ריז

צ"ע בברכות דף נ"ג ע"א דאמר ר"ה בשמים של בה"כ ושמן להעביר הזוהמא אין מברכים ופריך הגמ' דכל היכא דלאו לריחא עבידא לא מברכין מיתיבי הנכנס לחנותו של בשם כו' וקשי' לי דליפרוך אמתניתין דקתני דאין מברכין על בשמים של מתים ומפרש בגמ' שם דלעבורי ריחא הוא דעבידי א"כ ש"מ דבשמים דלא נעשה לריחא אין מברכין כי מ"ש בשמים של בה"כ או של מתים ועל קושי' הגמ' שמקשה מחנותו של בשם נמי יש לתמוה כי בחנותו של בשם אפי' דלס"ד דלא עבידא לריחא אבל עכ"פ אין נעשים לדבר אחר אבל בשמים של בה"כ לא נעשים להריח וגם נעשים להעביר הזוהמא:

שם מג"א ס"ק ו' שמא כו' של ערוה כו' תמה על הרמב"ם כו'. ולפענ"ד צ"ע דהא ברמב"ם בפ"ט מהל' ברכות הלכה ח' כתב ערוה מן העריות ע"ש א"כ משמע ערוה ממש ולא של פנוי':

שם סעיף ז' הי' כו' אם רוב כו' צ"ע דבסי' רצ"ח לענין לברך על האור במ"ש פסק שם בסעי' ז' במחצה על מחצה מברכין ע"ש וכאן לא ביאר בש"ע האיך דין במחצה על מחצה

לענין בשמים וזה קשה נמי על הגמ' ברכות דף נ"ג ע"ב דעל הברייתא וראה אור אם רוב כותיים כו' אם רוב ישראל מקשה הגמ' ממחצה על מחצה ומסיק הגמ' דגם על מחצה מברך ועל הברייתא לענין בשמים דאי' נמי אם רוב כותי' כו' לא מדייק הגמ' ואפשר דסמך הגמ' על מה דמסיק בנר דמברך:

סימן ריח

מג"א ס"ק ו' יוצאי כו' וכמ"ש כו'. וצ"ע דהרב"י כתב דיוצאי יריכו מברכים שהם שותפים בנס משמע דאם נולדו קודם הנס דאין מברכין וגם הראיי' מסעי' ו' ופי' מחה"ש דכמו על נס רבו מברך משום כבוד וה"ה לבנו ובן בנו מברך משום כבוד אביו וצ"ע דדילמא גם ברבו מברך רק כשנעשה הנס קודם שלמד ממנו דהוי התלמיד שותף דאלמלא לא נעשה נס לרבו לא זכה ללמוד ממנו ועוד ביו"ד סי' ר"מ סעי' כ"ד איתא ברמ"א דחייב בכבוד אבי אביו אבל לא בכבוד אבי אבי אביו ע"ש א"כ הכא דכל יוצאי יריכו מברכין אין הטעם משום כבוד רק משום שהוא שותף:

שם ס"ק ח' רואה כו' הרבים. בד"מ כתב בשם אבודרהם דאם רואה רבו שנעשה לו נס אע"פ שאינו רואה המקום מברך עכ"ל ומג"א דכתב אם רואה הרבים אין לו הבנה לפענ"ד:

סימן ריט

סעיף ד' ברמ"א אע"פ שלא נתחייב כו'. צ"ע דהא בכל הברכות יכול להוציא אע"ג שלא נתחייב ולא דמי לסי' רי"ג דהתם איירי בברכת הנהנין דלא שייך ערבות כמו דאי' בר"ה דף כ"ט ועי' בסימן תקפ"ה סעיף ב' ובמג"א שם:

סימן רכ

סעיף א' הרואה כו' דרחימו כו'. בברכות דף נ"ה ע"ב איתא ליתי תלתא ולימא להו כו' ולא איתא דרחמי' לי' אבל בעין יעקב איתא וכן איתא ברא"ש ובטור והרי"ף השמיט כל ענין הטבת החלום מה שאי' בגמ' שם: שם מג"א ס"ק ב' וכולי כו' ובשל"ה כו' כי מיד שקיבל עליו כו'. וכתב המח"ש ראי' מתענית דף ח' בימי ר"ז גזר גזירה וגזר לא למיתב בתענית א"ל ר"ז נקבל דכי בטלה גזירה ניתב בתענית כדאשכחן בדניאל ע"ש וקשי' לי א"כ למה אמרי' בשבת דף י"א תענית בו ביום אפילו בשבת כמו דאיתא בסעיף ב' אמאי יתענה בשבת ליקבל שיתענה יום אחר והא הקבלה מהני כאילו התענה וצריך לומר

דגבי חלום שאני משאר גזירות שצריך דוקא בו ביום. א"כ אין ראי' משם דקבל מהני לכפר דילמא שאני התם דמהני הקבלה אפילו אם יתענה לאחר שבטל הגזירה אבל הכא שמא צריך התענית קודם הכפרה:

סימן רכא

מג"א ס"ק א' מברך כו' וכמ"ש הרא"ש כו'. גם רש"י ברכות דף נט ע"ב ד"ה ה"ג סובר כרא"ש שפי' שכל מי שיש לו קרקע שותף עמו בטובה וצ"ע על הרב"י שלא הביא דברי רש"י:

סימן רכב

סעיף ג' חייב כו' שבקבלת הרעה זו עובד השם שהיא שמחה לו כו'. וכן כתב הטור וכ"כ הרמב"ם בפ"י מהלכות ברכות הלכה ג' ובכלל האהבה היתירה שאפילו בעת שייצר לו יודה וישבח בשמחה ע"ש משמע מדבריהם שאע"ג שאם יחשוב שהרעה הוא רעה אמיתית מ"מ ישבח ויקבל בשמחה אבל בפי' המשניות להרמב"ם ברכות פרק ט' פי' הרמב"ם על המשנה חייב אדם כו' וז"ל לקבל אותו בשמחה כמו שאמרו חכמים כל מה דעביד מן שמיא לטב לפי שיש דברים רבים נראים בתחלתן טובים ויהי' אחריתם רעה רבה וע"כ אין ראוי למשכיל להשתומם כשתבא עליו צרה גדולה מפני שאין יודע סופה וכמו כן אסרו ע"ה להרבות בשמחה ובשחוק אבל תהי' השמחה במעשים העליונים לעשות הצדק ע"ש:

סימן רכג

מג"א ס"ק ז' הוא כו'. בד"מ אות ב' ונראה דזה הוא דוקא לדעת הרי"ף והרמב"ם בסימן רכ"א אבל לדעת הרא"ש הובא במג"א שם ס"ק א' דאפילו ל"ל בהאי שדה שותפות ה"ה כאן אע"ג שאין משתמשים בחד כלי אלא שקנה להם כלים כאלו מברך הטוב והמטיב ע"ש וצ"ע דהתם בגשם כל מי שיש לו שדה שותף בטובת הגשם אבל הכא אין לבני ביתו טובה בכלים שקנה הוא לעצמו ומה שכתב מחה"ש דאם קנה כלים להשתמש הוא ועבדיו לא גרע מאם יש לאחר חלק בשדהו דמברך טו"מ דהוי ג"כ זר לגבי' עכ"ל אין מוכרח כ"כ דגבי שדה שניהם יש להם טובה בפעם אחת אבל בכלים שישתמש הוא ועבדו דבשעת הקנין עדיין אין טובה לעבד וכשיתן לעבד דהוי כמכרו לו הוי שמחה לעבד ולא לו והברכה הוא בשעת קנין:

סימן רכד

ט"ז ס"ק א' שחלק כו' שיש יחוס כו'. צ"ע שכתב משמי' דנפשי' והוא דברי הרב"י וז"ל מפני שנפשות ישראל חצובות מתחת כסא הכבוד הרי הם כחלק משם אבל נפשות א"י רחוקים ממנו ית' והם כנותן מתנה שאינם חלק ממנו עוד כתב בשם אבודרהם שהחלק הוא כמו הצנור הנמשך מן הנהר שאפשר להרחיב ולקצר משא"כ במתנה כי תלושה ופסוקה ובישראל כתיב כי חלק ה' עמו ולפי זכותם תתרבה עכ"ל:

סימן רכה

מג"א ס"ק ה' מענשו כו' ובלבוש פי' כו'. פי' מחה"ש לשון שפטרני מעונשו של זה עפ"מ דאמרי' כל שחבירו נענש על ידו כו' ולפענ"ד אין דומה לשם דשם שחבירו נענש על ידו היינו שחבירו עושה רעה לו וחבירו נענש על הרעה שעשה לו וכן נענש דואג על שעשה רע כנגד דוד ע"ה וכמו בברכות דף כ"ח ע"ב ר' נחוניא בן הקנה שמתפלל שלא אכשל בדבר הלכה וישמחו חבירי ואגרום להם שיענשו דהיינו שחביריו חוטאים על שישמחו בכשלונו ויענשו אבל הכא הבן נענש בעון האב ולא בחטאו של בן כי הבן כרעי' דאבוה ומה שהבן נענש הוי כאלו נענש האב:

שם ס"ק ז' עד כו' מברך באכילתו. לכאורה צ"ע דלמה שכתב מג"א ס"ק א' דלהכי אין מברך הטוב והמטיב דאין זה טובה כו' א"כ באוכל הפרי דהוי טובה ואם גם אחרים אוכלין אמאי לא מברך הטוב והמטיב:

שם ס"ק י"א אינו כו' וידע שהיין כו'. ממה שחכמים קבעו ליין ברכה בפה"ג ועל ענבים בפה"ע א"כ ש"מ שהיין טוב מהענבים א"כ ראוי לברך גם שהחיינו על היין ובברכות דף מ"א ע"ב שאני יין דגורם ברכה לעצמו ופי' רש"י דהיין בא אע"פ שאין צריכים לו ותוס' בשם רשב"א שמברך עליו בפה"ג ואם נאמר שמברך על היין שהחיינו נוכל לומר שגורם ברכה קאי על שהחיינו:

שם ס"ק ט"ו והקפח כו' וצ"ע כו'. והגאון ר' ישעיה פיק כתב על הגליון ברכות דף נח ע"ב שגי' הערוך בבכורות כיפח בכ"ף ע"ש:

שם ס"ק כ' אפילו כו' אסור להסתכל כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דמיירי שצריך לראותו ששם במגילה יליף מקרא שאמר אלישע ליהורם מלכים ב' ג' לולי פני יהושפט כו' אם אביט אליך ואם אראך א"כ שאע"פ שאסור להסתכל מ"מ מפני יהושפט הביט אלישע אל פני יהורם א"כ ה"נ לענין ברכה מיירי באופן שמותר לראות פני הא"י ומה שכתב המג"א שאינו אסור רק להסתכל אבל ראי' בעלמא מותר לא משמע כן בקרא שאלישע

אמר אם אביט אליך ואם אראך משמע אפילו ראי' אסור אבל צ"ע על המג"א שמדמה ישראל רשע לא"י ובכמה מקומות מצינו שישראל מומר חמור מא"י כמו בחולין דף ה' ע"א שמקבלין קרבן מן הא"י ולא מן המומר לע"ז ע"ש וכיון דבמגילה שם יליף מאלישע שלא רצה לראות פני יהורם ויהורם הי' מומר לע"ז א"כ נוכל לומר דא"י קיל ממומר לע"ז דמותר להסתכל בפניו:

סימן רכו

מה שכתב בב"ה בהרב"י דמעולם לא נהגו לברך אלא בשעת שאכלו כו' ע"ש לכאורה לא שייך לסימן זה רק לסימן רכ"ה:

סימן רכז

ט"ז ס"ק א' שכחו כו' והמנהג כו'. ולפענ"ד נראה טעם להמנהג דבברכות דף נ"ט ע"א על ההרים רק עושה מ"ב ועל הברקים ועל הרעמים יכול לברך מלא עולם או עמ"ב שנאמר ברקים למטר עשה ואף דע"כ דברקים עשה קאי נמי על רעמים כיון דפסקי' דיכול לברך עושה מ"ב מ"מ כיון בקרא כתיב עשה גבי ברקים המנהג לומר על הברקים עושה מ"ב ועוד נראה מדכתב הרב"י דלרש"י והראב"ד צריך לברך על כל אחד תרתי ואע"ג דאנן פסקי' כתוס' והרי"ף והרמב"ם דאין מברך אלא אחד מ"מ המנהג לקבוע על כל אחד ברכה אחרת כיון דעל הרוב יבואו הרעמים והברקים זה אחר זה נמצא מברך שתי ברכות ויוצא גם לדעת רש"י והראב"ד והטעם שכתב ט"ז לכאורה תמוה דבמתניתין שם איתא על הברקים שכחו והבאר היטב כתב דעל ברקים אינו מברך כ"א עושה מ"ב וזה אינו דדעת השו"ע דיוכל לומר ג"כ שכחו וכן איתא להדי' בטור:

סימן רכח

צ"ע למה השמיטו הטור והשו"ע שיברך מל' יום לל' יום כמו דאיתא במשנה ברכות דף נ"ד וברמב"ם בפ"י מהלכות ברכות הלי"ד וכתב הכ"מ מדאמרינן בגמ' לפרקים עד כמה מל' יום כו' ש"מ דהילכתא היא ע"ש וראיתי הגה בתוך פי' המשניות להרמב"ם ברכות פרק ט' שהרמב"ם כתב שם ואין הלכה כר"י וכתב הג"ה צ"ע דבחבורו פסק כר"י ומתרץ דר"י תרתי קאמר ומפ' מילתא דת"ק דמפיק ים הגדול משאר ימים ובזה הילכתא כותי' ופליג על ת"ק בחדא וסבר ר"י דתוך ל' מברך על ים הגדול כשאר ימים ובזה אין הלכה כר"י דתוך ל' אין מברך כלום:

סימן רכט

צ"ע למה השמיט הרמב"ם בפ"י מהל' ברכות ולא כתב שאסור להסתכל בקשת והוא גמרא בחגיגה דף ט"ז ע"א:

סימן רל

סעיף א' המתפלל כו' אלא יתפלל כו' ויתן הודייה כו' וכן הוא בטור וצ"ע דבמשנה ברכות דף נ"ד ע"א איתא נותן הודאה על שעבר וצועק על העתיד ע"ש דקשה דלמה נקט מתני' תחלה הודאה והלא התפלה על העתיד קודם להודאה כמו שאי' בגמ' שם דף ס' ע"א ואפשר דלכך נקט המתני' הודאה תחלה ואח"כ תפלה לרמז דאז כשאומר ההודאה יאמר ג"כ תפלה אחר הודאה כמו דאי' שם שיאמר וכשם שהוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום כו' וזה תפלה:

שם מג"א ס"ק ה' למרחץ כו' רש"י כו' אבל במרחץ דידן כו'. צע"ק דרש"י ברכות דף ס' ע"א לא פי' כן על ת"ר הנכנס לבית המרחץ רק על ר' אבהו שאפחית בי בני מתותי' פי' רש"י חפירה שהמים נופלים לתוכו ע"ש וא"כ נוכל לומר שתצילני מן האור שייך אפי' במרחץ שאין חפירה של מים מתחתיו וגם מה שאמר ר' אבהו שם היינו דר' אחא פרש"י דבעי אודויי שהוצאתני לשלום משמע התפלה שיציל מן האור וגם הודאה על זה אומר בכל גוונא והרב"י כתב בשם הירושלמי שבכניסתו אומר יה"ר שתצילני משריפת אש. ומהיזק החמין ומן המפולת כשיוצא אומר מודה אני שהצלתני מן האור א"ר אבהו בד"א במרחץ ניסוקת אבל אינה ניסוקת אינו אומר אלא מהיזק חמין ועי' בט"ז וצ"ע:

סימן רלא

אם כו' יותר משינת הסוס כו'. משמע דעד שיתין נשמי מותר לישן ביום וכן הוא בסוכה דף כ"ו ע"ב אמר אביי שינתא דמר כדרב ודרב כדר' ודר' כדוד ודוד כדסוסיא ודסוסיא שיתין נשמי וכתב המג"א שדוד אפילו בלילה היה נזהר וגמ' קאמר דהם היו נזהרים בשינת היום כמו שהיה נזהר דוד בלילה ע"ש משמע שהם היו ישנים ביום עד ס' נשמי ודוד בלילה וצ"ע בברכות דף ג' ע"ב פרש"י בד"ה מתנמנם עוסק בתורה כשהוא מתנמנם כסוס שאינו נרדם לעולם אלא מתנמנם ונעור תמיד עכ"ל וכן משמע בגמ' שם דעל קושי' הגמ' מאורתא הוי קאי מתרץ ר' זירא עד חצות לילה היה מתנמנם כסוס והיינו קדמתי בנשף ואשוע והיינו כפרש"י שאע"פ שהיה מתנמנם היה עוסק בתורה שאפי' בתוך ס'

נשמי לא היה נרדם בשינה וכיון שאנחנו לומדין שינת היום מדוד א"כ אסור לישן ולרדם בשינה ביום אפי' עד ס' נשמי וצ"ע:

סימן רלב

מג"א תימה כו' ובירושלמי כו'. המח"ש כתב בגמ' ברכות דף ו' ע"ב מוקי קרא תכון כו' על ערבית וחולק הגמ' על הירושלמי ולפענ"ד מרוב חורפי' נעלם ממנו לפי שעה תוספות ברכות דף כ"ו ע"ב ד"ה עד כו' וי"ל דר"י סבר דתפלה היינו מנחה כנגד קטורת דכתיב תכון תפלתי קטורת ע"ש ומה דילפי' מיניה בדף ו' ערבית משום דכתיב ג"כ בהאי קרא מנחת ערב וקאי תפלתי קטורת על מנחה ומנחת ערב היינו מעריב ושל"ה בסדר לך לך דף רפ"א כתב דנקרא מנחה לפי שא"א ע"ה הביא למלאכים עולה ולא מנחת סלת עמד יצחק ותקן תפלה שתהיה במקום מנחה ורמז לדבר ונפש כי תקריב מנחה היינו יצחק שמסר נפשו ומהר"י פיק בגליון פסחים דף ק"ז כתב בשם אבודרהם דכתיב לרוח היום ומתרגמינן למינח יומא:

שם ס"ק ו' לבורסקי כו' טרוד בצערו לו'. כך פרש"י שבת דף ט' ע"ב אבל הרע"ב במשנה שם פי' דלמא חזי פסידא וקלקול בעורות וימשיך במלאכתו ע"ש ולפ"ז אפשר במקום דליכא למיחש שימשוך במלאכתו מותר להתחיל והרמב"ם בפ"ו מהל' תפלה הל"ה כתב ולא לבורסקי שמא יראה הפסד במלאכתו ויתעסק ויתעכב מן התפלה:

שם ס"ק ט"ו מה שכתב מחה"ש חצי שעה אחר חצות הוי סמוך למנחה צ"ע דסמוך למנחה הוי מתחלת ז' רש"י בשבת דף ט' ע"ב ובפוסקים:

סימן רלג

מג"א ס"ק א' ולמעלה כו' דאין אנו בקיאין כו' ואפשר דאפי' היו אנן בקיאין כמו א"א ע"ה כדאי' ביומא שם אפ"ה אין אנו רשאין להתפלל מיד אחר ו' דכיון דצריך להתפלל בזמן שהם היו מקריבין התמיד ולכן לכתחלה מתפלין מט' ומחצה ובדיעבד יצא בו' ומחצה כמ"ש מג"א ס"ק ב' שהוא הזמן שהיו מקריבין תמיד של בין הערבים:

שם ס"ק ג' ומשערי' כו' הקרבת המנחה כו'. אבל תר"י בריש, תפלת השחר כתב תפלת המנחה עד הערב אין לפרש עד צאת הכוכבים כו' אלא עד שקיעת החמה דאית' בזבחים מנין לדם שנפסל בשקיעת החמה ותפלת המנחה כנגד תמיד בין הערבים ועיקר התמיד זריקת הדם עכ"ל דלא כמג"א דהיא נגד הקרבת מנחה דהי' לאחר זריקת דם ודלא כרמ"א שפוסק עד צאת הכוכבים והרא"ש בתענית דף י"ב סי' י"ב כתב דמשקיעת החמה היינו

תחלת השקיעה והיא ה' מילין קודם צאת הכוכבים אבל שקיעת החמה הוא סוף שקיעה והוא זמן צאת הכוכבים ע"ש:

סימן רלד

מג"א ס"ק א' אין כו' שנתחדש יום אחר. צע"ק דבסי' נ"ה סעיף ב' דאם התפללו ויצאו מקצתן דיוכל לומר קדיש תתקבל דקדיש שייך לתפלה ותפלה הי' בעשרה א"כ ה"נ קדיש שייך לתפלת היום וכן בסי' ק"ח בטעה ולא התפלל מנחה מתפלל ערבית שתים אע"ג שנתחדש יום אחר שם ס"ק ב' קודם כו' ומ"ע כו'. צ"ע דבסי' צ"ג סעיף ב' לא יעמוד להתפלל אלא מתוך שמחה כגון סמוך לתהלה לדוד אם כן אין נכון להפסיק בין תהלה לדוד לתפלה בפרשת התמיד:

סימן רלה

לא אוכל להבין קושי' תוס' ברכות דף כ"ו ע"א ד"ה טעה כו' וא"ת והאמר רב תפלת ערבית רשות כו' וי"ל כו' וצ"ע מאי ס"ד בקושי' תוס' דכיון דאפילו לרב דתפלת ערבית רשות אפ"ה היה רב מתפלל ערבית כמו דאי' במתניתין תפלת ערבית ופשיטא דבחנם אין לבטלה ואפשר דס"ד דתוס' דהא דמתפללין ערבית כדי לסמוך גאולה לתפלה כמו שכתבו תוס' דף ד' ע"ב ד"ה אמר כו' דר"י סבר נמי רשות ואפ"ה אמר איזה בן העולם הבא הסומך גאולה לתפלת ערבית ע"ש ולהכי מקשים תוס' כיון דעיקר החיוב משום סמיכת גאולה לתפלה א"כ אמאי אמרי' בטעה ולא התפלל ערבית שיתפלל בשחרית ב' ובטעה ולא התפלל יעלה ויבא הטעם שאין מקדשין חודש בלילה כיון דאזיל הטעם סמיכת גאולה לתפלה א"כ לא צריך להתפלל ערבית או אפשר שדעת קושי' התוס' כיון דאמרי' בגמ' שם דתפלת ערבית כנגד אברים ופדרים ולהכי ערבית רשות דאברים ופדרים נמי רשות שאע"פ שנטמאו אברים ופדרים או שאבדו נרצה הקרבן כמו שפי' הרע"ב שם א"כ ס"ד דתוס' בקושי' דכיון דטעה ולא התפלל ערבית בזמנה הוי כאלו נאבד אברים ופדרים שאין צריך להשלימו בשחרית. גם קשי' לי בגמ' שם דאיבעי' להו טעה ולא התפלל מנחה מהו שיתפלל ערבית ב' תפלה במקום קרבן כיון דעבר יומו בטל קרבנו אמאי לא פשיט בלא התפלל ערבית מתפלל שחרית ב' והא ערבית הוא כנגד אברים ופדרים וזמן הקרבת אברים ופדרים רק כל הלילה כמו דאיתא ברכות דף ב' ובמגילה דף כ' ע"ב במתני' וכמו דכתיב בתורה כל הלילה עד הבקר וכשעבר הלילה עבר הזמן של הקטר חלבים ואברים דהא לרמב"ם בפ"ד מהל' מעה"ק הל' ב' מקטיר לכתחלה רק

עד חצות כדי להרחיק מן העבירה דלא כרש"י ורע"ב ריש ברכות שכתבו שלא אמרו חכמים עד חצות גבי הקטר חלבים ואברים אבל וודאי לכ"ע המצוה רק עד הבקר ואפ"ה אמרי' בלא התפלל ערבית שיתפלל שחרית שתים אע"פ שעבר זמן הקרבה א"כ מאי נסתפק הגמ' בלא התפלל מנחה אם יתפלל ערבית ב' משום דעבר יומא בטל קרבנו הא גם בערבית כיון שעבר הלילה בטל קרבנו ואפ"ה משלים התפלה:

שם מג"א ס"ק א' קטנים כו'. בסי' תקס"ב במג"א ס"ק א' דאם הכוכבים קטנים מאד לא מהני וכן אי' ביו"ד סי' רס"ב סעיף ה' ובש"ך שם: שם בטור מביא בשם ר"ע שעיקר הקריאה במה שקורא פני מטתו וצריך לברך אקב"ו על ק"ש ולא הבינותי דא"כ גם בשחרית צריך לברך על ק"ש כי ברכות ק"ש אינ' ברכות של ק"ש ממש כברכת התורה וברכת המצות שא"כ הי' לנו לברך לקרות את שמע כן כתב הרב"י בשם הרשב"א ע"ש:

סימן רלו

המג"א וט"ז ס"ק א' כתבו בשם הטור שחותמין תמיד ימלוך ע"ש הטעם ולפענ"ד אפשר דאמרי' בברכות דף ט"ו ע"ב דאמרי' גולל אור מפני חושך כו' כדי להזכיר מדת לילה ביום כשאומרים יוצר אור ובורא חשך ומדת יום בלילה בגולל אור כו' כדי להוציא מלב אפיקורסים שאומרים שמי שברא אור לא ברא חשך כדאי' בסי' נ"ט סעי' א' ולכן אנו אומרים תמיד ימלוך עלינו לעולם ועד שהקב"ה הוא הבורא הכל וימלוך תמיד בין ביום בין בלילה:

שם מג"א כתוב כו' כתב ב"ח כו'. וכן כתב הט"ז קושי' זאת בסי' ס"ו ס"ק ו' ע"ש ומחה"ש כתב על תירוץ של המג"א שתוס' בברכות שם כתבו דבסוף ברכה חוזר לגאולה דפרעה כדי לסמוך לגאל ישראל הרי דההחתימה בערבית ג"כ על שעבר ע"ש ולפענ"ד בוודאי גם מג"א מודה דאומרי' תמיד גאל ישראל כמו שכתבו תוס' רק שמג"א כתב כיון שיש בברכת אמת ואמונה גם על העתיד ולכן יוכל לחתום גם על העתיד ולכן חותמין בכל השנה גאל ישראל כמו שכתבו תוס' שסוף הברכה חוזר לגאולה דפרעה אבל כשאומרים מעריבים קודם שיחתום הברכה אינו מדבר בגאולה דפרעה סמוך לחתימה ורוב פעמים מדבר בגאולה העתידה כמו בליל א' של פסח יוסיף שנית בו להגאלה בליל ב' מלך ישראל וגואלו בליל ב' של שבועות רחום יגאלך בש"ע עוזר ישראל וגואלו בש"ת קנות שנית כו' א"כ לא תקנו לומר מגאולה שעברה סמוך לחתימה במעריבים לכן אומרים בברכה וגואלו כמ"ש מג"א:

שם ס"ק ג' יתפלל כו' וכ"ש במנחה כו'. לא אוכל להבין מאי כ"ש דבסי' ק"ח סעי' ו' דמוסף אין לה תשלומין וכתבו ט"ז ומג"א שם דתפלת מוסף אין צלותא דרחמי רק במקום קרבן אבל שאר תפלות רחמי ע"ש ולכן שפיר אמרי' דהמתפלל מוסף בשעה שהצבור מתפללין שחרית לא מהני כי שחרית צלותא דרחמי ומוסף לאו צלותא דרחמי אבל מנחה ומעריב דתרווייהו רחמי נוכל לומר דמקרי בשעה שהצבור מתפללין כמו דאמרי' ברכות דף כ"ו ע"א דאין אומרים גבי מנחה עבר יומא בטל קרבנו כיון דצלותא רחמי יוכל להשלים בערבית:

סימן רלז

דברי הכלבו שמביא הרב"י אין מובן לי שבתחלה כתב שאומרים והוא רחום ערבית ושחרית בשביל שהי' מקריבין התמידין שהי' מכפרים אנו מתפללים שיכפר עונותינו. ובליל שבת אין אומרים והוא רחום לפי שלא היו מקריבין אברי תמיד בליל שבת משמע בחול אומרים בלילה והוא רחום שהיו מקריבין אברי תמיד שהיו מכפרים כמו שכתב על התמידין ואח"כ כתב ובתפלת ערבית אין מה יכפר ותקנו לומר והוא רחום ע"ש משמע שבשביל דבלילה אין קרבן שיכפר אומרי' והוא רחום:

סימן רלח

הרמב"ם בפ"ד מהל' ת"ת הלכה י"ג כתב דעיקר למוד התורה בלילה וכן הוא ביו"ד סי' רמ"ו סעי' כ"ג וצ"ע דאיתא בעירובין דף ס"ה ע"א אמר רנב"י אנן פועלי דיממא אנן רב אחא ב"י יזיף ופרע וכתב מהרש"א שם בח"א נן פועלי דיממא משום דעיקר למודו ביום שמחדד יותר ולימוד הלילה אינו אלא פריעה על מה שביטל זמנה ביום ע"ש:

סימן רלט

מג"א ס"ק ב' ומברך כו' נגד דעת הרב"י כו' ולפענ"ד עוד צ"ע על רמ"א דמשמע דהוי משום שמירה ובסי' תפ"א כתב רמ"א דבליל פסח יקרא על מטתי רק שמע ולא שאר דברים שקורין משום שמירה וע"ש במג"א ס"ק ב' דמשמע דרמ"א מיירי שקרא כבר הק"ש בבהכ"נ בזמנה וכיון דפסק כאן דשמע משום שמירה א"כ אין צריך לומר בליל פסח שמע כמו שאין צריך לומר שאר דברים שהם משום שמירה:

סימן רמ

מג"א ס"ק א' הטיילים כו' ומשמע בגמ'. נר' שכונת מג"א דבכתובות דף ס"ב ע"א הטיילין בכל יום כגון ר"ש בר שילת א"כ מוכח אפי' ת"ח מותר בכל יום אבל באה"ע סי' ע"ו כתב הב"ש ס"ק א' אבל ת"ח אף שאינו מוטל עליו שום מלאכה כו' מ"מ התורה מתיש כחו ומ"ש בש"ס כגון רבי שמואל בר שילת לדוגמא נקט כגון ר"ש ולא ר"ש עכ"ל וכן נר' מהרמב"ם בפי"ד מהל' אישות הל' א' ת"ח עונתן פעם אחת בשבת מפני שת"ח מתיש כחן ע"ש וצ"ע על הב"ש דא' בגמ' שם מאי טיילין אמר רבא בני פירקי ופי' רש"י תלמידים שהרב מצוי בעירן ולנים בביתם ע"ש והכא לא נקט כגון משמע דבני פרקי בעצמם ואע"ג שאביי פריך שאינם לנים בבתיהם מ"מ אגופא דדינא לא חלק:

סימן רמב

מג"א ס"ק א' לכבד כו' וראי' ממשנה כו' עי' מחה"ש ששם היקל ר"ש ב"ג על דברי תורה לפי' רש"י שם ע"ש וצע"ק שהראב"ד בפ"א מהל' מחוסרי כפרה הל' י' סובר שרשב"ג סובר שמצד הדין אין השאר עליהם חובה והמל"מ כתב שם שרשב"ם ותוס' סוברי' כראב"ד ע"ש ולראב"ד וסיעתו אין ראי' משם ולפענ"ד צ"ע על הראי' אפי' לדעת רש"י והרמב"ם דשם התיר רשב"ג איסור שהוא בשב ואל תעשה שלא יאכלו קדשים בטומאת הגוף שבכרת כמו שפי' רש"י שם אבל כאן שיבטל כבוד שבת זה בשביל שיתרבה כבוד שבתות אחרים מנא לן דגזרי' כן ומאי אולמא דשבתות אחרים משבת זה ובסי' של"ד כתב מג"א ס"ק ג' דאין מתירין איסור דרבנן שלא יבא לשאר איסור דרבנן ומחה"ש כתב שם בשם הרב"י שאין מתירין איסור דרבנן בשביל שני איסורי דרבנן ע"ש: שם ס"ק ב' שהשעה כו' ומ"מ אם כו' פי' מחה"ש דלהרמב"ם נמי לרבנן ממעט בסעודת שבת דקיי"ל כר"ע ע"ש וצ"ע דלהרמב"ם אומרים לו מה שיאכל במ"ש יאכל בשבת א"כ לא יחסר לו מסעודת שבת ואין צריך למעט מסעודת שבת רק שלא יאכל במ"ש ואפשר דנ"מ דאם העני לא אכל בליל שבת ויש לו ב' סעודות לשבת ולמוצאי שבת שאל יטול כדי לאכול ג' סעודות ביום השבת כדאי' בסי' רצ"א סעיף א' רק יאכל ב' סעודות בשבת בשביל עשה שבתך חול דקיי"ל כר"ע:

סימן רמג

מג"א ס"ק ב' שדה כו' יצטרך לשלם כו'. המעיין בהרב"י יראה דלהכי במרחץ או תנור אסור מדינא לשכור א"י שיעבוד כל השנה ויהודי יטול כל הריוח משום דאם לא עשה

א"י מלאכה בשבת יפסיד ישראל ריוח של אותו היום אע"ג דא"י עשה בשביל שכירתו כמו בשכיר יום שאסור אע"ג שעשה בשביל שכירתו ולא הותר רק בשדה שאף אם לא יעשה א"י בשבת לא הפסיד ישראל כי ישלים המלאכה ביום אחר וצ"ע דמג"א שכתב משום שאף אם לא יעשה יצטרך לשלם לו:

סימן רמד

מג"א ס"ק ח' חוץ כו' ביו"ד סי' קמ"א כו'. והש"ך שם בס"ק כ"ז כתב בשם רבינו ירוחם דגם ברבים מכוער הדבר:

שם ס"ק י"ב מיהו כו' דע"כ מר זוטרא כו'. דהרב"י כתב בשם הראב"ד דמר זוטרא מועד קטן דף י"ב ולא רצו לכנס בו לא הי' קבלנות גמור שהיו לוקחים תבן ממר זוטרא כאיכא דאמרי שם אבל בקבלנות גמור מותר חוץ לתחום אפי' אדם חשוב וכן פסק הטור בסי' תקמ"ג דאם נבנה באיסור נכון להחמיר שלא יכנסו בו וכתב הרב"י שם שפוסק כא"ד דסיועי סייע בתיבנ' דנבנה באיסור וכן כתב הט"ז פה א"כ אם התנה עם הא"י שלא לעשות בשבת והא"י עושה בע"כ אין איסור בבנין ומותר ליכנס בו וא"כ אם את"ל שמר זוטרא התנה עם הא"י שלא לעשות כיון שמסייע לא"י הוי נבנה באיסור:

סימן רמה

מג"א ס"ק ב' אם מעט כו' אבל אסור וכתב המח"ש בשם הב"ח דכתב דרש"י מודה בזה ע"ש וצ"ע דבע"ז דף כ"ב ע"א פי' רש"י ואם באו לחשבון לאו אהתנו מתחלה קאי ע"ש וא"א דבכה"ג שכתב מג"א סובר רש"י דאסור בהתנו אמאי כתב רש"י דבאו לחשבון לא קאי אהתנו וכן כתבו תו' שם דבהתנו מותר בכל ענין:

שם ס"ק ג' וחלקו כו' וז"ל רש"י. עי' מחה"ש וצ"ע דרמ"א דמתיר בחלקו סתם אמאי לא כתב נמי שקבלו סתם כי אע"ג שפסק רמ"א איבעי' סתמא בע"ז שם לקולא הא פי' רש"י דאיבעי' מיירי שקבלו וחלקו סתם:

סימן רמו

סעיף א' ברמ"א ומותר להשאיל כו'. קשי' לי אע"ג שנאמר שמותר בכה"ג שלא נראה כשכירות כמבואר בהרב"י הובא במחה"ש בס"ק ד' מ"מ כיון שא"י יחזיר וישאיל לו הוי שכירות כדאמרי' בב"מ דף פ"א ע"א השאילני ואשאילך הוי שומר שכר וכיון דהוי כשכירות אינו מותר אלא בהבלעה וברמ"א שמותר להשאיל אפי' על שבת לבד וצ"ע:

שם מג"א סק"ח שאדם כו' ובתוס' דע"ז כו'. ורש"י שם פי' שמזונותי' על הישראל ע"ש משמע ששכירות לא קני כלל:
שם ס"ק ט' יפקירנה דד"ת הפקר כו'. מ"ש מחה"ש דבשבת מועיל הפקר בינו לב"ע כי מסתמא לא יעבור על שביתת בהמתו ע"ש בתוס' שבת דף י"ח ע"ב בד"ה דמפקר' כו' לא משמע כן שכתבו על גיגית כו' לב"ש דמהני הפקר בפ"ע דמסתמא מפקיר ואפ"ה כתבו דלא מהני במשכיר סוס לנכרי מפני שהדבר מפורסם ע"ש ובב"מ דף ל' ע"ב כתבו תוס' בד"ה אפקרה דגבי גיגית אנן סהדי דמפקר להו בלבו שלא יעשה איסור שביתת כלים עכ"ל ולפ"ז גם בשביתת בהמתו כשמשכירה לא"י איכא נמי אנן סהדי וקצת קשה בגמ' שם במעשה דר' ישמעאל בר' יוסי דאמר לכ"ע אפקרנהו ולך לא אפקרנהו והי' אומר דבר שאינו אמת כדאי' שם שהי' מפקיר לכ"ע וגם לדידי' ואמאי הי' צריך לזה הי' לו להפקיר בינו לב"ע ולדעת הרמב"ם שסובר דהפקר לב"ע לא מהני רק בשבת משום דמסתמא הפקיר כמו שכתב מחה"ש א"כ ניחא דאם הי' ר"י בר' יוסי מפקיר לב"ע לא הי' אדם יודע מההפקר ולא מהני הפקר אבל לרא"ש הובא במחה"ש שסובר שההפקר מהני לב"ע קשה שהי' יכול ר"י בר' יוסא להפקיר בינו לב"ע:
שם ס"ק י"ב אין אדם כו' שאסור מדרבנן. פי' מחה"ש בסי' ש"ה כל שבחבירו פטור אבל אסור בבהמה מותר לכתחילה ע"ש וצ"ע דבסי' תצ"ה סעי' ד' אין מוציאין משא על הבהמה ביו"ט דאסור מדרבנן כמ"ש המג"א שם אע"ג דאדם בכה"ג נמי אינו אסור אלא מדרבנן ולפענ"ד כונת מג"א לדחות הראי' מש"ל הובא במחה"ש דאע"ג דמוזהר על שביתת בהמתו ביו"ט אפ"ה אין צריך למחות לא"י שמביא משאות על הבהמה ביו"ט כיון שאין אסור רק מדרבנן:

סימן רמז

מג"א ס"ק ב' אי לא כו' כיון שכתב ידו כו'. קשי' לי דא"כ מאי פריך הגמ' שבת דף י"ט ע"א והלא קצץ ופי' רש"י ואמאי אסרי ב"ה הא אינהו שרו לעיל ע"ש דילמא ב"ה לא מתיר רק בשאר מלאכות בקצץ אף אם עושה בשבת אבל באיגרות כיון שהא"י נושא כתב ידו של ישראל אסרו ב"ה אפי' בקצץ אם הא"י הולך בשבת וצ"ע וקצת קשה לי מה מהני בי דואר שאיש ממונה שולח הכתב כיון שניכר שהוא כתב יד של ישראל אם כן יאמרו שהישראל נותן לבי דואר בשבת להוליך הכתב:
שם ס"ק ד' ואפי' כו' ביום ב' או ג' שרי כו'. אבל הרמב"ם מפ"ו מהל' שבת הל' כ' שכתב שאסור לשלוח לעולם ע"ש:

שם ס"ק ח' מותר כו' ולכן נ"ל כו'. וקצת קשה דא"כ נמי קשה על ר"י שלא נמצא כתב ידו ביד א"י ומשמע שם בברייתא אפי' בד' וה' לא נמצא כתב ידו ביד א"י ואמאי לא נתן לא"י ההולך מאליו דהא אם לא ימצאנו לא ילך הא"י אחריו:

סימן רמח

קשי' לי בפסחים דף נ' ע"ב בני ביישן נהוג דלא הוי אזלין מצור לצדן במעלי שבתא אתו בניהו קמי דר"י אמרו אנן לא אפשר לן ופי' רש"י יום השוק בצידון בע"ש וכן פי' רש"י בשבת דף י"ט ע"א ומצור לצידון מהלך יום ובע"ש יום השוק וקשה אם יום השוק בע"ש והי' מהלך יום מצור לצידן א"כ באו לצידן כשעבר יום השוק אח"כ ראיתי שהמח"ש בסי' רנ"א ס"ק א' הרגיש בזה ומתרץ דמהלך יום ל"ד אלא רוב היום ע"ש והוא דחוק שילכו לשם בשביל מעט היום ועוד דמג"א כתב בס"ק ה' רק כשיש רוח טוב הולכין ביום אחד משמע דברוח מצוי' יש יותר ממהלך יום:

שם מג"א ס"ק א' לדבר כו' בשבת אסור כו'. וצ"ע בסי' רמ"ט כתב הטור דמלחמת מצוה מתחילין אפי' בשבת וכתב הרב"י דנלמד דלדבר מצוה מפליגין בספינה וכאן כתב מג"א דאין מפליגין בשבת לדבר מצוה א"כ ה"ה מלחמה אסור בשבת:

שם סעיף ב' הא כו' עשרה טפחים. קשי' לי בשבת דף ק' ע"ב אמר ר"ח ורבה בר ר"ה כרמלית משפת מיא משחינן וכן פסקי' בסי' שמ"ה סעי' י"ח וסי' שנ"ה סעי' א' ואמאי אמרי' לענין תחומין דמשחי' במים מארעא ואם המים עמוקים עשרה מותר:

סימן רמט

מג"א ס"ק ג' סעודת כו' וצ"ע דכ' בסי' תמ"ד כו'. והקשה אבן העוזר דלטעמי' תקשה נמי על הברייתא דף מ"ט דאתי' כמ"ד שהוא רשות וקשה דרשות אפי' בע"ש אסור לכ"ע אע"כ דעושה סעודה שרגיל בימי חול ע"ש וצ"ע דנר' דהא דאית' בש"ע שאינו רגיל בחול אין פירושו ביותר מאכלים מסעודת חול אלא פירושו קביעת סעודה שעושה בשביל דבר בשביל אירוסין או מילה וכדומה ואין רשאי לאכול בע"ש אלא כשאוכל כמו בחול להשביע רעבונו כי בסעודה שעושה בשביל דבר גזרי' שמא ימשך וכן נר' לפענ"ד מוכח בטור ובהרב"י דטור כתב אסור לקבוע סעודה וכתב הרב"י דהטור למד זאת מגיטין דף ל"ח ע"ב שנעקר משפחה שהי' קובע סעודה בע"ש דאע"ג דהלכה כר"י דאוכל עד שתחשך קביעות סעודה שאינו רגיל בחול אסור ע"ש וקשה מנא לן להרב"י דאסור דוקא בסעודה שאינו רגיל דהא בטור ובגיטין שם איתא סתם קביעת סעודה א"ו דגם כונת

הרב"י וש"ע שאינו רגיל דהיינו קביעת סעודה בשביל דבר א"כ קביעת סעודת אירוסין אסור אפי' אם אוכל דבר הרגיל ומה שמקשה אבן העוזר דאפי' למ"ד סעודת אירוסין רשות שרי נר' לתרץ כמו שכתב מג"א סעודה שזמנה היום מותר ובאין זמנה היום אפי' סעודת מצוה כגון פדיון הבן שעבר זמנה אסור כמ"ש מג"א ס"ק ה' ואין חילוק בין רשות למצוה רק שסעודה שזמנה היום מותר ובאין זמנה היום אסור ולפענ"ד אפשר לתרץ קושי' המג"א מסי' תמ"ד דיש לחלק בין ע"פ לע"ש כמו שכתב מג"א בסי' תרל"ט ס"ק י"ב דבע"פ שאין יכול לאכול לאחר זמן איסור חמץ רק מצה עשירה דאין משביע כ"כ ומשעה עשירית אסור לאכול אפי' מצה עשירה כדאי' בסי' תע"א סעי' א' א"כ ליכא למגזר שימשוך הסעודה כל היום אבל בע"ש דמותר לאכול פת כל היום מצד הדין א"כ איכא למיחש שימשוך סעודת אירוסין עד שתחשך:

שם וע"ק דבסי' תקמ"ו כתב כו' לא הבינותי דשם אית' דעושה הסעודה ברגל ע"ש במג"א רק דמותר לישא ערב הרגל ע"ש:

סימן רנ

מג"א ס"ק א' ישכים אע"פ שכל מעשיו כו'. עי' מחה"ש אבל מהרש"א בח"א בביצה שם מפרש שהלל מדה אחרת שיותר טובה ומעולה דהיינו מדת הבטחון שבוטח בהקב"ה שיזדמן לו נאה ממנה לשבת וקאמר שכל מעשיו היו לש"ש שאל תאמר שהי' ח"ו בהלל מדת רעבתנות וע"כ אמר שהרי כל מעשיו היו לש"ש יש לנו לומר שגם זה הי' לש"ש ממדת הבטחון עכ"ל ולפענ"ד גם ב"ה מודה שאם נזדמן דבר שאינו רוצה לאכול בחול רק בשבת שמחויב לקנות ביום א' ולזרז עצמו למצוה אבל במה שהחמיר ב"ש להניח דבר שרוצה לאכול בחול על השבת הי' להלל מדה אחרת כי לא רצה לצער עצמו בחול כי הנזיר נקרא חוטא על שציער עצמו מן היין ולכן אמר ברוך ה' יום יום לברך לה' על הטובה של כל יום ויום ובזה אוחז מדת הבטחון שיזדמן לו ית' לשבת והוא על דרך שאית' ברכות דף מ' ובסוכה דף מ"ו תן לו כל יום מעין ברכותיו ולפ"ז אין ראי' מרש"י בחומש שכתב מג"א דרש"י מיירי בדבר שקונה רק לשבת ולא לימי החול ובזה ב"ה מוד' דקונה ביום א':

סימן רנא

מג"א ס"ק א' העושה כו' העיר וחנויותיה עי' מחה"ש שפי' בדוחק ולפענ"ד כונת מג"א מדקאמר לבטל העיר ממלאכה וחנויות מפרקמטיא א"כ ש"מ דפרקמטי' לאו בכלל

מלאכה דאי פרקמטי' בכלל מלאכה למה נקט פרקמטי' כלל א"כ כשאמרו בפסחים דף נ' העושה מלאכה בע"ש אין רואה סימן ברכה ולא נקט פרקמטי' אין פרקמטי' בכלל מלאכה ופרקמטי' מותר:

שם ס"ק ב' מן כו' אין עונשין. וכתב מחה"ש דליכא איסורא וקשה דבסי' תקפ"ה סעי' י"ב כתב מג"א דליכא איסורא כיון דצורך מצוה משמע דבליכא מצוה איסורא איכא ובזה מתורץ קושי' הט"ז שם בס"ק ז' שמקשה דבמוכר ס"ת אין סימן ברכה ואיסור נמי וגבי שכר המתרגומין נמי אין סימן ברכה וליכא איסור ע"ש ולפ"ז דמתרגם שעושה מצוה אע"ג שאין בו סי' ברכה אבל ליכא איסורא:

שם ס"ק ד' מנחה כו'. הרב"י כתב שנראה כפי' רש"י דמיירי במנחה קטנה דאי כדברי הר"מ דמיירי במנחה גדולה משום חצי שעה חילוק שיש ביניהם לא הוי שביק מלמיתני בהו חצות עכ"ל ולפענ"ד קשה לפירש"י ש"י דמיירי במנחה קטנה אמאי צריך הגמ' לומר התם ממנחה ולמעלה הוא דאסור סמוך למנחה לא הכא מחצות כיון דמיירי במנחה קטנה א"כ אפי' אי הוי אסור נמי סמוך למנחה קטנה אפ"ה יש הפרש רב בין ע"פ לשאר ערבי שבתות ויו"ט מחצות עד סמוך למנחה קטנה והו"ל לתרץ בקיצור הכא בחצות והתם במנחה קטונה א"ו מוכח דאיירי במנחה גדולה ואין הפרש רק בע"פ מחצות ובע"ש ובעיו"ט ממנחה גדולה ועל דברי הרב"י קשי' בפסחים דף צ"ט ע"ב פריך הגמ' מאי ארי' ע"פ אפי' ע"ש ועיו"ט נמי ומשני הגמ' התם בע"ש ויו"ט מן המנחה ובע"פ סמוך למנחה ע"ש, אלמא אע"ג שאין ביניהם כי אם חצי שעה שנה התנא מן המנחה ולא קתני הלשון כמו שנקט במתניתין גבי ע"פ:

סימן רנב

מג"א ס"ק ה' להחמיר כו' פשט העני. ופי' מחה"ש דבעה"ב פטור ומותר אע"ג דאיכא מראית העין שיחשדו לבעה"ב שצוה לעני להכניס א"ו דלא חיישי' לזה ולפענ"ד אפשר לחלק דשם מיירי שעני הוא ישראל ובוודאי עושה מדעת עצמו כי אם אין דעתו לכך לא ישמע מבעה"ב לעבור עבירה ונר' דמשום זה נמי אין שליח לדבר עבירה כי השליח בוודאי עושה זאת מדעת עצמו כי אם אין רצון השליח לא ישמע למשלח לעבור עבירה אבל שאר שליחות עושה רק מפני רצון שולחו לכן הוי השליח כמותו וכן משמע מרש"י קדושין דף מ"ב ע"ב ד"ה אין שליח חשוב לדבר עבירה שיתחייב שולחו אלא הרי הוא כעושה מעצמו ע"ש אבל הכא גבי א"י נוכל לומר שיחשדו לישראל שצוה לא"י להוציאו:

שם ס"ק י"ג ואם כו' ללובשו בלא"ה כו'. צע"ק בביצה דף ט"ו ע"א ר"י אוסר בשחור מפני שצריך לצחצחו דהיינו להחליקו כמו שפי' רש"י א"כ ש"מ דאע"ג שיכול ללבשו אם אין מחליקו הוי אינו ראוי:

שם ס"ק ט"ו שעושה כו' בעיר כו'. ונדפס בצידו בשם פר"מ בעיר שרובה א"י מותר אבל המח"ש גורס בעיר שרובה ישראל מותר וקשה דבסי' תקט"ו סעי' ו' איתא שאסור ובמק"ח נמי גורס ובעיר שרובה ישראל ולא כתב אי אסור או מותר ולפענ"ד צדקו גירסת הפר"מ דבסי' תקט"ו סעיף ו' ברמ"א דמחצה על מחצה נמי אסור א"כ אפי' אי גרסי' רובה ישראל אסור קשה דהא מחצה על מחצה נמי אסור:

שם ס"ק ט"ז דאין כו' אבל למ"ד כו'. וצ"ע דתוס' שם ד"ה ולימא כתבו דלרבה אפי' ב"ש לא אסרי רק היכא דעביד מעשה ע"ש:

שם ס"ק י"ז וטוענין כו' כמ"ש התוס' כו'. צ"ע למה צריך ראי' מתוס' הא משנה מפורשת דף י"ח ושוין אלו ואלו כו' ותוס' בד"ה ולימא לא כתבו רק דלרבה ניחא בפשיטות דב"ש מודה בקורת בית הבד אלא ניחא גם לרב יוסף דב"ש מודים משום דאתי ממילא טפי מכל הנך דמתניתין ע"ש אבל פשיטא דכ"ע מודים דב"ש מודים דטוענין וצ"ע על המג"א שכתב בפשיטות דב"ש מוד' כמ"ש התוס' ובדף י"ט בד"ה ר' ישמעאל כתבו תוס' דר"ע חולק על תנא דמתניתין וסובר דב"ש מחולק נמי אקורת בית הבד כמו שפי' מהרש"א שם וצ"ע גם על המרש"א שכתב דהלכה כר"ע מחבירו ע"ש ובגמ' שם ח"י ע"ב פסק בגמ' כר' ישמעאל ולא כר"ע ע"ש וצ"ע:

סימן רנג

מג"א ס"ק ה' לסמוך כו' לסברא השני' וכו' וצ"ע מדברי תוס' דף ל"ז ע"א ד"ה מהו לסמוך כו' ואי מתני' להשהות תנן קא בעי לשהות ולהחזיר ע"ש וכיון דפשט הגמ' להתיר א"כ אפי' לדעה ראשונה מותר להחזיר שם ס"ק י' ותנורים כו' של נחתומין וכתב מחה"ש לפי שהנחתום אופה בו תדיר חומו יותר משאר תנורים וצ"ע דא"כ למה אמרו גבי כופח בהוסק בגפת ובעצים הרי הוא כתנור הא כופח הוי ככירה רק שיש בו רק שפיתת קדירה אחת כמו דאית' דף ל"ח ע"ב ולא דמי לתנור של חתומין דאופין בו תדיר: שם ס"ק י"א אסור כו ולב"ב פשיטא דאסור אע"ג לאחרים שרי' וכ"כ הט"ז ביו"ד סי' צ"ט ס"ק י' וצ"ע דהרא"ש בפרק כירה אות א' כתב על דאיבעי' שם בדף ל"ח ע"ב עבר ושיה' מספקי' לי' אי גזרו דוקא לאותו ששהה אבל לבני ביתו לא כו' ע"ש משמע דלהמרדכי כי דסובר דפסקי' לקולא כמו שכתב הרב"י אפי' לבני ביתו מותר:

שם ט"ז ס"ק ד' מותר כו' ואני תמה כו'. המח"ש בס"ק ו' מתרץ בשם ת"ש די"ל דשתי כירות חמירה מסמוכה דעומדת ע"ג גרופה וסליק לה הבלא וסמוכה בצד כירה שאינה גרופה ע"ש ולפענ"ד נר' דס"ד דהא בחד כירה אם גורף הגחלים במקום אחד ובשאר הכירה נשארו הגחלים שאסור להשהות כדאי' בש"ע שהוציא ממנו כל הגחלים ואפילו במקום הגרוף אסור בכה"ג א"כ ס"ד דשתי כירות ה המתאימות דליחשבי כחד כירה ואסור להשהות או להחזיר על אות' הכירה הגרוף עד שיגרוף גם האחרת קמ"ל כיון דדופן מפסיק בין שתי כירות לא הוי ככירה אח' ומותר לשהות בגרוף:

שם מג"א ס"ק ל"ב יש כו' שהקטניות בכ"ש כו'. מדברי מחה"ש שכתב הקטניות עי בישול מתדבקים משמע שקטניות הם עבים והנה בדבר גוש כתב הט"ז ביו"ד סי' צ"ד ס"ק י"ד בשם או"ה דדבר גוש מבשל בכ"ש וכן יראה דעת הש"ך בסי' ק"ה ס"ק ח' ע"ש אבל הפ"מ בסי' צ"ד כתב בשם מנ"י דגם או"ה סובר דאינו מבשל רק מפליט ומבליע וכן כתב החו"ד בסי' צ"ד ס"ק כ"ו ע"ש ומדברי מג"א הכא נר' נמי דסובר דאינו מבשל דאל"כ כיון שהקטניות בכ"ש נשארו בחום כ"כ דמבשל א"כ לא הוי בישול כשמערה עליהם רוטב דמחה"ש כתב דהוי בישול כשמערה הרוטב כיון שכ"ש אינו מבשל א"כ מוכח דמג"א נמי סובר דגוש אינו מבשל בכ"ש:

שם המחה"ש בס"ק ג' כתב דצריך לקטום כל הגחלים דרק שדי בכיסוי קלוש ודק ע"ש מדברי הרב"י לא משמע כן שכתב בשם הי רושלמ' דקוטם א"צ לקטום שלא ניכר שם אש כלל וכן גבי גריפה כתב בשם הרמב"ם שאינו גורף אלא רוב האש ע"ש:

סימן רנד

מג"א ס"ק ג' ויתקשה כו'. כתב מחה"ש דלדעת הג"ה דס"ל כרש"י אם טוח בטיט אפי' בקדרה שרי וקשי' לי למה כתב רמ"א ויש מחמירין דהיינו דעת רש"י שמחמיר דגדי בעי תנור סתום הא יש ג"כ קולא לרש"י דבבשר שור או עז או גדי מהני טוח בטיט ולהרמב"ם לא מהני ועי' בט"ז ס"ק א': שם סעיף ב' אין צולין כו' הרב"י כתב דלדעת רש"י וסיעתו בסי' רנ"ג דשרי להשהות כשנתבשל כמאכל ב"ד קמ"ל מתניתין אין צולין דף י"ט ע"ב דשרי להשהויי כדין קדרה דכל שנתבשל כמב"ד שרי לשהויי וצ"ע א"כ עיקר חסר במשנה דנקט סתם אין צולין ובגמ' דף כ' מפרש כדי שיצולו היינו כמאכל ב"ד ועוד קשיא לי דאמאי צריך למתניתין לאשמעי' דמותר כמב"ד דהא אפילו בכירה שרי לשהויי בשיעור כמב"ד מכ"ש בצלי דהא לרי"ף וסיעתו שאוסרים בשיהו בכירה בשיעור כמב"ד אפ"ה מתיר בצלי כמו שכתב בשם הרי"ף והר"ן ולפענ"ד נר' פשוט דלרש"י אתי

המתניתין לאשמעי' דבצלי אפי' בחי אסור לצלות עד כשיעור מאכל ב"ד כמ"ש בס"א אע"ג דבכירה מותר להשהות בחי אפי' אם לא הגיע כשיעור מאכל ב"ד:
שם מג"א סקט"ו פניו כו' שדעת הטור כת"ק כו' עי' המחה"ש שהאריך ולפענ"ד נר' דלכן כתב הרב"י שדעת הטור לפסוק לחומרא כר"א פניו המדובקים בתנור שפני' כלפי האור ממהר לקרום ומה שכתב הטור פניו כלפי האור קאי אחררה עי' בהרב"י משום דקשי' להרב"י דאי אמרי' דפני המדובק בתנור ממהר לקרום האיך כתב הטור שיקרמו פני' המדובקים בתנור דהיינו קולא או פני' כלפי האור למה צריך לאשמעינן פני' כלפי האור דהא מותר בפני' כלפי תנור דממהר לקרום וליכא לפרושי דפני' כלפי תנור קאי אפת ופני' כלפי האור קאי אחררה דזה אינו דהא חררה קיל מפת כמו שכתב מג"א ומחה"ש בשם לבוש לכן מפרש הרב"י דהטור נקט לחומרא פני' כלפי התנור דאינו ממהר לקרום ומ"ש הטור פני' כלפי האור קאי אחררה דקיל מפת וסגי בפני' כלפי האור:
שם ס"ק ח"י אסור לו דרדי' שבות כו'. וצ"ע דבס"ק כ"ג כתב מג"א דאפילו בתנורים שלנו דליכא שבות אסור לרדות:
שם ס"ק כ"ב מותר כו' הקשה כו'.
ולפענ"ד לתרץ דשם גבי ערל הזאה ואיזמל העמידו דבריהם דהוי שב ואל תעשה אבל הכא שעשה מעשה שהדביק פת בתנור ואם לא התירו לרדות הי' עובר למפרע כשהדביק ע"י מעשה איסור סקילה וכן מחלק הגמ' בברכות דף כ' ועוד יש לומר דאע"ג שהעמידו דבריהם במקום כרת באיסור סקילה דחמיר מכרת לא העמידו דבריהם ואפי' בשוגג חמיר שגגת מיתה משגגת כרת דבכתובות דף ל"ה ע"א אמרי' דר' יוחנן סובר דחייבי מיתות שוגגין פטורין מלשלם ומתניתן דהבא על אחותו מוקי ר"י בלא אתרו בי' דהוי שגגת כרת דחייב בתשלומין א"כ מוכרח דשגגת מיתה חמור:

סימן רנה

קשיא לי בשבת דף כ' ע"א מאי רובן אמר רב רוב כל אחד כו' ופ' רש"י כל עץ ועץ ולא תימא כיון שאחזה ברוב מנין העצים וקאמר בגמ' עץ יחידי רב אמר רוב עביו ואמרי לה ברוב היקפו ע"ש וקשה דהא אפי' בעצים הרבה בעי רב רוב כל אחד וע"כ או רוב עביו או רוב היקפו ובגמ' משמע דעץ יחידי יש לו דין אחר מהרבה עצים:
שם המח"ש בס"ק ב' כתב לעיין במוהר"ם לובלין בשבת דף י"ח ע"ב ועיינתי שם דמקשה על האי דת"ר לא תמלא אשה גזרה שמא יחתה בגחלים דלטעם זה אין אסור אלא לכתחילה ובברייתא קתני אם עשה כן אסור למ"ש בכדי שיעשו ופירשו שלא יהנה

ממלאכת שבת ומאי מלאכת שבת איכא ומתרץ בדוחק ע"ש ולפענ"ד לא קשי' מידי דהרב"י בסי' רנ"ד כתב על האי דתורמסין שאסורין למ"ש אפי' בשוגג כדאסיקנא בפ' כירה משרבו משהין במזיד גזרו על השוכח והנה בפ' כירה דף ל"ח ע"א בהשהה קדרה ע"ג כירה ג"כ לא עשה איסור בשבת רק שעבר אדרבנן שאמרו לא ישהה גזירה שמא יחתה ואעפ"כ אסור עד מ"ש וא"כ ה"ה בההיא דתורמסין דאסור שמא יחתה אסור עד מ"ש ורש"י שפי' שלא יהנה ממלאכת שבת דכיון דחכמים אסרו בישול זה אע"ג שבישל מעצמו בשבת הוי לי' כנהנה ממלאכת שבת שאסור מדרבנן במלאכה זו:

סימן רנו

הרא"ש סוף פרק במה מדליקן וז"ל מכאן משמע שקבלת שבת אין חלון בהדלקת הנר שהרי אחר שהדליק יוכל לצלות ע"ש ולולי דברי הרא"ש אשר דלאו ראי' דשם בגמ' איתא סילק המסלק הטמין המטמין והדליק המדליק ושוהה כדי צליית דג קטן או כדי להדביק פת בתנור ותוקע ושובת ע"ש והנה ע"כ כדי להדביק פת בתנור דצריך שהות כדי שיקרמו פני' כדאי' דף י"ט ע"ב וכן כתב הה"מ בפ"ה מהל' שבת הל' י"ט א"כ נוכל לומר שקודם הדלקת הנר היו מניחין הדג לצלות וגם הדביק פת בתנור כמו שנקט המי סילק המסלק והטמין המטמין קודם הדליק המדליק ומה גבי סילק המסלק צריך קודם הדלקת הנר אע"ג שאינו אסור לסלק בשבת רק משום שמא ינענע הגחלים כמו שכתב מג"א ס"ק י"ח מכ"ש לצלות דג או להדביק פת בתנור שהי' בתקיעה ג' קודם הדלקת הנר ומה שאית בגמ' שהי' שוהה לאחר תקיעה ג' כדי צליות דג קטן או כדי להדביק פת היינו שהיו שוהין כדי שיצלו הדג מבעוד יום ושוהה כדי שיקרם הפת אבל הצלי' להניח הדג לצלות וכן הדביקת פת בתנור הי' כבר קודם תקיעה ג':

סימן רנז

מג"א ס"ק א' אין כו' דשמא ימצא כו'. כן פי' רש"י שבת דף ל"ד ע"א ד"ה גזירה ע"ש וקצת צ"ע דבדף ל"ח ע"א אמרי' מבשל דלא אתי לערומי ופי' רש"י דלא נחשדו ישראל על השבתות ע"ש ואמאי חשו רבנן כאן בהטמנה שיבשל קדרה צוננת:
שם ס"ק ב' טומנין כו ועסי' תר"ט כו'. עי' מחה"ש אבל עטרת זקנים כתב שם דלכך אין להטמין מעיו"כ למוצאי יו"כ שיהי' נפשו עגומה עליו כמו שפי' רש"י שבת דף קט"ו גבי קניבת ירק א"כ מותר להטמין מע"ש למ"ש דלא שייך טעה זה:

שם ס"ק י"ד מותר כו' בכ"ר אם נתקרר כו' וצע"ג דבגמ' דף נ"א ע"א איתא פינה ממיחם למיחם מותר השתא אקורי קא מיקר לה כו' ופי' רש"י אקורי מיקר לה במתכוין וכ"כ הרב"י בשם הר"ן דדוקא כשפינן לקררן במתכוין והרמב"ם כתב דשרי משום שפינהו מכ"ר ע"ש אבל כשהוא בכ"ר ולא פינן בוודאי לכ"ע אסור אע"ג שנתקרר קצת דאם מהני נתקרר א"כ למאי כתבו כלל כשפינן דבפינן ג"כ נתקרר א"כ הו"ל לומר נתקרר א"ו דלא מהני נתקרר בלא פינן:

סימן רנח

מג"א קדרה כו' יש לה דין שיהוי ופי' מחה"ש דהמג"א מפרש דלהכי הוצרך הרב"י לטעם דבקדרה חומה מתמעט דאזיל לשטתי' בסי' רנ"ג סעי' א' דקדרה עומדת ע"ג גחלים אע"ג שמגולה למעלה מקרי הטמנה כו' ע"ש ולא אוכל להבין דש"ע בסי' רנ"ג סעי' א' כתב וכ"ז בענין שיהוי שהקדרה יושבת על כסא של ברזל כו' ואינה נוגעת בגחלים אבל הטמנה ע"ג גחלים כו' ומדנקט שהקדרה אינה נוגעת בגחלים משמע שכסא של ברזל או אבנים נוגעים בגחלים והקדרה עומד' עליהם ולא מקרי הטמנה א"כ ה"ה הכא שהניח ע"ג קדרה חמה והעליון לא נגעה בגחלים לא מקרי הטמנה אלא שיהוי להמחבר א"כ אין צריך לטעם דחומה מתמעט ודברי ט"ז קשים קצת שבתחילה כתב דברי הרב"י שחומה מתמעט ולסוף כתב שש"ע כתב אין זה כטומן כיון שרק מונח עליו:

סימן רנט

לא אוכל להבין דברי תוס' שבת דף מ"ח ע"א ד"ה כי מפני כו' וא"ת כו' ותירץ ר"י כו' ואומר רשב"א כו' וקשי' לי מדנקט תוס' בקושי' דמתניתין איירי אפי' בטמן ולכן קאמר בגמ' שם דגם רבא סבר דאפי' טמן אין מטלטלין ע"ש א"כ מאי קאמר תוס' דרבא קאמר בגיזי צמר טמן בהן מטלטלין דהא הגמ' ידע הכא דרבא לא יאמר כן דהא הגמ' ידע דמוכח ממתניתין דאפי' טמן אין מטלטלין ועוד קשיא על תוס' דלמאי דמשני רבינא ה"נ מיירי במוכין של הפתק א"כ חזר קושי' תוס' למקומו מאי קבעי הא תנן במתניתין שאין מטלטלין כיון דאיבעי' של הגמ' בשל הפתק ומתניתין נמי איירי בשל הפתק לרבינא ובדוחק נוכל לתרץ דלא נוכל לפשוט ממתניתין משום דגיזי צמר של הפתק חשיבי טפי ממוכין של הפתק וכמו שמחלק תוס' בין גיזי צמר למוכין שאין של הפתק אבל קשי' דכיון דבעי' מיירי בשל הפתק ואביי שאוסר אוסר רק של הפתק א"כ צ"ל הברייתי' דמייתי סיעת' לאביי מיירי נמי בשל הפתק א"כ היכי דחי הגמ' וקאמר אם לא טמן כו'

אבל אם טמן מטלטלין והא בברייתא אית' נמי גיזי צמר וכיון דברייתא איירי בשל הפתק א"כ אסור בגיזי צמר בטמן בהם כמו שמוכח ממתניתין ולא אוכל להבין מה שכתב הרא"ש דף מ"ט ע"ב אם נאמר דלא פליג רבא על אביי צריכין אנו לומר דמוכין חשיבי מגיזי צמר וכן פסק בש"ע וקשה דמייתי סייעת' מברייתא טומנין בגיזי צמר ובמוכין וסבר הגמ' לומר דהברייתא מיירי בטמן א"כ קשי' בברייתא גיזי צמר:

שם מג"א ס"ק ד' המחה"ש מקשה בשם אה"ע דבסי' ש"ח בכלים המיוחדים לסחורה בעי' שיקפיד דקיי"ל וכר"ש דל"ל מוקצה אבל גיזי צמר שהן עצמן מוקצים כמו צרורות דמודה ר"ש דהוי מוקצה רק שע"י הטמנה אמרי' שיחדן לכך משא"כ בעומדים לסחורה הם מוקצים מצד עצמם ולא בעי' שיקפיד עכ"ל ולפענ"ד דהמג"א מדמה שפיר כמו בסי' ש"ח אע"ג דהוי כלי אפ"ה אסור בטלטול אם יחדם לסחורה ומקפיד עליהם וביחדם לסחורה ואינו מקפיד הוי כמו שלא יחדם ומותר בטלטול א"כ ה"נ בגיזי צמר אע"ג דבלא טמן הוי כמו צרורות אבל בטמן בהם הוי תורת כלי ומותר בטלטול ולהכי אע"ג דיחדם לסחורה הוי כמו אם לא יחדם כמו בסי' ש"ח עד שיחדם לסחורה ומקפיד עליהם יוצאים מתורת כלי כמו בסימן ש"ח:

שם ס"ק י"ב כללא כו' ה"ל שהי'. לכאורה צ"ל הטמנה דבסי' רנ"ג סובר הרב"י דנוגעת בגחלים הוי הטמנה אבל במקו"ח גורס שיהוי ופי' כיון דלא הוי הטמנה הוי שיהוי ע"ש וצ"ל שהמג"א כתב לדעת רמ"א בסי' רנ"ג שם וכן משמע במחה"ש:

סימן רס

סעיף א' מצוה לרחוץ כל גופו. וכן איתי' בטור צ"ע דבשבת דף כ"ה מוכיח הגמ' מר"י בר אלעאי שהי' רוחץ פניו ידיו ורגליו דמצוה לרחוץ פניו ידיו ורגליו א"כ מנ"ל דמצוה לרחוץ כל גופו והרמב"ם בפ"ל מהל' שבת כתב שמצוה לרחוץ פניו כו' גם כתב הרמב"ם שם ומתעטף בציצית משמע שהרמב"ם למד כן מר"י בר אלעאי שם שהי' מתעטף ושאר פוסקים לא כתבו מזה שיתעטף בציצית:

שם מג"א ס"ק ג' הדליקו כו' משום מצוה כו'. וקשי' לי בשבת דף ל"ד ע"א פי' רש"י במתניתין סבר גזרו על השבות ביהש"מ וערובי חצירות דמותר ביהש"מ דחומרא בעלמ' ולא מקרי שביתה מעליית' כמו שפי' רש"י בגמ' א"כ מוכח דע"ח לא הוי שבות גם מה שכתב מג"א דמשום מצוה התירו לערב ביהש"מ קשה דהרב"י כתב בסי' רס"א דהטור סבר באינו מצוה לכ"ע גזרו ביהש"מ והא דמוקי למתניתין כמ"ד גזרו משום דמתניתין קתני סתמא אין מעשרין הוודאי אפי' לצורך מצוה הובא בתוי"ט במשנה שם א"כ ש"מ

דאע"ג דהמתניתין סובר דגם למצוה גזרו ביהש"מ אפ"ה מותר לערב ערובי חצרות וע"כ משום דלא הוי שבות וא"כ מותר נמי בלאו מצוה:

סימן רסא

סעיף א' הרב"י כתב דרש"י שפי' במשנה שבת דף ל"ד ע"א אין מעשרין דקסבר גזרו על השבות ביה"ש יכול לסבור כהרמב"ם דמאן דאמר לא גזרו הוא לצורך מצוה או טרוד ומתניתין קשית' דקתני סתמא אין מעשרין משמע אפילו למצוה אין מעשרין ומשום הכי אוקמא כמאן דאמר גזרו כו' עכ"ל ולפענ"ד קשה קצת על הטור דבסימן שמ"ב כתב לא גזרו על השבות ביה"ש ולצורך מצוה או טרוד מותר וכאן כתב סתם אין מעשרין דמשמע אפי' לדבר מצוה כמו שכתב הרב"י על רש"י דמתניתין וצ"ע על התוי"ט במשנה שם שכתב וז"ל פי' הרב דקסבר האי תנא דגזרו כו' וכן פי' רש"י משמע דאנן לא קיי"ל הכי וקשי' דהא ב"ה בפ"ק לא התירו אלא עם השמש עכ"ל וצ"ע דבפ"ק במשנה ט' כתב התוי"ט בד"ה וטוענין פי' הר"ב משום דא"נ עביד בשבת ליכא חיוב חטאת ובכל הנך דלעיל שייך חיוב חטאת ובאין מוכרים לא"י משום דא"י עושה דבר דבישראל אסור מן התורה מחלף כשלוחו עכ"ל א"כ לא מוכח ממתניתין דפ"ק דב"ה אוסר שבות ביה"ש והא דב"ה מתיר רק עם השמש ולא ביה"ש משום דשייך בהו חיוב חטאת ומכירה לא"י דאסר ביה"ש משום דחמיר משאר שבותין דהא בדבר דאסור בשבת מדרבנן ב"ש מודה דמותר ובמכירה לא"י אע"ג דהוי דרבנן בשבת ב"ש אוסר עם השמש א"כ ה"ה לב"ה אע"ג דשאר שבות מותר ביה"ש מכירה לא"י דשבות חמור הוא אסור ביה"ש וראיתי בתוספות חדשים שם שמתרץ על קושי' תוי"ט שם שמקשה למה החמירו בתחומין בספק חשיכה ומתרץ התוספת חדשים דלאו משום שבות דביה"ש אלא דערובי תחומין צריך להניח בשעה שוודאי יום כמ"ש התוס' בדף ל"ד בנאכל עירובו ב"ה דלא יצא בעירובי תחומין עכ"ל וצ"ע דמייתי מתוס' והא רש"י שם פסק דכשר ביה"ש בעירובי תחומין וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהל' עירובין הל' י"ג וכן פסק בש"ע בסי' תט"ו סעיף ג' בדעה א' שעיקר בכ"מ ואפי' לדעת תוס' תמוהין דברי תוספות חדשים דתוס' ורשב"א כתבו דהא דמתירין ביה"ש מיירי בע"ח אבל ערובי תחומין כתבו תוס' בעירובין דף ל"ו משום דחמירי אין מערבין ביה"ש ע"ש א"כ נשאר קושי' תוי"ט אמאי לא החמירו גם בערובי חצרות דצריך להניח כשהוא וודאי יום כמו בע"ת:

סימן רסב

מג"א יפנה כו' ב' אגודות הדס כו'. ונר' סמך לזה משבת דף ל"ג ע"ב דר"ש ור"א חזו סבא דנקט תרי מדאני חד כנגד זכור וחד כנגד שמור ואמר ר"ש לר"א חזי כמה חביבין מצות על ישראל:

שם ס"ק ב' ישתדל כו' ועסי' ש"ב ס"ג. עי' מחה"ש שמקשה דהמ"ל דמיירי בלילה שפושטן ע"ש ולפענ"ד דקושי' מג"א דאיתא שם ביש לו להחליף אסור לקפל א"כ ש"מ משם דמותר לפושטן וללבוש בגדים אחרים ומתרץ מג"א שבגד תחתון אינו מחליף:

סימן רסג

מג"א ס"ק ד' מה כו' דלא הי' מקפיד רבה כו'. וצ"ע דשם משמע דאכילה בלי נר לא חשיב כלל דרבה אמר כשיכבה הנר לא ואכלו וא"כ אמאי יקנה פת בלא נר ועוד צ"ע דהא רבה שם לא הי' מקפיד על האכילה רק שבשביל אכילה יצאו ידי קידוש וכן פי' רש"י והרשב"ם שם שאפי' אתם הולכין לישן בלא אכילה לא נפקיתו ידי קידוש ע"ש ולהכי הי' מקפיד רבה על האכילה יותר מעל הנר בשביל שיצא בקידוש ומה שכתב מחה"ש למה הקפיד רבה על הקידוש ולא הי' מקפיד שישבו בחושך באושפיזא וטוב שיפטרם רבה עד שהנר דולק באושפיזא א"ו שקידוש חמור כו' ע"ש שהאריך ולא הבינותי דהא אפי' אם פת וקידוש עדיף מנר שלא יכשל מ"מ קשה כיון דעכ"פ מצוה להיות נר שלא יכשל בסעי' ו' ואמאי לא יפטרם רבה שילכו לאושפיזא בעוד נר דולק ויקדשו ויאכלו ולא יכשלו בחושך א"ו צ"ל שלא יוכל רבה לפטרם כי בוודאי למדו לפניו ולפ"ז ניחא דהא דהקפיד רבה על הקידוש שהי' יכול לתקן שישמעו קידוש מרבה ויאכלו שם אבל הנר לא יכול לתקן שם ס"ק י"א כשידליק כו' ומיהו ב"ה כו'. וצע"ק בסי' רס"א ס"ק ו' כתב דלכתחילה לא התירו שבות במקום מצוה:

שם סעיף י"ד אם כו' ולענין עשיית מלאכה כו' וצ"ע בסעי' י"א דאם התפלל אסור במלאכה אפי' באומר שאינו מקבל שבת כמו שכתב הרב"י כיון שהזכיר שבת בתפלה א"א לעשותו חול לד"ה א"כ ה"נ דצבור התפללו ואינם צריכים לחזור ולהתפלל אע"ג שקבלת שבת הי' בטעות לא גרע מאומר בפירוש שאין מקבל שבת ואפ"ה חל עליו שבת בעל כרחו כשהתפלל:

סימן רסד

מג"א ס"ק ד' בדיעבד כו' מותר להשתמש כו'. המח"ש מקשה בשם תו"ש מתוס' שבת דף כ"ו ע"א ד"ה ר"י שהקשו דאין מדליקין בעטרן מפני שריחו רע ת"ל דהוא יוצא מן העץ ולדברי מג"א מאי קושי' הא איצטרך הטעם דעטרן ריח רע שאסור דאפי' דולק נר כשר אצלו ע"ש ולפענ"ד צ"ע למה מקשה רק על מג"א הא רמ"א נמי מתיר לצורך וקשה ג"כ דצריך לטעם דריח רע דאפי' לצורך אסור אבל נר' לתרץ קושי' ת"ש דהא לדעת מג"א שמותר ביש נר אחר כשר צריך לומר דמשניות בשבת שם בפסול פתילות ושמנים מיירי שאין עומד אצלם נר כשר א"כ גם ר' ישמעאל דאין מדליקין בעטרן במשנה שם מיירי נמי שאין עומד אצלו נר כשר ועל קושי' תוס' שם קשיא לי דילמא סובר ר"ט דעטרן נמשך והא דאמר ר' ישמעאל כל היוצא מן העץ אין מדליקין דילמא הטעם אינו שוה בכל הדברים היוצא מן העץ דבשאר היוצא מן העץ משום שאין נמשכין ובעטרן משום ריח רע מפני כבוד השבת:

שם ס"ק י"ד רוב כו' אין מדליקין כו'. צ"ע דלכאורה אין הדין זה משכחת לדידן דבמתניתין ובגמ' שבת דף כ"ח ע"ב דר"ע סבר קפול מועיל והוי שבר כלי שנשברה מעיו"ט דאין גודלין פתילה ביו"ט וכיון דפסקי' כר"ע ולקמן בסי' תקי"ד סעי' ט' אין גודלין הפתילה ביו"ט ודוחק לומר דהמג"א מיירי שמדליק בלא קפול דבמתניתין ובגמ' שם משמע דליכא גוונא לר"ע דאסור:

סימן רסה

הרא"ש בפ"ב דביצה הלכה י"ז כתב המסתפק מן הנר הוי מכבה כשתתמעט השמן כהה אור ואין לפרש משום שממהר כביית הנר דהיינו גרם כבוי שנחלק ר"י וחכמים בשבת דף ק"כ ומיהו ההיא דשפופרת ע"פ הנר שבת דף כ"ט ע"ב דאסור היינו ע"כ מפני שממהר כבוי ואף רבנן דר"י מודים בהאי גרם כבוי שהוא בשמן עצמו עכ"ל וקשה לי דבשבת שם דף כ"ט קאמר צריכא דאי אשמעי' קערה כו' ולדברי הרא"ש הי' הגמ' יכול לומר דאי אשמעינן קערה ס"ד. דהוי מכבה מפני שהפתילה בתוכו וכשנסתפק כהה אורו אבל בשפופרת לא כהה אורו ס"ד דלא הוי מכבה וקמ"ל דאסור בשופפרת שרבנן מודי' בגרם כבוי זו:

שם סעיף ב' כתב בבאר הגולה דה"ה בקערה חברו בסיד מותר ולפענ"ד צ"ע דבשבת שם אמרי' ואי אשמעינן בהני תרתי בהני קאמר ר"י משום דלא מפסקי אבל קערה דמפסקי אימא מודה לרבנן ע"ש א"כ נוכל לומר דדוקא בשפופרת דלא מפסקי מועיל חבור סיד

אבל קערה דמפסקי לא מועיל חבור סיד ולהכי נקט מתניתין חבור גבי שפופרת דאינו מותר רק בתרתי לא מפסקי וחבור וכל הפוסקים לא כתבו היתר חבור רק גבי שפופרת:

סימן רסו

קשה קצת ברש"י שבת דף קנ"ג ע"א ד"ה דוקא כיסו דכיון דטרח שע"י טורח הוא משתכר עכ"ל הא אמר רבא שם אפי' מציאה דאתי לידי' ככיסו דמי' אלמא דלא תלי בטרחה רק באתי לידי' קודם שתחשך:

שם סעיף ב' המח"ש בס"ק ו' מביא דעת הרמב"ם שמניח כיסו כשהיא מהלכת וכשתרצה לעמוד נוטלו כדי שלא תהי' לא עקירה ולא הנחה וכן פי' ר"ע מברטנורא פרק כ"ד משנה א' ועי' בתוי"ט והטור והרב"י ובש"ע לא כתבו דעת הרמב"ם ולפענ"ד צ"ע על הרמב"ם דבשבת דף קנ"ג איתא כשהיא מהלכת מניחו עלי' כשהיא עומדת נוטלו הימנה משמע שנוטלה אחר שעמדה וכן אי' שם בהדיא דמותר בחמורו אפי' עביד הנחה דאמר ר"פ כל שבחבירו פטור אבל אסור בחמורו מותר לכתחלה ופי' רש"י ובכה"ג שחבירו עביד הנחה לחוד או עקירה לחוד פטור אבל אסור בכה"ג מותר בבהמה לכתחלה ע"ש:

שם מג"א ס"ק ה' משום כו' אין הבהמה שלו כו'. וצ"ע דבשבת יליף הגמ' איסור מחמר דכתיב אתה ובהמתך ופירש"י מלאכה העשוי' ע"י שניהם זה מחמר ע"ש וכיון שכתיב בהמתך מנ"ל דחייב משום מחמר בבהמה שאינה שלו והר"ן דייק מדפריך הגמ' שם והלא מחמר ולא פריך דעבר משום שביתת בהמתו א"ו דיכול לתרץ שמיירי בבהמה שאינה שלו א"כ ש"מ מדפריך והלא מחמר שגם בבהמת חבירו חייב משום מחמר ע"ש וצ"ע דהא על מחמר נמי יכול לתרץ שאין הוא מחמר שיש עמו א"י קטן או שאין מאמין לא"י כמ"ש מג"א בס"ק ב' ובס"ק ד' וא"י הוא מחמר:

שם ס"ק ח' מבע"י כו' דאפי' מע"ש כו' הה"מ בפ"כ מהל' שבת הל' ל' הביא דעת הרמב"ן והרשב"א ולא כתב שמע"ש צריך לעשות כן ולכאורה צ"ע דבגמ' דף קנ"ג ע"א נקט חמור חרש שוטה וקטן בהדי הדדי משמע שדינן שוה וכן הרמב"ן ורשב"א שכתבו דחרש שוטה וקטן לא גרע מבהמה משמע שדינן כבהמה ובראי"ש בריש פרק מי שהחשיך מוכיח דמניחו על החמור מיירי שהניחו משהחשיך ע"ש א"כ בחרש שוטה וקטן נמי מיירי משהחשיך וצ"ע:

סימן רסז

מג"א ס"ק א' מקדימין כו' טוב טעם כו'. צע"ק דבסי' רל"ז כתב הרב"י דאין אומרים בערבית בשבת והוא רחום דבחול ערבית נגד איברים ופדרים שמקריבין בלילה אבל בליל שבת לא היו מקריבים איברים ופדרים ע"ש וא"כ קשה לדברי מג"א שמקדימין להתפלל מעריב בע"ש דגם בע"ש ערבית כנגד איברים ופדרים כמו שכתב מחה"ש דבתוספת שבת מותר להקריב איברים ופדרים א"כ היו צריכים לומר גם בע"ש והוא רחום כמו בחול:

שם ולכן כו' קודם פלג המנחה כו'. וצ"ע דבסי' רל"ג סק ז' כתב מג"א שמתפללין מנחה לאחר פלג המנחה ומשום טורח הצבור מתפללין גם ערבית מיד ע"ש א"כ צ"ע למה צריך ליזהר בע"ש קודם פלג המנחה:

סימן רסח

מג"א ס"ק ג' ה"ל התחיל כו' דאזל לדעת רש"י כו' וצע"ג דנראה דגם לרש"י יוצא בערבית ובמנחה בהתחיל אדעתא דחול וסבר שהוא חול דבברכות דף י"ב ע"א פשיטא היכא דנקיט כו' וקסבר דשכרא ופתח אדעתא דשכר יצא ע"ש ברש"י אלמא דקסבר שכרא ודעתו לומר שהכל על שכרא יוצא כיון דגם על היין יוצא בשהכל א"כ ה"נ שתיבת אתה שייך לערבית ולמנחה של שבת אף שכונתו לתפלת חול יוצא כמו שם דקסבר דמברך על השכר:

סימן רסט

בש"ע נוהגין כו' לא בטלה התקנה. כ"כ הרב"י בשם הר"ן כמו במעין שבע דאיתקין משום עם שבשדות ע"ש ולכאורה אפשר דגם בזמן הגמ' לא היה מקדש אם לא היו אורחים בבהכ"נ א"כ לא הוי תקנה קבועה ואפשר דהר"ן סובר כי היכי דלרב דסבר יש קידוש שלא במקום סעודה לעולם היו מקדשין להוציא מי שאין לו יין ה"נ לשמואל דקידוש רק במקום סעודה וקידוש רק לאורחים היו מקדשין לעולם אפי' אין אורחים כי בזה לא נחלקו רב ושמואל אם היה תקנה קבועה או לא:

שם מג"א ס"ק א' מטעימו כו' בסי' שמ"ג דאפי' איסור דרבנן כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דהרב"י כתב בשם הגה"מ דהא דילפי' ביבמות מלא תאכלו דלא יתן בידים לתינוק היינו איסור לאו אבל איסור עשה מותר א"כ נוכל לומר דבסי' שמ"ג דלא ספינן איסור דרבנן היינו איסור לאו מדרבנן אבל איסור עשה מדרבנן מותר דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא:

סימן רע

ט"ז ס"ק א' פ' כו' ול"נ שהוא כדאי כו' ולפענ"ד כונת הרב"י דא"א דאין אומרים שאין שייך עשרתם נוכל לומר אדרבה שאומרים במה מדליקין ביו"ט שחל בע"ש משום ולא בשמן שרפה ומוקי הגמ' דף כ"ג ע"ב המתניתין ביו"ט שחל בע"ש:

סימן רעא

סעיף א' ימהר לאכול. כדי שיזכור שבת בכניסתו מג"א לפענ"ד דלהכי פסק בסי' רס"ז סעיף ב' שמקדימין להתפלל ערבית לפי שמצוה לומר קידוש בכניסת היום כמו שכתב מחה"ש פה ומג"א כתב שם טעם אחר:

שם מג"א ס"ק א' לאכול דמדאורי' בקדוש בתפלה כו' וכן יראה מרשב"ם פסחים דף ק"ה ע"א ד"ה דאי כו' שמי שלא קידש לא קיים דברי חכמים ע"ש וצ"ע בהרב"י דכתב דקידוש הלילה שהוא מן התורה יין דידי' קדים לכבוד יום כו' ע"ש משמע שעל היין הוי דאורייתא ואפשר דכוונת הרב"י כיון דבלילה עכ"פ קידוש בתפלה דאורייתא לכן קידוש על היין בלילה נמי אע"ג שהוא דרבנן חשיב טפי מכבוד היום:

שם ס"ק ב' ומוציאות הקשה הב"ח כו'. בסי' תרפ"ט כתבתי דתוס' מגילה דף ד' ע"א כתבו שאף הן היו באותו נס לא הוי אלא דרבנן א"כ נשים במגילה הוי תרי דרבנן כמו שכתבו תוס' מגילה דף י"ט ע"א דקטן שהגיע לחנוך הוי תרי דרבנן ולא מצי להוציא אנשים שהם חד דרבנן ע"ש:

שם ס"ק ג' צרכי כו' ואין לו לקידוש היום כו'. לפענ"ד משמע קצת בפסחים איפכא דבדף ק"ה פריך הגמ' לישבקי' עד למחר וליעבד בי' תרתי ופי' רשב"ם והוי נמי כבוד היום קצת אע"פ שאינה באה בסעודה כו' ומתרץ הגמ' חביבה מצוה בשעתה אבל לולי חביבה מצוה בשעתה היה מניחו עד היום ומקיים בי' תרתי קידוש וכבוד היום א"כ ה"ה מי שקידש בלילה יקדש ביום ויקיים בזה תרתי קידוש היום וכבוד היום:

שם ס"ק ד' והא כו' ע' זוהר. וכתב מחה"ש דהזוהר חולק על הגמרא שכבוד היום עדיף ע"ש ולפענ"ד אפשר שאין הזוהר חולק רק שכיון שקידוש הלילה קודם לכבוד היום ואין קידוש אלא במקום סעודה א"כ בע"כ גם אכילה דלילה קודם לכבוד היום ומ"ש הזוהר ר"א אפי' ביומי דשבתא דצריך השתדל גם לסעודת היום:

שם ס"ק ט' מברך כו' מ"ש מתפלה כו'. ואפשר לתרץ דתפלה לא הוי הפסק כמו שכתב הט"ז בסי' קע"ח ס"ק י' אבל בקידוש כתב המג"א ס"ק ו' דקידוש מקמי סעודה אתקין ולכן כשמפסיק ומקדש הוי אח"כ התחלת סעודה ולא שייך לסעודה ראשונה:

שם ס"ק י"ב, יאכל כו' ול"ד לגביל לתורי. פי' מחה"ש דכיון דאסור לאכול קודם שיתן לבהמתו וקודם הבדלה לא הוי הפסק ולפענ"ד א"א לומר שאיסור האכילה גורם שלא יהי' הפסק דהא תוס' בחולין דף פ"ז ע"א ד"ה משתא כו' כתבו דתפלה לא הוי היסח הדעת ומש"ה לא הוי הפסק ולא כתבו דמשום שאסור לאכול קודם תפלה דלא הוי הפסק ואדרבה הרב"י כתב פה דאיסור האכילה גורם לקידוש דהוי הפסק לכן נראה דלהכי גביל לתורי לא הוי הפסק משום דשייך לאכילה כמו דאיתא בברכות דף מ' ע"א דיליף מדכתיב ונתתה עשב בשדך כו' דמצוה שיתן לבהמה קודם שיאכל הוא והוי האכילת בהמה צורך סעודה כמו הבא מלח כו' בגמ' שם אבל שאר דברים שגורמים שאסור לאכול ולא שייכים לסעודה הוי הפסק:

שם ט"ז ס"ק י"ט אם כו' כבר יצא כו' מן התורה כו' המג"א בס"ק א' כתב דמדאורייתא קידש בתפלה סגי ועל היין דרבנן אין מקום לדברי ט"ז וגם המהרא"י הי' להביא ראי' מקידוש עצמו וממג"א ס"ק ל"ב נראה דראיית מהרא"י הוא דבמילי דרבנן צריך לחזור:

סימן רעב

סעיף א' יין מגולה אפי' האידנא כו' קשי' לי בב"ב דף צ"ז ע"ב דפריך על יין מגולה סכנה היא ומשני דעברי' במסננת כר' נחמיה והרמב"ם בפי"א מהל' שמירת נפש הל' י"ד לא פסק כר' נחמי' הו"ל לגמ' לתרץ ביין מגולה במקום שאין נחשים מצויים ואסור לכ"ע משום הקריבהו נא כו' ונראה דמהא ראיה למג"א בס"ק א' בשעה מועטת מגולה אין אסור משום הקריבהו נא כו' ושם איתא מגולה סתם משמע אפילו בשעה מועטת אסור שמא שתה נחש והוצרך הגמ' לתרץ כר' נחמיה דעברי' במסננת דאין סכנה אבל אסור משום הקריבהו נא כו' מחשש שתיית נחש ונמר ריחו לא שייך בשעה מועטת:

שם סעיף ח' יין חי כו'. הטור כתב כן בשם בה"ג וכתב הרב"י דבברכות דף נ' ע"ב דחכמים מודים לר"א בכוס של ברכה היינו ביין חזק כ"כ שאין ראוי לשתותו חי כלל אבל בדרי על חד תלתא מיא הוי יין משובח כדאמר רבא בשבת כל חמרא דלא כו' עכ"ל וצ"ע דבשבת דף ע"ז ע"א מתרץ הגמ' המתניתין המוציא יין כדי מזיגת הכוס היינו רובע רביעית מפני שצריך למוזגו בג' חלקי מים ואז תהיה ראויה לשתי' והמוציא רובע רביעית יין הוי כאלו מוציא רביעית שהוא שיעור הוצאה משמע דבלא מזיגת המים אין ראוי לשתי' וכן מוכח בתוס' ברכות שם ד"ה מודים כו' תימה דאמרי' לקמן בכוס של ברכה חי ע"ש וא"א כדברי הרב"י דהא דחכמים מודים היינו ביין חזק שאין ראוי לשתותו כלל

א"כ מאי מקשו תוס' דהא דבכוס של ברכה חי מיירי בסתם יין דדרי על חד תלתא מיא והא דחכמים מודים לר"א בחזק מאד א"ו דחכמים מודים לר"א בדרי על חד תלתא מיא:

סימן רעג

ט"ז ס"ק ב' ואם כו' שלא הזהיר רבה, כו', וצ"ע דרבה דאמר לאביי דילמא מתעקרא שרגא ולא מקדש לכו בבית אכילה ע"ש וצריך לומר דרבה חישב שאביי רוצה לקדש באושפיזא א"כ ע"כ צריך לומר שקודם שקידש רבה אמר לאביי שיכוין לצאת בקידוש רבה ושיאכל כאן כי אחר שקידש רבה ואביי לא מכוון לצאת בקידוש של רבה לא יצא כדאי' בסעיף ו' א"כ אין משם ראי' לדברי ט"ז כי שם ידע אביי קודם קידוש שיאכל שם וע"ש:

שם מג"א ס"ק י"ג ושמע כו' כמ"ש סי' קס"ז כו'. וכן כתב הט"ז בס"ק ג' וצ"ע דשם בסי' קס"ז ס"ק מ"א כתב המג"א דאכילת שבת הוי כשאר ברכת הנהנין דהא המצטער פטור לאכול בשבת אבל הכא כי היכי דיוכל להוציא בברכת בפה"ג או בברכת המוציא של קידוש משום דחובה ה"נ בקידוש על היין הוי חובה לאכול דאין קידוש אלא במקום סעודה ובוודאי גם המצטער חייב לאכול במקום קידוש ואפי' להגאונים בסעיף ה' צריך לשתות כשיעור ולדעת לבוש וב"ח במג"א ס"ק י"ב צריך שישתה כוס אחר א"כ אם אין רוצה לשתות אלא לאכול אחר קידוש הוי האכילה חובה כמו הקידוש ויכול להוציא לחבירו כמו בקידוש:

שם סעיף ז' י"א שאין מקדשין כו'. וקשי' לי בשבת דף כ"ג ע"ב נר ביתו עדיף מקידוש משום שלום בית ע"ש וא"א דאין מקדשין אלא לאור הנר והרב"י כתב בשם הרא"ש דלדעה זו לא יקדש כלל אם אין לו נר א"כ מאי צריך הגמ' לומר משום שלום בית ת"ל דאם יקנה יין לקידוש ולא נר לא יוכל לקדש כלל:

סימן רעד

סעיף א' שאוחז שתיהן כו'. והוא בשבת דף קמ"ז ע"ב חזינא לר"כ דנקט תרתי ובצע חדא אמר לקטו כתיב ופי' רש"י דמשמע אחיזה ונראה דלכך כתב מג"א בסי' רע"ב ס"ק ז' דמקדש על הפת מניח ידו עליו ע"ש משום דמצוה לאחוז בשתי הככרות והמקדש על היין א"א לאחוז בשעת קידוש יאחוז אותם בשעת ברכת המוציא והמח"ש פי' שם קצת דחוק ע"ש:

שם מג"א ס"ק ב' מצוה כו' וב"ח כתב לחתוך כו' וצ"ע דלפרש"י והרמב"ם והטור דר' זירא דבצע אכולה שירותא אין חולק על ר"כ דנקט תרתי ובצע חדא ואפי' לפי' רשב"א ורב האי דר"ז בצע לתרווייהו כתב הרב"י דרב האי סובר דיכול לעשות או כר"ז או כר"כ ע"ש א"כ אם נקט תרתי ובצע חדא יוצא לדברי הכל אבל אם בצע לתרווייהו לא יצא לרש"י והרמב"ם והטור: שם כתב הרא"ש פ' ע"פ כו'. צע"ק דהרא"ש שם כתב על הגמ' דאמר אביי כו' ואמר לן טעימו מידי האי טעימ' היינו אכלו לחם כו' משמע דעכ"פ לכתחילה צריך לאכול לחם גם בליל שבת כמו שמסיק מג"א:

סימן רעה

המח"ש כתב בס"ק ב' דקשר משונה הוי כמו מפתח ע"ש ואפשר דקשר שאין רשאי להתיר בסי' שי"ז אפשר דמותר לכ"ע:

שם מג"א ס"ק ג' בנר כו' ולקרות ההגדה כו' צ"ע דבסעיף ט' כתב דמותר לקרות ההגדה אפי' בנר שמן:

שם אין איסור דאורייתא כו' צ"ע על הרב"י שכתב דהגהות אשרי מסופק בנר שעוה והרב"י פשט לאיסור שמא ימחוט ע"ש וצ"ע דבסס"י של"ד כתב בש"ע דעה ראשונה שהוא עיקר דכיבוי מלאכה שאינה צריכה לגופי' ופטור:

סימן רעו

ט"ז ס"ק א' ויש כו' להרחיב האש ובזה אין טורח כו'. צ"ע דהרב"י כתב שמא יבעיר עצים או יחתה בגחלים ע"ש ולפענ"ד נראה לחלק דבסי' שכ"ה במים או עשבים מותר באינו מכירו אע"ג שע"י שנותן המים או עשבים לבהמת ישראל יצטרך הא"י להביא מים או עשבים אחרים לצורך בהמת א"י דבזה אין איסור מה שמביא אח"כ לבהמתו אבל במדורת אש שא"י וישראל מחממים יחד ושנים המתחממים צריכים עצים יותר מאחד וצריך הא"י להביא עוד עצים שיתחממו שניהם וזה אסור כשעושה לצורך שניהם כמו שכתב במג"א בס"ק ו':

שם מג"א ס"ק א' עי' מ"ש בסי' תקט"ו במג"א ס"ק י"ח:

שם מג"א ס"ק ה' צריך כו' מדת חסידות כו'. ולפענ"ד לא משמע כן מתוס' שבת קכ"ב ע"ב ד"ה אהדרינהו שכתבו דהא דשמואל מהדר לאפי' מיירי במחצה על מחצה ומשום נר לא' נר למאה לא משתרייא אלא שניכר שעושה לצרכו ע"ש משמע דקאי על שמתרץ רבא על נר לאחד והתם מצד הדין כמו שמוכח בגמ' שם:

שם ס"ק י"א רק כו' וצ"ע על רש"י כו'. וכן הקשה מהרש"א ותוספות חדשים על הרע"ב שבת פרק ג' משנה ו' ולפענ"ד נראה לתרץ קצת דמסקנת הגמ' דף מ"ז דנר שמן ופתילה נעשה בסיס לשלהבת כמו שפרש"י ותוס' שם וצריך להבין מאי איסור יש בשלהבת כיון דר"ש לית לי' מוקצה וצריך לומר דשלהבת א"א לטלטל כי אם יטול השלהבת בידו יכבה וכן אם אדי' השלהבת כדאי' בביצה דף ל"ט ע"א דהוי טלטול השלהבת קרוב הדבר שיכבה השלהבת ואע"ג שאין מתכוין לכיבוי אפ"ה ר"ש מודה בהא דהוי פסיק רישא וזה כוונת רש"י והרע"ב דכתבו דר"ש מודה שאסור שמא יכבה וזה הוא כפי מסקנת הגמ' דנר שמן ופתילה נעשה בסיס לשלהבת ושלהבת אסור מטעם שמא מכבה והוי פסיק רישא:

סימן רעז

מג"א ס"ק א' כדרכו כו' שמקרב השמן כו'. וכתב המג"א בסי' רע"ו ס"ק י' דאף אם מתקרב או מתרחק השמן הוי דבר שאין מתכוין וצ"ע דבגמ' שם דילמ' בהדי דנקט לה כבתה הו"ל לגמ' לומר שמא מתקרב או יתרחק השמן דיש יותר חשש מכבוי ובתוס' שם בד"ה דכל היכא כו' וא"ת הכא בכבוי ליכא איסור דאורייתא ע"ש וא"א שיש חשש שמקרב השמן א"כ מחייב משום מבעיר:

שם סעיף ב' אסור לפתוח כו'. הרמב"ם בפ"ה מהל' שבת הלכה י"ז כתב אסור לפתוח כו' כדי שתהא הרוח מנשבת ע"ש משמע שאסר רק במכוון שרוח מנשבת ובגמ' שבת דף ק"כ ע"ב וכל הפוסקים משמע אע"פ שאין מכוון:

שם סעיף ג' שכח כו' ונמצא מבעיר. וכן איתא בטור וצ"ע דבגמ' דף ק"כ ע"ב איתא מנער כו' וכתבו תוס' ד"ה מנער דמיירי דליכא שמן בנר דאי איכא שמן שופך ממנו וחייב משום מכבה וכן כתב הרא"ש וכתב עוד דלפי' הערוך אפי' ביש שמן דלא מהני ליה האי כבוי ע"ש וצ"ע על תוס' ורא"ש שלא כתבו שמקרב אל הפתילה והוי מבעיר וצ"ע על הטור וש"ע שלא כתבו שמא מכבה:

סימן רעח

צ"ע דבשבת דף ל"א כתבו תוס' בד"ה וסותר דר"ש מחייב בסותר ע"מ לבנות אע"ג שאין מתקן בסתירה יותר משלא היה בנוי מעולם ובדף צ"ד כתבו תוס' ד"ה ר"ש דצריך לר"ש שהבנין האחרון יותר טוב מהראשון ואם נדחק דתוס' דף ל"א סוברים ג"כ דצריך הבנין האחרון טוב מהראשון רק שאין צריך להיות מתקן בסתירה זו יותר משלא הי' בנוי

מעולם דזה לא משכחת בסותר רק במכבה מ"מ צ"ע דתוס' כתבו רק לר"ש צריך שיהיה בנין האחרון טוב מהראשון דהא לר"י נמי דסבר מלאכה שאינה צריכה לגופיה חייב אפ"ה צריך להיות בנין האחרון טוב יותר בסותר ע"מ לבנות דאל"ה הוי מקלקל כי לחנם הוא סותר והוי כמו הסותר ע"מ שלא לבנות דפטור לר"י אח"כ ראיתי שמהרש"א בדף צ"ד הרגיש בסתירת תוספות וע"ש:

שם מג"א מותר כו' שישבע על כך כו'. וצ"ע בחו"מ סי' ע"ה סעיף י"ז פסקי' דאין משביעין על טענת ספק א"כ הכא שהנחבל אינו יודע שדעת החובל לא היה להוציא דם שחייב ממון א"כ הוי טענת ספק ואין משביעין את שכנגדו:

סימן רעט

מג"א ס"ק א' אסור כו' סכנה כו'. ולפענ"ד כיון דאיתא בשבת דף מ"ה ע"א דרב מתיר דכדאי ר"ש לסמוך עליו כו' ובברכות דף ט' ובגיטין דף י"ט אמר נמי דכדאי הוא ר"ש ושם נסמך עליו בשעת הדחק אפי' אין סכנה א"כ ה"נ כן:

שם ס"ק ב' מותר כו' משום מכבה כו'. צ"ע אמאי לא אמר משום דב"ה הוי בסיס לשלהבת כמו שכתב מחה"ש בס"ק א' ותוס' דף מ"ז ד"ה הנח כו' דהגר והשמן בסיס לשלהבת:

שם ס"ק ג' והמחמיר צ"ל והמיקל כו'. לפענ"ד משמע בהרב"י דצ"ל והמחמיר דכתב בשם המרדכי דיש מתירין להוציא נר כגרף של רעי ואין זה נכון ואינו מותר רק לאסטניס והמחמיר לא הפסיד עכ"ל א"כ משמע דמהדר לאיסור:

שם ס"ק ה' ע"י כו' דהוי בסיס כו'. צ"ע דהא השמן בעצמו אסור לטלטל דכיון שהוא דולק אם נוטל השמן הוי מסתפק דחייב משום מכבה כמ"ש בס"ק ב':

שם ס"ק ו' מותר כו' עמש"ש. ר"ל דשם בס"ק י"ג מתרץ דעשוי לכבות יותר מסוכה רעועה ע"ש וצ"ע בביצה דף ל' ע"ב אין נוטלין עצים מן הסוכה ור"ש מתיר ופריך הגמ' מי דמי התם מצפה אימתי תכבה ומתרץ בסוכה רעועה ע"ש וא"א דעשויה לכבות יותר מסוכה רעועה נשאר קושי' הגמ' מי דמי דאף על גב דר"ש מתיר בנר יכול לאסור בסוכה רעועה:

סימן רפ

מג"א מצוה כו' ועי' בחולין כו'. נר' כוונתו דתוס' שם ד"ה טמא כו' שכתבו שיכול לטמאותן ולאוכלן בימי טומאתן:

סימן רפא

מג"א ס"ק ב' וביום כו' הקשו האחרונים כו' ובשל"ה מסכת שבת דף קל"ד ע"א בהגה תירץ דבמוסף שבת לא כתיב על עולת הבוקר כמ"ש גבי פסח וכתיב ביום דמשמע איחור ואמר מלבד עולת התמיד משמע דלא היה זמנו בבוקר עכ"ל ולפענ"ד נראה לתרץ דבזבחים דף פ"ט יליף תמיד קודם למוסף דכתיב עולת הבוקר ל"ל דכתיב אשר לעולת התמיד דהך דתדירא תקדים בירושא הובא ברש"י ברכות דף נ"א ע"ב וכתב רש"י קרא יתירא למילף כו' ע"ש וא"א דדוקא מוסף מאחרין אבל התמיד לא מאחרין א"כ ל"ל קרא דתמיד קודם למוסף דפשיטא דתמיד הוא בשחר ומוסף כתיב ביום הוי מאוחר א"ו דגם התמיד מאחרין ואע"ג דהאי קרא כתיב גבי פסח מסתמא הזמן של כל המוספין והתמידים שוים ובזבחים שם אי' במתניתין ובגמ' דפסח שחל בשבת שמוסף שבת קודם למוסף פסח ע"ש ברש"י וברמב"ם וצ"ע על המג"א שכתב ביומא דף ע' קי"ל הלכה כר"ע דשם ביומא משמע דגם ר"א סובר דרגלים וכל מוספין היה מקריב עם תמיד של שחר וכן משמע בהדיא ברש"י שם ד"ה האי מלבד עולת הבוקר לאו ביו"כ כתיב ומרגלים לא יליף דסמיך אסידרא ע"ש א"כ מוכח דשאר מוספין מודה ר"א דעביד המוספין עם התמיד של שחר כמו לר"ע ומה שמפרש המג"א דברי תוס' בברכות דהתם מיירי בשבת דשבת לא ילפינן מרגלים מדברי תוס' פסחים דף נ"ח ע"ב ד"ה העולה לא משמע כן דתוס' מקשין אמאי איצטריך העולה ומלבד תיפוק ליה דתמיד כתיב בבקר ובמוספין כתיב ביום וא"א דשבת ור"ח לא ילפי' מרגלים לא קשה קושי' תוס' דביום כתיב בשבת ולא ילפי רגלים מיני' א"ו פשיטא לתוס' דכל המוספין שוין גם ביומא שם משמע דלר"א ולר"ע ילפי' מרגלים ע"ש:

סימן רפב

סעיף א' ברמ"א וי"א דביו"ט כו'. זה דעת הר"ן בפרק הקורא עומד דדוקא בשבת דליכא יומא דעדיף מיניה ויתיר ממנינא עכ" וצ"ל דמה דאיתא במתניתין מגילה דף כ"א ע"ב ביו"ט ה' ביו"כ ו' בשבת ז' אבל מוסיפין דקאי רק אמאי דסליק אשבת לחוד וצ"ע שם דף כ"ג ע"א איתא רע"א ביו"ט ה' ביו"כ ז' בשבת ו' אבל מוסיפין ואם נאמר דקאי אבל מוסיפין אמאי דסליק א"כ קאי אשבת ולר"ע הוי יו"כ יומא יתיר במנינא וצע"ק לדעת שבולי לקט הובא בהרב"י דלכך קורין בשבת ז' שאם לא שמע כל ז' ברכו ישמע בשבת מז קרואים א"כ צריך להבין לר"ע דסבר בשבת ו' וביו"כ ז' מ"ט דר"ע:

שם מג"א ס"ק ה' למנין כו' אבל כו'. עי' מחה"ש דה"ה דאין עולה למנין ה' ולמנין ו' ע"ש אבל הרמב"ם בפי"ב מהל' תפלה כתב סתם דקטן עולה למנין ובהג"מ שם כתב בפירוש דעולה למנין ג' ע"ש וקשה קצת לדברי הפוסקים דאין עולה רק למנין ז' וצריך לומר משום דבמגילה דף כ"ב איתא דעולה למנין ז' וסוברים דדוקא למנין ז' א"כ קשה דלימ' נמי דמה דאיתא שם דמפטיר עוה למנין ז' דדוקא למנין ז' ואנן פסקינן דמפטיר עולה למנין ג' בסעיף ד':

שם ט"ז ס"ק ג' אע"פ כו' דהא עולה אפי' כו' וצ"ע מאי אפי' דהרב"י כתב דעולה למנין ז' ומגמגם על פ' זכור ע"ש:

סימן רפג

ט"ז שאין כו' מאי שייכות כו'. וצ"ע שכתב התירוץ. מנפשיה ותירוץ זה כתבו תוס' מגילה דף כ"ג וז"ל ואין להתחיל בפרשה של מעלה דלא הוי מענינא של יום ע"ש וצ"ע דהא פרשת התמיד שייך לשבת דגם בשבת מקריבין התמר:

סימן רפד

המחה"ש כתב דאין כותבין מגילה לתינוק דקי"ל תורה חתומה ניתנה וכן כתב ט"ז ביו"ד סי' רפ"ג ס"ק א' וצ"ע דבגיטין דף ס' ע"א פי' רש"י דאפי' למ"ד מגילה ניתנה אסור כיון דאידבק אידבק ע"ש:

שם סעיף ד' קטן יכול להפטיר וכן איתא בטור וכדתנן מגילה דף כ"ד ע"ש וצ"ע דמאי קמ"ל דהא קטן עולה אפי' למנין ז' בסי' רפ"ב ובמגילה במתני' שם אשמעי' רק דאביו או רבו פורסין ע"ש:

שם סעיף ו' אין המפטיר כו'. הרב"י כתב בשם שבולי הלקט דאיכא בזיון ס"ת שלא נגלל כדאיתא ביומא דף ע' ניתי ס"ת ומשני משום פגמו וכתב הרב"י דהתם הטעם שלא יאמרו שס"ת פסול וכן פרש"י שם וצ"ע דאיתא במתניתין שם שכה"ג אמר יותר מה שקריתי כו' ומפרש בגמ' שלא יאמרו שחסר אותה פרשה ע"ש א"כ אכתי קשה קושית הגמ' וניתי ס"ת אחר ולא יצטרך לקרות ע"פ ואי משום שלא יאמרו שס"ת ראשון חסר דהא חשש זה יש נמי כשקורא ע"פ רק שמתקן במה שיאמר יותר מה שקריתי כו' א"כ יוכל להביא ס"ת אחר ויאמר ג"כ יותר מה שקריתי ואפשר דמשום קושי' זו פי' שבולי הלקט פי' אחר דלא כפרש"י:

סימן רפה

מג"א ס"ק ב' עי' מחה"ש ולפענ"ד מוכח מתוס' ברכות דף ח' ע"ב ד"ה עטרות כו' שאע"ג שתוס' מפרשים כרא"ש והטור אפ"ה כתבו דנקט עטרות כו' אלא תרגום ירושלמי וצריך לקרות ג' פעמים העברי ע"ש משמע דאם אין קורין תרגום צריך לקרות ג' פעמים עברי כמו שפירש רש"י:

שם ס"ק ט' מלמדי כו' נ"ל כו' פי' מחה"ש יוצאים ידי תרגום ע"ש וצע"ק דבסעיף ב' שיחמיר ויקרא תרגום אע"ג שלמד רש"י:

שם ט"ז ס"ק א' אפי' כו' להחמיר כפרש"י כו'. וצע"ק דלרש"י נמי קולא אין צריך לקרות תרגום ירושלמי:

סימן רפו

כתב הטור וזמן מוסף מיד אחר שחרית דביומא דף ל"ד ע"א מצריך פסוק שנסכים קודמין למוספין ואם לא היה הפסוק היה מוסף קודם אע"ג דכתיב בנסכים בבקר כו' ע"ש וכן כתב הרא"ש ריש פרק תפלת השחר ע"ש וצ"ע דשם ביומא כתבו תוס' בד"ה נסכים תימא אמאי לא קאמר טעמא יוקדם דבר שנאמר בבקר לשנאמר ביום ובלא"ה איצטריך קרא לדרשא אחרת ונ"ל דאיצטריך למילף למ"ד בזיכין קודמין למוספין אע"ג דהכא כתיב ביום והכא כתיב תרי ביום אלמא דלא משמע ליה ביום לאחר עכ"ל ע"ש א"כ משמע דלמ"ד שם דמוספין קודמין לבזיכין לא צריך קרא דנסכים קודמין למוספין דפשיטא דקודמין דבנסכים כתיב בבקר ובמוסף כתיב ביום דמשמע איחור והרמב"ם בפ"ו מהל' תמידין הל' י"א פסק מוספין קודמין לבזיכין כמ"ש הכ"מ שם ולפ"ז הראיה של הרא"ש והטור לאו ראי' כיון דפסקי' דמוספין קודמין לבזיכין דיום משמע איחור נוכל לומר דזמן מוסף אינו מיד אחר שחרית: שם בטור כתב רצית קרבנותיה דבשביל שמחללין עליה שבת אמר רצית וצע"ק דבסי' רפ"ג כתב רצית שקרבנות שבת עולה ועי' בהרב"י:

שם ט"ז ס"ק א' קודם. שבמוסף נאמר בבקר כו'. צע"ג דהא במוסף לא נאמר בבקר כלל ועי' בטור:

שם מג"א ס"ק ג' של כו' סמוך לערב כו'. צ"ע בברכות דף כ"ח ע"א פרש"י על מצוה עוברת ר"י לטעמיה דאמר עד ז' שעות ע"ש וקשה דהא משכחת לרבנן נמי דמוסף מצוה עוברת כיון דאין לו תשלומין ונראה לפענ"ד דלדברי מג"א ניחא דאמר ר"י שם הלכה מתפלל מנחה ואח"כ מוסף דקשה מאי קמ"ל דהא הלכה כרבנן דמוסף כל היום ומנחה

היא תדירה ולדברי מג"א ניחא דצריך לאשמעינן דמנחה תחלה דס"ד דמוסף קודם דאין לו תשלומין ולפרש"י צ"ל דס"ד דמוסף קודם דנקרא פושע אם מאחר אחר ז' ע"ש:

סימן רפז

מג"א אמרינן כו' לזעוק כו'. וצ"ע בשבת דף י"ב ע"א אין מבקרין וב"ה מתירין וכן משדכין תינוקות ופרש"י דכתיב חפצך ולא חפצי שמים ע"ש א"כ כמו שמשדכין התינוקות והתינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות שמותר לדבר שהם חפצי שמים א"כ מותר נמי למבקר לבקש רחמים דביו"ד סי' של"ה סעי' ד' ברמ"א המבקר ולא ביקש רחמים לא קיים המצוה וכיון דב"ה מתיר הבקור א"כ מותר נמי להתפלל:

סימן רפח

בסי' קנ"ז כתב המג"א לישב מה שמאריכין אחר ו' שעות דחשבינן ו' שעות משעה שקמים ממטתם ע"ש:

שם ש"ז ס"ק ב' וכן כו' שזכר רמ"א תמוה כו'. ולפענ"ד משמע מהרב"י כרמ"א וז"ל הרב"י כתב האגור דאי' בהגדה שמצאו תלמידים לר"ע שבוכה בשבת ואמר זה עונג לי יש מוכיחין שאדם שמזיק לו אכילתו דאז עונג לו שלא לאכול ע"ש ואם כדברי ט"ז שבכה ר"ע מרוב דבקותו היכי מוכח מיניה שמצטער באכילתו שלא יאכל אבל אי אמרי' שמותר לבכות שיצא הצער שפיר מוכיח כי היכי דבכייה אסור בשבת ובשביל שיצא הצער מותר לבכות ה"נ אם התענית עונג מותר:

שם מג"א ס"ק ד' י"ט כו' כמ"ש סי' תצ"ד כו'. בסי' תצ"ד משמע דא"ח דשבועות אסור מצד. הדין ועיין במג"א סי' תכ"ט ס"ק א' ובמחה"ש ואפשר דאם התענה תענית חלום בשבועות שלא יתענה באסרו חג:

שם ס"ק ו' וביום כו' אם יצא ידי סעודה כו'. וצ"ע דנוכל לומר דמיירי דעדיין לא סעד סעודה ג' וע"י התענית הפסיד סעודה ג' דכתב רמ"א דיתענה מחצי היום ובסי' רצ"א סעיף ב' דקודם ו' שעות ומחצה לא יצא בסעודה ג' אבל בחלם לו לאחר חצות וכבר סעד סעודה ג' ולא הפסיד סעודה מחמת תענית אין צריך להתענות ביום א':

שם ס"ק י"ד החולה כו' דקטנים אינם נכנסים למנין כו' וצ"ע בב"ק דף פ"ג ע"א ובנחה יאמר שאין שכינה שורה פחות מב' אלפים כו' ונבח כלב והפילה גורם לשכינה שתסתלק ע"ש משמע דגם קטנים מן המנין:

סימן רפט

קשי' לי בפסחים דף ק"ו ע"א ביום מאי מברך ופי' רשב"ם דא"א קידוש מרישא והתניא שבת ויו"ט אין קידוש וקשה כיון דידע הגמ' דביום אין קידוש מאי שואל הגמ' מאי מברך דכיון דאין קידוש א"כ בע"כ אין מברך כלל דאם מברך א"כ יש קידוש ועוד קשה דרשב"ם פי' שם על רב אשי שסבר לומר קידוש של לילה ע"ש דקשה הא תני בברייתא דאין קידוש ביום ומה שפירש"י ורשב"ם שם שקרי לבפה"ג קידוש רבה דאכולהו קידושי קאמר וצע"ק דהא באירוסין ובמילה ובבהמ"ז ובהבדלה נמי אמר בפה"ג כמו שפרש"י ותוס' ברכות דף מ"א ע"ב:

שם מג"א ס"ק ד' אוכל כו' דהא י"א כו'. כתב מחה"ש דהוא דעת הראב"ד ע"ש מדברי הרב"י משמע שגם הראב"ד אוסר לאכול עד שיקדש על הפת וכן יראה מדברי הראב"ד בפכ"ט מה' שבת:

סימן רצ

זה לשון הרב"י בסי' רפ"ח גרסי' בירושלמי ר' חגי אמר לא ניתנו שבתות ויו"ט אלא לאכילה ושתי' ר' ברכי' אמר לא נתנו אלא לעסוק בהם בדברי תורה ובתנחומא מפרש לא פלגין מאי דאמר ר' ברכי' אלו הפועלים שעוסקין במלאכתן כל ימי שבוע ומה דאמר ר' חגי להתענג אלו ת"ח שיגעים בתורה בימי השבוע והא דאמר רבא הכל מודים בשבת דבעינן לכם התם לר"א ור"י א"נ התם בעינא קצת והכא לעסוק כל היום בתענוג עכ"ל לכאורה משמע דלת"ח מותר לעסוק כל היום בתענוג כדעת ע"ש שהביא מג"א בסי' רמ"ב והמג"א חולק עליו שם וצ"ע:

סימן רצא

צע"ק בתוס' שבת דף קי"ח ד"ה במנחה כו' מכאן משמע דזמן סעודה ג' מן המנחה ולמעלה דלא כאותן שמחלקין סעודת שחרית ע"ש וקשה דילמא מותר לחלק ומתניתין מיירי שלא אכל סעודה ג' עד המנחה כמו דאיתא במתניתין בליל שבת מצילין ג' בשחרית מצילין ב' דמיירי שלא אכל עדיין: שם סעיף ד' אין כו' הרב"י תמה למה אין מקדשין בסעודה ג' ולפענ"ד נראה דהא ביום אין צריך לקדש כדאיתא בפסחים דף ק"ה ע"א ומה שמקדשין בשחרית כדי שתהיה שינוי מסעודת חול אבל בסעודה ג' אין צריך שינוי דכיון דבסעודה בעצמה יש שינוי וניכר כבוד שבת דבחול אין סועד סעודה ג':

שם בריש הסימן מפרש מחה"ש מ"ש מג"א וכ"מ בשבת דף קי"ח היינו דתקשי למה יעשה חול ויעשה ב' סעודות הו"ל לחלק סעודת שחרית ע"ש ולפענ"ד אפשר דאין ראי' משם דהא אף אם יחלק העני סעודת שחרית לא תהי' לו לאכול בשבת יותר מבחול ובזה יעשה שבת חול וע"כ צריך לומר כן לי"א שכתב מג"א דיוצא אם יחלק הסעודה קודם חצות א"כ קשה יחלק העני סעודת שחרית קודם חצות דהא לי"א יוצא בזה ויאכל לשבעה ג"כ כמ"ש מג"א אם נמשכה הסעודה עד אחר חצות דמותר לחלק מהאי טעמא א"ו דכונת הגמ' שיעשה שבת חול במה שאין לו לאכול יותר בשבת:

סימן רצב

צע"ק בטור שכתב דאתה קדשת כנגד שבת בראשית ישמח משה כנגד שבת מתן תורה ואתה אחד כנגד שבת שלעתיד ובסי' רפ"א כתב הטור פי' ישמח משה שבמצרים בקש משה מפרעה שיתן להם יום אחד בשבוע לנוח ונתן לו ובחר ביום השביעי וכאשר נצטוה על השבת שמח משה שבחר בו משמע דישמח משה קאי על שבת בראשית כי על שבת בראשית נצטוה במרה קודם מתן תורה ולא קאי ישמח משה על שבת מתן תורה:

שם המחה"ש בס"ק ב' מקשה בשם א"ר דבסימן קמ"ג כתב מג"א דבאין ס"ת יקרא מתוך החומש ואם כן הקריאה הפסק ולפענ"ד דרק בשחרית דהקריאה חובה צריך לקרות מתוך החומש אבל לא במנחה וכן כתב המג"א שם בס"ק ח' להקל בקריאת מנחה וכן משמע קצת מדברי מג"א פה ס"ק א' דבאין ס"ת אין אומרים ואני תפלתי ואם קורין מהחומש שייך ואני תפלתי עי' מחה"ש ס"ק א':

סימן רצג

בברכות דף כ"ז ע"א בתוס' ד"ה דרב כו' הגיה הגאון ר' ישעיה פיק אעפ"כ אין אסור לעשות מלאכה בע"ש ע"ש ולגירסה זו קשה שם מה שכתבו תוס' שם וכן לענין תוספת שבת כו' דקשה מאי וכן דהא מיירי מתוס' שבת אבל לפי' מהרש"א שם משמע שגורס אסור לעשות מלאכה במ"ש ופי' דכמו לענין מלאכה במ"ש כן לענין תוספת שבת בער שבת מותר:

סימן רצד

קשי' לי בברכות דף ל"ג ע"א המבדיל על הכוס צריך שיבדיל בתפלה וצ"ע דפריך הגמ' שם מכדי אנשי כה"ג תקנו כו' ומשני בתחלה קבעו בתפלה העשירו קבעו על הכוס ופי'

רש"י ואז נשתכח תקנת עזרא ע"ש וא"א שגם המבדיל על הכוס מבדיל בתפלה א"כ הבדילו בתפלה גם אחר התקנה שנתקן על הכוס א"כ לא נשכח התקנה ואפשר דמה דאי' שם והם אמרו המבדיל בכוס צריך להבדיל בתפלה זו היא תקנה מחכמים אחרים שיבדיל בין בתפלה בין בכוס וצ"ע:

שם סעיף ב' טעה כו' וסבור שאף למחר כו'. צ"ע אם לא יהי' למחר רק שתהי' לו ביום ג' שיוכל עדיין להבדיל כדאי' בסי' רצ"ט סעיף ו' אם צריך לחזור ולהתפלל והנה מסעי' ג' מוכח שדי כשיהי' לו בלילה שאחר יום א' ועי' בטור:

שם מג"א ס"ק א' בחונן כו' מפני כו'. והר"ע מברטנורא ברכות פרק ה' משנה ב' כתב בשם הירושלמי דאם אין דעה הבדלה מנין ובגמ' דף ל"ב אמר ר' יוסף מתוך שהיא חכמה קבעה בברכת חכמה ורבנן אמרי מתוך שהיא חול קבעה בברכת חול וצ"ע שלא הביא המג"א הגמ' וגם על הרב מברטנורא צ"ע שכתב בשם הירושלמי דלכאורה הוא עצמו מה שאמר רב יוסף מתוך שהיא חכמה כו' וכן פי' רש"י החכם יודע להבדיל בין קודש לחול: שם וצ"ע כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דהא אסור לתבוע צרכיו קודם הבדלה כמו שכתב המג"א בשם ירושלמי ובשחרית צריך להקדים חובת תפלת שעתה ברישא ואין אומר אתה חוננתנו כמו דאית' בסי' ק"ח א"כ בשחרית בע"כ צריך לתבוע צרכיו קודם הבדלה ולכן סבר הרדב"ז דשוב לא מזכיר אתה חוננתנו בתפלה שני' ועי' בסי' ק"ח סעי' ו' ובט"ז ומג"א שם:

סימן רצה

מה שכתב במחה"ש יו"ד ה"א כו' טעות הדפוס וצ"ל יו"ד ה"י וי"ו ה"י שכך עולה לנכון ע"ב:

סימן רצו

בטור בשם פרקי ר"א שמי שאין לו אור הנר במ"ש פושט ידו לאור הכוכבים ומברך מאורי האש ע"ש וצ"ע דבפסחים דף נ"ד דמברכין על האור במ"ש שנברא במ"ש ע"י אדם הראשון הובא בט"ז ומג"א בסי' רצ"ח סעי' ח' והלבנה נברא קודם מ"ש וצ"ע:

שם מג"א ס"ק ג' וטעם כו' וכ"כ בשל"ה כו'. והוא בשל"ה במס' שבת דף קל"ה עוד כתב שם שיש מתחילין לערות כשמתחילין הנה אל ומערה עד ממעיני הישועה ושופך שיוזל היין על שפת הכוס עכ"ל:

שם ס"ק ד' שופכין כו' הטעם בשל"ה וז"ל של"ה במס' שבת דף קל"ט ע"ב העץ שחטא אדם הראשון גפן הי' ואמרו שסחטה ענבים ונתנה לו והם סורי הגפן נכרי' כו' וכנגד זה בא לאשה דם נדות ולפי שנתכונה להבדיל מאדם ע"י היין אין הנשים טועמות יין של הבדלה עכ"ל:

שם ס"ק ח' לא כו' ואפי' במ"ש ליו"ט. המח"ש כתב דעל ככר שאינו שלם אפשר דאין מקדש ע"ש ולפענ"ד מוכח דמקדשין עליו בסי' רס"ג ס"ק ד' מוכיח מג"א מרא"ש דאכילה קודם לנר שבת וא"א דאינו יכול לקדש על חתיכת פת אכתי קשה קושי' מג"א שם אמאי לא משני הרא"ש דיש לו ככר שאינו שלם דיש לו לאכול ואין יכול לקדש ואשמעי' דנר עדיף מיין קידוש א"ו דיכול לקדש על חתיכת פת ומה שמקשה מחה"ש הא יוכל להבדיל על הפת יש לתרץ שאין לו פת כלל רק שאר דברים כגון בשר וכ"כ בספר הגהות רע"א דמיירי דאין לו פת דמצד קידוש אין צריך לדחות אכילתו ומצד הבדלה אסור:

שם ס"ק י"א לא כו' אלא הברכה כו'. קצת קשה בקדושין דף ל"א מוכיח תוס' דנשים מברכין על מ"ע שהזמ"ג דאל"כ למה שמח ר"י דסומא פטור מן המצות הא יפסיד הברכה וא"א דבדבר שאין בו עשי' אין מברכות נשאר קושי' תוס' דכיון דסומא פטור מברכה כזו:

שם ט"ז ס"ק ז' ויש כו' שאני התם דהחיוב כו'. צ"ע מלולב ביו"ט ב' דרבנן ונשים מברכין וצ"ל דלולב עכ"פ יו"ט ראשון דאורייתא אצל אנשים וכיון שנשים מברכין ביו"ט א' מברכין כל ז' אבל קשה דלפ"ז הא הבדלה תלי' בקידוש כמ"ש הה"מ בפכ"ט מהל' שבת הל' א' דהבדלה תליא בקידוש אפי' הבדלה דרבנן ע"ש ובקידוש חייבות נשים מדאורייתא ליחייבי גם בהבדלה:

סימן רצז

מג"א הט"ז כו' שלא יכוין לצאת. עי' במחה"ש והמקור חיים הביא לשון מהרי"ו ע"ש פירושו אבל צ"ע מה שכתב דברכות הנהנין יכול לברך דהא בסי' קס"ז מבואר דבברכת הנהנין צריך לברך עובר לעשייתן ע"ש במג"א ס"ק ט' ולפענ"ד פשוט לחלק בין ברכת הנהנין ללולב דבלולב אם מתכוין שלא לצאת לא יצא אפי' למ"ד מצות אין צריכות כוונה כמ"ש תר"י בספ"ק דברכות אבל בבשמים מיד כשהריח הוא נהנה וצריך לברך אע"ג שמתכוין שלא לצאת:

שם ס"ק ה' או כו' שאחרים מצילים כו'. פי' מחה"ש דדמי לסי' ס"ט דמברך יוצר המאורות ולפענ"ד לא דמי דבסי' ס"ט שפיר דהברכה קאי על שהקב"ה יצר המאורות ומזה יש לסומא ג"כ הנאה אבל גבי ריח אין הברכה קאי על חוש הריח שנתן הקב"ה

רק שמברכין על הנאת הריח ומי שאין מריח אין לו הנאה ואף שמגיע לו הנאה מריח אש הלא על ריח אש אין מברכין כלל רק על הנאה של ריח טוב:
שם ט"ז ס"ק ד' וצריך כו' לכאורה כו' ונר' לתרץ כו'. צ"ע דמשמע מרמ"א דכתב צריך משמע דיש חיוב ולפענ"ד נר' לתרץ דבשמים של בה"כ ושל מתים דהם להעביר הסרחון ואין משיבים נפש דהא יש ג"כ ריח רע ובשמים של ע"ז נמי אין משיב נפש כמו שכתב הש"ך ביו"ד סי' קי"ט ס"ק כ"ז דהמוכר לחבירו דבר שאסור מן התורה מה שאכל אכל והוא יחזיר לו הדמים דאין האכילה מיחשב לו הנאה וצער היא לו ע"ש ה"נ לא נחשב הנאה מריח של ע"ז שאסור להריח:

סימן רצח

מג"א ס"ק א' על כו' שאר דברים כו'. לפענ"ד נר' לתרץ דכאן מברכין דאור זה ע"י אדם הראשון כדאית' פסחים דף נ"ד ע"א ולכן מברכין על שחנן לאדם דעת אבל שאר הבריאה הי' ע"י ית' בעצמו ואין מברכין כי טוב שלא נברא משנברא ועוד כיון שה' ית' ברא חושך בלילה ואור הזה מציל מן החושך מברכין כמו שמברכין על האכילה שמציל מן הרעב וכמו מתיר אסורים וסומך נופלים וכדומה:
שם ס"ק ב' עי' מה שכתבתי בסי' תרכ"ד סעי' ד':
שם ס"ק ג' על כו' וצ"ע דבסי' קס"ז וקפ"ז כו' ולא הבנתי דשם יודעים החכמים דברכת שהכל או בריך רחמנא הוי כעין השבח שיש בברכת המוציא או בהזן אבל הכא שב"ה סבר הרבה מאורות איכא בנורא ולכך צריך לומר מאורו ואם אמר מאור מברך רק על חד מאור ונחסר מברכה. שם ס"ק ד' ב' פתילות כו' והקשה בהגמ"ר כו' ואפשר לתרץ דלא רצה לומר דבר שלא שמע מפי רבו וכמו ר"י בן זכאי ור"א בסוכה דף כ"ח ע"א עד שהפציר בו אמר האמת משום דאין מסרבין לגדול:
שם ס"ק ה' בכפות כו' ולא לפשוט האצבעות כו' פי' מחה"ש לפושטן ולראות אחורי אצבעות ג"כ לא ע"ש וק"ק דמג"א מסיק ואח"כ פושטין לצאת ידי שניהם וקשה דהא לדעת ד"מ אין רשאי לפשוט א"כ אין יוצא לדעת ד"מ ואפשר כיון דמתחלה עושה כמ"ש רמ"א רשאי אח"כ לפשוט אצבעות גם לד"מ:. שם סעיף ד' הרב"י כתב שרוב הפוסקים פסקו כרבא ברכות דף נ"ג ע"ב יאותו ממש וכן משמע מכל הפוסקים שבשעת ברכה צריך לראות דבר לאורו וצ"ע על הרב ר"ע מברטנורא ברכות פרק ח' משנה ו' שכתב ולא יהנו ממש אלא שקרוב לו כ"כ שיוכל להנות אם ירצה עכ"ל:

סימן רצט

מג"א ס"ק א' משתחשך אפי' בספק חשכה כו' וכתב מחה"ש דזה קאי גם לדעת הרא"ש דלא כט"ז ס"ק א' דמג"א סובר להרא"ש דבפסחים דף ק"ה מיירי בין בספק בין בוודאי חשכה ע"ש וצע"ג דהרא"ש בפ' ערבי פסחים אות י"א מקשה על מי שפירש דספק חשכה קובעת לקידוש ולמעשר ומסיק דספק חשכה אין קובעת רק עד שתחשך לגמרי ע"ש א"כ מוכח בהדי' שהרא"ש מוקי לסוגי' שם בוודאי ולא בספק חשכה וגם מוכח מסוגי' שם דלהתחיל בהבדלה הדין כמו בהפסקה לשבת וכיון דלרא"ש אין צריך להפסיק בשבת בספק חשכה א"כ מותר בהבדלה להתחיל:

שם ס"ק ג' וי"א כו' וכ"מ בגמ'. המח"ש פי' וכתב שלשון של מג"א מגומגם ולפענ"ד אין גמגום כלל ומג"א קאי לדעת י"א שהוא דעת הרי"ף והר"ן דלא התירו שלא להפסיק הסעודה שאכל מבע"י אלא בספק חשכה ולענין התחלה נמי אסור בספק חשכה אבל להרא"ש דגמ' מיירי בוודאי חשכה מודה מג"א שאינו מוכח מגמ' דאסור להתחיל בספק חשכה:

שם ס"ק ט' מבע"י כו' דהא אמרי' בפסחים כו' ולפענ"ד אין ראי' כ"כ דנוכל לומר דמה שפי' רש"י בהבדלה עצמה מזכיר קדושת יו"ט הוא הוכחה דהבדלה וקידוש חדא מילתא ומה שאומרים שתיהם על כוס אחד היינו משום דהבדלה וקידוש תרווייהו משום קדושת יו"ט כמו שפי' שם רש"י ורשב"ם ואם נאמר כמו שכתב מג"א לפי שמזכיר יו"ט בהבדלה א"כ קשה שם דאין אומרי' קידוש ובהמ"ז על כוס אחד ואמאי הא מזכיר של שבת בבהמ"ז א"ו מוכח דהזכרה לא מהני ובהבדלה וקידוש משום דשתיהם קדושת יו"ט א"כ ה"ה הכא אע"ג שאין מזכיר יו"ט בהבדלה יכול לומר על כוס אחד:

שם ס"ק י"ז מ"ש המחה"ש דלהכי פי' רש"י ור"ן דשרי לקוצצן מן המחובר דנראה דוחק דמיירי שיש לו שם פירות תלושים ע"ש צ"ע כיון דגמ' מוקי רישא דמתניתין שם דאין מחשיכין בפירות המחוברים א"כ פשיטא דסיפא דאבל מחשיך לשמור ומביא פירות מיירי נמי בפירות מחוברים ע"ש בגמ':

סימן ש

ומהרש"א בח"א בשבת דף קי"ח כתב טעם שיאכל במ"ש פת חמה דיש לכבד השבת בסעודת לוי' בדבר חדש שנתחדש אחר השבת שהי' אסור ביום חמין ופת חמה וקרוב לזה טעם ברכת מאורי האש במ"ש ובמיו"כ ומשום דאוכלים ומשקים קרים רע לחולה קאמר דהחמין במ"ש רפואה:

סימן שא

המח"ש בס"ק א' מביא ממהרש"א דבחול ליכא איסורא אלא הזיק גם נ"מ בסומא דאפ"ה אסור בשבת וצ"ע בשבת דף קי"ג ע"ב מהו לפסוע פסיעה גסה בשבת א"ל בחול מי הותרה וא"א דבשבת איכא איסורא וגם נ"מ לסומא א"כ קשה כיון דאיבעי' מיני' בשבת אמאי לא פשיט לי' משבת וקא פשיט לי' בחול. וצ"ע על הגמ' שם שפריך הגמ' שלא יהא הלוכך של שבת כהלוכך של חול מאי היא אמאי לא מפרש הגמ' הלוכך של שבת כמו שמפרשי' תוס' על שלא יהא דבורך של שבת שאין לדבר כ"כ כמו בחול כן נוכל לפרש שלא יהלך בשבת כ"כ כמו בחול:

שם מג"א ס"ק ו' ואסור כו' וכ"מ מל לשון רמ"א. קצת קשה דכיון דכתב מג"א מוטב שיקיפנה כו' ובגמ' משמע דלהקיף קודם א"כ מיירי במקום שמותר לעבור כמו להקביל פני רבו דבלא"ה אסור לעבור כמו שכתב פסק ותני אסור א"כ היכי כתב מג"א דבסי' תרי"ג דלעבור עדיף מיירי במקום דמותר לעבור הא בסי' זה נמי מיירי במקום דמותר לעבור דכיון שכתב דלהקיף קודם מלעבור משמע דלעבור נמי מותר שם ס"ק י"ב מפני כו' הקשה תוי"ט כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דקשה בשבת דף ס"א האיך ס"ד דמתניתין אליבא דמ"ד שבת לאו זמן תפילין האיך ס"ד לומר כן דא"כ אמאי תני ואם יצא אינו חייב חטאת אלא ע"כ דהגמ' ידע דהוי דרך מלבוש ולכתחילה לא יצא דילמא אתי לאתויי ורב ספרא בא לאשמעי' אפי' שבת זמן תפילין לא אמרי' כיון דמצוה להניח תפילין לא נגזור דילמא אתי לאתוי קמ"ל דאפ"ה נגזור א"כ אפי' לאו זמן תפילין איצטריך דילמא אתי לאתויי וזה כונת מג"א סי' ש"ח ולא קשה קושי' מחה"ש. שם ס"ק י"ז המחה"ש כתב אע"ג דבחותם שוקע אסור לחתום הוי תכשיט וצ"ע דבסעי' י' איתא שלא נקרא חותם. אא"כ עשוי לחתום וכן משמע בשבת דף ס"ב ע"א דמוקי באשה גזברית ע"ש:

שם סעיף ט' צ"ע בשבת דף ס"ב ע"א אלמא קסבר עולא כל מידי דחזי לאיש לא חזי לאשה מתיב ר"י הרועים כו' וצ"ע דביו"ד סי' קפ"ב סעי' ה' לא יעדה איש עדי אשה ואפי' באחד מן הבגדים א"כ שפיר אמר דטבעת דחזי' לאיש לא חזי לאשה וה"ה בהיפך משום לא ילבש גבר כו':

שם סעיף י"ב לא יצא החייט כו' ואם יצא פטור. הרב"י כתב שזה דעת הרמב"ם שפסק כר"מ שבת דף י"א ע"ב ע"ש אבל הרע"ב שבת פרק א' משנה ג' פסק אומן דרך אומנתו חייב וצ"ע על המח"ש בס"ק י"ט בשם חמד משה שכונת תוס' דף י"א ע"ב כמו שכתב תוי"ט בפרק ו' משנה ג' דבאשה דוקא דרך הוצאה בתחובה בבגדו עכ"ל וצ"ע דהא התוי"ט כתב זאת על פי' הרע"ב שם דאשה חייבת משום שאומן דרך אומנתו

חייב והרע"ב הלך לשטתי' שפסק בפ"ק שאומן דרך אומנתו חייב וע"ז כתב התוי"ט שבאשה אין חילוק בין אומן בין אין אומן כי כל אשה אומנתה לתפור אבל פשיטא א"א באיש אומן דפטור אשה נמי פטורה אבל תוס' דף י"א ע"ב שכתבו שאפי' לר"מ שאומן דרך אומנתו פטור אפ"ה מודה ר"מ דאשה חייבת שפיר מביא מג"א ראי' מדברי תוס' שבמקום שדרך לתחוב בחול שחייב כמו שכתבו תוס' גבי אשה: שם מג"א ס"ק כ"ז אבל כו' ואף ר"א כו' וכתב מחה"ש וכ"מ ברש"י דף ס"ד ע"ב ד"ה כל כו' שלא יחשדוה באיסור ולמאן קאמר רש"י הא לרבנן דר"א חייב כו' עכ"ל וצע"ג דהא שריון וקסדא גם לרבנן פטור כדאי' במשנה דף ס' ע"א ובש"ע פה סעי' ז':

שם סעיף ל"ו צ"ע ברש"י שבת דף נ"ט ע"ב ד"ה או אבנט כו' וכל ישראל בני מלכים ראוים לו ע"ש וצ"ע דהא זה רק לר"ש דף קי"א ע"א דכל ישראל בני מלכים אבל רבנן פליגי ולא אמר' כל ישראל ראוים כמו דאי' בדף ס"ז ע"א בארוג בכסותו דלא כר"ש וכמו שפסקי' סעי' כ"ג:

שם סעיף מ"ד הכ"מ בפ' מ"ג מהל' שבת הלכה כ"ה כתב שהרמב"ם פוסק שאינו פושט וחוזר ולובש וצ"ע על התוי"ט בפרק ט"ז בשבת משנה ד' שכתב בשם הכ"מ דחוזה ולובש דברי ר"י בלבד ע"ש ובכ"מ כתב שם שגם ר"מ סובר כן וכמו דאית' בברייתא בשבת דף ק"כ ע"א שר"מ סובר חוזר ולובש ומהרש"א בשבת שם כתב דר"י לא סבר אינו חוזר ולובש רק ר"מ ות"ק דמתניתין סובר כן ויש שם ט"ס במהרש"א שכתב לא אתי' אלא כר"י וצ"ל לא אתי' כר"י ע"ש:

שם מג"א ס"ק נ"ד זוג כו' אבל אשה כו'. ולפענ"ד דלהכי לא איקרי תפילין מלבוש לאשה דבסי' ל"ח סעי' ג' שאם הנשים רוצים להניח תפילין מוחין בידם ועי' מה שכתבתי שם: שם ס"ק נ"ו ואפי' כו' איסור דאורייתא כו'. קשיא לי בשבת דף ס"ד ע"ב דפריך על פוקק זוג ומשני תנאי דתני שוטחין בחמה כו' ר"א ור"ש אוסרים כו' ע"ש וצ"ע מנ"ל לגמ' דר"א ור"ש אוסרין גבי זוג דהוי דרבנן דילמא רק בכיבוס דאיכא איסורא דאורייתא אבל זוג דהוי דרבנן לא אסרי: שם דסוגי' דשבת אדחי כו'. פי' מחה"ש דגם בכתובות הו"ל לתרץ תנאי ע"ש ואפשר דלאו ראי' היא דבע"ז דף י"ב כתבו תוס' ד"ה והאמר כו' דגמ' לא בעי לתרץ דפליגי הברייתא על רב יהודה וא"כ נוכל לומר דגם בכתובות שם לא בעי הגמ' לומר דהברייתא מחולק על רב יהודה וקאמר הגמ' במקום פסידא שרי רבנן אבל בשבת שם דסותר המשנה והברייתא צריך הגמ' לומר תנאי:

שם ט"ז ס"ק י"ב להחזיק כו' כדאי' באין צדין כו' וצ"ע דהא הרב"י מקשה על הטור גבי אין יוצאין בכסא דביצה איירי ביו"ט דאין איסור הוצאה הובא במג"א בס"ק כ"ז ועל

ראיית ט"ז קשיא נמי קושי' הרב"י ומה שמתרץ מג"א דמיירי שיש עירוב נמי צ"ע דהא הרב"י כתב דהטור מיירי בהוצאת הכסא ככל הוצאות בסי' זה דמיירי שאין עירוב ע"ש:

סימן שב

מג"א ס"ק ב' חדש כו' מים שאני כו'. צ"ע בשבת דף קמ"ו ע"א המנער טליתו פי' רש"י ותוס' משום כבוס ולבון משמע שמקפיד שהבגד יהיה מכובס ע"י ניעור אבל באינו רוצה שיתלבן רק שלא יתקצר הבגד מונע ההיזק ואינו מתקן הבגד ע"י הניעור:

שם ס"ק ה' הרב"י מסופק בדעת הרמב"ם גבי המנער טליתו והוא דקפיד כמו בדין ליקט יבלת שכל שאינו מסירו בדרך עסק מקרי קפיד ע"ש וצ"ע בשבת דף קמ"ז ע"א עולא איקלע לפומבדיתא כו' אמר להו רב יהודה נפוצי לי' באפי' אנן לא קפדינן ע"ש א"כ משמע שאע"ג שהיו מנערים בכונה מותר כיון שאין מקפידין ללבשן בלא ניעור וצריך לומר דספק הרב"י היינו שמנער לייפות ואין מקפיד כ"כ ללבשו בלא ניעור ובגמ' שם מיירי שאין כוונתם אפי' לייפות הבגד וכן יראה מדברי הרב"י ומג"א אבל צ"ע דבגמ' שם שהיו מקפידים שלא ללבשו בטל אפ"ה מותר כיון שאין מקפידים לייפות. שם ס"ק ו' בשבת דף קי"ג בתוס' ד"ה מקפלים דאסור לקפל הטלית שהוא לצורך מחר ע"ש וצ"ע דהא טליתות שלנו הם גם צבועים ואסור לקפל אפי' לבו ביום ואפשר כיון דרוב לבן מותר והרב"י כתב בשם הכלבו שנהגו לקפל כל, הבגדים דקיפול שלנו לא דמי לקיפול שלהם ע"ש המח"ש מקשה על המג"א מסי' י"ד ע"ש ולפענ"ד קשה בדברי מג"א שם ס"ק ט' שכתב דבחול רשאי לקפל שלא כסדר קפולו הראשון ע"ש וצ"ע דהכא פסקי' שמותר לקפול בשבת שלא כדרך קפולו הראשון א"כ ש"מ שאין מתקן הבגד בכך א"כ שם במצאו מקופל ואם מקפל שלא כסדר קפולו הראשון אין הטלית מתוקן כשהי' והרב"י כתב שם שצריך לקפל כמו שהי' ע"ש:

שם ס"ק ז' ושל כו' שהוא מוקצה כו'. קצת קשה דר"י מתיר במתניתין דף קמ"א ובכ"מ ר"י מחמיר במוקצה:

שם ס"ק ח' צ"ע דבסעי' א' משמע אפי' במכוין ליפות הבגד אם אינו מקפיד ללבשו בלא ניעור מותר עי' מחה"ש ס"ק ה' והכא אסור במכוון לצחצחו אע"ג שאינו מקפיד ללבשו בלא שפשוף:

סימן שג

מג"א ס"ק ז' חייבת כו' דהא פריך בגמ' כו'. מה שכתב מחה"ש דלשיטת תוס' בשבת דף ס' ע"א בד"ה למאי חזי קושי' שני' של הגמ' בשבת שם למאי חזי' ותתחייב חטאת ומאי קושי' הא אין דרך הוצאה בכך עכ"ל וצ"ע דהא תוס' כתבו דרב יוסף משני דבחול נושאה אבל במחט נקובה אין דרך הוצאה בכך בחול ומה שמקשה מג"א מתוס' שבת דף י"א דאם תחובה בבגדה חייבת כו' אפשר לתרץ דאם תחובה בבגדה הוי דרך הוצאה בכך שמפני שתופרת תמיד בגדים תחבה המחט בבגדה להיות מזומן לתפירה אבל הכא שמעמדת בה קשורי' ואין דרך להעמידה בנקובה ואין דרך הוצאה בכך בחול להעמיד קשורי' במחט נקובה:

שם ס"ק י' ובלבד כו' דה"ה גבי מנעל כו'. וכתב מחה"ש בשם נ"ש דהאי לא תתן לכתחילה לא קאי על מוך שהתקינה לנדתה ע"ש אבל הרב"י כתב דלדברי האומר דקאי על מוך שבמנעל קאי נמי על מוך שבנדתה ע"ש ולפענ"ד נר' כן במתניתין דף ס"ד ע"ב דקתני ובמוך שבסנדלה ובמוך שהתקינה לנדתה ובלבד שלא תתן כו' א"כ דוחק דקאי האי בלבד למעלה על מוך שבמנעלה ולא קאי על דסמך על מוך שהתקינה לנדתה:

שם סעיף כ"ו רמ"א ויש אוסרים כו'. לפענ"ד נר' ראי' לדעת יש אוסרים דבדף ס' ע"א מסיק הגמ' בחול חולקת בה שערה בשבת מניחתה כנגד פדחתה וכתבו תוס' השתא לא הי' צריך לומר שחולקת בה שערה אלא האמת נקט עכ"ל התוס' כתבו לשיטתם בד"ה למאי שאין אסור לחלק שער אבל קשה אמאי אמר בגמ' בחול חולקת שערה הו"ל לומר סתם שחולקת בה שערה כו' אע"ג שרוצה לומר האמת למה נקט בחול א"ו דבשבת אסור לחלוק שערה:

סימן שד

קשיא לי ביבמות דף מ"ח ע"ב דמוקי הגמ' וינפש בן אמתך בעבד ערל שאסור לעשות מלאכה בשביל ישראל ולצורך עצמו מותר כמו שכתבו תוס' והרא"ש שם וכמו שפסק בש"ע והקרא למען ינוח עבדך מוקי בעבד שמל ע"ש וקשה כיון דעבד חייב בכל המצות כאשה פשיטא שאסור לעשות מלאכה בשבת וצריך לומר דהקרא אתי שאם עבד עושה מלאכה גם הרב עובר כמו העבד וצ"ע:

שם מג"א ס"ק ג' כתב מחה"ש בשם תו"ש כמו שאין שבות בבהמה כן לא גזרו שבות בעבד ע"ש ולפענ"ד אפשר לחלק דגבי בהמה דמוזהר על שביתתה אפי' אינה עושה מלאכה בשביל בעלי' ישראל כמו שכתב מג"א סי' ש"ה ס"ק ט"ז לא גזרו על שבות אבל

הכא דמותר לעשות מלאכה לעצמו רק שאסור לעשות לרבו גזרו נמי על שבות דהא אפי' א"י אסור לעשות מלאכה בשביל ישראל כדאי' בסי' ש"ז סעי' ה' והכא בעבד דאסור מדאורייתא לעשות בשביל ישראל אסרו חכמים שבות אפי' בגוונא דמותר ע"י א"י בסי' ש"ז: שם ס"ק ו' וא"צ כו' מ"ד אקטן כו'. וצ"ע דבסי' של"ד סעי' כ"ה דקטן שבא לכבות צריך למחות דקטן עושה לדעת אביו כמו שכתב מג"א שם וכן איתא בשבת דף קכ"א ע"א אבל א"י גדול עושה לדעת עצמו וא"כ הכא בעבד גדול שלא מל דעושה לדעת עצמו מותר אפילו בגוונא היכא דאסור בקטן:

סימן שה

מג"א ס"ק א' לנוי כו' והב"ח פסק כהתוס' שאוסרין. עי' במחה"ש ולפענ"ד קשה על רש"י מגמ' שם בשבת דף נ"ב שאית' שם במתניתא תנא כרוכין למשוך וא"א כדעת רש"י שר"ה מתיר לנוי א"כ היכי ר"ה מתרץ הברייתא דתנא כרוכין למשוך דמשמע דרק בכה"ג שבשביל שיכול להכניס ידיו בין הכרך דמותר אבל לנוי אסור:

שם ס"ק ז' אין כו' ליכא שביתת בהמתו כו'. הרב"י כתב כיון שהבהמה מצטערת ברכיבתו עלי' עובר על שביתת בהמתו:

שם ס"ק י"א צער ב"ח כו' יכול להפריחן כו'. פי' מחה"ש דלא הוי ביטול כלי מהיכנו אפי' למקצת שבת ע"ש וצ"ע בשבת דף מ"ג ע"א אסרי' בעודן עליו ביה"ש כמו שכתב מג"א בסי' ש"ח ס"ק ט"ו וא"א דלא הוי מבטל כלי מהיכנו כלל אפי' לפי שעה אמאי אסור בעודן עליו ביה"ש הלא לא הוקצה כלל בעודן עליו:

שם צ"ע על הרע"ב מברטנורא שבת פרק ה' משנה ב' שפי' שצריך קשירה מע"ש דגלי דעתי' שהחמור צריך לו לחממו ובשבת אסור לקשור שמשתמש בבעלי איים ע"ש למה צריך לב' טעמים כיון דבשבת א"א לקשור לא צריך הטעם דגילוי דעת:

סימן שו

סעיף א' ממצוא כו' וי"א כו'. צ"ע אמאי כתב וי"א דנר' דהכל מודים בזה וכן נר' מתוס' שבת דף קנ"א ע"א בד"ה אין כו' ובתוס' גרס אין מחשיכין וי"ל דאירי בבהמה שאינה יכולה לבוא ברגלי' דאסור לטלטל בע"ח ע"ש ובסי' ש"ז סעי' ח' שאפי' אין בו אלא איסור דרבנן לעשותו אסור להחשיך להביאם ומה שכתב הטור והרא"ש מחשיכים להביא בהמה מיירי בבהמה גדולה שיכולה לילך וצע"ק דברי"ף איתא אין מחשיכין ובר"ן וברא"ש אי' מחשיכין ע"ש:

שם סעיף ח' הרהור כו' משום עונג שבת כו'. מדברי רבינו יונה שהביא הרב"י משמע שמחלק שמה שאמר בגמ' דמותר להרהר היינו באין לו טרדה ודאגה וביש לו טרדה ודאגה אסור להרהר וזה שאמר במכילתא כאלו כל מלאכתך עשוי' ועי' בעט"ז:

שם מג"א ס"ק ט"ו לפסוק כו' וכ"מ בעירובין דמקנא רשותא כו'. פי' מחה"ש דב"ה ס"ל בעירובין שם דמותר דהוי סלוק רשות אבל במיקנא רשות מודים ב"ה דאסור וצ"ע דהוצאה מרשות לרשות הוי צורך שבת ולצורך שבת מותר כמו שכתב המג"א בסי' שכ"ג:

שם וה"ל כההיא דשואל כו'. צ"ע דהא במתניתין שם דף קמ"ח איתי' ואם אינו מאמינו מניח טליתו אצלו משמע דהוי משכון גמור:

שם ס"ק כ"ח מצוה כו' ואע"ג דא"א לו לאדם כו'. צ"ע דבסי' קכ"ח סעי' מ"א איתא דמי שיש לו בת שהמירה דתה או שזנתה אין מחייבין אותו לקדשו כי אבי' היא מחללת ע"ש וכיון שגם אביו מתחלל עבורה אפי' אם אבי' ישראל מ"מ שייך הוא בגווה ולכן מותר לחלל שבת דהוי כמו שאומרים לו חטא בשביל שיזכה הוא עצמו:

שם ס"ק כ"ט חוץ כו' ובחולין דף ה' פירש"י כו'. לא מצאתי ברש"י שם ששבת חמור מע"ז רק, משמע שם ששוים הם וצ"ע ביו"ד סי' ב' סעי' ה' מבואר דמחלל שבת דהוי כעובד ע"ז הוא רק במחלל בפרהסי' דהיינו בפני עשרה מישראל כמו שכתב הפ"מ שם אבל עובד ע"ז הוי מומר אפי' עובד בצנעה כמו שכתב הש"ך שם ס"ק י"ז א"כ אפשר דמותר הכא לחלל שבת בצנעה כיון דהפוסקי' דלהכי אסור לחלל שבת דהוי כעובד ע"ז ובצנעה לא הוי כעובד ע"ז ועוד נראה דהכא אפי' בפרהסי' לא הוי כעובד ע"ז דהא דאמרי' דפרהסי' הוי כע"ז משום כשעושה בפרהסיא ביד רמה את ד' מגדף אבל הכא דהכל יודעים שעושה עבירה לשמ' ומחלל שבת להציל מעבירה לא הוי חילול השם רק מקדש שם שמים בזה:

שם כדאי' ריש כתובות. ופי' מחה"ש דפריך הגמ' שם ולדרוש להו דאונס שרי הרי אע"ג דיעבדו באונס איסור ערוה מ"מ מקשה דלדרוש דשרי שלא תעקר תקנתא דרבנן ע"ש ולא אוכל להבין דתוס' שם בד"ה ולדרוש מתרץ ר"ת דאין חייבין על בעילת מצרי ותוס' מתרצים דהאשה היא קרקע עולם ולא הוי גילוי עריות ואפי' חילול השם ליכא וכן כתב בשיטה מקובצת שם דאע"ג דבשעת השמד אפי' ערקתא יהרג כו' אבל משום דאשה קרקע עולם אין איסור ע"ש א"כ אין ראי' משם דשם לא הוי איסור אבל בסי' שכ"ח מיירי שרוצה לאנסו לעבור עבירה גדולה:

סימן שז

סעיף ג' אסור כו' ואם אצטרך כו'. הרב"י כתב שזה נלמד מחמץ בסי' תמ"ח סעי' ד' ע"ש א"כ דלמה שכתב המג"א שם שרשאי לומר ואקחנו ממך אחר הפסח דהיינו שמבטיחו שוודאי יקנה ממנו וכן כתב המקו"ח שם וט"ז כתב שם שיוכל לומר לו אתן לך ריוח וכן כתב הח"י שם א"כ ה"נ בשבת שרי לומר כן:

שם סעיף י"ב זימן כו' גזירה שמא יקרא כו' הרי"ף והרא"ש בשבת דף קמ"ט הובא בהרב"י כתבו דאפי' לטעם שמא ימחוק נמי אסור בכותל גבוה כמו בלא יקרא לאור הנר דהלכה כרבה אפי' גבוה שאינו מגיע לשם ע"ש. וצ"ע שם דפריך הגמ' לשמא ימחוק לא חיישי' והתני' לא יקרא לאור הנר ע"ש וקשה דבשלמא דחיישי' לשמא יטה דהוי הבערה דהוא מלאכה דאורייתא אבל במוחק אינו חייב רק ע"מ לכתוב במתניתין דף ע"ג ורש"י פי' על שמא ימחוק מן האורחין שלא הכין להם כל צרכיהם וא"כ הוי מוחק ע"מ שלא לכתוב: שם סעיף ט"ז ברמ"א בלה"ק שרי. בד"מ מדקדק כן מתוס' דף קט"ז ע"ב ע"ש וצע"ק דהתוס' כתבו שם דלא גרע מכתב תחת הצורה ובדף קמ"ט ע"א משמע מסתימת הגמ' שכתב תחת הצורה אפי' בלה"ק אסור:

שם מג"א ס"ק ז' מקצת כו' דשאני כיבוי כו'. וצ"ע בשבת דף ק"נ ע"א מתקיף ר"א אמירה לא"י שבות ופי' רש"י וכבר סתמה רבי א"י שבא לכבות אין אומרים לו כבה ע"ש וא"א דכבוי חמור ע"י א"י יותר משאר שבותין מאי פריך ר"א מכבוי מאמירה לא"י לשכור פועלים דהא ס"ד דרך כבוי אסור דחמיר וצריך לאשמעינן דגם לומר לא"י לשכור פועלים אסור:

שם ס"ק ט"ו אין כו' אסור לפדות כו'. צ"ע דהלואה דאסור בגמ' דף קמ"ח משום דהלואה משמע לזמן מרובה גזרי' שמא יכתוב וכמו דאיתא בש"ע ומה שאסור לפרוע צריך לומר דגזרי' שמא ימחוק ולהכי בלשון שאלה וחזרה מותר א"כ קשה בפדיון הבן דלא שייך שמא ימחוק למה אסור הא ם הוי כמו בהחזרה בשאלה:

שם ס"ק ט"ז זימן כו' דשרי בשל מצוה. וכתב מחה"ש ובגמ' דף קמ"ט ע"א דאסור היינו סעודה שאינה של מצוה כו' וצ"ע דא"כ יכול הגמ' שם לומר דאיכא בינייהו לטעם שמא ימחוק לטעם שמא יקרא בשטרי הדיוטות לקרות בכתב על סעודת מצוה דהא בוודאי לטעם שמא ימחוק אסור אפי' בסעודת מצוה כמו שנראה מדברי הב"ח דאם הבעל הסעודה קורא אסור משום שמא ימחוק אפי' בסעודת מצוה ומג"א לא השיג על זה וכן משמע מגמ' שם דמדמה גזירה שמא ימחוק לגזירה ללא יקרא לאור הנר דאע"ג דהוי מצוה אסור: שם ס"ק כ"ט אסור כו' חסום פרתי כו'. צ"ע מאי מקשה מחסום פרתי כיון

שפרה של ישראל אסור כמו שאסור ליתן בשבת לא"י בשר שיבשל לעצמו אפי' אין מזונותיו עליו כמו שמסיק המג"א כיון שהישראל נותן לו משלו ע"כ ניחא לי' שיאכל א"כ ה"נ כשישראל נותן לו הפרה ואמר חסום מסתמא ניחא לי' לישראל ובכה"ג אסור אפי' אין מרבה לו. שכר כשחסמו:

שם ט"ז ס"ק י"ד בכדי כו' ולענ"ד לפרש כו'. ומהרש"א בח"א מפרש אע"ג דהרהור מותר וגם שגג בהרהור דאמר ונזכר מדת חסידות הוא עכ"ל והרי"ף והרא"ש גורסי' ונמלך עלי' לגודרה בשבת ונזכר שהוא שבת ע"ש משמע שלא הי' ידע מתחלה שהוא שבת דלא כט"ז שכתב שידע ששבת הוא:

סימן שח

הרב"י מקשה על הרמב"ם שלא כתב קורנס של בשמים רק קורנס של נפחים ע"ש לפנינו ברמב"ם פרק כ"ה הלכה ט' איתא קורנס של בשמים ע"ש וצ"ע בשבת דף קכ"ב ע"ב דאמר ר"י קורנס של אגוזין לפצוע בו אגוזין ע"ש דקשה מאי איצטריך מתניתין לאשמעינן דכלי שמלאכתו להיתר דמותר לצורך גופו דהא אשמעי' זה ממתניתין דף קכ"ד דכל הכלים ניטלין לצורך ואפי' לרבה שם מותר כלי אפי' מלאכתו לאיסור לצורך גופו מכ"ש דמלאכתו להיתר: שם מג"א ס"ק א' אסור כו' נעשה בסיס כו'. פי' מחה"ש דהיינו אם ההיתר חשוב יותר ע"ש ולפענ"ד אפשר דהכא אפי' אם שאר סכינים חשובים יותר מסכין של סופרים אסור דמוקצה מחמת חסרון כיס כיון דמקפיד עלי' להיות תחוב בנדן שלא יתקלקל ועל שאר סכינים אע"ג שחשובים יותר אין מקפיד עליהם כ"כ שתחובים בנדן ולהכי הוי הנדן בסיס לדבר האסור:

שם ס"ק ז' ולהניחו כו' דאפי' שכח כו'. מקור דין זה מתוס' ביצה דף ג' ע"ב ד"ה אבל כו' ע"ש שמיירי שניטל בהיתר לצורך גופו ומג"א כתב מסברא דאפי' בשכח מותר ומסופק אני בשכח ונטל צרורות או אבנים או כלי שמוקצה מחמת חסרון כיס דאסור לטלטל אפי' לצורך גופו ומקומו אם שכח ונטל בידו אי מותר לטלטל להניח לאיזה מקום שירצה ובסי' של"א בס"ק ה' כתב מג"א דמותר לטלטל הסכין של מילה לאחר המילה להחזירו וכתב לפי שטלטל בהיתר מותר להחזירו למקום שירצה ע"ש:

שם ס"ק י"א ושופר כו' התוס' בשבת כו'. צ"ע בדברי תוס' שם ד"ה סנדל שכתבו דהא דקתני ביצה דף י"ד ע"ב זה הכלל לא קאי אלא אמנעל שאינו תפור ע"ש וצ"ע ע דבמתניתין בביצה שם קתני בהדיא דאין משלחין מנעל שאינו תפור וזה הכלל קאמר בגמ' שם דאתי לאתויי תפילין וכן פסק הרמב"ם בפ"ה מהל' יו"ט ובש"ע סי' תק"א:

שם ס"ק ט"ז שלא כו' ומיהו בסי' של"ז. ואפשר לחלק דהתם אין איסור אם לא יכבד הבגדים אבל הכא אם מפנה החרסים עושה איסור טלטול ולהכי אסור לפנות אף אם ישבר דרך הלוכו ועי' במ"ש בסי' של"ז בט"ז ס"ק ג' דשם אסור באינו מתכוין משום דבמתכוין לקטום קיסם לחצוץ שיניו חייב כמו שכתב מג"א סי' שכ"ב ס"ק ד':

שם ס"ק י"ז שנשברה כו' דלא כהרב"י כו'. עי' מחה"ש דהרב"י סובר בנשבר מקצת צריך מעין מלאכה ראשונה וצע"ק דתוס' שבת דף קכ"ד ע"ב ד"ה רבא דאי בשנשבר בשבת האמר בפ' נוטל דרבא א"ל מוקצה ע"ש ואי כדברי הרב"י דאפי' בשנשברו בשבת כההיא דסעי' ו' אפ"ה בנשבר מקצת אסור א"כ לא צריך תוס' לומר דרבא א"ל מוקצה דהא אפי' ל"ל מוקצה נמי אסור דדילמא החרס הנמצא הוא מהכלי שעדיין קיים ונשבר מקצת:

שם ס"ק ל"ז קוץ כו' כ"כ בה"ג. עי' מחה"ש דלבה"ג גם במתכות איסור תורה ע"ש ולא זכיתי להבין דבשבת דף מ"ב ע"א פריך ואי ס"ד סבר כר"ש אפי' של עץ נמי ומשני במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר שמואל כר"י ע"ש וא"א כדעת בה"ג דלהכי בשל עץ אסור דאין מזיק כשהיא אדומה יכירו בה מאי פריך אפי' של עץ נמי דכיון דליכא היזק שפיר דאסור דמלאכה שאינה צריכה לגופה אסור אפי' לר"ש לכתחילה כדאי' בסי' רע"ו רע"ז ועי' בט"ז סי' רע"ח ובסוף סי' של"ד גם קשה מאי משני דשל עץ אסור דסבר כר"י הא בשל מתכות נמי איסור דאורייתא ואפ"ה מותר לכבות משום היזק והו"ל לגמ' לשנות דבשל עץ ליכא היזק ועי' בהר"ן שם ועי' מה שכתבתי בסי' תקי"ח בט"ז ס"ק ג' ע"ש:

שם ס"ק נ"א שהם כו' ומשמע מזה כו'. פי' מחה"ש דאל"כ מאי קשיא ממת לימא דבמת מותר לכתחילה מה שאין כן הכא ע"ש וצ"ע דהא הרא"ש מחזק הקושי' דלא אמרו ככר כו' ובעלמא צריך לנער ומתרץ דלענין אין צריך לנער הכא מותר דבטיל לגבי פת אבל לענין לכתחילה שפיר אמרי' דאסור דלא הותר לכתחילה רק לגבי מת והכא מותר רק במונח ואין צריך לנער: שם ס"ק ס"ז בחצר כו' דגבי בהמה כו'. וצ"ע דבשבת דף צ"ד אמרי' דר' נתן ורבנן פליגי גבי בהמה ובאדם רבנן מודים דחי נושא עצמו ובתוס' שם ד"ה שהחי כו' למה פטור דאפי' במשא קל חייב ואומר ר"י דממשכן גמרי' שלא היו נושאים דבר חי כו' ע"ש א"כ קשה אמאי מחייבי רבנן בנושא בהמה דהא לא היו נושאים בהמה כמו שלא היו נושאים אנשים ורש"י פי' שם דבהמה משרביט מכבידים עצמן ולתוס' קשה דהא אין הפרש בין משא קל למשא כבד ונר' לתרץ דאע"ג דגמרי' מלאכת שבת ממשכן אין צריך להיות דומה ממש כמו בדף ע"ג במשנה האופה ובמשכן לא הי' אופה רק בישול כמו שכתב רש"י והר"ע מברטנורא ובגמ' דף ע"ד ע"ב וכן המוציא אוכלים

חייב בשבת ובמשכן לא הי' דבר מאכל א"כ ה"ה המוציא דבר חי שאינו נושא עצמו חייב אע"ג דמשכן לא היו נושאים דבר חי כמו שכתבו תוס' שם אפ"ה חייב אבל אם הוציא דבר שנושא עצמו פטור שלא הי' במשכן ככלל הוצאה בדבר שנושא עצמו:

שם ס"ק ס"ח אם כו' לטלטל מקצתו כו'. קצת קשה דהא להגביהם אסור אפי' בצריכין ולדדות מותר בצריכים א"כ ש"מ שטלטול מקצתו קיל מטלטול כולה: שם ס"ק ס"ט מפני כו' דמותר למשוך כו'. וצ"ע דבסי' תצ"ח ס"ק כ"ג במג"א שהרמב"ם מתיר לתלוש הצמר דעוקר לאחר יד ולתלוש הנוצות אסור כמו שכתב ט"ז ס"ק י"א ומג"א בס"ק כ"ד ובמחה"ש שם א"כ הכא שפיר אסר הרמב"ם באגפי' נתלשין דנוצות אורחי' בתלישה אבל צמר לאו אורחי' בתלישה. שם ס"ק ע"ג וי"מ כו' באיסור טלטול כו'. ולפענ"ד לדעת רש"י ביצה דף י"ב ע"א דלא נאסר טלטול רק משום הוצאה ובזה אין תוס' חולקין עם רש"י ע"ש והרב"י בהקדמה לסי' זה כתב דהראב"ד נמי סובר כן והה"מ בפכ"ד מהל' שבת הל' י"ב כתב שהרמב"ם סובר שבתחלה אסרו טלטול מפני הוצאה א"כ צדקו דברי הש"ך דביו"ט דמותר להוציא הכדור גם הטלטול מותר אבל בשבת דאסור להוציא הכדור גם הטלטול אסור:

שם ס"ק ע"ד בגד כו' דיש כלאים כו'. פי' מחה"ש לעשות אוהל ובענין דליכא איסור עשיית אוהל ולפענ"ד מיירי בבגדים, קשים דמותר לישן עליהם ביו"ד סי' ש"א סעי' א' או בכלאים דאיתא שם בסעי' י"א י"ג י"ד שמותרים ע"ש:

שם סעיף י' הרב"י מביא מה שכתב הרא"ש על הרי"ף שפסק כת"ק בשבת דף קכ"ו ע"ב וכתב הרא"ש שצ"ל ברי"ף ולית הילכתא כת"ק והר"ן פי' דעת הרי"ף שפסק כת"ק היינו בחביות הקבורים לגמרי בקרקע אבל בכלים המגולים אע"ג שמחוברין לקרקע לכ"ע אין צריך בית אחיזה וכן פסק הרמב"ם בפכ"ה מהל' שבת עכ"ל הרב"י וצ"ע על הר"ע מברטנורא שפסק כת"ק מטעם דכל המחובר לקרקע וכן בפי' המשנה להרמב"ם כתב והלכה כחכמים והוא העיקר כי כל המחובר לקרקע הרי הוא כקרקע משמע אפילו בכלים שאין קבורים לגמרי בקרקע רק שמחוברים לקרקע צריך בית אחיזה:

שם סעיף ח"י צע"ק בשבת דף מ"ב ע"א מכבין גחלת כו' אמר רבינא הלכך קוץ ברה"ר מוליכו פחות מד"א וצ"ע דבדף קנ"ג ע"ב דמתירין שבות במי שהחשיך בדרך ואמרי' שם שלא רצו לגלות דמותר להוליכו פחות מד"א א"כ מוכח דשבות הולכה פחות מד"א חמור א"כ היכי יכול רבינא למילף הולכה פחות מד"א משבות דמכבין:

שם סעיף ל"ט צע"ק ברש"י שבת דף קכ"ח ע"ב במתניתין דפי' על כופין את הסל דאשמעינן דכלי ניטל לדבר שאינו ניטל ע"ש ובדף מ"ג ע"א משמע דלמ"ד כלי ניטל אשמעי' מתניתין דבכה"ג לא הוי מבטל כלי מהיכנו כמ"ש תוס' ד"ה בעודן:
שם סעיף נ"ב צ"ע קושי' תוס' בשבת דף קכ"ז ע"ב ד"ה כיון דמקשי' מתרומה מבגדי עניים לעשירים הובא בט"ז ובמג"א וצ"ע דהא תרומה שייך לכהן וישראל קרי בעלי' דתרומה שבידו ליתן למי שירצה ולכן מותר לכהן ולישראל לטלטל אבל בגדי עניים דעניים הוי בעלים וחזי' להו ולעשירים לא חזי' וגם לא הוי בעלים לכן אסור לעשירים:

סימן שט

סעיף ד' צ"ע על רש"י שבת דף קכ"ה ע"ב ד"ה ל"ש דמותר לטלטל החביות כו' דקתני ואם היתה בין החביות כו' משמע דר"י דאמר במניח נעשה בסיס קאי רק אסיפא דמתניתין היתה בין החביות אבל ברישא דמתניתין מטה על צדה לא נעשה בסיס במניח וכל הפוסקים כתבו שגם בזה נעשה בסיס במניח וכן פי' רש"י עצמו בדף קמ"ב ע"ב ד"ה נעשה כו' אח"כ מצאתי שהמהרש"א הרגיש בזה אבל שני תרוצים שמתרץ מהרש"א לכאורה דחוקי' דמה שמתרץ דלכך פי' רש"י דר' אמי אר"י קאי אסיפא דמתניתין דלא תהי' הפלוגתא של ר' אמי ור' אסי פלוגתא רחוקה בג' דרגי בניעור ובטלטול החביות ובטלטול האבן לכך פי' רש"י דקאי אטלטול חביות דהוי הפלוגתא רק בתרי דרגי בטלטול חביות ובטלטול אבן וזה דוחק דהא האמת הוא דר' אמי אוסר במניח אפי' בניעור וחולק בתלתא דרגי גם מה שמתרץ מהרש"א דלכך פי' רש"י לענין טלטול חביות משום דמייתי עלה דאזדו לטעמי' דפליגי נמי בטלטול גופי' ולא בניעור עכ"ל ג"כ דחוק דמה שמחולקי' ר' אמי ור' אסי גבי אזדו לטעמי' הוא בטלטול אבן ולא בטלטול חביות ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת פי' רש"י שרש"י קאי על השוכח ומפני שהגמ' נקט רישא דמתניתין במטה על צדה ואר"י ל"ש אלא בשוכח לכך נקט רש"י האמת דבשוכח מותר אפי' לטלטל החביות:
שם מג"א ס"ק ו' ע"ד שישארו כו' כדברי השואל כו' ולפענ"ד ראי' לדברי השואל מרש"י שבת דף מ"ט ע"א במתני' ד"ה נוטל כו' ואע"ג שהן עלי' לא איכפת לן דלא נעשה בסיס להן שאין עשוי אלא לכסות הקדרה עכ"ל ופי' הרב"י בסי' זה דגיזין הללו לאו להניחם על כסוי הקדרה נתכוין כו' הילכך ליכא למימר בהו נעשה בסיס כו' ע"ש:

סימן שי

ט"ז ס"ק ב' דאין כו' אבל במחובר כו'. וצ"ע דהרב"י כתב בשם רש"י דבמחובר אסור לר"ש דהוי כגרוגרות וצמוקין א"כ כיון דכתב רמ"א דגרוגרות וצמוקין מותר בשל א"י א"כ ה"נ מותר במחובר:

שם מג"א ס"ק א' חיטין כו' ועב"ח. ופי' מחה"ש דהב"ח מביא ראי' מתוס' דף מ"ה ע"א ד"ה היכא כו' דנר שכבה קיל מחיטין שזרעה וכיון דאסרי' נר שכבה כ"ש שאסור חיטין שזרעה ומג"א דוחה ראייתו דתוס' קאי לר"ש דל"ל מיגו דאיתקצאי לביה"ש אבל לדידן דפסקי' כר"י דאמרי' מיגו דאתקצאי א"כ נר שכבה חמיר מחיטין שזרעה עכ"ד ולפענ"ד אפשר לתרץ דברי הב"ח מלשון הגמ' שם דפשיט האיבעי' אין מוקצה לר"ש אלא שמן שבנר שהוא דולק משמע אי הוי סבר ר"ש דשמן אסור אפי' לאחר שכבה היו אסרי' חיטין שזרעה כסברת תוס' א"כ אנן דאסרי' שמן לאחר שכבה ה"ה חיטין שזרעה נמי אסור:

שם ס"ק ה' מיהו כו' וכ"כ התוס' כו'. ולפענ"ד משמע מדברי תוס' דף מ"ד ע"א בד"ה מטה כו' שכתבו דמטה שיחדה למעות הוי כחצוצרות ואסור לר"י ולר"ש לא אסור שום מוקצה אלא מוקצה דחסרון כיס ע"ש משמע דלר"ש מותר במטה שיחדה למעות לצורך גופו ומקומו:

שם ס"ק ו' דהכיס כו' וקשה כו'. לפענ"ד אפשר לתרץ דמשום דהכיס בטל מותר לצורך גופו או מקומו ואפי' היו המעות ביה"ש בכיס והוציא המעות מכיס בשבת:

סימן שיא

מג"א ס"ק ג' באותו כו' וכ"ש למ"ד שמלאכה כו' קצת קשה דהא הוצאה נמי מלאכה שאי"צ לגופה אפי' מוציא לרה"ר פטור כמ"ש מג"א בס"ק ט' א"כ בהוצאה לכרמלית הוי כמו שבות דשבות ובס"ק י"ג כתב מג"א בשם הרמב"ן ג"כ להקל בהוצאה לכרמלית דהכל יודעים שאינם בכלל מלאכה:

שם ס"ק י"ג לומר כו' ועססי' שכ"ה. פי' המחה"ש דאם עשה קבר בשביל ישראל אסור עולמית שלא יאמרו שנתחלל שבת ע"י ע"כ וצ"ע דבסי' שכ"ה כתב המג"א בס"ק ל"א דאסור משום דהוי פרהסי' וה"ה באדם חי כה"ג דלא כט"ז שם ע"ש:

שם ס"ק כ"ב לא כו' צע"ג כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבסי' ש"י מיירי שלא הוסיפו מחמת לחות הקרקע אבל הכא שמותר אפי' במוסיף מחמת לחות הקרקע ולכן אם נתכוין לזריעה אסור כמו שנתחייב במעשר ובשביעית ובכלאים כמו שכתבו תוס' שם דבלא נתכוין לזריעה ומוסיפין אינו חייב בכולן וכשמוסיפין ונתכוין לזריעה חייב משום כולן:

שם סעיף ח' טלטול כו' הלכך קש כו'. קשי' לי בשבת דף קמ"א ע"א דסבר ר"נ טלטול מן הצד שמי' טלטול ופריך הגמ' ממתניתין הקש שע"ג המטה ע"ש ומאי פריך הא טלטול בגופו קיל מטלטול מן הצד וצריך לומר דהגמ' מדמה טלטול מן הצד לצורך דבר המותר לטלטול בגופו לצורך דבר האסור וכן משמע מדברי הרא"ש שם ע"ש:

סימן שיב

מג"א ס"ק ב' ואם כו' מ"ש מחריות כו' וצ"ע דבסי' ש"ח ס"ק מ"א כתב מג"א דלישב ע"ג חריות הוי טלטול בגופו כמו קש שע"ג המטה דמותר דעדיף מטלטול מן הצד אע"ג דמזיז החריות ע"י הישיבה מותר דלא הוי הטלטול בידו ולהכי מותר אבל הכא שפיר דאסור דהא נוטל האבן בידו:

שם ס"ק ד' מקנח כו' ואע"ג דיש לחוש כו'. עי' מחה"ש וצ"ע בשבת דף פ"א ע"ב ברש"י ד"ה קמ"ל כו' דפי' אי משום כשפים משמע דמשום כשפים לחוד כמו אוגני כלי חרס דאינו חד אפ"ה סבר ר' יוחנן דעדיף לקנח בצרור: שם ס"ק ה' מפני כו' צ"ע דבסי' ג' כו'. ולא הבינותי דבסי' ג' ס"ק י"א כתב מג"א דהא דשיניו נושרות אין הדבר בטבע אלא שעושין בו כישוף שהשיניו נושרות כמו שפי' מחה"ש שם ובחשש כשפים אין מקנחין בצרור כמו שכתב מג"א ס"ק ד' ולהכי שפיר צריך לומר מפני שהם חדים ולהכי מקנח בצרור ובהגהות אשרי בשבת דף פ"ב כתב על הרא"ש וז"ל אע"ג שהן לחין ואין האור שולטת בהם שהעשבים חותכים את הבשר עכ"ל ולכאורה דבריו צ"ע דבגמ' וכן בהרא"ש איתא בלחים מותר וברמב"ם בפ' כ"ו מהלכות שבת הלכה ה' כתב וז"ל הי' לפניו צרור ועשבים אם הי' עשבים רכים מקנח בהן ואם לאו מקנח בצרור עכ"ל ומדנקט רכים משמע שיש עשבים קשים אע"ג שהן לחין מחתכין הבשר א"כ הג"א נמי מיירי בעשבים קשים שחותכים אע"ג שהן לחין והא דנקט בש"ע בעשבים יבשים מפני שהם חדים ת"ל דהוי דבר שהאור שולט בו כמו שמקשה המג"א צריך לומר כמו שכתב המג"א בסי' ג' ס"ק י"א דהאידנא שבה"כ אין בשדה לא חיישינן שיבא הדבר למכשפים ולכן כתב בש"ע שאע"ג שאין חשש כשפים אסור מפני שהם חדים כמו שאסור לקנח בחרס שאינו חלק כמו דאי' בשבת שם וכן כתב המג"א בסי' ג' ס"ק ט' ע"ש:

שם סעיף ה' הי' כו' אבל ביבשים כו'. צ"ע דרש"י בשבת שם בד"ה אינו מקנח בעשבים שלחים מחתכין ע"ש:

סימן שיג

מג"א ס"ק א' פקק כו' בתשו' מהרי"ל כו'. המח"ש מביא תשו' מהרי"ל שמביא ראי' ממגילה דף כ"ו ע"ב דאמר רבא דלו תיבותא כו' ש"מ שאין הכהנים יכולים לכוף לקרוביהם להוציא המת ע"ש וצע"ק דאפשר דלאו ראי' משם דרבא דאמר דלו תיבותא כדי שלא להצריך להוציא את המת וכשאמר רבא לא אפשר היינו שצריך להוציא המת כדי שיכנסו הכהנים:

שם למנוע הטומאה שרי כו'. וצ"ע בסי' שט"ו סעי' א' דאסור לעשות מחיצה כדי לשמש ע"ש דקרי מחיצה המתרת א"כ קשה קושי' המג"א האיך יוכל לעמוד הסוגי' במגילה שם בשבת דהא אסור לעשות בשבת מחיצה המתרת דמחיצה המתרת לכהנים ליכנס לביהכ"נ הוי כמו מחיצה המתרת לשמש:

שם ס"ק ד' ומקרי כו' אבל קנה כו'. עי' מחה"ש דדוקא לר"ת דא"צ שיהא ראוי לתשמיש אחר מקרי מלאכתו להיתר אבל לרש"י דבעי' שיהא ראוי לתשמיש אחר להפך בו זיתים הוי כלי שמלאכתו לאיסור ע"ש וצ"ע דבסי' ש"ח ס"ק ט' כתב המג"א דכלי שמלאכתו להיתר ולאיסור הוי ככלי שמלאכתו להיתר א"כ הכא אע"ג דהתקינו להפך בו זיתים מ"מ כיון דנועל בו הוי נמי מלאכתו להיתר כמו לר"ת שכתב רמ"א ה"נ לרש"י הוי מלאכתו לאיסור ולהיתר דמותר:

שם ס"ק י"ב וכוס כו' טור כו'. צ"ע בטור שמהר"ם רוטנבורק אוסר בכוס של פרקים להחזיר אא"כ יהא רפוי והטור מתיר בכל ענין ע"ש וקשה דהא במטה של פרקים מותר בעשוי להיות רפוי א"כ בכוס של פרקי' דאין דרך להדקו ואמאי אוסר מהר"מ והטור שמתיר בכל ענין היינו ע"כ אפילו בדרכה להיות מהודק נמי קשה אמאי מותר וצ"ע שם סעיף ג' צ"ע בעירובין דף ק"א ע"א מיתיבי דלת הנגררת כו' וגבוהים כו' ופי' רש"י אלמא תרוייהו בעינן וצ"ע דהא במתניתין נמי תנן וגבוהים ומתרץ אביי ורבא דמתניתין באין להם ציר א"כ מאי פריך מברייתא הא הבריית' נמי נוכל לאוקמי באין להם ציר וצ"ע על רש"י שפי' אלמא תרוייהו בעינן דהינו ציר וגבוהים מנ"ל דמיירי ביש להם ציר:

שם ופתח העשוי כו'. מה שכתב הרב"י שלא משמע כן מדברי רש"י שכתב דנקט לה משום דאין בעה"ב חושש משמע דה"ה לכל דלת כו' ע"ש ולפענ"ד אפשר דגם רש"י סובר כראב"ד וכרא"ש וכונת רש"י דלהכי נקט הדלת שבמוקצה ולא נקט במתניתין דלת שאין משתמשין בו תדיר משום דלת שבמוקצה ידוע שאין משתמשין בו תדיר להכי תנא דלת שבמוקצה אבל במקום שמשתמשין בו תדיר גם רש"י מתיר וסובר כראב"ד ורא"ש:

סימן שיד

סעיף א' הרב"י והמח"ש כתבו הפלוגתא תוס' והרא"ש והר"ן וקשי' לי לדעת תוס' ורא"ש דיש בנין וסתירה בכלים אפי' בכל לים קטנים מאי פריך הגמ' ביצה דף ל"ג ע"ב ולית לי' לר"א שובר אדם החבית ומשני ר"א במוסתקי ע"ש הא גם לרבנן צריך לאוקמי במוסתקי דבחבית שלם יש סתירה בכלים ועוד קשיא לרש"י שפי' בשבת דף קמ"ו ע"א במתניתין שובר אדם כו' דאין במקלקל איסור שבת מאי פריך הגמ' בביצה שם לר"א ממתניתין דחבית דהא בחבית הוי מקלקל אבל ר"א שפיר סבר לא יקטמנו להריח גזירה שיקטמנו לחצוץ שיניו דהוי מתקן בין להריח בין לקטום: שם סעיף ד' ברזא כו' הגה ובלבד כו'. דברי רמ"א צ"ע דהרב"י בשם שבולי הלקט בנקב שנסתם בעץ מותר ' לנקבו ולהוציא העץ ובלבד שלא יהי' כנגד השמרים וקודם לזה כתב הרב"י דברזא הסתום' בחבית שרי ליקח ברזא אחרת ולתחוב הברזא לתוך החבית ע"ש ובזה לא כתב הרב"י דכנגד השמרים אסור א"כ נראה דבברזא שהוא להכניס ולהוציא אפי' כנגד השמרים מותר דטעם דנגד השמרים אסור שעושה סתימה חזקה וזה לא שייך בברזא:

שם סעיף ה'' ברמ"א שיש לו הרבה כו'. הרב"י כתב דאם יש לו שנים סגי ע"ש:

שם מג"א ס"ק ד' שיתכוין. לא ידענא כו'. וצ"ע דבא לאשמעינן כמו שכתב בד"מ אות א' כתב בא"ז לדידן דקיי"ל דבר שאין מתכוין מותר שובר אדם חבית ע"ש וזה כתב רמ"א ובלבד שיתכוין כי מלשון ש"ע דבחבית שלימה אין שום היתר אפי' בלא מתכוין:

שם ט"ז ס"ק ב' אם כו' בדעת ת"ה ע"כ צ"ע דמה דמתרץ הט"ז מתרץ הד"מ באות ה' וז"ל דבחבית אסור משום דאי כא למיחש שמתקן פתח משא"כ בשאר דברים תלושים ולכן דברי ת"ה נכונים:

שם מג"א ס"ק ה' ודוקא כו' עמודים התחובים כו' לפענ"ד אפשר דשם לא הו פסיק רישא דהא הגמ' מדמה להטומן לפת דצריך לומר נמי דלא הוי פסיק רישא והוא כמו שכתבו תוס' בשבת דף ל"ט ע"א ד"ה מפני שמזיז ובד"ה א"ב כשיש עפר תיחוח הרבה אינה מתקיימת הגומא ולכן פריך הגמ' שם על ר"נ דאמר אבל לא את העמודים משמע אפי' מעפר תיחוח משום דנקט סתם אבל לא את העמודים ובעפר תיחוח לא הוי פסיק רישא לענין גומא:

שם דמיירי במתקן כו' וצ"ע דהיכי דהוי מתקן בוודאי גם לר"ש חייב דהוי מלאכה שצריכה לגופי' ובמ"מ מיירי דאינו מתקן וגם אינו מקלקל דלר"י חייב ולר"ש פטור:

שם וכ"כ התוס' בשבת דף ק"ג כו' ולפענ"ד נוכל לומר כמו שכתבו תוס' שם דאפי' א"א פסיק רישא דלא ניחא ליה אסור אפ"ה מותר בדרבנן כה"ג כשאינו נהנה א"כ ה"ה נמי בחופר גומא ואין צריך לה דהוי דרבנן וגם אין נהנה דמותר:

שם מג"א ס"ק ז' ראש כו' שדיבק שברי' בזפת כו' וצ"ע מאי פריך הגמ' בשבת דף מ"ח על הפותח בית הצואר ממגופת חבית ע"ש דילמא שאני מגופת חבית דלאו כלי הוא כיון שמדובק שברי' בזפת וליכא למיחש שית כוין לעשות כלי כמ"ש מג"א בס"ק ג':

שם ס"ק י' וי"מ כו' וצ"ע דברמב"ם בפ"י מהל' שבת הל' י"ג כתב המכניס יד הקרדום בתוך העץ וכן התוקע עץ בעץ ע"ש וכיון שכתב המכניס יד הקרדום א"כ ע"כ עץ בעץ לא מיירי בתוך הקרדום:

סימן שטו

מג"א ס"ק ב' וכן כו' זה פשיטא כו' התה"ד הובא בהרב"י מחמיר בפרוכת יותר מוילון ע"ש:

שם ס"ק ג' אסור כו' ואין נראה לחלק כו' וצ"ע דנר' דיש חילוק בין יו"ט לשבת דבסי' תקי"ד סעי' א' אין מכבין הבקעת אפי' שלא יתעשן הבית כו' ופי' מחה"ש שם בס"ק א' דאע"ג דפסקי' כר"י במכשירי אוכל נפש דא"א לעשותן מעי"ט מותר לעשות ביו"ט מ"מ חכמים החמירו ולא התירו מכשירים שא"א לעשותן מעיו"ט אלא במקום שנראה בעיניהם להקל ע"ש ורש"י בביצה דף כ"ב ע"א ד"ה ר"י כתב שתשמיש מקרי נמי לכם ומותר לר"י לעשות מלאכה בשביל תשמיש בא"א לעשותן בעיו"ט ע"ש א"כ כיון דמצד הדין מותר לעשות בשביל תשמיש רק כבוי לא רצו חכמים להתיר אבל לעשות מחיצה אע"ג דהוי מלאכה ואסור בשבת רצו חכמים להתירו ביו"ט ולכן מותר ביו"ט ואסור בשבת:

שם ס"ק ט' לא יסדר כו' שאין מתכוין כו'. המח"ש מקשה דהוי פסיק רישא ע"ש ואפשר לתרץ דהכא אפי' אם אוחז בידו העליונה נמי נעשה אוהל ואפ"ה מותר א"כ מה שאסר באם יסדר תחתונה תחלה אין הטעם משום פסיק רישא דנעשה אוהל רק שאסור. מפני שעושה כמעשה דחול לעשות אוהל ולא שייך בזה פס"ר ולכך כתבו תוס' שאסור שמתכוין לעשות מה שעושה וצ"ע דלמה שמחלק מג"א בסי' רע"ח ס"ק א' בין פס"ר לבין מלאכה שאצ"ל ע"ש ובמחה"ש והכא דומה למלאכה שאצ"ל דמכוין לעשות אוהל ואין מכוין לתכליתה: שם ס"ק י"א עשיית כו' תשו' רמב"ם כו'. עי' מחה"ש שהרמב"ם השיב דכד ביתד מותר ובמשמרת אסור שלא אסרו חכמים עובדא דחול כ"א שיש לחוש

שיעשה מלאכה דאורייתא ע"ש ולפענ"ד זה ג"כ כונת תוס' דף קל"ח ע"א ד"ה אלא כו' דכתבו דבמילי דרבנן שייך לחלק ע"ש והיינו נמי כסברת הרמב"ם כיון דאסור רק מטעם עובדא דחול יש לחלק רק כשיעשה מלאכה דאורייתא דלא כמשמע במחה"ש שהרמב"ם מפרש פי' אחר מה שפירשו תוס':

שם סעיף י"ג בגד כו' משום אוהל כו'. והרב"י כתב בשם הראב"ד והרשב"א דאסור דמיחזי כמשמרת ונר' מדברי הה"מ בפכ"ב מהל' שבת הל' ל"ג דאי אמרינן דמחזי כמשמרת אפי' הכובא מלאה אסור ע"ש:

סימן שטז

מג"א ס"ק ו' לפענ"ד צ"ע ברש"י במתניתין ד' ק"ז ע"א שפי' שלא לצורך פטור דאין במינו ניצוד ור"ש היא דהוי מלאכה שא"צ לגופי' ע"ש וקשה כיון דאין במינו ניצוד לא הוי מלאכה כלל ולא דמי למלאכה שאי"צ לגופה דהוי מלאכה כמו החופר גומא וכדומה:

שם ס"ק ט' פסיק כו' כדאית' בביצה כו'. צ"ע בביצה שם מהו דתימא שלא במינו ניצוד מותר ע"ש וקשה האיך ס"ד דמותר דהא בשבת דף ק"ו ע"ב איתא וחכמים אומרים שאין במינו ניצוד פטור ובשבת דף ג' ודף ק"ז אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל אסור חוץ מתלת וצריך לומר כמו שכתבו תוס' בשבת דף ג' ע"א ד"ה בר כו' דלא חשיב שמואל רק פטורים השנויים במשנה ע"ש אבל בברייתא ובגמ' יש הרבה פטור ומותר:

שם ס"ק י"א והלך כו' ותימא דאטו כו'. נראה מדברי המג"א אפי' אם התרנגולת ניצוד בשבת שנועל הדלת ואח"כ נפתחה הדלת מותר לסתום הדלת כמו במתניתין דהראשון חייב שניצוד על ידו ואח"כ כשהלך הראשון הי' יכול הצבי לצאת אפ"ה השני פטור וקצת קשה בגמ' שם דף ק"ז ע"א נכנסה לו צפור תחת כנפיו יושב ומשמרו ופי' רש"י ואין צריך לפתוח לו חלון ע"ש וזה פשיטא דא"צ לפתוח החלון והו"ל לרש"י לומר רבותא דאם אחר שנכנסה תחת כנפיו וכבר ניצוד דאם נפתח החלון וצפור יוכל לצאת דמותר לסתום החלון ועוד צ"ע לדברי מג"א דעיקר הרבותא במתניתין במה שמוסיף שמירה מאי פריך בגמ' שם על רב נכנסה לו צפור כו' ממתניתין הראשון חייב והשני פטור אבל אסור דילמא במתניתין דמוסיף שמירה פטור אבל אסור אבל בנכנסה צפור שיושב ומשמרו דאין מוסיף שמירה מותר לגמרי: שם כתב מ"מ כו'. לא אוכל להבין דברי המ"מ שם שכתב בשם הרמב"ן שפי' המשנה דף ק"ו ע"ב לנועל את ביתו ולא נודע ששם צבי ונמצא שם צבי שמותר לו להעמיד הפתח נעול מפני שקדמה צידה למחשבה ע"ש וצ"ע

דמתניתין משמע דהשני פטור לפי כשישב השני כבר ניצוד ע"י הראשון שמלאו לפתח אבל בלא"ה השני חייב וע"ז קאמר במתניתין למה זה דומה לנועל את ביתו כו':
שם ס"ק י"ד הצדן כו' אין דרכן להזיק. ומקשה הגהות רע"א וז"ל אבל שאר שרצים דמזיקין סתמן נצודים בשביל שלא יזיקו וק' האיך כ' להרמב"ם חייב ובס"ק י"ב כתב דלא ישכנו מותר גם להרמב"ם ע"ש ולפענ"ד אפשר דלק"מ דהא דכתב בש"ע דלהרמב"ם חייב ע"כ מיירי דיש במינו ניצוד דהא בסעי' ב' כתב באין במינו ניצוד פטור אפי' צדן לצורך כמו שכתב מג"א שם א"כ אף דלהרמב"ם מלאכה שא"צ לגופה חייב מ"מ לא עדיף מניצודן לצורך דפטור באין במינו ניצוד וע"כ בסעי' ח' דלהרמב"ם חייב מיירי במינו ניצוד ומ"ש מג"א בס"ק י"ב דלהרמב"ם פטור מיירי באין במינו ניצוד כמו שכתב מג"א שם:

סימן שיז

מג"א ס"ק י' אין פותחין כו' אבל משום קורע כו' וצ"ע לדעת הרמב"ם הובא במג"א סי' שט"ז ס"ק ט"ו דקורע ועושה נחת רוח ליצרו שחייב וכן פי' ר"ע מברטנורא במשנה ב' פרק י"ג א"כ ש"מ דחייב בקורע אפי' אין הקריעה ע"מ לתפור רק שמתקן בקריעתו א"כ ה"נ בקורע בית הצואר שמתקן נמי בקריעתו ליחייב אפי' באין ע"מ לתפור ואפי' לרש"י וראב"ד החולקי' על הרמב"ם שם היינו משום דמפרשי דמאי דפריך הגמ' דף ק"ה ע"ב ממקרע בגדיו בחמתו כעובד ע"ז ולא הוי מתקן כמו שפי' רש"י שם ומתרץ הגמ' דעביד למירמא אימתא אאינשי ביתי' דמותר לקרוע דהוי מתקן והתם לא הוי הקריעה ע"מ לתפור אפ"ה חייב א"כ ש"מ דלכ"ע חייב בקורע שלא ע"מ לתפור אם הוא מתקן בקריעתו וצ"ע:

סימן שיח

מג"א ס"ק ב' למ"ש כו' תוס' חולין כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ קושי' תוס' שם בד"ה מורי כו' אבל קשה משוחט בשבת בשוגג דיאכל לר"מ היכא דהי' לו חולה מבע"י והבריא ולא אסור שנהנה ממלאכת שבת ונר' לתרץ דשם בתוס' ד"ה כגון כתבו כיון שרגילות הוא שחוזר לחליו לא הוי מוקצה כו' א"כ נוכל לומר דמהאי טעמא לא הוי נהנה ממלאכת שבת בשוחט לחולה בשבת דאף שחילל שבת בשחיטתו מ"מ לא הוי מלאכת שבת כ"כ כיון דרגילות שחוזר לחליו ואם חזר לחליו וצריך לבשר שחט למפרע בהיתר:

שם מ"ש יו"ט אסור כו'. אבל תוס' ביצה דף ב' ע"ב ד"ה והי' כתבו דבאפי' ובישול לא מקרי הכנה ועי' במג"א רס"י תקכ"ז ומ"ש שם: שם דאם נתערבו בכורים כו'. בספר חות דעת ביו"ד סי' ק"ב השיג על המג"א וכתב דגבי בכורים יש לזר שני איסורים איסור זרות ואיסור חוץ לירושלים ואף דאיסור זרות נתבטל דהוי אל"מ אבל איסור חוץ לירושלים לא נתבטל אף לזר והוי כנבילה שיש עלי' איסור מוקצה ואפ"ה מקרי דשיל"מ משום מוקצה אף דלאיסור נבילה הוי אל"מ ע"ש הנה מה שכתב דהא דבכורים לא בטל מיירי חוץ לירושלים הוא דלא כמחה"ש דכתב דחוץ לירושלים לא הוי דשיל"מ דהוי טרחא להעלותן ובכה"ג תנן ברפ"ב דבכורים דבטיל ע"ש ומה שפשיטא לחו"ד דנבילה שמוקצה דהוי דשיל"מ נר' לדעת הר"ן הובא בט"ז ביו"ד סי' ק"ב ס"ק ה' הטעם בדשיל"מ דכיון שיש היתר לאיסורו הוי היתר בהיתר מין במינו א"כ הכא כיון דלנבילה אין היתר וישאר לעולם אסור משום נבילה א"כ לא הוי היתר בהיתר ולא הוי דשיל"מ ולפענ"ד אפשר להביא ראי' דלא הוי דשיל"מ בכה"ג בביצה דף ג' ע"א דפריך הגמ' וא"א ספק טריפה דבר שאל"מ הוי יתבטל ברובה וקשה אמאי לא מוקי הגמ' בספק טרפה שנולד ביו"ט דהוי דשיל"מ משום יו"ט דכיון דהברייתי' שם מיירי נמי בנולדה ביו"ט לא הוי דוחק לאוקמי בספק טרפה שנולד ביו"ט א"ו דלא הוי דשיל"מ בכה"ג כיון דלאיסור ספק טרפה לעולם אסור לא הוי דשיל"מ אע"ג דלאיסור נולד ביו"ט הותר לאחר יו"ט וצ"ע על חו"ד שכתב דבכורים הוי דשיל"מ בנתערב חוץ לירושלים והר"ש והר"מ בפרק ב' דבכורים משנה ב' ואסורים כל שהן מפרשים בנתערב בירושלים וכן איתא ברמב"ם בפ"ד מהלכות בכורי':. שם ס"ק ח' משום כו' ובביצה בתוס' כו'. קשיא לי לדברי תוס' בביצה שם שמפרשים לאיסור מוקצה שהבהמה גדלה ע"ש מאי פריך הגמ' שם לאיסור מוקצה לא חששו לאיסור תחומין חששו דילמא לענין מוקצה אמרי' דמה שגדל בטל ברוב כמ"ש מג"א בשם תוס' ב"ק אבל באיסור תחומין כתבו תוס' ביצה דף ל"ח ע"ב ד"ה הרי דאיסור תחומין הוי כמו ממונא דלא בטיל שם בעלים מיני' אע"ג שנתערב ברוב ע"ש:

שם ס"ק י' להטמינה בחול אפי' מבע"י. עי' מחה"ש שהרא"ש כתב כן אליבא דרבה דאמר שמא יטמין ברמץ אבל. לרב יוסף דאמר מפני שמזיז אין אסור מבע"י ע"ש וצ"ע דהגמ' שואל מאי בינייהו הו"ל לומר דאיכא בינייהו לרבה אסור מבע"י ולרב יוסף מותר מבע"י:

שם ס"ק י"א מה שכתב מחה"ש דהוי כא' נותן הקדרה וא' מביא האור דשניהם חייבים כדאי' בביצה וה"ה הכא שישראל נותן התבשיל ואח"כ מסיק הא"י ע"ש מרוב חורפי' לא דק דבנותן קדרה תחלה אי' בהדיא בביצה דף ל"ד ע"א דפטור ולא חייב הנותן קדרה

רק אם הי' אור מעיקרא וכן כתב המג"א בסי' רנ"ג ס"ק מ"א א' נותן הקדרה קודם האור פטור אבל אסור. שם ס"ק ל"ה הפ"מ ביו"ד סי' ס"ח בט"ז ס"ק ט' ד"ה הדין הג' הניח דברי המג"א בקושי' ולכאורה יש שם סתירה בדבריו ע"ש והחו"ד ביו"ד סי' צ"א ס"ק ה' תמה על המג"א שאוסר ליתן בשר רותח לרוטב צונן דהא אפי' למיחם רותח מותר ליתן מים מרובים ומתרץ דבשבת מלאכת מחשבת אסרה תורה וכיון שנבלע הטעם רוטב בבשר והוא נהנה מאותו טעם אסור משא"כ במיחם שהטעם שנבלע לתוך המיחם ונתבשל אין נהנה מהן ולאו מלאכת מחשבת היא ע"ש: שם ס"ק ל"ט מה שכתב מחה"ש מסי' רנ"ג דאם נצטנן לגמרי אסור דהוי כנותן לכתחילה ע"ש ולפענ"ד אין נראה כן דשם בסי' רנ"ג מיירי בנותן לתנור דהוי כמו הטמנה או כנותן לכירה אבל הכא בנותן כנגד המדורה מותר כמו שכתב המג"א בס"ק ל"ח דדמי לסמיכה בכירה:

שם סעיף ה' הרב"י כתב בשם המרדכי ראי' לדברי רא"מ שהובא בטור שיש בישול בדבר שנאפה או שנצלה מדאמר ר"י יוצאין ברקיק השרוי אבל לא במבושל ובראבי' כתב דלאו מילתא היא דבברכות דף ל"ח ע"ב מסיק הגמ' דע"כ לא קאמר ר' יוסי אלא לגבי מצה דבעי טעם מצה וכתב הרב"י דההיא דאותבי' ראבי' היא קושי' חזקה ע"ש ולא אוכל להבין דלענ"ד יש ראי' טובה לדברי רא"מ מברכות שם דמעיקרא סבר הגמ' דר' יוסי דסבר לא במבושל מברכין על שלקות שהכל דהבישול משנה הדבר א"כ מוכח דכמו שהבישול משנה שהם חיים קודם הבישול כן משנה הבישול במצה הנאפה ודחה הגמ' שהבישול אין משנה בשלקות ובמצה טעמא דאין יוצא דבעי טעם מצה עכ"פ מוכח דמה שהבישול פועל בדבר חי פועל נמי בדבר האפוי דהא הגמ' במסקנא לא קאמר דגרע בישול אחר האפוי כי לגם המסקנא סובר הגמ' דהבישול שוה בחי או באפוי דהא שלקות אע"ג שהי' חי לא פועל בישול לשנות אותו ומברך בפה"א עוד כתב הרב"י בשם סמ"ק ראי' שיש בישול אחר צלי' מפסחים דף מ"א ע"א צלאו לפסח ואח"כ בשלו חייב שהבישול מבטל הצלי' ודחה הרב"י דהתם לאו משום דבישול מבטל הצלי' אלא דאמר קרא ובשל מבושל מ"מ כדאמר התם עולא עכ"ל וצע"ג דתוס' בפסחים שם ד"ה אמר ר"כ כתבו דר"כ סבר דר"י יליף מבשל מבושל דבישול מבטל אפיי' א"כ פשיטא דגם לענין בישול שבת מחייב בבישול אחר הצלי' וצ"ל לרב כהנא שסבר דר"מ דסבר יוצאין במצה מבושל סבר דבשל מבושל גבי פסח אתי ללמוד שאסור לבשל הפסח בשאר משקין כמו שסובר רבי שם ועולא קאמר אפי' תימא ר"מ ושאני הכא דאמר ובשל מבושל ויליף מובשל מבושל דבפסח בישול מבטל הצלי' אבל בעלמא לא ילפינן מפסח דהא יוצאין במצה מבושל ור' יוסי דסבר דאין יוצאין במצה מבושל צריך לומר דגם עולא סובר כר"כ

דר"י יליף בעלמא מפסח דבישול מבטל ועולא ור"כ מחולקי' רק אליבא דר"מ וא"כ אנן דפסקי' בסי' תס"א סעי' ד' דאין יוצאין במצה מבושל כר' יוסי ולר"י כ"ע סברי דיליף מובשל מבושל דבישול מבטל הצלי' א"כ שפיר מביא הסמ"ק ראי' מפסחים שם דחייב בשבת בבישול אחר צלי':

סימן שיט

ט"ז ס"ק א' לאכול כו' ואגב נזכיר כו'. ואפשר לתרץ שם בשבת דף ע"ד פריך רב חסדא לעולא וכי מותר לאפות בו ביום אבל לאביי דמשני בורר ואוכל לאלתר לא פריך הגמ' וכי מותר לאפות לאלתר א"כ ש"מ דפשיטא דלאלתר מותר לגמרי ואין דומה לבו ביום ולבו ביום בוודאי חייב כמו שפריך ר"ח וכי מותר לאפות לבו ביום ומה שתירץ הט"ז דהתירא לאלתר הוא פשוט דאל"כ האיך אפשר לאכול כו' צ"ע דהא במין אחד יוכל לברור כמ"ש רמ"א בסעי' ג' וכאן מיירי באוכל מתוך פסולת או בב' מיני אוכלים א"כ שפיר ס"ד דאסור לברור אפי' באוכל לאלתר כי יוכל לאכול מאכל ממין אחד וגם מב' מינים יוכל לאכול ובורר משניהם יחד כמו שכתב רמ"א שם: שם סעיף ה' הבורר תורמוסין כו'. בטור כתב דתורמס שלנו מותר ע"ש ואפשר דלדעת הרמב"ם שכתב הטעם שהפסולת ממתקת אף בתורמוסים שלנו אסור ועי' בהטור ובהרב"י:

שם סעיף י' יין כו' ולהרמב"ם כו'. נר' לפענ"ד ראי' לדעת הרמב"ם משבת דף קל"ט ע"ב דפריך הגמ' על זעירי מרשב"ג ע"ש וא"א דזעירי ורשב"ג מיירי במשמרת א"כ ע"כ רשב"ג פליג על החכמים במשנה דף קל"ז דאסרי לתת במשמרת א"כ מאי פריך על זעירי מרשב"ג אדרבה לסייעי מחכמים א"ו מוכח דזעירי ורשב"ג מיירי בסודרין כמו שפי' הרמב"ם כמו שכתב הרב"י: שם סעיף י"ד מותר כו' יפסיק ויניחם כו'. צע"ק דבשבת דף קל"ט ע"ב משני הגמ' ניצוצות לבי ר"פ לא חשיבי ופי' רש"י שחנוני ומטיל שכר הי' ע"ש משמע דבאדם שאינו מטיל שכר דניצוצות חשיבי אצלו אסור לערות אפי' אם לא מערה הניצוצות דחיישי' שמא יערה הניצוצות דחשיבין אצלו:

סימן שכ

מג"א ס"ק ד' וי"א כו' וב"ח כתב בשם רש"ל כו' וצ"ע בתוס' שבת דף קמ"ה ע"א ד"ה ור' יוחנן מתוך אלו הדברים שאין הלכה כו' שאמרו סוחט אשכול כו' ולדעת מהרש"ל נוכל לומר דר' יוחנן דאמר בכבשים שחייב חטאת משום שהי' שם משקה עליו מקודם לכן לא מהני בסוחט לתוך האוכל אבל בסוחט הענבים לתוך הקדרה שיש אוכל גם ר"י סבר

משקה הבא לאוכל כאוכל דמי: שם ס"ק ה' מתבטל כו' כ' הב"ח כו'. צע"ק דע"כ דלא הוי ביטול איסור בכה"ג דאל"כ אין מבטלין איסור לכתחילה א"כ לא היו צריכים הפוסקים לכתוב דלא הוי דשיל"מ דלא הוי ניכר ת"ל דלא הוי ביטול כלל: שם ס"ק ז' ואינו כו' ולכן כתב רמ"א כו'. צ"ע דבסי' ר"ב כתב דמפני שאין אנו בקיאין נקרא בוסר עד שהוא גדול ביותר ע"ש וצריך לומר דהכא דהאיסור הוא דהוי כבורר אוכל מתוך פסולת א"כ אם ראוי לאכילה אע"ג דאינו גדול ביותר ועדיין מברכין עליו בפה"א שוב לא הוי פסולת ולא הוי בורר דהא דאין מברכין עליו בפה"ע משום דלא נטעי אילן אדעת' דהכי ע"ש דהא אפי' בראוי לאכול ע"י הדחק כתב המג"א בס"ס תרי"א דלא הוי בורר מדאוריית' הובא במחה"ש בסי' שי"ט ס"ק ג' וע"ש ס"ק ה' דלא כדמשמע ממחה"ש דאם מברכין עליו בפה"א הוי כבורר:

שם ס"ק ט"ו לשבר כו' וגדולה מזו כו'. צ"ע דרש"י בשבת דף קכ"ו ע"א פי' דשובר החביות דהוי מקלקל ולתו' ורא"ש דשובר חבית דמיירי במוסתקי ולאו כלי הוא כלל א"כ הוי כקרח ומאי גדולה מזו שכתב המרדכי: שם ס"ק ב' פסיק רישא כו' דהא הרא"ש כו'. פי' המחה"ש דלדעת בה"ז אדרבה משמע דאסור אלא בצירוף סברת כיבוי במקצת אבל לתירוץ מג"א מייתי ראי' ממסקנת הש"ס כי י"ל דבשבת דבעי מלאכת מחשבת גם המקשן והמשנה מודים ע"ש ולפענ"ד יש לומר גם כן לדעת בה"ז דכיון דע"י סברת כיבוי במקצת או כיבוי דמצוה סבר המתרץ דמותר בשאר איסורים, א"כ ה"נ בשבת מותר דבעי מלאכת מחשבת ובשאר איסורים דלא בעי מחשבת והיכא דליכא מצוה אסור פ"ר דלא ניחא לי':

שם ס"ק כ"ג שלא כו' ואפי' למ"ד כו' צ"ע דהרב"י כתב בשם המרדכי שר"י אסר אפי' אם נופל לאבוד ע"ש גם תוס' דף ק"ג בד"ה לא צריכא כתבו לערוך מותר בנופל לארץ א"כ ש"מ דלהחולקים אפי' בנופל לארץ אסור:

סימן שכא

מג"א ס"ק ה' ביצים כו' ול"נ הטעם כו'. צ"ע דבשבת דף ק"ח ע"ב כתב רש"י הטעם דבצנון אסור דהוי תקון ובשעת אכילה לא הוי תקון ולמ"ד דמתיר בביצים צריך לומר דלא הוי תקון ומ"ד דאוסר בביצים סבר דהוי תקון והרמב"ם כתב הטעם דצנון אסור דהוי ככובש כבשין ולמ"ד דמותר בביצים וכמו שפסק הרמב"ם צריך לומר דבביצים לית בי' משום כובש כבשין א"כ בש"ע דנקט טעם הרמב"ם משום כובש כבשין שפיר כתב הלבוש דבביצים מותר שאין דרך לעשות מהם כבשין:

שם ס"ק ז' להניחה כו' לתוך החומץ. עי' מחה"ש דלדעת הטור א"צ מליחה אפי' לבשלו ע"ש וצ"ע דא"כ אמאי מותר לתת בשר לחומץ הא מתקנו להכשיר לבשל כמו שכתב מג"א בס"ק זה דאי אסרת לי' בלא מליחה הוי תקון: שם דאסור להדיח כו' דמתקן הבשר שיתרכך כו'. וצ"ע דביו"ד סי' ס"ט סעי' י"ג ובש"ך שם ס"ק נ"ג דאם מנוקר מגידי הדם אין צריך שרייי' רק סגי בהעברה בעלמ' ובפ"מ ובח"ד כתבו שם בשם מ"ב שאפי' אין מנוקר סגי בהעברה בעלמא ובסעי' א' שם ובפ"מ שם ובפתיחה להלכות מליחה מבואר דלרכך צריך שרייי' דוקא ע"ש א"כ כיון דמהני בבשר תוך ג' ימים הדחה בלא שרייי' ש"מ דאין צריך לרכך וצ"ע על ש"ד שם ס"ק נ"ג שכתב דאם שראו בשר מלא קרח תוך ג' ימים דאסור דהשרי' תוך ג' ימים הוא לרכך לא להעביר הדם ע"ש דקשה דכיון דכתב מקודם דסגי בהעברה בעלמא ש"מ דלא בעי ריכוך ובש"ד ס"ק י"א כתב במלא קרח והדיחוהו צריך להדיח אחר ההפשר לפי הטעם לרכך ובדיעבד מותר אבל הח"ד שם ס"ק ה' אוסר במלא קרח בהדחה ע"ש:

שם ס"ק י"ד דאסור כו' ומשמע דלפני כו'. וצ"ע דבס"ק י' דמתיר למי שיכול ללעסו כך היינו בבשר שאינו ג"ק דאין אסור רק משום דמתקן ואם יכול ללעסו כך לא הוי תקון אבל גרוגרות דהוי ג"ק דשייך טחינה אסור אפי' למי שיכול ללעסו כך רק ביאכל מיד דמותר כמ"ש רמ"א:

שם ס"ק ט"ז נתלשו כו' אבל בגמרא כו'. כונתו דבדף קמ"ג ע"ב חלות דבש שריסקן מע"ש ולפענ"ד אין ראי' כ"כ דנוכל לומר דתלושים מהני כמו ריסוק והא דנקט ריסוק דרצה לאשמעי' הפלוגתא ביצאו מעצמן ובנתלשו בלא ריסוק לא שייך יוצא מעצמן דאין הדבש יוצא:

שם סעיף י"ד אין מגבלין פי' נתינת מים כו'. וצ"ע דהא הש"ע סבר דנתינת מים לא נקרא גיבול כמו שכתב מג"א ס"ק ח"י:

סימן שכב

מג"א ס"ק א' אסור כו' גזירה כו'. לדעת הראב"ד ושאר פוסקים הובא במ"מ בפ"ב מהל' שבת הל' ט' דאסרי' במוקצה מחמת איסור שחיטה ע"ש א"כ הכא הביצה אסור משום מוקצה עי' במג"א סי' שי"ח ס"ק ד' ולהפוסקים דאסרי' נולד בשבת עי' במג"א סי' ש"ח ס"ק י"ד הביצה אסור משום נולד ואין צריכים לאסור משום גזירה שבת שאחר יו"ט וצ"ע בסי' תקי"ג סעי' א' בביצה שנולדה ביו"ט כתב מג"א נמי הטעם משום גזירה ולפסק הש"ע בסי' תצ"ה סעי' ד' דמוקצה אסור ולדעת רמ"א דנולד אסור ביו"ט אין צריך בביצה

הטעם משום גזירה רק בתרנגולת העומדת לאכילה אבל בעומדת לגדל ביצים אסור משום מוקצה או נולד:

שם ס"ק ג' אסורים כו' ובתוס' פ"ק דביצה. צ"ע על תוס' שם ד"ה גזירה וי"ל דטעמא דהכא אתי' אליבא דר"ש ע"ש דהא ר"נ אמר דביו"ט סתם תנא כר"י דמוקצה אסור ובזה אין חולק על ר"נ א"כ גם ב"ה סובר דפירות הנושרין ביו"ט אסורי' משום מוקצה א"כ קשה על רב יוסף דמתרץ המתניתין דהביצה אסור בכלל פירות הנושרין דהא ביו"ט פירות הנושרין אסורי' משום מוקצה וזה לא שייך בביצה מתרנגולת העומדת לאכילה וליכא למימר חדא גזירה דהא פירות הנושרין אין איסור דרבנן בפני עצמו רק בכלל כל איסור מוקצה ביו"ט וצריך לומר דתוס' סוברים כהפוסקי' הובא ברא"ש סוף ביצה דגם ביו"ט קיי"ל כר"ש דמוקצה מותר דלא כר"נ וצע"ק דשם בביצה הי' הגמ' יוכל לומר כולהו כר"נ לא אמרי דסברי דגם מוקצה מותר ביו"ט שם ס"ק ז' כיון כו' דבגורל אסור כו' פי' מחה"ש דבגורל גופא איכא איסור וצ"ע א"כ אמאי מותר להטיל גורל לבניו ובני ביתו:

שם ס"ק ט' שאין כו' איתא בגמרא כו'. צ"ע בגמ' שם דמתרץ מ"ד הואיל וכתיב ועמך כמריבי כהן כו' דקשה אדרבה כיון דמריבים א"כ המה מקפידים ובוודאי אסור גורל ויותר קשה להפוסקי' ומפרשים דלא כרמב"ם דמפרשים המנות של חול וצריך לפרש הואיל כתיב ועמך כמריבי כהן היינו העם ככהן שהעם מקפידים ע"ש בהרמב"ם א"כ החלוקה לא מצוה ופשיטא שאסור במקפידים:

שם בתוס' שבת שם דף קמ"ט ע"א ד"ה בני כו' כלי שמוכרין בו אסור כו' וצ"ע דהא רוב הפוסקים פוסקי' כרבא ביצה דף כ"ט ע"א דאפי' בכלי המיוחד למדה כמו דפסקי' בסי' שכ"ג סעי' א' והו"ל לתוס' לקצר בגוונא ולכתוב המבואר בסי' שכ"ג דמותר לשאר בני אדם אסור לבני חבורה: שם סעיף ו' תוס' בב"מ דף ע"ה ע"א ד"ה וכדברי כו' מוכיחים דסתם בני אדם מקפידין דהא בשבת דף קמ"ח פריך לימא מתניתין דלא כהלל ומאי קושי' ההיא בסתם בני אדם דלא קפדי וכן כתבו תוס' בשבת דף קמ"ט וצ"ע בשבת דף קמ"ט ע"ב מאי פריך הגמ' א"ה בניו ובני ביתו נמי הא בניו ובני ביתו בוודאי אין מקפידים והלל אוסר דוקא במקפידין:

סימן שכג

הרב"י כתב דהרי"ף לא הביא דכלי המיוחד למדה ימלאנו שרי"ף כתב שלא נזכיר לו שם מדה אבל כלי העומד למדה ימלאנו וצע"ק דהא דידן פסקי' דכלי המיוחד למדה מותר ולהזכיר שם מדה אסור א"כ להרי"ף שכתב דרבא אמר כלי העומד למדה מותר

ולא יזכיר שם מדה וא"א דכלי המיוחד למדה אסור הו"ל לרבא לאשמעי' דכלי המיוחד למדה דאסור שהוא יותר רבותא מהזכיר שם מדה:

שם הרב"י כתב בשם תשובת הרא"ש אבל לא בכלי המיוחד למדה ע"ש וצ"ע בביצה שם כתב הרא"ש דמותר במיוחד למדה הובא בהרב"י:

שם ט"ז ס"ק א' וכן כו' לכוין המנהג למ"ש תחלה כו' ולפענ"ד מוכיח רמ"א זאת מלשון המרדכי הובא בהרב"י וז"ל כתב המרדכי אמר רבא כו' ואתא ר' יהודה למימר כו' והלכתא כרבנן ואפי' לר"י אם אינו ממלא או הוסיף עליו שרי ולכך נהגו למדוד במדה ולהטיל בה טבעת ע"ש וקשה כיון דכתב והלכתא כרבנן דאפי' כלי המיוחד למדה ימלאנו האיך כתב ולכך נהגו להטיל טבעת דזה ההיתר שייך רק לר"י כמו שכתב דגם לר"י אם ממעט או מוסיף מותר. אבל לרבנן אין צריך לזה כלל לכן מדייק רמ"א דמש"ה כתב המרדכי כך לר"י אע"ג דלית הילכתא כר"י דמשום דמלשון ר"י במתניתין לא ימלאנו משמע שאם אינו ממלא אלא שפיחת או מוסיף שרי ומדר"י נשמע לרבנן דמאי דאסרי רבנן לשפוך בכלי של לוקח דאם ממעט או מוסיף שרי דבכה"ג לא הוי כמודד:

שם מג"א ס"ק ה' שאין כו' כתב ד"מ כו'. קצת קשה דהא גם להטור וש"ע מותר במדה ואין אוסרי' אלא בסכום מדה כמו שכתב בש"ע לענין מנין וכמו שכתב מג"א בס"ק ד' החילוק בין דמים לבין מדה ומנין דבהנהו אין אסור רק בסכום והי' לד"מ להשמיענו האיסור דבאין מדתו ידוע אסור אבל ההיתר במדתו ידועה לא צריך ד"מ להשמיענו:

שם קשי' לי מנ"ל להפוסקים להתיר כל התירים הללו בשבת דבביצה דף כ"ט אמרי' כל התירים הללו ביו"ט ומנ"ל להתיר בשבת דביו"ט שאני דמלאכת אוכל נפש מותר וכמו בסי' תקי"ט מתיר לסלק התריסין ולהחזירן אע"ג דמחזי כמקח וממכר ובסי' תקכ"א מתירין ביו"ט לעשות משום הפסד ממון מה שאסור לעשות בשבת:

שם ס"ק ז' וי"א כו' כמ"ש סי' של"ג כו'. עי' מחה"ש דבשבת דאין מוציא לחוץ וליכא חשש רואים עדיף למעט בהילוך כמ"ש תוס' ביצה דף כ"ט ע"ב וצ"ע דבסי' של"ג סעי' ב' איתא בטור ובש"ע שלא יחלקם בקופות שמרבה בהילוך ואוושא מילת' ע"ש משמע דמה שמרבה בהילוך אינו אסור משום טרחא רק משום אוושא מילתא וזה להיפך מדברי תוס':

שם ס"ק י"ב במתנה כיון שצורך שבת. המח"ש כתב דלצורך מצוה אחרת נמי מותר ע"ש וצ"ע דבסי' י"ג ס"ק ח' כתב מג"א דדוקא לצורך שבת מותר ולא לשאר מצוה ומה שמביא המח"ש ראי' מסי' תמ"ד סעי' ד' אין ראי' דאיסור חמץ שאני דה"נ מותר להדיח כלים בשבת כשהם של חמץ אע"ג דיש איסור להדיח כלים כמ"ש מג"א שם ס"ק ה' והח"י שם

מתיר אפי' למכור לא"י ע"ש: שם ס"ק י"ד מותר כו' אסור לבטל כו'. המח"ש כתב לדידן דפסקי' כרמ"א ביו"ד סי' צ"ט דאין מוסיפין היתר אפי' באיסור דרבנן ליכא נ"מ ע"ש אבל הפ"מ שם בש"ד ס"ק י"ט מיקל בהפ"מ בלח בלח ואין ס' להוסיף היתר ובס"ק י"ז כתב ג"כ לסמוך אמחבר וט"ז וי"ש דמותר להוסיף בהפ"מ ומה שכתב מחה"ש בשם תו"ש דנ"מ ביבש ביבש מין במינו שנתבטל ברוב דמותר להוסיף עד ס' כדי לבשלן ביו"ד סי' ק"ט ובשבת אסור לא הבינותי דשם ביו"ד מבואר בט"ז ובש"ך דלהכי מותר להוסיף כיון שכל א' מותר א"כ אם מוסיף לא הוי מתקן כי אז עדיין הכל היתר דהא מש"ה מותר להוסיף דלא מקרי ביטול כלל ומה שכתב מחה"ש על תו"ש דבשבת לא משכחת דהא אסור לבשל אלא רצה לומר ביו"ט לפענ"ד משכחת גם בשבת דהש"ך ביו"ד סי' ק"ט כתב דבלח בלח מין במינו אפי' בלא בישול צריך ס' והפ"מ שם כתב דרוב פוסקי' סוברי' דצריך ס' ע"ש א"כ משכחת בשבת דהוי יבש ורוצה לעשות ממנו לח דמוסיף עד ס' גם מה שכתב מחה"ש דנ"מ במים שלנו בסי' תנ"ה דמותר להוסיף מים שלא לנו וביו"ט אסור להוסיף לפענ"ד אפשר דלמה שכתב מג"א שם ס"ק ט"ו דלא מקרי מבטל רק מצנן דגם ביו"ט מותר דלא מקרי מתקן במה שמצנן כמו שמצנן מים אחר:

שם סעיף ו' מדיחים כו' וכלי שתי' מדיחין כו'. נראה דלמה שכתבו תוס' שבת דף קי"ח ע"א ד"ה לפי שמדיחים דאין קבע לשתי' דה"ה לענין תענית דאע"ג שבירך לא סילק מלשתות ומיהו אומר ר"י דדוק' בימיהם אבל לדידן לא ע"ש א"כ ה"ה דאסור להדיח הכלי שתי' בשבת כשהפסיק לשתי' ועי' סי' תקס"ד:

סימן שכד

מג"א ס"ק א' מורסן כו' לסברא קמיית', כתב המח"ש אפי' לסברא קמיית' דהכא עכ"ל ולא אוכל להבין דמשמע מלשונו דכ"ש לדעת י"א דמותר לגבל מעט מעט וזה אינו דהמעיין בגמ' שבת דף קנ"ה ע"ב ובפוסקים דדעה א' פוסקים כר"י ב"י דאינו חייב על נתינת מים עד שיגבל ולדידי' שרי לגבל מעט מעט ודעת י"א פוסקים רבי דנתינת מים הוי גיבול ואסור לגבל מעט מעט וקלי ומורסן שוין כמו שכתב מג"א ומח"ש בסי' שכ"א ולכן כתב המג"א דלסברא קמייתא שרי אבל לי"א אסור לגבל אפי' ע"י שינוי ואסור לגבל מעט מעט כמו שכתב המג"א בסי' שכ"א:

שם ס"ק ב' ונותן לכן נר' כו'. דברי מחה"ש צ"ע שפי' שעולא הוסיף להתיר אפי' כוריים אם י"ל כ"כ בהמות הצריכים לכוריי' בשבת וצ"ע דהא לרב מנשי' נמי מותר ליתן לבהמות הרבה מה שצריך להם שאמר תרי קמי תרי כמו שפירש"י שם גם מה שכתב

שרב יוסף מתיר קביים בפעם אחד ולא יותר אע"ג שצריך ליום ד' קבין קשי' דא"כ מה אמר ר"י אפי' דהא בדרב מנשי' אין מפורש שאסור ליתן יותר מה שצריך הבהמה בפעם אחד רק שאוסר ליתן לחד בהמה מה שב' בהמות צריכין גם צ"ע דכיון דרב יוסף מתיר קביים והוא יותר מה שצריכה לאכול בפעם אחד א"כ למה אין מתיר ליתן ד' קבים מה שצריכה לכל היום ויותר קשה על עולא שמתיר כור וכוריים וכור הוא יותר ממאה קבים כמו דאיתא בב"ב בפרק בית כור ובכמה דוכתי א"כ מתיר יותר ממה שצריך:

שם ס"ק ו' ולא כו' שמגדל כו'. פי' מחה"ש כיון שהוא בכלל ארור אין נקרא מזונותיו עליו ולפ"ז נוכל לתרץ קושי' תוס' בשבת דף י"ט ע"א ד"ה נותנין וא"ת ואמאי נותנין מזונות לפני א"י ולפ"ז ניחא דדוק' חזיר אין מזונותיו עליו כיון שהוא בכלל ארור אבל בא"י אין בכלל ארור וכונת מג"א דחזיר אין מזונותיו עליו אפי' בחזיר של אחרים דא"א שחזיר שלו דארור המגדל:

שם סעיף י"ד בהגהה ויש מחמירין כו'. לא אוכל להבין טעם היש אוסרין דבשבת דף ק"מ ע"ב דאין נותנים לחמור מה שמשייר השור מפני רירין של שור והא דנקט:

שם דנוטלים מהחמור ונותן לפני שור לאו למידק דבשאר מינים אין נוטלין מלפני זה וליתן לפני זה רק שבא לאשמעי' דאע"ג דחמור לא דייק ואכיל ופרה דייק ואכיל אפ"ה מותר אבל בשאר מינים פשיטא דמותר וכן מורה סתימת המתניתין שם נוטלין מלפני בהמה זו ונותנין לפני בהמה זו דמשמע דמותר בכל מיני בהמות:

סימן שכה

מג"א ס"ק ז' דרך כו' ממושכן כו'. עי' מחה"ש ואפשר דלדעת הש"ע בס"א כמו שכתב המג"א בס"ק ד' ובמחה"ש א"צ לטעם ממושכן ואפשר דאפי' לדעת הש"ע מותר דרך מלבוש אם לא הי' ממושכן:

שם ס"ק ט' י"א דה"ל נולד כו'. וצ"ע דבסי' ש"ח מוכח דלדעת הש"ע נולד מותר דמג"א שם בס"ק ט"ו כתב דלמ"ד נולד אסור בעינן ראוי למלאכתו ראשונה ובש"ע כתב שם לכסות החבית ע"ש וצ"ע דכתב מג"א הכא הטעם נולד לדעת הש"ע:

שם במידי דאכילה גזרי' כו'. וצ"ע דבסי' רע"ו כתב הרב"י דהטור סובר דבאש חיישי' שמא ירבה בשבילו דלא דמי לנר דנר לאחד נר למאה א"כ לא צריך הטור לומר הכא בשביל מידי דאכילה הא בכל מילי אסור לבד בנר דמותר:

שם דאסור לבשל בעצי מוקצה. ולפע"ד יש ראיה לזה מביצה דף ד' ע"ב גבי עצים שנשרו מן הדקל ל שמרבה עצים מוכנים ופריך והא מבטל אסורא לכתחלה ומשני מקלי קלי

עי' ברא"ש שם וע"כ צריך לומר דמאי דפריך הגמ' והא. מבטל איסור היינו האיסור שמבשל בעצי מוקצה דאין לומר דקא מבטל איסור טלטול דע"י הרוב עצים היתר שרי לטלטל כמו שפי' רש"י שם א"כ מאי משני מקלי קלי דהא בשעת טלטול עדיין לא קלי ועי' בפ"מ יו"ד סי' צ"ט בט"ז ס"ק י"ג:

שם ס"ק י' וי"מ כו' משא"כ גבי נולד כו'. כעין זה כתב רש"י ביצה דף ב' ע"א ד"ה קס"ד אבל צ"ע דבשלמא התם דביצה שנולד הוי דבר חדש וכמו שכתב תוס' שם ד"ה קס"ד אבל הכא החיטין היו בעולם מ"ש דמקרי מוקצה או מקרי נולד סוף סוף אין מקצה מדעתו שאדם יכול לגומרו:

שם אבל בתוס' שבת כו'. ואפשר לתרץ קצת דמה שכתבו תוס' דף מ"ג מפולין ועדשים רצונו שיתבשלו בלא שום דיחוי כו' אע"ג דע"כ נידחין בשעת בישול מ"מ כיון שכונתו בשעת בישול שתהי' מוכנים שיבשלו עד שיסיר המוקצה א"כ ה"נ בתוס' דף מ"ד ע"ב כגון שהניחם על המטה כדי להסירם אחר שעה כונתם כגון שמונח המעות במקום שאין יכול ליטלם אחר שעה ממנו והניח על המטה שיהי' מוכן ליטלו משם אחר שעה א"כ כוונתו להסיר המוקצה ולא דמי לסל לפני האפרוחים שרצונו שיעלו האפרוחים ואין כונתו בשביל הורדה:

שם ס"ק נ"ג ואפי' ספק כו' משמע דאי הוי א"י כו'. פי' המח"ש דלדעת הב"ח ה"מ לתרץ דמיירי בהביא דורון ולא ידעו שניצוד בשביל ישראל ע"ש וצ"ע דלדעת מג"א נמי תקשי דהו"ל לתרץ בהביא דורון וידעי' בוודאי שלא נלקטו בשביל ישראל א"ו צ"ל דהתוס' נקטו בקצרה שניצוד ממילא דאי הוי תוס' מתרצים בהביא דורון שנלקט היו צריכים לפרש באיזה אופן מותר בצד א"י:

שם ס"ק כ"ב שמילא כו' חפץ שנאבד כו'. פי' מחה"ש דאין הקטן יודע שנאבד המפתח לאביו וכשמוצא עושה לדעת עצמו להנאתו משא"כ בדליקה ע"ש וצ"ע דבב"מ דף י"ב ע"א אמר שמואל מציאת קטן לאביו שבשעה שמוצאה מוריצה אצל אביו ופי' רש"י הלכך כשמגביהו לצורך אביו הגביהו ע"ש א"כ מוכח דמציאה שאין נאבד לאביו נמי מגביה לצורך אביו:

שם ס"ק כ"ד הואיל כו' דאטו א"י שהביא פירות כו'. ואפשר לחלק דבפירות אע"ג שיש לו כיוצא בהם מ"מ יש לו הנאה שיש לו עתה פירות בריוח אי מקלעי אורחי' וכדומה אבל מים יש הרבה בהנהר וא"צ כלל למים של א"י: שם ס"ק כ"ח אם וכ"כ רש"י. ולפענ"ד אפשר דאין ראי' מרש"י דתוס' שם ד"ה אמר אביי כתבו דמודה אביי דנר לאחד ועיקר נעשה לצורך ר"ג שהי' נשיא ע"ש א"כ אפשר דגם רש"י סובר כתוס' ובעלמא מותר שלא

בפניו אע"ג דמכוין אבל הכא אם הי' מכוון בשביל ר"ג הי' אסור אפי' שלא בפניו כיון שעיקר נעשה בשביל ר"ג:

שם ט"ז ס"ק י"א אבל כו' שיודע הא"י כו'. צ"ע דהמעיין בהרב"י יראה דלהר"ן ומ"מ דבשבת דף קכ"ב דרבא דמתרץ נר לאחד כו' סובר נמי כאביי דשלא פניו שרי ובמידי דליכא לאפושי כנר וכבש אפי' מכירו ובפניו שרי ובדבר דאיכא למיחש שירבה בשבילו אם הא"י מכוון בשביל ישראל אפי' שלא בפניו אסור והרב"י חולק עם הר"ן והמ"מ וסובר דרבא מחולק עם אביי ואוסר בדבר ששייך שמא ירבה בשבילו אפי' שלא בפניו והיינו בוודאי אפי' אם לא מכוון הא"י בשביל ישראל דבדבר שמכוון הא"י בשביל ישראל גם הר"ן ומ"מ מודים דאסור אפי' שלא בפניו וכ"כ המג"א בס"ק כ"ח דלהר"ן ומ"מ שאם הא"י יודע שצריך לו אפי' שלא בפניו אסור והרב"י דחולק עליהם סבר דאפי' אם אין הא"י יודע שישראל צריך לו אסור אפי' שלא בפניו מפני שמרגילן לשבת הבאה וא"כ קשה על הט"ז שכתב מהרב"י והיינו שיודע הא"י כו' דקשה דביודע אפי' להר"ן ומ"מ אסור:

שם סעי' י"א קשי' לי בתוס' שבת דף קכ"ב ע"א ד"ה משתמש כו' ולא גזרי' שמא ידליק כו' וצ"ע דגבי נר מותר אפי' מכירו ולא גזרי' שמא ירבה משום דנר לאחד כו' א"כ ה"ה דלא גזרי' שמא ידליק משום נר לא' וצ"ל שקושי' תוס' על ממלא מים:

שם סעי' י"ב צ"ע דבשבת דף קכ"ב וברש"י שם ע"ב ד"ה אדעת' כו' מוכח דצריך הוכחה דעיקר דעתי' דמדליק בשביל א"י אבל בספק אסור וכן אית' בסי' רע"ו סעי' ב' דצריך הוכחה שלצורך א"י מדליקה משמע שאם אין הוכחה שלצורך א"י אע"ג שאין הוכחה שנעשה לצורך ישראל אסור: שם סעי' י"ד צ"ע בהרב"י שמקשה על הרא"ש שאם מפרש כפי' רש"י למה השמיט סוגית הגמ' דהו"ל לכותבה כדי לאשמעי' דיקבר בו ישראל דאם בצנעה יקבר מיד ובפרהסיא בכדי שיעשו עכ"ל וצ"ע דהא לפי' רש"י אין חילוק בין צנעה לפרהסיא רק לפי' הר"ן בשם הגאונים והרמב"ם יש חילוק כמו שכתב הרב"י שם ואפשר דהרב"י הוכיח מרש"י שגם רש"י סובר שיש חילוק בין צנעה לפרהסיא משום דקשי' על רש"י שמפרש הקושי' הגמ' שם אמאי ה"נ ימתין בכדי שיעשה שקאי על הרישא כמו שפי' רש"י שם בד"ה ימתין נהי דלא מוכחא מילתא מיהו י"ל שמא בשביל ישראל נעשה עכ"ל דקשה דאי חיישי' שנעשה בשביל ישראל א"כ לא סגי בכדי שיעשה כדקתני במתניתין בשביל ישראל לא יקבר עולמית א"ו צ"ל דהעושה בשביל ישראל דהיינו שהא"י אמר שעושה בשביל ישראל הוי כמו פרהסי' ולכך אסור לעולם אבל בא"י העושה סתם ואפי' הי' כונת הא"י בשביל ישראל מ"מ לא הוי פרהסי' ולהכי

סגי בכדי שיעשו ולפענ"ד מוכח שגם תוס' מפרשים קושי' הגמ' כפי' רש"י דלא כגאונים ורמב"ם דתוס' ד"ה א"י כתבו דסתם חלילים אין מביאין לשם אדם אחד משמע דאי הי' מביא בשביל אחד הי' אסור לעולם כמ"ש מג"א בס"ק ל"ב א"כ אי מפרשי' קושי' הגמ' על הסיפא דלסגי בכדי שיעשה זה אינו דהא גם בחלילים אם מביא לשם אחד אסור לעולם ובקבר עשה בשביל אחד כמו דאית' במתניתין בשביל ישראל א"ו דהתוס' מפרשי' כרש"י דקאי על הרישא:

סימן שכו

צ"ע על הרב ר"ע מברטנורא שמפרש בשבת פרק ג' משנה ד' כחמין שהוחמו בשבת ואסור ברחיצה אפי' אבר אחד וביו"ט כחמין שהוחמו ביו"ט ואסורין ברחיצה כל גופו ופניו כו' מותר לרחוץ ע"ש ובשבת דף ל"ט ע"ב פריך הגמ' מאי רחיצה ומוקי הגמ' מתניתין כר"ש שאסר להשתטף כל גופו בחמין שהוחמו בשבת וה"ה ביו"ט שאסר להשתטף כל גופו כמו שכתבו תוס' שם ד"ה ב"ה דמחמירין בזה ביו"ט כמו בשבת ולא מוקי הגמ' המתניתין דרחיצה בשבת מיירי באבר אחד וביו"ט מיירי בכל גופו:
שם מג"א ס"ק ב' כל כו' וה"ה כו'. לפענ"ד מוכח נמי מרמ"א שה"ה רוב גופו דכתב שאר אבריו כל שאינו רוחץ כל גופו משמע דאם שייר אבר אחד מותר ובגמ' דף מ' ע"א מסיק בתיובתא על רב דמתיר בשייר אבר אחד א"ו דרמ"א מיירי בפחות מרוב גופו:
שם ס"ק ו' מה שכתב מחה"ש דחמין שהוחמו מעיו"ט מותר לרחוץ כל גופו צ"ע דבסי' תקי"א סעי' ב' פסק רמ"א דאסור וכ"כ תוס' בשבת דף ל"ט ע"ב ד"ה אלא ע"ש:
שם ס"ק ח' מותר כו' כמ"ש סי' שכ"ג כו'. פי' מחה"ש דלחד דעה שם מותר לטבול כלי חדש דהוי דרבנן ולפענ"ד אפשר דאפי' להיש אוסרין שם דכתב מג"א שם בשם מ"מ משום דכלי חדש לא חזי כלל קודם טבילה אבל כלים טמאים היו ראוים לדברים טמאים א"כ ה"נ דבעל קרי אין אסור רק בדברי תורה אבל לחולין מותר בלא טבילה א"כ לא הוי מתקן ולפ"ז אין צריך לדברי מחה"ש משום דהאידנא אפי' מדרבנן לא אסור דאפי' מעיקרא כשהיו מקיימים תקנת עזרא נמי הי' מותר לטבול מהאי טעמא:
שם וכ"מ ביבמות כו'. מחה"ש מקשה בשם ת"ש דלדעת הרמב"ם דאיסור הטבילה בגר בשבת דבעי ג' ה"ה מומר בעי ג' אצל טבילה ומתרץ מחה"ש דג' גבי מומר הוא רק חומרא ומג"א מתרץ רק דלא הוי מתקן ולזה מביא ראי' מתוס' יבמות עכ"ל ע"ש. ולפענ"ד לא קשה קושי' ת"ש וגם לא נראה פי' מחה"ש כי לפירושו קשה כיון דכתב מג"א מעיקרא דבדרבנן מותר לטבול א"כ פשיטא דמותר במומר דוודאי לא הוי רק דרבנן וא"צ לראי'

מיבמות ועוד קשה דכיון דכתב מג"א כיון דהמנהג לאסור לטבול בצונן לכן אדם אסור א"כ אין ראי' מיבמות דוודאי מצד הדין דגמ' דאדם נראה כמיקר מותר לטבול אפי' בטומאה דאוריית' כמו דאית' בביצה דף י"ז ובש"ע סעי' ח' ואיסור הוא מפני המנהג א"כ אין ראי' מיבמות דמומר מותר גם מצד המנהג כי שם ביבמות מותר אפי' אי הוי טבילה דאוריית' כמו שכתבו תוס' ביבמות שם ד"ה תקוני לכן נר' דכוונת מג"א לשמור מקושי' ת"ש דאע"ג דמומר בעי ג' גבי טבילה לקבל דברי חבירות מותר לטבול ולא דמי לטבילת גר משום דטבילת מומר הוי רק חומרא ולא מקרי משפט ומייתי ראי' מר"י שם ביבמות דאע"ג דגם ר"י בעי טבילה לגר ומסתמא נמי סבר דבעי ג' בשעת טבילה אפ"ה סבר ר"י דמותר לטבול בשבת כיון דכבר הוי גר משעת מילה ולא נקרא משפט בשעת טבילה א"כ ה"ה בטבילת מומר לא מקרי משפט מאי דבעי ג' בטבילה וע"ש ביו"ד סוף הסימן ובסי' רס"ח ברמ"א ובנ"י פרק החולץ דאין מוכרח שם כלל דמומר בעי ג' לקבל דברי חבירות בשעת טבילה דוקא:

סימן שכז

סעי' א' צ"ע אמאי לא כתב בטור ובש"ע דלא יסוך יין וחומץ כמו דאית' במשנה דף קי"א ע"א דמה שכתב בטור ובש"ע לא יסוך שמן וחומץ מעורבים הוא מדברי תוס' שבת דף קל"ד ע"ב ד"ה ואין כו' רק שם אית' חמין ושמן ואפשר שהי' בגירסתם חומץ ושמן אבל יין וחומץ אסור כל אחד לבדו כפשטא דמתניתין והרמב"ם בפ' פ"א מהל' שבת הלכה כ"ג כתב לא יסוך יין וחומץ אבל סך השמן ולא כתב שאסור בשמן וחומץ מעורבים ואפשר שסובר כמ"ש הרב"י שסיכה דהוי משהו מותר אפי' במעורבים:

סימן שכח

ט"ז ס"ק א' אומר כו' שקודם שמתחיל המקיף כו' דברי ט"ז אינם מובנים דמה ההפרש אם מתחיל או שמסייע בשעת מלאכה ובשבת דף צ"ג אמרי' זה יכול וזה אינו יכול דאינו יכול פטור ומשמע מסתימת הגמרא הפוסקים שם אפי' אם אינו יכול מתחיל במלאכה וע"ש בתוס' ד"ה הי מינייהו כו' ועי' מחה"ש ס"ק ג' שמביא דברי הש"ק ותשו' חכם צבי סי' פ"ב ועי' בתשו' ח"צ שם שמקשה שם על הכ"מ בפי"ב מהל' ע"ז דהכ"מ כתב דהניקף אם לא עשה מעשה אינו עובר כלל ומקשה הח"צ הלא כמה לאוין שאין בו מעשה דאין לוקין ואפ"ה עובר ע"ש ולפענ"ד יש לחלק דבשאר לאוין שאין בו מעשה כגון המותיר בפסח או שבועה שאוכל ולא אכל וכדומה כיון דמחויב לאכול הפסח או הככר שנשבע

שפיר עובר על הלאו בלא אכל דע"י שלא עשה המעשה המוטל עליו לעשות עבר על הלאו אבל בניקף אם אין מזמין להמקיף שערותיו אינו עובר כלל דהא לא מוטל עליו לעשות מעשה כדי שלא יעבור וכן משמע מרש"י מכות דף כ' ע"ב ד"ה דאכיל ניקף מה פשע משמע שאין עובר כלל:

שם מג"א ס"ק ח' הזריז כו' שהוא מפצל כו'. כתב מחה"ש שאם אפשר לשבר בקרדום לא נתיר לפצל ע"ש ולכאורה לא נראה כן מיומא דף פ"ד ע"ב ואע"ג דקא מכוין למיתבר בשופי משמע דאע"ג דיכול לשברה בלא"ה מותר לכוין לפצל וכן משמע שם דמותר דא"א כדברי מחה"ש מאי צריך הגמ' להשמיענו שמותר לעקור חולי' אע"ג דמתקן דרגא וכן במצודה אע"ג דציידי כוורי דאי א"א בענין אחר להציל רק כשצד או מתקן דרגי פשיטא דמותר בשביל פקוח נפש א"ו דמיירי דאפשר להציל בלא עשיית דרגא או בצידה אפ"ה מותר וכן יראה מהלח"מ בפ"ב מהל' שבת הל' י"ז ע"ש שדבריו קצת קושי הבנה:

שם ס"ק ט' שוחטים לו דשבת הותרה כו'. המח"ש הקשה דאם שבת הותרה א"כ נבילה נמי הותרה לפענ"ד נר' דאי אמרי דשבת הודחה דהיינו דבקושי הותרה ולא היתר גמור כמו שפי' רש"י יומא דף ו' ע"ב ד"ה דחוי' ע"ש וכיון דאין היתר גמור אין אומרים לאדם חטא בשביל שיזכה חבירך ומוטב שיאכל החולה נבילה אבל אי שבת' הותרה ואין בו שום איסור יוכל אחר לשחוט ובעיקר הדבר יש לחלק ולומר שמוטב לחלל שבת משיאכל החולה נבילה כמ"ש תוס' שבת דף י"ב ע"ב ד"ה ר"נ דדוק' אכילת איסור גנאי לצדיקים והמג"א בסי' רס"ט מחלק בין אכילת איסור לאכילת היתר בזמן איסור וביו"ד סי' פ"א סעי' ז' לא תאכל המינקת והתינוק דברים האסורים כי מזיק לו בזקנותו דאכילת איסור מטמטם לב ישראל ומוטב שישחוט לחולה: שם ס"ק י' מתוס' מנחות דף ס"ד ע"א ד"ה שתים משמע שסוברין דשבת דחוי' ע"ש:

שם ס"ק ח"י וסוגר כו' דאמרי' לרחיצה כו'. מחה"ש מקשה בשם ת"ש וע"ש דמ"ש מסעי' כ"א בשורין קלורין דצריך היכרא לגבי דידי' ע"ש מה שתירץ ולפענ"ד אין כאן התחלת קושי' דהכא כשנותן יין ורגיל לרחוץ ביין א"כ מותר אע"ג דיודע דצריך לרפואה כמו בסעי' ל"ז דמאכל בריאים מותר לאוכלן לרפואה ולהכי כתב המג"א דהאידנא שאין דרך לרחוץ ביין אסור אבל בסעי' כ"א בשורין קלורין דאין עושין כן רק לרפואה ולכן צריך היכרא גם לדידי':

שם ס"ק ב"ב כרוחץ כו' ובתוס' כו' צע"ק דבס"ק כ"א כתב המג"א דוק' ברכה כו' וזה דעת הרא"ש ושאר פוסקים שמחלקים דבשבת דף י"ח דאין מתירין רק בע"ש בעבה ובדף ק"ח דמתירין אף בשבת מיירי ברכה ופסק הרב"י כן וכן אית' בסי' רנ"ב סעי' ה' אבל

תוס' מחלקי' דבשבת דף י"ח מיירי במניח רפואה ובדף ק"ח מיירי באדם בריא וכיון דהרב"י פסק כשיטת הרא"ש למה מביא מג"א דעת תוס' ואם כונת מג"א להחמיר נמי כדעת תוס' הו"ל להביא ג"כ דעת בה"ג הובא בהרב"י דמחלק דבדף י"ח מיירי בנותן בתוך העין ובדף ק"ח מיירי בנותן ע"ג העין:

שם סעי' ב' מי כו' והשואל כו'. צע"ק דביומא דף פ"ד ע"ב מפקחין וא"צ ליטול רשות ע"ש משמע דאין איסור בשאלה:

שם סעי' י"א חולה כו' אין אומרים כו'. צ"ע דהיכא איירי אם יוכל להמתין עד הלילה ואין סכנה בהמתנה אסור לחלל כמו דאיתא בסעי' ד' דאם מכירים באותו חולי שממתין אסור לחלל ואם מיירי שיש ספק נפשות בהמתנה פשיטא דמחללין ולא אוכל להבין דברי רש"י יומא דף פ"ד ע"ב ד"ה לא ספק כו' אלא אפי' אין הספק לשבת זו כו' שמא ימות לשבת הבאה עכ"ל דלכאורה זה פשיטא דמה לי אם ספק שימות בשבת או בחול או לשבת הבאה דהא פשיטא דמחללין אע"פ שוודאי לא ימות בשבת רק שימות בחול וצ"ע:

שם סעיף ל"א קשיא לי בשבת דף צ"ד ע"ב פריך הגמ' מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחילה ופי' רש"י כיון דבכלי חייב חטאת ביד איכא שבות גזירה כו' וצ"ע דבדף קי"ז ע"א גבי המפיס מורסא אם לעשות פה חייב ולהוציא ליחה מותר ופי' רש"י דלא גזור שבות משום צערא א"כ ה"נ הכא דמוקי הגמ' שפירשו כלפי מעלה ומצער נוכל לומר דלא גזרו שבות:

שם סעיף ל"ז קשיא לי במתניתין שבת דף ק"ט ע"ב כל האוכלין כו' חוץ ממי דקלים ופי' רש"י ואינו מאכל בריאים ע"ש דקשה האיך שייך חוץ הא כל האוכלין שהם מאכל בריאים אע"ג שמכוין לרפואה מותר ומי דקלים אין מאכל בריאים ואין בכלל כל האוכלים והו"ל למתני מי דקלים ברישא דקתני אין אוכלין איזוביון שאינו מאכל בריאים:

סימן שכט

מג"א ס"ק א' ויבא כו' ועמ"ש סי' שכ"ה. פי' מחה"ש דסמכי' דבזה"ז אין רה"ר ולפענ"ד יוכל נמי לסמוך על דעת רש"י שבת דף קכ"ח ע"ב ד"ה דמפקיע דגם בקטן אמרי' חי נושא את עצמו ע"ש ובתוס' דף צ"ד ע"א ד"ה אבל:

שם סעיף ב' ביומא דף פ"ד ע"ב פי' רש"י ד"ה והא דפריש דבלא איתחזק ישראל אין מפקחין ע"ש וצ"ע לדעת הרשב"א הובא ביו"ד בש"ך בכללי ס"ס הובא במחה"ש בסי' זה דס"ס מטעם רוב א"כ קשה מסעי' ג' דהוי כמה ספיקות וספק אם א"י או ישראל א"כ

לא איתחזק ישראל וכמו דאיתא בגמ' דף פ"ה שם וא"א בלא איתחזק אזלי' בתר רוב ואין מפקחין אם כן אמאי מפקחין כשיש ס"ס ובלא איתחזק ישראל:

סימן של

מג"א ס"ק ב' אפי' כו ומ"מ צ"ע כו'. ואפשר לתרץ דהיולדת נשארת לבדה דכל ג' ימים נקראת יולדת לחלל שבת וקמ"ל אע"ג שהיא לבדה מייתבא דעת' אבל מה שמחה"ש מתרץ בשם הלבוש דחברותי' יכולים לעשות הכל בחשכה והיא לא מייתב' דעת' שחוששת שלא יעשו כהוגן בלי נר אף שאין האמת כן ע"ש משמע שחוששת כן מחמת שהיא סומא וצ"ע בשבת דף קכ"ח ע"ב שמתרץ הגמ' לא צריכא בסומא מ"ד כיון דלא חזי' אסור קמ"ל משמע דאם היא אינה סומא פשיטא דמותר וא"א כדברי הלבוש אינו מותר רק בסומא אבל כשהיא רואה א"כ תראה שיכולת לעשות בחשכה:

שם ס"ק ג' הרב"י כתב שהרמב"ם בפ"ט פסק דאין סחיטה בשיער מ"מ כיון שאסור מדרבנן לכן תביא בכלי תלוי' בשערה הובא במחה"ש וצ"ע דבשבת שם קכ"ח ע"ב מתרץ רבה ור"י אין סחיטה בשיער ור"א אמר אפי' א"א יש סחיטה בשיער מביאה בכלי ע"ש משמע דא"א אין סחיטה בשיער אינה צריכה להביא דלא כמ"מ בפ"ט הל' י"א משום דאמרי' דגם מדרבנן אין איסור בסחיטת שיער וקשה על הרמב"ם שפסק בפ"ב הל' י"א שמביאה בכלי ובפ"ט פסק שאין סחיטה בשיער ובשבת שם מוכח דאם אין סחיטה בשיער אין צריכה להביא בכלי:

שם ס"ק י' היושבת כו' דלא כהסמ"ע כו'. עי' במחה"ש וצ"ע דמה שפי' רש"י בערכין דף ז' דזימנין דמיקרי דהיא מיית ברישא קאי רק על מתה מיתת עצמה על אר"נ א"ש האשה שיושבה על המשבר כו' מביאין סכין ופי' רש"י דזמנין דהיא מיית ברישא אבל בנהרגה אמרי' בגמ' שם דוודאי היא מיית ברישא וכמ"ש רש"י ד"ה ומשני ע"ש:

שם מיעוטא דמעוטא כו'. וצ"ע בערכין דף ז' ע"ב דפריך הגמ' ומקמ"ל דמספיקא מחללין שבתא ע"ש ולדברי מג"א שלא איירי בנעקר הולד ומש"ה אין נוחל ומנחיל כמו שפי' מחה"ש ורק מיעוטא דמיעוטא דהיא מיית ברישא א"כ מאי פריך הגמ' ומאי קמ"ל הא טובא קמ"ל אע"ג דיש רק מיעוטא דמעוטא אפ"ה מחללין שבת להביא סכין דרך רה"ר:

שם סעיף ח' נולד לח' או ספק כו'. וכן איתא בטור ספק ז' או ח' אין מחללין וכתב הרב"י שהוא נלמד משבת דף קל"ה ע"א ספק ז' ספק ח' אין מחללין ע"ש וצע"ג דשם מיירי לענין מילה בשבת וספק חיוב מילה אין דוחה שבת כמו דאיתא שם ובסי' של"א אבל

פיקוח נפש שספיקו דוחה שבת כמו דאית' בסי' שכ"ט נוכל לומר שספק ז' ספק ח' דוחה שבת:

סימן שלא

מעשה הי' בעירי שהיו שני תינוקות למול ואחד מהן בן כהן א"כ יש לספק אם צריך להקדים הבן כהן משום וקדשתו אם נאמר דבקטן כזה לא שייך וקדשתו או נאמר כיון דמצוה על האב שייך וקדשתו והנה הגאון המנוח מהו' איצק יוסף ז"ל אבד"ק פלעשא רצה לומר לדברי הרא"ש בחולין דף פ"ז דאם אמר האב למוהל שימול לא זכה במצוה לחייב אחר עשרה זהו' דאם אין האב רוצה למולו כל ישראל חייבין למולו ובדבור שאמר האב למוהל לא זכה במצוה לחייב האחר אם קדמו עכ"ל א"כ ש"מ דאין מוהל שליח האב א"כ בנידון דידן שאבות לא היו מוהלים בעצמם ואחרים מוהלים אין אנו דנין על האבות רק על הבנים ובבן קטן כזה לא שייך וקדשתו עכ"ל ואני אומר דוודאי גם הרא"ש סובר דמוהל הוא שליח האב כמו דאיתא בכמה מקומות ביו"ד בהל' מילה ובסי' רס"ד סעי' א' ברמ"א בשם תשו' הרא"ש שאם אב נתנו למוהל ע"ש והרא"ש כתב שפיר דאם קדם אחר פטור דשאני שליחות זה דבשאר שליחות כגון גבי תרומה וכדומה דלולי שליחות המשלח הי' מעשה השליח בטל אבל גבי מילה דפשיטא דאם אחד מהל בלי שליחות האב דמילה כשירה דבע"ז דף כ"ז ממעט מילת א"י וא"י לאו בר שליחות אפ"ה צריך קרא למעט מכלל דמילת ישראל כשר אפי' בלא שליחות האב וזה שכתב הרא"ש דמצוה הוא על כל ישראל חוץ אם האב רוצה למול ואחר קדמו דחייב ליתן י' זהו' דכיון דעיקר מצוה באב ואחר שמל הי' מבטל האב ממצוה מובחרת כמו דאמרי' בחולין שם גבי כיסוי הדם דאע"ג דאם אחד שחט ואחר כיסה דמהני אפ"ה כיון דשפך וכיסה דעיקר מצוה שהשוחט מכסה דאם קדם אחר וכיסה חייב י' זהו' והרב מהרא"י ז"ל הסכים לדברי דגם להרא"ש האב עושה שליח והביא ראי' לזה משבת דף קל"ג גבי בהרת דפריך הגמ' ואי איכא אחר ליעבד אחר ולא האב אמר רשב"ל כל מקום שאתה מוצא עשה כו' דקשה מאי פריך הגמ' וליעבד אחר דהא האב רוצה לעשות המצוה המוטלת עליו א"ו דהאב יכול לעשות שליח והו"ל כאלו הוא עשה ולפענ"ד אין ראי' משם דנוכל לומר דרק עיקר מצות מילה דוחה שבת וצרעת אבל ההידור מצוה שהאב ימול אין דוחה וימול ע"י אחר וע"כ צריך לומר כן דהא אפי' אם האב עושה שליח אכתי לימא האב שרוצה למול דמצוה בו יותר מבשלוחו כדאית' בקידושין דף מ"א אלא ע"כ דהידור מצוה זו אין דוחה צרעת והרב מהרא"י ז"ל אומר דבתוס' שבת דף ק"ל ד"ה ר"א כתבו דאפי' למהר מצות מילה

דוחה שבת א"כ קשה אמאי לא דחי' מילת אביו צרעת ושבת היכא שאחר ימול בלא דחי' צרעת ושבת ולפענ"ד דתוס' שם ד"ה שלא ברצון הניחו תוס' בקושי' אמאי מותר לר"א ברה"ר הא אמרי' בשבת דף קל"ג כ"מ שאתה מוצא כו' וכ"כ המהרש"א בתוס' ד"ה ר"א דכדי למהר מצוה לא אמרי' לי' לעבור עבירה ע"ש א"כ לקמן דמשני בדליכא אחר ואם נמתין עד שיבוא אחר תעבור מן מילה ומהר"מ לובלין מביא קושי' העולם בתוס' ד"ה שלא ברצון דילמא שאני הכא דאיכא מיהור מצוה כמו שכתבו תוס' בריש פרקין ומתרץ מוהר"מ דע"כ הא כל מקום שאתה מוצא כו' אייר אפי' היכא דממהר העשה אסור דאל"כ מקמ"ל פשיטא כיון דיכול לקיים שניהם מהיכי תיתי לדחות הלאו עכ"ל ולפענ"ד אכתי קשה דלמא למהר המצוה דוחה ור"ל אשמעי' במילה במקום בהרת ויש אחר למול שאין האב מוהל אע"ג שיותר מצוה באב וצ"ל דמהר"מ סובר דכיון דמילת האב אין דוחה ה"ה דלמהר המצוה אין דוחה ולפענ"ד לתרץ קושי' תוס' דנוכל לומר דר"א דסבר מכשירי מילה דוחה אע"ג שיכול לעשות מאתמול ויכול לקיים שניהם ה"ה דמיהור דוחה שבת אע"ג שיכול לקיים שניהם אבל בדף קל"ג קאי הגמ' אליבא דר"ע דמכשירין אין דוחין ה"ה דמיהור אין דוחה ומילת האב אין דוחה וממילא נסתר הראי' של הרב מהרא"י ז"ל מתוס' שבת הנ"ל:

שם סעיף ב' קשיא לי בשבת דף קל"ג ע"ב דמוקי הגמ' בפירש דאינו חוזר כר' ישמעאל ופי' רש"י ד"ה מפשיט דכיון דפירש הוי חזרה מילתא דאתחלתא דומי' דציצין דלא מעכבין ופריך הגמ' דגבי מילה בעינן זה אלי ואנוהו ומוקי הגמ' כרבנן גבי לחם הפנים ופי' רש"י דרבנן סוברים בפירש כי הדר אתי מילתא אחריתי ולהכי אין חוזר בפירש על ציצין שאין מעכבין ע"ש וקשה דהא ר"י נמי סובר בפירש הוי חזרה מילתא אחריתי ואפ"ה פריך הגמ' דלחזור משום זה אלי ואנוהו א"כ ה"נ דמוקי כרבנן דלחם הפנים נמי תקשי דלחזור על ציצין שאין מעכבין משום זה אלי ואנוהו:

שם סעיף י' קשיא דמסתימת הפוסקים משמע דאפי' ליכא אחר אפ"ה אדם שלא מל מעולם לא ימול בשבת שמא יקלקל ואמאי הא מקלקל בחבורה פטור כמו שפסק הרמב"ם בפ"א מהל' שבת הל י"ז ובשבת דף ק"ו ע"א דלר"י דמקלקל בחבורה פטור הא דאיצטריך קרא למשרי מילה בשבת משום דהוי מתקן א"כ ימול בממ"נ דאף אם יקלקל לא יחלל שבת וש"ב הגאון מהו' אבוש אבד"ק זירקאוו הקשה דלישרי ב' מוהלים למול בשבת במילה שלא בזמנה דמל ולא פרע כאלו לא מל והוי מקלקל ושנים שעשו מלאכה פטורים ולענ"ד דמל אע"ג שלא פרע הוי מתקן דבשבת דף קל"ג ע"ב מסיק הגמ' דאומן חייב דעבד ביה"ש ולא איסתפק ע"ש דמוכח בהדיא דאף על גב דלא גמר הוי מתקן

וכן משמע שם שמקשה לימא אנא עבדא פלג' דמצוה ע"ש אבל משום מקלקל לא פטר ואין לומר דהתם אתי' כר"ש דמקלקל בחבורה חייב זה אינו דהרמב"ם בפ"א מהל' שבת פסק מקלקל בחבורה פטור ופ"ב מהל' שגגות פסק שאם לא השלים בשבת חייב ומה שכתב ש"ב הרב נ"י דהוי שנים שעשאוהו אין נר' דהא מלאכת החבורה עושה המל כל המלאכה ונר' דגם הפורע עושה חבורה ולכן לא יפרע בלא פרע מעולם כמ"ש המג"א בס"ק י' וגם המוצץ עושה חבורה כדאיתא שבת דף קל"ג ע"ב דהמוצץ רק מחמת סכנה מותר לחלל שבת ע"ש ועוד נראה דאפילו אי אמרינן דהמל ולא פרע כלל הוי מקלקל אבל כשמל ואחר פורע הוי המל מתקן ודומה לזה כתב' הש"ך ביו"ד סי' רס"ו ס"ק י"ח בשני מוהלים בשבת כשאחר פורע הוי המל נמי מתקן ואינו חייב על החבורה ע"ש: שם מג"א ס"ק ב' ביה"ש כו' אפי' לענין מלאכה כו'. צ"ע מאי אפי' דהא מילה בזמנה חמור דמילה דוחה שבת:

שם ס"ק ג' ונולד כו' אם יש לסמוך כו'. ולפענ"ד אפשר דיש לסמוך דהא יש פוסקים שאין צריך להטיף דם ברית כמו דאי' בטוי"ד סי' רס"ג ובהג"מ בפ"א מהל' מילה ע"ש ופשיטא דא"א דאין צריך להטיף דם ברית הוי מקלקל בחבורה דפטור ולהכי מלין בממ"נ באין נראה מהול שלא בשעת קישוי דאם נקרא אין נולד מהול בכה"ג א"כ שפיר מילתו דוחה שבת ואם נקרא מהול בכה"ג ואין צריך להטיף דם הוי מקלקל בחבורה:

שם ס"ק ה' איזמל כו' דהא עלי כו' צ"ע דלכאורה אין ראי' מעלי דעלי הוי כלי שמלאכתו לאיסור כמו שפי' רש"י ביצה דף י"א במתני' ובסי' תצ"ה סעיף ה' אבל איזמל של מילה הוי כלי שמלאכתו להיתר למול בשבת מילה בזמנה צ"ל דסובר מג"א דאין חילוק בזה וכן מוכח מרא"ש בשבת דף קכ"ג ע"ב חרבא דאושפכי וכתב הרא"ש וכן סכין של מילה אע"ג דחרבא דאושפכי הוי כלי שמלאכתו לאיסור אפ"ה כתב הרא"ש וכן סכין של מילה ע"ש:

שם ס"ק ט' ולפענ"ד להביא ראי' להש"ך ביו"ד סי' רס"ו דאלי' בזמן הגמ' הי' מותר למול בשלא בזמנו בה' דבשבת דף קל"ו מימהל היכי מהלינן אמר ר"א בר אהבה מולין ממ"נ ע"ש וא"א דיש לחוש לסכנה בשלישי למילה קשה קושי' הגמ' היכי מהלינן אפי' מילה בזמנה בה' הא ביום ג' בשבת צריך לחלל עליו שבת מכח ספק נפשות א"כ האיך ימול דילמא נפל הוא ויגרום לחלל שבת כשמל בה' א"ו דלא חיישי' לסכנה ביום ג' דהא יכולים להחם חמין מע"ש:

סימן שלב

מג"א ס"ק א' המח"ש כתב בשם הרא"ש דר"י נסתפק אי האי מסעדים במשנה שבת דף קכ"ח ע"ב מיירי אפי' בשבת או דקאי רק על יו"ט ע"ש ורש"י כתב אבל מסעדין אותה ביו"ט וכן פי' רש"י על ומילדין האשה ואצ"ל שמסעדין וא"א שבהמה נמי מסעדין בשבת לא הי' צריך רש"י לומר על אשה שמסעדין בשבת:

שם ט"ז ס"ק ג' אם כו' דיכול להריצה כו'. כונת הט"ז. דכיון דהיתר להריצה משום דאין בהול על רפואת בהמתו והא המרדכי מתיר להקיזה ע"י א"י דאמרי' דבהיל א"ו צריך לחלק דאם ירא שתמות בהיל וקשה קצת בשבת דף נ"ג ע"א דאמר רנב"י שחיקת סממנין גופה תנאי משמע דהברייתא בהמה שאחזה דם אין מעמידין במים לא קאי כר' אושעי' וכן כתבו הפוסקי' הובא בהרב"י דאין הלכה כברייתא דהלכה כר' אושעי' ולט"ז נוכל לומר דהברייתא אתי' כר' אושעי' ודאוסר להעמידה במים דירא שמא תמות דמודה ר' אושעי' דבהיל וגזרי' משום שחיקת סממנין:

סימן שלג

צ"ע בפי' המשניות להרמב"ם בריש פרק מפנין וז"ל ואמרו אפי' ד' וה' על דרך הרבוי כאלו אמר אפי' סך גדול כו' ואם הוצרך אדם לפנות לא יפנה יותר מד' או ה' וזה דברים סותרים שתחלה אמר אפי' מנין גדול היינו כשמואל בשבת דף קכ"ו ע"ב ואח"כ כתב לא יפנה יותר מד' או ה' וזה כר"ח בגמ' שם גם מ"ש כל חד מפני לנפשי' אתי' כר"ח שם כפרש"י שם: שם הרא"ש בריש מפנין כתב בשם הרז"ה דקיי"ל כר"ח וקיי"ל כשמואל שלא יגמור את האוצר שזה פירוש אבל לא את האוצר ולא תקשי חדא כר"ח וחדא כשמואל דלא הא בהא תלי' ע"ש ולא הבינותי דכיון דמפרש המשנה ד' וה' כר"ח ד' מה' ד' מאוצר קטן וה' מאוצר גדול שאסור לגמור את האוצר כמו שפי' רש"י שם א"כ א"א לפרש המשנה אבל לא את האוצר שלא יגמור דהא מרישא שמעי' וצריך ע"כ לפר שלא יתחיל באוצר כמו שמפרש רש"י והו"ל להרא"ש ולהרז"ה לומר כיון דפסקי' כר"ח שמפרש ד' וה' דוקא ופסקי' כר"ש דל"ל מוקצה אע"ג דמתניתין לא את האוצר צריך ע"כ לפר לא יתחיל כר"י דא"ל מוקצה אבל לית הילכתא כמתניתין דלא יתחיל אבל מה שמשמע מדבריהם דלר"ח דאמר ד' וה' דוקא ולפרש המשנה לא את האוצר לא יגמור צ"ע:

סימן שלד

ט"ז ס"ק א' משום כו' אין חיישי' למזיד כו'. צ"ע דבסי' של"ב סעי' ד' דמותר לומר לא"י להקיז והטעם כמו שכתב מג"א שם בס"ק ג' וט"ז בס"ק ג' דמתוך שהוא בהול יעשה בעצמו איסור דאורייתא דאפי' בהפסד ממון חיישי' למזיד:

שם מג"א ס"ק ו' משבת כו' דאם יוה"כ ביום ה' כו'. וצע"ק בשבת דף קי"ז ע"ב דאין מצילין משבת ליו"כ פי' רש"י משום דיכול לאורתא ע"ש משמע דאין הטעם משום דשבת חמור רק משום דיכול להטריח בחול א"כ ה"נ נימא דהיכא דלא ימצא אוכלין לאורתא דמותר להציל משבת ליו"כ וה"ה אם חל יו"כ ביום ב' ויודע שביום א' לא ימצא דרשאי להציל בשבת עי' מחה"ש: שם ס"ק י"א כיון כו' אבל אי לא אמר כו'. כן פי' רש"י בשבת דף ק"כ ע"א ד"ה מהפקירא דהא הצילו לכם קאמר כו' ע"ש אבל התוי"ט שבת פרק ט"ז משנה ד' פי' לדעת הר"ע מברטנורה דזכו מן ההפקר כמציל מזוטו של ים ולא מטעמא דאמר לכם ע"ש וצ"ע לדעת רש"י והפוסקים שההפקר משום שאמר לכם דבגמ' ובפוסקי' משמע להדיא דגם במלבושים רשאי ליקח השכר בשביל שזכה מן ההפקר ובמלבושים אמר עמי ולא אמר לכם אפ"ה הוי הפקר: שם ס"ק י"ג ולא כו' במקום מעורב כו'. צ"ע במתניתין דף ק"כ ע"א עושים עמו חשבון ואח"כ קתני להיכן מצילין לחצר מעורב בן בתירא אומר אף לשאינו מעורב משמע דעל עושה עמו חשבון אין חולק בן בתירא אע"ג דלבן בתירא הוציא לשאינו מעורב אפ"ה עושים חשבון:

שם ס"ק י"ד צ"ע על מחה"ש דכתב להסמ"ג גם ת"ק מודה דמציל לשאינו מעורב ע"ש והרב"י כתב דהסמ"ג פוסק כבן בתירא ע"ש:

סימן שלה

מג"א ס"ק א' מזון כו' ואינו מוכרח כו'. המח"ש מפרש שמהרא"י הביא ראי' מהרמב"ם שכתב שלא יספיק בשמן אפי' כדי ג' סעודות שאם יעשה כדרך שעושה בחול שמא יבא לידי סחיטה ומוכח מהרא"י בנשפך לארץ שמותר לשאוב לכובה קטנה דכה"ג לאו עובדא דחול וכתב מג"א שאינו מוכרח דאין לדמות גזירת חכמים ע"ש וזה קצת דחוק אמאי לא מדמינן ולפענ"ד אפשר לפרש דהא גבי דליקה וכן בחבית שנשברה שבת דף קמ"ג מתירין להציל ג' סעודות ולא יותר דאי מתיר לו יותר אתי לכבוי ויתקן החבית או יביא כלים דרך רה"ר אבל בג' סעודות אינו בהול ולא יכבה ולא יתקן ואיתא התם במשנה ובלבד שלא יספוג ומפרש בברייתא שלא יעשה כמעשה חול וכן פסק הרמב"ם דאפי' כדי ג' סעודות אסור אם עושה דרך מעשה חול א"כ ביותר מג' סעודות אסור אפי'

אינו עושה כמעשה חול ושפיר תמה מג"א על מהרא"י שהתיר יותר מג' סעודות באינו עושה כמעשה חול:
שם ס"ק ד' לא דמבשא"מ בטיל כו'. וצ"ע דהא ע"כ צריך היין למים למזוג דאם אין היין צריך למים למזוג א"כ נפסיד היין ולמה יציל א"ו שצריך המים למזוג היין ובכה"ג אין בטיל בדשיל"מ אפי' בא"מ כדאי' לקמן בסי' תקי"ג וביו"ד סי' ק"ב סעיף א' ובש"ך שם:
שם ס"ד אם כו' שמבטלו מהיכנו. ומקשה בספר הגהות רע"א הכא לשתרי להניח כלי תחתיו ע"ד כשיתמלא לחזור ולשפכו אל הגיגית דכיון דלא הי' עליה ביה"ש וגם אין דעתו להניח שם כל השבת עכ"ל ולא הבינותי דהא הדלף מוקצה ואסור לטלטלו כמו שכתב המג"א בס"ק ד' ואסור ליטלו ולשפכו אל הגיגית ואינו מותר לשפכו רק כשישים שם מטתו דהוי כגרף של רעי:

סימן שלו

מג"א ס"ק א' בין יבש כו' וצריך ליישב כו'. כתב מחה"ש והקשו אחרונים דהלא דברי הרמב"ם הם דברי שמואל בחולין דף קכ"ז ע"ב תאנים שצמקו באיביהן מטמאים טומאת אוכלין והתולש ממנו בשבת חייב חטאת ופי' רש"י יבשו באילן חייב חטאת אם לא יבשו עוקציהן וא"כ ע"כ צ"ל הא דלא פריך בש"ס בעירובין ביבש שמא יעלה ויתלוש דידע דמיירי ביבשו גם עוקציהן דליכא חיוב חטאת עכ"ל ולפענ"ד נר' לתרץ דהא בעירובין שם מתרץ הגמ' כאן בשגזעו מחליף כו' ופריך הגמ' גזעו מחליף יבש קרית לי' אלא ל"ק כאן בימות החמה כו' וא"א דיש חילוק בין יבשו עוקציהן ללא יבשו לישני הגמ' כאן ביבשו עוקציהן כו' דהא ע"כ אפי' בלא יבשו עוקציהן נמי אין גזעו מחליף דהא בחולין שם מדמי הגמ' מה דאמר שמואל תאנים שצמקו באיביהן לאבר המדולדל בבהמה דאין מעלין ארוכה ע"ש ותאנים שצמקו באיביהן מיירי שלא יבשו עוקציהן כמו שפי' רש"י שם והי' יכול הגמ' לתרץ דאילן יבש אסור מיירי בלא יבשו עוקציהן ולא קשה קושי' הגמ' יבש קרית להו דהא שפיר מקרי יבש דהא שמואל דאמר תאנים שיבשו באיביהן מיירי שלא יבשו עוקציהן וקרי לי' יבש א"ו דפשיטא לגמ' דהברייתא דקתני יבש מותר מיירי אפי' בלא יבשו עוקציהן וצ"ע ע בתוס' שבת דף ק"נ ע"ב ד"ה במחובר שכתבו דיבשו הן ועוקציהן מטמא טומאת אוכלים וצ"ע דהא אפי' בלא יבשו עוקציהן מטמא טומאת אוכלין כמו שפי' רש"י בחולין שם וכמו שכתבו תוס' הכא:
שם ס"ק ב' אסור כו' ולדעת המ"מ כו'. צ"ע בשבת דף קנ"ד ע"ב פריך הגמ' על רבה דמשפשף לברי' אגבא דחמרא מאילן דאסור צדדים ע"ש וא"א דיש חילוק בין צדדי

בהמה לצדדי אילן מאי פריך הגמ' מאילן לבהמה דלשפשף על צדי בהמה אין דרך תשמישו:

שם ס"ק י"א יקוץ כו' וכ"ת הא נמי יכול כו'. צ"ע דהא וודאי ליכא למיחש שיקוץ במזיד אלא דחיישי' שבשוגג יקוץ וכן פי' רש"י סוכה דף ל"ז ע"ב כי מורח לי' מנשי ותליש ואכיל א"כ א"ת דמותר לנשכו בפיו חיישינן דלמא מנשי ויקוץ ביד:

שם ס"ק י"ד התולש כו' דלא כע"ש. עי' מחה"ש שע"ש מקשה דפיון דגם ביבשים איכא תולש למה כתב בסעי' ג' עשבים בין לח בין יבש מה הפרש בין לח ליבש ומתרץ המג"א דבעשבים ליכא ביבש משום תולש ע"ש וצ"ע דא"כ קשה קושי' ע"ש בסעיף א' באילן בין לח בין יבש מה הפרש בין לח ליבש דבאילן חייב ביבש אפי' יבשו עוקציהן כמו שכתב מחה"ש:

שם ט"ז ס"ק ט' ממעכן ברגליו ואע"ג כו'. לפמ"ש הרב"י בשם הר"ן הובא במחה"ש דאם א"א למעבד בצנעה שרי בפרהסי' א"כ לק"מ דכיון דיש היתר גם בפרהסי' שפיר מתורץ בצנעה דטוב לעשות בצנעה מלעשות בפרהסי':

סימן שלז

מג"א ס"ק א' בין כו' של שיש כו'. וצ"ע אמאי אסור בשל שיש דהא בשל שיש לא עביד חריץ כמו שפי' רש"י שבת דף כ"ט ע"ב ד"ה דשישא ובמקום דעביד חריץ נמי ליכא איסור דאוריית' כמו שפי' רש"י דף מ"ו ע"ב דחופר כלאחר יד הוא דחופר דהוי תולדה דחורש ה"מ חופר במרא וקרדום עכ"ל ואע"ג דבדף כ"ט אמרי' דגזרי' עלית' דשישא אטו עלית' דעלמא התם קאי אליבא דר"י דסבר דבר שאין מתכוין אסור כמו שפי' רש"י שם אבל לדידן דפסקי' כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר רק באינו של שיש אסור דהוי פסיק רישא קשה לומר דגזרי' גזירה לגזירה דהא כמה פוסקים סוברים דפסיק רישא בדרבנן מותר כמ"ש מג"א בסי' שי"ד ובסי' רנ"ג ס"ק מ"א כתב מג"א להקל גבי פסיק רישא באמירה לא"י ע"ש:

שם ס"ק ז' אסור כו' ולא יכריע כו'. צ"ע במשנה שבת דף קמ"ב ע"ב האבן שע"פ החבית מטה על צדה כו' אמאי מותר הא מחפיר את הארץ ואין לומר דמתניתין מיירי שקרקע מרוצף א"כ אדתני בסיפא היתה בין החביות מגביה הו"ל לחלק בדין דרישא בין מרוצף לשאינו מרוצף צריך להגביה ואפי' במרוצף נמי קשה אמאי מותר להטות נגזור מרוצף אטו שאינו מרוצף כמו בס"ק א' בקרקע של שיש:

שם ט"ז ס"ק ג' שלא כו' מקלקל כו'. צ"ע דהא גם במקלקל אע"ג שפטור מ"מ אסור א"כ אסור בפסיק רישא כמ"ש מג"א וכמ"ש הרב"י בסי' שי"ד בשם הר"ן וכן אית' בכמה דוכתי דלא כרש"י בשבת דף קמ"ו דאין במקלקל איסור ע"ש ובלא"ה נוכל לומר דהכא אסור דהא הקסמין ראוי' לחצוץ בו שיניו והמכוין לקטום לחצוץ שיניו חייב כמו שכתב מג"א סי' שכ"ב ס"ק ד' ולהכי באינו מתכוין אסור שם סעיף ב' צ"ע בשבת דף צ"ה ע"א הרוצה לרבץ כו' והאידנא דסבר לן כר"ש ע"ש משמע דמעיקרא קאי אליבא דר"י דדבר שאין מתכוין אסור וקשה א"כ היכי שרי לרחוץ פניו ולרבץ והבית מתרבץ מאליו הא דבר שאין מתכוין אסור ומאי מהני שמתרבץ מאליו:

סימן שלח

הרב"י תמה על הטור שכתב דלהרי"ף שמתיר במשמיע קול ואינו מכוון לשיר מותר להטיף מי ארג לחולה ומקשה הרב"י דלר"ת ג"כ מותר דבריית' שלימה היא מטיפין מי ארג לחולה בשבת עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ דבעירובין דף ק"ד ע"א פריך אביי לרבה דאמר לא אסרו אלא קול של שיר מדתני' מטיפין מי ארג לחולה לחולה אין לבריא לא ה"ד לאו דנים וקא בעי דליתער ומתרץ הגמ' לא דתיר וקא בעי דלינים ע"ש א"כ משמע דאביי סבר כעולא דמשמיע קול אפי' אינו של שיר אסור דמוקי לבריית' דמטיפין בנים וקא בעי דליתער אבל בתיר וקא בעי דלינים אפי' לחולה אסור א"כ שפיר כתב הטור דלרי"ף דפסק כרבה דמותר לחולה בתיר וקא בעי דלינים כמו שמתרץ הגמ' אליבא דרבה אבל לר"ת דפסק כעולא אסור בתיר וקא בעי דלינים אפי' לחולה:

שם מג"א ס"ק ז' שלחן שרי וצ"ע כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבשבת דף ק"מ ע"ב פי' רש"י ד"ה ארישא דפעמים שהאבוס של קרקע וקא מכוין לאשוויי גומות שלא יפלו השעורים לתוכו עכ"ל א"כ באבוס של כלי אסור דהוי רק חדא גזירה אטו אבוס של קרקע כשמתכוין הוי איסור דאוריית' אבל אם שוחק על הקרקע באגוזים אינו וודאי שיעשה גומות ולכן בשולחן מותר' דהוי גזירה לגזירה:

שם ס"ק י"ב המח"ש מפרש דברי המג"א שבא לתרץ קוש' הרב"י על הרמב"ם שנתן ג"כ הטעם שאין עושין גרף ובגמ' שבת דף מ"ג ע"א נתן טעם דאסור לבטל כלי מהיכנו ע"ש וצ"ע דבסי' ש"ח ס"ק ס"ב כתב מג"א דאין עושין גרף של רעי אפי' לא עשה כדי להוציא ע"ש א"כ קשה בשבת שם דפריך הגמ' לר"ח דסבר אין מבטלין כלי מהיכנו ממתניתין נותנין כלי תחת הדלף ומשני הגמ' בדלף הראוי ולדעת המקשן דמותר לבטל כלי, מהיכנו מוקי בדלף שאינו ראוי הא א"א לאוקמי הכי דהא אין עושין גרף של רעי

כתחלה אפי' אם אין כונתו להוציא א"כ אפי' אי אמרי' מותר לבטל כלי מהיכנו צריך לאוקמי בדלף הראוי:
שם סעיף ד' המשמר כו' יטול צרור צ"ע בשבת דף פ"א צרור או אבן כו' ראב"י אומר כדי לזרוק בבהמה ופי' רש"י דלא טרח אינש למישקל צרור משום עוף להבריחו והרמב"ם בפ' י"ח מהל' שבת הל' י"א פסק כראב"י א"כ קשה ה אמאי גזרי' הכא שמא יטול צרור להבריח לעוף דהא אין דרך ליטול צרור לעוף:

סימן שלט

מג"א ס"ק ב' א' כו' לפני כ"ג כו'. נר' דלמ"ש מג"א בס' של"ח ס"ק א כיון דלחולה שרי כ"ש לדבר מצוה א"כ לק"מ ששם הי' מצוה שלא יישן הכ"ג:
שם ס"ק ג' אין כו וכ"מ בגמרא שבת כו'. פי' מחה"ש דא"א דאין עונשין בשבת אפי' במידי דלאו מלאכה תקשי היכי מוכיח הגמ' שם דמקלקל בהבערה חייב דילמ' הא דאסרה תורה שריפת בת כהן משום דאין עונשין בשבת אפי' במקלקל דלאו מלאכה ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דתוס' שבת דף ע' ע"א ד"ה הבערה כו' וא"ת והא איצטריך למיכתב לא תבערו כו' וי"ל דהוי מצי למיכתב בלישנא אחרינא ע"ש וכיון דילפי' מלא תבערו בכל מושבותיכם שאין שורפין בת כהן ומשום דכתיב לא תבערו ולא כתב בלישנא אחרינא מוכח דעובר על הבערה בלאו או לחלק א"כ שפיר מוכח דאם שורף בת כהן עובר על לא תבערו ושפיר מוכח דהמקלקל בהבערה חייב והא דפסק הרמב"ם דאפי' בשאר עונשין דליכא חילול שבת נמי אין עונשין וכתב המ"מ שאסור מדאורית' נר' לפרש דביבמות דף ו' ע"ב איצטרך לא תבערו להבערת בת כהן משום דהוי אמרי' דשריפת בת כהן דוחה שבת מק"ו ע"ש א"כ הא דאסרה תורה שריפת בת כהן לאו משום חילול שבת דהא מוכח מק"ו דמיתת ב"ד דוחה שבת א"כ ליכא חילול שבת א"ו שגזירת הכתוב שאין מענשים בשבת אפי' במידי דלאו מלאכה ואפ"ה מוכח הגמ' בשבת שם שפיר מהבערת בת כהן דמקלקל בהבערה חייב כמו שכתבו תוס' שם דף ע' דמדלא כתיב בלישנא אחרינא משמע דעובר בהבערת בת כהן על לא תבערו:
שם ונ"ל דמה"ט כו'. ואפשר לחלק דשם בסנהדרין שהיו דנין נמי דיני נפשות וביום שהיו גומרים הדין היו הורגים ומענישים שלא לענות דינו כדאית' במ"ק דף י"ד ע"ב מש"ה באו לחשד שעוברים על איסור דאורית' אבל בזה"ז שאין ב"ד דנים רק דיני ממונות וחליצה וכיוצא שאין אסור אלא מדרבנן כדאית' בביצה דף ל"ו ע"ב נוכל לומר דלא חיישי' לחשד: שם ס"ק ח' ואין כו' מאי פריך כו'. ולא הבינותי דהא בפסחים דף ד' ע"א

ובנזיר דף ה' ובכמה דוכתי דמקצת היום ככולו א"כ שפיר פריך הגמ' מ"ט דרבנן כיון דמקצת היום ככולו א"כ אם מת ביום ל' אמאי הוי כיום שלפניו ומשני הגמ' דצריך להיות ומעלה ע"ש בגמ' וצ"ע על הב"ח והש"ך דכתבו דכ"ט י"ב תשצ"ג הוא חודש ובמגילה דף ה' ע"א אמרי' שאין מחשבין שעות לחדשים שנאמר עד חודש ימים וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהל' קדוש החוד הל' א' חדשה של לבנה כ"ט יום ומחצה תשצ"ג חלקים וא"א שר"ח יהי' במקצת היום שימים אתה מחשב לחודש וא"א מחשב שעות עכ"ל והכא גבי פדיון כתיב ומבן חדש וצריך להיות ימים מלאים ולא כלה החודש בכ"ט י"ב תשצ"ג:

שם ס"ק י' מה כו' הקשה הישׁ"ש כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבשבועה דמדאוריית' אסור למכור אין מכירתו כלום דכל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני כמו שסבר רבא בתמורה דף ד' ע"ב אבל הדינים הנזכרים בסי' זה אסורים מדרבנן כדאית' בביצה דף ל"ז ובאיסור רבנן נוכל לומר דגם רבא סובר אי עביד מהני וכ"מ בתמורה דף ו' דמוקי הגמ' פלוגתא דאביי ורבא בפלוגתא דר"א ור' יוחנן ברבית קצוצה דרבא דסבר לא מהני סבר כר"א דרבית קצוצה יוצאה בדיינין אבל אבק רבית ע"י מכר כמו שפירש"י שם דהוי דרבנן כדאית' בב"מ דף ס' ע"ב וביו"ד סי' קס"א סעי' א' גם ר"א סובר שם דאין יוצאה בדיינין א"כ ש"מ דר"א דסבר כרבא דלא מהני מודה דבדרבנן מהני:

סימן שמ

הרב"י מקשה על הר"ן שפוסק כר"א בשבת דף צ"ד ע"ב דביד חייב דלחומרא עבדינן ותמה הרב"י כיון דחכמים נמי אסרי מה שייך לומר לחומרא עבדינן עכ"ל ולפענ"ד אפשר לומר דנ"מ דשם בגמ' תני' פירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור משום דבלא פירשו רובן בכלי חייב ולכן גזרי' בכלי בפירשו רובן אבל ביד דבלא פירשו רובן דאינו חייב לרבנן לא גזרי' בפירשו רובן אבל לר"א דסבר דבלא פירשו רובן אפי' ביד חייב ה"נ דגזרי' בפירשו רובן דאסור ביד א"כ שפיר כתב הר"ן דפסקי' כר"א דביד חייב בלא פירשו רובן א"כ ממילא בפירשו רובן נמי אסור ביד משא"כ לרבנן דפטרי ביד בלא פירשו רובן א"כ פירשו רובן מותר ביד או אפשר דנ"מ לחתיכת צפרנים לאשה לצורך טבילה כמו שכתב מג"א דמותר ביד דהוי שבות אבל אי פסקי' כר"א דחייב ביד אסור נמי לאשה ליטול ביד אפי' לצורך טבילה:

שם צ"ע בפי' המשניות להרמב"ם שכתב במשנה שבת דף ק"ד ע"ב וז"ל ור"י אומר כי כותב ב' אותיות אינו חייב משום כותב אלא משום רושם כו' ולדעת האומר משום כותב יתחייב על ב' אותיות ואח"כ כתב ב' אותיות בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת

והאומר משום רושם מונה רושם מאבות מלאכות יתחייב שתים עכ"ל וצ"ע האיך יתחייב לר"י שתים הא לר"י רושם ככותב כמו שאמר דאינו חייב משום כותב אלא משום רושם ולר"י לא הי' מלאכת כותב במשכן רק. כשכותב בקרשים וזה לר"י הוי רושם:

שם מג"א החותך כו' כ"מ מפי' רש"י. ופי' מחה"ש דראיית מג"א מרש"י שבת דף צ"ד ע"ב מחלוקת לעצמו כו' ע"ש אבל מגמ' שם אין ראי' דלכאורה ס"ד מאי דאמר אבל לחבירו ד"ה פטור ר"ל אפי' בכלי כו' עכ"ל וצ"ע האיך אפשר לומר כן דהא שם אמר ר"א מחלוקת ביד אבל בכלי חייב א"כ מוקי ר"א למתניתין דמיירי ביד ואח"כ אמר ר"א מחלוקת לעצמו אבל לחבירו ד"ה פטור היינו ע"כ ביד דהא כבר אמר ר"א דמתניתין מיירי. ביד וכן מה דמתרץ הגמ' מ"ד ר"א לחבירו נמי מחייב והאי דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ"ל ע"כ וא"א כפי' מחה"ש דמה שאמר לחבירו ד"ה פטור קאי נמי אכלי אמאי מתרץ רק לר"א הא ס"ד בין לר"א בין לרבנן דמחייבי בכלי לעצמו דפטרי באחר וגם קושי' הגמ' צ"ע לפירוש זה דמאי פריך פשיטא צפרניו תנן דהא דתנן צפרניו מיירי ביד א"כ צריך לאשמעי' דבחבירו אפי' בכלי פטור א"ו מוכח להדי' מגמ' דמיירי רק ביד:

שם ס"ק ג' בשבת דף ע"ד ע"ב פי' רש"י על התולש כנף נוצה גדולה מן כנף העוף משמע דעל שאר נוצות פטור ואפשר דרש"י פי' כן משום מחתך דשייך רק בנוצה גדולה כמו שפי' רש"י שם:

שם ס"ק ו' כמין כו' בתשו' רמ"א כו'. וכתב מחה"ש שרמ"א מביא ראי' ממתניתין דף ק"ל ע"ב הכותב על ב' לוחי פנקס ונהגין זה עם זה חייב למה תני הכותב לתני רבותא טפי אפי' היו כתובים כבר על שפת הלוחות אם פותח או נועל הפנקס חייב דהוי כותב או מוחק עכ"ל ולא הבינותי דהתם דמיירי דכתב אות על לוח זה ואות על לוח זה א"כ כשפותח ונשאר בלוח שני אות אחת הוי כמוחק אות אחת דפטור דדוק' כשמוחק אות גדולה ויש במקומו לכתוב ב' אותיות חייב כדאית' בשבת דף ע"ה ע"ב וה"ה כשנועל ומקרב אות של לוח זה לאות של לוח זה הוי ככותב אות אחת סמוך לכתב דאית' במשנה שם דפטור אבל תשו' רמ"א דמיירי שנכתב בחודי הדפים אם פותח הוא משבר ומוחק האותיות הוי כמוחק ב' אותיות וכן כשנועל ועי"ז ניכרים האותיות הוי כאלו כותב ב' אותיות:

שם ס"ק י' שאין כו' משמע בגיטין כו'. וכתב מחה"ש שת"ש מקשה דאדרבה בגיטין משמע דלא הוי כתב דאית' שם אין העבד יוצא לחירות בכתב שע"ג כיפה ומתרץ המח"ש דהתם מש"ה לא הוי גט דהוי כמו האומר לאשה ה"ז גיטך והנייר שלי דאינה מגורשת דאותיות פורחות באויר וכן גבי כיפה ואנדוכתרי לפי שאינו כתב קבוע הוי כאלו אותיות

פורחות באויר וה"ט לא שייך בשבת דעכ"פ דבר המתקיים הוא עכ"ל ולא הבינותי דהא ע"ג כיפה ואנדוכתרי מיירי שנתן לעבד הכיפה ואנדוכתרי ואפ"ה אינו גט מפני שאינו כתב קבוע א"כ ה"נ לענין שבת דאינו חייב אלא עד שיכתוב דבר העומד על דבר העומד כמו שכתב מג"א בס"ק ז' וכיון דאינו קבוע האותיות על הבגד והוי כתב שאינו קבוע פטור בשבת כמו שם גבי עבד דלא הוי כתב: שם אבל בכתב א"י כו'. לפענ"ד נר' פשוט דכתב א"י ובפרט בזמן הזה הוי כתב לענין שבת והוי כמו כתב אשורית דבשבת דף ע"ד ע"ב דסלית סילתא חייב משום טוחן ובדף צ"ד דמגבן חייב משום בונה ואע"ג דילפי' מלאכת שבת ממלאכת המשכן ובמשכן לא היו טוחנים עצים ולא היו בונים גבינה אפ"ה משום דהם דומים למלאכה במלאכת המשכן חייב עליהם וכן בדף צ' ע"ב דהמצניע חייב בפחות מכשיעור הוצאה משום דאחשבי א"כ ראינו אם אחשבי למלאכה שדומי' למלאכת המשכן דחייב א"כ כ"ש כתב נכרים דהמדינה בכללה חושבים אותו לכתב ובפרט בזה"ז שאפי' ישראלים כותבים באגרותיהם ובשטרותיהם כתב נכרים בוודאי שנקרא כתב גמור שחייב בשבת ובשבת דף צ"ד ע"ב דכוחלת חייב משום כותב והגאון מהר"י פיק כתב בגליון שגירסת הרמב"ם והר"ע מברטנורא שגם מסקנת הגמ' כן ואע"פ שחכמים אוסרי' רק משום שבות היינו משום שאינו כתב כלל כמו שפי' רש"י בד"ה משום ע"ש אבל כתב נכרים שהוא כתב גמור בוודאי גם החכמים מודים דחייב והב"ש באה"ע סי' קכ"ה ס"ק ג' דאף דחק תוכות לא הוי כתב לענין גט לענין שבת הוי כתב והרמב"ם בפי"א מהל' שבת הל' י"ז פסק כר' יוסי שבת דף ק"ג ע"א דחייב נמי ברושם משום כותב וגם הר"ע מברטנורא שכתב בפרק י"ב משנה י"ג דאין הלכה כר"י כתב שם על המשנה ובכל לשון וכתב של כל אומה ואומה וכן פסק הרמב"ם בפרק י"א מהל' שבת הל' י' וכן כתב הב"ש באבן העזר סי' קכ"ו ס"ק א' דכתב נכרים לענין שבת הוי מלאכה גמורה: שם ס"ק ט"ו שדומה כו' רבא גופא כו'. הכ"מ בפ"ח מהל' שבת הל' ד' מקשה קושי' זו רבא אדרבא שגבי עימור מחייב רבא וגבי דישה סבר שאינו אלא בגדולי קרקע וכתב הכ"מ דגרסי' רבה ע"ש והגאון ר' ישעי' פיק בשבת דף ע"ג ע"א כתב שמוכרח ליגרס רבה שלא מצינו בכל הש"ס שמקדים רבא לאביי וכן כתב בגליון דף ע"ב ע"ב ע"ש:

סימן שמא

קשי' לי אמאי אמרי' שהבעל יכול להפר אפי' שלא לצורך השבת מפני שצריך להפר בו ביום הא יכולה האשה לילך אצל חכם לאחר השבת להתיר נדרה כדפסקי' ביו"ד

סי' רל"ד סעיף כ"ג וצריך לומר דמיירי שנדרה על דעת רבים שאין החכם יוכל להתיר והבעל יכול להפר כדאית' שם ביו"ד סעי' א' ולפ"ז אין הבעל יוכל להפר שלא לצורך השבת רק בנדר שאין החכם יכול להתיר אבל אפשר לומר שהבעל יוכל להפר אפי' בנדר שהחכם יכול להתיר דמתיירא הבעל שמא לא תרצה האשה להתיר נדרה אצל החכם אבל הבעל יכול להפר אפי' שלא בפני' כמו דאית' שם ביו"ד סעי' כ"ח או אפשר לומר שהבעל אין רוצה שתתבזה אשתו בב"ד כדאית' בכתובות דף ע"ד וגיטין מ"ו: שם סעיף א' מתירים כו' שלא לאכול כו'. לכאורה נר' דדוקא באין לו דבר אחר לאכול רק דבר הנדור אז יוכל להתיר אבל בעירובין דף ל' ע"ב מוכח קצת אפי' ביש לו לאכול יכול להתיר דתוס' שם ד"ה לא נחשדו כתבו דמיירי דאין צריך לאכלן בשבת ובד"ה אלא כתבו דנזיר יכול ליתשל דהוי צורך שבת שיהי' מותר לשתות יין בשבת ע"ש א"כ קשה אמאי כתב רש"י ד"ה סבר דמתקן לי' ביה"ש ועבר אשבות ת"ל דעבר השבות שישאל על נדרו כמו שמקשי' תוס' על נזיר והכא מיירי שיש לו פירות אחרות א"ו מוכח דאע"ג כשיש לו לאכול דברי' אחרי' יכול לשאול על הנדור:

סימן שמב

מג"א דשאני אפוקי יומא כו'. המח"ש מביא קושי' ת"ש על המג"א דמגליון תוס' עירובין דף ל"ד ע"א ד"ה ואמאי כו' שכתבו שלרבי לא יוכל לתרץ גזירה אטו יו"ט שלאחר השבת מבואר להדי' דגם במ"ש ל"ג שבות ביה"ש ע"ש ולפענ"ד לק"מ דתוס' שם ד"ה גזרה כו' מקשים והא דאמר לעיל גבי אילן דלא גזרו שבות ביה"ש ולא גזרי' משום יו"ט לאחר השבת ע"ש וע"כ צריך לומר שתוס' אין מפרשים כנראה מפי' רש"י ד"ה א"ר זירא דגזרי' דא"א נשבקי' בביתא משום הואיל ה"נ נשבוק בביתם ביו"ט אחר השבת והתם ליכא הואיל דאם היו התוס' מפרשי' נמי כן מאי מקשים מאילן וצריכים לתרץ דהכא גזרי' משום הוצאה דאוריית' ת"ל דהכא שאני דגזרי' שלא יוציא כלל העירוב ביו"ט לאחר השבת ונשבקי' בבית' ויוציא בשבת בלא עירוב ולא דמי כלל לאילן א"ו שתוס' מפרשים הכא בעיו"ט דעלמא גזרי' דלא להביא העירוב ולהניחו ברה"ר במקום קרוב וביה"ש יבוא פחות מד"א עד מקום השביתה משום גזירה ולכן שפיר כתב גליון תוס' דלרבי דלא גזרי' שבות בע"ש ובעיו"ט ביה"ש א"כ לא יוכל לתרץ דגזרי' אטו יו"ט אחר השבת דאע"ג דיום טוב אחר השבת אסור דאפוקי יומא מודה רבי דגזרי' שבות מ"מ בע"ש ובעיו"ט ביה"ש לא אסרי' משום גזירה דמה דאסרי' משום גזירה לא נאסר לרבי בביה"ש של ע"ש:

שם כמ"ש ססי' שפ"ו. והוא בעירובין דף ל"ו ע"א וצ"ע דשם ע"ב כתבו תוס' בד"ה דאי כו' דכי אמר היום חול ולמחר קודש מקפיד שלא תחול על העירוב קדושת היום עכ"ל וע"כ צ"ל דגם באומר היום קודש ולמחר חול דמקפיד שיהא כל היום ו' קודש עד שיהא וודאי ליל שבת ולכך אין עירוב דאין ראוי' ביה"ש ע"ש א"כ אין ראי' משם דביה"ש של מ"ש חמור מביה"ש של ע"ש דשם בע"ש הוי עירוב דהוי כאלו אמר בפירוש שלא תהי' קודש עד שתהי' שבת בוודאי ובהיום קודש ולמחר חול הוי כאלו אמר בפירוש שתהי' קודש עד שתהי' שבת בוודאי:

סימן שמג

מג"א ומלתא כו' וכתב הב"ח כו'. המח"ש מביא מה שכתב הב"ח דביבמות דף קי"ד דלאחר שעביד הש"ס צריכותא כהנים ריבה מצות ושקצים אסור בכ"ש ודם איתי בי' כרת לא נצטרך לומר דהבריית' גבי כהנים ר"ל שלא לטמאן בידים אלא ר"ל להפרישן אע"ג בשאר איסורים אין צריך להפרישן ומקשה הב"ח א"כ בשקצים ודם נמי י"ל דפירש הברייתא דצריך להפרישן דשאני שקצים ודם דיש להם צד חמור ומתרץ דמ"מ לא אמרי' כך כ"א גבי כהנים דאמור ואמרת משמע דצריך להפרישן ע"ש ותירוץ זה דחוק ולפענ"ד נראה לתרץ דשאני שקצים ודם מכהנים דשרצים דחומר' שלהן דלוקה על נמלה משום ברי' כמו שפי' תוס' ביבמות שם ד"ה משום כו' לא נוכל לומר דמחמת חומרא זו צריך להפריש דהא יש איסורים אחרים נמי שאסורים במשהו מפרש בשבועה ולר"ע בסתם הוי בכ"ש שבועות דף כ"א ע"ב והאוכל גיד הנשה כולו חייב בכ"ש חולין דף צ"ו וכן האוכל אבר מן החי חייב בכ"ש חולין דף ק"ב וחומרא דדם דחייב כרת הא גם בחמץ בפסח והאוכל ביו"כ ואוכל חלב ופגול וכיוצא נמי חייב כרת על אכילתו אבל טומאת כהנים שחומר דידהו אמרי' ביבמות שם דריבה בהן מצות יתירות הוא חומר שיש רק גבי כהנים ולהכי שפיר אמרי' דבעלמא אין צריך להפריש וכהנים צריכים להפריש: שם ס"ק א' אביו כו' ומעשה דהילני כו'. צ"ע דא"א דאמו אינה מצווה והילני לא הי' צריכה להושיב בניה בסוכה רק שהחמירה א"כ קשה שם בסוכה דר"י מייתי ראי' דסוכה למעלה מכ' כשרה מהילני דהי' לה שבעה בנים וא"א דלא הוי חד שאינו צריך לאמו וחייב מדרבנן ע"ש וא"א דהילני לא הי' צריכה לחנך רק שהי' מחמירה היכי מייתי ר"י ראי' מהילני דסוכה למעלה מכ' כשרה דלמא סוכה למעלה מכ' פסולה והילני לא הי' מחמירה והיא ובני' היו יושבים בסוכה פסולה:

שם ס"ק ב' מאיסור כו' בסי' ק"ו כו'. צע"ק דשם מיירי בקטן שהגיע לחנוך ע"ש:

שם ביו"ד סי' פ"א כו'. השו"ך שם ס"ק כ"ו כתב אע"ג שקטן אוכל איסור דרבנן אין אביו מצווה להפרישו היינו מדינא כו' ע"ש אבל המג"א וט"ז פה כתבו שחייב להפריש באיסור דרבנן ושם ביו"ד דא"צ להפרישו משום דאינו בר הבנה:

שם ס"ק ד' טוב כו'. המח"ש גורס תקלה איכא וקלון איכא ע"ש וקשי' לי בסנהדרין שם דמסיק שצריך להיות תקלה וקלון וכן פסק הרמב"ם בפרק א' מהלכות אסורי ביאה הל' י"ח וקטן וקטנה הבאים על הבהמה נסקלת דתקלה וקלון איכא דמזידין הם ורחמנא חס עלי' ע"ש וצ"ע ביבמות דף ל"ג ע"ב אית' דפתוי קטנה אונס ומותרת לבעלה ע"ש ואין לומר דלהכי מותרת לבעלה אע"ג שמזידה דאמרי' נמי דרחמנא חס עלי' שלא תאסר על בעלה א"כ קשה בכתובות דף ט' ע"א בתוס' ד"ה ואב"א דמתרצין דלא הוי ס"ס דשם אונס חד הוא ע"ש וא"א דקטנה מזידה רק דרחמנא חס א"כ שפיר הוי ס"ס דילמא אונס דילמא מזידה בקטנותה ורחמנא חס עלי' ולא הוי שם אונס חד:

סימן שמד

מג"א ס"ק א' אסור כו' ואע"ג כו'. וצ"ע בשבת דף ס"ט ע"ב במעלי שבתא לא נפיק ופירש"י דאין דרך לצאת מפני כבוד שבת קמ"ל דזמנין דמשכח שייר ומקרי ונפיק ע"ש משמע דהוי רק מעוט היוצאים בע"ש ואפ"ה חיישינן וקשי' בזה קושי' מג"א דיום ט' ליבטל בשאר יומי דאע"ג דהוי קבוע מ"מ יש עוד רוב שאין הולכין בע"ש ובתרי רובא לא אמרי' קבוע כמחצה על מחצה כדאיתא ביו"ד סי' ק"י:

שם סעיף ב' יש לספק אם יודע מנין יום שיצא דמותר לעשות מלאכה ביום ח' והוא יכול לעשות בו מלאכה להתפרנס שני ימים בוודאי צריך לעשות בו כדי להתפרנס ב' ימים ואין עושה מלאכה ביום א' מימים המסופקים אם נאמר שיתעכב מה שבידו עד יום שמקדש ולא יעשה בו מלאכה כלל דנראה מגמ' שם שאם הי' אפשר לעשות מלאכה בימים הקודמים על יום שמקדש הי' עושה כדי לנוח לגמרי ביום זה רק דגמ' דוחה דילמא מאתמול שבת ע"ש א"כ היכא שיודע אחד מימים שהוא חול צריך לעשות מלאכה על יום שיקדש או דילמא שמיד ביום השני מיום המלאכה יניח ויתפרנס ממה שבידו כי איך יוכל לעשות מלאכה ביום המסופק אם. יש בידו להתפרנס:

סימן שמה

מג"א ס"ק א' מחיצות כו' ב' מחיצות כו'. צ"ע דהר"ע מברטנורא במשנה ב' פ"א דעירובין כתב דב"ה סובר דמן התורה ג' מחיצות שלימות בעינן ואתא הל"מ להוסיף ברביעית

או בלחי או בקורה ועי' בתוי"ט שם וכן פסק הרמב"ם בפי"ז מהל' שבת הל' א' ב' ועי' בהה"מ שם:
שם ד' דיומדין כו'. בעירובין דף כ' ע"א דאפי' בקעי בה רבים לא מבטלי מחיצת' וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ז מהל' שבת:
שם עמוד גבוה י' כו'. צ"ע ברש"י שבת דף ק"א שפירש על עמוד ברה"ר יש בקצר שלו ג' שגובה ג' ובד"ה משום כו' פי' דבעמוד ליכא בקיעת גדיים דאין דרך להתחכך בו ולעבור תחת שיפוע שאינו אלא מעט עכ"ל וקשה בסוכה דף ט"ז ע"א דדפנות הגבוה מן הארץ ג' טפחים פסולה ובסי' תר"ל סעיף ט' פי' מג"א מפני שהגדיים בוקעין בה:
שם ס"ק ד' אפי' כו' כמו רה"ר כו'. ונראה דלא הוי רה"ר גמור להזורק לתוכו מרה"י שחייב דרש"י פי' שם ד"ה פחות מכן דלא גזור רבנן כרמלית לבטולי מתורת כלי ע"ש ורה"ר לא הוי כיון שהכלי גבוה למעלה מג': שם ס"ק ח' ורבים כו' אע"ג דראוי כו'. בשבת דף ח' ע"א משמע אע"ג דלא חזינן דמכתפים רק ראוי לכתף הוי רה"ר דאית' התם תשעה וודאי מכתפין משמע אע"ג דלא חזינן דמכתפי וכן פי' רש"י שם תשעה דוקא דחזי לכתופי ע"ש:
שם ס"ק י' הוי כו' במלאות טבל. וצ"ע בשבת דף מ"ג ע"א איתא דטבל מוכן אצל שבת ולא מבטל כלי מהיכנו אם הניח טבל בכלי ע"ש ואמאי אמרי' הכא דטבל מבטל המחיצה מפני שאסור בטלטול:
שם ס"ק י"א כגון כו' וברש"י כו'. עי' מחה"ש שמפרש להרמב"ם בגמ' שם קמ"ל דפסעי דהיינו שמדלגים אעפ"כ הוי רה"ר אבל רש"י פי' אפי' היכא דליכא ד' לא מפסעי ע"ש וצ"ע פי' הרמב"ם דקאמר בגמ' שם ואזדא ר"א טעמי' דאמר ר"א האי מאן דזריק ונח אגודא דגמלא מחייב שהרי רבים בוקעים בו א"כ מוכח בהדי' שהטעם שחייב מפני שהרבים הולכין בו וא"א דברקק מים מחייב ר"א אפי' היכא דפסעי ולא הלכו מאי קאמר ואזדא ר"א לטעמי' דהא בזרק ונח אגודא דגמלא מיירי בבוקעים וכן פי' רש"י:
שם ס"ק י"ג רחוק כו' ול"ד לסוכה כו'. ועי' בתוס' שבת דף ז' ע"ב בד"ה ואם חקק ובתוס' ישנים שם ולפענ"ד צ"ע כיון דרשות היחיד צריך להיות גבוה י' ומחיצות י' וכיון דחקק ד' על ד' רחוק מן הכתלים ואין שפת החקק מצטרף עם הכתלים א"כ ליכא מחיצה י' ואף שמחיצות החיצונות גבוהות י' הא לא מועיל על החקק דחקק זה אין לו מחיצות וברה"י צריך להיות האויר י' במחיצות וצ"ע ולולי דבריהם הי' נראה דבשבת דוודאי הלכה למשה מסיני דחורי רה"י הוי כרה"י לכן אמרי' דאי חקק בו ד' על ד' הוי כולה רה"י אבל בסוכת כתב המג"א בסי' תרל"ד ס"ק א' דאפי' הסוכה גדולה הרבה ובמקום

אחד יש קרן אחד שאין בו ז' על ז' אסור לישב שם ע"ש אלמא דאין חור סוכה כסוכה דכתב המג"א. שם כיון שהמקום צר לשבת שם ובסוכה בעינן ראוי לישב וה"נ בסוכה לענין גובהו לא מהני אם חקק בה להשלימו לעשרה כיון דאינו יכול לישב בשאר הסוכה דאין גבוה י' חוץ אם משפת החקק ולכותל פחות מג' טפחים דכשר משום לבוד וגדולה מזה כתב הט"ז בסי' תרל"ג ס"ק י"א דאפי' באין בין חקק לכותל ג' טפחים דכשר דוקא בתוך החקק אבל לא חוץ לחקק כמו בסוכה שריחו רע בסי' תרכ"ט:

שם סעי' ז' צע"ק ברש"י שבת דף ו' ע"ב בד"ה בזה"ז שפי' דמדבר אינו הלוך לרבים דהולכי מדברות לא שכיחי עכ"ל דקשה דהא אפי' היו שכיחי נמי לא דהא צריך ס' רבוא עוברים כמו שכתב רש"י עירובין דף ו' ע"א ובכמה דוכתי ועי' בהרב"י:

סימן שמו

בשבת דף ח' ע"ב בתוס' ד"ה לימא מקשים ב' קושיו' על רש"י שפי' דהא דאמר רבא אע"פ שהעבירו דרך עלי' למעלה מי' דהוי מקום פטור מקשי' תוס' ב' קושיות א' דהו"ל למפרך מרבנן דף ה' ע"ב המוציא מחנות לפלטי' דרך סטיו חייב דסברי רבנן כרבא וקושי' שני' דבעירובין דף צ"ט דדייק בגמ' הא הוציא חייב מסייע לרבא ולפי' הקו' מה ענין זה לזה ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דהה"מ בפרק י"ד מהל' שבת הל' ט"ו כתב דהרמב"ם דכתב המוציא מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור דפטר לרבותא ולא מיבעי כרמלית וכן כתב הרב"י וכן בש"ע נקט מקום פטור וכ"ש כרמלית ולפ"ז לא קשה קושי' תוס' דילמא רבנן קיימי כרבא דהא רבנן מחייבי מרה"י לרה"ר דרך כרמלית אבל דרך מקום פטור נוכל לומר דרבנן סברי כברייתא דאם נטל ונתן שלשתן דמיירי במקום פטור פטורים דלא כרבא דחייב דרך מקום פטור וקשי' שני' נמי לא קשה לפירש"י בעירובין שם דף צ"ט ע"א ד"ה הא הוציא אע"ג הוא עומד בגבוה ומגביהו למעלה מי' א"כ דומה ממש לרבא שהעבירו למעלה מי':

שם מג"א ס"ק ג' ב' מחיצות כו' ואפשר דדעת רמ"א כו' צ"ע דבסוכה דף י"ח ע"ב אית' בהדיא בשתי מחיצות זו כנגד זו לא אמרי' פי תקרה יורד וסותם וכן כתבו תוס' בעירובין דף צ"ד ד"ה בשתי א"כ צ"ע על רמ"א שהחמיר כיון דראינו דקרפף יותר מבית סאתים הוא מדאורייתא רה"י רק מדרבנן אסור לטלטל בתוכו ואעפ"כ התירו חכמים לטלטל ממנו לכרמלית שאם נאסר זה יאמרו שהוא רה"י גמור ויבואו לטלטל בתוכו לכן התירוהו איסור דרבנן לטלטל מרה"י לכרמלית כדי לקיים זה לאסור לטלטל בקרפף יותר מבית סאתים כמו שכתב הט"ז ס"ק ג' ובעירובין דף ס"ז ע"ב א"כ אם יש בתוך

הקרפף אסקופה שיש לה ב' מחיצות ואנו מחמירין להשוותו רה"י לאסור לטלטל ממנו לכרמלית יבוא תקלה ממנו שיחשב שהוא רה"י גמור ויבא לטלטל בכולו ואנן ראינו שחכמים התירו לטלטל מקרפף לכרמלית כדי לקיים איסור דרבנן שלא לטלטל בקרפף:

סימן שמז

לכאורה צ"ע בפושט ידו לחוץ ונטלו חבירו דאסור רק מדרבנן לימא דמדאורייתא אסור דהוי חצי שעור דעביד עקירה כמו שכתב מג"א בסי' ש"מ ס"ק ב' דנוטל שער אחד איכא אסורא ככל חצי שעור:

שם מג"א ס"ק א' לחוץ כו' וי"א. עי' מחה"ש שפי' די"א סבירא להו דמאי דאמרי' בשבת דף צ"ב ע"א איפוך לא מפכינן אלא דין כלי לבד אבל פלוגתא כדקאי וא"כ לרבא בין ביד בין בכלי פטור ע"ש פירוש לפירושו דמאי דפריך הגמ' ביד חייב ומשני הגמ' למטה מג' קאי רק לאביי אבל לרבא אפי' למטה מג' פטור ולפענ"ד נר' אע"ג דפשט הלשון איפוך משמע דקאי על הכל כיון דנקט סתם איפוך נר' דאפ"ה לא הוי דוחק כפי' הי"א דתוס' שם ד"ה ורמי כתבו דקים לי' לש"ס דהך מלתא אתמר בתר דהדרי ע"ש ולהי"א נוכל לומר דהמקשן דמקשה ורמי דאביי אדאביי סבר דההיא פלוגתא דאביי ורבא המוציא פירות לרה"ר הי' לאחר שחזרו בהו ומשני הגמ' איפוך דהיינו שהפלוגתא זאת נאמרו קודם שחזרו אביי ורבא וכיון דהפלוגתא דאביי ורבא לא הי' רק בכלי א"כ שפיר שהמקשן והתרצן לא מיירי רק בכלי:

שם דידו כו'. נר' דאין כונת מג"א דידו הוי כגופו להיות היד כרשות גופו דהא בשבת דף ג' ע"ב אית' בהדיא דידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת אינה נזרקת אחר גופו להיות כרשות שהוא עומד בה אלא כונת מג"א דידו בתר גופו גריר' דאם היד ברשות אחרת אינה כרשות שהיד שם ואה"נ שהיד נמי אינו כרשות שעומד הגוף רק שמועיל אגד גופו שלא תהי' כרשות אחרת שפושט היד:

שם ס"ק ג' והוציאו כו' שלא הניח' בארץ כו'. רש"י והרע"ב פירשו בריש שבת במשנה או שנטל מתוכו והוציא החפץ והניח ברה"ר:

שם ס"ק ח' והניחו כו' ברה"ר זה כו'. זה הוא בשבת דף צ"ח ע"א רשויות מצטרפות וצע"ג דבדף פ' ע"א סבר ר' יוסי לשתי רשויות פטור וכן פסק הרמב"ם בפי"ח מהל' שבת הלכה כ"ד:

שם צ"ע על הרב ר"ע מברטנורא בשבת פרק י' משנה ב' שפסק במוציא במלא חרדל חייב אע"ג שלא הוציא את כל הקופה ובשבת דף צ"א צ"ב סבר ר' יוחנן ורבא דאפי' מלאה חרדל פטור דאגד כלי שמו אגד וכן פסק הרמב"ם בפ' י"ב מהל' שבת:

סימן שמח

מג"א ס"ק א' לחצר כו' אבל ברש"י כו'. לפענ"ד דעת רש"י והרמב"ם שוים דרש"י מיירי שנתכוין לפנות מחצר זה ולא איכפת לי' באיזה מקום שיניח וכן כתב רש"י דף ד' ע"א ד"ה מחשבתו שנתכוין לפנות מחצר זה אבל הרמב"ם מיירי שכוונתו להכניסה לחצר אחרת שכתב בפי"ג מהל' שבת הל' כ"ו והוציאה מחצר להכניסה לחצר שבצד זה ע"ש: שם וכ"ה בתוס' כו'. ולא אוכל להבין דברי תוס' שכתבו בזו כנגד זו איירי דבדיוט' אחת שנא ושנא דאיכא איסור חיוב חטאת דמושיט מרה"י לרה"י דרך רה"ר וצ"ע דהא נוכל לאוקמא בזורק לחצר אחרת דכה"ג אין חיוב חטאת כדאיתא במשנה דף צ"ו ע"א דהזורק פטור ואפשר דהיכא דלא נתכוין מתחלה כשפושט ידו להניח בחצר זה אף במושיט פטור ודמי' להא דאיתא דף צ"ז ע"ב בנתכוין לזרוק ח' וזרק ד' שפטור שעקירה ראשונה לא היתה שתנוח במקום זה כמו המעביר חפצים מזוית לזוית ונמלך והוציאן דפטור דף ה' ע"ב א"כ ה"נ כיון שלא היתה עקירה שתנוח בחצר זה אפי' במושיט פטור ולא דמי' להושטת קרשים במשכן שהי' דעתם בשעת הושטה להכניס במקום שנחו:

סימן שמט

לכאורה צ"ע בעירובין דף מ"ח דמוכח שנותנין לכל אדם ד' אמות לפי גופו וכדי שיפשוט ידיו ורגליו א"כ למה אמרו שיעור של ד' אמות כלל דאמרי' שם דעוג מלך הבשן יהבינן לי' באמה דידי' וגם אמרי' שם בננס באבריו יהבינן באמה של קודש שגופו בינוני ואמתו קצרה ולא סגי לי' באמה דידי' משמע דלמי שגופו קטן ולא צריך לד' אמות לא יהבינן לי' ד' אמות באמה של קודש ודוחק לומר דנתנו שעור ד' אמות דוקא לננס דהא פשיטא שאם גם לננס לא יספיקו לו ד' אמות שנותנין לו יותר:

שם סעיף ג' צ"ע על הרמב"ם והטור שכתבו לפיכך דמשום דיש לאדם ד' אמות לפיכך מותר לאדם לעקור חפץ וליתן לחבירו וחבירו לחבירו בתוך ד' אמות לכל אחד דנוכל לומר דכמו שאסור בסעי' ה' להוליך לבדו פחות מד' אמות וכמו שסובר הראב"ד בפי"ב מהל' שבת הל' י"ז דרק בשעת הדחק מותר ומדמה זאת להוליך לבדו פחות מד' אמות שאין מותר רק בשעת הדחק וצ"ע בסי' ש"א סעיף מ"ב במוציא תפילין דכתב בש"ע

דמוליכים פחות מד' אמות או נתנם לחבירו וחבירו לחבירו ע"ש דהו"ל לכתוב תחלה שנתנו לחבירו כו' דהא זה מותר לכתחלה ואח"כ הו"ל לכתוב דמוליכים פחות מד"א דזה אסור במקום אחר רק בשעת הדחק מותר כמו שכתבו תוס' עירובין דף צ"ז ד"ה ר"ש והרמב"ם פרק כ' מהל' שבת:

סימן שנ

סעיף א' עומד ויש מפרשים כו'. צ"ע לדעת י"מ דצריך להיות חפצים הצריכים וגם בשתי' שמקרב לפיו דהא בעירובין דף צ"ט ע"א דפריך הגמ' רישא רבנן וסיפא ר"מ ומשני רב יוסף בחפיצין הצריכין ע"ש ולדעת י"מ שהוא דעת הרמב"ם דמה שלא מפרש רב יוסף נמי הטעם דאסור משום ששותה ומקרב לפיו שזה פשיטא דלהכי נקט המתניתין האיסור בשתי' א"כ קשה למקשן שמקשה רישא רבנן וסיפא ר"מ הא יש לחלק בין שתי' שמקרב לפיו לדבר אחר דהא לדעת הרמב"ם צריך לומר שסברא חיצונה לחלק בכך: שם מג"א ס"ק ב' למקום כו' לא הניח הכלי כו'. עי' מחה"ש וברא"ש וקשי' לי בריש שבת במתניתין או שנטל מתוכו והוציא או שנטל מתוכו והכניס חייב דקשה אמאי חייב דכיון שפשט ידו ריקן לחוץ הוי היד מקום פטור כיון שהוא במקום אחר והיד במקום אחר ומכניס מיד שהוא מקום פטור לרה"י או לרה"ר ועי' ברש"י וברע"ב שם כשהכנים צריך להניח ובעודו בידו ולא הניח אינו חייב ע"ש:
שם ס"ק ג' או כו' דמחשבתו כו'. וכן הוא בעירובין דף צ"ט דאמר רבא זרק ונח בפי הכלב כו' חייב דמחשבתו משויא לי' מקום וצע"ג דבשבת דף ה' ע"א משני רבא ידו של אדם חשובה לו כד' על ד' ע"ש משמע דוקא ידו משום דעשוי' להניח בו חפצים גדולים כמו שכתב הרע"ב וכל המפרשים שם ושם ג"כ הוי מחשבתו לתתה ביד חבירו כמו שפי' רש"י שם בד"ה היכא דאחשבה זה העושה מלאכה נתכוין לתתה ליד חבירו עכ"ל אלמא אע"ג דהוי מחשבתו לתת ליד חבירו אפ"ה לא אמרי' דמחשבתו משויא לי' מקום רק דוקא בהניח ביד אבל במקום אחר לא אמרי' דמחשבתו משויא לי' מקום:

סימן שנא

מג"א ס"ק ה' למעלה מי' גזרי' כו'. צ"ע דכיון דאין בו ד' על ד' הוי מקום פטור ובמקום פטור לא גזרי' שמא יהא רחב ד' אפי' למעלה מי' דבשבת דף ו' ע"א אדם עומד על האסקופה ע"ש שלא חלק בין תוך י' למעלה מי' והרמב"ם בפרק י"ד מהל' שבת הל' ז' כתב מקום פטור גובהו ג' עד לרקיע וכן כתב הרע"ב בשבת פרק י"א משנה א':

שם הכא שאני כו'. צ"ע דהו"ל לתרץ דגם בכה"ג שהגדיים בוקעין הוי לפעמים רה"י כגון שהם גבוהים עשרה ורחבם ארבע כמו שכתב מג"א בסי' שמ"ה ס"ק א' קנה גבוה י' כו' דהו"ל מחיצה שהגדיים בוקעין אבל הטרסקל עצמו גבוה י' ורחב ד' הוי רה"י הגם מה שתחתיו הוי רה"ר כמו שגורס המח"ש שם א"כ ה"נ אם המזחילה בעצמו גבוה י' כו' הוי רה"י:

סימן שנב

מג"א ס"ק א' ואפי' כו' דלא התירו שבות כו'. פי' מחה"ש אע"ג דגם באגודו בידו ברה"ר שבות מ"מ קיל זה מאין בידו וכרמלית ע"ש וצ"ע בהגהות אשרי רפ"ק דשבת שכתב הי' קורא בספר על האסקופה כו' אבל אם נפל כולו מידו אסור להביא לכרמלית לאפוקי מר"ש בעירובין דף צ"ח דאמר דשבות אינו עומד בפני כתבי הקודש עכ"ל וצ"ע דהא ר"ש אינו מתיר רק בנפל לרה"ר ואגודו בידו ומנ"ל דר"ש מתיר ג"כ בנופל לכרמלית ואין אגודו בידו דהוי שבות חמור דילמא גם ר"ש מודה דאסור ואע"ג דר"ש אמר שאין לך דבר משום שבות כו' נוכל לומר דלאו דוקא וכן משמע ברש"י שם שפי' משום שבות כגון זו שלא נפל מידו כו' וע"כ צריך לומר כן לאביי שם דמפרש המתניתין באסקופת כרמלית ואגודו בידו והרמב"ם פסק כאביי וכן יראה מדברי הגהות אשרי שפסק כאביי וא"א שר"ש מתיר בנפל לכרמלית ואין אגודו בידו הי' לו לר"ש לחלוק ברישא דמיירי באסקופת כרמלית ולומר דאפי' אין אגודו בידו מותר א"ו דכה"ג גם ר"ש מודה דאסור: שם ס"ק ב' משום כו' יכול להביאו כו'. צ"ע דהא באף אינו יכול למשוך ומקצת כלי בידו נמי פטור דבשבת דף צ"א במתניתין אע"ג שרוב פירות מבחוץ פטור ולר' יוחנן שם אפי' מלאה חרדל ופסק הרמב"ם כותי' וצ"ל דהמג"א מיירי ביוכל למשוך אצלו אבל באינו יכול למשוך הוי כאלו כילו ברה"ר וכן נראה מדברי הריטב"א הובא בהרב"י סי' שנ"ד דמגנדר דלי ונח בקרקע וכאלו אין מעמידו ע"ש ולפענ"ד יש ראי' לדברי מג"א מכתובות דף ל"א ע"א דא"ר אבין הזורק חץ מתחלת ד' לסוף ד' וקרע שיראין בהליכתו פטור שעקירה צורך הנחה ואע"ג דבשעת שקרע השיראין עדיין לא חילל שבת אפ"ה משום דאי בעי לאהדורי לא מצי מהדר הוי כאלו נעשה הנחה כבר ולכן במעביר סכין ברה"ר וקרע שיראין בהליכתו דמצי מהדר חייב לשלם דבעקירה עדיין לא חילל שבת וכן פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' גניבה כמו שכתב הה"מ שם הל' ב' א"כ ה"נ שפיר כתב המג"א דאם אין יוכל למשוך אצלו הוי כאלו מונח ברה"ר אח"כ מצאתי בספר הגהות רע"א שמקשה כמו שהקשיתי והניח בצ"ע:

שם ס"ק ג' דרבים כו' דשרינן בתפילין כו'. פי' מחה"ש דמותר להוליכן פחות מד"א וצ"ע דשבות הולכת פחות מד"א גם בהפסד ממון מותר כדאיתא בסי' רס"ו סעי' ז' ולהכי מותר בתפילין אפי' בבזיון מעט אבל הכא דאסור בשאר דברים לגמרי כמו שכתב רמ"א אסור נמי בכתבי קודש בבזיון מעט ואין לומר דקושי' מג"א לדעת הג"א ברפ"ק דשבת שמתיר הכא גם בשאר דברים הובא בהרב"י הא הג"א פוסק כאביי כמו שכתבתי לעיל ואביי לא מוקים המתניתין בעירובין בקופה הנדרסת ונוכל לומר שגם בבזיון מעט מותר אבל בש"ע ורמ"א דפוסקין כרבה דמוקי בקופה נדרסת שרק בבזיון גדול מותר סוברים שפיר דבשאר דברים אסור משום דשאר דברים ובזיון מעט בכתבי קודש שוים הם:

שם ס"ק ד' גוללו כו' כ"ש באויר רה"ר כו'. האבן העוזר חולק על המג"א ומתיר בשאר דברים ע"ש ולפענ"ד נראה ראי' ברורה דמותר דלא כמג"א דבעירובין שם דף צ"ז ע"ב פריך הגמ' האי אסקופה ה"ד אילימא אסקופה רה"י כו' מני ר"ש פי' רש"י וקאמר מתניתין דאע"ג, דמונח ראשו ברה"ר ע"ש דקשה מנ"ל לגמ' דרישא דמתניתין באסקופה מיירי במונח דילמא מיירי שתלוי באויר רה"ר ומתניתין ר' יהודה דמתיר באויר רה"ר ואשמעי' מתניתין דאע"ג דשאר דברים אסור באויר רה"ר בכתבי קודש מותר א"ו מוכח דגם בשאר דברים מותר באויר רה"ר ומוכח הגמ' שפיר דמתניתין מיירי במונח ברה"ר דאי בתלה באויר רה"ר גם בשאר דברים מותר ולא צריך מתניתין לאשמעי' דמותר בכתבי קודש דפשיטא דמותר. שם קשיא לי בעירובין דף צ"ח ע"א איתיבי' אביי כו' מה לי תוך ד' אמות כו' ופי' רש"י ומה לי מעביר ד' אמות ברה"ר מה לי מכניס מרה"ר לאסקופה רה"י ע"ש דצ"ע דילמא אסור במעביר ד' אמות דעשה תרי דמעביר ד' ומכניס מרה"ר לרה"י אבל מכניס מרה"ר לרה"י לא עשה רק חדא וצ"ל דהגמ' סובר דאין חילוק אם יש לחוש שיעשה חד איסור דאורייתא או אם יש לחוש שיעשה ב' איסורי דאורייתא ודומה לזה כתב מחה"ש בשם הרב"י בסי' של"ד שאין חילוק בין חד איסור דרבנן לתרי איסורי דרבנן ע"ש:

סימן שנג

סעיף א' שני כו' אם היתה כרמלית כו'. הרב"י כתב כן בשם הה"מ דכרמלית מותר וצ"ע דבסי' שנ"ב סעי' א' כתב הרמ"א בשם הה"מ דשאר דברים אסור בנפל לכרמלית ואגודו בידו דחיישי' דילמא נפל כולו ואתי לאתויי ובאמת אית' בעירובין דף ק"ג ע"א באיגודו בידו בכרמלית ורה"ר עוברת לפני' אפי' שבות נמי ליכא ועי' בתוס' עירובין דף צ"ח

ע"א ד"ה אלא ע"ש ואפ"ה אוסר הה"מ ואמאי מתיר הכא בב' בתים באחד גבוה מחבירו וכרמלית ביניהם דיש לחוש דנפל ואתי לאתויי:

שם סעיף ג' ברמ"א אבל כו' דבר רחב כגג כו'. הרב"י מביא זה בשם הריטב"א לתרץ קושי' הרא"ש שמקשה על רש"י שפי' באית בי' ארבע אין משתמש אלא בכלים נשברים דא"כ גג שאין לו מעקה הסמוך לרה"ר יהא אסור להשתמש עליו דילמא נפלי ואתי לאתוינהו ולכן מחלק הריטב"א דבדבר רחב מותר עי' בהרב"י ולפענ"ד לא אוכל להבין הקושי' דהא ראינו שהתורה צוה לעשות מעקה לגג פן יפול הנופל וחושש התורה שאדם יפול ממנה מכ"ש שיש לחוש שהכלי יפול א"כ נוכל לומר שאה"נ שאסור להשתמש בגג שאין לו מעקה שמא יפול הכלי ואתי לאתויי:

שם מג"א ס"ק א' ועירבו כו' צ"ע הא אין יכולים כו' ואני לפענ"ד תמה על תמיהתו דהא אית' בסי' שע"ב סעי' ה' חלון שבין ב' בתים יכולין לערב אפי' הוא למעלה מי' דביתא כמאן דמלי' דמי כמו שכתב הט"ז שם וכדאיתא בעירובין דף ע"ו ע"ב ושם במתניתין דף ע"ו ע"א פי' רש"י ד"ה פחות כשאין כלום מן החלל בתוך י' לאו פתח הוא ע"ש וצריך לומר בחלון שבין ב' בתים דכיון דביתא כמאן דמצי דמי הוי פתח אפי' למעלה מי' א"כ הכא ה"נ דאע"ג דאין יכול לטלטל יכול לערב כיון דביתא כמאן דמלי' דמי הוי למעלה מי' כמו בחצרות למטה מי' כמו בסי' שע"ב בחלון בין ב' בתים:

סימן שנד

ט"ז ס"ק ב' ואם כו' ול"נ תמוה כו' יש ודאי לגזור כו' וכן כתב מג"א ולא זכיתי להבין דהא הט"ז כתב בתחלה דאם רחוק ד' הוי רה"ר או כרמלית וכן כתב הרב"י ע"ש א"כ לדבריהם נוכל לאוקמא המתניתין בעירובין דף צ"ט ע"ב ובגמ' שם ברחוק דצריך חולי עשרה אפי' בקרן זוית הסמוכה לרה"ר דהוי כרמלית ויש סברי לומר דהוי כרמלית דכי היכי דאם עומד בתוך ד' דהוי מקום פטור אע"ג דלא גבוה ג' משום דלא דרסי לי' רבים כמו שכתב הט"ז ומג"א בס"ק א' והם נמי דברי הריטב"א הובא בהרב"י א"כ ה"נ ברוחב ד' דכיון דלא דרסי רבים לא הוי רה"ר רק כרמלית א"כ מקשה ריטב"א שפיר אמאי אסור כיון שאוגדו בידו מותר בכרמלית ולא הוי שבות וכן כתב המג"א בסי' שנ"ב ס"ק ד' דבכרמלית מותר באויר ואגדו בידו וכן הוא בהדיא בעירובין דף ק"ג ע"א דבכרמלית ורה"ר לפני' ואוגדו בידו אפי' שבות נמי ליכא ע"ש וע"כ צ"ל דקושי' הריטב"א הוא מכרמלית דאי מקשה מרה"ר מאי מייתי ראי' מסוף עירובין הגמ' שהבאתי לעיל דשם לא אסור רק בכרמלית:

סימן שנה

מג"א ס"ק א' וחלון כו' כרמלית כו'. כתב מחה"ש אפי' גזוזטרא גבוה י' ורחב ד' כיון דהגדיים בוקעים תחתיו הוי כרמלית ע"ש וצ"ע דבסי' שמ"ה כתב המג"א נעץ קנה כו' אבל טרסקל עצמו גבוה י' ורחב ד' הוי רה"י ותחתיו רה"ר עי' מחה"ש שם:

שם כתב מחה"ש דאם חלון פתוח ה"ל לגזוזטרא דין חורי רה"י ע"ש וצ"ע דבעירובין דף צ"ח ע"ב מוקי הגמ' בשתי זיזים עליון לית בי' ד' וחלון משלימתו לד' כנגד חלון משתמש דחורי חלון הוא ופי' רש"י דהוי אחורי רה"י כרה"י ע"ש דקשה למה צריך למימר דחלון משלימו לד' גם משמע שם דמשום חלון דמשלימתו לד' הוי רה"י רק כנגד החלון ולהכי אמרי' שם דהאי גיסא ודהאי גיסא אסור ע"ש וצ"ע בפוסקים דמשמע דחורי רה"י בלא דבר שמשלימתו וכולו הוי רה"י:

שם סעיף א' ברמ"א ב' ספינות כו' אא"כ קשורות כו' משמע אפי' שני ספינות לאדם אחד נמי אסור לטלטל אא"כ קשורות ובשבת דף ק' ע"ב במתניתין פי' רש"י ואנן מוקמינן בגמ' שהספינות של ב' בני אד וע"י עירוב כי מפרשי ומפסקת כרמלית ובטל עירוב וכן פי' הרע"ב וכן איתא בהרמב"ם ספ"ג מהל' עירובין וכן משמע בתוס' שם דף ק"א ע"ב ד"ה פשיטא שכתבו שס"ד דמיירי שב' ספינות של אדם אחד ובאינן קשורות אין מטלטלין דגזרי' שמא החפץ אל המים ע"ש משמע דלמאי דמוקי הגמ' בב' בני אדם מותר באדם אחד באינן קשורות:

סימן שנו

מג"א ס"ק א' עי' מחה"ש ס"ק ג' מה שמחלק הא דבאין עמוקים י' ורחבה ד' לא צריך מחיצה דאין על המים שמפנים דין כרמלית אבל בעמוקים י' ורחבה ד' יש על המים דין כרמלית ע"ש מ"מ צ"ע דכיון בעמוקה י' ורחבה ד' מהני מחיצה א"כ צריך לומר דאם אין מחובר עם המים שבחוץ הוי רה"י ובאין מחיצה אסור משום שאינו נחלק מהמים שבחוץ וכי דעיקר הטעם דמחיצה לחלוק מן המים שבחוץ כמו שכתב מג"א ס"ק ג' וא"כ קשה באין עמוקים י' ורחבה ד' כיון שמחובר למים שמבחוץ נמי ליצרך מחיצה וצ"ע על רש"י בעירובין דף פ"ז ע"א במתניתין שפי' אמת המים אפי' ברה"י כרמלית דקשה דכיון דמהני מחיצה א"כ ע"כ הוי רה"י וצריך לומר שכונת רש"י שאמת המים דברה"י המחובר למים שבחוץ הוי כרמלית אבל צ"ע שם ברש"י ד"ה שלא כו' דמייתי ראי' שאין המים נעשים רשות לעצמן בפחות מי' משבת דף ק' מרקק מים ע"ש ואין ראיה משם דבשלמא דרקק מים הוי ברה"ר הוי רה"ר אבל הכא דאמת המים מחובר

למים שבכרמלית שמבחוץ נוכל לומר דגם בפנים כרמלית כמו בעמוק י' ורחב ד' הוי כרמלית דמחובר למים בחוץ:

שם ס"ק ב' אין כו' ומ"מ לא מהני כו' לפענ"ד מיירי המג"א במחיצות החצר שטפח משוקע במים דאפ"ה לא מהני דהא בלא טפח משוקע במים אפי' במחיצה הנעשה לשם מים נמי לא מהני וצ"ע בעירובין דף פ"ו ע"א במתניתין א"ר יהודה לא תהא פי' רש"י שר"י מתיר בכותל אע"פ שאינה נכנסת לתוך אוגנו ע"ש דקשה מנ"ל לעשות פלוגתא רחוקה בין ר"י לת"ק דת"ק מצריך לשם מים וגם צריך לירד בתוך אוגנו ולר"י די בכותל וגם אינה צריך ליכנוס בתוך אוגנה דילמ' ר"י נמי מצריך שירד הכותל לתוך אוגנו שתהא היכר לחלוק המים רק שאינו צריך מחיצה עשוי' לשם מים: שם ס"ק ד' מותר כו' ואינו יוצא כו'. צ"ע דאמאי מצרכינן בסעי' א' מחיצה בכניסה וביציאה דהא בעשה מחיצה בצד אחד וחלוק מן המים שבחוץ סגי כמו הכא בלשון ים דמותר למלאות משום שאינו יוצא לחוץ:

סימן שנז

מג"א ס"ק א' מקום כו' ולא תהי' עמוקה י' כו'. לכאורה קשה כיון דכתב רמ"א דגומא חצי אמה והוא ג' טפחים ופחות מד' טפחים הוי מקום פטור וצ"ל שקושי' הריטב"א אמאי אית' במתניתין עירובין דף פ"ח ע"א דמבחוץ צריך לקמור דוקא הא אפשר לעשות הגומא מבחוץ ד' על ד' ועמוקה י' ומתרץ הריטב"א שפעמים יהי' טיט אבל צע"ג על מג"א דכיון דבש"ע פסק דבחצר הסמוכה לכרמלית אין צריך גומא א"כ אמאי צריך הכא לקמור דהא אף שיהא טיט ותהי' כרמלית אין לחוש בזה דתהוי חצר הסמוכה לכרמלית וטפי הו"ל למג"א לכתוב התירוץ שכתב הריטב"א הובא בט"ז ס"ק ה' דשמא יעלה רפש וטיט ותהי' פחות מג' ממילא היא רה"ר עי' בהרב"י:

שם ס"ק ט' של כו' הרי ביו"ד כו'. ולא הבינותי דהא ודאי דקרקע בולע דדבר הנראה לעין הוא רק דשם גבי מליחה אית' ביו"ד סי' ס"ט סעי' ט"ז שיצאו המים מיד ודף שאינו חלוק ברהיטני צריך להניחו במדרון כדי יצאו המים מיד ואם אינו יוצא מיד הוי ככלי שאינו מנוקב ולכן מספקי' אם הקרקע בולע מיד אבל הכא אין צריך שבולע מיד רק שבולע כטבע הקרקע שבולע:

שם סעיף ג' בד"א כו'. המחבר סתם דבריו ולא פירש מה שמותר בכרמלית אע"ג שאסור ברה"ר דבסעי' ב' מתיר לשפוך על פי הביב אף כשיוצאים לרה"ר וא"כ צ"ל מה שמתיר בכרמלית טפי הוא שמתיר בסילון של עץ בכרמלית וברה"ר אסור כה"ג או נוכל לומר

שקאי על שכתב בסעי' ב' שהרמב"ם אוסר כתב כאן שבכרמלית גם הרמב"ם מתיר כדאית' בהרב"י: שם ברמ"א דמחלף ברה"ר. הט"ז ס"ק ט' כתב דחמור מספינה דספינה לא שייכי כלל ברה"ר והרב"י כתב דדוק' גבי ספינה אמרי' כחו בכרמלית לא גזרו כי היכי דאקילו בה לענין זיז ע"ש וצ"ע דבשבת דף קמ"א ע"א גבי מאן דסחי במיא נמי אמרי' כחו בכרמלית לא גזרו:

סימן שנח

מג"א ס"ק ד' סמוך כו' דגם התוס'. פי' מחה"ש דהתוס' לא כתבו אלא לריב"ב דמחמיר בפחות מע"א שצריך מוקף לדירה מחמיר נמי דיותר מע"א לא מהני חד מהני תלת גווני לעשותו מוקף לדירה אבל ר"ע דס"ל דלפחות מע"א לא בעי כלל ה"ה דמיקל ביותר מע"א דמהני חד מהני גווני ע"ש וזה דלא כהררב"י שכתב תוס' חולקי' עם הג"א ולפענ"ד הוכיח הרב"י שפיר מתוס' דחולקים על הג"א דתוס' כתבו שם ומה שפי' רש"י בהוקף לדירה לא שרי ריב"ב ביתר מבית סאתים אין נראה כו' דהא שרו רבנן לעיל בדיר וסהר כו' וא"א כדברי מג"א דלריב"ב דמחמיר בפחות מבית סאתים מחמיר נמי ביתר מבית סאתים טפי מר"ע א"כ מאי מייתי תוס' ראי' דלריב"ב שרי ביתר בפתח ולבסוף הוקף מרבנן לעיל דהא רבנן לעיל וודאי כר"ע ס"ל דמקיל בפחות ולהכי נמי מקילים ביתר אבל ריב"ב דמחמיר בפחות נוכל לומר דמחמיר ביתר דלא מהני פתח ולבסוף הוקף א"ו ס"ל לתוס' ביתר אין חילוק בין ריב"ב לר"ע:

שם ס"ק ח' חוזר כו' כמ"ש ס"ח כו'. ולפענ"ד לא דמי דבס"ח דבנה מחיצה על העליונות דהמחיצה העליונה נעשה כשכבר פתח רק שלא תועיל המחיצה העליון בשביל שהתחתונה עומדת ולכן כשנבלעו התחתונות ניתר ע"י העליונות וקצת דמיון לזה משבועות דף כ"ז ע"ב שבועה שלא אוכלנה שבועה שלא אוכלנה דאם נשאל על הראשונה חיילה שני' אע"ג דשם הטעם לפי שהחכם עוקר נדר מעיקרא והוי כמו שלא נדר כמו שפי' רש"י שם משום דשם דאי לא הוי חכם עוקר הנדר מעיקרו וההיתר לא הי' עד שעת שהחכם מתיר בוודאי לא חל שבועה שני' כי הדבור של שבועה שני' היה בשעה שלא הי' יכול לחול ועתה כשהחכם מתיר כבר חלף ועבר הדבור של שבועה שני' אבל הכא כשנפל' מחיצה ראשונה עומד המחיצה העליון שבנה בפתח ולבסוף הוקף לכן מהני אבל בלוקח העפר ונשאר המחיצה שנבנה בהוקף ולבסוף פתח כיון שמתחילה קודם שהי' העפר לא הי' המחיצה מתיר ה"ה עתה כשלוקח העפר אין המחיצה מתיר כמו שלא הי' מתיר קודם:

שם סעיף ד' קרפף כו' לא הוי מיעוט. קצ"ע אמאי ליהוי אילנות מיעוט דהא בסעי' ט' אמרי' דאילנות אין מבטלים הדירה ופי' רש"י בעירובין דף כ"ג ע"ב ד"ה נזרע דאורחא להסתופף בצל אילנות תמיד ע"ש והא דאסרו חכמים קרפף יותר מסאתים משום דלאו צורך האדם לדירה ביותר מסאתים אבל בסאתים הוי דירה אפי' בלא מוקף לדירה וא"כ כשיש סאתים בלא אילנות וביותר מסאתים יש בו אילנות שדרך אדם להסתופף ולדור שם א"כ הוי שפיר דירה בקרפף זו אפי' יש בין הכל יותר מסאתים:

סימן שנט

צ"ע בעירובין דף כ"ד ע"א ברש"י ד"ה מהו דתימא אדעת' דבי דרי פתחי' ולאו אדעת' להקיף שם רחבה ע"ש דקשה דהא דאיצטריך פתח ולבסוף הוקף משום דבעי היקף לדירה ולכן צריך פתח תחילה דאם יעשה אח"כ היקף תהי' ההיקף לדירה כיון שכבר פתח הפתח כמו דאית' בסי' שנ"ח אבל בשעת פתיחת הפתח לא בעי שתהי' פתיחת הפתח על דעת שיעשה ההיקף דאם פתח הפתח סתם ועושה אח"כ ההיקף הוי מוקף לדירה כמו דאית' בכל הפוסקים בסי' שנ"ח ויותר נראה הגירסא כמו דאית' בגמרא שם אדעת' דבי דרי עבדי ולא כגירסת ס"א וגירסת רש"י אדעת' דבי דרי פתח דלגירסא דבי דרי עבדא שעושה ההיקף אדעת' דבי דרי ולא אדעת' דפתח שתהא ההיקף לדירה ושפיר ס"ד שלא תהי' מוקף לדירה:

שם ט"ז כתוב בטור ר"ל מה שכתב הטור בסי' שנ"ח:

שם ט"ז ס"ק א' וכן מאי רבותא דג' כו'. ולפענ"ד אפשר דלמה שפסק בש"ע דאם השיירא לא הקיפו יותר על ו' סאין אע"פ שיש סאתים פנוי מותר א"כ נוכל לומר דלב' נותנין ד' סאין דהיינו בצריכ' להם ד' סאין אבל אין רשאי להיות סאתים פנוי דאם שנים אין צריכין רק סאתים אין נותנין להם רק סאתים אבל בג' דהוי שיירא נותנין להם ו' סאין אע"ג שיש סאתים פנוי דבזה יש מעלה לשיירא לר"י בר יהודה כמו לחכמים ע"ש בגמ':

שם ס"ק ב' אבל כו' ולא אמר רבותא כו'. ולפענ"ד אפשר בלא הוצרך אלא לה' והקיפו ז' יש יותר רבותא דבהוצרך לד' והקיפו ו' דיש סאתים מוקף שאינו צריך פשיטא דאסור אבל כשהוצרך לה' יכול להקיף ו' כי בהוצרך קצת מסאתים נותנין לו כל סאתים א"כ כשהוצרך לה' הוי כאלו צריך ו' א"כ כשהוקף ז' ס"ד דעושה רק סאה אחת יותר מה שצריך דמותר:

שם סעיף ג' היו ג' וי"א שהחיצונים כו'. קשי' לי דלדעה זו שאין החיצונים כחצר לאמצעי אמאי נותנים להחיצונים סאתים כיון דנותנין לאמצעי כל צרכו דהוי שיירא משום

דשייכי הצדדין לאמצעי דלא מצינו שנותנין לאחד סאתים בב' מקומות וכיון דהחיצונים יש להם כל צרכן באמצעי והם לא מקרי חצר לאמצעי אין סאתים שלהם שייכים לאמצעי ורש"י שסובר כי"א כמו שכתב הרב"י לא כתב בעירובין דף צ"ג דנותנים להחיצונים בית סאתים וא"ל דמיירי שהחיצונים אין רוצים להשתמש באמצעי דא"כ אמאי נותנים לאמצעי כל צרכו הא אין שייכא באמצעי:

סימן שסא

מג"א ס"ק א' ולמעלה כו' א"צ כו'. מחה"ש הגיה מהני סולם והמק"ח גורס ואם מצד רה"י אע"פ ומיושב קושי' מחה"ש:

סימן שסב

מג"א ס"ק א' לשמור כו'. צ"ע בעירובין דף כ"ו ע"א פי' רש"י ד"ה כיון כו' לצניעות דיום ולילה כו' ולאו דירה הוא ע"ש נר' דאפי' לדור בו ביום ובלילה נמי לאו דירה:

שם ס"ק ד' מחיצה. ולמה לא מפרש כו'. לפענ"ד דגם לרא"ש קאי אסיפא דהא הרא"ש כתב דסיפא שכל מחיצה הנעשה בשבת נמי לא שייך להך ברייתא ואיתמר בעלמ' וע"ז קאי ר"נ ומוכרח הרא"ש לומר כן משום דמחצלאות מיירי להתיר איסור דיורין וסיפא וכל מחיצה הנעשית בשבת מיירי שהמחיצה נעשית לרה"ר ולא שייך למחצלאות ור"נ מיירי נמי במחיצה לרה"ר וקאי ר"נ אסיפא דאיתמר בעלמ' רק שקשה תחלת דברי הרא"ש שכתב וגם מה שפי' רש"י דר"נ קאי אסיפא לא נהירא דהא למסקנת הרא"ש נמי קאי ר"נ אסיפא אבל בלא"ה תחלת דברי הרא"ש מוקשים כמו שכתב מחה"ש אבל יהי' איך שיהי' הפי' בדברי הרא"ש קשה דאם נאמר דר"נ אוסר היכא שנעשה רה"י או כפי' הר"ן שלא הי' מחיצה מעולם מנ"ל לגמ' לומר דר"נ לא אסר רק אם נעשה במזיד דילמ' אף בשוגג כה"ג אוסר ר"נ וגם עיקר התירוץ בגמ' חסר דהו"ל לגמ' לפרש דר"נ אוסר בנעשה רה"י ובלא הי' מחיצה:

שם שהיתה בלא זה רה"י כו'. עי' מחה"ש ולפענ"ד עדיין קשה דהרא"ש כתב דסיפא דומי' דרישא ומזה מוכיח המג"א דלא כפי' הרב"י והב"ח בדברי הרא"ש ולמסקנת מג"א נמי לאו דומי' דרישא לסיפא דרישא מיירי שנפלה בחול ואפ"ה שרי כיון שהיתה בלא"ה רה"י ובסיפא אסר בנפלה בחול כיון דנעשה ע"י המחיצה רה"י ואפשר דמש"ה נקט ברישא מחצלאות הפרוסות לרה"ר כמו שכתב המג"א משום סיפא רצה אמר כדי שתהי' סיפא דומיא דרישא אע"ג דרישא לא מיירי רק אם נפלו המחיצות האמצעות לכך מותר

אפי' נפלו בחול אפ"ה נקט נמי פרוסות לרה"ר כלומר דבכה"ג נמי יש היתר אם נפלו המחצלאות הפרוסות לרה"ר היינו אם נפלו בשבת דומי' דסיפא אבל עיקר דין דרישא אם נפלו המחצלאות האמצעות דמותר אפי' נפלו בחול: שם ס"ק ט' בפחות אין הרגלים דבוקים כו'. וכתב מחה"ש ואפי' לא יהי' בין רגל לרגל כ"א פחות מג"ט שנאמר לבוד ועי"ז ב' רגלים יותר מג' טפחים ויהי' רשאי בין גברא לגברא יותר מג"ט ויהי' מותר בעומד מרובה ע"ש וצ"ע דהא בכה"ג אסור דאמרי' בעירובין דף ט"ז ע"ב דהוי עומד מרובה מב' רוחות ותוס' שם כתבו דאסור דאוירא דהאי גיסא ודהאי גיסא ומבטיל לי' ע"ש ועי' במג"א ס"ק ט"ז ומה שכתבתי שם. שם ס"ק י"ד שלא כו' היכא רמיזא כו'. הרב"י כתב דהרמב"ם מפרש בעירובין דף מ"ד ע"ב בהנהו בני גננא דנגדינהו שמואל דהוי לדעת כלומר לדעת דאעילו מיא ע"ש:

שם ס"ק ט"ז בין כו' וא"כ בהג"א מיירי כו'. דברי מג"א אין מובנים לי דכתב דקשי' לתוס' מדף י' דהוי עומד ולכן כתבו תוס' דאתי אוירא דקשה דהא בגמ' אמר דאסור משום עומד מב' רוחות ולא משום אוירא דהאי גיסא ועוד קשה כיון דמוקים לי' באמצעי ליכא אוירא דהאי גיסא כו' כיון דהוי למטה ולמעלה פחות מג' הוי לבוד וכסתום ולא הוי אוירא והאבן העוזר מקשה על תוס' דהו"ל להמקשה למכלל שני קושיות בחדא בבא והול"ל אי מוקי עילאי א"נ במצעי אתי אוירא כו' ע"ש ולפענ"ד נר' דתוס' סברי כהג"א דעומד גמור כמו בדף י' מב' רוחות הוי עומד אבל אם עומדים ע"י לבוד מב' רוחות לא הוי עומד ולכן שפיר אמר בגמ' דאי מוקים במצעי הוי עומד מב' רוחות ע"י לבוד ואסור וזה שכתבו תוס' משום אוירא דהאי גיסא כו' כונתם ליתן טעם אמאי אמרי' דמב' רוחות לא הוי עומד משום דהם אויר ורק ע"י לבוד הם סתום ולכן פסול אם הם מב' רוחות ואין כונת תוס' אוירא דהאי גיסא כמו במוקים עילאי דהתם הוי אויר ממש יותר מג' אבל כונתם דהכא דאע"ג דבמוקים במצעי דלמטה ולמעלה הוי סתום ע"י לבוד אפ"ה לענין להכשיר משום עומד מרובה מב' רוחות הוי כאויר כמו שכתב הג"א ולא קשה קושי' האבן העוזר דלא יוכל למכלל ב' קושיות בחדא בבי דהא במוקים במצעי אין הקושי' מטעם אוירא רק משום דלא הוי סתום לגמרי רק ע"י לבוד והוי לענין זה אויר דלא הוי עומד ומ"ש מג"א וא"כ בהג"א מיירי כו' דקשי' למג"א על הג"א שכתב דעומד גמור מב' רוחות הוי עומד והא בדף י' ע"ב דעושה פס אמה ומחצה מב' רוחות וב' אמות באמצע דהוי עומד גמור וקאמר בגמ' שם דאסור משום אוירא דהאי גיסא לכן כתב מג"א דהג"א מיירי דליכא אויר יותר כמו שמפרש מג"א במבוי שנפרץ:

שם ט"ז ס"ק ג' והוא כו' נעשית במזיד כו'. למאי דפסקי' בסעי' ג' היכא דמחיצה אין עושה רה"י רק מתיר איסור דרבנן עירוב וכדומה במזיד נמי מחיצה ע"ש וא"כ קשה בעירובין דף מ"ג ע"ב גבי נחמי' דהי' תחומין דרבנן ואמר בדף מ"ד ע"ב דשלא מדעת אבל מדעת אסור א"ו צ"ל דלכתחילה בכל גווני אסור לעשות מחיצה אפי' להתיר בדרבנן וכמו שכתב מג"א ס"ק י"א:

שם סעיף ג' צע"ק דהרב"י כתב בשם הפוסקים וכמו שכתב הרא"ש דאע"ג דלחי העומד מאליו צריך שיסמכו עליו מע"ש כדאיתא בעירובין דף ט"ו ע"א ובסי' שס"ג סעי' י"א אבל במחיצה העומדת מאליו אין צריך שיסמוך מע"ש ע"ש דקשה כיון דבעירובין שם אמרי' דלהכי סבר אביי דלחי העומד מאליו כשר דסבר לחי משום מחיצה וכיון דלחי משום מחיצה א"כ לימא נמי דבלחי אין צריך סמיכה כמו במחיצה והרב"י נשמר מזה וכתב דמחיצה גמורה עדיף בזה מלחי אבל קשה דבעירובין שם בשבת בתל דקאמר שם דכ"ע לא פליגי ע"ש והא תל נמי לאו מחיצה גמורה רק דהוי מחיצה משום גוד אסיק כמו שפירש"י שם ומחיצה ע"י גוד אסיק לא הוי מחיצה גמורה כמו שכתב רש"י בעירובין דף צ' ע"ב ד"ה שכפאה כו' דמחיצה ע"י גוד אסיק לא הוי היקף לדירה:

סימן שסג

מג"א ס"ק א' אין כו' פחות כו'. האבן העוזר כתב דמוכח בש"ס דאין לחלק כמו שמחלק מג"א ולפענ"ד נר' דכונתו דא"א דאם כל החצר פחות מד"ט א"צ תיקון מאי פריך הגמ' בעירובין דף י"ב ע"א על שמואל דאמר רוב דופן מרב אחלי דאמר עד ד' אין צריך תיקון דילמא רב אחלי מיירי דכל החצר פחות מד"ט ושמואל מיירי שהחצר רחב באמצע א"ו מוכח שאין לחלק בכך: שם ס"ק ב' כ"ש אפי' כו'. כתב מחה"ש דהרב"י כתב דמאי דאמרי' בגמ' דף י"ד ע"ב כחוט הסרבל דהיינו עובי אצבע לאו דוקא אלא כ"ש ממש ע"ש וצ"ע דגמ' פריך שם על המתניתין מאי כ"ש ולכאורה אין פירוש להקושי' דהא כ"ש הוא משהו א"ו שהגמ' ידע שכ"ש ממש אסור ולכן פריך מאי כ"ש ומשני כחוט הסרבל משמע דדוקא כחוט הסרבל ולא כ"ש:

שם ס"ק ג' קשר כו' דמיירי כו'. עי' מחה"ש התירוץ קצת דחוק ולפענ"ד אפשר לתרץ דתוס' בעירובין דף ה' ע"ב ד"ה ארבע דאפי' למ"ד לחי משום מחיצה מ"מ היכר קצת בעינן וכמ"ש מג"א ס"ק י' לכן אם יעמוד שם אדם בלי קשירה לא הוי היכר שעומד בשביל לחי אבל בסי' שס"ב דצריך מחיצה ואין צריך היכר לא בעי קשירה באדם:

שם ס"ק ד' לכאורה צ"ע אמאי לא אמרי' נמי בעירובי תבשילין הואיל והותרה מקצת יו"ט לבשל לשבת הותרה כל היום לבשל בשבת ובביצה דף ט"ו ע"ב אמרי' אכלו או שאבד לא יבשל רק בהתחיל בעיסתו יגמור:

שם ס"ק י' ד' אמות כו' בעומד כפרוץ. צ"ע דמשמע דמותר רק משום דפסקי' בסי' שס"ב סעי' ט' כר"פ בעירובין דף ט"ו ע"ב פרוץ כעומד מותר והא בעירובין דף ה' ע"ב דאפי' לר"ה ברי' דר' יהושע דסבר פרוץ כעומד אסור אפ"ה בכה"ג מותר כמו דאית' בגמ' ובתוס' שם:

שם ס"ק ט"ז כדי כו' י"ח אריחים דהוא ט' אמות. ופי' מחה"שדאריח חצי לבנה שהוא ג"ט אורך על ג"ט רוחב והאריח שהוא חציו הוא רוחב טפח ומחצה ואורך ג' טפחים כו' ע"ש אבל התוי"ט עירובין פרק א' משנה ג' כתב בש"ס הגירסא לרחבו וכן גירסת רש"י והרי"ף דהאריח חצי לבנה והלבנה מרובעת ג"ט על ג"ט ונמצא האריח שהוא המחצה לא פיחתה מן האורך אבל פיחתה מן הרוחב בלבד ומיהו בכל המשניות הגירסא לארכה וכן העתיק הכ"מ והרב"י ואפשר דלגירסא זו שיעור לבנה ג"ט ברוחב טפח ומחצה וכשנחלקה נמצא האריח טפח ומחצה על טפח ומחצה ע"ש:

שם ס"ק ח"י בתוך כו' אם האויר כו'. המק"ח גורס כמו שכתב לפנינו אבל המח"ש גורס ואפי' הם יחד עם האויר שביניהם כו' פי' שכל קורה הי' חצי טפח ומשהו וביניהם אויר פחות מג"ט א"כ בצירוף האויר דאמרי' לבוד הוי ד' טפחים ובסעי' י"ז דאמרי' דברחבה ד' אינה צריכה חזקה הכא גרע ע"ש לפענ"ד נר' כגירסת מק"ח דהא ראינו דבכל דוכתי אמרי' לבוד בפחות מג' והכא לא אמרי' לבוד כמו שכתב הרב"י וט"ז ס"ק י"ב א"כ זה פשיטא נמי דלא אמרי' דע"י אויר של ב' טפחים דהוי כמו רחבה ד' דרוחב ד' אין מועיל רק שלא תהי' צריכה להיות חזקה וע"י אויר של ב' טפחים אינה חזקה וגם אינו ראוי להניח עליו כיון שיש בכל קורה רק חצי טפח ומשהו ולבוד לא אמרי' אבל לפי הגירסא של מק"ח יש רבותא בדברי מג"א דכיון שיש בכל קורה ב' טפחים וראוי להניח על כל אחד אריח רק שאין חזק לקבל אריח ס"ד אם האויר ביניהם פחות מג' דאמרי' לבוד דתהוי כרחב ד': שם ס"ק ל"ב שצדו כו' וב"ח כתב כו'. עי' בהרב"י ובט"ז וצ"ע דהא גם בלחי צריך היכר קצת כמ"ש מג"א ס"ק י' ובאלכסון ליכא היכר:

ט"ז ס"ק י"א שצריך כו' דהוצרך לכתוב כו'. כונת הט"ז לתרץ קושי' הרב"י שמקשה דהטור לא הי' צריך לכתוב של קש פסול כיון דכבר כתב שצריך שתהי' חזקה ומתרץ הט"ז דהוצרך לכתוב של קש אין נפסק רק שנתעקם אבל צ"ע דבעירובין דף י"ד פריך הגמ' על של קש מקמ"ל דאמרי' רואין היינו הך ופי' רש"י היינו הך דתנא ברישא אע"פ

שאינה בריאה ע"ש ולדברי ט"ז דשל קש אינו נפסק רק שנתעקם אין דומה לרישא דרישא אמר שכשר באינו חזקה ובשל קש אשמעי' דכשר אע"ג שנתעקם:

שם סעיף ט"ו ואפי' לא סמכו כו' צריך להיות ואפילו סמכו וכן הוא בטור:

שם סעיף כ' היתה עקומה כו' רואין כו'. הרא"ש כתב דאע"ג דרבנן מחולקים על ר"י בעירובין דף י"ג ע"ב בהיתר של קש ושל קנים דר"י סבר אמרי' רואין ורבנן סברי דלא אמרי' רואין אבל בהא דעגולה ועקומה מודים רבנן דאמרי' רואין ומביאו הרב"י וכתב דהרמב"ם והרשב"א סוברים כן ע"ש ולא הביא הרב"י שום חולק ולפענ"ד רש"י אין סובר כן דבדף י"ד ע"א פריך הגמ' על המתניתין עקומה רואין פשיטא ופי' רש"י פשיטא דהכא נמי אמרי' רואין דמ"ש הא מדרישא עכ"ל משמע דרש"י סובר דהא היתר עקומה נמי ר"י קאמר ולא רבנן כמו בהיתר של קש דרק ר"י אמר ולא רבנן וכ"כ התוי"ט במשנה ה' בפ"ק דעירובין בשם הר"ר יונתן הכהן דגם בדין עקומה רואין כו' ר"י קאמר לה וכולה מתניתין ר"י ע"ש:

שם סעיף כ"ד פירס כו' ונמשכת כו'. דין זה נובע מהרא"ש עירובין דף י"ד שמקשה על הרשב"א שכתב דקורה הנמשכת למטה מי' פסול כמו דאית' בגמ' שם גבי מחצלת וכתב הרא"ש דליתא דדוקא גבי מחצלת דמכסיא הקורה אמרי' קורה אין כאן אבל כשהקורה נראית בשביל גודלה לא נפק מתורת קורה עכ"ל ולפענ"ד נר' לתרץ דברי הרשב"א דהא בגמ' שם נקט במחצלת והגביה מן הקרקע ג' ע"ש משמע דלהכי פסול בשביל שעשה מחיצה ועי"כ מבטל הקורה שאין היכר שעושה קורה להתיר המבוי רק שעושה מחיצה וכן פירש"י שם ד"ה מחצלת להיות מחיצה לייפות כח התירו משמע דאם כיסה הקורה במחצלת ולא עשה מחיצה במחצלת דכשר ומזה למד הרשב"א דקורה הנמשכת שנראה כמחיצה דפסול דליכא היכר קורה כיון דאיכא מחיצה הוא דומה לסעי' י"ב בלחי בולט ד' אמות דפסול דליכא הכירא אע"ג דלחי משום מחיצה מ"מ היכר קצת בעי א"כ מכ"ש דקורה דמשום היכר כמ"ש מג"א ס"ק ט"ו דפסול כה"ג דליכא היכר:

שם סעיף ל' קשי' לי בעירובין דף ח' ע"ב בתוס' ד"ה מניח כו' וי"ל דא"ל קורה משום מחיצה כו' דצ"ע דרבא אמר טעמא דידי קורה משום היכר ובאלכסון לא הוי היכר ע"ש דאם נאמר דקורה משום היכר ולא משום מחיצה א"כ לא צריך לומר דבאלכסון לא הוי היכר דאי אפי' הוי היכר באלכסון אכתי פסול דלא הוי אלא ב' מחיצות כקושי' תוס':

סימן שסד

בעירובין דף ו' ע"ב בתוס' ד"ה והאמר כו' ולר"י נר' דפריך משום דמשמע לי' דב"ה לא בעי נעילה עכ"ל וכונת תוס' משום דב"ש אומרים נועל וב"ה לא הזכיר נועל אבל צ"ע דהא אית' שם איבעי' לחנני' אליבא דב"ה צריך לנעול או אין צריך לנעול וכיון דלא ברירא לב"ה מאי פריך הגמ' דילמ' צריך לנעול לב"ה ואפשר דרש"י נשמר מזה וסובר דמעיקרא דס"ד דב"ה מיירי שמערב רה"ר סובר הגמרא דב"ה צריך נעילה אבל כשמוקי הגמ' במבואות המפולשין מסופק הגמ' אם צריך לנעול לב"ה:

סימן שסה

ט"ז ס"ק א' מצדו כו' לשון הרמב"ם כו'. הנה הרב"י בש"ע אע"ג שכתב לשון הרמב"ם מחלק בין בקעי רבים כמ"ש בסעי' ב' כי לדינא אין חילוק בין נפרץ מראשו או לא כלפי ראשו כדאית' בגמ' ופוסקים ועי' מחה"ש ס"ק ג':

שם מג"א ס"ק ז' ומותר כו' כופין כו'. קשי' לי בעירובין דף ז' ע"ב קשיא דרב אדרב בתרתי ופי' רש"י בד"ה ומבוי דקשי' דרב אדרב אי משום מפולש אי משום הנפרץ לחצר ואסרי על בני חצר כו' ע"ש וצ"ע דדילמא גם רב סבר דדיורין אסרי והכא דלא אסרי ואין אסור רק משום מפולש משום דיש לבני חצר דרך אחר לרה"ר וכופין על מדת סדום אבל היכא שאין להם דרך אחר לצאת אסרי בני החצר על המבוי:

שם ס"ק ט' של כו' דליכא גדודין מא"ז הג"א כו'. בהרב"י סי' שס"ד ובהג"א בפ"ב דעירובין אית' מבוי שכלה לרחבה יתירה על בית סאתים ע"ש וצ"ע על המג"א שלא כתב נמי שהיא יתירה על בית סאתים דפחותה דינה כחצר:

שם סעיף ד' מותר כו' כנגד הלחי. לפענ"ד צריך להיות תחת הקורה וכנגד הלחי וכן הוא בטור ובהרב"י ובגמ' דף ח' ע"ב ובדף ט' כרבא דאמר בין לחיים נמי מותר וכרב ור' חייא ור"י דף ח' ע"ב דמותר תחת הקורה וצ"ע על הרב"י דדין דכתוב בש"ע דפתוח לכרמלית אסור בין תחת הקורה ובין כנגד הלחי הוא דעת הרמב"ם פי"ז אבל דעת הראב"ד דתחת הקורה אפי' פתוח לכרמלית מותר וכן דעת הרי"ף וכתב הרב"י שטעמם שסוברים דהא דקאמר רבא ה"מ דפתוח לרה"ר קאי דוקא אבין לחיים והא דקאמר רבא שם מנא אמינא לה אבין לחיים דוקא קאי אבל אתחת הקורה לא איצטריך להביא ראי' דרבא הוא קאמר לקמן דקורה משום היכר ולחי משום מחיצה וסתמא דתלמודא לימא בהא קמיפלגי דמר סבר משום היכר ומותר ומר סבר משום מחיצה ואסור ע"ש וצ"ע דבדף י"ב ע"ב איתא

בהדיא ורבא אמר אחד זה ואחד זה משום היכר ורבה סבר שם דלחי משום מחיצה א"כ אין הראיות של הרב"י ראיות כלל:

סימן שסו

ט"ז ס"ק ב' וא"צ כו' ובזה מתורץ כו'. ולפענ"ד דלמ"ד משום קנין פשיטא דאין הבית שמניחים העירוב צריך ליתן כי אפי' קנין סודר מהני דהיינו שיש להם חלק בבית א"כ בעה"ב שכל הבית שלו אין צריך ליתן משום קנין אבל למ"ד משום דירה שצריכים דוקא ליתן פת משום דמקום פיתא דר איש כמו שפירש"י שם להכי ס"ד דאם אין לבעל הבית פת בדירה אע"ג דהבית שלו הוי כאלו אין דר שם:

שם מג"א ס"ק א' מבתיהם כו' וה"ה מבית. למאי שכתב מג"א בסי' שס"ה סס"ק ט"ו ה"ה בב' בתי החורף בבית אחד:

שם ס"ק ז' אין כו' יחשדו שמטלטלים כו'. זה פי' רש"י בגיטין דף ס' ע"ב ובתוס' שם ד"ה אלא פירשו שחושדים אותו לגנוב פת של עירוב אין מניחים אותו שם ועי' שם במהרש"א דאפי' א"א הטעם משום כבוד בשופר נדבה מאי כבוד איכא שהכל יודעין שמניחין אצל ריש מתיבתא ע"ש וצע"ק גם לפירש"י דפי' ששופר הוא של תקיעות ע"ש וכיון שמונח תמיד אצל ריש מתיבתא לכבודו ומסתמא בני רב יהודא לא היו ראוים בעת ההיא לריש מתיבתא דאל"כ אמאי מלך רבה הא היו הם קודמים כמ"ש מג"א סי' נ"ג ס"ק ל"ג מהלל הנשיא ואילך נהגו שבניהם קודמים א"כ לא נתן להם כל הכבוד מאביהם ואמאי יקבלו הכבוד של השופר שם ס"ק ח"י ואפי' כו' דא"צ עירוב. ופי' מחה"ש דאם היתה צריכה עירוב הי' א"ל מגו דזכי לנפשי' זכי לאחרינא וצ"ע דמדברי הרב"י במסקנתו לא משמע הכי דכתב הילכך בנשים ל"ש לן בין יש לה בית כו' אלא במקבלת פרס תלי' מילתא דכל שמקבלת פרס ידו כידה לא למציאה ולא למעשה ידיה וכמו שכ' מג"א בס"ק י"ט:

שם ס"ק כ' מברך כו' אחר שאינו שייך כו'. צ"ע דתחלה כתב דגם אחר שייך במצוה זו ודוחק לומר לפי שאין אחר נותן קמח אין שייך במצוה דהא כיון דהשמש מזכה גם לאורח:

שם סעיף י' כשמזכה כו' אפי' הם קטנים כו'. צ"ע דכיון דבדרבנן קטן זוכה לאחרים כמו שכתב מג"א אמאי לא יוכל לזכות ע"י בנו ובתו הקטנים כמו ליש אומרים שמזכה ע"י בנו קטן דלדעה ראשונה צריך לומר דמתניתין בעירובין דף ע"ט ע"ב לא ע"י בנו ובתו הקטנים קטנים ממש וגדולים ממש ואין חילוק אם סמוכים על שולחנו או לא א"כ ש"מ דמחמת שהם קטנים הם פסולים א"כ למה כשר בעבד ושפחה כשהם קטנים:

סימן שסז

בעירובין דף פ' ע"א דבעי בגמ' בההיא טורזינא אם יכול למיגר מדביתהו ופשט לי' מדשמואל דאמר אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו והיינו אפי' מיחה הבעל כמו שכתבו תוס' ורא"ש שם ובטור ובש"ע דקשה היכי פשיט לי' דילמא טעמא דאשתו מערבת במיחה משום דמצוה הוא וכמו דפסקי' שנוטלים ממנו בע"כ וגם ב"ד כופין אותו לערב עמהם דקשה האיך כופין הא בסי' שס"ו סעי' ה' פסקי' שצריך שלא יקפיד על עירובו וע"כ צריך לומר דאמרי' כמו בכל מקום שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני דכיון דמצוה הוא אמרי' דלאחר כפי' עושה המצוה ברצון טוב כמ"ש הרמב"ם בפ"ב מהל' גיטין הלכה כ' א"כ נוכל לומר דדוקא אשתו של ישראל יכולה לערב בע"כ של בעל דאמרי' דלאחר שנעשה העירוב מסתמא בעל מרוצה כיון דדבר מצוה הוא אבל בא"י דאין שייך כן נוכל לומר דאין אשתו מערבת בע"כ:

שם מג"א ס"ק ב' בני הבית כו' ועמ"ש סי' שע"א כו'. הד"מ ס"ק א' הניח בצ"ע מ"ש אם מיחה בבני ביתו אין יכולים לערב אע"ג דאשתו מערבת ולפענ"ד קשה א"א שרק אשתו יכולה לערב בע"כ אבל בני ביתו לא והרב"י כתב דלהכי יכולין בני החצר ליטול ממנו בע"כ אם הוא מדעת אשתו כיון שאשתו יכולה נמי לערב בע"כ וא"כ קשה על הטור וש"ע שכתבו אבל בני החצר אין יכולים ליקח פתו מביתו לערב שלא מדעת אחד מבני הבית משמע אבל מדעת בני הבית יכולים ליקח בע"כ ואמאי בשלמא מדעת אשתו ניחא לפי שאשתו יכולה לערב בע"כ אבל בני בית שאין מערבין בע"כ האיך מועיל דעתם לבני חצר:

סימן שסח

מג"א ס"ק א' צריך כו' ודברי הרר"י כו'. קשי' לי' דהא גם רש"י פי' כן במתניתין עירובין דף פ' ע"ב ד"ה וצריך כו' ותרתי קתני כו' וצריך להודיע אם משלהן מערב עכ"ל אבל אם מערב משלו אין צריך להודיע ובדף פ"א ע"ב מוקי הגמ' המתניתין בחצר שבין ב' מבואות א"כ ש"מ אפי' בחצר בין ב' מבואות במערב משלו אין צריך להודיע:

שם ס"ק ב' שהם. ולפ"ז כו'. קצת קשה דמשמע מדברי מג"א דרק לדעה ראשונה הוי גרוגרות פחות מכזית ובאמת גם לדעה ב' הוי גרוגרות פחות מכזית דכזית הוא חצי ביצה כדאיתא בסי' תפ"ו:

סימן שסט

צ"ע ברש"י עירובין דף פ"א ע"א במתניתין שכתב ונמצא מערב לו במעותיו שלא מדעתו עכ"ל דקשה דהא במעותיו מערב מדעתו דהא נתן לו מעה לערב רק שאין עירוב מועיל שמעות אין קונות והרא"ש שם הקשה על רש"י מה תולה עירב במעות שלא מדעתו אפילו עירב במעות מדעתו לא הוי עירוב ע"ש והיה יוכל הרא"ש להקשות דהוא הוי מדעתו עוד הקשה הרא"ש שם על תוס' שכתבו שאפי' זיכה לו ע"י אחר לא מהני כיון דעשה הזכוי שלא מדעת בעה"ב ומקשה הרא"ש דהא הוי מדעת שגילה בדעתו שחפץ בעירוב שהרי נתן מעה ע"ש ולולי דברי הרא"ש אפשר לתרץ דבקדושין דף מ"ו ע"ב במקדש אחותו דאמרי' אדם יודע שאין קדושין תופסין באחותו וכן אמרי' התם אדם יודע שאין מפריש חלה קמח ע"ש א"כ ה"נ אמרי' אדם יודע שאין מעות קונות ולא נתרצה בעירוב כלל וכיון דמיירי בעירובי תחומין או בעירובי חצרות שבין ב' מבואות דחוב הוא לו וכיון שלא נתרצה לא מהני זיכוי:

סימן שע

מג"א ס"ק ג' מחמת כו' צ"ע דמה גבול כו'. ואני תמה על תמיהתו דבסי' שע"ב סעיף ח' איתא נמי לענין סולם שכובדו קובעו כמו דאיתא בעירובין דף ע"ו ע"ב ע"ש דהיינו מה דאיתא שם סולם קבוע:

שם ס"ק ז' או כו' תפיסת יד כו'. צ"ע דלדעת רמ"א סעי' ב' דאפילו ביש לבעה"ב תפיסת יד אם מוליכים עירובן למקום אחר צריכים עירוב א"כ לדידן דמניחין עירוב בבהכ"נ בסי' שס"ו לא מהני תפיסת יד:

שם סעיף ה' לכאורה צ"ע דשמואל שסובר בעירובין דף ע"ג ע"א דבית דירה האוסר היינו מקום לינה ע"ש והא הטעם דעירוב שדעת אדם על פתו כדאיתא בסי' שס"ו א"כ ע"כ צריך לומר דמקום אכילה הוא עיקר הדירה וצריך לומר דשמואל לשטתי' דסובר בדף מ"ט ע"א דעירוב משום קנין ע"ש וברש"י שם: שם מג"א ס"ק י' פרס אפי' מעות כו'. מדברי מחה"ש נראה דגרס אפילו לחם ר"ל אפילו מקבלים לחם מבית אביהם ואוכלים בביתם אפ"ה אינם נגררים אחר אביהם ולפענ"ד דאם מקבלים מעות נמי רבותא לענין שאם עירוב בא אצלם דהיינו לבית אביהם כמו שפי' רש"י במתניתין עירובין דף ע"ב ע"ב שאינם צריכים לערב כמו שכתבו תוס' שם ד"ה במקבלי פרס כו' אח"כ ראיתי בספר הגהות רע"א שכתב דאפילו מעות אינו אוסר אם נותנים העירוב באחד מבתים אלו לאפוקי מדעת תוס' ורא"ש עכ"ל והרב"י כתב דל"ש לן אם מקבלים מאכל ממש

למקבלים מעות ליקח בהם מאכל אע"ג שתוס' ורא"ש רצו לחלק ביניהם היינו לס"ד אבל למסקנא אין חילוק ביניהם:

סימן שעא

מג"א ס"ק ד' משחשיכה כו' שהיה לו בית דירה כו'. עי' מחה"ש שכתב שמיירי שאוכל שם כדקי"ל סי' ש"ע סעיף ה' ע"ש ובאמת לא נתפרש ברש"י ובתוס' ונראה הלפענ"ד דראיית מג"א מרש"י ותוספות עירובין דף ע' ע"ב שפי' רש"י על אחד מבני חצר שמת והניח רשותו לאחד מבני השוק מבעוד יום אסור ופרש"י שסבר האי תנא כדלקמן מי שיש לו בית התבן ובית הבקר בחצר חבירו אוסר עליו וכן משמע שם בתוס' א"כ משמע דלדידן דפסקי' בסי' ש"ע הדר בבית התבן אוסר ע"ש סעיף א' דדוקא הדר אבל מי שיש לו בית התבן בחצר חבירו אינו אוסר כמ"ש הרב"י בשם הרמב"ם והפוסקים דפסקי' כר"י דף ע"ב ע"ב דמי שיש לו בית התבן בחצר חבירו דאינו אוסר ושפיר הוכיח מג"א דמיירי שהיה לו בית דירה בחצר זו:

סימן שפ

קשיא לי אמאי אמרינן בלא ביטל רשות ביתו שאסורין להוציא מביתו לחצר הא עיקר תקנת עירוב מפני שהבית מיוחד לבעלים והחצר רשות לכולן כמו שפרש"י בשבת דף ו' ע"א א"כ כאן שכל בני החצר עירבו בבית אחד ושייך כל החצר לאותו בית וזה שלא עירב ביטל רשות חצירו ושייך נמי רשות חצירו ג"כ לאותו בית ואם הוציא מביתו לחצר מוציא מרה"י לרה"ר: שם מג"א ס"ק ד' ביתו כו' מ"ש הע"ש כו'. ונר' לתרץ קושי' הע"ש דמה דאמרי' בדף ע"ט נועל את ביתו ומבטל את רשותו הוא אסור וחבירו מותר מיירי קודם שהחזיק חבירו ולכן צריך לנעול את ביתו אף כשביטל את ביתו ג"כ וכן נראה מדברי תוס' שם ד"ה ואב"א שכתבו ויותר נראה הטעם דלמא יוציא ויחזיק ע"ש והיינו אם יוציא קודם שהחזיק חבירו כי אחר שהחזיק אין זה יכול לחזור מבטולו כדאיתא בסי' שפ"א והכא שמותר להוציא כשביטל גם רשות ביתו מיירי לאחר שהחזיקו כמ"ש המג"א בס"ק ה':

סימן שפא

דברי הרב"י צ"ע דעל מה שכתב הטור החזיקו בו כבר שהוציאו מבתיהם לחצר כתב הרב"י לאו דוקא שה"ה להכניסו לחצר וכ"כ התוס' דף ס"ח ואע"פ שכתב רבינו בסימן

זה שאין נקרא חזרה רק כשמכניס לרשות שביטל אבל מה שמוציא ממנו אינה חזרה כו' לא אמר כן רק לענין חוזר ומחזיק אבל לגבי חזקה כל שעושה דבר שהי' נאסר בלי בטול הוי חזקה עכ"ל וצע"ג דבתוס' שם דמביא הרב"י הראי' ממנו בדף ס"ח בעירובין ד"ה והוציאו כתבו תוס' והוציאו כו' או הכניסו דבחד מנייהו הוי חזקה כו' והא דקתני בסמוך מי שנתן רשותו והוציא כו' אוסר לאו דוקא הוציא אלא אפילו הכניס עכ"ל א"כ לדברי תוס' מהני הכנסה למבטל שיחזיר מבטולו כמו שמהני הכנסה להחזיק ולפי' מחה"ש בסי' ש"פ ס"ק ז' יראה דאין הכנסה מועיל לא למחזיק להחזיק ולא למבטל לחזור דכתב וז"ל דדוקא כשמוציאים לחצר ומשתמשים בחצר נראה שחוזרים לזכות בחצר אבל כשמוציאים מחצר לבית אדרבה אין משתמשים בחצר דהא מוציאים ממנו מה שיש להם בתוכו עכ"ל ולטעם זה אין חילוק בין מחזיק למבטל שחוזר דאין הכנסה מועיל ולדברי תוס' מועיל הכנסה בתרוייהו:

סימן שפב

ט"ז ס"ק ד' אינו כו' שלא ילמוד כו'. צע"ג דבעירובין דף ס"ג ע"ב פריך הגמ' על אביי דאמר זילו בטילו כו' והכא הא קדיירי וזה כדברי ט"ז כיון דדיירי איכא למיחש שלא ילמוד ממעשיו ומתרץ הגמ' בטולי רשותייהו לגבי חד לא שכיח כו' משמע בפירוש אע"ג דיש לחוש שילמוד ממעשיו לא גזרו משום דלא שכיח:

שם ס"ק ז' בשבת כו' אלא כמתנה כו' הטעם שכתב הט"ז נראה שהוא כמו שכתב הרמב"ם בפ"ב מהל' עירובין הל' י"ג שוכרין מן הא"י אפילו בשבת שהשכירות כביטול רשות הוא שאינה שכירות וודאי אלא היכר בלבד אבל המג"א בסי' ש"פ ס"ק ו' כתב הטעם דדירת א"י אין נקרא דירה אלא שאסור משום גזירה לא מקרי קנין ומישראל אסור לשכור בשבת דהוי כמקח וממכר ע"ש ולטעם הט"ז והרמב"ם לא הוי השכירות כמקח וממכר אפילו בשכרו מישראל ומותר לשכור אפי' מישראל בשבת:

שם מג"א ס"ק ג' לא מהני כו'. צע"ק דכיון דיש לו תפיסה בבית הוי כאלו ב' ישראלים דרים בבית אחד דאין הא"י אוסר וכמו אב ובנו כמו שכתב המג"א ס"ק ב' כיון דהעיקר האיסור הוא בב' ישראלים דרים בב' בתים ואע"ג שעירבו מ"מ דרים בב' בתים אבל כשיש לו תפיס' בבית הוי כאלו דרים בבית אחד ומה שכתב הט"ז בס"ק ד' דיש חשש שלא ילמוד ממעשיו צ"ע דא"כ בב' ישראלים הדרים בבית אחד או אב ובנו נמי לאסור שלא ילמוד ממעשיו ובעירובין דף ס"ג ע"ב איתא בגמ' הטעם כמו שכתב המג"א בס"ק ד' שיאמרו שהעירוב מועיל במקום א"י ובסי' ש"ע איתא דתפיסת יד עדיף ממי שעירב:

שם ס"ק ד' לא' כו' עירוב מועיל. המג"א קיצר בזה דבעירובין שם אמר רבא דלהכי אין מועיל דאם כן ביטלת תורת עירוב ופריך הגמ' דמערב ע"ז מתרץ הגמרא יאמרו עירוב מועיל במקום א"י:

שם ס"ק ז' דאין כו' מ"ש בנסתם כו'. לכאורה יש לחלק דהכא כיון דשכרו לזמן א"כ העירוב שעושים רק לזמן. ששכר כיון שידעו שבזמן שכלה השכירות לא מהני עירובם אבל התם כשהניח עירובם לא ידעו שיסתם הפתח וצ"ל שקושי' מג"א לדעת רמ"א בסי' שע"ד דמתיר בסתימה במזיד ע"ש: שם סעיף ט"ז ברמ"א דשכירות של א"י כו'. נראה דכוונת רמ"א כמו שכתבו תוס' עירובין דף ע"ב ע"א על המשנה ומודים כו' ומיהו אם יש לאדם סופר או מלמד בביתו כו' ושרוין כל אחד בחדר כו' אין אוסרין עליו דאין משאיל להם רשותו לאסור עליו ולא זע"ז והוי לי' כה' שכירים דלא אמרינן להחמיר כדאמרינן דף ס"ד ע"א ויש ללמוד מדלא אסרי ה' שכירים גבי א"י כ"ש גבי ישראל והרב"י כתב כיון דאפשר שלמחר יעלה על דעת בעה"ב להחליף חדריהם או לתת להם מקום בבית עצמו ע"ש וצריך לומר דמה שכתב רמ"א דשכירות של א"י אין אוסר אם שכרו מבעה"ב איירי נמי שיש רשות לבעה"ב להחליף הדירה של השוכר ולכן אין אוסר ולאו דוקא דשכירות של א"י אין אוסר ה"ה אם שכרו כה"ג מישראל דאין אוסר כמ"ש תוס' דכ"ש מישראל אבל אם אין לבעה"ב רשות להחליף הדירה של השוכר אסור בין בא"י בין בישראל:

סימן שפג

מג"א ס"ק א' והעירוב כו' ועירבו ומת בשבת כו' ל א הבינותי דאם היה הא"י כאן מה מועיל שערבו כיון דלא שכרו מהא"י הוי כאלו לא עירבו כלל כמבואר בסימן שפ"ב:

סימן שפה

מג"א ס"ק ב' ישראל כו' בחד זמנא כו'. וכתב מחה"ש שהש"ך ביו"ד סי' ב' פסק דבפעם אחד נעשה מומר ואפשר לענין עירוב מקילין עכ"ל וצ"ע דהכא בסעיף ג' פסקי' דאפילו מחלל שבת באיסור דרבנן הוי כא"י והפ"מ ביו"ד סי' ב' ש"ד ס"ק י"ז כתב בשם השמ"ח דבדרבנן לא הוי מומר לכל התורה ולפ"ז הכא חמיר:

סימן שפז

צ"ע בעירובין דף ע"א ע"ב דתני' מערבין בחצרות ומשתתפין במבוי ופרש"י אע"פ שערבו כו' צריכין להשתתף וקאמר בגמ' פליגי בה חד אמר בפת דכ"ע לא פליגי ופרש"י

ותרוייהו אית להו דסומכין במבוי על ערובי חצירות דהוא לעולם על פת ע"ש וקשה היכי קאמר הברייתא מערבין ומשתתפין משמע דתחלה מערבין ואח"כ משתתפין וכמו שפרש"י וכיון דעירוב לעולם על הפת א"כ אין צריכין לשתף:

שם ט"ז ס"ק ב' ונ"ל כו' ובפת קי"ל כו'. הט"ז כתב לשטתי' שכתב בס"ק א' דלכ"ע סומכין על השתוף אע"ג דלא ערבו חצרות לעצמה אבל במה שתמה על רמ"א צ"ע דרמ"א כתב לשיטת הש"ע שכתב י"א שאם כל החצרות לא עירבו לעצמן אין סומכין על השתוף א"כ ה"נ ס"ד דלדידן בבתים שלנו שיש כמה דירות חלוקות וצריך עירוב כדאיתא בסי' ש"ע ולדעת י"א בש"ע לא סמכינן אשיתוף לכן כתב הרמ"א שכיון שכל אחד נותן סומכין על השתוף וכן איתא שד להדיא בד"מ:

שם מג"א ס"ק ב' וי"א. כתב מחה"ש מצויין בטעות וצ"ל בהמחבר שכתב וי"א שאם לא עירבו כל הפתחים אין סומכין על השיתוף ואם עירבה כל חצר לעצמו ולא עירבו דרך פתחים סומכים על השיתוף משמע דלדעה א' גם כה"ג אין סומכין על השתוף ודעה ב' ס"ל דאם לא עירבה כל חצר לעצמה אין סומכין על השתוף רק כשעירבו כל חצר לעצמה אז סומכין על השיתוף וכן איתא בט"ז ס"ק א' שכן כוונת שתי דעות בש"ע וכן ציין באר הגולה שדעת י"א הוא דעת רש"י שאם לא עירבו כל חצר לעצמה אין סומכין על השתוף ודעה א' דעת הרמב"ם דסומכין אף בלא עירבו כל חצרות לעצמן וצע"ג על המחה"ש שמהפך הכונה של הש"ע ולפענ"ד דברי המג"א בשם הב"ח קאי על דברי רמ"א שכתב וי"א כו' דמשמע דאפי' בפת יש דעה שסובר דאין סומכין על השתוף ולכן צריך רמ"א לומר דלכך סומכין אנחנו על השתוף שכל אחד נותן לשתוף וע"ז כתב הב"ח דבפת כ"ע סוברין דסומכין כמ"ש הט"ז ס"ק ב' ובס"ק א' בשם הב"ח:

סימן שפח

ט"ז מותר כו' ומאני דבתי שכיחי בחצר. דברי ט"ז אינם מובנים לי דדעה א' בש"ע הוא דעת רוב הפוסקים שמפרשים בשבת דף ק"ל ע"ב דברי רב מבוי שלא נשתתפו עירבו חצרות עם בתים אין מטלטלין בתוכן דרב לשיטתי' שפסק בעירובין דף ע"ד כר"ש גגין וחצרות רשות אחד הן דוקא שלא עירבו בתים עם החצרות אבל בעירבו דשכיחי מאני בתים בחצר לא ור' יוחנן פסק כר"ש בין עירבו בין לא עירבו ולכן מותר לטלטל במבוי אפילו עירבו חצרות עם הבתים והרמב"ם בפרק ה' מהל' עירובין מפרש דברי רב דלהכי אסור בעירבו משום דנתקו חצרות ונעשו בתים ואין מבוי ניתר בלחי וקורה אא"כ בתים וחצרות פתוחים לתוכו אבל כי לא עירבו שרי ולא אמרינן בתים כמאן דסתימו דמי א"כ

איכא בתים וחצרות וניתר המבוי בלחי וקורה ומותר לטלטל בתוכו וכמו שפי' הה"מ שם אבל הט"ז מרכיב ב' טעמים בדברי הרמב"ם ומה שכתב הט"ז דכלים ששבתו בבית אסור להוציא למבוי ליתא בגמ' ובפוסקים והטעם שכתב הט"ז ומאני דבתי שכיחי בחצר זה לדעת רב בעירובין שם ובסי' שע"ב פסקינן כר"י ע"ש:

סימן שצב

מג"א ס"ק ד' וצריך כו' לא בעי היכר כו'. ולפענ"ד דלהכי כתב רמ"א דצריך ב' פסין כו' כיון דהדין זה הוא נמי בהיתה של רבים ונעשית של יחיד דאין מערבין את כולה כדאי' בעירובין דף נ"ט ע"א ובש"ע ופרש"י שם ד"ה ושל רבים דגזרינן דילמא הדרא ומתעבדה של רבים ע"ש א"כ אם בכה"ג מתערב מבוי מבוי אוסרות זה על זה מצד הדין דהא השתא היא עיר של יחיד דבשלמא עיר של יחיד ונעשית של רבים דמערבין את כולה אע"ג דהשתא היא של רבים משום דמצד הדין אף בשל רבים יכול לערב כולו רק משום גזירה אסור ולכן אם היתה מקודם של יחיד אע"ג דהשתא של רבים לא גזרי' אבל בהי' של רבים ועתה עיר של יחיד צריך מצד הדין לערב את כולה ואם מערב מבוי מבוי אסרי אהדדי כדאיתא שם ע"ב בגמ' וא"כ שפיר כתב רמ"א דצריך לעשות ב' פסין כו' ומה שכתב מג"א שכן משמע בטור דבשל רבים אין צריך לפענ"ד נראה שמשמע בטור דצריך דהא הטור כתב דבשל רבים דצריך לשייר צריך שיעשו ביניהן צורת פתח או ב' פסין א"כ אם אין משייר רק מערב מבוי מבוי הוא כמו שיור וצריך נמי ב' פסין או צורת פתח כמו במשייר:

סימן שצג

נסתפקתי אם עירב על תנאי אם יברך הברכה המבואר בסי' שצ"ה ואם נאמר דיברך יש לספק אימתי יברך ביום א' או ביום ב' או יברך בשני ימים ובסי' תקכ"ז כשמערב עירובי תבשילין על תנאי כתב המג"א שם ס"ק כ"ה דיברך ומשם אין ראיה לכאן דשם אין מערב רק ביו"ט ראשון וביו"ט שני אין צריך לומר כלום ושפיר מברך ביום ראשון אבל בערובי חצרות דצריך שיאמר בשני הימים יש להסתפק בברכה ואפשר דהטור סובר שיברך רק ביום ראשון ולהכי כתב דלמחר יאמר על אותו הפת:

סימן שצד

בעירובין דף ל"ו ע"א כתבו תוס' ד"ה אבל כו' כגון שיש שני צבורין כו' ע"ש משום דקשי' לתוס' דהא בתרומה ספק טהורה או טמאה נמי יש חזקת כשרות אפילו כבר היה ספק טמאה כשהיה טבל מ"מ כשהי' מחובר לקרקע הי' טהור להכי כתבו תוס' דמיירי בשני צבורין ולולי דבריהם אפשר לומר דבספק טמאה לא מועיל החזקה לענין עירוב דלאכול התרומה אסור דהוי ספיקא דאורייתא לענין עירוב אע"ג דהוי דרבנן הוי כספק דרבנן ע"י גלגול דלא אמרינן ספיקא לקולא כדאיתא ביו"ד סי' ק' בט"ז ס"ק א' ובסי' ק"א בש"ך ס"ק ב' וכמו דאי' ביו"ד סי' ק"י סעיף ט' וכשיש ספק בתרומה אי טמאה או טהורה הוי כוודאי טמאה:

שם מג"א ס"ק א' חזקת כו' דספק הונח גרע כו'. נראה דלדברי מג"א מתורץ קושי' תוס' בשבת דף ל"ד ע"א ד"ה שניהם וקשה לרשב"א דר' יוסי לית ליה התם גבי נפל עליו גל ספק עירוב כשר אלא משום חזקה אבל בספק ביה"ש לא מכשיר ולדברי מג"א נוכל לומר דהתם בעירובין הוי כמו ספק הינוח דגרע מספק ביה"ש:

שם ס"ק ב' מלאכה כו' והטור כו'. כתב מחה"ש דהטור סובר דלא הוי מצוה ממש וצע"ק דמג"א בסוף דבריו כתב בשם הטור במקום שיכול להביאו בלא מלאכה דאורייתא הוי עירוב וא"א דהטור סובר דגזרו אפילו שבות משום דלא הוי מצוה גמורה א"כ אפילו אין צריך לעבור רק איסור דרבנן בהבאתו נמי לא הוי עירוב:

סימן שצה

בטור איתא מצוה לחזור בין אחר עירובי חצרות בין אחר שתופי מבואות וצ"ע דבש"ע השמיט דמצוה לחזור אחר עירובי חצרות ואי משום דסומכין על שיתוף במקום עירוב כמ"ש מג"א והא הטור נמי סבר כן בסי' שפ"ז:

סימן שצו

מג"א המח"ש כתב דקושי' מג"א אין על הטור כי י"ל שהטור סובר כדעת הרז"ה שיש לו ח' על ח' כיון שהטור מביא דעת הרז"ה אלא מג"א מדקדק על רמ"א עכ"ד ע"ש ולפענ"ד נראה שקושי' מג"א הוא על הטור דהנה בעירובין דף מ"ה ודף מ"ח מבואר דיש ג' פלוגתות דחכמים דהיינו ר"מ סובר דיש לו ח' על ח' ור"י סובר דיש לו ד' לחד רוח ור"א סובר דיש לו ד' והוא באמצען ואמרי' שם דלטלטל גם ר"מ סובר דאין לו רק ד' ע"ש והטור הביא דעת הרי"ף שאין לו אלא ד' והוא באמצען ודעת הר"ז שיש לו ח' על

ח' אבל דעת ר' יהודה דיש לו ד' לחד רוח לא הביא הטור א"כ ע"כ צריך לומר דהטור פוסק דיש לו ח' על ח' או שפוסק שיש לו ד' והוא באמצען אבל ד' לחד רוח בוודאי לא פסק הטור דהא לא הביא דעה זו א"כ לפ"ז דלטלטל דמודים כ"ע שאין לו אלא ד' צריך לומר והוא באמצען דהא אפילו את"ל דהטור פוסק כר"ז דיש לו ח' על ח' צריך לומר דהטור מביא דעת הרי"ף דיש לו ד' והוא באמצען דנ"מ לענין טלטול א"כ שפיר מקשה המג"א דבסי' שמ"ט משמע מדברי הטור גבי שנים מקצת אמותיו דמותר לטלטל עד ד' אמות וא"כ דברי הטור סותרים:

סימן שצז

הטור כתב ואפילו הולכי מדברות שאין צריכין לערב בחצרות חייבין בערובי תחומין וכתב הרב"י זה פשוט בעירובין דף י"ז ע"ש וצ"ע דבגמרא שם איתא אמרי דבי ר' ינאי אבל ערובי תחומין חייבין דתני ר' חייא לוקין על ערובי תחומין דבר תורה וכתב הרא"ש ומיהו גמרא דידן סובר לרבנן ליכא שום איסור תחומין דאורייתא מדקאמרינן פרק כלל גדול דידע בתחומין ואליבא דר"ע משמע דלרבנן ליכא איסור דאורייתא בתחומין וה"ה בפרק כ"ז מהל' שבת הלכה א' כתב דהרמב"ם סובר דתחומין אלפים אמה דרבנן וי"ב מיל דבר תורה אבל האחרונים חלקו עליו ואמרו דההיא סוגיא דעירובין דף י"ז דלוקין על ערובי תחומין היא לדעת ר"ע דאמר תחומין דאורייתא אבל לרבנן דקי"ל כוותייהו אין שום תחומין דאורייתא ואפילו בכמה פרסאות ולדעת זו הסכימו הרמב"ן והרשב"א ז"ל עכ"ל וכיון דסוגיא דעירובין שם אתיא דלא כהלכתא לדעת רוב הפוסקים א"כ ערובי חצירות ותחומין שוים דהא ר' ינאי דמחלק ביניהם הוא מפני שסובר כר"ע דתחומין דאורייתא אבל לדידן דפסקינן כרבנן חצרות ותחומין שוים:

שם סעיף ד' המוסר כו'. זה הוא דעת הרמב"ם בפ"ה מהל' יו"ט הלכה י"א דבנו אפילו הוא יחיד לא קנאה והרי הוא כרגלי האב והטעם כמו שכתב המג"א בס"ק ג' בשם הה"מ וכתב הה"מ שם ששאר המפרשים אין מחלקים בין בנו לרועה וזה היא שטת רש"י והמפרשים ז"ל ע"ש וצ"ע דפסק בש"ע כדעת הרמב"ם ולא כתב גם דעת הפוסקים החולקים דהא הרי"ף סתם ולא חילק בין בנו לרועה אחר וכן הרא"ש לא חילק ביניהם ואדרבה מלשון הרא"ש שכתב מתניתין בשני רועים דקתני לבנו או לרועה משמע שגם בנו גדול לרעות צאן אביו ע"ש משמע בהדיא שרא"ש מפרש כפשטא המתני' והגמ' שגם בבנו צריך להיות רועה אחר וצע"ג בפירוש המשניות להרמב"ם כתב ואמרו המוסר

בהמתו לרועה או לבנו הרי אלו כרגליו כו' ובתנאי שיתן אותה לשני בנים או לשני רועים ע"ש משמע בהדיא שגם בבנו צריך שנים ויש סתירה מפירושו לחיבורו:
שם מג"א ס"ק ה' לשני כו' שלא בירר. וכתב הר"ן שם אע"ג דבדרבנן יש ברירה מפני שלא בירר לאיזה רועה מעיו"ט הוי כרגלי בעליו ע"ש וצ"ע דבגיטין דף כ"ד במתני' לאיזה שארצה אגרש משמע בגמ' דאי אמרי' יש ברירה בדאוריי' דהוי מגורשת והיינו למ"ד דגם תולה בדעת עצמו יש ברירה והתוס' שם דף כ"ו ע"א ד"ה בין כתבו דהא דאמרינן בעירובין דף ל"ז הריני מערב לשבתות השנה רציתי אלך היינו תולה בדעת עצמו ע"ש והרמב"ם בפרק ח' מהלכות עירובין הל' ז' ובש"ע סי' תי"ג פסקו בהדיא דמערב לשבתות השנה רציתי אלך עירוב דיש ברירה אע"ג דתולה בדעת עצמו א"כ קשה אמאי לא אמרי' נמי הכא ברירה בשני רועים אע"ג שלא בירר מעיו"ט דהוי תולה בדעת עצמו דפסקי' יש ברירה בדרבנן:

סימן שצח

יש לדקדק בעירובין דף נ"ה דפריך הגמ' ומאי קמ"ל דנותנין קרפף לזו כו' דקשה דילמא קמ"ל דלא אמרי' דכיון שהיה צד היתר מעיקרא שהי' כבר עיר אחת ס"ד שתהי' כעיר העשוי' כקשת שאין מובדל עד שתהי' ארבעת אלפים אמה כדאיתא שם בגמ' בצריכא דנותנין קרפף לזה וקרפף לזה ע"ש: שם מג"א ס"ק ב' מן כו' והכי איתא בגמ' כו'. ולפענ"ד אין ראיה מגמ' דשם מיירי דיש בין שני ראשים פחות מד' אלפים אמה שתחומין נבלעים זה בזה ועי"ז הוי כולה כאחד כעיר אחת שלימה כיון דגם במקום היתר נבלע התחומין ויכולין לבוא כולם למקום אחד כמו שפרש"י שם אבל הכא דמיירי שיש בין ב' ראשים ד' אלפים שבמקום היתר הם נפרדים נוכל לומר דלא הוי כעיר רק כל בית שבקשת הוי כבית בפני עצמו ובבית אחד מודדין אלפים מבית כמו שכתב רמ"א סעיף ז' ובודאי כן הדין נמי דאפי' היו הרבה בתים זא"ז דמודדין אלפים לכל אחד מביתו אע"ג שיכול לילך מבית ראשון לשני: שם המח"ש בס"ק י"ב מביא דברי מהרש"א בתוס' ד"ה התם עירובין דף נ"ז ע"ב ולפי' המהרש"א אפי' יש בין ב' ראשי קשת יותר מאלפים אם יש בין קשת ליתר פחות מב' אלפים מודדים לבני אמצעי קשת מן היתר אפילו ל"ל לגבייהו מלי ע"ש ולפ"ז ליכא נ"מ בעיר העשויה כקשת אי אמרי' מלי או לא לדידן דפסקינן כאביי דאמרי אתי דרך בתים והתוס' שם מיירי שלא אליבא דהלכתא למ"ד דלא אמרי' אתי דרך בתים ע"ש במחה"ש ולפענ"ד נראה דאע"ג דמודדים לבני אמצעי קשת מן היתר אבל בני ראש קשת זה אסורים לילך לראש קשת אחר דרך היתר כיון שהוא יותר מד'

אלפים ואין התחומים של ב' ראשי קשת מובלעים דרך היתר אע"ג שמובלע בין יתר לקשת שהוא פחות מב' אלפים ולהכי מותרים בני ראשי הקשת לילך דרך הבתים בין יתר לקשת אבל לילך מראש קשת זה לראש קשת אחר אסורים ואין מודדים להם אלפים מראש קשת אחר רק מבתיהם אבל השתא דאמרינן בג' כפרים המשולשין דאמרינן מלי ה"נ בעיר העשוי' כקשת אמרי' מלי כאלו הבתים שבקשת נתונים ביתר ומותרים לילך בני ראש קשת זה לראש קשת אחר ומודדים להם אלפים מראש קשת אחר אע"ג שיש בין ב' ראשי קשת יותר מד' אלפים: שם סעיף ו' נראה דמדנקט הגמרא והפוסקים בהכ"נ שיש דירה להחזן יש קצת ראיה למ"ש מג"א בסי' רס"ט ס"ק ב' דאורחים אוכלים בבית הסמוך לבהכ"נ דלא כט"ז בסי' קנ"א ס"ק א' דאל"כ למה נקטו דירה להחזן הלא יש דירה בבהכ"נ לאורחים:

שם סעיף ד' נראה לדעת רמ"א סעיף ה' דפסק כהטור שפסק כר"מ עירובין דף נ"ז דאף לעיר אחת נותנין קרפף א"כ כאן בשתי עיירות מודדין מע' אמה ושיריים חוץ לחומת השני וכן כתוב בטור וכתב הרב"י שמה שפסק הטור ע' אמה ושיריים חוץ לחברתה ע"פ שטת הרא"ש דפסק כר"מ:

סימן שצט

מה שהקשה תוי"ט פרק ה' משנה ח' מן הירושלמי על פי' ר"ח שמפרש מן המומחה דרך ישרה כבר הקדימו הה"מ בפ' כ"ח מהל' שבת הל' י"ז ומביא מן הירו' ראיה לפרש"י והרמב"ם שפירשו המומחה אדם הבקי:

סימן ת

בש"ע מי כו' לא היה דעתו כו'. הרב"י כתב שזה דעת הרמב"ם והה"מ שצריך שיהי' דעתו ליכנס למדינה ע"ש וצ"ע בעירובין דף מ"ה ע"א תניא אמר ר' יהודה מעשה ברבי טרפון כו' אמרו משם ראי' שמא בלבו היתה ע"ש משמע דר"י סובר אע"ג שאין דעתו ולא היה בלבו אפ"ה מותר ואנן פסקי' כר"י ולפרש"י ניחא שפי' שמא בלבו כשישב שם היה יודע שהוא בתוך אלפים למקום שביתתו עכ"ל א"כ נוכל לומר דגם לר"י צריך דעתו ליכנס ואין צריך שידע שהוא בתוך אלפים:

סימן תא

ט"ז ס"ק א' אבל כו' כגון ששנים כו'. צ"ע דהט"ז לא היה צריך לזה דפשיטא דמשכחת חומרא א"א חפצי הפקר אין קונין שביתה כמ"ש מהרש"א בעירובין דף מ"ה ע"ב בתוס' ד"ה להודיעך דאם חפצי הפקר אין קונין שביתה הוא קולא לזוכה הראשון דהוי כרגליו אבל בנתנו לאחר ה"ל למקבל חומרא שצריך להוליכו דווקא למקום עירוב שזכה הראשון ולא עבדינן כתרי קולי דהיינו לזוכה הראשון לומר דחפצי הפקר אין קונין שביתה ולזוכה שני לומר דחפצי הפקר קונין שביתה דה"ל ב' קולות דסתרן אהדדי עכ"ד ע"ש ולפענ"ד אפשר דכיון דבעירובין שם פסקינן לקולא בין באדם בין בכלים רק דבחפצי הפקר א"א לפסוק דגם למקבל מיד זוכה הראשון שילך לקולא ולומר דחפצי הפקר קונין שביתה זה א"א לומר בחפץ אחד דאין קונה שביתה כדי להקל לזוכה הראשון וגם לומר בחפץ זה שקונה שביתה כדי להקל להמקבל מיד הראשון דהא סתרי אהדדי אבל בנידון שכתב הט"ז ששניהם זכו בו בפעם אחד וא"א דחפצי הפקר אין קונין שביתה הוי חומרא לשניהם ולא איתי ביה קולא כלל בזה אמרי' דחפצי הפקר קונין שביתה כדי להקל על שניהם שיכול כל אחד להוליכו עד אלפים אמה ממקום החפץ וצ"ע על רש"י ביצה דף ל"ט ע"א במתניתין כרגלי הממלא ופרש"י קסבר האי תנא יש בירירה להחמיר ואמרי' הוברר דמאתמול נמי הוברר דלהאי גברא חזי וברשותיה קיימי וכן כתב הרע"ב שם וקשה דהא בעירובין שם אמרי' דהולכין לקולא והוי ליה לרש"י ולרע"ב לכתוב דאזלי' לקולא דזה הוא קולא לזוכה הראשון דהוי כרגליו ולמקבל מיד הראשון אין יכולין לילך לקולא דהוי תרתי דסתרי גם צ"ע על התוי"ט שם שכתב דקסבר האי תנא בירירה להחמיר דתחומין דרבנן ובדרבנן יש בירירה עכ"ל וצ"ע דהא דקי"ל בדרבנן בירירה היינו היכא שיבא קולא ע"י בירירה אבל לא שייך לומר דבדרבנן יש בירירה להחמיר אבל באמת אמרי' כאן בירירה להקל לזוכה הראשון כמו שכתבתי:

סימן תב

קצת קשה ברש"י עירובין דף מ"ז ע"ב ד"ה צריך לעשות כו' דכל מה שבתוך תחום העיר אין קונה שביתה במקומו אלא בתר העיר גריר ע"ש משמע דאי הוי קני שביתה במקומו לא הוי צריך מחיצה דהא אף אם קנה שביתה במקומו היה צריך מחיצה דמים דבתוך תחום העיר מתערב עם מים שחוץ לתחום כמ"ש תוס' ד"ה חרם גם מ"ש רש"י שם בד"ה ה"ג כו' תני למתני' כר"י ב"נ דאמר חפצי הפקר קונין שביתה בתוך תחומין דצ"ע דהא זה לא מצינו דסבר ר"י ב"נ דקונה שביתה בתוך תחומין רק סתם שחפצי הפקרקונין

שביתה ושמא גם ר"י ב"נ סובר דאין קונה שביתה במקומו אלא בתר העיר גריר לפי שהוא בתוך התחום וצ"ל דכונת רש"י כמו שפי' תוס' שם דלר"י ב"נ קונה שביתת העיר אע"ג שאין דעת אדם עליהם:

סימן תג

מג"א ס"ק ב' לזרוק כו' הרי אסור כו'. מדברי רש"י עירובין דף מ"ב ע"ב ד"ה לא במשיכה כו' דלאו חפצו הוא משמע קצת דסוגיא שם מיירי בחפצים שלו ואפשר לומר דהכא אפילו חפצים שלו מותר לזרוק חוץ לאלפים אע"ג שהוא אינו יכול לילך דהא ביה"ש שהיה קונה שביתה במקומו בבקעה להיות לו אלפים לכל רוח לא היה יכול לטלטל כליו יותר מד' אמות והוא היה יכול לילך אלפים וכשעשה הא"י מחיצות אמרי' לענין טלטול הכלים הוי כל שבתוך המחיצות כד' אמות וכיון דביה"ש לא היו כליו כמוהו שהוא היה יכול לילך אלפים לכל רוח ולטלטל כלים לא היה רשאי רק בד' אמות ועכשיו בא ההיתר לכלים ע"י מחיצות שעשה הא"י דהוי כד' אמות א"כ ההיתר לכלים הוי כמו ביה"ש שמותר בד' אמות רק שההיקף מחיצות הוי השתא כד' אמות כמו ביה"ש שהיה מותר לטלטל בד' אמות וקצת דומה לזה כתב מחה"ש סימן ת"ה ס"ק ב':

סימן תד

הרא"ש פסק הבעי' עירובין דף מ"ג יש תחומין למעלה מי' לחומרא ע"ש וקשי' לי דשם ע"ב בגמ' מסיק דנזיר אסור לשתות יין דאזלינן לחומרא דילמא אין תחומין ע"ש ואם אמרינן דלהלוך חוץ לתחום למעלה מי' אסור הוי תרי חומרי דסתרי אהדדי כמו שדרה וגולגולת בעירובין דף ז' ע"א אבל מה שהרב"י כתב בשם הפוסקים דאזלי' לקולא משום דתחומין דרבנן צ"ע דבשבת דף ל"ד ע"א כתבו תוס' ורא"ש דבעירוב תחומין אזלי' לחומרא מפני שסמכו רבנן ערובי תחומין אקרא וכמו שפרש"י והרע"ב בשבת שם ורבי יוסי דמכשיר ספק עירוב רק ביש חזקה להכשיר ואפשר דס"ל להפוסקים דלא אזלינן לחומרא רק כשיש וודאי איסור תחום ויש ספק בעירוב המכשיר אז אזלינן לחומרא מפני שיש וודאי איסור וספק אם יש עירוב המתירו אבל הכא שיש ספק אם יש תחומין למעלה מי' א"כ יש ספק אם יש איסור כאן בזה אזלינן לקולא וצ"ע והרב"י שכתב בשם הרשב"א כשיש חזקה לא אזלינן בתחומין להקל כדמוכח גבי ספק עירוב משמע דלא אזלינן לחומרא רק כשיש חזקה להחמיר וצ"ע דבעירובין שם מוכח איפכא דלא אזלינן לקולא רק כשיש חזקה להקל:

שם רמ"א ואם הוא ספק כו' אזלינן לקולא. וקשי' לי אמאי אזלינן לקולא הא הוי ספק ספיקא להחמיר ספק אם יש תחומין למעלה מי' ואת"ל אין תחומין למעלה מי' דילמא הוא למטה מי' ויוכל נמי להתהפך ספק למטה ואת"ל למעלה דילמא יש תחומין למעלה מי' והמל"מ בפ"ד מהל' בכורות הלכה א' כתב וז"ל וכיון דאיכא ס"ס להחמיר אפשר דאף בדרבנן אזלינן לחומרא כי היכי דגבי איסורי תורה דקי"ל בספק לחומרא אמרי' דבס"ס אזלינן לקולא דכיון דאיכא ס"ס חשוב מיעוטא ולא חשיב ספק א"כ ה"נ גבי דרבנן היכא דאיכא ס"ס לא חשיב ספק ע"ש:

שם מג"א ס"ק ה' ה"ל כל העיר כו' והפליג מע"ש כו'. המח"ש כתב דלהכי נקט הפליג מע"ש דאלו הפליג בשבת אפילו אין תחומין למעלה מי' כיון שהיה ביה"ש ביבשה קנה שביתה ביבשה ונמצא עתה מחוץ לתחום ע"ש וצ"ע כיון דאמרי' דהבא בשבת מחוץ לתחום מותר לילך ביו"ט שלאחריו כו' אע"ג שפגע פעם אחד למטה מי' דשבת ויו"ט ב' קדושות וקנה שביתה חדשה בביה"ש של יו"ט שלאחריו א"כ ה"נ אם הפליג בשבת אע"ג שקנה שביתה בביתו ביבשה בביה"ש כשבא ביה"ש של יו"ט שלאחר השבת קונה שביתה חדשה ונמי מותר:

סימן תה

מג"א ס"ק א' מעמידת כו' נ"ל להקל כו'. בסי' שצ"ו סעיף א' פסק רמ"א כר"א עירובין דף מ"ה והוא באמצען ולפ"ז מותר הכא אם יצא אמה אחת אבל המג"א שם ס"ק א' דפסק כר' יהודה דבורר לאיזה רוח שירצה ולכן אינו מיקל המג"א כאן רק באונס משום דהמ"מ כתב דתירוצו דחוק כמ"ש מחה"ש אבל דברי ט"ז בסימן שצ"ו ס"ק א' לכאורה תמוהים שמביא דברי הרב"י דהטור לא ס"ל כר"א שכתב בסי' ת"ה מי שיצא חוץ לתחום אפילו אמה אחת לא יכנוס להיות כבני העיר וכתב הט"ז שאין ראיה מטור דוודאי יש לו ב' אמות לכל צד ועכ"פ לא יכנום לתוך התחום להיות כבני העיר עכ"ל וצ"ע דלפי דברי הראב"ד והמ"מ שמביא המג"א כאן צריך לומר מי שיצא אמה אחת הוי כמי שיצא באונס כמ"ש מג"א ומחה"ש סתמא דמילתא יציאת אמה אין לו בו תכלית וסתמא היציאה שלא לדעת ומי שיצא באונס פסקי' בסי' ת"ז דאמרי' הבלעת תחומין ומותר בכל העיר דהוי כאלו לא יצא וא"כ שפיר מוכיח הרב"י דהטור לא ס"ל כר"א דלר"א שסבר והוא באמצען א"כ כשיצא אמה אחת יש לו ב' אמות לצד תחומו וכיון שנכנס אמה אחת לצד תחומו אמרינן הבלעת תחומין והוי כאלו לא יצא והטור פסק כאן אפילו אמה אחת לא יכנוס א"כ שפיר מוכיח הרב"י דהטור לא ס"ל כר"א:

שם ס"ק ב' מחיצה כו' יותר מאלפים כו'. הרמב"ם בפכ"ז מהל' שבת הל' י"ד פסק שלא תהי' המחיצה יותר על אלפים והה"מ שם כתב שראב"ד ורשב"א סוברים דהולך יותר מאלפים והה"מ פסק כהרמב"ם:

סימן תו

צ"ע ברש"י עירובין דף מ"ד ע"ב בד"ה רב שימי כו' שכתב שרבה דסבר הבלעת תחומין לאו מילתא היא לית ליה הא דתני נהרדעי דף מ"א ואי פיקח הוא כו' ע"ש וצ"ע דהא במתניתין דף מ"א ע"ב מי שהוציאוהו א"י והחזירוהו כאלו לא יצא ויש לו כל העיר כבתחלה ואלפים לכל רוח כמו שפרש"י שם וההיא דנהרדעי מיירי נמי שהוציאוהו א"י כמו שפרש"י שם וכל הפוסקים וכיון שנצרך לנקביו הולך ברשות לתחומו והוי כמו שהחזירוהו א"י וכן פרש"י שם דלא גרע מהחזירוהו ע"ש א"כ היכי יכול לומר שרבה חולק על הנהרדעי דהא ממתני' מוכח כנהרדעים:

סימן תח

מג"א ס"ק א' רחוק כו'. וכתב מחה"ש דגם לדעת מג"א דרשאי להניחו תוך תחום עירו כו' צ"ל שהוא ביה"ש תוך תחום העירוב ואפשר לדינא מודה הע"ש ולא ידעתי במה חולק עליו עכ"ל וצ"ע דהא לטעם הרמב"ם דנתגלגל חוץ לתחום פסול שאינו יכול ליטלו א"כ הכא אע"ג שהוא ביה"ש בביתו והוא חוץ לתחום העירוב יכול לילך אצל העירוב דממ"נ אם העירוב כשר א"כ יכול לילך עוד אלפים רחוק מן העירוב ואם אין עירוב כשר א"כ יש לו אלפים מביתו וכל העיר נחשבת כד' אמות ואין מונח העירוב חוץ לתחום:
שם ס"ק ב' וי"א כו' לעיר אחרת כו'. זה דעת הטור שמחלק בין כלתה מדתו באמצע עירו שמהלך בכל העיר ובכלתה מדתו באמצע עיר אחרת אין רשאי להלוך יותר ובש"ע פוסק כהרמב"ם שגם בכלתה באמצע עירו אסור להלוך יותר עי' בהטור ולפענ"ד אפשר שיש ראיה לדעת הרמב"ם בעירובין דף ס' ע"ב פריך הגמ' מה שנשכר ותו לא והתניא ומשני לא קשי' כאן שכלתה מדתו בחצי העיר כו' וא"א כדעת הטור שיש חילוק בין עירו לעיר אחרת האיך מביא הגמ' מר' אידי דילמא בדר' אידי דמיירי שכלתה מידתו בחצי עיר אחרת הוא דאמרי' דאין לו אלא חצי העיר אבל מתני' דמיירי מעירו דילמא כי היכי דאם כלתה מדתו בחצי העיר דנותנים לו כל העיר והוי כל העיר כד' אמות לענין שיוכל לילך בכל העיר דילמא ה"נ הוי כל העיר כד' אמות שנותן לו גם חוץ לעיר א"ו

מוכח דגם בעירו אם כלתה מדתו בחצי העיר דאין נותנים לו העיר להלוך בתוכה כמו בהיה מודד לעיר אחרת כדעת הרמב"ם:
שם ס"ק ד' וכן כו' אין נותנין כו'. עי' מחה"ש דאלו לא הוי כנתנו בעיר היה מרויח ב' אמות ע"ש וצ"ע דרמ"א בסעיף א' כתב דלא אמרי' עבור של עיר כהעיר להחמיר ולדברי מג"א הוי עבור של עיר כעיר להחמיר שאין לו ב' אמות לצד חוץ:

סימן תט

צ"ע על הרב"י שכתב על הטור דדוקא לכהן אינו עירוב בבית הקברות משום דהטור סובר דהא דאמרי' בעירובין דף ל"א ע"א דר"י ורבנן מחולקים אם ניחא ליה דמינטרא הוא רק לתרץ קושי' הגמ' דרבא או רב יוסף כתנאי אבל לפום קושטא לא מפקי מתניתין מפשטא אלא אמרי' דדוקא לכהן הוא דאמור רבנן אינו עירוב ופליגי במצות להנות או במערבין למצוה עכ"ל וצ"ע דא"כ קשה קושי' הגמ' מ"ט דרבנן כמו שפרש"י בקבר יחידי שיכול לעמוד על שפתו ויביאנו אצלו ע"ש ועוד צ"ע מה שכתב הרב"י דפליגי במצות להנות ומערבין לדבר מצוה דהא דכיון דסברי רבנן דלישראל מותר ור"י מתיר אפי' לכהן א"כ סברי תרוייהו מצות לא להנות ואין מערבין לרשות: שם בעירובין דף ל"א ע"ב בתוס' ד"ה והיכא כו' אלא משום דלא אלימי כו' וכתב מהרש"א לא ידענא מאי משמע לי' טפי ברייתא פיל משום דלא מהמני אימא דטעמא דפיל משום דלא אלים למקני' ויש לישב בדוחק עכ"ל ולא הבינותי דלפענ"ד לק"מ דהא תוס' ד"ה כאן כו' כתבו לרש"י דכתב הטעם דקטן פסול משום דלא אלים ש"מ דאי הוי אלים הוי מהמני ליה כי אם אין לו נאמנות אין צריך לטעם משום דלא אלים ולהכי בקטן נוכל לומר הטעם דלא אלים אבל נאמנות יש לו כמו שנאמנים על בדיקת חמץ אבל בפיל וקוף אין שייך לומר דיש להם נאמנות א"כ לא נוכל לומר הטעם משום דלא אלים דאפילו היה אלים ג"כ קשי' ודילמא לא ממטי לי' וצריך ר"ח לתרץ בעומד ורואה:
שם סעיף א הנותן כו' אינו עירוב. ומקשה בספר הגהות רע"א אמאי לא הוי עירוב בדיעבד הא איסור העבירה אינו תלוי בקיום המצוה ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דבר"ה דף כ"ח ע"א אמרינן דלר"י דסבר מצות להנות ניתנו אם תקע באיסורי הנאה לא יצא וכן כתבו תוס' שם ובסוכה דף ל"ב ובחולין דף פ"ט ע"ש א"כ הכא ה"נ דהא דהמניח העירוב במקום הזה הוא רק בשביל מצות עירוב וגם רוצה שישתמר שם בשביל הנאת גופו א"כ שפיר תלוי הנאת העבירה בקיום המצות כמו למ"ד מצות להנות וכמו דאמרי' בר"ה שם הנודר מהמעיין אסור לטבול בו טבילת מצוה בימות החמה:

שם ט"ז ס"ק ו' אבל כו' יש לדמותו כו'. צ"ע דיש לחלק דהכא בעי חזקת כשרות משום דתחומין יש סמך מקרא ומחמרינן בספיקא כמ"ש רש"י ותוס' והרא"ש בשבת דף ל"ד אבל בשאר איסורי דרבנן הולכין בספק לקולא בלא חזקה:

שם מג"א ס"ק ו' ויתחייב וה"ה כשמניח כו'. לפי' רש"י עירובין דף ל"ד ע"ב בד"ה גזירה אבל לקטימת קנה וודאי הוא ולאו שבות אלא מלאכה ע"ש וכן פי' הרע"ב בעירובין פ"ג מ"ג איידי דרכיכא וודאי מיקטמא א"כ אין ראיה משם לאסור להביא פחות מד' אמות כי שם וודאי מיקטמא ועושה מלאכה ועוד צ"ע דבסי' רס"ו סעיף ז' מתיר להעביר פחות מד' אמות משום הפסד ממון ובסי' ש"א סעיף מ"ב מתיר להעביר פחות מד' אמות בשביל מצוה א"כ הכא נמי הא אין מערבין אלא לדבר מצוה ומסתימת הפוסקים משמע דאפילו אין לו מקום להניח רק בריחוק ח' אמות נמי אינו עירוב ואה"נ בדיעבד בעירב לדבר הרשות דפסקינן בסי' תט"ו דהוי עירוב ניחא דבהניח רחוק ח' אמות דלא מהני אבל בעירב למצוה צ"ע:. שם ס"ק ח' ה"ז עירוב ובלבד כו'. הרב"י כתב על הטור שכתב אע"פ שאינו רחב ד' דלא קאי אתלוש דאי קאי ברה"י מה לי רחב ד' או לא ואי קאי ברה"ר האי אע"פ הואיל מיבעי' ליה דטעמא דשריותא ליתא אלא משום שאינו רחב ד' ע"ש וצ"ע דהרב"י כתב אח"כ תניא רי"א כו' דכל למעלה מי' בעינן שיהא העירוב מונח על גבי מקום ד' וכתב הרא"ש בשם ר"מ דלית הילכתא כותי' דהא רבנן פליגי עליה בתוספתא וכן נראה שהוא דעת כל הפוסקים עכ"ל א"כ לפ"ז נוכל לומר שפיר דהטור קאי על תלוש ועומד ברה"י וקמ"ל דלא בעי רחב ד' כמו שסובר הרא"ש דלית הלכתא כר"י דבעי מקום רוחב ד' וצ"ע על הרב"י שכתב שכל הפוסקים סוברים דלא בעי מקום ד' ורש"י בעירובין דף ל"ד ע"ב במתני' ד"ה אפי' כתב עירוב על גבי מקום ד' בעינן וכן כתב הרע"ב עירובין פ"ג מ"ג:

שם ס"ק ט"ו המח"ש כתב בקטן חיישינן שמא לא הניחו לשם עירוב ובראה שהניח לשם עירוב מהני בקטן וה"ה בכותי או ס"ל לחלק בין קטן לכותי ואינו נראה לחלק עכ"ל וכונת מחה"ש דמצא שם העירוב חיישינן שמא לא הניח לשם עירוב כמו דחיישינן בכותי שמא לא הניח לשם עירוב ה"ה דחיישינן בקטן דאי בראה שהניח לשם עירוב וודאי מהני גם בא"י כי ר"ח לא חייש רק שמא לא הניחו ע"מ לערב ולפענ"ד יש לחלק בין קטן לכותי דאמרינן בגיטין דף כ"ג ע"א דא"י אדעתא דנפשי' עביד ופרש"י דהא גדול הוא ויש בו דעת ואע"פ שזה אומר לו כן שמא הוא גמר בלבו לשם אחר אבל קטן אין בו דעת אלא למה שזה מצוהו ע"ש א"כ ה"נ דמצוה לקטן שיניח לשם עירוב עושה כמצותו משא"כ בכותי:

סימן תי

צ"ע על הש"ע ששינה לשון הטור שכתב שכיון שהחזיק בדרך ויש לו בית שם משמע כל שאין לו בית שם לא מהני החזיק בדרך וכן נראה מפשטא דגמרא בעירובין דף נ"ב ע"א וכן פרש"י שם במתניתין דכיון שיש לו בית שם ע"ש וכן כתב הרשב"א הובא בהרב"י וכן נראה מלשון רבינו יהונתן שכתב כיון שהחזיק בדרך ללכת לאותה עיר אחרת ולשבות שם בביתו ולאפות ולבשל מבעוד יום ע"ש אך הה"מ בפ"ז מהלכות עירובין הל' ח' כתב שמדברי הרמב"ם נראה שכשאמרו שיש לו ב' בתים אורחא דמילתא נקט ומ"ש הרב"י מהה"מ מרש"י אורחא דמילתא צ"ל מרמב"ם:

סימן תיא

מי שהיה במזרח וביתו כו' צריך להיות במזרח ביתו וכן הוא בטור: שם ט"ז ונשאר כו' ונ"מ בין פי' הרר"י לרש"י כו'. ולפענ"ד נראה דיש עוד נ"מ בבא בדרך ושלח שליח להניח עירובו ושליח הניח ברחוק מאלפים אמה לרש"י ה"ז לא יזיז ממקומו כמו גבי הי' מכיר אילן בדף נ' ע"ב ולהר"י לא הפסיד מקומו ויש לו במקומו אלפים לכל רוח דאמר לשליח לתיקוני שדרתיך:

סימן תיב

קשי' לי בעירובין דף נ' ע"ב טעה ועירב לשתי רוחות כמדומה הוא כו' לימא תהוי תיובתא דרב ופי' רש"י כמדומה הוא שמותר לעשות כן כו' וכיון שנתכוין לשתיהן והאחת הוא דקנתה לו ואינו יודע איזה הוא נותנין עליו חומרי זו וחומרי זו ועל לימא תהוי תיובתא דרב פרש"י דאמר דהיכא דלא סיים לא יזוז ממקומו דבמקום רגליו כו' תחת האילן כו' לא קנה ע"ש וצ"ע דבשלמא גבי אילן דאמר רב דבשביל דלא סיים המקום לא קנה העירוב כלל דהא פשיטא דאם אמר ששביתתו בכל תחתיו של אילן בוודאי גם לרב קנה שביתה תחת האילן כיון דכל תחתיו של אילן בתוך אלפים למקום רגליו אבל כיון שלא אמר תחת כל האילן אמרי' שכונתו רק לשבות במקום אחד בד' אמות תחת האילן וכיון שלא סיים איזה ד' אמות לא קנה העירוב כלל אבל כאן דאחת הוא דקנתה לו כמו שפרש"י כי בוודאי א"א לצמצם להניח שתי עירובין לשתי רוחות בפעם אחד רק שהוא אינו יודע איזה עירוב קנה לו א"כ שפיר אמרינן דמהלך לצפון כעירובו לדרום כו' ועוד צ"ע דנראה מרש"י דההיא ברייתא טעה ועירב מיירי שהוא בביתו ובעירו עי' ברש"י א"כ קשה אמאי אמרי' אם מצעו עליו את התחום לא יזוז ממקומו דהא בדף ס'

ע"א כתב רש"י במתני' בעומד בביתו ועירב במקום שאין עירוב יש לו שביתה בביתו ע"ש א"כ ה"נ נימא דכיון דאין עירוב לא לצפון ולא לדרום יש לו שביתת ביתו ואמאי לא יזוז ממקומו וצריך לומר דרש"י סובר דהכא גרע דשם דהניח העירוב רחוק מאלפים ואין עירוב כלל לא הפסיד שביתת ביתו אבל הכא דיש עירוב רק שאינו יודע הפסיד שביתת ביתו:

סימן תיג

קצת קשה בעירובין דף פ"ב ע"א הודיעוהו ולא הודיעוהו קתני ופי' רש"י הודיעוהו אע"פ שלא נתרצה מבעוד יום ונתרצה משחשיכה אמרינן הוברר כו' לא הודיעוהו עד שחשיכה מאי ברירה איכא הא לא הוי ידע דאיכא עירוב כו' דקשה דהא הטעם שאין מערבין לאדם שלא מדעתו איתא במתניתין שם דף פ"א ע"ב משום דחוב הוא לו מפסיד לצד האחר ושמא אינו נוח לו כמו שפי' רש"י שם כדאיתא בסי' תי"ד א"כ ש"מ דאם היה עירובי תחומין זכות היה יכול לערב שלא לדעתו אע"ג שלא הודיעוהו עד שחשיכה הוי עירוב א"כ השתא נמי דאמרי' ע"ת הוי חוב והוא עירב שלא לדעתו והודיעוהו לו משחשיכה והוא נתרצה בעירוב לימא ברירה דהוברר הדבר שהיה נתרצה בביה"ש וכיון שנתרצה זכות הוא לו ומזכין שלא בפניו אע"ג שלא ידע:

סימן תיד

הרב"י כתב שהטור פסק כרא"ש כשינוי' דר' ינאי ור"ל בעירובין דף פ"ב ע"ב לחלק בין דאיתא אבוה במתא בין לא איתא אבוה במתא אבל הרי"ף והרמב"ם וסמ"ג לא כתבו אלא דברי רב אסי לבד משמע דלא סמכי' אהאי שנוי' דהא רב אסי שני עד ועד בכלל ור' ינאי ור"ל דשני הכי היינו משום דס"ל עד ולא עד בכלל ואנן כרב אסי פסקי' וכן פסקו התוס' עכ"ל וצע"ג דאדרבה מתוס' משמע בהדיא דרב אסי סבר כר' ינאי ור"ל לחלק בין אבוה במתא דהתו' ד"ה עד כו' כתבו לא בעי לשנויי הא דאיתא לאבוה דא"כ הוי פליגי דר' ינאי ור"ל אדרב אסי והלכתא כרב אסי כו' עכ"ל פי' דלר' ינאי ור"ל דאמרו דבר חמש הוי אינו צריך לאמו ואין יוצא בעירוב אמו קשי' מברייתא דקתני עד בן שש ואפילו אמרי' לא עד בכלל מ"מ ש"מ בר חמש יוצא בעירוב אמו ולהכי צריך ר' ינאי ור"ל לתרץ ולחלק דברייתא מיירי בדליתא לאבוה במתא כמו שפי' רש"י אבל אם היה רב אסי משני לחלק בין אבוה במתא ולמוקי הברייתא עד ולא עד בכלל היה צריך לומר דהא דאיתא בברייתא דרק בן חמש יוצא בעירוב אמו מיירי בדאיתא אבוה במתא ורב

אסי דאמר דבר שש יוצא בעירוב אמו מיירי בדליתא לאבוה א"כ היה חולק רב אסי על ר' ינאי ור"ל דהוא מוקי הברייתא בדאיתא לאבוה והם מוקמי' בדליתא לאבוה וגם לר' ינאי ור"ל בדאית' לאבוה בר חמש אין יוצא ולרב אסי יוצא ולפי שהגמ' סובר שרב אסי אין חולק על רבי ינאי ור"ל מתרץ הגמ' לרב אסי עד בכלל ורב אסי וגם הברייתא מיירי בדליתא לאבוה במתא דאז אפילו בר שש יוצא בעירוב אמו ומוקי רב אסי הברייתא כמו לר' ינאי ור"ל וגם ר' ינאי ור"ל יכולים לסבור דהיכא דליתא לאבוה דאפילו בר שש יוצא ובדאיתא לאבוה אפילו בר חמש אין יוצא ולפ"ז גם ר' ינאי ור"ל סוברים עד בכלל וכמו שכתבו תוס' דרב אסי אין חולק על ר' ינאי ור"ל ותימה על הרב"י שכתב דר' ינאי ור"ל ס"ל עד ולא עד בכלל וצ"ע ברש"י כתובות דף ס"ה ע"ב שפירש על רב אסי יוצא בעירוב אמו לצפון כו' ע"ש וזה הוא כמו שמתרץ ר"י בריה דרב אידי בעירובין שם וגמ' בעירובין מסיק תיובתא דר' יהושע:

סימן תטו

הרב"י כתב בשם א"ז דהלכה כרבא דמערבין לדבר הרשות והוא בעירובין דף ל"א וכתב הרב"י דאין דבר זה דאיתמר בדרך שקלא וטריא למיפרק דלא תהוי מלתא דרבא כתנאי כדאי לדחות מימרא דרב יוסף עכ"ל וצ"ע דהרב"י סותר דברי עצמו שכתב בריש סי' ת"ט דהטור סובר דמה דמסיק הגמ' בעירובין לאוקמא פלוגתא דר"י ורבנן משום דניחא ליה דמינטרא הוא רק לומר דאפשר לפרש פלוגתא דר"י ורבנן דלא נהוי הני מימרא כתנאי אבל לפום קושטא דמילתא לא מפקי מתניתין מפשטא דדוקא לכהן ופליגי במצות דלאו להנות ניתנו או באין מערבין אלא לדבר מצוה עכ"ל א"כ כיון דרבא סבר מצות לאו להנות ניתנו א"א לרבא לאוקמיה פלוגתא דר"י ורבנן במצות לאו להנות דא"כ סברי חכמים מצות להנות נתנו וע"כ צ"ל דרבא סבר דפליגי במערבין לדבר הרשות וחכמים סוברין מערבין לדבר הרשות:

שם סעי' א' ברמ"א שרוצה לילך לטייל כו'. קשי' לי בעירובין דף ל"א ע"א אמרינן דלפי דאין מערבין אלא לדבר מצוה מותר להניח עירוב בבית הקברות דמצות לאו להנות ניתנו וכיון דאמרי' הכא דמותר לערב ברוצה לטייל בשבת שיש מצוה לשמח בשבת ויו"ט מ"מ כיון דאיכא ג"כ הנאת הגוף אסור באיסורי הנאה כדאיתא בר"ה דף כ"ח ע"א דהמודר הנאה ממעיין אין טובל בו טבילת מצוה בימות החמה כיון דאיכא ג"כ הנאת הגוף:

שם מג"א ס"ק ד' מברך כו' אע"ג דקולא כו'. והה"מ בפרק ו' מהל' עירובין הל' כ"ד כתב ג"כ שמברך על עירובי תחומין כמו שמברכין על השחיטה כמו בעירובי חצרות ולא

עוד שבחצרות ע"י העירוב נעקר לגמרי איסור של דבריהם להוצאת הבתים ובע"ת עדיין גזירתם קיימת דלא ללכת יותר מאלפים אלא שהעתיק שביתתו ממקומו למקום עירובו ומה שנשכר לצד עירובו מפסיד לצד האחר ולפעמים ס מפסיד יותר כו' ע"ש:

סימן תטז

מג"א ס"ק א' ב' י"ט כו' ראשון עיקר. וכן מתרץ המג"א בסי' תק"ג וצ"ע דהרב"י בסי' תק"ג כתב בשם הגה"מ שלא ישחוט מיו"ט לחבירו בב' ימים של ר"ה ואע"ג דקדושה אחת היינו להחמיר ולא להקל ועוד דהאידנא יום ראשון עיקר עכ"ל משמע שהגה"מ תירץ ב' תירוצים ולתירוץ ראשון שאמרו רק להחמיר נשאר קושי' מג"א מתחומין דהולכין לקולא דקדושה אחת הן ומ"ש האבן העוזר וז"ל הרמב"ם מודה דלחומרא קדושה אחת והרמב"ם לשטתי' דס"ל ספק עירוב כשר ואין צריך חזקת כשרות עכ"ל צ"ע דהא דאע"ג דהרמב"ם פסק ספק עירוב כשר היינו בדיעבד אבל לכתחלה מודה הרמב"ם דאין סומכין על הספק כמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהל' עירובין הל' י"ג וכ"כ הה"מ שם אבל בשני ימים של ר"ה משמע מדברי הרמב"ם בפ"ח מהל' עירובין הל' ח' דלכתחלה אינו מערב לשני ימים רק מרוח אחת ואין צריך להיות העירוב במקומו רק בליל הראשון א"כ נשאר הקושי' על הרמב"ם וש"ע דא"א דלא אמרינן קדושה אחת להקל אמאי מתיר לכתחילה עוד קשה דא"א דלהכי הולכין לקולא בספק אי קדושה אחת משום דספק ערוב כשר דהא בעירובין דף ל"ח ע"א אמרי' מספקי בשבת ויו"ט אי קדושה אחת והכא לחומרא והכא לחומרא ואף דאנן לא פסקינן כחכמים היינו משום דשם ע"ב פסק הגמ' כר"א דשבת ויום טוב ב' קדושות אבל אם היה ר"א סובר דספק הוא היה מודה דאזלינן לחומרא א"כ מוכח בהדי' דלא אמרי' בכה"ג ספק עירוב כשר:

שם ס"ק ב' ולא כו' ואם אמר כו'. פי' מחה"ש כיון דלא צריך לומר ל"מ הכנה וצ"ע דבעירובין דף ל"ח ע"ב פריך הגמ' מדתני' לא יהלך אדם לסוף שדהו ופרש"י לא יטייל כו' אלמא אע"ג דהלוך גרידא כו' וגבי עירוב אי בדיבורא הוי אסור משום הכנה בשתיקותא נמי אסור עכ"ל ומתרץ הגמ' הכא לאו מוכחא מילתא אי צורבא מרבנן כו', ע"ש ולפ"ז כיון שההיתר הוא רק בשביל דלא מוכח מילתא א"כ באמר שביתתי במקומי שפיר מוכחא מילתא דהלך בשביל עירוב א"כ הוי ההילוך הכנה כמו שפירש רש"י דההילוך הוי הכנה:

סימן תיז

המח"ש מתרץ קושי' הרב"י הובא בט"ז שלא ניתן ר"ח לישראל כ"א במצות עשה והוי מ"ע שהז"ג שהנשים פטורות כו' ע"ש ולא הבינותי דמצות עשה של ר"ח כמו להרבות בסעודה בסי' תי"ט ולהקריב קרבן ולומר הלל הא נשאר לאנשים רק איסור המלאכה כמו במועד שר"ח נקרא מועד ועי' בטור בשם אחיו הרר"י זה ניטל מאנשים והותר להם והמלאכה במועד הוא בלא תעשה ועשה ונשאר קושי' הרב"י דנשים מוזהרות בל"ת:

שם מג"א ס"ק א' ר"ח כו' דוגמת קידוש החודש. וכ' בספר הגהות רע"א דלא מצינו קידוש החודש מעומד ולפענ"ד דוודאי הדיינים היו יושבים כדמוכח במתניתין ברפ"ג דר"ה ושם בגמ' ובכתובות דף כ"א ע"ב מוכח דקידוש החודש הוי כדין ובדין צריך ב"ד יושבים כדאיתא בשבועות דף ל' ונראה דמג"א קאי אעדים של קידוש החודש שהש"ץ המודיע ר"ח הוא העד שמעיד על החודש וכן הקהל והעדים צריכים לעמוד כדאיתא בשבועות שם:

שם ס"ק ג' אזלינן כו' וכ"מ סי' ת"ע ובמגילה כו'. המח"ש כתב שראי' מסי' ת"ע שבכורים מתענים בע"פ שחל בע"ש יש לדחות קצת ולפענ"ד כונתו דאין ראיה משם דהא הבכורים מתענים בכל ע"פ שהוא עיו"ט ושפיר שמתענים נמי בע"פ שחל בע"ש כי מה לי אם הוא עיו"ט לחוד או ע"ש וגם עיו"ט ולפענ"ד קשה נמי על הראי' ממגילה דרבי סבר דבחל י"ד בשבת קורים המגילה ביום ה' ובחל י"ד בע"ש קורין בע"ש וכתב מחה"ש אע"פ דחכמים חולקים על רבי וסוברים דבחל י"ד בע"ש קורין ביום ה' היינו מגזירת הכתוב ע"ש וצ"ע דא"כ מרבי נמי אין ראי' דכמו דת"ק יליף מקרא בכל שנה ושנה שעיירות קודמין למוקפין וקורין עיירות ביום ה' כן יליף רבי מקרא בכל שנה ושנה שלא ידחו עיירות ממקומן וקורין ביום ו' וכיון דלרבי נמי גזירת הכתוב לא יוכל למילף מיניה בעלמא:

סימן תיח

מג"א ס"ק א' אסור כו' ומיהו ספ"ג דעירובין כו' ופי' מחה"ש דאמרי' שם דבני סנאב היו מתענים בעשרה באב בט"ב שנדחה תענית שעות אע"ג שהיה יו"ט שלהם וצ"ע האיך מייתי המג"א ראיה בתענית רשות מט"ב שנדחה שחובה על כל ישראל להתענות ובתוס' בעירובין שם ד"ה שאני כו' מחלקים נמי בין תענית חובה כמו ט"ב לשאר תענית דרשות וכ"כ תוס' בר"ה דף י"ט ד"ה אסורין דתענית שעות אסור ביו"ט דדבריהם:

שם שהוא דאורייתא. ולפענ"ד יש להביא ראיה לדעת הרמב"ם דבתענית דף י"ז ע"ב איתא ר"ח דאורייתא לא בעי חיזוק דתני' שבת ויו"ט כו' ע"ש ולדברי הפוסקים שתענית

בר"ח דרבנן ומפרשים ר"ח דאורייתא שר"ח גופא דאורייתא אבל איסור התענית לאו דאורייתא א"כ קשה מאי מייתי הגמ' ראיה משבת ויו"ט על ר"ח דאין צריך חיזוק דילמא שבת ויו"ט שתענית איסור דאורייתא ולהכי אין צריך חיזוק לאסור נמי בתענית לפניו אבל ר"ח שתענית אין אסור מדאורייתא צריך חיזוק לענין תענית לאסור שלפניו ומרש"י תענית דף ט"ו ע"ב ד"ה ואם שכתב אע"ג דר"ח מקרי מועד לא כתיב יום משתה ושמחה משמע שתענית בר"ח לאו דאורייתא וצ"ע בהרב"י שכתב בפשיטות דתענית בעיו"כ דרבנן ועניתם את נפשותיכם בט' לחודש אסמכתא והוא פחות מאסמכתא דר"ח ע"ש ובסי' תר"ד נראה מהרב"י שאיסור תענית עיו"כ דאורייתא שמקשה היכי יליף מועניתם אכילה בעיו"כ הא איצטריך ביומא לילף מיניה דמוסיפין מחול על הקודש ומתרץ דמוסיפין יליף מבחריש ע"ש משמע דאיסור תענית מועניתם דאורייתא:

שם ס"ק ב' יחיד כו' די"א דמצוה כו'. קצת קשה לדעת י"א מאי פריך הגמ' בתענית דף י"ז ע"ב לימא מתרי בניסן ר"ח גופא יו"ט ואסור ע"ש דלי"א דסוברים דמשום ר"ח היה יכול להתענות בר"ח ניסן וא"כ שפיר דאמר מריש ירחא דמשום יו"ט דמגילת תענית אסור להתענות אבל אי לא היו קובעים בר"ח ניסן יו"ט היה מותר להתענות לדעת הי"א:

סימן תיט

צ"ע בטור שכתב דר"ח איתקש למועד ע"ש דהא ר"ח עצמו נקרא מועד כדאי' תענית דף כ"ט ובפסחים דף ע"ו ע"א ובשבועות דף י' ע"א:

שם מג"א מצוה כו' אבל בר"ח כשחל בחול כו'. פי' מחה"ש דאגב גררא דמזכיר רצה מזכיר נמי יעלה ויבא ע"ש ואפשר דכיון דלדעת הירושלמי מצוה לאכול סעודת ר"ח במוצ"ש א"כ שייך הסעודה לר"ח ג"כ להכי מזכיר יעלה ויבא:

סימן תכ

הטור כתב דר"ח ימי שמחה ע"ש אבל רש"י כתב תענית דף ט"ו ע"ב דר"ח לא כתיב יום שמחה ועיין בתוי"ט שם:

סימן תכא

בסי' מ"ח כתב הרב"י על בעל המנהיג שכתב שלא לומר ובראשי חדשיכם צא ולמד משעירי הרגלים שאין נזכרין כ"א בתפלת מוסף וכתב הרב"י יש לומר דשאני מוסף הרגלים שגם בתפלת המוספין אין אומרים מפני שאין רגילין בהם ויבואו לטעות עכ"ל

ואין לו מובן דהא פשיטא דמזכירין קרבנות מוסף בתפלת המוספין של רגלים כדאי' בטור סי' תפ"ח ועי' בהרב"י בסי' ק"ח ושם בט"ז ס"ק ד' ובמג"א ס"ק ט'::

סימן תכב

הרב"י כתב וז"ל כתב בא"ח דבערבית ליל ב' מחזירין שכבר מקודש ודבר תימה שזה היפך פשט דברי הגמ' וכתב המג"א בסי' ק"ח ס"ק י"ב שהרב"י לא עיין יפה דבגמ' לא אמר אלא שגם בחודש חסר אין מחזירין ופי' מחה"ש דהרב"י הבין דמה שאמר ר"א ברכות דף ל' ע"ב מה לי חסר מה לי מלא אלא ל"ש דאין חילוק כלל ביניהם ועז"כ מג"א דאין כונת ר"א רק בליל א' אבל מליל ב' דמלא מזה לא הוזכר בש"ס ע"ש ולפענ"ד א"א שהרב"י טעה בזה דהא מה שאמר ר"א מה לי חסר כו' הוא רק לומר דלא כאמימר דבחודש חסר מחזירין וקאמר ר"א דגם בחודש חסר אין מחזירין וכיון דר"א קאי על אמימר פשיטא דלא מיירי מחודש מלא והיאך יטעה הרב"י בזה ולפענ"ד נראה כוונת הרב"י דהא כשהחודש מלא ויש ב' ימים ר"ח יום ב' עיקר כמו שכתב מג"א פה ס"ק ה' ובהרב"י סי' תכ"ה ואם היה הב"ד מקדשין החודש היו מקדשין את יום ב' דר"ח דהוא עיקר ר"ח ומונים ימי חודש מיום ב' וכיון שאין מקדשין בלילה אלא ביום היה הב"ד מקדשין החודש בב' דר"ח ביום וא"כ שפיר כתב הרב"י דבחודש מלא דבערבית ליל ב' שאין מחזירין כיון דהחודש מלא לא היה הב"ד מקדשין רק ביום ב' ביום ובליל ב' עדיין לא היה מקודש ולכן כתב הרב"י על הא"ח שכתב שבליל ב' מחזירין שהוא היפך פשט דברי הגמ' ולא כתב הרב"י שהוא כנגד הגמ' דהא בגמ' לא מיירי מליל ב' אבל כתב הרב"י כנגד פשט הגמ' דלפי דבגמ' איתא אין מקדשין החודש בלילה וזה גופא נמי שייך לומר שאין מחזירין בליל ב' לפי שאין מקדשין החודש בלילה רק ביום ב' ביום:

שם מג"א ס"ק ב' ואם כו' ש"מ דס"ל כו'. פי' מחה"ש דע"כ כשעקר רגליו סיים התחנונים כו' ע"ש ולפענ"ד הוא דוחק גדול לומר דללישנא קמא שם בברכות דף כ"ט ע"ב אמרי' דאפי' גמר התחנונים וגם עקר רגליו לא מקרי סיום תפלתו וחוזר לעבודה ולפ"ז אם שהה כל היום אחר שעקר רגליו נמי יאמר דעדיין לא גמר התפלה א"ו מוכח דלישנא קמא מיירי שעקר רגליו אחר שאמר תחנונים ועקירת רגליו לא מקרי הפסק כמ"ש מג"א בסי' ק"ד ס"ק ג' ומכ"ש בתחנונים שאחר התפלה יכול לעקור כדאי' שם סעיף ב' ומ"ש מחה"ש בשם א"ר לפמ"ש מג"א בסי' קכ"ב לומר יהיו לרצון קודם תחנונים ואחריהם אז יהי לרצון שקודם תחנונים לא מקרי סיום כו' ולענ"ד הדבר ספק אצלי עכ"ל בתר"י פרק תפלת השחר נראה כדעת א"ר וז"ל התר"י על הגמ' דף כ"ט ע"ב נראה מכאן שמנהגם

היה לומר תחנונים אחר יהיו לרצון שאם היו אומרים אותו בסוף תחנונים היה לומר אלא כשלא אמר עדיין יהיו לרצון ע"ש מוכח דיהיו לרצון דקודם תחנונים לא מקרי סיום והפסק מדכתב התר"י שהיה לו לומר שלא אמר יהיו לרצון מוכח כשאמר יהיו לרצון קודם תחנונים לא הוי סיום:

שם ס"ק ד' הוא כו' דאפי' בר"ח מחזירין כו'. ולפענ"ד נראה כונת רמ"א שמחלק בין משיב הרוח ליעלה ויבא דהא דלכאורה קשה אמאי יחזיר במסופק במשיב הרוח הא הוי ספיקא דרבנן וצריך לומר כיון דכבר עבר ל' יום בימות החמה שלא אמר משיב הרוח יש חזקה שלא אמר כמ"ש רמ"א בסי' קי"ד סעיף ח' ובמקום שיש חזקת איסור אזלי' לחומרא בספק דרבנן כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס אות כ' וא"כ שפיר כתב רמ"א דביעלה ויבא דלעולם לא מצינו ל' יום שאינו אומר יעלה ויבא א"כ ליכא חזקת איסור של ל' יום אף שליכא נמי חזקת היתר הוי ספיקא דרבנן ואזלינן לקולא שאין צריך לחזור ולהתפלל ומה שכתב מג"א דעינינו רואות שההרגל להתפלל בלא יעלה ויבא לפענ"ד אדרבה עינינו רואות שרוב האנשים אין שוכחים מלהתפלל יעלה ויבא בר"ח אף שאין מתכוונים כ"כ והוא לפי שיודע במחשבתו שהוא ר"ח המחשבה מרגיל לשונו לומר יעלה ויבא:

שם ס"ק ח' וכן כו' כדאמרי' בסוטה כו'. היינו לפי הגי' כמו דאיתא לפנינו שם אבל הגאון ר' ישעיה פיק כתב הגירסא משה אמר אשירה והן אומרים משה אמר עזי וזמרת כו' ע"ש ולפ"ז היו אומרים פסוקים שלמים ולא פסקי פסקי:

שם ס"ק י"א מעומד כו' מגמ' דזבחים כו'. פי' מחה"ש דאמרינן בזבחים דף י"ט ע"ב עמידה ע"י סמיכה א"ב לת"ק לא הוי עמידה ולר"י ב"י הוי עמידה וקי"ל כת"ק ע"ש וצ"ע דבגמ' שם פריך וליתב מיתב ולקדש ומשני אמר קר ושרת וכתבו תוס' ד"ה ליתב לאו ישיבה ממש קאמר דאין ישיבה בעזרה אלא סמיכה ע"ש א"כ צ"ל דהא דפריך הגמ' וליתב היינו שיסמוך ומשני הגמ' כיון דכתיב לעמוד לשרת אסור לסמוך ופשט שקושי' הגמ' קאי גם לר"י ב"י דאי קאי רק לת"ק הו"ל למיפרך אמאי אסר ת"ק סמיכה ולשנות דת"ק סבר דסמיכה לא הוי עמידה וכן משמע פשט לשון הגמ' דקאי גם לר"י ב"י א"כ מוכח דגם ר"י ב"י סבר דסמיכה לא נקרא עמידה רק בעמידה מן הצד דהיינו שחבירו מחזיקו דגרע מסמיכה בזה סבר ר"י ב"י דהוי כעמידה ות"ק סובר דאף עמידה מן הצד לא הוי כעמידה וצ"ע על מחה"ש שכתב הלשון מגמ' שם אמר אביי עמידה ע"י סמיכה א"ב ובגמ' שם שלפנינו איתא עמידה מן הצד:

סימן תכג

קשי' לי אמאי לא תקנו ששנים הראשונים יקראו כל פרשת וידבר והג' ידלג אחד מפסוקי וידבר ויקרא גם ביום השבת דהשתא ליכא חשש לא לנכנסים ולא ליוצאים דהא חשש שחוששים לנכנסים שיאמרו לא קרא ראשון אלא שנים וליוצאים שיאמרו לא יקרא השני אלא שנים כמו שפי' רש"י במגילה דף כ"ב ובסי' קל"ח וכשהשלישי דולג פסוק מוידבר אז ליכא חשש כלל לא לנכנסים ולא ליוצאים אבל כמו שאנו עושים שהשני דולג יש חשש לנכנסים שיאמרו שהראשון לא קרא אלא ב' פסוקים רק משום דלא אפשר סמכינן שנכנסים ישאלו אבל באפשר לא סמכינן שישאלו ואסור לדלג כמו דאית' בגמ' שם כיש אומרים עי' מחה"ש והכא אפשר כמו שכתבתי:

שם צ"ע ברש"י במגילה שם ד"ה ואמצעי דולג שאם לא ידלג הוא יהא צריך להתחיל בפ' פחות מג' פסוקים ע"ש דהו"ל לרש"י לומר שאם לא ידלג אמצעי א"כ צריך לקרות שני פסוקים אחרונים מבראשית ופסוק אחד מויהי רקיע אז היוצאים יאמרו שהשלישי לא יקרא אלא ב' פסוקים וליוצאים חיישי' יותר מלנכנסים:

שם צ"ע בהר"ן במגילה שם ד"ה ושמואל שכתב דאי שני דולג איכא למיחש ליוצאין בין ב' לג' שיאמרו שג' לא יקרא אלא ב' פסוקים ולא הבינותי דהא אי שני דולג ישאר לג' ג' פסוקים ומה שכתבו חדושי אנשי שם שם שרש"י פירש בין ראשון לשני ששמעו שראשון קורא ג' ויצאו ויאמרו לא יקרא ג' אלא ב' פסוקים לפנינו לא נמצא ברש"י כלל והוא חשש רחוק שעדיין יש חמשה פסוקים כשיצאו ויאמרו על השלישי גם מה שכתבו שהר"ן סובר דג' דולג ובר"ן איתא דב' דולג:

סימן תכד

צ"ע בשבת דף כ"ד ע"א איבעי' להו מהו להזכיר ר"ח בבהמ"ז את"ל דחנוכה דרבנן לא צריך ר"ח דאורייתא כו' ע"ש משמע דאי אמרי' בחנוכה דצריך לא איבעי' בר"ח דודאי צריך דהא נוכל לומר אע"ג דבחנוכה צריך היינו משום פרסומי ניסא כדאית' בגמ' שם אבל בר"ח לא שייך פרסומי ניסא לא צריך ואפשר דמשום דר"ח נמי צריך פרסום כדאיתא בסי' מ"ח ובסי' תכ"א שוה לחנוכה בזה ועדיף בזה דהוי דאורייתא:

סימן תכה

הרב"י כתב כשר"ח ב' ימים שבת ויום א' יש רוצים לומר דכיון דיום ב' עיקר מפטירין מחר חדש ומו"ח הה"ר יצחק טען עליהם ממ"ש רבינו בר"ח אלול בשבת דמפטיר

השמים כסאי ור"ח אלול בשבת לא הוי כ"א יום א' דר"ח וקאמר דמפטיר השמים כסאי וזו ראיה שאין עליו תשובה עכ"ל ולא זכיתי להבין דלפענ"ד אין ראיה כלל דר"ח אלול שחל בשבת א"א להפטיר מחר חודש דאין דוחין עני' סוערה משום מחר חודש כמ"ש רמ"א סעיף ב' משום דבמחר חודש אין בו נחמת ירושלים אבל דוחין עניה סוערה משום השמים כסאי משום דיש בה תרתי ר"ח ונחמת ירושלים כמ"ש הט"ז ומחה"ש ולפי שא"א להפטיר מחר חודש ואפשר להפטיר השמים כסאי מפטירין השמים כסאי אבל בשאר חדשים שבת ויום א' שאפשר להפטיר מחר חודש נוכל לומר שפיר דמפטירין מחר חודש ולא השמים כסאי משום דיום ב' דר"ח עיקר: שם מג"א ס"ק ו' וראשי כו' וסי' תכ"ז. וכתב מחה"ש שצ"ל סי' תפ"ז דשם כתב מג"א ס"ק ב' דאם הזכיר יו"ט באמצע וחתם מקדש השבת דיצא דיו"ט נמי מקרי שבת ע"ש ולפענ"ד אע"ג דבעלמא יו"ט אקרי שבת אבל הכא בחתם מקדש השבת לא קאי על יו"ט דבביצה דף י"ז ע"א אמרינן דאומרים מקדש השבת וישראל והזמנים דשבת מקדשא וקיימא וזמנים ישראל מקדשי ע"ש א"כ אם אמר מקדש השבת לא קאי על יום טוב כי היו"ט אין הקב"ה בעצמו מקדש רק על ידי ישראל שהם מקדשים הזמנים כמו שפירש רש"י. בביצה שם:

סימן תכו

מג"א נשים כו' סומא חייב כו'. וכתב בספר הגרע"א בשם הריק"ש דמלישנא הרואה משמע דסומא אינו מברך עכ"ל והנה ברמב"ם ובש"ע איתא הרואה ובטור איתא אר"י הרואה וצ"ע דבסנהדרין דף מ"ב בכל הסוגיא לא נזכר תיבת הרואה ושם איתא דאמר ר"י אשר במאמרו כו':

שם ס"ק ד' קודם כו' עד י' בחודש כו'. צ"ע דבט' באב שנדחה ממתינים עד לאחר י' בחודש:

שם ס"ק י"ב מיום כו' ולדברי רמ"א אסור. משמע מדברי מג"א שרמ"א חולק על הטור ובהרב"י משמע דגם הטור סובר חצי כ"ט י"ב תשצ"ג דהרב"י כתב על הטור והני מיום המולד מצאתי בתשובה אשכנזית דטעמא משום דאמרי' עד שתתמלא פגימתו ולאו דווקא ט"ו וי"ו אלא חצי כ"ט י"ב תשצ"ג זה מלאותו ע"ש:

שם ט"ז ס"ק א' אין כו' לא הביאו רמ"א. לפנינו ברמ"א איתא שאין מקדשין במ"ש שחל יו"ט:

סימן תכח

מג"א כלל כו'. המח"ש מביא דברי תוס' פסחים. דף נ"ח ע"ב דגם כשהיו מקדשים ע"פ הראיה היו נזהרים שלא יבואו ב' ימי קודש סמוך זל"ז ע"ש ולפענ"ד צ"ע בתוס' שם שכתבו על רש"י שמקשה על אית דאמרי שאמרו לא בד"ו פסח וכתב רש"י דלאו מילתא דהרי ע"פ הראיה היו מקדשים וכתבו תוס' דאע"ג דהיו מקדשין על פי הראיה היו נזהרין שלא יבוא תרי שבי בהדי הדדי דאמרינן בר"ה מאיימין על העדים על החדש לומר שלא ראו ע"ש וצ"ע דהא דמאיימין על העדים היה בחודש תשרי כדי שלא יבא תרי שבי בהדי הדדי אבל בוודאי לא איימו על העדים בחודש ניסן שלא תהיה בד"ו פסח דבשלמא לדידן שקובעים ע"פ חשבון ועושים החדשים אחד מלא לא יכול להיות בד"ו פסח דא"כ תהיה יו"כ ביום א' או ביום ו' או הוש"ר בשבת אבל כשהיו מקדשין ע"פ הראי' לא ידעו עדיין בחודש ניסן כמה חדשים עד תשרי יהיו מלאים או חסרים א"כ שפיר כתב רש"י כשמקדשין ע"פ הראי' בד"ו פסח ולא אוכל להבין מ"ש הל"מ בפ"ג מהל' קדוש החודש הל' ט"ו דהרמב"ם סובר דאין מעברין בין לצורך בין שלא לצורך ולא נאמר עבור לצורך אלא היכא דנתעבר מתחלה בטעות ע"ש וצ"ע בסוכה דף נ"ד ע"ב משמע בהדיא דמעברין לצורך דגמ' פריך כי מקלעי יו"ט ראשון דסוכות בע"ש תהיה יו"כ בחד בשבת ודחינן ליה וכן פריך הגמ' מחלבי שבת קרבין ביו"כ ומוקמי ליה כאחרים ע"ש:

שם ש"ז ס"ק ה' אין כו' דאף בזמן המשנה כו'. הט"ז יכול לתרץ בקיצור דבזמן המשנה דהיו כל הקרואים יוצאים בברכת ראשון ואחרון הוי כל הקרואים כאלו מברכין בעצמן ואם אחד קורא הקללות לבד הוי כאלו הוא מברך על הקללות ומה שכתב הט"ז דבזמן המשנה אם אחד מהקרואים לא שמע הברכה שלפניו שצריך לברך ולפענ"ד אפשר כיון דברכת התורה שהקרואים מברכים רק מפני כבוד הצבור כדאיתא בסי' קל"ט סעיף ח' ובזמן המשנה נעשה כבוד הצבור בברכת ראשון ואחרון ושאר קרואים א"צ לברך אפילו לא שמעו:

שם בטור אב מלך שבו היו קוצצין עצים לקרבן ובתענית דף ל"א איתא מט"ו באב ואילך לא היו כורתין עצים:

סימן תכט

הרב"י כתב דרק בפסח שואלין ל' יום קודם להודיע הדינים כדי שיהיה להם שהות רב להתעסק בטחינת חטים ובהגעלת כלים וביעור חמץ משא"כ בשאר מועדים ע"ש וצ"ע דבפסחים דף ו' יליף דשואלין ל' יום דמשה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני

ע"ש ובפסח שני לא היו צריכים הגעלת כלים כ"כ ולא ביעור חמץ כלל כדאיתא שם דף צ"ה ע"א דבפסח שני חמץ ומצה עמו בבית:

שם מג"א ס"ק א' בהל' פסח כו' וכ"כ רש"א כו'. המהרש"א בסוכה שם כתב על רש"י שב"ש פוסלין כו' כיון דשואלין בהלכות החג קודם לחג ל' יום ואפשר דיליף הלכות חג מפסח בשום דרשא ואינו דומה שב"ה הכא ל"ל הא דשואלין דבהא לא פליגי אב"ש ומכאן תשובה לב"י שהבין דהא דשואלין דוקא בפסח ולא בחג עכ"ל ולפענ"ד הרב"י נשמר מזה דכתב דדיני פסח צריך ל' יום כו' דבעצרת ליכא דינים ובסוכות אפילו סוכת גנב"ך ורקב"ש כשרה עכ"ל והנה מה דפסקי' דסוכת גנב"ך כשר משום דפסקי' כבית הלל דסוכה שלא לשמה כשר כדאיתא בסי' תרל"ה ולפ"ז לב"ה דסוכת גנב"ך כשר אין צריך ללמוד ולשאול ל' יום קודם סוכות ורש"י דפי' בסוכה שם דשואלין ל' יום לפני החג היינו לב"ש דסובר דצריך סוכה לשמה א"כ סוכת גנב"ך פסולה ולכן בעינן ללמוד הדינים ל' יום קודם גם על הראיה שמביא מג"א מבכורות יש להשיב דלא קשי' על הרב"י דהא שם בגמ' אמרי' מאי פרוס אין פרוס פחות מט"ו יום מאי, משמע א"ר אבוה פרוס פלגא פלגא דמאי פלגא דהלכות פסח ע"ש א"כ כיון דהגמ' לא אמר רק פלגא דהלכות פסח ולא הזכיר עצרת וחג משמע דרק בפסח דורשין ל' יום קודם ולא בעצרת וחג רק כיון שבפסח שצריך לדרוש ל' יום קודם ה"ל ט"ו פרוס נקט המתניתין לשון פרוס גם בעצרת וחג כיון דהלשון פרוס בפסח הוי ט"ו יום וצ"ע על מחה"ש דכתב דלהמהרש"א דנקט חג ה"ה עצרת דמ"ש דזה אינו דדוקא חג שיש דינים סוכה ולולב אבל בעצרת ליכא דינים כמ"ש הרב"י:

שם ס"ק ח' א"ח וכ"מ בתענית כו'. הפ"מ הקשה דהא התם בהספד קאמר וכתב המקו"ח דהפ"מ לא דק דרב אשי מסיק התם דכל לאחריו בתענית אסור בהספד מותר וגם ר"א ע"כ ס"ל התירוץ דלאסור יום שלאחריו וע"כ הוא רק לענין תענית עכ"ל ולפענ"ד נראה לתרץ דברי הפ"מ דהתם אמר ר"א אע"ג דבעלמא לאחריו בהספד מותר אבל כ"ט אדר הואיל ומוטל בין ב' ימים טובים אסור בהספד ע"ש א"כ נוכל לומר דכמו דכ"ט אדר שיש לו ב' מעלות שהוא יום שלאחריו ושלפניו לכן אסור גם בהספד כן בא"ח דמצד עצמו אסור בתענית ולפי שיש לו עוד מעלה שהוא יום שלאחריו אסור גם בהספד א"כ שפיר דנוכל לומר דהא דמתרץ הגמ' לא נצרכה אלא לאסור יום שלאחריו לאסור בהספד דהוי כיום טוב:

סימן תל

מג"א מפני כו' לח בלח כו'. ולפענ"ד אפשר לפרש דברי מהרש"ל דבסי' תס"ו סעיף ד' בנפלו מים על קמח ונתיבש לא מהני ריקוד דמפריך וכתב מג"א ס"ק ט' כיון דיש פרורין חוזר וניעור ע"ש א"כ חייש רש"ל דשמא יש פרורין וכשנאכל ממנו קודם פסח שיתלה שאכל הפרורין והא דכתב מג"א בסי' תס"ז ס"ק ד' דלדידן דפסקי' דאפי' אוסר כולו לא מהני כשנאכל מקצת ופי' שם המקו"ח משום דשוב לא הוי כתרתי תרתי ע"ש נראה דזה הוא רק בשנתערב ודאי פרורי חמץ אבל הכא מהני מה שנאכל מקצת אע"ג דשוב לא הוי כשנים שנים כמ"ש מחה"ש פה דשתים שתים רק חומרא ועוד כדי שיהיה ס"ס כיון דלא ידעינן אי יש בו איסור בלא"ה הוי ס"ס ע"ש ועי' במקו"ח פה:

סימן תלא

המח"ש כתב שמג"א סובר כפוסקי' דאין לבדיקה עיקר מדאורייתא ואם בדק ולא ביטל ומצא חמץ אח"כ עובר ומקו"ח כתב הטעם כיון שהיה בידו לבטל ולא ביטל. וקשיא לי דבפסחים דף ד' ע"ב אמרי' דבדיקת חמץ דרבנן דמדאורייתא סגי בבטול ומדקאמר סגי בביטול משמע דהבדיקה עדיף מדאורייתא רק שסגי בביטול וצריך לומר דהכי פירושו דבדאורייתא סגי בביטול היינו בביטול לחוד שלא תאמר דצריך מדאורייתא ביטול ובדיקה וצ"ע על מקו"ח שכתב לתרץ דעת התוס' שסוברים כשיש חמץ בביתו כשא"י היכן הוא דאינו עובר דתוס' סוברים דתשביתו דקרא לאו שריפה אלא תשביתו היינו ביטול ע"ש ושם בפסחים בתוס' ד"ה מדאורייתא כתבו דתשביתו הוא הבערה דלא כרש"י דתשביתו היינו ביטול:

שם קשי' לי לדברי הר"ן ריש פסחים דההתורה הזהיר בבל יראה שהתורה חושש שמא יבא לאוכלה וכן כתב בספר בית מנחם דכתב כן בשם הר"ן ע"ש ולפ"ז צריך לומר כיון דמהני מדאורייתא ביטול דלאחר שיבטל לא חייש התורה שמא יבא לאוכלה א"כ מאי פריך הגמ' פסחים דף ה' ע"ב וכי משכחת לה לבטלה ליחוש דאם לא יבטל מיד יאכל כשימצא חמץ אבל כיון שביטל תו לא חייש שיאכלנו:

שם קשי' לי בפסחים דף ד' ע"א דקאמר וכי תימא זריזין מקדימין למצות נבדוק מצפרא דכתיב וביום השמיני דבדף ה' ע"א אמרי' אך חלק דמצות תשביתו הוא מחצות ולמעלה וכן כתבו תוס' דף ד' ע"ב ד"ה מדאורייתא דתשביתו הוא מו' שעות ולמעלה ע"ש ולפ"ז לא שייך לזרז לבדוק מצפרא דהא דמצוה לזרז היינו במצוה שיש לה משך וזמן כמו מילה שזמנה כל יום השמיני מצוה לזרז למול בתחלת יום השמיני אבל וודאי אין מצוה

לזרז לעשות המצוה קודם זמן המצוה וכיון דמצוה של תשביתו הוא מו' שעות ולמעלה המצוה לזרז להשבית מיד אחר חצות אבל מצפרא אין מצוה לזרז שלא בזמן מצוה ואפשר דמצוה לבדוק קודם חצות כדי שיוכל לקיים מצות השבתה להבעיר החמץ מיד אחר חצות וברמב"ם בפ"ב מהל' חמץ הל' א' כתב שמצות עשה להשבית החמץ קודם זמן איסור אכילתו וצ"ע מנ"ל לרמב"ם שמדאורייתא צריך להשבית קודם זמן איסור דהא תשביתו הוא מו' ולמעלה וצ"ע: שם המקו"ח כתב לסתור הראיות שהביא הפר"ח דביטול מהני לחמץ ידוע ולפענ"ד יש להשיב על דברי מקו"ח ולתרץ דברי הפר"ח אף לפי' היסוד שכתב מקו"ח ע"פ מה שכתב הפני יהושע דנגד הלאו מהני ביטול לחמץ ידוע וכנגד עשה דתשביתו לא מהני ראיה א' שכתב הפ"ח מפסחים דף ו' וכי משכחת לה לבטלה אלמא דמהני ביטול לחמץ ידוע כתב המקו"ח דלאו ראי' כיון דנגד העשה דתשביתו אינו מתקן בביטול שמבטל עכשיו אם ימצא החמץ ולא מתקן בביטול עכשיו רק ב"י מקשה הש"ס וכי משכחת לבטלה ויתוקן ג"כ הלאו עכ"ל הנה הראיה זו כתב נמי הר"ן ריש פסחים. והכ"מ בפ"ב מהלכות חמץ הל' ב' ובוודאי ראיה נכונה היא ומ"ש המקו"ח דנגד העשה דתשביתו אינו מתקן בביטול שמבטל עכשיו אם ימצא החמץ אין נראה לפענ"ד דכיון דאז כשביטל היה זה החמץ שמצא עכשיו היה אז חמץ שאינו ידוע וקיים מצות עשה דתשביתו בחמץ זה בביטול אע"ג שמצא החמץ אח"כ והוי חמץ ידוע אין צריך עוד לקיים מ"ע דתשביתו מחמץ זה שמושבת ועומד הוא מאז כשביטל כשהיה אינו ידוע וכן כתב הכ"מ בפ"ב מהל' חמץ הל' ב' דאי אמרי' דלהרמב"ם לא מהני ביטול לחמץ ידוע רק לחמץ שאינו ידוע ומוצא גלוסקא דדעתי' עילוי' ותלמיד יושב לפני רבו כו' דכל הני סגי להו בביטול אע"ג שהוא חמץ ידוע ע"ש וכן כתב רש"י בדף ו' ע"ב ד"ה ודעתו עליה כו' אבל משבטלה אינו עובר דלא כתיב אלא תשביתו עכ"ל משמע בהדיא שגם מ"ע דתשביתו מקיים בביטול שביטל בשעת בדיקה אף על החמץ שימצא אח"כ וכן צריך לומר לדברי תוס' ד"ה ודעתי' עילוי' פי' ולא בטל מאליו כמו פירורין עכ"ל משמע שע"י ביטול הוי כמו פירורין וע"כ על פירורין אינו עובר גם על מ"ע דתשביתו דאל"כ מאי פריך הגמ' שם אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי וא"א דעבר על מ"ע תשביתו בפירורין א"כ צריך לבטל לקיים מ"ע דתשביתו א"ו דאינו עובר כלל אפי' על מ"ע וא"כ ה"נ כשביטל ומצא חמץ דמדמו תוס' לפירורין אמרי' נמי דלא עבר במ"ע משום דקיים בחמץ הנמצא זה מ"ע דתשביתו בביטול שביטל אז ראי' ב' כתב הפר"ח מצבור א' של חמץ וב' בתים בדוקים פסחים דף י' דא"צ בדיקה ומהני ביטול וש"מ דמהני ביטול לחמץ ידוע כתב המקו"ח דליכא אפי' התחלת ראי' דש חמץ שאינו ידוע דהא עכ"פ אינו

יודע חמץ היכן הוא עכ"ל ולפענ"ד הוא דוחק לומר דזה מקרי שאין ידוע כיון דיודע בוודאי שיש חמץ ברשותו וכן כתב הרב"י בסי' תל"ט וכן משמע להדיא מדברי הכ"מ בפ"ב מהל' חמץ שא"א דלחמץ ידוע לא מהני ביטול והיכא דלא אפשר ליסגי ביטול כו' ע"ש כיון דהכא אפשר לבדוק השני בתים שיודע בוודאי שיש בו חמץ הוי כחמץ ידוע ע"ש שכ"כ לענין עשה דתשביתו. ראיה ג' כתב הפר"ח מככר בשמי קורה וככר בבור בפסחים דף י' ע"ב דמהני ביטול לחמץ ידוע וכתב המקו"ח דליכא ראיה דבדף ה' איתא בבתיכם יכול יטמין בבורות כו' וע"כ אפילו בבורות שברשותו דאי אינו ברשותו אינו עובר לדעת הגאונים שהביא הרא"ש שם וא"כ בתשביתו ג"כ כתיב בבתיכם וליכא קרא לרבות בורות לא עבר אחמץ בבורות במ"ע דתשביתו עכ"ל וקשי' לי דהא אכתי ראיית הפר"ח מככר בשמי קורה ודוחק לומר דכיון דאין משתמשים בטוב בשמי קורות דדמי לבורות ועוד קשי' לי על מקו"ח שמביא מהרא"ש בשם הגאונים דהא הרא"ש חולק על הגאונים וכתב דדבר פשוטו דהמפקיד עובר ולשיטת הרא"ש נוכל לומר דמה דצריך קרא בדף ה' לרבות בורות היינו בורות שאינו ברשותו אבל בור ברשותו לא צריך קרא לרבות וא"כ ה"ה לענין מ"ע דתשביתו אע"ג דכתיב בבתיכם חייב על מ"ע בבור ברשותו והטור והש"ע סס"י ת"מ פוסקים כרא"ש דלא כגאונים וגם הרמב"ם בפ"ב מהל' חמץ פסק שישראל שהפקיד חמצו אצל א"י עובר הובא בהרב"י סס"י ת"מ והנה הרמב"ם הוא מהסוברים דבחמץ ידוע לא מהני ביטול והנה אפילו לדברי מקו"ח נשאר קושי' הפר"ח מככר בבור על הרמב"ם וצ"ע על המקו"ח שכתב בפשיטות דלהגאונים אינו עובר בבור שאין ברשותו דהא רא"ש בשם הגאונים כתב רק דאינו עובר באינו ברשותו אם הנפקד קיבל אחריות כמו דאיתא ברא"ש שם ובטור סי' ת"מ אבל בחמצו בבור ולא קיבל אחר אחריות בוודאי עובר גם לדעת הגאונים א"כ גם לדעת הגאונים נוכל לומר דמאי דמרבי' מבכל גבולך לרבות בורות היינו בבור שאין ברשותו היכא דלא קיבל אחר אחריות אבל בבור ברשותו ולא קיבל אחר אחריות לא צריך קרא לרבות וה"ה לענין מ"ע דתשביתו דעובר. ראי' ד' כתב הפר"ח מפסחים דף מ"ט מלהציל מגייס אף שיש לו שהות לחזור דמבטל דש"מ דמועיל ביטול לחמץ ידוע כתב המקו"ח דלא ראי' די"ל דחשו דילמא ימשוך בביעור ויבא לידי סכנת נפשות עכ"ל הנה הכ"מ בפ"ג מהל' חמץ הל' ט' כתב כדברי מקו"ח ע"ש אבל מדברי הה"מ שם שכתב ולא יחזור ואפילו יש שהות והטעם דמדאורייתא בביטול סגי עכ"ל משמע דאלו לא היה מהני ביטול בדאורייתא היה צריך לחזור ביש שהות א"כ מוכח כדברי הפר"ח והפר"ח הביא דברי הה"מ ומהה"מ ראייתו נכונה דאי לא מהני ביטול לחמץ ידוע היה צריך לחזור ביש שהות ולפענ"ד צ"ע על

הפר"ח אמאי לא מייתי ראיה מרישא דמתני' שם בהולך לשחוט את פסחו כו' דאין חוזר באין שהות וא"א דלחמץ ידוע לא מהני ביטול היה צריך לחזור אפילו באין שהות לחזור למצותו דמג"א כתב בסי' תמ"ד ס"ק ט"ו דמשש שעות ולמעלה דאין ברשותו לבטל יחזור מיד דעשה דתשביתו חמיר טפי ועי' במחה"ש שם ומשמע מדברי מג"א אפילו בלא העברת הלאוין דמשום עשה דתשביתו לחוד צריך לחזור כשאין יכול לבטל אע"ג שאין שהות לחזור למצותו א"כ אי אמרינן דלא מהני ביטול לחמץ ידוע אפילו רק כנגד תשביתו כמו שכתב מקו"ח בשם פ"י היה צריך לחזור אפי' קודם זמן איסורו אפילו באין שהות לחזור למצותו כדי לקיים מ"ע דתשביתו ובהר"ן ריש פסחים כתב הראיה מרישא דהולך לשחוט את פסחו דמהני ביטול לחמץ ידוע ע"ש. ראי' ה' כתב הפר"ח מחמץ שנפלה עליו מפולת דיבטל פסחים דף ל"א ע"ב ש"מ דמהני ביטול לחמץ ידוע והמקו"ח כתב דליכא ראי' דנהי דאין מתקן בביטולו העשה מ"מ מועיל הביטול לתקן הלאו עכ"ל נראה לתרץ דברי הפר"ח דבסי' תל"ג כתב המג"א בס"ק ט"ז דלהסמ"ק הביטול דאורייתא ולכן אם לא ביטלו עד אחר זמן איסור חייב לפקח הגל ולבערו ע"ש א"כ ה"נ אם נאמר דלא יקיים מ"ע דתשביתו בביטולו היה צריך לפקח הגל כדי לקיים מ"ע דתשביתו א"ו דמהני הביטול אפילו לענין מ"ע ובאמת עיקר ראיית הפר"ח מרש"י בפסחים שם ד"ה צריך כו' שמא יפקח הגל ונמצא עובר עליו עכ"ל משמע דאם ביטל אין עובר כלל אפילו על מ"ע ע"ש בפר"ח:

סימן תלב

צ"ע ברא"ש פ"ק דפסחים אות י' שכתב ואע"ג דבלבער כ"ע מודו ובעל ביעור פליגי משום דאמרי' ברכות דף ל"ח משתבחי רבנן לר' זירא אמר זה שאומרים דאדם גדול כו' אלמא שצריך להשמיענו חידוש בברכותיו ולכך נהגו לברך על ביעור לאשמעינן דגם זה להבא משמע ושלא יטעה לומר דעל ביעור לשעבר ואם בירך כך לא יצא עכ"ל וצ"ע דבברכות שם כתב הרא"ש ירושלמי ר' ירמיה בריך קומי ר' זירא המוציא וקלסי' שלא לערב ראשי האותיות על דעתי' דרבנן הבורא פרי הגפן על דעתיה דר"נ בפ"ה והאידנא נהוג עלמא לומר בפ"ה ואמרי' המוציא שלא לערב האותיות עכ"ל משמע להדיא שאין צריך להשמיע חידוש בברכותיו דהא בברכות שם פסקי' כרבנן דהמוציא דאפיק משמע א"כ יכול לומר הבורא פרי הגפן אפ"ה אומרים בורא משום דכ"ע סוברים דאפיק משמע ובהמוציא הטעם שלא לערב האותיות: שם ט"ז ס"ק ד' ומיהו כו' שיבער למחר בוודאי. וצ"ע דילמא לא ימצא חמץ ואין לו חמץ לבער למחר:

שם מג"א ס"ק ו' על כו' דומיא דמילה כו'. צ"ע דלכאורה אין ראיה ממילה דגבי מילה אם לא מל האב חייבים ב"ד למולו כדילפינן בקדושין דף כ"ט מהמול לכם כל זכר וכן כתב הרא"ש בחולין פרק ו' אות ח' דאם אין האב רוצה למול כל ישראל חייבים למולו ע"ש א"כ שפיר אמרי' דאם אחר מל דיברך דהמצוה שייך בו אבל בדיקת חמץ דליכא מצוה רק על בעל החמץ נוכל לומר דאין אחר מברך:

סימן תלג

צ"ע ברש"י פסחים דף ד' ע"א ד"ה ואור הנר כו' ביום מחשיך וא"ת יבדוק לאור היום הא ילפינן לקמן שמצותו בנר עכ"ל. וקשה דהא כשמקשה רש"י שיבדוק לאור היום ע"כ היינו במקום שיראה יפה לאור היום כמו שרואה בלילה באור הנר ומתרץ רש"י דילפינן שצריך דוקא לאור הנר משמע דאפילו במקום שרואה יפה לאור היום אפ"ה צריך אור הנר והא לקמן דף ח' ע"א דאכסדרה וגם לבהדא ארובה אין צריך אור הנר ועוד צ"ע דכיון דנר מחשיך ביום אמאי פסקי' הכא בסעיף א' כשבודק ביום יבדוק לאור הנר הא הנר מחשיך ביום ומה שילפי' מחפוש מצותו בנר הוא רק אסמכתא כמו שפי' רש"י דף ז' ע"ב ד"ה זכר ועי' מג"א ס"ק א' דאפי' אם אין הבית אופל צריך אור הנר ביום:

שם הח"י בס"ק א' מביא ב' ראיות דבדיקת ליל י"ג מהני ראיה א' מדף ד' ע"ב איבעי' להו המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק דמיירי בי"ג כמ"ש תוס' שם וא"א דבדיקת ליל י"ג לא מהני הא לא הוי מקח טעות דהא בלא"ה צריך לבדוק ולפענ"ד אפשר דלאו ראיה דנוכל לומר דמי שבדק ליל י"ג בדיקה יפה וגם לא הכניס עוד חמץ בביתו ביום י"ג אפ"ה צריך לחזור ולבדוק ליל י"ד לעשות כתקנת חכמים או שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה כדעת הירושלמי אבל השוכר בית בי"ג דהחמץ בבית אינו שלו והא דצריך לבדוק רק משום דאיסוריה ברשותיה קאי כדאיתא דף ד' ע"א ואם שוכר בית שאין בו חמץ לא חל עליו תקנת חכמים לבדוק וכיון ששכר בחזקת בדוק דהיינו שאין בבית זה חמץ אין צריך השוכר לבדוק א"כ בנמצא דהבית אינו בדוק הוי מקח טעות כי השוכר לא היה צריך לבדוק אע"ג שהמשכיר בדק בי"ג כיון דסוף סוף אין בבית חמץ ואפשר דבכה"ג אם היה המשכיר בדקו בליל י"ג אע"ג דבעלמא צריך לחזור ולבדוק בליל י"ד אבל הכא שמשכיר הבית בי"ג אין צריך המשכיר לבדוק בליל י"ד כיון שכבר מסר המפתח ביום י"ג לשוכר. ראי' ב' כתב הח"י מדף ט' ע"ב אמר אביי ל"ק הא בי"ג הא בי"ד וא"א הא לא מהני בדיקה בי"ג ולפענ"ד אפשר דגם זה לאו ראיה דשם ע"א בתוס' ד"ה אין חוששין וא"ת מרישא כו' תריץ דהוי מוקמינן בשאין חולדה יכול להלך שם ע"ש ולפ"ז מתניתין

דאין חוששין בא לאשמעינן דאפילו יכול להלך חולדה במקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה וזה הוא שמתרץ אביי מתניתין דאין חוששין בי"ג פירוש שאין צריך לבדוק המקום שאין מכניסין בו חמץ ואין חוששין שהביאה חולדה חמץ בבית זה להצניע דכיון דשכיחי ריפתא לא מצנעא והא דקאמר י"ג לאו דוקא דה"ה מקודם י"ג לא חיישי' שהביאה חולדה חמץ להצניע אלא משום דנקט י"ד נקט נמי בזה י"ג וכיון דלא חיישינן דהביאה חולדה חמץ בי"ג או קודם י"ג לא בעי בדיקה ולפ"ז ליכא ראי' דבדיקת ליל י"ג מהני דהא דלאביי קאי מתניתין במקום שאין מכניסין בו חמץ דאין צריך בדיקה ורש"י דפירש במתניתין אין חוששין כשבדק כו' זה למסקנת הגמ' לרבא דלא מחלק בין י"ג לי"ד ומיירי מתניתין בי"ד אבל אביי דמוקי למתניתין בי"ג מיירי מתניתין במקום שאין מכניסין בו חמץ:

שם צ"ע בספר חיי אדם שכתב בכלל קי"ט דין י"א בבדק בי"ג צריך לחזור ולבדוק כיון דבדק בלא אור הנר ע"ש ובפוסקים ובח"י ס"ק א' איתא דאפילו בדק בי"ג לאור הנר נמי צריך לחזור ולבדוק:

שם ט"ז ס"ק ד' שאינם כו' דבגמרא כו'. בגמ' דף ח' ע"א איתא עד מקום שידו מגעת אבל שם אינו מיירי בגובה רק בעובי הכותל וצ"ל דכונת הט"ז דהטור סובר דבגובה דומיא דעובי הכותל:

שם מג"א ס"ק ה' ולא בנר הא דפלגינהו. עי' מחה"ש ולא הבנתי קושי' מג"א דש"ע נקט תחלה דאין בודקין באבוקה משום דלא מקרי אור הנר וכן איתא בגמ' דף ז' ע"ב לא לאור האבוקה אלא לאור הנר ואח"כ נקט הש"ע ולא בנר של חלב כו' אע"ג דהני מקרי אור הנר אסורים:

שם ס"ק י' המח"ש כתב לתרץ קושי' ח"י על מג"א דקושי' מג"א על הב"ח מאי פריך לרבא דילמא הברייתא מיירי בוודאי חמץ ועופות מצויים בחצר ומתרץ מחה"ש דא"כ לא שייך אין בודקים לאור החמה דממ"נ אי אכלוהו מה יבדוק ואי לא אכלוהו וודאי גררוהו לחוריהן וכמ"ש רש"י דף ט' עכ"ל וצ"ע מנא לי' דגם עופות גוררים לחוריהם ורש"י כתב רק דחולדה וברדלס גוררים לחוריהן אבל מנא ליה דגם עופות גוררים ותוס' דף כ"א ע"א ד"ה ואי אשמעינן כתבו דאפי' חי' המגדלים בבתים לא מצנעה:

שם ס"ק י"ז מבטלו כו' חייב לפקח הגל כו'. וקשי' לי לדעת הסמ"ק מאי פריך הגמ' דף ח' ע"א אי נפל למה לי בדיקה והתנן חמץ שנפלה עליו מפולת כו' דקשה דילמא הברייתא דתנא אין מחוייבין להכניס ידו מפני הסכנה בא לאשמעינן דבלא ביטל עד אחר זמן איסורו ואין לו פועלים שיפקח הגל במרא וחצינא שאין צריך להכניס ידו לחורין

מפני סכנת עקרב: שם סעיף י' צ"ע בח"י שכתב דבהכ"נ בודק לאור החמה דאורה רב כמו אכסדרה ובסעיף א' כתב המג"א וח"י דאין בודקין כנגד החלון שיש בו מחיצה של זכוכית:

סימן תלד

סעיף א' קשי' לי אמאי אמרי' בהניח עשר ומצא תשע שצריך לבדוק הא הוי ס"ס ספק שמא אדם נטלו ואת"ל עכבר שמא אכלוהו וכה"ג כתב הח"י בס"ק ד' ועי' בסי' תל"ט סעיף ג' ואע"ג שס"ס זה אינו מתהפך הא כתב הש"ך ביו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס אות ט"ו דבכה"ג שצריך לדון מי נטלו אין צריך להתהפך ע"ש:

שם בפסחים דף ד' ע"א פריך הגמ' ונבדוק בשית ומקשה הצל"ח דהא הבודק צריך שיבטל ובשית כבר אינו ברשותו לבטלו ומתרץ דפריך לריה"ג דחמץ מותר בהנאה והוי חמץ ברשותו לבטל ע"ש ותירוצו דחוק דהא הגמ' מתחיל מכדי בין לר"מ בין לר"י ומסתמא קאי הגמ' לר"מ ור"י שסוברים שחמץ אסור בהנאה לאחר חמש ולפענ"ד נראה לתרץ דהא בדף ו' פריך הגמ' נמי ונבטלי' בשית ומתרץ הגמ' כיון דאיסורא דרבנן כדאורייתא דמי א"כ ראינו שס"ד דמקשן היה דיכול לבטל בשית ה"נ היה ס"ד דמקשן דיכול לבטל בשית והכא ה"נ היה יכול הגמ' לתרץ כן שאסור דרבנן כמו דאורייתא דמי ולא יוכל לבטל בשית אבל המקשן לא סליק בקושי' זו ומקשה מיד ונבדוק מצפרא ולפענ"ד קשי' לי בגמ' דף ו' ע"ב דפריך וניבטלי' בארבע כו' דהרב"י כתב בסי' תל"א שמברכין קודם בדיקה על ביעור שלאחר הבדיקה מיד הוא מבטל והיינו ביעור ואין מברכין על בדיקת חמץ שאין הבדיקה תכלית המצוה ע"ש א"כ נוכל לומר דלהכי אר"י א"ר דהבודק צריך לבטל מיד כדי שיכול לברך קודם הבדיקה על ביעור חמץ דאל"ה היה צריך לעשות מצות הבדיקה בלי ברכה דהא על הבדיקה לבד לא יברך:

שם מג"א ס"ק ד' יכפה כו' בסי' תמ"ו. המח"ש גורס בסי' ת"מ ר"ל דשם בסעיף ב' איתא דבקודם יו"ט לא סגי בכפיית כלי ע"ש וצ"ע דמג"א שם ס"ק ה' דלחצי יום סגי בכפיית כלי אפי' בחוה"מ א"כ הכא דמצניע רק עד שעת הביעור או עד שעת אכילה לא הוי יום שלם א"כ לא צריך לתירוץ מג"א ולכן יש לגרוס תמ"ו וקושי' מג"א משם דבחוה"מ יוציאנו ויבערנו מיד ולהכי צריך לתירוצו של מג"א או כמו שמתרץ הח"י:

שם ס"ק ח' יבטלנו כו' חלב בשוגג כו'. המח"ש מקשה מאי פריך הגמ' בדף ו' ע"ב וכי משכחת לה לבטלי' דא"ל שמא לא ימצאנה כלל ואי לא מבטל עובר לדעת הטור ונראה לפענ"ד לתרץ דהא לכאורה קשה על דעת הטור דהוי כאוכל חלב בשוגג דהא הרא"ש

בפ"ק דפסחים אות ט' כתב משום דלא כתיב לא תראה חמץ רק לא יראה משמע לא יהא לך חמץ במקום הראוי לראי' עכ"ל א"כ אם בדק בדיקה יפה לאור הנר בחורין ובסדקין ולא מצא א"כ אם מונח עוד חמץ הוי במקום שאין ראוי לראיה דהא בכל המקומות הראוין לראיה כבר בדק ולא מצא ונראה שזה היה קושית הגמ' שם על ר"י אמר רב דאמר הבודק צריך שיבטל דלמה יבטל הא כבר בדק ואם יש עוד חמץ ברשותו הוי במקום שאין ראוי לראות ואינו עובר ואי משכח חמץ יבטל אז שלא יעבור מכאן ולהבא ומשני הגמ' דילמא משכח לאחר זמן איסורו שלא יוכל לבטל ויעבור מכאן ולהבא וסובר הטור כיון דבבדיקה לא יתקן על חמץ שימצא אחר זמן איסורו אמרי' דמה שאמרה תורה תשביתו לא הוי בדיקה רק ביטול כיון דע"י בדיקה לא יתקן הכל על חמץ שימצא אחר בדיקה ולהכי כתב הרב"י בסי' תל"א דהטור סובר דאין לבדיקה וביעור חמץ עיקר מן התורה כלל ומדאורייתא אין לנו אלא ביטול ע"ש דכיון דע"י ביטול יתקן הכל על כל החמץ ובבדיקה לא יתקן על החמץ הנמצא א"כ מסתמא מה שכתבה תורה תשביתו היינו ביטול ולא בדיקה ולפ"ז שאין לבדיקה עיקר מן התורה א"כ מי שבדק ולא ביטל עובר אפילו על חמץ שלא נמצא והוי כאוכל חלב בשוגג כיון דלא עשה מה שצותה תורה שיבטל וכן כתב המקו"ח בסי' תל"א ע"ש. שם שהיה דעתו כו' קשי' לי לדעת הרמב"ם שאין עובר אא"כ ידע מתחלה דבשבועות דף י"ד ע"א אמרינן ארבעה קמייתא דליתנהו בכל התורה כולה ופי' רש"י שהאוכל חלב בשוגג אפילו לא נודע לו על החתיכה זו מעולם שהיה חלב ע"ש משמע דבכל התורה אין צריך ידיעה בתחלה רק בטומאת מקדש צריך ידיעה בתחלה:

סימן תלה

קצת קשה לי בפסחים דף י' ע"ב בתוס' ד"ה ואם כו' וקשה כו' ולמה שינה לשונו כו' דגם לפי' התוס' בתוך המועד מתחלת ז' עד סוף הפסח נמי שינה לשונו דר"י קאמר בי"ד שחרית ובשעת הביעור וחכמים כוללים י"ד שחרית ושעת הביעור בארבעה עשר וקוראין משחרית עד ז' י"ד ואומרים לא בדק בי"ד דהיינו עד ז' יבדוק בתוך המועד דהוי לאחר ז' נמי והיינו נמי י"ד והיה לחכמים לומר כר"י עד שעת הביעור לא בדק בשעת הביעור ודברי מהרש"א שם צע"ג שכתב על המהרש"ל שכתב דאיירי בביטל דאל"כ וכי משום גזירה שמא יאכלנו יהא עובר בב"י וכתב מהרש"א דאיירי בלא ביטל מ"מ אינו בוודאי עובר בב"י דפרורין ממילא מבטלי ומשום שמא ימצא גלוסקא בלא בדיקה לא חיישי' ולכך לא יבדוק דחיישי' שיאכל פירורין עכ"ל וקשה דמה דאמרינן בדף ו'

ע"ב שאינו עובר רק בנמצא גלוסקא היינו כשבדק ויצא י"ח מדאורייתא ואפילו נמצאת גלוסקא לא עבר למפרע כמ"ש הרב"י ופר"ח בסי' תל"א ולדעת הטור עובר כשנמצא אפילו אם בדק מתחלה כמ"ש מג"א בסי' תל"ד ס"ק ה' אבל כשלא בדק וודאי עובר לרוב הפוסקים אם יש חמץ בבית אפילו לא מצאו וכמ"ש מקו"ח בסי' תל"א דבלא ביטול הוי בדיקה דאורייתא לכ"ע ומ"ש מהרש"א על רש"י לאחר המועד מו' שעות דביו"ט גופא למה יבדוק משום ב"י ע"י בדיקה נמי יראה ע"ש נמי צע"ג דאם יש חמץ בביתו אע"ג. שהוא לא ראה עובר בב"י כמ"ש הרא"ש בפרק קמא אות ט' א"כ תיקן בבדיקה ביום טוב כשימצא חמץ ויבער לא יעבור מכאן ולהבא:

שם ט"ז ס"ק ב' לא כו' שלא יראה כו'. צ"ע דהפ"מ ביו"ד סי' י"ט מ"ז ס"ק א' כתב דעל תקון מצות לא תעשה אין מברכין ע"ש:

סימן תלו

בפסחים דף ו' ע"א ברש"י ד"ה אפי' מר"ה וכשראהו עובר וכתב מהרש"ל תימה דבלא ראה נמי עובר דהא חמץ שלו בביתו וכתב מהרש"א דהר"ן כתב דהוי כנפלה עליו מפולת ובדעתו לחזור בתוך הפסח וכיון דהוא בים ובמדבר חיישינן שלא יבטל וכשיבא לביתו בפסח עובר ע"ש ולפענ"ד אפשר דדעת מהרש"ל דהר"ן דכתב דהוי כנפלה עליו מפולת רק באין דעתו לחזור בפסח אבל כשדעתו לחזור ובא בפסח והוי כאלו שנתפקח הגל עובר מתחלת הפסח אף כשלא היה עדיין בביתו ואפשר דבנפלה עליו מפולת נמי דהוי כמבוער היינו כשמונח הגל כל ימי הפסח דמסתמא דהא דרחמנא מצוה בביעור חמץ צריך שיהא מבוער כל ימי הפסח ואם מבער לחצי פסח לא הוי מבוער כלל ובמחה"ש בסי' תל"ג ס"ק י"ז כתב דקודם דנתפקח אינו עובר ע"ש: שם מג"א ס"ק א' המח"ש ומקו"ח האריכו לפרש מה שמשיג מג"א על הט"ז ולפענ"ד נראה שהמג"א משיג על הט"ז שמדמה דכמו בקודם ל' באין דעתו לחזור שמוכח מרש"י שאינו עובר לפי שאינו רואה החמץ כן בתוך ל' כשאין דעתו לחזור אינו עובר כשאין רואה החמץ בפסח והשיג מג"א דלא דמו דבהולך קודם ל' דהוי כנפלה עליו מפולת ואינו עובר כשאינו חוזר בפסח רק כשחוזר ורואה דהוי כמפקח הגל אבל בהולך בתוך ל' דזקוק לבער דלא הותר כמו שנפלה עליו מפולת כמו שפרש"י שם גבי אוצר א"כ עובר עליו אפי' באינו חוזר בפסח ולהכי צריך לבטל:

שם ס"ק ג' כתב הח"י דמג"א הבין דמ"ש הגה"מ זמן רב קאי אדעתו לחזור ושגגה גדולה היא דהא זמן רב קאי שיצא זמן רב קודם פסח עי' מחה"ש ולפענ"ד מעולם לא מתכוין

המג"א לזה דוודאי פשיטא גם למג"א דזמן רב קאי על שיצא ומג"א מדייק מתירוצו של הגה"מ שכתב דדוקא מפרש חיישינן שמא ישתה' אבל בדרך לא חיישי' ופשיטא דהא דבדרך לא חיישינן היינו כשדעתו לחזור לפני פסח כשיהיה לו עוד זמן לבער א"כ צריך לומר דבשיירא אפילו דעתו לבוא קודם פסח בעוד שיש לו זמן לבער אפ"ה חיישי' שמא ישתהה א"כ לפ"ז אפי' אם היה בדעתו לחזור זמן רב קודם פסח נמי לא מהני כיון דאמרי' דבדעתו לחזור בזמן שיש לו שהות לבער לא מהני א"כ ה"ה זמן רב כי איזה זמן יוכל לגבול לומר דמהני ולחלק בין זמן רב למעט:

שם ס"ק ג' אסור כו' ואפילו למ"ד. לפענ"ד נראה לתרץ דהכא באוצר חטים דמיירי שהיה שם חטים מחומצים ואח"כ הניח האוצר עליו דלכתחלה צריך לבער קודם שהניח האוצר עליו אפילו קודם ל' רק בדיעבד שהניח האוצר עליו אין צריך לפנותו לכן אמרי' דאין מקילין בדיעבד רק שלא לטרוח לפנות האוצר אבל מה שהיה שצריך לכתחלה לבער החמץ לא מקילינן וכשיפקח האוצר צריך לבער דהא לא הפסיד מה שיבער עתה דהא מצד הדין היה מחוייב מתחלה לבער ודומה לזה כתב המקו"ח בסי' תמ"ח דהיכא דמחויב בביעור אפי' נעשה אונס ולא ביער אסור החמץ דלא אמרינן דירויח ע"י האונס מכ"ש הכא דעבר על שלא ביער מתחלה אבל בנפלה עליו מפולת מעצמו דלא היה חייב בביעור כלל אמרי' דהרי הוא כמבוער כאלו מכר החמץ לא"י קודם פסח:

שם ס"ק י"א צריך כו' שכבר נאכל כו'. צ"ע דאף אם דעתו לחזור בתוך הפסח אמאי צריך לבער נמי יסמוך שיאכל או שיאבד ואם כשחוזר בפסח ורואה שהחמץ קיים הוי אונס ובאונס אינו עובר כמ"ש מג"א בסי' תמ"ו ס"ק ב' אע"ג שרואה אינו עובר ודומה לזה כתב הפ"מ ביו"ד בפתיחה לבדיקת הריאה דבאוכל מבהמה ואח"כ נמצא טריפה אין צריך כפרה דהוי אונס א"כ ה"נ כיון דרשאי לסמוך שיאכל או שיאבד הוי אונס א"כ קושית מג"א עדיין קשה מה בין חוזר לאינו חוזר ואפשר לתרץ דחיישינן כשחוזר בפסח ורואה וחס עליו לשורפו כמו שפי' רש"י דף ו' ע"ב ודעתי' עלוי' ע"ש ודומה לזה כתב מהרש"ל בסוגיא דפסחים דף ו' ע"א דמיירי שלא ידע בוודאי שיש חמץ וכשיבא לביתו ורואה אע"ג דהוי אנוס חיישינן שמא יתעצל בשריפתו ע"ש ועל פי' המהרש"א שם צע"ק שמפרש שיודע בוודאי שיש חמץ ואינו עובר דהוי כנפלה עליו מפולת כמ"ש הר"ן וכשיבא לביתו הוי כנתפקח הגל ע"ש א"כ קשה דלמה לי ראה הא יודע שיש חמץ וחזר לביתו עובר אע"פ שלא ראה:

שם ס"ק ט"ז וצריך כו' דהשוכר עבר כו'. צ"ע דבסי' תמ"ח כתב הטור והרב"י בא"י שהביא חמץ בבית ישראל דאינו עובר דאיסורא לא ניחא ליה דליקני' ע"ש א"כ הכא הכי נמי נימא דהשוכר אינו עובר דאיסורא לא ניחא ליה דליקניה:

שם ט"ז ס"ק ה' וי"א בדעתו לחזור קודם פסח אפילו בתוך ל' נמי לא. הח"י חולק על הט"ז ולפענ"ד גם הלח"מ סובר כח"י דלא כט"ז דלח"מ בפרק ב' מהל' חמץ הל' י"ט כתב דהרמב"ם מפרש הפלוגתא דף ו' דאביי סובר דבדעתו לחזור קודם פסח לא חיישינן דילמא לא יהיה לו פנאי ודווקא כשהלך תוך ל' זקוק לבער משום דחל עליו חובת ביעור ורבא סבר דמ"מ חיישינן ע"ש א"כ ש"מ דיש סברא לומר דאף דבהולך קודם ל' ודעתו לחזור קודם פסח דאין צריך לבערו בתוך ל' צריך לבער כמו שפי' הרמב"ם דאביי סובר כן א"כ ה"נ לרש"י דאביי ורבא מיירי בדעתו לחזור בתוך הפסח ופסקינן כרבא דאפי' מר"ה צריך לבער בכה"ג נוכל לומר דבהולך בתוך ל' אף ע"ג שדעתו לחזור קודם הפסח דצריך לבער:

שם ברמ"א סעי' ב' גם אשתו כו'. צע"ק דבסי' תל"ד סעי' ד' אית' שאשתו מבטל' רק באינו רגיל לעשות כן ע"ש:

סימן תלז

בפסחים דף ד' ע"א מזוזה חובת הדר מקשה הצל"ח לתוס' דהבדיקה שמא יבא לאוכלה א"כ גם בדיקת חמץ חובת הדר ויש בזה סמך לפי' רש"י עכ"ל ולא הבינותי דהתוס' שם ד"ה על המשכיר כתבו דבמזוזה אם לא היה משכירה היה פטור ממזוזה אבל גבי חמץ אי לא משכירה צריך לבדוק ע"ש א"כ ה"פ דגמ' מזוזה חובת הדר כלומר רק חובת הדר ואין חוב על המשכיר כלל אבל גבי חמץ כיון שחל שעה אחת החיוב על המשכיר לא אזיל החיוב ממנו ועוד אפשר לומר דא"א דהבדיקה שמא יבא לאוכלה צריך לבדוק ולבער חמץ שלו אפילו אי ליכא למיחש שיאכל הוא רק שיש לחוש שיאכל ישראל אחר נמי צריך לבדוק:

שם המקו"ת בס"ק א' מביא דברי רש"י בפסחים שם חובת הדר כו' אבל הכא בדיקת חמץ דרבנן והפ"י מקשה על רש"י ד"ה ברשות שהרי עתה הבית שלו והא שכירות לא קני' ומתרץ המקו"ח דאמרי' בדף ו' ע"א דאע"ג דשכירות לא קני' שאני חמץ דאפקי רחמנא בלשון לא ימצא מי שמצוי בידך אלמא גבי חמץ מקרי בית השכור בית של השוכר כיון שמצוי בידו וא"ש דברי רש"י שכתב דמדאורייתא בביטול סגי דאילולא היה מהני ביטול אע"ג שחמץ הפקר עובר והתורה הקפידה על בעה"ב ולא על בעל החמץ

ומקרי ביתך לגבי השוכר דמצוי בידו אבל כיון דבביטל סגי ולא הקפידה תורה על הבית רק שלא יהא שלו ע"ש ודבריו צ"ע דהא רש"י בדף ו' בד"ה לעולם אסיפא לא ימצא משמע המצוי בידך לכל חפצך היינו דקיבל עליו אחריות דהוי כדידי' ע"ש א"כ ש"מ דרש"י סובר דעיקר לא ימצא אתי כשקיבל אחריות וצריך לומר ע"כ לרש"י דגם גבי חמץ לא קני הא"י הבית בשכירות ואפ"ה ישראל הבעה"ב לא עבר בלא קיבל אחריות ומה שפי' רש"י שם על יצא זה שאינו מצוי בידך שהרי אותה זוית מסורה לא"י דהיינו שלא נאמר דכיון שהחמץ מונח בבית ישראל אע"ג דלא קיבל אחריות להוי כאחריות אלם כמו גבי חמירא דבני חילא והכא שהא"י הניח חמץ בבית ישראל ואם יאבד החמץ תובע הא"י לישראל להכי כתב רש"י שאותה זוית מסורה לא"י ולפ"ז נדחה דברי מקו"ח ואין ראי' משם כלל דהשוכר קונה הבית ועוד נראה דאפי' לפי' תוס' שם ד"ה יחד דאפי' בקיבל אחריות פטור דנראה לכאורה כדברי מקו"ח דבחמץ קונה השוכר הבית דפטור שם משום דהוי חמצו של א"י בביתו של א"י נראה לפענ"ד דאין ראיה משם ונוכל לומר דבעלמא אפילו לגבי חמץ לא מקרי בית השכור ביתו של שוכר ולא עבר השוכר אע"ג שמצוי בידו דבשלמא שם דהוי רק גזירת הכתוב דעובר באחריות משום לא ימצא אע"ג דאין החמץ שלו אבל עכ"פ בעינן מצוי ממש שחייב באחריות ומצוי בביתו אבל בייחד ביתו לא"י כיון שאין מצוי בידו ממש אינו חייב דהא באמת החמץ אינו שלו רק שקיבל אחריות שחייב מלא ימצא ובזה לא מקרי מצוי ומהני זה מה שייחד הבית לא"י שיפטור ישראל אבל זה לא נאמר שיתחייב השוכר שהוא ישראל לבער החמץ מבית השכור כיון דבאמת שכירות לא קני' וגם החמץ אינו שלו: שם מג"א ס"ק ג' על כו' וכ"מ בתוס'. עי' מחה"ש ולפענ"ד עדיין צ"ע דתוס' היו יכולים לומר יותר בפשיטות דהיאך נוכל לומר דלהכי צריך המשכיר בי"ד לבדוק מפני שצריך לבטל הא השוכר נמי צריך לבטל ואפשר שזה נכלל דאמר בגמ' או דילמא על השוכר לבדוק דאיסורא ברשותיה קאי ונראה עוד לפענ"ד דהא דכתב מג"א דהשוכר נמי מחוייב לבטל היינו למסקנא דפסקינן דהשוכר מחוייב לבדוק אבל לס"ד דגמ' דעל המשכיר לבדוק אין השוכר צריך לבטל ולפ"ז ניחא מה שמשמע ממג"א דדוקא דבאם שמסר לו המפתח חל י"ד דעל השוכר לבדוק דצריך נמי לבטל אבל בחל י"ד בשלא מסר המפתח לא כתב המג"א דשוכר צריך לבטל מפני שאין צריך נמי לבדוק דלא כמשמע במקו"ח דגם בכה"ג צריך השוכר לבטל ע"ש ס"ק ג': שם ס"ק ד' שואלו כו' בחזקת חמץ כו'. צ"ע דהא חבר שמת פירותיו בחזקת מתוקנים ואף בוודאי טבל משום דאמרי' בפסחים דף ט' ע"א דודאי מעשרי א"כ כיון דאמרי' שם דף ד' דהכל חברים אצל בדיקת חמץ א"כ נוכל לסמוך אחזקת בדוק אפילו בוודאי חמץ

כמו בחבר אצל טבל וצריך לומר כמ"ש תוס' שם ד"ה לאו משום דאין כ"כ מכשול אם לא יהיה בדוק לא סמכי' אחזקת בדוק:

שם ועמ"ש סי' תל"ו. ופי' מקו"ח דמג"א כתב בסי' תל"ו ס"ק ט"ז דהשוכר עובר בב"י וכיון דהספק נולד בדאורייתא דצריך לשאול לענין ביטול צריך נמי לבדוק דהספק נולד בדאורייתא כמ"ש הב"י בס"ס תל"ח עכ"ל וצ"ע דבסי' תל"ח כתב הרב"י כן בתחלת הסימן אבל לבסוף מסיק דאע"ג דהספק נולד בדאורייתא וצריך לבטל מספק אפ"ה לענין בדיקה הוי ספק דרבנן ואין צריך לבדוק ועמ"ש שם והרא"ש בפ"ק דפסחים דין ב' כתב ויראה שיכול לבטל והויא ספיקא דרבנן לענין בדיקה ומתוך דברי ר"י משמע אפילו אי חזקתו בדוק צריך לשאול ע"ש ומשמע מדברי הרא"ש שכתב דמשום דלא איפשט איבעי' לכן צריך שיבטל א"כ אם לא ביטל עד אחר זמן איסורו צריך לבדוק לדברי מג"א דשוכר עובר בבל יראה אבל מדברי הרמב"ם ומהפוסקים משמע דפסקינן חזקתו בדוק וצ"ע בצל"ח שכתוב שאפשטי' בגמ' חזקתו בדוק:

שם ס"ק ו' דצריך כו' וי"ל כו'. המקו"ח כתב דתירוץ מג"א דחוק דא"כ יתחייב כשיקלקל המזוזה ועוד דאסור ליטלו ומתרץ המקו"ח משום דמיירי בי"ד דעל המשכיר ליתן הממון וכשנותן השוכר בעד החיוב של המשכיר פרע חובו ומחויב להחזיר לו אבל במזוזה דאין חיוב על המשכיר רק מה שמטועהו והוצאת המצוה הוי מטעהו לשבח דניחא לאינש כו' וא"צ להחזיר לו עכ"ל וצ"ע דשם ביו"ד כתב הרב"י דדין זה דמזוזה למד הר"ר מנוח מפסחים דף ד' דניחא ליה לאינש כו' ע"ש ולדברי מקו"ח האיך יוכל לילף במזוזה מהכא דילמא הכא מיירי בי"ד דצריך המשכיר להחזיר לו הדמים אז אמרינן דניחא לאינש ליעבד מצוה בממוניה לשלם הממון לפי שעה ואחר כך מקבל הממון מהמשכיר אבל במזוזה דלא יוכל לתבוע ממשכיר דילמא לא ניחא ליה למעבד מצוה בממון דידיה ועוד קשי' על המקו"ח דהא הרמ"א כתב דצריך להחזיר הדמים בשביל שהתנה בהדיא ולדברי מקו"ח אינו חייב על שהתנה דהא מטעהו לשבח והחיוב על שהשכיר בי"ד ופורע חובו:

שם ס"ק ז' הואיל כו' והכא אפי' התנה כו'. צ"ע לפי' הר"ן בפסחים שם דא"א חזקתו בדוק מיירי הגמ' בלא התנה א"כ נשאר קושי' מג"א בכל דבר הדין כן וצריך לומר דלהר"ן אשמעינן הכא דאין צריך המשכיר להחזיר הדמים לשוכר כמ"ש הר"ן דלא יוכל השוכר לתבוע להמשכיר ובשאר דברים צריך להחזיר לו הדמים:

שם ס"ק ח' נאמנים כו' לענין טבילת כלים כו'. כתב מחה"ש והיינו דלא כתוס' פסחים דלהתוס' אפי' בדאורייתא נאמנים ע"ש וצ"ע דתוס' שם כתבו רק דנשים נאמנות

בדאורייתא אבל מקטנים לא מיירי תוס' אח"כ ראיתי בספר הגהות מר"ע שכתב שתוס' מיירי רק בנשים ובעבדים ולא בקטנים:

סימן תלח

מג"א ס"ק ג' תינוק כו' נאמן כו' כמ"ש ססי' תל"ז. פי' דקטן נאמן שבדק ע"ש ונראה דמג"א לשיטתיה שכתב בסוף סי' תל"ז חמץ איתחזק איסורא אבל לדעת המקו"ח שם דחמץ לא איתחזק איסורא אלא שהוא ספק המצוי א"כ בקטן נכנס וחמץ בידו דאיתחיק איסורא אין נאמן שאכלו ואין ראיה מבדיקת חמץ:

שם ט"ז ס"ק ד' כזית ואני אומר כו'. צע"ג שכתב משמי' דנפשי' והנה הרב"י בעצמו חזר מפירוש זה והרב"י מסיק משום הקושי' משני חצאי זיתים בצק שיכול לבטל ואין צריך לבדוק וכמו שכתב הט"ז ע"ש ולפענ"ד היה יכול הרב"י להביא ראי' מרא"ש ריש פסחים אות ב' שכתב נמי שיבטל והוי ספיקא דרבנן ע"ש והמקו"ח ס"ק ג' כתב לתרץ דעת הטור דבבעיות דלעיל בעכבר לבן נכנס וודאי הדין דאם לא ביטל דצריך לבדוק כיון דהספק נולד קודם ביטול וכל ספק הנולד בדאורייתא אף שע"י גלגול הוא דרבנן מחמירין בספיקו אבל בהנך בעיות חמץ בבור אם לא ביטלו שמבטלו עדיין ודיו דהא לא נולד הספק בדאורייתא דהא וודאי שצריך לבטל חמץ שלו בבור והספק הא אם מצות חכמים לבדוק בטרח' גדולה ע"ש הנה מ"ש דבספק נולד קודם ביטול הוי ספק בדיקה ע"י גלגול דמחמירין בספיקו נראה לפענ"ד דלמ"ש הש"ך ביו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס אות י"ט דבסי' קי"א באיסור שנפל לב' קדרות לא הוי ספק דרבנן ע"י גלגול דכיון דאפשר שאין כאן איסור כלל אזלינן לקולא ע"ש א"כ ה"נ בהנך איבעיות בעכבר נכנס דיש ספק אם יש חמץ בבית נמי לא הוי ספק דרבנן ע"י גלגול ואזלינן נמי לקולא ולכאורה הוא מוכרח לחלק כמ"ש הש"ך דשם בסעיף ז' גבי נאכל אחד מהם כו' דמתירין וכתב הש"ך בס"ק מ"ו מפני שכבר נתבטל מן התורה ולא אמרינן דהוי ספק דרבנן ע"י גלגול א"ו דשם מקילין משום שמא נאבד האיסור ואין כאן איסור כלל רק דמשם אין ראיה גמורה לש"ך דשם כבר נתבטל מדאורייתא ולולי דברי הש"ך היה נראה לחלק דבדבר חשוב אמרו רבנן כל היכא דבעי ביטול דאין מהני הביטול ולפ"ז אין חילוק אם הוא וודאי איסור או ספק איסור דהא הספק איסור נמי צריך ביטול ומשום דהוי דבר חשוב אמרו חכמים דלא מהני ביטול ולפ"ז לא דמי כלל לסי' קי"א דב' קדרות גם לא קשי' מנשפך עי' פ"מ שם עכ"פ מוכח מהש"ך דהיכא שיש ספק אם יש כאן איסור מקילין בספיקו דלא כמקו"ח דהא הכא נמי יש ספק אם יש חמץ בבית ועוד נראה לפענ"ד דכאן לא

שייך כלל ספק דרבנן ע"י גלגול דבשלמא בספק טרפה וכדומה דצריך להחמיר בספיקו וצריך ביטול בוודאי איסור וממילא תלוי הגזירה דרבנן בדאורייתא דלא יתבטל מדרבנן כמו בוודאי איסור אבל הכא הבדיקה אינה תלוי' בביטול דהא פעמים הרבה מבטל ואין צריך בדיקה כמו חמץ בבור וכמ"ש המקו"ח דבשביל טרחה לא הצריכו חכמים בדיקה אע"ג שהוא וודאי חמץ וכן בב' חצאי זיתים בצק בסי' תמ"ב וברא"ש פ"ק דפסחים דין ב' ובמקומות הרבה דצריך לבטל ואין צריך לבדוק א"כ ראינו שלא השוו חכמים גזירותם דבכל מקום שצריך ביטול צריך בדיקה א"כ ה"ה בעכבר נכנס דמספק צריך לבטל לא הטריחו חכמים בבדיקה וא"צ לבדוק:

סימן תלט

מג"א ס"ק ג' תלינן כו' ומ"מ קשה כו'. המקו"ח והגהות רע"א מתרצים דספק אכלתי' הוי ספק הרגיל עד דהיה ס"ד דבש"ס דמוציא אפילו מידי וודאי ע"ש וכן המנ"י כלל מ"ג ס"ק מ"ב כתב דספק אכלתי' עדיף משאר ספיקות ופ"מ ביו"ד סי' ק"י בש"ד ס"ק כ"ז הביאו ומפרש דספק אכלתי' הוי ספק הרגיל וקרוב לוודאי ע"ש אבל צ"ע על הגאונים מקו"ח והגהות רע"א שכתבו בפשיטות דגבי לחם ספק אכלתי' עדיף משאר ספיקות והרב"י בסי' זה כתב להיפך וז"ל ועי"ל דספק זה שמא אכלו עכבר כולו הוי רחוק קצת דאינו מצוי שיאכלנו כולו ע"ש וע"כ צריך לומר דמ"ש תוס' פסחים דף ט' ע"א ד"ה ואת"ל דספק אכלתי' עדיף היינו בבשר דהא תוס' שם קאי על מדורות הכושים אבל בלחם ספק אכלתי' גרע משאר ספיקות דבלחם משיירא כמו שמתרץ ר' זירא שם וכן כתב המל"מ בפרק ב' מהל' חמץ הלכה י"ג דספק אכלתי' הוי ספק גרוע ולפענ"ד אפשר לתרץ קושי' מג"א דהר"ן פרק גיד הנשה כתב שפירש לפנינו לא הוי קבוע דאורייתא ומדאורייתא לא מקרי קבוע רק כשהוא בעצמו לקח מן הקבוע ע"ש והש"ך ביו"ד סי' ק"י ס"ק כ"ו כתב להתיר במקום הפ"מ וכה"ג בפירש לפנינו בס"ס אע"ג דבעלמא לא מהני ס"ס כזו משום דהר"ן ויש פוסקים דפירש לפנינו אינו אלא דרבנן ע"ש א"כ הכא ה"נ דלא הוי קבוע רק משום שפירשה לפנינו כמ"ש תוס' דף ט' ע"ב ד"ה היינו ומג"א ס"ק א' ולכן מקילין בס"ס אע"ג שלא יודעו ב' הספיקות ביחד כיון דלהר"ן ויש פוסקים הוי רק קבוע דרבנן ומותר בחד ספק ואע"ג דרמ"א ביו"ד שם פוסק כהפוסקים דפי' לפנינו הוי קבוע דאורייתא אפ"ה מתיר הכא בס"ס אף על גב שלא נודעו ב' ספיקות ביחד דהא יש פוסקים שאין צריך שיודעו ב' ספיקות ביחד עי' ט"ז ביו"ד סי' ק"י ס"ק י"ד לכן מקיל רמ"א כאן בזה דהוי ס"ס ולסמוך נמי על הר"ן:

שם נודעו ב' הספיקות כו' וקשי' לי דכיון דהספק הראשון לא הוי עד אחר ו' שעות או שנתעלם מן העין הא התוס' בפסחים דף ט' ע"ב ד"ה היינו כתבו דלכך הוי קבוע שמיירי שנטל העכבר בפנינו וכמ"ש מג"א ס"ק א' וכיון דלא חשבי' לספק עד אחר שעה ו' א"כ לא נולד הספק פנינו ולא הוי קבוע:

שם ט"ז ס"ק ב' מיהו כו' דלא מהני בזה ס"ס כמו כו' צ"ע דגם להרמב"ם מהני ספיקא דרבנן שלא להצריך בדיקה רק בט' צבורין מחמיר הרמב"ם דהוי קבוע כמ"ש הרמב"ם והה"מ בפרק ב' מהלכות חמץ הלכה י"א ועיין בהרב"י שבכמה ספיקות הרמב"ם מקיל יותר מהטור וכמו דאיתא בסעיף ב': תמ השאגת ארי' סימן ע"ז כתב דבחמץ של אחרים וקיבל הנפקד אחריות לא מהני ביטול ובסוף הסימן מביא ראיה דבפסחים דף ו' אמרי' דלאחר איסורו אין ברשותו דאסור בהנאה ואין יכול לבטל וא"א בקיבל אחריות דהוי ליה בחמץ גורם לממון דיוכל לבטל הרי למאי דקי"ל כר"ש דחמץ לאחר הפסח שרי כל חמץ הוי גל"מ א"כ יוכל לבטל חמץ שלו מטעם שיש לו בגויה גל"מ עכ"ד ע"ש ולפענ"ד נראה דיש לחלק דנוכל לומר בישראל שקיבל מא"י באחריות דיוכל לבטל כיון דביטל האחריות דידיה וגוף החמץ אינו שלו אינו עובר וכמ"ש מג"א בס"ק א' דאם ישראל הפקידו אצל א"י אחר והא"י השני קיבל אחריות דאין הישראל עובר אבל בחמץ של ישראל כתב הרא"ש בפ"ק דפסחים דין ד' שישראל המפקיד אצל ישראל או אצל א"י וקיבל הנפקד אחריות דהמפקיד עובר דמשום דעיקר ממון של ישראל כדאיתא בסעיף ד' א"כ ש"מ דבחמץ שלו עובר אע"ג שאין באחריות דידיה ואין לו בגויה גל"מ א"כ שפיר אמרי' דהתורה אוקמי' בע"כ ברשותי' ולהכי בחמץ שלו אע"ג שיבטל הגל"מ מה שיש לו בחמץ דמותר לאחר הפסח לר"ש מ"מ עובר אע"ג שאין לו בגויה גל"מ ולפענ"ד יש ראי' לדברי הרא"ש דאע"ג דקיבל הנפקד אחריות אפ"ה המפקיד עובר דהא לר"י שחמץ לאחר הפסח אסור בהנאה ואין לישראל גל"מ בחמץ שלו אפ"ה עובר ואין לומר דלר"י דחמץ לאחר הפסח אסור מוכרחים אנחנו לומר דהתורה אוקמה ברשותיה אע"ג שאין לו בחמץ גל"מ אבל לכ"ש דחמץ לאחר הפסח מותר נוכל לומר דעובר בב"י משום דהוי ליה בגויה גל"מ והיכא דאין לו בגויה גל"מ כגון שהנפקד קיבל אחריות אין המפקיד עובר דזה אינו דהא בדף ה' ע"ב מרבינן מלא ימצא בחמץ של א"י וקיבל עליו אחריות וילפינן מלא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ע"ש וא"א דגם בחמץ של' ישראל אינו עובר אא"כ יש לו בגויה גל"מ א"כ ישראל וא"י שוים ובמאי אמרה תורה דעובר בחמץ שלו ואינו עובר בחמץ של א"י א"ו דההפרש הוא דבשלו עובר אע"ג שאין לו גל"מ ובגוף הדבר שכתב ש"א דלר"ש דאמרי' בפסחים דף כ"ט ע"ב

דהאוכל חמץ של הקדש בפסח א"א דבר הגל"מ כממון דמי חייב קרבן מעילה לר"ש דחמץ לאחר הפסח שרי א"כ ש"מ כל חמץ לר"ש הוי גל"מ וכיון דאמרי' בדף ה' משום דאלו נגנב דהוי גל"מ עובר בחמץ של אחרים ומכ"ש דעובר בחמץ שלו לר"ש משום דהוי ליה בגוי' גורם לממון ע"ש ולפענ"ד יש להשיב דהא דאמרי' בדף ה' דעובר באלו מיגנב משום גל"מ דהא נמי אי מיגנב בתוך הפסח וחייב בתשלומין נמצא בא הוא בתוך הפסח לידי חיוב תשלומין ע"י החמץ והוי גל"מ בתוך הפסח בזה מרבי' מלא ימצא דהוי כשלו אבל בחמץ שלו דהוי רק גל"מ במה שמותר לאחר הפסח אבל בתוך הפסח אין לו בחמץ שום גל"מ שאפילו לר"ש בזה נוכל לומר דאינו עובר ובדף כ"ט דחייב מעילה משום דהוי גל"מ דעכ"פ הוי ממון להקדש לאחר פסח אבל לענין לעבור בב"י משום גל"מ צריך להיות לו בגוי' גל"מ בתוך הפסח כמו באלו מיגנב דהוי כשלו בתוך הפסח:

שם קשי' לי ברא"ש פ"ק דפסחים דין ט' שכתב שעובר על חמץ אע"ג שאינו רואה משום דלא כתיב לא תראה אלא לא יראה משמע לא יהא לך חמץ במקום הראוי לראי' ע"ש ובדף ה' ע"ב יליף הגמ' מלא ימצא שבל יטמין החמץ במקום שלא יראנו ואדרבה משמע שם בגמ' דמבל יראה הוי משמע שיוכל להטמין במקום שלא יראנו כמו שפרש"י שם ומג"ש דשאור שאור יליף שעובר בכל מקום בב"י וב"י ובל יטמין:

שם בבאר הגולה בסעיף ד' דגורס אף המפקיד דנפקד נמי עובר כמו בס"א ולפענ"ד אפשר לחלק דלא דמי לס"א דהא אמרי' שלך אתה עובר ואי אתה עובר בשל אחרים א"כ בקיבל אחריות על חמץ של א"י דמרבי' מלא ימצא דעובר צריך לומר דהוי גזירת הכתוב דבכה"ג יוצא מרשות א"י ולא הוי חמץ של אחרים והוי חמץ שלו אבל ישראל המקבל פקדון מישראל וקיבל אחריות אינו יוצא מרשות ישראל המפקיד ע"י קבלת אחריות של הנפקד כמ"ש הרא"ש והפוסקים וכיון שאין יוצא מרשות המפקיד לא נכנס ברשות הנפקד: שם ט"ז ס"ק ד' ישראל כו' דגם בסתם הו"ל כביתו של א"י ול"ל יחד כו'. וצ"ע דהא בדף ו' אמרי' דלהכי צריך יחד לו בית שלא תהיה מצוי ביד ישראל אבל בנותן לו בית סתם אף שנקרא בית א"י מ"מ כיון שגם ישראל משתמש שם ג"כ הוי מצוי לישראל וכן פרש"י שם שאינו מצוי אות' זוית מסורה לא"י ומכ"ש להתוס' דמיירי בקיבל אחריות שוודאי צריך להיות אינו מצוי לישראל גם מה שכתב ט"ז דלמ"ד גל"מ כממון אין כאן חדוש צ"ע דהא בדף ו' אמרי' דהוי חדוש משום דכי אית' הדר בעיני' ועי' פרש"י שם אח"כ ראיתי שהרגיש בזה מקו"ח ושמחתי שכונתי לדעת הגאון ז"ל:

סימן תמא

הצל"ח מקשה על הרא"ש שכתב דאמרי' אליבא דאביי אא"ב למפרע גובה מש"ה מותר אע"ג דברשות דישראל קאי אלא שאין האחריות על ישראל וכ"ש לרבא דאמר לי' בהדי' קני מעכשיו עכ"ל הרא"ש ומקשה הצל"ח דהא למסקנא לרבא לא מהני מעכשיו לחוד כ"א בהרהינו וג"כ קשה דהא אליבא דאביי הוי ניחא ליה אפילו בבית ישראל ומ"ש הרא"ש דבמעכשיו לחוד ולא הרהינו לא גרע מחמץ א"י בבית ישראל ואחריות על ישראל דבר זה תמוה דא"כ לאביי למה ניחא אפילו הוא בבית ישראל וג"כ נימא דלא גרע עכ"ל ולפענ"ד נראה לתרץ דהא לכאורה קשה מנ"ל לרש"י ולפוסקים דצריך לרבא הרהינו דהא מעיקרא דמתרץ הגמ' לרבא דמיירי בהרהינו ופרש"י דקס"ד דבע"ח קונה משכון וכיון דפריך הגמ' ומוכיח דא"י אין קונה משכון ולהכי מתרץ הגמ' דאמר מעכשיו א"כ מהשתא נוכל לומר דלא צריך הרהינו וסגי במעכשיו לחוד לכן נראה לי דמה דרש"י ופוסקים פסקו גם למסקנא דצריך הרהינו משום דרבא סובר בדף ה' באלו מיגנב דבעי לשלומי דהוי כדידיה ועובר עליו מפני שחמץ יכול לבוא לרשותו א"כ ה"נ הכא אע"ג שהחמץ אינו באחריות ישראל מ"מ כיון שבידו לפדותו ויכול החמץ לבוא לרשותו דהוי כדידיה ולא גרע מחמירא דבני חילא דאמר רבא בדף ה' דעובר דהתם אין חמץ בעצמו יכול לבוא לרשותו רק חיוב תשלומין ע"י החמץ אפ"ה חשוב כדידיה מכ"ש הכא שבידו לפדותו שהחמץ בעצמו יכול לבוא לרשותו וזה הוא שמדייק הרא"ש וכתב דבלא הרהינו לא גרע מחמצו של א"י ברשות ישראל והאחריות של ישראל כלומר דוודאי מיירי דאין החמץ באחריות ישראל וכמו שכתב הרא"ש אליבא דאביי ואפ"ה עובר בלא הרהינו דכמו בחמץ של א"י והאחריות על ישראל משום דיכול לבוא לרשות ישראל ע"י האחריות שצריך לשלם אם נאבד החמץ ה"ה הכא שיכול לבוא לרשותו ע"י פדי' דעובר א"כ שפיר אמרי' דכיון דמה שעובר מפני שיכול לפדות מפני שיכול לבוא לרשותו כמו במקבל על חמצו של א"י אחריות וממילא כמו דמקבל אחריות על חמצו של א"י דאינו עובר אם מונח בבית הא"י כמ"ש מג"א בסי' ת"מ ס"ק א' א"כ הכא ה"נ עובר רק בלא הרהינו אבל בהרהינו אינו עובר ובאמת היה יכול הגמ' מיד דפריך ממתני' על רבא וס"ד דמיירי בלא הרהינו לפרוך דעובר דהוי כמקבל אחריות שיכול לבוא לרשותו ע"י פדי' רק שהגמ' מקשה עדיף דהוי לגמרי חמץ של ישראל:

שם מג"א ס"ק ג' ולא כו' בידו לפדותו כו'. ולולי דברי הר"ן נראה דהא דחייב משום דאי בעי מיתשיל היינו משום שיכול לבוא לרשותו וחייב כמו במקבל אחריות על חמץ של א"י כמו שכתבתי לעיל משום שיכול לבוא לרשותו ולהכי שם גבי חלה עובר משום דאי

בעי מתשיל שחלה מונח ברשותו אבל הכא דהחמץ מונח בבית א"י אינו עובר אע"ג דבידו לפדותו ונראה לפענ"ד דהא דנקט הר"ן בידו לפדותו בפסח דלכאורה דאפי' אם לא היה בידו לפדותו רק לאחר הפסח נמי עובר דהא הרב"י כתב בשם הר"ן דמיירי בהגיע זמן לאחר הפסח וצריך להיות הגיע זמן ולא פרעו אבל אם פרעו לאחר הפסח עובר למפרע וצריך לומר דאע"ג בפרעו לאחר הפסח עובר אבל משום דבידו לפרעו דחייב רק משום דמרבינן מלא ימצא כמו דאמר רבא בדף ה' באלו מיגנב והתם יכול לבוא לחיוב תשלומין ע"י החמץ בתוך הפסח ה"נ אינו עובר רק שבידו לפדותו בפסח וכמ"ש בסי' ת"מ וקצ"ע דהא אמרי' חזקה אין אדם פורע תוך זמנו וכיון דמיירי בהגיע זמנו לאחר פסח ולהכי אינו עובר משום שבידו לפדותו דחזקה דאינו משלם תוך זמנו ותירוצו של הר"ן נמי קצ"ע דמתרץ דהוי מחוסר ממונא דהא רבא בדף ה' סבר דעובר משום דאלו מיגנב והתם וודאי מחוסר גנב כדאמרינן בב"מ דף ל"ד ע"א מי יימר דמגנבא:

סימן תמב

הרב"י מקשה על רש"י פסחים דף מ"ג ע"א שכתב ר"נ ס"ל דנוקשה בעיני' חמיר מתערובות ובגמ' איתא דבה"ה מייתי נוקשה מתערובות ע"ש משמע דלפני הרב"י הגירסא הי' בגמ' ושמעי' לר"א דאוסר תערובות וה"ה נוקשה ולפנינו הגירסא כ"ש וכן נראה מתוס' ד"ה ואלו שהיו גורסי' וכ"ש וצ"ע דהא אי אפי' גרסינן ה"ה מ"מ מוכח דלר"נ נוקשה חמיר מתערובות דקאמר ע"כ לא קאמר ר"מ אלא נוקשה אבל תערובות לא א"כ ש"מ דנוקשה ותערובות לאו שוים הם ומ"ש הרב"י דלהכי מוכרח רש"י לפרש דר"נ סבר נוקשה חמור מתערובות משום דקשי' לרש"י מאי מייתי סייעתי' לר"י מברייתא דלא קתני נוקשה הא בברייתא דמיית' מיניה ר"נ קתני נמי תערובות ולא קתני נוקשה וקושי' זו הקשה נמי המהרש"א והצל"ח ולפענ"ד אפשר לתרץ דמברייתא דמייתי ר"נ קתני פלוגתא ר"א וחכמים א"כ ליכא סייעתא דנוכל לומר דנוקשה חמיר והא דלא קתני נוקשה דבנוקשה דחמיר גם חכמים מודים לר"א דעובר בלאו ורבוי' דמרבינן מכל מחמצת קאי רק על נוקשה אבל בברייתא זו דלא קתני הפלוגתא דחכמים שפיר מוכיח דאם עובר גם בנוקשה לר"א לתני בברייתא נמי נוקשה עוד צ"ע בהרב"י שכתב לתרץ דעת הטור דכל דיש לאו באכילתו עובר בב"י ולהכי לר"א דסובר דיש לאו באכילתו עובר בב"י ולרבנן דאין לאו באכילתו אין עובר בב"י ואח"ז כתב הרב"י שהטור סובר כתוס' דאלו עוברין אלו מתבערין ואין עובר בב"י כיון דיש רק לאו באכילתו ע"ש א"כ הדרא קושית הרב"י לדוכתיה כיון דלר"א נמי אינו עובר אפ"ה אסור להשהותו כיון שאסור

באכילה א"כ קשה דלרבנן נמי דאסרי באכילה אמאי מותר לשהותו עוד צ"ע בהרב"י שכתב להרמב"ם עובר בב"י על תערובות חמץ כגון כותח שיש כזית בא"פ כשאוכלו בעיני' ומאחר שיכול לבוא ע"י אכילתו למלקות עובר בב"י ע"ש דנראה שסותר דברי עצמו בכ"מ בפ"ד מהל' חמץ הל' ח' דכתב שם להרמב"ם דלענין ב"י לא בעי כזית בא"פ כלל ואפי' מעורב כזית חמץ בכמה זיתים עובר בב"י ע"ש ומה שמקשה הרב"י על הטור שכתב דלר"א דחמץ ע"י תערובות בלאו וה"ה נוקשה ובגמ' דף מ"ג ר"נ הוא דקאמר הכי אבל ר"י אמר דר"א לא קאמר רק תערובות אבל נוקשה לא ותני' כותי' דר"י ולפענ"ד נראה דלהכי כתב הטור כר"נ משום דסוגי' הגמ' מתישבת יותר דתוס' בד"ה מאן תנא ותימה לר"י כו' דילמא שאני חמץ בפסח ואור"י דהתם נמי כו' ותירוץ של תוס' דחוק גם קשה קושי' הצל"ח דגמ' פריך ור"א עירובו בלאו מנ"ל אמאי לא פריך נמי לר"מ נוקשה מנ"ל ונראה לפענ"ד לתרץ דבסוף סוגי' דמשרת פרש"י דיש טעם חמץ בכותח ורבנן דפליגי על ר"א בכותח ל"ל טעם כעיקר דאורייתא ע"ש ולפ"ז ר"מ דסובר בע"ז דף ס"ז ע"ב טעם כעיקר דאוריית' מגעולי נכרים אפילו טעם פגום לא צריך קרא לתערובות חמץ כיון דיש בו טעם חמץ לא גרע מכל איסורים שבתורה דטעם כעיקר דאורייתא וא"א דנוקשה חמור מתערובות לא צריך קרא גם לנוקשה ולא קשה קושי' תוס' דכמו דלא צריך קרא לענין נוקשה בפסח ה"ה דלא צריך קרא לנוקשה לענין תודה ולא קשה נמי קושי' הצל"ח דהא שפיר דלא פריך הגמ' לר"מ נוקשה מנ"ל דלא צריך קרא לנוקשה דכיון דנוקשה חמיר מתערובות שיש בו טעם וטעם כעיקר דאורייתא בכל האיסורים אבל לר"א פריך הגמ' דמשמע מדקאמר על עירובו בלאו שיש לאו בחמץ עצמו ועוד דמשמע דרק בחמץ חולק ר"א על החכמים אבל בשאר איסורים גם ר"א סובר טעם כעיקר לאו דאורייתא כמו שחכמים סוברים ולכן פריך הגמ' מנ"ל לר"א שיש לאו בחמץ וכל זה ניחא א"א כאוקימתא דר"נ דנוקשה חמיר מתערובות אבל לרב יהודה דתערובות חמיר מנוקשה א"כ אע"פ דר"מ סובר בע"ז שם טעם כעיקר דאורייתא אכתי לא שמעינן נוקשה דקיל מתערובות וצריך לומר דיליף נוקשה מכי כל אוכל חמץ ונשאר קושית תוס' מנ"ל גבי תודה דנוקשה אסור וגם נשאר קושי' הצל"ח אמאי לא פריך הגמ' לר"מ מנ"ל ונראה לפענ"ד דלמה שמתרץ הרב"י דעת הטור שכתב דהרמב"ם פוסק כר"א והרי"ף פסק כחכמים שר"א וחכמים מחולקים דאם אוכלים בטבול אין כזית בא"פ ואם אוכל בהלעטה יש כזית בא"פ כמו דאיתא בגמ' דף מ"ד ע"ש לא קשה קושי' תוס' דף מ"ב ע"א ד"ה ואלו כו' ואפילו באכילה לא מחייבי כו' ומה"ת בב"י ולפ"ז ניחא דלענין ב"י כתב הכ"מ הובא במג"א ס"ק א' דעובר אפילו מעורב בכמה זיתים וליכא כזית בא"פ דהא

כזית חמץ בביתו ולפ"ז לא צריך קרא לענין ב"י אבל על האכילה צריך קרא דעובר דבלא קרא ה"א דלא לחייב דבטבול ליכא כבא"פ ובהלעטה בטלה דעתו:

שם מג"א ס"ק א' המקו"ח כתב טעם הפלוגתא דהה"מ וי"א די"א ס"ל כמ"ש הר"ן דבטעמו וממשו יותר מכא"פ הוי חצי שעור וכיון דלא נתבטל חייב בב"י כיון דמצורף הוא ולהרמב"ם דאין איסור דאורייתא כשיש בתערובות יותר מכא"פ אלמא דנתבטל אפילו בב"י אינו עובר ע"ש וצ"ע דבפרק ד' מהל' חמץ כתב הה"מ וכ"מ די"א סוברים דגם הרמב"ם סובר דעובר בב"י אפילו מעורב בכמה זיתים וליכא כזית בכא"פ ע"ש וצ"ע במג"א שכתב דמב"מ אם נתבטל ברוב אין עובר בב"י משמע דאפילו אם יש בו כזית בא"פ דהא פשיטא דמב"מ בטל ברוב אע"ג שיש כזית בא"פ וכן כתב תוס' חולין דף צ"ט ע"א ד"ה רבא ועי' בהר"ן סוף פרק גיד הנשה דמחלק בא"מ ביש בו כזית בא"פ אבל מב"מ לעולם בטיל א"כ צ"ע מ"ש הטור בתערובת חמץ שנותנים לקיוהא שאין בו טעם עובר בב"י אם יש בו כזית בא"פ וכמ"ש מג"א בשם הטור ולפ"ז צ"ע דכיון דאין בו טעם בא"מ הוי כמו מב"מ דבטל מן התורה ולפ"ז אינו עובר בב"י אפי' ביש כזית בא"פ כמו שהדין במב"מ: שם כל שדעתו לעשות כו' משמע דבכותח אין נ"ט דהא מדמה כל שדעתו אע"ג שאין נ"ט לכותח אבל רש"י בפסחים דף מ"ד ע"א סוף סוגיא דמשרת כתב דרבנן דפליגי בכותח ל"ל טעם כעיקר דאורייתא א"כ משמע דבכותח אית ביה טעם:

שם ס"ק ז' אסור כו' מפת שעיפשה. וכתב מקו"ח והוא תמוה מאד דהא שם בנפסל מכלב מיירי ונראה דט"ס וצ"ל מנוקשה פי' מנוקשה ע"י תערובות ובספר הגהות רע"א הביאו ע"ש ואני תמה על תמיהתו דהא בפת שעיפשה דצריך שנפסל מאכילת כלב היינו משום דראוי לחמץ בו עיסות כמ"ש מג"א ס"ק י"ד בשם הר"ן ומקו"ח בס"ק ב' הביאו אבל אם לא היה ראוי לחמץ עיסות אחרות הי' די שנפסל מאוכל אדם כמ"ש המקו"ח שם א"כ הכא בתריאק"ה שבוודאי אין ראוי לחמץ בו עיסות אחרות דהא אין בו רק תערובת חמץ ולכן די בנפסל מאוכל אדם בלבד:

שם ס"ק ט' אם כו' אבל הטור כו'. וכתב מחה"ש שהאחרונים תמהו על הטור שסותר א"ע דביו"ד סי' פ"ז משמע דדבר המעמיד בטל ככל האסורים עכ"ל ואני תמה על תמיהתם דהא שם ביו"ד סי' פ"ז מיירי הטור לענין בב"ח ובזה ליכא דפליג על הטור וכ"ע סוברים דבבשר בחלב מעמיד בטל אבל במעמיד איסור בוודאי גם הטור סובר דמעמיד לא בטל כמ"ש הרב"י ביו"ד שם והש"ך בס"ק ל"ה שיש חילוק בין בשר בחלב למעמיד איסור ע"ש וביו"ד סי' קכ"ג משמע בהדי' בטור דסובר דמעמיד לא בטיל באיסור שכתב שם והמחמיץ בהן תוך זמן איסורו כל העיסה אסור בהנאה ע"ש ומחמץ אוסר משום מעמיד

כמ"ש מקו"ח ס"ק ו' גם צ"ע בט"ז ס"ק ד' שמקשה מיו"ד סי' פ"ז דמעמיד בטל בס' ע"ש וכונת הט"ז כיון דחמץ קודם פסח היתר דומה לבב"ח ולפענ"ד לא דמי דבב"ח דרק דרך בישול אסרה תורה וצריך להיות טעם כמ"ש הפוסקים שם ולכן המעמיד בטל דהא דמה שמעמיד לא בטיל בשאר איסורים משום דהוי בעין כמ"ש הטור והרב"י ביו"ד סי' פ"ז בשם הרשב"א אבל בבב"ח אפילו בשר בעין בחלב אם לא נתבשל ונתן טעם אין אסור מדאורייתא אבל בחמץ כיון דהמעמיד הוא בעין שפיר דלא בטיל אח"כ ראיתי שמקו"ח כתב שט"ז כוון כן בתירוצו ע"ש:

שם הו"ל זוז"ג ושרי כו'. וכתב מקו"ח מאד תמוה לי דהא בהחמיצו בשמרי דבש ודבש הראשון נתחמץ בשמרי שכר וזה היה רביעי דצריך לבערו ואם נאמר דזו"ז גורם מותר מה"ת יהיה אסור הא קי"ל דאין המחמץ מחמץ אלא לפי חשבון תמורה י"ב מטעם זוז"ג ומחמץ ג"כ הוא מטעם מעמיד ומתרץ כיון דהשמרים הן מעמיד הוי כאלו אוכל השמרים בעין ובשמרים ניכר פעולת השמרים הראשונים שהיה מכח השמרים של חמץ עכ"ל ותירוצו צ"ע דבתמורה דף י"ב ע"א במתניתין אין המחומץ פי' רש"י עיסה של חולין שנתחמצה בשאור של תרומה אסור ואם נפל מאותה עיסה לתוך עיסה אחרת של חולין אם נפל שיעור גדול כ"כ שהיה בו משאור של תרומה כדי לחמץ אסור ואם לא נפל כ"כ מותר ע"ש והא התם השאור של תרומה שהחמיץ עיסה ראשונה הוי כמו שמרים דהכא שהחמיצו דבש הראשון וכיון דאמרי' שם דצריך שיהא בעיסה אחרת שיעור גדול כ"כ שיוכל להחמיץ עיסה שניה א"כ ה"נ בשמרים יאמר כן ולפענ"ד נראה לתרץ קושיתו דהר"ן בסוף פרק כל הבשר בסוגי' דאפשר לסוחטו כתב דאין אומרים חתיכה נעשית נבילה בשאר איסורים אלא בדברים המתבשלים דומי' דבב"ח ומ"ה מדומע ומחומץ שאינו דרך בישול לא אמרינן ביה חתיכה נעשית נבילה ע"ש ולפ"ז נוכל לומר דמה שאסר רמב"ן מה שבישל רביעי או חמישי מפני שהדבש הראשון נעשה נבילה ונעשה כולו חמץ אבל בתמורה שם בחמץ עיסה בשאור של תרומה שלא הוי דרך בישול לא נעשה העיסה נבילה דלהוי ככולה תרומה ולכן אין מחמץ אלא לפי חשבון ולפ"ז שפיר אמרי' דהשמרים לא הוי זוז"ג דהא השמרים בבישול נעשים נבילה והוי ככולו חמץ ועי' בפ"מ ביו"ד סי' צ"ח בש"ד ס"ק ל"ב שמסופק דהא דפסקי' ברמ"א שם בדבר דעביד לטעמי' דלא בטיל דוק' באיסור מחמת עצמו אם בשמים של היתר בלועים מבשמים של איסור ונעשים נבילה אם אין בבלוע כדי לתבל רק עם הבשמים של היתר:

שם ס"ק י"ד שאינו כו' הל"ל מותר באכילה כו'. צ"ע בדברי הרא"ש שם שמתחלה כתב דאע"ג שנפסל לאכול לכלב אסור לאכלו דאע"פ דבטלה דעתו מ"מ כיון דאיהו קאכיל

ליה אסור כמ"ש מג"א ס"ק ט"ו דאחשבי' ולכן אע"ג דמותר בהנאה אסור באכילה ואח"כ כתב הרא"ש ועוד דלא קאמרי חרכו כו' מותר באכילתו לאחר זמנו אלא בהנאה קאמר דלאו אורחי', לאכול פת חרוך כל צרכו משמע דאכילה והנאה שוים הם רק דגמ' לא נקט אכילה משום דאין ראוי לאכילה א"כ למה כתב הרא"ש בחרוך עד שנפסל מאכילת כלב שאסור לאכלו ואפשר דסבר דכיון דאכיל מראה כאלו אינו חרוך כל צרכו וצ"ע ועוד צ"ע האיך ס"ד די"א להתיר מורי"ס שראוי לאכילה קצת הא בעינן שנפסל מאכילת כלב כמ"ש תוס' דף כ"א ע"ב ד"ה חרכו דמדמי ליה לפת שעיפשה דבעינן יופסל מאכילת כלב ואין לומר דהי"א סוברים דההיא ברייתא דפת שעיפשה מיירי בתוך הפסח אבל בחרכו קודם זמנו אין צריך שיופסל מאכילת כלב דזה אינו דהא בההיא ברייתא דפת שעיפשה קתני דאם הכלב יכול לאוכלה דנשרפת עם הטמאה והיינו בזמן ביעור חמץ בע"פ: שם סעיף ב' כתב המקו"ח משמע דבשלא נפסל רק מאוכל אדם אסור מדאורייתא ומקשה דא"כ בפסחים דף כ"ד אמאי לא אמר דהכל מודים בחמץ דאסור שלא כדרך אכילתן ומה שמתרץ הר"ן על קושייתו דהא נט"ל מותר בפסח ומתרץ הר"ן דאסור מטעם שראוי לחמץ בו עיסות אחרות לא יוכל לתרץ על הקושיא זו כיון דלא אכל כדרך אכילתו פטור מקרא דלא יאכל משמע דרך אכילה דוק' ע"ש ולא זכיתי להבין דלפענ"ד לא קשה מידי דהא הר"ן מתרץ וז"ל דהכא שאני מפני שראוי לחמץ בה כמה עיסות אחרות והכי איתא בגמ' דהא שאור לא חזי לאכילה ואפ"ה אסרי' רחמנא מהאי טעמא עכ"ל הר"ן הובא בהרב"י ולפ"ז ניחא דלא אמר בפסחים כ"ד דהכל מודים בחמץ שלא בעי כדרך אכילתן דבחמץ בעי וודאי כדרך אכילתן אבל על שאור חייב אע"ג דלא חזי לאכילה כדאיתא בביצה דף ז' ע"ב דשאור אין ראוי לאכילה וחייב על אכילתו והפת שעיפשה כיון שראוי לחמץ בו עיסה נפק מתורת חמץ ונעשה שאור שחייב באכילתו אע"ג שאין שאין ראוי לאכילה ולא קשה נמי דאמאי לא אמר בפסחים דף כ"ד הכל מודים בשאור דחייב שכד"א דאם כן קשה נמי אמאי לא אמר הגמ' דהכל מודים על דברים המאוסים כנמלים זבובים ויתושים דאיתא ביו"ד סי' ק"ד וסי' ק"ז שנפשו של אדם קצה בהם וחייב על האכילה אע"ג שהוא שלא כד"א וכמו דאמרי' נמי בגיד עץ הוא והתורה אסרתו א"ו צריך לומר דבגמ' דף כ"ד לא אמר רק בכלאי כרם ובב"ח וכיוצא שהם ראוין לאכילה וס"ד שתורה לא חייב בהם רק כדרך אכילתו כמו בכל האיסורים וצריך הגמ' לומר דחייב בהם נמי שלא כד"א אבל בהאיסורים הפגמים שאינם ראוים לאכילה לא צריך לאשמעי' דהא כל חיוב אכילתם הוא רק שלא כד"א א"כ ה"נ שאור דאין ראוי לאכילה עיקר חיובו הוא כך ופשיטא שחייב שלכד"א ולא צריך הגמ' להשמיענו:

שם סעיף ה' צ"ע למאי צריך הש"ע לפסוק שמחויב לבער שכר שעורים והא דהטור כתב כן הוא לדעת הרי"ף והרא"ש דסברי דשכר המדי שרי משום דעיקרו מתמרים ואין בו רק מעט שעורים לכן כתב דשכר דעיקרו משעורים מודים הרי"ף והרא"ש דצריך לבערו אבל הש"ע שפסק בסעיף א' כדעת הרמב"ם דאפילו שכר המדי חייב לבערו לא היה צריך לכתוב דצריך לבער שכר שעיקרו משעורים דפשיטא דהא חייב עליו כרת כמ"ש הח"י וצ"ע על מחה"ש שכתב בס"ק ח' על שכר שעורים דטכ"ע דאורייתא אפילו ליכא כזית בכדי אכילת פרס ע"ש והרב"י כתב דיש בו הרבה יותר מכדי אכילת פרס:

סימן תמג

מג"א ס"ק ב' ב' שעות כו' האיך יפסיקו לאכילה כו'. ואפשר לתרץ דבברכות דף י"ז ע"ב דמי שמתו מוטל לפניו וכן המשמר את המת אפי' אינו מתו פטור מק"ש ומותר לאכול וכדאיתא בסי' ע"א וא"כ ניחא דאין מפסיקין לק"ש דהא פטורין מק"ש ומפסיקין לאכילה דהא מותרין באכילה:

שם ס"ק ג' כתב בספר הגהות רע"א שאם מכר חמץ לא"י אחר שנאסר בהנאה דאין מכירתו מכירה ע"ש ולפענ"ד מוכח דהמוכר איסורי הנאה דמכירתו מכירה דבקדושין דף י"ו ע"ב במתניתין דמכרן לאיסורי הנאה וקידש בדמיהן מקודשת וכתב הרא"ש וא"ת והא הני זוזי לאו דידיה שצריך להחזיר הדמים כיון שמכר לו איסורי הנאה וי"ל דמיירי במכר לא"י או לישראל והכיר בהו דהוי מעות מתנה עכ"ל א"כ מוכח בהדי' דהמוכר לא"י הוי מכירתו מכירה דאל"כ אכתי קשה הא מעות לאו דידיה הוא וכן מוכח נמי כן ממאי דאמרי' בקדושין דף נ"ח ע"א ובע"ז דף נ"ד דע"ז ושביעית תופסין דמים וא"א דאין מכירתו מכירה א"כ הדמים לא חליפי ע"ז נינהו א"ו מוכח דהיכא דמוכר לא"י דלא הוי מקח טעות דמכירתו מכירה שם ס"ק ד' יעכבנו כו' ימצא בריוח כו'. המקו"ח מקשה דבחו"מ סי' רצ"ב איתא דאפילו יודע בוודאי שיאנס מ"מ אסור למכרו משמע שקודם שהתחיל האונס אסור למכרו עכ"ל והנה זה שאסור למכור ביודע שיאנס כתב הה"מ בפ"ז מהל' שאלה שהרמב"ם למד זאת מפסחים דף י"ג ממעשה דיוחנן חקוקאה שרבי אמר שימתין עד שעה ה' וכ"ש הוא שבחמץ ההפסד ברור עכ"ל ולכאורה קשה דהא בחמץ אין שעת האונס עד שעה ו' שנאסר בהנאה ורבי התיר למכור בשעה ה' קודם שעת האונס וצ"ל דכיון דלא התיר רבי למכור בשעה ד' שמותר גם לישראל ובשעה ה' ההפסד ברור דאין ראוי רק לא"י עוד נראה דמה דמותר למכור בשעה ה' משום דעיקר קפידא במה שאין רשאי למכור דדילמא יבוא בעליו ויאכלנו כמ"ש רש"י שם ובשעה ה'

אסור באכילה לבעליו א"כ למד הרמב"ם דינו במה שאין רשאי למכור בשעה ד' אבל צ"ע דבפסחים שם מוקי רב יוסף דרבי סבר כר"מ דמותר לאכול בשעה ה' ואפ"ה התיר רבי למכור בשעה ה' קודם שהתחיל האונס בשעה ו' וצ"ל כיון דפסקי' כר"י דבשעה ה' אסור לאכול א"כ מסתמא רבי נמי סבר כר"י ומדלא התיר למכור בשעה ד' ש"מ דאסור למכור קודם שהתחיל האונס וצ"ע ברש"י בפסחים שם ד"ה לא לישראל וכר"מ כו' לא משכחת ישראל כו' ע"ש דלמה כתב ישראל דהא בשעה ו' לא"י נמי לא ימכור דאסור בהנאה:

שם ט"ז ס"ק ד' ימכרנו כו' דהגוף שלו כו'. וכתב מקו"ח וקשה דבפסחים דף ל"א אמרי' דא"י מישראל לא קני משכון משמע דאי הוי קני הא"י למשכון לא עובר הישראל אף שהגוף שלו ונראה לישב דרש"י במתניתין מוקי בהרהינו דכיון דמטא זמנא ולא פרעי' איגלאי מילתא למפרע דמשעה שהרהינו הוי דידי' ובש"ס אמר הטעם דבהרהינו דקני מדר"י אלמא דעיקר קנין משכון דקני ליה להיות למפרע גובה ולפ"ז א"ש דבפסחים מיירי שגבאו לבסוף לכן אי הוי א"י מישראל קני משכון הוי למפרע גובה ואינו עובר כמו לאביי משא"כ בישראל לישראל דהחמץ נאסר בהנאה ואינו גובה לבסוף וודאי דהלוה עובר דהגוף שלו עכ"ל ולפענ"ד דבריו תמוהים דמ"ש ראי' מרש"י במתניתין לאו ראי' היא דהא במתניתין מיירי בא"י שהלוה לישראל וא"י מישראל בוודאי לא קני משכון א"ו דרש"י מיירי כמסקנת הגמ' דמיירי שאמר מעכשיו ומה שלא פי' רש"י דאיירי במעכשיו משום דלאביי דסבר למפרע הוא גובה לא צריך מעכשיו ולכך סתם רש"י דסובר רש"י דגם לאביי צריך הרהינו דאל"כ הוי חמצו של א"י ברשות ישראל והאחריות על הישראל כמ"ש מג"א בסי' תמ"א ס"ק א' ועי' מ"ש שם ובזה מתורץ קושי' הצל"ח על רש"י ע"ש ומ"ש מקו"ח דא"א דב"ח קונה משכון היינו רק בגבאו לבסוף מטעם דלמפרע גובה זה נסתר מתוס' שם ד"ה אלא כו' שכתב להיפך ומפרש ריב"א דהשתא כי מוקי פלוגתא בדר' יצחק מיירי שלא בא ישראל לידי גבי' שפדאו א"י לבסוף דלא שייך השתא פלוגתא דאביי ורבא כלל כו' ובסיפא ד"ה עובר דלא קני לי' א"י לכ"ע והרי הוא ברשות ישראל ע"ש ולפענ"ד נראה לתרץ קושי' מקו"ח על הט"ז ע"פ דברי צל"ח בפסחים דף ה' ע"ב שכתב בישראל המפקיד חמץ אצל ישראל וקיבל הנפקד אחריות תיכף כשהגיע ע"פ ו' שעות שנאסר החמץ בהנאה פסק האחריות מעל החמץ הזה ודומה כמו שהתנה שאינו מקבל אחריות רק עד חצות היום אבל המקבל פקדון מא"י באחריות לא פסק האחריות אפילו בפסח דהא חמץ של הא"י אין אסור על הא"י כי הא"י אינו מצווה על חמץ ואפילו בפסח ממונו של א"י הוא והנפקד חייב עליו באחריות עכ"ל וכן כתב הגהות רע"א בסי' ת"מ ע"ש ולפ"ז א"ש דבפסחים דף ל"א אי הוי אמרי' דא"י מישראל קני משכון לא היה

הישראל עובר דלגבי הא"י גם בפסח הוי המשכון של חמץ ככל המשכונות דעלמא וכ"כ תוס' דף ל"א ע"ב ד"ה בדר' יצחק דלכך אין משמט במשכנו בשעת הלואה דמקרי של אחיך בידך ולכן שפיר אמרי' דאי א"י קונה משכון אע"ג שהגוף של ישראל אינו עובר אבל בנידון שכתב הט"ז בישראל המלוה לישראל אע"ג שהמלוה קונה המשכון מ"מ כשיגיע ע"פ בחצות היום שהחמץ נאסר בהנאה ואינו שוה כלום אין נקרא משכון כלל והוי כאלו התנה מיד שיקבל המשכון רק עד חצות היום בע"פ וא"כ כיון שגוף החמץ של ישראל אוקמ' התורה בע"כ ברשותי' שעובר עליו בב"י כיון שכבר יצא מתורת משכון מרשות מלוה והא דאמרינן בפסחים שם דאי ישראל מא"י קני משכון דעובר דאע"ג שנאסר בהנאה על ישראל דהתם שאני כיון שהמשכון שוה אצל הא"י שמותר לא"י א"כ הישראל בטוח במעותיו ע"י המשכון אבל מישראל לישראל דלשניהם אין שוה המשכון כלום פסק שעבוד המשכון לגמרי:

סימן תמד

צ"ע ברש"י פסחים דף י"ג ע"א בד"ה מזון ב' סעודות ולא שלש כו' וע"פ אסור לאכול מן המנחה ולמעלה עכ"ל וצ"ע דהא אפילו הוי מותר לאכול מן המנחה ולמעלה לא היה לאכול רק מצה עשירה כמ"ש הטור ותוס' ורא"ש ריש ערבי פסחים אבל חמץ מד' שעות אסור ובהגיע זמן המנחה אחר חצות אסור לאכול חמץ א"כ אפילו היה מותר לאכול מן המנחה ולמעלה לא היה יכול לשייר רק ב' סעודות חמץ עוד קשי' לי לדעת הרא"ש והר"ן והרז"ה הובא בהרב"י בסי' תע"א דמותר לאכול מצה בע"פ עד זמן איסור חמץ למה צריך לשייר ב' סעודות חמץ הא יכול לאכול מצה בערב ובשחרית וכן קשה למ"ש ח"י בסי' תע"א ס"ק ז' דבליל י"ד מותר לאכול מצה לכ"ע דלשיירי רק סעודה אחת של חמץ לסעודת שחרית ובליל שבת יאכל מצה:

שם סעי' ה' אם כו' ויכפה עליו כלי. ומקשה בספר הגהות רע"א אמאי נתיר בכפיית כלי הא יכול לזרוק לחוץ או לבה"כ ושאני ביו"ט דאסור בטלטול וכן מקשה המקו"ח ותירץ דא"א להוציאו מביתו לבערו כגון בעיר שאינה מעורבת ע"ש ותמהני על הגאונים שהשמיטו דברי מג"א בסי' תמ"ו סס"ק ג' שכתב בשם הרב"י בשם הריב"ש דדבר האסור באכילה אסור לטלטל ולכך כתב הרמב"ם וכופה עליו כלי והמג"א חולק וכתב דגבי חמץ דדעתי' למישדי' לכלבים בשעה ה' מותר בטלטול והרמב"ם מיירי דליכא א"י או כלב ובסי' ש"ח ס"ק נ"ד כתב המג"א דדבר הראוי לכלבים מותר בטלטול דוקא בכלבים

מצויים אבל באין כלב מצוי אסור בטלטול ע"ש ובמחה"ש א"כ הכא דמיירי שאין לו א"י לקבל ממנו כמ"ש הט"ז ס"ק ו' אסור בטלטול וצריך דוקא כפיית כלי:

שם מג"א ס"ק ט' סעודת כו' וכ"ש בע"ש כו'. ולפענ"ד נראה דלמה שכתב מג"א בסי' תרל"ט ס"ק י"ב דמצה עשירה אין משביע כ"כ ולהכי מותר סעודת אירוסין בע"פ דהא לאחר איסור חמץ אין יכול לאכול רק מצה עשירה דאין משביע כ"כ אבל בע"ש דאוכל פת אסור דמשביע או נוכל לומר דמצה עשירה אין שכיח כ"כ כמ"ש הרב"י דלכך אין אוכלין בשבת שחל בע"פ דאין ספק ביד כל אדם לעשות מצה עשירה ע"ש ומש"ה מותר לעשות סעודת אירוסין דלא חיישי' שיאכל הרבה מצה עשירה אבל בע"ש חיישי' שיאכל הרבה פת ולדעת רמ"א דאין אוכלין מצה עשירה וודאי ניחא דמותר בע"פ סעודת אירוסין דשאר מאכלים אין משביעים כ"כ כמו פת ובע"ש חיישי' שיאכל פת דמשביע:

שם דלא כב"י כו'. צ"ע דהא לענין דינא אין מחלוקת בין הרב"י ובין הב"ח דגם להרב"י סעודה שני' בלא סבלונות אסור משום דבהא פסקי' כר' יהודה וביש סבלונות מותר סעודה שני' דבזה פסקי' כר' יוסי ע' בהרב"י ולדעת הב"ח לא משכחת סעודה שני' בלא סבלונות א"כ לכ"ע סעודה שני' בסבלונות מותר ובלא"ה אסור:

שם ס"ק י' בבית כו' פ"ק דמ"ק כו'. צ"ע בתוס' שם מ"ק דף ט' ע"ב ד"ה כאן כו' שכתבו בהפסק דתפלה וק"ש אין מפסיקין לר"ש בן יוחי ע"ש ובמהרש"א וצ"ע דבשבת דף י"א ע"א אית' בהדי' דמה דתני' במתני' שם מפסיקין לק"ש ואין מפסיקין לתפלה כגון ר"ש בן יוחי שמפסיק מתורתו לק"ש ואין מפסיק לתפלה ע"ש:

שם ס"ק י"א יבטלו כו' שכל שעתא כו'. המח"ש תמה דגם מילה אפילו שלא בזמנו כל שעתא עובר ע"ש ולפענ"ד אפשר, לתרץ קצת דגבי מילה אע"ג דזריזים מלים בבוקר מ"מ אם מל בסוף יום השמיני לא עבר כלום וכן במילה שלא בזמנ' דאע"ג דמוזהר למול מ"מ אם עברו איזה ימים ולא מל ומל לבסוף אינו עובר כלום ועי' בתוס' שבת דף קל"א ע"א ד"ה ושוין כו' דמסתברא במילה אם עבר זמנה לא בטלה שאותה מילה שהוא עושה בשמיני עושה בתשיעי ע"ש אבל תשביתו בפסחים דף ה' ע"א רבא אמר מהכא לא תשחט כו' וזמן שחיטה ותוס' ד"ה זמן כו' סברה הוא שבזמן שחיטה הזהיר על השבתה ע"ש א"כ נוכל לומר דלכך תלה התורה השבתה בזמן השחיטה דמיד כשהגיע זמן השחיטה עובר על מ"ע דתשביתו אע"ג שמשבית אח"כ כמו שעובר בשוחט הפסח על החמץ על הלאו דלא תשחט כך עובר בזמן השחיטה על מ"ע דתשביתו:

סימן תמה

בפסחים דף י"ב ע"ב אר"י אימתי כו' ופי' רש"י בשש וטורח זה למה ומקשה הצל"ח מה הוצרך להביא הברייתא דבלא"ה יכול להקשות יאכל כל חמש ובשעה ו' ילקט עצים ע"ש ולפענ"ד שרש"י נשמר מקושי' זו שפי' בד"ה ורבא אבל עכשיו דתלי לי' רמי אנפשי' ומדכר ללקט ע"ש דבשש דאסור גם בהנאה כמו בפסח לא רמי אנפשי' דלכך אסרו כדי ללקט דסובר דאיסור מתחיל מזמן ו' או כמו שהוא האמת שאסור כדי שלא יטעה לאכול או להנות לאחר שעה ו' אבל בחמץ בשעה ה' דאסור באכילה ולא בהנאה אז רמי אנפשי' מה נשתנה שעה זו לאסור רק באכילה ורמי נפשי' ללקט לכך פי' רש"י דתלי ליה: שם בפסחים דף כ"ז ע"ב לא מצא עצים לשרפו כו' דלכאורה קשה מאי מקשים חכמים על ר"י והתורה אמרה תשביתו בכל דבר הא ר"י יליף מנותר דתשביתו היינו דוקא שריפה ועוד קשה קושי' הצל"ח אמאי לא מקשים חכמים מבל יראה ועוד קשה על רש"י דף י"ב ע"ב דלאחר שש השבתתו בכל דבר דכיון דר"י יליף מנותר א"כ מסתבר יותר לומר דלאחר איסורו בשריפה כמו נותר כמו שמקשים תוס' שם ונראה לפענ"ד לתרץ דבדף ד' ע"ב פרש"י בד"ה בביטול דכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו והשבתה בלב היא השבתה עכ"ל ותוס' שם מקשים על רש"י דתשביתו מאך חלק הוא מו' שעות ולמעלה ואז אינו מועיל ביטול ע"ש א"כ צ"ל לרש"י דהא דכתב דביטול מוכח מתשביתו היינו לר"ש או לר"י הגלילי דחמץ מותר בהנאה בע"פ אחר חצות אבל לר' יהודה דחמץ אסור בהנאה לאחר שש ותשביתו מיירי לאחר שש דתשביתו לאו היינו ביטול דהא אין ברשותו לבטל כמ"ש תוס' ולר"י צריך לומר דתשביתו אתי דלאחר שש יכול להשבית בכל דבר דמדלא כתיב תבערו ובזה מתורץ כל הקושיות שהבאתי וק"ל:

שם מג"א ס"ק א' שורפו כו' ותימה על הרמב"ם כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דשאגת אריי סי' פ"ג כתב דלענין ב"י וב"י מודה ר"י דהשבתתו בכל דבר רק דמ"ע דתשביתו אינו מקיים אלא בשריפה ע"ש א"כ לא דמי חמץ לשאר הנשרפין דבשאר הנשרפים אין מצוה בהם רק שריפה אבל גבי חמץ דאם אין לו עצים לשרפו צריך להשביתו בכל דבר כדי שלא יעבור בב"י א"כ הוי חמץ גם מנקברים אפי' לר"י ואם שורפו לחמץ מקיים בזה מצות נקברים שלא יעבור בב"י ומצות שריפה לקיים מ"ע דתשביתו ולכן אפרו אסור כמו הנקברים:

שם וקובר הפחמין. וכתב המקו"ח דאין צריך לקבור הפחמין כששורף אחר שש קודם הלילה דב"י אין עובר אפחמין ומותר לשהותם עד אחר פסח ע"ש ולא הבינותי דמג"א כתב בסי' תמ"ב ס"ק ג' דאם נתעפש ונסרח אחר זמן איסורו חייב לבער וכן למ"ש תוס'

בתמורה דף ל"ג ע"ב ד"ה הנשרפין כו' הנקברין משוך איסורייהו לעולם ולכך אפרן אסור ופשיטא דהנקברין עגלה ערופה ושור הנסקל כו' המנויין במתניתין בתמורה שם לאחר שנעשים אפר לא מקרי שור ועגל ואפ"ה אסור א"כ ה"ה הכא כיון דהחמץ הוי מהנקברין אם שורף לאחר זמן איסורו הוי האפר כחמץ עצמו וצריך לקיים מצות תשביתו באפר ואפילו מדאורייתא דבתמורה שם משמע דאפר הנקברין מדאורייתא אסור ואפשר דאפילו לענין ב"י נמי אמרי' דעובר אם נשרף אחר שש ואע"ג דב"י אין עובר עד הלילה ואז כבר נשרף דכיון דהוי על האפר שם חמץ לענין תשביתו הוי נמי שם חמץ לענין ב"י ול"ד לחרכו קודם זמנו בפסחים דף כ"א ע"ב דהתם כשבא זמן האיסור כבר חרכו אבל הכא דחרכו לאחר ו' דע"כ חל שם חמץ עליו לענין תשביתו הוי נמי חמץ לענין ב"י:

שם ס"ק ה' אסורים כו' וה"ה בחמץ כו'. ולפ"ז בע"פ מו' שעות ולמעלה דבטיל בס' ה"ה דמותר הפת וכן כתב המקו"ח וצ"ע דהרמב"ם בפ"ג מהל' חמץ הלכה י"א אוסר הפת נמי מו' שעות ולמעלה וצ"ע בהרב"י שתמה על הטור שכתב שהרמב"ם כתב סתם ותמה הרב"י דהלא מבואר בהרמב"ם שכתבתי ולפענ"ד כוונת הטור דהרמב"ם כתב סתם שלא מוכח ברמב"ם שאוסר באין אבוקה כנגדו והכ"מ כתב שם דהרמב"ם מיירי באבוקה כנגדו:

שם ט"ז ס"ק ב' המקו"ח כתב דגם לר"י אין חמץ בשריפה מדאורייתא רק בפסח דאיכא כרת וב"י ודמי לנותר אבל בע"פ לאחר ו' לא בעינן שריפה לר"י רק מדרבנן ע"ש מ"ש דגם לענין כרת צריך להיות דומה לנותר תוס' פסחים דף כ"ח ע"א ד"ה חזר כתבו דאין צריך לאיסור אכילה והנאה וכרת רק בצד בל תותירו לבד ע"ש ומתוס' דף י"ב ע"ב ד"ה אימתי נראה לפי' ר"ת דמיד אחר שש ילפי' מנותר ע"ש ועוד צ"ע דבדף ה' אמר ר"ע תשביתו מעיו"ט ומצינו להבערה שהוא אב מלאכה וקאמר בגמ' ש"מ אין בעור חמץ אלא שריפה ותשביתו לר"ע היינו שריפה וכמ"ש תוס' דף ד' ע"ב ד"ה מדאורייתא ע"ש א"כ ש"מ דגם בע"פ לאחר ו' מדאורייתא בשריפה ואפשר לדחוק ולומר דר"ע מוכיח דתשביתו מעיו"ט דאי ביו"ט היה צריך שריפה דהוי דומי' דנותר וביו"ט א"א לשרוף דהוי אב מלאכה א"ו דתשביתו מעיו"ט ויכול להשבית בכל דבר דלא צריך שריפה דוקא דלא הוי דומיא דנותר אח"כ ראיתי שצל"ח כתב כן שם על רש"י ד"ה ש"מ והצל"ח מסיק שגם אליבא דאמת דתשביתו מערב יום טוב אפ"ה סבר רבא אליבא דר"ע דאין ביעורו אלא שריפה ע"ש דלא כמקו"ח:

סימן תמו

השאגת אריה סי' פ"א מקשה לדעת ר"י בתוס' פסחים דף כ"ט ע"ב ד"ה ר"א שמשהה חמץ בפסח ודעתו לבערה אינו עובר משום דלא יראה ניתק לעשה ולכך אינו עובר כשמבערו לבסוף דתקשה הא דתנן בפסחים דף מ"ו כיצד מפרישין חלה בטומאה ביו"ט רא"א לא תקרא לה שם עד שתאפה והרי ר"י גופי' פי' התם כל היכא דמצי למיעבד בלא הואיל לאו שפיר דמי למיעבד ע"י הואיל והכא משום איסור ב"י א"א למיעבד אלא ע"י הואיל והא אפילו תחמיץ יכול להשהותו על מנת לבערו אחר יום טוב ואינו עובר באותו שהייה ולמה התירו לאפותו ע"י הואיל עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ דנוכל לומר דהא דאין לוקין על לאו הניתק לעשה היכא דיוכל בכל שעה לקיים העשה אחר העברת הלאו אבל כאן דביו"ט אין יוכל לקיים העשה דאין שורפין קדשים ביו"ט ונמצא העשה מבוטל בו ביום או נוכל לומר דהמתניתין מיירי בז' ש"פ דאין יכול לקיים העשה אחר יו"ט וכמו שמתרץ בס' דבר שמואל על הרמב"ם בפ"א מהל' חמץ הל' ג' הובא במל"מ שם ומה שמקשה שם בתשו' חכם צבי דלחכמים יוכל לקיים העשה במפרר וזורה לרוח לא קשי' הכא דבביצה דף כ"ז ע"ב כתב רש"י במתניתין שם דאין מבערין קדשים טמאים מן העולם ביו"ט ואפילו ע"י אכילת בהמה ולא תימא דוקא שריפה דגזירת הכתוב שאין קדשים טמאים מתבערים ביו"ט ע"ש וכיון שלא יכול לקיים העשה א בשרפה ולא במפרר לא הוי לאו הניתק לעשה אבל קש דלעיל דף ה' אמר ר"ע תשביתו מעיו"ט דאי ביו"ט הא הבערה אב מלאכה וקאמר בגמ' ש"מ דר"ע לא סבר מתוך וכתבו תוס' שם דאע"ג דבעינן צורך קצת מה שמבער הוי צורך ע"ש א"כ לדידן דאמרינן מתוך לימא דאע"ג דבעלמא אסור להבעיר תרומה טמאה הכא לשתרי משום מתוך והוי צורך כדי שלא יעבור בב"י ומקיים מ"ע דתשביתו ונראה לתרץ דבשבת דף כ"ד ע"ב ממעט הגמ' שריפת קדשים ביו"ט מקרא וה"ה תרומה טמאה ופי' רש"י בד"ה מנה"מ דאי לא ממעט קרא אית לן למימר דעשה באש תשרופו ידחה לא תעשה כל מלאכה ע"ש א"כ ש"מ דאע"ג דהוי מצוה בשריפתו ואית לן למישרי ע"י מתוך אפ"ה ממעט קרא א"כ ה"ה הכא אע"ג דיש עוד מצוה אחרת בשריפתו שלא לעבור בב"י לא אמרי' מתוך כיון דהתורה ממעט דלא להתיר שריפת תרומה טמאה משום מתוך ובזה נראה לתרץ קושית תוס' בפסחים שם ד"ה לא תקרא ובשבת שם ד"ה לפי דמקשים דבתרומה,. טמאה שיכול להנות ממנה בשעת שריפה אמאי אין שורפין כמו שמותר להדליק בשמן חולין וכי מפני שמצוה לשרוף מגרע גרע ע"ש ונראה לתרץ דלב"ה דמותר בצורך קצת ע"י מתוך הוי כמו אוכל נפש עצמו שמותר לצורך יו"ט וכיון דממעט קרא שלא לשרוף קדשים טמאים אע"ג דהוי

צורך קצת דהא מצוה בשריפתו ובעלמא היכא שיש צורך קצת מותר ע"י מתוך הכא אסור בשריפת קדשים א"כ ה"ה שריפת תרומה טמאה אע"ג שהוא צורך גמור לאוכל נפש אפ"ה אסור כיון דהתורה אסר' במתוך ה"ה בצורך גמור:

שם מג"א ס"ק ב' שלא כו' לא מקיים מ"ע כו'. צ"ע לדעת השאגת ארי' בסי' פ"ג שכתב דבב"י אינו עובר אם מוציאו מרשותו אפי' תוך הפסח ע"ש א"כ קשה דיוציאנו מביתו כדי שלא יעבור בב"י:

שם דעשה דרבים דחי ל"ת אע"ג כו'. ולפענ"ד נראה קצת ראי' לזה מברכות דף מ"ז ע"ב דר"א שחרר עבדו משום מצוה דרבים הובא במג"א סי' צ' ס"ק ל' ושם לא הוי בעידני' דאיצטרופי לעשרה הוי אחר השחרור:

שם ובשל"ה כו' וצ"ע דה"נ כו'. ואני תמה על תמיהתו דהא השל"ה כתב עשה דרבנן דתשביתו דמחייב לבערו מדרבנן גזירה שמא יאכלנו וזה מקיים מיד כשנותנו לא"י והוי שפיר בעידני' גם מה שמקשה מג"א דלדידי' אפילו ע"י ישראל לשתרי נראה לתרץ דהא באמת פסקינן דגם גבי שופר מותר אמירה לא"י באיסור דרבנן דשבות דשבות שרי בכל המצות כדאית' בסי' תקפ"ו סעיף כ"א רק דהשל"ה כתב דאפילו לדעת יש אוסרין בסי' ש"ז סעיף ה' והוא דעת תוס' גיטין דף ח' ע"ב ד"ה אע"ג דרק גבי מילה מותר שבות דשבות להכי כתב השל"ה דגבי חמץ מותר שבות דשבות אפי' לדעת התוס' כמ"ש מחה"ש והטעם משום דבחמץ הוי בעידני' ועוד אפשר דמש"ה גבי חמץ גם תוס' סוברים דמותר שבות דשבות משום דעשה דתשביתו חמיר משאר עשה כמ"ש מג"א בסי' תמ"ד ס"ק י"א וה"ה מ"ע דרבנן דתשביתו חמיר ומתירין שבות דשבות וכמ"ש תוס' בגיטין שם שמתירין שבות דשבות משום יישוב א"י דהוי מצוה חשובה ועי' במג"א ובמחה"ש סי' ש"ז ס"ק ח' שיש עוד שבות דשבות שמותר לדעת התוס' וכ"ז כשעושה א"י דהוי שבות דשבות אבל ע"י ישראל אסור שבות אפי' גבי מצוה חשובה דהא אפילו גבי מילה דמילה בעצמ' דוחה שבת ומותר שבות דשבות אפי' לדעת התוס' אפ"ה אסור לישראל לעשות איסור דרבנן כמו דאית' בסי' של"א סעיף ו' מכ"ש באיסור חמץ וכדומה דאסור שבות ע"י ישראל:

שם וא"כ א"צ לדוחק הטעמים כו'. וקשי' לי וכי מותר לכתחלה לעבור על הלאו ויקיים העשה וכי מותר לגזול ולהשיב הגזילה אח"כ מצאתי בש"א סי' פ"א קושי' זאת על תוס' ע"ש וצריך לומר דהכא דאיכא איסור טלטול מוקצה או כמ"ש המג"א למעלה דיש בו איסור מותר לעבור על הלאו ויקיים אח"כ העשה א"כ צריך לטעמים הדחוקים גם לטעם המג"א:

שם דהא לא יבערנו אח"כ כו' צ"ע דאף אם יבערנו אחר יו"ט שוב לא מקיים מ"ע דתשביתו וכ"כ ש"א סי' פ':

שם ס"ק ג' גם כו' וא"ת הא ק"ו כו'. ואפשר לתרץ דהמג"א כ' בס"ק ב' דעיקר ביעור הוא שריפה א"כ שפיר צריך רמ"א להשמיענו דאפילו שריפה דהוא עיקר הביעור אפ"ה אסור:

שם ומוהר"ם לובלין כו'. ולפענ"ד נראה דמוכח לכאורה דלא כמהר"ם דבביצה דף ח' ע"א איתא ל"ש כו' אבל הוסק ביו"ט אסור ואם ראוי לצלות בו ביצה מותר ופי' רש"י דאיידי דחזי להפוכי בו כדי לצלות ביצה שקיל ליה נמי ומנח לי' על הדם עכ"ל ושם אע"ג שהדם הוא דבר שאינו ניטל והאפר אין תורת כלי עליו אפ"ה כיון דחזי לצלות בו מותר לטלטל לצורך הדם א"כ ה"נ כיון דהעצים והאש ראוים לצלות ולבשל מותרים נמי לטלטלם לצורך החמץ:

שם עי' בתשו' הרשב"א. המח"ש העתיק תשו' הרשב"א שכתב דלר"י דיליף ביעור חמץ מנותר דינו כנותר ואין שורפין ביו"ט ולרבנן דס"ל השבתתו בכל דבר ולא ילפי מנותר מותר לשורפו ביו"ט עכ"ל וצ"ע דמ"ש דלר"י דיליף מנותר אין שורפין ביו"ט דבפסחים דף ו' ע"ב דקאמר לר"ע דסבר אין ביעור חמץ אלא שריפה אין שורפין ביו"ט משום דלא סבר מתוך ע"ש משמע דלב"ה דסברי מתוך שורפין ביו"ט אע"ג דאין ביעור אלא שריפה וילפינן מנותר ונותר גופא בוודאי גם לב"ה אין שורפין ביו"ט כדאית' בשבת דף כ"ד ע"ב גם מ"ש הרשב"א דלרבנן דלא ילפי מנותר וסברי השבתתו בכל דבר מותר לשורפו ביו"ט וע"כ צריך לומר דהעשה דתשביתו דוחה לאו דהבערה ביו"ט או משום מתוך והמצוה הוי צורך כמ"ש תוס' בפסחים שם אבל צ"ע דמה שכתבו תוס' שם היינו אי אמרי' אין ביעור חמץ אלא שריפה אבל לרבנן דיכול להשבית בכל דבר בוודאי אסור לשרוף ביו"ט ולא הוי צורך מצוה ואינו מותר משום מתוך דהא יכול להשבית בכל דבר ושלא בשריפה ובשבת דף קל"ג ע"א אמרי' דהיכא דיוכל לקיים שניהם אין עשה דוחה ל"ת ע"ש:

שם כדאמרי' בשבת דף קמ"ג כו'. פי' מחה"ש דרבא התיר להשליך בני מעים לכלבים ביו"ט כו' וצ"ע דרש"י שם ד"ה ושדי מעי' פי' דהאידנא לא חזי לאדם דלאו אורחי' למיכל ביו"ט ואי מצנע ליה עד אורתא מסרח ע"ש א"כ מיירי שם דלא חזי לאדם ביו"ט ולהכי אמרי' דהוי דעתיה מאתמול לכלבים אבל בע"פ שחל בשבת דמשייר ב' סעודות לאכול לאדם ואם נשתייר מה שלא אכל נוכל לומר דלא הוי מוכן לכלבים משום דראוי לאדם ולא דמי לשם בשבת דלא הוי חזי לאדם ואפשר דלפי' תוס' בשבת דף כ"ט ע"א ד"ה אכלן כו' דבר אווזא נשחט מעיו"ט ואין המעים צריכים לאווז ומבעוד יום דעתי' למיתבי

לשונרא אם יסריחו חשיבי הכנה ע"ש וא"כ ה"נ דאין צריך חתיכה אחת לחתיכה אחרת אמרי' נמי דדעתי' דאם ישייר מב' סעודות חמץ דיתן לכלבים:

סימן תמז

מג"א ס"ק ב' ואין כו' יוצא מחתיכה בלא רוטב כו' ומקשה בספר הגהות רע"א וז"ל תמוה אם כל המצה היתה חמוצה היה צריך נגד כולו מכח הפיטום ול"א דסגי בס' נגד הקצה שנוגע בו דמצד השני דהפישוט דרך אותו הקצה הוי בלוע דא"י בלא רוטב א"כ ה"נ מה בכך דצד זה לא נתכפלה מ"מ כל המצה זו מתפשט טעמו כו' ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דנוכל לומר דמצד השני הוי רק בלוע והא דבנגע במצה שכולו חמץ צריך ס' כנגד כולו אע"ג דמצד השני רק בלוע דהא ביו"ד סי' ק"ה סעיף ז' דבכלי שבלע איסור שאין לו פליטה מגופו הולכת הבליעה בלא רוטב א"כ ה"נ במצה שכולו חמץ דאין לו לפלוט מגופו רק חמץ ולא פליטה אחרת הולכת גם הבליעה של חמץ בלא רוטב:

שם ס"ק ד' ודוקא ובזה נדחה ראיית מהרי"ל כו'. מ"ש מחה"ש דלהרי"ף סבר לוי דריח אפי' משהו ליכא להכי ללוי אפילו לכתחילה מותר לצלות נבילה עם כשירה ע"ש לפענ"ד תמוה דרי"ף בפרק גיד הנשה כתב בפירוש דלוי לא מתיר אלא בדיעבד ובאמת צריך להבין להרי"ף דסובר דרב סבר דריח הוא משהו וא"כ לוי דמתיר ע"כ סובר דאפי' משהו נמי ליכא ואמאי אסור ללוי לכתחילה ונראה דמדברי הר"ן שם משמע דגם ללוי הריח נכנס בהיתר רק שסבר דריחא לאו מילתא שאינו אוסר אע"ג שנכנס בתוכו כמו למ"ד טעם כעיקר מותר מדאורייתא אע"ג דהטעם איסור בתוך ההיתר רק שאסור מדרבנן וריח סובר לוי דלאו מלתא דאפי' מדרבנן מותר דהר"ן כתב שם דעובדא דבניתא אפי' לוי מודה כיון דהריח הבשר נרגש בהן והיכא שאינו נרגש הריח סובר הר"ן דמותר לכתחלה והרי"ף סובר דכיון דהריח נכנס בהיתר אסור לכתחלה אע"ג שאין נרגש וכן כתב הרב"י ביו"ד סי' צ"ד דהרמב"ם והרשב"א אוסרים לכתחלה ומה שמקשה הר"ן על הרי"ף שם שכתב דפת שאפאה עם הצלי הוי דשיל"מ מדגים שעלו בקערה של בשר דשרי משום דהוי נ"ט בר נ"ט ולא אסרי' משום דשיל"מ נראה לפענ"ד אפשר לתרץ דהא דהר"ן דמדמה ריח לנ"ט בר נ"ט היה יכול להקשות יותר דהא נ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור וכתב הש"ך בסי' צ"ד ס"ק כ"ב שאסור אפילו למ"ד דלא אמרינן חתיכה נ"נ בשאר אסורים וגבי ריח פסק הרי"ף שאם נצלה בשר נבילה עם בשר שחוטה שמותר א"כ הוי גבי ריח מהיפך להיפך מגבי נ"ט בר נ"ט דגבי ריח אם צלאו עם איסור מותר ובצלאו עם היתר אסור ובנ"ט בר נ"ט הוא איפכא דנ"ט בר נ"ט דאיסורא אסור ונ"ט בר נ"ט דהיתירא

מותר לכן נראה לפענ"ד דביו"ד סי' ק"ב סעי' ד' פסק רמ"א דהטעם בטל בדשיל"מ והש"ך חולק על רמ"א והמנ"י כלל ע"ה ס"ק ח' הכריע דהיכא דליכא אלא טעם ולא גוף האיסור כלל דבטל והביא ראי' מביצה דף ד' מעצים שנשרו מן הדקל ביו"ט דבטל משום דלאו איסורא בעיני' ומיקלא קלי איסורא ע"ש א"כ לפ"ז יש כ"ש דהיכא דהוי נ"ט בר נ"ט בלא גוף האיסור דבטל בדבר שיש לו מתירין אבל גבי ריחא אע"ג דרי"ף סובר דהוי רק משהו צריך לומר דהוי משהו בעין דבע"ז דף ס"ו ע"ב פריך הגמ' לאביי דסובר ריחא מילתא מתנור שהסיקו בכמון של תרומה ומשני אביי שאני התם דמיקלא איסורא ע"ש וא"א דכל ריחא הוי רק טעם ולא בעין מאי משני אביי שאני כמון דמיקלא הא גבי מיקלא הוי למנ"י כמו טעם א"כ אכתי קשה אמאי מותר א"ו מוכח דכל ריחא הוי כמו בעין ובכמון דמותר משני אביי משום דמיקלא הוי רק טעם וכיון דריח הוי בעין שפיר כתב הרי"ף דאינו בטל בדשיל"מ:

שם הבין המקשן דמיירי בבישול כו'. דברי המג"א צ"ע דמה דמפרש דהבין המקשן בב' קדרות דמיירי בבישול ולכן פריך ב' קדרות ס"ד דיבשל הפסח ולכן פי' רש"י כעין ב' קדרות תל גדול דגם למעלה אין ריח עי' במחה"ש וצ"ע דהא רש"י לא פירש כמג"א דס"ד דמיירי בבישול דרש"י פי' ב' קדרות ס"ד וכי צולין פסח בקדירה ע"ש אלמא רש"י פירש כהרב"י דמקשן ס"ד דמיירי בצלי קדר א"כ ע"כ נמי מה שפרש"י תל גדול נמי דלא כמג"א אלא כיון דהוי כעין קדירה מותר וכן בגמ' שם משמע דלא כמג"א דהא למג"א בצלי בב' קדרות אסור א"כ מאי משני הגמ' כעין ב' קדרות הא בב' קדרות אסור וצ"ל דתל גדול עדיף מב' קדרות והו"ל לגמ' למימר דעדיף מב' קדרות ומדנקט הגמ' כעין ב' קדרות משמע דגם בב' קדרות לא הוי ריח והש"ך ביו"ד סי' ק"ח ס"ק ט"ו כתב דדברי הרב"י נכונים וברורים דנצלה בקדרה הוי כמו בישול:

שם ס"ק ה' אינו כו' כונתו כי היכי כו'. וצ"ע דהא לכאורה אין צריך מהרי"ל לראי' משם דבשלמא שם דס"ד דבשעה ו' דמדאורייתא מותר בחמץ גמור אע"ג דאסור בהנאה מדרבנן ס"ד דמ"מ הוי שלו שיוכל לבטל שלא יעבור בב"י דאורייתא ולהכי מייתי הגמ' ראיה מדרב גידל דחמץ נוקשה דמדאורייתא הוי שלו אפ"ה אין חוששין לקדושין ומוכח דכיון דאינו שלו מדרבנן הוי לגמרי שאינו שלו אבל הכא בדברי מהרי"ל שמדמי חמץ נוקשה בתוך הפסח לחמץ גמור בע"פ דבשניהם אין כרת א"כ פשיטא שהם דומים וצריך לומר דצריך לראיה משום דילמא החמירו רבנן בנוקשה בתוך הפסח יותר משום דשאר חמץ אוסר במשהו גם בנוקשה במשהו משום לא פלוג ולפ"ז אין ראיה משם דשם מדמי שפיר והביא ראיה מדרב גידל דכיון דחכמים אסרו בהנאה הוי אינו שלו לגמרי וכי היכי דיש

כח ביד חכמים בחמץ נוקשה דמותר מדאורייתא לעשות כאינו שלו בשעות דאורייתא ה"ה דיש כח ביד חכמים לעשות חמץ גמור בשעות דרבנן כאינו שלו לגמרי אבל הכא הא מדאורייתא כל חמץ בכל זמן בטל בס' כמ"ש מג"א ריש הסימן רק שחכמים אוסרים במשהו א"כ נוכל לומר דבנוקשה בתוך הפסח החמירו נמי במשהו משום לא פלוג:

שם דהרא"ש כתב סוף ע"ז כו'. צ"ע דבפסחים פ"ב כתב הרא"ש דחמץ מו' שעות ולמעלה שלוקין עליו מן התורה כיון שאין בו כרת הרי הוא כשאר איסורים ובטל בס' ע"ש ולדברי מהרא"י הא לא תלי' בכרת והי' לו להרא"ש לומר דבטיל בע"פ משום דחשיב בדילי:

שם לטעם האחרון כו'. נראה לי לפרש תוס' ריש פסחים ד"ה אור א"נ שאני חמץ שהחמיר' תורה לעבור בב"י החמירו חכמים לבערו דילמא אתי למיכליה דלכאורה אין מובן מאי שייך החומרא דב"י לדילמא אתי למיכלי' והר"ן כתב שהתורה החמיר בב"י בלא ביטול משום דילמא אתי למיכל ובספר בית מנחם מפרש כן דברי תוס' ולפענ"ד נראה לפרש דהתוס' בדף כ"ט ע"א בד"ה בדין כתבו דבחמץ של אחרים א"א אם לא תהא שלו בשעת אכילה ע"ש וזה כונת תוס' הכא דהחמירו בחמץ יותר מבשאר איסורים דחיישינן בחמץ שמא יאכל וכשיאכלו עובר בב"י מלבד איסור אכילה דאע"ג דביטל קני לו כשיאכלו ואפי' אם לוקח לאכילה ונזכר ולא יאכל סוף סוף עובר בב"י כשנטל לאכול וקנאו:

שם ס"ק ט' אם כו' דבדבר עב כזה כו'. וצ"ע דהאיך כתב מג"א מתחלה לפרש דברי הרמ"א דמיירי שהניח תרנגולת בקערה וכשנכנס פסח עדיין רותחת הא בכה"ג הוי התרנגולת שהוא עב כ"ר ורמ"א כתב שהוא כ"ש:

שם ס"ק י' וי"ח ולפ"ז מ"ש בס"ב כו'. כונת מג"א בנתערב לח בלח בע"פ צריך לאכלו קודם פסח לדעת יש חולקים דהא דהיכא דנתערב רק טעם חמץ אפי' ליש חולקים אין חוזר וניעור כמ"ש מג"א ס"ק ז' והיכא שיש חמץ בעין אפילו לדעה א' חוזר וניעור כמ"ש מג"א ס"ק ח' א"ו דמיירי הכא בלח בלח דבזה מחולקים דעה א' וי"ח אם חוזר וניעור והג"ה מורנ"ש שכתב על מג"א אינו מוכרח די"ל דמיירי שאין בו רוטב או מצה שנאפה ויש ששש חמוץ דאין שייך חוזר וניעור עכ"ל ואין מובן כלל דהא בסעיף ג' בחממו תרנגולת בפסח דמיירי שאין בו רוטב כמ"ש מג"א בס"ק ט' ואפ"ה חוזר וניעור גם מ"ש ממצה שאין שייך חוזר וניעור הוא תמוה דוודאי אם יש חמץ בעין דחוזר וניעור וכונת מג"א פשוט כמ"ש:

שם ס"ק י"א בדבר כו' יבש ביבש כו'. פי' מחה"ש דמדאורייתא אין עובר בב"י דהא מותר מן התורה לאכלו אלא מדרבנן אסור להשהותו כיון דאסור באכילה מדרבנן ולא

נתבטל והרי חמץ בביתו עכ"ל וצ"ע דהא גם בלח בלח במין במינו ואין בו ס' נמי מותר מדאורייתא לאכלו ומדרבנן אסור לאכלו כמ"ש הט"ז ביו"ד סי' ק"ט ס"ק ב' ולי"ח דחוזר וניעור בלח בלח אפי' יש ס' נמי מותר מדאורייתא ואסור מדרבנן א"כ קשה אמאי מתיר המג"א לקיימו בלח בלח ואוסר ביבש ביבש ועי' בש"ך ביו"ד סי' ק"ט ס"ק י' דסובר דמין בשא"מ ביבש נמי מדאורייתא ברוב ומדרבנן צריך ס' וכן פסק הפ"מ שם והחו"ד שם ס"ק ד' פוסק דאם אוכל כל התערובות יחד הוי דאורייתא: שם ס"ק ט"ז במים כו' נעשה כבוש אחר מעל"ע כו'. המנ"י כלל י"ב ס"ק י"ד דכשמולחין הבשר לקיים מולחין אותו היטב עד שהציר שזב ממנו נעשה חריף ובחריף קי"ל דאף לאחר מע"ל משוי ליה לשבח עכ"ל הובא בחו"ד בסי' ס"ט ס"ק כ"ד והש"ך ביו"ד סי' צ"ו ס"ק ט"ז כתב דמשום מעט מלח לא חשוב חריף ובסי' ס"ט ס"ק ס"ח כתב הש"ך דהציר נמי לא יוכל להפליט מכלי משום דאין מליחה לכלים ואפילו במע"ל אינו אוסר דהוי נטל"פ ע"ש וע"כ מיירי במליחה מרובה דבמלח מעט לא חשיב רותח ואפילו מאוכל אין יכול להפליט ואין צריך לטעם משום דאין מליחה לכלים ובסי' צ"א סעיף ה' כתב רמ"א דציר מבשר שנמלח אפילו לא נמלח רק לצלי ואין הבשר נחשב רותח אפ"ה הוי הציר רותח וצ"ע:

שם ס"ק כ"ג שהם כו' דהוי ס"ס כו'. הש"ך ביו"ד סי' ק"י בכללי ס"ס אות י"ב מקשה על ס"ס זה דהוי שם א' דאפילו את"ל שלא נשתמש בו היום לא שרי אלא משום דנטל"פ ומתרץ דספק ראשון שמא לא נשתמש היום נטל"פ בכל תבשיל אבל ספק שמא נשתמש בדבר פגום בתבשיל זה ומשביח בתבשיל אחרון והספק ראשון מתיר יותר עכ"ל ולכאורה קשה שס"ס שכתב הרשב"א הוי שם א' כי עיקר הספק שמא נשתמש בו חמץ בו ביום ובשאר דברים אם נשתמש לא איכפת לן ואפשר דבספק שמא נשתמש בדבר המותר בשר או מים ולא היה נזהר בהם מחמץ ואפ"ה אינו אוסר כמ"ש מג"א ס"ק ט"ו שאת"ל שבלעו קצת חמץ נתבטל בס' א"כ הספק הראשון שמא לא נשתמש כלום מתיר יותר דאין צריך לומר שהחמץ נתבטל או י"ל דלהרשב"א לשטתי' הספק השני שמא נשתמש בו בדבר המותר בתוך מעל"ע מתיר יותר דהטור ביו"ד סי' צ"ג כתב בשם הרשב"א שאם בישל ירקות בקדרה של בשר שמותר לבשל בו אח"כ גבינה שכבר נקלש טעם הבשר ע"ש בט"ז ובפ"מ ובחו"ד א"כ ה"נ נקלש הבלוע של חמץ ע"י הבישול היתר שיבשל אח"כ:

שם ס"ק כ"ד שמבשלים כו' אבל חמץ כו'. צ"ע א"כ בבשר בחלב נמי נימא דשמו בשר עליו אלא שעד עכשיו לא אסרה התורה וכשבא לחלב הוי כחתיכת נבילה ולולי דברי ת"ה נראה לפענ"ד לחלק בין בב"ח לחמץ דהפ"מ ביו"ד בפתיחה לבב"ח כתב אע"ג

שבב"ח אסור אפילו נפגם מאוכל אדם מ"מ אם בישל מתחלה בב"ח ע"י דברים פגומים אין אוסר דדרך בישול אסרה תורה וכ"ז שלא קיבל טעם מושבח אין אוסר ע"ש וכיון דאמרי' דלא אסרה תורה בב"ח רק כדרך האנשים המבשלים א"כ שפיר דאין נ"ט בר נ"ט אוסר בבב"ח דהא אין דרך לבשל רק בנותן טעם גמור ולא בנ"ט בר נ"ט וכן פי' רש"י חולין דף ק"ח ע"א ד"ה א"ל רבא ואין לך כגון זו שלא יתן טעם ע"ש משמע וודאי טעם גמור ולפ"ז רק בבב"ח הוי גזירת הכתוב דבעי' טעם גמור ולא נ"ט בר נ"ט אבל חמץ הוי כשאר אסורים דנ"ט בר נ"ט אסור:

שם ס"ק כ"ח שלא כו' וכ"מ מפרש"י ותוס' כו'. פי' מחה"ש דבע"ז דף מ"ט איבעיא להו נפל לגו חלא מאי ופי' רש"י ותוס' דמה"ט מסופק בחלא דילמא משום חוזק חומץ אינו פוגמו ואי מיירי בחומץ יין לא צריכים לפר חוזק חומץ ת"ל דמסופק דילמא בשכר פוגם וביין משבח עכ"ל וצ"ע דביו"ד סי' ק"ד סעיף ב' פסקינן דביין וודאי פוגם וה"ה בחומץ יין דהא לא חילקו הפוסקים בכך ע"ש ולהכי מוכרחים רש"י ותוס' לפרש דהאיבעי' הוא מחמת חוזק חומץ דאלו משום יין אין ספק דבוודאי פוגם:

שם ס"ק ל"ג בוסר כו' דהא בס"ח ס"ל דזיתים כו' הש"ך ביו"ד סי' צ"ו ס"ק כ' מסופק בזיתים דמתחלה כתב דלימנ"ש אינם חריפים כמו צנון וזיתים אינם חריפים אפילו כלימנ"ש ואח"כ כתב די"ל דזיתים חריפים כמו צנון ע"ש א"כ אין ראי' מס"ח גבי זיתים:

שם ס"ק ל"ז ולאסור כו' ומ"מ קשה כיון דקי"ל סתם סכין כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דהא לכאורה קשה כיון דקי"ל סתם סכין אין נקי כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' צ"ו ס"ק ג' ובפ"מ שם ובש"ד סי' צ"ה ס"ק א' א"כ למה צריך הגמ' בע"ז דף ל"ט ע"א גבי קורט של חילתית לומר אגב חורפא דחילתתא מחלי' לי' ע"ש ת"ל כיון דהסכין אין נקי והבעין אין נפגם כדאיתא ביו"ד סי' ק"ג סעיף ה' ובש"ך שם ס"ק ט"ו ע"ש א"ו צריך לומר דאם היו אסרינן החילתית רק משום שמנונית הסכין היה מותר כשחותכים הרבה ביחד כמ"ש רמ"א ביו"ד סימן צ"ו סעיף ד' אבל השתא דאמרי' דחורפי' מחלי' לא אמרי' דנתבטל בחותך הרבה כמ"ש הש"ך שם ס"ק כ' א"כ הכא ה"נ כיון דבוסר אין חריף לדעת הש"ע ורמ"א אמרי' דנתקנח הסכין בראשונים שנחתכו ונתבטל ולכן מקיל רמ"א בתערובות כמו בסעיף ה' שכתב רמ"א שאין להחמיר בתערובות אפילו בשומן אף על גב דיש לחוש לפרורי חמץ אפ"ה מקילין בתערובות משהו כמ"ש מג"א בס"ק כ"ו:

שם ס"ק ל"ח בסכין כו' דאף דמותר לקיימן כו'. וכתב בספר הגהות רע"א בלא"ה דעיקר החילוק בהתירא בלע מסתמא נפלט עיקר הטעם ונשאר טעם קלוש ובהתירא בלע כיון דנקלש טעמו אין חל בב"ח אבל בחמץ דנ"ט בר נ"ט אסור הרי טעם קלוש אסור עכ"ל

ולפענ"ד אין הטעם משום טעם קלוש דט"ז ביו"ד סי' צ"ו ס"ק ה' כתב דבצלים הבלועים מבשר שנתבשל בחלב נעשו כשאר מילי שבקדרה ובטל גם בבצלים החלב שנשאר בתוכו דהוי כמו לח בלח אבל בצלים הבלועים מאיסור אע"ג שנפלט האיסור ולא נשאר בבצלים רק חלק ס' אפ"ה אסור דאפשר לסוחטו אסור וכ"כ הרב ב"י ביו"ד סי' ק"ו בשם ת"ה כיון שכבר נאסר צריך שיפלוט כולו לגמרי:

שם ס"ק מ' לא בטיל כו' דהוי דשיל"מ כו'. הל"מ בפ"ד מהל' חמץ הל' י"א ד"ה בגדים כתב וא"ת לפי' הרמ"ך דאיכא איסור בשהי' אפילו ליכא כזית בא"פ א"כ קשה לטעם רבינו דחמץ הוי דשיל"מ דהתינח במשהו אבל בכזית אסור לקיימו ואם מקיים התערובות אסור א"כ הוי דשאל"מ בשלמא להה"מ דצריך כזית בכא"פ א"כ לא הוי ס' לבטלו וביש ס' אינו עובר אבל להרמ"ך דאפילו ביש ס' אסור לשהותו והוי דשאל"מ עכ"ל ע"ש ולפענ"ד נראה לתרץ דהמג"א בסי' תמ"ב ס"ק א' כתב במב"מ ונתבטל ברוב גם להרמ"ך אינו עובר אע"ג שיש כזית חמץ בתוך התערובות כיון דמדאורייתא מותר לאכלו ומבשא"מ סובר הרמ"ך דעובר וכתב המח"ש שם משום דטעם כעיקר דאורייתא ע"ש ולפ"ז כשיש ס' דמותר לאכלו מדאורייתא אפילו באינו מינו אין עובר בב"י אפי' ביש כזית להרמ"ך ומ"ש מחה"ש דכלי הוי דשיל"מ לדעת ח"צ דכלי שעבר עליו י"ב חודש אין חוזר לאיסור בפסח הבא דהוי עפרא וכ"כ הש"ך ביו"ד סי' ק"ב ס"ק ח' דאסור להשתמש בכלי עד אחר מעל"ע דילמ' מן התורה דנטל"פ מותר מן התורה ע"ש וצ"ע דשם בסעיף ד' איתא היכא דהמאכל מתקלקל לא הוי דשיל"מ א"כ הכי נמי כשהטעם האיסור מתקלקל לא הוי דשיל"מ ועוד נראה דא"א כדעת מחה"ש דבשביל שהטעם בכלי תהי' כעפרא לשנה הבאה הוי דשיל"מ א"כ קשה נמי האיך פסק המרדכי דבמאכל הוי דשאל"מ שנאסר לשנה הבאה הא רובה דרובה מאכלים מתקלקלים ומתעפשים אם משהה אותם שנה שלימה ויותר מתקלקלים מהטעם הבלוע בקדרה ורמ"א ביו"ד שם כתב סתם דחמץ לא הוי דשיל"מ לדעת הי"א משמע בכל התערובות לכן נראה לפענ"ד דסברת המרדכי דלהכי לא הוי החמץ דשיל"מ דכיון דחמץ נאסר לשנה הבאה לא מיקרי היתר ולא דמי לשאר דשיל"מ כשיעבור זמן איסור נשאר לעולם בהתירא אבל חמץ לא מקרי היתר אפי' בזמן היתר וכמ"ש מג"א בס"ק כ"ד דחמץ שמו' עליו אפילו בזמן היתר ובכה"ג לא נקרא היתר להיות נידון כדשיל"מ ומכ"ש לדעת הר"ן הובא ביו"ד שם בט"ז ס"ק ה' דדשיל"מ לא בטיל משום דהוי מב"מ ע"ש משום דהוי היתר בהיתר אבל חמץ דשמו עליו לא מקרי היתר להיות כמב"מ ולפ"ז אין כוונת המרדכי כלל דחמץ זה נאסר לשנה הבאה רק על סתם חמץ דשמו עליו דנאסר בפסח הבאה וא"כ נסתר

סברת המחה"ש מ"ש דלח"ל הוי הכלים דשיל"מ דאע"ג דכלי זו אין נאסר לשנה הבאה מ"מ הוי דבר שאין לו מתירין:

שם ס"ק מ"ד ונתערב כו' זהו דעת הטור כו'. הצל"ח בפסחים דף ל' כתב ברש"י ד"ה אמר רב כו' והאי פחות מתערובות שמדברי רש"י סתירה לדברי רבינו הטור שפסק דצריך ס' בחמץ נתערב אחר פסח והא וודאי דבלוע קדירה חמור מתערובות שיש ס' דבקדרה צריך ס' נגד כל הקדרה א"ו דע"י תערובות בטל ברוב ולכך שפיר הבלוע בקדרה ה פחות מתערובות כזה ואמנם מרש"י שם שכתב וההיא משהו חשיב לי' משמע שהוא פחות אפי' מתערובות שיש בו ס' וא"כ אין סתירה להטור עכ"ל וצע"ג דהא רש"י שם בדף כ"ט ע"ב בדברי ר' יוחנן פי' רש"י בד"ה כר"ש דאפי' בנותן טעם נמי שרי וכן פי' רש"י בדף ל' ע"א בדברי רבא שלא בזמנו מותר בנותן טעם ע"ש הרי כתב רש"י בהדיא שמותר בנותן טעם דלא כדעת הטור ואין צריך לדייקו מרש"י כמ"ש הצל"ח ולפענ"ד הדיוק שמדייק הצל"ח שרש"י כתב שבלוע פחות מתערובת דמוכח דלא כהטור לפענ"ד לא מוכח כלל מזה דכוונת רש"י פשוט כמ"ש מג"א בסי' תנ"א ס"ק א' דבלוע בקדירה פחות מתערובות שבלוע בכלי אינו נראה ועי' מ"ש שם ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת הקושי' מג"א על רבינו הטור דהמח"ש בס"ק מ"ג כתב דלר"ש דחמץ בעין לאחר הפסח אסור רק מדרבנן מטעם קנס ובתערובות לא קניס ולפ"ז כשנתערב ליכא איסור כלל דהא לא אסרו בתערובות וכ"כ המקו"ח בס"ק ה' דחמץ אחה"פ בתערובות לאו מטעם ביטול מותר רק מטעם דלא קניס מש"ה הוי החמץ בתערובת דשיל"מ דעד דתאכלנו באיסור ע"י ביטול תאכלנו לאח"פ בלא ביטול ע"ש ולפ"ז דלא נקרא החמץ בתערובות אח"פ איסור כלל נראה לפענ"ד דהא דפסקי' ביו"ד סי' צ"ט סעיף ו' דאיסור שנתבטל בס' ונתוסף בו אח"כ מן האיסור הראשון דחוזר וניעור ונאסר ע"ש הכא בחמץ אם נסערב לאחר הפסח ונתבטל בס' ואח"כ נפל בתוכו עוד חמץ דלא אמרי' חוזר וניעור להצריך ס' כנגד שניהם כיון דחמץ ראשון שנתבטל הוי היתר גמור ולא דמי לשאר איסור, דאע"ג שנתבטל מ"מ שם איסור עליו ולהכי אוסר בדשיל"מ דמקרי איסור שנתבטל ולהכי אמרי' דחוזר וניעור אבל חמץ כיון דנתערב בס' תו לא מקרי איסור שנתבטל לא אמרינן חוזר וניעור וכל זה הוא לר"ש דחמץ לאחר הפסח רק מטעם קנס ובתערובות לא קניס אבל לר' יהודה דחמץ לאחר הפסח אסור מדאורייתא פשיטא דהוי כשאר אסורים דאם נתבטל בס' נקרא האיסור שנתבטל ואם נפל עוד חמץ בתוך התערובות אמרינן חוזר וניעור ולפ"ז נוכל לומר דר' יוחנן דאמר שלא בזמנו מותר וכן רבא דאמר שלא בזמנו מותר כר"ש היינו כשיש ס' בתערובות ואע"ג דביש ס' גם לר' יהודה מותר מ"מ פסקו ר' יוחנן ורבא כר"ש

דנ"מ דאם יש ס' בתערובות דהוי היתר גמור ולא מקרי איסור שנתבטל ונ"מ דלא אמרי' חוזר וניעור:

שם ס"ק מ"ה סגי כו' שמרי שכר כו'. וכתב מקו"ח דגם כאן מהני הולכת איסור דלא עדיף מעמיד מטעם דסגי בפדיון עכ"ל וצ"ע שכתב כן בפשיטות ומשמי' דנפשי' וכבר כתב כן הח"י בסי' תמ"ב ס"ק ט"ז ומסיק שנראה מדברי האחרונים שאסור דהוי כמו בעיני' ע"ש וכן נראה ממג"א דבס"ק מ"ד מתיר ברוב והכא כתב דהוי בעיני' שם המקו"ח בס"ק ה' מקשה אמאי אמרי' דחמץ הוי דבר שאל"מ דחוזר ונאסר לשנה הא התערובות לא נאסר לשנה דאין חוזר וניעור ע"ש וצ"ע הא בבעין אמרינן חוזר וניעור ובטעם לא אמרי' כלל דשיל"מ כדאי' ביו"ד סי' ק"ב סעיף ד' וצ"ל דמיירי בלח בלח בסעיף ד' דאין חוזר וניעור ואוסר בדשיל"מ כדאיתא בחו"ד ובפמ"ג שם:

סימן תמח

ט"ז ס"ק א' מותר פוסק כרבא כו'. צ"ע דמשמע מדברי ט"ז דבעל העיטור פוסק כר"י וזה אינו דלר"י חמצו של א"י לאחר הפסח אסור בהנאה כדאי' דף כ"ח ובעל העיטור מתיר בהנאה:

שם מג"א ס"ק ד' כתב המקו"ח בסי' ת"מ ס"ק ג' במכירת חמץ שלנו שמקבל מעות מועט והמותר זוקף במלוה והדבר ידוע שכשיאבד החמץ לא ישלם הוי כאחריות אלם ואם הוא ברשות ישראל הו"ל כמקבל חמצו של א"י באחריות והחמץ ברשות ישראל דעובר ע"ש ולפענ"ד אפשר דלא דמי לאחריות אלם דהתם אם יאבד החמץ נתחייב בתשלומין ע"י אבידת החמץ והוי גל"מ דמרבי' בדף ה' מלא ימצא אבל בכה"ג דע"י אבידת החמץ יפסיד לאו גל"מ מקרי וראיה לזה מדברי מג"א בסי' ת"מ ס"ק א' שכתב בגוזל חמץ שאומר הרי שלך לפניך ואם נאבד צריך לשלם נמצא דנהנה במה שמחזיר החמץ אפ"ה אינו עובר ובע"כ צריך לחלק דשם בפסחים דאלו מגנב או באחריות אלם דאבידת החמץ מביאו לידי תשלומין הוי גל"מ ועובר אבל גבי גזלן דאין החיוב התשלומין בא ע"י אבידת החמץ דהא מחויב בתשלומין מיד בשעת גזילה רק שהיה יכול להציל עצמו מתשלומין ע"י החמץ ואם נאבד החמץ יפסיד אינו נקרא גל"מ ואינו עובר א"כ ה"נ כשמכר לא"י וזוקף עליו במלוה הניח מעותיו על קרן הצבי כי מה יעשה אם הא"י הקונה יקח החמץ ולא ישלם לו דע"פ רוב הקונה א"י איש עני שאין לו לשלם רק אם החמץ יתקיים עד אחר הפסח ניצל מההפסד בכה"ג לא הוי גל"מ:

שם אדעתא דא"י אפקר כו'. ומקשה מחה"ש דהא בהפקר צריך שיפקיר לכל וה"ה לענין מכירה ע"ש ולא הבינותי דהא דבעינן גבי הפקר שיפקיר לכל משום דילפינן הפקר משמיטה כדאיתא בפיאה פרק ו' משנה א' ע"ש בהר"ב ובתוי"ט אבל מכירה לא ילפי' משמיטה ואין צריך שימכור לכל:

שם ס"ק ה' לפענ"ד אפשר דלכך לא מהני בחמץ מתנה ע"מ להחזיר משום דרוצה בקיומו דאסור כדאיתא בסי' ת"נ והכא בוודאי רוצה בקיומו שאם יאבד החמץ בפסח לא הוי המתנה למפרע מתנה ועובר בב"י וגם יפסיד החמץ עוד אפשר דלהכי לא מהני מתנה ע"מ להחזיר דאיתא בקדושין דף ו' ע"ב דאשה אינה מקודשת במתנה ע"מ להחזיר משום דאין אשה נקנית בחליפין ומתנה ע"מ להחזיר דמי לחליפין כמו שפרש"י שם א"כ ה"נ בחמץ כיון דבא"י לא מהני חליפין כמ"ש מחה"ש בס"ק ד' בשם הש"ך לכן נמי לא מהני מתנה ע"מ להחזיר ואפשר שזה כוונת מג"א שכתב דלא מהני משום חומרא דחמץ דתוס' בקדושין שם ד"ה לבר כתבו דבקדושין לא מהני מתנה ע"מ להחזיר משום דאתי למימר אשה נקנית בחליפין אבל בפדיון הבן מהני מתנה ע"מ להחזיר אע"פ דחליפין לא מהני וכתב מהרש"א דמשום חומרא דא"א אפקעינהו אבל בפדיון הבן לא אפקעינהו ע"ש א"כ ה"נ משום חומרא דחמץ החמירו דלא מהני:

שם ס"ק ז' ה"ז עובר כו' משום חומרא דחמץ כו'. בספר הגהות רע"א כתב דלכך מחמרי' בחמץ דשמא לא יתקיים התנאי ואולי י"ל דבידו נה קיים התנאי דאם הא"י לא יחזיר יאמר הריני כאלו התקבלתי וא"כ י"ל דאפי' לכתחלה שרי עכ"ל ולא הבינותי דבס"ק ה' כתב המג"א בשם הרדב"ז דכ"ז שהתנאי תלוי הוי כפקדון ובדבר שביד ישראל גם המג"א סובר אם בידו להביאו לרשותו דאסור כדמוכח בפסחים דף מ"ו בסוגיא דהואיל ואי בעי מיתשיל אסור אע"ג שעדיין לא מיתשיל ובוודאי לא יתשול כדי שלא יעבור בב"י ומחוסר מעשה דמיתשיל אפ"ה אמרי' הואיל שאפשר לבוא לידו דעובר א"כ מכ"ש הכא דאם הא"י לא יחזיר עובר הישראל בשב ואל תעשה כלום רק שצריך לעשות מעשה שלא יעבור דלומר הריני כאלו התקבלתי דבוודאי עובר דשמא לא יאמר ואפשר דהכא עדיף דיש ב' צדדים להתיר א' שמא יחזיר הא"י ב' שמא יאמר ישראל הריני כאלו התקבלתי אבל צ"ע בפסחים דף ל' בישראל שהלוה לא"י על חמצו במטי זמנא ולא פרעי' דאסור נמי נימא א' דילמא יפרע הא"י ב' שיאמר כאלו התקבלתי:

שם המקו"ח בס"ק ה' תמה על המג"א בשם מ"ב בס"ק ד' ועוד כיון שהחמץ אינו ברשותו וכתב המקו"ח ולבי מגמגם בה דהר"ן שהביא הרב"י בסי' תל"א לא כתב אלא לענין ב"י דאורייתא אבל הכא המכירה לא"י לפטור מביעור שתיקנו חכמים ומה בכך

שיצא מרשותו בגילוי דעת אבל במה נכנס לרשות א"י כיון שלא עשה א"י קנין המועיל עכ"ל בקיצור ולפע"ד אפשר לתרץ דהר"ן ריש פסחים כתב דתשביתו מדאורייתא יכול להתקיים או בביטול או בביעור וחכמים החמירו להצריך תרוייהו וכתב נמי דביטול מדין הפקר ואע"ג דבהפקר לא מהני דברים שבלב ותו למ"ד אליבא דר"י בנדרים דהפקר כמתנה דלא הוי הפקר עד דאתי לרשות זוכה הכא בחמץ מהני אע"ג דהוי הפקר בלב ולא אתי לרשות זוכה ע"ש ולפ"ז דכמו דהוא לענין ביטול דאורייתא דמהני ביטול מטעם הפקר בהפקר כל דהו מה שלא מהני בשאר הפקר וג"כ הוי כאלו אתי לרשות זוכה ה"נ מי דאם רוצה לקיים תשביתו דאורייתא בביעור דמהני בקנין כל דהו אע"ג דבעלמא בקנין גרוע כזה לא נכנס לרשות לוקח הכא בחמץ הוי כאלו נכנס ברשות כי היכי דאמרי' בביטול דהוי כאלו נכנס ברשות זוכה ובוודאי מה שתקנו חכמים שצריך ביעור אע"ג שביטל היינו דמדאורייתא סגי בחד או בטול או ביעור וחכמים החמירו להצריך הביטול והביעור אבל רק הביעור כמו שהוא מדאורייתא בלא ביטול כן הצריכו החכמים הביעור הזה גם לאחר שביטל ולהכי מהני קנין כל דהו אפילו לקיים מצות חכמים בביעור כי החכמים לא החמירו יותר בביעור רק כמו דמהני מדאורייתא בלא ביטול כן מדרבנן אף לאחר הביטול: שם המקו"ח בס"ק ו' כתב עמג"א ס"ק ה' שתמה על הרדב"ז והנה לפמ"ש הט"ז סי' תמ"א ס"ק ג' בא"י שאומר מעכשיו דעובר בב"י ולמד אותו בק"ו מאחריות דכיון שיש ספק שאפשר שיהיה שלו לגמרי ע"ש וע"כ צ"ל דהא דישראל שאמר לא"י דאינו עובר אף שיש ג"כ ספק שאפשר שיהיה שלו לגמרי ע"כ צ"ל דשאני תנאי שתלוי ביד ישראל שוודאי ישראל לא יעשה שיהא שלו למפרע משא"כ בדבר שתלוי ביד א"י ואפשר שיהיה של ישראל בע"כ א"כ א"ש דברי הרדב"ז דבמתנה ע"מ להחזיר הקיום המתנה אינו תלוי ביד ישראל ועוד אי מגנב יסתלק מא"י חיוב החזרה ויהי' בע"כ של ישראל עכ"ל ואני תמה מאד על דבריו דהא דברי הט"ז פשוטים דלמד מק"ו כמו בפקדון באחריות דעובר משום ספק גל"מ מכ"ש באומר א"י מעכשיו דעובר דאפשר שיהא שלו לגמרי ובשלו עובר אפילו בלא יש בו אחריות וכיון דלמד ט"ז מעכשיו מאחריות א"כ דיו לבא מן הדין דכמו במקבל אחריות דעובר רק כשהחמץ ברשות ישראל כמ"ש מג"א בסי' ת"מ ס"ק א' כן נמי בא"י שהשכין החמץ לישראל דאינו עובר רק כשהחמץ ברשות ישראל ולפ"ז לא קשה קושי' מקו"ח שמקשה אמאי אינו עובר בישראל שאמר לא"י מעכשיו דהא שם מיירי שהמשכון ביד הא"י ולכך אינו עובר אף שיש ספק שאפשר שיהיה שלו כמו באחריות דאינו עובר אם אין החמץ ברשותו ואם אין המשכון ביד הא"י באמת עובר כמ"ש מג"א בסי' תמ"א ס"ק א' דלא גרע מקיבל אחריות וכונת מג"א שם

כמ"ש הט"ז דכאן עדיף מקיבול אחריות שיש ספק שגוף המשכון יהא שלו וצ"ע על מקו"ח שכתב להיפך מדברי מג"א שמג"א כתב שתנאי שתלוי בישראל דעובר ומקו"ח כתב דאינו עובר ובאמת דברי מג"א מוכרחים מאד דהא בפסחים דף מ"ו אמרי' דע"י הואיל ובעי מיתשיל דעובר וכפי הנראה מגמ' שם ומפוסקים אפי' אינו מונח ברשותו עובר דאל"כ היה יכול להפריש חלה ולהוציא מרשותו וצריך לומר דלהכי חייב כיון שיש כח ביד ישראל להביא לרשותו א"כ עדיין יש לו זכות וחלק בהחמץ ואינו יוצא עדיין מרשותו והוי כשלו אבל במתנה ע"מ להחזיר שאין כח ביד ישראל להביא לרשותו אע"ג שאפשר שיביא לרשותו במה שאין א"י מחזיר או במיגנב הוי כאלו מקבל אחריות דאינו עובר רק כשהחמץ מונח ביד ישראל:

סימן תמט

מג"א ס"ק א' ומלאי פי' סחורה. וכתב מחה"ש ר"ל לאפוקי דבעי דוקא פת אלא בכל סחורה דינא הכי עכ"ל וצ"ע דרש"י בפסחים דף ל"א ע"ב ד"ה ומלאי פי' פת ויין והרב"י כתב דמשמע דלא אסור בחנות אלא כשיש פת ואפילו לגירסת ר"ח נמי ע"כ במלאי שנתנו פת מיירי ע"ש:

שם ס"ק ב' אסור כו' בעירובין דף ס"ד כו'. המהרש"א כתב שם על תוס' ד"ה שהולכין כיון דחמץ של ישראל אחר הפסח רק מדרבנן אסור במחצה א"י שרי דהוי ספק דרבנן מקשה שתוס' כתבו שם בד"ה ולמדנו דאי ס"ל דאסור בהנאה הי' לו לאסור מספק דשמא בפסח נעשה ע"ש ולא הבינותי דא"א דחמץ דא"י לאחר הפסח אסור בהנאה ע"כ ר"ג סובר כר"י דחמץ לאחר הפסח מן התורה אסור וממילא אין חילוק בין חמץ ישראל או של א"י אבל בתוס' ד"ה שהולכין מיירי לפי האמת שר"ג סובר כר"ש א"כ חמץ של א"י מותר אח"כ ראיתי שח"י כתב דהתוס' כתבו אליבא דר"ש ע"ש עוד נר' לתרץ דתוס' ד"ה שהולכין דאיירי דחמץ של א"י מותר לאחר הפסח א"כ אפי' מחצה א"י ומחצה ישראל החמץ הנמצא מותר דהוי ס"ס דילמא החמץ של א"י ואת"ל של ישראל שמא אחר הפסח נעשה אבל בתוס' ד"ה ולמדנו כתבו דאי חמץ של א"י לאחר הפסח אסור דאסור החמץ הנמצא דהוי רק חד ספק שמא נעשה בפסח שמא לאחר הפסח ולפ"ז נוכל לומר דהמג"א מביא ראי' מעירובין דמותר בהנאה ואסור באכילה כמ"ש הב"ח דלא כמחה"ש שכתב דמג"א מביא רק ראיה דמותר בהנאה אבל על שאסור באכילה אין ראיה ע"ש דלמ"ש יש ראיה מעירובין שם דאסור באכילה דהא בהנאה מותר מטעם ס"ס כמ"ש אבל לענין אכילה הוי ב' ספיקות לאסור שמא של א"י ואסור באכילה משום פת א"י ואת"ל של ישראל

שמא נעשה קודם הפסח והוי חמץ של ישראל שעבר הפסח דאסור באכילה ובהנאה:
תנ בע"ז דף ס"ב ע"ב כתב המהרש"א בתוס' ד"ה יזפי כו' היו עושי' מלוגמא כו' וכתב מהרש"א ק"ק לפ"ז אמאי קאמר ופרעי להם בשמינית דא"כ בשביעית הי' להם להקפיד דמלוגמא וסחורה אסור בה עכ"ל ולא הבינותי מה היה להם להקפיד בשביעית אי משום הלואה הא לא מקרי סחורה דהא אפי' בסחורה כתבו תוס' שם דף ס"ב ע"א ד"ה נמצא דדוקא במעמיד חנות בשוק הוי סחורה ע"ש ולהכי לא הקפידו רק על שהעניים היו עושים בשמינית בפירות שפרעו להם דבי ר' ינאי סחורה או מלוגמא וסברי דהוי חליפי שביעית ותופס קדושת שביעית ואסור סחורה או מלוגמא:
שם מג"א ס"ק א' דברי מקו"ח אין מובנים לי שכתב שאין כונת מג"א דאם הוא בעין דאסור ע"ש דהם דברים פשוטים דהא המג"א מיירי רק לכתחלה דאסור בהראשון בעין ובאין בעין אפי' לכתחלה מותר:
שם ס"ק ג' אומר כו' ובד' ימים כו'. ובח"י תמה דביו"ט הבערה מותרת ועי' מחה"ש דא"ר והח"מ תמהו על הח"י דהא הא"י אופה בו חמץ דא"א להסיק הישראל דלכם ולא לא"י ולפענ"ד נראה דכונת ח"י דלפמ"ש מג"א דלהכי הכא מותר שא"י יכול לאפות בו מצה וזה הישראל נמי יוכל לעשות ביו"ט לאפות מצה לצורך ישראל ומקו"ח תמה על המג"א דכיון שמבליע יום טוב בשבוע שלימה מותר כמ"ש המג"א בסי' רמ"ה ע"ש ולא הבינותי דבסי' רמ"ה ס"ק ו' כתב המג"א באם לא היה מסיק בשבת לא היה האופה מסיק לישראל בחול לא מהני הבלעה וכדאיתא ברמ"א שם א"כ ה"נ כשאמר ישראל שיאפה א"י בפסח ואני אח"כ לא מהני הבלעה:
שם ס"ק ה' אין כו' והב"י נדחק כו'. ולפענ"ד אין דברי הרב"י מובנים כלל דהרב"י כתב שהרשב"א מפרש המשנה בע"ז דף ס"ב ע"א שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת אע"ג שאמר העבר לי חבית של יין נסך שכרו מותר ומפרש הרשב"א דה"ק אם שכרו לעשות מלאכה אחרת אע"פ שאח"כ לא עשה אותה מלאכה אלא חבית של יין נסך שכרו מותר ע"ש והוא תמוה דהא שם בגמ' דף ס"ה ע"א מוקי אביי מתניתין דאמר לעתותי ערב ורבא מוקי דא"ל העבר חבית חבית בפרוטה ופי' רש"י דנמצאת חבית של יין נסך שדי פרוטה לנהרא א"נ לא שקיל מיד א"י ע"ש א"כ לד"ה מיירי מתני' שעשה מלאכה אחרת וגם יין נסך:
שם ס"ק ט' אא"כ כו' ועוד דפועלים כו'. קצת צ"ע דהא בתינוק צריך לשתות דוקא חמץ הו"ל הנאה מחמץ ואין דומה לפועלים דלא איכפת לי' מה שיאכלו ואין לו הנאה באכילתם חמץ:

שם ס"ק י' ואסור כו' הישראל קונה כו'. הרב"י כתב בשם הריב"ש דישראל עובר בבל יראה וב"י ע"ש וצ"ע דהא הישראל לא מתכוין לקנות כדאיתא בסי' תמ"ח א"כ לא קנה הישראל וגם הא"י המשלחו לא קנה כשהחמץ ביד ישראל וכעין זה איתא בב"מ דף ט' ע"ב במתניתין אם משנתנה לו אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום ופרש"י בלא מתכוין לקנות הוי הפקר עד דמטי לידי' דהאי וקני האי במאי דעקר מידי' דקמא ע"ש ובספר הגהות רע"א כתב בשם תבת גומא דבקנה ע"י מומר א"א במומר אשלד"ע ולא קנה הישראל וגם המומר לא קנה כיון דלא רצה לזכות לעצמו ועיינתי בס' תבת גומא פ' קרח שכתב דהוי כהפקר ולא עבר המומר ולא עבר הישראל בב"י: שם ס"ק י"א אסור כו' דלא כב"י. עי' מחה"ש דהרב"י מפרש רוצה בקיומו דאינו רוצה שיפסיד החמץ וכשנשבר הכלי יופסד החמץ וכוונתו שיתקיים החמץ ע"ש וצ"ע דלפי' הרב"י הוי זה רוצה בקיומו ממש כדאיתא ביו"ד סי' קל"ג אבל רוצה בקיומו ע"י ד"א איתא בע"ז דף ל"ב ע"א גבי סומך כרעי המטה בחרס הדרייני ופרש"י שישראל רוצה בקיומו של יין נסך ולא בשבילו אלא בשביל החרס ולסמיכה ע"ש:

שם ואסור בכלי מטעם אחר כו'. משמע מדברי מג"א דבכלי לא אסור כלל משום משתכר רק משום רוצה בקיומו וזה דלא כמקו"ח בס"ק ז' שכתב דרוצה בקיומו אין אסור רק כשנהנה בקיומו ולכן מותר להשאיל כלי ע"ש: שם ומ"ש רמ"א גבי בית כו'. הח"י בס"ק ט' כתב נמי להתיר במשכיר הבית סתם וכתב דבפסחים דף ו' ע"א גבי ייחד לו בית שמיירי שהשכיר לא"י סתם ע"ש וקשי' לי דהא שם פריך הגמ' למימרא דשכירות קניא והתני' שאסור להשכיר דירה לא"י עובד ע"ז שמכניס בתוכו ע"ז ע"ש וצריך לומר דכמו בע"ז מכניס בוודאי כן נמי בחמץ דאלת"ה מאי פריך הגמ' דילמא התם בע"ז אסור מפני שמכניס בוודאי א"ו בחמץ מיירי נמי שמכניס בוודאי ולדברי מג"א צריך לומר שגבי משכיר לו בית אין וודאי שיכניס בו חמץ דאל"כ הוי בית כמו תנור דאסור משום שבוודאי יאפה בו חמץ ואין לחלק דגבי תנור בוודאי יאפה בו רק חמץ לבד אבל גבי בית יכניס גם דברים אחרים דהא בע"ז דף ס"ה ע"א מסיק רבא באמר לו העבר לי ק' חביות בק' פרוטות ונמצאת חבית של יין נסך ביניהם שכל שכרו אסור ע"ש וכדאיתא ביו"ד סי' קל"ג:

שם ס"ק י"ב וי"מ כו' א"כ כ"ש כו'. וצ"ע דלפירוש מקו"ח בס"ק ז' דברי מג"א ס"ק י"א שמפרש דברי הטור שהכלי עצמו אסור בהנאה פי' שהקדירה בלוע דנהנה מבלוע דא"י נותן יותר אם הכלי שבע מלבלוע ע"ש א"כ מה כתב הד"מ דכ"ש שאסור להחם בו חמין

דאדרבה בחמין יהא מותר מהאי טעמא דבחמים מים לא איכפת לי' אם הכלי שבע מלבלוע או לא א"כ לא הוי כ"ש כלל:

שם ובזה לא פליג הטור. וכתב בספר הגהות רע"א דלדעת הטור דאסור להשכירה שהכלי בלוע מחמץ ואף דאינו נוטל דמים בעד הבלוע א"כ אפי' להניח בו יבש אסור עכ"ל ולדברי מקו"ח בס"ק ז' דנהנה מבלוע דא"י נותן יותר כששבע מלבלוע א"כ יבש מותר ועוד נראה דלדברי מג"א דמש"ה אסור לרחוץ בו משום דקי"ל בתרנגולת שנמצא בה חטה שהכל אסור דכל התרנגולת נעשה איסור כמו בנתערב יין נסך ביין היתר דאסור למכור לא"י חוץ מדמי יין נסך משום דנעשה כולו איסור כמ"ש מחה"ש ולהכי ה"נ ברוחץ בחמין בכלי חמץ והבלוע מהכלי נכנס במים נעשה המים כולו חמץ ואסור בהנאה ולפענ"ד אפשר דזה טעם הטור שאוסר להשכיר כלי הבלוע מחמץ כי כשא"י מבשל בתוכו נעשה כולו חמץ מהבלוע והא"י משתמש ואוכל חמץ של ישראל ולפ"ז מותר להניח בתוכו דבר יבש כי דבר יבש כמו פירות או צונן אין מוציאים הבלוע ואפילו דבר יבש חם אין מוציא מכלי רק כדי קליפה כדאית' ביו"ד סי' ק"ה בש"ך ס"ק כ"ג ובאיסור כחוש לכ"ע ובבלוע אין בקיאין בין כחוש לשמן ולרוב הפוסקי' אפילו בבלוע שמן אין אוסר יותר מכדי קליפה עי' בפ"מ ובחו"ד שם וגוף הכלי אפילו בשל חרס אין נעשה של חמץ עי' ביו"ד סי' צ"ח סעיף ה' ובט"ז ובש"ך שם:

שם מחויב למנוע מהם דה"ל רוצה בקיומו כו' ולטעם זה אפי' אינו נוטל שכר צריך למנוע משום דרוצה בקיומו כמ"ש המח"ש בשם הב"ח ומכאן נמי יש סתירה לדברי מקו"ח בס"ק ז' שכתב דרוצה בקיומו של חמץ אין אסור רק כשמגיע לו הנאה מתחדשת אבל הצלת היזק לא חשיב הנאה ומותר ברוצה בקיומו ע"ש והא הכא אוסר הב"ח רק משום הצלת היזק היורות והרחיים משום דרוצה בקיומו:

סימן תנא

מג"א ס"ק א' ומותר כו' בלוע בכלי אינו נראה כו'. ולפענ"ד אפשר דסברת ראב"ן הוא דהרא"ש בפ"ק דפסחים דין ט' כתב דמדלא כתיב לא תראה חמץ אלא לא יראה משמע לא יראה לך חמץ במקום הראוי לראי' עכ"ל ולפ"ז הבלוע בכלי שא"א שיראה ואין ראוי לראי' מותר אבל חמץ שנתערב נראה: שם ויש רוצין כו'. עי' מחה"ש שהראיה הוא מתוס' דף ל' ע"א ד"ה לשהינהו וצ"ע דתוס' לא מיירי שם כלל מענין להשהות רק מענין ביטול ומגמ' שם משמע בהדיא דאפילו לרב מותר להשהות דהא הגמ' פריך שם לרב

ולשהינהו וליעבד בהו שלא במינן ע"ש ומה שאמר רב ישברו מפני שאסור להשתמש בהם בין במינו בין שלא במינו ואתי בהו לידי תקלה וגם אין הפסד בשבירתן:
שם אבל אנן קי"ל כר"ש. וכתב מחה"ש דהוי כ"ש מתערובות דמותר לאחר הפסח וכ"ש קדרות ע"ש וצ"ע דהא בתערובות פסק בש"ע בסי' תמ"ז סעיף י"א דצריך ס' ואם אין ס' אסור ואי ילפי' קדרות מתערובות א"כ צריך בקדרות נמי ס' ואין במה שבקדרה ס' כנגד הקדרה כדאי' ביו"ד סי' צ"ג: שם ס"ק ד' דלמא כו' ולא דק דבגמ' איתא כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דברי הב"ח דהא בפסחים שם אמר אמימר התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דפיו כו' ומדנקט סתם כלי חרס משמע נמי תנור וקשה קושי' תוס' דבתנור יוצא ע"י כבשונות ולא שייך תירוץ תוס' שנעשה ככלי חדש דהא בתנור מסיק תוס' דלא הוי כתנור חדש לכן סבר הב"ח דאמימר סובר כתירוץ ראשון בגמ' שם דמחלק בין מתכות לחרס ולא יועיל היסק בחרס כלל מלבד בקדרה דמועיל כבשונות דהוי ככלי חדש אבל בתנור דלא הוי כתנור חדש ע"י כבשונות אין מועיל כבשונות וצ"ע בתוס' שם דכתבו כבשונות וגם היסק פנימי הוי פנים חדשות רק שבהיסק פנים חיישי' דילמא חייס וכן בש"ע פסקי' דכבשונות מועיל לקדרה של חרס א"כ קשה קושי' הרא"ש אמאי אמר רב שם קדרות בפסח ישברו ולא אמר תקנת החזרת כבשונות וצריך לומר כמו שמתרץ הרא"ש דאי מלבן הוי פנים חדשות והראשון הוי כמו שבור א"כ א"א דגם היסק פנימי הוי כמו פנים חדשות והראשון הוי כמו שבור א"כ מאי פריך הגמ' שם ליעבד ליה היסק פנים דילמא באמת מועיל היסק פנימי ורב דאמר ישברו כולל נמי היסק פנימי דהראשון הוי כשבור כמו דמתרצי על כבשונות והנה הרא"ש כתב דהיסק פנימי בלא כבשן לא הוי פנים חדשות ולדברי הרא"ש קשה קושי' תוס' דהא בגמ' משמע דאי לא חיישי' דילמא חייס היה מותר בהיסק פנים וע"כ משום דהוי פנים חדשות דהא בלא פנים חדשות אמרי' דאינו יוצא מידי דפיו ולפמ"ש הרא"ש דרב דאמר ישברו סובר נמי דמועיל כבשונות וכבשונות הוי כמו שבור דהראשון הוי כמו שבור מתורץ קושי' תוס' בפסחים שם ובע"ז דף ל"ד ע"א ד"ה שאינה כו' שמקשים כיון דחשיב אחר א"כ תנור וכירים יותץ דקאמר רחמנא למה להדרינהו לכבשונות ולפמ"ש הרא"ש נוכל לומר דמועיל כבשונות לתנור שנטמא והתורה דאמר' ישברו נכלל נמי כבשונות דהוי כמו שבור:
שם ומ"ש התוס' בע"ז כו'. פי' מחה"ש שכוונת התוס' לתרץ בפסחים דף כ"ו ע"ב תנור שהסיקו בקליפי ערלה חדש יותץ הו"ל להתיר ע"י כבשונות ותירצו דבתנור לא הוי

כבשונות פנים חדשות ע"ש וצ"ע שתוס' בע"ז שם כתבו אבל תנור אין יוצא בהחזרת כבשונות ומלשון אין יוצא משמע דמיירי מאיסור:

שם ס"ק ו' מגעילן כו' ועוד נ"ל כו'. וכתב בספר הגהות רע"א מהיסוד הפלוגתא בט"ז אם הולכין אחר רוב תשמישו והפלוגתא בס"ד בנשתמש ע"י אור אם צריך לבון בגמ' מסכינים דהלכתא ברותחין כיון דחמץ היתרא בלע והסוברים דחמץ שמו עליו טעמא דסכינים דהולכין אחר רוב תשמישו א"כ חד מינייהו מוכח או דאזלינן בתר רוב תשמישו או דחמץ מקרי התירא בלע ומספיקא קי"ל בשתיהם לחומרא וזה פסקי דרמ"א ס"ד וס"ו וא"כ הכא בסכינים מותר בהגעלה עכ"ל והנה בוודאי דבריו מוכרחים כיון דבגמ' דף ל' ע"ב פסקינן דסכינים ברותחין א"כ ע"כ או הטעם כמ"ש תוס' שם ד"ה והלכתא דהוי התירא או שצריך לומר דהוי חמץ איסורא רק שהולכין אחר רוב תשמישו אבל מ"מ דברי מג"א ישרים הם דהא בלא דברי מג"א צריך להבין דברי הפוסקים הצריכים לסכינים לבון הא בגמ' פוסק בהדי' והלכתא ברותחין ולכן נראה דלמ"ש הט"ז בס"ק י"א דהא דפסק רמ"א דאין הולכין אחר רוב תשמישו הוא רק חומרא בעלמא ולפ"ז מה דפסקי' בגמ' דסכינים ברותחין היינו מעיקר הדין דילך אחר רוב תשמישו ורב אשי דאמר דסכינים צריכים לבון הוא מצד חומרא כמ"ש הט"ז שלא ילכו אחר רוב תשמישו א"כ שפיר כתב המג"א כיון דרמ"א פסק בס"ו חומרא זו שלא ילכו אחר רוב תשמישו א"כ ה"ה צריך להחמיר בסכינים להצריך לבון כמו רב אשי דהצריך לבון:

שם ס"ק כ' סלים כו' אא"כ מלוח ביותר כו'. עיין ביו"ד סי' צ"א סעיף ה' פסקי' דכל ציר מבשר שנמלח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב רותח ואוסר: שם ס"ק כ"ד אין. דהטור מיירי כו'. לא אוכל להבין דזה לשון הטור ביו"ד סי' קכ"א על הרשב"א שכתב:

שלענין הכשרו לא עלה הכשר עד שיכשיר כולו כתב הטור ונ"ל דדוקא כשנשתמש בכולו אבל בנשתמש במקצתו נכשר נמי במקצתו דכבולעו כך פולטו עכ"ל וא"א דהטור מיירי שרוצה רק להשתמש בצד שליבן א"כ אפי' נשתמש בכולו אם אין רוצה רק להשתמש במקצתו אין צריך להכשיר רק אותו מקצת שרוצה להשתמש דהא אין מפליט מאותו צד שלא שימש השתא וכדפסקי' ביו"ד סי' צ"ד שאין צריך ס' רק לנגד מקצת הכף שתחב וכמ"ש מג"א שמ"ש בד"מ דאין מולך בליעתו היינו שאין מפליט ממנו ואי הי' כונת הטור כדברי מג"א לא היה צריך הטור לחלק אם נשתמש מעיקרו בכולו או במקצתה אלא הי' לי' לחלק אם ישתמש השתא במקצת שנכשר דמותר ואם ישתמש במקצת שלא הכשיר דאסור:

שם ס"ק כ"ט כיסוי כו' עסי' תמ"ז. פי' מחה"ש דשם מקילין בריח משהו ונט"ל ובכיסוי לא מקילין בנטל"פ ולפענ"ד יש עוד נ"מ דבסעיף ו' פסק בש"ע דהולכין אחר רוב תשמישו וכתב הח"י ס"ק ל"א דאם יודע שתוך מעל"ע השתמש בכ"ר אע"פ שעיקר תשמישו בכ"ש צריך הגעלה בכ"ר ובס"ק ל"ב כתב הח"י דלרמ"א דפסק דאין הולכין אחר רוב תשמישו אבל בדיעבד אם לא הגעילו הקערות בכ"ר אין אוסרין ע"ש והטעם כמ"ש מקו"ח ס"ק ה' בשם מ"ע דמאחר שהיא אינה ב"י אזלינן להקל ע"ש וא"כ הכא בכסוי דאוסר בשאר איסורים נמי כשהיא אינה ב"י אין מקילין כלל לילך אחר רוב תשמישו אפי' בדיעבד:

שם ס"ק ל"א מדוכה כו' ומה"ט עושין שלא כדין. עי' מחה"ש שהביא בשם מ' עוזר שהשיג על המג"א ע"ש גם החוות דעת ביו"ד סי' צ"ו בביאורים ס"ק ו' מביא דברי מ' עוזר וכתב החו"ד דבלא"ה דברי המג"א תמוהין דוודאי אין המדוכה יכול לבלוע הטעם הבלוע בבשמים דאין טעם הבלוע יוצא בלא רוטב ואפשר דמיירי בבלוע שמן דיוצא בלא רוטב עכ"ל ולפענ"ד מה שהקשה דאין הבלוע בבשמים יוצא בלי רוטב אפשר לתרץ דכיון דבלוע בבשמים הוי כמו איסור בעין כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' צ"ו ס"ק ב' דצנון שחתך בסכין של בשר דהוי בצנון כמו איסור בעין וכתב הפ"מ שם דאפי' למ"ד בסי' צ"ה נצלו שרי מ"מ צנון ודוחקא גרע טפי ע"ש והא וודאי דבצלי' יוצא טעם ממש ואפ"ה מותר בנ"ט בר נ"ט וצריך לומר דהא דאסור בדבר חריף ולא חשיב נ"ט בר נ"ט משום דהוי בעין א"כ לפ"ז כיון דאמרי' דהוי בעין ה"ה דיוצא בלי רוטב דלא הוי כמו שאר בלוע דאינו יוצא דהכא הוי איסור בעין ומה שמתרץ החו"ד דמג"א מיירי בבלוע שמן דיוצא בלי רוטב סותר דברי עצמו שכתב בסימן ק"ה ס"ק ט"ו דאין כלי נאסר אפילו ממאכל שיש בו איסור בלוע שמן ע"ש:

שם כמ"ש ס"י גבי סלים כו'. צ"ע דגבי סלים כתב המג"א בס"ק כ' דמותר משום דאין מליחה לכלים אבל דבר חריף ודוחקא מפליט הבלוע מכלי כדאי' ביו"ד סי' צ"ו וכמ"ש לעיל:

שם ס"ק ל"ז שאין כו' עוגות עם שומן כו'. צ"ע מ"ש מג"א ברגילין לאפות עוגות עם שומן באינה נקיה לאסור כולו הא האוסר בעצמו דהיינו החמץ הוא כחוש ואפילו היה מונח על הרחת חתיכה מן העוגות ונגע במצה אין אוסר רק כדי נטילה דבכה"ג לא אמרי' דהיתר מפעפע לאיסור דהא ביו"ד סי' ק"ה סעיף ז' בהיתר שמן שבלע איסור כחוש דאין יוצא בלא רוטב ובסעיף ה' אמרי' בהיתר שמינה וחתיכת איסור כחושה דאוסר בכולו שמפעפע ומחלק הש"ך בס"ק י"ט דמשום דאוסר כדי נטילה ההיתר שאצלו שמן מחזיק

פליטתו ומבליע בכולו ע"ש והחו"ד שם ס"ק י"א כתב דבכל מקום דאין שייך טעם הש"ך לא אמרי' דמפעפע ע"ש א"כ ה"נ בחתיכה העוגה עם שומן אין כח להשומן לפעפע להחמץ הכחוש שיכנס למצה הנוגעת בו יותר מכדי נטילה דהא גם המצה הוא כחוש ולא שייך טעם הש"ך שההיתר שומן מחזיק פליטתו ומבליע בכולו:

שם וכ"מ ביו"ד כו'. כתב מחה"ש אע"ג דלא מחלקינן בין כחוש לשמן מ"מ בכלי נשאר על עיקר הדין לחלק בין כחוש לשמן ע"ש וצ"ע דהש"ך ביו"ד סימן ק"ה ס"ק ח"י כתב דגם בבלוע במאכל מחלקין בין כחוש לשמן וכן כתב הש"ך שם בס"ק כ"ג דבין במאכל בין בכלי מחלקין בין כחוש לשמן: שם ס"ק מ"ד על התנור כו' שהסיקו מבחוץ. וכתב מחה"ש ואפילו היסק פנימי לא מהני דחיישי' דילמא חייס ע"ש וצ"ע דבסעיף ב' גבי כוביא פסקי' דהיסק פנימי מהני דלא חיישי' דילמא חייס כיון שהוא עשוי מלבנים ועפר כמ"ש הט"ז שם:

שם כיון דאין שם רוטב. וכתב בספר הגהות רע"א הוא תמוה כיון דיש חמץ בעין במקום שהקדרה עומדת הוי נגד הרוטב ומפעפעת לפנים ואם העמידו קדרה חמה על דבר צונן כיון דתתאי גבר סגי בקליפה אבל הכא הכל רותח עכ"ל ולכאורה אפשר לתרץ דביו"ד סי' צ"ב סעי' ה' נר' דהוא ספק אי מפעפע לפנים וכאן שיש עוד ספק דילמא אין כאן חמץ כלל והוי ס"ס ובסי' תס"ז סעיף י"ב איתא דמקילין בס"ס לענין איסור משהו וזה כונת מג"א שכתב שאין שם רוטב במקום הנגיעה מחוץ לקדרה רק הקדרה נוגע והוא ספק אם מפעפע לפנים והוי ס"ס עוד נראה לתרץ דהפ"מ ביו"ד סי' צ"ב משבצות זהב ס"ק כ"ה כתב דהרמ"א סובר דחום כ"ר לתוך כ"ש ויס"ב בשניהם אפ"ה תתאי גבר ומותר ומנ"י אוסר אבל אם אין התחתון יס"ב גם המנ"י סובר דתתאי גובר ומותר ט"ש א"כ הכא דע"ג התנור אין היס"ב לכ"ע מותר: שם ברמ"א סעיף י"ג רושם כו' מאחר שנעשה מחדש. לא הבינותי דגבי רושם היינו שחוקק אותיות דחשש שמא לא יוכל לנקרו מאי הפרש אם נעשה מחדש או בישן דבשלמא גבי טלאי אם נעשה בישן לא יפליט הגעלה כמ"ש הרא"ש הובא בטור ובהרב"י בקדמה בליעה לטלאי אבל ברושם אין חילוק: שם ט"ז ס"ק ה' סכינים כו' שג' מדות יש כו'. וצ"ע דמתחלה כתב הט"ז שרב אשי אמר שאני מכניס הפרזל בנורא משמע שרב אשי היה מפרש דבריו מה שאמר לדידי חדתי לאו חדשים ממש רק ליבון ולפ"ז חדשים ממש ליכא למ"ד אפי' על צד היותר טוב ואח"כ כתב הט"ז שמצוה ליקח חדשים:

שם המקו"ח ס"ק ג' כתב על תשו' מנחם עזרי' שמחלק בין כשהאמצעי המבליע היתר דמהני הגעלה אבל כשהכל אוסר בעי ליבון אפילו בדבר לח וכתב המקו"ח שהוא תמוה

דא"כ האיך מועיל הגעלה לכלי מדין דילמא בישל הא"י דבר שכולו איסור ובפסחים דף מ"ד בתוס' דהגעילו בכלים לנזיר משום בליעת יין ויין לנזיר כולו אוסר ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דהא מצד הדין לכ"ע הולכין אחר רוב תשמישו והאוסרים אוסרים רק לחומרא בעלמא כמ"ש הט"ז ס"ק י"א וכיון דרוב תשמיש של כלי ע"י מים ולכן היו מגעילים לכלי מדין ואם היו מכירים בכלי שאין משתמשים בו במים היו מלבנים וזה נכלל בכל דבר אשר יבא באש ומ"ש תוספות בפסחים שהיו מגעילים כלים הבלועים מיין לנזיר נוכל לומר דכלים שהיו מכירים שבלועים מיין היו מלבנים וכלים שאינם יודעים במה נשתמשו היו הולכים אחר רוב תשמיש' שהוא ע"י מים ולא ע"י יין או אפשר לומר דמשום דנזיר קל מכל איסור שבתורה כדאיתא בפסחים שם לכן מהני הגעלה אע"ג דבשאר איסור הי' בכה"ג צריך ליבון ועל מה שמשמע מדברי מ"ע דבכולו איסור אף בהתירא בלע צריך לבון כתב המקו"ח תמוה מאד דבע"ז דף ע"ו גבי שפודין בקדשים אמרי' דבהתירא בלע סגי בהגעלה ובשר קדשים כולו אסור עכ"ל ולפענ"ד נוכל לתרץ קצת בדוחק דלהכי מהני שם הגעלה כמ"ש תוס' בחולין דף קי"ב דמין במינו מדאורייתא בטל ברוב ובכלי מקדש אוקמ' אדאורייתא ובוודאי מצד הדין אפילו הגעלה לא צריך אבל עכ"פ לא צריך ליבון וכן מוכרח לפרש בתוס' שם וצריך לומר דבכל זאת לא התירו אלא משום התירא בלע אבל נראה לתרץ בתירוץ מורווח ולהביא ראי' לדברי מ"ע דביו"ד סי' צ"ג כתב הרב"י בשם הרשב"א וז"ל בפ' בתרא דע"ז השפוד מלבנן והתני' גבי קדשים השפוד מגעילן ופריק רבא קדשים כל יום נעשה גיעול לחבירו ומקשינן א"ה הגעלה נמי לא לבעי ואסיקנא בקושי' וק"ל וכי עדיף בישול יום ב' מהגעלה ואף הגעלה גמורה הוי קשי' האיך מכשירתו והלא לבון הוא צריך ונ"ל דה"ק דקדשים התירא בלע וכיון שבישל בו קודם שיבא לידי איסור נותר כבר נקלש ונחלש האיסור עד שלא נשאר בו אלא בלע מועט וכענין שאמרו לענין בשר בחלב בדגים שעלו בקערה של בשר שמותר לאוכלו בכותח שהטעם הבשר נקלש ונחלש קודם שיבוא לאיסור בשר בחלב אבל קודם שבישל בו שני' דבלע מרובה וכן כלי שבלע איסור אין נכשר עד שיגעיל הראוי להגעיל ויילבן את שראוי ללבן עכ"ל ע"ש שהאריך ומוכח בהדי' מדברי הרשב"א כמ"ש מ"ע דאף בהתירא בלע אם בא להכשיר קודם שבישל בו שנית דצריך לבון ומה שמתירין בע"ז שם בהגעלה היינו משום דאיסור כבר נקלש ונחלש ומה שמסיק הגמ' בקושי' א"ה הגעלה נמי לא צריך כתב הפר"ח ביו"ד שם דקושי' מצינן לתרוצי לפי שנשאר בה בלע מועט סגי בהגעלה ולא צריך לבון עוד כתב הפר"ח שם וז"ל כמ"ש הר"ן דשאני נותר דמעיקרא בשר והשתא נותר אבל בחמץ שמו עליו וא"כ ה"נ בקדרה של בשר אף שהוא

היתר בשעת בליעתו כיון דשמו עליו דמעיקרא בשר והשתא בשר עכ"ל א"כ ה"נ דלא מהני הגעלה בכולו איסור אף שהוא בלע היתר כיון דשמו עליו ולפ"ז דברי מ"ע ברורים ולא קשה קושי' מקו"ח ולכאורה צ"ע דלהרשב"א דלהכי מותר בקדשים שנקלש האיסור ומדמה זה לנ"ט בר נ"ט דקשה דהפ"מ ביו"ד סי' צ"ד במשבצות זהב ס"ק כ"ב כתב דנ"ט בר נ"ט דאיסורא לסמ"ק ואו"ה הוי דרבנן ולהר"ן יש לספק אי מדאורייתא או מדרבנן ע"ש א"כ א"א דנ"ט בר נ"ט דאיסורא מדאורייתא מותר אמאי הוצרך התורה בכלי מדין בדבר אשר יבא באש ליבון הא יכול להגעיל ונקלש הטעם וכמ"ש הרשב"א ומותר מן התורה וכמו שמקשה הגמ' בע"ז שם בקדשים שנקלש הטעם הגעלה נמי לא צריך תנב מג"א ס"ק א' אם כו' וי"ל דהכא כו'. והרא"ש בפרק כל שעה בדיני הגעלה כתב וז"ל הוי כמו דגים שעלו בקערה ואפילו לדברי המפרשים עלו אין נתבשלו לא הכא שרי דהתם הבשר הנבלע בדגים חשיב טעם כי נבלע אוכל באוכל אבל הכא טעם חמץ הנפלט מן הכלי למים וחוזר ונבלע בדופני הכלי אינו חשוב טעם כשיחזור ויפלוט בפסח לתוך התבשיל ע"ש:

שם ס"ק ו' צריך כו' והשני דגים כו' כתב מחה"ש דטעם החמץ הנבלע בבשר נשתנה טעמו ע"י הבשר וכן הטעם החמץ שבדגים כו' ומבטלים זא"ז ע"ש אבל החו"ד ביו"ד סי' צ"ח כתב שב' זיתים שנ"נ מדברים שטעמן שוה והב' זיתים אין טעמן שוה אין מבטלים זה את זה ובעינן ס' נגד שניהם דהוי כשם אחד של איסור ובביאורים ס"ק ח' מביא ראיה ברורה לזה ע"ש שם דלא כע"ש. פי' מחה"ש דע"ש מקש שה למ"ד חוזר וניעור מאי מהני אם יש במים ס' מ"מ בפסח חוזר וניעור ואז הוי במשהו וכתב מג"א עסי' תמ"ז דבטעם לכ"ע אינו חוזר וניעור עכ"ל ולפענ"ד קושי' ע"ש להפוסקים שהביא הרב"י בסי' תמ"ז דגם בטעם חוזר וניעור וגם מקו"ח בסי' תמ"ז ס"ק ו' כתב דהרבה פוסקים סוברים דאמרי' בטעם חוזר וניעור ע"ש והכא כל הפוסקים סבירא להו דמהני ס' בהגעלה דלא מצינו פוסק שסובר דלא מהני ס': שם ס"ק ח' ביחד כו' בפעם א' כו' נגד שום אחד מהם. וכתב מחה"ש דלא כעטרת זקנים דבעינן ס' נגד שניהם ולפענ"ד לדעת הש"ך ביו"ד סי' צ"ד ס"ק ח' דהכף אסור אפילו ביש ס' והחו"ד שם ס"ק ח' מסכים להש"ך ועי' בפ"מ שם א"כ שפיר בעינן הכא ס' נגד שניהם דאם יש ס' רק כנגד אחד אז אותו שאין ס' כנגדו אסור עוד כתב מחה"ש דמה שכתב עט"ז ביחד לאו דווקא אלא ה"ה בזה אחר זה ודלא כמג"א וכתב מחה"ש דמדברי הש"ך ביו"ד סי' צ"ה ס"ק ה' מוכח כמג"א ע"ש ולפענ"ד אפשר לומר דלמה שכתב החו"ד שם בביאורים ס"ק ח' דלדעת המחבר והרב בסי' צ"ד

סעיף ה' לא שרי רק הכלים שהודחו אבל הכלי שהדיחו בתוכו אסור ולדעת הש"ך מותר ע"ש ולהכי מחמיר בעטרת זקנים בזא"ז לחוש לדעת המחבר ורמ"א:
שם ס"ק י"א עושה כו' אין לו תקנה באופן זה כו'. צ"ע דבסוף ע"ז דף ע"ו ע"ב פי' רש"י בד"ה מה בולעו ולא הוכנסה לתוך יורה אחרת בשעת בליעת האיסור ע"ש כונת רש"י פשוט דאם הכניס השפת הדוד לתוך יורה אחרת לא היה מהני להגעיל ע"י גדנפא שהוא רק ניצוצות כיון דבלע השפת הדוד ע"י רתיחת היורה אבל מש"כ מהרי"ל בכלי ששואבין שאין לו תקנה באופן זה דהיינו בגדנפא משום דצד החיצון לא נגעל משמע שסובר דכלי שנשתמש בב' צדדים א"כ אין עני ודמיון לדין זה של גדנפא דהא צריך להגעיל כל הכלי מב' צדדים לפי שנשתמש בו בב' צדדים ואמאי כתב מהרי"ל שאין לו תקנה באופן זה דהיינו של גדפנא הו"ל למימר שצריך להגעיל כל הכלי מב' צדדים ובאמת גוף הדין של מהרי"ל צ"ע דלכאורה נראה דאין צריך הגעלה מב' צדדים דהרב"י כתב בסי' תנ"א בשם תשו' הרשב"א שהגעלה מפלטת מכאן כמו מכאן ע"ש ובספר הגהות רע"א כתב בסי' תנ"א על המג"א ס"ק כ"ד דהאיבעי' בבישל מקצת אם מפעפע בכולו היינו למעל' שלא במקום הרוטב אבל במקום הרוטב בוודאי מפעפע בכל עובי הדופן ע"ש וכיון שמפעפע בכל עובי הדופן אין חילוק במשתמש בצד אחד או בב' צדדים: שם בספר הגהות רע"א מתרץ דברי הרמ"א בס"ג דרמ"א סובר דמה שכתב בש"ע וכן אם משהה וכן אם שלא ינוחו המים מרתיחתן דלאחר זמן איסורו סגי באחד מהן ובאין משהה יותר מדאי יכול המים לנוח מרתיחתן א"כ לא היה המים רותחין כל שיעור זמן הגעלה ע"ש ולפענ"ד צ"ע דא"א בחד מינייהו סגי א"כ מ"ש וכן אם מגעיל כלים שבליעתן מועטת כו' ולפ"ז אם מגעיל כלים שבליעתן שוה או שמגעיל רק כלי אחד יכול להשהות יותר מדאי וגם יוכל המים לנוח מרתיחתן וזה וודאי אסור לאחר זמן איסורו דחוזר ובולע מפליטה והוי נ"ט בר נ"ט דאיסורא ועוד צ"ע דא"א לומר שש"ע סובר דהגעלה מועלת באין המים רותחין דהרב"י כתב בפירוש באין המים רותחין אין כאן הגעלה ע"ש:

סימן תנג

המל"מ בפ"ד מהל' יסודי התורה מסופק אם נאמר במ"ע דכתיב ואכלת כגון מצה וקרבן פסק אם אכלן שלא כדרך אכילתן אם יצא ע"ש ועי' מה שכתבתי בסי' תע"ה פשוט הספק דנראה דאין יוצא וכעת נראה שמוכח גם מרש"י ותוס' דאין יוצא במצה שלכד"א דבפסחים דף ל"ה ע"א פי' רש"י בד"ה אין אדם דלאו דרך אכילה קאכיל לי' ובחולין דף ק"כ ע"א גבי המחהו וגמעו דאין יוצאין בו ידי מצה וקאמר בגמ' משום דלאו לחם עוני

וכתבו תוס' הוי מצי למימר נמי אכילה כתיב בי' ע"ש א"כ בהדי' מוכח מרש"י ותוס' דאין יוצאין במצה שלכד"א ובזה נוכל להבין דברי תוס' בחולין שם ד"ה לרבות השותה וא"ת הא שתי' בכלל אכילה וי"ל דהתם במילי דשתי' והכא במידי דבר אכילה דממחו להו ושתי לי' עכ"ל דצריך להבין כיון דשתי' בכלל אכילה אמאי לא אמרינן נמי כן בממחה בר אכילה ושתי דהוי נמי כאכילה לכן נראה דוודאי אמרינן בכל הדברים דשתי' בכלל אכילה והשותה הוי כאלו אכל והא דפטר בממחה דבר אכילה ושתה משום דהוי כאוכל שלא כד"א אבל אם שתה מילי דשתי' הוי כאכל כדרך אכילתן כי כן דרכו של זה לאכול דרך שתי' אבל בהמחה את האוכל דדרך אכילתו בדבר זה הוי אכילה ואם שתה אף על גב דהוי נמי כאוכל מ"מ הוי שלכד"א וגבי חמץ חייב בהמחה וגמעו אע"ג דהוי שלא כד"א מ"מ מרבינן מהנפש דחייב אע"ג שהוא שלא כד"א:

שם מג"א ס"ק א' לא כו' הבא לידי חמוץ כו'. קשי' לי למאי איצטריך בפסחים דף ל"ה ע"א ההיקש מקרא דלא תאכל עליו חמץ דאין יוצאין באורז ודוחן ת"ל דאין יוכל לקיים בהם ושמרתם את המצות ובדף מ' אמרי' דאין יוצא במצה אם לא שמר שלא יבא לידי חמוץ כגון בצקות של א"י וכדפסקי' בסעיף ד' ובסי' ת"ס סעיף א' ובאורז ודוחן לא שייך שמור דהא אינן באים לידי חמוץ ולמ"ש ח"י בסי' ת"ס ס"ק א' דהשמור לשם מצה רק מדרבנן אם כן ניחא דאיצטריך ההיקש:

שם ס"ק ב' מותר שמשתמשים בהם כו'. וכתב בספר הגהות רע"א ק' לי הא הוי ג' נ"ט מהשעורים למכתשת וממכתשת לשמנים ומשמנים לפמוטות ע"ש ולא הבינותי דהא זה הוא קושי' ד"מ דאי משום משהו בעין הא בטל בס' ואי משום נ"ט הא לא הוי דבר חריף דנפק ע"י דוחקא ואוסר נ"ט בר נ"ט: שם ס"ק ח' קמח מן השוק דלא מחזקינן איסורא כו' ק"ק דהא בשו"ע איירי במצת מצוה וגבי מצת מצוה לא סגי דלא מחזקי' איסורא רק שצריך שמור דהא שלא יפלו מים משעת קצירה בוודאי לא מחזקי' איסורא ואפ"ה סברי כמה פוסקי' דצריך שמור משעת קצירה והו"ל למג"א לומר דבשעת הדחק סמכי' דשמור דלישה הוי שמור כדאיתא בפסחים דף מ':

שם ס"ק ט"ו ומחמם כו' וכ"מ בגמ' כו'. וצ"ע דהא לזה אין צריך ראי' שאין הקמח מתחמץ מעצמו בשעת הטחינה דאל"כ א"א לאכול מצה ולקיים המצוה בערב תאכלו מצות ושבעת ימים מצות תאכלו רשות ועי' בהרב"י ששני הדינים של רמ"א בסעיף ו' ובסעיף ט' יוצאים מהירושל' וצ"ע:

שם נשאלתי אם יש לסמוך בשעת הדחק על הפוסקים שסוברים דקמח בקמח מקרי יבש ביבש ובדגן שצמח סגי רוב מן ההיתר והשבתי דאין להקל כלל דהרב"י כתב בשם

סמ"ק דהוי יבש ביבש וחוזר וניעור ואם נאפה בפסח יהיב טעמא בשעת אפי' והח"י בס"ק י"ג מחמיר אפי' כשיש ס' דצריך לאפות קודם פסח ואין לסמוך ולהקל כדעת הרא"ש ביו"ד סי' ק"ט סעיף ב' דאם נתבטל יבש ביבש מין במינו ברוב ונודע התערובות קודם שנתבשלו דשרי ורמ"א שם פסק דבמקום הפסד יש לסמוך אמקילין דזה אינו דהא המנחת יעקב בכלל ל"ט ס"ק ט"ז כתב אע"ג דיבש ביבש חד בתרי בטל מ"מ חיטין שצמחו יש להם טעם אחר משאר קמח שלא צמחו ע"כ בעינן ס' עכ"ל א"כ ש"מ דאפילו א"א דקמח בקמח הוי יבש ביבש אפ"ה אין להקל לבטל ברוב דגן שצמח וגם קשה מאד לסמוך על הפוסקים דקמח מקרי יבש דהפמ"ג ביו"ד סי' ק"ט בש"ד ס"ק ב' כתב דקשה להקל נגד הכרעת הש"ך דמקרי לח והחו"ד בס"ק א' שם כתב דגם התוס' מודים דצריך ס' ע"ש:

סימן תנד

מג"א ס"ק א' סובין כו', לדעת רש"י. מחה"ש גורס לדעת הרי"ף כמו שפי' הר"ן דהרי"ף מתיר בפת שכולו סובין ע"ש וקצ"ע דהא אפי' לדעת הרא"ש דאין יוצאין בכולו סובין רק בסובין שבה מ"מ מוכח דבא לידי חמוץ דאל"ה באוכל כזית מצה שיש בו סובין לא הוי כל הכזית דבר הבא לידי חמוץ ואפשר דה"נ דיוצא אע"ג שלאו כל הכזית בא לידי חמוץ כמו בסי' תנ"ג סעיף ב' בעיסה מן החטים ומן האורז וע"ש במג"א ס"ק ד' וצ"ע: שם ס"ק ג' שאין כו' ורמ"א פסק כהר"ש כו'. המחה"ש כתב בשם פר"ח דגם הר"ש מודה להרמב"ם לענין מצה בעי' שתהי' משומרת לשם מצה ואייתי ראי' מחלות תודה ורקיקי נזיר בפסחים דף ל"ח דאין יוצאין בהן דמשומרת לשם זבח כ"ש הכא דאינה משתמרת רק לכלבים ע"ש ולפענ"ד לאו ק"ו הוא ואדרבה הכא עדיף דהא הכא הוא משמר העיסה לשם פסח דהיינו שלא יתחמץ דהא אם יתחמץ אסור לשהות בביתו ואסור ליתן לכלבים א"כ אף שלא שמר לשם מצת מצוה מ"מ שמר העיסה לשם פסח וסבר הר"ש דדי בשמירה זו אפי' לצאת בו ידי חובת מצה אבל בחלת תודה שלא שמר כלל העיסה שלא יתחמץ בשביל פסח רק לשם זבח דהא בכל השנה צריך תודה להיות מצה וכיון שלא שמר לשם פסח כלל לא יצא בו ונראה להביא ראיה לזה מפסחים דף מ' מבצקות של א"י דאין יוצא ע"ש וא"א כשישראל שומר עיסה כדי שלא יתחמץ ולא שמר לשם מצת מצוה לא יצא אמאי נקט הגמ' בצקות א"י הו"ל למנקט רבותא בבצקות של ישראל ששימר לאכול המצה בשאר ימי הפסח ולא שימר שתהי' למצת מצוה א"ו בכה"ג יוצא כיון ששומר ישראל שלא יתחמץ משום פסח:

שם ס"ק ד' למיחלט כו' בדיעבד מותר כו'. וצ"ע שכתב בפשיטות משם דבדיעבד מותר והש"ך שם ס"ק י' כתב ועי"ל כיון דאין אנחנו בקיאין בחליטה א"כ לענין דיעבד מוקמי אחזקת קמא כאלו לא נחלטה כלל כו' ותירוץ זה נכון עכ"ל והמנ"י כלל כ"ד ס"ק ט' ג"כ מחזיק בתירוץ זה של הש"ך א"כ הכא בנפל עיסה במים רותחין אמרינן נמי לפי שאין בקיאין הוי כאלו לא נחלטה ואסור:

שם ס"ק ה' הפר"ח כתב בשם ס' בית מועד דאם הוציא מצה מרשות היחיד לרשות הרבים אין יוצאין בו כמו במצה גזולה וכתב הפר"ח שטעות הוא שתוס' בריש לולב הגזול כתבו גבי לולב של אשרה דהיכא דאין המצוה באה מחמת העבירה לא הוי מצוה הבאה בעבירה ע"ש ולפענ"ד נראה דאם לא היה יכול לאכול המצה ברה"י והוציא לרה"ר אז באה המצוה מחמת העבירה ואינו יוצא:

סימן תנה

מג"א ס"ק א' סמוך כו' דבהא כ"ע מודו. ופי' מחה"ש דלדעת ר"א מזרחי בין נשאב ביום בין בלילה אין תקנה לר"א ממיץ ומ"ש מג"א דאין להקל לשאוב ביום דלדעת רא"מ אין נכון היינו ר"א מזרחי ומ"ש מג"א בלילה כ"ע מודו היינו הרב"י ור"א לדעת ר"א ממיץ ולדעת הרב"י יש תקנה בין ביום בין בלילה ולדעת ר"א מזרחי אין תקנה ע"ש ובהרב"י וקשי' לי באיזה ענין כתב המג"א דבלילה כ"ע מודו וביום אין נכון לר"א מזרחי הא בין ביום בין בלילה שוים שאין תקנה לר"א מזרחי ולהרב"י בתרווייהו יש תקנה גם צ"ע במה שכתב מחה"ש דמ"ש מג"א וכתב ב"י דאם שאבן אחר תחלת הלילה אין תקנה אליבא דר"א מזרחי וצ"ע דאמאי נקט הרב"י דוקא בנשאב בלילה דלר"א מזרחי אפי' נשאב ביום אין לו תקנה:

שם ס"ק ב' אינו עסי' תנ"ט ס"ה. ר"ל דשם פסקי' בעבר ולשה תחת השמש דמותר ונראה לפענ"ד לדעת הב"ח שהובא במג"א ס"ק א' דאם נשאבו בלילה יש להקל ללוש בהן ביום בהמתנת י"ב שעות כמ"ש מחה"ש דאם עומד בתוך י"ב בשמש אסור כיון דצריך צנון ובשמש איך יצנן א"כ אין ראי' להתיר מסי' רנ"ט דשם אין העיסה צריך צנון ואמרי' דבשעה מועטת לא יחמם השמש אבל כאן צריך צנון ובשמש לא יצנן:

שם ס"ק ד' הח"י בס"ק ה' כ' דיוכל לשאוב ביה"ש דעל שבות לא גזרו ביה"ש כמ"ש סי' רס"א עכ"ל לפענ"ד אפשר דכאן אסור דבסי' ת"ט סעיף ב' פסקי' דבמקום שאפשר לבוא לידי חיוב חטאת גזרו על השבות ביה"ש וה"נ יכול לבוא לידי חיוב חטאת שישאב מבור רה"י ויוציא לרה"ר ועי' במג"א סי' שמ"ה ס"ק ז' שכמה פוסקים סוברים שגם עתה יש דין

רה"ר אך מה שכתב מג"א דהאופין ביו"ט שני אסורין לשאוב ביה"ש ביו"ט ראשון דקשה אמאי אסור דהא ביו"ט ליכא איסור הוצאה כדאיתא בסי' תקי"ח ע"ש והוי רק שבות במה שמכין מיו"ט לחבירו ואפילו הוי מלאכה ממש מדאורייתא נמי קשה דהא הה"מ בפ"א מהל' יו"ט הל' ט' כתב דהלכה כרבה בפסחים דף מ"ו דאופה מיו"ט לחול דאין לוקה דאמרי' הואיל אי מקלעי אורחים רק איסורא איכא וכיון דא"א לבוא לידי איסור דאורייתא דהא אמרי' הואיל רק איסורא דרבנן ומותר ביה"ש במקום מצוה כדאיתא בסי' רס"א סעיף א' ובסי' ש"ז סעיף כ"ב ועוד קשי' דבסי' תק"ג פסקי' דממלא נחתום חבית של מים ע"ש א"כ ה"נ יכול לשאוב ולשתות מעט ממנו:

שם ס"ק י"ב מדוד כו' אפילו נצטננו כו'. לפענ"ד מ"ש מג"א דרש"י לא מיירי שנתחממו המים על האש מוכח מרש"י ד"ה במים כו' וכ"ש בחמי האור וא"א דמים הגרופים מן המולייר מיירי שהי' האור מהלך תחת המים א"כ מה צריך רש"י לכתוב וכ"ש בחמי האור הא מפורש בגמ' חמי האור אבל מ"ש מג"א בהורתח מים על האש אסור אפילו נצטננו אין נראה כן לכאורה מרש"י שפי' על חמי חמה וכ"ש בחמי האור משמע דחמי חמה וחמי האור שוין שצריך להיות חמים כמו בחמי חמה דאל"כ לא שייך כ"ש דבכ"מ דאמרי' כ"ש אמרי' דיו לבא מן הדין כו' וא"א בחמי האור אסור אפי' נצטננו א"כ הוא חמור מחמי חמה:

סימן תנו

הרא"ש בפ"ג דפסחים דין ו' חולק על חכמי צרפת שאוסרין עיסה שלש יותר משיעור חלה וכתב הרא"ש שלדעת הגאונים שלכתחלה אין להניח העיסה רגע בלי עסק א"כ לכתחלה אין ללוש יותר מזה השיעור עכ"ל וצ"ע דלדעת הרא"ש צריך לדחוק דהא דאמרי' בגמ' דף מ"ח קבא מלוגנאה לפסח ורב יוסף אמר שנהגו להחמיר ללוש אפילו פחות משיעור דמיירי אם שוהין העיסה יותר משיעור מיל ולסמוך על העסק שעוסקין בבצק שלא יבוא לחמוץ כדאית' בסי' תנ"ט סעיף ב' ולזה אמר בגמ' דאם לש יותר מזה השיעור אין מועיל העסק וכמ"ש הרא"ש ע"ש:

שם מג"א ס"ק ו' מותר כו' דאם אמרו בזריזים כו' וכתב הח"י דתוס' במנחות כתבו דלחם הפנים לא נעשו בזריזים ולא במקום זריזים ע"ש וצ"ע דבשבת דף כ' ע"א דמשלשלין הפסח בתנור עם חשכה משום דבני חבורה זריזין ובעירובין דף ק"ג ע"א פי' רש"י בד"ה בני חבורה הנימנין על הפסח זריזין דכל העוסקין בקדשים זריזין וחכמים ע"ש א"כ מוכח דאע"ג דכל אחד היה צולה פסחו בביתו כדאיתא בעירובין שם ולא הי' במקום זריזין

אפ"ה אמרי' דכולם הוי זריזין משום דעוסק בקדשים ופסח נמסר לכל ישראל ומכ"ש בלחם הפנים דהוי ג"כ קדשים ומסור לאומנים המיוחדים מכ"ש דהוי זריזין:
שם קשיא לי דהכא אסרי' ללוש יותר משיעור חלה ובפסחים דף ל"ז ע"א ובביצה דף כ"ב ע"ב דב"ה מתירין לאפות פת מרובה ביו"ט פי' רש"י פת מרובה למחר וליום אחר ובפסחים שם כתב רש"י דלהכי קרי לי' פת עבה משום דנפישא בלישא כשלשין אותה עבה היא העיסה כשהיא כולה ביחד וקאמר בגמ' דלהכי נקט בברייתא בפסח אע"ג דאיירי בכל יו"ט משום דהתנא ביו"ט של פסח קאי ע"ש א"כ מוכח בהדיא שמותר ללוש בפסח עיסה יותר משיעור חלה כי פת של שיעור חלה יוכל לאכול ביום אחד וכיון דהתנא ביום טוב של פסח קאי מיירי נמי בפסח ואם נדחוק ולומר דהתם מיירי בלש במי פירות שאין מחמיצין ולהכי מותר ללוש יותר מכשיעור אכתי קשי' לרש"י בפסחים דף ל"ו ע"א בד"ה אין לשין כו' שסובר דמי פירות ג"כ מחמיצין רק דאינו חייב כרת ע"ש ועי' בהרב"י בסי' תס"ב וצריך לומר דגם לרש"י מותר ללוש במי פירות עיסה גדולה דכיון דאין חייב כרת בחמץ ע"י מי פירות לא חיישינן בלש עיסה גדולה שיבא לידי חמוץ וכמו שכתבו תוס' במנחות דף נ"ד ע"א ד"ה אין מחמיצין לתרץ להסוברים דמי פירות מחמיצין מהאי חצבא דאבישונא דמתיר רבא משום דמי פירות אין מחמיצין וכתבו תוס' דמי פירות מחמיצין והוי חמץ נוקשה ואין חייב כרת ומשום דאין חייב כרת להכי מתיר רבא בחצבא דאבישונא דלא חיישׁ דילמא נפק מים מהא ובלע אידך ע"ש א"כ ה"נ משום דמי פירות אין מחמיצין חמץ גמור שחייב כרת מותר ללוש עיסה גדולה ולא חיישי' שיתחמץ:

סימן תנז

הרא"ש בפ"ג דפסחים דין ו' בסוגיא דכיצד מפרישין חלה מביא דברי הרי"ף שכ' דהל' כר"א דהך דר"א שייך באידך דר"א שהסל מצרפן וכתב הרא"ש שכונת הרי"ף שא"א לקיים הא דר"א דהכא בלאו מילתא דר"א דהתם דכיון דאין מפריש מן העיסה במה יצטרפו לחלה ע"ש וצ"ע דבגמ' דף מ"ח משמע דאף ר' יהושע סובר דהסל מצרפן דקאמר שם דר"א ור"י פליגי בהואיל דר' יהושע סובר הואיל דסופו ליטול אחת לחלה לא אמרי' הואיל ע"ש א"כ ש"מ דגם לר"י הסל מצרפן דאל"כ האיך יוכל לפטור אותם בנוטל אחת אלא שר"י סובר דאף התנור מצרפן כדאית' שם ע"ב ר"י אומר התנור מצרפן ופי' רש"י אף התנור מצרפן אע"פ שלא נתן לסל ע"ש ולפ"ז הדרא קושי' לדוכתיה למאי צריך לכתוב

דהלכה כר"א דהכא משום דבאידך הלכה כר"א דהסל מצרפן דהא גם לר' יהושע הסל או התנור מצרפן וא"כ גם לר"י באין מפריש מהעיסה יצטרף לחלה ע"י התנור או הסל: שם הצל"ח בפסחים דף מ"ו ע"א כתב על רש"י במתניתין שכ' רש"י שנטמאת העיסה שכונת רש"י לדברי הירושלמי דוקא שכבר לש ואח"כ נטמאת העיסה אבל אם נטמא הקמח קודם לישה עושה קבא קבא שלא תתחייב בחלה ותמה על הרמב"ם שלא הזכיר דין זה בפ"ג מהל' יו"ט ע"ש ולפענ"ד לא הוצרך הרמב"ם להזכיר דין זה דבחלה פ"ב משנה ג' איתא מי שאין יכול לעשות עיסתו בטהרה יעשנה קבין ואל יעשנה בטומאה ור"ע אומר יעשנה בטומאה ופסק הרמב"ם והרע"ב כת"ק דיעשנה קבין א"כ מכ"ש הכא בנטמאת העיסה דיעשנה קבין דאיכא נמי מלבד הטומאה חשש חימוץ:

שם סעיף א מפני כו' שישקו זה בזה כו' וצ"ע דביו"ד סי' שכ"ה כתב הש"ך בס"ק ו' דבב' עיסות א' יש בה כשיעור וא' אין בה כשיעור דינן כב' עיסות שיש בכל אחד מהן כשיעור דאפי' נגיעה לא צריך אלא שיהא סמוכות ע"ש א"כ אמאי צריך הכא שישקו וידבקו זה בזה:

שם מג"א ס"ק ג' לא צריך כו' ונ"ל לחלק כו'. ולפענ"ד צ"ע דהא הרא"ש בפ"ק דביצה דין י"ב גבי גלגל עיסה כתב ומיהו מוקף וודאי לא בעינן מדשרי' אוכל והולך ואח"כ מפריש ע"ש וע"כ כוונת הרא"ש דאפי' החלה עם מה שמשייר ממנה לא בעי מוקף כי מה שכבר אכל פשיטא דלא הוי מוקף דהא כבר אכל ולפענ"ד נראה לתרץ דברי הרא"ש שלא יהיו סותרים עי' במחה"ש דרא"ש בפסחים שמיירי בעיקר דין החלה אפי' בארץ ישראל ולכן כתב שצריך הקפה אבל בביצה דמיירי בחלת ח"ל אין צריך מוקף כדאיתא ביו"ד סי' שכ"ג דבא"י בעי הקפה ולא בח"ל אח"כ ראיתי בפ"ח שמתרץ כן וצ"ע קצת בתוס' ביצה דף ט' ע"א ד"ה גלגל שצריך לשייר שתהא גדולה כ"כ כדי שיהי' לה הכירא אחר הפרשה ע"ש וצ"ע דשם בגמ' אמרי' דהפרשת חלה ביו"ט לא הוי כמתקן כיון דאוכל והולך כו' ולפ"ז אכתי הוי מתקן דאם נוטל חלה יכול אח"כ לאכול הכל ואם אין מפריש ואוכל והולך צריך לשייר יותר מכדי שיעור חלה וא"כ מתקן בהפרשה לאותו מקצת שצריך לשייר יותר מכשיעור חלה ועוד צע"ק ברש"י שם ד"ה גלגל כו' שלא גזרו על תרומת עיסה שהרי מותר לגלגלה ביו"ט וצ"ע דלקמן דף י"ג ע"א גבי מוללין מלילות ומשני הגמ' רוב תרומה ע"ש א"כ ש"מ דאע"ג שיכול להפריש תרומה ביו"ט במלילות אפ"ה גזרו חכמים שלא להפריש תרומה מדגן שהוא ע"י דישה ומרוח מעיו"ט וצריך לחלק דהתם רוב תרומה ע"י דישה לא התיר להפריש בשביל שיש מיעוט דגן במלילות שמפריש תרומה אבל בחלה שכיח עיסה שגלגל ביום טוב כמו ששכיח גלגל מעיו"ט:

סימן תנח

מג"א אחר כמ"ש תוס' פסחים דף ה'. והח"י ס"ק א' חולק וכתב דהתם לא כתבו תוס' רק להחמיר באיסור חמץ מו' שעות משא"כ להקל לא אמרי' כו' ע"ש ולפענ"ד נראה כדברי מג"א דאף להקל אמרי' מו' שעות דאל"כ תקשי אמאי שרי לאפות מצה אפי' אחר ו' ומחצה דהא בפסחים דף נ"ח במתניתין תמיד נשחט בע"פ בז' ומחצה ובע"ש בע"פ נשחט התמיד בו' ומחצה וקרב בז' ומחצה והפסח אחריו א"כ לעולם לא היו מקריבין הפסח קודם ז' ומחצה א"כ הי' לנו לאפות המצה לאחר ז' ומחצה א"ו דמשום זמן שחיטת הפסח קודם ז' ומחצה אע"פ שלא היו מקריבין הפסח קודם ז' ומחצה אופין המצה בזמן שחיטת הפסח א"כ שפיר כתב המג"א כיון דתוס' בפסחים כתבו דזמן שחיטת הפסח מחצות ה"ה דיכול לאפות המצה מחצות כיון דלענין אפיית המצה אזלי' בתר הזמן ולא בתר הקרבת פסח:

שם מצות ספיקות כו' ולפענ"ד אפשר דלמ"ש מג"א בסי' תק"ז ס"ק י"ג דאפי' בתנורים שלנו מותר לאפות תנור מלא אע"פ שאין צריך אלא לפת אחד א"כ ה"נ מותר הכא ועוד נראה דבלא"ה מותר לאפות מצות ספקות דבפסחים גבי האופה מיו"ט לחול פי' רש"י לאחר שאכל וגמר סעודתו ופשיטא לן דלא חזי' ליה מידי האידנא כו' ע"ש משמע דדוק' אם ברור לן שלא יצטרך ביו"ט מחולקי' רבה ור"ח אי אמרי' הואיל אבל בספק אם יצטרך ביו"ט מותר לאפות לכ"ע כי בוודאי התורה שדרכי' דרכי נועם והתיר מלאכת אוכל נפש ביו"ט לא יאסור לבשל ולאפות מה שספק אם יאכל ויצטרך כל אחד לצמצם שלא להוסיף על מה שצריך ואפי' באופה מיו"ט לחול פסק הרמב"ם כרבה דאין לוקה רק שאסור אבל בספק אם יצטרך בוודאי מותר לכתחלה: שם אני אוכל פת חמה כו' וכתב מקו"ח משמע דאם יש לו פת חמה אסור ולא ידעתי למה לא נדמהו לבהמה מסוכנת בסי' תצ"ח סעיף ו' שמותר לשוחטה משום הפסד ממון ושאני גבי חלה דלא חזי לאכילה וליכא הפסד ע"ש ולפענ"ד אפשר לחלק בין בהמה מסוכנת דהוי הפסד מרובה ובעיסה אין רק הפסד מועט וכן מחלק המג"א בסי' רס"ו ס"ק י"ד ובשבת דף קנ"ד ע"ב מתירין לבטל כלי מהיכנו משום הפסד מרובה ואין מתירין בהפסד מועט וכן איתא בפסחים דף כ' ע"ב דלהפסד מרובה חששו ולהפסד מועט לא חששו דאל"כ הא בחלה ג"כ יש הפסד דהא חלה ותרומה טמאה ראוי להסיק תחת תבשילו כדאיתא בשבת דף כ"ה ע"א ואם תחמיץ החלה אסור בהנאה א"ו מוכח דלהפסד מועט לא חששו:

שם הפר"ח כתב דבדיעבד אין עיכובא אם אופה מצות של מצוה קודם ע"פ ומביא ראיה לזה מפסחים דף ל"ח חלות תודה אין יוצאין בהם עשאן למכור בשוק יוצאין ובע"פ

לא היו מביאים תודה וא"כ המצה לא נאפית בע"פ ואפ"ה עשאן למכור בשוק יוצאין ע"ש ולפענ"ד אפשר דאין ראי' משם דנוכל לומר דשם מיירי בע"פ שחל בשבת שאופין המצות בע"ש שהוא י"ג בניסן ובאותו יום היו מקריבין תודות ואדרבה שהי' אז בי"ג שכיחין תודות הרבה כדאיתא בפסחים דף י"ג ע"ב אמר ר' חנינא מתוך שהיו מרובות כו' דכ"ע בי"ג מייתי להו ע"ש א"כ משכחת במצת תודה שנאפית בע"ש בי"ג:

סימן תנט

סעיף ב' בפסחים פרק ג' משנה ב' כתב התוי"ט לאחר שכתב פי' הרמב"ם והראב"ד על המשנה בצק החרש אם יש כיוצא בו שהחמיץ כתב התוי"ט ולכ"ע משנתינו שהגביה ידו ולא נתעסק בבצק וכן כתבו הפוסקים בהדי' דכ"ז שעוסק בו אינו בא לידי חמוץ עכ"ל ולא אוכל להבין דלכאורה נראה דכמו דאמרי' בלא שהה שיעור מיל ויש כיוצא בו שהחמיץ דאסור וכמ"ש הט"ז בס"ק ג' דאמרי' הי' כאן חמימות א"כ ה"ה בנתעסק בבצק ויש כיוצא בו שהחמיץ ג"כ אסור דאמרי' נמי שהי' כאן חמימות ובמקום חמימות לא יועיל העסק דהא בסעי' א' אין לשין במקום השמש ותנור והב"ח אוסר אפי' בדיעבד ועוסק בבצק אח"כ ראיתי בפר"ח שכתב בפשיטות דביש כיוצא בו שהחמיץ אפי' בלא הניחוהו בלא עסק אסור ע"ש ולפענ"ד אפשר אפי' נתעסק בבצק ויש כיוצא בו שלא עסק בו ונתחמץ שאסור זה העיסה שנתעסק בו דהא ראינו דעיסה כיוצא בו נתחמץ בלא שהה שיעור מיל א"כ בוודאי הי' שם חמימות א"כ אסור ג"כ זה עיסה שנתעסק דבמקום חמימות לא מועיל עסק וא"כ צ"ע על תוי"ט שכתב דמתניתין ביש כיוצא בו מיירי בלא נתעסק ולפמ"ש מוכח אפי' בנתעסק אסור ומ"ש התוי"ט דהפוסקים כתבו שכ"ז שמתעסק אין מחמיץ הפוסקים מיירי באין כיוצא בו שהחמיץ וצ"ע על הפוסקים שכתבו סתמא דבשהה שיעור מיל הוי חמץ ולפענ"ד אין רש"י והראב"ד סוברים כן דבמתניתין בצק החרש פי' רש"י שאין ניכר אם החמיץ אם לאו שמשונה הוא דאין אדם עומד על בירורו לישנא אחרינא הכסיפו פניו כו' עכ"ל ועל המתניתין קאמר בגמ' דאם אין כיוצא בו משערין במיל ע"ש א"כ משמע בהדי' דשיעור מיל הוי סי' חמץ אם יש ריעותא בבצק שיש בו שינוי וקרוב להחמיץ ואין כיוצא בו שהחמיץ משערין במיל אבל באין ריעות' בבצק לא מוכח כלל דבשהה מיל הוי חמץ וכן כתב הראב"ד בפ"ה מהל' חמץ הל' י"ג אבל כשהיא מחמצת קולה משתקע כחרש והחרשות גם הוא סימן לחמוץ ואם הגביה ידו ממנו אסורה והוא שיהא שם אחרת שהחמיצה ואם אין שם אחרת ושהה שיעור מיל נמי אסורה עכ"ל ע"ש ועי' בהרמב"ם ובהה"מ שם:

שם מג"א ס"ק ח' ומיהו כו' עוסקת עם התנור כו'. כונת מג"א כמ"ש הט"ז בשם הרמב"ם דאין צריך לצנן רק כשעוסקת גם בתנור ע"ש אבל צ"ע דהא זה דוק' כשאינה מקטפת אבל כשמקטפת גם הרמב"ם סובר שצריכה צינון אע"ג שאינה עוסקת בתנור כמ"ש הרב"י בשם הר"ן והה"מ וכדאית' בהדי' בגמ' דף מ"ב ע"א א"כ הרמ"א דקאי על ש"ע דמיירי במקטפת א"כ צריכה צינון אפי' בלא עסק בתנור:

שם ס"ק י"ג שיאפה כו' רק שחומרא כו'. וצע"ק דהמג"א הי' יוכל להקשות בפשיטות כיון דבסדקים לא נאפה ותהי' חמץ א"כ לא תועיל האפיי' ויכול נמי לתרץ שהיא חומר' והמח"ש מקשה כיון דאין דעתו לאכלו ומצד חומרא אסור האיך שרי לאפות ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דבשבת דף מ"ג ע"א איתא דטבל מוכן הוא שאם עבר ותקנו מתוקן ועי' בתוס' ישנים שם דדוקא באיסור דרבנן אמרי' כן ע"ש ולפענ"ד ניחא בזה בפסחים דף ז' ע"א בהמקדש בחטי קורדניתא דאסורי' מדרבנן אין חוששין לקדושין ופי' רש"י דמדאורייתא הוי קדושין ע"ש ולכאורה קשה דכיון דאין האשה יכולה להנות ממנו מחמת איסורא דרבנן א"כ לא מידי שוה א"כ נימא שגם מדאוריית' לא הוי קדושין דהא הוי כמטבע שפסלה המלך וצריך לומר נמי כיון שיכולה לעבור על איסור דרבנן ולהנות ממנו הוי מוכן אצלה ולכן מדאוריית' הוי קדושין א"כ ה"נ כיון שיכול לעבור על החומר' ולאכול הוי מוכן: תס הרב"י מביא תשו' הרשב"א שנשאל על מצה שלש חש"ו והשיב שיש לדון דבפ"ב דגיטין תנן דחש"ו כשרים לכתוב גט בגדול עומד על גביו ובפ"ק דחולין תנן וכולן ששחטו ואחרים רואין אותן שחיטתן כשרה ואמרי' עלה מאן תנא דלא בעי כונה לשחיטה אלמ' עע"ג לא מהני והתוס' תירצו דאחרים רואים אותם אין מלמדין אותם לכוין למה שהם עושים כמו בעומדים על גביו ע"ש ודברי תוס' זו הוא בגיטין דף כ"ב ע"ב ובחולין דף י"ב ע"ב ע"ש ולכאורה קשה מנ"ל לגמ' בחולין שם להקשות מאן תנא דלא בעי כונה לשחיטה דילמ' מיירי מתניתין שאחרים מלמדין ומזהירין אותם דהא בדף ג' שם קרי לאחרים רואין אותן עומד ע"ג כמ"ש תוס' שם ונר' לי לתרץ דהפ"מ ביו"ד בפתיחה להלכות שחיטה ובסי' א' מהל' שחיטה מקשה איך נאמן אחד על השחיטה הא הוי איתחזק איסורא ומתרץ דבידו לשחוט כהוגן ומקשה בהמה ששחטו חש"ו ואחד רואה אמאי מהימן ומתניתין נקט ואחרים רואין משמע ששנים הם שרואין ע"ש ולפענ"ד קשה נמי בגיטין שם דחש"ו כשרים לכתוב גט ומוקי הגמ' בגדול עע"ג דהוי עד אחד האיך נאמן נגד החזקה דאתחזק איסור' דאשת איש וצריך לומר כיון דגדול מלמדו וחש"ו אין בו דעת אלא למה שזה מצוהו כמו שכתב רש"י בגיטין דף כ"ג ע"א בד"ה לדעתי' דנפשי' ע"ש ולכן זה שעע"ג ומלמדו נאמן משום דהוי בידו

ללמוד כהוגן והוי כאלו הגדול כותב את הגט ולפ"ז קשה אמאי נקט במתניתין בחולין שם ואחרים רואין דמשמע שצריך היות שני עדים הא אחד נמי נאמן כיון דבידו ללמוד שיעשה החש"ו השחיטה כהוגן א"ו דהמתניתין לא מיירי שאחרים מלמדים רק רואין בעלמ' ולכך צריך להיות שנים דאחד רואה ואין מלמדו דלא הוי בידו אין נאמן וכיון שמוכח דהמתניתין מיירי באין מלמדו א"כ אין כונה לחש"ו פריך הגמ' שפיר מאן תנא דלא בעי כונה לשחיטה: שם מג"א ז"ל מהרי"ו כו' אבל בסי' ל"ב כו'. וצ"ע דהמח"ש בסי' ל"ב ס"ק י"א כתב דהרא"ש סובר דדוק' גבי גט דצריך לכתוב הרבה לשמה לא מהני עע"ג אבל בעבוד דא"צ רק תחלת העבוד לשמה זה דבר קל וציית א"י ומהני בא"י עע"ג ע"ש א"כ הכא במצה דצריך לשמור מתחילת לישה עד אחר אפיי' יש לדמותו לכתיבת הגט דלא מהני בא"י עע"ג:

שם ס"ק ב' כל כו' צריך לשורפן. כתב מחה"ש דכל חמן אע"ג שביטלו צריך ביעור ע"ש ולפענ"ד אפשר דדוק' בחמץ שצריך מדאוריית' ביעור או ביטול חייבו חכמים בתרוויהו בביטול וביעור אבל בביטל העיסה קודם שנתחמץ וכשנתחמץ אינו שלו אין חייב בביעור מדרבנן דהוי כמו חמץ הפקר שם ס"ק ד' עבה כו' דלמסקנא דגמרא כו'. פי' מחה"ש דבפסחים דף ל"ז אין אופין פת עבה בפסח דברי ב"ש וב"ה מתירין וכמה פת עבה אר"ה טפח שכן מצינו בלחם הפנים טפח מתקיף רב יוסף ולמסקנת הגמ' מוקי בפת מרובה א"כ למסקנא לא הזכיר כלל דין פת עבה בפסח וע"כ אפי' פת עבה כמה יותר מטפח מותר דהא מלה"פ ליכא למילף ושמא כעובי אצבע נמי מקרי עבה והו"ל לחכמים לומר השיעור א"ו דבכל ענין שרי ולה"פ לאו משום חשש חמוץ לא נעשה עבה יותר מטפח אלא שמצותו בכך עכ"ל וצ"ע על מה שכתב דהו"ל לחכמי' לומר השיעור עוביו א"ו דכל עובי מותר דא"כ קשה לס"ד דמיירי בפת עבה בפסח משום חשש חמוץ וב"ש אוסר דקשה נמי דהו"ל לב"ש לומר שיעור עוביו דדילמא כעובי אצבע נמי מקרי עבה ואסור גם מ"ש דלחם הפנים לאו משום חשש חמוץ אין נעשה עבה יותר מטפח לכאורה לא נראה כן דבפסחים שם פי' רש"י דמדכתיב לחם הפנים ואין פנים פחות מטפח כדאית' בסוכה דף ה' ומדנקט אין פנים פחות מטפח משמע שיש פנים שהוא יותר מטפח וכן משמע בסוכה שם ולפ"ז הי' יכול לע עשות לחם הפנים אפי' יותר מטפח דנמי קרוי פנים ואמאי עושין דוק' טפח ולא יותר א"ו מוכח דמשום חשש חמוץ לא עשו יותר מטפח ועי' בתוי"ט מנחות פרק י"א משנה ד' שם חק יעקב ס"ק ג' ולא כו' ולחליצות והתם בעינן גדול ממש כו'. וצ"ע דאם כן אמאי נקט מהרי"ל בר מצוה דמשמע בי"ג שנה סגי דכיון דמדמי לחליצה והתם בעינן שיביא ב' שערות כדאית' באבן העזר

סי' קס"ט דדוקא בדרבנן סמכינן בי"ג שנה שהוא גדול כדאית' בסי' המג"א ס"ק ז' אבל לא בדאוריית':

סימן תסא

מג"א ס"ק א' הסיקוהו כו' בחג השבועות כו' פי' מחה"ש דאסור להכשיר ביו"ט אלא בכה"ג שאופה באותו היסק וצ"ע מאי מקשה מג"א מחג השבועות הא שם מכוון להכשיר לתנור ובוודאי יכשיר כדינו ואח"כ אופה באותו היסק אבל הכא דמיירי שהסיק ולא כוון להתירו א"כ חיישי' דדילמא לא הי' ההכשר של היסק כדינו וצע"ק במג"א שכתב בספק בהלכו גחלים על פני כולו דאסור משום דתנור דינו ככלי חרס ולכאורה אין ענין כלי חרס להכא דהא בש"ע איתי' כי כבולעו ע"י גחלים כך פולטו ע"י גחלים וזה דאמרי' דכבולעו כך פולטו נמי הדין בכל כלי עץ או מתכות ומה דחיישי' הכא שמא בשעת האיסור הלכו הגחלים על פני כולו חיישי' נמי בשאר כלים כמ"ש מג"א סי' תנ"ב ס"ק י"א:

שם כיון דהתירא בלע. וכתב המחה"ש דמג"א סובר בסי' תנ"א דחמץ לא מקרי התירא בלע רק שמקשה לרמ"א ע"ש וקש' לי בפסחים דף ל' ע"ב דפריך וכי מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי אמאי קאמר רב קדרות בפסח ישברו וקשה דבשלמא רבא בר אהילאי שפיר איתותב דאוסר בהתירא בלע ובבריית' תני דמותר בהתירא בלע אבל רב דאיירי בקדרות מחמץ דהוי איסורא בלע ונוכל לומר דלא מהני היסק דהא המג"א מחלק נמי בהיסק בין התירא או איסורא בלע ואפשר לתרץ דהא דמחלקים בין התירא לאיסורא בלע משום דלאחר היסק נשאר טעם קלוש ודינו כמו נ"ט בר נ"ט דבהתירא מותר ובאיסור רא אסור א"כ לרב דסבר בחולין דף קי"א ע"ב דנ"ט בר נ"ט דהתירא אסור א"כ לרב אין חילוק בין התירא או איסורא בלע א"כ כיון דתני בברייתא דבהתירא מהני היסק ה"ה נמי לאיסורא בלע:

שם ס"ק י"א שאין כו' תרתי לריעות' כו'. צ"ע דהא בסעי' ג' אוסר רמ"א בחוטים נמשכים משום חמוץ דהיינו קרימת פנים כמ"ש מג"א ס"ק ו' וגם במצה כפולה אוסר תה"ד ורמ"א וכתבו סתם ומשמע אפי' בקרמו פני' אסור א"כ אוסר כל אחד לחודי' או כפולה או בלא קרמו פני' ואינה כפולה: שם ס"ק י"ב מקום כו' כתב רש"ל כו' הא מנהגנו כו' צ"ע דהא דמחמירין במליחה ואמרי' דיוצא מחתיכה לחתיכה בלי רוטב היינו משום מלתא דפסיקא כדאית' ביו"ד סי' ק"ה סעי' ט' ובט"ז ובש"ך שם ואזלי' בזה אף לקולא שמצטרפים כל החתיכות לס' אפי' אין החתיכות נוגעות בחלב רק נוגעים בחתיכה

שנוגע בחלב ע"ש ולקמן בסי' תס"ז סעי' י"ד דמכריע רמ"א לאסור אותה חתיכה ולהתיר אחרות ע"י שן קליפה נמי משום דכל מליחה בס' משום מלתא דפסיקא ולכן אף בחמץ בס' כמ"ש מג"א שם בס"ק ל"ב ל"ג ע"ש א"כ הטעם במליחה דאמרי' דיוצא בלא רוטב היינו משום מלתא דפסיקא אבל בעלמ' אמרי' דאין יוצא בלא רוטב ואפי' משהו אין יוצא כדאיתא בסי' תמ"ז סעי' א':

סימן תסב

קשי' לי למה צריך הגמרא בפסחים דף ל"ה ע"א למעט נילושה במי פירות משום דהוי מצה עשירה ולא הוי לחם עוני כמו שפירש"י שם ת"ל דכיון דאין בא לידי חמוץ אין יוצאים בו דהא בדף מ' יליף הגמ' מדכתיב ושמרתם את המצות דצריך לשמור דוק' לשם מצה ולהכי בצקות של א"י שלא החמיץ אין יוצא לפי שלא שמר א"כ במי פירות שאין באים לחמוץ אין יוכל להתקיים ושמרתם את המצות וראיתי בפר"ח שכתב שכונת הרמב"ם שכתב מצה שלשה במי פירות יוצא בו היינו ע"י תערובת מים דהא כתיב ושמרתם את המצות דבעי שמור וכמ"ש הה"מ בפ"ו מהל' חמץ וצ"ע:

שם מג"א כתוב בש"ג כו' תפוח שרסקו כו'. צ"ע דתוס' פסחים דף ל"ה ע"ב כתבו יין וחומץ ומי פירות שרי לגמרי וא"כ מוכח דלא כש"ג ומה שכתב מג"א מתפוח שרסקו הם דברי הרא"ש שם וז"ל הרא"ש והא דקאמרי' תפוח שרסקו דחמץ נוקשה הוי התם כבר נילושה במים ע"ש וכמו שכתב מחה"ש לפרש דברי מג"א דתפוח שרסקו מיירי שעירב בו מים ע"ש וקשי' לי א"כ למה אסר במתניתין שם בנתנו לתוך עיסה וחימצה הא הוי זה וזה גורם וכמ"ש מהרש"א פסחים דף ל"ה ע"ב בתוס' ד"ה מי פירות דא"א דמי פירות עם מים הוי חמץ נוקשה משום דנתחמץ ע"י מים שמחמיצין וע"י מי פירות שאינם מחמיצין ע"ש א"כ הוי זוז"ג ובערלה פרק ב' משנה י"א שאור של חולין ושל תרומה לא בזה כדי להחמיץ ולא בזה כדי להחמיץ וחכ"א אינו אוסר עד שיהא בו כדי לחמץ ובתמורה דף י"ב איתא סתם מתניתין כחכמים וע"ש בתוס' ד"ה ואין המחמץ כו' ופסקי' כחכמים זוז"ג מותר:

שם ס"ק א' יאפה כו' דכתב דקטוף. המקו"ח מקשה בשם אשל אברהם דהרא"ש לא כתב זה רק לת"ק אבל לחכמים דס"ל דאת שאין לשין בו אין מקטפין בו ומתרץ מקו"ח דדעת המג"א דאין לעשות מחלוקת רחוקה כיון דת"ק מתיר לקטף לכתחלה י"ל דחכמים פליגי רק לכתחלה ומודים בדיעבד ולכן סיים בצ"ע עכ"ל ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ קושי' אשל אברהם דהרא"ש כתב במסקנא דת"ק אוסר בלשה במי פירות לבד והא דמתיר

בקטוף דהוי מי פירות עם מים משום דקטוף דבר מועט ור"ע דמתיר אינו מתיר רק במי פירות לבד והלכה כר"ע ע"ש ואי אמרי' דר"ע דהלכתא כותי' אוסר בקטוף משום דהוי מי פירות עם מים א"כ מחולקי' ת"ק ור"ע מהיפך להיפך דת"ק אוסר בלישה במי פירות לבד ומתיר בקטוף ור"ע מתיר במי פירות לבד ואוסר בקטוף א"ו דגם ר"ע מתיר בקטוף כמו שכתב מג"א וצ"ע על התירוץ של מקו"ח שכתב דמג"א הניח בצ"ע אם החכמים אוסרים רק לכתחלה ולא בדיעבד דהא הרא"ש מסיק בהדי' שחכמים לא אסרי רק לכתחלה ע"ש:

שם ס"ק ו' ובלבד כו' תימא כו'. ומתרץ המקו"ח דהכא חיישי' להחטה שמהמים בא ע"ש ולפענ"ד אכתי קשה מהרמב"ם בפ"ה מהל' חמץ הל' ב' שכתב חמשת מיני דגן אם לשן במי פירות בלבד בלא שום מים אין באין לידי חמוץ והוא שלא יערב שום מים בעולם ואם נתערב בהם מים כ"ש הרי אלו מחמיצין ע"ש א"כ הרמב"ם לא מיירי מחטה כלל ומשמע שלא בטל מים בשום פנים:

שם דחטים עצמן בולעים משכר כו'. צ"ע דהא אכתי נ"מ אם הי' שעורה וכדומה בשכר ויין שרף דהא דוקא בחטה איתא בע"ז דף ס"ה ע"ב דבולע דאגב צירייהו כמבוקעות דמיין אבל שעורים שיע ול"ל להו צירים כדאיתא בפסחים דף מ' ע"א וכן פסקי' ביו"ד סי' קל"ד סעי' י' דבנפל יין נסך על עדשים ושעורים ידיחם ומותרים ובנפל על חטים אסורים כדאית' שם סעי' י"א וע"ש בט"ז ובש"ך דט"ז אוסר בשעורה כל שיש יותר מזמן מועט והש"ך פוסק דבעינן מעל"ע ע"ש:

שם סעיף ו' חטה שנמצאת בדבש כו'. וכתב בספר הגהות רע"א בשם אשל אברהם צ"ל בנמצא מבוקעת דאלו בלא נתבקעו בלא"ה למחבר מותר בסי' תס"ז ס"ט עכ"ל ולפענ"ד אפשר דהכא צריך לאשמעי' דמותר בלא נתבקעו דס"ד דאסור אפי' בלא נתבקעו דבסי' תס"ז סעי' ב' פסקי' בדגן שנטבע בנהר כיון דמינח נייחי ואתי מהר לידי חמוץ אסור אפי' בלא נתבקעו א"כ הכא ה"נ לרש"י דף ל"ו ע"א ולהפוסקי' שסוברים שמי פירות לבד מחמיצים והם ממהרים להחמיץ וכיון שממהרים להחמיץ אסור אפי' לא נתבקעו כמו דגן שנטבע בנהר ולכך צריך הכא הש"ע לאשמעי' דמותר בלא נתבקעו משום דסובר דמי פירות אין מחמיצין:

שם הרא"ש בפסחים פרק ב' דין י"ג מקשה על הרי"ף וז"ל והשתא לדבריו אפי' מי פירות בתערובת מים אין מחמיץ וקשה לדבריו דלקמן ותיקי במיא ומלחא אסירי אלמא מוכח בהדי' דמי פירות עם מים מחמיץ עכ"ל ומקשה הפר"ח שהרי לא עלה על דעת הרי"ף שמי פירות עם מים שאין מחמיצין אלא דהוי כעיסה הנלושה במים ואין מחמיץ בשמור ובוודאי שלא דק הרא"ש בזה עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת שקושי' הרא"ש

על הרי"ף שמוקי הגמ' כאן במי פירות עם מים ובגמ' פריך לריב"ל שלש עיסה בחלב מדתני' אין לשין עיסה בחלב ומתרץ הגמ' בחד תרוצא דעביד כעין תורא וביו"ד סי' צ"ז מביא הטור פי' הרי"ף כעין תורא שנעשה בהם שינוי כעין השור והחו"ד כתב שם שצריך דוקא השינוי בשעת אפי' ע"ש א"כ קשה היכי לש ריב"ל בפסח עיסה עם חלב כעין תורא דהא בפסח אסור לעשות כמין חיה ועוף כדאית' בסי' ת"ס סעי' ד' ואפי' במסרק אסור כשמכוין לצייר כמ"ש מג"א שם ס"ק ג' א"ו שריב"ל סובר דבלש בחלב אין מחמיץ אפי' בשהה הרבה ולכך מותר לצייר א"כ לדעת הרי"ף שמוקי שר"ע וריב"ל מיירי במי פירות עם מים א"כ מוכח שאין מחמיץ כלל אפי' בשהה הרבה ולפענ"ד לא אוכל להבין דברי הרי"ף שכתב דאי לאו דעבד ריב"ל עובדא כר"ע הוי אמרי' הלכתא כרבנן דאסרי בין בלישה בין בקטוף כדקאמר בכל דוכתא יחיד ורבים הלכה כרבים עכ"ל וצ"ע דהא החכמים בבריית' הראשונה החולקים על ר"ג ואמרי תאפה מיד הם נמי רבים ומתירים וראוי לפסוק כמותם דאע"ג דר"ג סבר תשרף מיד הא ר"ע מתיר והלכה כר"ע מחבירו וכיון שר"ע לש לפני ר"א ור"י ולא אמרו לו דבר א"כ גם ר"א ור"י מתירים ור"ע עבד עובדא להתיר א"כ אפי' בלא ריב"ל נמי הי' לנו לפסוק כחכמים המתירים:

שם המח"ש בס"ק ד' כתב בשם ע"ש דחלב ודאי מותר מדעביד ריב"ל עובדא ולש בחלב ע"ש וצ"ע דהא לחד תרוצא בגמ' דף ל"ו ע"א הי' ריב"ל לש בדובשא א"כ נימא נמי דבדבש מותר:

סימן תסג

בפסחים דף מ' ע"ב בתוס' ד"ה רבא כו' ונר' לר"י כו' לידי חמוץ כל כך ומקשה המהרש"א והצל"ח דהא קמח עדשים אינם באים כלל לידי חמוץ ואמאי כתבו תוס' כ"כ והצל"ח נדחק בתירוצו ע"ש ולפענ"ד נראה לתרץ דבסי' תנ"ג סעי' א' אוסר רמ"א קטנית בפסח וכתב הט"ז בשם הטור הטעם לפי שמיני חיטין מתערבין בהם ע"ש וזה נמי כונת תוס' אף שקמח עדשים אסור מהחשש שמא נתערב בהם חיטין מ"מ בקמחא דאבשונא של עדשים שאין דרכן לבוא לחמוץ כ"כ שיש רק חשש שמא נתערב בהם חטים ושמא לא נתערב ואת"ל נתערב שמא נקלה יפה ומר זוטרא בדף ל"ט ע"ב דאסר קמחא דאבשונא מיירי בקמח חטים:

שם הרב"י מקשה על הטור שתמה על הרי"ף והרא"ש למה לא כתבו היכא דאיכא עבדי דאסור במצה אפוי' וכתב הרב"י דלק"מ דכיון דבלשנא בתרא אמרי' דרבא גופי' מחי בחסיסי משמע דאתי לאפלוגא אלישנא קמא דאסר היכא דאיכא עבדי ע"ש ולא הבינותי

דהא בביצה דף י"ד נמי אמר רבא הא לן דלית לן עבדי דמזלזלי מותר במכתשת קטנה והא להו דאית להו עבדי דמזלזלי אסור ע"ש א"כ ה"נ דרבא לא הי' לו עבדי דמזלזלי להכי מחי בתסיסא אבל במקום דאיכא עבדי סבר רבא דאסור:

סימן תסד

צע"ק ברש"י בפסחים דף מ' ע"ב בד"ה מחלוקת בנותן לתוך חרדל לפי שהוא חזק ואין מניחה מהר להחמיץ עכ"ל דמנ"ל דמפני חזקו הוא דלמא הוי כשאר מי פירות ואע"פ שהרא"ש כתב דמיירי שנתן בו ג"כ מים מ"מ גם במי פירות עם מים סברי רבנן יאכל וכדפסקי' בסי' תס"ב סעי' ב' ועוד צ"ע ברש"י דף מ"א ע"א ד"ה לא מיצמת כתב רש"י דלא הוי כמים דצ"ע דהא אי נמי הוי כמים אין מתחמץ מיד והוי נמי שפיר דיאכל מיד א"ו דרב אשי דאמר כותי' דרב כהנא מסתברא סבר דחמועי מחמע היינו שנתחמץ מיד ודחה הגמ' דלא חמועי מחמע שאין החומץ גורם להתחמץ מיד דהוי רק כמו מים ולכן סברי חכמים דיאכל מיד וע"כ צריך לומר דחומץ גורם להחמיץ מהר יותר ממי פירות עם מים דהא בסי' תס"ב פסקי' במי פירות עם מים דיאפה מיד והכא פסקי' דבמיני טבולין עם חומץ דצריך לשרפו ולא שרינן שיאכל מיד:

סימן תסה

סעיף א' ברמ"א וז"ל ד"מ ומהרי"ו כתב רגילות הוא להוציא התרנגולים מבית החורף ולתת להם שעורים יבשים ועומד עליהם עד שיאכלו והנשארים יצניע ואח"כ נותנים להם מים לשתות:

שם סעיף ג' באווז לח כו'. צ"ע דלהטעם דחיישי' שנשאר משהו חמץ תוך הבקעת כמ"ש מג"א א"כ אפי' הי' אווז יבש נמי אסור ובריש פרק כל שעה דין כ' ובטור כתבו סתם אווז ולא כתבו אווז לח:

שם ט"ז ס"ק א' אפי'. שאינו נהנה כו'. וצע"ג דהא בחמץ אפי' לא נהנה אסור לעשות חמץ דהא עובר בב"י גם מה שכתב הט"ז דאפי' תשטוף אח"כ בצונן כו' מחוסר הבנה דהא עיקר האיסור דחיישי' שמא ישאר מן המורסן ויבא עלי' מים א"כ האיך כתב שתשטף במים גם המחה"ש כתב שט"ז צריך הגהה:

שם מג"א ס"ק א' בשום כו' אפי' אין שוהין צע"ק דבמתניתין פסחים דף ל"ט ע"ב אית' אין שורין כו' וביו"ד סי' ס"ט סעי' א' משמע דשורין היינו שריי' היטב וכמ"ש מג"א בסי' תמ"ז ס"ק י"ז:

סימן תסו

מג"א ס"ק א' לא כו' דמותר ללועסן קצת קשה דבסי' תס"ה כתב מג"א בס"ק א' דלכתחלה אסור להשהותו אפי' רגע והכא מתיר ללועסן משום דאין מחמיצין מיד ואפשר דהכא עדיף כיון דלעסו הוי כאלו עסיק בי' ואינו מחמיץ ודומה לזה כתב הרב"י בסי' תס"ה דתרנגולין כ"ז שהן מנקרין אין מחמיץ ע"ש עוד י"ל דהא דאסור להשהות אפי' רגע היכא דיוכל לבוא לידי חמץ דלמא ישהה אבל בלעסו בוודאי יבלע מיד:

שם ס"ק ב' ויתן כו' משום דקשה לי' לל"ל ויניח ע"ג מכתו כו' וקשה לי דבס"ק א' כתב המג"א דללועסן ולבלען מותר וכתב מחה"ש פי' דכיון דלא בא לאשמעי' כ"א דרוק מחמיץ הו"ל לאשמעי' בקוצר דאסור ללעסן ולבלען אע"כ דכה"ג שרי עכ"ל ולפי שכתב מג"א הכא דאתא לאשמעי' שהחטים יפות למכה א"כ צריך לאשמעי' ויניח ע"ג מכתו לאשמעי' הרפואה א"כ לא מוכח דמותר ללועסן ולבלען ועוד קשי' לי למאי דמשמע מדברי מג"א דלהכי אמר לשון חכמים מרפא משום דאין צריך לומר ויניח ע"ג מכתו ומיתורא מוכח דלשון חכמים מרפא וצ"ע דבכתובות שם אית' נמי לשון חכמים ברכה לשון חכמים עושר ומייתי הגמ' מדר"ה וממתניתין והתם אין יתור לשון כלל בדר"ה ובמתניתין רק ממילא שמעת מיני' ע"ש א"כ ה"נ אע"ג דלא יתור כלל ממילא שמעת מיני' דחטים מתרפאים:

שם ס"ק ג' הואיל כו' ואפי' את"ל. המקו"ח כתב מה שמשמע ממג"א דאם רואה בהמתו אוכל' חמץ של הפקר מחויב למנעה דהא מצריך לבער מחשש שתאכל ולבבי לא כך ידמה דהא הו"ל הנאה הבאה מאלי' דאפי' אפשר ולא קא מכוין מותר כדמוכח בפסחים כ"ז וא"כ וודאי דאם רואה בהמתו אוכלת איסור הנאה דא"צ להפרישה כיון שנעשה מאליו עכ"ל ע"ש ולפענ"ד נר' דבבהמה אסור הנאה הבאה מאליו דבנדרים דף ל"ח ע"א אית' במתניתין המודר הנאה מחבירו זן את אשתו ובניו ולא יזון את בהמתו ופי' הר"ן דבזן אשתו הוי הנאה דממילא ולא יזון בהמתו דמהנהו הוא ממש וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהל' נדרים הל' ד' שלא יזון בהמתו שכל שמוסיף בבשרה הוא הנאה שהגיע ליד ראובן וכן פסקי' ביו"ד סי' רכ"א סעי' ב' שאסור לזון בהמתו וכתב הש"ך ס"ק ט' דאפי' במזונות יתירים שהרי מעלה בדמים והו"ל הנאה גמורה ע"ש א"כ ה"נ דאע"ג דשאר הנאה הבאה מאלי' מותר אבל בבהמתו אסור וצ"ע במג"א דכתב דהוי ספיקא דרבנן א"כ סובר דהוי רק ספק משום דשמא לא ישייר ושמא לא יהא בהם ריח ושמא לא יאכל הבהמה א"כ מאי מקשה המג"א מסי' תמ"ח אדרבה משם ראי' לרמ"א דאין צריך לבערם דהא בסי' תמ"ח ס"ק י' כתב המג"א דבספק לא חיישי' ומותר ליתן לא"י בהמתו ע"ש: שם המקו"ח

בס"ק ג' מקשה על הח"י שכתב דאם נסתפק אם נתלחלח במי פירות דמותר מכח ס"ס ומקשה מקו"ח דמ"מ האיך יאכלנו בפסח דאם יתן בו מים הוי מי פירות עם מים עכ"ל ונראה לי שהח"י כתב לדעת מג"א בסי' תס"ב ס"ק א' דמעט מי פירות אין אוסר ע"ש:
שם נשאלתי שבשעת טחינת הקמח לפסח נמצא למעלה על האבן הרכב לחלוחית שנמס מן השלג שנשב הרוח דרך נקבי הדפנות ולא נודע אם בא ג"כ מן השלג לתוך החור אשר התבואה נופלת שמה לטחון והשבתי דבסימן תס"ו סעי' ד' בנפל מים על קמח וא"א לאחוז מקום המלוחלח ירקד הקמח ואם נתייבש הלחלוחית לא מהני ריקוד ובנידון דידן אפשר להתיר מכח ס"ס שמא לא בא שלג על התבואה ושמא לאחר הריקוד לא נתערב בו כלום כמו שמתיר הח"י בס"ק י"ג בס"ס הדומה לזה וספק זה שמא לא בא על התבואה הוי כמו ספק על דעדיף משאר ספק כדאיתא ביו"ד סי' נ"ז ועי' במשבצות זהב בפ"מ שם ס"ק כ"א ובסי' ק"י בדיני ס"ס דין ט"ו אבל רמ"א בסי' תס"ז סעי' ב' אוסר באכילה בדגן שהי' מונח בעלי' וירדו גשמים בקצת מקומות ונתלחלח וספק על שאר מקומות וצ"ל כיון דהגשמים באים בוודאי לא הוי כמו ספק על רק שספק שמא לא בא הגשמים לכאן אבל הט"ז והח"י שם מתירים אפי' באכילה ואפשר דהכא גם רמ"א מודה דהוי כמו ספק על כיון דמסופק שמא לא בא כלל על התבואה אבל שם בוודאי נעשה ריעות' דהא נתלחלח התבואה ועוד נראה דהכא יש שלש ספיקות שמא לא בא על התבואה ושמא לא נתחמצה ושמא לא נתערב בו כלום אחר הריקוד ובמקום שיש ג' ספיקות מתיר הש"ך ביו"ד בסי' ק"י בדיני ס"ס ואפי' בחזקת איסור ע"ש ועוד נראה דלא מחזקי' ריעות' ממקום למקום כמ"ש המג"א בסי' תס"ז ס"ק כ"ה ובמקו"ח סי' תס"ז ס"ק ו' דאם נפל מעט שלג או מים על תבואה ויודע מקומו יגרוף העליונים והשאר מותר ע"ש:

סימן תסז

מג"א בטור כו' קמח מן השוק כו'. ומקשה הח"י דניחש שמא יקחנו ישראל ויעבור בב"י ומתרץ מקו"ח דאיסור ב"י אין עובר בשוגג דל"ד לאוכל חלב בשוגג עכ"ל וצ"ע דהא המג"א כתב כאן לתרץ דעת הטור ודעת הטור בסי' תל"ד ובסי' תמ"ו דבשוגג עובר בב"י כמ"ש מג"א בסי' תל"ד ס"ק ה' דהוי כאוכל חלב בשוגג:
שם ס"ק ב' כדי כו' וצ"ע כו'. המקו"ח בס"ק ב' מתרץ קושי' מג"א על הכ"מ דוודאי בשאר איסורין אסור למכור דבר מועט ודוק' בחמץ מותר כל היכא דאפשר לומר שיכלה קודם פסח ולא יבא לידי איסור כלל לא הוי כמבטל איסור כיון שספק הוא אם יתערב שום איסור כלל ע"ש ולא הבינותי דא"כ אמאי כתב הכ"מ כשאינו קונה אלא קבא קבא לביתו

צריך אותו דהא אפי' אם מוכרו לישראל קודם פסח ויכלה קודם פסח נמי לא בא לידי איסור והו"ל להכ"מ לכתוב סתם דדבר מועט בוודאי יכלה קודם פסח ועוד צע"ג דהא המקו"ח בעצמו כתב בס"ק ג' לתרץ דעת מג"א דאסור למכור חמץ לא"י משום דחמץ שמו עליו ואפי' קודם פסח מקרי איסור ע"ש והרב"י ברישׁ סי' תנ"א מסיק ג"כ דחמץ מקרי איסור דשמו עליו ולכן פסק דדברים שנשתמש בהן חמץ ע"י אור צריך לבון דמקרי איסורא בלע כדאיתא שם בש"ע סעי' ד' והא הכ"מ ג"כ חיבר רבינו ב"י א"כ א"א לתרץ להכ"מ כמו שמתרץ המקו"ח:

שם וא"כ קשה למה הטריחם שם למפינהו כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבפסחים גבי ארבא דטבע' בחשתא התיר לזבונה קבא קבא והתיר' למיטחינהו ולמפינהו וליזבוני לנכרים פשיטא דמותר דוודאי לא יקנה ישראל לחם ויעכב בפסח לכן אשמעי' רבותא דמותר למכור החטים קבא קבא ולא חיישי' שיאכל ישראל ממנו בפסח ובע"ז גבי חטים דנפל עליהם יין נסך אשמעי' רבא דמותר למפינהו וליזבנה לא"י ולא חיישי' שמא יאכל הא"י וישראל פת בקערה אחת כמ"ש תוס' שם ד"ה למפינהו וכן כתבו תוס' בע"ז דף ל"ה ע"ב ד"ה מכלל דמותר אע"ג שפת א"י מתערב הטעם בפת ישראל:

שם ובסי' פ"ד מביא הרב"י קמח כו'. הש"ך ביו"ד סי' פ"ד ס"ק י"ז מתיר למכרו מעט מעט ומשוה קמח שהתליעו לדגן שנטבע בנהר וכ"כ הט"ז שם בס"ק ח' והמנ"י כלל מ"ו ס"ק ל"ד מתיר בהפסד מרובה ועי' בפ"מ שם: שם ס"ק ד' לידי חמוץ כו' מיהו אי מהימן לי' כו'. בענין נאמנות הא"י לאחר שיצא מתחת ידו נשאלתי בעגל שנשחט ע"פ סימנים קרנים ושיניים כמו שכתבו האחרונים ביו"ד סי' ט"ו ואח"כ בא ישראל והעיד ששמע מא"י המוכר העגל שלא הי' ח' ימים והשבתי דהנה הש"ך ביו"ד סי' קכ"ז ס"ק כ' כתב דלעולם סלק עדותו של א"י ואין דבריו לא מעלין ולא מורידין ואם הא"י מסל"ת פסק הט"ז בסימן קכ"ב ס"ק ד' ובסימן שי"ג ס"ק ד' דא"י נאמן במסל"ת לאיסור אם אין הישראל מכחישו אבל המנ"י כלל נ"ט ס"ק ז' חולק עם הט"ז ופסק דאין הא"י נאמן במסל"ת כל שאין בידו וכן יראה מהש"ך סי' שי"ג ס"ק ד' דצריך אומדן דעת דא"י אומר אמת דבלא"ה אין הא"י מסל"ת נאמן לאיסור ובנידון דידן אפשר דגם הט"ז מודה דאין הא"י נאמן דמה דאוסר הט"ז בסי' קכ"ב וכתב דא"י נאמן על כלי א"י שהוא ב"י הוא מטעם שכתב הט"ז שם בשם רש"ל דכלים אין להם חזקת היתר ובדבר שלא אתחזק לא להתיר ולא לאיסור פסק רמ"א בסי' קכ"ז סעי' ג' דעד אחד ישראל נאמן לאיסור וסובר הט"ז דה"ה שגם א"י מסל"ת נאמן וכן בסי' שי"ג גבי בכור דהבכור הי' אסור וההיתר בא ע"י א"י ואם כוון א"י להתירו נמי אסור כדאית' שם סעי' ב' וא"כ אפי' אי שתק א"י נמי

לא הי' מותר ולכן פסק הט"ז דגם בזה הא"י נאמן במסל"ת לאיסור אבל בעגל הנשחט ע"י סימנים צריך לומר דחכמים החזיקו הסימנים שוודאי הוא ח' ימים דהא בספק בן ח' מחמירין כדאיתא ביו"ד סי' ט"ו וכתב הפ"מ שם בש"ד ס"ק ד' דהוי איתחזק איסורא וכיון דמתירים ע"י הסימנים ומחזיקי' דוודאי הוא ח' ימים גם הט"ז מודה דאין א"י מסל"ת נאמן לאיסור כי ע"י הסימנים הוי כאיתחזק התירא והיכא דאיתחזק התירא כתב הש"ך ביו"ד סי' קכ"ז ס"ק כ"ג וכדאית' בש"ע שם דאפי' עד אחד ישראל אין נאמן לאיסור ומיהו אי מהימן לי' הא"י אית' ביו"ד סי' ט"ז סעי' י"א דנאמן א"י ואפי' אין מסל"ת כמ"ש הש"ך שם בס"ק כ"ד בשם תשו' הרשב"א ועי' במל"מ בפכ"ד מהל' אישות שהרשב"א למד דין זה מההוא סמיא קדושין דף ס"ו ע"א ונראה לי דכיון דהרשב"א למד דין זה מההוא סמיא ושם בקדושין גבי ההוא סמיא איתא דצריך להאמין לו כבי תרי ולאו דוקא שם בקדושין דהוי דבר שבערוה אלא בכל איסורי' אמרי' דצריך מהימן לו כבי תרי כמ"ש תוס' בגיטין דף נ"ד ע"ב ד"ה אמר אביי ע"ש ולפ"ז אם באנו לאסור ע"י א"י ע"י שמהימן לי' צריך להיות קים לי' בגוי' דא"י דבוודאי לעולם לא משקר כמו שני עדים שנאמנים לכל דבר וראי' לזה מכתובות דף פ"ה ע"א דרבא הי' מאמין לבת ר' חסדא ולא הי' מאמין לרב פפא משום דלא קים לי' בגוי' ובוודאי הי' רב פפא מפורסם לצדיק ות"ח ובב"מ דף כ"ג אמרי' דמהדרינן אבידה לצורבא מרבנן בטביעת עין ולא חשדינן לי' דמשקר אפ"ה לענין עדות לא האמין רבא לרב פפא כי בעדות צריך להיות קים לי' ע"פ נסיון שוודאי לא משקר ובוודאי לא שכיח שימצא א"י שמהימן לי' בכה"ג לכן נר' לפענ"ד שאין א"י נאמן על עגל שנשחט ע"פ סימנים לאסור שאין בן ח' ימים גם תורתנו הקדושה דרכיה דרכי נועם ואם נאמן א"י בזה מכוער הדבר שאחר אכילת בשר עגל נאסור אותו ודומה לזה כתב הר"ן בפ"ק דחולין בסוגי' דרובא בשם רש"י אתמול אכלנו מחלבה ועכשיו נחזיקנה בטרפה ע"ש: שם כמ"ש בי"ד סי' ק"י סעי' ז' כו'. נראה לדעת הפוסקים דחמץ הוי דשיל"מ כמ"ש מג"א בסי' תמ"ז ס"ק מ' וביו"ד סי' ק"ב סעי' ד' ולדעת הש"ך ביו"ד סי' ק"י ס"ק נ"ז דאין להתיר בדשיל"מ בנפל אחד מהן לים ע"ש א"כ אין להתיר בכל מה שכתב המג"א בשם הב"ח כמ"ש הש"ך שם דבדשיל"מ לא שייך ההיתר מ"ש ק"י סעי' ז':

שם המקו"ח בס"ק ד' מביא מ"ש הח"י בס"ק ט"ז לתרץ קושי' המג"א בסי' רט"ז ס"ק ג' שמקשה על ר"י דס"ל דנבילה שנתהפכה לדבש דמותר משום דנשתנה לדבר המותר והקשה מג"א מבכורות דאמרי' דחלב חידוש ולדידי' לאו חידוש דהא נשתנה לדבר המותר ותירץ ח"י דבעינן נשתנה לדבר המותר שכבר התירה התורה כמו דבש וכתב מקו"ח מלבד שהוא דחוק לא תירץ אקושי' שני' שהקשה מג"א שם מאפרוח שנולד

מביצת טרפה דנשתנה לדבר המותר דהא עופות טהורים רחמנא שרי' ואפ"ה אמרי' בתמורה דף ל"א דמותר מטעם דכל כמה דלא מסרח לא גביל משמע דאי לאו ה"ט אסור דבתר מעיקרא אזלי' ע"ש ולפענ"ד נראה לתרץ קושי' מאפרוח שנולד מביצת טריפה דהא שם הביצה עצמה שנולד מטריפה נמי נשתנה לדבר המותר דהא הביצים מן הכשרים מותרים אפ"ה דמפני שנתגדלה באיסור אסור א"כ ה"ה האפרוח מביצת טריפה שנתגדלה באיסור בביצת טריפה נמי אסור ולהכי צריך הגמ' לומר דכל כמה דלא מסרח לא גביל א"כ לא נתגדל האפרוח באיסור כלל כי כשמסרח הביצה לא מקרי איסור דנבילה שאינה ראוי לגר לא מקרי נבילה ואין להקשות באמת לשיטת ר"י מביצת טריפה עצמו דאסור אלמא מוכח דאע"ג שנשתנה לדבר המותר שהתירה התורה אפ"ה אסור נראה דלק"מ דדוק' נבילה בדבש שהדבש הוא ההיתר והדבש עושה וגורם לנבילה שתהי' כדבש אזלי' בתר העושה שההיתר עושה ומהפך את האיסור להיות כמוה אבל בביצה שנתגדל' בתרנגולת טרפה נמצא האיסור עושה הביצה אמרי' נמי דאזלי' בתר העושה ואסור הביצה הנעשה כמו התרנגולת העושה ולכן ס"ד בבכורות שם דחלב אסור דנעשה מדם דלהוי כמו העושה ואמרי' דחלב חידוש אבל בנבילה בדבש א"א דנעשה הוי כמו העושה מותר דדבש הוא מותר:

שם סעיף ה' המח"ש בס"ק ה' מביא מתשו' מעיל צדקה שחולק על דין זה וכתב דאגב מידלייהו לא מחמצי דהא בפסחים דף מ' גבי חצבא דאבשונא דסבר אביי סחיפא שרי דאגב מידלייהו לא מחמצי זקיפא אסור ורבא מתיר זקיפא דמי פירות אין מחמיצין א"כ י"ל דגם רבא סבר כאביי דאגב מידלייהו לא מחמצי אלא שהוסיף להתיר אפי' זקיפא ע"ש ולפענ"ד מוכח משם דרבא לא סבר אגב מידלייהו דהא שם גבי לא לחרוך תרי שבולי דאסר אביי מעיקרא אמר רבא דמותר דמי פירות אין מחמיצין וא"א דרבא סבר אגב מידלייהו לא הי' צריך רבא לומר הטעם דמותר משום דמי פירות אין מחמיצין ת"ל דאגב מידלייהו לא מחמצי ואע"ג דגם אביי הדר בי' ומתיר משום אגב מידלי' מ"מ לרבא לא מצינו דהדר ואמרי' דלא סבר אגב מידלייהו:

שם מג"א ס"ק ח' וענבים כו' ואע"ג שרמ"א כו' הכא דספק הוא כו'. ומקשה בספר הגהות ר"ע הא בסי' תמ"ז ג"כ הוי ספק שמא המחבת אב"י ואעפ"כ אוסר נ"ט בר נ"ט עכ"ל ולפענ"ד נראה לתרץ דהא בסי' תמ"ז בבישל לשם פסח בכלי שאב"י צריך המג"א שם בס"ק כ"ג לצדד ההיתר דמקרי דיעבד ע"ש ולכן לא מצטרפין הספק שמא אב"י לנ"ט בר נ"ט להתיר כי גם נט"ל מקרי איסור רק שדיעבד מותר אבל הכא שאם נתייבשו בחמה או אחר שהוסק התנור הוי היתר גמור ולכן מצטרפין לנ"ט בר נ"ט להתיר:

שם ס"ק י"ב לא כו' ואיסור משהו מדרבנן כו'. קשי' לי דביו"ד סי' ק' כתב הט"ז בס"ק א' דאי הוי ברי' אלא שאיסור ספק לא בטל וכן כתב הש"ך בסי' ק"א ס"ק ב' וכן כתב הש"ך בסי' ק"י בכללי ס"ס דין י"ט דאם האיסור מצד עצמו ספק איסור תורה ומצד אחר בא שהוא מדרבנן לא אזלי' בספיקא לקולא ע"ש א"כ הכא ה"נ כיון דהוי ספק דאורייתא א"כ אין מועיל מצד שהוא משהו דאסור מדרבנן:

שם ס"ק י"ג אוסרים כו' דבר דעביד לטעמי' כו'. פי' מחה"ש אם תחלה נפל דבר דעביד לטעמי' דלא בטיל ונאסרה ואח"כ נפל' אותה חתיכה למקום אחר שגם הבלוע לא עביד שם לטעמי' אי הי' החתיכה נ"נ הי' צריך ס' נגד החתיכה אבל כאן דע"י משהו לא נ"נ א"צ ס' רק נגד משהו עכ"ל וצ"ע דהא הא דאמרי' דבמשהו אין נ"נ כתב הפ"מ ביו"ד סי' צ"ב מ"ז ס"ק ט"ז ד"ה אמנם הש"ך כו' דדומי' דבב"ח בעינן ובב"ח אסור רק בנותן טעם ע"ש א"כ בדבר דעביד לטעמי' ונותן טעם ביותר מס' הוי דומי' דבב"ח דהא גם בבב"ח אם מרגישין בו טעם ביותר מס' אסור כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' צ"ח ס"ק כ"ח כשנרגש טעמו אפי' ביש ס' פשיטא דאסור וכן משמע שם בהרב"י ולפ"ז בשאר איסורי' בדבר דעביד לטעמי' ונותן טעם נעשה נבילה דהוי דומי' דבב"ח ועי' בפ"מ בפתיחה להלכות תערובת בתחלת חלק ג' שכמה פוסקים סוברים דדבר דעביד לטעמ' מדאורייתא:

שם אם נתערב במינו ושלא במינו. פי' מחה"ש לענין דשיל"מ צ"ע דביו"ד סי' ק"ב סעי' ד' פסק רמ"א דטעם בטל בדשיל"מ א"כ א"א לתרץ הגהות או"ה מרמ"א בדשיל"מ דהא מיירי בבלוע דהוי רק טעם עי' במחה"ש:

שם ס"ק ט"ז כאן כו' חסרון ידיעה. וכ"כ הט"ז בס"ק י"ד וצ"ע דביו"ד סי' צ"ח כתב הט"ז ס"ק ו' כשהספק חסרון ידיעה לכל העולם נחשב ספק וה"נ כל העולם אין בקיאין אם נתחמצה ומ"ש בספר הגהות רע"א במג"א ס"ק י"ב שכתב כיון דאיכא פלוגתא די"א דשרי בלא נתבקעו אזלי' בספיקו לקולא וכתב רע"א מדברי תוס' חולין דף צ"ז ד"ה אמר רבא מבואר דס"ל דבספק אוסר במשהו עכ"ל ולפענ"ד אפשר דגם תוס' סוברים דבלא נתבקעו דמקילין באיסור משהו כמ"ש הרב"י בשם הרמב"ם דאע"ג דהרמב"ם פוסק כמר עוקבא דבלא נתבקעו אסור אבל אין חמץ גמור של תורה אפי' למר עוקבא רק מדרבנן אסור אבל תוס' בחולין דמיירי בנתבקעו ואסור מדאורייתא רק שספק אם הוא כמעוכל והוי ספק דאוריי' ומחמירי' במשהו:

שם ס"ק ח"י אסורה כו' דהכי אשכחן בפ"ק דחולין כו' פי' מחה"ש דבחולין דף ט' ע"א בבא זאב ונטל בני מעים כיון דנשחטה בחזקת היתר ע"ש וקשי' לי דהא הכא נמי יש חזקה שלא היתה מקודם דהא בוודאי הי' הכלי מקודם בלא חטה א"כ נמי נאמר אוקמ'

אחזקה וחטה נפלה לאחר מליגה כמו דאמרי' שם שהנקבים לא היו מחיים דהא אפי' ביש נקבים הרבה שלא במקום שיניו כשר כדאיתא בגמ' שם ובש"ך ביו"ד סי' כ"ה ס"ק ו' א"כ ש"מ דע"י החזקה אמרי' השתא הוא דאיתרע א"כ ה"נ נימא השתא נפל החטה ולא הי' בשעת מליגה וצריך לומר דהתם בבא זאב והחזירן כשהן מנוקבים לא אתיליד ריעות' כלל כי הנקב שנעשה אחר שחיטה אין מזיק כלל אבל הכא דיש ריעות' לפנינו דהא חטה מחומצת מונח לפנינו ועכ"פ החטה עצמה אסור וכיון שיש ריעות' של חמץ רק שמסתפקין אימת בא הריעות' אסור ולא אוקמי' אחזקה:

שם לקולא תולין. פי' מחה"ש דהא אי כלב מצוי יותר תולין בכלב ולהקל ומספק לא היינו מתירים ע"ש וצ"ע דביו"ד שם סעי' י"ג פסק דספק כלב ספק ארי מותר ואף דרמ"א מחמיר בסעי' י"ב בספק כתב הש"ך ס"ק ל"א דבהפסד מרובה נראה להקל והפ"מ כתב דמ"ש רמ"א דיש לחוש להחמיר הוא חומרא בעלמא:

שם ס"ק י"ט ואין כו' דבבשר דאית בי' פילי. וכתב בספר הגהות רע"א מ"מ מוכח דהמים נאסרים דהא בוודאי לא נכנס ממש מהחיטי לפילי כו' ע"ש לפענ"ד נראה מתשו' הרשב"א שמביא מג"א ס"ק ט"ו שכתב שלא במקום א' בלבד נוגעת החטה ועוד שמים שבעיסה מוליכין את היוצא מאותו גרגיר ע"ש ומדכתב ועוד שהמים כו' משמע שמה שכתב תחלה שלא במקום א' נגעה החטה משמע שהחטה בעצמ' אוסר בלא אמצעית המים וצריך נמי לומר להפוסקים ביו"ד סי' צ"א סעי' ז' דאסרי' בצונן בבשר שיש בו פילי ושם מיירי מאיסור שאוסר בנ"ט ולא במשהו ובנפל איסור למים בוודאי אין אוסר רק בכבוש מעל"ע:

שם ס"ק כ"ב מכח כו' משמע דאפי' נשתברה. וכתב מחה"ש והוא היפך מסברת הש"ך ביו"ד סי' פ"ג ס"ק ל' שפי' דברי הטור בבלעו שלם ועכשיו הוא מרוסק דמודה הרא"ש דהוי כנתעכל ע"ש ולפענ"ד גם הד"מ הובא בט"ז שם ס"ק י"ד סבר נמי כהש"ך דאם אינו שלם חשוב כמעוכל ע"ש וכן הבין נמי הט"ז דברי הד"מ ודעת הט"ז שם כאגודה דלא הוי כמעוכל אע"ג שנתרסק קצת ע"ש ולפ"ז צריך ע"כ לומר דגם כונת רמ"א הכא מ"ש בחטה שלימה דאם חסרה הוי כמעוכל אע"ג דתרנגולת בלעה מסתמא שלימה ודלא כאגודה וצ"ע בד"מ שהובא בט"ז שם שכתב דאם אינו שלם חשוב כמעוכל וכ"ה באשר"י הביא ב"י כאן עכ"ל ואי מיירי הד"מ בבלעו שלם ואח"כ נתרסק א"כ מה כתב וכן משמע באשר"י הביא ב"י הא מזה לא דברו האשר"י וב"י כלל בבלעו שלם ואח"כ נתרסק והרא"ש והרב"י מיירי רק בלעסו או בבלעו שלם ע"ש:

שם ס"ק כ"ז בתוך כו' דהוי נ"ט בר נ"ט כו'. וצ"ע דבסי' תנ"ב מג"א ס"ק א' כתב דאפי' קודם זמן איסורו אוסר נ"ט בר נ"ט בבישול ובהגעלה והא דשרי שם להגעיל כלי ב"י משום דאיכא הרבה טעמים מן המאכל לכלי מכלי למים וממים לכלי ועי' במ"ש שם א"כ הכא דליכא רק ב' טעמים מן המאכל לכלי ומהכלי למים והמים נתערבו בבור אוסר אפי' קודם זמן איסורו: שם וכ"כ ביו"ד סי' צ"ה. פי' מחה"ש דשם כתב הש"ך דהואיל ואינו מאכל אלא מים הוי כלכתחילה ושם בסעי' ב' כתב רמ"א דנוהגים לאסור לכתחילה דגים שבשלו בקערה של בשר לאכלן בכותח אא"כ כבר נתנן בכותח מותרים וא"כ מים דהוי לכתחילה הוי כאלו רוצה עתה ליתנן בכותח עכ"ל וצ"ע דא"כ האיך כתב מג"א ואפשר דאף הרב"י מודה לזה הא הרב"י פוסק ביו"ד שם סעי' א' דדגים שנתבשלו או נצלה בקדרה של בשר דמותר לכתחילה לאכלם בכותח וא"א כפי' מחה"ש דלהכי במים אסור משום דאסרי' לכתחילה ליתן בכותח א"כ להרב"י דמתיר לכתחילה ליתן בכותח א"כ המים מותר והאיך כתב המג"א דהרב"י מודה דהמים אסור ובדוחק אפשר לומר דהמים הוי כלכתחילה כמו שמבשל לכתחילה בקדרה של בשר כדי ליתן בכותח וזה אסור אפי' להרב"י כמו שכתב שם הש"ך בס"ק ג':

שם ס"ק ל' אחר כו' תוך התרנגולת כו'. צ"ע דבס"ק ח"י כתב המג"א דאף על גב דשכיח למצוא חטים בתרנגולים מ"מ כשמדיחים אותם לא נשאר בתוכן כלום ובפרט לצורך הפסח ולא הוי ספק הרגיל ע"ש א"כ מוכח שאפי' בתוך התרנגולת לא נשאר חיטים כי מליחה והדחה צריך בפנים כמו מבחוץ ולא דמי לקופה ששם לא הוי הדחה:

שם ס"ק ל"ג אבל כו' באיסור דרבנן שאיסור יוצא מחתיכה לחתיכה כו'. צ"ע דבס"ק ל"א כתב המג"א דהמחבר איירי בנמצא החטה על התרנגולת דיש לספק שמא נגעה בכולם א"כ הרמ"א דקאי על המחבר מיירי נמי ביש לספק שמא נגע' החטה בכולם א"כ כל החתיכות אסורות מחמת הספק שמא נגעה החטה בהם והוי ס"ס לאיסורא ספק שמא נגעה החטה ואת"ל לא נגעה שמא יוצא מחתיכה לחתיכה וכ"כ מג"א בס"ק זה על המ"ב דאם יש לספק שמא נגע בשאר חתיכות מדינא כולם אסורים אלא שצ"ע מה שכתוב שטעונים קליפה דהא רמ"א אוסר החתיכה כולה שנמצא החטה עליו ואפשר דס"ל דרמ"א לא אסר כל החתיכה אלא בוודאי נגע ולא בספק נגע וצ"ע:

שם דלא כמ"ש האחרונים. פי' מחה"ש דמג"א מתרץ קושי' הט"ז ביו"ד סי' צ"א ס"ק ז' שמקשה על או"ה שכתב שהרא"ש סובר שאם בשלם בלא קליפה מותר שלא הצריכו חכמים קליפה אלא מצד חומרא לכתחילה משוחט בסכין של א"י דקי"ל קולף וכתב הרא"ש דלא ישחוט לכתחילה ע"מ לקלוף א"כ מוכח דקליפה אסור דיעבד דבמקום

דדיעבד מותר לא חיישי' שמא ישכח ולפמ"ש מג"א לק"מ עכ"ל ולא הבינותי דהא הט"ז שם מייתי ראי' מטור יו"ד סי' א' דלכתחילה מותר ליתן לשחוט ע"מ שיבדוק והא התם כששוחט הוא לפנינו אסור לאכול משחיטתו עד שיבדוק כדאיתא בטור ובש"ע יו"ד סי' א' רק כשאין לפנינו לבדקו מותר לאכול משחיטתו ואפ"ה מותר ליתן לו לשחוט על סמך שיבדקנו א"כ ה"נ דא"א דכשהקליפה לפנינו אסור וכשאין הקליפה לפנינו דהיינו שנתערב ואין מכירין הקליפה מותר והוי דומי' דשוחט וא"כ אמאי אסר הרא"ש לשחוט בסכין של א"י על סמך שיקלוף א"ו מוכח דאע"פ שאין הקליפה לפנינו נמי אסור והש"ך ביו"ד סי' י' מדמי ג"כ הקליפה בשוחט בסכין של א"י לליתן לשוחט לשחוט ע"מ שיבדקנו ע"ש:

שם דחמץ בפסח לא בטל ברוב כמ"ש סי' תמ"ז כו'. ולפענ"ד דאפי' אי הוי חמץ בטל ברוב אפ"ה אסור דלפמ"ש הש"ך ביו"ד סי' ק"ה ס"ק ל"א דצריך להיות בכל הג' חתיכות לבטל החלב דאל"ה אינו בטל שמא יבשלם ויתן טעם א"כ גבי חמץ ג"כ חיישי' שמא יבשלם ואוסר במשהו:

שם ט"ז ס"ק ט"ו וחטה כו' דהוי ס"ס כו' קשי' לי לדעת הרא"ש בפרק ב' דפסחים דין כ"ה וז"ל ואפי' נתבקעו נראה לי דשרי דנתבקעו לאו חמץ גמור הוא אלא קרוב להחמיץ ע"ש א"כ אפי' נתבקעו הוי ס"ס שמא עדיין לא נתחמץ ואת"ל נתחמץ שמא אח"כ נפל:

שם ס"ק ח"י לבור כו' שהי' הדבש רותח כו'. וכתב המקו"ח והוא תמוה מאד דלדבריו יש לאסור משום ספק כבוש ע"ש ואני תמה על תמיהתו דהא הט"ז ביו"ד סי' ק"ה ס"ק ג' מתיר ספק כבוש ע"ש א"כ הט"ז לשיטתי' ניחא ולפענ"ד אפשר להפוסקים דאוסרי' ספק כבוש מודים הכא דמותר דהא שם ביו"ד בסי' ק"ה סעי' א' מתיר רמ"א ספק כבוש בבב"ח משום דהוי דרבנן א"כ ה"נ הכא דאיסור משהו דרבנן נמי מותר וכמ"ש מג"א בסי' תמ"ז ס"ק כ"ו ובסימן זה ס"ק י"ד ואע"ג דמג"א בס"ק י"ט אוסר בספק אם נשרה מעת לעת כבר תמה המח"ש שם על המג"א דהא ביו"ד סי' צ"ח במין במינו ונשפך וידעי' דההיתר הי' רוב מתירין בספק אם יש ס' ע"ש ונר' דבמי דבש שקורין מע"ד יש עוד סניף להתיר כמ"ש המג"א בסי' תס"ב ס"ק ו' שנוכל לומר שנשתנו המים מברייתן ע"י הבישול והתסיסה והוי כמו מי פירות נר' דוודאי מותר דיש כמה צדדים להתיר:

סימן תסח

מג"א ס"ק א' מחצות כו' דבר שבמנין כו'. צ"ע אמאי לא כתב טעם שכתב הרא"ש בריש פרק מקום שנהגו כיון דבזמן הפסח הי' אסור לעשות מלאכה השתא נמי אסור כמו

דאיתא בעירובין דף מ"א דר"א בר צדוק הי' יו"ט שלו בעשרה באב מפני שאבותיו היו מקריבין קרבן בו ביום ע"ש ובכה"ג אין יכול ב"ד אחר להתירו אפי' גדול בחכמה ובמנין משום אל תטוש תורת אמך כדאית' בפסחים דף נ' ע"ב גבי בני ביישן ע"ש וקשי' לי על דברי מג"א דהא כיון שבזמן הפסח הי' רק אסור בעשיית מלאכה מפני שהי' מקריב הפסח א"כ מי שהי' טמא או בדרך רחוקה ולא הקריב הפסח בע"פ הי' מותר בעשיית המלאכה א"כ גם בזמן המקדש לא היו כולם אסורים בעשיית המלאכה א"כ הוי כמו גילוי שמתחילה לא נאסר בכל המקומות רק במקומות שיש נחשים כן איסור עשיית מלאכה בע"פ לא נאסר לכל האנשים רק למקריבי הפסח ולטמא ומי שהוא בדרך רחוקה הי' מותר בעשיית מלאכה:

שם ס"ק ב' היו משמתין אותו וגם אינו רואה כו'. פי' מחה"ש דכיון דבפסחים דף נ' ע"ב אמרי' שמותי נמי משמתינן לי' ע"כ תיבת נמי מורה דאע"ג דאין רואה סימן ברכה משמתינן לי' ג"כ עכ"ל וצ"ע דהא בתירוץ ב' דקאמר הגמ' א"נ התם סימן ברכה הוא דלא חזי אבל שמותי לא משמתין לי' הכא שמותי נמי כו' א"כ קאי האי שמותי רק אלאחר מנחה דהא קאמר התם סימן ברכה לא חזי הכא משמתין והיינו לאחר מנחה א"כ מוכח דלאחר מנחה בע"פ ישנו תרווייהו דאין סימן ברכה אבל מחצות לא שמעי' דאין בו סי' ברכה דילמא רק משמתין לחוד מחצות עד המנחה:

שם ס"ק ד' מקום כו' מחמת גדר כו'. צע"ק דהא גם לתירוץ הרא"ם מיירי שנוהגים מחמת גדר דהא פשיטא במנהג בעלמ' שאין מחמת גדר שאין הבאין שם ממקומות אחרים צריכים לנהוג מנהג מקום שהלך לשם וכן משמע ביו"ד סי' רי"ד סעי' ב' דמה דהבאים מחוץ שחייבי' לעשות כמקום שהלך לשם וכן הבנים המחויבים לעשות כמנהג אביהם הוא רק במנהג מחמת גדר ע"ש: שם ס"ק י"ב והוא כו' בצנעה כו'. קשי' לי אמאי מתירין הכא בצנעה והא בשבת דף קמ"ו ע"ב אמרי' דכל דבר שאסור מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור וחשש מחלוקת כדהכא חמיר משאר איסור כמ"ש הרב"י בשם הרא"ש דהיכא דלא אפשר בלא מחלוקת מותר לעשות מלאכה אע"ג שעושה איסור דרבנן שעובר על חומרת מקום שיצא משם ע"ש ונר' שמכאן יש ראי' למה שכתב הט"ז והמג"א בסי' ש"א סעי' מ"ה דדוקא במקום שיש חשש איסור דאוריית' אסור בחדרי חדרים והכא החשש מחלוקת הוא רק איסור דרבנן ועי' בהר"ן בפ"ק דביצה בסוגי' דהולכת סולם שמחלק בין שמצד עצמו מותר וחכמים אסרוהו משום מראית העין שאסור בצנעה והיכא דמצד עצמו אסור ומפני הדוחק התירוהו מותר בצנעה ע"ש א"כ קשי' מהכא דהכא מצד עצמו מותר ואפ"ה מותר בצנעה:

שם דאיסור חלב דאוריית' וכרת החמיר כו'. וצ"ע דהא משמע שלכך נהג שלא לאכול הפאנצי"ן משום שהי' בירושלים איסור מלאכה בע"פ ובמלאכה בע"פ לא הוי איסור כלל רק מנהג אלמ' טעמא דפאנצי"ן לאו משום דאיסור חמור הוא רק מפני שלא רצה להתירו בפניהם בדבר שהם נוהגים איסור כמו בע"פ בירושלים:

שם אך קושי' הראשונה במקומה עומדת כו'. ולפענ"ד נראה לתרץ קושי' הראשונה שמקשה מחומרי מקום שיצא משם דהא פסקי' ביו"ד סי' רי"ד במנהג מחמת טעות שסבורין שהוא אסור מותר להקל להם וכמו שכתב מג"א בס"ק ד' וא"כ שפיר כתב המרדכי דבני מגנצ"א כשבאין לגרמיז"א ובני גרמיז"א מודיעין להם ודעתם נוטה אחריהם א"כ ביררו בני גרמיז"א שהיתר גמור הוא ובני מגנצ"א מודים להם שהיתר הוא א"כ זה שהיו נוהגים עד השתא איסור הי' בטעות ומותר להקל להם א"כ בכה"ג בוודאי אין צריכין לנהוג חומרי מקום שיצא משם כי יכולין להתיר לכל אנשי מקומו דהא בטעות נהגו איסור ולא אמרי' דצריך לנהוג חומרי מקום שיצא משם אלא כשנוהגין איסור מחמת גדר ויודעין שע"פ הדין מותר כמ"ש מג"א ס"ק ד':

סימן תסט

מג"א ס"ק ב' שהקדישו כו' שהאמת אינו כן כו' פי' מחה"ש דאמרי' בשבועות שם דאם אמר על זכר שיהא קדוש לדמי נסכים אינו קדוש קדושת הגוף וה"ה הכא בבהמה שאינו גדי או חיטין שהקדישו לדמי פסח אינו קדוש קדושת הגוף אע"ג שהם ראוים למזבח עכ"ל וצע"ג דהא בתמורה דף י"ט ע"ב במתניתין המפריש נקבה לאשם תרעה עד שתסתאב ר"ש אומר תמכר שלא במום ומפרש בגמ' לת"ק כיון דנחתא לה קדושת דמים נחתא לה קדושת הגוף וכתבו תוס' ד"ה זאת אומרת דההיא דשבועות שם במקדיש לדמי נסכים דאינו קדוש קדושת הגוף אתי' כר"ש ע"ש והרמב"ם בפ"ד מהל' פסולי המוקדשין הל' ט"ז פוסק כת"ק דאמרי' תרעה ע"ש א"כ ה"ה בהמקדיש זכר לנסכים דקדוש קדושת הגוף וכן במקדיש בהמה או חטים לדמי פסח שקדשים קדושת הגוף: שם דבגדי וטלה יש להחמיר כו'. והח"י בס"ק א' חולק וכתב דאין להחמיר בדיעבד ומתרץ קושי' הב"ח דהא מסיק הש"ס בפסחים דף נ"ג ע"ב דאליבא דר"ש דס"ל דכל שלא התנדב כדרך המתנדבים אין דבריו כלום אין איסור אם אמר בשר זה לפסח וע"ש בתוס' ד"ה מפני והרמב"ם בפ' י"ז מהל' מעה"ק פסק כר"ש א"כ אין לאסור כלל בדיעבד עכ"ל כונתו שתוס' שם כתבו דהאומר בשר זה לפסח אסור משום דסברי אינשי דמחיים אקדשה ור"ש סובר דאפי' אקדשה מחיים בחוץ לא הוי הקדש כמו באומר הרי עלי עולה ע"מ

להקריב בבית חוניו דאין זה עולה וה"נ הוי כמקדיש ע"מ להקריב בחוץ אינו קדוש עכ"ל ולפ"ז לדעת הח"י כיון דפסקי' כר"ש פסקינן נמי דהמקדיש בהמה בזמן הזה דאינו קדוש ומותר ולפענ"ד תמוהין דבריו מאד דהא דוק' גבי הרי עלי מנחת שעורים פסק הרמב"ם שם כר"ש והטעם כמו שהאריך הכ"מ שם וגם בזה השיג הראב"ד על הרמב"ם שם גם הר"ע מברטנורא בפי"ב במנחות משנה ג' פסק דאין הלכה כר"ש וע"ש בתוי"ט אבל במה שסבר ר"ש במנחות דף ק"ט ע"א בהרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו שאין זו עולה ות"ק שם סובר דהוי עולה וחייב עלי' כרת משום שחוטי חוץ כדאמר ר"י בגמ' שם פסק הרמב"ם בפ' י"ד מהל' מעה"ק הל' ז' כת"ק ודלא כר"ש וכן פסק הרע"ב שם ובחולין דף מ"א ע"ב במתניתין השוחט לשם עולה כו' שחיטתו פסולה ור"ש מכשיר וכתבו תוס' שם ד"ה ר"ש דר"ש לטעמי' דסובר במנחות דף ק"ג דאומר הרי עלי עולה ע"מ שאקריבנה בבית חוניו דאין זה עולה ע"ש והרמב"ם בפ"ב מהל' שחיטה הל' י"ז י"ח פסק כת"ק ודלא כר"ש וכן פסקי' ביו"ד סי' ה' א"כ פשיטא דה"נ אין הלכה כר"ש אם מחיים אקדשה לקרבן פסח א"כ באומר בשר זה לפסח אסור משום דסברי אינשי דמחיים אקדשה כמ"ש תוס' בפסחים שם ושפיר החמיר מג"א בגדי וטלה:

שם צ"ע על תוס' ורא"ש שסוברים שאין אסור אלא בגדי וטלה הראוי' לקרבן אמאי צריך רב פפא לומר בפסחים דף נ"ג ע"א דחטים מותרים דמנטרא לפסחא קאמר ת"ל דחטים אין ראוי לקרבן פסח:

תע מג"א ונ"ל כו' דהוי כת"צ כו'. צ"ע דבסי' תקס"ו סעי' ב' איתי' שאם ש"ץ אומר עננו בש"ת הוי תענית יחיד ועננו בין גואל לרופא הוי תענית צבור ע"ש:

סימן תעא

ט"ז ס"ק ב' ויין כו' דה"ק מעט הוא סועד כו' לפענ"ד בפסחים דף ק"ח ע"א לא משמע כן דאיתא שם וא"א מסעיד סעיד כו' אלא ש"מ מגרר גריר ע"ש משמע דאו דמסעד סעיד לחוד או מגרר גריר לחוד ועוד קשי' לי דא"א דסועד רק מעט א"כ מאי פריך הגמ' בברכות שם דף ל"ה ע"ב אי הכי נבריך עלי' ג' ברכות דהא כיון דלא סעיד אלא מעט לא דמי ללחם דסועד הרבה ואמאי ס"ד דיברך על היין ברכת המזון א"ו כיון דאמרי' דסועד הוא סועד לגמרי כמו לחם:

שם מג"א ס"ק ד' מעט כו' דב' כוסות ששותין. פי' מחה"ש דאל"כ האיך תקנו רבנן לשתות ב' כוסות ולא יוכל לאכול מצה לתאבון אע"כ דב' כוסות הוי טובא וגריר ע"ש וק"ל דא"כ בברכות דף ל"ה ע"ב דקאמר דחמרא סעיד ופריך הגמ' מרבא דהוי שתי בע"פ ע"ש וכיון

דהמקשן לא ס"ד לחלק בין טובא לפורתא הו"ל להקשות ממתניתין פסחים דף קי"ד קט"ו דתקנו ב' כוסות לפני סעודה והא חמרא סעיד:

שם ס"ק ה' מצה כו' יוצאין בה בשעת הדחק כו'. ולפענ"ד מוכח מגמ' דאין יוצאין בנילושה במי פירות עם מים דבפסחים דף ל"ה ע"א אמר רב פפא דלהכי אין חייב כרת על עיסה שנילושה ביין שמן ודבש מפני שאין יוצא בה ידי מצה ושם ע"ב בתוס' ד"ה מי פירות כו' פירש ר"ת דהא דאמרי' דאין חייבין על חמוצה כרת אבל לאו אית בי' מיירי כשעירב עמהן מים ע"ש וכיון דמיירי במי פירות עם מים וע"ז אמר רב פפא דאין יוצאין בה ידי מצה א"כ ש"מ דאין יוצאין בעיסה שנילושה במי פירות עם מים ואע"ג דר"ה ברי' דרב יהושע פריך לר"פ וגם רב אידי בר אבין אין סובר כר"פ היינו דקשי' להו לר"פ מהמחהו וגמעו דמוכח דאע"ג דאין יוצאין ידי מצה מ"מ חייב על חמוצה כרת אבל במה דסבר ר"פ דאין יוצאין ידי מצה בעיסה שנילושה במים ומי פירות ליכא דחולק עליו דאל"ה הו"ל לאקשויי בפשיטות על ר"פ הא יוצאין בה ידי מצה א"ו דכ"ע סוברים דאין יוצאין במי פירות עם מים:

שם מאי רבותא דליל א' של פסח כו'. עי' מה שכתבתי בסי' קפ"ח במג"א ס"ק ט' לתרץ קושי' זו ע"ש:

שם ס"ק ז' מותר כו' ואין חילוק בין קטן לקטנה. פי' מחה"ש משום דבסי' תע"ב כתב דגם נשים מחויבות במצות הנוהגות באותו לילה ע"ש וצ"ע כיון דהטעם דאסור ליתן לקטן משום דלא שייך לומר בעבור זה לאחר שמילא כרסו ממנו וזה רק שייך בבן שמצוה לבן שישאל מה נשתנה, ומצוה לאביו שיאמר לו בעבור זה אבל הבת אין מצוה שישאלה. ולא על האב מצוה שיאמר לבת בעבור זה כי בכל המקומות בתורה לא כתיב רק לבנך והגדת לבנך כי ישאלך בנך וכ"מ בפסחים דף קט"ז ע"א חכם בנו שואלו ואם אינו חכם אשתו שואלתו וכן איתא בטור ובש"ע סי' תע"ג סעי' ז' ע"ש ולא קתני שהבת שואלת א"ו שאין מצוה כלל בבת ולפ"ז מותרת לבת לאכול מצה בע"פ כיון דלא שייך לבת הטעם לאחר שמילא כרסו:

שם ברמ"א סעי' ג' ומצוה כו' וללבוש בגדים נאים כמו בשבת. וצע"ק דבסי' תקכ"ט סעי' א' איתא בגדי יו"ט יהיו יותר טובים משל שבת ע"ש ואפשר דכונת רמ"א שילבש בעיו"ט כמו בע"ש כלומר שילבוש מבעוד יום כמ"ש רמ"א בסי' רס"ב סעי' ג' שילבש בגדי שבת מיד אחר רחיצה ע"ש:

סימן תעב

ט"ז ס"ק א' עד כו' והקידוש צריך שיהיה בשעה שראוי למצה כו'. וצ"ע האיך נאמר דהקידוש שייך למצה דוקא דהא וודאי מי שאין לו מצה משומרת רק מצה מבצקות של א"י או מצה עשירה דצריך לעשות קדוש משום יו"ט וצריך לאכול כזית משום יו"ט כמ"ש הר"ן הובא במג"א סי' תע"א ס"ק ה': שם מג"א ס"ק ד' ולא כו' שמא יקדים כו'. וכתב מחה"ש דלא כי"מ שכתב הרשב"ם הואיל שצריך לשמש בימין כו' ע"ש וצ"ע דהא בפסחים דף ק"ח ע"א אית' הסיבת ימין לא שמי' הסיבה ולא עוד אלא שמא יקדים קנה לושט ע"ש ופי' רשב"ם דשמא יקדים קאי על הסיבת ימין דלא כרש"י שפי' שקאי על פרקדן ע"ש א"כ יש על הסיבת ימין ב' טעמים שאסור. א' דלא שמי' הסיבה וכמו שפי' רשב"ם שם שהרי בימינו צריך לאכול. טעם ב' מפני סכנה שמא יקדים כו' ואלו לא הי' אלא טעם הראשון הי' האיטר צריך להסב בשמאל דידי' דהוי ימין דעלמ' אבל כיון שיש ג"כ טעם שמא יקדים צריך האיטר ג"כ להיסב בימין דידי' דהוא שמאל דעלמ' אע"ג דלדידי' לא הוי הסיבה מ"מ חמירא סכנתא:

שם ח"י ס"ק י"ג או שתי כו' הא דלא אמרי' ספיקא דרבנן כו' והכ"מ בפ"ז מהל' חמץ הל' ח' מתרץ בשם הר"ן דאי ניזל לקולא ונקיל בתרווייהו מעקרא מצות הסיבה לגמרי ואי ניזל לקולא בחדא אמאי נקיל בהני טפי מהני ע"ש והמל"מ בפ"ח מהל' מגילה הל' י"א מקשה מדברי הר"ן שכתב גבי עיירות המסופקות אם הן מוקפות חומה דהו"ל ספק דרבנן ומתרץ דהכא גבי הסיבה דאם נאמר דקמאי צריכי חיישי' דילמ' תקנת חכמים בכסי בתראי נמצא שנתבטלה תקנת חכמים אבל גבי מגילה דתקנת חכמים במקומה אלא דיש קצת עיירות מסופקות הו"ל ספק דרבנן ולקולא ע"ש אבל במה שכתב המל"מ שם בשם תשו' המבי"ט דלהכי מקילין בפירות שביעית של א"י מפני שספק איזה שנה שנת השמטה שיש מחלוקת בין חכמים ולהכי הולכין לקולא ע"ש משמע אפי' נתבטל לגמרי תקנת חכמים אזלי' לקולא א"כ חזר הקושיא על הסיבה והכ"מ שם מתרץ עוד דהכא כיון דלאו מילתא דטירחא הוא עבדינן לרווחא דמילתא ע"ש ולפ"ז בשכח ושתה בלא הסיבה אין צריך לחזור ולשתות בהסיבה ורמ"א בסעי' ז' כתב דבב' כוסות ראשונות יחזור וישתה משמע דחיובא הוא ולולי דברי הגאונים הי' נראה לפענ"ד דמה דמסיק הגמ' בדף ק"ח ע"א השתא דאיתמר הכי ואיתמר הכי אידי ואידי בעי הסיבה פירוש דסתם גמ' פוסק דלא כר"נ דכיון דיש סברא בב' כסי קמאי דבעי הסיבה דקא מתחיל חירות ויש סברא בב' כסי בתראי משים דהשתא קא הוי חירות נקטינן כתרוייהו ובעי הסיבה כל ד' כוסות מדינא ולא מחמת ספק:

שם ס"ק ט"ז גם כו' היו עיקר כו'. כן פי' רש"י ורשב"ם בפסחים דף ק"ח ע"ב ותוס' שם ד"ה היו לא פירשו כן אלא שאף הנשים היו באותו נס שנגאלו ולא משום דהם עיקר ומקש' תוס' והא דפטורות מסוכה אע"ג דהיו באותו נס ומתרצים דהתם דאורייתא אבל ד' כוסות דרבנן תקנו גם לנשים עכ"ל ע"ש וצ"ע דהא שם כתבו תוס' בד"ה שאף דרבנן כעין דאורייתא תקון וכמו דנשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא בדאוריית' כן פטורים נמי מדרבנן וא"כ ה"נ כיון דחזינן דהתורה פוטר' נשים מסוכה אע"ג שהיו באותו נס א"כ כיון דתקון רבנן כעין דאורייתי' צריך לומר נמי דפטורים מד' כוסות אע"ג שהיו באותו נס ולכן נר' דלהכי פי' רש"י ורשב"ם שחייבות בד' כוסות מפני שהי' עיקר בנס ולפ"ז שפיר דאע"ג דתורה לא חייבי לנשים בסוכה אע"ג שהיו באותו נס מ"מ חייבי רבנן בד' כוסות מפני שהיו עיקר ול"ד לסוכה שלא היו הנשים עיקר:

שם קשי' לי אמאי אסור להוסיף על הכוסות הא פסקי' בסי' רס"ג סעי' א' דמדליקין ב' נרות כנגד זכור ושמור ויכולין להוסיף ולהדליק ג' או ד' וכתב מחה"ש ס"ק א' הטעם בשם הרא"ש דאין התוספת מבטל הכונה ומביא ראי' לזה ע"ש א"כ ה"נ אע"ג דארבע' כוסות כנגד ד' לשונות של גאולה מ"מ כשמוסיף אין מפסיד הכונה אע"ג ששותה יותר מד' כוסות:

סימן תעג

צ"ע דבסוכה דף מ"ו ע"א אמרי' דהעושה סוכה או לולב מברך שהחיינו וכדאית' בסי' תרמ"א אמאי לא אמרי' נמי בעושה מצה משומרת שיברך שהחיינו דלטעם שכ' בתוס' בסוכה שם ד"ה העושה כו' מברך שהחיינו בעשיית סוכה ולולב שיש עלי' שמחה שייך נמי במצה וגם הטעם שכתב מג"א בסי' תרמ"א דסוכה ולולב עושה משנה לשנה ולא לשנים הרבה שייך נמי במצה ועי' מה שכתבתי בסי' תרס"א להקשות לדברי תוס' בסוכה שם ד"ה נכנס דזמן שמברך בשעת עשי' אע"ג שבירך בחול פטר הזמן דרגל ולדעת הרא"ש דאין חילוק אם בירך בשעת עשי' או אח"כ וכמ"ש מג"א בסי' תרס"ב אמאי מברך זמן בליל ב' דסוכה ע"ש וכעת נר' לי לתרץ קושי' תוס' בסוכה שם ד"ה נכנס תימ' ת"ל דמברך משום יו"ט ע"ש ולפענ"ד נראה דנוכל לומר דאע"ג דמברך זמן בשעת עשי' צריך לברך זמן ארגל ובריית תני העושה סוכה אי יכול לחדש בה דבר מברך שהחיינו ואז פטור מלומר עוד זמן על הסוכה כשנכנס לישב בה ואע"ג דמחויב לומר זמן על הרגל אבל על הסוכה אין צריך לומר זמן אבל באינו עושה הסוכה ולא חידש בה לכשיכנס לישב בה מברך זמן על הסוכה ונ"מ מי שלא אכל בלילה ראשונה בסוכה שהי' בספינה או במקום

שאין בו סוכה או שהי' חולה וקידש ואכל בלא סוכה ובירך זמן על הרגל לכשיכנס לישב בסוכה אז אמרי' אם בירך זמן בשעת עשי' אין מברך זמן עכשיו כי על הרגל כבר אמר זמן בלילה ועל הסוכה בירך בשעת עשי' אבל בעשוי' ועומדת ולא חידש בה שלא הי' מברך זמן עדיין אז כשנכנס ביום לישב בסוכה מברך זמן אסוכה אע"ג שבירך בלילה זמן על הרגל ועי' מ"ש בסי' תרמ"א:

שם מג"א ס"ק ב' ואח"כ כו' צריך לברך כו'. צ"ע דבסי' תע"ב ס"ק ז' כתב מג"א דכשצריך לברך ה"ל כמוסיף א"כ הכא אפי' באמצע הסעודה כיון דמברך נראה כמוסיף על הכוסות:

שם עד אחר הסעודה כו'. וכתב בספר הגהות רע"א בלא"ה מחויב להפסיק סעודתו דהתחיל באיסור כמ"ש מג"א סי' רע"א סי"ג עכ"ל ולפענ"ד דלפמ"ש מג"א בסי' רצ"ט ס"ק א' דדוק' לסוברים הבדלה דאורייתא צריך להפסיק ולמ"ד הבדלה דרבנן אינו פוסק ע"ש ולפ"ז באומר הבדלה בתפלה דוודאי לכ"ע הבדלה על הכוס מדרבנן דהא אפי' בקידוש דהוי דאוריית' לכ"ע אפ"ה אם קידש בתפלה הוי הקידוש על הכוס רק מדרבנן כמ"ש מג"א סי' רע"א ס"ק א' מכ"ש בהבדלה א"כ אתי שפיר הכא דכתב מג"א דלא ימתין להבדיל עד אחר הסעודה דא"כ יהי' כמוסיף היינו בגוונא דאין צריך להפסיק בסעודה כגון שהבדיל בתפלה עוד נראה דאפשר דאפי' לרמב"ם דס"ל הבדלה דאוריית' מ"מ במוצאי שבת ליו"ט גם הרמב"ם סובר דהוי רק דרבנן דרא"ש בפרק ערבי פסחים דין י"ז כתב ביו"ט במוצאי שבת אע"פ שאין מבדילין בעלמא על הפת הכא מבדילין עליו דקידושא עיקר והבדלה טפילא וכן פסק רמ"א בסי' רצ"ו סעי' ב' ע"ש ועי' מה שכתבתי בסי' תפ"ט סעי' ט' בראיות שהבדלה ממוצאי שבת ליו"ט לכ"ע הוי דרבנן:

שם ס"ק י"ב לא בשורש כו' מדקאמר ויוצאין בקלח כו' המח"ש כתב בשם א"ר דאין זה דיוק דאי משום דקתני יוצאים משמע דיעבד הא במתניתין קתני יוצאין בהן בין לחין כו' דע"כ משמע לכתחילה ואי ראייתו מדהזכיר במשנה קלחים ולא הזכיר עלים הא בגמ' קאמר דסיפא יוצאין בקלחים הוי פירוש לרישא ע"ש ולפענ"ד דיוק מג"א מדקתני יוצאים בקלחים משמע דיעבד אע"ג דקתני יוצאין בין לחין בין יבשין דוודאי מותר לכתחילה התם שאני דמשום דתנא אבל לא כבושין כו' דאסור אפי' דיעבד להכי קתני יוצאים בין לחין כו' לשון דיעבד משום דכבושים כו' אפי' דיעבד נמי לא וכן מצינו בכמה מקומות בסוגי' הגמ' אבל ביוצאין בקלח ובדמאי כו' שדמאי נמי וודאי מותר לכתחילה דאפי' במצה כתבו תוס' לעיל דף ל"ה ע"ב בד"ה יוצאין דמסופק ר"י אם יוצא לכתחילה ע"ש א"כ הכא דמעשר ירק מדרבנן וודאי בדמאי מותר לכתחילה וגם לפי' רש"י במתניתין

ד"ה ובדמאי כו' אבל בטבל לא דהוי מצוה הבאה בעבירה ובברכות דף מ"ה ע"א אכל דמאי דמזמנין פי' רש"י בגמ' דף מ"ז ע"א ד"ה מאכילין כיון דרוב עמי הארץ מעשרים לא הוי מצוה הבאה בעבירה וכן פי' הרע"ב שם א"כ המתניתין דנקט ויוצאין לשון דיעבד וודאי משום קלח דהוי רק בדיעבד ואפשר דקאי לשון דיעבד נמי אדמאי לדייק מיני' דבטבל אפי' בדיעבד נמי לא כפי' רש"י ומ"ש מחה"ש לתרץ דדיוקו דמג"א מהמקשן דהוי ס"ד דרישא מיירי בעלים והוצרך לפרש יוצאים בקלחים דיעבד ובזה התרצן אין מחולק עם המקשן ע"ש לפענ"ד אין מוכרח דנוכל לומר דהמקשן סובר נמי דקלח כשר לכתחילה כמו והא דתנא יוצאין בקלחין דתנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא דתנא יוצאין בין לחין בין יבשין מיירי רק בקלחין אבל בעלין יבשין לא מפני שהם כעפר כמו שפי' רש"י ד"ה ל"ש להכי תנא סיפא קלחין לגלוי' ארישא דרישא מיירי בעלין ואפ"ה יבשין כשר וזו היא סוגי' הגמ' בכ"מ: שם ס"ק ט"ו או כו' דהא איכא מאן דמהדר אמרירתא כו'. צ"ע דבפסחים דף ל"ט ע"א רבינא אשכחי' לרב אחא דהוי מהדר אמרירתא א"ל מאי דעתך דמרירין טפי והא חזרת תנן כו' משמע דמקשה לי' דכיון דחזרת תנן ברישא מצוה לכתחילה בחזרת וכן פי' רש"י א"כ לפ"ז ה"ה תמכא חרחבינא כו' דתני במתניתין קודם מרור נמי קודמים למרור וכיון דר' אחא הדר בי' א"כ כל השנוים במשנה קודמים למרור ואפשר דר' אחא לא הדר רק במה שמהדר במרור קודם לחזרת משום דאמר ר' אשי מצוה בחזרת:

שם ס"ק כ"ו וישאלו ויאמר להם. פי' מחה"ש שהתינוק ישאל מה נשתנה ששייך התשובה עבדים היינו משא"כ בשאלה זו שאין ענין לספר ביציאת מצרים עכ"ל התוס' בפסחים דף קט"ו ע"ב ד"ה כדי שיכיר פי' ג"כ כמו שפי' מחה"ש אבל מפשטא דגמ' שם דקאמר רבה פטרתן מלומר מה נשתנה ומפי' רשב"ם שם משמע דכיון דהתינוק שואל עדיין לא אכלינן ולמה מעקרי' השולחן לא צריך לומר מה נשתנה כלל ע"ש:

שם סעיף ג' הרב"י כתב בשם הכלבו דאף בין ראשון לב' לא ישתה והא דנקט בין ג' וד' ולא ביאר בין ראשון לב' משום דמלתא דלא שכיחא להיות אדם שותה כ"כ קודם אכילה ע"ש וצ"ע דלפ"ז צ"ל דמה דתנן במתניתין דף קי"ז ע"ב בין הכוסות הללו אם רצה לשתות ישתה היינו בין ב' כוסות הראשונות לבין כוסות אחרונות ובתוך הסעודה לאחר אכילת מצה דהא לדעת הכלבו לא מיירי מתניתין משתי' שלפני הסעודה א"כ קשה דבדף ק"ו ע"ב מוכיח רבא דחמרא מגרר גריר מדתנן בין הכוסות אם רצה לשתות ישתה ומפרש בין הכוסות היינו בין ראשון לשני ועי' מ"ש בסי' תע"א במג"א ס"ק ד': שם הרב"י מביא מה שכתב הטור בסי' תע"ה שהרי"ף סובר שא"צ אלא ב' מצות א' שלימה וא' פרוסה

ובחילוף מנהגים כתב כשחל פסח בשבת מביא ג' ב' שלימות וא' פרוסה וכשחל בחול מביא פרוסה ושלימה וכן חילק בעל ה"ג אבל הרא"ש ותוס' סוברים דאפילו כשחל בחול מביא ג' ע"ש ולפענ"ד להביא ראי' כדעת חילוף מנהגים ובעל ה"ג דבברכות דף ל"ט ע"ב אמר רבא הכל מודים בפסח שמניח פרוסה בתוך שלימה ובוצע א"ר אבא ובשבת חייב אדם לבצוע על שתי ככרות מ"ט לחם משנה כתיב ע"ש דקשה האיך שייך ר' אבא לסוגיא דהתם ועוד כיון דאמר ר"פ הכל מודים בפסח דאיירי ביו"ט אמאי אמר ובשבת חייב לבצוע על שתי ככרות הא גם ביו"ט צריך לחם משנה א"ו שר"פ דאמר בפסח מניח פרוסה בתוך שלימה אין צריך רק שלימה אחת ופרוסה אחת וקאמר ר' אבא דבשבת דהיינו אפי' פסח שחל בשבת צריך ב' שלימות מלבד הפרוסה משום לחם משנה:

סימן תעד

מג"א על כו' מצוה בפ"ע מברכין כו'. והקשה הח"י בס"ק א' במי שמשכה סעודתו עד הלילה שפורס פה ומקדש והא וודאי מצוה בפני עצמ' עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ דהכא גבי ד' כוסות דאם לא יברך על כל אחד לא מוכח מילתא דכל חדא מצוה הוא דהא לא אמר על הכוסות ברכה אשר קדשנו וצונו על הכוסות ואם יברך על הראשון ושוב לא יברך לא מוכח מילתא כלל כי בכל השנה השותה כמה כוסות מברך על הראשון ותו לא ולכך יברך על כל כוס וכוס אבל התם גבי פורס מפה אע"ג שלא אמר ברכת פרי הגפן מ"מ מוכח מילתא שהוא למצוה דהא אומר על הכוס קידוש היום:

סימן תעה

המל"מ בפ"ד מהל' יסודי התורה מסופק אם נאמר במצות עשה דרחמנא אמר תאכל כגון מצה וקרבן פסח אם אכלן שלא כדרך הנאתן אם יצא ע"ש ועי' מ"ש בסי' תנ"ג לפשוט דאין יוצא ועוד נראה לי ראי' דאין יוצא במ"ע שלכד"א דבפסחים דף כ"ד ע"ב כתב תוס' ד"ה הכל כו' הא דלא תנא הכל מודים בחולין שנשחט בעזרה משום דכתיב בהו אכילה דמזבחת ואכלת נפקא לן ע"ש אלמא דגבי לאו הבא מכלל עשה דכתיב ואכלת אין חייב שלכד"א א"כ צ"ל דגבי עשה עצמו נמי אין יוצא שלכד"א דא"א דיוצא שלכד"א משום דאמרי' דואכלת גבי עשה הוי נמי שלכד"א א"כ צ"ל נמי בלאו הבא מכלל עשה דחייב שלכד"א ועוד נראה ראי' ברורה דאין יוצא במ"ע כגון גבי מצה וכדומה אם אכל שלכד"א דבר"ה דף כ"ט ע"ב בעי רבא ברכת הלחם של מצה כו' כיון דחובה הוא מפיק ופי' רש"י אכילת מצה חובה עליו וא"א שלא בהנאה והנאה א"א בלא ברכה כו' ע"ש א"כ ש"מ

דיצא רק בדרך הנאתן דא"א דיוצא ידי מצה בשלכד"א א"כ משכחת דאכילת מצה הוי שלא בהנאה ואוכל שלא בהנאה אין מברך על אכילתו כדאיתא בסי' ר"ד ובכמה דוכתי: שם סעיף א' יטול כו' לא יסיח בדבר שאינו מענין הסעודה כו'. צ"ע אמאי לא הוי הפסק אם דיבר מענין הסעודה דברכת אכילת מצה וברכת אכילת מרור הוי ברכת המצות ומאי ענין הסעודה שייך לברכות הללו דבשלמא בסי' קס"ז כתב מג"א בס"ק י"ז דשיחה לצורך הסעודה לא הוי הפסק בין ברכת מוציא לאכילה [דהתם לא הוי ברכת המצות]:

שם מג"א ס"ק א' יטול כו' שיכוין שנוטל לאכילה. נראה לתרץ קושי' תוס' פסחים דף קט"ו ע"ב ד"ה אסוחי תימא מה צריך להאי טעמא ע"ש ולדברי מג"א לא הי' יכול הגמ' לומר הטעם דנטילה לא הי' לקדושה דהא יכול לכוון שהנטילה יהא נמי לאכילה לכן צריך הגמ' הטעם דילמא אסוחי: שם ס"ק ד' חזית כו' ומ"ש בש"ע דיאכלם ביחד היינו שיכניסם לפיהו כו'. ולפ"ז צריך לומר דמ"ש בש"ע ואם אינו יכול לאכול ב' זיתים ביחד יאכל של המוציא תחלה ואח"כ על אכילת מצה דנותן המוציא תחלה לפיו ויאכל ואח"כ יתן לפיהו כזית של אכילת מצה וצ"ע האיך יאכל מצה של המוציא תחלה ואח"כ לאכילת מצה של חובה א"כ לא יאכל מצה של חובה לתיאבון והלא בכל יום ע"פ אסור לאכול מצה משום זה כדי שיאכל מצה לתיאבון ולפחות היה לו לברך על כזית ראשון גם על אכילת מצה כמו דאיתא דף קט"ו ע"א גבי מרור דמברך מעיקרא בורא פרי האדמה ועל אכילת מרור ולבסוף אכיל מרור בלא ברכה וע"ש בתוס' ד"ה מתקיף דיוצא ידי מרור בטבול שני אע"ג דבירך בטיבול ראשון ע"ש וצ"ע:

שם ס"ק ה' כזית אין יוצאין בשרשים. וכתב בספר הגהות רע"א אף דאוכל עוף טמא חייב משום ברי' ועצמות אינן בכלל האיסור כיון דאכלו חייב וחייב על הבשר משום ברי' מ"מ הכא א"א לאכול השרשים דהם רשות ומבטל למרור דאורייתא וכ"כ במחה"ש עכ"ל ולפענ"ד אפי' לא אמרינן דהשרשים מבטל למרור נמי לא יצא דהא דאמרי' גבי ברי' דחייב הטעם כמ"ש תוס' חולין דף צ"ו ע"א ד"ה מ"ט דכי אמר רחמנא לא תאכל גיד הוי כאלו פירש בין גדול בין קטן דכולהו מקרי גיד וכן לא תאכל עוף טמא וכן באבר מן החי כאלו פירש בין גדול בין קטן וכן טבל דאי הוי כתוב אל תאכל חטה של טבל אז הוי חשוב ברי' ע"ש א"כ ה"נ במרור אם אכל אפי' ברי' שלם של מרור ואין בו כזית לא יצא דהא לא אמרה תורה אכול ברי' של מרור רק אכול מרור א"כ צריך דוקא כזית ולא מהני אם הוא ברי' בפחות מכזית כמו בחטה של טבל אע"ג שהוא ברי' לא מקרי אכילה בפחות מכזית והא דפסקי' בסי' ר"י דבאכל ברי' אע"ג שאין בו כזית דמברך ברכה אחרונה התם דברכה אחרונה על כזית הוי דרבנן משום דאכל דבר חשוב א"כ ה"ה באכל

ברי' דהוי נמי דבר חשוב נמי מחייבי רבנן בברכה אחרונה אבל במרור אפילו אי הוי בשרשים טעם מרור לא יצא עד דאיכא כזית ולא מהני אם הוא ברי': שם ס"ק י' בטבול כו' שהאוכל קרי"ן אין מברך כו'. וצ"ע דבפסחים דף ל"ט ע"א פריך הגמ' ואימא הרזיפי ומשני דומי' דמצה שניקחת בכסף מעשר ופי' רש"י הרזיפי אינו ניקח בכסף מעשר דאינו פרי מאכל ואנן אוכלא בעינן דומיא דיין ושכר כדכתיב ונתת את הכסף כו' ע"ש א"כ הקרי"ן דאינו מאכל ואין מברכין על הקרי"ן ואע"ג שראוי לתקן למאכל מ"מ לאו דומיא דיין ושכר בבקר ובצאן דכתיב בקרא שהם מאכל בלי תקון וכן כתב הרע"ב בעוקצים פרק ג' משנה ה' דדבר שהוא נאכל כמות שהוא אתה קונה בכסף מעשר ושאינו נאכל כמות שהוא אין קונה בכסף מעשר וכן הלכה עכ"ל וכיון שקרי"ן אינו נאכל כמות שהוא אינו ניקח בכסף מעשר ואינו כשר למרור דלאו דומיא דמצה הוא דנקחת בכסף מעשר: שם ס"ק י"ד בלא כו' ונהנה בכך כו'. והרב"י כתב בשם הר"ן דהוי כמו מתעסק בחלבים ועריות דחייב שכן נהנה ע"ש וצ"ע דהא בלע מצה יצא א"כ לא תלי' אכילת מצה בטעם דהא יצא אם אין מרגיש טעם מצה כמ"ש מג"א בס"ק י"א וט"ז בס"ק ט' דלא צותה התורה על הרגשה בזה ולפ"ז אין דומה לחלבים ועריות דהתם עיקר האיסור משום הנאה וצריך לומר דמ"מ צריך גבי מצה הנאת גרונו רק שאין צריך להרגיש בפיו ולפ"ז לא קשה קושי' מג"א בס"ק י"א שמקשה מסי' תס"א ממצה מבושלת דלא יצא דלא הוי טעם מצה ולפ"ז ניחא דהתם כיון דמצה מבושל ליכא טעם מצה א"כ ליכא טעם מצה בפיו וגם בגרונו בבית הבליעה ליכא טעם מצה אבל בבלע מצה אע"ג דליכא טעם מצה בפיו אבל יש טעם מצה בגרונו:

שם צ"ע פסחים דף קט"ו ע"ב צריך לשקועי בחרוסת פי' רשב"ם הלכך צריך נ"י לטבול ראשון שהרי נוגע במשקין כשמשקע את החזרת בחרוסת ע"ש ובדף קי"ד ע"א במתניתין הביאו לפניו כתב הרשב"ם דטבול ראשון בחזר לאו בחרוסת הוא ע"ש א"כ יש סתירה בדברי הרשב"ם:

סימן תעו

הכ"מ בפ"ח מהל' קרבן פסח הלכה ח' תמה על הרמב"ם שפסק כרבנן בפסחים דף מ"א ע"א דצלאו ואח"כ בשלי חייב הו"ל לפטור בצלי קדר דלא מחייב אלא לרבי דלית הלכתא כותי' ומתרץ שרבינו מפרש דלרבנן נמי חייב בצלי קדר מריבויא דובשל מבושל וכי אמרי' דאיכא בינייהו צלי קדר היינו לומר דמק"ו לא הוי משתמע אבל מובשל מבושל משתמע לכ"ע עכ"ל וצ"ע דא"כ מאי פריך הגמ' שם ורבנן האי ובשל מבושל מאי עבדי

להו ע"ש וא"א דרבנן נמי ילפי צלי קדר מובשל מבושל א"כ צריך ובשל מבושל לצלי קדר ולפענ"ד אפשר לומר דהרמב"ם פוסק כרבי וסובר דרבי דמרבי מובשל מבושל בישל בשאר משקין וגם צלי קדר ה"ה דלרבי מרבינן מובשל מבושל צלאו ואח"כ בישל דלרבי מרבי' כל הבשולים ולרבנן לא מרבינן רק היכא שבישל במים אחר צלי אבל בבישל במשקין או בצלי קדר שבישל במים הנפלטין משמע כמו שפרש"י שם ד"ה צלי קדר לא מרבינן מובשל מבושל:

שם בפסחים דף ק"ז ע"ב בתוס' ד"ה דילמא כו' וקשה דאמרי' בנזיר כו' נהי דלא עביד מצוה מן המובחר כו' ולפענ"ד לא אוכל להבין כיון דעכ"פ באכילה גסה לא עביד מצוה מן המובחר ולהכי שפיר אסרי' לאכול מן המנחה קטנה כדי שיאכל מצה לתיאבון ולא אכילה גסה ויעשה מצוה מן המובחר והתו' מתרץ בשם ר"ת דתרי גווני אכילה גסה אחד שנפשו קצה ב' שאינו מתאוה והפסח שנאכל על השובע היינו שמתאוה לאכול ומקשה המהרש"א מאי פריך בנזיר שם רשע קרית לי' כו' אימא דבהך אכילה גסה שנפשו קצה נקרא רשע עכ"ל ולפענ"ד אפשר ליישב דקושי' הגמ' בנזיר שם הוא לר"י דקאמר דקרא צדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו קאי לשני אוכלי פסח וכיון דפרט בקרא רק שתי כתות צדיקים ורשעים צ"ל דבאוכלי פסח נמי רק שתי כתות וכיון דצדיקים אוכלים וודאי את הפסח על השובע ומתאוה עוד לאכול קצת כי באין מתאוה לאכול אפי' אין קץ לא נקרא צדיק א"כ ע"כ מה שקאמר ופושעים יכשלו היינו ביאכל ואין מתאוה ומכ"ש בקץ במאכלו דא"א באינו מתאוה ואינו קץ לא נקרא פושע הו"ל לקרא לחשוב עוד חד שאינו צדיק וגם אינו פושע והוא בינוני שאוכל ואין מתאוה א"ו דקרא לא איירי באוכלי פסח דבאוכלי פסח יש ג' כתות מתאוה לאכול קצת ב' אינו מתאוה ואינו קץ ג' שקץ במאכל עוד מתרצים תוס' שם ועוד י"ל דאין לו לקרותו רשע כיון שמקיים מצות פסח אע"פ שלא קיים מצות אכילה דאכילת פסחים לא מעכבא וצ"ע דהא במתניתין דף ע"ו ע"ב תנן הפסח שבא בטומאה נאכל בטומאה שלא בא מתחלתו אלא לאכילה ע"ש א"כ מוכח דעיקר מצות פסח הוא אכילה ובדף ע"ח ע"ב במתניתין נטמא בשר וחלב קיים אינו זורק את הדם ואמר רב אם זרק הורצה וקאמר בגמ' דסבר דאכילה לא מעכבא ורב סבר כר' נתן ורבנן פליגי על ר' נתן וסברי אם זרק לא הורצה ע"ש א"כ בע"כ סברי רבנן דאכילה מעכב' והרמב"ם בפ"ד מהל' פסח הל' ב' פסק כרבנן דאם זרק לא הורצה וכתב הכ"מ דהרמב"ם פוסק כחכמים שרבים הם א"כ אפי' בדיעבד אכילת פסח מעכב לרבנן וצ"ע:

סימן תעז

הטור כתב שי"א שצריך לכרוך לאפיקומן במרור וחרוסת והרא"ש כתב שאינו צריך וכתב הרב"י שהם דברי הרא"ש ס"פ שכתב לפרשב"ם דף קי"ט ע"ב דאפיקומן הוא המצה שנאכל לשם חובה וע"כ אנו מברכין על אכילת מצה בראשונה אע"פ שאינה לשם חובה כדאמר ר"ח גבי מרור לאחר שמילא כרסו וכתב הרא"ש ולפ"ז צריך לאכול עמה מרור וחרוסת כו' הלכך נ"ל דאותה מצה אינה לשם חובה אלא אוכלין אותה זכר לפסח שהיה נאכל על השובע ואין צריך עמה מרור וחרוסת עכ"ל וצ"ע שלא הביאו דברי רש"י בפסחים שם בד"ה אין מפטירין שפי' נמי כרשב"ם דמצות אפיקומן הוא לשם חובה ואעפ"כ כתב רש"י אבל לא מרור דלאו חובה הוא ע"ש ומהרא"ש ומהרב"י משמע דאי הי' מצה של אפיקומן לשם חובה צריך לאכול עמו מרור ורש"י סובר שאפיקומן לשם חובה ואפ"ה אין צריך מרור:

שם מג"א ס"ק ב' בלא ברכה דאתכא כו'. וכתב מחה"ש אולם בסי' קע"ט לא כתב באורח דלא הוי היסח הדעת כ"א באומר הב ונברך אבל בנטל ידיו משמע דאפילו באורח הוי היסח הדעת דכמו שכתב המג"א בסי' קע"ט דאם האורח הסיח דעתו בבירור הוי היסח הדעת ובנטל ידיו הוי היסח בבירור משא"כ באתכא דרחמנא בכל ענין לא הוי היסח הדעת עכ"ל ע"ש ולפענ"ד לא נראה כן דמ"ש דנטילת ידים הוי היסח הדעת בבירור אפי' באורח מדברי מג"א בסי' קע"ט ס"ק ג' אין משמע כן שכתב אם בשעת אמירתו הסיח דעתו בבירור כו' ונמלך אח"כ צריך לברך וכ"ש כשנטל ידיו עכ"ל משמע דגם בנטל ידיו צריך להסיח דעתו בבירור דאין לומר דכונת מג"א כשנטל ידיו אפי' לא הסיח דעתו בבירור כן היכי הוי כ"ש דהא וודאי כשאמר הב לן ונבריך הסוח דעתו בבירור עדיף מנט"י ולא הסיח בבירור א"ו דהב ונבריך ונטל ידיו שוים הם ובשניהם צריך להסיח דעתו בבירור וכמ"ש מג"א שם בס"ק א' דהב ונבריך ונט"י שוים הם גם מ"ש מחה"ש דאתכא דרחמנא עדיף מאתכא דבעה"ב אין נראה דהא הרא"ש בברכות בפ' כיצד מברכין דין ל"א פסק דאתכא דריש גלותא דהב ונבריך לא הוי היסח הדעת וכן פסק הטור בסתם בסי' קע"ט ובסי' זה כתב הטור דהרא"ש פוסק דלא אמרינן אתכא דרחמנא סמכינן ע"ש א"כ מוכח דיש סברא יותר דלא הוי היסח הדעת באתכא דבעה"ב מאתכא דרחמנא:

סימן תעח

ברמ"א ולא יאכלנו בב' מקומות כו'. התוס' בפסחים דף קי"ט ע"ב ד"ה אמר רב כתבו דדוקא הפסח אסור בב' מקומות אבל לא אשכחן דוכתא במצה דליתסר בב' מקומות

ואי משום דאתקשי לפסח להא ע"כ לא איתקש דאלת"ה ליפרך ממתניתין לרב דאין מפטירין אחר הפסח הא אחר מצה מפטירין ולא מצי לשנויי כדמשני לשמואל כו' ע"ש וכתב הצל"ח הדבר יפלא שהטור פסק שאין לאכול אפיקומן בב' מקומות הרי התוס' הוכיחו דלהא לא איתקש מצה לפסח ע"ש מה שתירץ ולפענ"ד נראה לתרץ קושי' תוס' דנוכל לומר דמצה אסור בב' מקומות דגם להא איתקש לפסח וממתניתין לא קשי' לרב משום דנוכל לתרץ כמו דמשני הגמ' לשמואל דהא וודאי לפי הטעם שאמר שמואל ור"י דלהכי אין מפטירין שלא יאבד ממנו טעם פסח יש יותר סברא לאסור לאכול אחר מצה דלא נפיש טעמי' מלאכול אחר הפסח דנפיש טעמי' כמו דמתרץ הגמ' ולפ"ז נוכל לומר דהפלוגתא דרב ושמואל רק גבי פסח דרב סבר דאין אסור לאכול אחר הפסח משום שלא יאבד ממנו טעם פסח משום דפסח נפיש טעמי' ולכן מותר לאכול אחר הפסח במקומו הראשון ואין אסור רק שלא יעקור מחבורה לחבורה שאחר שאכל הפסח בחבורה לא ילך בחבורה אחרת לאכול לא פת ולא שום דבר גזירה דילמא אתי למיכל את הפסח בב' מקומות כמו שפי' הרשב"ם על דברי רב וה"ה אחר מצה נמי אסור לאכול לא מצה ולא שום דבר בחבורה אחרת משום דאיתקש לפסח רק גבי מצה סבר רב כשמואל שאפילו במקומו אסור לאכול שלא יאבד טעם מצה משום דלא נפיש טעמי' ולפ"ז ניחא ולא קשה קושי' תוס' אמאי לא פריך הגמ' ממתניתין לרב אין מפטירין אחר הפסח הא אחר מצה מפטירין דהא לרב הוי אין מפטירין אחר הפסח שלא יאכל אחר הפסח בחבורה אחרת לא פת ולא שום דבר א"כ שפיר דלא נקיט מתניתין מצה דהא אחר מצה סובר רב נמי כשמואל דאפי' במקומו אסור לאכול:

סימן תעט

מג"א ס"ק ב' אחר כו' דהרי עונים אחריו כו'. פי' מחה"ש דהודו שאין השומע אומר מה שהקטן אומר וקטן אינו בר חיובא וא"י להוציא הגדול ע"ש ולפענ"ד אפשר דהקטן מחוייב בהלל זה כמו הנשים דבפסחים דף ק"ח ע"ב ת"ר הכל חייבין בד' כוסות אחד אנשים ואחד נשים ואחד תינוקות ופי' הרשב"ם ואחד התינוקות שגם הם נגאלו אר"י מה תועלת לתינוקות ביין כו' ע"ש משמע דלת"ק מחוייב התינוק כמו הגדול ולאו משום חנוך בלבד דהא הטעם משום שנגאלו א"כ הוי תינוקות כמו נשים דאמר ריב"ל שם שחייבות משום שהיו באותו נס א"כ יש חיוב גמור על התינוקות לת"ק ומשום מצות חנוך בוודאי גם ר' יהודה לא פליג דמחוייב לחנכם כמו בכל המצות אפילו במצות דרבנן דמחוייב לחנכם כמ"ש מג"א בסי' שמ"ג ס"ק ב' רק דלת"ק יש חיוב גמור על התינוקות

ואפשר שזה כוונת מהרי"ל הובא בח"י סי' תע"ב ס"ק כ"ז שכתב מסוגית התלמוד משמע גם שלא הגיע לחינוך חייב בד' כוסות ע"ש דכיון דהחיוב הוא משום שנגאלו אין חילוק בין קטן לקטן ואף ששם בש"ע פוסק דרק הגיע לחינוך חייב משום דסברא הוא שחכמים לא חייבי בקטני קטנים אבל בגדול קצת חייב חיוב גמור וכיון שחייב בד' כוסות חייב נמי בהלל כמ"ש תוס' בסוכה שם בנשים ולפמ"ש צ"ע במגילה דף י"ט ע"ב דאמרי' שם דקטן אין חייב בקריאת מגילה רק משום מצות חנוך וכמ"ש תוס' שם ד"ה ור"י מכשיר כו' דהוי בקטן תרי דרבנן ע"ש ואמאי לא אמרינן דקטן חייב בקריאת מגילה כמו נשים דאמרי' שם דף ד' ע"א דנשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו נס וקטנים שא נמי היו באותו נס:

תפ בש"ע מתחיל כו' ומברך לפניו בפה"ג כו' בספר הגהות רע"א מקשה בשם ס' גן המלך דנימא אתכא דרחמנא סמיך כמו בסי' תע"ז גבי אפיקומן ולפענ"ד אפשר לחלק דגבי טעות או ע"י דבר אחר שהוא בעצמו גורם לא אמרינן דאתכא דרחמנא סמיך כמו בסי' ר"ו סעיף ו' בירך על הפרי ונפל ונאבד וכן בסי' רע"א סעיף ט"ו קידש וקודם שיטעום הפסיק בדבור או אם נשפך הכוס דצריך לחזור ולברך כי כשברך בתחלה לא עלה על דעתו שיפסיק בדבור או שיפול הפרי או שישפוך הכוס אבל גבי אפיקומן כשבירך המוציא היה דעתו על כל הסעודה וגם על אכילת אפיקומן כמו כשאורח מברך המוציא דעתו על כל מה שמביא לו בעה"ב לכן אמרי' בברכות דף מ"ב דאתכא דריש גלותא סמכינן והח"י בסי' תע"ה ס"ק י"ד כתב בשם של"ה שלא ישיח עד אחר אכילת אפיקומן דברכת המצה צריך לכוון גם על אפיקומן עכ"ל של"ה ומ"ש הח"י לחלוק על של"ה וכתב דמותר להשיח כמו שמפסיקין בסעודה אע"ג דברכה ראשונה קאי עד גמר סעודתו והא דלא ישיח קודם הכריכה היינו משום דאיכא למ"ד דעיקר המצוה הוא הכריכה דוקא ועליה צריך לברך ע"כ לא ישיח עד הכריכה לצאת ידי כל הדעות עכ"ל צ"ע דהא רש"י ורשב"ם כתבו בפסחים דף קי"ט ע"ב דעיקר מצות מצה מה שיוצאין לשם חובה הוא מצה של אפיקומן שאוכלין באחרונה ע"ש א"כ שפיר כתב של"ה שלא ישיח בין ברכת אכילת מצה לאפיקומן דהא לרש"י ורשב"ם עיקר מצוה הוא אפיקומן:

סימן תפא

מג"א ז"ל ד"מ כו' עפי"ל טראנ"ק שרי כו'. הפ"ח כתב דכל משקה המשכר או משקה שהוא חמר מדינה אסור לשתות שנראה כמוסיף על הכוסות אבל שאר משקין וכן

קאו"י מותר לשתות ע"ש ולפ"ז למ"ש מג"א בס"ס תפ"ג דמותר ליקח לאקרי"ץ או עפי"ל טראנ"ק לד' כוסות א"כ אסור לשתותם אחר ד' כוסות:
שם ס"ק ב' בסי' רל"ט כתבתי שיש לתמוה על רמ"א לפמ"ש מג"א שם בס"ק ב' דרמ"א סובר דשמע הוי משום שמירה אמאי כתב רמ"א הכא דיקרא שמע בליל פסח דהא דבר שאומרים כדי להגן אין צריך לקרות גם על מג"א יש לתמוה לפי שפוסק שם דלא כרמ"א דשמע לא הוי משום שמירה רק משום דילפי' מקרא אמרו בלבבכם ע"ש למאי צריך המג"א לכתוב הכא דצריך לקרות שמע כיון שמוזכר בגמ' ת"ל כיון דשמע אין משום שמירה א"כ אין חילוק ליל פסח משאר לילות דמחוייב לקרות שמע משום אמרו בלבבכם:

סימן תפב

ט"ז ס"ק א' וכשגומר כו' דהא הרא"ש קאי כו' וצע"ג דלדברי ט"ז דאם אין לו אלא בציקות של א"י דאין נקרא מצה כלל מודה הרא"ש דיאכל כזית מצה דמינטרא באחרונה א"כ קשה להרא"ש בע"פ דין ל"ה שכתב דבזמן הזה אין לאחר ברכת מצה מוטב שיאכלנו בתחלה לתיאבון ובריייתא דדובשנין אדם ממלא כריסו מהן ובלבד שיאכל כזית מצה באחרונה בפסחים דף קי"ט ע"ב איירי בזמן הבית ע"ש ולדברי הט"ז היה להרא"ש לתרץ בפשיטות דהא הדובשנין לאו מצה כלל ובריייתא מיירי דאין לו מצה אפי' דמינטרא משעת לישה רק כזית אחד דמינטרא א"ו מוכח דהרא"ש סובר דאפילו באין לו מצה דמינטרא כלל רק כזית אחד דאוכל נמי בראשונה::

סימן תפג

מג"א נ"ל כו' אבל יהללוך לא יאמר בחתימה. וצ"ע אמאי כתב מג"א דביש לו ג' כוסות דיאמר חצי הלל בלא כוס וא"כ לא יוכל לומר יהללוך דמוטב שיאמר הגדה בלי כוס דהא הגדה נתקנה על המצה או שיברך בהמ"ז בלא כוס ויאמר חצי הלל על הכוס כדי שיאמר ברכת יהללוך ברכה של כוס: שם ס"ק א' ובוצע כו' מדברי הרי"ף כו'. פי' מחה"ש דהרי"ף סובר דא"צ אלא ב' מצות א' שלמה וא' פרוסה דבליל פסח לא בעי לחם משנה דבעינן לחם עוני ומ"מ ס"ל להרי"ף כיון דמקדש על הפת בעי גם בליל פסח לחם משנה שלם ע"ש וצ"ע דלפ"ז צריך גם לרי"ף ג' מצות דכמו לדידן דפסקי' דבעי לחם משנה שלם אפילו במקדש על היין דבעי ג' מצות ב' משום לחם משנה ומצה פרוס משום לחם עוני כן להרי"ף כשיקדש על הפת דבעי לחם משנה שלם צריך מצה שלישית ללחם עוני כי

על המצה פרוס לחם עוני לא פליג הרי"ף דהא הרי"ף צריך במקדש על היין חדא מצה פרוס ללחם עוני: שם צ"ע בטור שכתב ואי לא דמסתפינא הוינא אומר שיטבול מיד בלא קידוש ע"ש והא אסור לטעום קודם קידוש כמ"ש הטור ובש"ע סי' רע"א סעיף ד' והא וודאי אפי' ביו"ט דקידוש דרבנן אסור לטעום:

סימן תפד

צ"ע בהרב"י שכתב דד' כוסות אפשר לקיימו בלא בהמ"ז אע"פ שכל כוס תקנו על דבר מיוחד ואחד מהכוסות תקנו על בהמ"ז מ"מ אם שתאן שלא על הסדר שתקנו חכמים בוודאי יצא עכ"ל וק"ל דהא בפסחים דף ק"ח ע"ב איתא שתאן בבת אחת לא יצא ופי' רשב"ם ששתאן שלא על סדר משנתינו וכן פי' תוס' ורא"ש וכן פסק הטור וש"ע בסי' תע"ב סעיף ח' ופי' הט"ז כמו שסדרו חכמים:

שם מג"א ס"ק ג' ומברכי כו' שאני ב"ה כו'. ואע"ג דהא דצריך לפניו ילפינן בברכות דף ל"ה ע"א מק"ו כששבע מברך כשהוא רעב לכ"ש א"כ כיון דבהמ"ז צריך דוקא האוכל עצמו לברך א"כ נימא כן נמי בברכה שלפניו דצריך לברך דוקא האוכל עצמו ואמאי יכול להוציא אחר בברכת מוציא של מצה צ"ל כמ"ש תוס' ברכות שם ד"ה לפניו דלאו ק"ו הוא ועי' בכ"מ בפ"ג מהל' ברכות הל' י"ב אבל מ"ש הט"ז בס"ק ג' דבהמ"ז שאינו הכשר מצוה אלא שנתחייב לתת שבח אין לאחר ליתן שבח בשבילו כו' צ"ע דהא בתפלה יוכל להוציא חבירו ועכ"פ לשאינו בקי כדאיתא בסי' קכ"ד ובתפלה יש נמי שבח והודי' ובפרט בתפלת שבת ויו"ט ועוד אפשר לומר דלמה דפסק בש"ע בסי' קפ"ב סעיף א' דאם אין לו כוס לברך עליו אסור לאכול ע"ש א"כ ה"ה מי שאינו יודע בהמ"ז דאסור לאכול א"כ הוי בהמ"ז הכרח לאכילת מצה כמו ברכת המוציא:

סימן תפה

הגהות רע"א כתב בשם תשב"ץ באומר שבועה שלא אוכל בסוכה לא אמרי' מגו דחיילי על שאר הימים דעל שאר הימים נמי לא חייל כיון דאוכל קבע בסוכה מצוה הוי נשבע לבטל את המצוה ע"ש והלח"מ בפ"ג מהלכות נדרים הל' ו' כתב בפשיטות דחל אשאר ימים והוי כולל וחל נמי אלילה א' ומתרץ מה שכתב הרמב"ם בנשבע שלא ישב בסוכה דלא הוי כולל שמסתמא דעתו רק אשעת חיובא ולפענ"ד נראה נמי דחל אשאר ימים דהא שבועה שלא אוכל בסוכה כיון דאכל כזית חייב משום שבועה כדאי' בשבועות דף כ"ח דלא אוכל הוי בכזית וחיוב סוכה הוי באוכל כביצה בסי' תרל"ט סעיף ב' חוץ

מלילה ראשונה שחיוב בכזית כדאיתא שם סעיף ג' ובמג"א ס"ק ט' ונראה לי לתרץ דעת תשב"ץ דסובר דאפי' נשבע בפירוש שלא יאכל כזית בסוכה בשאר ימים הוי נשבע לבטל את המצוה אע"ג דעל כזית ליכא מצוה בשאר הימים דבשבועות דף כ"ז ע"ב באומר שלא אוכל והדר שלא אוכלנה דלא מחייב אלא חדא ופי' רש"י בד"ה אבל אמר כו' אבל האומר תחלה שבועה שלא אוכל אוסר עצמו בכזית ממנה וכי אכל כזית קמא חייב הלכך שניי' לא חיילה כיון דאיתסר בכזית ראשון שוב לא יאכל כלום ממנה כ"ש כולה עכ"ל וכן הוא שם בגמ' דף כ"ח ע"ב בנשבע שלא אוכל תשע ועשר דחייב רק אחת ופרש"י דכל כמה דלא אכיל תשע לא אכיל עשר ע"ש א"כ ה"נ בנשבע שלא יאכל כזית בסוכה א"א לו לבוא לכלל אכילה כביצה דכיון דכזית לא אכיל לא יאכל כביצה והוי כנשבע לבטל המצוה:

סימן תפו

הצל"ח בפסחים במשנה דף קט"ז כתב שנתברר לו ע"פ מדידה שהביצות המצויות עתה בימינו הנה הביצה שלימה שבזמנינו הוא רק חצי ביצה מביצים שבהם שיעורי התורה א"כ שיעור זית שהוא חצי ביצה הוא כביצה שלנו ע"ש:

שם מג"א ס"ק א' למעך חלל וה"ה אם יש חלל במצה כו'. צ"ע דהא מצה נפוחה אסור משום חמץ כמו שפסק רמ"א בסי' תס"א סעיף ה' צ"ל כמ"ש מג"א שם ס"ק י"ג לאחר שנאפית טחו אותה בשומן והחזירו לתנור ונעשית נפוחה שרי ע"ש אבל גם זה צ"ע דבכה"ג אפשר דהוי כמו מצה עשירה ושומן מבטל טעם מצה של לחם עוני כמ"ש הח"י בסי' תס"ב ס"ק ב' ע"ש:

סימן תפז

סעיף א' סדר כו' שהוא יודע שהוא יו"ט כו'. צ"ע דבסי' ר"ט סעיף א' פסק בש"ע בכוס של שכר פתח ואמר ברוך על דעת לומר שהכל וטעה ואמר בפה"ג יצא ע"ש א"כ ה"נ כשיודע שהוא יו"ט ופתח בברכה על דעת לומר מקדש ישראל והזמנים ואמר מקדש השבת יצא אע"ג שלא חזר ואמר מקדש ישראל והזמנים דבשעה שהזכיר שם ומלכות נתכוין לברכה הראוי' כמו בסי' ר"ט:

שם מג"א ס"ק ב' אחרי כו' דיו"ט נמי מקרי שבת כו'. עי' מ"ש בסי' תכ"ה במג"א ס"ק ו' דאע"ג בעלמא יו"ט מקרי שבת הכא כשאמר מקדש השבת לא קאי על יו"ט כי הזמנים ישראל מקדשי להו כדאי' בביצה דף י"ז ע"א ע"ש שם מקדש ישראל יצא כו'. והח"י

חולק וכתב שהגמ' שם לשון קצרה נקט ע"ש ולפענ"ד נראה דמוכח מגמ' שם דלא כמג"א דהא רבא אמר שם אמינא טעמא דידי וטעמא דידכו טעמא דידי צלותא דברבים מקדש ישראל ופי' רש"י משום כבוד רבים ע"ש וא"א כדברי מג"א א"כ מחולק רבא עם סבי דפומבדיתא בשני דברים א' שהם לא אמרו בשבת ישראל ורבא אמר גם בשבת ישראל ב' שהם אומרים בשבת השבת וביום טוב הזמנים והוא לא אמר א"כ רבא דאמר אמינא טעמא דידי ולא אמר טעם רק על מה שאמר בשבת ישראל אבל על מה שלא אמר השבת והזמנים לא אמר טעם א"ו שגם רבא אמר שבת והזמנים:

סימן תפח

ט"ז ס"ק ג' ואם כו' מדהוצרכו לכתוב כו'. וכ"כ מחה"ש בסי' קל"ז ס"ק ו' מדהוצרכו תוס' לומר דקריאת אחרון כמאן דליתא אפשר דס"ל לתוס' כמ"ד דביו"ט אין רשאי להוסיף ע"ש וצ"ע דהרי תוס' שם כתבו בפירוש דבשבת וביו"ט וביו"כ מותר להוסיף ומ"ש תוס' שם דאחרון הוי כמאן דליתא קאי נמי אשבת על מה שכתבו תוס' וחזן שגמר כל הסדר של שבת וכן ביו"ט וקרא כל המנין כו' משמע שאין להוסיף לא ביו"ט ולא בשבת ותוס' סתרו דבריהם ממה שכתבו למעלה וצריך לדחוק שהתוס' כתבו כך על קושיתם מחל להיות באתה תצוה כו' דמשמע שאין להוסיף לכן כתבו תוס' דאפי' לשיטת הגמ' שם גבי חל להיות באתה תצוה כו' שסובר הגמ' שאין להוסיף אפ"ה בטעה הש"ץ וגמר כל הסדר של שבת או ביו"ט שקרא כל המנין ושכח לקרות בחובת היום אמרי' דמי שקרא קודם הוי כמאן דליתא אבל לפי הדין ומנהגינו שמוסיפין דלא כגמ' שם בחל להיות באתה תצוה אין צריך לומר שאחרון הוי כמאן דליתא דהא מותר להוסיף כמ"ש תוס' מעיקרא: שם מג"א ס"ק ד' וע"ל סי' קי"ד כו' דהכא עיקר כו' המח"ש מפרש פי' דחוק ולפענ"ד כונת מג"א דשם גבי טל ומטר דגם הש"ץ לא אמר טל ומטר לכן היחיד נגרר אחר הצבור אבל הכא אע"ג דהצבור היו אומרים משיב הרוח כיון דהש"ץ פסק ולא אמר היחיד נגרר אחר הש"ץ דהכל תלוי בש"ץ כמו דפסקי' בסי' קי"ד סעיף ב' ואפי' היה חולה או אנוס ואינו שומע מהש"ץ אפ"ה נגרר אחר הש"ץ ע"ש:

סימן תפט

סעיף א' ש"ב הגאון הצדיק מהו' אבוש הקשה אמאי צריך הגמרא במנחות דף ס"ה ע"ב וספרתם לכם שתהא ספירה לכל א' וא' ת"ל דבמצוה שבגופו לא שייך שליחות ולפענ"ד נראה לתרץ דשם בגמ' איתא תספור לך ספירה תלי' בב"ד א"כ ס"ד דרק ב"ד סופרים

לכך איצטריך וספרתם לכם ספירה לכל אחד וכמ"ש תוס' שם וספרתם גבי יובל כתיב וספרת לך דאבית דין קאמר ע"ש וצ"ע קצת ברא"ש סוף פסחים שכתב מדלא כתיב וספרת לך כדכתיב גבי שמיטה והתם הספירה בב"ד ע"ש דצ"ע דהא הכא נמי כתיב תספור לך בסדר ראה רק שבמנחות שם דורשים מזה שב"ד מקדשי יו"ט וצריך לישאל מב"ד אימתי יספור ע"ש וספירה לכל אחד מדכתיב וספרתם:

שם מג"א ס"ק א' מתחילין כו' הקשה הכ"מ. ולפענ"ד נראה לתרץ דבישיבת סוכה אין מזלזלין ביו"ט של ש"ע כמ"ש תוס' סוכה דף מ"ז ע"א בד"ה מיתב כו' אבל סוכה פעמים שסוכתו עריבה עליו ובלולב לא נוטלין שמינכר שנוהג מנהג חול ע"ש ולכן לא מברכי' על הסוכה בש"ע דמינכר שמקיים מצות סוכה והוי זלזול ליו"ט של ש"ע וכן כתב מג"א בסי' קל"ז סס"ק ו' בשם מהרי"ל ע"ש אבל בספירה אפי' אם יספור בלא ברכה מ"מ הוי זלזול ליו"ט כיון דאמר היום יום אחד בעומר הוי כאומר שהיום הוא יום שאחר יו"ט וליכא למימר דמשום זלזול יו"ט שלא לספור ביו"ט כלל א"כ לא יוכל לספור כל ימי הספירה שנאמר תמימות כדאיתא בסעיף ח' וכיון שצריך בע"כ לספור מברך נמי כי ע"י הברכה אין מזלזל ביו"ט יותר כאלו היה סופר בלא ברכה:

שם ס"ק ז' המתפלל כו' דמצות צריכות כונה כו'. המג"א בסי' ס' ס"ק ג' כתב בשם הרדב"ז דמצוה דרבנן א"צ כונה ע"ש ומ"ש המח"ש פה בס"ק ח' דש"ע חולק עם הרדב"ז מדברי מג"א שם לא משמע כן דנראה דהמג"א מביא דברי הרדב"ז פי' על הש"ע וע"ש מה שכתבתי לספק לדברי רבינו יונה שכתב דאפילו למ"ד מצות אין צריכות כונה מ"מ במצוה שתלוי' באמירה לכ"ע צריך כוונה אם נאמר נמי במצות דרבנן לדעת הרדב"ז דאין צריך כוונה אבל התלויה באמירה צריך כוונה:

שם ס"ק י"ד אחר כו' אבל בביתו כו'. פי' מחה"ש דהא כבר קיבל שבת בבהכ"נ עכ"ל וצ"ע דבסי' רע"א כתב המג"א בס"ק א' דצריך לקדש מיד בביתו כדי שיזכור שבת בכניסתו א"כ ש"מ שגם בביתו צריך למהר להקדים שבת וע"ש מ"ש מג"א בשם תשובת מ"ע שכתב שבביתו יכול להמתין אבל לדעת ש"ע שם צריך למהר בביתו לקבל שבת כמו בבהכ"נ:

שם סעיף ט' יש לספור קודם שמברכין וכתב בספר הגהות רע"א דלרמ"א בסי' רע"א דהבדלה דאורייתא י"ל דהבדלה קודם ואע"ג דכל מ"ש ספירה קודם משום אפוקי יומא עדיף מקדימה דאורייתא אבל במ"ש ויו"ט דיש בקידוש עיולי יומא ובהבדלה אפוקי יומא קיימי אדינא להקדים דאורייתא לספירה דרבנן עכ"ל ולפענ"ד נראה דאפילו למ"ד הבדלה דאורייתא היינו בלא הבדיל בתפלה אבל כשהבדיל בתפלה הוי וודאי הבדלה

דרבנן כמ"ש מג"א בסי' רע"א ס"ק א' לענין קידוש ואפי' בלא הבדיל בתפלה נראה דהא הה"מ בפרק כ"ט מהל' שבת הל' א' כתב דלמ"ד הבדלה דאורייתא דילפינן בשבועות דף י"ח ע"ב מקרא ולהבדיל ע"ש א"כ נוכל לומר כיון דבשבועות שם יליף מדכתיב ולהבדיל בין הקודש ובין החול א"כ דוקא ממוצאי שבת לחול הוי הבדלה דאורייתא אבל ממוצאי שבת ליו"ט דמבדיל בין קודש לקודש ויו"ט נמי אקרי שבת לכ"ע לא הוי הבדלה דאורייתא דהא בקרא כתיב רק להבדיל בין הקודש לחול ועי' מ"ש בסי' תע"ג במג"א ס"ק ב':

שם סעיף י' ש"ב הגאון הצדיק מהו' אבוש כתב דנוכל לומר דסתם מתני' סוף ערלה דחדש בכל מקום סובר נמי מושב לאחר ירושה וישיבה ואז נוהג בכל מקום אפילו בחוץ לארץ וא"כ האיסור בח"ל רק בזמן שישראל שרויין על אדמתן והוי כיבוש וחילוק אבל לא לאחר שגלו מאדמתן עוד כתב דמשנה פ"ק דכלים משנה ו' שאין מביאין עומר רק מארץ ובמנחות דף פ"ג ע"ב במתניתין דאין עומר בא רק מן הארץ ובגמ' דף פ"ד ע"א מתניתין דלא כהאי תנא דתני ר"י ב"י אומר עומר בא מחו"ל דכתיב מושבותיכם בכל מקום שאתם יושבין ופי' רש"י כיון דמושבותיכם בח"ל הבאה נמי מחו"ל ע"ש א"כ שני סתמות דאין בא אלא מן הארץ וממילא חדש בח"ל לאו דאורייתא עכ"ל ולפענ"ד משמע מסוגיא דקדושין דף ל"ז דלמ"ד מושב לאחר ירושה וישיבה ל"ל מושב בכ"מ שאתם יושבים דאיתא שם מאן תנא דפליג עליה דר"א ר' ישמעאל דתני ללמדך שכ"מ שנאמר מושב אינו אלא לאחר ירושה וישיבה דברי ר' ישמעאל אמר לו ר"ע הרי שבת שנאמר בו מושבות ונוהגת בין בארץ בין בח"ל משמע דלר' ישמעאל דסבר מושב לאחר ירושה וישיבה לא סבר כלל מושב בכ"מ דאל"כ מאי מקשה ר"ע משבת דילמא ר' ישמעאל נמי סובר דמושב בכ"מ שאתם יושבים וסובר נמי דמושב משמע לאחר ירושה וישיבה ואין לומר דקושי' ר"ע הוא לר' ישמעאל דר' ישמעאל סובר דמושב לאחר ירושה וישיבה והא שבת נמי כתיב מושב והוי קודם ירושה וישיבה א"כ עיקר קושי' ר"ע חסר מן הספר א"ו מוכח דכיון דר' ישמעאל אית לי' מושב לאחר ירושה וישיבה לית לי' בכ"מ שאתם יושבים גם מה שכתב ש"ב דכיון שגלו ישראל מותר בח"ל דלא הוי תו ירושה וישיבה א"כ קשה דלשתרי לאחר שנלו אפי' בארץ ישראל אע"ג דהוי חובת קרקע דהא גזירת הכתוב דחדש אינו נוהג אלא בזמן ירושה וישיבה ועכשיו דליתא ירושה וישיבה אף בא"י מותר כמו קודם ירושה וישיבה ומסתימת הפוסקים משמע בהדי' דבא"י אפי' בזמן הזה דאורייתא א"ו מוכח דכיון דירשו ישראל הארץ אע"פ שגלו נקרא ירושה וישיבה גם מה שכתב ממתניתין בפ"ק דכלים וממתניתין במנחות דאין מביאין עומר רק מא"י דמוכח

דחדש בח"ל לאו דאורייתא כבר כתב הלח"מ בפ"ז מהל' תמידין הלכה ה' דהרמב"ם סבר דחדש בח"ל דאורייתא וסובר דאין מביאין עומר אלא מן הארץ ע"ש וה"נ אמרי' דחדש נוהג בשל א"י כמ"ש תוס' קדושין דף ל"ז סוף ד"ה כל מצוה וכן פסקי' ביו"ד סי' רצ"ג ובר"ה דף י"ג אמרי' דאין מביאין עומר משל א"י ע"ש:

תצ מג"א יש כו', שביום ההוא כו'. במגילה דף ט"ו ע"א כתב רש"י ד"ה יו"ט ראשון כו' ובששה עשר נתלה המן בערב ונכתב בצידו ר"ל בערב אחר יום ששה עשר:

שם ס"ק ו' וא"א כו' דבשבת אין קפידא כו' וכתב הגהות רע"א אינו מובן הא יום ליבשה אומרים גבי שירה חדשה א"כ אין הפסק בין גאולה לתפלה כו' ע"ש ודבריו צ"ע דהא דוק' בז' או בח' ש"פ שחלו בשבת דאומרים פיוטים של שבת חוה"מ ואומרים פיוט ברח דודי קודם הברכה גאל ישראל אז אומרים יום ליבשה קודם שירה חדשה אבל בשבת פ' בשלח או כשיש מילה בשאר שבת אומרים יום ליבשה לאחר שירה חדשה קודם הברכה ולאחר שירה חדשה הוי הפסק כדאיתא סי' ס"ו סעיף ט':

שם ט"ז ס"ק ג' ההלל כו' מעשי ידי טובעים כו'. והח"י בס"ק ו' כתב נמי טעם זה בשם הרב"י בשם המדרש צ"ע דזה לא נמצא בהרב"י כלל וז"ל הרב"י ושבולי הלקט כתב בשם המדרש הרנינו שהטעם שאין גומרין ההלל לפי שנטבעו מצרים וכתיב בנפול אויבך אל תשמח עכ"ל:

שם מג"א ס"ק ט' שלא ש חוץ מקהלת. ופי' מחה"ש בשם עט"ז בשם לחם רב הואיל דאמרי' בשבת דף ל' ע"ב שתחלה בקשו לגנוז קהלת ע"ש ולפענ"ד אין נראה דהא הגמ' שם מתרץ שפיר שאין דבריו סותרין ותחלתו דברי תורה וסופו דברי תורה ע"ש דה"נ אמרי' בשבת דף י"ג ע"ב שאלמלא חנני' בן חזקיה היה נגנז ספר יחזקאל שהיו דבריו סותרין דברי תורה ולפענ"ד נראה דלהכי אין מברכין על קהלת משום דבמגילה דף ז' ע"א איכא למ"ד דקהלת אינו מטמא את הידים מפני שחכמתו של שלמה היא ע"ש:

סימן תצא

מג"א ולא כו' מותר לאכול חמץ ולפענ"ד צ"ע דבפסחים דף ק"ה ע"א אמר רב לקידוש קובעת ולא להבדלה קובעת ופי' רשב"ם דכיון שהתחיל בסעודת שבת מבעוד יום זה כבוד שבת שיהא גומר סעודתו אף לאחר שהחשיך עכ"ל ולכן פסקי' בסי' רע"א סעי' ד' שצריך להפסיק לקידוש ובסי' רצ"ט סעי' א' דאין מפסיקין להבדלה ומג"א שם בס"ק א' שאם מפסיק נראה כמגרש המלך ע"ש אבל כשאוכל חמץ במוצאי פסח לא נוכל לומר שזה כבוד יו"ט של פסח שיגמור סעודתו משתחשך באכילת חמץ ואדרבה כשאוכל

חמץ הוא מגרש המלך את היום טוב ע"י אכילה זו של חמץ שהי' אסור בפסח א"כ בכהאי גוונא בוודאי אמרי' דהבדלה קובעת ואסור לאכול חמץ קודם הבדלה גם נראה לי אפילו לשיטת מג"א וח"י דמותר לאכול חמץ קודם הבדלה אבל אין מזכיר יעלה ויבוא בבהמ"ז דבסי' קפ"ח ס"ק י"ז כתב מג"א דאם מתפלל ערבית בתוך הסעודה אין מזכיר שבת בבהמ"ז דמחזי כסתרי אהדדי אפי' במתפלל מבעוד יום ע"ש מכ"ש כשאוכל חמץ דאין יכול לומר בבהמ"ז חג המצות דסתרי אהדדי:

סימן תצב

מג"א ס"ק ב' ותשרי ואף למנהגנו כו'. צ"ע דהא לא מצינו בשום מקום מי שיאמר דאסור להתענות בתשרי עי' בהרב"י סי' תכ"ט מלבד בסי' תרס"ט כתב מג"א דיש מקומות שאין נופלין עד חשון וסובר מג"א דלרמ"א בסי' תכ"ט סעי' ב' דאין מתענין אפי' תענית יחיד בניסן משום דאין נופלין על פניהם א"כ לאותן מקומות שאין נופלין על פניהם בתשרי נמי אסור בתענית יחיד ולמנהגנו שמתענים אפ"ה אין קובעין בו תענית כמ"ש בש"ע שם בסי' תכ"ט אבל צ"ע דהא שם בניסן אין נופלין על פניהם:

סימן תצג

מג"א ס"ק ו' מקצת כו' שאין רצונו לספר עצמו כו' ולפענ"ד אפשר כיון דבע"ש מצוה לספר כדאיתא בסי' ר"ס א"כ אם יש לו שערות גדולות ואינו מספר בע"ש יראה שמתכוין לאסור:

שם אמרי' בעירובין כו' וא"כ מפני הספק כו'. צ"ע דבר"ה דף י"ד ע"ב כתב רש"י בד"ה מקולי ב"ש כו' והאוחז בחומרי שניהם כסיל בחושך הולך הוא שאינו יודע להבחין על מי לסמוך ע"ש משמע בהדי' אע"ג שהוא מסופק אינו רשאי לאחוז בחומרי שניהם וע"כ צריך לחקור וללמוד ולפסוק הלכה כחד ולא לעשות שני דברים דסתרי אהדדי וכן משמע בחולין דף מ"ג ע"ב דרבא טריף תורא דאתחיל שחיטה בתורבץ הושט וגמר בושט ומותיב מר ברי' דרבינא על רבא מהעושה חומרי ב"ש וחומרי ב"ה עליו הכתוב אומר כו' דקשה מאי מקשה על רבא דילמא הי' רבא מסופק אי הילכתא כרב או כשמואל והוי לי' להקשות כמו שמקשה ר' אבא דבין לרב ובין לשמואל שרי אבל מה שמקשה מתרי חומרי דסתרי נוכל לתרץ דרבא מסופק א"ו אע"ג דמסופק אסור לפסוק כחומרי שניהם וצע"ג בתוס' בר"ה שם ד"ה הכסיל כו' אפי' יודע כמאן הלכה כו' מדכתבו אפי' משמע שאם אין יודע הלכה בוודאי הוי כסיל אם פוסק כחומרי שניהם ואח"כ כתבו תוס' ולא

בעי לשנויי דר"ע מספקא לי' הלכתא כמאן כו' משמע דאם מסופק יכול לעשות כחומרי שניהם ונראין דברי תוס' כסותרין:

סימן תצד

מג"א קשה כו' א"צ לברך כ"ז שלא יישן כו'. ותר"י בספ"ק דברכות כתבו דלהכי בברכת התורה ברכת היום פוטרת הלילה של אחריו משום דאית' בירושלמי אנן אגירי יומא אנן יזפינן ביממא ופרעינן בלילה כו' ע"ש: שם סוכה דלא מפסקי כו'. קשי' לי למאי צריך הטעם בגמ' לחלק בין לולב לסוכה משום דבלולב מפסקי לילות מימים ובסוכה לא מפסקי הא תוס' בסוכה שם ד"ה אחד זה כו' כתבו דבלולב אין מצותו רק פעם אחד ביום ואם נטלו עוד באותו יום אין מצוה כ"כ ע"ש א"כ בלולב כיון שנטלו פעם אחד ביום נגמר מצותו של אותו היום וכשנטל הלולב ביום אחר הוא מצוה חדשה ופשיטא דצריך לברך אפי' אם הי' גם בלילה זמן לולב דהיינו למי שלא נטל ביום הי' יכול ליטול בלילה סוף סוף אין מקיים המצוה רק בפעם אחד וביום השני בא חיוב של אותו היום משא"כ בסוכה דהחיוב סוכה הוא בכל עת ובכל היום אימתי שירצה לאכול או לישן חייב בסוכה א"כ נמשך המצוה כל שבעה ולכך אינו מברך אלא פעם אחד ולכן כשיוצא מסוכה והסיח דעתו כשיחזור לסוכה הוי מצוה אחרת וצריך לברך כדאית' בס"ס תרל"ט ולולב דרק המצוה פעם אחד ביום לא גרע מהסיח דעתו בסוכה או מתפילין וציצית דצריך לחזור ולברך:

סימן תצה

מג"א ס"ק א' חוץ כו' כיון כו'. פי' מחה"ש דהמג"א מתרץ קושי' הרב"י על הטור דבביצה דף ל"ז ע"א מקשה הגמ' על המתניתין דאין בין יו"ט לשבת ממתניתין דמשילין ומתרץ הגמ' דמתניתין דאין בין כב"ש ומתניתין דמשילין כב"ה למה העתיק הטור לשון דאין בין כו' ומתרץ מג"א דהטור הוסיף תיבת מלאכת לכלול גם משילין המלאכה בדבר שהוא אוכל נפש ודקדק לכתוב אוכל נפש דדוקא אוכל נפש התירו טרחא משום פסידא כדתנן משילין פירות אבל אוירא דלבני שהם מוקצים נהי דמותר לכסותן אבל לשלשלן אסור ע"ש וצ"ע דהא אכתי קשה אמאי נקט הטור דוקא מלאכת אוכל נפש הא כל דבר שאין מוקצה כגון בגדים וכלים נמי מותר לשלשלן ועוד צ"ע דבסי' של"ח כתב הטור דעת רש"י דבשבת אסור לכסות אוירא דלבני וכן בסי' תקכ"א כתב הטור דעת רש"י דבשבת

אסור לכסות וביו"ט מותר וכאן סתם הטור דאין בין יו"ט לשבת ולדעת רש"י הפרש בין יו"ט לשבת דבשבת אסור לכסות וביו"ט מותר:

שם ס"ק ג' המח"ש מביא כאן תוס' מגילה דף ז' ע"ב ד"ה כאן ומ"ש מהרש"א שם ולפענ"ד צריך ביאור לדברי המהרש"א שתוס' מסקי שם דאוכל נפש המתקלקל מעיו"ט מותר לעשותו ביו"ט אבל באינו מתקלקל אסור לעשותו ביו"ט ומכשירין דלא מתקלקל יש לחלק היכא דאפשר ללא אפשר ע"ש משמע מדבריהם דאוכל נפש ומכשירים שוים לגמרי דהא אוכל נפש המתקלקל הוי כמו מכשירים שא"א לעשות מעיו"ט וכתב המהרש"א דודאי מסברא נימא דלא התירה אוכל נפש אלא בדבר המתקלקל אבל מכשירין דלא שייך בי' מקלקל ואי לאו מיעוטא דהוא הוי שרינן מכשירין בכל גוונא מדכתיב לכם כו' ע"ש ולכאורה תמוה דהא באוכל נפש דיש סברא להתיר יותר ממכשירי' אפ"ה אמרי' מסברא דאסור דבר שאינו מתקלקל ולא צריך לכתוב מיעוט וגבי מכשירים דגריעים מאוכל נפש צריך דוקא מיעוט ואם לא כתוב מיעוט הוי אמרי' מסברא דמותר אפי' באפשר לעשותו מעיו"ט דהוי כמו באוכל נפש אינו מתקלקל לכן נר' דכונת המהרש"א דוודאי מסברא אמרי' דכיון דהתורה אוסר מלאכה ביו"ט כמו בשבת ומתיר מלאכת אוכל נפש משום שמחת יו"ט בוודאי לא הותר רק דבר המתקלקל כי דבר שאינו מתקלקל אם נעשה מעיו"ט ליכא בזה מניעת שמחת יו"ט דהא יוכל לעשות מאתמול אבל כיון דכתיב לכם ור' יהודה דריש לכם לכל צרכיכם הוי אמרי' שהתורה מתיר באוכל נפש אפי' באינו מתקלקל מעיו"ט וה"ה מכשירים מותרים בין אפשר לעשותו מאתמול או לא אפשר אבל כיון דכתיב הוא דממעט מכשירין שאפשר לעשותו מעיו"ט א"כ גם באוכל נפש יוכל להשאיר בסברא חיצונה דאינו מותר רק דבר המתקלקל דע"י מיעוט הוא ידעינן דלכם אין מרבה הכל רק שמרבה מכשירים דלא אפשר לעשות מאתמול:

שם ס"ק ז' לדבריהם אין זו מדוקדק כו'. כתב בהגה למטה כל דהוא מדוקדק עד אשר הדק היטב והפירוש מ"ש מהרמ"א אבל נולד אסור שאינו ראוי למאכל בהמה כו' ולפענ"ד תמוהין דבריו דהא וודאי גם מוקצה שאינו ראוי למאכל בהמה אסור לר"ש וכמ"ש הרא"ש בשבת פרק נוטל דין ב' דכל מידי דלא חזי לא למאכל אדם ולא למאכל בהמה לא שרי ר"ש וכן הרב"י בריש סי' ש"ח כולל דבר שאינו מאכל אדם ולא מאכל בהמה ואבנים כו' וגרוגרות וצמוקים ע"ש א"כ ר"ש דמודה בגרוגרות וצמוקים ה"ה בכל דבר מוקצה דלא חזי ע"ש וכן כתב הרב"י בהדי' בסי' ש"י דר"ש מודה בצרורות כו' וכל דבר שאינו כלי ולא אוכל ע"ש וכן משמע בהדי' בשבת דף מ"ו ע"א ע"ש ברש"י ותוס'

ד"ה דנפטא ע"ש א"כ אי מיירי רמ"א כמו שסובר בעל הגה בדבר שאינו ראוי למאכל בהמה א"כ אמאי נקט רמ"א דוק' נולד אסור הא גם מוקצה אסור כשאינו ראוי למאכל בהמה א"ו דמיירי בכל נולד:

שם סעיף ב' אסרום חכמים. הגהות רע"א מקשה לפוסקי' דאסור רק מדרבנן מיבמות דף קי"ד ע"א מפרק כלאחר יד ביו"ט דאיסור לאו ל"ג אמאי לא קאמר יו"ט דאיסור דרבנן דד"ת מותר משום אוכל נפש וצלע"ג עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ דהפוסקי' דסברי דכל הני אסור מדרבנן מפרשים הסוגי' דיבמות שם כמו שכתבו תוס' שם ד"ה שבת דאיכא דמפרש דבצער בהמה איירי ע"ש ובשביל בהמה וודאי המלאכה אסור' מדאוריית' כמו דפסקי תוס' ורי"ף ורא"ש בביצה דף כ"א כר' יוסי הגלילי לכם ולא לכלבים ולקמן בסי' תקי"ב סעי' ג' ומיירי שם דאדם היונק החלב אין צריך לחלב ואינו בולע אותו רק שיונק משום צער בהמה ומה שמקשים תוס' שם על פירוש זה דלמה היו יונקים והלא היו יכולין לחלוב לתוך הקדרה ע"ש נמי יש לתרץ דמיירי דאין צריך לחלב כלל ורק שעושה משום צער בהמה ואם הי' חולב לתוך הקדרה הוי מפרק כדרכו והי' אסור לעשות ביו"ט דלכם ולא לכלבים ולכן יונק דהוי מפרק כלאחר יד דמותר באיסור לאו:

סימן תצו

צ"ע בהרא"ש בפסחים פרק מקום שנהגו דין ה' שכתב דבמערבא מימנו אנגידא דצורבא מדרבנן ולא מימנו אשמתא פי' מימנו אנגידא מתקבצים אצל הרב ואין מלקים אותו עד שיסכימו כולם להלקותו ולא מימנו אשמתא משום דאין משמתין אלא על דבר חמור ובדבר חמור אין חולקין כבוד לרב אלא משמתין אותו מיד עכ"ל וצ"ע דבמועד קטן דף י"ז ע"א אמר ר"פ תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם אלא כי קא מחייב צורבא מרבנן שמתא היכי עביד כי הא דבמערבא מימנו אנגידא דצורבא מרבנן ולא מימנו אשמתא ע"ש וכיון דהגמרא מביא הא דבמערבא על ר"פ דאמר דלא שמית צורבא מרבנן מעולם משמע דהא דבמערבא לא מימנו אשמתא דלא היו משמתים כלל לצורבא מרבנן:

סימן תצז

ט"ז ס"ק ב' אפי' כו' לפי שהן מוקצין כו'. צ"ע דהרב"י כתב לתרץ קושי' הה"מ על הראב"ד והרשב"א מסוכר אמת המים דביבר שאני שהם רחבים הרבה ואע"פ שאין צריך מצודה לצוד הדגים מ"מ כיון שהם מכוסים מן העין הם נשמטים והלכך לא חשיבי כנצודים כו' ע"ש וזה הוא נמי כונת רמ"א מ"ש שאינם מחוסרים צידה היינו שאין צריך מצודה:

שם מג"א ס"ק ב' דגים כו' ועסי' שכ"ד סי"ג. פי' מחה"ש כמו שם דמותר לעמוד גבי בהמתו ע"ג המוקצה כיון דא"ל הכירא ה"ה הכא ל"ח להני חששות כיון דא"ל הכירא ע"ש וצ"ע דתוס' בביצה דף כ"ג ע"ב ד"ה ואין נותנין כו' דאע"ג דבשבת לא גזרי' ביו"ט דאוכל נפש מותר גזרי':

שם ס"ק ג' אפי' שרצו חכמים להחמיר כו'. וכ"כ תוספות ישנים בביצה דף ג' ע"ב דמוקצה חמירה והוי כעין דאורייתא וצ"ע בש"ך ביו"ד בדיני ס"ס בסי' ק"י אות י"ח שכתב דספיקא דרבנן לקולא משום דבספיקא לא גזרו כגון נולד או מוקצה ע"ש:

שם ס"ק ו' היא כו' אבל פשיטא דשייך בדגים צידה כו' דברי מג"א צ"ע דהא גם תוס' בשבת דף ע"ה ד"ה הצד כו' כתבו דבירושלמי משמע דצד חלזון לא מחייב משום צידה ע"ש גם מ"ש מג"א דקצירה אסורה ביו"ט אינה ראיה דאף צידה אסור ביו"ט משמע מדברי המג"א דצידה אסור לא מטעם קוצר אלא איסור בעצמו משום צד צ"ע דהא בביצה דף כ"ג ע"ב כתבו תוס' בד"ה אין צדין כו' דצידה אסור משום דדמי לקצירה משמע דצידה רק אסור ביו"ט משום קצירה ולא משום צד ובתוס' פ"ק דביצה דף ג' ע"א סד"ה גזירה כתבו בשם הירושלמי דשאר מלאכות קודם הלישה אסור מדכתיב יאכל לכל נפש ושמרתם את המצות ובירושלמי יש מיעוט אחר אך שלא לקצור וכ"כ הרא"ש והר"ן ריש פרק אין צדין ע"ש א"כ משמע דרק מלאכות הללו אסורות אבל לא שאר מלאכות ולהכי הוצרך הירושלמי לאסור צידה משום קצירה:

שם ס"ק ט' שמחוסרין כו' וע"כ איירי במקורה כו'. לפענ"ד משמע בגמ' כדעת מ"ב דהא בביצה דף כ"ד ע"א אית' השתא דאתית להכי חי' אחי' נמי ל"ק הא בביבר קטן כו' וא"א דגם בעופות במקורה צריך נמי ביבר קטן מאי קאמר הגמ' חי' אחי' ל"ק הא בביבר קטן דמשמע דהשתא נחית הגמ' לחלק בחי' בין ביבר גדול לקטן ומתניתין דצדין חי' מיירי בביבר קטן הא גם בעופות נמי צריך לאוקמי המתניתין בביבר קטן א"ו דסבר הגמ' דבעופות מהני מקורה אפי' בביבר גדול גם קשה לפמ"ש המג"א על הרמב"ם שכתב המבריח עוף לביבר גדול פטור דע"כ איירי במקורה דבאינו מקורה אפי' לביבר קטן פטור דהא יכול לברוח לחוץ א"כ לדברי מג"א הוא פשיטא דבאינו מקורה דלא הוי צידה אפי' בביבר קטן א"כ קשה דגמ' אוקמ' לברייתא דאין צדין עופות בביבר שאינו מקורה דקשה מאי צריך הבריתא לאשמעי' דאין צדין מביבר שאינו מקורה והוא פשיטא דהו"ל לגמ' לתרץ דברייתא נמי מיירי במקורה ובביבר גדול וע"ש במהרש"א:

שם ס"ק י"א אסור כו' א"נ משום שעבידי להשמט כו' צ"ע אמאי לא קאמר דבכלובן עבידי לרבויי דהא בביצה דף כ"ד ע"א אמרי' דגם אוזין עבידי לרבויי רק היונים נשמטין גם בכלובן ע"ש:

שם ס"ק י"ב שאינם מפריחין כו' אבל המ"מ כו', והרא"ש בפ"ק דביצה דין ט"ו כתב נמי דמה דאמרי' בדף כ"ד הצד יוני שובך חייב מיירי בגדולים ומתניתין דזימן שחורים מיירי בקטנים ע"ש וצ"ע דבדף י"א ע"א פריך הגמ' ה"ד אילימא במפורחין איכא למימר הנך אזלו כו' ופי' רש"י מפורחין גדולים ופורחים למרחוק ע"ש דקשה האיך ס"ד דאיירי במפורחין א"כ בלאו איסור הכנה יש איסור צידה והגמ' מקשה רק מטעם איסור הכנה דקאמר הנך אזלו לעלמא:

שם ס"ק י"ג לא סגי ואע"ג דבדרבנן יש ברירה כו'. צ"ע דהא דפסקי' דבדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה משום דמספקי' אם יש ברירה או אין ברירה ולכן מחמירי' בדאורייתא מחמת ספק לומר אין ברירה ומקילין בדרבנן יש ברירה וא"כ הכא גבי מוכן ביו"ט דהולכין בספיקו לחומרא אע"ג שהוא דרבנן א"כ ה"ה דצריך להחמיר ולומר אין ברירה ואפשר לתרץ כמו שכתב מג"א בשם ת"ה בס"ק ד' גבי א"י מסל"ת כיון דא"י מסל"ת לאו לגבי יו"ט אתמר אלא כללא הוא בכל התורה דבמילי דרבנן נאמן ולהכי נאמן גם ביו"ט ב' מפני שהוא דרבנן א"כ ה"נ דהא דאמרי' בדרבנן יש ברירה לאו לגבי יו"ט איתמר אלא בכל מילי דרבנן אמרי' גם גבי יו"ט באיסור מוכן יש ברירה וצ"ע:

שם פ"ק י"ח להפשיטה כו' אבל הפשט הוא דאורייתא וכתב הגהות רע"א ומה"ט ניחא הא דמותר להפשיט קודם הבדיקה ולא חיישי' לטרפה כמו דאסור לאכול קודם בדיקה היינו דהפשט רק דרבנן דמדאורייתא אזלי' בתר רוב כשרות ומתירים סופן משום תחלתן ע"ש ולפענ"ד עדיין קשה דהא ידענא דשכיח טריפות כמ"ש מג"א בס"ק י"ט ומרוב בהמות הנשחטים אין אוכלים ממנה ובוודאי מבהמה שלא יאכל ממנה אע"ג שמדאוריית' כשירה ההפשט אסור מדאורייתא כיון שאין אוכל ממנה:

שם סעיף י"ד צ"ע ברש"י ביצה דף כ"ה ע"א ד"ה ומצא לפני הקן שאסורים כדמתרצינן בפ"ק שהיו ב' קנין כו' דקשה דהא דאוקמ' שם בב' קנין זו למעלה מזו היינו כדי שלא תהי' סיוע לר' חנינא דרוב וקרוב הלך אחר הרוב ע"ש אבל למאי דקיי"ל כר' חנינא לא צריך לאוקמי בב' קנין כמו שכתב הט"ז:

סימן תצח

סעיף א' וחכם שראה כו'. הגהות רע"א כתב ק' לי אף דיזהר ולא ישחיזנו מ"מ עבר בטלטול מוקצה דסכין של שחיטה שפגום לא חזי לכלום וצ"ע עכ"ל ולא הבינותי דהח"י בסי' תמ"ו ס"ק ד' כתב שמורה הוראה מיחד תיבה כשיחמיץ דבר לשואל שישליך בתוכה ע"ש אבל זאת לא נאמר שאסור להורות הוראה וליקח בידו שמא תהי' חמץ וטלטל מוקצה למפרע רק כשיודע שהוא חמץ אז אסור בטלטול א"כ ה"ה הכא מותר להחכם לבדוק להסכין ואם ימצא פגום אז אסור לטלטלו אבל אין איסור טלטול למפרע ואפי' לאחר שנמצא פגום ועודו בידו יכול להניח באיזה מקום שירצה ולא צריך להשליכו כמ"ש תוס' ביצה דף ג' ע"ב ד"ה אבל כופה כו' ובמג"א סי' ש"ח ס"ק ז' ובסי' רס"ו ס"ק י"ט עוד כתב הגהות רע"א על היסוד דטבח שבדק הסכין מעיו"ט שאסור להראות לחכם ביו"ט דצריך להראות מפני כבודו של חכם מטעם שמא ימצא פגום וישחיזנו הא מדינא מותר לאכול הבשר בלא ראיית חכם והחכם רשאי למחול על כבודו א"כ איך שייך שמא ימצא בו פגימה כיון דמחזקי' לוודאי שאין בו פגימה וצע"ג עכ"ל ולפענ"ד נר' דהא וודאי דכל אדם מותר לסמוך על כח הרגשתו בפגימה אף על גב שלפעמים אדם מרגיש יותר מחבירו אפ"ה מותר לשחוט לכל שוחט אם אינו מרגיש פגימה בסכין ואין צריך לחוש שמא אדם אחר ירגיש פגימה דא"כ אין לדבר סוף ולכך כשר מדינא כשהטבח בודק הסכין בלי ראיית חכם ורק מפני כבודו של חכם להראות שרק החכם יש לו ידיעה להרגיש פגימה צריך הטבח להראות סכינו לחכם אבל ביו"ט שיש חשש שמא ישחיזנו כי שמא ירגיש החכם מה שלא הרגיש הטבח אמרי' שהטבח יסמוך על בדיקתו:

שם מ"ש הט"ז ביו"ד סי' ט"ו ס"ק ב' שאין שייך לחוש שהולד נפלה מבית הרחם לארץ שאין שייך נפילה בלידה שהבהמה כורעת לילד ע"ש צ"ע דבשבת דף קכ"ח ע"ב במתניתין אבל מסעדין ובגמ' מפרש רב יהודה אוחז הולד שלא יפול לארץ וכדאיתא בסי' תקכ"ג סעיף ג':

שם מג"א ס"ק ח' עומדת כו' ובזה"ז סתם טריפות כו' פי' מחה"ש בזה"ז דא"י מצויים מוכר טריפות לא"י ע"ש ולא קשי' דא"כ מוכן ועומד לא"י וכי היכי דאמרי' דמוכן וכו' ה"נ מוכן לא"י מוכן לישראל (דאע"ג דאסור לשחוט בשביל א"י ה"נ אסור לשחוט וכו') כדאית' בסי' תקי"ב וצ"ל כיון דאסור למכור לא"י ביו"ט עי' במג"א סי' תצ"ז ס"ק י"ט ובחנם לא רצה ליתן לא"י לא מקרי מוכן לא"י אבל קשי' לי אמאי אמרי' דעגל הנולד מן הטרפה הוי מוכן אגב אמו לכלבים לפי' התוס' דצריך מוכן ועומד לכלבים ולכן ביצה שיש בה אפרוח לא הוי מוכן ועומד לכלבים דאין דעתו להשליכו אלא להמתין עד שיצא

ותהי' ראוי לאדם ולעצמו כמ"ש מחה"ש א"כ ה"נ בהמה טריפה שיש לה עובר בוודאי לא יחתוך הבהמה לפני כלבים דהא מפסיד הולד ובוודאי ימתין שיצא הולד ותהי' ראוי לאדם ולעצמו:

שם דבב"ח אין איסור נולד. המחה"ש מקשה למהרש"ל דסובר מ"ש תוס' ביצה דף ו' ע"ב ד"ה עגל כו' ותימא מ"מ אסור משום נולד וי"ל דהא דאסור נולד דוקא במאכל אבל בע"ח לא עכ"ל ומקשה מחה"ש הא גם בביצה אמרי' דהוי אוכלא דאפרת ולית' בביצה לא משום מוקצה ולא משום נולד ומאי גריעות' איכא בעגל המוכן אגב אמו לאסרו משום נולד עכ"ל ולפענ"ד נר' דהא הגמ' אמר תני' כוותי' דרב עגל שנולד ביו"ט מותר ורב א"ל הכנה דרבה בדף ד' ע"א ולרבה ביצה מתרנגולת העומדת לאכילה אסור ביו"ט אחר השבת מדאורייתא וביו"ט בעלמא אסור משום גזירה כדאית' בדף ב' ע"ב ובלידה נמי שייך הכנה כמ"ש תוס' דף ד' ע"א ד"ה אלא כו' וזה כונת תוס' הכא דליתסר עגל משום שנולד ביו"ט כמו דאסור ביצה הנולד אפי' מתרנגולת העומדת לאכילה לרבה ולרב משום הכנה וביו"ט בעלמ' משום גזירה ומה שכתבו תוס' בתירוצם דאיסור נולד בדבר מאכל דוקא דומיא דפירות הנושרין לפי שלא שייך הכא בלידת העגל מאתמול גמרה לה כמו בביצה ביו"ט אחר השבת רק הכא אשר בנולד ביו"ט משום פירות הנושרין וממילא אסור גם למחר בשבת משום הכנה כמ"ש תוס' דף ד' ד"ה אלא בתירוץ ב' וכפי' מהרש"א:

שם הגהות רע"א מקשה בסוגי' דף ו' דמשמע דרק לרב צריך לטעמא דמוכן אגב אמו אבל למאן דמתיר באפרוח א"צ להאי טעמא א"כ להטור סי' תקי"ג דכתב אפרוח יש מתירים והגאונים אוסרים ה"ל להטור כאן להביא ג"כ דעת המתירים בנולד העגל והאם עומדת לגדל דהא המתירים באפרוח ל"צ לטעמי' דמוכן אגב אמו ע"ש ולפענ"ד לק"מ דהא ר' יוחנן דמתיר באפרוח הוא מטעם הואיל ומתיר עצמו בשחיטה ופי' רש"י מתיר עצמו בלידתו להיות נשחט מה שלא הי' לפני לידתו אף מוקצה התיר את עצמו בלידתו ע"ש אבל עגל שאין מתיר עצמו בשחיטה דהא ניתר בשחיטת אמו והי' ההיתר שחיטה בעגל גם לפני לידתו לכן אין מתיר את מוקצה בעומדת לגדל:

שם ס"ק י"א מותר כו' שרי לשוחטו לחולה כו' לפענ"ד אפשר דלפמ"ש תוס' בפסחים דף מ"ו ע"ב בד"ה רבה כו' דלא אמרי' הואיל וראוי לחולה שיש בו סכנה כיון דלא שכיח כלל ע"ש א"כ ה"נ לא אמרי' דשבת לעצמו הכין משום דרשאי לשחטה לחולה דהא לא שכיח:

שם ס"ק י"ב כדי לאכול אחר שתצא נפשה כו'. לפענ"ד אפשר לפמ"ש רש"י בחולין דף קכ"א ע"ב ד"ה השוחט דאיסור אכילה קודם שתצא נפשה מדרבנן ע"ש א"כ כמו דמותר

לאכול קודם בדיקה כמ"ש הרא"ש דיש איסור דרבנן לאכול קודם בדיקה והתירו משום הפסד ממונו א"כ מותר נמי איסור דרבנן לאכול קודם שתצא נפשה אבל מרמב"ם בפ"א מהל' שחיטה יראה שהוא דאורייתא:

שם ס"ק י"ג אין כו' דהא כתב רמ"א כו' וכתב הגהות רע"א אינו ראי' די"ל דמ"מ בעי דיש שהות להפשיט ולבדוק דאמרי' הואיל אי מקלעי אורחים יפשיט ויבדוק ויאכלנו אבל בליכא שהות ליכא הואיל אלא דאחר ששחט ע"י הואיל אסור להפשיטה כ"ז דלא באו אורחים עכ"ל ולפענ"ד יראה מגמ' פסחים דף מ"ו ע"ב דאין מתירין במסוכנת משום הואיל ואי מקלעי אורחים רק משום הואיל ואי בעי למיכל הוא עצמו וכן בכל הפוסקים ובש"ע כתבו כדי לאכול ממנה הוא עצמו וכ"כ הרב"י דלמ"ד דלא אמרי' הואיל צריך גמר בלבו לאכול ולמאן דאמר דאמרי' הואיל לא צריך גמר בלבו ע"ש וצ"ל כיון דמיירי דשוחט המסוכנת סמוך לחשכה דהא מיירי שאין שהות לאכול הרבה רק כזית ובסמוך לחשכה אין מתירין משום הואיל מקלע אורחים כמ"ש תוס' שם ד"ה רבה ובשבת דף צ"ה ד"ה והרודה:

שם סעיף ח' צריך שהיי' מעל"ע. כתב הגהות רע"א ואם כלו המעל"ע ביו"ט י"ל דאסור משום מוקצה דביה"ש הי' אסור ולכלבים לא הוי מוכן כיון דעומד להמתין מעל"ע ולאכלה ודמי למ"ש רש"א בפ"ק דביצה בנולדה ח' ימים קודם יו"ט דאסור משום מוקצה עכ"ל ולפענ"ד נר' דלמאי דאיתא בסי' ש"י סעי' ד' גרוגרות וצמוקין שנתיבשו ביה"ש ולא ידעו הבעלים ואח"כ נודע להם מותר ע"ש א"כ ה"נ אע"ג דביה"ש הי' אסור שמא אין בו כח להשהות מעל"ע אבל השתא כששהה מעל"ע נתברר הדבר דהי' מותר ביה"ש דהא אפי' ברירה אמרי' בכה"ג בדרבנן עי' ביצה דף י' גבי המת בבית ומכ"ש הכא דהא כששהה מעל"ע נתברר הדבר למפרע שגם ביה"ש הי' ראוי וצ"ע דברי מהרש"א שם ביצה דף ו' ע"א בתוס' ד"ה וכי מה בין זה כו' וז"ל מהרש"א והא אין להקשות וכי מה בין זה לענל שנולד בעיו"ט ולא כלו לו חדשיו ויום ח' שלו ביו"ט דביה"ש לא הוי חזי כו' דקושטא דמילתא דאסור לרב משום דלא חזי ביה"ש ע"ש היטב וצע"ג דהא בנולד ולא כלו חדשיו לעולם אסור משום נפל ולא מהני ח' ימים דהא דמתירין ביו"ד סי' ט"ו בח' ימים היינו בספק כלו חדשיו כדאיתא בטור ובש"ע שם אבל בוודאי נפל לא מהני ח' ימים וכ"כ הגאון רע"א בתשו' רשמי שאלה סי' י"ג בההיתר דח' ימים דהוי בירור שכלו חדשיו וכ"כ בספרו הגהות רע"א ביו"ד סי' ט"ו דבלא כלו חדשיו לא מהני ח' ימים וכמו שכתב נקודות הכסף בפירוש שם וכ"כ הפ"מ ומ"ש מהרש"א ביום ח' שלו ביו"ט דאסור דלא חזי ביה"ש נמי צ"ע דהא מבואר ביו"ד שם דמיד תחלת ליל ח' מותר ואע"ג דביה"ש

הי' אסור שמא עדיין יום ז' אפ"ה ביו"ט מותר דלא אמרי' מיגו דאיתקצאי בביה"ש מיום לשעבר כמ"ש תוס' ביצה דף ד' ד"ה נימא:

שם מג"א ס"ק ט"ז ולא כו' עמ"ש סי' תקכ"ז כו'. וכתב מחה"ש שר"ל ששם ס"ק כ"א כתב בשם רש"ל אם לא הזכיר שחיטה מיו"ט לשבת אסור לשחוט מיירי במקום שאין טריפות מצויות וכ"כ מחה"ש שם וצ"ע דהא דשכיח טריפות היינו דוקא בבהמות אבל בעופות בוודאי לא שכיח טריפות כמ"ש מג"א בסי' תצ"ז ס"ק י"ט א"כ צריך להזכיר שחיטה כדי שיוכל לשחוט עופות מיו"ט לשבת:

שם ס"ק כ"ד לא כו' והכי אמרי' גבי הוצאה כו'. פי' מחה"ש בדף י"א דפריך בגמ' וב"ש לא חייש לאמלוכי דהא תני' בש"א אין מוליכים טבח וסכין כו' וא"א כדברי הרא"ש מאי פריך דילמא ב"ש לא חייש לאמלוכי והא דאסור להוליך טבח וסכין משום דהוא קודם שחיטה והי' יכול לעשות מעיו"ט ולא הבינותי דא"כ תברא גרמי נמי יכול להביא מאתמול אע"ג דנצרך לאחר שחיטה מ"מ הוי מכשירים דהיינו מה שיכול לטלטל ולטרוח ולהביא התברא גרמי מעיו"ט גם מ"ש מג"א ומ"ש הרא"ש ראי' מדאסר ב"ה לחפור ולכסות קשה דא"כ מי שיש לו עפר תיחוח ליתן למטה פי' מחה"ש א"א דטעמו של ב"ה דהי' אפשר מאתמול א"כ אם י"ל עפר למטה מותר לשחוט ולחפור אחר שחיטה ע"ש וצ"ע דהא גם עפר ליתן למעלה הי' יכול להכין מאתמול ולהכי אפי' ביש לו עפר למטה אסר ב"ה לשחוט:

שם ס"ק כ"ה בעפר כו' וכתב היש"ש כו' אפי' אין לו דקר נעוץ. פי' מחה"ש דמה דמתיר ב"ש לכתחילה משום שמחת יו"ט מתיר ב"ה לאחר שחיטה משום כיסוי וכמו דמותר בדקר נעוץ אע"ג דעביד גומא משום דהוי רק חד איסור ה"ה בליכא דקר נעוץ דלא הוי מוכן נמי מותר באין עושה גומא ולפ"ד מ"א בס"ק ל"א דאינו מוכן קיל מאיסור גומא עכ"ל וכ"כ מהרש"א ביצה דף ח' ע"א בתוס' ד"ה ואינו צריך כו' דמאי דשרי ב"ש לכתחילה מתיר ב"ה דיעבד ע"ש ולפ"ז לא אוכל להבין בתוס' דף ט' ע"ב ד"ה אר"י דר"ת פי' דמוחלפת השיטה היינו דהשוחט ואר"ת תמה אני על מה הצריכו העולם הכנה וכתבו תוס' וזה אינו דלפירושו נמי סברי ב"ה מאי דסברי ב"ש מעיקרא וב"ש בעי דקר נעוץ ואפי' בעפר תיחוח בעי הכנה עכ"ל וצ"ע דהא דבעי ב"ש דקר נעוץ היינו היכא דעביד גומא כי תרתי איסורא אין מתירין משום שמחת יו"ט אבל היכא דלא קעביד גומא כגון שמיד שנוטל העפר תחתי' לא בעי דקר נעוץ לשם הכנה דחד איסורא שרי לשם שמחת יו"ט וה"ה דמותר לב"ש באפר שאין ראוי לצלות בו ביצה אע"ג דלא הוי הכנה דכי היכי דשרי לב"ה משום מצות כסוי כמ"ש תוס' דף ח' ע"א ד"ה אר"י כו' ה"ה דשרי

לב"ש לכתחילה משום שמחת יו"ט א"כ שפיר כתב ר"ת דלא בעי הכנה א"כ מחליף ההיא דהשוחט ובוודאי מודה ר"ת דהיכא דקעבד גומא דבעי הכנה דלא הוי ב' איסורים אבל היכא דליכא איסור אחר לא בעי הכנה כי חד איסור מותר משום שמחת יו"ט וצ"ע ברש"י דף ט' ע"ב ד"ה וממאי דמוחלפת כו' התם משום דאיכא דקר נעוץ וליכא צד איסור עכ"ל דצ"ע דהא איכא איסור גומא רק שמותר משום שמחת יו"ט כמ"ש תוס' דף ח' ע"א ד"ה ואינו צריך כו':

שם תרתי איסורי כו'. מקשה הגהות רע"א גם בדקר נעוץ כיון דאין רשאי ליטול העפר מחמת איסור גומא הוי מוקצה מחמת איסור א"כ יש תרתי איסורי גומא ומוקצה עכ"ל כונתו כיון דלב"ה אסור לכתחלה ליטול העפר ואסור לשחוט רק בדיעבד ששחט מתיר משום מצות כיסוי א"כ הוי מוקצה מחמת איסור גומא ולפענ"ד נר' לתרץ דבביצה דף ל"ד ע"ב אמרי' טבל מוכן דאם עבר ותקנו מתוקן ופי' רש"י בד"ה הא קמ"ל ולא אמרינן לא מהני לי' הזמנה דהא מוקצה מחמת איסור טבל קמ"ל כיון דהגבהת תרומה מדאורייתא שרי אין זה מוקצה מחמת איסור ע"ש א"כ ה"נ לא הוי מוקצה מחמת איסור גומא דהא מדאורייתא מותר לעשות גומא זו דהחופר גומא ואין צריך אלא לעפר פטור וגם בעבר ושחט מותר גם לב"ה לעשות גומא ולכסות לא הוי מוקצה מחמת איסור:

שם סעיף ט"ו שראוי לצלות בו ביצה וכתב הגהות רע"א תמוה ממה דפסקי' סי' תק"ב ס"ג אין סומכים הקדרה בבקעת ופי' מג"א דעצים הוי מוקצה לכל תשמישים שמחוץ להסקה וא"כ מה בכך דראוי לצלות בו ביצה והוי כמו העצים עצמן הא העצים הוי ג"כ מוקצה לכל דבר וא"כ מה שרצונו להשתמש באפר לשאר דברים כדין כלי הוי כנולד וצע"ג עכ"ל ולפענ"ד נראה דרש"י נשמר מקושי' זו דבביצה דף ח' ע"א פי' רש"י בד"ה מותר דמאתמול בעודם עצים היו מוכנים להסק ועודנו בתשמישו זה ואיידי דחזי להפוכי בי' לצלי' שקיל לי' נמי ומנח לי' על הדם עכ"ל ולכאורה אין הבנה למ"ש רש"י איידי דחזי כו' לכן נראה דכונת רש"י אע"ג דאפר הוי נולד דמעיקרא עצים והשתא אפר כמ"ש תוס' ד"ה אר"י זה הוא באפר שאינו חם אבל באפר שראוי לצלות בו לא נוכל לומר דהוי נולד דמעיקרא עצים והשתא אפר דהא השתא נמי אפר זה כעצים שעודנו בתשמישו של העצים ונולד לא הוי כ"א בשאינו לגמרי השתא מה שהי' אתמול אבל אפר חם אע"ג שהשתא ראוי לכסות מה שלא הי' אתמול בעודם עצים מ"מ לא הוי נולד כיון שיש באפר גם השמוש מה שהי' אתמול בעצים וכיון דלא הוי נולד לגמרי מותר להשתמש באפר למה שראוי לו ג"כ דהיינו לכסות בו דכיון דלא הוי נולד מותר בכל הטלטולים ולא דמי לאין סומכין הקדרה בבקעת בסי' תק"ב דהתם העצים גם היום אינם

עומדים לסמוך הקדרה ואסור לטלטלו למה שאינו עומד לכך אבל האפר עומד היום לכסות ונולד לא הוי לכן מותר:

שם מג"א ס"ק ל"ט לא כו' מותר לאכול העוף. כן כתב רש"י ביצה דף ח' ע"ב ד"ה אין מכסין כו' ע"ש ומשמע מדברי רש"י דאם הי' אסור לאכול בלא כסוי הי' מותר לכסות אע"ג שהי' יכול לכסות מבעו"י דמשום שמחת יו"ט מותר אע"ג שהי' יכול לעשות מעיו"ט עי' מג"א ס"ק כ"ד:

שם ט"ז ס"ק ח' כזית כו' דהא קיי"ל כו'. תמוה מאד דהא בעירובין דף מ"ו ע"ב משמע בהדי' דהלכה כר"ע מחבירו ולא מחבריו וכן איתא בכתובות דף פ"ד ע"ב אח"כ ראיתי בהגהות מקו"ח שמוחק דהא קיי"ל ע"ש אבל אכתי קשה דת"ק הוי נמי כמו רבים כמ"ש תוס' ביצה דף ב' ע"ב ומג"א סי' קפ"ח ס"ק ה':

סימן תצט

מג"א ס"ק ג' להגביה כו' ולא פריך מ"ש כו'. פי' מחה"ש דהמקשן דפריך מנתינת העור טפי ה"ל להקשות מן לא יגביהנו דהגבהת העור ע"ג יתדות לפי' הב"ח דומה ממש לחלבים ע"ג יתידות ע"ש וזה שכתב מג"א אלא ע"כ אסור להגביה העור ע"ג יתדות משמע שגם המקשן ידע דאסור להגביה העור ע"ג יתדות וצ"ע א"כ מאי מקשה להתיר חלב ע"ג יתידות דכיון דידע המקשן שאסור גבי העור ה"נ אסור גבי חלב ואפשר דהמקשן סבר דהעור אסור ע"ג יתידות משום דלא ממנע לשחוט דהא יכול ליתן לפני הדורסין וזה ידע גם המקשן שיותר מותר ליתן לפני הדורסין משום דחזי למזגא אבל חלב דאין ראוי לדריסה יהא מותר לשטוח ע"ג יתידות משום דממנע ולא שחיט ומתרץ הגמ' דלהכי לא שרינן בחלב סופן משום תחלתן משום דאתי למימלחנה משא"כ בעור שנדרס לפני הדורסין דחזי למיזגא עוד צ"ע במג"א מ"ש ראי' מתוס' שבת ומאי מקשו דילמא הכא שרינן להגביה ע"ג יתידות לפענ"ד מוכיחים תוס' שפיר דגם הטלטול אין מותר רק משום תחלתן דהא ב"ש קאמר ולא יגביהנו אא"כ יש עמו כזית בשר ואסר ב"ש אפי' הטלטול בלא הניח ע"ג יתידות כי האיסור להניח ע"ג יתידות משום עבוד ואין חילוק בין יש בו בשר או לא וע"ז נקט המתניתין וב"ה מתירין היינו הטלטול ומשמע שב"ה אינו מתיר רק משום תחלתן כמו בעור לפני הדורסין עוד צ"ע במג"א שכתב בשם יש"ש דאפי' מחמה לצל שרי לטלטל דבלא"ה לא ישחוט כו' דקשה דא"כ נשאר קושי' מג"א מאי מקשו תוס' בשבת שם דילמא הכא שרינן אפי' מחמה לצל משום תחלתן:

שם ס"ק ט' שנשחטה כו' וצ"ע מ"ש מגרעין כו'. וכתב בהגה שנדפס למטה שדברי מג"א הם שלא בעיון דאנן קיי"ל כדאיתא פרק נוטל אר"נ ב"ה כר"ש ור"ש אינו מתיר רק כשראוי למאכל בהמה ולר"י אסור לטלטל אפי' ראוין לבהמה והרמב"ם והטור והש"ע מיוסדים על ב"ה כר"ש והחלבים ראוים לבהמה ומותרים בטלטול עכ"ד ותמוהים מאד דבריו דמ"ש דקיי"ל כר"נ שאמר ב"ה כר"ש הא ר"נ גופא אמר בביצה דף ב' דביו"ט סבר ב"ה כר"י ומ"ש דהרמב"ם והטור והש"ע מיוסדים על ב"ה כר"ש ג"כ תמוה דהא הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט פסק ביו"ט כר"י וכן הרי"ף ושאר פוסקים כמ"ש הרב"י בסי' תצ"ה והרב"י פסק ג"כ כרי"ף ורמב"ם וכן פסק בש"ע סי' תצ"ה סעי' ד' דמוקצה אסור ביו"ט והטור בסי' תצ"ה הביא דעת הפוסקים ולא הכריע גם נעלם מבעל הגה"ה מ"ש מג"א עצמו דהג"א דסבר כר"ש לכן פסק שפיר דמותר לטלטל החלבים אבל לדידן אסור והג"א דמתיר הוא בשביל דחזי להדלקה לכן מותר לר"ש אבל מה שסובר בעל הגה"ה דלהכי הג"א מתיר בשביל שראוי לבהמה הוא תמוה א"כ למאי צריך הג"א לומר בשביל שחזי להדלקה א"ו שהחלבים אינם ראוים לבהמה ומה שכתב בעל הגה"ה בסי' תצ"ה כבר השגתי עליו שם ועמש"ל:

שם שט"ז ס"ק ו' לכתוש כו' מוקצה דחסרון כיס כו'. צ"ע דזה דעת ר"י שפסק כאוקימתא בשבת דף קכ"ג אבל הש"ע ורמ"א פוסקים כרי"ף וכאוקימתא בשבת דף קכ"ד דעלי מותר לצורך גופו:

שם סעיף ג' בהגה דמותר לטלטלן. הפר"ח חולק דהא בביצה דף י"א אמרי' לב"ה דנותנים עור משום דחזי למזגי עלייהו וזה לא שייך בנוצות ומטעם סופן משום תחלתן לחוד לא מתירין ע"ש והגהות רע"א מתרץ דלהכי מותר לטלטל נוצות כמ"ש תוס' דף ח' ע"א ד"ה אר"י דמותר לטלטל מוקצה בשביל שמחת יו"ט א"כ ה"נ מותר לטלטל נוצות שלא ימנע מלשחוט ע"ש ולפענ"ד נר' דמוכח דמתירין משום סופן לבד דהא שם דף י"א ע"ב מתרץ הגמ' דלהכי אסור בחלבים לשטוח דחיישי' דאתי למימלחינהו והוא אב מלאכה כפי' רש"י משמע דאל"ה דאי לא היו חוששין שמא ימלחנו היו מתירים משום סופן אע"ג דבחלבים ליכא טעמא דחזי למזגא היו מתירין משום סופן והא דהוצרך הגמ' לומר טעמא דחזי למזגא משום דלא תאמר שבעור נמי ליחוש שיבוא לעבדו כמו דחיישי' גבי חלב להכי אמר דגבי עור לא מוכחא דשטיחתו לצורך עבוד דיאמר דהא דשרי רבנן שטיחתו לאו משום צורך עבוד רק משום צורך יו"ט למזגא כמו שפי' רש"י שם:

תק ט"ז ס"ק ב' כמה כו' והא פשיטא כו'. לא אוכל להבין דבסי' תצ"ט מירי שצריך הבשר לאכול ביו"ט ופשיטא שמותר למלוח אפי' הרבה חתיכות אם צריך לכולם ביו"ט

אבל הכא מיירי שאין צריך לבשר ביו"ט ומולח אותם שלא יסריחו והוא צורך לבשל הבשר בחול דהא בסי' תצ"ט לא מיירי מאיסור מליחת בשר רק במליחת העור ואשמעי' בצריך לכמה חתיכות בשר שמותר למלוח על העור:

שם מג"א ס"ק ד' אסור כו' אבל במשקל כו'. קצת קשה דהרב"י כתב בשם הרשב"א דבעה"ב אסור לשקול בביתו כמו דאסור למדוד קמח בביתו הובא בט"ז וצ"ע דבמדידת קמח להכי אסור משום דיכול לעשות בהיתר להוסיף או לפחות מעט אבל במשקל דגם בכה"ג אסור מיתר לשקול לידע כמה הוא צריך: שם ס"ק ו' חותך כו' כמה צריך כו'. צע"ק דהתם במדה כשאומר כמה צריך יוכל המוכר ליתן לו מדה שצריך הלוקח בפיחת או מוסיף מעט אבל במשקל לענין מה יאמר כמה משקל הוא צריך כיון שאסור ליתן לו במשקל אפי' בפיחת או מוסיף וצריך לומר שמיירי בטבח שיודע בחתיכתו לכוון ליטרא: שם ס"ק ח' לעשות כו' איתא בגמרא כו'. לפנינו דף כ"ח ע"א אית' בגמ' טבח אומן אסור לשקול בשר במים משמע דאדם אחר מותר כמו דאמרי' במשקל ביד אבל הרא"ש והטור כתב סתם אסור לשקול בשר במים משמע דלכל אדם אסור וצ"ל דסבירא להו דלשקול במים ליכא אומנות:

שם ס"ק י' מותר כו' ברש"י ותוס' דף י"ז ע"ב. צ"ע ברש"י ותוס' שם שכתבו ולא דמי להערמה דרב אדא דאין עבוד באוכלין ע"ש והא בסי' תצ"ט סעיף ב' פסקינן דמותר להערים ולמלוח העור כאן מעט וכאן מעט עד שימלח כולה א"כ ש"מ דמותר להערים ולמלוח בעור אע"ג דשייך ש בו עבוד: שם ס"ק י"א אע"פ כו' כמו שהתירו במסוכנת כו'. צ"ע דבמסוכנת ויכול לאכול כזית מותר לשחוט דאין כזית בשר בלא שחיטה אבל הכא במולח החתיכה שצריך שאין לחתיכה זו שייכות לשאר חתיכות שאינו צריך ומכ"ש למאי שכתב הרא"ש ביצה פרק א' דין ט"ז שאין החתיכה שהוא צריך לה מיתקנא ומשבחת כלל במליחת שאר חתיכות וצריך להפוך כל חתיכה וחתיכה למולחה ע"ש:

שם ס"ק י"ב נוהגין כו' ומ"ש הג"מ משום דא"א וכו' ה"ק עכ"פ כו'. פי' מחה"ש נהי דליכא בזה משום בורר מסברא מ"מ יאסר משום מתקן כו' ע"ש ולפענ"ד פי' מג"א בהג"מ הוא דחוק דלפירושו דהג"מ לא בא כלל ליתן טעם למה אין בזה משום בורר דמסברא אין בזה בורר והא דכתב הג"מ משום דא"א לאכלו בענין אחר נמשך למטה והוא ענין אחר ובא ליישב דלא יאסר משום מתקן כמו שפי' מחה"ש ע"ש הו"ל להג"מ לכתוב ומשום בוי"ו אבל משום משמע דנמשך למעלה ועוד דעיקר חסר מן הספר דלפירוש מג"א היה להג"מ לכתוב ולא יאסר משום מתקן שהיה יכול לנקר מאתמול דהא רב שרי להפריש כו' ולפענ"ד נראה לפרש דברי הג"מ ואין בזה משום בורר משום דא"א לאכול

בע"א כלומר כיון דא"א לאכול בענין אחר יש בו איסור בורר כדאי' בסי' שי"ט אפ"ה מותר דהא רב שרי להפריש חלה אע"ג דגם כן אי אפשר לאכול בענין אחר ונראה לי בין לפירוש מג"א בדברי הג"מ בין לפירוש שלי צריך לומר דהג"מ סובר דרבה מיירי ג"כ בחלת הארץ וכמ"ש הרב"י בסי' תק"ו שהרמב"ן ורי"ף סובר כן אבל לפי' הרא"ש בפ"ק דביצה דין י"ג דרבה מיירי בחלת ח"ל ולא בחלת הארץ ע"ש א"כ אפשר לאכול בע"א ע"י אוכל והולך ואח"כ מפריש כמו שפי' הרא"ש שם:

סימן תקא

מג"א ס"ק ב' וקרובה כו' ויש בו תואר כלי כו' לכאורה צ"ע דהא לא דמי דבנשבר בעיו"ט ויש בו תואר כלי שראוי להשתמש בשבר הזה כמ"ש מחה"ש א"כ הוי מעיו"ט כלי לתשמיש זה ובנשבר ביו"ט הוי שבר כלי שאין ראוי להשתמש בו עוד אבל בקורה רעועה מעיו"ט הוי שבר כלי מעיו"ט וצ"ל דמג"א מדמה דבכלי הנשבר מעיו"ט וראוי להשתמש בשמוש קל אבל לא בעיקר שמוש במה שהי' משתמש שהיה הכלי שלם ה"נ הקורה רעועה היה ראוי עוד בעיו"ט להחזיק הבנין רק שאינו חזק כ"כ כמו שהיה שלם: שם ס"ק ג' גדולות כו' דהוי מכשירין כו'. ונראה דלמה שכתב המג"א בריש סי' תקי"ח בשם הה"מ דהבערה הוי כמו אוכל נפש דכתיב ביום השבת בשבת אין ביו"ט לא להכי מותר נמי הבקוע ע"ש:

שם דהא הר"ן כתב דהוי כאוכל נפש כו'. פי' מחה"ש דהבערה דמדורה לא הותרה כ"א מתוך שהותר הבערה לאוכל נפש ממש אבל הבקוע להמדורה לא הוצרך לטעם מתוך כ"א בהבערתה ע"ש ולפענ"ד קשי' דאע"ג דהמדורה כאוכל נפש שנהנה מהמדורה עצמה מ"מ כיון דלא הותר כ"א מתוך א"כ כ"ש הביקוע לצורך המדורה דוודאי דלא הותר כ"א ע"י מתוך כי אם לא הותר המדורה לא היה ניתר הבקיעה וא"כ פיר מקשה מהרא"י על הר"ן דהאיך כתב הר"ן דכיון שלבקען למדורה שרי מותר נמי לבקע לצורך בישול משום מתוך דהא לא אמרי' מתוך רק משום שהותר לאוכל נפש הותר נמי שלא לצורך אבל לומר דמתוך שהותר בדבר שהותר ע"י מתוך הותר נמי בדבר אחר לא מצינו ללמוד העיקר הביקוע באוכל נפש מהביקוע במדורה שהותר רק ע"י מתוך: שם ס"ק י"ג שלמים כו' ה"ה סתירה כו'. צע"ק דלמה שכתב בריש סי' תקי"ח דרק בהבערה אמרינן מתוך משום דכתיב בהבערה ביום השבת וממעט יו"ט א"כ מלאכת הבערה קיל ביו"ט מסתירה:

שם ס"ק י"ד אין כו' הו"ל נולד כו'. מ"ש בהגהה הנדפס בצד דהמג"א לא דק דאנן קי"ל כר"ש כו' הם דברים תמוהים כמו שכתבתי ג"כ בסי' תצ"ט דהא ביו"ט פסקינן כר"י כדאי' בש"ע במקומות רבות בהל' יו"ט ובסי' זה סעיף א' שאין מבקעין בהיתה רעועה מעיו"ט ובכל סימן זה דמוקצה אסור: שם ס"ק ט"ו עם האגוזים דאין מוכנים להסיק כו'. צ"ע דהא בהאגוזים שאכלם ביו"ט פסקי' דאסור להסיק בקליפיהם דמאתמול היו עומדים לאדם כמ"ש מג"א ס"ק י"ד אע"ג דקליפי אגוזים אין ראוין למאכל אדם צריך לומר כמ"ש תוס' בשבת דף כ"ט ע"א בד"ה אכלן לענין גרעיני תמרים דחשיבי כאוכל עצמו עד שיאכל התמרים ע"ש וה"נ בקליפי אגוזים חשיבי כאגוזים עצמן עד שיאכל אגוזים א"כ קשה דפסק רמ"א דאין להסיק עם האגוזים עצמן דאין מוכנים להסיק ואם הם בקליפה מותר להסיק צריך לומר כמ"ש הרב"י כשהן בקליפיהן האוכל מוכן להסיק אגב הקליפה ע"ש א"כ צריך ע"כ לומר דהקליפין היו מוכנים להסיק מעיו"ט ואגוזים עצמן היו מוכנים אגב הקליפין ג"כ להסיק ובאכלם ביו"ט פסקי' דאין מסיקין בקליפין בשביל שלא היו מוכנים מעיו"ט להסיק ויש סתירה מני' ובי':

שם ס"ק ט"ז ולפידים כו' אלא ע"כ כמ"ש כו'. צ"ע דגם לתירוץ הד"מ דהכנה גרועה מפני שכבר היה בעולם כמו שפי' מחה"ש ולא גזרי' ביו"ט דעלמא משום יו"ט לאחר השבת נמי ניחא דצ"ל בעצים שנשרו ביו"ט משום שמא יעלה ויתלוש דהא העצים היו בעולם ולא גזרי' ביו"ט משום יו"ט אחר השבת ועל גוף הסברא שכתב מג"א דבין יו"ט לשבת לא טעו אינשי שאם מתירין לו להדליק מה שכבה היום ביו"ט לא יתיר לעצמו להדליק מה שכבה בשבת אף שהוא מעם הארץ שאינו יודע מענין הכנה כמ"ש גבי ביצה מ"מ לא יתיר לעצמו כי יחשוב שמא אסור בכבה בשבת ויבוא לשאול וקשי' לי דבביצה דף ד' ע"ב אמר ר"י עצים דלא חזי ליומי' אי שרי ליה למחר אתי למימר ביומו נמי שרי כו' ע"ש אמאי לא אמרי' נמי שאף שמתירין לו מאתמול לא יבוא להתיר לעצמו מבו ביום והתם סברא הוא שיחשוב שמה שמותר מאתמול לפי שנפל קודם יו"ט כמו עצים שנשרו כמה ימים קודם יו"ט ולא יתיר לעצמו לנשרו היום עד שיבוא לשאול א"ו מוכח שטעו אינשי בין שבת ליו"ט ואדרבה משמע שם דאמרי' דטעי רק ביש לאינשי הוכחה אז אמרי' מידע ידיע כמו דאמרי' בביצה משום דביומא נמי חזי לגומעה אבל בדליכא לאינשי הוכחה אמרי' דטעי גם בין יו"ט לשבת ומ"ש מחה"ש דלדברי מהרש"א בביצה דף ד' ע"א בתוס' ד"ה אלא בהכנה כו' דדוקא ביצה יש בו הכנה ביו"ט אחר השבת דמאתמול גמרה לה אבל בעצים ליכא הכנה רק משום שאם נשרו ביו"ט אסורים משום שמא יעלה ויתלוש ולכן בנשרו בשבת אסור ביו"ט שלאחריו דאם נתיר ע"י שנשרו בשבת הוי שבת מכין

ליו"ט אזדא לי' ראיית מג"א עכ"ל ולפענ"ד בוודאי לא נעלם ממג"א דברי מהרש"א אבל דברי מהרש"א הם בתירוץ שני של תוס' שם דהכנה כה"ג הוי מדרבנן וכן כתב מהרש"א שם בפירוש דברי הר"ן דהכנה זו אינה דאורייתא וכתב מהרש"א דזה ג"כ כוונת הרי"ף דעצים שנשרו בשבת שאסור ביו"ט משום הכנה הוי ג"כ הכנה דרבנן ע"ש וזה הוא כתירוץ ד"מ דהוי הכנה גרועה דלאו הכנה דאורייתא אבל מג"א מתרץ אפי' את"ל דהוא הכנה דאורייתא אפ"ה לא גזרי' ביו"ט משום יו"ט אחר השבת דבין שבת ויו"ט לא טעו אינשי וע"ז כתב מג"א דאל"כ קשה דלהסוברים דבעצים שנשרו הוי הכנה דאורייתא ל"ל טעמא שמא יעלה ויתלוש הול"ל משום גזירה יו"ט אחר השבת:

סימן תקב

ט"ז ס"ק א' אין כו' במוציא אש כדי לחמם כו' הנה לח"מ בפ"ד מהל' יו"ט הל' א' כתב דאין צריך לאש הנולד בעצמו אלא שמדליק העצים להסקה ודמי לסכין או לתנור שהם מכשירים ע"ש והנה הט"ז סובר שיוכל לחמם באש הנולד עצמו מ"מ נראה לי כיון דמדורה להתחמם לא הותרה אלא משום מתוך כמ"ש מג"א בסי' תק"א ס"ק ג' וא"כ כיון שאסור להוציא האש לאוכל נפש לא נוכל להתיר להוציא אש לצורך מדורה והט"ז הולך לשיטתי' שכתב בסי' תק"א ס"ק ב' להר"ן אין היתר דמדורה מטעם מתוך אלא שהוא עצמו אוכל נפש ע"ש ומה שכתב הט"ז להקשות על הה"מ שמתיר להשתמש בהוציא האש מביצה דף י"ז דבאיסור שבת דיעבד אסור ואין בין יו"ט לשבת ולכן אוסר התבשיל שבישל באש שהוציא כמו המבשל בשבת ולפענ"ד נראה כדעת הה"מ דמתיר בדיעבד דהרב"י בסי' תק"ג כתב בשם הרשב"א דכיון דהגמ' מתרץ שם במסקנא איסורי דשבת שאני אמרי' דדוקא בשבת הוא דאסור במזיד אבל ביו"ט כלל לא ע"ש א"כ אין ראיה כלל מגמ' דביצה שם לאסור ביו"ט עוד נר' דלמאי דפסקינן בסי' תקי"ח דבהבערה אמרי' מתוך וכמ"ש מג"א שם בריש הסימן בשם הה"מ וא"כ בצורך קצת מותר משום מתוך ולכן מתיר הה"מ לבשל בהוציא אש אע"ג שהוא רק מכשירים מותר משום מתוך:

שם מג"א ס"ק ט' המגיעות כו' ולי צ"ע כו'. וכתב מחה"ש לפי מ"ש לעיל לפרש דברי רמ"א דמודה דאמרינן לבוד להחמיר כאלו ב' דברים סמוכים רק לא אמרי' כאלו גם האויר סתום אין מזה ראייה דלא כרמ"א עכ"ל ולפענ"ד שפיר הראי' משם דהא אמרי' דכנגד הארובה טהור מפני שאין שם תקרה וליכא אוהל ואם רוצה לטמא תחת הארובה צריך לומר דע"י לבוד נסתם האויר ע"י תקרה ובכה"ג לא אמרי' לבוד לרמ"א כמו שאם אין בסכך פסול ארבע רק ע"י לבוד נאמר שאויר סתום בסכך פסול זה לא אמרי' ה"נ לא

אמרי' שע"י לבוד נסתם הארובה בתקרה כי לא אמרי' לבוד רק שיצטרפו שני צדדים שיש בהם שיעור וע"י לבוד אמרינן שאין האויר מפסיק והוי כאלו כל הפסול במקום אחד אבל הכא שבשני צדי הארובה שיש תקרה הם הוי אוהל ובמקום הארובה חסר התקרה ולא הוי סתום ע"י לבוד:

שם וכ"כ התוס' בעירובין כו'. דברי תוס' בעירובין שם צ"ע דכתבו עור העסלא וחלל שלו מצטרפין היינו כשהטומאה והכלי תחת העור כדאמרי' ארובה בבית מה שכנגד ארובה טהור כו' דלפענ"ד יוכל לחלק משם דשם דהבית גדול ואין הבית צריך לאויר של הארובה לצרף שיהי' האוהל כי צדדי הארובה הם טפח ויותר והם אוהל בלא צירוף וכיון דהארובה אין מצורף להבית לכן אמרי' טומאה תחת הארובה שהכל טהור אבל הכא דהאויר צריך לצרף והעור והאויר יחדו הם טפח נוכל לומר דאפי' הטומאה תחת האויר נמי טמא כי גם האויר נחשב בכלל האוהל עוד צ"ע דהתוס' כתבו ואין לחשב האויר כסתום מטעם לבוד דהלכתא גמירי גבי טומאה דלא אמרי' לבוד עכ"ל משמע דדוקא גבי טומאה אבל בשאר דוכתי אמרי' לבוד וכמ"ש מג"א ובאמת טומאה וסוכה שוין כי בסוכה אמרי' דאויר מצטרף להכשיר סוכה אבל אין ישנים תחתיו וה"נ אמרי' גבי טומאה דהאויר מצטרף להשלים השיעור טפח אבל אין מטמא אם טומאה תחת האויר.

שם ס"ק י"א אין כו' אפי' למאן דשרי מוקצה כו'. צ"ע דבביצה דף ל"ג ע"א אי' בהדיא בברייתא אין סומכין הקדרה בבקעת ור"ש מתיר ותוס' שם ד"ה הלכתא כתבו דברטיבא גם ר"ש מודה אבל ביבשה פשיטא דר"ש מתיר והנה כאן בש"ע דמירי ביבש כמ"ש מג"א בס"ק י"ב הוא פשיטא דמותר למאן דשרי מוקצה ולא דמי לסימן ש"ח דמירי בשבת דאין ראוין להסקה הוי העצים כצרורות וכאבנים אבל ביו"ט דראוי להסקה הוי כאלו תורת כלי עליו וכן משמע בשבת דף קכ"ד ע"א דקאמר דגזרי' יו"ט אטו שבת וכ"ת שבת גופי' תשתרי דדבר שמלאכתו לאיסור לצורך גופו שרי הנ"מ היכא דאיכא תורת כלי עליו ע"ש משמע דביו"ט דחזי להסקה לא צריך להיות תורת כלי עליו ולכן מותר ביו"ט רק דגזרי' יו"ט אטו שבת רק בשבת דהוי מלאכתו לאיסור אסור כיון דאין תורת כלי עליו:

סימן תקג

ט"ז ס"ק ב' אבל כו' תמהתי על הב"י כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דדעת הרב"י דכיון דרש"י פי' בדברי ת"ק ממלא אשה דבחד טרחא אבל לאפות כל ככר וככר כו' ובדברי רשב"א שתנורים קטנים היו ע"ש משמע שבתנור גדול אף רשב"א אוסר וכן כתב הטור

בסי' תק"ז בשם רש"י ומסתמא גם בתנורים שלנו יפה לפת כשתנור מלא דהא המג"א בסי' תק"ז ס"ק י"ד כתב בשם רש"ל דגם בתנורים שלנו מותר ואלו לא היה יפה לפת לא היה מתיר רש"ל וא"א דרשב"א מתיר בתבשיל בשתי טרחות מפני שהתבשיל משבחת א"כ אמאי אוסר לאפות בתנורים שלנו הא שם גם הפת משובחת:

שם ס"ק ה' ודוקא כו' והתוס' כתבו בהדי' כו', לא הבינותי דהא שם נוכל לאוקמי דמיירי קודם אכילה ואע"ג שתוס' כתבו מערמת הא גם קודם אכילה שייך מערמת כדאיתא בתוס' ביצה דף י"א ע"ב בתוס' ד"ה מערים כו' שמערימין כו' ומיהו הר"ש היה אומר דוקא קודם אכילה כו' ובביצה דף י"ז ע"א איתא ממלא אשה כל התנור ולא קתני מערמת:

שם מג"א אסור כו' ועסי' תי"ו כו'. וכתב מחה"ש דאפי' אמירה לצורך יו"ט ב' אסור דשם איתא דאסור לומר בב"ה ב' פה תהי' שביתתי כו' ע"ש ולפענ"ד נראה מדפתח הש"ע שם בסעיף ב' המערב לב' ימים טובים של גליות כו' ואח"כ כתב ולא יאמר כלום מפני שאסור לעשות שום הכנה מיו"ט לשבת או משבת ליו"ט אפילו בדבור ע"ש ומדלא נקט הכא נמי ב' ימים טובים של גליות ש"מ דבב' יו"ט של גליות מותר בדבור ואפשר כיון דיו"ט שני הוא רק משום מנהג אבותינו ואנן בקיאין בקביעא דירחא לא מקרי הכנה בדבור בעלמא:

שם המחה"ש כתב בס"ק ד' בשם הפר"ח גבי ממלא נחתום דצריך למלאות בפעם א' מדלי ולא פעמים רבות ע"י כלים וכ"כ הגהות רע"א וצ"ע דהא רמ"א כתב בסעיף ב' אסור להוסיף אם כבר החבית אצל האש משמע דקודם. שיתן על האש מותר להוסיף א"כ מוכח דאין צריך למלאות בפעם א' וצ"ע דלדבריהם היאך מותר למלאות קדרה בשר הא יש נמי כמה טרחות דהא טרחא קטנה נמי אסור כמ"ש מג"א בריש הסימן:

שם צ"ע בהרב"י שכתב דהסמ"ק סבר דמותר לשחוט בהמה בריאה לאחר אכילה ע"י אכילת כזית מידי דהוי בהמה מסוכנת ע"ש וצ"ע דבסי' תצ"ח איתא בהרב"י דדוקא משום הפסד מותר במסוכנת וכן איתא בכל הפוסקים ע"ש וכן איתא בפסחים דף מ"ו ע"ב דבין לרבה בין לר"ח מותר במסוכנת משום הפסד אבל בבריאה וודאי אסור לד"ה:

סימן תקד

צ"ע בביצה דף י"ד ע"א דפריך הגמ' תרתי ופי' רש"י ותוס' ל"ל למימר תרתי דסתרי אין עושין טיסני הא חלקא ודייס' מותר והדר תני אין כותשין במכתשת כלל ומתרץ הגמ' ה"ק מה טעם אין עושין טיסני לפי שאין כותשין ופריך הגמ' ולימא אין כותשין במכתשת ומתרץ אי תנא אין כותשין ה"א ה"מ במכתשת גדולה כו' ופי' רש"י קמ"ל אין עושין

טיסני כלל לפי שאין כותשין שום כתישה במכתשת והך מכתשת ע"כ ל"ש גדולה ול"ש קטנה ע"ש וצ"ע הא אכתי הגמ' לא מתרץ מידי דאכתי קשה קושי' הגמ' דתני תרתי דסתרי דמדקאמר אין עושין טיסני משמע דדייסא מותר והדר קתני אין כותשין שום כתישה במכתשת והמהרש"א מדקדק דהו"ל אלא אמר אביי לכן כתב דהמתרץ לעיל נמי נתכוין לזה וה"ק אי תנא כו' קמ"ל אין עושין אפי' בקטנה אבל אין כותשין דייסא במכתשת גדולה ע"ש והנה רש"י לא סבר כפי' מהרש"א דהא רש"י פי' דהך מכתשת ל"ש גדולה ול"ש קטנה וצ"ע:

שם צ"ע בהרב"י שכתב וז"ל וק"ל דאי חומרא בעלמא דהוי מחמת הנך אמוראי במלח לדוך ע"י שינוי לא ה"ל להרי"ף להביא אלא מימרא דרב יהודה כל הנידוכין נדוכין כדרכן אפילו מלח ולא ה"ל להביא דברי אמוראי דמצלי כיון דחומרא בעלמא הוא עכ"ל ולא הבינותי דלהכי כתב הרי"ף להנך אמוראי דאע"ג דע"פ הדין אין צריך שינוי אפ"ה ישנה מטעם חומרא כמו שהחמירו האמוראים:

שם המחה"ש כתב בס"ק ד' בשם תשו' פנים מאירות דאסר לטחון הקאוו"ע ברחיים מק"ו דשום ושחליים דמפיגין טעמן יותר מקאוו"ע ואפ"ה אסור לשוחקן ברחיים ע"ש וצ"ע מנ"ל דאסור לטחון השום ברחיים דהא הרב"י כתב בשם המרדכי דמותר לעשות חרדל ברחיים וכמ"ש מג"א בס"ק ג' גם בשם רש"ל ואף דשאר פוסקים חולקים על המרדכי אפשר דבשום הכל מודים דשרי דהא תוס' ביצה דף י"ד ע"א ד"ה א"ב דכתבו דר"י מחמיר בתבלין אפ"ה כתבו דשומים מותר לתקנם בלא שינוי שמתקלקלין ביותר ע"ש וכיון דמתירין בלא שינוי צריך לומר דלא מחזי כעובדא דחול שהכל יודעים שצריך לדוכו ביומו ולהכי גם ברחיים מותר וכן כתב הגהות רע"א בשם נ"ש דשום ושחליים וקאוו"ע מותרים בלא שינוי:

סימן תקה

מג"א ס"ק א' עומדת כו' לגדל ולדות כו'. קשי' לי אמאי אסור בגדול ולדות אפילו למאן דאוסר מוקצה הא החולב הוי גמרו בידי אדם ובביצה דף כ"ז ע"א אמרי' דגמרו בידי אדם פירש"י דבידו לתקן לא אסור משום מוקצה ע"ש וה"נ בידו לחלוב בשלמא ביצה בתרנגולת העומדת לגדל ביצים אסור למאן דא"ל מוקצה דהא מקצה נפשי' מתרנגולת ולא שייך לומר דאי בעי שחיט ואכיל כל שבגוה דהא לא רצה לשחוט ומקצה דעת ממנה ואין בידו להוציא הביצה מן התרנגולת אבל בחלב בידו לחלוב ואע"ג דאסור לחלוב אפ"ה הוי מוכן כדאמרי' בשבת דף מ"ג דטבל מוכן הוא משום דאם עבר ותקנו

מתוקן ובביצה דף י"ז ע"ב אמרי' בדלית ליה פירא אחריני אפי' במזיד יאכל וכמ"ש תוס' בשבת שם ד"ה טבל ואע"ג דבביצה שם משמע בדעבר על איסור דאורייתא במזיד לא יאכל כדמשני הגמ' שם איסורי שבת שאני ופי' רש"י בישול שבת מאבות מלאכות ע"ש ובשבת דף קמ"ד ע"ב כתב תוס' בד"ה חולב כו' דהחולב הוי כמו דש דהבהמה הוי כמו פסולת וכשחולב הוי כנוטל אוכל מתוך פסולת ע"ש אבל זה דוקא בשבת דבהמה לא חזי' לשחיטה כמ"ש תוס' שם אבל ביו"ט דאפי' בעומדת לגדל ולדות מדאורתא חזי' לשחיטה א"כ ליכא איסור דאורייתא בחליבה דלא הוי הבהמה פסולת א"כ בידו לחלוב ולא הוי מוקצה ובשבת דף מ"ג ע"א בתוס' ד"ה בעודן עליו כתבו כיון דבידו להפריח האפרוחים מן הסל לא הוי ביטול כלי מהיכנו ע"ש:

שם ס"ק ג' יש להקל כו' כמו ביצה וחלב כמ"ש סי' תקי"ג כו'. וכתב מחה"ש לא הבינותי ראי' זו דאטו ביצה אסור משום נולד לדידן דקי"ל כרבה ריש ביצה דאסר משום הכנה כו' ע"ש ולפענ"ד יש לתרץ דבביצה שם פירש"י בד"ה לטעמי' דאמר רבה בפסחים ויליף מהכא דמוקצה דאורייתא ע"ש ובד"ה והכינו כתב רש"י והכינו והזמינו כגון מכאן אני אוכל למחר כו' ואחשבה רחמנא לסעודת שבת שיזמיננה מבעו"י ובחול עכ"ל א"כ משמע דעיקר איסור לרבה בשבת שאחר יום טוב דכיון דהביצה נגמרת בשבת ולא היה דעתו עליו היה שבת מכין ליום טוב מעצמו ולא הי' על ידי הכנת אדם ואע"ג דהתרנגולת הוי מוכן דהא מיירי בתרנגולת העומדת לאכילה מ"מ הביצה נקרא מוקצה א"כ שפיר כתב מג"א דא"א דגם בנולד מותר בשל א"י א"כ צריך לומר דגבי א"י הוי גם הנולד מוכן דא"י אין מקצה מדעתו כמ"ש מג"א בסי' ש"י ס"ק ב' א"כ לפ"ז ג"כ מותר בביצה שנולד לא"י ביו"ט שאחר השבת כיון דעיקר האיסור הוא דהוי מוקצה כמו שפי' רש"י שם ובא"י ליכא מוקצה אף בביצה הנולד א"כ אמאי אסרי' בא"י שהביא ביצים לישראל א"ו ש"מ דדוקא במוקצה אמרינן דא"י לא מקצה אבל בנולד גם הא"י מקצה: שם ובבהמת א"י כו'. פי' מחה"ש כיון דבשל א"י ליכא מוקצה א"כ אפי' החלב מותר וכמ"ש מג"א ס"ק א' דא"ב שחט ליה כו' ע"ש וצ"ע דא"כ קשי' להמג"א נמי הקושי' כמו שמקשה מג"א על הלבוש מסי' תקי"ג אמאי אסר ביצה שהביא נכרי דהא אי בעי היה שחיט לתרנגולת ואכל הכל:

סימן תקו

מג"א ס"ק ד' שרוצה כו' שכן דרכו כו'. צע"ק דהא עיקר איסור הרקדה מפני שנעשים לזמן מרובה כמ"ש מג"א בס"ק א' ולהכי ברקדו שנית שעושה בשעת לישה מותר שידוע

שאין נעשית לזמן מרובה א"כ למאי צריך המג"א לכתוב בס"ק ג' ברקדו פעם שנית שמותר שנראה שהכל יוצא ת"ל שמותר שאין עושה לזמן מרובה:

שם ס"ק ח' ולמחר כו' יתן המשוייר כו'. ומקשה בספר הגהות רע"א דתוס' בעירובין דף י"ז ע"ב כתבו דטבל אסור בהנאה ולפענ"ד נראה דכונת תוס' בעירובין הוא כמ"ש תוס' ברכות דף מ"ז ע"א ד"ה ומאכילן כו' דגבי אכסניא פורע חובו מממונו של כהן וכן הוא כונת תוס' בעירובין שם ולאו משום שאסור בהנאה א"כ הכא דא"י מחזיר לו החמץ והוא נותן להכהן אין מפסיד לכהן ועוד נראה דהנותן לא"י במתנה ע"מ להחזיר לא מקרי הנאה כי הא"י אין מחזיק לו טובה עבור מתנה זו שצריך להחזיר לו:

שם דהא חלת א"י כו'. וכתב הגהות רע"א לכאורה אינה ראיה כ"כ די"ל דדוקא חלת א"י דהוי מתקן גמור אסור אבל חלת חו"ל דלא הוי מתקן גמור כיון דיש בו היתר אכילה וכדס"ל להרא"ש דרבה ס"ל מה"ט להתיר י"ל דאף לאבוה דשמואל דחשיב ליה מתקן מ"מ קיל יותר ולא אסור רק היכא דאפשר לאכלו ע"י אוכל והולך אבל בלא אפשר שרי להפריש עכ"ל ולא הבינותי כיון דעיקר מה שקיל חלת חו"ל כיון דיש בו היתר אכילה בלא הפרשה כמ"ש הרא"ש ורש"י ביצה דף ט' ע"א א"כ בלחם חמץ בע"פ שחל בשבת דא"א לו להפריש אחר אכילה א"כ אין בו היתר אכילה ושפיר הוי כמו חלת ארץ ישראל דחמיר מפני שאין בו היתר אכילה בלא הפרשה:

שם ס"ק י' ומותר כו' ונ"ל ראי' ברורה דשרי כו' וצ"ע דתוס' בפסחים דף מ"ו ע"ב ד"ה הואיל כו' כתבו ור"י מקשה דהא כי נמי בצע אסור לאפות כדמוכח בביצה עיסה של א"י ושל ישראל ונראה לרשב"א דבעיסת א"י אסור מדרבנן אבל גבי חלה לא אסרו משום תקון חלה ע"ש א"כ דוקא שם דאם לא תאפה תחמיץ שפיר הוי תקון חלה אבל הכא דלא איירי בפסח אסור להפריש חלה מעיסה שנילושה מעיו"ט דלא הוי תקון חלה כי יוכל להניח כל העיסה עד הערב ויפריש חלה וא"כ אדרבה מוכח כדעת הב"ח דלא כמג"א:

שם ומ"כ כו' שקנסוהו כו' לכאורה צריך להבין אמאי קנסוהו כיון דמותר לכתחילה לאכול ואח"כ מפריש וגם מותר לאפות לדעת מג"א וצ"ל דלהכי קנסוהו לפי שהוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו ולא עשה כחבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו כדאי' פסחים דף ד' ע"ב וזה הי' יכול לתקן להפריש מאתמול ולפ"ז קשי' לי מאי פריך הגמ' ביצה דף ט' ע"א לימא פליגא דשמואל אדאבוה ע"ש דהא נוכל לומר דגם אבוה דשמואל סובר אוכל והולך כו' ולא הוי מתקן והא דאסר אבוה דשמואל בגלגל מעיו"ט הוא מטעם קנס בשביל שלא הפריש מאתמול:

שם ס"ק י"א יוכל כו' רק מחשבה. וכתב מחה"ש וצ"ל דעיסה שלש ביו"ט יש שיעור חלה דלא כספר ח"מ עכ"ל ונראה ראיה לדבריו מס"ק י"ב שכתב ויצרפם ר"ל שאין צריך צירוף סל וביו"ד סי' שכ"ה סעיף ב' מבואר בב' עיסות שיש בכל אחד כשיעור או באחד כשיעור ובב' אין בו כשיעור אין צריך צירוף סל ויפריש מעיסה שיש בה כשיעור ע"ש:
שם ס"ק י"ז מותר כו' דמפורשים ועומדות כו'. בביצה דף י"ב ע"ב ברש"י במתני' ד"ה מתנות כתב דאם לא פירש שאר הבשר מהן הרי הוא אוכלן ועובר בעשה כו' משמע דאינן כמפורשין ומה שמותר הרמתן הוא בשביל שא"א לאכול הבשר וצע"ק ברש"י שכתב שהרמתן הותרה ואע"פ שאין טובלין כשאר טבל כו' דצ"ע דאדרבה דלפי שאין טובלין להכי הרמתן מותר דלא הוי מתקן דהא איסור הגבהת תרומה ומעשר הוא משום דמתקן הטבל והכא דלא טבל אין מתקן בהרמה:

סימן תקז

בטור איתא אופין בפורני ולא חיישי' לטרח וכן פי' רש"י ביצה דף ל"ד ע"א משמע דבפורני יש יותר טרחא לאפות מלאפות בתנורים שלהם א"כ אני מסופק מי שאין צריך רק מעט לחם לאפות ולמלאות את התנור דשרי לטרוח ולאפות תנור מלא אע"פ שכל ככר צריך טרח' בפ"ע כדאי' בסעיף ו' אם נאמר דעדיף לאפות בפורני אע"ג שיש טרח' יתירא מהתנור אבל לא צריך לטרוח לאפות יותר ממה שהוא צריך כדאיתא בסעיף ז' וצ"ע דהטור והש"ע נקטו סתם אופין בפורני ובביצה שם כתב רש"י בד"ה פורני כו' ולא חיישינן לטירחא אם יש לו אוכלין הרבה דלא סגי ליה בתנור ע"ש משמע דאם יש לו תנור ואין לו פת אלא כדי תנור דאסור לאפות בפורני: שם סעיף ב' אע"פ כו' בתנור בשבת אסור להסיקן ביו"ט כו'. וכן איתא בטור וצ"ע על שכתבו אסור להסיקן אפי' ע"י ביטול ברוב דהא פשיטא אם יש רוב עצים מוכנים דנתבטל האיסור וגם אם ביטל או שריבה בשוגג נמי מותר כדאיתא ביו"ד סי' צ"ט סעיף ה' רק שאסור להרבות עליו במזיד מפני שאסור מדאורייתא כמ"ש הט"ז ס"ק ג':
שם מג"א כתב כו' אבל בתנורים שלנו כו'. צ"ע דהא פורני הוא תנורים שלנו ומשמע נמי דאינו נגמר בהיסק ראשון דהא בגמ' ביצה דף ל"ד ע"א איתא אין אופין בפורני חדשה שמא תפחת וכן איתא בטור ובש"ע משמע דוקא לשמא תפחת חיישי' אבל אין אוסרין משום שנגמר בהיסק:
שם ס"ק ג' ומבטלן כו' וצ"ע דהתוס' כתבו בפסחים כו' וכתב הגהות רע"א לא ידעתי הדמיון דהתם עיקר הבערה משום מצוה אלא דלאחר דנעשה המצוה ונעשה גחלת

יכול להנות ממנו ודמי לנדרים ונדבות משא"כ בעלמא בכל ענין שרי וכ"כ הפ"מ ביו"ד סי' צ"ט עכ"ל ולפענ"ד אפשר לתרץ דהמג"א דייק שפיר מתוס' פסחים שכתבו כיון דמתחלת הבערה אינו יכול להנות ע"ש ואם הי' כונת תוס' לומר משום דעיקר הבערה משום המצוה א"כ אם היה יכול להנות בתחלת הבערה נמי יהא אסור ואם כונת תוס' משום דעיקר הבערה משום המצוה א"כ עיקר חסר מתוס' לכן נראה דוודאי אף שעיקר הבערה משום המצוה כיון דסוף סוף גם הוא נהנה ממנו מותר כמו בביצה דף כ"א ע"א גבי קמחא דבני חילא ועגל של בלשת דלפי' התוס' ד"ה חזינן כו' דהקמח הי' לבני חילא וכן העגל משלהם הי' א"כ הי' עיקר אפיית הלחם ושחיטת העגל בשביל הא"י ואפ"ה אם לא קפדי ביהבינן לינוקא מותר שאם לא יאפו כל הפת לא יניחו ליתן להתינוק כמ"ש מג"א בסי' תקי"ב ס"ק ד' ולפ"ז קשה אמאי אסור נדרים ונדבות משום דשולחן גבוה קא זכי דה"נ התינוק נהנה משולחן החיל ואפ"ה מותר כיון דנהנה ממנו וה"נ גבי נדרים ונדבות א"ו צריך לומר דלהכי אסור בנדרים ונדבות דבשעת שעושה המלאכה הוא עוסק באיסורי הנאה ולאחר שנגמר המלאכה בא ההיתר הנאה וכן בחמץ בשעת המלאכה שהוא הבערה עוסק באיסור הנאה לא מהני מה שנעשה היתר לאחר הבערה א"כ שפיר כתב המג"א ומקשה דה"נ בעצים שנשרו אסור להנות בשעת הבערה ואח"כ נעשה היתר דה"נ לאסור הבערה ולפענ"ד קשי' לי על המג"א דמביא ראי' מתוס' פסחים דשם קאי אליבא דר"ע דל"ל מתוך אבל אנן דפסקינן דאמרי' מתוך נימא דמותר אף דאין יכול להנות עד אחר הבערה משום מתוך דהוי צורך קצת ואע"ג דנדרים ונדבות אסור אפי' למ"ד דאמרי' מתוך כמ"ש תוס' ביצה דף י"ב ד"ה השוחט היינו משום דכתיב לכם ולא לגבוה ואדרבה דגם גבי נדרים ונדבות אמרי' מתוך ולהכי לא אמרי' אהדרי' לאיסורא קמא והוי רק לאו הבא מכלל עשה ע"ש וכן כתבו תוס' שם סד"ה ה"ג רש"י דהוי צורך בנדרים ונדבות משום שלא יהא שולחנך מלא כו' ולהכי שפיר אמרי' בנדרים ונדבות אע"ג שלבסוף יאכל ממנו דלא הותר משום מתוך דגזירת הכתוב הוא לכם ולא לגבוה דלא אמרי' ביה מתוך דהא לדברי תוס' שכתבו שם דאיכא שמחת יו"ט משום שלא יהא שולחנך מלא א"כ יש צורך מיד בשעת שחיטה והקרבה אפי' הכי לא אמרי' מתוך ולהכי נמי לא אמרי' מתוך מה שיאכל לאחר הקרבה אבל הכא בעצים שנשרו מן הדקל אע"ג שאין יוכל להנות בתחלת הבערה מותר משום מתוך דהוי צורך במה שיוכל להנות אחר הבערה:

שם ואפשר לומר דשרי להתחמם כו'. וכתב מחה"ש אין כונתו בזה ליישב תוס' בפסחים ולומר דהכא מותר דיכול להתחמם כנגדו א"כ הדרא קושי' התוס' לדוכתי' דא"כ גם

בחמץ מותר להתחמם נגדו מיד ע"ש ולפענ"ד דאע"ג דהכא גבי עצים שרי להתחמם כנגדו אפ"ה אסור להתחמם גבי חמץ כמ"ש תוס' בשבת דף כ"ה ע"א ד"ה הא בחול דשמן בשר ותבואה חשיבי טפי בעין בשעת היסק מעצים ע"ש ולפ"ז שפיר נוכל לומר דגבי חמץ דהוא תבואה או לחם דהוי בעין בשעת היסק אסור להתחמם כנגדו והכא גבי עצים דלא הוי בעין בשעת היסק מותר להתחמם:. שם ס"ק ח' תנורים כו' ובכבוי לא אמרי' מתוך כו'. צ"ע דבביצה דף כ"ב ע"ב דר"ה אמר אסור מפני שמכבה א"ל ר"נ ונימא מר מפני שמבעיר ע"ש דקשה דילמא להכי אמר מכבה כי היכי דלא אמרי' מתוך דאלו במבעיר אמרי' מתוך וצריך לומר דהכי פריך ונימא מר מפני שמבעיר והוי רבותא דאע"ג דבעלמא אמרי' בהבערה מתוך הכא בלעשן פירות בעשן בשמים דהוי דבר שאין שוה לכל נפש כמו שפי' רש"י לא אמרי' מתוך כדאיתא בכתובות דף ז' ע"א דבדבר שאין שוה לכל נפש לא אמרינן מתוך ע"ש וצ"ע בביצה שם דף כ"ג ע"א רבא אמר על גבי גחלת נמי מותר מ"ד אבשרא אגומרי דקשה דהא וודאי דרב ושאר אמוראי דאסרו לא אסרו משום מלאכה דהא מלאכת אוכל נפש מותר רק דאסרי משום דסברי דהוי אין שוה לכל נפש ושמואל דמתיר סובר דהוי שוה לכל נפש ורבא סבר כשמואל כמו שפרש"י א"כ מאי ראי' מייתי מבשרא אגומרי דילמא התם מותר דהא שוה לכל נפש ומה שפי' רש"י דכמו דבשרא אגומרי יש כבוי והבערה ואפ"ה מותר ה"נ גבי לעשן צ"ע דהא האוסרים לעשן אינם אוסרים משום מלאכה רק משום דאין שוה לכל נפש ושמואל ורבא סברי דהוי שוה לכל נפש ולזה אין ראיה מבשרא אגומרי דלכ"ע שוה לכל נפש:

שם ס"ק י"א כדי כו' ול"ד לליבון אבנים כו'. ולפענ"ד אפשר לחלק דלהכי הכא מותר דאם לא מפיג בצונן לא יוכל לאפות א"כ עשה הבערה שלא לצורך כלל:

שם ס"ק י"ד צע"ק בביצה דף י"ז ע"א ממלאה אשה כל התנור פת וכתב הרא"ש פרש"י שהתנורים שלהם קטנים כו' אבל בתנור גדול לא וכן משמע מדשבק רשב"א נחתום דמיירי בי' תנא קמא ונקט אשה משמע דוק' אשה שאופה בביתה בתנור קטן אבל נחתום שאופה בתנור גדול לא עכ"ל וקשה דשם אמר רבא הלכה כרשב"א מנא לן דת"ק פליג דילמא דהא דאוסר ת"ק הוא דוקא בנחתום דאופה בתנור גדול דאיירי בי' ת"ק אבל באשה דאופה בתנור קטן ת"ק מודה דמותר:

סימן תקח

מה שמקשה המח"ש בס"ק ב' על הלח"מ שכתב דלהרמב"ם דברעפים אסור אפילו בישנים ה"ה בקדרות אפי' ישנים אסור ומקשה המחה"ש דא"כ א"א לבשל ביו"ט דהא

בישנה נמי איכא חיסום ולפענ"ד לק"מ דמצי למימר דהרמב"ם סובר כתוס' ביצה דף ל"ד ע"א ד"ה הכא בקדרה כו' דרק בקדרה רקנית שייך לבון רעפים ורמ"א דמחמיר בסי' תק"ב סעיף ד' שלא לבשל בקדרה חדשה לחוש לחומרא כהפוסקים שגם בבישול בקדרות חדשות יש לבון רעפים וכן צריך לומר להפוסקים הללו שסוברים שרק בקדרה חדשה אסר כמ"ש הטור שם בהדיא וגם ברעפים סובר הרשב"א שאסור רק בחדשים כמ"ש הרב"י פה:

סימן תקט

צ"ע דהרב"י כתב דהרמב"ם דכתב רק שפוד שנרצף ולא כתב שפוד שנרצם משום דהרמב"ם סובר דאין הלכה כר"י דמתיר במכשירין שא"א לעשותן מעיו"ט וכ"כ הה"מ בפ"ד מהלכות יו"ט הל' ח' וכיון דבש"ע נמי לא כתב רק שפוד שנרצם משמע דפוסק נמי דלא כר"י וצ"ע דהא הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט הלכה ח' מתיר במכשירי אוכל נפש כגון שחיקת תבלין וכיוצא בהן וכתב שם הגה"מ ס"ק ה' דהרמב"ם פוסק כר"י ע"ש ובש"ע סי' תצ"ה סעיף א' פסק דמכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותם מאתמול מותר וכן משמע בש"ע בכמה דוכתי וצ"ע:

שם ט"ז ס"ק א' שפוד כו' והטעם דקי"ל כר"י כו'. לפענ"ד קשה דמשמע דלהכי אסור משום דקי"ל כר"י באפשר מאתמול אסור והא לרבנן בוודאי אסור דאסרי אפי' במכשירי' שא"א לעשות מאתמול כדאיתא בביצה דף כ"ח ע"ב ועוד צ"ע דהא שפוד שנרצף דהיינו שנעקם אפי' נעקם ביו"ט אסור מפני שיכול להשתמש בו כמו שהוא כמו שפרש"י בביצה שם וכ"כ הרב"י וכ"מ מלשון רמ"א שכתב ודוקא שיוכל לצלות בו אבל אם אין יכול לצלות ונשבר ביו"ט כו' משמע בנעקם אפי' נעשה ביו"ט אסור:

שם מג"א ס"ק ב' ונשבר כו' חשיב חול כו'. המחה"ש והגהות רע"א מקשים כיון דא"א לתקנו בראשון אם אין צריך לו א"כ הוי מכשירין שא"א לעשותן מאתמול ע"ש ולפענ"ד נראה דלסברת הב"ח והמרדכי הובא במג"א בסי' תק"ו ס"ק י' דהיכא דאפשר לעשות אלא דאיסורא רביעה עלי' חשיב אפשר ע"ש א"כ ה"נ כיון שהי' אפשר לתקנו בראשון רק דאיסור רביעה עלה חשיב אפשר לעשות ביום ראשון ואסור ביום שני ועוד נוכל לומר דאפילו להפוסקים החולקים על המרדכי וסוברים דהיכא דא"א לעשות משום איסור חשוב לא אפשר מ"מ הכא מודים דכיון דרק מחמת איסור מלאכות ביו"ט הי' א"א לעשות ביום ראשון ולהכי גם בשני אסור שיש ג"כ איסור מלאכה ביו"ט כי המכשירים

שיכולים לעשות מאתמול אסור לעשות וזה היה יכול לעשות מאתמול רק איסור יו"ט הי' רביעה עלי' והא גם ביום ב' יש איסור יו"ט בדבר שיוכל לעשות מאתמול:
שם ס"ק ו' ואין מורין וה"ה שאין עושין כן בפני רבים אא"כ כו'. וצ"ע דבביצה דף כ"ח ע"ב דרבא עשה בפני ר' נחמיה דהוי רק יחיד וכן רבה עשה בפני אביי דהוי רק יחיד ואפ"ה אמרו להעביר שמנוניתא אלמא דגם לפני יחיד אסור לעשותו אא"כ מצי לאשתמוטי וצ"ע נמי ברש"י שם שפי' על הלכה ואין מורין כן לרבים וכן הרמב"ם בפ"ד מהל' יו"ט הל' ט' כתב נמי אין מורין דבר זה לרבים ע"ש והא בגמ' משמע דליחיד נמי אין מורין דהא רבא לא רצה להורות לר' נחמי' ורבה לא רצה להורות לאביי ובדף כ"ט ע"א כתב רש"י בד"ה השתא כו' שהבא לשאול הלכה לעשות מעשה מורין לו אסור משמע דבכ"מ שאמר ואין מורין כן אפילו ליחיד אין מורין היתר:
שם ס"ק ט' וכן כו' כל שאסור לחתוך אסור ג"כ לשרוף דמתקן מנא כדאי' בגמ' דף ל"ב כו'. ולפענ"ד אפשר דאין ראי' משם דשם מיירי בפתילה פריך הגמ' שפיר באור נמי קא מתקן מנא דהא מהבהב הפתילה דהוי נמי תקון כלי כמו דאיתא בגמ' שם ג' דברים בפתילה אין מהבהבין אותה באור וכדאיתא בסי' תקי"ד סעיף ט' אבל בשאר דברים נוכל לומר כיון דאין דרך לשרוף רק לחתוך מותר לשרוף:
שם ס"ק י"ב ללבן שפוד כו' ול"נ דלטעם רא"פ כו'. ולפענ"ד נראה דלטעם ד"מ נ"מ באם צלאו על השפוד בשר איסור דצריך ללבן השפוד מצד הדין כמ"ש הט"ז ביו"ד שם ס"ק י' או שצלאו בו בשר ורוצה להשתמש בחלב דצריך נמי לבון מצד הדין כמ"ש שם שפתי דעת ס"ק כ"ג ולטעם ד"מ שא"א לעשותו מעיו"ט שרי ללבן כמ"ש מג"א בס"ק י"א וע"ש בט"ז שרש"ל אוסר בשפוד שצלו בשר שלא נמלח:
שם ס"ק י"ד להטביל כו' ואם א"א להטבילו כו'. וכתב מחה"ש דבביצה שם דף י"ח ע"א מקשה הגמ' ונגזר נטמא ביו"ט אטו נטמא מעיו"ט ומשני טומאה ביו"ט לא שכיח וא"כ הכא תקשה קושי' הש"ס נגזר היכי דאי אפשר מעיו"ט אטו היכא דאפשר מעיו"ט וכן בס"ק י"ב דמדמה לנטמא בולד הטומאה והא הש"ס מקשה נגזור בולד אטו אב הטומאה ומשני כהנים זריזים א"כ הכא נגזר היכא דההכשר מצד חומרא אטו היכא דההכשר הוא מצד הדין ע"ש ולא הבינותי דהא דפריך הגמ' שם דלגזור היינו לרבה דמתרץ המתני' משום גזירה וכן לרב יוסף דמתרץ נמי משום גזירה אבל לרב ביבי דמתרץ גזירה שמא ישהה ורבא דמתרץ מפני שנראה כמתקן לא מקשה הגמרא דנגזור דלדידהו פשיטא דלא גזרי' נטמא בולד אטו נטמא באב או בנטמא ביו"ט אטו נטמא מעיו"ט כי הנטמא באב הטומאה מעיו"ט נמי הטבילה לא אסור אלא מדרבנן ולכן לא גזרינן כלל בנטמא בולד

או בנטמא מעיו"ט והרמב"ם בפכ"ג מה"ש פסק כרבא דמחזי כמתקן ובפ' ד' מהל' יו"ט פסק כרב ביבי שמא ישהה עי' בתוי"ט ביצה פ"ב משנה ב' ולרבא ולרב ביבי נוכל לומר דלא גזרי' כלל א"כ שפיר נמי הכא דלא גזרי' בא"א מעיו"ט אטו אפשר או בהכשר מצד חומרא בהכשר מצד הדין דלדידן לא גזרינן כהאי גוונא כלל:

שם ס"ק ט"ו ומותר כו' וצ"ע דהא אסור כו' וע"ק דאדרבה כו'. ולפענ"ד אפשר דלהב"ח דפסק כמרדכי הובא במג"א בסי' תק"ו ס"ק י' דאוסר לאפות העיסה שנילושה מעיו"ט דחשיב אפשר לחלק בלישה אע"ג שאסור לחלק ע"ש א"כ ה"נ יכול לשחוט ולא לכסות רק שאסור לשחוט היכא שא"א לכסות א"כ ע"י זה אין יוכל לשחוט כמו שאסור לאפות העיסה ע"י שאסור להפריש חלה עוד נראה דאע"ג שמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש אבל כשישחוט דמותר לכסות א"כ יטלטל המוקצה שלא לצורך אוכל נפש דהא יכול לאכול בלא כסוי ולהכי אסור לשחוט כי ע"י השחיטה יהא מוכרח לטלטל המוקצה שלא לצורך אוכל נפש:

סימן תקי

מג"א ס"ק א' מוללין ויש מחמירין כו'. קשי' לי לדעת הפוסקים דאפילו בשבת מותר למלול ע"י שינוי וביו"ט מותר למלול כדרכו וכן פסק בסי' שי"ט סעיף ו' א"כ צ"ל בביצה דף י"ב הא דבעי' מרבא אם מותר למלול ביו"ט ורבא אמר דמותר למלול היינו בלא שינוי דאי בשינוי ליכא למיבעי' דהא אפילו בשבת שרי א"כ קשה מאי פריך הגמ' א"כ מצינו תרומה שזכאי בהרמתה וצריך לומר ע"כ דהקושיא הוא א"כ דמותר למלול בלא שינוי דהא אפילו אם אסור למלול בלא שינוי רק ע"י שינוי קשה נמי מצינו תרומה שזכאי בהרמתה היכא דנמלל ע"י שינוי ורש"י לשיטתי' שכתב בדף י"ג ע"ב ד"ה כיצד מולל דגם ביו"ט שינוי בעי פרש"י הכא א"כ דמוללין בשינוי:

שם ס"ק ב' אם כו' דלא כרשב"א כו'. לפענ"ד יש ראי' דלא כרשב"א דבשבת דף ע"ד ע"א מתרץ עולא בורר לבו ביום מתקיף רב חסדא וכי מותר לבשל לבו ביום כו' ע"ש א"כ ביו"ט דמותר לאפות ולבשל לבו ביום ואין צריך לבשל דווקא מה שצריך לאלתר אלא לבו ביום ה"ה בורר מותר לבו ביום: שם ס"ק ו' בגחלת כו' דהא סתם מתניתין כו'. צ"ע דבסי' תק"ד פסקי' דאין הלכה כסתם משנה זו:

שם ס"ק י"א גבינה כו' מ"ש מלישה כו'. עי' במחה"ש ולפענ"ד מוכח מגמ' שבת שם דף קל"ד ע"א שגמ' פריך מ"ש מלישה ומשני התם לא אפשר כו' משום דפת חמה מעלי' כפי' רש"י ע"ש משמע שאם הי' באפשר בלישה לעשות מאתמול היה אסור ללוש ביו"ט

והא בלישה ליכא משום בונה דרק גבי מגבן אמרי' בשבת דף צ"ה ע"א דהוי כבונה א"כ למה אמרי' דאי היה אפשר ללוש מאתמול דאסור ללוש ביו"ט דאוכל נפש מותר באפשר מאתמול כמ"ש מחה"ש א"ו מפני שדרך לעשותו לימים הרבה:

שם ס"ק י"ג דאין כו' יניח קצת כו'. כתב מחה"ש היינו בשבת אבל ביו"ט הא רמ"א פסק בסעיף ב' דלא כרשב"א דביו"ט אין אסור בורר וע"ש במ"א עכ"ל ולא הבינותי דוודאי כל מה שאסור בש"ע משום בורר כגון בסעיף ג' אין מסננים החרדל וכדומה גם רמ"א מודה דאסור רק בסעיף ב' סבר רמ"א דביו"ט מותר לבו ביום כמו שמותר בשבת לאלתר דהא מותר ביו"ט ג"כ לאפות לבו ביום:

שם קצת קשה בביצה דף ל' ע"א בתוספות ד"ה דמלי' כו' וי"ל דהא מפיש בהלוכא ושנוי נמי ליכא כו' דקשה א"כ מאי קאמר הגמ' דמליא בחצבא רבה תמלי בחצבא זוטא וכיון דליכא שינוי דבחול תמלא נמי בחצבא זוטא למאי ישנה כלל דהא עיקר הוא שלא יעשה כעובדא דחול כמ"ש תוס' לעיל:

סימן תקיא

צ"ע בתוס' ביצה דף כ"א ע"ב בד"ה לא יחם כו' וא"ת מאיזה טעם כו' הא ל"ל מתוך וי"ל כו' משמע מדבריהם אי היה סבר ב"ש מתוך הוי ניחא דהא אי אמרי' מתוך אין צריך ראוין לשתי' דכיון דהוי הנאת הגוף מותר כמו ב"ה דמתיר אע"פ שאין ראוין לשתי' וכיון דעיקר קושי' תוס' הוא מה מועיל ראוין לשתי' כיון דאינו שותה ממנו א"כ עיקר חסר בדברי תוס' ולפענ"ד אפשר לתרץ קושי' תוס' דלהכי מתיר ב"ש בראוין לשתי' מטעם דאי מקלע אורחים ורב חסדא דל"ל הואיל לא סבר כב"ש או אפשר דאפי' לרב חסדא דל"ל הואיל אפ"ה היכא דיש עוד צד להתיר אית לי' הואיל וכן משמע מתוס' דף כ"א ע"א בד"ה עיסה כו' דכתבו וי"ל דשאני התם כו' ועוד דילמא מקלעי כו' והא הך קאי לרב חסדא דל"ל הואיל א"ו כיון דאיכא סברא להתיר כדי שהפת נאפת יפה א"ל לר"ח נמי הואיל וכן נוכל לומר לב"ש כיון דיש ברחיצה הנאת הגוף אמרי' הואיל ואי מקלע אורחים ותהי' ראויין לשתי' אע"ג דרוחץ בהן רגליו ואין שביק ליה המים לאורחים אפ"ה מותר כיון דבשעת חימום המים ראוי לאורחים כמו דאמרי' לעיל בעיסת כלבים דמותר למאן דא"ל הואיל אע"ג דלית לי' נבילה ולסוף מפרנס הכלבים מהלחם כמו שפי' רש"י שם:

שם סעיף ב' צ"ע אמאי אסור להחם לצורך התינוק דהא האיסור להחם הוא מפני שאין שוה לכל נפש כמ"ש תוס' ביצה שם ד"ה לא יחם א"כ לתינוקות דלגבייהו הוי דבר

שוה לכל נפש דכל התינוקות צריכים רחיצה בכל גופם דהא מהאי טעמא מותר לתינוק לרחוץ אע"ג שגדול אסור:

סימן תקיב

הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט הל' י"ד פסק עיסת הכלבים בזמן שהרועים אוכלים ממנה נאפית ביו"ט וכתב הה"מ דלדידן דא"ל הואיל אפי' אין לו נבילה עכשיו מותר הואיל ואפשר שתזדמן לו ומקשה הל"מ דאפילו מאן דא"ל הואיל מ"מ איסורא איכא ולא אהני טעמא דהואיל אלא לאפטורי ממלקות ומתרץ דהך קושי' קשי' בגמ' ביצה דף כ"א דקאמר ומי אית ליה לר' חייא הואיל דמשמע דאי אית ליה הואיל אתי שפיר והא איסורא מיהא איכא לכך נראה דכיון דהעיסה מעורבת של רועים ושל כלבים אין לומר דאסור כאלו הי' כולה של כלבים משום טעמא אפשר למפלג בלישה ולהכי אי א"ל הואיל מותר לגמרי ע"ש שהאריך והרב"י בסי' זה כתב דהא דאמרי' בגמ' שאני עיסת כלבים הואיל כו' היינו שאין בה חיוב אבל איסור איכא ואע"ג דנאפית קתני דמשמע לכתחילה לאו דוקא ע"ש וזה דוחק וגם הרמב"ם כתב נאפית דמשמע לכתחלה כמ"ש הה"מ ולפענ"ד נראה לתרץ דברי הרמב"ם דשם בפ"א הל' ט' כתב הרמב"ם אין אופין ביו"ט מה שיאכל בחול וכתב הה"מ דקי"ל כרבה דהאופה מיו"ט לחול אינו לוקה הא איסורא איכא עכ"ל ולא כתב הה"מ מקור לזה דאסור לכתחלה ונראה לפענ"ד דמוכח כן מביצה דף ט"ו ע"ב דר"א אמר דלהכי תקון ערובי תבשילין כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו ומיו"ט לחול והרמב"ם בהל' יו"ט פרק ו' הל' א' פסק כרב אשי מפני שהוא בתרא כמ"ש הה"מ שם א"כ ש"מ דאסור לכתחילה לבשל מיו"ט לחול כיון דהלכתא כרבה דאמרינן הואיל והלכתא כרב אשי בעירובי תבשילין וסובר הרמב"ם דכל זה הוא רק כשאופה ביו"ט לחול שהוא שלא לצורך יו"ט כלל אז אסור לכתחלה אבל האופה לכלבים שמזונתן עליו כדאיתא בביצה דף כ"א ע"ב רק שגזירת הכתוב לר' יוסי הגלילי שם לכם ולא לכלבים ופסקי' כותי' אמרי' דבזמן דעיסה ראוי' לרועים דלמאן דא"ל הואיל אין בו חיוב מן התורה מותר אפילו לכתחילה דבזה לא אסרי רבנן לכתחלה דהוי צורך דהא מזונות הכלבים עליו ולכך פסק הרמב"ם דעיסת הכלבים בזמן שרועים אוכלים ממנה דשייך בו הואיל דנאפית לכתחלה ורמב"ם הוכיח זה מפסחים דף מ"ו ע"ב דאמר רבה לר"ח לדידך דאמרת ל"א הואיל איך אופין מיו"ט לשבת ופי' רש"י אי לאו דאמרי' הואיל כו' ע"ש וא"א דלמ"ד דאמרי' הואיל נמי אסור לכתחלה א"כ לרבה נמי קשה איך אופין מיו"ט לשבת הא אסור לכתחלה א"ו דהיכא דיש צורך שבת מותר לכתחלה ה"ה נמי הכא כיון

דיש צורך לכלבים דמזונותן עליו מותר לכתחלה ולפ"ז אפשר בעיסת כלבים אפי' אין רועים אוכלים ממנה כלל רק שראוי' לרועים נמי מותר לאפות משום הואיל:
שם מג"א ס"ק ג' באותה כו' וכ"מ בגמרא דאמר ופליגא דריב"ל כו'. ולא הבינותי דהא ריב"ל אמר הטעם גזרה שמא ירבה בשבילו ולטעם זה אסור לשאר א"י אפי' בקדרה דגזרי' שמא ירבה בשבילו בקדרה אחרת כמ"ש מג"א בשם הרא"ש ולפ"ז לא מוכח כלל דאסור רק בתנור משום דכל פת צריך טרחא בפ"ע דאפי' אם הי' רב הונא מתיר לבני באגה לבשל בקדרה נמי אתי שפיר ופליגא דריב"ל דלריב"ל אסור לבשל אפילו בקדרה לבני חילא אע"ג שלא היו מקפידים אם נותן ממנו לינוקא דגזרי' שמא ירבה בשביל בני חילא ממה שאין נותנים לתינוק ולדברי מג"א דלהכי אסור לבני חילא משום דכל פת צריך טירחא ומזה לא איירי ריב"ל כלל דהא האיסור דריב"ל הוא משום ירבה בשבילו גם מ"ש מג"א דלהרמב"ם לא שרי אלא מטעם כו' אבל בלא"ה אסור נמי צ"ע דהא גם בקדרה אסור להרמב"ם דפוסק כריב"ל דגזרי' שמא ירבה בקדרה אחרת:

סימן תקיג

מג"א ס"ק ב' דהיינו כו' אך קשה דבסי' רס"ה כו'. ואפשר לתרץ דשם גבי מנורה אין וודאי שיתנדנד כדמשמע מלשון רמ"א שם דכתב פן יתנדנד ולהכי כשאינו דולק מותר ליגע כיון דהטלטול הוא דרבנן לא חיישי פן יתנדנד אבל כשדולק ויטה דהוי דאורייתא מכבה או מבעיר חיישינן פן יתנדנד אבל גבי ביצה מחמת עגולה מתגלגלת וודאי ולכן כתב רמ"א דהיינו לטלטלה דהיינו הנגיעה הוא בוודאי טלטול וכן פי' מג"א וכן כתב הרע"ב בשבת פרק כ"ג משנה ה' דביצה אסורה אפילו בנגיעה שמפני כדוריתא נגיעתה זהו טלטולה עכ"ל וצ"ע בט"ז ס"ק א' שכתב ורמ"א פסק סברא זאת בסי' רס"ה ותמוה למה לא כתב כאן ג"כ לאיסור אפי' בלא טלטול עכ"ל דקשה דאדרבה דבסי' רס"ה משמע דמתיר רמ"א בנר שאינו דולק ולא חיישי' שיטלטל והכא אוסר רמ"א במה שכתב על הש"ע אסור ליגע דהיינו לטלטל דהיינו הנגיעה הוא הטלטול:
שם ס"ק ד' ספק כו' ומדהחליף הרב"י כו'. ולפענ"ד מוכח כדברי הטור מביצה דף ג' ע"ב דנקט תחלה וספקה אסורה ואח"כ ואם נתערבה כלשון הטור ועוד איתא שם א"א ספק יו"ט ספק חול הוי דשיל"מ ע"ש א"כ מוכח בהדיא דההיא אפילו באלף לא בטיל קאי נמי אספיקא דאי קאי רק אוודאי הו"ל לגמ' לינקוט א"א בשלמא בנולדה ביו"ט הוי דשיל"מ ולמה נקט א"א בשלמא ספק יו"ט כו':

שם ס"ק ז' דלחזותא כו' אם אינה קלופה כו'. המשבצות זהב ביו"ד סי' פ"ו ס"ק ט' מסופק בביצה הנולדה ביו"ט ובישלה בקליפתה עם ביצים שאינן קלופות מי נימא דמיא בעלמא היינו שטעמו קלוש ואין בו ליתן טעם ומתורת בטול הוא ולפ"ז דשיל"מ לא מהני ביטול א"ד דאף משהו לא הוי ע"ש והנה המג"א כתב בפשיטות דמותר ומ"ש מג"א ועבב"י נראה שרמז לקושי' ט"ז בס"ק ג' על הרב"י דלמה הצריך ס' דהא מיא דביעי בעלמא הוא ולפענ"ד מוכח מזה דגם הרב"י סובר כהפרישה הובא במשבצות זהב ביו"ד שם בס"ק י' דאפי' טמאה אין קלופה אם טהורה קלופה אוסר וע"ש שהפר"ח הביא ראיה לזה מירושלמי ולהכי שפיר אוסר הרב"י הכא בבישול עם בשר ותבשיל דהבשר והתבשיל הוי קלופה:

שם ס"ק ח' וכן כו' דהראשון לעצמו הכין כו'. קשי' לי בביצה דף ב' ע"ב דאוסר רבה בשבת שאחר יו"ט מדאורייתא משום הכנה ואמאי כיון דמאתמול גמרה לה ומיירי בתרנגולת העומדת לאכילה א"כ היה יכול לשוחטה ביו"ט ולאכול גם הביצה שבתוכה א"כ הראשון לעצמו הכין ולא הוי הכנה דאורייתא ואין לומר דבכה"ג לא מקרי לעצמו הכין כיון דביצה שלא נולד ונמצא בתוכה לאחר שחיטה אינה ראויה לגדל אפרוחים ואין טעמה מושבח כמו הביצה הנולד כמ"ש מג"א בס"ק י"ד דא"כ קשה דלעיל פריך הגמ' במאי עסקינן אילימא בתרנגולת העומדת לאכילה אוכלא דאיפרת הוא ופי' תוס' דאי בעי שחיט ואכיל כל שבגוה והא בשחיט ונמצא הביצה לא היה ראוי לגדל אפרוח ולא הי' טעם מושבח א"כ דילמ' ב"ה להכי אסר הנולד משום כשנולד טובה הביצה יותר מבנמצא במעי אמו אלא ע"כ צ"ל דאין לחלק בזה ולומר דאסור משום כשנולד טובה יותר כיון דבמעי אמה נמי עכ"פ היא ביצה גמורה א"כ נוכל לומר נמי בנולד ביו"ט אחר שבת דראשון לעצמו הכין דאי היה שחיט ביו"ט כבר היא נגמרת:

שם ס"ק י"א ומסל"ת כו'. צ"ע דשפתי דעת כתב ביו"ד סי' ט"ו ס"ק ד' דלהכי אין סומכין על הא"י במסל"ת דגדיים בני ח' ימים אע"ג דהוי דרבנן דאיתחזק מקרי דעד עתה היתה מעוברת ע"ש א"כ ה"נ למה הא"י נאמן במסל"ת הא איתחזק דתרנגולת היתה עד היום מעוברת:

שם ס"ק ט"ו אסור כו' דאפשר לשוחטו לחולה בשבת כו' הה"מ בפ"ב מהל' יו"ט הל' א' כתב ועגל שנולד בשבת כו' ויש מתירין ואפילו ביומו מותר לחולה וכן עיקר עכ"ל וכתב המל"מ לא ידעתי כונת הה"מ במ"ש ואפי' ביומו מותר לחולה ובוודאי שיש בו סכנה מיירי ואי הכי אפילו נבילות מאכילין אותו ומה טעם לתלות היתר זה גבי בריא לענין עגל שנולד בשבת אולי משגה הוא וט"ס וצ"ע וכ"כ הלח"מ ואני תמה על הגאונים דהא

כונת הה"מ פשוטה דכיון דראוי בשבת לחולה שיש בו סכנה א"כ שבת לעצמו הכין ולא מיתסר ביו"ט שלאחריו משום הכנה וכמ"ש הר"ן:

סימן תקיד

עי' מה שכתבתי בסי' שט"ו במג"א ס"ק ג':

שם ט"ז ס"ק ה' שהרי כו' וצ"ע מ"ש ממ"ש סי' תק"ב כו' ולפענ"ד יש לחלק דשם כשלוקח עץ הדולק אין מכוון לכבות ופסיק רישא נמי לא הוי כדאית' התם אבל הכא אסור ליקח פתילה מנר הדולק דהא תוס' בביצה דף כ"ב ע"ב ד"ה והמסתפק כתבו דהמסתפק חייב משום מכבה משום דמכבה קצת דלא יכול לאנהורי כ"כ כי אית בי' מעט שמן א"כ כ"ש כשלוקח פתילה וחסר כל השמן בוודאי מכהה אורו אע"פ שהפתילה דולק עוד:

שם מג"א ס"ק ו' להוסיף כו' משמע דשרי לטלטלו. פי' מחה"ש דאל"כ אפי' ליכא חשש מירוח בלא"ה אסור לטלטלה וליתן ע"ג חבית משום מוקצה והטעם כמ"ש מג"א סי' תצ"ט ס"ק ט' דיכול להניח עלי' פתילה וחזי' להדלקה עכ"ל ודבריו צע"ג דהא האי לא יתן עליו שעוה תנן גבי שבת בשבת דף קמ"ו ע"א ובשבת לא חזי ליתן עליו פתילה א"כ קשי' על המתניתין שם למה תני מפני שהוא ממרח ת"ל דאסור משום מוקצה ובסי' שי"ד ס"ק ט"ז כתב המג"א והאי שעוה צ"ל דהכינו לתשמיש מאתמול ע"ש לכן נר' לפרש דברי מג"א שמוכיח דלא גזרי' בטלטול משום שמא ימרח דלא ככ"ה דא"א דאסור בטלטול משום שמא ימרח אמאי תנן בשבת שם ולא יתן עלי' שעוה משום שמא ימרח משמע דשרי לטלטלו וכמו שכתב מג"א שם דמיירי דהכינו לתשמיש מאתמול דליכא מוקצה הא עדיין אסור לטלטל משום שמא ימרח א"ו מוכח דלא גזרי' בטלטול שמא ימרח ולכן כיון דהכין השעוה לתשמיש מאתמול מותר בטלטול:

שם ס"ק ז' קודם כו' מטלית שאחז בו האור כו' ולא הבינותי דכונת הרא"ש הוא דלפי דהשמן והפתילה שניהן גורמין הדליקה א"כ כבר הקצה לנר לכך חייב משום מכבה וכן פי' רש"י והרע"ב במתניתין שבת דף כ"ט ע"ב דחייב משום שהקצהו לנר אבל טלית לא הקצה לנר:

שם דהא הרא"ש ס"ל כו'. כתב המחה"ש לפי הבנה הפשוטה כונת מג"א דמוכח דהרא"ש ס"ל דגרם כיבוי שרי אפי' בליכא הפסד דאל"כ מאי קשי' לי' מעיקרא אהא דמסתפק חייב משום מכבה הא גרם כיבוי מותר הא גרם כיבוי לא הותר אלא במקום פסידא ובמסתפק ליכא פסידא אם לא יסתפק ומקשה ח"מ דמ"מ הקשה הרא"ש שפיר דאי אסרו רבנן באין פסידא היינו מדרבנן דאי הי' בזה חיוב חטאת לא היו מתירים במקום פסידא

וכיון שכן מ"ט קאמר והמסתפק ממנו חייב חטאת לכן פי' מחה"ש דמג"א נתכוון על קושי' ב' שמקשה הרא"ש על תוס' שפירשו דהמסתפק חייב משום דמכהה אורה ומקשה הרא"ש ממתני' לא יקוב שפופרת ומאי קושי' דילמא במסתפק חייב משום דמכהה אורה ובשפופרת דאינו מכהה אורה אסור משום גרם כיבוי וגבי שפופרת לא קתני חייב אלא אסור ושפיר יש לומר מדרבנן משום גרם כיבוי לפי דאין הפסד במסתפק עכ"ל ולפ"ז דכיון דסבר הרא"ש דגרם כיבוי שרי אפי' שלא במקום הפסד צ"ל גבי שפופרת דאסור מדאורייתי' דהוי מכבה ממש וכמ"ש הרא"ש בהדי' שם דחייב וכן פי' רש"י במתניתין בשבת דף כ"ט ע"ב דכיון דהקצהו לנר חייב משום מכבה וכן פי' הרע"ב שם ולפענ"ד מוכח מגמ' בשבת שם דגם בשפופרת חייב דקאמר בגמ' צריכא ואי אשמעינן הנך תרתי בהני קאמר ר"י משום דלא מפסקי אבל קערה דמפסקי כו' ע"ש והא בקערה דפתילה בתוכ' בוודאי חייב המסתפק לכ"ע וא"א בשפופרת אין אסור רק מדרבנן הו"ל לגמ' לומר בפשיטות צריכא דאי אשמעי' הנך תרתי ס"ד דר"י מתיר דלא גזר שמא יסתפק דבמסתפק אסור מדרבנן אבל בקערה דאסור מדאורייתא ס"ד דר"י מודה דגזרי' שמא יסתפק א"ו מוכח דגם בשפופרת איסור דאוריית' ולפ"ז צריך לומר דכיון דהרב"י יליף מדברי הרא"ש האיסור ליתן סביב נר של שעוה דבר המונע מלשרוף אחר הדלקה דגם זה אסור מדאורייתא א"כ צ"ע במג"א שמקשה על הרב"י מטלית שאחז בו האור וכתב וא"ל דהתם משום פסידא כו' דהא להרב"י דאסור מדאורייתא אין מועיל פסידא כמו שכתבתי בשם ח"מ וצ"ע ברמב"ם בפ"ה מהל' שבת הל' י"ב שכתב לא יתן אדם כלי מנוקב כו' גזירה שמא יקח מן השמן ואסור להנות בשבת מן השמן ומקשה הלח"מ אמאי לא כתב הרמב"ם משום מכבה כמו שפי' רש"י ומתרץ דס"ל דאינו מכבה ממש כיון שאין השמן הנותר בכלי שדולק עכ"ל וצ"ע דהא הרמב"ם כתב נמי לא ימלא קערה שמן ויתן ראש הפתילה בתוכו וזה וודאי דאוריית' משום מכבה כיון דהפתילה בתוכו ועי' במג"א בסי' רס"ה ס"ק א' שכתב להרמב"ם שפסק מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב גבי שפופרת חייב משום מכבה ע"ש וצ"ע עוד צ"ע על פי' מחה"ש שמפרש במג"א מאי מקשה הרא"ש דילמא בשפופרת אסור מדרבנן משום גרם כבוי משום דאין הפסד א"ו דסבר הרא"ש דגם שלא במקום הפסד גרם כבוי שרי ולפענ"ד קשה דעדיין קשה דהא אסור להסתפק מן השפופרת דהא הוקצה למצותו כמ"ש בס"ק זה א"כ עדיין קשה מאי מקשה הרא"ש דילמא בשפופרת אסור מדרבנן משום הוקצה למצותו:

שם ס"ק ח' דהיינו כו' דאפי' א"צ לשתיהם כו'. לפי דברי מג"א צריך לחלק ולומר דבכלי הוי תקון מנא כמ"ש מג"א בס"ק ט' ובאור לא הוי תקון מנא כיון דדרכו ע"י כלי וכן כתב

מחה"ש ע"ש וצ"ע דא"כ מאי פריך הגמ' בביצה דף ל"ב ע"א מ"ש בסכין דלא דקמתקן מנא באור נמי קא מתקן מנא ע"ש דילמא רק בסכין הוי מתקן מנא כיון דדרכו בסכין ובאור לא הוי מתקן מנא דאין דרכו באור:

שם ס"ק י' ומותר כו' וכ"ש דיש לגזור כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דשם במדורה מבעיר לפעמים אפי' ברוח מצוי' רק דלא הוי פסיק רישי' כמו שפירש"י בשבת דף ק"כ ע"ב ד"ה מ"ט כו' וכיון דגם ברוח מצוי' יש קצת איסור לכן גזרי' לאסור אטו רוח שאינה מצוי' דהוי פסיק רישי' אבל בנר כשאין שם רוח כלל ליכא איסור כלל לכן לא גזרינן:

שם ס"ק י"ג של כו' ע"ש בב"י כו'. הרב"י מסיים בשם הרשב"א ואע"פ שיש שם משום כבוד בית אלקינו שהרי אסרו לשחוט נדרים ונדבות ביו"ט כו' ע"ש והתוס' בביצה דף י"ב ע"א ד"ה השוחט כתבו דגבי נדרים ונדבות אמרי' נמי מתוך דלא להדרי לאיסורא קמא ואינו לוקה אבל מ"מ אסור גם לב"ה משום לכם ולא לגבוה דכתבה תורה דלא לימרי מתוך בנדרים ונדבות והוי לאו הבא מכלל עשה וכה"ג אמרי' בכתובות דף ז' ע"א דלא אמרי גבי מוגמר מתוך משום דכתיב לכל נפש דבר השוה לכל נפש ע"ש וסובר הרשב"א דלאו דוקא נדרים ונדבות אלא ה"ה דכל דבר דלא הוי הנאת הגוף רק מצוה ממעטינן מלכם ולכן אוסר להדליק נרות לכבוד בהכ"נ וקשה דהא בביצה שם ב"ה מתירין להוציא הקטן למולו ולולב וספר תורה לרה"ר מטעם מתוך אלמ' מוכח דרק גבי נדרים ונדבות אמרי' דממעטינן מלכם אבל שאר מצות לא ממעטינן מלכם ומותרין משום מתוך וכמ"ש תוס' שם ד"ה ה"ג דהמצוה נקראת צורך ודוחק לומר דבהכ"נ כיון דהוא מקדש מעט ממעטינן כמו בבית המקדש דממעטינן נדרים ונדבות ושאר מצות לא ממעטינן דזה דוחק וצ"ע: שם ס"ק כ' מותר כו' כיון שדרך לעשותה בכלי כו'. כן כתב הרב"י כיון דדרכו לעשות בכלי דהוי מתקן מנא אסור אפי' בידו דהוי נמי מתקן מנא ע"ש וצ"ע דבס"ק ח' כתב מג"א דמותר לחותכה באור משום דלא דרכי' באור אע"ג דבסכין הוי מתקן מנא אפ"ה לא הוי מתקן מנא כשחותך באור:

סימן תקטו

בספר הגהות רע"א מקשה על הפוסקים דבב' י"ט של גליות מותר בליל יו"ט ב' בכדי שיעשה נימא מיגו דאיתקצאי לביה"ש אלא דמוקצה מחמת יום שעבר לא אמרי' כמ"ש תוס' סוכה דף י' ע"ב ובביצה דף ד' ע"א זה הוא רק אם לא אסור רק בביה"ש אבל הכא דגם בלילה צריך להמתין בכדי שיעשה א"כ שפיר הוי מיגו דאיתקצאי לביה"ש כמו בכל דוכתא ע"ש ולפענ"ד נראה דכיון דגם מה שצריך להמתין בכדי שיעשה הוא נמי

מחמת יום שעבר שלא יהנה ממלאכת יו"ט יום שעבר נמי לא אמרי' מיגו דאיתקצאי לביה"ש איתקצאי לכולה יומא דלא אמרי' מיגו אלא היכא שאסור בביה"ש מחמת יום זה אז אמרי' כיון דתחלת היום נאסר מחמת שבת זה או יו"ט זה אז אסור בכל היום ועוד נראה דכמו שכתב רש"י ביצה דף כ"ד ע"ב להתיר בב' י"ט של גליות משום ממה נפשך עיי"ש ה"ה לענין זה נמי אמרי' דמותר ביום ב' ולא אמרי' מגו דאתקצאי אע"ג שאסור גם בלילה בכדי שיעשה דממ"נ אם הי' יום ראשון יו"ט א"כ היום ביום ב' חול הוא ולא שייך לאסור בחול משום מגו דאתקצאי ואם הי' אתמול חול א"כ בוודאי היום מותר שנלקט בחול: שם מג"א ס"ק א' אסור כו' דבמוקצה כזה אפי' ר"ש מודה. המחה"ש כתב דרש"י בביצה דף כ"ד ע"ב כתב דאפי' לר"ש יש מוקצה בגרוגרות וצמוקים ומחובר כגרוגרות וצמוקים מדלא לקטן מאתמול אקצינהו מדעתי' וביאר דבריו הרב"י בסי' ש"י כיון שע"י לקיטתם ניתרים ואסור להנות מהן במחובר ומאחר שלא לקטן ה"ל כאלו דחנהו בידים ופי' שאין רוצה להנות מהם הלכך מה"ט איכא מוקצה בדבר המחוסר צידה לר"ש עכ"ל מחה"ש נר' לפענ"ד דהוקשה להרב"י דהא ר"ש ל"ל מגו דאיתקצאי לביה"ש עי' במג"א סי' תקי"ד ס"ק ז' וגם גבי גרוגרות וצמוקים כתבו תוס' בשבת דף מ"ה ע"א ד"ה אלא כו' שגם לר"ש אין דעתו לקחת גרוגרות וצמוקים עד שיתקנו היטב ע"ש אבל כשיתקנו היטב בשבת מותרים בשבת א"כ ה"נ במחובר כיון שנתלש והם ראוים לאכילה תהוי מותרים לר"ש אפי' בשבת ויו"ט לכן כתב הרב"י דהוי כאלו דחנהו בידים ופירש שאין רוצה להנות מהן הלכך אפי' לקטן א"י אסורים כנ"ל ולפ"ז קשי' לי אמאי מותר ביו"ט ב' של גליות לרש"י ולר"ת נמי צריך לטעם שמא יאמר לא"י למה לא נאסר בב' ימים משום מוקצה אפי' לר"ש דכיון דלא לקטן מעיו"ט ויודע הי' שאסור ללקטן בב' ימים של יו"ט א"כ הוי כאלו דחנהו בידים ופירש שאין רוצה להנות מהם בב' ימים של יו"ט ונר' לי לתרץ דלהכי מותר ביום ב' כיון דוודאי לא אמרי' דפירש שאין רוצה להנות מהן רק מחמת איסור שבת או יו"ט ולא בתורת נדר לכן אמרי' דמותר ביום ב' ממ"נ אי ביום א' יו"ט ויום ב' חול אע"ג שהוא פירש שאין רוצה להנות ממנו גם ביום ב' מ"מ מותר דהוי כאלו פירש ואמר שאין רוצה להנות ממחובר בשבת ויום א' מחמת איסור שבת דוודאי אין בדבריו כלום ורשאי להנות מהפירות ביום א' ואם הי' יום א' חול ושני יו"ט כיון דפירות נלקטו ביום א' א"כ הוי כאלו פירש יאמר שאין רוצה להנות בשבת מפירות שנלקטו בע"ש מחמת איסור שבת דבוודאי אין בדבריו כלום ורשאי להנות מהן בשבת ולכן שפיר מותרים הפירות ביום ב' אבל ביום א' אסור דדילמא היום יו"ט והוא פירש שלא רצה להנות ממה שנלקט ביו"ט בו ביום:

שם ס"ק ב' לטלטלן כו' ובישׁ"ש חולק כו'. לפענ"ד מתוס' ריש ביצה ד"ה ביצה שכתבו וי"ל דאי הוי תני אוסרין מתירין הייתי אומר שמותר בטלטול אבל באכילה אסורה ע"ש משמע שיש דבר שמותר בטלטול אע"ג שאסור באכילה הכא לא שייך לתרץ כמו שמתרץ יש"ש בהג"ה על ספק מוכן שהוא רק חומרא דהכא גבי ביצה שנולדה ביו"ט למ"ד דאסור מצד הדין אסור כדמפרשי אמוראי בגמ' אבל מתוס' בביצה דף ג' ע"א ד"ה גזרה כו' משמע דכל דבר האסור באכילה אסור בטלטול נמי שכתבו אבל תימא כיון דאמר האי טעמא שמא יעלה ויתלוש ל"ל טעמא דלקמן משום מוקצה ע"ש וא"א כדברי יש"ש דהאסור באכילה מותר בטלטל חוץ במוקצה דאסור בטלטול א"כ לא קשה קושי' תוס' דצריך לטעמא דלקמן משום מוקצה דאסור בטלטול דאלו לטעם שמא יעלה ויתלוש היינו מתירין בטלטול א"ו דתוס' סברי כל שאסור באכילה אסור נמי בטלטול:

שם ס"ק ג' בכדי כו' שיביא לו דגים מעיו"ט כו'. קצת קשה דבקצץ אפי' לא אמר לא"י בפירוש שיביא לו מעיו"ט רק סתם שיביא לו אפ"ה מותר וכן משמע בסי' רמ"ד סעי' א' ובסי' רנ"ב סעי' ב' ע"ש:

שם וא"כ אפשר דמיני מאכל כו'. וכתב מחה"ש והני עובדי דמסכת עירובין ודברי מרדכי הנ"ל צ"ל דבאמת לא התיר רבא כי אם לכל הלוקחים ישראלים אבל לחנוני גופו אסור עכ"ל וצ"ע דא"כ אמאי צריך התם רבא לומר דלהכי מותר דאדעת' דא"י אתא ולפי' המרדכי היינו אדעת' דא"י המביאים דהיינו קצץ כמו שכתב מחה"ש וא"א דלחנוני שא"י הביא לו אסור רק לאחרים שלא הובא בשבילן מותר א"כ לא צריך קצץ דהא בביצה דף כ"ה גבי מחוץ לתחום דמותר לישראל אחר וכדאית' בסעי' ה' לא מיירי בקצץ כלל ואפ"ה מותר לישראל אחר:

שם ס"ק ו' להקל כו' עסי' קס"ח ס"ה. פי' מחה"ש דשם מקילין כה"ג לענין פת של א"י אם בעה"ב נזהר והאורח אינו נזהר עכ"ל וצע"ק דביו"ד סי' קי"ב סעי' ט"ו כתב רמ"א דאין ללמוד מפת לשאר איסורין וכתב הש"ך אפי' בחמאה של א"י במקום שנוהגין איסור דקיל איסורייהו ע"ש גם למה שכתב מג"א בסי' קס"ח ס"ק י"ב דשם מותר משום שמניח רק משום פרישות ובשביל שנפשו חשקה בו ומחבב המצוה שרו לי' רבנן ע"ש א"כ אין דומה להכא כלל: שם ס"ק ח' ביו"ט כו' משום הכנה. וכתב בספר הגהות רע"א לכאורה תמוה דאם האיסור משום הכנה אמאי צריך במוי"ט ושבת כדי שיעשו וכתב דלזה תירץ המג"א דאף נצוד מעצמו אסור בשבת משום הכנה א"כ כל השבת אינו עולה לכדי שיעשו דכיון דבלאו המלאכה אסור לאכלו משום הכנה ע"ש ולפענ"ד עדיין קשה קצת דסוף סוף כיון דלא אכל בשבת והמתין בשבת בכדי שיעשו אין נהנה ממלאכת יו"ט אם

יאכל מיד במוצאי שבת ולפענ"ד נר' לתרץ דתוס' בביצה דף ד' ע"א בד"ה אלא כו' כתבו ועוד י"ל דכיון דאם נולדה ביו"ט אסור אם נאמר כשנולדה בשבת מותר בשביל אותה לידה דשבת א"כ הוי שבת מכין ליו"ט ע"ש א"כ הכא ה"נ מה דאסרי' במינו במחובר או מחוסר צידה בהובא ביו"ט שאסור בשבת הסמוך משום הכנה אסור נמי מטעם זה שכתבו תוס' דאילו הובא בשבת הי' אסור א"כ אם נתיר בשבת משום שהובאו ביו"ט הוי יו"ט מכין לשבת א"כ שפיר צריך בכדי שיעשו במוצאי שבת דכיון דהאיסור הוא בשבת שלא יהנה מהכנה דיו"ט ואם לא ימתין במוצאי שבת בכדי שיעשו אכתי נהנה ממלאכת יו"ט דהא אם הובא בשבת הי' צריך להמתין בכדי שיעשה:

שם אבל ביצים כו'. המח"ש גורס דגים ופי' כמ"ש ססי' תקי"ג דכתב מהרש"ל דאפרוח שנולד בשבת אסור משום הכנה ביו"ט והוי רק דרבנן משום דהי' בעולם וה"ה דגים ע"ש אבל המקו"ח גרס ביצים והוא לכאורה תמוה דהא בסי' תקי"ג ס"ק ח' כתב המג"א דלרש"ל הוי הכנה דאוריית' בביצים ע"ש:

שם ס"ק י"א שהובאו כו' ומיירי בתוך התחום כו'. וכתב הגהות רע"א יש לעיין דמחוץ לתחום דהוי רק דרבנן אסור למי שהובא בשבילו א"כ ה"נ נעשה איסור טלטול מוקצה בשביל ישראל ע"ש ולפענ"ד אפשר לחלק דבשבת דף ל"ד ע"א כתב רש"י ותוס' דבתחומין מחמירין ע"ש אבל מוקצה קיל כמ"ש הש"ך ביו"ד בדיני ס"ס בסי' ק"י דין ק"י ובסי' רע"ו ס"ק י"א כתב המג"א דר"ת התיר לומר לא"י להביא נר דולק ע"ש:

שם ס"ק י"ב אסורים כו' כעין ס"ס כו'. וכתב מחה"ש חדא שמא אין מין זה במחובר ואת"ל שמין זה במחובר שמא לא נתלשו היום או לא נתלשו בשביל ישראל אבל ס"ס גמור לא הוי דשם ספק חד הוא דגם ספק ראשון שמא אין מין זה במחובר הוי ההיתר שלא נתלשו היום עכ"ל וצ"ע דהא לענין איסור כדי שיעשה יש שפיר ס"ס שמא אין מין זה במחובר או לא נתלש היום ושמא לא נתלשו בשביל ישראל והנה הספק הראשון מתיר יותר מן האחרון כי אם אין מין זה במחובר או לא נתלש היום מותר אפי' ביו"ט כדאית' בסעי' ה' ובנתלש היום מן המחובר ולא נתלש בשביל ישראל אסור ביו"ט רק שאין צריך לכדי שיעשו כדאית' סעי' ב' וכל היכא דספק הראשון מתיר יותר הוי ס"ס אפי' אם השני הספיקות משם אחד כמ"ש הש"ך ביו"ד בסי' ק"י בדיני ס"ס דין י"ב ואפשר דאפי' הס"ס שמא אין מין זה במחובר ושמא לא נתלש היום אע"ג דהוי שם א' ואין ספק הראשון מתיר יותר אפ"ה הוי ס"ס לפמ"ש החוות דעת ביו"ד סי' ק"י בבית הספק ס"ק י' לתרץ קושי' כר"ו שתמה דהא על הרוב הוי ס"ס משם אחד כגון ספק מחט בחלל הגוף דמתירין מס"ס דאימ' לא בא המחט לחלל ואימר לא ניקב וספק אחד הוא דכל

הספק הוא אם ניקבו איברים הפנימים ומתרץ החו"ד דכל היכא דלא מצינן כלל לומר ספק טריפה עד דאמרי' הריעות' ואיכא ספק בהריעותא ס"ס גמור וא"צ שום תנאי לזה כמו בספק מחט בחלל הגוף דאין לומר שמא ניקבו איברי הפנימים דמה"ת ניחוש לזה רק מחמת הריעותא וכיון דבריעות' גופא איכא ספק ודמי ממש לספק על אבל במקום דאיכא ריעותא ברורה כגון בפתח פתוח שהריעות' ברורה רק שיש שני עניני מתירין בעינן שיהיו ב' המתירין משני שמות עכ"ל ע"ש וא"כ ה"נ דהריעותא הוי מפני שהפירות מחוברים הם ויש ספק בהריעות' גופא שמא אין מין זה במחובר הוי שפיר ס"ס ולפ"ז גם ביו"ט מותר משום ס"ס זה רק דביו"ט מחמירין כמו שמסיק מג"א דאמרי' שוודאי נלקט היום וכ"כ הט"ז בס"ק י"ג:

שם ס"ק י"ז ואף לטלטל כו' גבי אושפזיכני' כו'. ופי' מחה"ש בביצה דף ד' ע"א אושפזיכנא דר"א הו"ל ביצים מיו"ט לשבת ואסר רב יודא לטלטלן לצלות ביו"ט וא"א ע"י א"י שרי הו"ל להתיר לצלות ע"י א"י ולפענ"ד אפשר דאין ראי' כ"כ דהא ביצים אסור בבישול א"י כדאית' ביו"ד סי' קי"ג סעיף י"ד ע"ש:

שם ס"ק י"ח מחוץ כו' ואפי' למ"ד כו'. והרב"י כתב בשם הר"ן דלהרי"ף והרמב"ם שסוברים דחוץ ג' פרסאות דאורייתא אפ"ה הקילו משום דאיסור תחומין אינו שוה בכל שמה שלאחד חוץ לתחום הוא לאחר תוך התחום וכ"כ מג"א בסי' רע"א ס"ק א' וצ"ע בדברי מג"א שם שכתב ועוד דמה שהוא חוץ לתחום של זה כו' משא"כ בשאר איסור דרבנן עכ"ל משמע דאפי' למ"ד תחומין דרבנן צריך חילוק זה לתחומין לחלק משאר איסור דרבנן ומדברי הר"ן משמע דרק למ"ד תחומין דאורייתא צריך טעם זה לתחומין אבל א"א תחומין דרבנן פשוט מותר:

שם ס"ק כ"ה מותר כו' לפי מ"ש רמ"א ס"ה כו'. צ"ע דהא בסעי' ד' מקיל רמ"א בב' י"ט של גליות בשבת שהוא לאחריהם משום דבב' ימים קודם לא גזרי' שמא יאמר לא"י כמ"ש מג"א בס"ק ט"ז ואפ"ה מחמיר שם בב' יו"ט של ר"ה בשבת שלאחריהם וצ"ל דאע"ג דלא גזרי' בב' ימים קודם שיאמר לא"י מ"מ כיון דב' י"ט של ר"ה הוי כיומא אריכתא מחמרינן בי' כאלו הוי יום אחד שלפני השבת א"כ ה"נ נוכל לומר אע"ג שרמ"א בסעי' ה' מיקל בתחומין במוצאי יו"ט א' מ"מ בר"ה מחמרינן משום דהוי כיום אחד ארוך: שם ס"ק כ"ו מותר כו' לכ"ע מותר כו'. וכתב מחה"ש דמג"א סובר כפי' מהרש"א בביצה דף כ"ה ע"א שמקיים הגירסא ברש"י בד"ה מחוץ לתחום כו' טעם אחר נר' לי מחוץ לתחום אסורין גזירה שמא ישלח בשבילו דביש במינו במחובר הוי טעמא שלא יהנה אבל מח"ל דלא נעשה בגוף הדבר איסור מלאכה לא גזרו אלא משום שלא ישלח ע"ש וצ"ע דהא עכ"פ

לטעם ראשון של רש"י הוי משום שנעשה איסור או משום מוקצה וזה שייך אפי' אם אין הא"י מביא משלו:

שם וכ"מ ביו"ד כו'. פי' מחה"ש דשם אסור למי שנתבטל בשבילו דקנסינהו שלא יתקיים מחשבתו וה"ה הכא ע"ש וצ"ע דביו"ד סי' צ"ט בט"ז ס"ק י' כתבו בשם רש"ל דאין אסור למי שנתבטל עבורו רק בידע וניחא לי' אבל בלא ידע הרי הוא שוגג ע"ש והפ"מ כתב שם שהפ"ת הסכים לט"ז ורש"ל וכ"כ חו"ד שם ע"ש א"כ ה"ה הכא אם מי שנשתלר לו אפי' ידע והי' דעתו על הפירות מאתמול כמ"ש רמ"א שסובר שחבירו ישלח לו באופן שאין הא"י יוליכן מחוץ לתחום בשבת מותר למי שנשתלח לו דהא לא ידע מהאיסור ולא הי ניחא לי' לעשות איסור להביאו מחוץ לתחום בשבת:

שם ס"ק כ"ז ודוקא כו' דפשיטא דאם אדם א' כו'. צ"ט דלכאורה לא דמי דהא באם אדם אחד מביא דבר עמו מח"ל ואוכל ממנו ע"כ מיירי דאדם זה מערב לכאן שהוציא בשוגג מח"ל דאלו הוצי' במזיד מח"ל אסור לו לאכול כדאית' בס"ס ת"ה א"ו מיירי שהאדם מביא הפירות בהיתר באופן שמותר לו לאכול ולכן מותר לחבירו לאכול עמו כיון דבמוקצה תלי' בדעת בעלים כדאית' ס"ס ש"ח במג"א אבל התם בס"ס ת"ה אע"ג שהי' בה"ש תוך התחום של בעלי מ"מ השתא כשהפירות הם חוץ לתחום א"א לבעלים שיאכלו מהם וכשם שאסור לבעלים אסור נמי לאחרים דאע"ג דאין מוקצה לחצי שבת כדאית' בביצה דף כ"ו ע"ב היינו בהדר אחזו אבל כ"ז שאדחו הם מוקצים באותה שעה ע"ש:

שם ומ"מ צ"ע כו' וכדאית' בעירובין כו' וכ"כ הר"ן כו'. פי' מחה"ש דבעירובין שם דאם ירדו גשמים מעיו"ט חוץ לעיר יש להן אלפים אמה לכל רוח ומוקמי' שם דאין דעת אנשי העיר עליהן וגבי שור של פטם כתב הר"ן כיון שרגיל למכור לכל והוי כשור של הפקר ע"ש ולפענ"ד דלפמ"ש הט"ז בס"ק ט"ז ליישב קושי' הלבוש וכוונת הט"ז נר' לי דקושי' הלבוש הוא ממתניתין ביצה דף מ' ע"א מי שזמן אצלו אורחים וזכה להם מנותיהם מעיו"ט יוכל להוליך בידיהם המנות והם מחוץ לתחום ולא הי' דעתם על המנות ומתרץ הט"ז כיון דשם מיירי דהאורחים באו ע"י עירוב כפירש"י שם א"כ כיון שעירבו הוי כאלו היו המנות שקבלו בתוך התחום רק שצריך לזכות מעיו"ט דאל"כ הוי הפירות כרגלי בעה"ב אבל מוקצה לא הוי אע"ג שלא ידעו דכיון שעירבו הוי כאילו היו הפירות בתוך התחום ולפ"ז לא קשי' קושי' מג"א מעירובין דף מ"ה דשם דאמרי' דגשמים שירדו מעיו"ט והם מחוץ לתחום העיר שקונים שביתה במקומן ויש להן אלפים לכל רוח א"כ אם אחד מעיר עירב למקום שירדו הגשמים אין רשאי להוליך המים רק אלפים ממקום

המים אבל לא לעיר אע"ג שעירב ומוקצה לא הוי לדידי' כיון שעירב הוי כאלו המים בתוך התחום ולא אמרי' כיון שעירב דהוי המים כרגליו דדוקא אם הי' המים בתוך תחום העיר אז אמרי' דהוי כרגלי אנשי העיר כדאית' בגמ' שם אבל כשהמים חוץ לתחום רק שאיזה אנשי העיר עירבו לשם לא הוי כרגליהם רק המים קנו שביתה במקומו וכן בשור של פטם בביצה דף ל"ח ע"א דהוי כרגלי כל אדם ופי' רש"י שם אפי' בן עיר אחרת שבא לכאן ע"י עירוב וזה נמי כונת הר"ן רק שכתב דהוי כמו שור הפקר אבל עכ"פ צ"ל דמיירי דמי שקונה השור עירב לכאן דהא בוודאי בא בהיתר ולכן לא הוי מוקצה דבעירב הוי כאלו ר בתוך התחום:

סימן תקטז

צ"ע בהרא"ש בפ"ק דביצה דין כ"ד שכתב על בעל העיטור שכתב שר"ש ות"ק בביצה דף י"ד ע"ב פליגי בפלוגתא דר"ע ור"י הגלילי בביצה דף כ"א דר"ש סובר כר"ע אף נפש בהמה בכלל ות"ק סובר כר"י הגלילי כדאית' בירושלמי וכתב הרא"ש דגמרא דידן פליגא אירושלמי דטעמא דר"ש מפרש בגמ' משום דחזי' למיעבד מינייהו מאכל אדם וגם לישנא דמתניתין משמע דלא כירושלמי דמשמע דרבנן אסרי תבואה לפי שאין ראוין למאכל אדם כקטניות עכ"ל ולא זכיתי להבין דהא ר"ש אמר בברייתא שעורין ליתן לפני בהמתו א"כ ש"מ דר"ש סובר כר"ע דנפש בהמה בכלל ולפי הנראה לענ"ד ר"ש ורבנן בתרתי פליגי דגבי מאכל אדם פליגי דת"ק סובר דדבר שאין רגילין לעשות ממנו מאכל אדם אע"ג שראוי למאכל אדם אין משלחין כמ"ש מג"א בסי' תקי"ז ס"ק ב' וכן כתב הה"מ בפ"ה מהל' יו"ט הל' ו' שת"ק סובר לפי שעיקר התבואה עומדת לטחינה ואסור לטחון ביו"ט אע"ג שהתבואה ראוי' נמי לעשות ממנה מאכל שמותר לעשות ביו"ט אפ"ה אסור לשלוח דאזלי' בתר רובא ע"ש ור"ש סובר כל שראוי למאכל אדם מותר לשלוח ופליגי נמי דת"ק סובר כר"י הגלילי דלכם ולא לבהמה ולכן אסור לשלוח שעורים ור"ש סובר כר"ע דנפש בהמה בכלל ומותר לשלוח שעורים גם מ"ש הרא"ש דמתניתין משמע דלא כירושלמי לא ידעתי שום משמעות דהא שפיר נוכל לומר דרבנן אסרי תבואה לפי שסוברים כר"י הגלילי ונר' לי דלהכי כתב הרא"ש שגמ' דידן פליג על הירושלמי אע"ג דלענין דינא אין נ"מ דהא לדעת הירושלמי שת"ק סובר כר"י הגלילי הלכה כת"ק שאין משלחין תבואה דהא הרא"ש בפ"ב דין ט"ו פוסק כהרי"ף שפוסק כר"י הגלילי ולדעת הרא"ש שגמ' דידן חולק על הירושלמי וטעמא דר"ש מפני שראוי למאכל אדם מ"מ פוסק הרא"ש הלכה כת"ק שאסור לשלוח תבואה ונר' שרא"ש בא לתרץ פסקי הרי"ף שפוסק

הלכה כר"ש ולדעת הירושלמי שר"ש סובר כר"ע א"כ פסקי הרי"ף סותרים דהא הרי"ף פוסק כר"י הגלילי ולכן כתב הרא"ש דגמ' דילן סובר דטעמא דר"ש שראוי למאכל אדם ומתרץ הרא"ש דעת הרי"ף אע"ג שהרא"ש אין פוסק כר"ש שכן דרכו:

שם ט"ז אבל כו'. דברי הט"ז אין מובנים כלל דמ"ש בזה אף הת"ק מודה כיון שהוא לצורך או לבהמתו וצ"ע דהא בס"ס תקי"ב איתי' דאסור להוציא מרשות לרשות לצורך בהמה והכא מיירי ברה"ר כמ"ש הט"ז גם מ"ש הט"ז ולענין הלכה אין לנו נ"מ דכל הנהו אין משלחין היינו דרך רה"ר ואנו אין לנו רה"ר ולפענ"ד דאפי' בכרמלית דאיסור הוצאה מדרבנן נמי אסור לצורך בהמה וראי' לזה מתוס' בביצה דף כ"א ע"ב בד"ה הני סופלי שכתבו וי"ל דהני גרעיני תמרה כו' ומדרבנן הויא מלאכה ע"ש וכ"כ הרא"ש שם א"כ מוכח דאפי' איסור מלאכה דרבנן אסור לצורך בהמה רק הטלטול לא אסרו חכמים שצריך לטלטל המאכל וליתן לפניהם דמזונתן עליו אבל שאר מלאכה דרבנן אסור:

שם מג"א ס"ק ב' בשורה כו' דאפי' בחצר אסור. ומקשה מחה"ש בשם ת"ש דבסי' ש"ה סעי' י"א פוקק זוג בחצר אבל לא ברה"ר דמחזי שמוליכה למכור בשוק מ"ש הכא דאסור בחצר דהא הכא ובסי' ש"ה טעם א' לשניהם ומתרץ מחה"ש דרש"י כתב על לא יעשנה בשורה דאוושי' מילתא דנר' שמוליכה למכור בשוק וס"ל למג"א משום דאוושא מילתא אסור אפי' בחצר ודומה קצת למ"ש מ"א בסי' ש"ה דבלא פקק אפי' בחצר אסור כתב רש"י הטעם שמוליד קול פי' מג"א כשמקשקש וישמע קול מחזי כמאן דאזיל לחנגא הרי אפי' בחצר אם משמיע קול דנשמע בחוץ יש לחוש שיחשדוהו שמוליכה למכור וה"ה הכא דאוושא מילתא אסור בחצר עכ"ל מחה"ש ולא הבנתי דהא לא דמי כלל דהתם הקול נשמע ברה"ר ויודעים בני רה"ר שעומד' בהמה בחצר ויש לה זוג ולכן יחשדוהו שדעתו למכור בשוק אבל הכא אם ישלח השורה בחצר מבית לבית מנא ידעי בני רה"ר שיש שורה בחצר ולפענ"ד נר' לתרץ קושי' ת"ש דבשבת דף נ"ד ע"ב כתבו תוס' ד"ה משום על הגמ' דזוג ברה"ר אסור דמחזי דאזיל לחנגא אבל משוי אינו שבטל אגב אפסר א"כ ליכא איסור דאורייתא בזוג ברה"ר ולהכי מותר בחצר דדוקא במקום שיחשדוהו שעושה איסור דאורייתא אסור בחדרי חדרים כמ"ש מג"א בסי' ש"א ס"ק נ"ו אבל הכא גבי לא יעשנה בשורה אם הולכים בשוק דהוא רה"ר למכור מה שבידם הוי הוצאה שלא לצורך כי בוודאי ישראל לא יקנה ביו"ט ומוליכה לצורך א"י והמוציא שלא לצורך ברה"ר ביו"ט לוקה כמ"ש מג"א בסי' תקי"ח ס"ק ג' והרב"י בסי' תקי"ח כתב דהמוציא כלים וכה"ג ביו"ט שלא לצורך כלל לוקה כעל הוצאת אבנים ע"ש א"כ הכא ברה"ר יחשדוהו שעושה איסור דאורייתא ולהכי שפיר כתב מג"א דאפי' בחצר ובחדרי חדררים אסור:

סימן תקיז

ט"ז ס"ק ב' וכן כו' הוי המוקצה מצד ריחוק המקום כו'. צ"ע דמשמע מדבריו דבשאר מוקצה א"י וישראל שוין ובסי' ש"י סעי' ב' כתב רמ"א דאפי' גרוגרות וצמוקים ביד א"י מותר ע"ש:

שם מג"א ס"ק ב' קמח כו' דאפי' שיפון ושעורים כו' וכתב מחה"ש הקשו אחרונים ל"ל ה"ט ת"ל דשעורים הם מאכל בהמה ומותר לטלטל ומתרץ מחה"ש דבסי' ש"ח ס"ק נ"ו בשר חי קשה דל"ח לאומצא הוי מוקצה כיון דבמוצאי שבת חזי לעצמו אין דעתו להשליכה לכלבים והוי מוקצה וא"כ הכא בשעורין ושיפון אם טחנן ועשה מהן פת איגלאי דעתי' דאין רוצה ליתן לבהמה ע"ש ולפענ"ד לא דמי דהתם שפיר אמרי' דבשר כשר שראוי לאדם לא הוי מוכן לכלבים כדאית' בביצה דף ה' ע"ב דמאי דחזי לאינש לא שדי לכלבים אבל שעורים עומדים לבהמה אע"ג דדעתי' לטחן אותם ולעשות ממנו פת מ"מ עומדים לבהמה ג"כ כיון דחזי לבהמה ולפענ"ד אפשר לתרץ דלפמ"ש מג"א בסי' ש"ח ס"ק, נ"ד דעצמות שנתפרקו ואין כלבים מצויים בכל ענין אסור א"כ ה"ה אפשר דאסור לטלטל שעורים אם אין הבהמות מצויות ולכן כתב מג"א דגם שיפון ושעורים חזי לכוס ונ"מ דאע"ג שאין בהמות מצויות אינן מוקצה:

שם דהרב"י לא ס"ל ה"ט כו'. וכתב בהגהות רע"א בפשוטו תמוה לי דבסי' שכ"ה מירי בשבת קמח בה"ש מוקצה אבל הכא ביו"ט לא הוי מוקצה דחזי לבשל ולאפות ע"ש ולא הבינותי דהכא ה"נ אם נטחן ביו"ט הוי נולד כמ"ש הרב"י בסי' זה בשם בה"ג וכ"כ הרב"י בסי' שכ"ה על הטור שכתב פת של א"י שנאפה בשבת ר"ת אוסר דשמא נטחן היום וכתב הרב"י קשי' לי אמאי תלי טעמא דאיסורא דשמא נטחן היום הא אפי' נטחן מאתמול הוי מוקצה כגרוגרות וצמוקים מאחר שנאפה היום ושמא י"ל דנקיט טחינה דאסורה אפי' ביו"ט משא"כ באפי' ע"ש:

סימן תקיח

מג"א כתב ב"י כו' ותימה דבפסחים כו'. כתב מחה"ש ודבריו תמוהים דע"כ לא כתב מ"מ דמביום השבת ממעטים הבערה ביו"ט אלא לב"ה דא"ל מתוך אבל ב"ש דל"ל מתוך גם גבי הבערה ע"כ לא דרש ביום השבת למעט יו"ט ומוקים לי' לדרשא אחרינ' וא"כ מאי קשי' למג"א לר"ע הא גם ר"ע ל"ל מתוך כב"ש ותירוצו דחוק קצת גם מה שכתב מחה"ש שם דמקשה דלמ"מ דכתב דממעט הבערה מביום השבת א"כ הותרה הבערה ביו"ט לגמרי ולא בעינן צורך קצת וא"א הבערה מותר משום מתוך צריך צורך

קצת ומתרץ המחה"ש דהרמב"ם ס"ל כרש"י דגבי מתוך מותר מן התורה לגמרי וא"צ צורך קצת אלא מדרבנן ולפענ"ד עדיין קשה דלהמ"מ דהבערה ביו"ט מותר מקרא דיום השבת א"כ אין ענין למתוך כלל דמתוך אמרי' כשם שמותר לצורך אוכל נפש הותרה לגמרי אבל הבערה שאין מותר לצורך אוכל נפש כמ"ש המ"מ רק שמותר ממיעוט דביום השבת אבל לא מטעם מתוך ונר' לפענ"ד שקושי' מחה"ש על מג"א שמקשה דהמ"מ לא כתב המיעוט דביום השבת רק לב"ה דסבר מתוך אבל לא לב"ש לק"מ דוודאי גם ב"ש סבר המיעוט דביום השבת דאל"כ כיון דהמ"מ כתב דההוצאה והבערה הי' מן הדין נאסרים כמו כתיבה ואריגה דהוצאה אין מתקן האוכל והבערה אין נעשה באוכל עצמו אלא שבהוצאה אמרי' מתוך כיון שעכ"פ נעשה באוכל עצמו והבערה מותר ממיעוט דביום השבת כמ"ש מחה"ש וא"א דב"ש ל"ל המיעוט דביום השבת א"כ נאסר הבערה לב"ש אפי' לצורך אכילה כמו כתיבה ואריגה ובנין ולפענ"ד נר' לתרץ קושי' מג"א דכונת המ"מ כיון דהבערה הי' מן הדין לאסור אפי' לצורך אוכל נפש כמו כתיבה ואריגה ובנין אמרי' כיון דכתיב לא תבערו גו' ביום השבת מכלל ד ביו"ט שרי לא אמרי' שהותרה הבערה לגמרי אפי' שלא לצורך זה לא אמרינן דכיון דבלאו הקרא דביום השבת הי' אסור הבערה אפי' לצורך אתי קרא דביום השבת לומר דהבערה ביו"ט מותר דהיינו דהבערה הוי כמו שחיטה אפיי' ובישול שמותרים לצורך וכיון דידעינן ע"י קרא דביום השבת דהבערה דינו כמו שחיטה כו' ממילא אמרי' לב"ה מתוך גבי הבערה כמו בשאר מלאכת אוכל נפש ולב"ש הוי הבערה ג"כ כשאר מלאכת אוכל נפש שמותר לצורך ולא אמרי' מתוך ולפ"ז ניחא דגם ב"ש א"ל המיעוט דביום השבת אע"ג דבביצה דף י"ב ע"א משמע דאי ממעטי' הוצאה מקרא ולא תוציאו ביום השבת בשבת אין ביו"ט לא דהוצאה מותר לגמרי אפי' שלא לצורך כלל ע"ש שאני הוצאה דבלא קרא דביום השבת נמי מותר לצורך כמ"ש המ"מ לפי שהוצאה היא באוכל עצמו ולכן שפיר אמרי' דכיון דממעט קרא ביום השבת הוצאה דמותר אפי' שלא לצורך כי ההיתר הוצאה לצורך ידעינן בלא קרא אבל הבערה דבלא קרא דביום השבת הי' אסור אפי' לצורך אמרי' דהקרא ביום השבת אתי להתיר הבערה לצורך:

שם ט"ז ס"ק ג' אלא כו' אלא דק' למה פסקו כו' ולפענ"ד נראה דלפמ"ש מג"א בסי' ש"ח ס"ק ל"ז בשם הריב"ש דדוקא קוץ שאינו נראה מותר ומקשה מג"א משפוד דהכא דשרי לטלטלה כו' ע"ש ונר' לי דקושי' א' מתורץ בחברתה דלהכי הכא בשפוד אסור לטלטלו בטלטול גמור לפי שהשפוד נראה ואינו שרי רק לשמטו בטלטול מן הצד אבל שם בקוץ דמיירי שאינו נראה מותר לטלטל טלטול גמור:

שם מג"א ס"ק ז' המחה"ש מקשה על המג"א שהעתיק דברי המהרש"ל על המחבר דמהרש"ל קאי לדעת הר"א מבורגיל והמחבר פסק בסי' ש"ח לאסור בשל עליה בשבת וזה כדעת ר"ת דלהר"א מבורגיל מותר בשבת אפי' בעלי' ע"ש ולפענ"ד נראה דלפמ"ש מג"א בסי' ש"ח ס"ק ל"ח דלהכי אסור לטלטל סולם של עלי' שאין עליו תורת כלי בוודאי גם להר"א מבורגיל אסור דהא הר"א מבורגיל לא אמר רק היכא דאסור משום דמחזי להטיח גגו בזה סבר הר"א מבורגיל דבשבת מותר לפי שאסור להוציאה לחוץ אבל היכא דמוקצה שאין תורת כלי עליו פשיטא דהר"א מבורגיל מודה דאסור ואינו מותר רק בשל בית: שם ס"ק י' תיבנא כו' אלא ממאכל בהמה כו'. לפענ"ד צריך לומר דגם מלגבל טיט נמי אקצי' שגם התבן כשהי' יפה קודם שנעשה תבנא סרי' עושים התבן בטיט לגבלו דא"א דתבן יפה אין נותנים בטיט ולא אקצי' התבן רק ממאכל בהמה שעומד לכך בשעה שנאצר א"כ מאי פריך הגמ' בביצה דף ל' ע"א תבנא סרי' הא חזי לטינא דכיון דמעיקרא כשאצר לא חזי לטינא א"כ לא הקצה דעתו למה שראוי עתה לטינא ולהסקה א"כ מותר להסקה אע"ג שראוי גם לטינא מ"מ לא הוי מוקצה כיון שלא הקצה אלא ממאכל בהמה כמ"ש תוס' שם ד"ה התם א"ו צ"ל דגם מטינא הקצה כי גם תבן יפה נוטלים לגבל הטיט: שם ס"ק י"ג דעתו כו' עסי' תרל"ח. וכתב מחה"ש דבסי' תרל"ח אפי' סוכה דמצוה עצים סמוכים לה מותרים ולא כתב דעתו עליו כמ"ש כאן עכ"ל וצ"ע דהרב"י כתב פה דהיכא דסמך לדופן או שזרק על הסכך כו' ה"ה דבסוכה של מצוה נמי שרי' ומיהו אפשר דמדרבנן מיהא אסירי משום מוקצה כמו שאסרו היותר על כדי הכשר סוכה עכ"ל ועי' בט"ז סס"ק ו':

שם ואפשר דס"ל דעשוי לכבות יותר כו'. עי' מה שכתבתי בסי' רע"ט במג"א ס"ק ו':

סימן תקיט

מג"א ס"ק ד' והוא כו' משמע דלא אירי ברפוי פי' מחה"ש דאי ברפוי תמיד פשיטא דל"ל שמא יתקע ע"ש וצ"ע דבסי' שי"ג סעי' ו' גבי מטה של פרקים ואם דרכה להיות רפוי מותר לכתחלה וכתב רמ"א ובלבד שלא יהדק ע"ש אלמא אע"ג דדרכה להיות רפוי אפ"ה כתב שלא יהדק א"כ ה"נ נוכל לומר אע"ג דהמחבר מיירי נמי ברפוי אפ"ה שפיר שכתב והוא שלא יתקע: שם ביו"ט לא גזרו כו'. לכאורה צ"ע אמאי מקילין ביו"ט דהא בביצה דף ל"ז ע"א פריך הגמ' כל אלו ביו"ט אמרו כו' ורמינהו משילין ומשני ר"פ ל"ק הא ב"ש הא ב"ה דב"ה מתיר ביו"ט הוצאה וה"ה טלטול וע"ש בתוס' ד"ה ורמינהו כו' ובביצה דף י"ב ע"א איתא דב"ה דמתירין הוצאה וטלטול מטעם מתוך ובסי' תקי"ח מבואר במג"א

וכמו שפי' מחה"ש דלא אמרי' מתוך רק באפיי' ובישול שהן באוכל עצמו וגם בהוצאה והבערה אע"ג שאין מתקן האוכל בכך אבל בשאר דברים לא אמרי' מתוך ע"ש א"כ נוכל לומר דרק במשילין פירות דהוי טלטול דהוי כהוצאה בזה ב"ה מתיר משום מתוך וב"ש אוסר דל"ל מתוך אבל בשאר דברים דלא אמרי' מתוך כמו גבי מנורה דאסור בשבת ופי' רש"י בשבת דף מ"ו ע"א שעושה כלי כדאיתא בסי' רע"ט סעי' ז' ודומה לזה א"כ נימא דגם ב"ה סובר דאין בין יו"ט לשבת שכל מה שאסור בשבת אסור ביו"ט דאפושי פלוגתא לא מפשינן:

סימן תקכ

עי' מה שכתבתי בסי' של"ז וכעת קשי' לי בדברי הרב"י בסי' של"ז שכתב דמשמע מדברי הה"מ שהכיבוד אסור באינו מרוצף ומותר במרוצף לדעת רש"י ותוס' ע"ש ולפענ"ד קשה מתוס' בשבת דף צ"ה ע"א בד"ה והאידנא דכתבו דמוכח דכיבוד אסור אפי' לר"ש דאל"כ מאי פריך הגמ' בדף קכ"ד ע"ב אי מחמה לצל בהא לימא ר' אלעזר אפי' בשל תמרה ואי שרי לכבד הוי מלאכתו להיתר א"ו כיבוד אסור לכ"ע ע"ש ולפ"ז א"א דהתוס' אוסרי' הכיבוד רק באינו מרוצף ומתירים במרוצף א"כ נשאר קושי' תוס' מאי פריך הגמ' שם בהא לימא ר"א אפי' בשל תמרה כיון דמותר לכבד במרוצף ואסור באינו מרוצף א"כ הוי כלי שמלאכתו לאיסור ולהיתר דמותר לטלטל מחמה לצל כמו כלי שמלאכתו להיתר לבד כמ"ש מג"א בסי' ש"ח ס"ק ט':

סימן תקכא

בביצה בריש משילין דף ל"ה ע"ב מקשה המהרש"א בגמ' שם התם דד' קופות שרי משום דחמירא אבל ביו"ט כו' ויש לדקדק אמאי קתני הכא במתני' אבל לא בשבת אדרבה בשבת הי' להתיר טפי מה"ט דלא אתי לזלזולי ומתרץ המהרש"א דהכא דטלטול דהוא משום הוצאה אסור בשבת טפי מיו"ט דהוצאה גופה ביו"ט מותר ובשבת אסור וה"ק מלתא דשרי בשבת כההיא דמפנין משום בטול ב"ה לא גזרו בי' משום הוצאה יש להתיר טפי מהתירא דהכא גבי יו"ט דלית בי' נמי למגזר משום הוצאה דהתם ליכא לזלזולי כו' ע"ש ולפענ"ד קשה הו"ל לגמ' לחלק בפשיטות דהתם גבי מפנין לא הותר רק ד' וה' מפני שבשבת יש איסור הוצאה לכן לא התירו חכמים יותר אבל ביו"ט דליכא איסור הוצאה מותר אפי' ביותר מד' וה' א"ו צריך לומר דגם ביו"ט איכא איסור הוצאה כמ"ש מג"א

בסי' תקי"ח ס"ק ג' דלוקה על הוצאה שלא לצורך וגם מתוך לא אמרי' רק בדבר שהוא צורך היום כמ"ש הפוסקים:
שם מג"א ס"ק א' משילין כו' וכתב הישו"ש אפי' טובא כו'. וצ"ע דבסי' של"ג ס"ק ד' כתב מג"א בשם ישו"ש דגבי מפנין מותר אפי' מגג לגג ע"ש אע"ג דביו"ט הכא משום פסידא אסור מתירין שם בשבת משום מצוה והכא מתיר הישו"ש אפי' טובא ואפי' לגמור משום הפסד ממון ובשבת משום מצוה אסור בהני:
שם דלא כהרב"י. פי' מחה"ש דהרב"י סובר דהרי"ף והרמב"ם מתירין אפי' טובא ואסרי לגמור ומג"א ס"ל דגם בלגמור פסקו הרי"ף והרמב"ם לקולא ע"ש ולפענ"ד יש סברא לומר כדעת הרב"י דבשבת דף קכ"ו ע"ב סבר ר"ח דרק ד' מפנין ושמואל סבר אפי' טובא ולפי שגבי יו"ט הוי בעי' ולא איפשטא הכא פסקו הרי"ף והרמב"ם לקולא כיון דשמואל מתיר אפי' בשבת טובא אבל שלא יגמור את האוצר סברי התם בין רב חסדא ובין שמואל דאסור ולכן פסקו גבי יו"ט נמי דאסור כיון דליכא מ"ד דמתיר בשבת:

סימן תקכב

בטור כתב אין פרה יוצא' ברצועה שבין קרני' וכתב הרב"י שרש"י והר"ן שפירשו מתניתין בביצה בשבת סברי דבשבת אסור משום דמשוי הוא וביו"ט מותר ע"ש ולכן השמיטוה פה בש"ע ובסי' ש"ה כתב בש"ע גבי שבת ונר' לי ראי' מזה לרמ"א בסי' רמ"ו סעיף ג' דאין מצווה על שביתת בהמתו ביו"ט ועי' במג"א שם:
שם ט"ז ס"ק ה' אין כו' דנ"מ אפי' אזמני כו'. צ"ע לדעת הט"ז בסי' תק"ג ס"ק ד' דבקעת יבשה הראויה להסקה מותר לכל דבר ע"ש א"כ בלא טעם הר"ן צריך לומר הכא דמחזי כמאן דאזיל כגון שהמקל יבש דאינו מוקצה:

סימן תקכג

סעיף ב' אין מגרדין כו'. צע"ק בש"ע שכתב סתם אין מגרדין ולא חילק בין של עץ או של ברזל ומדברי תוס' בביצה דף כ"ג ע"א בד"ה ושלש לא מחמירין רק בשל ברזל וכן אי' בראי"ש שם משמע דבשל עץ מותר וצ"ע בתוס' שם שכתבו ודוקא במגררה של עץ שאין עושין חבורה אבל במגררת שלנו שהן של ברזל שתולש שערות דקשה למה כתבו תוס' ההיתר בשל עץ לפי שאין עושה חבורה דהא אפי' בשל ברזל דעושה חבורה נמי מותר כיון דהלכה כר"ש דמתיר נמי בשל ברזל רק במגררת שלנו אסור מפני שתולש את השער והו"ל לתוס' לכתוב דשל עץ מותר שאין תולש השער ואפי' בעושה חבורה מותר::

סימן תקכד

צ"ע בתוס' כתובות דף מ"ז ע"א ד"ה דמסר לה כו' דכתבו דאיירי שעה אחת לפני יו"ט שהוא כיו"ט לענין מלאכה דתוספת דאורייתא ע"ש וצ"ע כיון דתוספת דאוריית' לענין מלאכה א"כ צריך לומר דהתוספת שייך לחג א"כ נמי נאסור בנשואין בזמן התוספת כמו שאסור בחג עצמו ובסי' רס"ז סס"ק א' כתב המג"א. דמתוס' ורא"ש משמע דיכול לגמור הסעודה מבע"י אם קיבל שבת ועי' במג"א סי' רס"ג ס"ק ט"ו ובסי' רע"א סעי' א' ובט"ז שם ס"ק א':

סימן תקכה

הרב"י כתב בשם הר"ן דאפי' לרב יוסף דסבר בשבת דף קמ"ח ע"ב דלא ניתנה ליתבע מ"מ אי תפיס מלוה לא מפקי' מיני' ולא עוד אלא דאי אזיל אידך ותפיס מיני' מפקי' מיני' דלוה ויהיב למלוה עכ"ל וצ"ע דא"כ מאי פריך בגמ' שם מהשוחט את הפרה ואי לא ניתנה ליתבע מאי משמט ופי' רש"י הואיל ואין ב"ד נזקקין לכופו שמוטה היא ועומדת ע"ש הא נ"מ בתפיס דאי משום הלואת יו"ט מהני תפיסה ולכן אמר דמשמט דלא מהני תפיסה עוד כתב הרב"י בשם הר"ן שכתב על הרשב"א דכתב מדאמרי' בגמ' שם גבי יו"ט של ר"ה אם הי' חודש מעובר דאיגלאי מילתא דחול הוא מכאן נ"ל ללמוד דכ"ע ביו"ט דרבנן ניתנה ליתבע ואינה ראיה אצלי דשאני הכא שנהגו הראשון בטעות אבל לדידן דעבדי' תרי יומי מתקנתא דרבנן אפשר דאפילו הלואת יו"ט שני לא ניתנה ליתבע עכ"ל וצ"ע דהא גם ביו"ט של ר"ה אמרי' בביצה דף ה' ע"א דב' י"ט של ר"ה היה מתקנת חכמים אע"ג כשבאו מן המנחה ולמעלה א"כ היו יודעי' שיקדשו למחר והיום לאו ר"ה אעפ"כ גומרין אותו באיסורו כמו שפירש"י שם בד"ה עד המנחה שאפי' בב"ד היו ב' ימים שתקנו לעשותו ואין כאן חול ע"ש וע"כ צריך לומר דמאי דאמרי' בשבת שם דאיגלאי מילתא דחול הוא היינו שהי' חול מדאוריית' ויו"ט מדרבנן א"כ שפיר יליף רשב"א מיני' ליו"ט ב' של גליות לדידן ולפענ"ד אפשר להשיב על הראי' שהביא הרשב"א משם דהא לכאורה קשה על מה דמתרץ הגמ' שאני התם דאיגלאי מילתא כו' דהא הטעם דרב יוסף דאמר לא ניתנה ליתבע משום דאתי למכתב א"כ מאי מהני דאח"כ איגלאי מילתא דחול הוא אכתי ניחוש דא"א דבכה"ג ניתנה ליתבע אתי למכתב ביו"ט א' של ר"ה דיחשוב אם יהיה חודש מעובר ונגלא מילתא דהיום חול ויוכל לתבוע א"ו דצריך לומר דשם בבריית' דאיירי בר"ה של מוצאי שביעית א"כ מה שמלוה ביום א' דר"ה ממ"נ לא יוכל לתבוע אם יהיה חודש מעובר משמט מחמת שביעית ואם לא יהיה חודש מעובר והיום יו"ט

של ר"ה א"כ הוי הלואת יו"ט דלא ניתנה ליתבע א"כ אין ראי' מזה לב' י"ט שלנו דא"א דהלואת יו"ט דרבנן ניתנה ליתבע אתי למכתב:

סימן תקכו

ט"ז ס"ק א' בעשיית כו' וחימום מים מותר מתוך שהותרה כו' וצ"ע דבסי' תקי"א סעי' ב' דאסור להחם מים לרחוץ כל הגוף ולא אמרי' בי' מתוך מפני שאינו שוה לכל נפש ואין לומר דכיון דראוי לכל המתים הוי לגבייהו שוה לכל נפש דהא אסור להחם מים לרחוץ תינוק כדאית' שם ברמ"א אע"ג דהיינו רביתי' לכל התינוקות כמ"ש שם מג"א ס"ק ה':
שם מג"א ס"ק ז' ביו"ט שני כו' והליכה חוץ לתחום כו' וכתב הגהות רע"א והא דהכא מותר היינו כיון דהולכים עם המת רואים שעושים בשביל המת אבל התם בתשובה מיירי שהמת במקום אחר והולכים שם לקברו מ"מ קשה מסעי' ו' דחוזרים למקומם כו' דסופן משום תחלתן והא חזרה שאין הולכים עם המת גם תחלתן לא התירו עכ"ל ולפענ"ד נר' לתרץ דבסי' תקמ"ז כתב המג"א בס"ק ז' בשם כ"ה בשם ת"י דהיכא דא"א בע"א מותר לקוץ מהמחובר ע"ש ומ"ש מג"א הכא דהליכת חוץ לתחום הוי כמו קציצה מהמחובר נמי בשם כ"ה בשם ת"י א"כ גם הליכת חוץ לתחום נמי מותר היכא דא"א בע"א כמו קציצת ארזים דמותר אע"ג שאינה עם המת לפניו:
שם ס"ק י' לכסותו כו' משמע דבשדה שאינו חרושה לא מתחייב כו'. וצע"ג דהא בשבת דף ע"ג ע"ב אמר סתם היתה לו גבשושית ונטלה חייב היתה לו גומא וטממה חייב ע"ש וכן פסק הרמב"ם בפ"ח מהל' שבת הל' א' סתם דחייב וכתב בפירוש וכן כל המשוה גומות ע"ש א"כ מוכח דחייב בכל מקום אפי' בשדה שאינה חרושה והא דאמרי' בשבת דף פ"א אסור לפנות בשדה ניר דהיינו בחרושה הוא כמו שכתב מג"א בסי' שי"ב ס"ק ט' דבבית מותר לפנות דמילתא דלא שכיחא לא גזרו ופי' מחה"ש שם דבבית הוי מילתא דלא שכיחא שיהיו גומות או גבשושית ע"ש וה"נ צ"ל דבשדה שאינה חרושה הוי מילתא דלא שכיחא ולכן לא גזר ובשדה חרושה גזרינן אבל אם עושה גומא או סותם בכ"מ חייב. שם דמותרים שני מוהלים כו'. צ"ע דהא בספר מ"ש מתיר לבני החברה ואוסר לאנשים אחרים וכתב מחה"ש דבני החברה כולם מותרים אע"ג שיש די בד' או בה' כי מאן מפיס ביניהם וכ"א מהם יאמר חבירו יחלל יו"ט ולא אני ויתרשלו בדבר ולכן הותר לכולם ע"ש א"כ לגבי מילה הוי כל המוהלים כמו התם הבני החברה ואי אמרינן שרק מוהל אחד מותר כ"א יאמר חבירו יחלל שבת דהא מילה דחוי' היא אצל שבת כמ"ש מחה"ש ויתרשלו בדבר לכן מתירים לכל המוהלים כמו התם לבני החברה א"כ

אין ראי' מזה להתיר לאנשים שלחוץ לחברה כי הבני החברה לא יוכלו לומר שיקבר איש החוץ לחברה:

שם ס"ק י"א אבל כו' והרמב"ם מיירי כו'. המחה"ש מביא קושי' מא"ר ומח"מ כיון דכוונת מג"א בא"צ לשער הוי מלאכה שאצ"ל א"כ מאי כתב מג"א והרמב"ם מיירי בצריך לשער הא הרמב"ם פסק דמלאכה שא"צ לגופה חייב כמ"ש מג"א בסי' של"ד ומתרץ מחה"ש דכוונת מג"א דגזיזת שער ליכא מלאכה כלל אפי' לר"י והטעם כמ"ש מג"א דמל תינוק בן ח' לא עביד כלום ואע"ג דבחותך עור ובשר של אדם חייב משום תולש כמ"ש ט"ז ס"ס של"ו ואפ"ה בבן ח' דחשיב כמת ליכא איסור ומה לי בחותך עור או גזיזת שער אע"כ במת אין בו משום גזיזה ותלישה עכ"ל ע"ש וקשי' לי לסברת מחה"ש דט"ז סובר דבתולש עור אדם חייב מדאורייתא משום תולש א"כ בשבת דף ק"ו ע"א דיליף ר"ש דמקלקל בחבורה חייב מדאיצטריך קרא למישרא מילה מכלל דשאר מקלקל בחבורה חייב ע"ש דילמא מקלקל בחבורה בעלמא פטור והא דאיצטריך קרא למישרי מילה בשבת משום דתולש בשר דחייב בעלמא בתולש בשר מן אדם חי א"ו מוכח דתולש בשר מאדם חי בעלמא פטור והט"ז כתב רק שיש איסור בעלמא כי אע"ג שאדם הוא כקרקע מ"מ בקרקע עצמו אין חייב משום תולש רק בתולש מה שצומח וגדל בקרקע אבל בתולש מהקרקע עצמו אינו חייב רק בשדה דשייך חרישה ובבית דשייך בנין כדאיתא בשבת דף ע"ג ע"ב ובאדם לא שייך חרישה ובנין:

שם ס"ק י"ד כלי כו' אחר המילה כו'. לכאורה נראה מדברי מג"א בסי' של"א ס"ק ה' דאף קודם המילה אסור לטלטל האיזמל עד שיצטרך למול אז בא ההיתר לטלטלו וכן עלי לקצב עליו בשר מסתמא אסור קודם שיצטרך לקצב עליו בשר כמו שאסור לטלטלו אחר שקצב הבשר א"כ קשה הכא אמאי מותר לטלטל כלי הקבורה בשביל שמא יצטרך להם ועי' מה שכתבתי בסי' של"א: שם ס"ק י"ז כדי כו' הדבר מפורסם שרי כו'. צ"ע דבס"ק ז' כתב מג"א דהליכה חוץ לתחום דמי לקציצת ארזים דאסור אף במפורסם ועי' מ"ש שם: שם ס"ק י"ט בחזקת כו' משא"כ הכא דמת כו'. בשבת דף קל"ו ע"א משמע דמת לא הוי ריעותא כ"א כשפיהק ומת ופי' רש"י לאחר לידתו לא ראו בו אלא חיות מעט ע"ש:

שם ס"ק כ' אסור כו' כמ"ש ס"ט כו'. צ"ע דהא בס"ט הוצרך גמרו שערו וצפרניו אם אין יודע חדשיו שכלו:

שם דהא מ"מ קבורה היא כו'. וצ"ע דהא בנדה שם אית' שהטילה נפל לבור ובא כהן והציץ בו ע"ש א"כ לא היו מכסים הנפל בעפר א"כ לאו קבורה היא כמ"ש מג"א בס"ק

י' דלכסותו בעפר הוא גמר קבורה וכן איתי' ביו"ד סי' שע"ה סעי' א' ובט"ז שם ס"ק א' וגם המשנה באהלות בור שמטילין לתוכו נפלים משמע דלאו קבורה היא דהא פסקי' ביו"ד סי' שס"ב סעי' ב' דאין קוברין ב' מתים זה בצד זה אא"כ הי' דופן הקבר מפסיק כו' והכא שהיו מטילין הרבה נפלים זה על זה ואם הי' נפל צריך קבורה לא היו רשאים לקבור הרבה בתוך קבר אחד א"ו ש"מ שאין נפל צריך קבורה:

סימן תקכז

מג"א כתב הר"ן כו' ובלא"ה דבריהם תמוהים כו'. ופי' מחה"ש דתוס' שכתבו ואפי' לדידן דל"ל הואיל ניחא דכל דבר אפיי' ובישול לא שייך בי' הכנה ע"כ כונתם דתוס' פוסקים כר"ח דלא אמרי' הואיל ולא קיי"ל בהא כר"ח דמן התורה צרכי שבת נעשים ביו"ט דהא קיי"ל בזה כרבה דא"ל הכנה מיו"ט לשבת אסור מדאוריית' ולזה כתבו דבאפיי' ובישול ליכא הכנה ואין בו איסור תורה ומותר ע"י ע"ת ודברי תוס' תמוהים מאי מקשה רבה לר"ח בפסחים דף מ"ו ע"ב לדידך וכי משום ע"ת שרינן איסור דאוריית' הא אפי' לרבה דס"ל הכנה מ"מ באפיי' ובישול דלא הוי הכנה גמורה ליכא איסור תורה ע"ש שהאריך ולא אוכל להבין כלל דלפענ"ד דברי תוס' ישרים וברורים מאד דמאי דמשמע מדברי מחה"ש דא"א דגבי אפיי' ובישול ליכא איסור הכנה אע"ג דל"א הואיל וגם אמרי' צרכי שבת אין נעשין ביו"ט אפ"ה ליכא איסור דאוריית' באופה ומבשל מיו"ט לשבת הוא תמוה דהא אפיי' ובישול הם אבות מלאכות וכיון דל"א הואיל וגם אין צרכי שבת נעשים ביו"ט א"כ פשיטא האופה ומבשל מיו"ט לשבת דלוקה אע"ג דליכא בהו איסור הכנה מ"מ מלאכות הם לכן נר' לי לפרש דברי תוס' בביצה שם דהא בפסחים שם משני ר"ח לרבה דמדאורייתא צרכי שבת נעשים ביו"ט לכן מותר לאפות מיו"ט לשבת אפי' בל"ל הואיל ופי' רש"י דשבת ויו"ט חדא קדושה היא וכי היכי דמותר לבשל לבו ביום מותר לבשל למחר ותוס' בדף מ"ז ע"א פירשו הואיל שהיא מצות שבת אם לא יעשנה ביו"ט שוב לא יעשנה חשיב כמו אוכל נפש דיו"ט ע"ש נמצא בין לפירש"י בין לפי' תוס' הא דאמר ר"ח צרכי שבת נעשים ביו"ט לא יליף מקרא רק מצד הסברא ורבה דל"ל צרכי שבת נעשים ביו"ט ל"ל האי סברא ולכן מקשים תוס' בביצה לדידן דל"ל הואיל משום דפסקינן כר"ח א"כ ע"כ מה שמבשלין מיו"ט לשבת משום דבזה נמי פסקי' כר"ח דצרכי שבת נעשים ביו"ט מצד הסברא ולכן מקשים תוס' כיון דאמרי' הכנה א"כ מגלה תורה דאין יו"ט מכין לשבת לאפוקי מסברא החיצונה וכיון דהתורה מגלה בפירוש דאין צרכי שבת נעשים ביו"ט א"כ נשאר קושי' רבה לר"ח בפסחים האיך מבשלין ביו"ט לשבת

וליכא לתרוצי כמו שמתרץ ר"ח שם דמדאוריית' צרכי שבת נעשים ביו"ט הא התורה אסר' בפירוש דאין יו"ט מכין לשבת ומתרצים תוס' דלעולם נשאר בסברא חיצונה דצרכי שבת נעשים ביו"ט כמו שמתרץ ר"ח בפסחים והא דאסר' התורה הכנה רק גבי ביצה אבל באפיי' ובישול לא אסרה תורה לבשל לשבת ונשאר סברא חיצונה דבישול מותר לשבת כר"ח:

שם ט"ז סק"ג בספר הגהות רע"א כ' וז"ל בראב"ן סי' קס"ח הכי אית' יחיד שבא בבהכ"נ ומצא צבור שקבלו שבת שהתפללו אתה קדשת היחיד מתפלל ערבית שתים ונ"ל נמי דמי ששכח ולא עירב ע"ת בעיו"ט ונזכר כשאמר הש"ץ ברכו ועירב קודם שהתפלל הצבור תפלת יו"ט שעירובו עירוב כי קבלת יו"ט לא הוי עד תפלת יו"ט עכ"ל מבואר דס"ל דברכו לא הוי קבלה גם לשבת דאין חילוק בזה בין יו"ט לשבת אבל למאי דקיי"ל סי' רס"א ס"ד דברכו הוי קבלת שבת וכן נמי לענין שאין יחיד יכול להתפלל חול כמ"ש מג"א סי' רס"ג ס"ק כ"ח ה"נ לענין עירוב תבשילין וכמ"ש מג"א כאן ס"ק א' דלא כמשמע מט"ז שיש חילוק בזה בין שבת ליו"ט עכ"ל ולפענ"ד צדקו דברי הראב"ן והט"ז לדידן דהא דכתב ראב"ן דלא הוי קבלה עד שהתפללו תפלת שבת או יו"ט היינו כשהתפללו הקהל והוא לא התפלל עמהם והא דאמרי' בסי' רס"א דברכו הוי קבלה היינו אם קיבל הוא בעצמו ומה שמקשה ממג"א בסי' רס"ג אדרבה משם ראי' לדברי הראב"ן דשם בסעי' ט"ו אית' מי ששכח להתפלל מנחה בע"ש עד שקבלו הקהל שבת ילך חוץ לבהכ"נ ויתפלל חול והוא שלא קיבל שבת עמהם אבל אם ענה וקבל שבת עמהם אין מתפלל תפלת חול אלא ערבית שתים וכתב מג"א דקבלת שבת היינו ברכו ע"ש א"כ משמע בפירוש דיש חילוק בין קבלת צבור לקבלת עצמו דהיינו בקבלת שבת בברכו דאין היחיד נגרר אחר הצבור אבל כשהתפלל הקהל אתה קדשת או תפלת יו"ט אפשר דכ"ע סוברים כראב"ן דיחיד נגרר אחר הקהל והמג"א בס"ק א' מיירי שהוא בעצמו קיבל יו"ט לכן הוי קבלה כשאומר ברכו:

שם מג"א ס"ק ג' כבוש כו' כבוש בציר כו'. צ"ע דהרב"י כתב דדגים מלוחים כבוש מקרי ע"ש:

שם ס"ק י"ג אינו כו' וזה לטעם ראשון כו'. המחה"ש גורס איפכא וזה לטעם שני דשבות רחוקה לא התירו י"ל דוקא באפשר לתקן ע"י שבות קרובה וכה"ג דא"א לבשל ביום ב' הותר גם שבות רחוקה ולטעם א' דיו"ט ב' מן התורה חול אסור ע"ש ולפענ"ד אי אפשר לפרש כן דבתוס' פסחים דף מ"ז ע"א ד"ה וא"א כו' משמע דאפי' באי אפשר אין מתירין שבות רחוקה דתוס' פירשו מאי דפריך הגמרא וא"א צרכי שבת נעשי' ביו"ט גבי

שתי לחם שצריך לעשות ביו"ט שאין לו זמן אחר אמאי לא דחי יו"ט ע"ש וע"ז משני הגמ' שבות רחוקה לא התירו א"כ ש"מ דאפי' בא"א אין מתירין שבות רחוקה לכן נראה דהגירסא לפנינו הוא עיקר דלטעם ראשון דיו"ט ב' הוי חול דמותר דהא בחלו שני יו"ט בע"ש ובשבת דמותר לבשל בע"ש אע"ג דהוא יום ראשון והוא וודאי יו"ט מן התורה דעירובי תבשילין מתיר לבשל ביום א' כמו שמתיר לבשל ביום ב' רק שהיכא שאפשר לבשל ביום ב' אז אסור בראשון משום דמוטב לבשל ביום ב' דהוי חול מן התורה אבל בא"א בשני מותר בראשון ולא דמי ביו"ט ביום ה' ויום ו' הוא חול אז אסור לבשל אפי' ביום ה' אע"ג שהוא יו"ט שני כי חכמים לא תקנו עירובי תבשילין היכא דיום חול מפסיק אבל לטעם שני שלא התירו שבות רחוקה אז אסור אפי' באי אפשר בשני וכמו דבאם יום ה' יו"ט לא התירו לבשל משום דהוי שבות רחוקה ה"נ לטעם ב' דביו"ט ה' וביום ו' הוי נמי שבות רחוקה דאסור אפי' בא"א:

שם ס"ק ט"ו קשי' לי לרב אשי בביצה דף ט"ו ע"ב דאמר דהטעם דע"ת כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת כו' ופי' רש"י כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת אא"כ התחיל מבעוד יום כו' ע"ש א"כ באוכל העירוב ביו"ט איגלאי מלתא דלא היה מתחיל לבשל מעיו"ט לשבת והוי כמבשל בלא עירוב דכיון דעיקר ההיתר של ע"ת דהוי כמתחיל לבשל מעיו"ט לשבת וביו"ט לא הוי רק כגומר כמו שפי' רש"י והרמב"ם בפ"ו מהל' יו"ט הל' א' נקט טעם רב אשי. וגם המג"א נקט הרבה פעמים טעם רב אשי:

שם ס"ק ט"ז התחיל כו' שהתחיל ללוש כו'. צ"ע דרש"י בביצה דף י"ז ע"ב כתב אם התחיל בעיסתו לתקנה ולאפותה כו' משמע לכאורה דצריך נמי התחלה באפיי':

שם ס"ק י"ח הרא"ש בפ"ב דביצה דין ט"ז כתב דהא דקאמר בגמ' דף כ"ב ע"א ומדליקין לו את הנר היינו נר א' כמו פת אחת וקיתון א' עוד כתב הרא"ש כשמניחין עירוב צריך לומר נמי לאדלוקי דאע"פ דפירש לעיל שלא תקנו אלא לעיקר סעודה היינו דאין צריך לעשות אלא מפת ותבשיל שהוא עיקר סעודה אבל צריך להזכיר כל דבר שאסור לעשות בלא עירוב עכ"ל וכ"כ תוס' שם בד"ה ומדליקין שצריך להזכיר הדלקה ע"ש הנה מה שכתב דאין מדליקין לו רק נר אחד לפענ"ד נראה מדנקט רב הונא שם גבי פת וקדרה אחת וגבי נר לא נקט אחד וגם מדנקט הנר בה"א הידיעה משמע לכאורה שמותר להדליק לו הרבה נרות כמו שרגיל בכל שבת וגם בברייתא שם קתני פת אחת קדרה אחת ומדליקין לו את הנר ומחמין לו קיתון אחד הנה מדקתני בכולן אחד וקתני באמצע הברייתא ומדליקין לו את הנר ולא נקט אחד משמע שמותר בכל נרות הרגיל להדליק בשבת ומה שכתב הרא"ש והתוס' שצריך להזכיר הדלקת הנר בעירובי תבשילין לפענ"ד לכאורה נראה

דב"ש וב"ה בהא פליגי דלב"ש צריך לעשות בעירוב תבשילין לכל דבר שצריך ולב"ה אין צריך לעשות רק שצריך להזכיר וכיון דחנני' אליבא דב"ש שם אין מזכיר דצריך לב"ש להדליק נר מעיו"ט כמו שצריך להטמין חמין מעיו"ט א"כ ש"מ שהדלקת הנר שייך לסעודה כי א"א לאכול בלא נר א"כ ה"ה לב"ה אין צריך להזכיר הדלקת הנר עוד קשי' לי אמאי אסור להדליק בלא עירוב דהא בסי' תקי"ד כתב המג"א בס"ק י"ד דביו"ט סמוך לחשיכה מותר להדליק בביתו דצריך הוא לו באותה שעה ע"ש אע"ג שהנר ידליק בלילה שהוא חול ומשמע שם שמותר להדליק אפי' הרבה נרות א"כ ביו"ט בע"ש כשמדליק בוודאי צריך להדליק סמוך לחשכה כמו שמדליק בכל ע"ש א"כ מותר להדליק אפילו הרבה נרות אפילו בלא עירוב תבשילין דהא צריך לנרות באותה שעה ומ"ש מחה"ש על מה שכתב מג"א כמ"ש סי' רס"ג דהיינו שם סעיף ח' שמוסיף נרות הוי שמחה יתירה ע"ש צ"ע דהא שם בס"א איתא דיש להדליק שתים כנגד זכור ושמור א"כ הו"ל להתיר עכ"פ שתי נרות:

שם ס"ק כ"א מה שכתב מחה"ש בשם מג"א בסי' תצ"ח ס"ק ט"ז דהאידנא אין נוהגים לשחוט ביו"ט כלל צ"ע דהא דוק' בהמות כתב המג"א שם דהמנהג דלא ישחוט אבל עופות פשיטא דשוחטין ע"ש:

שם ס"ק כ"ב אסור כו' צריך ללמוד כו'. הד"מ בסי' תקכ"ט חולק על מהרי"ו וכתב דכיון דמתענה הוי כולו לה' ועוד דכתב בסי' רע"א דהא דמותר להתענות בשבת דהו"ל עונג וא"כ מקרי לכם דמה לי עונג זה או עונג אכילה עכ"ל ועי' מה שכתבתי בסי' תקכ"ט ובמג"א בסי' רפ"ח ס"ק ז' כתב בשם השל"ה שאין להתענות תענית חלום בשבת אא"כ התענית עונג הוא לו ע"ש וקשי' דלדעת הד"מ דהתענית הוי כמו עונג אכילה א"כ אמאי צריך בתענית חלום בשבת למיתב תענית לתעניתו בשביל שביטל עונג שבת כדאי' בסי' רפ"ח סעיף ד' הא לא ביטל עונג שבת כיון דהתענית הי' עונג לו כמו אכילה:

שם וביו"ט שחל להיות ע"ש כו'. פי' מחה"ש דעל ע"ת גרידא לא סמכי' להתיר לבשל מיו"ט לשבת דהוי איסור דאורייתא רק דמותר מטעם הואיל מקלע אורחים וליכא רק איסור דרבנן סמכי' על ע"ת כמ"ש מג"א ריש הסימן והמתענה אין רשאי לבשל לאורחים וא"כ לדידי' מן התורה אסור לבשל מיו"ט לשבת ולא סמכי' על ע"ת להתיר איסור תורה עכ"ל וצ"ע דהא דמה דאסרי' למתענה לבשל לאחרים ביו"ט ילפינן ממי שלא הניח עירוב שאינו מבשל לאחרים כמ"ש רמ"א ושם בוודאי אין איסור דאורייתא דהא איסור דאורייתא אין ע"ת מתיר א"כ גם הכא המתענה אין אסור מדאורייתא לבשל לאחרים ליו"ט וגם אין סברא כלל לומר דהתורה אסר' להמתענה לבשל לאחרים וכיון דאין אסור

רק מדרבנן א"כ מועיל ע"ת גם מה שכתב מג"א דע"י עירוב מותר מטעם הואיל צ"ע דהא גם לר"ח דל"ל הואיל וסובר צרכי שבת נעשים ביו"ט רק שאסור מדרבנן וע"ת מתיר האיסור דרבנן כדאיתא בפסחים דף מ"ו ע"ב ה"נ לדידן דפסקי' כרבה דא"ל הואיל נמי העירוב מתיר איסור דרבנן כמ"ש מג"א ריש הסימן ע"ש:

סימן תקכח

קשי' לי בביצה דף ט"ז ע"ב בתוס' ד"ה רבי אומר דמתרצים דאדרבה היינו טעמא דרבי דסבר דשבת ויו"ט קדושה אחת היינו בתחומין אבל בשביל קדושה אחת לא אסר דבר המותר לעשות ביו"ט לעשות עירוב בשביל שבת ע"ש ובדף י"ז ע"א בתוס' ד"ה מ"ט מתרצים דבערובין דף ל"ח ע"א דקאמר ר"א דהא דאין מערבין בתחלה מיו"ט לשבת משום הכנה דמיירי בעירובי חצרות ע"ש דקשה מאי קאמרי רבנן לר"א שם אי אתה מודה שאין מערבין בתחלה מיו"ט לשבת הא לאיי קדושה אחת פי' ש"מ דקדושה אחת היא ע"ש ואי אמרת דמיירי התם בעירובי חצרות א"כ מאי מקשו רבנן לר"א הא לרבנן נמי דסברי קדושה אחת נמי תקשה אמאי לא מערבין ערובי חצרות דהא ערובי חצרות מערבין מיו"ט לשבת אפי' א"א קדושה אחת כמ"ש תוס' בביצה:

בספר הגהות רע"א מקשה בביצה דף כ"ב ע"א דמתרץ אביי כגון שערב לזה ולא ערב לזה הא הטמנה בעצמותה אינה מלאכה ומה דאסר בשבת הטמנה בדבר שאינו מוסיף הבל דשמא ימצא קדרתו צוננת וירתיחנה והכא לגבי מלאכת הרתיחה דהוי בישול מותר מצד ע"ת דבישול עכ"ל ולפענ"ד שהטמנה אסור אפי' במקום שאין בישול אוסר כדאיתא בסי' תר"ט שאין להטמין ביו"כ שמכין ביו"כ לחול ע"ש ובסי' רנ"ז כתב מג"א בס"ק ב' דאסור להטמין לצורך מ"ש אע"ג דמותר לאפות פת לצורך מ"ש והטמנה חידוש ולהכי צריך בית שמאי להטמין מערב יום טוב בע"ת ולא מהני מה שבישל מעיו"ט:

סימן תקכט

כתב בד"מ דמותר להתענות ביו"ט מי שמותר להתענות בשבת כדאיתא סי' רפ"ח דהו"ל עונג מהתענית ע"ש וצ"ע דבפסחים דף ק"ט ע"א אמרי' ושמחת בחגך ביין וכ"פ הרמב"ם בפ"ו מהל' יו"ט וכ"כ מג"א בס"ק ג' ובס"ק ד' א"כ לא דמי יו"ט לשבת דשבת כתיב ביה עונג ומי שיש לו עונג מתענית הוי זה עונג שלו אבל ביו"ט דכתיב שמחה ושמחה אינה אלא בבשר ויין א"כ מאי מהני שהתענית עונג הוא לו מ"מ לא הוי שמחה בתעניתו:

שם מג"א ברמב"ם כו' בעובדא דר"א כו'. צ"ע שמביא ראי' מר"א הא ר"א סובר בביצה דף ט"ו ע"ב דלא בעינן לכם כלל ביו"ט ולכן דורש בשחרית קודם סעודה ע"ש:
שם ס"ק ב' מיהו כו' יאכל ביום ב' פעמים כו'. וכ"כ מג"א בסי' רצ"א ס"ק ב' ע"ש וצ"ע דלכאורה לא דמי יו"ט לשבת דבשלמא בשבת ילפי' בשבת דף קי"ז ע"ב מקרא דבעינן שלש סעודות אע"ג דבכל יום רגילות לאכול שתי סעודות צריך להוסיף בשבת עוד סעודה אחת וכיון דגזירת הכתוב שצריך דוקא שלש סעודות ולהכי אמרי' דאם לא סעד בלילה שצריך ביום ג' סעודות אבל ביו"ט דאין צריך אלא שתי סעודות כמו בכל ימי החול רק שבחול יכול למגרע מב' סעודות או להתענות לגמרי אבל ביו"ט אסור בתענית ואסור למגרע מב' סעודות שהוא צורך בני אדם לסעוד שתי פעמים ביום ואם מגרע הרי מענה את עצמו אבל אם לא סעד בלילה יוכל לאכול ביום כפי הרגלו ביו"ט ומה שהיה מענה עצמו בלילה ולא אכל הוי מעוות ולא יוכל לתקן: שם ס"ק ה' ולא כו' וכ"מ בסוכה דף כ"ז כו'. פי' מחה"ש דר"א דאמר התם י"ד סעודות ואי ס"ד דביו"ט בעינן סעודה ג' א"כ הוי ט"ו ומקשים העולם דמ"מ תקשי דהוי ט"ו סעודות דהא יש שבת בז' ימי סוכה ומתרץ מחה"ש דאיתא התם דחכמים אומרים תשבו כעין תדורו מה דירה אי בעי אכיל כו' ומקשים תוס' והר"ן הא חייב ביו"ט לאכול פת ומתרץ הר"ן דמאי דאמרי' אי בעי לא אכל היינו משום מצות סוכה אבל משום יו"ט צריך לאכול ונ"מ בירדו גשמים ופי' מחה"ש דמה שאמרו א"ב אכיל היינו מצד טבע בני אדם אבל מה שאוכל משום מצות שבת ויו"ט א"ב לא אכיל מצד מצות סוכה א"כ ראיית מג"א מר"א אינה ראיה דהא דאמר ר"א י"ד סעודות דהיינו כעין דירה אבל סעודה ג' הוא מצד מצות יו"ט ולא משום סוכה ע"ש שהאריך ודבריו דחוקים מאד כי א"א תשבו כעין תדורו א"כ כי היכי דמחויב לאכול בדירתו בשבת וביו"ט פת ה"נ מחויב לאכול בשבת ויו"ט בסוכה אע"ג דאכילה הוא משום מצות שבת ויו"ט מ"מ בדירתו נמי אוכל בשבת ויו"ט א"ו דכונת הר"ן פשוטה דחכמים סוברים תשבו כעין תדורו ואם היו יורדין גשמים בדירתו הי' יוצא ה"נ שיוכל לצאת מסוכתו כדאיתא בסי' תרל"ט ע"ש בהרב"י ולהכי אע"ג שמחויב לאכול פת בשבת וביו"ט יכול לאכול בביתו אם ירדו גשמים וקשי' לי בגמ' שם דגמ' פריך לר"א היכי משלים ביו"ט אחרון הא ביום אחרון לאו בסוכה יתיב כמו שפרש"י ותוס' ומשני הגמ' חזר ר"א ופי' רש"י שר"א נמי סבר דרק בליל יו"ט ראשון חובה רק דסבר דיש לו תשלומין ע"ש וצ"ע כיון דחכמים נמי סברי דבליל ראשון הכתוב קבעו חובה לאכול בסוכה דוקא א"כ אכתי קושי' הגמ' היכי אמר ר"א דישלים ביו"ט אחרון מה שלא אכל בליל יו"ט ראשון הא ביום אחרון לא יאכל בסוכה ונר' לפענ"ד דאפשר דיש מזה ראיה להפוסקים

שהובא בהרב"י בסי' תרל"ט שסוברים שאף בלילה הראשונה אין המצטער ואשר ירדו עליו גשמים חייב לאכול בסוכה ע"ש ולהפוסקים הללו צריך לומר דהא דחכמים ילפינן שם בסוכה חמשה עשר מחג המצות דלילה הראשון חובה היינו שמחויב לאכול בלילה ראשונה פת אבל לאו דוקא שצריך לאכול בסוכה דלענין חיוב סוכה הוי לילה ראשונה ככל ימי סוכות רק חיוב האכילה בלילה ראשון ילפי' מחג המצות ולפ"ז שפיר מתרץ הגמ' דר"א חזר ממה שסבר תשבו כעין תדורו שמחויב לאכול בסוכה דוקא י"ד סעודות רק שסובר כרבנן תשבו כעין תדורו אי בעי אכיל כו' רק לילה ראשון ילפי' מחג המצות שחובה לאכול אבל לא בסוכה דוקא ולהכי שפיר יוכל להשלים ביום טוב אחרון:

שם ס"ק ז' וממהרין לצאת ויש לגעור כו'. בסי' קנ"ז ס"ק א' כתב מג"א דמה שמאריכין בשבת וביום טוב אחר שש שעות משום דחשבינן שש שעות משעה שקמים ממטתם ע"ש:

סימן תקל

צ"ע בתוס' חגיגה דף י"ח ע"א בסד"ה חולו של מועד כו' שכתבו והא דאמרי' בע"ז דף כ"ב ע"א גבי כותים ות"ל משום לפני עור כו' במלאכה דחש"מ משום דסמך פשטא דקרא הוי והו"ל צדוקין מודין ביה ע"ש נראה כונת תוס' דתוס' סוברים הכא דבמידי דרבנן לא שייך לפני עור דלא כמו שכתבו תוס' בע"ז שם בד"ה תיפוק ע"ש ולכן מתרצים תוס' דבהאי דרבנן דאפילו צדוקין מודין בי' שייך לפני עור אע"ג דבשאר דרבנן לא אמרי' לפני עור אבל קשי' לי דשם בע"ז דפריך הגמ' כותי נמי אמרי' ליה וציית כותי לא ציית דאמר אנא גמירנא טפי מינך ע"ש משמע דכותים אין דורשים מקרא דמלאכה בחוה"מ אסור וסברי דמותר בכל מלאכות בחוה"מ:

סימן תקלא

ט"ז ס"ק א' מצוה כו' כדי שלא יכנוס כו'. לפענ"ד אפשר מדנקט בש"ע מצוה לגלח בעיו"ט ולא נקט כדברי הטור מצוה לגלח קודם יו"ט משום דכתב מג"א ברסי' ר"ס שמצוה לגלח בע"ש ולא ביום ה' ע"ש ה"נ מצוה לגלח בעיו"ט ולא קודם עיו"ט:

שם מג"א ס"ק ב' אנוס כו' לא הי' להם אומן כו' כתב הרב"י וז"ל הרי"ף והרמב"ם והרא"ש השמיטו הא דבעי ר' זירא במועד קטן דף י"ד ע"א אומן שאבדה לו אבידה ערב הרגל דאזלי' לחומרא ויש לתמוה על הרמב"ם והרא"ש שכתבו מלאכת חוה"מ דרבנן למה לא פסקו לקולא עכ"ל ולפ"ז קושיא זו קשה על הרב"י דהא גם הוא פסק מלאכת חוה"מ

דרבנן כמו שכתב מג"א בסי' תק"ל א"כ אמאי לא פסק האיבעי' דר"ז לקולא דהא מדלא כתבה האיבעי' בש"ע משמע דפסק לחומרא כמ"ש הרב"י ע"ש הרי"ף והרא"ש והרמב"ם ומדנקט מג"א ואפי' לא היה להם אומן אסור דבזה כתבו תוס' שם בד"ה אומן דפשיטא דאסור ולא מיבעי' לי' לר"ז ע"ש משמע דבאומן שאבדה לו אבידה אזלי' לקולא משום דמלאכת חול המועד דרבנן: שם צ"ע ברש"י במועד קטן דף י"ז ע"ב בד"ה סבר כרבנן דאמרי לא אמרי' מקצת היום ככולו כו' ולא הוי אנוס כו' להכי אינו מגלח במועד עכ"ל משמע מדברי רש"י דלהכי לא מגלח בחול המועד מפני שלא היה אנוס קודם הרגל וצ"ע הא בלא זה אינו יכול לגלח דהא לא שלים השבעה קודם הרגל ולא בטל ממנו גזירת שלשים דהא לא אמרי' לרבנן לענין זה מקצת היום ככולו כמ"ש תוס' בד"ה ותנא דידן דדוקא כשחל שמיני בשבת ערב הרגל דשלים אבלות קודם יו"ט מודים רבנן דמקצת יום ככולו דמגלח בע"ש אבל כשחל שביעי בשבת ערב הרגל לא שלים אבילות קודם הרגל: שם קשי' לי דהא דאסור לגלח לכל אדם במועד אמרי' במועד קטן דף י"ד ע"א דילפי' מאנשי משמר דאסורין לגלח כדי שלא יכנסו למשמרתן כשהן מנוולין ה"נ כדי שלא יכנסו לרגל כשהן מנוולין ע"ש א"כ נימא נמי דכמו דאנשי משמר מותרין בחמישי לגלח לכבוד שבת ה"נ יהא כל אדם מותר לגלח במועד לכבוד יו"ט אחרון או לכבוד שבת שחל בתוך הרגל:

סימן תקלב

צ"ע בראש"ש בפרק אלו מגלחין דין כ"ו שכתב מדקאמר בדף י"ח ע"א דשקלינהו לטופרי בשיני' ש"מ דבגינוסטרי אסור ואנן לא ס"ל הכי דבגנוסטרי אסור מדאמר ש"מ תלת הו"ל למימר ש"מ ד' ונימנו לי' בהדייהו ומדלא אמר הכי ש"מ דבגינוסטרי מותר והא דשקלינהו בשיני' משום דהוי קאי בבהמ"ד דליכא גנוסטרי כו' ע"ש דצ"ע היכי כתב הרא"ש מדלא אמר ש"מ ד' ש"מ דבגינוסטרי מותר דקשה היכי ש"מ דמותר בשלמא גינוסטרי אסור לא ש"מ כמ"ש הרא"ש דנוכל לומר דמותר והא דשקיל בשיני' משום דהי' בבהמ"ד דליכא גינוסטרי אבל עכ"פ מותר נמי לא ש"מ דילמא סבר ר' יוחנן דגינוסטרי אסור ואפי' אי הוי ליה גינוסטרי נמי לא היה שקיל בגינוסטרי ולכאורה משמע בגמרא שם דבגינוסטרי אסור דמדאמר שמואל הלכה כרבי יוסי במועד ובאבל משמע ששניהם שוין וקאמר בגמ' שם דבאבל בגינוסטרי אסור א"כ אף במועד אסור בגינוסטרי:

סימן תקלג

מג"א ס"ק ב' לא כו' עס"י תק"ג. ולפענ"ד אפשר דאין ראי' משם דשם כתב מג"א בס"ק ג' דכשאוכל ממנה לא מקרי הערמה ובס"ק ד' כתב דבפת החמיר שצריך תקון בפ"ע אבל בקדרה דחד טרחא שרי ע"ש א"כ נוכל לומר דמה דמתירין שם בעבר והערים מיירי בבישול דחד טרחא וגם אוכל ממנה אבל הכא בטחינה ובשכר דלאו חד טרחא אסור:

שם ס"ק ג' או כו' בפרק תולין קל"ט ע"ב כו'. ולפענ"ד אפשר, דאין ראי' משם דהלכה כר"י בר יודא דקושי' הגמ' שם קאי לרב אשי דאמר והוא דתלה בו רמונים דצריך להיות מוכחא מילתא דלאו בשביל השמרים תלי' כמו שפרש"י אלמא אפילו היכא דהערמה מותר כמו בתליית משמרת משום דלאו מלאכה היא רק כעובדא דחול כדאיתא בשבת שם דף קל"ח ע"א לכן מותר הערמה לדברי הכל אפ"ה אמר רב אשי והוא דתלה בה רמונים דאע"ג דהערמה מותר אינו מותר אלא לדידי' שהוא יודע שמערים אבל הרואים לא ידעו מהערמה לכן מטיל בה רמונים ומקשה הגמ' דהא גבי מטילין שכר במועד דשרי ר' יוסי בר יודא הערמה אע"ג דלא מוכחא מלתא אלמא היכא דהערמה מותר אין צריך מוכחא מילתא אע"ג דרבנן חולקים על ר"י בר יודא והל' כחכמים היינו משום דחכמים אוסרים שם הערמה משום דהוי מלאכה אבל בזה אין חולקים חכמים על ר"י בר יודא דהיכא דמותר הערמה דאין צריך מוכחא מילתא:

שם סעיף ד' קשי' לי בדברי הרא"ש בפ"ק דמועד קטן דין כ"ח שהביא קושי' הראב"ד שמקשה על הגמ' דף י"א ע"א דללישנא קמא לא שרינן אלא לצודן לאכילה וללישנא בתרא נמי לא שרינן לצודן למלוח אלא כשיכול לאכול מהן במועד ומ"ש משיירתא דשרי למיזבן מינה אלמא עיבורי רווחא פסידא ותירץ דשאני מציאה דליכא פסידא אלא רווחא אבל פרקמטיא ביטול דידה פסידא אי נמי ע"כ לא שרינן משום רווחא אלא מקח וממכר דליכא מלאכה וליכא טרחא אבל מליחת דגים מקרי מלאכה ואיכא טירחא עכ"ל וצ"ע דא"כ רב פפא בדף י' ע"ב דאמר כיון דמתלעי כפרקמטי' האבודה דמי ושרי למייצינהו ובדף י"א ע"א אמר רבא בלישנא קמא כיון דמעיקרא אדעתא דאכילה אייתינהו כפרקמטי' האבד דמי ושרי ע"ש ולתירוץ ב' של הרא"ש דמחלק דבמקח וממכר ליכא מלאכה וליכא טירחא ובמליחה איכא מלאכה וטרחא א"כ היכי מדמי ר"פ ורבא להתיר משום דהוי כפרקמטי' האבודה הא גבי פרקמטי' ליכא מלאכה וטרחא אבל דר"פ דמתיר למייצינהו היינו לכובשן במשוי ולהוציא ליחה שבהן כמו שפירש"י א"כ הוי מלאכת סחיטה תולדה דדש וגם איכא טרחא ורבא נמי דמתיר מליחת דגים דהוי מלאכה וטרחא ולא דמי פרקמטי' דליכא מלאכה וטרחא:

שם מג"א ס"ק ז' שהרי כו' שרי אפי' ביו"ט כו'. כונתו דבביצה דף י"א ע"ב רב אדא בר אהבה מערים ומלח גרמא גרמא כדאית' בהרב"י וצ"ע דתוס' בביצה דף י"ז ע"ב בד"ה ובלבד כו' כתבו דמשום שמחת יו"ט התירו דממנע ולא שחיט ע"ש א"כ שם ניחא משום דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה מתירין לו למלוח הכל אפי' מה שאינו צריך ליו"ט אבל הכא דכל דג הוא בפני עצמו לא שייך טעמא דממנע:

שם ס"ק י' חיות כו' אבל הרב"י כו'. ולפענ"ד מדכתב הרב"י דברי הרמב"ם והה"מ דדוקא האומנין צריכים לעשות בצנעה וגם כתב דברי המרדכי דבדגים שניכר שהוא לצורך המועד מותר בפרהסי' ע"ש משמע שהרב"י מתיר בדגים אפי' לאומנים לעשות בפרהסי' ומה שכתב מג"א דהמרדכי מיירי במי שאינו אומן כדאיתא בגמ' שהביא במועד קטן דף י"א ע"א דרבא מתיר לצוד מהנהר ולמימלח והנהר הוי פרהסי' ורבא לא דיבר מאומן אלא שהתיר לכאו"א שיצוד לעצמו כן פי' מחה"ש ולפענ"ד נראה דכיון דרבא מתיר לכולם ואפילו לאומנים דהא לא אמר רבא דלאומנים אסור ועוד כיון דהטעם דאסור באומנים מפני שעושה הרבה כמ"ש הרב"י ושם התיר רבא לכולם לצוד הרבה ולמלוח א"כ אין חילוק לאומן לאחר א"ו מוכח דבדגים מותר אפילו לאומן בפרהסי':

סימן תקלד

קשי' לי אמאי אסרי הפוסקים בגדי קטנים כמ"ש הרב"י בשם ת"ה דאין לכבס בגדי קטנים אלא אחד אחד וכתבו דלכן מותר הכבוס לפי שדרך הקטנים להתלכלך בטיט והתוספות סוף תענית כתבו דבגדי קטנים הוי כמו שאין לו אלא חלוק אחד עי' בהרב"י וצ"ע דבסי' תקל"א סעיף ו' פסקי' דקטן מותר לגלח במועד דלא שייך ביה שלא יכנס למועד מנוול דלאו בר מצוה הוא כמ"ש מג"א שם א"כ ה"נ בכבוס דאסור נמי שלא יכנס למועד מנוול א"כ שרי בקטן כבוס לגמרי כמו שמותר הגלוח וגם בגדי קטנים ניכרים לכל שהם בגדים לקטנים:

שם מג"א ס"ק ב' ומטפחות כו' דאל"כ היינו חלוק כו' פי' מחה"ש דמשמע דבמטפחת מקילינן יותר מבחלוק ע"ש ולא כתב דמהיכא מוכח דמקילין במטפחת יותר ולפענ"ד מוכח מגמ' דבמטפחת מותר אפי' יש לו הרבה דבמועד קטן דף י"ד ע"א פריך הגמ' ולטעמיך הא דאמר ר"א אר"י מי שאין לו אלא חלוק אחד כו' התם נמי יאמרו כל הסריקין אסורין ע"ש דקשה אמאי פריך הגמ' מר' יוחנן הו"ל לאקשוי' ממתניתין דשרי מטפחת וא"א דאינו מותר אלא כשיש לו מטפחת אחת ומי שיש לו הרבה אסור א"כ יאמרו כל הסריקין אסורי' דבשלמא הבא ממדינת הים וכל המנויים במתניתין שם יש קול

וידוע לכל כמו שפרש"י שם ד"ה כי הנך אבל במטפחת אינם יודעים אחרים שיש לו רק מטפחת אחת א"ו מוכח דבמטפחת אפי' יש לו הרבה מותר:

שם והטעם שמתלכלכים כו'. צ"ע דבמועד קטן דף י"ח ע"א קאמר מתניתין אע"ג דא"ל תרי ומטנפי משמע קצת דאם יש לו הרבה דלא מטנפי אסור לכבס ודברי תוס' שם ד"ה אע"ג כו' שכתבו מדלא משני הכא במאי עסקינן בשלא כבסו לפני הרגל ולא שרינן בחלוק אחד אלא היכא דכבסו לפני הרגל כו' ע"ש משמע דפשיטא לתוס' דגבי מטפחת שרי בשלא כבסו לפני הרגל אע"ג דבחלוק אסור בלא כבסו לפני הרגל ולא הבינותי דא"א דלהכי במטפחת מותר אפילו לא כבסו לפני הרגל משום דלא מהני הכבוס על כל הרגל בכבוס שלפני הרגל ואפי' יכבס לפני הרגל מ"מ צריך לכבס ברגל א"כ בחלוק אחד נמי לא מועיל הכבוס שלפני הרגל על כל הרגל וכן פי' רש"י בהדי' בתענית דף כ"ט ע"ב בד"ה חולו של מועד ע"ש:

שם ס"ק ג' חלוק כו' אפילו אין בו איזורו כו'. הרב"י ומחה"ש האריכו בהיתר בחלוק שאין בו איזור ולפענ"ד מוכח מגמ' דאין צריך איזור דבמועד קטן דף י"ח ע"א מתיב ר' ירמי' אלו מכבסין כו' הני אין מי שאין לו אלא חלוק אחד לא ע"ש וא"א דבחלוק אחד בעינן איזור דמוכיח א"כ לשני הגמ' דמתניתין שרי במטפחות ובכל הני דשנוים במשנה אפי' באין דבר מוכיח ובחלוק אחד אינו מותר רק ביש לו איזור מוכיח ובזה לא אירי מתניתין בדבר הצריך מוכיח א"ו שסתם גמ' חולק על מר בר רב אשי שסובר בדף י"ד ע"א שצריך בחלוק אחד איזור מוכיח:

שם סעיף ג' קשי' לי מאי פריך הגמ' בפסחים דף נ"ה ע"ב ובמועד קטן דף י"ג ע"ב על רבא דמוקי גם המתניתין בפסחים שם מוליכין ומביאין כלים בחוה"מ ופריך הגמ' מוליכי' קשי' דקתני אין מביאין וכ"ש דאין מוליכין ע"ש הא לרבא דמוקי בחוה"מ הא דקתני מביאין היינו שפועל צריך לשכר כמו שפי' רש"י שם ד"ה במאמינו ומתני' בפסחים מיירי באינו מאמינו ופועל צריך לשכירות לכן שרי להביאו א"כ נוכל לומר דמה דאיתא במתניתין מוליכין היינו נמי בפועל צריך לשכר דאז מותר ליתן מלאכה לפועל כדאיתא סס"י תקמ"ב ומתניתין קמ"ל דבשביל שכר הפועל מותר להוליכן ולהביאן:

סימן תקלה

צ"ע בהר"ע מברטנורא ובתוי"ט במשנה מועד קטן פ"ב מ"ד אין מפנין מבית לבית פי' הרע"ב מבית לבית רחוק מפני הטורח אבל מפנה לחצרו לבית אחר שבאותה חצר דבצנעה אבל מבית לבית דרך רה"ר לא עכ"ל כתב התוי"ט דמה שכתב הרע"ב מבית

לבית דרך רה"ר לא היינו רישא וכבר פירשה ע"ש וצ"ע דהא ברישא פירש הרע"ב מפני הטורח משמע דהיכא דליכא טורח מותר אפי' ברה"ר ובסיפא פירש דצינעה הוא א"כ הסיפא לאו רישא הוא וכן צ"ע בר"ן דבמתניתין כתב אבל מפנה לחצרו מפרש בגמ' לבית שבאותה חצר דליכא טרחא א"כ מה דאמר בגמ' לבית שבחצר היינו משום דליכא טרחא ובגמ' מפרש הר"ן דהא דקאמר בגמ' לבית שבחצר דצנעה הוא א"כ דבריו סותרים ע"ש וצ"ע: שם סעיף ב' הרא"ש בפ"ב דמועד קטן דין מ"ו כתב על המתניתין אין מפנין דף י"ג ע"א הירושלמי דלתוך ביתו מותר לפנות אפילו מדירה נאה לכעורה וכתב הראב"ד דבכה"ג אפילו מחצר לחצר מותר והא דקאמר בגמ' דידן סיפא אתאן לבית שבחצר היינו משלו לשלו אבל משל אחרים לשלו הכל מותר וליכא פלוגתא בין גמרא דידן לירושל' עכ"ל וקשי' לי דא"כ הי' יכול הגמ' שם לתרץ בפשיטות על מה שהקשה הגמ' והאמרת רישא אין מפנין הי' להגמרא לתרץ דבסיפא אבל מפנה הוא לחצרו דהיינו לחצר שלו כמו שפי' רש"י במתניתין שמביא מבית דחצר אחרת לחצרו ורישא מיירי שמביא מבית לבית אחר שאינו שלו:

סימן תקלו

צ"ע בתוי"ט בפסחים פרק ד' משנה ז' בד"ה מחזירין כו' שכתב פירש הרב והוא שישבה הלכך אם מתה כו' הו"ל למימר אפי' אם מתה והרבותא דתרנגולת אחרת שלא ישבה על אלו הביצים מעולם איכא טרחא יתירא שאינה יושבת על ביצים שהוחמו מחברתה אלא בקושי ומה"ט סבירא להו להרמב"ם והטור דהך דמתה בי"ד ואע"ג דהשתא איכא נמי לאקשויי השתא אותובי שובכין לכתחלה שרי אם מתה מבעי' עכ"ל וצ"ע דכיון דאין תרנגולת אחרת יושבת על הביצים שהוחמו מאחרת אלא בקושי ובטורח גדול וזה יותר טרחא מדאתובי שובכין לכתחלה א"כ לא קשה השתא אותובי שובכין לכתחלה שרי מתה מיבעי' אדרבה מתה רבותא יותר דהוי טרחא יתירא אע"ג שאין הפסד מ"מ יש טרחא גדולה:

שם מג"א ס"ק ג' בתוך כו' שמא לא יועיל כו'. ומקשה הגהות רע"א דאפי' בספק דבר האבד מותר כמ"ש מג"א רס"י תקל"ז ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דמחה"ש כתב שם בסי' תקל"ז דלהכי בספק מותר משום דמלאכת חוה"מ דרבנן ע"ש וכאן כתב מג"א לדעת רש"י דסובר מלאכת חוה"מ דאורייתא כמבואר בסי' תק"ל ע"ש בהרב"י וכ"כ הרב"י בסי' תקל"ט דהרשב"ם סובר דלא הוי דבר אבד אלא דבר שיאבד בוודאי וכל שאינו בוודאי אבד אסור ע"ש ואפשר דאפילו לדעת הרב"י שכתב מג"א בסי' תק"ל שסובר

מלאכת חוה"מ דרבנן מ"מ כתב מג"א שסובר שעונשו גדול א"כ מחמרינן נמי בספק דבר האבוד וכן נראה שהרב"י מחמיר דהא הרא"ש בפ"ד דפסחים דין ט' כתב על הפלוגתא בגמרא בדף נ"ה בתוך שלשה למרדה ובתוך ג' ימים לישיבתה דא"א מלאכת חוה"מ דרבנן אזלינן לקולא הובא בטור ובהרב"י ע"ש ובש"ע לא כתב ההיתר מתוך ג' ימים לישיבתה אלא סתם הדבר א"ו דלא רצה להקל בפירוש:

סימן תקלז

מג"א ס"ק ב' שלא כו' לא פלוג. וצ"ע דבמועד קטן דף ד' ע"א וקמיפלגי בדר' זירא ופי' רש"י ר' אלעי אמר ר"י דאמר גזרי' מי גשמים אפי' היכא דלא פסקי אטו מי קילון מדקאמר רב אשי מי גשמים לידי קילון אתי מכלל דר"י אסר אפילו דלא אתי לידי מי קילון ל"ל דרבי זירא ע"ש וכיון דנקט מג"א בס"ק א' מפני שסופן לדלות היינו כרב אשי מי גשמים אתי למי קילון משמע בלא פסקו מותר דלא גזרינן וכאן כתב מג"א אפילו אית בהו הרבה מים שלא יבוא לדלות גזרי' דלא פלוג:

שם ס"ק ח' כדי כו' שאפשר שיאכל כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דהטור כתב ואם עושה כדי לצוד דגים מותר אע"ג שסוף סוף גם השדה שותה ע"ש ולהכי לא מקילינן הכא רק כשרוצה לאכלן דהא נעשה מלאכה שמשקה השדה אבל בסי' תקל"ג שלא נעשה מלאכה אחרת חוץ הצידה מותר ומקילין כשאפשר שיאכל מהן:

שם ס"ק י"ד שלא כו' צ"ע דבסי' רנ"ב כו'. ולפענ"ד נראה לתרץ דהרב"י כתב בשם נמוקי יוסף דהא דמותר בחוה"מ ליתן שכר היינו אם הא"י בא מאליו לדייר אף כי דעתו ליטול שכר מותר להניחו וליתן לו אחר המועד שכר מיהו לומר לא"י עבוד ויהבנא לך שכר לאחר המועד אסור עכ"ל וזה כונת הש"ע ובלבד שלא ישכירנו ולפ"ז ע"כ צריך לומר דמה דאמרי' ביו"ט שלא יתן לו שכר דהיינו אם יודע שא"י יתבע שכר נמי אסור דאי בקצץ לו שכר אף בחוה"מ אסור א"כ בכה"ג כשדעתו ליתן לו שכר ולא פירש שיתן לו שכר גרע מעושה בחנם כמ"ש מג"א בסי' רמ"ז ס"ק ז' וס"ק ח' ע"ש במחה"ש בס"ק ח' שכתב בפירוש כן ע"ש:

סימן תקלח

קשי' לי ברש"י מועד קטן דף י"ג ע"א בד"ה משום דאיסורא אבל האי דכוון מלאכה במועד דלא איסורא דאורייתא דהא בלא מתכוין מותר לגמרי עכ"ל וקשה דהא למ"ד מלאכת חוה"מ דאורייתא ובדבר האבד מותר צריך לומר כדאיתא בחגיגה דף י"ח ע"א

דמסרן הכתוב לחכמים לומר לך איזה יום אסור ואיזה מלאכה אסורה ואיזה מותר ע"ש דכיון דלא התירו חכמים דבר שאינו אבד הוי דאורייתא א"כ ה"נ נימא בכוון מלאכתו במועד אף בדבר האבד דכיון דחכמים אסרוהו הוי איסור דאורייתא דהא אין מותר מדאורייתא רק מה שחכמים התירו וכיון דלא התירו חכמים בכוון מלאכתו במועד בדבר האבד א"כ אסור מדאורייתא:

שם מג"א ס"ק א' בין כו' וצ"ע לחלק ביניהם. ולפענ"ד אפשר לחלק דשם בביצה דף י"ד ע"א דפליגי ר"ה ור"ח דחד אמר במה דידע בעי שינוי ובלא ידע אע"ג דלאו מפיג טעמא לא בעי שינוי וחד אמר דמה דלא מפיג טעמא בעי שינוי אבל במפיג טעמא אע"ג דידע לא בעי שינוי א"כ אי פסקי' כתרויי' לקולא צריך לומר בידע לא בעי שינוי ובלא מפיג טעמא לא בעי שינוי א"כ ה"ה בדבר דאית' תרווייהו דידע וגם לא מפיג טעמא נמי לא בעי שינוי דכיון דפסקי' כתרוייהו לקולא דידע לא גרם דבעי שינוי וגם דלא מפיג טעמא לא גרם דבעי שינוי א"כ לפ"ז קשי' מתניתי' שם אמאי מלח בעי שינוי וצריך לומר ע"כ דבמלח יש חד דגורם השינוי או משום דידע או משום דלא מפיג טעמא אבל במועד קטן דף י"ב ע"א דשמואל מתיר כוזתא מפני שיש מעט טרחא ורב דימי מתיר חביתא משום דאיכא הפסד יתירא פשיטא דיכולין לפסוק כשניהם לקולא דהא חד מ"ד יוכל ליסבר שניהם דכוזתא שרי שטרחא מועט וחביתא שרי ואם היו חולקים שמואל ורב דימי בשני מקומות בחד מקום בכוזתא ובחד מקום בחביתא בוודאי היינו יכולים לפסוק בשניהם לקולא ועל הפסק בשניהם לקולא אין קושי' לזה ממשנה או ברייתא: שם ס"ק ב' דבר כו' מלאכה בשבת כו'. צ"ע דהא דבמבשל בשבת בסי' שי"ח סעיף א' דאסור לו לעולם דה"ה לבני ביתו אסור וכן כתבו האחרונים ביו"ד סי' צ"ט ועי' במג"א בסי' תקט"ו ס"ק ז' אבל הכא דאמרי' דלבנו קנסו היינו אפי' בנו גדול שאינו מבני ביתו רק שראוי ליורשו א"כ צ"ע על מג"א דכתב דהוי כעושה מלאכה בשבת דהא בשבת אסור רק לבני ביתו אבל לומר דמלאכת שבת אסור גם לבנו הגדול שאינו מבני ביתו לא מצינו דאסרו חכמים:

סימן תקלט

צ"ע ברא"ש במועד קטן פרק א' דין כ"ד שכתב וקצת נ"ל להביא ראי' דהלואה שרי' במועד מדתנן בפ' בתרא דף י"ח ע"ב אין כותבין שטרי חוב במועד ומדלא אסור אלא כתיבת השטר מכלל דהלואה שרי' ואין לומר דמיירי בהלואה לצורך המועד דהא קתני סיפא ואם אין לו מה יאכל מותר עכ"ל ואיני מבין דבריו דהא הרא"ש שם מיירי להלות לנכרים בריבית דהוי כעין פרקמטי' אבל המתניתין מיירי שמלוה לישראל ובוודאי בלא

ריבית בזה וודאי מותר וכן נראה מהרב"י דעיקר האיסור בהלואה מה שמרויח בריבית וכן מה שכתב הרא"ש והא קתני סיפא ואם אין לו מה יאכל מותר צ"ע דהא ההיא אין לו מה יאכל קאי אסופר כמו שפי' רש"י שם וכן איתא בגמ' דף י"ג ע"א דההיא אין לו מה יאכל לאתויי שכר פעולה שאין לסופר לאכול ע"ש:

שם מג"א ס"ק ט' מציאה כו' דביטול דידי' כו'. הרא"ש ספ"ק דמועד קטן כתב שני תרוצים דל"ד לשיירא דבמקח וממכר ביטול דידי' פסידא ועוד תירץ דמקח וממכר לא מקרי מלאכה אבל מליחת דגים מקרי' מלאכה ע"ש ומדנקט בש"ע כדי לכבשם משמע שתופס תירוץ ב' של הרא"ש דאסור משום דהוי מלאכה ובסי' תקל"ג כתב מג"א בס"ק ו' נמי בשם הר"ן כתירוץ ב' של הרא"ש משום דהוי מלאכה ע"ש א"כ צ"ע דמג"א נקט הכא תירוץ א' של הרא"ש דביטול דידיה פסידא הוא:

שם ס"ק י"ד ומותר כו' ומכין מחוה"מ לחול כו'. כן איתא בטור שיש אוסרים להכין ליו"ט שני ע"ש אבל מה שכתב רמ"א ומותר לקנות צ"ע דהא לקנות בוודאי מותר דהא אפי' לקנות לצורך חול מותר אם לא ימצא כמו שמוצא עתה א"כ הכא דלא יוכל לקנות ביו"ט שני פשיטא דמותר לקנות בחוה"מ:

שם המחה"ש בסוף הסי' כתב על שנוהגין עתה קלות בענין מו"מ בחוה"מ כי בפרקמטיא יש צדדי קולות הרבה אבל כתב שלא מצאנו תקנה בחתיכת פשתן ובגד בחנות אף שבדבר תלוש אין איסור חתיכה כמ"ש מג"א בסי' שי"ד ס"ק י"ד מ"מ במקום דהוי מתקן אסור עכ"ל ולפענ"ד נראה דמותר דהא במועד קטן במתניתין דף י"א ע"ב ודף י"ב ע"א סובר ר"י זולף וגומר וגף כדרכו וכן פסקי' בסעי' ט' א"כ ראינו כיון דמותר לקנות ותחלת מלאכה מותר לגמור הכל אע"ג דהוי מלאכה א"כ ה"נ כיון דמותר למכור הסחורה מותר לגמור ולחתוך כי בלי החתיכה א"א למכור:

סימן תקמ

צ"ע בגמ' במועד קטן דף ו' ע"א דפריך הגמרא על רב חסדא התם נמי לסתור ולא ליבני דקשה דאע"ג דאסור לסתור ולבנות אפי' בחשש גנבי כמ"ש מג"א בס"ק ג' היינו אם עשה תרתי הסתירה והבנין משום גנבי אסור אבל בכותל הגוהה לרשות הרבים דעשה הסתירה בשביל הסכנה ובהיתר גמור אמאי לא רשאי לעשות הבנין בשביל גנבי ולדברי הנ"י בשם הראב"ד ורבינו ירוחם דלא גרסי' גוהה לרה"ר דאפי' לחצר דליכא חשש גנבי מותר לסתור ולבנות פריך הגמ' שפיר אבל להמרדכי הובא בהרב"י ולשאר פוסקים דגרסי גוהה לרה"ר קשה מה שכתבתי וצ"ע במחה"ש בס"ק ד' שכתב דלהמחבר דמיירי

שנוטה לרה"ר בלאו טעמא דמימנע ולא סתיר מותר לבנותו משום חשש גנבי ולפמ"ש מוכח דאע"ג דסתר מפני הסכנה אסור לבנות מפני חשש גנבי:
שם סעיף א' וכן אם עשה מעקה לגג כו'. והוא משנה במועד קטן דף י"א ע"א וצ"ע מ"ש מכותל הגוהה לרה"ר בדף ז' ע"א דמותר לסתרו ולבנות כדרכו מפני הסכנה ובמעקה הוא מצות עשה מן התורה מפני הסכנה פן יפול הנופל כו' ואמאי אמרי' דאין רשאי לעשות המעקה מעשה אומן:
שם סעיף ג' צ"ע במועד קטן דף י"א ע"א שפי' רש"י במתניתין ד"ה במחלציים עץ כעין רגל כו' ויש בו מעשה אומן יותר ממעגילה ובגמ' אמרי' ומעגילין אותן כעין מעגילה ופי' רש"י ולא מעגילה ממש כו' וכיון דאפי' במעגילה אסור אמאי נקט ולא במחלציים שיש בו מעשה אומן יותר ממעגילה והו"ל למתני רבותא יותר דאפילו במעגילה עצמו אסור ולא שרי אלא ביד כעין מעגילה:

סימן תקמא

הרב"י כתב בשם רבינו ירוחם דמותר לסרוג בלא שינוי דהוי דבר האבד והרב"י כתב דמעשה הדיוט הוא ע"ש ולפ"ז מתורץ קושי' תוס' במועד קטן דף י' ע"א ד"ה במסרגין תימה האיך מותר לעשות מלאכה כי האי בלא שינוי ולפ"ז ניחא דדבר האבד או מעשה הדיוט מותר בלא שינוי כדאיתא בסי' תקל"ח סעיף א' דדבר האבד מותר בלא שינוי ומעשה הדיוט במג"א ס"ק ז' בסימן זה דמותר בלא שינוי ע"ש ומה שכתבו תוס' שם בד"ה ממתוחי כו' דמצי לאקשוויי' היכי קאמר ר' יוסי אבל לא מסרגין הא אפי' שתי בלא ערב אסור ע"כ אפשר לתרץ קצת דכיון דבממתחין שהיו החבלים תלוין למטה שאינן מתוחין ממתחן א"כ הוא ממתח השתי וגם הערב דומיא דמסרגין לכך שייך לומר דממתחין אע"ג שעושה שתי וערב אבל לא מסרגין שתי וערב: שם מג"א ס"ק ט' אומן כו' או שיודע כו'. צ"ע דמג"א כתב זאת על הש"ע ובש"ע כתב לשון הרמב"ם בפ"ז מהל' יו"ט וכתב הרב"י שמשמע מלשון הרמב"ם שסובר בין שאינו יכול להוציא מלא מחט בין שאינו יכול לכוין אימרא אע"ג שיודע לעשות אחד מהן מקרי הדיוט וכן דעת הרי"ף ע"ש:

סימן תקמב

במועד קטן דף י"ב ע"א פי' רש"י בד"ה שרשויי כו' ולא קחשיב מלאכה וכן פי' רש"י במתניתין דף י"ח ע"ב ד"ה לעצמו דדרך שכירות הוי חשיב מלאכה ע"ש נראה לי כוונת רש"י דוודאי אייריי שעשה מלאכה גמורה המותרת לעשות בחוה"מ וע"י שנוטל שכר

הוי מלאכה אסורה כמ"ש הרא"ש בפ"ב דין ל"ד דאסור בשכר אפילו מלאכה המותרת במועד דכעובדא דחול דמי':

שם הרב"י כתב בשם נמוקי יוסף שכתב בשם הרמ"ה דהא דשרי למכתב בשכר כיון דאישתרי הלואה אישתרי נמי אגרא לצורך הסופר אבל מידי אחריני דאסור אע"ג דל"ל לסופר מה יאכל אסור ותמה הנמוקי יוסף דשכר פעולה סתמא שרינן ועוד דאמרי' גבי י"ד דלא שרי' אלא ג' אומניות כו' ומכל זה משמע היתר פעולה בכל מלאכות עכ"ל ועיינתי בנמוקי יוסף וראיתי שמביא ראי' מרש"י דף י"ג ע"א ד"ה משום צורך יו"ט וה"ה אם אין לו מה יאכל דאין צורך יו"ט גדול מזה ע"ש ולפענ"ד צ"ע למה צריך הנמוקי יוסף להביא ראי' דלא כהרמ"ה מרש"י הא שפיר מוכח מגמ' שם דבאין לו מה יאכל מותר כל המלאכות דהא פריך הגמ' ואי ס"ד שכר פעולה שאין לו מה יאכל שרי כל מלאכות נמי לישתרי ע"ש וע"כ מה דקאמר כל מלאכות היינו המלאכות האסורות במועד דהמלאכות המותרות במועד פשיטא דמותרין בארבעה עשר א"כ ש"מ דאין לו מה יאכל מותר אפי' במלאכות האסורות ודברי רש"י שם שכתב אם אין לו מה יאכל דאין צורך יו"ט גדול מזה עכ"ל אין מובן לי דהא משום צורך יו"ט קאי על ארבעה עשר ובחוה"מ משום טרחא א"כ היה לו לרש"י לומר דאין לו מה יאכל הוי פסידא ולהכי שרי כדאית' בגמ' במקום פסידא שרי:

סימן תקמג

הרב"י כתב בסי' רמ"ד דהטור לא כתב בהלכות שבת דאסור לכנוס לבית שבנוי באיסור והכא בהל' חוה"מ כ' כן וילפי' שבת מק"ו מחוה"מ עי' במחה"ש ע"ש אבל תוס' במועד קטן דף י"ב ע"א ד"ה אמר שמואל כתבו להיפך דבשבת מקילין דלא חיישינן דאתי ליזלזל בי' ע"ש:

שם מג"א ס"ק ד' שיעשנה פי' שיאמר לו כו'. עי' מחה"ש דילפי' הא ממ"ש סי' רמ"ח דמותר להפליג בספינה ופוסק עם הא"י לשבות וה"ה הכא עכ"פ לא עדיף מהתם לדבר מצוה דבעינן שיתנה עמו בהדיא עכ"ל ולפענ"ד דלפי מה שכתב הט"ז בסי' רמ"ח ס"ק א' דהא דאמרינן גבי עורות לעבדן וכן באיגרת דאין צריך לפסוק ובספינה צריך היינו טעמא שהישראל עצמו יושב בספינה ע"ש א"כ אין ראי' מסי' רמ"ח לדין דהכא דנוכל לומר דהכא אין צריך להתנות בפירוש והתם בספינה צריך להתנות משום דישראל יושב בספינה ובזה נראה לי לתרץ מה ששמעתי מקשים על הש"ך ביו"ד סס"י רס"ו שכתב על הרשב"ץ שאוסר למול הגר ביום ה' כדי שלא יבוא שלישי למילה בשבת ויצטרך לחלל

עליו השבת ומביא ראי' משבת דף י"ט אין מפליגין בספינה פחות מג' ימים קודם השבת וכתב הש"ך דאין דבריו נראין דהא איתא בשבת שם דלדבר מצוה מותר ע"ש ושמעתי מקשים דהא גם לדבר מצוה צריך לפסוק עמו שישבות א"כ גבי מילה דלא שייך שיפסוק א"כ אסור גבי מילה אע"ג שהיא מצוה אבל לדברי הט"ז ניחא דהתם לא צריך שיפסוק רק כיון שישראל יושב בספינה אבל במקום אחר לא בעינן שיפסוק ולכך שרי גבי מילה:

סימן תקמד

צע"ק במועד קטן דף ה' ע"א דקאמר בגמרא תריץ הכי חוטטין בורות של יחיד כו' ואין חופרין כו' בשאין רבים צריכין ואצ"ל של יחיד דכי אין יחיד צריך אפילו חטיטה נמי אסור ע"כ דהי' לגמ' לומר בפשיטות דאין צריך לומר דאין חופרין בורות של יחיד כשאין צריך להם דהא אפילו ביחיד הצריך להם אסור לחפור:

שם ט"ז ס"ק א' וה"ה כו' דהמקיים כלאים לוקה כו' וצ"ע במועד קטן דף ו' ע"א דאמרי' מ"ש בחוה"מ דנפקינן אר"י אר"י משום שכר פעולה דמוזלי גבן וכתבו תוס' למ"ד שכר פעולה שאין לו מה יאכל שרי ניחא ולמ"ד אסור י"ל דהני דמצות התירו ע"ש דקשה ממ"נ אם היו יכולין לצאת על הכלאים קודם יו"ט האיך רשאין להמתין עד חוה"מ הא לדברי ט"ז הוי כמקיים כלאים דלוקה אלא ע"כ דלא היו יכולין לצאת קודם יו"ט א"כ מאי אמרינן שם דבשביל דיהבינן שכר מתרומת הלשכה להכי יוצאין בחוה"מ דמוזלי הא ע"כ צריכין לצאת דהא המקיים כלאים לוקה ועוד דלמ"ד שכר פעולה שאין לו מה יאכל שרי אז מותר אפי' במלאכה אסורה בחוה"מ כדאית' בסי' תקמ"ב סעי' ב' א"כ אפילו היה אסור לעקור כלאים בחול המועד מ"מ מותר מפני שאין לו מה יאכל אפי' אם היה הדיוט נותן לו שכרו ולא מתרומת הלשכה: שם מג"א ס"ק א' לגוף כו' יצטרך אחד כו'. משמע דבשביל אחד נמי מותר וכן כתב מחה"ש בפירוש אף שא"צ רק אחד וצ"ע דא"כ הוי כמו בשביל יחיד דאסור ולא דמי למ"ש מג"א בסי' תקמ"ה ס"ק י"ז כמ"ש מג"א שם כיון דמזדמן תדיר אע"ג שבכל פעם הוא לאיש מיוחד הוי צרכי רבים כיון דמזדמן הרבה יחידים אבל בשביל אחד פשיטא דהוי צרכי יחיד:

שם ס"ק ב' בנין כו' דבר האבד כו'. צ"ע דהא צרכי רבים הצריכים עתה בוודאי מותר אפ"ה אסור בבהכ"נ דכיון דלא הוי צרכי הגוף כמ"ש הרב"י א"כ דילמא דבר האבד נמי אסור דלא הותר דבר האבד בחוה"מ רק נמי בצרכי הגוף:

שם ס"ק ה' להמשיך כו' כ' הרב"י כל צורך מצוה כו' הרב"י למד כן מתוס' מועד קטן דף ו' ע"א ד"ה דמוזלי כו' דכתבו דאפי' למ"ד שכר פעולה שאין לו מה יאכל אסור דהני דמצות

התירו ע"כ א"כ לדידן דקי"ל דשכר פעולה שאין לו מה יאכל מותר נמי אמרי' דבדבר מצוה מותר אפילו יש לו מה יאכל עי' בהר"ם ובמחה"ש ולפענ"ד אפשר לחלק דנוכל לומר דמה שמותר למ"ד באין לו מה יאכל אפילו לעשות מלאכות האסורות כדאיתא בסי' תקמ"ב סעי' ב' בזה חולק אידך מ"ד וסבר דכולי האי לא שרינן בשביל שאין לו מה יאכל לפועל שיעשה מלאכות האסורות ולהכי כתב דבמלאכת מצוה מודה אידך מ"ד דמותר לפועל שאין לו מה יאכל אבל לפועל שיש לו מה יאכל נוכל לומר דלד"ה אסור ועוד נראה דהתם דתוס' כתבו דמותר הי' תרי מצות עקירת הכלאים וגם משום דמוזלי שכרן שנוטלין מתרומת הלשכה אבל בעלמא אסור אע"ג דהוי לדבר מצוה:

סימן תקמה

עי' בתוס' מועד קטן דף י"ט ע"א ד"ה ר' יוסי כו' ולפענ"ד אפשר דר' יהודא דאומר מערים כו' אוסר אפי' לקבל שכר באין לסופר מה יאכל דכיון דנטילת שכר אסור רק שמקילין בשביל שאין לו מה יאכל או להרוחה לשמחת יו"ט והכא שיכול להערים ולמכור את שלו אסור לקבל שכר ור' יוסי מתיר לקבל שכר אע"ג שיכול להערים:

שם סעיף ב' קשי' לי דבסי' תקמ"ד אסרי' בנין בהכ"נ אפי' צריך לה עתה כמ"ש מג"א שם ס"ק ב' ואמאי מותר להגיה ספר תורה דלכאורה יותר מצוה להתפלל בצבור מלקרות בתורה דר"א שיחרר עבדו להשלימו לעשרה בברכות דף מ"ז ע"ב ואפי' המתפלל ביחיד מצוה להתפלל בבהכ"נ כדאית' סי' צ' סעי' ט' ואפ"ה אסור לבנות בהכ"נ במועד לפי שהוא אין צרכי הגוף כמ"ש הרב"י שם:

שם מג"א ס"ק י' עשייתן כו' דהא בלא"ה כו'. לכאורה אין ראי' מי"א דהם סוברים אין מניחין תפילין בחוה"מ כמ"ש הרב"י הובא במחה"ש אבל אנן פסקינן דמניחין תפילין בחוה"מ שרי אפי' בריוח:

שם צ"ע במועד קטן דף ח"י ע"ב אמר שמואל מותר לארס בחוה"מ שמא יקדמנו אחר ברחמים ופריך הגמ' בכל יום בת קול יוצאת ומשני הגמ' כי הא דרבא דשמעי' דקאמר או איהו לימות כו' ופי' רש"י ולהכי מארס במועד שלא יקדמנו אחר ברחמים שתמות היא ע"ש וקשה דהא רבא בשמעי' דקבעי רחמי או איהו לימות א"ל לאו אמינא לך לא תבעי עלה דמילתא הכי אמר רב כו' מה' אשה לאיש ע"ש משמע שהתפלה שתמות היא נמי לא יתקבל כיון דנגזר שבת פלוני ישא לפלוני ע"כ הוא ישאנה וצ"ע:

שם מג"א ס"ק ח"י כתובה כו' שנשא ערב הרגל כו' ופי' מחה"ש דהא אין נושאין נשים בחוה"מ כדאית' בסי' תקמ"ו ע"ש ולפענ"ד הי' יכול לומר שנשא בחוה"מ במחזיר

גרושתו דשרי כדאית' שם סעי' ב' והנה הרב"י כתב בשם הר' דוד בר לוי אית דמוכחי מדיכול להחזיר גרושתו דמי שנשא ערב הרגל מותר לכתוב כתובה בחוה"מ דהא מחזיר גרושתו עביד לה כתובה עכ"ל ולפענ"ד אפשר לחלק דבמחזיר גרושתו בחוה"מ דבא החיוב כתיבת הכתובה בחוה"מ מותר לכתוב אבל כשנשא ערב הרגל דבא החיוב קודם יו"ט אסור לכתוב בחוה"מ ודומה לזה אית' בביצה דף ט' ע"א ובסי' תק"ו סעי' ג' בהלש עיסה ביו"ט דיכול להפריש חלה לפי שבא החיוב ביו"ט אבל בלש מעיו"ט אסור להפריש חלה ביו"ט וכן תנן במועד קטן דף י"א י"ב ובסי' תקל"ח סעי' א' זולף וגומר וגף החבית ע"ש:

שם ס"ק י"ט וי"א. דכל הנשים כו'. צ"ע דבס"ק י"ח כתב מג"א דיש מתירין שמא יבא ערעור ובמדינתנו שכותבין כל הכתובות שוים אסור לכתוב א"כ ע"כ צריך לומר דיש אוסרין אפילו בכה"ג דיכול לבוא ערעור א"כ צ"ע מה דכתב מג"א דכל הנשים יש להן כתובה הא יכול לבוא ערעור:

שם ס"ק כ"ב שט"ח במועד ולכאורה נר' כו'. וצ"ע דא"כ אמאי נקט במתניתין דף ח"י ע"ב ואם אינו מאמינו דהא אפי' במאמינו מותר לכתוב כיון דהלוה צריך למעות למועד וכשנתן לו המעות מותר לכתוב אפי' במאמינו לדעת מג"א וכן מה שכתב מג"א דלא גרע משטרי מתנות צ"ע דהתם חיישי' שיחזרו כמ"ש מג"א בס"ק כ"ד אבל מיתה לא שכיחא כולי האי ובכתובות דף פ"ג ע"ב כתבו תוס' ד"ה מיתה שכיחא שמא משום דרוב פעמים מסתכנת בלידה ע"ש ועוד דבמתנות נמי יש לחוש שימותו העדים וגם יש לחוש שיחזרו בהן:

שם ס"ק כ"ו מותר כו' כמ"ש ריש סימן תקל"ו ברכיבה כו'. וצ"ע דהא שם ברכיבה מותר לרכוב אפי' בחנם ואסור לתקן צרכי הרכיבה אם אינו רוכב לצורך או לטייל כמ"ש רמ"א שם וא"כ אדרבה מוכח שם דבדבר המותר אסור לתקן מה שצריך לכך אם לא לצורך המועד:

סימן תקמו

מג"א ס"ק א' אין נושאין כו' דא"כ ימתין כו צ"ע דבגמ' מועד קטן דף ח' ע"ב אמר עולא מפני הטורח ור"י נפחא אמר מפני ביטול פרי' ורביה ופי' רש"י מפני הטורח וטירחא במועד אסור ומשום ביטול פרי' ורבי' שימתין עד המועד שיהא עושה סעודה אחת לשניהם ע"ש ומג"א מרכיב מפני הטורח וביטול פרי' ורבי' בחדא:

שם ופשוט שם כו' וצ"ע דבכתובות כו'. פי' מחה"ש במ"ק דף ח"י ע"ב אמר שמואל מותר לארס ת"ש דתנא דבי שמואל מארסים ולא כונסים אבל אין עושין סעודת אירוסין משמע וכניס' אפי' בלא סעודה אסור ע"ש ולפענ"ד ליישב קצת דהא הא דאמרינן אין עושין סעודת אירוסין היינו הארוס בבית ארוסתו בשעת אירוסין אבל שלא בבית ארוסתו או שלא בשעת אירוסין מותר אבל נשואין אסור עם שום סעודה בעולם אבל נשואין בלא סעודה כלל יכול לומר דמותר והכי פירוש דברייתא שם מארסין ועושה סעודה שלא בשעת אירוסין או שלא בבית ארוסתו אבל לא כונסין בשום סעודה ואין עושין סעודת אירוסין הארוס בבית ארוסתו ובהכי ניחא מה דלא תני בברייתי' מארסין ואין עושין סעודת אירוסין ואח"כ אבל לא כונסין ולפמ"ש דאי נקט הכי הוי משמע דנשואין אסור אפי' בלא סעודה וכן כתבו תוס' במ"ק דף ח' ע"ב סד"ה מפני כו' דלא חשיבי שמחה בשמחה כ"א סעודת נישואין משמע בלא סעודה מותר ומהרש"א בכתובו' תוס' שם כתב דנישואין בלא סעודה לא הוי דאורייתא אלא דרבנן ע"ש ולכאורה קשי' לי אמאי צריך שמואל לומר דלהכי מותר לארס שמא יקדמנו אחר הא נישואין בלא סעודה לא הוי שמחה רק מדרבנן ואירוסין בלא סעודה איתי' ביבמות דף מ"ג ע"ב דליכא שמחה כלל א"כ אפי' מדרבנן מותר ושמואל דאיירי נמי באירוסין בלא סעודה א"כ מותר לגמרי ולא צריך לטעם שמא יקדמנו אחר:

שם אבל אנן קיי"ל כשמואל דס"ל הטעם דאין מערבין שמחה כו'. משמע מדברי מג"א דאי הי' הגמ' בכתובות שם הולך אליבא דשמואל הי' קשה קושי' תוס' שם דאין נושאין בחוה"מ ולפענ"ד אפשר דלשמואל דס"ל הטעם דאין מערבין לא קשה קושי' תוס' בכתובות שם דבמ"ק דף ח' ע"ב כתבו תוס' הטעם דאין מערבין שמחה לפי שאין עושין מצות חבילות ובסוטה דף ח' ע"א כתבו תוס' ד"ה והא אין עושין כו' דאין עושין מצות חבילות ליכא אלא איסור דרבנן ע"ש וכיון דגמ' בכתובות שם יליף שמעשה הבת לאב מדאוריית' מדזכי למימסרה לחופה פריך הגמ' שפיר ודילמא דמסר ביו"ט ולא קשה קושי' תוס' דאין נושאין משום מערבין שמחה דזה אינו אלא דרבנן:

שם ס"ק ד' ולעשות כו' דרשה גמורה דאורייתא וגם בכתובות כו'. אבל תוס' במ"ק דף י"ד ע"ב בד"ה עשה כתבו מיהו נראה לי דשמחת הרגל הוי דרבנן ע"ש:

שם דלילה ראשונה אסור כו'. ולפענ"ד מוכח ממ"ק דף ט' ע"א דמתרץ הגמ' דלהכי מותר בערב הרגל דלמ"ד משום שמחה עיקר שמחה חד יומא כו' למ"ד משום ביטול פרי' ורבי' לחד יומא לא משהי אינש כו' ע"ש והנה בדף ח' ע"ב פי' רש"י למ"ד משום פרי' ורבי' דאי שרי נישואין ביו"ט ממתין עד המועד שיהא עושה סעודה אחת למועד ולנשואין

ע"כ וא"א בעושה בערב הרגל עושה הסעודה ביום מאי צריך הגמ' לומר משום דלחד יומא לא משהי אינש ת"ל כיון דעיקר סעודה אינו אלא חד יומא ומאי ירויח שיעשה סעודה בערב הרגל הא בערב הרגל אין עושה סעודת יו"ט והלא סעודת יו"ט הוא בלילה והו"ל לגמ' לתרץ דלמ"ד משום פרי' ורבי' לא ימתין עד ערב הרגל כי לא ירויח כלום כשעושה סעודה ביום א"ו מוכח שעושה הסעודת נשואין בלילה א"כ ס"ד דימתין עד ערב הרגל כדי שיעשה סעודה אחת בלילה למועד ולנשואין והטעם נר' שמותר לעשות הסעודה בלילה דאית' בסוכה דף מ"ח ע"א ובפסחים דף ע"א ע"א דליל יו"ט הראשון אין מחויב בשמחה ועי' ברמב"ם בפ"ב מהל' חגיגה הל' י"ג שכתב הכ"מ ולח"מ בפשיטות שלילה הראשון אינו מחויב בשמחה ע"ש:

סימן תקמז

סעיף ג' צ"ע אמאי השמיט בש"ע דעת תוס' במ"ק דף ח' ע"ב בד"ה דקא עביד דאפי' לשמואל לא אסור אלא ע"י ספדינא אבל הוא עצמו שרי הובא בהרב"י בלי חולק:

שם סעיף ז' קשי' לי בגמ' מ"ק דף כ"ה ע"א דפריך הגמ' ואי אדם כשר חיובי מחייבי למקרע מאי פריך דלהפוסקים דסברי דמתניתין איירי בחוה"מ דילמא אע"ג דחייב לקרוע על אדם כשר אבל בחוה"מ אסור ואינו מותר רק לקרובים דהא חזינן דקל הוא הקריעה על אדם כשר שאינו קורע אא"כ ידע בין מיתה לקבורה דילמא בהא נמי קיל שאין קורע בחוה"מ:

שם סעיף י"ב בענין צדוק הדין כתב רמ"א ביו"ד סי' ת"א סעי' ו' דאין אומרים בע"ש אחר חצות ומ"ש הש"ך שם בס"ק ג' שבערב ר"ח ובערב חנוכה אומרים אפי' אחר חצות לא עדיפי מע"ש ע"ש אין מובן לי דכיון דבע"ש אין אומרים ובער"ח ובערב חנוכה אומרי' א"כ הם גרועים מע"ש והאיך כתב הש"ך דלא עדיפי ולעיל בסי' ת"כ סעי' ב' דכתב רמ"א שאין אומרי' בע"ש אחר חצות והנה שם דמיירי בהלכות ר"ח ורמ"א כתב בע"ש ושביק ער"ח משמע נמי דבער"ח אחר חצות אומרים וחק יעקב בסי' תכ"ט ס"ק ז' כתב דאחר מנחה גדולה אף בער"ח אין אומרים והמנהג בפראג שלא לומר אחר חצות בימים האלו רק בער"ח לפי שאומרי' ג"כ סליחות:

סימן תקמח

צ"ע ברש"י במועד קטן דף י"ט ע"א במתניתין שכתב רש"י ואני אומר כי טעות סופר הוא דמה שנזכר שלשה ימים לאו דוקא ואפי' שעה אחת כו'. וצ"ע דהא בגמ' רבא אמר

הלכה כתנא דידן דאמר שלשה וברש"י הגירסא שלפנינו תנא דידן היינו תנא דבריית' אבל הגאון ר' ישעיה פיק הגיה דמשנה והגהה בוודאי אמת דהא בבריית' איתא פלוגתא דר"א וב"ש סברי שלשה וחכמים וב"ה סברי אפי' יום אחד א"כ אם רצה לפסוק הלכה כברייתא הי' צריך לומר כחכמים או כב"ה ובכל מקום שאיתא בגמ' תנא דידן קאי על תנא דמתניתין וכן לעיל דף י"ז ע"ב נקיט תנא דידן על תנא דמתניתין ע"ש א"כ מוכח דמתניתין סובר דוקא שלשה דלא כרש"י:

שם הרב"י כתב בשם הרמב"ם שסובר שהקובר את מתו ברגל אינו נוהג דברים שבצנעה ולפענ"ד אפשר להביא ראי' להרמב"ם ממ"ק דף י"ט ע"ב בעא אביי קברו ברגל עולה לו למנין ל' למנין שבעה לא מיבעי' דלא נהגא מצות שבעה ברגל וכו' דקשה דהא בשבת נמי לא נהוג מצות שבעה ואפ"ה תנן במתניתין דעולה למנין שבעה א"כ ה"נ נוכל לומר דיו"ט עולה אע"ג דלא נהוג מצות שבעה א"ו מוכח דשבת עולה דעכ"פ נהוג מצות שבעה בדברים שבצנעה וכפוסקים דגרסי בכתובות דף ד' ע"א דאמר ר' יוחנן אע"ג שאין אבילות בשבת דברים של צנעה נוהג עי' בהרב"י אבל ביו"ט אין נוהג אפי' דברים שבצנעה ולכך פשיטא לי' דרגל אין עולה לשבעה:

שם מג"א ס"ק א' ומונה כו' דדמי לשגג כו'. וצ"ע דהא למהרש"ל דסובר דהקובר בתוך הרגל ש"ע עולה למנין ז' אע"ג שצריך לנהוג שבעה אחר הרגל אפ"ה למנין ל' עולה ש"ע לז' א"כ בשגג ולא נהג אבילות קודם הרגל נמי אמרי' לשיטת מהרש"ל דש"ע עולה למקום ז':

שם ס"ק ה' לא כו' וזה לא שייך בחוה"מ דאין נוהג בו אבלות. קצת קשה דהא במ"ק דף ט"ו ע"א יליף הגמ' מיחזקאל מדקאמר רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך מכלל דאבל אסור להניח תפילין והא יחזקאל לא נהג אבילות בעטיפת הראש ובנעילת הסנדל וכדומה כדאית' בגמ' שם רק בקצת דברים הי' נוהג אבילות ולא הי' נוהג דיני אבל אלא למשל כמ"ש תוס' שם ד"ה אסור כו' ואפ"ה הי' צריך רחמנא להתיר לו להניח תפילין ואע"ג שלא הי' לו יום מר כלל א"כ נוכל לומר דקובר מתו ברגל דעכ"פ נוהג אבילות בדברים שבצנעה א"כ נוהג מקצת אבילות דאסור להניח תפילין:

שם ס"ק י"א ואצ"ל כו' עי' בגמ'. כוונתו דבמ"ק דף י"ט ע"ב מחולקים אבא שאול וחכמים דאבא שאול סבר דאפי' חל ז' בערב הרגל הרגל מבטל ל' ופסקי' כוותי' וחכמים סוברים דדוקא ח' בערב הרגל מבטל ל' א"כ כששלמו ח' קודם הרגל כ"ע מודים והרב"י כתב על הטור שכתב אם חל יום ז' ערב הרגל וכן נמי אם חל יום ח' בשבת ערב הרגל מותר לספר וכתב הרב"י לשון רבינו אינו מכוון שלא היה לו לכתוב וכן דמשמע דטפי רבותא

בח' שחל בשבת ערב הרגל מבז' שחל בשבת ערב הרגל ואין הדבר כן שהרי בח' מודים חכמים ובז' הם חולקים וכך היה לו לכתוב ואצ"ל שאם חל ח' בשבת ערב הרגל ע"ש ולכן כתב בש"ע ואצ"ל הנה מ"ש בז' שחל בשבת ערב הרגל יש טעות סופר דהא בז' שחל בשבת ערב הרגל אסור לספר בע"ש כדאי' בסעיף ח' ובגמ' דף י"ז ע"ב לכ"ע ולפענ"ד דלהכי נקט הטור וכן ולא נקט ואצ"ל משום דהוי רבותא בח' שחל בשבת ערב הרגל דס"ד דבז' בערב הרגל כיון דפסקינן כאבא שאול דיום ז' עולה לכאן ולכאן א"כ שפיר דרגל מבטל ל' אבל בח' בשבת ערב הרגל דבע"ש עדיין לא נתבטל השלשים אפילו לאבא שאול ולא נתבטל הלמ"ד עד שבת שהוא ערב הרגל א"כ ס"ד דאסור לספר בע"ש ועי' ביו"ד סי' שצ"ט סעי' ג' בש"ע כתב נמי וכן:

שם סעיף ח' אם כו' סמוך לערב כו'. ביו"ד בסי' שצ"ט סעיף ג' ובש"ך שם ס"ק י' דאפי' חל יום ח' או ט' בערב הרגל שצריך להמתין מלספר ולרחוץ עד סמוך ללילה והרב"י כתבו כאן בשם הג"א:

שם סעיף י"ג קשי' לי למה כתבו הפוסקים הטעם בעצרת מפני שיש לו תשלומין כל ז' דהא בש"ע ור"ה ויו"כ דלא שייך תשלומין אפ"ה חשובים כז' והטעם כמ"ש תוספות במ"ק דף כ"ד בד"ה דר"א ע"ש וצ"ע בגמ' שם דקאמר שמע ר' אמי ואיקפד אמר אטו דידי' היא דר"א א"ר אושעיא ע"ש הא מדר"א א"ר אושעי' לא שמעי' אלא דעצרת יש לו תשלומין א"כ יכול לומר דבזה"ז עצרת כשבת כמו שסובר ר"א במתני':

סימן תקמט

מג"א ס"ק ב' אין. מיהו בירושלמי כו'. צ"ע דהתוס' בר"ה דף י"ח ע"ב בד"ה זה תשעה בתמוז שהירושלמי חולק על גמ' שלנו א"כ אין הלכה כירושלמי שאמר שראשון היה בי"ז:

סימן תקנ

מג"א ס"ק ג' מותרים ברחיצה לפי שאין רוב הצבור כו'. עי' בהרב"י ובמחה"ש דעיקר טעם הר"ן כיון דעכשיו ליכא גזרה ורק מפני שרצו להתענות ולא הנהיגו בחומרות הללו ע"ש וצ"ע דהא הטור כתב שבעונותינו יש עכשיו שמד וחובה להתענות ואפ"ה כתב הטור מותרים ברחיצה כו' וצריך לומר דהטור חולק על הר"ן וסובר כיון דאמרי' בפסחים דף נ"ד ע"ב אין תענית צבור אלא בט' באב בלבד ופי' רש"י לאסור במלאכה

ושאר חומרות ולכן אפי' בשעת גזירה ח"ו אין מחויבים בשאר תעניתים ברחיצה כו' רק החיוב להתענות בלבד:

שם ס"ק ו' קורין. והרב"י כתב דאין קורין במנחה וכ"ה במשנה פ"ד דתענית כו'. הנה הרב"י כתב בשם האגור דאין קורין וכתב הרב"י דאין נוהגין כן ולפענ"ד אפשר לחלק מההיא מתניתין דתענית דשם באנשי מעמד שלא היו מתענים בע"ש מפני כבוד השבת כדאיתא שם במשנה וכיון דכבוד שבת דוחה תעניתם ה"נ דוחה כבוד שבת הקריאה במנחה אבל בתעניתים הללו שתענית דוחה את כבוד השבת דהא אפי' להשלים צריך בע"ש כדאיתא בסי' רמ"ט סעיף ג' ולהכי קורין נמי במנחה ואין משגיחין על כבוד שבת ועוד דהתענית עשרה בטבת שיכול לחול בע"ש הוא תענית חמור כמ"ש הרב"י בשם אבודרהם שאם היה חל עשרה בטבת בשבת לא היו יכולין לדחותו ליום אחר ע"ש ועוד דשם דלא היו קורין במנחה בס"ת אפי' בשאר הימים רק בעל פה כדאי' במשנה ובגמ' שם לכן בקל דחינן הקריאה במנחה בע"ש אבל בתענית צבור קורין במנחה בס"ת לא דחינן הקריאה בע"ש:

סימן תקנא

מג"א ס"ק א' ממעטין כו' כמ"ש התוס' כו'. צ"ע דהתוס' שם כתבו ממעטין רוצה לומר שלא יהו ששים כלל וחמירי מתשעה באב שמארסין בו אבל אין לפרש ששים קצת דא"כ הו"ל לפרש השיעור ע"ש א"כ משמע דרק שם בעברו אלו ולא נענו אין ששים כלל דהא חמירי מט"ב דבט' באב מארסין לכן צריך לומר דכונת תוס' דהא ביבמות דף מ"ג אמרי' דבאירוסין בלא סעודה ליכא שמחה ואפ"ה אסור אירוסין בעברו אלו ולא נענו א"כ ש"מ דבדבר שיש רק שמחה מעט דומה לאירוסין דליכא שמחה רק מעט דאסור ואם נאמר דממעטין אבל ששים קצת והוא בוודאי רק מיעוט דמיעוט' יותר מועט מאירוסין א"כ הו"ל לפרש מה הוא המעט אבל גבי ת"ב דמארסין נוכל לומר דממעטין בשמחה ושמחה מועט כעין שמחה דאירוסין מותר דהא בתענית דף כ"ט ע"א אמרי' כשם כשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה וכיון דלא פירש מה שמרבין בשמחה צריך לומר שמרבין בשמחה יותר ממה שרגיל לשמוח ה"נ באב ממעטין בשמחה ממה שרגיל:

שם ס"ק ד' הכתונת כו' מנהג שטות כו'. צ"ע דביו"ד סי' שפ"ט אוסר לאבל ללבוש מה שמכובס כל ז' ומדסתם משמע שאסור ללבוש בשבת הכתונת המכובס וכן כתב הגאון

מליסא בפירוש בסידור שלו בהל' אבילות ע"ש א"כ מוכח שייך גם בזה אבילות אע"ג דהוי מפני הזיעה:

שם סעיף ב' הרב"י כתב בשם הרמב"ן דהא דאית' ביבמות דף מ"ג ע"א קודם הזמן הזה ממעטין היינו קודם דקודם והיינו מר"ח ולכן פסק הטור דמר"ח ממעטין וכן פסק בש"ע וצ"ע דהמעיין בסוגיא שם יראה דלמסקנא בתירוץ רבא לא מוקי הברייתא בקודם דקודם וכמו שפי' רש"י שם בד"ה קודם וע"כ צריך לומר כן דלמאי דמוקי הגמ' בתחלה הברייתא בקודם דקודם אז אסור לארס בשבוע שחל תשעה באב אפי' בלא סעודה כמו שפי' רש"י שם בד"ה קודם דקודם ואנן פסקי' דמותר לארס א"ו מוכח דלמסקנא מוקי הברייתא דמותר לארס בשבוע שחל ט' באב ולא בקודם דקודם מר"ח וכ"מ בתוס' שם ד"ה שאני ע"ש:

שם סעיף ד' לאחר התענית כו' ויש מי שאומר כו' עי' בהרב"י שהוא רק חומרא ולא מצד הדין דבתענית דף כ"ט ע"ב דפריך רב המנונא ממתני' בחמישי מותרין מפני כבוד השבת אילימא לכבס כו' אלא להניח ע"ש דקשה מאי פריך דילמא מיירי מתניתין בט"ב שחל בשבת דמכבס בחמישי ולובש בשבת דהוי לכבס וללבוש ולכן רק בחמישי מותר ובשבת כולה אסור א"ו מוכח דאם חל ט"ב בשבת לא הוי דין שבוע שחל תשעה באב ומתניתין מיירי בחל תשעה באב בערב שבת כפרש"י:

שם הטור כתב בשם ספר המצות שנהגו כשחל בשבת לאסור כל שבוע שלפניו וכתב בסמ"ק פי' לאסור כל השבוע חוץ מיום ה' ו' הלא כשחל ט"ב בע"ש שרי ביום ה' כ"ש כשחל בשבת ע"ש ולא הבנתי דהא כשחל ט"ב בע"ש ומכבס בחמישי ולובש בשבת הוי לכבס ולהניח עד אחר תשעה באב אבל בשחל תשעה באב בשבת ומכבס בחמישי ולובש בשבת הוי לכבס וללבוש דחמור מלכבס ולהניח כמו שמוכח בתענית שם שר"נ אוסר לכבס וללבוש ומתיר לכבס ולהניח:

שם מג"א ס"ק ט"ז לאחר כו' טעות הוא כו'. עיין מחה"ש דגבי הטי' אסור לעשות כב"ש וה"נ כיון דרבא פסק בתענית דף ל' ע"א דלא כרשב"ג שאסר כל השבוע אסור לעשות כרשב"ג ע"ש וצ"ע דהא פסק ג"כ רבא שם דלא כר"מ דאוסר מר"ח א"כ האיך אנן מחמירין לאסור מר"ח:

שם אפילו חל ט"ו באב כו'. וצ"ע דהא אם חל ט"ו באב יום ו' א"כ היה ת"ב בשבת ונדחה ואפשר דאע"ג דסבר רשב"ג דכל השבוע אסור אבל בכה"ג בחל בשבת א"כ לא הוי שבוע שלאחריו שבוע שחל תשעה באב בתוכה ואע"ג דמתענין ביום א' מ"מ לא אוסר ר"ג כל

השבוע דהא התענית עצמו שנדחה קיל משאר ת"ב שלא נדחה כדאיתא בסי' תקנ"ט סעיף ט':

שם ס"ק כ"ב ומנעלים חדשים וה"ה דאסור ללבשן. וצ"ע אמאי אסור ללבשן דהא האיסור בבגדים מפני שהם מגוהצין כמ"ש בס"ק כ' וזה לא שייך במנעלים וגם שהחיינו אין מברכין על המנעלים כדאי' בסי' רכ"ג סעיף ו':

שם ס"ק כ"ז ומותר כו' מיהו בספ"ח דנדרים כו'. עי' מחה"ש דהיינו לדעת הר"ן בשם הרמב"ן דלית הלכתא כר"י שם דאמר עד שיהא פסח דלא נתכוין אלא עד ליל פסח דדוקא בסיפא במתניתין שם דהוי אומדנא רבה אבל אומדנא דר"י הוי אומדנא דזוטרי ה"ה הכא דהוי אומדנא זוטרי דלא אזלי' בתר אומדנא ע"ש ולפענ"ד לא דמי להתם דהתם כיון שאמר עד שיהא דמשמע עד שיעבור פסח רק מחמת האומדנא שבשביל שחייב לשתות יין בליל פסח אמרי' שהיה דעתו רק עד ליל פסח סבר הרמב"ן דהוי אומדנא קלה כיון דחזינן דאסר על עצמו היין בזמן היתר לשתות יין וציער עצמו מן היין דהוי חוטא כנזיר דקרא התורה חוטא על שציער עצמו מן היין וכל הנודר נקרא רשע כדאיתא ביו"ד ריש הלכות נדרים סי' ר"ג סעיף א' ולכן אמרי' דכיון שחוטא הוא דילמא אסר עצמו נמי מן היין של מצוה בליל פסח דהא אמר עד שיהא דמשמע עד שיעבור פסח אבל הכא דוודאי דעתו להיות מן הפרושים שאין אוכלים בשר מי"ז בתמוז ובכה"ג מותר לנדור כדאיתא ביו"ד שם סעי' ו' וע"ש בט"ז ס"ק ה' שכתב דדבר דתלי בגופי' מצוה לנדור ולא חיישי' שמא יעבור על נדרו וכיון דכל נדרו לא הוי רק להיות מן הפרושים מי"ז בתמוז א"כ בוודאי לא היה כוונתו ליום השבת:

שם ס"ק כ"ח ומצניעין כו' עסי' תקנ"ט כו'. פי' מחה"ש דר"ל דהיתר זה דוקא לאותן שאוכלין בשר במוצאי ט"ב אבל לאותן שאין אוכלים אסור לשחוט ע"ש משמע דאפילו לדעת אבודרהם אסור לשחוט אותן שאין אוכלין בשר במוצאי ט"ב וצ"ע דהא הט"ז ס"ק ח' בסי' תקנ"ט כתב בשם הב"ח דלמנהג כשר שאין אוכלין בשר במוצאי ט"ב אין לשחוט עד אחר התענית משמע דלאותן שאוכלים סובר נמי הב"ח דמותר לשחוט אחר חצות וכיון דמג"א כתב הכא אבל באבודרהם כתב כו' לעולם שרי משמע דאבודרהם חולק עם הב"ח דאפילו אין ט"ב ביום ה' מותר לשחוט אחר חצות וצ"ל ע"כ דמיירי לאותן שאין אוכלין בשר במוצאי ת"ב נמי מותר לשחוט דהא לאותן שאוכלים בשר במוצת"ב גם הב"ח מתיר לשחוט כמשמע מט"ז בסי' תקנ"ט: שם ס"ק ל"א לתינוק כו' בסי' רס"ט משמע כו'. פי' מחה"ש דהצריכו ליתן טעם על שהתירו ליתן לתינוק הכוס קידוש בבהכ"נ ע"ש ולפענ"ד אין ראיה משם דשם דאסור לגדול לשתות דהא אין יוצא בקידוש

דבהכ"נ לכן צריך לטעם להיתר התינוק אבל הכא דגם הגדול מותר לשתות כשאין תינוק א"כ כיון דהותר גם לגדול מותר לתינוק לגמרי אפילו יודע להתאבל נמי מותר: שם ס"ק ל"ח לספר כו' דבאבילות דרבים כו'. וצ"ע דבס"ק י"א מתיר מג"א ליטול צפרנים משום דבאבילות דצנעה ט"ב קיל מאבל כמ"ש התוס' פ' החולץ ע"ש ולכאורה לספר השער הוי צנעה כמו נטילת הצפרנים ועוד צ"ע כיון דרק בדבר שבפרהסיא ט"ב חמור מאבל כמ"ש תוס' שם א"כ גבי קטן מותר דהא גבי קטן לא שייך פרהסיא כדאי' בסי' תקל"א סעיף ו' דמותר לגלח קטן במועד בפרהסיא משום דהכל רואין שהוא קטן ע"ש:

סימן תקנב

כתב הטור ועד כמה אין נקרא בשר מליח כל זמן שהוא כשלמים שלא עבר יותר מב' ימים ולילה אחד ואבי העזרי כתב משום דבשלמים כתיב שמחה ואמרינן נמי גבי בן סורר ומורה דאינו חייב אלא בבשר שהוא כשלמים שיש בו שמחה וממשיך עכ"ל הנה מה שכתב הטור דגבי סורר ומורה הטעם משום שמחה צ"ע דבסנהדרין דף ע' ע"א אית' בגמ' דאין הטעם בסורר ומורה משום שמחה רק משום אמשוכי ע"ש גם מה שכתב הטור דסורר ומורה חייב בבשר מליח כל זמן שהוא כשלמים וכן פסק הרמב"ם בפ"ז מהל' ממרים הל' ד' וצ"ע דבסנהדרין שם איתא התם תנן ערב ת"ב כו' בשר מליח עד כמה כל זמן שהוא כשלמים הכא מאי התם משום שמחה כל זמן שהוא כשלמים נמי אית בי' שמחה הכא משום אמשוכי ובכל שהו לא ממשיך ופי' רש"י משעבר לילה אחת מפיג טעמו לא חשוב עכ"ל ומסוגית הגמ' שם משמע דהא דקאמר הגמ' התם משום שמחה כו' הכא משום אמשוכי כו' אין שייך לבעי' רק שהוא מה שגמ' פושט האיבעי' דסורר ומורה פטור אפילו בבשר מליח ואוכל בתוך זמן שלמים דא"א דהא דקאמר התם משום שמחה כו' שייך להאיבעי' הו"ל לגמ' לומר או דילמא דסורר ומורה וערב ט"ב שוין כדרך הש"ס ועוד דבכל הסוגי' שם לא נזכר עוד מזה א"ו דהגמ' פושט דסורר ומורה אין כערב ט"ב ופטור בבשר מליח אפי' קודם שני ימים ולילה אחד ע"ש היטב ואפילו א"א דגמ' לא פושט האיבעי' ונשאר בספק נמי לא יוכל להרוג אותו באוכל בשר מליח קודם שני ימים ולילה אחד דספק נפשות להקל א"כ צע"ג על הרמב"ם והטור שפסקו שסורר ומורה חייב בבשר מליח כל זמן שהוא כשלמים: שם מג"א ס"ק ב' ודגים כתב בנ"ץ כו' מה שנדפס הגה ממהר"צ שפיץ שכתב דמיירי לענין ב' תבשילין וקמ"ל בש"ע דבשר מלוח הוי תבשיל לענין ב' תבשילין ואע"ג לענין סורר ומורה לא נקרא מאכל ע"ש הם דברים תמוהים דהטור והרב"י כתבו בפירוש דנהגו לאסור בשר מליח אפי' בתבשיל

אחד ועוד דהרב"י ובש"ע כתבו דהמנהג לאסור בשר מלוח ואי איירי לענין ב' תבשילין אז אסור מדינא ועוד דהרב"י כתב דלדידן דנוהגין איסור בבשר מלוח מר"ח בוודאי אסור בסעודה המפסקת ומנהג זה מר"ח לאו משום ב' תבשילין ומ"ש דקמ"ל דבשר מליח נקרא תבשיל אף דגבי סורר ומורה לא נקרא מאכל הוא תמוה כי מה ענין מאכל לשם דמשנה מפורשת בסנהדרין דף ע' ע"א אכל כל מאכל ולא אכל בשר אין נעשה בן סורר ומורה ובשר צריך להיות בשל ולא בשיל אע"ג דבשר כזה לא הוי מאכל לגבי אחרים ע"ש: שם ס"ק י"ב הגה ממהר"ץ הנ"ל ומקשה על רש"י ר"ה דף י"ח ע"ב בד"ה דאמר רב חמא ומתניתין בזה"ז מיירי מדקתני שהבהמ"ק היה קיים ומקשה מהר"צ הנ"ל תיפוק לי' דמוכח דמיירי בזה"ז דהא קאמר ועל אב מפני התענית אבל לפ"ז מתורץ דאף בזמן המקדש היו יוצאין מפני התענית היינו שהיו אומרים קינות עכ"ל ודוחק לומר מפני התענית היינו שיאמרו קינות ועוד דבזמן המקדש הי' ט"ב יום טוב והי' צריך לשלוח שלוחים להודיע אימת יו"ט של ט"ב ולדבריו שהי' צריך שלוחים אפי' בזמן המקדש כדי לומר קינות קשה מאי פריך הגמ' שם אי הכי ט' באב נמי דילמא גם בט' באב רצו אין מתענין דצריך שלוחים כדי לומר קינות דמה בזמן המקדש היה צריך לומר קינות מכ"ש באין גזירת מלכות ואין שלום דצריך לומר קינות וצע"ק במג"א ס"ק י"א שכתב טעם לסעודה שבזמן בית שני הי' יו"ט ט"ב הא גם צום הרביעי וצום השביעי וצום העשירי היה יו"ט בזמן בית שני כדאיתא בר"ה שם א"כ יעשה נמי סעודה להיכר בזמן הזה בשאר הצומות זכר למקדש:

סימן תקנג

מג"א ס"ק א' שלא כו' וכ"ה סי' תר"ח כו'. צ"ע דבסי' תר"ח דמיירי מעיו"כ ובטור כתב בשם הרמב"ן דלא שייך קבלה אלא ביו"כ שצריך להוסיף מחול על הקודש ותוספת אין לו שיעור למעלה ולכן כתב מג"א בסי' תר"ח ס"ק ד' דבקיבל יו"כ קודם פלג המנחה אין בקבלתו כלום ע"ש משום דקודם פלג המנחה לא יוכל להוסיף וט"ב אין לו תוספת כמ"ש ס"ק ג':

שם ס"ק ז' חל כו' שקרא ר' כו'. אפשר דאין ראי' כ"כ דהא דקרא רבי במגילת איכה הוא כמו דאיתא במגילה דף ד' ע"א בפורים שחל בשבת שדורשין מענינו של יום וכתבו תוס' לפי שאין קורין מגילה בשבת ע"ש ה"ה הכא דאין קורין איכה בשבת היה ר' קורא ודורש באיכה:

שם ט"ז ס"ק ב' ונהגו כו' ולמה נחמיר כו'. וצ"ע דהא אבל מותר בבשר ויין כמ"ש הטור בסי' תקנ"ב ואסור ללמוד ואפילו בשבת אסור ללמוד כמ"ש ביו"ד סי' ת' א"כ ה"נ לענין למוד יש בת"ב בשבת דין אבל ולענין אכילת בשר לא מחמירין שלא לענג את השבת ושאני למוד שיוכל ללמוד דברים המותרים כמ"ש מג"א:

סימן תקנד

מג"א ס"ק ט' חיה כו' מיהו בט"ב שנדחה כו' המהרש"ל מחמיר אפי' בט"ב שנדחה משום דסבר דצריכה להתענות מצד הדין אבל המג"א פסק כש"ע דאין מתענה רק מצד המנהג עי' במחה"ש ולהמג"א דמדמה לסי' תקנ"ט אפשר דצריכה להתענות עד המנחה: שם ס"ק כ"ב לחברו כו' ולא ידענא כו'. וצ"ע דגם הרמב"ם בפ"ה מהל' תענית הל' י"א כתב תלמידי חכמים אין נותנין זל"ז שלום בת"ב אלא יושבים דומם ואם נתן להם עם הארץ שלום משיב בשפה רפה וכתב הה"מ תוספתא אין שאלת שלום לחברים בתשעה באב ולהדיוטות בשפה רפה פי' משיבין את ההדיוטות בשפה רפה וכן אמרו בירו' עכ"ל משמע דרק לתלמידי חכמים אסור ואפשר דכמו דאמרי' בפסחים דף נ"ד ע"ב דרק ת"ח בטלים ממלאכה בת"ב ה"ה נמי לענין נתינת שלום דק ת"ח אסור וצ"ע במרדכי שכתב לחבירו ובתוספתא ובירושלמי איתא לחברים:

שם ס"ק כ"ג שלא כו' ול"ד לת"צ כו'. לפענ"ד אפשר דלפמ"ש רמ"א שלא נהגו באיסור מלאכה כ"א עד חצות וצריך לומר דאע"ג דאבילות בכל היום וגם בנעילת הסנדל כתב המג"א בס"ק א' שיהא בנידוי מי שעושה א' מכל אלו בכל היום א"כ למה לא נהגו באיסור מלאכה בכל היום וצ"ל דכיון דפסקי' בסי' תקנ"ט סעיף ג' שיושבים בבהכ"נ עד תפלת המנחה וע"ש במג"א ס"ק ג' דהיינו עד חצות וילפי' מתענית צבור שאסור במלאכה בזמן שיאספו להתפלל והיינו עד חצות דוקא ובתענית צבור אסור במלאכה כל היום מפני שהיה אסיפת זקנים בת"צ בכל היום כדאיתא בתענית דף י"ב ע"ב ולקמן בסי' תקע"ו סעיף ט"ז ועמ"ש ולכן אפשר בלילה נמי מותר במלאכה כי עיקר אסיפה לומר קינות ולקרות בתורה ולהפטיר הוא ביום כמו בת"צ: שם ס"ק כ"ד קשי' לי בפסחים דף נ"ה ע"א דקשי' דרשב"ג אדרשב"ג ומשני הכא לא מחזי כיוהרא אמרי מלאכה הוא דלית לי' ע"ש וצ"ל דרבנן החולקים על רשב"ג סבירא להו דגם בביטול מלאכה אמרי' מחזי כיוהרא ולא סבירא להו דאמרי מלאכה לית לי' והא לעיל דף נ"א ע"ב משני רבא סתם מתניתין דריש פרקין דאמרי הרואה יאמר כמה בטלני הוי בשוקא ע"ש ואפשר לומר דהכא כיון דכולם עוסקין במלאכה רק הת"ח בטלים לא יאמרו הרואים שמלאכה לית לי' רק יאמרו

שמחזיק עצמו כת"ח דהא עמי הארץ יודעים שת"ח בטלים מפני אבילות ת"ב אבל לעיל כיון שבא למקום שנהגו כולם לעשות מלאכה אפי' ת"ח נמי עושים מלאכה ולכן אם זה בטל לא יעלה על לבם שחולק עמהן רק יאמרו מלאכה הוא דלית ליה:

שם ס"ק כ"ז כל העושה מלאכה משמע אפי' במקום שנהגו לעשות כו'. קשי' לי מאי פריך הגמ' בפסחים שם אמאי אומר רשב"ג לעולם יעשה אדם עצמו כת"ח הא מחזי כיוהרא כמו שרשב"ג אוסר לחתן לקרות את שמע דילמא הכא שאני דלהכי אין עושה מלאכה בשביל שאין בו סימן ברכה ואפשר שת"ח שאין עושים מלאכה הוא נמי בשביל שאין בו סימן ברכה ולקמן בסימן תקפ"ה סעיף ה' כתב הט"ז שהרב"י ביו"ד סי' ע"ר דבדבר שאין בו סימן ברכה יש איסור בדבר ומחה"ש כתב שם שהרב"י נסתפק אם יש בו איסור ולעיל בסי' רנ"א כתב המג"א בס"ק ב' בשם סמ"ג שמונעין אותו ואין עונשין אותו ע"ש א"כ הכא במלאכה בת"ב שאין בו סימן ברכה אפי' במקום שנהגו לעשות בוודאי ראוי לכל אדם שלא לעשות המלאכה שאין בו סימן ברכה א"כ אמאי אמרי' דמחזי כיוהרא:

סימן תקנה

צ"ע שהרב"י לא כתב כלל שמניחים ציצית במנחה רק לובש טלית קטן ובש"ע כתב שמניחים ציצית במנחה מסתמא כוונתו לטלית גדול וכן נוהגין וצ"ע שלא נמצא בשום פוסק שיתעטף במנחה ועל מה שכתב הרב"י בשם הגה"מ שכתב על מ"ש הרמב"ם שמקצת חכמים נוהגים שלא להניח תפילין של ראש שכ"כ בסה"ג והרוקח מפני שנקראים פאר ע"ש צ"ע דהא במועד קטן דף ט"ו ע"א ילפי' שאבל אסור להניח תפילין מדקאמר רחמנא ליחזקאל פארך חבוש עליך ופרש"י פארך זו תפילין ואבל אסור נמי בתפילין של יד כדאית' ביו"ד סי' שפ"ח א"כ ש"מ דגם תפילין של יד נקראים פאר ואפשר לתרץ דלפמ"ש תוס' ביבמות דף מ"ג ע"ב ד"ה שאני דבאבילות דצינעה ת"ב קיל מאבל ובאבילות המפורסם חמיר ט"ב מאבל וכמ"ש מג"א בסי' תקנ"א ס"ק י"א ובסי' תקנ"ד ס"ק ד' ולכן לא היו מניחים תפילין של ראש משום דתפילין של ראש טוב להיות גלוים ונראים כדאי' בסי' כ"ז סעיף י"א והוי פרהסיא דתשעה באב חמור מאבל אבל תפילין של יד שמניח תחת בגדיו ע"ש במג"א ס"ק כ"א והוי צנעה דתשעה באב קיל מאבל ולכן היו מניחים תפילין של יד:

סימן תקנו

מג"א הטעם כו' משא"כ במילה בט"ב כו'. ולפענ"ד אפשר לומר דלהכי לא הוי במילה דבר קבוע דהא אם היולדת מצוי' במקום המילה אז תשתה היולדת כדאיתא בסי' תקנ"ט סעיף ז' ואין נותנין לתינוק רק אם אין היולדת מצויה לכן לא הוי דבר קבוע משא"כ בהבדלה דנותנין לעולם לתינוק בט"ב במוצאי שבת ובזה נמי נוכל לחלק בין מילה בט"ב למילה ביו"כ שלהכי אין נותנין לתינוק ביו"כ דהוי קבוע דהא היולדת מתענה משא"כ בט"ב דנותנין ליולדת עי' במג"א בסי' תקנ"ט ס"ק ט':

סימן תקנז

ט"ז ס"ק ב' והמנהג כו' וע"ז לא כתב רמ"א כו' וצ"ע דהא הש"ץ אומר עננו בין גואל לרופא כדאיתא בסי' תקס"ו א"כ מה דכתב בש"ע ועננו בשומע תפלה לא מיירי מש"ץ רק מיחיד ובסי' תקס"ה סעיף ג' כתב רמ"א דגם בשאר צומות אין היחיד אומר עננו בשחרית ולכן שפיר שלא הגיה הכא רמ"א דסמך על מה שכתב בסי' תקס"ה אבל מאמירת הש"ץ עננו לא מיירי הכא כלל:

שם דשב ואל תעשה עדיף. ולפענ"ד נראה ראי' ברורה שהש"ץ אומר בת"ב בשחרית עננו דבמגילה דף כ"ב ע"א איבעי' תענית צבור בכמה ה"נ איכא מוסף תפלה ופי' רש"י מוסף פסקא תפלת ענינו ברכה יתירא ושם ע"ב סובר רב אשי דת"צ ות"ב קורין ד' ופריך הגמ' מדתניא חל להיות בב' וה' כו' ופי' רש"י גבי ת"ב תני' ע"ש וע"כ הברייתא מיירי בקריאה דשחרית מדמחלק בברייתא בין ב' וה' לבין ג' וד' וכן פי' רש"י בתענית דף כ"ט ע"ב שפירש דלפיכך קורין ג' דזמן ספר תורה שהוא מתקנת עזרא לקרות בב' וה' ע"ש א"כ מוכח בהדי' שגם בט"ב שחרית אומר הש"ץ עננו ברכה בפני עצמ' דאל"כ מאי פריך הגמ' לרב אשי מהברייתא דט"ב דרב אשי לא אמר דקורין ד' בת"צ רק משום דיש תפלת מוסף ברכה דעננו אחר שכתבתי זאת נדפס הספר הגהות מר"ע איגר ומצאתי שכתב שם שמעתי משם חכם אחד דיש ראי' מפורשת מגילה כ"ב לאו לאתויי ת"צ וט"ב הרי דט"ב מקרי יום שיש בו מוסף ויאמר עננו עכ"ל והנה הראי' יש לדחות ולומר דמיירי במנחה אבל הראיה שהבאתי מוכח בהדיא דמיירי בשחרית כמ"ש ומ"ש הט"ז דכיון דאין אומרים אאא"פ אין אומרים עננו יש לדחות דהגמי"י סוף הלכות ת"ב כתב דאומרים עננו ואין אומרים אאא"פ:

סימן תקנח

קשי' לי בתענית דף כ"ט ע"א דאמר ר' יוחנן אלמלי הייתי שם באותו הדור לא קבעתי אלא בעשירי והא לעיל שם אמר רבה אמר ר' יוחנן אותו היום ת"ב היה אמר להם הקב"ה כו' אני קובע לכם בכיה לדורות א"כ הוקבע מתחלה ת"ב לתענית ולבכיה והאיך אמר רבי, יוחנן שהיה קובע בעשירי:

סימן תקנט

הטור וכל הפוסקים כתבו דת"ב אקרי מועד והרב"י בסוף הסימן כתב בשם התשב"ץ משום דכתיב קרא עלי מועד וקשי' לי דבתענית דף כ"ט ע"א איתא דקרא קרא עלי מועד קאי על ר"ח תמוז וכן פי' רש"י בפסחים דף ע"ז ע"א קרא עלי מועד תמוז דשלוח מרגלים מלויי מלי' ויום עבור החודש קרי מועד עכ"ל ובשבועות דף י' ע"א יליף הגמ' מקרא עלי מועד דר"ח אקרי מועד ע"ש א"כ כיון דההוא קרא קאי על ר"ח תמוז ולא על ת"ב מנ"ל דת"ב אקרי מועד וגם אין לומר דלהכי איקרי מועד ואין אומרים בו תחנון משום דבזמן בית שני היה ט"ב יו"ט א"כ גם הצומות אחרים נקראים מועד דכולם היו יו"ט בזמן מקדש ב' כדאיתא בר"ה דף י"ח ע"ב צום הרביעי כו' לששון ולשמחה ע"ש והנה בפשיטות נוכל לומר דלהכי אין אומרים תחנון בתשעה באב משום אבילות ובבית אבל אין אומרים תחנון כדאיתא לעיל בסי' קל"א סעיף ד' והרב"י כתב שם בת"ב אין נופלים ע"פ דאקרי אבל ואבל איתקש לחג אבל במנחה הואיל ושעת נחמה היא נופלים ע"ש:

שם מג"א פ"ק י' לא כו' כמ"ש סי' תקנ"א כו'. צ"ע דשם כתב מג"א דמותר בכתונת לבן בשבת חזון דאינו אלא מפני הזיעה כמנהג שלובש כתונת משבת לשבת אבל במילה באמצע שבוע ליכא זיעה:

שם ס"ק י"א ונדחה כו' א"כ אמאי לא השלימו דהא אפי' בראש חודש כו'. וצ"ע דהא דמשלימין בר"ח ובחנוכה אינו רק אם התחיל להתענות לפני ר"ח יום א' אבל בלא התענה לפניו אסור להתענות בר"ח כדאיתא בסי' תקע"ב סעיף ב' א"כ ה"נ בבני סנאב שהיה יו"ט שלהם בעשרה באב דהוי כמו ר"ח וחנוכה ואסורים להתענות ולהשלים כיון דלא התענו ביום שלפניו ואסור להתחיל ולהתענות ביו"ט של דבריהם וצע"ק בעירובין שם דפריך הגמ' טעמא דיו"ט הא ערב יו"ט משלימין דהיינו בכל ת"ב שהיה ערב יו"ט שלהם א"כ ש"מ דלא כרבן גמליאל דקשה דהא לר"ג שסובר בט"ב בע"ש שאין משלימין דהיינו בסמוך לשבת אוכל מעט כדאיתא בגמ' דאוכל כביצה אבל הבני סנאב בת"ב שנדחה היו רק מתענים עד מנחה גדולה והיו אוכלים כל צרכם כמו ביו"ט ושמא בת"ב

שלא נדחה היו אוכלים כביצה נראה לפענ"ד דאע"ג דרמ"א בסי' תרפ"ו סעיף ב' כתב בתענית אסתר שנדחה שאוכלים על הברית וביום ו' יתענו האוכלים אבל הבעלי ברית שלא התענו בתענית שנדחה אין צריכים להתענות ביום אחר דאל"כ מאי פריך הגמ' שם בעירובין הא עיו"ט משלימין דילמא משום הכי משלימין דבשלמא בת"ב שנדחה דכיון שנדחה יכולין לדחות עוד כשיתענה ביום אחר מפני יו"ט שלהן אבל בט"ב שלא נדחה צריכין להשלים כיון שלא נדחה אין יכולין לדחות ליום אחר א"ו דהם שלא השלימו ליום בת"ב שנדחה ג"כ לא היו מתענים ביום אחר:

סימן תקס

מג"א ס"ק א' מסוייד ומכוייר הם מיני ציור ואפשר כו'. וכתב מחה"ש דהרב"י כתב שני פירושים לדעת הרמב"ם שהוא כלשון ש"ע פירוש א' דמסוייד הם מיני ציור פירוש ב' דמסוייד הוי בלא טיט ובש"ע ע"כ עיקר כפי' השני דאז אפי' ציור מותר ביש טיט למטה דהא בסי' תקנ"א סעיף ב' דמר"ח ממעטי' בבנין של ציור מכלל דבשאר ימי השנה מותר והיינו בטיט למטה עכ"ד ע"ש וצ"ע דהרב"י כתב ג' פירושים א' דסיוד וכיור ופיוח הם מיני ציורים ב' דאין מסיידין ועל הסיד יכייר ויפייח ג' המסייד דהיינו הכל סיד בלא טיט למטה וא"כ נוכל לומר דמה שאסור בסי' תקנ"א מר"ח לצייר היינו בלא סיד למטה דזה בשאר השנה מותר ולפמ"ש זה מותר בסיד אפילו בלא טיט למטה עיין בהרב"י ובב"ב דף ס' ע"ב פי' רש"י על ואין מכיירין צורות שצר בסיד וי"מ דהיינו נמי סיוד אלא שהכיור לבן ביותר ועל מפייחין פי' רש"י צורות של מיני צבעונים ע"ש משמע מרברי רש"י דאין מסיידין היינו ע"י סיד כמו שמסיידין הבתים ומכיירין היינו נמי בסיד ומפייחין היינו צורת של מיני צבעונים והרב"י מפרש מכיירין צורת משמע בלא סיד והשמיט דעת רש"י ובש"ע לא כתב כלל שאין מפייחין וצ"ע:

שם ט"ז ס"ק א' משחרב כו' תו איתא כו' שנבנית קודם חורבן כו'. וצ"ע דהא יכול לומר שנבנית בהיתר ע"י א"י כמ"ש מג"א ס"ק ד' וזה שכיח: שם סעיף ג' שיר בפה כו' שנאמר בשיר כו'. צ"ע דבגיטין דף ז' ע"א בגמ' זמרא מנ"ל דאסור שנאמר אל תשמח כו' ופריך הגמ' ולישלח מהכא בשיר לא ישתו ומשני אי מההיא ס"ד ה"מ זמרא דמנא וכתב מהרש"א בח"א דקרא בשיר בישעי' כ"ד וכתיב לעיל שבת משוש תופים שבת משוש כנור ולהכי מפרשים הקרא בשיר כו' נמי בכלי ע"ש ובש"ע כתב דאסור בפה מקרא בשיר:

סימן תקסא

מג"א ס"ק ב' הרואה כו' בכור ומעשר לא מתאכלי כו'. המל"מ בפ"ו מהל' בית הבחירה ג"כ מתרץ כן וכן איתא בהרמב"ם בהדיא בפ"ב מהל' מעשר שני הל' א' מפי השמועה למדו מה בכור אינו נאכל אלא בפני הבית אף מעשר שני לא יאכל אלא בפני הבית וכתב הכ"מ שהוא גמ' מכות דף י"ט ע"ש וצ"ל שמ"ש הרמב"ם בפ"ו מהל' בית הבחירה הל' ט"ו שאוכלין מעשר שני אע"פ שאין חומה היינו שנחרבה חומת ירושלים אבל המקדש והמזבח בנוי וכ"כ הטור והש"ע ביו"ד סי' של"א דלהכי אין אוכלין מעשר שני לפי שאין מזבח דמעשר איתקש לבכור וצ"ע על התוי"ט בעדיות פרק ח' משנה ו' שכתב דמה שפסק הרמב"ם בפ"ו מהל' בית הבחירה דאוכלין מעשר שני זה דין תורה ומה שפסק הרמב"ם בפ"ו מהל' מעשר שני דאם אין מקדש ירקב הוא מדרבנן לפי כשאין מקדש אין העם רגילין בטהרה ע"ש והוא תמוה דהא בפ"ב מהל' מעשר שני כתב הרמב"ם שהוא דאורייתא שאין נאכל מעשר שני כשאין מזבח קיים דאיתקש לבכור:

סימן תקסב

צ"ע דבשבת דף כ"ד ע"א פי' רש"י בד"ה ערבית לילי כניסתן ואע"פ שאוכל ושותה כל הלילה מתפלל תפלת תענית מאחר שנכנס היום וה"נ אמר ר"ה בתענית י"א יחיד שקיבל עליו תענית אע"פ שאוכל בלילה מתפלל תפלת תענית עכ"ל ולפנינו בתענית שם איתי' אר"ה יחיד שקיבל תענית כו' למחר הוא מתפלל תפלת תענית וכן כתב רש"י שם למחר מתפלל כו' א"כ משמע דבלילה אין מתפלל תפלת תענית ועוד צ"ע ברש"י בתענית שם שפי' לן בתעניתו באותו תענית שקיבל שלא אכל במוצאי תעניתו למחר אין מתפלל תפלת תענית ע"ש דצ"ע אמאי לא כתב רש"י דבלילה שבמוצאי תעניתו שאין מתפלל עננו ובגמ' שם נקט סתם לן בתעניתו אין מתפלל כו' ולא נקט הגמ' למחר ע"ש ומה שהניחו תוס' שם בד"ה יחיד בצ"ע תימא אמאי נקט יחיד דצבור נמי ע"ש אפשר לתרץ דיחיד הוי רבותא דהא צבור שגוזרין תענית אין כל יחיד צריך לקבלו אבל תענית יחיד שצריך קבלה סלקא דעתך דמשעת קבלה אסור באכילה:

שם מג"א ס"ק ד' שאין כו' וטעו בזה דמיירי כו'. צ"ע דלפירוש מג"א דמיירי שאין מתענה בכל שנה א"כ אמאי כתב רמ"א שאינו מתענה כל י' רק יום או יומים דכיון שאין מתענה בכל שנה אפילו אם רוצה השתא להתענות כל י' ימי תשובה נמי צריך קבלה והשלמה:

שם ס"ק ו' צריך כו' ול"נ דלקמ"מ דר"א בר"צ כו'. ולפענ"ד אפשר סברת הב"ח משום דקשי' לי' דבעירובין דף מ"א ע"א דפריך הגמ' מר"א בר"צ שאמר בת"ב שנדחה שהתענה

ולא השלים מפני שיו"ט שלנו טעמא דיו"ט הא עיו"ט משלימין פי' רש"י דבכל ט"ב הי' עיו"ט שלהם ש"מ דמותר לכנוס ליו"ט כשהוא מעונה דלא כר"ג שאמר בט"ב בע"ש שאין משלימין ומשני הגמ' שאני יו"ט של דבריהם מתוך שמתענה בו שעות כו' פי' רש"י הואיל וקל הוא משלימין בו ערביות אבל שבת שאסור להתענות בו קצת לשם תענית אסור להשלים ערביות ע"ש דקשה מנא ליה לתרצן דיו"ט דבריהם קיל משבת בשביל שמתענין בו שעות דילמא לא קיל משבת והא דמתענין בו שעות הי' כדי לצער עם הצבור בשביל שכל הצבור היו מתענים כל היום היו הם מתענים שעות עכ"פ כדי להצטער עם הצבור אבל בשבת בת"ב כל הצבור אין מתענים מש"ה לא מתענה שעות ודילמא אם היה משכחת כה"ג בשבת שהיו כל הקהל מתענים רק לאחד היה לו שבת היה ג"כ מתענה שעות לצער עם הצבור אבל לא משכחת שיהא רק לאחד שבת ולאחרים לא א"ו צ"ל דמה שהתענה ר"א בר"צ היה כדי לצער על החורבן ואע"ג שרש"י פי' בתענית דף י"ב ע"א כדי לצער עם הצבור כונתו נמי שהיה ר"א ב"צ מתענה שעות על החורבן כמו שהצבור מתענים בכל היום ולפ"ז שפיר כתב הב"ח שש"מ מר"א ב"צ שמתענים שעות על החורבן על העבר:

שם ס"ק י"א הוי. וכ"מ ביו"ד כו'. צ"ע דהא שם ביו"ד מיירי בתעניות של עשרת ימי תשובה שאין רגילות לקבלם כדאיתא סעיף ב' ולכן אמרי' שדעתו לא הוי קבלה כיון דאין רגילות לקבלם אבל בתענית שצריך קבלה ואם לא קיבל אינו תענית כדאי' סעיף ה' א"כ בהיה בדעתו להתענות וודאי דעתו לשם קבלה גמורה כדי שיהיה תענית וצ"ע במחה"ש שכתב ונ"ל אפי' היכא דהוי קבלה גמורה דמהני מ"מ לא מהני שיתחייב כן לעולם דלגבי שנים הבאות לא מקרי קבלה גמורה אא"כ נהג כן פ"א עכ"ל וצ"ע דא"כ מאי מייתי מג"א ראי' מיו"ד שם דהא שם מיירי לענין שנים הבאות דא"כ קבלה גמורה ג"כ לא מהני א"ו מוכח דסבר מג"א דגם לשנים הבאות מהני קבלה גמורה רק דעתו לא מהני:

שם ס"ק י"ד ואז כו' אלא אפילו התענה כו'. וכ"כ הט"ז בס"ק י"א ולפענ"ד יש נמי רבותא כשאוכל בלילה משום דנוכל לומר דכשאוכל בלילה דלא יאמר עננו דהא בסעיף ח' מסופק בש"ע אם מהני קבלה בתענית שאינן רצופין והכא כשאוכל בלילות שבין התענית מהני קבלה לכולם ולא אמרי' דהוי כימים שאינם רצופים צ"ל כמ"ש הרב"י בסי' תקס"ה בשם הר"ן ושמא תאמר האיך יתפלל בערב תפלת תענית ועדיין עתיד לאכול כל הלילה איכא למימר מפני הקבלה שקיבל התענית שיום תורה לכל דבר מערב עד ערב וכל תענית שגוזרין כט"ב מבעו"י מפסיקין רק שבתענית יחיד הקלו עליו שדיו שהוא

נמנע מלאכול בשעה שבני אדם אוכלין דהיינו י"ב שעות של יום ומ"מ התענית מתחיל מתחלת הלילה עכ"ל ע"ש א"כ ה"נ אמרי' במקבל עליו כמה ימים אע"ג שאוכל בלילות בנתים מ"מ נחשב כמו רצופין דגם הלילות בכלל התענית כמ"ש הר"ן שליל א' בכלל התענית אע"ג שאוכל אבל אם אמר ביום ראשון במנחה עננו ולמנהגינו שאין אומרים עננו רק במנחה בסוף התענית כדאית' בסי' תקס"ה סעיף ג' א"כ כיון דמראה דהוא סוף תענית והוא אוכל אח"כ בלילה א"כ הוי תענית ימים שאינם רצופים ויש להסתפק אי מהני קבלה ראשונה:

שם ט"ז ס"ק ג' מי"ז כו' ובזה מתורץ מה שמקשים התוס' כו'. ולא הבינותי שקושי' תוס' הוא כיון דבטלה מגילת תענית אמאי לא השלים ר"א ב"צ דכיון דבטלה מגילת תענית לאו יו"ט הוא:

סימן תקסג

מג"א ס"ק א' דלא כו' דקבלת תענית כו'. וכתב מחה"ש לפמ"ש הט"ז ביו"ד סי' רט"ו ס"ק ג' דקבלת תענית אין לשון נדר אלא לשון שבועה הדרא קושי' הב"ח לדוכתי' דצריך להתענות מטעם שבועה ולפענ"ד על הרהור בלב לק"מ דבשבועה לא הוי מהני גמר בלבו רק בנדר ע"ש:

שם צ"ע ברש"י תענית דף י"ב ע"א ד"ה בתפלת המנחה כו' ודוק' נקט מנחה משום דסמוך לתחלת יום תעניתו לאפוקי תפלת יוצר ודיקא נמי מדפסיק שמואל ופליג ארב דאמר בזמן המנחה שיעורא יתירא עכ"ל וקשה דכתב לאפוקי תפלת יוצר דהא פשיטא דהא גם לרב צריך להיות בזמן המנחה ומנא לן דשמואל סובר שצריך להיות יותר סמוך לתענית מרב דילמא לאו משום סמוך פליג שמואל רק משום שסובר שצריך להיות הקבלה בתפלה דוקא: שם צ"ע דבסי' תקס"ב סעיף ו' פסקי' דצריך לקבל בתפלת המנחה א"כ לדידן האיך מברכין בה"ב בשבת ומקבלים התענית כמו שכתב מג"א והאיך מקבלים התענית ב' או ג' ימים שלפני התענית:

סימן תקסד

צ"ע בהרב"י שכתב על דברי ר' ירוחם שכתב שאין נקרא ישן אלא שינת קבע במטתו וכתב הרב"י ואין דבריו מדוקדקים דהא וודאי שלא על מטתו נמי ולא אמרו דלא הוי היסח דעת אלא בישן תוך סעודתו עכ"ל וצ"ע דהא הרא"ש בפ"א דתענית דין י"ג נמי כתב דישן ועמד משמע ממטתו ע"ש ומ"ש הט"ז דנראה להקל כדעת הרי"ף צ"ע דהא

ברב"י מסיק שעיקר כהה"מ שמפרש דעת הרמב"ם והרי"ף שהכל תלוי בשינה אע"פ שלא גמר אסור ע"ש וכמ"ש מג"א ס"ק ב':
שם צ"ע ברא"ש שם שכתב וגם ישן ועמד משמע על מטתו דאי ישן על שולחנו מאי ועמד שייך בי' דקשה דהא רבא אמר סתם ל"ש אלא כשלא ישן אבל ישן אינו אוכל א"כ לא אמר רבא ישן ועמד ונוכל לומר אפי' ישן בשולחנו ובברייתא דתני ישן ועמד הרי זה אוכל ומוקי הגמ' במתנמנם להכי תני ועמד לרבותא דאפי' במתנמנם ושוכב על מטתו נמי לא הוי היסח הדעת אבל בישן אסור אפי' על שולחנו:

סימן תקסה

הרא"ש בפ"ק דתענית דין י"ז כתב יש שרוצים לומר דיחיד שמתפלל בתענית צבור אומר בין גואל לרופא ואין נראה לרב"י דא"כ הא דפריך בדף י"ג ע"ב מברייתא דאין בין יחידים לצבור לשני לי' כפשטא דברייתא אין בין יחיד דעלמא דהיינו תענית יחיד לצבור יחידים בתענית צבור שהיחיד מתפלל י"ח ויחידים בתענית צבור מתפללים י"ט א"ו דאין חילוק עכ"ל וקשי' לי דהא דפריך בגמ' אלא ה"ק אין בין יחיד כו' שקבל עליו תענית צבור שמתפלל י"ט דמנ"ל לגמ' שאף יחיד שמקבל תענית ציבור דילמא מיירי ביחיד בתענית צבור דיותר סברא שיאמר י"ט מיחיד שמקבל תענית צבור ומנ"ל למקשן להוכיח מברייתא דאף ביחיד המקבל תענית צבור א"ו מוכח דזה פשיטא לגמ' דיחיד בתענית צבור לא נקרא יחיד רק צבור ולכן לא יוכל המקשן לאוקמי הברייתא בצבור דהיינו בתענית צבור דהא קתני בברייתא אלא שזה מתפלל וזה מתפלל וזה מיירי בתענית צבור א"כ כל יחיד ויחיד שייך לצבור ולא שייך לומר שזה מתפלל לשון יחיד ולכן רצה לאוקמי בש"ץ שהוא מתפלל יחיד או ביחיד המקבל תענית צבור:
שם מג"א ס"ק ב' לאחר כו' ת"ל דהוי הפסק. ולא הבינותי דוודאי אי הי' הדין דמחזירין בעננו בוודאי לא היה הפסק כמו בטעה באמצעיות דמתחיל מתחלת הברכה שטעה ולא אמרינן דהוי הפסק רק בעננו דאין מחזירין ולכן הוי ברכה לבטלה אם חוזר אבל הכא דלא אמר ברכה עננו רק עננו בלא חתימה דלא הוי ברכה לבטלה קאמר דהוי הפסק:
שם ס"ק ז' להשתבח כו' ומ"מ מדת חסידות כו'. וצ"ע דהא דוחק לומר דר' יהושע ברי' דרב אידי לא נהג במנהג חסידות ועוד צ"ע שהמג"א מסיק שאם מבקש שיאכל עמו רשאי כו' משמע שאפי' מדת חסידות ליכא והא לגבי רבי יהושע מיירי נמי שאמר ליה רב אסי שיאכל עגלא תילתא ומכ"ש שהיה רב אסי אדם גדול ואין מסרבין לגדול ואין לך אונס גדול מזה שצריך לאכול כמו שכתב הרב"י בסי' תקס"ח על ההיא דאמר רב אסי

לר' יהושע דלוזיף מר שהי' אונס גדול בשביל שהיה רב אסי אדם גדול ובעיקר קושי' מג"א למה לא אמר מיד שת"ח הוא נראה לתרץ שאדרבה זו היא להשתבח דהא אמרי' בברכות דף נ"ה ע"ב אר"ה לאדם טוב אין מראין לו חלום טוב ולאדם רע אין מראין לו חלום רע ע"ש וכשיאמר שת"ח הוא שרואה חלום רע משתבח עצמו שהוא אדם טוב:

סימן תקסו

לכאורה נראה להביא ראיה כשהיחידים מתענין שאין ש"ץ אומר עננו מתענית דף י"ז ע"ב דמתרץ הגמ' בג' תעניות הראשונות ופריך הגמ' והא אין בין קתני ע"ש דקשה אמאי לא מתרץ הגמ' דמיירי בי"ז במרחשון דהיחידים מתענין כדאיתא במשנה דף י' ע"א שהש"ץ אומר עננו אם היה עשרה מתענין ולא הי' מתפלל ש"ץ כ"ד א"ו דבתענית כה"ג גם עננו לא מתפלל ש"ץ: שם סעיף ב' כשהצבור כו' ויש שתמהו כו'. דקשי' להו בשאלת מטר מאנשי נינוה כמ"ש הט"ז ולפענ"ד אפשר דשאני שאלת מטר כמ"ש מג"א בסי' קי"ז ס"ק ג' בשם הר"ן שמטר מזיק ברוב עולם ואם אמר טל ומטר בברכת השנים הוי כמתפלל על כל העולם אבל הכא שאין תפלת עננו מזיק לשאינן מתענין ולכן אומר הש"ץ בצבור המתענים עננו:

סימן תקסז

הרב"י כתב בשם הריב"ש דלהכי רק ביוה"כ ובט"ב אסור לטעום ובשאר תענית מותר משום דעשה שאר תענית כתענית יחיד כיון דברצו מתענין אוקמינהו ע"ש וצ"ע דהא הטור כתב נמי דרק ביו"כ ובט"ב אסור ובסי' תק"נ כתב הטור דהאידנא יש בעונותינו שמד ואין שלום והכל חייבים להתענות בשאר תעניתים כדאיתא בר"ה דף י"ח ע"ב:
שם מג"א ס"ק א' יכול כו' מקרי טעימה ולא אכילה כו' וצ"ע דבשבועות דף כ"ב ע"ב כתבו תוס' בד"ה תא כו' וי"ל שמא בלשונם היו קרו לאכילה טעימה ע"ש אלמא אע"ג דבלשונם היו קורים לאכילה טעימה אפ"ה קאמר רבא דבשלא אטעום בכל שהוא א"כ מוכח דאטעום נמי מקרי אכילה ואטעום כולל כל אכילות אפי' פחות מכזית והאומר לא אוכל היינו כזית:
שם ס"ק ח' ומותר כו' לפמ"ש רמ"א כו'. צע"ק דה אפילו נמי אמרי' כש"ע בסעיף א' נמי קשי' דהא גם לש"ע עכ"פ בט"ב נמי אסור והכא כתב רמ"א רק דביו"כ אסור וכן קשה נמי בהרב"י שכתב דכיון דהנאה לא קיבל יכול לכוס עצי קנמון ואפילו אם ביו"כ אסור

שאני התם דהוי דאורייתא ע"ש דקשה דהא הרב"י כתב שם דטעימה אסור גם בט"ב א"כ ה"ה עצי קנמון אסור בט"ב אע"ג דלאו דאורייתא:

סימן תקסח

מג"א ס"ק ב' כזית כו' שיעורו מלא לוגמיו כו' צ"ע בזה דבסי' ר"י סעיף ב' מסתפק בברכה אחרונה של יין אם מברכין על כזית ברכה אחרונה או שצריך לשתות רביעית להתחייב בברכה אחרונה וכתב הרב"י שם שתוס' בסוכה דף כ"ו ע"ב מסתפקים בזה דשמא כיון דדרש ר' מאיר ושבעת זו שתי' בעי כביצה דהוי שביעה ע"ש א"כ נוכל לומר דדוקא לענין ברכה אחרונה גלי רחמנא דצריך בשתיה כדי שביעה אבל הכא בתענית נוכל לומר דלכ"ע די בשתי' בכזית כמו באכילה שאיבד תעניתו באכילת כזית:

שם ס"ק ד' ויש כו' וצוה מהרי"ל כו'. ואפשר דמהרי"ל לא החמיר כ"כ רק בי' בטבת דהרב"י בסי' תק"נ כתב בשם הרד"א שי' בטבת משונה משאר תענית שאם הי' חל בשבת לא היו יכולין לדחותו ע"ש וכן ראיתי בספר יערות דבש בדרוש ט' טבת שיו"ד בטבת קשה לישראל מאד יותר מחורבן הבית כי ט"ב אין דוחה שבת ואלו הי' י' בטבת בשבת הי' דוחה שבת כמו יו"כ ע"ש: שם ס"ק ח' אפילו כו' פי' דמיוחדים כו'. נראה דהוי קשי' למג"א מאי אפי' דהא אדרבה בה"ב חמור יותר מי' ימי תשובה כדאיתא בסי' תצ"ב דהוי כמו תענית צבור ותענית י' ימי תשובה אינו כמו תענית צבור כמ"ש מג"א בסי' תקפ"א ס"ק י' ולכן כתב מג"א שמיוחדים אלו דוקא:

שם ס"ק י' כי כו' וכ"מ סי' תקע"ב כו'. פי' מחה"ש שכתב שם דאם גזרו תענית צבור מתענין בר"ח אע"ג דבר"ח הוי סעודת מצוה ע"ש וצ"ע דמג"א כתב שם בס"ק ד' דהאידנא צבור דינם כיחיד ע"ש:

שם כנ"ל לדעת התוס' כו'. וצ"ע דהא תוס' שם כתבו שני טעמים על סעודת מילה משום צערא לינוקא ומשום שזמנה קבוע א"כ א"א דבפדיון הבן דזמנו קבוע נמי מותר צריך לומר דמשום חד טעמא נמי מותר דהא בפדיון הבן ליכא צערא לינוקא וכיון דמתירין משום חד טעמא לכן מותר נמי במילה שלא בזמנו דהא עכ"פ יש חד טעם להיתר דיש צערא לינוקא אבל בפדיון הבן שלא בזמנו דליכא שום טעם להיתר אסור כן נראה לפענ"ד כונת תוס': שם מיהו הבעלי ברית מותרים כו'. וצ"ע דבעירובין דף מ"א ע"א דר"א בן צדוק התענה ולא השלים בט"ב שנדחה אע"ג שיו"ט שלו הוא אפ"ה התענה קצת מהיום כדי להצטער עם הצבור כדאית' בתענית דף י"ב ע"א וכן איתא בסי' תקנ"ט סעיף ט' שבעלי ברית מתענים עד מנחה:

שם ס"ק י"ג יכול כו' חייב לקנות בית כו'. וצ"ע דהרא"ש בפ"ק דתענית דין ט"ז כתב גבי לוה תעניתו וראיתי רבותי שהיו מזקיקין להתיר נדר תעניתו ויראה כיון דצריך לפרוע לא נתבטל הנדר אלא מאומד הדעת אמרי' שהי' בדעתו להתענות יום אחר ולא לקבוע יום זה לחובה ע"ש א"כ כי היכי דאמרי' התם דאם ימות קודם שבא לידו לקנות בית ההגון לו דאינו עובר על נדרו אע"ג שהיה יכול לקנות בית שאינו הגון לו כי נדרו לא הי' רק על בית ההגון לו א"כ ה"נ הכא הי' דעתו להתענות יום ההגון לו וכ"ז שלא היה יום ההגון לו לא עבר על נדרו:

שם דלא משכחת בע"א כו'. צ"ע דהא הר"ן כתב שם דהוי מצי לאוקמי' באומר קודם שיעברו שתי שנים ובכה"ג הו"ל בבל תאחר דקרבנות דלא עבר עד ג' רגלים כו' נקט הא לאשמעינן דבכה"ג קם לי' בבל תאחר לאלתר ע"ש א"כ אדרבה משמע דדוקא בדאמר לא אפטור אז חיישינן שמא ימות כמו באומר הרי גיטך שעה אחת קודם למיתתי אבל בענין אחר לא חיישי' שמא ימות ולכן באומר קודם שיעברו שתי שנים אין עובר בבל תאחר עד ג' רגלים ועי' שם בפי' הרא"ש שאפי' באם לא אפטור נמי אין עובר עד ג' רגלים ולפענ"ד צ"ע אמאי אמרי' בלא אפטור או אם יאמר בקודם שיעברו ב' שנים דאין עובר בבל תאחר עד ג' רגלים הא אמרי' בר"ה דף ו' ע"א שבצדקה מחייב לאלתר דהא קיימא עניים א"כ ה"נ יכול לקבל נזירות מיד:

שם ס"ק כ"ב עולין כו' א"כ ה"נ הל"ל הריני בתענית ל' יום כו' וצ"ע דהא אם נדר רק ל' יום והי' מתענה י' ימי תשובה מכח מנהגו היה מותר לאכול בסעודת מצוה ולכן קיבל בנדר מ' יום שאסור בי' ימי התשובה בסעודת מצוה כמ"ש רמ"א סעיף ב' ובמג"א ס"ק י"א ע"ש ובעיקר הדין בש"ע סעיף י"א כתב הרב"י בשם מהרי"ק ויליף לה מדתנן חגיגה דף ז' ע"ב שיוצאין חובת שמחה בנדרים ע"ש ולפענ"ד צ"ע דבחגיגה דף ח' ע"א יליף מדכתיב ושמחת בחגך לרבות כל מיני שמחה וכתבו תוס' ד"ה ושמחת דקרא יתירא דנום לילף מפסח ועצרת ובביצה דף י"ט ע"ב פי' רש"י בד"ה מביא מדלא כתב והבאת שלמים ואכלת שם ושמחת ע"ש א"כ נוכל לומר דדוקא שם גלי רחמנא שיוצא חובת שמחה בנדרים אבל בעלמא אמרינן דאין דבר שבחובה בא אלא מן החולין א"כ ה"ה הכא דאין יוצא ידי נדרו בתענית חובה:

סימן תקסט

הרא"ש בפ"ק דתענית דין ו' כתב על הגמ' דף י' ע"ב הרי שהיה מתענה על הצרה ועברה מתענה ומשלים הקשה הראב"ד מ"ש מתענית גשמים שמפסיקין ביום אם ירדו גשמים

ותירץ דשאני תענית גשמים דכיון שירדו להם גשמים כל צרכן שוב אין להם צורך בזה הפעם כו' וכתב הרא"ש ואינו טעם מספיק דבגשמים נמי אפילו לא ירד להן כל צרכן אוכלין ושמחין ואומרין הלל כו' אלא נ"ל לחלק בין צבור ליחיד דצבור צריכין להודות ולהלל מתוך שמחה ובכרס מלאה אבל יחיד משלים תעניתו עכ"ל ע"ש ולא זכיתי להבין דמה שכתב הרא"ש דבגשמים אפי' לא ירדו כל צרכן אוכלין כו' צ"ע דבתענית דף כ"ה ע"ב ת"ר עד מתי יהו הגשמים יורדין והצבור פוסקין מתעניתם בחרבה טפח ופי' רש"י כיון דחרבה היא ונכנסו בה הגשמים טפח ודאי רוב גשמים ירדו ע"ש משמע שאין פוסקין מתעניתם עד שירד כל צרכן בזה הפעם וכמ"ש הראב"ד וצ"ע ברש"י שם שמפרש על והצבור פוסקין מתעניתם דתנן עברו אלו ולא נענו אבל נענו שוב אין צריכין להתענות ע"ש דמפשט הגמ' משמע דגם בו ביום שמתענין פוסקין מתעניתם כדאיתא במשנה דף י"ט ע"א וכמ"ש כל הפוסקים וכדאיתא לקמן בסי' תקע"ה סעיף י"א ומ"ש הרא"ש לחלק בין צבור ליחיד דצבור צריכין להלל מתוך כרס מלאה משמע שאם לא היו הצבור צריכין לומר הלל היו ג"כ צריכים להשלים כמו יחיד וצ"ע דבתענית דף כ"ו ע"א אמרי' דבני מחוזא דשכיחא בהו שכרות אמרו מעיקרא הלל ואח"כ אכלו ושתו אלמא אע"ג שכבר אמרו הלל אפ"ה היו פוסקין מתעניתם והיו אוכלים ושותים א"ו מוכח דלאו משום אמירת הלל בכרס מלאה היו פוסקין מתעניתם אלא היו פוסקין מתעניתם על שנשמע תפלתם וירדו גשמים כל צרכן רק שטוב יותר לומר הלל בכרס מלאה ולכן צריכין לומר הלל אחר אכילה ועי' מג"א בסי' תקע"ה ס"ק י"א דאם רוב הצבור משלימים יאמרו הלל הגדול קודם אכילה ע"ש:

שם מג"א ס"ק א' צבור כו' לדעת הרא"ש כו'. צ"ע בהרב"י שכתב שדעת הרא"ש והרמב"ם מסכימין לדעת אחת הא כיון שהרמב"ם סובר משום שאין מטריחין כמו שכתב הרב"י בשם הה"מ א"כ אפי' מת פטורים ולרא"ש שטעם שצריכין להודות בכרס מלאה דוקא בנענו א"כ מחולקים הרמב"ם והרא"ש:

סימן תקע

מג"א ס"ק ג' צריך כו' צריך להתענות לכ"ע כו'. צ"ע דבש"ע כתב נמי חנוכה ופורים דבהם אין צריך להרמב"ם התרה ואיך כתב מג"א לכ"ע: שם ס"ק ט' דה"ה כו' דקי"ל כר"ע כו'. ולפענ"ד נראה אע"ג דבעלמא הלכה כר"ע מחבירו בהא אין הלכה כר"ע משום דרבים חולקים דבר"ה דף ט' ע"א יליף ר"ע תוספת מבחריש ובקציר תשבות ור' ישמעאל יליף תוספת מועניתם ור"ע יליף מועניתם האוכל ושותה בתשיעי ובמועד קטן דף ד' ע"א

אמרי' דלר' ישמעאל תוספת שביעית הלכה למשה מסיני ולר"ע יליף תוספת שביעית מבחריש ובקציר תשבות ור"ג ובית דינו סברי כר' ישמעאל ובר"ה שם כתבו תוס' בד"ה ור' ישמעאל כו' דלר' ישמעאל דתוספות שביעית הלכה לא ילפינן מיניה שבת ויוה"כ ויו"ט דאין דנין ק"ו מהלכה ולכן צריך רבי ישמעאל ללמוד תוספת שבת ויו"כ ויו"ט מועניתם אבל לר"ע דיליף תוספות שביעית מבחריש ובקציר יליף מיני' שבת ויוה"כ ויו"ט לתוספת כמ"ש תוס' שם ד"ה ור"ע ולכן יליף ר"ע מועניתם האוכל בתשיעי ולר' ישמעאל ליכא קרא דמצוה לאכול בתשיעי וכיון דר"ג ובית דינו סברי נמי כר' ישמעאל דתוספת שביעית הילכתא א"כ צריך קרא ועניתם לתוספת יו"כ שבת ויו"ט א"כ גם ר"ג ובית דינו חולקים על ר"ע ולכן נראה לפענ"ד דמש"ה פסק הרמב"ם בפ"ג מהל' שמיטה הלכה א' שתוספת שביעית הלכה למשה מסיני ובפ"א מהל' שביתת עשור כתב שתוספת יו"כ מועניתם כר' ישמעאל וע"ש בהה"מ ובלח"מ:

סימן תקעא

מג"א ס"ק ג' ומלמדי כו' וקשה על מ"ש הרמב"ם כו'. ולפענ"ד נראה לתרץ דלכאורה צריך להבין כיון שהרמב"ם כתב בנדר עינוי נפש אין רבו צריך לכופו מפני שאין נפשו קנוי' לו א"כ כאן דאין נפשו קנוי' לו אינו ברשות עצמו לנדור נדר א"כ למה פסק הרמב"ם שם בנדר שאין שם ענוי שאין יכול לכופו ונראה משום דבנזיר שם דאמר אביי ולמה רבו צריך לכופו לנזירות ואין צריך לכופו לנדרים ומשני דאמר קרא להרע או להיטיב ע"ש וקשי' דא"כ עדיין קשה למה צריך לכופו לנזירות כיון שבמה שאין שותה יין משום נזירות קמכחיש ואיכא הפסד לרבו ומ"ש תוס' שם בד"ה יצא כו' דילפי' נדרים משבועות אבל נזירות אין להקישן לנדרים ופי' הר"י משום דנזירות חל אפילו על דבר שאין הרשות בידו כגון דאמר שבועה שאשתה וחזר ואמר הריני נזיר כדדרשינן לאסור יין מצוה ולכך יחול נמי נזירות העבד עכ"ל וצ"ע דהא בנדרים נמי אם אומר שבועה שאשתה ואח"כ אומר קונם יין זה עלי או שאוסר בקונם יין קידוש חל הנדר כדאי' ביו"ד סי' רט"ו אבל השבועה אין חל על המצוה כדאיתא ביו"ד סי' רל"ט א"כ לימא נמי בנדרים שנדר העבד חל כל זמן שלא ימחה האדון ולכן סובר הרמב"ם פי' אחר דלא כפי' התוס' אלא דדוקא בנזיר דמרבינן בדף ס"א ע"א מואמרת אליהם לרבות את העבדים דאע"ג שאין נפשו קנוי לו אפ"ה חל הנזירות ולהכי צריך רבו לכופו אבל בנדרים דליכא קרא לרבות את העבדים אמרי' דאין הנדר חל לפי שאין נפשו קנוי לו ואין רבו צריך לכופו ומדמין נדרים לשבועה דהא גבי שבועה נמי אמרי' שאין נפשו קנוי לו לעשות כרצונו לישבע על המצוה או

להרע לאחרים אפ"ה בדבר הרשות וליכא רעה לאחרים יכול לישבע אף בעבד שאין נפשו קנוי לו היינו דוקא להרע לאחרים אבל בדבר הרשות יכול לנדור ואין רבו יכול לכופו כן נראה לי ובזה עולים דברי הרמב"ם ע"פ הגמרא נכון מאד אבל בעבד עברי ושכיר יום שנפשם קנוי להם בודאי חל הנדר דהא הנדר חל על המצוה ובקדושין דף ט"ז ע"ב אמרי' דמציאת אמה לאבי' ואין לרבה אלא שכר בטילה ע"ש א"כ ה"נ אם מתענה העבד עברי ואין עושה מלאכה כ"כ נותן לרבו מה שמחסר מן המלאכה ובב"מ דף י"ב ע"ב אמרי' דמציאת פועל לעצמו משמע דאפי' שכר בטילה אין נותן לבעה"ב ע"ש ומה שכתב מג"א דע"ע כיון דיכול לחזור יכול לידור ואם אין דעת רבו נוחה הימנו יאמר לו לך מעמדי צ"ע הא אין רבו יכול לחזור אא"כ משחררו לגמרי א"כ הפסיד הכל ובלא"ה אין שייך סיפא לרישא דכתב דעבד יכול לידור בשביל שיכול לחזור וע"ז אמר שרבו יאמר לו לך מעמדי א"כ תולה הדבר ברבו:

סימן תקעב

הרב"י כתב בשם הר"י שדוקא בתענית של גשמים שייך משום הפקעת שערים ע"ש:
שם במשנה בתענית דף ט"ו ע"ב אין גוזרין בר"ח בחנוכה כו' ולא הזכיר במתניתין חוה"מ וכן הטור בסי' זה ובסי' תי"ח ובש"ע בסי' תי"ח לא הזכירו חוה"מ ובסי' זה כתב בש"ע חוה"מ וכן כתב הרמב"ם בפ"א מהל' תענית הובא בהרב"י בסי' תי"ח משמע דאף בחוה"מ אם התחילו אין מפסיקין וצ"ע דלכאורה משמע דאסור להתענות בחוה"מ מדאורייתא וכן משמע מדברי מג"א בסי' תק"ל ע"ש וכן משמע בפסחים דף ע"א ע"א דכל שבעת הימים חייב בשמחה ע"ש ואי הוי דאורייתא אפי' בהתחיל צריך להפסיק כמו בשבת ויו"ט כמ"ש בסי' תק"ע ס"ק ט' ובסי' ת"צ כתב מג"א בס"ק א' דחוה"מ לא מקרי יו"ט ע"ש וצ"ע:
שם צ"ע בתוי"ט בתענית פרק ב' משנה י' שכתב אבל פורים אע"ג דכתיב בו משתה ושמחה ואע"ג דאקרי יו"ט לא זה לשון מועד שנקראים המועדים בתורה עכ"ל וקשה דבמגילה דף ה' ע"ב אמרי' דלא קבלו פורים ליו"ט דמעיקרא כתיב יום טוב ולבסוף כתיב משתה ושמחה ואלו יו"ט לא כתיב:

סימן תקעג

מג"א טעם תענית החתן כו'. לכאורה צ"ע דמה דמשמע ממג"א דגם לאשה מוחלין הא ביבמות שם איתא כיון שנשא אדם אשה עונותיו מתפקקין שנאמ' מצא אשה כו' א"כ

נוכל לומר דרק לאיש מוחלין אבל לא לאשה ומהרש"א בחדושי אגדות מפרש הגמ' שם מצא או מוצא מצא אשה מצא טוב ומוצא אני מר ממות את האשה כי האשה בגימטריא איש והיינו האשה מושלת עליו שהאשה במקום איש אבל מצא אשה כשהיא אשה והוא איש מצא טוב עכ"ל ולפ"ז נראה לפרש הפסוק בראשית ג' ויאמר האדם האשה אשר נתתה עמדי היא נתנה לי מן העץ ואוכל ואיתא במדרש שחוה הכה את האדם במקל ובע"כ צריך לאכול וזה שאמר אדם האשה כלומר שהיא בגימטריא איש והיא שולטת בי היא הכריחני לאכול ובזה היה מתנצל עצמו:

שם ס"ק ב' אפי' כו' משא"כ בת"ח בשבת. נראה לפענ"ד כוונתו דהא קשה לכאורה דגם תענית חלום בשבת נמי ברשות קא עביד דהא רשאי להתענות כמו תענית חתן בר"ח אפ"ה מחלק מג"א ביניהם דבתענית דף י"ב ע"ב כתב רש"י בד"ה ואפי' בשבת יכול להתענות כדי שיתבטל צער גופו ע"ש וכיון שביטל עונג שבת רק משום הנאת גופו שלא יצטער מקרי שלא ברשות וצריך למיתב תענית לתעניתו אבל בחתן שמתענה בשביל עונותיו שמוחלין לו או שלא יהיה שכור ויתענה שיעשה מצות קדושין כראוי הוי התענית ברשות:

סימן תקעד

הטור כתב בשם ריב"א ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענין כיון שלא קיבל התענית מותר לאכול חוץ לתחום וי"א דאפי' בעיר מותר לאכול שלא בפניהם וכתב הטור יראה שמפרש שהולך שם ביום התענית אבל סוגיא דשמעתא מוכח דמיירי בהולך שם קודם לכן וקבל התענית ואז אסור לאכול אפי' חוץ לעיר ע"כ וכתב הרב"י לא ידעתי היכי מוכח סוגיא דשמעתין הכי ולפענ"ד אפשר שמשמע כן בגמ' בתענית דף י' ע"ב דקתני שכח ואכל אל יתראה בפני הצבור וא"א דמיירי שהולך שם ביום התענית ולא קיבל התענית אפ"ה צריך להתענות עמהן אע"ג שאין תעניתו תענית שכל תענית שלא קבלו מבע"י אינו תענית כדאיתא בסי' תקס"ב סעיף ה' אעפ"כ אסור לאכול א"כ אמאי נקט שכח ואכל הו"ל למנקט ואם אכל כבר קודם בואו לשם אסור לאכול עוד כשבא לעיר שמתענים א"ו דמיירי שבא קודם וקיבל התענית דמשום אל תפרוש מצבור צריך לקבל התענית ולכך צריך לומר ואם שכח ואכל לא יאכל עוד:

סימן תקעה

מג"א ס"ק א' ראוי' כו' ברור בגמ' כו'. נראה כוונת מג"א דבתענית דף י' ע"ב ת"ר אל יאמר תלמיד אני אלא כל ת"ח יחידים א"כ מהברייתא זאת מוכח דתלמיד כזה מחויב להחזיק עצמו כיחיד וצריך להתענות דהא קתני אל יאמר כו' וכן מדייק הרב"י והדר תני ברייתא שם ת"ר לא כל הרוצה לעשות כו' דברי ר"מ ר"י אומר עושה וזכור לטוב ע"ש וכיון דבברייתא ראשונה תני סתם ולא קתני שר"מ חולק ובברייתא זו קתני שר"מ סובר לא כל הרוצה כו' וגם ר"י אומר זכור לטוב משמע דלאו חיובא הוא רק שתבא עליו ברכה כשעושה א"כ בע"כ צריך לחלק דהברייתא ראשונה מיירי בתלמיד ששואלין אותו הלכה בכ"מ ואומרו ולכך חייב אבל ברייתא שנייה בתלמיד שאין מגיע לכך:

שם ודע דרשב"ג כו' דכל אדם כו'. ולא זכיתי להבין דהא ר' יוסי אומר נמי עושה וזכור לטוב צער הוא לו כמו שרשב"ג אומר ות"ק דר"י אומר כמו הת"ק דרשב"ג וכיון דהטור פוסק ולא שאר העם וכתב הרב"י דהטור פוסק כר"י א"כ נוכל לפרש דרשב"ג נמי אוסר לשאר העם ואינו מתיר רק לתלמידים גם מה שכתב מג"א שצ"ע על הטור שבסי' תקנ"ד פסק כרשב"ג וכאן לא פסק כוותיה אני תמה על תמיהתו דהא בב"ב דף קע"ד ע"א פי' הרשב"ם דהלכה כרשב"ג במשנה ולא בברייתא וכן כתב במבוא התלמוד דרק במשנה הלכה כרשב"ג ולא בברייתא ע"ש א"כ מה שפוסק הטור בסי' תקנ"ד כרשב"ג הוא משנה פסחים דף נ"ד ע"ב רשב"ג אומר לעולם יעשה אדם עצמו כת"ח שבטל בת"ב ממלאכה אבל הכא אמר רשב"ג בברייתא בתענית דף י' ע"ב ופוסק הטור דלא כרשב"ג ולפענ"ד אפשר לומר דאע"ג דבעלמא בדבר שיש בו צער פסקי' כר"י וכרשב"ג שיכול לנהוג כת"ח אבל להתענות משום גשמים הוי טרחא כלפי שמיא ובי"ז במרחשון שעדיין אין הגשמים צריך כ"כ אין רשאי להטריח להתענות ולהתפלל כי אם ת"ח כדאיתא בסי' קי"ז שתפלת גשמים הוי טרחא כלפי שמיא ע"ש:

שם ס"ק י"א יאכלו כו' אם רצו כו'. לפענ"ד אפשר דלדעת הרא"ש בפ"ק דתענית דין ו' דכתב דמפני שצריכין להלל לכן לא ישלימו משמע שהצבור אין רשאין להשלים בשביל אמירת הלל:

שם ס"ק י"ד א"א הלל דזה לא מקרי התחלה כו' לפענ"ד אפשר לפמ"ש הר"ן הובא בהרב"י סי' תקס"ה שכתב שכל התעניתים אפי' תענית יחיד מתחיל מתחלת הלילה אע"ג שאוכל בלילה לאחר קבלת התענית ע"ש א"כ אפשר דלדעת הר"ן אפי' ירדו גשמים בלילה אומרים הלל שם סעיף ו' אחר כו' אבל על שאר פורענות מתענים. עי' בהרב"י מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן:

שם סעיף י"ב אין כו' יום שלאחר תעניתם כו'. לכאורה מסתימת המשנה בתענית דף י"ט ע"א ומסתימת כל הפוסקים משמע שרק בירדו קודם חצות שהפסיקו מתעניתם אז יאמרו הלל אבל בירדו אחר חצות דצריך להשלים התענית אין אומרים הלל כלל שבכל הפוסקים איתא רק אמירת הלל בירדו קודם חצות:

סימן תקעו

מג"א כתב כו' ואני תמה כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ מנהגינו דזה ברמב"ם בפ"א מהל' תענית וכתב הה"מ שהרמב"ם בספר המצות מנה תרועה זו ותקיעה שבשעת הקרבנות במצוה אחת שהמצוה היא אחת כללית לתקוע בחצוצרות בין במקדש בין בגבולין עכ"ל והג"מ כתב שם שהסמ"ג לא מנה מצוה זו אלא לתקוע בחצוצרות על הקרבנות לבד עכ"ל ונראה שדעת הסמ"ג כדעת הר"ן בר"ה דף כ"ז שכתב דאין מצוה לתקוע בחצוצרות בתענית דמה שאמרו שם בגמ' מקום שיש חצוצרות היינו בשעת מלחמה ע"ש א"כ נוכל לומר דמנהגינו עפ"י סמ"ג והר"ן ומה שכתב הר"ן שם דתוקעין בשופר בתענית נראה דכוונתו על שבע אחרונות של גשמים כדאיתא בתענית דף י"ב במשנה ובגמ' דף י"ד ע"א וכדאיתא בסי' תקע"ה סעיף ד' עוד אפשר דאפי' לשיטת הרמב"ם נמי ניחא שאין תוקעין בחצוצרות בזה"ז דכיון שכולל במצוה אחת תקיעה דקרבנות ודתענית א"כ גם התקיעה דתענית נמי אין נוהג אלא בזמן הבית שיש קרבנות ודומה לזה איתא במכות דף י"ט ע"א דכיון דכתיב ואכלת כו' מעשר כו' ובכורות דמקשינן מעשר לבכור דאין מעשר נוהג אלא לפני הבית ע"ש עוד נראה דכיון דהרמב"ם לומד זאת דתוקעין בחצוצרות בתענית מהפסוק וכי תבואו מלחמה בארצכם על הצר כו' וכיון דכתיב בארצכם אין נוהג בחוצה לארץ דהרמב"ם כתב בפרק ט"ז מהל' איסורי ביאה אסור להפסיד איברי זרע כו' בין בא"י בין בח"ל אע"פ שנאמר בארצכם מפי השמועה למדו שדבר זה נוהג בכל מקום עכ"ל משמע דבכ"מ דכתיב בארצכם אין נוהג בח"ל ועי' בחגיגה דף י"ד ע"ב ובב"מ דף קי"א ע"ב דבארצכם ובארצך כל אשר בארצכם וכתבו תוס' בב"מ שם ולא מוקמינן ליה למעוטי ח"ל דחובת הגוף הוא ע"ש משמע דהתוס' חולקים על הרמב"ם וסוברים דמה שהוא חובת הגוף לא ממעטינן ח"ל מארצכם ואפשר משום דשם יש לרבות דבחגיגה יש לרבות מארצכם סרוסי כלבא ובב"מ יש לרבות מארצכם שכר בהמה וכלים אבל היכא דאין לרבות מארצכם גם תוס' סוברים דממעטי' ח"ל:

שם ס"ק י"ב בכל כו' תמה אני כו'. ואני תמה על תמיהתו דבתענית דף י"ב ע"ב במתניתין ב"ד גוזרין ג' תעניות אחרות ואסורין במלאכה ויליף בגמ' מקדשו צום קראו עצרה

אספו זקנים כעצרת שאסור במלאכה ומסיק הגמ' דאספו זקנים היינו ביום התענית אמר אביי מצפרא כו' מעיינין במילי דמתא ע"ש א"כ מוכח דמה שמעיינין במילי דמתא היינו בתענית שאספו זקנים ותענית זה כעצרת שאסור במלאכה משמע דבתעניות שלש ראשונות בתענית דף י' ע"א שמותר במלאכה כדאיתא במשנה שם לא היה אסיפת זקנים לעיין במילי דמתא ולפ"ז דבח"ל דאין גוזרין כתענית שלש אמצעות רק כשלש ראשונות כדאיתא בסי' תקע"ה סעיף י' א"כ אתי שפיר דאין מעיינין כלל:

סימן תקעז

צ"ע דבתענית דף כ"ב ע"ב מוכח דאם רוב הגשמים מפסידין מתפללין כמו על עצירת גשמים וכמ"ש הטור בהדיא וכדאיתא בסי' תקע"ו סעיף י"א והתפלה שכתב בש"ע הוא על רוב גשמים שאין מפסידין:

סימן תקעח

המל"מ בפ"א מהל' כלי המקדש כתב שאסור להתענות בע"פ מחצות ולמעלה אע"ג דבלא"ה מר"ח ניסן אין מתענין הוא רק מצד מנהג ובגמ' מנחות דף ס"ה משמע דמותר להתענות אבל בע"פ מחצות ולמעלה שהוא זמן הקרבת הפסח אסור בתענית שהוא יו"ט שלו שמביא קרבן כדאיתא בעירובין דף מ"א ע"א שראב"צ לא התענה בת"ב שנדחה שהיה זמן קרבן שלו ומקשה מל"מ מפסחים דף ק"ח ע"א דרב ששת הוה יתיב בתעניתא כל מעלי יומא דפסחא ובגמרא היו רוצים לומר דטעמיה דרב ששת הוא משום קרבן פסח אלמא דס"ל דמשום קרבן חייב להתענות שמא יפשע ולא יעשה הקרבן ולפמ"ש הקרבן הוא סיבה למניעת התענית עכ"ל ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דבפסחים דף ע"ז ע"א אמרי' צריכי דצריך לכתוב שתמיד דוחה שבת וכן גבי פסח דאי כתב רחמנא פסח ס"ד פסח שהוא ענוש כרת אבל תמיד שאין ענוש כרת לא ע"ש אלמא דסברא הוא לומר דרק פסח דוחה שבת מפני חומרתו דכרת אבל שאר קרבן לא א"כ ה"נ אע"ג דבזמן כשהביא קרבנו אסור להתענות מפני שהוא יו"ט שלו אבל פסח דענוש כרת דוחה את היו"ט וצריך להתענות שמא יפשע ולא יעשה פסח ועי' מ"ש בריש סי' תס"ח:

סימן תקעט

מג"א ס"ק ב' בשקים כו' אלא לפרש דסתם שק כו'. ולפענ"ד לא משמע כן מרש"י שם דף ט"ז ע"א שפי' על כבהמה דמשער בהמה כו' משמע דלא כמג"א דאלו היה כוונת רש"י

לפרש על סתם שק היה לו לרש"י לציין ולפרש על מה דאיתא בגמ' שם בשקים ומדפי' רש"י על כבהמה משמע דמתכסה בשק חשוב כבהמה על שהשק הוא משער בהמה:
שם ס"ק ג' אפר כו' דה"ה כאן. וצע"ג דבשלמא גבי חתן דהוי משום לזכור חורבן בהמ"ק כדאיתא בב"ב דף ס' ע"ב דקאמר מאי על ראש שמחתי זה אפר מקלה שבראש חתנים ע"ש ולהכי סגי באפר כירה אבל הכא כתבו תוס' בתענית דף ט"ו ע"ב בד"ה ונותנין אפר כו' ואותו אפר הוי מעצם אדם שהרי הוא לזכרון העקידה ובעקידה הוי עצמות ובדף ט"ז ע"א פליגי חד אמר אנו חשובין כאפר וחד אמר כדי שיזכור אפרו של יצחק ואיכא בינייהו עפר וכן כתב הר"ע מברטנורא בפ"ב משנה א' שאפר הוא כדי לזכור עקידה והתוי"ט כתב דברי תוס' שאפר הוא הנשרף מעצם אדם ע"ש וכן כתב רש"י דף ט"ו ע"ב בד"ה ה"ג אפר שריפה עדיף משום אפרו של יצחק ע"ש א"כ מוכח דפסקינן כמ"ד לזכור אפרו של יצחק א"כ לא דמי הכא לחתן כלל דבחתן דהוי משום אבילות בהמ"ק סגי באפר ובעפר אבל הכא צריך אפר לזכור אפרו של יצחק וצ"ע ברש"י במתניתין דף ט"ו ע"א בד"ה ואפר מקלה כו' ואפר מקלה גנאי יותר מעפר סתם כו' וצ"ע דזה דלא כמ"ד דלמ"ד חשובין כאפר יכולין ליטול נמי עפר ולמ"ד לזכרון עקידה שצריך להיות אפר מקלה אין הטעם משום שגנאי יותר רק משום זכרון עקדה ע"ש בגמ':

סימן תקפ

סעיף ב' בט' בו לא נודע כו'. ובפי' מהר"א על מסכת מגילת תענית כתב ובכל בו מסיים ונמצא הסוד בספר קבלת הראב"ד כתוב ר' שמואל הנגיד היה קרוב למלכות אדום והמלך גדלו ועשה טובות גדולות לישראל בספרד ובארץ המערב ובאפריקה ובמצרים וישיבת בבל ועד עיר הקודש כל בני התורה מארצות הללו מהנה מנכסיו וקנה ספרים הרבה ונתנן לתלמידים והרביץ תורה הרבה ומת בשיבה טובה בשנת ד' אלפים תתס"ז ועמד בנו ר' יהוסף ולא חסר לו מכל מדות טובות שהיה לאביו רק לא היה עניו כאביו ויקנאו בו סרני פלשתים ונהרג בשבת ט' טבת שנת ד' אלפים תתצ"ד ואבלו הולך בכל מדינה ובכל עיר רבותינו הקדמונים שכתבו מגילת תענית גזרו התענית בט' בטבת ולא ידעו על מה הוא מכאן ידענו שכוונו ברוה"ק ליום זה עכ"ל שם מג"א כתב כו' ורוצה להתענות כו'. צ"ע דבסי' תקע"ג כתב רמ"א דחתן מתענה בר"ח ניסן מפני שהוא אחד מהימים שמתענין ע"ש משמע אפי' מי שאינו רגיל להתענות תעניות אלו א"כ מוכח דאפי' למי שאינו רגיל להתענות מ"מ הוי ר"ח ניסן קיל משאר ר"ח דהא בשאר ר"ח אין

חתן מתענה ובר"ח ניסן מתענה א"כ נוכל לומר דעל צרתי ב"מ יוכל נמי להתענות אע"פ שאין רגיל להתענות:
שם ס"ק ט' בכל כו' חקת התורה מתרגמי' כו'. צ"ע דבסדר במדבר פרשה ל"א ויאמר אלעזר הכהן זאת חקת התורה מתרגם התרגום נמי דא גזירת אורייתא:

סימן תקפא

הטור מביא המדרש ולקחתם לכם ביום הראשון וכי ראשון הוא כו' והלא ט"ו הוא אלא ראשון לחשבון עונות וצ"ע דבפסחים דף ה' ע"א אמרי' הני שלשה ראשון בשכר שלשה ראשון ופי' רש"י שלשה ראשון מקרא קדש דפסח ודסוכות ומצות לולב ע"ש במהרש"א:
שם ט"ז בטור כו' משא"כ כאן בפסוק ולקחתם כו'. צ"ע דהא כאן נמי כתיב ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים דבמקדש חיוב לולב כל שבעה כדאיתא בסוכה דף מ"א ע"א במתניתין ופי' רש"י שם דדרשינן בת"כ מושמחתם לפני ד' אלקיכם שבעת ימים ע"ש א"כ שפיר הכא נמי דכתיב ולקחתם ביום הראשון בכל מקום והוא הראשון בשבעת ימים דכתיב בסיפא דקרא:
שם מג"א ס"ק ב' מר"ח כו' עלה ביום שני דר"ח כו' צע"ק דכיון דאנחנו ילפי' ממשה שהיה צריך להתפלל ולהזהיר לישראל שיעשו תשובה ארבעים יום כדי להשיג סליחה ביו"כ כמו במשה שלבסוף מ' יום ביו"כ אמר הקב"ה סלחתי כדברך א"כ אפי' א"א שמשה עלה בב' דר"ח ואלול היה מעובר מ"מ היה התפלה והתשובה מ' יום א"כ לדידן דאלול אינו מעובר צריכין להתחיל מא' דר"ח כדי שיהיה מ' יום:
שם ס"ק ט' ער"ה כו' וצ"ע דהוא בעצמו כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ קצת דבסי' תקע"ה סעיף א' פסק בש"ע כר' יוסי בתענית דף י' ע"ב דסובר דאפי' התלמידים שאינם יחידים רשאים להתענות אם כן מוכח דאע"ג דהתענית אין שייך רק ליחידים כמו דאיתא במשנה שם אפ"ה רשאין התלמידים שהם מדרגה אחת למטה מיחידים נמי להתענות אבל לא שאר העם שהם ב' מדרגות למטה א"כ הכא ה"נ אע"ג דבער"ה שייך רק לגדולים להתענות מ"מ רשאים הבינונים שהם מדרגה אחת למטה מהגדולים נמי להתענות וכיון שראוי לכל אדם להחזיק עצמו לבינוני כדאיתא בקידושין דף מ' ולהכי רשאים כולם להתענות והא דאיתא במדרש שבער"ה הגדולים מתענים ובי' ימי תשובה הבינונים מתענים היינו שאין חיוב בער"ה רק לגדולים ולבינונים רשות וכן פסק בסי' תקע"ה סעיף א' דליחידים חיוב ולתלמידים רשות כמ"ש מג"א שם ומה שתירץ מג"א כאן דלהכי רשאים להתענות דמתענה על עונותיו צ"ע דלפמ"ש הטור המשל ממדינה שחייבת מס

למלך שיצאו הגדולים לקראת המלך כשעדיין המלך רחוק מהעיר ומבקשים למלך ע"ש משמע שלא על עצמם בלבד הם מבקשים רק לכל הקהל וכן הבינונים וכל העם מבקשים בעד כל הקהל על כפרת עונותיהם ומ"ש מג"א ואם אנו מחזיקים עצמנו כגדולים ק"ו לבינונים הוא מגומגם דהא לפני זה כתב מג"א דאין מחזיק עצמו לגדול רק שמתענה על עונותיו ומ"ש מחה"ש דת"ק סובר דכל אדם רשאי להתענות ורשב"ג פליג ואומר לא כל הרוצה ליטול את השם יטול ע"ש מרוב חורפיה נתחלף ליה סוגיא דתענית דף י' בסוגיא דברכות דף ט"ז דבתענית שם רשב"ג מתיר לכל אדם ובברכות גבי חתן קאמר רשב"ג לא כל הרוצה כו' וע"ש בגמ' דף י"ז ע"ב ועי' מ"ש בסי' תקע"ה ולפענ"ד נראה לתרץ קושית הרב"י דהכא מותר להתענות בער"ה דהא הבינונים מתענים בי' ימי תשובה כדאיתא בטור והמתענה י' ימי תשובה צריך להתענות ד' ימים לפני ר"ה כמ"ש מג"א ס"ק ג' א"כ כשמתענה בער"ה אין נראה שמחזיק עצמו לגדול דהא הרבה מבינונים שמתענים י' ימי תשובה ומתענים בער"ה ולכן אפי' מי שאינו מתענה י' ימי תשובה יכול להתענות בער"ה ודוקא בתענית גשמים כתב מג"א בסי' תקע"ה ס"ק א' שמוכח שמתענה מפני הגשמים היינו משום דאז אין מתענים רק היחידים נראה כמחזיק עצמו ליחידים אבל הכא גם הבינונים מתענים בער"ה להשלים את הי' ימי תשובה: שם ס"ק י"ב משום כו' והלבוש כתב כו'. וכתב מחה"ש דס"ל דעיו"ט גופא הוי יו"ט משא"כ בע"ש דמותר להתענות וצ"ע דהא בר"ה דף י"ט ע"א ובתענית דף י"ז ע"ב איתא שבתות וי"ט לפניהן מותר ע"ש וכן משמע בעירובין דף מ' ע"א דעיו"ט וע"ש שוין לענין תענית דגמ' רצה להוכיח מראב"ל דהתענה בט"ב והשלים אע"ג שכל ט"ב היה עיו"ט שלו דסובר כר' יוסי דבע"ש מתענה ומשלים ע"ש וא"א דאפי' אם פסקי' כר"י דבע"ש מותר להתענות אפ"ה בעיו"ט אסור דהוי כיו"ט א"כ הו"ל לגמ' לומר ולטעמיך דראב"צ סובר כר"י דבע"ש מתענה ומשלים מ"מ נשאר הקושיא למה התענה בט"ב דהוי עיו"ט א"ו מוכח דא"א דבע"ש מותר בעיו"ט נמי מותר וכיון דהתענה ראב"צ בעיו"ט מוכח דסובר כר"י דבע"ש מותר להתענות:

סימן תקפב

הרב"י כתב בשם תר"י שאם אמר מלך אוהב צדקה ומשפט שאין צריך לחזור הואיל והזכיר מלכיות וא"ח כתב בשם הראב"ד דחוזר וכן נראה מדברי הפוסקים עכ"ל ובסי' קי"ח פסק רמ"א כתר"י דאין צריך לחזור וכן נראה דעת מג"א שם וצ"ע דהא בברכות דף י"ב ע"ב איתא בגמרא מאי הוי עלה אמר ר"י מלך אוהב צדקה ומשפט ורבה אמר המלך המשפט והלכתא כרבה וכתב הרא"ש דלרבה אפי' בדיעבד לא יצא כמ"ש הרב"י וכיון

דר"י אומר מלך אוהב ורבה חולק ואמר דצריך דוקא לומר המלך המשפט אפי' בדיעבד לא יצא במלך אוהב:

שם בספר חיי אדם כלל כ"ד סי' ו' כתב בשם הגאון מו"ה אבלי שאם טעה בלילה ולא אמר המלך הקדוש שאינו חוזר כדין טעה ולא הזכיר יעלה ויבא בליל ר"ח שאין מקדשין החודש בלילה עכ"ל וצ"ע אמאי אמר זאת לענין המלך הקדוש דהא מטעם שאין מקדשין החודש בלילה אפי' התפלל תפלה של חול ולא הזכיר של ר"ה נמי נימא דיצא אע"ג דבשאר יו"ט לא יצא כדאיתא בסי' תפ"ז הכא לימא דיצא ולפענ"ד נראה דר"ה שאני משאר ר"ח דהא אפי' בזמן שהיו מקדשין ע"פ הראייה היו מחזיקין לילה ליו"ט לאסור ממלאכה כמ"ש רש"י ביצה דף ד' ע"ב ד"ה כל היום כו' ושם דף ה' איתא דאפי' אם באו מן המנחה ולמעלה שאין מקבלין אותם ובודאי יו"ט למחר אפ"ה גומרין את היום בקדושה כמ"ש רש"י שם א"כ ליל א' של ר"ה בודאי קודש בין אם יקדשו ב"ד ביום ראשון בין אם לא יקדשו ואפי' לאחר תקנת ריב"ז שמקבלין כל היום כתבו תוס' שם ע"ב ד"ה מי שאם לא באו עדים עד סמוך לחשיכה ולא היה שהות ביום לקבל עדותן ומ"מ היו יכולין לעשות מעט מלאכה לא היו:

עושין ע"ש א"כ מוכח דליל ראשון ויום ראשון הוי קודש בין. אם יקדש ב"ד או לא וכיון דלילה בודאי יו"ט צריך להזכיר של יו"ט בתפלה ולומר המלך הקדוש אח"כ ראיתי בתר"י בברכות דף ל' ע"ב שפסק הרי"ף שאין מחזירין בערבית של ר"ח שאין מקדשין החודש אלא ביום כתבו תר"י ואית דמפרשי ביו"ט של ר"ה כיון שתלה בר"ח אם טעה ולא הזכיר של יו"ט בערבית אין מחזירין אותו דכר"ח דיינינן ליה ונוכל לומר שאע"פ שתלוי בר"ח כיון שהוא יו"ט ומצות יו"ט אלימא טפי שיש בו איסור מלאכה משא"כ בר"ח ובתפלה ג"כ אין מזכירין ענין ר"ח אלא ענין יו"ט יותר יש לנו לדון אותו כמו יו"ט מלדון אותו כמו ר"ח ואם לא הזכיר בערבית מעין יו"ט מחזירין אותו עכ"ל ושמחתי שכונתי לדעת הגדולה של תר"י ומ"ש תר"י שאין מזכירין בתפלה ר"ח ר"ל שאין מזכירין בפירוש אבל יום הזכרון קאי נמי לר"ח כמ"ש מג"א ס"ק ה' וכדאיתא בעירובין דף מ': שם מג"א ס"ק ב' א"צ לחזור וצ"ע דהו"ל לפרש כו'. ולפענ"ד כיון שרוב הפוסקים חולקים על הרמב"ם אע"ג שהרב"י פסק כהרמב"ם בסי' ר"ט דאזלי' בתר דעתו מ"מ הכא סומך הרב"י על הפוסקים החולקים על הרמב"ם כיון דיש פוסקים סוברים דבאמר האל הקדוש דאין צריך לחזור כדאיתא בהרב"י: שם ס"ק ו' יום כו' אבל ביו"כ כו'. תמוה הוא שבכל הסדורים והמחזורים איתא בשבת ביו"כ רצה במנוחתנו וכן המנהג פשוט לאמר רצה במנוחתנו ביו"כ שחל בשבת וצ"ע:

סימן תקפג

סעיף א' יהא אדם רגיל לאכול כו' וכן הוא בטור וכתב הרב"י דגירסת הספרים דידן בגמ' למחזי במקום למיכל עכ"ל ובגמרות שלנו בהוריות דף י"ב ע"א איתא למחזי אבל בכריתות דף ו' ע"א איתא יהא רגיל למיכל והגאון מו"ה ישעיה פיק כתב שם שגירסת הערוך הוא למחזי ולפ"ז מי שאינו יכול לאכול מדברים הללו עכ"פ יחזה אותם וצ"ע בט"ז ס"ק א' שמקשה בשם האגודה על כל המינים ומתרץ רק על רובי' וכרתי א"כ אכתי קשה על שאר המינים והרב"י כתב פירש"י דטעמא משום דהני גדלי לעגל טפי משאר ירקי ומיהו בתמרי לא שייך האי טעמא עכ"ל והנה בהוריות שם פירש"י כמ"ש הרב"י אבל שם בכריתות פירש"י והני איכא דגדלי מהר ואיכא דמתקי ע"ש וצ"ע במג"א שכתב דה"ה מה שנקרא בלשון רבי' דקשה מנ"ל דילמא דוקא הני ש דגדלי מהר או דמתקי:

סימן תקפד

מג"א ס"ק ב' א"מ כתב הרב"י כו'. צ"ע דהא הרב"י כתב דאין המנהג כדבריו ע"ש דהעיקר הוא א"מ חטאנו דבזה נענה ר' עקיבא:

שם ס"ק ג' שבת כו' מחה והעבר פשעינו כו'. ובהגהות מקור חיים כתב נראה אף דבוידוי צריך להתודות על הקל תחלה מ"מ בבקשה מבקש על הפשעים תחלה דכשעושה פשעים נתרחק מהקב"ה ומחטא חמור נתרחק יותר צריך לבקש מתחלה שלא יתרחק הרבה ואח"כ מבקש על קירוב יותר ויותר עכ"ל ע"ש ולפענ"ד צ"ע דביומא דף ל"ו ע"ב כתב רש"י בד"ה חוזר ומתודה בתמיה אם על זדונות ימחלו לו אין צריך לבקש על השגגות ע"ש ואי כדברי מקו"ח אכתי צריך לבקש על השגגות שיתקרב יותר א"ו דאין חילוק בין וידוי לבקשה לעולם צריך הקל תחלה וכן משמע שם בגמ' דקאמר אלא מה שאמר משה נושא עון כו' ואי כדברי מק"ח שפיר אמר משה דהא היה בקשה:

שם ס"ק ד' עד כו' יותר מחצות כו'. לפענ"ד מוכח שהיו מאריכין בר"ה יותר מחצות דבר"ה דף ל"ב ע"ב פי' רש"י בד"ה בשעת כו' שהיו אורבים כל שש שעות לקץ תפלת שחרית משמע שהיו מאריכין בשחרית עד ו' שעות: שם ס"ק ז' מלין כו' ובחול אומרים הפזמון כו'. ובד"מ כתב וכתב מהרי"ל כשחל מילה בר"ה יאמר סליחה השייך למילה דהיינו זכור ברית במוסף גבי כי זוכר כל הנשכחות ואין נוהגין כן ע"ש וצ"ע:

סימן תקפה

הטור כתב דעיקר הוא מה שתוקעין מעומד ומה שתוקעין מיושב כדי לערבב השטן וכן כתב הרב"י בשם הר"ן ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ בזה קושית תוס' ר"ה דף ט"ז ע"ב בד"ה תוקעים כו' תימא הא קעבר משום בל תוסיף ע"ש ולפ"ז נוכל לומר דאין עובר משום בל תוסיף רק כשעושה המצוה כתקונה ואח"כ עושה המצוה זאת עוד הפעם אבל הכא כשתקע מיושב עדיין לא היה עושה המצוה כתקונה ועיקר הוא התקיעות דמעומד ליכא בל תוסיף: שם מג"א ס"ק ב' קול כו' לתקוע בשופר יצא. וצ"ע אמאי יצא הא רוב הפוסקים סברי שצריך לברך לשמוע ראבי"ה ובה"ג והרמב"ם והרא"ש והטור ורבי' ירוחם והר"ן וכן איתא בירושלמי כמ"ש הראבי"ה והרא"ש רק ר"ת וסמ"ג סוברים דמברך לתקוע כדאיתא בהרב"י ומ"ש מחה"ש דלר"ת צריך דוקא לברך לתקוע לא ידעתי מנין לו אבל מדברי הרא"ש נראה דלא יצא בלתקוע דהא כתב דבשמיעה יצא ולא בתקיעה דהתוקע לתוך הבור פעמים דהתוקע בעצמו לא יצא ע"ש וצ"ע בחיי אדם כלל קמ"א דין ז' שכתב שלא יברך לתקוע דהא לא כתיב ותקעתם רק יום תרועה ע"ש וצ"ע דהא שופר נמי לא כתיב רק דילפי' בר"ה דף ל"ד מיובל ה"ה תקיעה נמי ילפי' שם מיובל מדכתיב ביובל והעברת שופר ושם איתא דתנא מייתי בג"ש ממדבר דכתיב ותקעתם ע"ש גם צ"ע שכתב טעמא דנפשיה ולא כתב טעם הרא"ש שאין מצוה בתקיעה רק בשמיעה:

שם ט"ז ס"ק ז' אינו כו' ועוד הביא בטור כו' וקשה היכא רמיזא אין כו'. ולפענ"ד המעיין בטור ובהרב"י לק"מ דהכי קאמר שרמז שופר דהיינו השי"ן מרמז כשיש שופ"ר אז אי"ן פג"ע ר"ע ומכלל הן אתה שומע לאו כשאין תוקעין רמז שי"ן דשופר לשטן ח"ו וי"ש פג"ע ר"ע חלילה ולכך תוקעין בתחלתה ומטיבן כו' ומה שכתב ט"ז ונ"ל שסמאל מלמד זכות על ישראל כו' צע"ג דזה דוקא ביום הכפורים כדאיתא בטור סי' תר"ו ובהג"מ סוף הל' שביתת עשור מפרקי דר"א ראה סמא"ל שלא נמצא חטא בישראל ביו"כ ואומר רבון העולמים יש לך עם כמלאכים מה מלאכים יחפי רגל כו' ע"ש אבל בר"ה אדרבה עבדינן כדי לערבב שטן שלא ישטין כדאיתא בר"ה דף ט"ז ע"ב כל שנה שאין תוקעין מריעין דלא איערבב שטן משמע בהדיא דמשטין ואיתא נמי התם שתוקעין יושבין ותוקעין כשעומדין כדי לערבב השטן ולכך תוקעין פעמים:

סימן תקפו

מג"א ס"ק ג' מבהמה כו' ולא עיין בשבת כו' ולפענ"ד מוכח משבת שם דלא קיי"ל דלא הוכשרו דהא בשבת שם דף כ"ח ע"א אמר ר"א בר אהבה תחש מבעי' ליה טמא היה או

טהור ואמר רב יוסף מאי תיבעי תנינא לא הוכשרו כו' ושם ע"ב קאמר מאי הוה עלה דתחש ופשיט ליה מדהיה לו קרן אחת ש"מ טהור היה ע"ש וא"א דפסקי' דלא. הוכשרו למלאכת שמים אלא טהורה א"כ מאי מיבעי' ליה דתחש דפשיטא דטהור היה דהא היה נצרך למלאכת שמים כדאמר בגמ' לעיל א"ו ש"מ דלא פסקי' להיא דלא הוכשרו:

שם ס"ק ד' ותקע כו' דלמה יתקע יותר כו'. צע"ק דבסי' תקצ"ו איתא דאסור לתקוע יותר אח"כ ראיתי שהגהות רע"א הרגיש בזה ולפענ"ד אפשר מרמז מג"א שגם בחודש אלול מותר ליקח שופר חבירו לקיים המנהג לתקוע באלול כמו שמותר ליקח טלית חבירו שג"כ אין חיוב כ"כ ללבוש טלית: שם ס"ק ז' המודר כו'. עי' מחה"ש דלהכי הוא עצמו לא יתקע דיש בנין אדם שנהנים מתקיעת עצמן והוי הנאה מלבד המצוה ע"ש וצ"ע דבר"ה דף כ"ח ע"א כתבו תוס' בד"ה המודר כו' דלרבא בנדרים דמחלק בין ישיבת סוכה עלי בין שלא אשב בסוכה אבל בהנאת סוכה עלי מותר דמצות לאו ליהנות ניתנו דכאן נמי אי אמר הנאת שופר עלי מותר אבל אם אמר תקיעת שופר עלי אסור אם לא נחלק דגבי סוכה בלאו מצוה יש הנאה בישיבה כו' א"כ מוכח דאע"ג דגבי סוכה יש הנאה בישיבה מלבד המצוה אפ"ה אין אסור רק באומר ישיבת סוכה עלי אבל באומר הנאת סוכה עלי מותר אע"ג שיש הנאה בישיבה א"כ ה"ה בשופר אם מודר הנאה משופר מותר לתקוע בו אע"ג שיש לו הנאה מלבד המצוה ואינו אסור רק באומר תקיעת שופר עלי ויש לו הנאה כמ"ש תוס' שם:

שם ס"ק כ"ג שבות משום דיו"ט עשה ול"ת כו'. וכן הוא בגמ' ר"ה דף ל"ב ע"ב וקשיא לי אמאי צריך לומר דהוי עשה ול"ת ת"ל דלא הוי בעידניה דכשעולה באילן עובר על ל"ת ועשה אינו מקיים עד שתוקע ובכה"ג אין עשה דוחה ל"ת כדאיתא בשבת דף קל"ב ע"ב ובביצה דף ח' ע"ב אח"כ ראיתי שמג"א בסי' תמ"ו ס"ק ב' מקשה כן ומתרץ דהוי עשה דרבים ע"ש: שם ס"ק כ"ד כתב המח"ש בשם פר"ח דלמי שהובא בשבילו אסור לתקוע בו הוא בעצמו דזה מקרי הנאה כמ"ש בסעיף ה' ולפענ"ד א"א לומר כן דהא הגהות אשרי כתב דמותר לתקוע מי שהובא בשבילו דהא שרי לטלטלו א"כ ש"מ שהוא בעצמו תוקע דלמי שלא הובא בשבילו פשיטא דמותר לטלטל דהא מותר לאכלו וצריך לומר כיון דבסעיף ה' נמי מותר בשעת הדחק כמ"ש מג"א שם הכא מותר לגמרי כמ"ש מג"א בסי' תקט"ו ס"ק י"ח דמקילין בתחומין אפי' חוץ לי"ב מיל ע"ש:

סימן תקפז

ט"ז ס"ק א' אם כו' וכאן הוא סמוך ממש כו' ולפענ"ד דאין ראיה כ"כ דהא הרב"י כתב נמי מעומק הבור א"כ אע"ג שהוא סמוך אם הבור עמוק שייך ערבוב קול אע"ג שאין השופר בקרקע הבור רק סמוך לשפת מ"מ יש ערבוב מחמת שהבור עמוק ולפענ"ד קשה לדעת רש"י שיש הבחנה בין קול שופר לקול הברה א"כ מאי קאמר בגמ' שם מ"ד זימנין דמפיק רישא ואכתי שופר בבור וקא מיערבב קלא קמ"ל דכיון דאמרי' דיוכל להבחין א"כ אם תהיה ערבוב קול יבחין וידע שלא יצא בתקיעה זו:

שם סעיף ג' קשיא לי לדעת יש אומרים שיצא באיכא שיעור תקיעה בחיוב דבר"ה דף כ"ח ע"א דס"ד דסבר רבה דשמע סוף תקיעה בלא תחלה יצא פריך הגמ' מתקע ומשך בשניה כשתים תסלק לה בתרתי ע"ש הא לדעת יש אומרים צ"ל דס"ד בגמ' דרבה סבר בשמע מקצת תקיעה בחיוב דיצא אפי' לא הוי ביה שיעור תקיעה דאי ביש בו שיעור תקיעה בחיוב באמת יצא אפי' למאי דמסיק הגמ' לרבה לסברת יש אומרים א"כ קשה מאי מקשה הגמ' למאי דס"ד דרבה סובר דיוצא באין בחיוב שיעור תקיעה מאי פריך ממשך בשניה כשתים דהוי שיעור תקיעה ואפ"ה לא יצא א"כ נוכל לומר ולטעמיך דאין יוצא באין שיעור תקיעה בחיוב דלא כרבה אכתי קשה אמאי לא יצא במשך בשניה כשתים דיש שיעור תקיעה ואפ"ה לא יצא א"ו מוכח דלא כיש אומרים ואין חילוק אם יש שיעור בחיוב או לא:

סימן תקפח

סעיף א' ברמ"א ואם היה שיעור תקיעה כו'. לפענ"ד אפי' ליש אומרים בסי' תקפ"ז דיוצא בשיעור תקיעה דחיוב היינו עכ"פ בתקע שאר תקיעה שלא בחיוב בזמן החיוב אבל בתקע קודם עמוד השחר שהיה התחלה שלא בזמן חיוב אפשר דמודים יש אומרים דלא יצא אע"ג דיש שיעור תקיעה אחר עמוד השחר וכה"ג מחלק הגמ' דף כ"ח ע"א ע"ש:

שם מג"א ס"ק ג' וי"א כו' דאל"כ לא מקשה כלום. ופי' מחה"ש דהר"ן מקשה בסוף ר"ה דר' אבוה איתקין מתקיף רב עוירא דלמא גנוחי גנח ומפסיק כו' והקשה הר"ן מה בכך הא אר"י שמע תשע תקיעות ביום יצא ותירץ ר"ת דר"י מיירי בדיעבד והרמב"ן תירץ דשהייה לא הוי הפסק ותוקע ביניהם הוי הפסק ואם יש סברא לחלק בין שומע לתוקע הא התם בשמע ט' תקיעות מיירי בשמע ורב עוירא מקשה לר' אבוה בתוקע עכ"ל ולא הבינותי דהא ר"י בשמע תשע תקיעות ביום מיירי בלא תקע ובלא שמע תקיעה בין הט' תקיעות א"כ אפי' א"א דלהר"ן אין חילוק בין תוקע בעצמו או אם שמע תקיעה מ"מ

קשה מאי מקשה הר"ן הא בר' אבוה מיירי בתקע בינתיים ובר' יוחנן מיירי בלא תקע ובלא שמע תקיעה בינתיים ולכך לא הוי הפסק א"ו דהר"ן בקושיתו לא נחית לחלק בין תקע או לא תקע רק הרמב"ן בתירוצו מחלק בין תקע בינתיים או לא א"כ שפיר נוכל לומר דלהר"ן והרמב"ן תקע הוי הפסק אבל שמע תקיעה לא הוי הפסק דהא הרמב"ן מתרץ דר' אבוה דהוי הפסק ור' אבוה מיירי בתקע:

שם ס"ק ד' אין כו' הקשה מהרמ"פ כו'. ולפענ"ד נראה דבסי' של"ח כתב הטור כשאינו מכוין לשיר מותר וכתב הרב"י שגם הרמב"ם סובר כן וגם הרי"ף וכמה גדולים ופסק הרב"י כן וע"ש במג"א ובר"ה דף כ"ח ע"א כתבו תוס' דאין מכוין לשיר בתוקע למצוה ע"ש:

סימן תקפט

סעיף ב' חרש אפי' מדבר ואינו שומע כו' הרב"י כתב כן בשם הרשב"ץ דבשמיעה תליא מילתא דמברכין על השמיעה ע"ש וצ"ע דבס' תקפ"ה כתב המג"א בס"ק ב' דאם בירך לתקוע יצא פי' מחה"ש דסמכינן על ר"ת דתקיעה הוי המצוה א"כ קשה דהכא נמי נימא דבדיעבד השומע מחרש המדבר ואינו שומע דיצא כיון דעיקר הוא התקיעה א"כ חרש זה חייב בשופר כמו שחייב בכל המצות עוד צ"ע דבתוס' מגילה דף י"ט ע"ב ד"ה חוץ מחרש סתם חרש אינו שומע ואינו מדבר אבל חרש במגילה מיירי במדבר ובמסכת תרומות פרק א' משנה ב' חרש שדברו בו חכמים בכ"מ לא שומע ולא מדבר וכתב הרע"ב לאו כללא הוא דבריש חגיגה וביבמות תני חרש ומדבר ואינו שומע בכלל וע"ש בתוי"ט משמע דבשאר מקומות הוי חרש דוקא לא שומע ולא מדבר וא"א דחרש המדבר אינו שומע אין יכול להוציא בשופר א"כ צ"ל נמי במתניתין ר"ה דף כ"ט ע"א חרש כו' אין יוצאין דהוי נמי מדבר ואינו שומע בכלל עוד צ"ע דביו"ד סי' רס"ד סעיף א' פסקינן דאשה כשרה למול כמ"ד בע"ז דף ס"ז ע"א דאשה כמאן דמיהלי דמי ואפי' לי"א שם דאשה לא תמול כתב הרב"י שם דאסור רק לכתחילה ע"ש וצריך לומר דדוקא המצוה השייך באדם והוא פטור ממנו או שחייב ואינו רוצה לקיימו אין יכול להיות שליח להוציא אבל בדבר שאינו שייך בו יכול להיות שליח א"כ ה"נ החרש שמדבר ואינו שומע שחייב בכל המצות רק מצות שמיעת קול שופר לא שייך בו א"כ אמאי לא תהוי שליח להוציא אחרים: שם סעיף ח' צ"ע ברש"י ר"ה דף כ"ח ע"ב ד"ה קמ"ל דאע"ג דמתעסק הוא יצא כו' דקשה הא משנה מפורשת היא לקמן דף ל"ב ע"ב דהמתעסק לא יצא ובגמ' שם דף ל"ג ע"ב והמתעסק לא יצא לימא מסייע' לרבא דהא מדנקט מתעסק משמע דתוקע לשיר

יצא ודחי הגמ' דילמה תוקע לשיר נמי מתעסק קרי להו ע"ש א"כ לרבא צריך ע"כ לומר דתוקע לשיר לא מקרי מתעסק א"כ קשה על רש"י דמפרש הכא דרבא סבר דתוקע לשיר הוי מתעסק ויוצא והו"ל לרש"י לפרש קמ"ל דתוקע לשיר לא הוי מתעסק כדאיתא בגמ' לקמן רבא וכן צריך לפרש לתוס' ד"ה אבל הכא דס"ד דתוקע לשיר הוי מתעסק דלא יצא קמ"ל דלא הוי מתעסק ויצא:

סימן תקצ

קשיא לי בר"ה דף כ"ט ע"ב א"ר לוי שבתון זכרון תרועה היינו ביו"ט שחל בשבת שיש רק זכרון תרועה ולא תרועה ממש דקשה האיך ס"ד לומר כן הא בדף ל"ג ע"ב איתא במתניתין סדר תקיעות שלש של שלש שלש ולילף בגמ' שם מדכתיבי שלשה פסוקים והעברת שיפר שבתון זכרון תרועה יום תרועה א"כ ש"מ דזכרון תרועה הוי תרועה ממש ולא זכרון פסוקים לבד וכיון דתני במתניתין שלש של שלש שלש וליכא פסוקים אחרים רק הני שלשה פסוקים ליליף מיניה שצריך להיות שלש א"כ ש"מ ממתניתין דשבתון זכרון תרועה הוי תרועה ממש:

שם מג"א ס"ק ב' יותר כו' שהאריך, קצת בשברים כו' משמע מדברי מג"א שרמ"א קאי על תשר"ת שיוכל להאריך קצת בשברים וכן פי' מחה"ש דהא בתשר"ת שיעור תקיעה ח"י כחות לאפוקי דעת תוס' ורא"ש שהובא בהרב"י דאפי' בתשר"ת אין להאריך בשבר יותר משיעור תקיעה דתר"ת ודעת רמ"א הוא דעת הג"א עכ"ל מחה"ש ולפענ"ד המעיין בהג"א בר"ה פרק ד' ברא"ש דין י' כתב הג"א ול"נ שאין צריך ליזהר שלא יאריך שברים כשיעור ג' קולות כ"ש דהא עבדינן שברים גנוחי גנח א"כ תקיעה לא הוי אלא כשיעור ג' גניחות שהם גדולות יותר עכ"ל וכן כתב הרב"י בשם המרדכי שא"צ ליזהר בשברים שלא יאריך בשברים שיעור ג' כחות כ"ש כו' תקיעה לא הוי רק ג' גניחות והם גדולים יותר עכ"ל וזה נמי כוונת רמ"א דבש"ת יוכל להאריך קצת בשברים יותר מג' כחות כ"ש דבש"ת הוי שיעור תקיעה כשיעור ג' גניחות שהם גדולות מג' כחות כ"ש וכן מסומן ברמ"א מרדכי והג"א: שם צ"ע בתה"ד הובא בהרב"י דלדעת האומרים בנשימה אחת מ"מ צריך להפסיק ביניהם מעט דבסוף פ"ק דחולין דקאמר רב אשי תוקע ומריע בנשימה אחת ופירש"י מ"מ מפסיק הוא בינתיים עכ"ל וצ"ע דתוס' בסוכה דף נ"ד ע"א בד"ה מהו דתימא כתבו דבין תקיעה לתרועה צריך הפסק כדאיתא בר"ה דף ל"ד ותקעתם תרועה תקיעה בפני עצמה ותרועה בפני עצמה ע"ש א"כ מה שרש"י פי' בחולין שם דצריך להפסיק היינו

בין תקיעה לתרועה דילפי' מקרא דצריך להפסיק אבל מנ"ל לתה"ד דצריך להפסיק בין שברים לתרועה דשניהם הוי משום תרועה א':

שם צ"ע בתוס' ר"ה דף ל"ג ע"ב סד"ה שיעור כו' ושמא כיון שעשו התקיעה לשם פשוטה שאחר התרועה כו' ומיהו אשכחן ומשך בשניה כשתים כו' ולא הבינותי דשאני התם דעשה כשיעור שתי תקיעות כמו שפי' רש"י שם במתני' שמשך בשניה תקיעה של אחר התרועה משך כשנים לצאת בה ידי שתיהם א"כ עשה ב' תקיעות תקיעה לאחר התרועה ותקיעה לפני תרועה ולכן כן צריך לומר דלהכי לא עלה משום פסוקי תקיעה לא מפסקינן אבל הכא שעשה רק שיעור תקיעה אחד שיהא עולה לתקיעה שאחר התרועה אין עולה אותה תקיעה עצמה לתקיעה שלפני התרועה:

שם מג"א ס"ק י"ב תקיעה כו' במקום תקיעה ראשונה כו'. לפענ"ד צריך לחלק דאע"ג שתוס' ורא"ש בדף ל"ג ע"ב כתבו דלהכי תקיעה אחרונה של קשר"ק אינ' עולה למנין קש"ק דכיון שעשו לשם תקיעה שלאחר התרועה לא רצו שתעלה לשם פשוטה שלפני' ע"ש אע"ג דשם אחד מן הסדרים אינו אמת מ"מ כיון דעבדינן מחמת ספק כל הסדרים א"כ עשה התקיעה אחרונה בקשר"ק לשם מצוה קשר"ק לא יוכל להעלות אותה תקיעה לשם תקיעה שלפני קש"ק כיון שצריך תקיעה זו עכ"פ משום ספק לפשוטה אחרונה של שר"ק אבל הכא בהפסיק שפסול תקיעה ראשונה ותרועה לגמרי אע"ג שהוא בטעותו תקע תקיעה אחרונה לשם תקיעה אחרונה מפני שסבר שתקיעה ראשונה ותרועה כשרים יוכל להעלות תקיעה אחרונה זו במקום תקיעה הראשונה כי מה שחישב הוא התקיעה זו לשם אחרונה היה בטעות ולא דמי לקשר"ק וקש"ק ששניהם מחמת ספק:

סימן תקצא

מג"א אע"פ כו' לפי פירש"י ותוס' כו'. צ"ע בר"ה דף ל"ד ע"ב מפרש תוס' בד"ה כך שרש"י סובר שאינו מוציא רק בשלא כוון לבו לבהכ"נ ולא שמעו תפלה וצריך לומר שתוס' מפרש דמה שכתב רש"י בסוף הסוגיא משום דלא אניסי ויכולים להסדיר תפלתן ע"ש לכן לא פטר להם אם אינם באים לבהכ"נ אבל בבאים לבהכ"נ מוציא אפי' לבני העיר שהיו יכולים להסדיר תפלתן וכמו שפירשו הרי"ף והרא"ש וכן נראה שהוא דעת תוס' שם ועי' מ"ש בסי' קכ"ד להקשות בגמ' שם ועתה קשי' לי מאי מקשה ר"ג לדבריכם למה צבור מתפללין דילמא מש"ה מתפללין צבור שאין אדם יכול לשמוע מתחלה ועד סוף:

שם ס"ק ה' ובתורתך וצ"ל ג"כ כו' אבל הרא"ש סוף ר"ה כתב בשם ר"ת דאם אמר ככתוב בתורתך כולל ג"כ נביאים וכתובים דכולהו איקרי תורה וכ"כ הטור ועי' בהרב"י בשם הר"ן:

שם ס"ק ו' יצא כו' אבל אם התחיל כו'. משמע דאם התחיל פסוק א' צריך לומר י' פסוקים כמו שכתב בש"ע וצ"ע דכל הפוסקים פוסקים כר"י בן נורי בר"ה דף ל"ב ע"א דאם אמר שלש מכולן יצא וכן כתב הטור שאם התחיל פסוק אחד של תורה צריך לומר נמי של נביאים וכתובים ועי' בהרב"י דגם ר"י ב"נ מודה דלכתחילה צריך י' פסוקים ומדברי מג"א דאפי' בדיעבד צריך לומר כל י' פסוקים ועי' בר"ה שם ברש"י ד"ה לא יפחות משבע כו' הו"ל ריב"נ מוסיף ועי' במהרש"א שם ולפענ"ד מוכח מדברי ת"ק דאמר ואם אמר שבע מכולן יצא דע"כ שבע מכולן דהיינו מהתורה ומנביאים ומכתובים דאי ס"ד שבע מן התורה שבע מן הנביאים כו' הא אמר אין פוחתין מעשרה מלכיות כו' דהיינו עשרה מכולן דהא הגמ' לא מסתפק כלל בדברי ת"ק דמתניתין דקתני אין פוחתין מי' מלכיות דפשיטא דקאי אכולן ולא מסתפק הגמ' רק בדברי ר"י ב"נ א"כ פשיטא דהכא בברייתא דקאמר ת"ק שבע מכולן היינו מתורה נביאים כתובים דאלת"ה א"כ מאי אמר שבע דיצא הא שבע מכל אחד הו"ל כ"א א"כ הוי יותר מי' והאיך קתני יצא בדיעבד א"כ לריב"נ נמי שבע ושלש נמי מכולן מתורה נביאים כו':

שם ס"ק ז' לזרע כו' וי"ל מדקאמר רחמנא כו'. והתוי"ט בפ"ג בנדרים משנה י"א לי תב וז"ל ומסיים הרמב"ם בפ"ט מהל' נדרים והרי יצחק אמר ליעקב בראשית כ"ח ויתן לך את ברכת אברהם ע"כ והיה יכול להביא דברי השי"ת שאמר שם הארץ אשר אתה שוכב כו' ועוד א"ל שם ל"ה ואת הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה ולזרעך אחריך עכ"ל:

שם ט"ז ס"ק ד' עד כו' ודוקא מוסף כו'. משמע מדבריו שהחילוק בין שחרית למוסף שהשחרית מוכרח להתפלל אז ומוסף אין מוכרח להתפלל אז שיכול, לאחר אותו וצ"ע דבע"ז דף ד' ע"ב פריך הגמ' אי הכי דיחיד דצפרא נמי לא ומשני כיון דאיכא ציבורא דקא מצלי לא קא מדחי ופי' רש"י צבורא מצלי שחרית בכל מקומות תפלת מוספין הואיל וזמנה כל היום כו' יש מאחרין ע"ש משמע בהדיא דטעם דשחרית דמותר בשביל שהצבור בקהלות ישראל מתפללים אז אבל מוסף אסור ביחיד כי שמא לא מתפללים הצבור בשום מקום בג' שעות ראשונות אבל אם יודע שהצבור במקומותם מתפללים מוסף בג' שעות ראשונות מותר נמי ליחיד להתפלל מוסף בעת ההיא:

שם מה דכתב בש"ע סעיף ב' דבני ספרד אין מזכירין פסוקי קרבן מוסף והרמב"ם בסדר תפלה שלו של ספרד כתב לאחר הנוסח של ר"ה ויו"כ נהגו העם בכל תפלת המוספין כו' מזכיר קרבנות אותו היום:

סימן תקצב

צ"ע בהרב"י שכתב בשם הכלבו דיחיד שאינו שומע על סדר הברכות טוב שישמע אותן לפני הברכות ומוכחי האי סברא מהא דאמרי' בירך ואח"כ נתמנה לו שופר משמע שאם נתמנה לו קודם שיברך שתוקע קודם שיברך עכ"ל וכן פסק רמ"א סעיף ב' וצ"ע דבר"ה דף ל"ד ע"ב אמרינן בגמרא על המתניתין מי שבירך ואח"כ נתמנה לו שופר טעמא דלא הוי ליה שופר מעיקרא הא הוי ליה שופר כי שמע להו אסדר ברכות ומסיק בגמ' דדוקא, בצבור אבל ביחיד לא ע"ש וא"כ מיירי המתניתין מי שבירך כו' דדייק מיניה בדהוי ליה שופר ששומע על סדר ברכות דוקא בצבור א"כ מנ"ל לכלבו למידק ממתניתין דיחיד שומע לפני הברכות דהא מתניתין לא מיירי מיחיד והדיוק ממתניתין שתוקע על סדר ברכות זה לא שייך ביחיד:

שם קצת קשה לשון הטור שכתב ואח"כ מחזיר הש"ץ התפלה כדי לתקוע כו' הא בכל השנה מחזיר הש"ץ התפלה כדאיתא בסי' קכ"ד ומכ"ש בר"ה שמוציא אפי' הבקי כמ"ש הטור בסי' תקצ"א:

שם סעיף א' השל"ה דף רי"ד תמה על המנהג שכתב בש"ע כי בזה לא סרו כל הספיקות ע"ש נראה כוונתו כי אף שתוס' ורא"ש ור"ן מתרצים המנהג שתוקעים למלכיות תשר"ת ולזכרונות תש"ת ולשופרות תר"ת מ"מ קשה שכתב ש"ע שתוקעין ג' פעמים תשר"ת למלכיות כו' דצ"ע למה ג' פעמים דבשלמא בתקיעות מיושב תוקעין ג' פעמים תשר"ת תש"ת תר"ת למלכיות ולזכרונות ולשופרות אבל בתקיעות מעומד שתוקעין למלכיות בפני עצמו וכן לזכרונות ולשופרות א"כ די בכל אחד לתקוע פעם אחת:

שם מג"א ס"ק א' צע"ק בר"ה בתוס' שם דכתבו דקיי"ל כרב עינא ורב עינא הכי קאמר זה היום תחלת מעשיך תחלת מעשה דין שהעולם נידון ומיהו לאידך לישנא קשיא הוי ליה לשנויי דזה היום כו' לאו אבריאת עולם עכ"ל ולא הבנתי דהא לאידך לישנא דאמר רשב"י הא דתנן שוה היובל כו' דלא כר"א דאי ר"א הא איכא זה היום כו' דפשיטא דכר' יהושע דאמר בניסן נברא בודאי לא אתיא א"ו דרשב"י סובר דלר"י לא אמרי' כלל זה היום אפי' בר"ה ולכן שוה ר"ה ליובל אבל לר"א אמרי' זה היום בר"ה ולכן לא מתרץ הגמ' כרב עינא דזה היום קאי שהעולם נידון א"כ לר' יהושע נמי אמרי' זה היום והשתא

ללשון זה תופס הגמ' בפשיטות דלר' יהושע לא אמרי' זה היום ורשב"י לא אמר כלל לר' יהושע דאין אומרים זה היום דזה תפס בפשיטות רק שאמר דמתניתין שוה היובל כו' לא קאי כר"א משני הגמ' דקאי כר"א וכי קתני אשארא אבל ללישנא קמא דקאמר רשב"י כר"א ולא כר"י דקאמר רב עינא דגם לר"י אמרי' זה היום וקאי על שהעולם נדון: שם ס"ק ה' צ"ע אם שח בין תשר"ת לתש"ת או לתר"ת דמיושב אם צריך לחזור ולברך דכיון דעושים מספיקא ואם תש"ת נכון לא יצא בתשר"ת כמ"ש המג"א בסי' תק"צ א"כ הוי כשח בין ברכה לתחלת התקיעה ואפשר כיון דספק הוא שכבר יצא בג' תשר"ת הוי ספק ברכה להקל או אפשר דבכה"ג סמכי' על דעת ר"ת בתוס' ר"ה דף ל"ג ע"ב דיוצאים בתשר"ת ולא אמרי' דשברים או תרועה הוי הפסק ועל דעת הפוסקים שכתבו הר"ן והרא"ש בפ"ד דר"ה דין י' דיוצאין בין בתשר"ת בין בתש"ת בין בתר"ת כמ"ש ג"כ הרב"י בסי' תק"צ ע"ש:

סימן תקצג

נסתפקתי אם אינו יכול לעשות רק פעם אחת תשר"ת כגון שהוא חלש א"נ שלוקחים השופר ממנו כמ"ש מג"א ס"ק ג' אם נאמר דכיון דאין יכול לתקוע ג' פעמים למלכיות לזכרונות ולשופרות רק פעם אחת למלכיות לבד לא יתקע כלל כמו הברכות של מלכיות ושל זכרונות ושופרות דמעכבין זו את זו ולפ"ז נוכל לומר דמאי דאמרינן ר"ה דף ל"ד ע"ב דתקיעות מעכבין היינו שלא יוכל לתקוע למלכיות לזכרונות ולשופרות רק לאחד או לשתים והוי דומי' דמה דאיתא בגמ' שם דברכות מעכבין ומדלא פירש הרא"ש והפוסקים כן רק תקיעות מעכבין שאין בקי בתקיעה ותרועה רק באחד ש"מ דסבירא להו דבכה"ג יוצא בתוקע במלכיות לבד וצ"ע:

סימן תקצד

לפענ"ד יש קצת ראי' כדעת הש"ע שאין יכול להוציא אפילו לאינו בקי רק ש"ץ דבר"ה דף ל"ד ע"ב אמר להם ר"ג לדבריכם למה ש"ץ יורד לפני התיבה אמרו לו כדי להוציא את שאינו בקי ע"ש משמע דוקא ש"ץ יכול להוציא שאינו בקי וצ"ע אמאי נקט בש"ע הדין הזה דוקא הכא הא לדעת הרי"ץ גיאות שכתב הטור בכל תפלות השנה אין יכול להוציא אלא ש"ץ וכמ"ש הט"ז ואפשר דנקט הכא לרבותא דהא פסקי' דבכל השנה אין הש"ץ יכול להוציא הבקי כדאיתא בר"ה דף ל"ה ובסי' קכ"ד ובמוסף של ר"ה מוציא

הש"ץ אפילו לבקי כדאיתא בר"ה שם ובסי' תקצ"א בטור א"כ ס"ד דבהא נמי עדיף מוסף ר"ה דיאמר דאפילו מי שאינו ש"ץ והוא בקי יכול להוציא את שאינו בקי:

סימן תקצה

בר"ה דף ל"ד ע"ב אמרי' בב' עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולכין למקום שתוקעין פשיטא הא דאורייתא הא דרבנן ל"צ דאע"ג דהא וודאי והא ספק ע"ש משמע לכאורה דספיקא דאורייתא מדאורייתא לחומרא ולהכי הולך למקום שתוקעין אע"ג שהוא ספק מ"מ מחויב מדאורייתא לחוש לחומרא ועדיף ממקום שמברכין דברכות הוי רק דרבנן אבל א"א דספיקא דאורייתא מדאורייתא לקולא רק מדרבנן לחומרא א"כ הוי הברכות כמו התקיעות דשניהם דרבנן ואמאי ילך דוקא לתוקעין ובשבת דף כ"ג ע"א אמר אביי וודאי דבריהם בעי ברכה דהיינו נר חנוכה ספק דבריהם דהיינו דמאי לא בעי ברכה ע"ש משמע דאע"ג דגבי דמאי תקנו חכמים משום חשש דאורייתא אפ"ה קיל מודאי דרבנן ואביי לא סבר רוב ע"ה מעשרין אפ"ה דמאי קיל מחנוכה א"כ ה"ה הכא א"א ספיקא דאורייתא מן התורה לקולא רק מדרבנן לחומרא קיל מברכות ר"ה דוודאי דרבנן א"כ צריך לילך למקום שמברכין: שם יש להסתפק בר"ה שחל בשבת וביום א' ויש ב' עיירות באחת בקיאין בתפלה ובאחת בתקיעות ואם ילך בער"ה למקום שמתפללים לא יוכל לילך ביום א' למקום שתוקעין והנה התקיעה ביום ב' נמי הוי רק דרבנן אי אמרי' דילך למקום שתוקעין דכל דתקון רבנן כעין דאוריית' תקון או אמרי' דילך למקום שמברכין דמקיים הדרבנן בשני ימים שיאמר הברכות ואם ילך למקום שתוקעין יקיים הדרבנן רק ביום ב' ולא ביום ראשון ומכ"ש לפמ"ש בספר יום תרועה בר"ה דף כ"ט ע"ב דבשבת דליכא תקיעה הוי זכרון פסוקים דאורייתא ע"ש א"כ צריך בוודאי לילך למקום שמברכין:

סימן תקצו

ט"ז ס"ק ב' אין כו' דמה איסור יש כו'. הנה בתוס' ר"ה דף כ"ט ע"ב ד"ה רדיית כו' ובחולין דף פ"ד ע"ב ד"ה תקיעת כתבו דיש איסור דרבנן בתקיעה ביו"ט וברי"ה דף ל' ע"א בתוס' ד"ה וביבנה כתבו דאין לתקוע בחנם בשבת ע"ש משמע דביו"ט אין איסור וצ"ע מאי איסור יש בשבת לתקוע היכא דכבר יצא יותר מביו"ט הא טעמא דשמא יעבירנו בשבת לא שייך אלא היכא דרוצה לצאת חובתו בהמצוה כמו שכתב הרע"ב בר"ה פרק ד' משנה ח' דמתוך שהוא טרוד לצאת ידי חובתו ישכח את השבת אבל היכא דכבר יצא לא גזרינן

שמא יעבירנו ע"ש ומשום שמא יתקן כלי שיר שייך ביו"ט כמו בשבת כמ"ש מג"א סי' תקפ"ח ס"ק ד':

סימן תקצז

הטור כתב בשם רב נטרונאי ביום א' של ר"ה אין להתענות שהוא דאורייתא ובשבת שובה מותר ותמה הרא"ש דאוסר ביו"ט ומתיר בשבת ע"ש ולפמ"ש בסי' תקכ"ט לחלק בתענית חלום בין שבת ליו"ט דרק בשבת דכתיב עונג מותר משום דהתענית הוי לדידיה עונג אבל גבי יו"ט דכתיב שמחה והתענית לא הוי שמחה לק"מ ע"ש אח"כ ראיתי שמחה"ש בס"ק ז' מחלק נמי בשם הב"ח בין שבת ליו"ט כשמתענה מחמת תשובה הוי עונג ע"ש:

שם מג"א ס"ק ז' כתב מחה"ש דלמ"ד ר"ח דאורייתא הוי מועד וחג וצריך שמחה עכ"ל וצ"ע דבסי' תקע"ב כתב מג"א בס"ק ד' אע"ג דר"ח אקרי מועד מ"מ לא מקרי יום משתה ושמחה וכ"כ המג"א בסי' תק"ע ס"ק ה' דר"ח שוה לחנוכה ופורים ע"ש ולפענ"ד אפשר ליתן טעם להפוסקים שסוברים שמותר להתענות בר"ה דכיון שמתחילין להתענות קודם ר"ה משום תשובה כדאיתא בסי' תקפ"א ובער"ה הכל מתענים אפי' תינוקות כמ"ש מג"א שם ס"ק ט' ובסי' תקע"ב פסקי' דאם התחילו להתענות אפילו יום אחד לפני ר"ח מותר להתענות בר"ח ואע"ג שר"ה הוא יו"ט אפשר דלא עדיף לענין זה מר"ח דהא ר"ח נמי אקרי מועד ואמרי' בשבועות דף י' ע"א הוקשו כל המועדים זה לזה וגם ר"ח בכלל כדאיתא שם בגמ' ומשום דר"ח לא איקרי יום משתה ושמחה מותר להתענות בהתחיל להתענות קודם ר"ח כמ"ש מג"א בסי' תקע"ב ס"ק ד' וגם ר"ה לא מקרי יום משתה ושמחה כדאית' בסי' תקפ"ב סעיף ח' שאין אומרים בר"ה מועדים לשמחה ומותר נמי להתענות בר"ה לפי שהתחיל מקודם:

סימן תקצח

צע"ק להפוסקים שסברי שיאמר צדקתך שהוא צדוק הדין כדאיתא בסי' רצ"ב שנתקן על מיתת משה רבינו ע"ה ובר"ה אנחנו בטוחים שהקב"ה עושה לנו נסים ויכתוב לחיים ולכל טוב כמ"ש הרא"ש סוף ר"ה ולא שייך צדוק הדין כיון דרק לחיים ארוכים אנחנו נכתבים:

סימן תקצט

הטור כתב מ"ש הרא"ש סוף ר"ה בשם ראבי"ה שנשאל בר"ה בשבת אם אומרים במוצאי שבת ותודיענו מפני שאומרים בה וחגיגת הרגל ור"ה לא חג ולא רגל והשיבוני דאעפ"כ מתפללין ותודיענו כי היכי דאמרינן בחולין דף כ"ז ע"ב במוצאי יו"ט בהבדלה בין יום השביעי כו' דאמרי' סדר הבדלות הוא מונה ה"נ סדר תקון הוא מונה ע"ש ולא זכיתי להבין דהא בהבדלה אפילו במוצאי שבת בחול לא שייך בין אור לחושך בין ישראל לעמים רק שצריך לומר ג' הבדלות כדאיתא בפסחים דף ק"ג ק"ד ומה שאומרים בין יום השביעי כו' לא נמנה בתוך ג' הבדלות ורק משום דמעין חתימה הוא ואמרי' שם דיש אומרים ז' הבדלות ע"ש לכן אמרי' שפיר דבמוצאי יו"ט נמי מונה סדר הבדלות ואומרים בין יום השביעי דמעין חתימה הוא כיון דגם במוצאי שבת אמרי' נמי הבדלות מה דלא שייכי למוצאי שבת אבל גבי ותודיענו שאומרים זמני ששון וחגיגת הרגל והם אינם שייכים בר"ה וגם אין שייך להבדלה מנ"ל דאומרים תר מג"א ס"ק א' בגד כו' השמחה כשקנאו. פי' מחה"ש אבל כשצריך לאומן לתקנו אז השמחה כשגמרו וקבעו זמן בשעת לבישה ע"ש ובסי' רכ"ג במג"א ס"ק ו' כתב נמי מג"א אם קנה כסף ונתן לאומן אינו מברך אלא כשישתמש בו דקי"ל אין אומן קונה בשבח כלי ועי' מחה"ש שם ולפענ"ד סברת מג"א דבשלמא א"א אומן קונה בשבח כלי יכול לברך כשנגמר הכלי דאז קונה מן האומן השבח שיש לו בכלי ונמצא נגמר הקנין כי כשקנה הסחורה לא יוכל לברך שעדיין לא נגמר אבל א"א אין אומן קונה בשבח כלי א"כ מתי יוכל לברך בשעת קנין הסחורה עדיין לא נגמר ובשעה ששילם לאומן לא קנה א"כ בע"כ צריך לברך בשעת הלבישה:

שם בעטרת זקנים ס"ק ב' וכן המנהג אע"ג דהאידנא אין אנו בקיאין אפ"ה הוי כמו בזמן ב"ד כו' וכן כתב בס"ק א' ודברים תמוהים הם דהא מבואר בכמה מקומות בגמ' ובפוסקים דאנן בקיאין הם ועוד דבזמן ב"ד היו שני ימים כיום אחד ארוך ולא היו מברכין שהחיינו ביום ב' אלא וודאי צ"ל דאנן אע"ג דבקיאין ויודעים דיומא קמא עיקר ומונין המועדות מראשון מ"מ מחמירין להחזיק ר"ה ב' ימים כקדושה אחת לפי שאבותינו בזמן שהיו מקדשים ע"פ הראיה היו מחזיקים לקדושה אחת ולהכי כתב מג"א בסי' תק"ג ס"ק א' דרק להחמיר אמרי' קדושה אחת ולא להקל ע"ש ועוד נראה דלהכי מחזיקין ב' יומי דר"ה לקדושה אחת ולפעמים כשתי קדושות משום דגם בזמן ב"ד שהיו הרחוקים עושים שני ימים אמרי' בביצה דף ה' דלפעמים היו עושים ג"כ בב"ד שני ימים דהיינו אם באו עדים מן המנחה ולמעלה ואם באו עדים קודם מנחה עושים בב"ד יום אחד והרחוקים עושים תמיד ב' ימים וזה דילמא באו עדים מן המנחה ולמעלה דגם הב"ד עושים שני

ימים והוי שני ימים קדושה אחת או דילמא באו עדים קודם מנחה והוי יום ראשון יו"ט או דילמא לא באו עדים כלל והוי יום שני יו"ט ולא יום ראשון ובכה"ג לא הוי ב' ימים קדושה אחת גם לרחוקים רק מספק עושים והוי כב' ימים טובים. של גליות ע"ש ברש"י ד"ה עד המנחה דרק כשבאו עדים אחר המנחה הוי קדושה אחת אבל כשלא באו כלל לא ולכן פסקי' דלחומר' אמרי' דהוי קדושה אחת ולא לקולא:

בספר בינה לעתים דרוש א' מפרש הפסוק כי חק לישראל הוא כו' ע"פ המדרש כששואלין מלאכים להקב"ה אימת ר"ה אמר להם אני ואתם נלך אצל ב"ד שלמטה וזה כי חק לישראל הדבר נמסר לישראל לתקן המשפט והדין לאלקי יעקב יהי' ביום אשר מאתם יצאו עכ"ל וצ"ע על הגאון שהוא גמ' ר"ה דף ח' ע"ב ת"ר כי חק לישראל מלמד שאין ב"ד של מעלה נכנסים לדין אא"כ קדשו ב"ד החודש ופי' רש"י וה"ק אם קבעו ישראל את חק החודש יהיה משפט להקדוש ברוך הוא ע"ש:

סימן תרד

הרב"י מביא קושי' תוס' ברכות דף ח' ע"ב על הגמ' שם וכי בתשעה מתענין ומקשים תוס' והא כתיב בראשון בארבעה עשר יום לחודש בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו ה"נ נימא ערב של עשירי ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דהתם איצטריך הקרא לקובעה חובה למצה בלילה הראשון כדאיתא בפסחים דף כ"ח ע"ב אבל הכא קרא יתירא הוא דהא בשבת ויו"ט לא איצטריך התורה למכתב דבליל לפני השבת ויו"ט קדוש כמו היום דפשיטא דהא כתיב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד א"כ למאי אצטריך התורה למכתב גבי יוה"כ דערב לפני יוה"כ קדוש פשיטא א"ו הקרא אתי לתשיעי שיתענה בתשיעי וזה שפריך הגמ' וכי בתשעה מתענין כמשמע מקרא והא כתיב בערב דמשמע דהתענית מתחיל בערב לאחר התשיעי ולכן יליף מיני' שיאכל בתשיעי והוי כאלו מתענה וכ"כ הרב"י ואפשר דדעת התוס' דגבי יוה"כ צריך קרא שיתחיל קדושת יוה"כ בערב דבשבועות דף י"ג ע"א איתא כגון דעביד בלילה ומית דלא אתא יממא לכפר ופי' רש"י שאין מכפר אלא יום דכתיב כי ביום הזה ע"ש ולכן ס"ד כיון דבלילה לא מכפר אין בלילה קדושת יו"כ ואצטריך למכתב בתשעה בערב אבל זה אינו דהא ביומא דף פ"א יליף דלילה כיום בין לאיסור מלאכה בין לעינוי:

שם מג"א ס"ק א' ואסור כו' וצ"ע למה כתב רמ"א כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דרמ"א לשיטתיה דבסי' תקכ"ט כתב הד"מ דביו"ט מותר להתענות ת"ח דהתענית הוי עונג ע"ש ולכן פסק רמ"א דבשבועות ופורים דמותר להתענות אבל הכא בעיו"כ כתב הטור

דלכן מצוה לאכול דתורה אמרה הכינו עצמכם בתשיעי לעינוי של מחר וכ"כ הרא"ש שהאכילה בתשיעי כדי שיוכל להתענות בעשירי ולהכי אסור להתענות בעיו"כ אפילו ת"ח כי שמא ע"י התענית זה לא יוכל להתענות ביו"כ ובזה נראה לתרץ מה שמדקדק הרי"ף בע"י למה אמר עשירי הו"ל לומר כאלו התענה בט' ומתרץ האוכל בט' ומתענה בי' כאלו התענה ב' ימים רצופים שקשה להתענות ולדברינו ניחא כיון שע"י אכילה בט' יוכל להתענות בעשירי הו"ל אכילה בט' כאלו מתענה תשיעי ועשירי: שם ומ"מ צ"ע כיון דביו"ט אסור מדאורייתא כו'. ולא הבינותי כיון דמספקא לן אם מר ברי' דרבינא לא התענה בשבועות אפי' ת"ח או התענה ת"ח בשבועות מ"מ לא הוי ספיקא דאורייתא דהא חזינן דבשאר יו"ט בפסח וסוכות היה מתענה א"כ ש"מ דמצד יו"ט מותר להתענות ומה שלא התענה בשבועות משום דהוא יום שנתנה בו תורה כדאיתא בפסחים דף ס"ח ע"ב א"כ א"א דמצד יו"ט מותר להתענות א"כ מה ששבועות חשוב יותר משאר יו"ט לאסור בו התענית מצד שנתנה בו התורה זה וודאי לאו דאורייתא דהיכא רמיזא באורייתא שאסור להתענות בשבועות משום שנתנה בו התורה א"ו שהוא סברא דרבנן להחשיבו לשבועות משום קבלת התורה וכיון דמצד יו"ט מותר להתענות רק מצד החשיבות שניתנה התורה אסור מדרבנן להתענות שפיר מקילין בספיקא ויוכל להתענות:

סימן תרה

מג"א ס"ק ב' ב' תרנגולים כו' וכ"מ בספי"ב דמנחות כו'. ולפענ"ד אפשר דבמנחות שם אמרי' דאין שנים מתנדבים מנחה דכתיב בה נפש ע"ש ובכפרות נזכר נמי נפש תחת נפש כמ"ש הט"ז בשם הטור וכיון שהזכיר נפש אין יכולין שנים ליקח כפרה אחת:
שם ס"ק ג' בתרנגולים כו' סביב ראשו בעי"ה. הנה ברש"י שם כתב ער"ה וכתב רש"י שהיה מחזיר סביבות ראשו ז' פעמים ואומר זה תחת זה כו' וברא"ש ובטור כתב אוחז ש"ץ התרנגול ומניח ידו על ראשו ונוטל ומניח על ראש המתכפר ואומר זה תחת זה זה חילוף זה זה מחולל על זה ומחזירו עליו פעם אחת ואומר יושבי חושך כו' נפש תחת נפש וכסדר הזה עושה ג' פעמים עכ"ל וצ"ע למה אין אנו נוהגין לעשות כסדר הזה:

סימן תרו

צ"ע ביומא דף פ"ז ע"ב דרב אזל לגבי ר' חנינא תליסר מעלי יומא דכפורי ופריך הגמ' והאמר ר"י ב"ח כל המבקש מטו מחבירו אל יבקש ממנו יותר מג' פעמים ע"ש וקשה דהא ר' יוסי בר חנינא מיירי שמפייס ג' פעמים ביום אחד כמו שמביא ראיה מקרא אנא

שא נא כו' אבל לחזור ולפייס ביו"כ אחר שמא דשרי יותר מג' פעמים דהא אפי' אי אפייס אפשר דשרי לפייסו עוד ביו"כ אחר כמו דאמרי' שם דף פ"ו עבירות שהתודה ביו"כ יכול להתודות ביו"כ אחר ומסתמא כבר כיפר ביו"כ ראשון:
שם מג"א ס"ק י' ולטבול כו' דלא אקרי יו"ט כלל כו'. צ"ע דבסי' תק"ע ס"ק ו' כתב מג"א דעיו"כ נקרא יו"ט ואפשר דהתם מיירי לענין נדרים דאזלי' אחר לשון בני אדם ובני אדם קוראים אותו יו"ט:

סימן תרז

מג"א ס"ק ב' עי' במחה"ש שמפרש דברי מג"א שמפרש ביומא דף פ"ו ע"ב פלוגתא דרב ור"נ בקול רם וריב"ב ור"ע פליגי במתודה בלחש ע"ש שהאריך וצ"ע רב רמי כתיב כסוי חטאה וכתיב מכסה פשעיו וא"כ ע"כ צריך לומר דרב מפרש מכסה פשעיו היינו שלא אמר בקול רם דאם אמר בלחש עדיין מכסה פשעיו וקרא דכסוי חטאה היינו שלא אמר בקול רם אע"ג שאמר בלחש וקשה מר"ע שאמר כסוי חטאה היינו שאפילו בלחש אל יפרוט החטא והא לרב אמרינן דאם אמר בלחש היינו כסוי חטאה עוד צ"ע בגמ' שם שרב רמי מפסוק אשרי נשוי פשע כו' שהוא פסוק בתהלים פרשה ל"ב על הפסוק במשלי מכסה פשעיו כו' מאי צריך להביא פסוק ממשלי והלא שם באותה פרשה בתהלים כתיב חטאתי אודיעך ועוני לא כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי לה' והיה יכול להקשות מפסוק בתהלים מדידי' מאותה פרשה:
שם וכ"ה בסוטה שתקנו תפלה בלחש שלא לבייש כו' וקשי' לי למה הוצרך הגמ' לומר הטעם, שלא לבייש ת"ל שאסור לומר בקול רם את חטאיו וכמ"ש רש"י ביומא שם שכל מה שאדם חוטא בפרהסיא מיעוט כבוד שמים הוא ואין לומר דבסוטה מיירי בחטא מפורסם דרשאי לומר בקול רם מ"מ תקנו חכמים בלחש כדי שלא יתבייש הא רש"י ביומא שם מפרש בד"ה בחטא מפורסם טוב לו שיודה ויתבייש ולפי' מג"א מיירי התם בקול רם אלמא שטוב לו שיאמר בקול רם שיתבייש א"ו דבסוטה שם מיירי בחטא שאינו מפורסם א"כ ק' מאי צריך הטעם שלא לבייש ת"ל שאסור לומר החטא שאינו מפורסם בקול רם וצריך לומר שהגמ' בסוטה שם סבר כר"נ ביומא שם דמחלק בין עבירות שבין אדם לחבירו כו' וסובר דאפילו בחטא מפורסם אין צריך לומר בקול רם כדי שיבייש אע"ג שרשאי שאין ממעט בזה כבוד שמים וצ"ע מה שכתב בהרב"י ובמחה"ש דר"נ ביומא שם דס"ל אפי' מפורסם אין לפרט ע"כ כר"ע ס"ל דלריב"ב הא חטא עגל היה בין אדם למקום ואפ"ה פרטו משה לדעת ריב"ב אע"כ כר"ע ס"ל וצ"ע דבסוטה שם אמרי'

חטאת דע"ז דלא סגי דלאו שעירה התם נכסיף וניזל כי היכי דנכפר ליה ופי' רש"י הטיל עליו הכתוב שיתבייש שתהא לו כפרה מעונש גדול כזה ע"ש א"כ נוכל לומר דר"נ סובר כריב"ב ודוקא בשאר עבירות סובר ר"נ דאין צריך לפרט כדי לבייש אבל חטא עגל דהוי ע"ז סובר ר"נ נמי כריב"ב דצריך לפרט כדי לכפר: שם ס"ק ה' אבל כו' כאן מתחיל הוידוי כו'. וצע"ק ביומא דף פ"ז ע"ב דקאמר רב אתה יודע רזי עולם ורב המנונא אמר אלהי עד שלא נוצרתי אמר מר זוטרא לא אמרן דלא אמר אבל אנחנו חטאנו דתו לא צריך דאמר בר המדורי הוי קאימנא קמי דשמואל והוי יתיב וכי מטא ש"ץ ואמר אבל אנחנו חטאנו קם מיקם ש"מ עיקר וידוי האי הוא ע"ש דקשה דהא באבל אנחנו חטאנו מתחיל הוידוי ומה שאומרים אתה יודע רזי עולם אלהי עד שלא נוצרתי הוא אחר הוידוי א"כ מנ"ל דאבל אנחנו חטאנו הוא עיקר הוידוי ומה שלא עמד שמואל מקודם משום דאכתי לא אמר ש"ץ וידוי:

סימן תרח

כתב הרב"י בשם הר"ן כיון שצותה תורה תוספות צריך להוסיף מחול על הקודש איזה זמן חוץ מן הזמן שהוא בו מן הספק שא"ל כן לא היה צריך להזהיר על התוספת וזה על דעת שסובר דספיקא דאורייתא לחומרא מדאורייתא עכ"ל וצ"ע דביומא דף ע"ד ע"א פריך הגמ' אהא דתני' כוי וחצי שיעור יכול אינו באזהרה ת"ל כל חלב ופריך כוי ספיקא איצטריך קרא לאתויי ספיקא ובתוס' שם בד"ה איצטריך פירשו דהיכא דשוה כל שעה וקמי שמיא גליא הוה מצי למימר לן אי חיה אי בהמה וכן כתב תוס' בחולין דף כ"ב ע"ב ע"ש א"כ ה"ה בבין השמשות דשוה בכל יום הוי מצי למימר לן אי יום או לילה א"כ קשה מה שכתב הר"ן א"א דספיקא מדאורייתא לחומרא ובין השמשות אסור מספיקא מדאורייתא בוודאי אזהרה על התוספת קודם בין השמשות דביה"ש בלא"ה אסור מספיקא וא"א דספק מדאוריית' לקולא א"כ ביה"ש מותר מדאורייתא א"כ הוי אזהרה על התוספת בזמן ביה"ש האיך אפשר לומר כן אטו קמי שמיא ספיקא הוא והוי מצי למימר לן אי ביה"ש יום או לילה והוי ידעינן באיזה זמן שמוזהר על התוספות אי קודם ביה"ש או בזמן ביה"ש ועוד אפשר לומר דבעושה מלאכה ביה"ש כ"ע סברי דאזלי' בספיקא מדאורייתא לחומרא דבשבת דף ל"ה ע"ב איתא העושה מלאכה בשני ביה"ש חייב חטאת ממ"נ א"כ העושה מלאכה בע"ש ביה"ש יוכל לבוא ע"י מלאכה זו לחיוב חטאת דהיינו אם יעשה מלאכה גם ביה"ש דמוצאי שבת א"כ משום הכי לא נוכל לומר דהעושה מלאכה ביה"ש דע"ש דמדאורייתא מותר למאן דסובר ספיקא דאורייתא

מדאורייתא לקולא כיון דיוכל לבוא ע"י מלאכה זו לחיוב חטאת בוודאי ספק כזה מדאורייתא אסור כי היכי נוכל לומר דמדאורייתא מותר לעשות מלאכה בע"ש ביה"ש וכשיעשה מלאכה ביה"ש דמוצאי שבת יתחייב חטאת בממ"נ משום דילמא הי' לילה בביה"ש דע"ש וכן יראה מדברי רש"י בשבת שם ד"ה בשני ביה"ש ע"ש ומוצ"ש בהעלם אחד אין כאן עוד אשם תלוי אלא חטאת עכ"ל משמע דאם עשה בביה"ש דע"ש לחוד דחייב אשם תלוי אח"כ מצאתי בלח"מ בפ"ח מהלכות שגגות הל' ב' שכתב דהרמב"ם סובר בעושה מלאכה ביה"ש של ע"ש דאיקבע איסורא מקרי וחייב אשם תלוי דלא כתוס' בכריתות דף י"ז ע"ב ד"ה מדסיפא שדוקא בביה"ש דמוצאי שבת חייב ע"ש ושמחתי מאד שכיונתי לדעת הגדולה של לח"מ אבל הלח"מ לא הביא דברי רש"י ולפמ"ש יראה בפירוש שגם רש"י סובר כן שחייב אשם תלוי על המלאכה דביה"ש של ע"ש וצ"ע ברש"י שם שכתב שעשה המלאכה של ע"ש ומ"ש בהעלם אחד ע"ש דלכאורה נראה דאף בשתי העלמות חייב חטאת דהא לא מצטרפין תרוייהו רק שחייב על זו או על זו בממ"נ:

שם מג"א ס"ק ז' נוהגים כו' משמע דלאחרים שרי כו'. לא הבינותי דוודאי מצד דינא מותר לכל אדם רק לכ"ג אסור מדינא רק שמחמירים בדברים שמצינו שהיו מונעין מכ"ג לשמור מקרי:

סימן תרט

מותר להטמין כו'. וכתב בספר הגהות רע"א וז"ל רק בדבר שאינו מוסיף הבל אבל במוסיף הבל אסור דהמחבר ס"ל בסי' רנ"ז דאפי' חייתא אסור דבזה חמור הטמנה משהיי' דחיתוי מועט וחיישי' דיחתה לצורך מחר עי' מג"א שם ס"ק ט"ז עכ"ל ולפענ"ד דוקא בהטמנה לצורך מחר ביום מחמיר בש"ע שם בסעיף ז' אבל כשאין צריך רק למוצאי שבת ומכ"ש ביו"כ דאין ראוי כלל עד מוצאי יו"כ מותר אפילו בהטמנה במוסיף הבל וכן מוכח מדברי מג"א שם בס"ק ב' שמקשה לרמ"א בסי' תר"ט דאסור להטמין לצורך מ"ש מסי' רנ"ד דמותר לאפות פת לצורך מ"ש ומתרץ דהטמנה גופא חידוש הוא דהא מותר ליתן מוגמר וגפרית ע"ש וא"א דבהטמנה במוסיף הבל שייך חיתוי אפילו כשצריך למ"ש בשביל שמהני מעט חיתוי א"כ מאי מקשה מג"א מאפיית פת למ"ש דצריך חיתוי רב א"ו דגם דעת הש"ע שם שגם בהטמנה מותר אפילו במוסיף הבל כשצריך למו"ש ורמ"א דמחמיר בסי' תר"ט הוא חומרא משום דיו"כ מכין לחול וכן הטמנה למוצאי שבת ששבת מכין לחול ולא מטעם דחיישינן לחתוי:

סימן תרי

הרא"ש ביומא פרק ח' דין כ"ז כתב שיש לברך על. הדלקת הנר ביו"כ כמו בשבת משום שלום בית ע"ש וצ"ע דבפסחים דף נ"ג ע"ב במתניתין מקום שנהגו להדליק נר ביו"כ מדליקין מקום שנהגו שלא להדליק אין מדליקין ובגמ' תנא שניהן לדבר אחד נתכוונו ופי' רש"י האומרים להדליק משום דאין משמש לאור הנר והאומרים שלא להדליק סוברים כשהנר דולק מתאוה לאשתו ע"ש וכן כתבו הט"ז ומג"א ולדברי הרא"ש הו"ל למימר דהאומרין להדליק הוא משום שלום בית דהא האומרין להדליק אין חוששין שיראה את אשתו ומתאוה ועוד צ"ע דבפסחים שם איתא רשב"א אומר יו"כ שחל בשבת אף במקום שאמרו שלא להדליק מדליקין מפני כבוד השבת וא"א דגם ביו"כ מצוה להדליק משום שלום בית ואפ"ה האומרין שלא להדליק סוברים דדחינן שלום בית ולא מדליקין משום שלא יתאוה לאשתו א"כ אמאי מדליקין ביו"כ שחל בשבת משום שלום בית הא חזינן דדחינן שלום בית מחשש שלא יתאוה לאשתו: הרב"י כתב בשם המרדכי בפרק מקום שנהגו דאין מברכין מקום שנהגו להדליק אלמא ליכא מצוה ואין לומר וצונו משום מנהג ובפרק במה מדליקין כתב נראה דביוה"כ בלא שבת אין מברכין דלא חשו לשלום בית אלא בשבת עכ"ל וצ"ע אם נאמר דלהאומרים מדליקין אין הטעם משום שלום בית כלל רק שלא יבוא לשמש א"כ לא צריך המרדכי לומר דלא יברך משום דאין מברכין על המנהג ת"ל אפי' אם היה מצוה גמורה להדליק כדי שלא ישמש אפ"ה אין מברכין משום דהוי תקון לא תעשה דאין מברכין כמ"ש הפ"מ ביו"ד סי' י"ט במשבצות זהב ס"ק א' ע"ש ועוד צ"ע דשם בפסחים דקאמר רשב"א יו"כ שחל בשבת אף שאמרו שלא להדליק מדליקין מפני כבוד השבת ועני ר' יוחנן בתרי' וחכמים אוסרים ע"ש ושם דף נ"ה ע"א פריך הגמ' מעיקרא תני מנהגא ולבסוף תנא איסורא ומתרץ הא ר"מ והא ר"י והרע"ב מפרש שם במשנה פרק ד' משנה ה' דבגליל היו אוסרים איסור גמור ולא מכח מנהג וכן משמע בגמ' ובפי' רש"י שם דכל דתנא אוסרים משמע איסור גמור א"כ ה"נ דקתני גבי יו"כ שחל בשבת וחכמים אוסרים משמע איסור גמור ורשב"א חולק על החכמים ביו"כ שחל בשבת משמע ביו"כ שחל בחול לא פליג רשב"א וסובר נמי במקום שאמרו שלא להדליק הוי איסור ולא מנהג בעלמא:

סימן תריא

הרב"י כתב מדמפסיקין מבעוד יום משמע שלילו כיומו לכל דבר עכ"ל ולא זכיתי להבין דבריו הקדושים דהא ביומא דף פ"א ילפי' בגמ' שלילו כיומו לכל דבר בין לאזהרה

בין לעונש וכיון שמוכח מקרא למאי צריך הרב"י לומר שמוכח מדמפסיקין מבעוד יום ובאמת בכל שבת ויו"ט לא כתבה תורה שלילו כיומו דלא איצטריך דפשיטא דערב ובוקר יום אחד רק ביו"כ צריך קרא כמ"ש בסי' תר"ד דבשבועות דף י"ג ע"א אמרי' דרק היום מכפר ולא הלילה לכן ס"ד דליכא קדושת יו"כ בלילה להכי איצטריך קרא דלילו כיומו ועוד קשה להרב"י דלסברתו דידעי' דלילו כיומו מדמפסיקין מבע"י א"כ להרמב"ם דסובר שאין תוספת דבר תורה רק בעינוי אבל לא בעשיית מלאכה א"כ מנ"ל להרמב"ם דבלילה אסור וחייב על המלאכה ועוד קשה כיון דבתוספת יו"כ ליכא כרת כמ"ש מג"א ריש סי' תר"ח א"כ נאמר נמי דבלילה נמי ליכא כרת דדיו לבא מן הדין להיות כנדון וחלילה לומר כן ולפענ"ד דברי הרב"י צע"ג:

שם מג"א ס"ק א' בסקילה כו' והחובל ביו"כ חייב. וכתב מחה"ש אבל יוה"כ דליכא מיתות ב"ד רק כרת וכרת עם ממון חייבים אפי' מזיד דלא קי"ל כר"נ בן הקנה עכ"ל משמע שסובר דבכל כרת עם ממון חייב וזה אינו דדוקא בחובל אמרי' בכתובות דף ל"ב ע"ב דבפירוש ריבתה תורה חובל לתשלומין אבל כל שאר חייבי כריתות כיון דלוקין פטורין מלשלם וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' חובל הלכה ט' החובל בחבירו ביוה"כ אפילו במזיד חייב בתשלומין אע"פ שעבר עבירה שהוא חייב מלקות והלא כל המחויב מלקות ותשלומין לוקה ואינו משלם כך הם הדברים בכל חוץ מחובל בחבירו שהוא משלם כו' ע"ש ובב"ק פרק ז' משנה ב' גבי טבח ביו"כ ופי' הרע"ב שאין זדונו אלא כרת וכגון דלא אתרו בי' ולא לקי דקי"ל כל חייבי מלקות שוגגים חייבים בתשלומין אבל חייבי מיתות ב"ד אפי' שוגגים פטורים וכ"כ תוס' ב"ק דף ע"א ע"א ד"ה בטובח כו' והא דלא פסקינן כר"נ בן הקנה היינו שהוא סובר דיו"כ כשבת לפטור אפילו שוגג בזה לא פסקינן כוותי' משום דפסקינן כר' יוחנן דחייבי מלקיות שוגגין פטורים בכתובות דף ל"ה ע"א וע"ש דף ל"ה ע"ב לר"ל גבי ר"נ בן הקנה:

שם ס"ק ב' לקנב כו'. צ"ע בתוס' שבת שם דף קי"ד ע"ב ד"ה אלא כו' דאסמכתא בעלמא דאי מדאוריית' ביוה"כ נמי ליתסר עכ"ל א"כ מוכח דתוס' לא סברי כרש"י בד"ה אלא לאו כו' ובשאר יוה"כ שרי ואע"ג דכתיב בי' נמי שבתון שבות לאו ממלאכה הוא אלא מכל דבר המעכבו מלהתענות עכ"ל דא"א תוס' סברי כרש"י דשבתון גבי יו"כ קאי אתענית ולא אמלאכה אמאי כתב תוס' דאי בשבת אסור מדאורייתא דכתיב שבתון ביו"כ נמי ליתסר דלפי' רש"י לא קאי שבתון אמלאכה א"כ קשה בתוס' שם ד"ה לעולם למלאכה וקניבת ירק דברייתי' היינו שעושים דק דק דהוי איסור דאורייתא כו' א"כ קשה קושי' רש"י אמאי נקט הברייתא יה"כ שחל בשבת דמשמע דיו"כ שחל בחול מותר ואמאי כיון

דהוי בשבת איסור דאורייתא משום דכתיב שבתון ביו"כ בחול נמי ליתסר דכתיב ביה נמי שבתון:
שם דא"כ הוי מוקצה כו'. ואפשר דכמו שהתירו קניבת ירק דהוי נמי שבות כמ"ש רש"י שבת דף קט"ו ע"א בד"ה מותר ה"נ התירו מוקצה אע"ג דהוי שבות:
שם התוי"ט ביומא בפרק א' משנה א' כתב דהרמב"ם סובר דרחיצה ונעילת הסנדל לאו דאורייתא ע"ש וצ"ע דמדברי הרמב"ם בפ"א הלכה ה' ובפ"ג מהל' שביתת עשור יראה בפירוש שסובר שהם דאורייתא וכמ"ש הרב"י בסימן זה ומ"ש הה"מ שם שהם דברי סופרים כונתו דהם דאורייתא והרמב"ם קורא אותם דברי סופרים וכמ"ש הה"מ בפ"א מהל' אישות הל' א' ע"ש:

סימן תריב

השאגת ארי' בסי' ע"ו כתב דלר"ש דסובר בשבועות דף כ"ד האוכל נבלה ביו"כ פטור דל"ל איסור כולל מוכח נמי דל"ל איסור מוסיף דיוה"כ הוי איסור מוסיף לגבי נבילה דנבילה שרי שלא כדרך אכילתן וביו"כ דלא כתיב אכילה אסור שלא כד"א ובסי' ע"ה כתב דאע"ג דתנן ביומא דף פ' אכל אוכלין שאינן ראוין פטור דעפרא בעלמא אבל בשלכ"א שם אוכל עליו וחייב כרת ביו"כ ע"ש ולפענ"ד צ"ע דבע"ז דף ס"ז ע"ב מצריך ר"ש קרא דפגם מותר מנבילה שאינה ראוי' ופי' רש"י שהסריחה ור"מ מוקי לה לסרוחה מעיקרא אבל פגם אסור וא"א דשלכד"א חמור מאוכלין שאינן ראוין א"כ גבי נבילה מותר שלכד"א א"כ מכ"ש אם הסריחה והוי אוכלין שאין ראוין ולמה צריך קרא לר"ש ור"מ אמאי אוסר א"ו מוכח דשלכד"א קיל מאוכלין שאינן ראוין ועוד קשי' לי על דבריו דבשבועות דף כ"ג ע"ב בתוס' בד"ה דמוקי כו' ועוד דמצי לאוקמי שלא כדרך הנאתן דאינו אסור אלא מדרבנן וכ' מהרש"ל ור"ש דפוטר משום דמחייב בכל האיסורים בכל שהו ה"ה דמחייב בשלא כד"א ע"ש וכיון דלר"ש מחייב בכל האסורים שלכד"א א"כ אפי' אי אמרי' שחייב ביו"כ שלכד"א לא הוי יו"כ מוסיף לר"ש דהא חייב גם בנבילה שלכד"א ומה שמקשה המהרש"א על המהרש"ל בשבועות שם מדר' יוחנן גופי' שמחמיר טפי בכל שהוא דחצי שיעור אסור מדאורייתא ושלכד"א אסור רק מדרבנן נראה לפענ"ד לתרץ דהא דסבר ר"י חצי שיעור אסור מדאורייתא היינו משום דחזי לאיצטרופי כדאיתא ביומא דף ע"ד ע"א אבל בשלכד"א לא שייך חזי לאיצטרופי לכן מדאורייתא מותר ובזה נראה לתרץ קושי' תוס' ביומא שם ד"ה כיון תימא אמאי לא קאמר מכל חלב ולפ"ז ניחא דר' יוחנן אית לי' בפסחים דף כ"ד ע"ב דשלכד"א מותר וא"א דחצי שיעור אסור

מקרא א"כ כ"ש דשלכד"א להכי אמר ר"י דחצי שיעור משום חזי לאיצטרופי וקרא דכל חלב הוי אסמכתא אי נמי הטעם משום חזי לאיצטרופי ומה שכתב שאגת ארי' דביו"כ דלא כתיב ביה אכילה רק אשר לא תעונה להכי חייב שלכד"א אין נראה לפענ"ד דכי היכי דשלכד"א לא מקרי אכילה ה"נ ביו"כ דצריך לאכול עד שיתובי דעתי' ובשלכד"א לא מייתבי דעתי' ומה שמביא השאגת ארי' ראיה דאוכלין שאינן ראוין קיל משלכד"א דבבב"ח פגם מותר ושלכד"א אסור לפענ"ד נמי אין ראי' דהפ"מ ביו"ד בפתיחה לבב"ח כתב וז"ל ודע דאף דכתב הר"מ אם עירב לענה חייב היינו שמתחלה בשלן בנ"ט ואח"כ עירב בהם דברים המרים אבל אם מתחלה בשלן ע"י דברים הפגומים אין אסור מה"ת דדרך בישול אסרה תורה וכ"ז שלא קיבל טעם מושבח אין אוסרין אבל לאחר שנעשו בב"ח אסורים אפילו נפגם מאוכל אדם ומיהו אם נפל לתבשיל אחר אין אוסר דכל נט"ל רחמנא שריא עכ"ל ולפ"ז אין ראי' מבב"ח דמה דמותר בב"ח כשבישלן מיד בפגום משום דדרך בישול אסרה תורה ואם נעשה בבב"ח ונפל לקדרה אחרת נפגם שם מותר משום דאין נותן שם טעם מושבח אבל וודאי הבב"ח בעצמו לאחר שנעשה בב"ח ע"י טעם מושבח נפגם אח"כ אסור כמו שכתב הרמב"ם עירב בו לענה ולפ"ז בבב"ח פגם אסור ושלכד"א אסור: שם מג"א ס"ק ו' מותר כו' ודוחק הוא כו'. פי' מחה"ש דקאי על מ"ש הב"ח דהא דתני' ביומא דף ע"ז ע"ב מדיחה אשה ידה ונותנת פת לתינוק ואמר אביי משום שיבתא אלמא דמותר לאשה ליגע באוכלים צ"ל דהתם מיירי בתינוק שאין יכול ליטול הפת בעצמו וכתב המג"א שהוא דוחק לאוקמי דוקא בתינוק כהאי ע"ש ולפענ"ד לפמ"ש תוס' שם בד"ה משום כו' דשיבתא שורה על האוכל כשיתן פת לתינוק בן ד' וה' שנים אם לא נטל ידיו באותה שעה ע"ש משמע דבתינוק יותר מה' שנים אין מזיק השיבתא א"כ שפיר מיירי רק בתינוק שאין יכול ליטול הפת בעצמו:

סימן תריג

סעיף ב' נוטל כו' ומברך כו'. הטור כתב בשם בעל העטור שאין מברכין ביו"כ על נט"י ושעשה לי כל צרכי כיון שאסור לנעול ולרחוץ והשיב הטור כיון שנועל משום סכנת עקרב יוכל לברך וכ"כ הרא"ש ביומא פרק ח' דין ג' אבל על ברכת נט"י לא השיבו על בעל העיטור והרב"י כתב בשם תוס' והרא"ש דמותר ליטול ידיו שחרית דהוי כמו ידיו מלוכלכות כיון דכל זמן שלא נטל ידיו אסור ליגע בפה כו' ע"ש וצ"ע דאם הנטילה רק משום רוח רעה אין לברך דהא המג"א כתב בסי' ד' ס"ק י"ג דלר"ר אין צריך ברכה ושם בס"ק א' כתב המג"א דמברכין משום דנעשה כברי' חדשה וצריכין להתקדש וליטול מן

הכלי ככהן שמקדש מן הכיור וצ"ע אמאי לא כתבו הפוסקים הטעם דנטילה ביו"כ נמי שמקדש ככהן:

שם מג"א ס"ק ד' קצת כו' וכ"מ בב"י בשם סמ"ק. וכתב מחה"ש שהרב"י כתב בשם סמ"ק שמותר לאדם לרחוץ עיניו במים ביו"כ שהוא רפואה לעינים כדאיתא בשבת דף ק"ח וכתב מחה"ש אלא דלא הבנתי דסמ"ק לא כתב דרפואה מותר ביו"כ כו' רק דוקא באדם בריא דא"צ לרפואה גמורה אבל היכא דצריך לרפואה גמורה גם ביו"ט ושבת אסור משום גזירת שחיקת סממנים עכ"ל ואני לא אבין דבריו דהא בשבת דף ק"ט ע"ב אי' במתניתין ובגמ' דדבר שגם בריאין אוכלין מותר לחולה דאינו מוכחא מילתא שהוא לרפואה וכדאיתא בסי' שכ"ח סעיף מ"ד ע"ש א"כ ה"ה הכא כיון דהסמ"ק מתיר לבריאים לרחוץ בעיניו משום רפואה א"כ מותר נמי למאן דחש בעיניו דהא לא מוכח מילתא שעושה משום רפואה גמורה כיון דגם הבריאים רוחצים עיניהם ביום כפור: שם ס"ק ח' הד"מ ס"ק ה' כתב שהרב"י ומהר"א מפראג מסכימים לבה"ג להחמיר בשיטא:

סימן תריד

מג"א ס"ק א' ואפי' אינו צ"ע מ"ש מרחיצה כו' הט"ז כתב ברס"י דגם ברחיצה להעביר את הזיעה אסור דלא כמג"א הובא במחה"ש פה ע"ש ואני תמה הא הטור כתב בהדיא בסי' תרי"ג שלא אסרו אלא רחיצה של תענוג ובסי' תרי"ד כתב הטור גבי סיכה אפי' אינו סך לתענוג אלא להעביר הזוהמא מכלל דרחיצה דמותר כשאינו של תענוג אמרי' דלהעביר הזוהמא מותר והנה הרב"י כתב על סיכה שהוא מירושלמי דכתב כל סיכה בין של תענוג בין שאינו של תענוג אסור וכ"כ הרמב"ם בפ"ג משביתת עשור והגהמ"י כתב על דבריו והא דאמרי' בירושלמי בסיכה שאינה של תענוג מותר פי' החולה והוא מדברי סמ"ג עכ"ל והרא"ש ביומא פרק ח' סוף דין ב' כתב מירושלמי דתני' סיכה כשתי' לאיסור ולתשלומין אבל לא לעונש וליו"כ לא לאסור ולא לעונש עכ"ל והנה מה שכתב ליו"כ לא לאסור צריך ע"כ לומר דהיינו בסיכה שאינה של תענוג דא"א לומר דירושלמי מתיר סיכה לגמרי דהא במתני' ריש פ"ח קתני יו"כ אסור בסיכה א"כ עכ"פ מוכח דירושלמי מתיר בסיכה שאינה של תענוג א"כ סותר זה לירושלמי שהביא הרב"י דאוסר בסיכה שאינה של תענוג וצ"ע על הרב"י שלא הביא דברי תוס' יומא דף ע"ז בד"ה דתנן דכתבו כללא דמילתא היכא דאינו בשביל תענוג שרי וכן כתבו שם בד"ה מניין ע"ש:

שם ס"ק ה' איסטניס כו' יש למחות כו'. לפענ"ד להביא ראי' דאסור לנעול מפני הגשמים דטור בסי' תרי"ג כתב בשם בעל העיטור שאין לברך ביו"כ שעשה לי כל צרכי דהא אסור

בנעילת הסנדל וכתב הטור כיון דיכול לנעול מפני סכנת עקרב יוכל לברך ופי' הרב"י כיון דיש צד היתר בסכנת עקרב ע"ש וא"א דיוכל לנעול מפני הגשמים מאי צריך הטור לומר מפני עקרב דהוא מלתא דלא שכיחא הול"ל מפני הגשמים דשכיח טפי א"ו מוכח דאסור לנעול מפני הגשמים:

סימן תרטו

כתב הטור תשמיש המטה נמי יליף מקרא דחשיב עינוי הלכך אסור אפי' האידנא שא"צ טבילה לבעל קרי וכתב הרב"י ירושלמי ברחיצה אסור בתשמיש המטה לא כ"ש תפתר במקום שאין טובלין פי' דכיון דאם שמש מטתו א"א להתפלל עד שירחץ והוא אסור ברחיצה ממילא משמע דאסור בתשמיש ומשני למקום שאין טובלין לקירוין עכ"ל וצ"ע דביומא דף פ"ח ע"א תניא דבעל קרי טובל ביו"כ וכ"כ הטור בסי' תרי"ג שכמה פוסקים סוברין דבעל קרי מותר לטבול והרמב"ם סובר שאין טובלין מפני שבטלה טבילת בעל קרי משמע בלאו האי טעמא דבטלה טבילת בעל קרי גם הרמב"ם סובר דבעל קרי טובל א"כ מאי פריך הירושלמי דהא אם לא היה אסור תשמיש מקרא ביו"כ אז היה מותר לשמש ולטבול וכ"כ תוס' ביצה דף ח"י ע"ב בד"ה כל דבזה"ז אין טובלין ביו"כ דהטבילה אינה אלא לטהרה לבעלה ואפי' תטבול ביו"כ אסורה לבעלה ע"ש משמע דאם היה מותר לשמש היתה אשה יכולה לטבול דכל רחיצה שאינה של תענוג מותר ביו"כ כדאיתא בסי' תרי"ג ולפ"ז משום איסור רחיצה לא הוי שמעינן דאסור בתשמיש:

שם מג"א ס"ק ג' מובטח כו' ובעל הלבוש כו'. המחה"ש כתב שמ"ש הלבוש שיש לו הרבה זכיות שהגינו עליו לא משמע כן מפירש"י ע"ש ולפענ"ד אדרבה מפורש ברש"י יומא דף פ"ח ע"א ד"ה ואם עלתה שמעשים טובים יש בידו שהגינו עליו גם הטור מפרש כן שיש לו הרבה זכיות שהגינו עליו:

סימן תרטז

מג"א ס"ק א' לומר כו' ופליאה בעיני כו' דבשאר קטן כו'. ולא זכיתי להבין דמה דמותר בתינוק במילה ואסור בשאר קטן היינו רחיצת כל הגוף דאסור בשבת כדאיתא בסי' שכ"ו אבל מקצת הגוף מותר אפי' לגדול לרחוץ בחמין בשבת כדאיתא שם סעיף א' דכל שאינו רוחץ כל הגוף או רובו מותר רק ביו"כ אסור רחיצה אפי' אבר אחד משום עינוי וקטנים מותרים לרחוץ בחמין אם אינם רוחצים רוב גופם דלא גזרי' עינוי בקטן וזה כוונת הב"ח והמרדכי:

שם ס"ק ב' מחנכין כו' ע"ש בתוס' כו' והוא בתוס' ישנים יומא דף פ"ב אהא דתנן מחנכים הקטנים לשעות וכתבו תוס' דחנוך ליתא אלא באב והקשה מסוכה דף ב' ע"ב מהילני מלכה שהיתה מחנכת בניה בסוכה ומתרץ שהיתה מחנכת למצוה בעלמא ע"ש וקשיא לי דבסוכה שם דר"י הביא ראיה מהילני מלכה דסוכה למעלה מכ' כשרה דזקנים לא אמרו דבר וחכמים אומרים דלכך לא אמרו הזקנים משום שאשה פטורה מן הסוכה והשיב ר"י שהיו לה בנים שאין צריך לאמו ע"ש וא"א שאין האם מחויבת לחנך א"כ מאי מייתי ר"י ראיה מבנים של הילני המלכה דדילמא הסוכה למעלה מכ' פסולה והילני לא היתה מחויבת לחנכם בסוכה כשרה ואין לומר כיון שעכ"פ היא היתה רוצה לחנכם אע"ג שאינה מחויבת היה לזקנים לומר שסוכה פסולה דא"כ מאי משיבים רבנן דאשה פטורה מן הסיכה והא הילני היתה רוצה לחייב עצמה בסוכה ואשה יכולה לחייב עצמה במ"ע שהזמן גרמא ולברך א"ו כיון דמצד הדין פטורה לא היו צריכים הזקנים לומר דסוכה פסולה א"כ ה"נ אם מצד הדין האם אינה מחויבת לחנך לא היו הזקנים צריכים לומר דפסול,: שם והוי כנותנת לו נבילה כו'. בסי' רס"ט במג"א ס"ק א' משמע דאכילה ביו"כ לא הוי כמאכיל נבילות דיש חילוק בין אכילת היתר בזמן האיסור לאכילת האיסור וכ"כ תוס' בשבת דף י"ב ע"ב בד"ה רבי נתן ובחולין דף ה' ע"ב בד"ה צדיקים דהא דאמרי' אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים הוא רק גבי אכילת איסור אבל מאכל היתר בשעה אסורה כמו בר"ה דף כ"א בסיס תבשילא דבבלאי בצומא רבה דמערבה לא הוי מאכל איסור אלא בשעה אסורה שאני ע"ש:

סימן תריז

סעיף ב' ברמ"א ופניה משתנים כו'. צ"ע מהיכן למדו דבבפניה משתנים דלוחשין לה באזנה קודם שיתן לה לאכול דביומא דף פ"ב ע"ב במתניתין עוברה שהריחה פי' רש"י העובר מריח וכן פי' הרע"ב וכתב התוי"ט שדקדקו לפרש כן מהני עובדי דאיתנייהו בגמ' ההוא עוברה דארחא לחישו לה ואילחש' הא קמן דמצד העובר בא התאוה שהוא מריח ומתאוה שהרי בידו לחזור בו עכ"ל אבל בפני' משתנים דהוי היא כמו כל אדם שאחזו בולמס בסעיף ג' דמאכילין אותו בלי שילחש לו מתחלה באזנו וכ"כ הרב"י שמש"ה לא כתב הטור גבי עוברה פניה משתנים דפשיטא דמאי אירי' עוברה אפי' כל אדם נמי ע"ש ולפענ"ד דלהכי לא כתב הטור ופניה משתנים דבזה לא מלחשין לה באזנה דזה לא בא מחמת העובר רק מעצמה כמו בולמס בכל אדם:

סימן תריח

מג"א ס"ק א' אפי' כו' הרא"ש בשם ריב"א כו'. המחה"ש גורס הרא"ש בשם רש"י ע"ש והוא תמוה דרא"ש ביומא פרק ח' דין י"ד כתב בשם הריב"א דנשים או כותיים נאמנים להכחיש ישראל אבל רש"י בדף פ"ד ע"ב בד"ה על אם נשים או כותים אומרים צריך אין מחללין על פיהן ע"ש א"כ לדעת רש"י אין כותי או אשה נאמן כלל גם מה שפי' רש"י שם בד"ה אבל שנים אומרים צריך ושלשה אומרים אין צריך מצטרפים לאשה או כותי שאומרים צרי למהוי פלגא ופלגא ע"ש הוא ג"כ שלא כדעת הש"ע בסעיף ד' דב' אומרים צריך אפי' מאה והחולה אומרים אינו צריך מאכילים אותו:

שם נאמנים להכחיש ישראל. נראה דדוקא לקולא נאמנים להכחיש אבל לחומרא כמו בסעיף ג' אם החולה ואשה אומרים אינו צריך ורופא אחד אומר צריך שומעים לרופא וכן משמע בפוסקים:

שם ס"ק ו' כשני כו' שלא יהא כביצה. המחה"ש גורס שלא יהא פחות מביצה אבל המק"ח גורס כביצה ונמחק מלת פחות ע"ש וצ"ע דודאי גירסת המחה"ש הוא נכון וברור דהא בסי' תרי"ב סעיף א' פסקינן דכותבת הוא פחות מכביצה מעט א"כ פחות מכשיעור צריך הרבה פחות מכביצה:

סימן תריט

מג"א ס"ק ז' בנגונים כו' ואם הוא שבת כו'. וכתב מחה"ש בשם הלבוש הטעם כיון שהוא תענית אין כ"כ רצון במנוחתנו עמ"ש בסי' תרפ"ב ובאמת צ"ע למנהגנו שאומרים ביו"כ שחל בשבת רצה במנוחתנו אמאי לא אמרי' נמי רצה במנוחתנו ביו"כ שחל בחול שגם הוא יום מנוחה כי כל המלאכות האסורות בשבת אסורות ביו"כ ולטעם הלבוש מי שמתענה ת"ח בשבת ג"כ לא יאמר רצה במנוחתנו:

שם ס"ק ח' בקול כו' שמשה גנבה ממלאכים כו'. צע"ק דבפסחים דף נ"ו ע"א כשאמרו בניו של יעקב שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד אמר יעקב ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ע"ש וא"כ היה קבלה לרבותינו בעלי התלמוד שיעקב ובניו אמרו כן ובודאי הקבלה זו לא היה נעלם ממשה רבינו ע"ה דזה הוא תורה שבע"פ ואם היה יודע משה מיעקב למה היה צריך לגנוב ממלאכים ואפשר שמיעקב לא שמעינן רק שיאמר ברוך שם כו' מי ששומע מאחר שאומר שמע ישראל על דרך שפי' רש"י בחומש בסדר האזינו כי שם ד' אקרא כו' כשאקרא ואזכיר השם אתם הבו גוד לאלקינו וברכו שמו מכאן שעונים ברוך שם כו' אחר ברכה שבמקדש עכ"ל וכן ענה יעקב ברוך שם אחר שאמרו בניו שמע

ישראל אבל זה לא היה ידע משה שיאמר ברוך שם אחר שאמר הוא בעצמו שמע ישראל וזאת גנבה ממלאכים שיענה על דברי עצמו:

סימן תרכ

הטור כתב שיקצר בפיוטים שחרית כדי למהר שיתפלל מוסף קודם שיגיע זמן המנחה ויצטרך להקדימה כיון שהגיע זמנה וא"א הרא"ש ז"ל כשהיה רואה כשהיו מתאחרין היה מתפלל מוסף יחיד ע"ש וצ"ע דבסי' צ' סעיף י' פסקי' כשעומד עם הצבור אסור לו להקדים תפלתו לתפלת צבור וכתב מג"א שם אפי' רוצה לצאת חוץ לביהכ"נ ע"ש רק אם השעה עוברת מותר להקדים כדאיתא שם והכא משמע מדברי הטור דמיד כשהגיע זמן מנחה גדולה דהיינו בשש ומחצה היה הרא"ש מקדים להתפלל מוסף אע"ג דאפי' לכתחילה זמן מוסף עד סוף שבע שעות כדאית' בסי' רפ"ו סעיף א' א"כ לא היה השעה עוברת עדיין בשש ומחצה א"כ אסור להקדים תפלתו לתפלת הצבור ויותר טוב היה לו להמתין מלהתפלל מוסף עד שהצבור יתפללו ולסמוך על דעת הר"י דדוקא כשילך לסעודה גדולה צריך להתפלל מנחה תחלה אבל בלא זה יתפלל מוסף תחלה אע"ג שהגיע זמן מנחה הובא בתוס' ורא"ש ברכות דף כ"ח ע"א והרא"ש שם מביא דעת הר"י באחרונה משמע שפוסק כוותי' כמ"ש הרב"י בכמה מקומות דדעה אחרונה עיקר וגם איתא שם בראש בשם הירושלמי דדוקא במנחה קטנה צריך להקדים תפלת המנחה ע"ש:

סימן תרכא

מג"א בזוהר כו' בהפטרה א"א מלך מוחל כו' וכתב עטרת זקנים כי מה ענין מחילה וסליחה אצל ספר תורה וכן פי' מחה"ש וצ"ע דביומא דף ס"ח ע"ב איתא במתניתין שכ"ג אומר אצל ספר תורה על מחילת העון ופי' רש"י שאומר מחול לעונותינו ביו"כ הזה ע"ש א"כ ש"מ ששייך מחילת העון אצל ספר תורה:

שם סעיף ה' צ"ע ביומא דף ל"ו ע"ב ת"ר כיצד מתודה עויתי פשעתי חטאתי דר"מ וחכמים אומרים עונות אלו הזדונות פשעים אלו המרדים ומאחר שהתודה על הזדונות ועל המרדים חוזר ומתודה על השגגות אלא כך היה מתודה חטאתי עויתי פשעתי ע"ש וצ"ע לר"מ דלדידיה הוא מתודה לגמרי שלא כסדר כלל דאי סבר דצריך להתודות על החמור תחלה היה לו לומר תחלה פשעתי דהיינו מרדים שעשה להכעיס כמו שפי' רש"י דחמור מעונות דהיינו הזדונות שלא להכעיס:

סימן תרכב

מג"א ס"ק א' אין כאלקינו כו' וא"כ פטום הקטורת כו'. צ"ע דהא בסדר העבודה שאנחנו אומרים במוסף אית ביה נמי מהקרבת קטורת של כל יום דאמר עקב קטרת פירש הקטיר כו':

סימן תרכג

מג"א ס"ק א' לשקיעת החמה היינו סוף שקיעה כו' דסוברים כרי"ף ורא"ש כו'. ופי' מחה"ש כשהחמה בראש האילנות וסמוך לתחילת שקיעת החמה דהיינו חצי שעה קודם חד זמן הוא וכוונת הש"ע סמוך לשקיעת החמה היינו בסוף שקיעה וכתב הב"ח שנוהגים עכשיו כו' דבירושלמי פליגי רב ור"י בזמן סוף התפלה דלר"י צ"ל סוף התפלה כשהחמה בראש האילנות ואז הוא התחלת התפלה לרב וסוף זמנה בלילה מ"מ מודה רב דלכתחלה אם אפשר יש להתחיל ביום והסיום בלילה והרי"ף והרא"ש פסקו כרב ומה שמביא מג"א דברי הב"ח הוא למותר דבש"ע פסק כהרי"ף והרא"ש בהדיא לפי' מג"א סוף שקיעה עכ"ל מחה"ש ולפענ"ד צ"ע כיון דש"ע פוסק כרב אמאי כתב שיסיים סמוך לשקה"ח דהיינו חצי שעה קודם סוף השקיעה הא לרב צריך להיות עכ"פ הסיום התפלה בלילה וכן מוכח ביומא דף פ"ח ע"א דסברי רבנן כרב ואמרי דבעל קרי טובל עד המנחה ופי' רש"י אבל ראה קרי מן המנחה ולמעלה אין מותר לטבול עד שתחשך דתפלת נעילה בלילה ע"ש גם מה שכתב מחה"ש דלר"י סוף התפלה ולרב התחלת התפלה כשהחמה בראש האילנות ומודה רב דלכתחלה ביום משמע דלכתחלה צריך להתחיל קודם כשהחמה בראש האילנות צ"ע דא"כ אמאי פסק בש"ע לכתחלה כשהחמה בראש האילנות וזה לא כרב ולא כר"י והרא"ש ביומא פרק ח' דין כ' כתב הירושלמי הפלוגתא דרב אמר נעילת שערי שמים אפי' בלילה ור"י אמר נעילת שערי היכל דהיינו ביום ורב אמר לאחוה דאימא דרב אדא כי תחזי שמשא בריש דקלא הב לי גלותאי דליצלי נעילת שערים מתחלפא שטתי' דרב תמן אומר נעילת שערי שמים והכא אומר בנעילת שערי היכל מדצלי בעוד היום אמר רב מתנא רב מאריך בצלותי' סגיא הוה מגיע לנעילת שערי שמים עכ"ל ומדפריך הירושלמי דהיה מתחיל כשהחמה בראש האילנות דבזה מחליף שיטתיה דהוא נעילת שערי היכל משמע דלר"י דסובר נעילת שערי היכל סגי כשמתחיל כשהחמה בראש האילנות גם משמע כיון דאמר רב כי תחזי שמשא בראש דקלא הב לי גלותאי כו' משמע דלכתחלה סגי כשהחמה בראש האילנות:

שם ס"ק ד' ותוקעין כו' מ"מ הוי ביה"ש כו'. עי' במחה"ש וצ"ע דנראה דצריך דוקא לתקוע בלילה ממש דלכל הטעמים שכתב הרב"י לתקיעה זו שייכים רק בלילה ובשבת דף קי"ד ע"ב בתוס' ד"ה ואמאי כו' כתבו שתוקעין במוצאי יוה"כ להודיע שהוא לילה להאכיל את בניהם ולהכין צרכי סעודה למוצאי יו"כ:

סימן תרכד

בפסחים דף נ"ד ע"א אמרי' דבשבת מברכין על אור היוצא מן העצים ומן האבנים אבל ביו"כ אין מברכין רק על אור ששבת משום שלא נהנה מן האור היום ועכשיו הותר לו עי' במחה"ש וצ"ע דהא בשבת נמי פסקה ממנו הנאת אור ולמוצאי שבת הותר אמאי לא צריך נמי לברך על אור ששבת כמו ביו"כ דאף לטעם שנברא האור במ"ש שפיר לברך על אור היוצא מהאבנים מ"מ לטעם שפסקה ממנו הנאת האור צריך לברך על אור ששבת וצ"ל כמ"ש בטור ובש"ע בסי' רצ"ח דבמוצאי יו"כ י"א שצריך לחזור על האור ובמוצאי שבת אין צריך וכתב מג"א בס"ק ב' להורות שיום זה קדוש משאר יו"ט שנאסר להבעיר אור ע"ש ומטעם זה אין צריך לברך במוצאי שבת על אור ששבת:

שם מג"א ס"ק ז' של כו' אסור להכין כו' עסי' תקכ"ז ופי' מחה"ש דאע"ג שכתב שם שכח להניח ע"ת מקנה קמחו לאחרים ואופין לו משום דע"ת מדרבנן משא"כ מיו"כ לשבת אסור מן התורה למחמירים ועושים ב' ימים ע"ש וצ"ע דבסי' תקכ"ז כתב מג"א בס"ק כ"ב דמי שמתענה ביו"ט אסור לבשל מיו"ט לשבת אפי' ע"י עירוב ומ"מ אחרים אופין ומבשלין לו וכתב מחה"ש דכיון דאסור לבשל לאחרים ולא שייך לדידיה הואיל אי מקלע אורחים מן התורה אסור לבשל מיו"ט לשבת ע"ש א"כ ראינו אע"ג דאסור לבשל מן התורה לשבת אפ"ה מותרין אחרים לבשל לו וצריך לחלק דגבי מתענה הוא אסור אבל אחרים שאינם מתענים מותרים אבל הכא לאותם שעושים ב' ימים יו"כ ומחזיקים היום בע"ש ליו"כ גם אחרים אסורים ולפ"ז אין צריך לומר הטעם בשביל שמדאורייתא אסור דאם היה אפי' אסור ביו"כ דידיה רק מדרבנן א"כ אחרים אסורים לבשל עכ"פ מדרבנן כיון שהוא מחזיק אותו ליום זה ליו"כ: שם כתוב בתשובת מהר"ם כיון דבהיתר הוא מבשל כו' כתב בספר הגהות רע"א לכאורה ל"צ לזה דהא גם במבשל בשבת במזיד מותר לאחרים במ"ש מיד עכ"ל ולא אוכל להבין דהא הרמב"ם סובר דיו"כ ושבת קדושה אחת א"כ הוי כמבשל בשבת במזיד דאסור לאחרים לבו ביום כדאיתא בסי' שי"ח סעיף א' ועוד נראה דלפמ"ש מג"א שם בס"ק ב' דלהכי מותר לאחרים למ"ש מיד ולא צריכים להמתין בכדי שיעשו בשביל שנהנה ממלאכת שבת דמלתא דלא שכיחא לא

גזרי ע"ש הטעם הזה שייך רק שם דפשיטא דישראל שיבשל בשבת במזיד הוא מילתא דלא שכיחא אבל הכא דיו"כ שחל בה' דלאותן המחזיקים ב'. ימים א"כ גם ע"ש יו"כ הוי מילתא דשכיחא לפמ"ש מג"א בסי' תקנ"ו לענין ס"ב שחל במ"ש מיקרי דבר קבוע שלפי קביעות השנים חל במ"ש ע"ש וה"נ דלפי קביעות השנים חל יו"כ ביום ה' והוי דבר קבוע ומילתא דשכיחא ולכך צריך מהר"ם לומר דבהיתר מבשל דאל"כ היה צריך להמתין בליל שבת בכדי שיעשה שלא יהנה ממלאכת יו"כ:

סימן תרכה

ברמ"א מצוה הבאה לידו כו'. נראה דהא דהוי סוכה מצוה הבאה לידך מיד לאחר יו"כ והא אכתי לא הגיע חג הסוכות והלא בדיקת חמץ ואפיית מצה של מצוה עושים בע"פ ה"נ יעשה סוכה בע"ס וצ"ל משום דכתב רמ"א בסי' תרכ"ד דבמוצאי יו"כ יתחיל מיד בעשיית הסוכה כדי לצאת ממצוה למצוה או אפשר משום דאיתא במדרש הובא בטור סי' תקפ"א ראשון לחשבון עונות ביו"ט ראשון ש"מ משום דבד' ימים בין יו"כ לסוכות עוסקים במצות סוכה ולולב:

סימן תרכו

מג"א ס"ק ב' כשרה כו' ה"נ גבי אילן יכשיר כו' פי' מחה"ש דלהרא"ש דסבר כפי' רש"י סוכה דף כ"ב ע"ב דאם מלמעלה הסכך והאויר שוין פסולה א"כ בדף ט"ו המקרה סוכתו בשפודין אם יש ריוח ביניהם כמותן כשרה וא"כ אי שקלת לשפודין היה האויר והסכך שוין דפסול לרש"י ואפ"ה מכשירים ע"י שפודין אע"ג דמצטרף סכך פסול א"כ ה"ה דבאילן הדין כן והא קיי"ל להיפך עכ"ז ולפענ"ד נראה לתרץ דודאי גם דעת רש"י דפרוץ כעומד מותר והא דכתב רש"י בדף כ"ב ע"ב בד"ה כאן מלמעלה כאן מלמטה דדייקינן כי הדדי פסולה למעלה קאי כו' לפי שחמת האויר נראית בארץ רחבה מן הצל עכ"ל כוונת רש"י דאע"ג דבעלמא פרוץ כעומד מותר הכא פסול משום דלמטה נראה שפרוץ מרובה על העומד ועיקר הפסול משום דלמטה חמתה מרובה על צלתה אבל גבי המקרה סוכתו בשפודין דף ט"ו ע"א דכשר אם יש ריוח ביניהן כמותן אע"ג דבמקום שפודין נחשב כפרוץ מ"מ כשר דהא למעלה הוי פרוץ כעומד דמותר ולמטה אין חמתו מרובה דהא ע"י השפודין לא בא החמה למטה א"כ גם למטה אין חמת' מרובה מצלתה ואע"ג דמיעוט החמה מלמטה בא ע"י השפודין דהם סכך פסול אפ"ה כשר כמו דפסקי' בסי' תרל"ב סעי' ג' באויר ג' במקום אחד אפי' מיעטו בסכך פסול כשר א"כ ה"נ גבי המקרה

סוכתו כיון דלמעלה יש פרוץ כעומד ולמטה נמי ממעטין השפודין חמתו שלא תתפשט למטה דכשר ועי' בתוי"ט סוכה פרק א' משנה ח':

שם כתב המחה"ש לפי' ר"ת בדף כ"ב ע"ב בעומד למטה ומביט למעלה ונראה לו שלמעלה הסכך והאויר שוין פסולה לפי שהאויר שהוא דבר שאין בו ממש אין חוש הראייה תופס בו כ"כ כשמביט מלמטה למעלה ונראה האויר קטן ממה שהוא אבל הסכך שיש בו ממש אין מתקטן כ"כ ע"י ההבטה ממטה למעלה ע"ש וצ"ע דהא התוס' שם מביאים ראיה לזה דמתקטן ע"י הבטה מלמטה למעלה מהפסוק ונהי בעינינו כחגבים וכן מכוכב גדול בשמים דומה בעינינו כקטן ע"ש והם דברים שיש בו ממש א"כ אדרבה מוכח דדבר שיש בו ממש מתקטן א"כ נשאר קושי' מחה"ש על תוס' דנהי דהאויר מתקטן הלא הסכך פסול שיש בו ממש נמי מתקטן ואם נאמר דהאויר מתקטן יותר מהסכך הו"ל לתוס' להביא ראיה על האויר שמתקטן:

שם ס"ק ד' מיהו כו' לא בעינן רוב וכמ"ש סי' תרל"א ס"ח. וצ"ע דא"כ מאי מביאים תוס' ורא"ש בדף ט' ע"ב בד"ה הא כו' ראיה ממקרה סוכתו דבסימן תרל"א ס"ח דאם הסוכה צלתה מרובה לא מיפסל משום צירוף סכך פסול דהא מכשירין המקרה סוכתו בשפודין אע"ג דלא מהני חבטה דמינכרין ע"ש דהא נוכל לומר דגם בסוכה שצילתה מרובה מסכך כשר צריך חבטה לבטל ענפי האילן וגבי מקרה סוכתו שאני שבשביל שאין מעורבין לא בעינן רוב וצריך לומר דכוונת מג"א דודאי דעת תוס' והרא"ש שהוא דעה ראשונה שלא לחלק בין מעורבין לבין מונח כל אחד בפני עצמו אבל לדעת הי"א שאפי' בסוכה שצלתה מרובה מחמתה צריך רוב סכך כשר לבטל הפסול לדידהו צריך לומר דבמונח כל אחד בפני עצמו לא בעינן רוב כדי שלא תקשי לדידהו קושי' תוס' ממתני' ממקרה סוכתו בשפודין:

שם ס"ק ו' כשרה כו' דאז הם כלבודין כו'. לפענ"ד אפשר דלא אמרי' לבוד לומר שנעשו כולם כדף אחד פסול הסוכה דהא להכשיר הסוכה לא אמרי' לבוד בקנים שאין ביניהם ג' להכשיר הסכך כמ"ש הטור בסי' תרל"א ובתוי"ט פרק ב' משנה ב' א"כ ה"נ לענין לפסול הסוכה לא אמרי' לבוד כדאיתא בסוכה דף י' ע"א דשמואל אמר עשרה כהכשרה כך פסולה ובסי' תרכ"ח סעי' א': שם דסתם שפוד לית ביה ג' וכמ"ש שם בהג"ה כו'. ופי' מחה"ש דאי' שם סככה בשפודין אם יש ריוח ביניהן כמותן פסולה עד שיעדיף סכך כשר וכתב רמ"א דוקא בסוכה גדולה אבל בסוכה קטנה צ"ל דכל שפוד אינו רחב ג' טפחים וכיון דאין ריוח בין שפוד לשפוד כ"א כמותן א"כ הריוח הוא ג"כ פחות מג' טפחים ע"ש ולא הבינותי דהא באמת צריך להיות הריוח יותר מכמותן כמו דאיתא שם

בסי' תרל"א וכמ"ש מחה"ש א"כ יוכל להיות דאיירי רמ"א בסוכה קטנה דשפוד יש בו פחות מג' טפחים והריוח הוא ג' טפחים ובמתניתין דף ט"ו ע"א המקרה סוכתו כו' אם יש ריוח ביניהן כמותן אפי' אם נאמר דלמ"ד פרוץ כעומד מותר מיירי דאין ריוח ביניהן יותר משפודין ולא מוקי במעדיף מ"מ ליכא ראיה למג"א דהא איכא למימר דמתניתין אייריי בסוכה גדולה דאין סכך פסול פוסל רק בד' א"כ מיירי מתניתין דשפודין הם יותר מג' והריוח ביניהן נמי יותר מג' ובאמת כל הפוסקים כתבו דאפי' למ"ד פרוץ כעומד מותר אפ"ה סבר דמתניתין מיירי במעדיף כמ"ש הרב"י בסי' תרל"א ובתוי"ט במתני' שם ע"ש:

שם דזה פשוט דלא אמרי' שמצטרפין כו'. וכתב בספר הגהות רע"א אף אם מצטרפין היינו שיהיה מקרי נסר ד' אבל מ"מ האויר שביניהם לא מקרי סכך פסול דאין הצירוף מועיל לשווי' אויר ממולא בנסרים עכ"ל ולא הבינותי דע"כ צריך לומר דא"א דמצטרפין דאמרי' שאויר ממולא בנסרים דהא בסי' תרל"א פסקי' דאם נותן סכך כשר בין נסר לנסר כשר אפי' לרמב"ם אפי' אם רחבים כמ"ש שם מג"א ס"ק ח' וא"א הכא דמצטרפים רק להיות נסר ד' א"כ אמאי פוסל הרשב"א משום גזרת תקרה דהא נותן סכך כשר ביניהם ובכה"ג אפי' להרמב"ם ליכא גזירת תקרה א"ו צ"ל דגם האויר הוי כנסרים:

סימן תרכז

מג"א ס"ק א' אם כו' ועי' סי' שט"ו. וכתב הגהות רע"א דכוונת האגודה במ"ש והסדינים מגיעים לארץ דהיינו שצריך שהשיפוע דהסדינים מגיעים לארץ דאלו מגיעים רק עד טפח סמוך לארץ אמרי' על האי טפח לבוד והוי כאלו טפח בשוה ולא בשפוע ומקרי האי טפח מחיצה וכל שאר הכילה הוי גג למחיצה ולא מקרי שפוע אוהלים עכ"ל ולא הבינותי דהא אפי' אם יש למטה מן המטה טפח בשוה אין לחוש כמו שמחלק המח"ש וכתב דלא דמי לסי' שט"ו דהתם מיירי לענין שבת דאסור בכה"ג דהא עושה אוהל בשבת אבל הכא דמיירי לענין הישן שם דמקרי אינו ישן בסוכה דאוהל מפסיק א"כ מה בכך דתחת המטה נקרא אוהל הא הוא ישן ע"ג המטה ושם ליכא אוהל מפסיק עכ"ל וכ"כ מג"א בסי' שט"ו ס"ק י"ז דהמטה כעין גג באמצע הכילה ע"ש ועוד נראה דלא אמרי' בכה"ג לבוד להחמיר דלדעת רמ"א בד"מ סי' תק"ב לא אמרי' בשום מקום לבוד להחמיר ואפי' למג"א שם בס"ק ט' דחולק על ד"מ כתב שם ומ"ש הטור סי' תרל"ב ופי' מחה"ש שאם שני הפסולים בצירוף אינן ד' טפחים אין אומרים ע"י לבוד דהוי ד' טפחים סכך פסול דמאן לימא לן דהאי אויר הוי כסתום בסכך פסול דילמא בסכך כשר ובכה"ג המג"א

מודה דלא אמרי' לבוד להחמיר ע"ש וא"כ מה התם דמשני צדדים יש סכך פסול לא אמרי' ע"י לבוד דהאויר ביניהם הוי כממולא בסכך פסול מכ"ש הכא דהכילה הוי שיפוע דלא אמרי' על הטפח אויר לבוד לחומרא שהוא טפח שוה אלא אמרי' דהא טפח לבוד נמי שפוע:

סימן תרכח

קשיא לי ברש"י בסוכה דף ט' ע"ב בד"ה הא קא מצטרף כו' ומהני צל האילן לצל הסכך להשלים צלתה של סוכה משמע בהדיא מדברי רש"י שסובר כדעת התוס' בד"ה הא קא מצטרף דאם הסוכה שתחת האילן צלתה מרובה מחמתה לא מיפסל משום צירוף סכך פסול והא דפריך הגמ' הא קא מצטרף מיירי כשאין צילתה מרובה אלא מחמת הפסול וכפירש"י א"כ צ"ע ברש"י דף י' ע"א בד"ה תחתונה כשירה שכתב דאי עליונה למעלה מכ' אף תחתונה פסולה משום דמצטרף סכך פסול אבל כי קאי בתוך כ' ליצטרף ובלבד שלא יהא צלתה מרובה מחמתה דמפסיל תחתונה משום סוכה תחת סוכה ע"ש וע"כ צריך לומר דתחתונה צלתה מרובה מחמתה בלא צירוף העליונה דאי אמרי' דמיירי דרק בצירוף העליונה יש בתחתונה צלתה מרובה א"כ אמאי כתב רש"י דאי עליונה בתוך כ' ויש בעליונה צלתה מרובה מחמתה נפסל התחתונה משום סוכה תחת סוכה והלא בכה"ג כשרה התחתונה כמו בשתיהן כשרות דאמרי' שם דמיירי שהתחתונה חמתה מרובה ונכשר ע"י סכך העליונה א"כ ש"מ מרש"י דאע"ג דהתחתונה צלתה מרובה אעפ"כ נפסל ע"י העליונה דעומד למעלה מכ' דהוי סכך פסול לשיטת רש"י א"כ סותר רש"י דברי עצמו שכתב לעיל דאין סכך פסול פוסל רק כשצריך להצטרף:

שם מג"א ס"ק א' והתחתונה כו' לשון יחיד. והוא בגמ' דף ט' ע"ב וקצת קשה דהא כתיב נמי חד בסוכות מלא וי"ו כדאיתא בסוכה דף ו' ע"ב א"כ נשאר קושית הגמ' דף ט' ע"ב בסכות תרתי משמע:

שם ס"ק ד' דים כו' ואע"פ שהולכת כו' וכ"מ בגמ'. פי' מחה"ש בסוכה דף כ"ג ע"א בפלוגתא דר"ג ור"ע דמיירי בהולכת על הים וקיי"ל כר"ע דמכשיר ולפענ"ד צ"ע דשם דף כ"ב ע"ב במתניתין ועולין לה ביו"ט פירש"י ומשום דבעיא למיתנא סיפא ואין עולין תנא רישא ועולין משמע דפשוט דמותר ליכנס בספינה ביו"ט ואי מיירי במהלכת על המים הא אסור ליכנס בספינה בשבת כמ"ש מג"א בסי' רמ"ח ס"ק י' ואינו מותר ליכנס בספינה רק ביושבת בקרקע הים ואינה שטה כלל או אם היא קשורה כדאיתא בסי' של"ט סעי' ז' ובודאי יו"ט ושבת שוין לזה כדאיתא בביצה דף ל"ו ע"ב ובסי' תקכ"ד:

סימן תרכט

מג"א ס"ק א' שפודין כו' ובב"י כתב כו' ולפענ"ד נראה דהרב"י מיירי בשפודין של עץ שהיה פעם אחת בברזל דמקבלים טומאה כמ"ש המג"א בס"ק ב':

שם ס"ק ט' על כו' ובהכי מתישבת כו' וכמ"ש שם ס"ט. פי' מחה"ש דשם דהשפודין מונחים שתי יניח הסכך כשר ערב או איפכא הרי דשפודים מעמידים הסכך וכיון דאיסור משום גזירה א"ש דהתם ליכא למיגזר וכמ"ש שם סעיף ט' בית המקורה בנסרים די' אם מסיר המסמרים וליכא משום גזירת תקרה כיון דהוא צריך להסיר המסמרים יוודע לו שאין לישב תחת תקרה וה"ה הכא עכ"ל ולא זכיתי להבין הדמיון דין דשפודים לדין דנסרים דבנסרים בודאי סברה כמו שכתב מחה"ש כיון דלוקח המסמרים לשם סוכה שוב ליכא למיגזר אבל בשפודים כיון דהם מעמידים הסכך אע"ג שנותן סכך כשר עליו מ"מ נגזר שיסכך בשפודין כמו דגזרי' בכל דבר שמקבל טומאה ומעמיד בו הסכך כשר דגזרי' שמא יבא לסכך בדבר המקבל טומאה אע"ג שנותן סכך כשר על המעמידין המקבלים טומאה אפ"ה גזרי' שיבא לסכך בהן בלא סכך כשר:

שם ס"ק י"ג ליבש ולנפול כו'. וכתב מחה"ש אבל שאר יבשות שנשאר בהם ממש מותר לסכך בהם ע"ש והנה אם יבשו הירקות כ"כ עד שתהא חמתו מרובה מצלתו בודאי פסול אפי' לא נפלו וכן פי' ר"ת בסוכה דף י' ע"א בתוס' ד"ה פירס מפני החמה שמיבשת את הסכך ומתוך כך היה נעשה חמתה מרובה ע"ש וצ"ל דמאי דנקט מג"א ולנפול לומר דאי נפלו פסולים מיד אפי' עדיין לא נפלו אבל ביבשו ולא נפלו אינם פסולים מהשתא וכשיהי' יבשים שתהא חמתו מרובה מצלתו אז פסול אבל הרב"י כתב לשון הר"ן דמהכא שמעי' דכל דבר העשוי להתיבש בתוך ז' עד שתהא חמתו מרובה מצלתו אף מעכשיו הוא פסול ע"ש:

שם ס"ק כ"ב ונהגו כו' שלא יהיו הגשמים כו'. וקשיא לי לפמ"ש הרב"י כשמסכך כשאין הגשמים יורדין בתוכה מש"ה פסול דלא הוי דירת עראי ע"ש א"כ בסוכה דף י"ד ע"א דפריך אין בהם ד' ואפי' פחות מג' קנים בעלמא נינהו ע"ש דקשה דילמא ר"מ סובר סוכה דירת עראי בעינן ואסור לסכך אפי' בנסרים פחות מג' דילמא יסכך עד שלא יהיו הגשמים יורדין לתוכה ור"י מכשיר דסבר סוכה דירת קבע בעינן וכשר אע"ג שאין הגשמים יורדין ובנסר ד' מודה ר"י גזירה משום תקרת הבית:

שם סעיף י"ב דינם כסכך פסול כו' אלא כאויר כו' וכתב בספר הגהות רע"א דרק להחמיר דנין כן משא"כ להקל דיש ב' טפחים סכך פסול וב' טפחים ירקות אלו שממהרים ליבש דבזה אם נדונם כאויר אין מצטרפין כדלקמן סי' תרל"ב ס"ג בזה אין דנין להקל דמ"מ גם

שם סכך פסול עלייהו כיון דמקבלי טומאה ומצטרפים לפסול בד"ט וראיה לזה דהרי לענין טומאה מביאים את הטומאה ואין חוצצים הרי דלחומרא כאיתנהו דמי עכ"ל ועי' בסוכה דף י"ג ע"ב ולפענ"ד אפשר דאין ראיה משם דדוקא לענין סוכה אמרי' דכל מה שדרכו לייבש בתוך שבעה מיד דיינינן ליה כאלו הוא יבש משום דצריך להיות הסוכה ראוי' לשבעת הימים וכן פי' רש"י סוכה דף ב' ע"א ד"ה שבעת ימים סוכה של שבעה וכן כתב הרע"ב בסוכה פרק א' משנה א' דסוכה דירת עראי בעינן דכתיב חג הסכות תעשה לך שבעת ימים אמרה תורה עשה סוכה לשבעת הימים ע"ש משמע שצריך מתחילה לעשות סוכה שיכולה להתקיים בשבעה ימי סוכה וכן כתב הר"ן בסוכה דף ז' סיכך על גבי מבוי וז"ל ומקשו הכא אמאי אמרי' בכה"ג לקולא נימא איפכא לחומרא ומתרץ שכיון שהתורה פירשה מחיצותיה של סוכה ואי אפשר לשבעת ימי סוכה בלא שבת ודאי לא בא להכשיר לששה ימים בלבד כו' ע"ש הובא בהרב"י בסי' תר"ל משמע דסברא הוא דסוכה צריך תהיה ראויה לשבעת הימים ולכן אמרי' דירקות שדרכן לייבש בתוך שבעה שמיד דיינינן להו כיבש דהא סכך זה אין ראוי לשבעה ולפ"ז לא מקרי סכך כלל לא סכך כשר כשאינן ראוין לקבל טומאה ולא סכך פסול כשהן ראוין לקבל טומאה שלפי שעתידים לייבש וליפול הוי כאלו כבר נפלו אע"ג שעדיין מונחים בסכך ולכך הם נדונים רק משום אויר לפסול בשלשה אבל אין דינם כסכך פסול כלל להצטרף לד' טפחים כיון שסופן ליפול תוך ז' ימי החג כנפולים מהשתא דמי אבל לענין להביא את הטומאה אע"ג שעתידים לייבש ולנפול בתוך שבעה ימים אפ"ה כל זמן שהם לחים וראוים לאכילה לא דיינינן ליה כנפולים כי מה שייך שבעה ימים אצל טומאה ומה שיעור יתן באיזה ימים שיתייבש שיהיו השתא נקראים יבשים אע"ג שהם לחים השתא והא כל מאכל כשישהה זמן רב יופסד ויתייבש ונופל אפ"ה כל זמן שהם ראוים מביאים את הטומאה וה"נ הירקות הללו כ"ז שהם לחים מביאין את הטומאה ואין חוצצים:

סימן תרל

קשיא לי בסוכה דף ז' ע"א דפריך אביי לרבא ומי אמרי' מיגו והתניא דופן סוכה כדופן שבת כו' ויתירה שבת על סוכה כו' מאי לאו יתירה שבת דסוכה אסוכה כו' והנה ע"כ צ"ל דקושית אביי היא רק על רבא שאמר מיגו מקילתא לחמירתא דהיינו מסוכה אשבת ומברייתא מוכח דלא אמרי' מיגו מקילתא לחמירתא אבל מחמירתא לקילתא דהיינו משבת לסוכה אדרבה מוכח מברייתא דאמרי' דהא תניא דופן סוכה כדופן שבת ולפ"ז קשה מאי פריך הגמ' שם אי הכי לתני נמי יתירה סוכה דעלמא אסוכה דשבת

כו' ואלו סוכה דשבת לא בעי טפח שוחק וסגי בלחי כו' דמשמע דקושית הגמ' אי הכי קשה למאי דמשני רבא לא יתירה שבת דעלמא על שבת דסוכה דהיינו דאמרי' מיגו מקילתא לחמירתא והא גם לאביי דסבר דלא אמרי' מיגו מקילתא לחמירתא רק מחמירתא לקילתא קשה נמי ליתני נמי יתירה סוכה דעלמא דבעיא טפח שוחק כו' דהוי מחמירתא לקילתא דמודה אביי דאמרי' מיגו כדמפורש בברייתא דופן סוכה כדופן שבת ועוד קשיא לי על דמשני הגמ' ההוא לא איצטרכא השתא מקילתא לחמירתא כו' דא"כ קשיא אמאי תני בברייתא דופן סוכה כדופן שבת דהיינו מחמירתא לקילתא דהא נמי כ"ש והגמ' היה יכול לשנות בפשיטות ההיא לא איצטרכא כיון דכבר תני דופן סוכה כדופן שבת דשמעינן דאמרי' מחמירתא לקילתא תו לא צריך לאשמעינן בסוכה דשבת לא בעי טפח שוחק וסגי בלחי דהיינו נמי מחמירתא לקילתא דכבר אשמעי' מרישא: שם מג"א אמרי' כו' וזה דוחק גדול כו'. ולפענ"ד מוכח מדברי תוס' שגבי קנה פחות פחות מג' פשיטא דמהני דבסוכה דף י"ח ע"א בתוס' ד"ה סיכך כו' כתבו כשיש בה פצימין וביניהם פחות פחות מג' כשרה דאמרי' בה לבוד והא דאיצטריך ליה לאשמעינן משום דלאידך לישנא קפסיל רבא משום שפצימין לחלל האכסדרה נעשה ולא לאויר החיצון ע"ש משמע דהיכא דהפצימין נעשה לחלל הסוכה פשיטא דכשר:

שם ס"ק ג' וכשרה כו' בסוכה גדולה כו'. ולפענ"ד מוכח קצת דאביי בסוכה גדולה כשר דבסוכה דף ט"ז ע"ב פריך הגמ' על ר' אמי דאמר פס ד' ומשהו מתיר בסוכה משום דופן ופריך הגמ' מקמ"ל ובדף ז' ע"א דאמר ריב"ל עושה פס ד' ומשהו לא פריך הגמ' מקמ"ל א"ו דריב"ל דמיירי בסוכה העשויה כמבוי א"כ שפיר קמ"ל אע"ג דדופן ג' רחוקה הרבה אפ"ה כיון שעושה פס ד' ומשהו ומעמידו בפחות מג' סמוך לדופן אז מצטרפין דופן ג' אע"ג שרחוקה אבל ר' אמי בדף ט"ז דלא אמר סוכה העשוי כמבוי רק בדופן אחת ומעמיד פס ד' ומשהו בפחות מג' פריך פשיטא דאמרי' לבוד דהוי השתא שתי דפנות כמו שפי' תוס' בד"ה בפחות. שם ס"ק ד' בד"א כו' נתר' בטפח שוחק כו'. לא אוכל להבין אמאי צריך טפח שוחק דהא ע"כ צ"ל דמצטרפין דופן אמצעי דא"א דאין מצטרפין דופן אמצעי א"כ צריך פס ד' ומשהו דהא לפי' התוס' שהוא כפי' הר"ן מיירי במבוי סתום מג' רוחות וסיכך לצד הלחי ולפנים לצד הבתים לא סיכך ע"ש א"כ אי אין מצטרפין דופן אמצעי הוי כמבוי המפולש דצריך פס ד' ומשהו וכיון דמצטרפין דופן האמצעי הוי ליה ג' דפנות ואין צריך לטפח שוחק כלל וצ"ע במהרש"א שם בתוס' ד"ה סיכך דף ז' ע"ב דכתב אך קשה אהך סוכה דע"ג מבוי דאיירי בסוכה מפולשת מאי קאמר דאילו סוכה דעלמא בעי טפח שוחק הא בסוכה העשויה כמבוי מפולש בעינן פס ד'

והכי הל"ל דאילו בסוכה בעלמא בעי פס ד' ע"ש דצ"ע דהא לתוס' לא מיירי בסוכה מפולשת דתוס' כתב דמיירי במבוי סתום מג' רוחות והו"ל להקשות על רש"י דפי' דמיירי במבוי מפולש ובעיקר קושית מג"א על הרב"י נראה דלא קשיא כ"כ דודאי בשווקים וברחובות בודאי לא מועיל הדופן כנגדו רק הרב"י מדמה החצר שדפנות עושים רה"י שדומה למבוי שסיכך כלפי חוץ רחוק מדופן האמצעי דמהני הדופן האמצעי לפי שדופן זה. עשה המבוי לרה"י בהצטרפות דופני הצדדים ולכן מצטרף הדופן האמצעי אע"ג שהוא רחוק ה"ה בחצר נמי אמרי' כן:

שם ס"ק ט' סיכך כו' משום מצות סוכה כו'. ופי' מחה"ש דאמרי' מגו דהוי דופן לסוכה הוי נמי לשבת לכאורה קשה דבסוכה דף ז' ע"ב דעביד צריכותא דרבא צריך לאשמעי' גבי שתים כהלכתן וכן לשבת דאמרי' מיגו מקילתא לחמירתא ע"ש הא אשמעינן דאמרי נמי מקילתא לחמירתא מסיכך ע"ג מבוי כמ"ש מג"א מיגו דהוי דופן לסוכה הוי דופן לשבת וצ"ל דאי לא אמר רבא גבי שתים כהלכתן דמהני לשבת הוי אמרי' בסיכך ע"ג מבוי דכשר רק לענין סוכה כיון דמדאורייתא הוי רה"י לענין שבת אבל איסור דרבנן לטלטל בו אסור אפי' בשבת דסוכה דס"ד דלא אמרי' מיגו מקילתא לחמירתא וכן נראה מרש"י שם דף ז' ע"א בד"ה ואלו אבל המג"א כתב דאפי' מדרבנן מותר לטלטל בשבת של סוכה וקצת קשה לדברי מג"א דכתב דפסי ביראות עדיפי דיש היתר לעולי רגלים היה הגמ' יכול לומר שם הצריכותא דס"ד דפסין עדיפא משום דיש היתר לעולי רגלים:

סימן תרלא

צ"ע בדברי הרא"ש סוכה פרק ב' דין ג' שכתב לתרץ קושית ר"ת על רש"י בדף כ"ב ע"ב מפרוץ כעומד מותר וז"ל ונראה לי דלא שייך להביא לכאן פרוץ כעומד דדוקא גבי סכך פסול וכשר כדלעיל דף ט"ו המקרה סוכתו בשפודין אבל גבי סוכה סכך ואויר נתנה הלכה שיהא א הצל מרובה עכ"ל וצ"ע דהא גבי המקרה סוכתו בשפודין כתבו כל הפוסקים דמקום השפודין כפרוץ הוא נחשב ועי' בתוי"ט פרק א' משנה ח' וכיון דרא"ש כתב דלענין אויר לא אמרי' פרוץ כעומד מותר א"כ ה"נ לענין השפודין דהוי כפרוץ נמי לא אמרי' דאם השפודין שוין לסכך כשר דמותר דהא המקום שפודין הוי כאויר א"כ נשאר קושית ר"ת דכמו דאמרי' לענין השפודין בדף ט"ו דאם יש ריוח ביניהן כמותן לרב פפא דפרוץ כעומד מותר דמותר ולא צריך לאוקמי' לרב פפא במעדיף א"כ ה"נ הכא דאם שוין מלמעלה נמי מותר והר"ן כתב וז"ל אבל ר"ת ז"ל הקשה כו' ולאו קושיא היא דכי אמר רב פפא הכי דוקא לענין דופן שבת ובסכך פסול דכי היכי דאגמרי'

רחמנא למשה בשבת לא תפרוץ רובא ה"נ אגמרי' בסוכה לא תסכך בפסול רובא אבל באויר א"א לומר כן שכיון שאם הם שוים מלמעלה האויר רבה מלמטה וסוכה בצל תליא מילתא הרי פרוץ מרובה על העומד עכ"ל נראה לפענ"ד כוונת הר"ן כמו שכתבתי בסי' תרכ"ו במג"א ס"ק ב' דלרש"י דכיון דלמטה הוי חמתה מרובה הוי פרוץ מרובה על העומד אבל גבי המקרה סוכתו בשפודין אע"ג דמקום השפודין כפרוץ נחשב מ"מ ע"י השפודין אין חמתה מרובה למטה והוי כמו בסי' תרל"ב דאם סכך פסול ממעט האויר דכשר ע"ש וצ"ע ברש"י דף כ"ב ע"ב ד"ה כאן מלמעלה כו' דדייקינן כי הדדי פסולה כו' לפי שחמת האויר נראית בארץ רחבה כו' והא דדייקינן כי הדדי כשרה נקט שיעורה מלמטה שחמה וצל שוין בידוע שהקנים רחבים מן האויר עכ"ל וצ"ע דמתחלה נקט רש"י דעיקר הפסול מחמת דלמטה חמתה מרובה והוי למטה פרוץ מרובה כמו שכתבתי בכוונת הר"ן דאע"ג דפרוץ כעומד מותר ולמעלה הוי פרוץ כעומד מ"מ כיון דלמטה פרוץ יותר על העומד פסול ואח"כ כתב רש"י בידוע שהקנים רחבים מן האויר משמע דעיקר ההכשר הוא משום דלמעלה העומד מרובה על הפרוץ הא אם הוי משכחת דלמטה חמה וצל שוין ולמעלה קנים ואויר שוין נמי היה כשר כיון דפרוץ כעומד מותר א"כ מה דכשר באם למטה חמה וצל שוין לא תליא במה דלמעלה קנים מרובה מן האויר ההיתר משום שלמעלה הקנים מרובה רק משום דלמטה חמתה וצלתה שוין:

שם ט"ז ס"ק ד' כשהחמה כו' ק"ל למה אמרי' בגמ' דלשמואל תנא במתני' תרתי כו' אמאי לא נימא גם לשמואל תנא חדא כו'. ולפענ"ד אפשר לתרץ דבשלמא לרב דאמר סוכה עניה דהיינו שיש בסככה קנים מעט ויש בה אויר הרבה כמו שפירש"י שם ושצלתה מרובה מחמתה דהיינו שיש בין הכל צלתה מרובה מחמתה כמו דאי' בסעיף ד' הוי רבותא כמו בסעי' ב' אע"ג שבמיעוט חמתה מרובה אפ"ה כשר כיון שבין הכל צלתה מרובה כשר אבל לשמואל דאמר קנה עולה וקנה יורד הוא פשיטא שיש כ"כ קנים שהצל מרובה כשהחמה עומד באמצע הרקיע וכן נראה מתוס' שם בד"ה קנה כו' שכתבו דכיון דאי קיימא חמה כו' ע"ש דהא בודאי יש כ"כ קנים שהצל שלהם מרובה אם היו שוכבים בשוה לכן אף אם הקנים מדובללות יש עכ"פ צל מרובה כיון דהחמה בראש כל אדם א"כ לא נוכל לומר לשמואל דאשמעי' מתניתין דצריך צל מרובה כשהחמה בראש כל אדם דזה פשיטא ועוד לשמואל אע"ג שהצלתה מרובה אם יש בין זה לזה ג' ואין בגגו טפח פסול ואי אמרי' דלשמואל מה דתני במתניתין ושצלתה מרובה הוא פירוש ותנאי על סוכה מדובללת וכיון דנחית לפרש באיזה אופן כשר סוכה המדובללת הו"ל לפרש שאין ביניהם ג' טפחים ואין בגגו טפח:

שם סעיף ו' צ"ע ברש"י סוכה דף י"ט ע"א שכתב מהו דתימא כיון דלא ממשיך דופן שני בהדה כו' והא לית בה שבעה טפחים עכ"ל דקשה דהא דס"ד דפסול היינו משום שאין לו אלא דופן א' וכן איתא בטור ובש"ע אבל רש"י שכתב דס"ד כיון דלית ביה ז' דהא אפי' אית ביה ז' נמי ס"ד לפסול אע"ג שיש בו הכשר סוכה בפני עצמו מ"מ אין לו דפנות:

שם מג"א ס"ק ה' ונתן כו' ה"ל הכשר מרובה. לפענ"ד צריך לומר דאע"ג דכשר מונח על השפודים מ"מ נחשב זה לצרף לכשר אע"ג שמונח למטה השפודים הפסולים כמ"ש רמ"א בסי' תרכ"ו סעיף א' אם הניח סכך הכשר על סכך הפסול מקרי עירוב וכשר וצ"ע במג"א בסי' תרכ"ט ס"ק ח' שכתב דמה שאסור בסולם היינו משום שהיא עצמה סכך פסול ע"ש הא שם מיירי שהניח הסולם למטה להעמיד הסכך הכשר המונח על הסולם ובכה"ג שכשר מונח על הפסול לא מפסיל משום סכך פסול:

שם ס"ק ו' מעזיבה כו' נראה דעדיף טפי. פי' מחה"ש דע"י הסרת מעזיבה ופקפוק הנסרים עביד מעשה רבה מאלו לא היה לו מעזיבה ע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דעת מהרי"ל דבגמ' דף ט"ו ע"א פריך הגמ' בשלמא ב"ה טעמייהו משום תעשה כו' והנה מה דפסל בכל הש"ס משום תעשה ולא מן העשוי היינו שהדבר בעצמו מתוקן היטב רק שלא נעשה לשם מצותו כמו בסי' תרכ"ט סעיף ט"ו המניח חבילתו על הגג ליבשה ונמלך לשם סוכה נמצא הסכך הוא כהוגן רק שלא נעשה לשם צל וכן בסי' י' סעי' ה' שעשה ציצית בבגד שהיה לו ג' כנפות ואח"כ עשה לו כנף ד' וכן בכל מקום דתני תעשה ולא מן העשוי הוא על דרך זה אבל היושב בביתו לשם סוכה אין פסול משום תעשה ולא מן העשוי בלבד רק פסול גמור שאינו סוכה כלל כמו שפירש"י דף י"ד ע"א בד"ה מחלוקת וההיא ודאי פסול דסוכה אמר רחמנא ולא ביתו של כל ימות השנה עכ"ל ולפ"ז מי שיושב בביתו לשם סוכה אינו פסול משום תעשה ולא מן העשוי רק שפסול שאין נקרא סוכה כלל רק ביתו של כל ימות השנה וצ"ל דמאי דפריך הגמ' בשלמא ב"ה טעמייהו משום תעשה כו' דמשמע דאם לא מפקפק אין פסול רק משום תעשה כו' היינו משום דדרך לעשות תקרה בבית בנסרים ובמעזיבה ומתניתין מיירי דלא עשה עדיין מעזיבה ומתניתין דנקט תקרה שאין עליה מעזיבה שלא היה עדיין עליה מעזיבה ומש"ה לא נקרא עדיין בית ואינו פסול משום בית רק משום תעשה כו' וסובר מהרי"ל דדוקא בכה"ג בשלא היה עדיין עליה מעזיבה ולא היה עדיין נקרא בית אז סובר ב"ה דמהני מפקפק או נוטל להוציא מן הפסול תעשה כו' אבל ביש מעזיבה ותקרה יש על המעזיבה והתקרה שם ביתו של כל השנה בזה לא מהני הנטילה ולפקפק התקרה להוציא מהפסול ביתו

דדוקא אם היה הפסול משום תעשה כו' בלבד כיון שעושה מעשה בפקפוק או בנטילה מהני אבל אין פקפוק או נטילה מועיל להוציא ולבטל שלא לקרוא ביתו של כל ימות השנה ולהכי נקט מתני' הפלוגתא דב"ש וב"ה באין עליה מעזיבה דוקא:

שם ס"ק ז' רחבים ד' דלא חיישי' כו'. נראה לי לפמ"ש מג"א בסי' תרכ"ט ס"ק כ"ב בשם הב"ח דהלטי"ש אע"פ שאין בה גזירת תקרה מ"מ יש לחוש שיסכך כ"כ שלא יהיו הגשמים יורדין בתוכה כמ"ש הסמ"ק ע"ש א"כ ה"נ לא מהני פקפוק אע"ג שמבטל בפקפוק גזירת תקרה מ"מ יש לחוש שלא יהא הגשמים יורדין בתוכה:

שם ס"ק ח' ויש מי זהו דעת הרמב"ם כו'. הרב"י מפרש ומתרץ דעת הרמב"ם שסובר כרי"ף וכמ"ש הר"ן שהרי"ף אין מפרש הסוגיא דף ט"ו ע"א כרש"י דרש"י מפרש דמיירי שם בתקרה שיש בה ד' משום דסתם תקרה יש בה ד' ולכן מפרש רש"י במאי דמתרץ הגמ' לשמואל בביטולי תקרה כלומר דדוקא במסכך מתחילה בנסרים אז סובר שמואל דגם ר' יהודא פוסל בנסרים שיש בהם ד' משום גזירת תקרה אבל בבית שיש עליה תקרה ובא לידי מעשה לעשות לשם סוכה וזה מוכיח שיודע שאמרה תורה תעשה כו' כשר אפי' בנסרים שיש בהם ד' ע"ש ברש"י אבל הרי"ף והרמב"ם מפרשי' מה דמתרץ הגמ' בביטולי תקרה דמיירי בנסרים שהם צרים כל כך שהיה מותר לסכך בהם בתחלה מיהו מתוך שהתקרה היתה עשויה כבר שייכא בהו גזירת תקרה ע"ש ולפ"ז בנסרים שיש בהם ארבעה בודאי אסור ופלוגתיה דב"ש וב"ה ור"מ ור"י בנסרים הכשרים לסכך בהן בתחלה אפ"ה אסורים בתקרה שהיתה עשויה כבר לר"מ ולב"ש ולב"ה ור"י דיו בהם בפקפוק וצ"ע על מה שכתב מג"א כשנוטל א' מבנתים אף הרמב"ם סובר דכשר אפי' ביש בהן ד' דמנ"ל לרמב"ם דכשר דבשלמא לפירש"י דמיירי ביש בהן ד' ואפ"ה מתרץ הגמ' דכשר בבטולי תקרה ניחא אבל להרמב"ם דפי' דמה דמתרץ הגמ' בבטולי תקרה מיירי באין בו ד' א"כ מנ"ל היתר בבטולי תקרה ביש בהן ד' דמצד הסברא פסולים דהא בגמ' דף י"ד ע"ב אמרי' דנסרים שיש בהן ד' נעשו כשפודים של מתכת ועוד קשיא לי לפי' הרי"ף והרמב"ם דתירץ בגמ' בבטולי תקרה מיירי באין בהן ד' א"כ לא היה צריך הגמ' לתרץ בבטולי תקרה היה לו לגמ' לתרץ דלשמואל מיירי באין בהם ד' והפלוגתא דמתניתין דהכא הוי כפלוגתא דר"מ ור"י במתניתין דף י"ד בנסרים מג' ועד ד' ור' יהודא דקא אמר לר' מאיר כמו שמתרץ בגמ' שם לרב:

סימן תרלב

מג"א ס"ק א' הכותל כו' כשדפנות מגיעות לסכך כו'. הטור כתב דכשר אפי' באין מגיעות לסכך וכתב הרב"י ראיה לטור מרש"י סוכה דף י"ז ע"א במתני' הרחיק את הסיכוך מן הדפנות כתב רש"י ומכאן אני אומר דדופן עקומה היינו דחשבינן לסכך כאלו הוא מן הדופן ואיני מפרש כאלו הדופן עקום והולך תחת הסכך פסול ומגיע לסכך כשר דא"כ גבי אויר נמי נימא הכי ע"כ ואם איתא דכל שמפסיק אויר בין הסכך ולדופן בגובה לא אמרי' דופן עקומה לא הוי שייך לומר גבי אויר דריחוק דמשך דופן עקומה עכ"ל ע"ש ולא אוכל להבין הראיה מרש"י דבשלמא אי הוי אמרי' דופן עקומה שהולך הדופן תחת הסכך פסול ומגיע לסכך כשר אז אפי' יש אויר במשך או בגובה נמי אמרי' דכשר דכיון דאמרי' דהוי כאלו הדופן מגיע לסכך כשר אין צריך דופן מגיע לסכך כמו דאיתא בסי' תר"ל סעיף ט' דאפי' הסכך גבוה הרבה מן הדפנות כשר אבל השתא שמפרשים דופן עקומה שסכך הוא מן הדופן ואם אויר מפסיק בין דופן לסכך הוי כאלו נחלק הדופן דהא אמרי' דהסכך פסול הוא מן הדופן ואם יש אויר בין דופן לסכך פסול הוי כאלו נחלק הדופן ובזה לא מצינו דכשר בנחלק הדופן ואין כשר רק כשהדופן שלם והסכך הכשר גבוה מן הדופן:

שם ובעל המאור מפרש בסוכה קטנה כו' וכן כתב המהרש"א בסוכה דף י"ד ע"ב ע"ש ולא זכיתי להבין דהא בסוכה קטנה שיש בה רק ז' על ז' טפחים אז פוסל סכך פסול בג' טפחים כדאיתא בש"ע וא"כ למאי צריך לצרף הטפח החיצון הא בלא"ה פסול ובגמ' שם משמע דאינו פסול רק משום דמצטרף הטפח החיצון דהוי כפסל היוצא מן הסוכה ויש לומר דלהכי צריך בגמ' לומר דהוי כפסל היוצא מן הסוכה דאי תימא דפסל היוצא אינו כסוכה א"כ אין מצטרף הטפח של הנסר שמונח חוץ לסוכה והו"ל רק נסר של ג' טפחים ואין סכך פסול אבל אי מצטרף הטפח החיצון הוי נסר של ד' טפחים והו"ל ג' טפחים של נסר המונח בסוכה סכך פסול:

שם מותר לישן שם כו'. צ"ע דבסוכה דף י"ט ע"א איתא דפסל היוצא מן הסוכה לאחורי הסוכה צריך ג' דפנות וביוצא מלפניו צריך למשכא חד דופן אח"כ מצאתי קושיא זו בהגהות מקור חיים ומתרץ דנ"מ במה שנקרא פסל היוצא מן הסוכה דהנה אם עשה הסכך ואח"כ הדפנות פסול כמ"ש הט"ז בסי' תרל"ה ס"ק ד' משא"כ הכא כיון שהפסל היוצא נידון כסוכה אף אם משך אח"כ הדופן נגד הסכך כשר כיון שמעיקרא היה שם סכך כשר עכ"ל אבל קשה מנ"ל דכשר דילמא דכמו שצריך הפסל היוצא דפנות ה"ה שצריך לעשות המחיצות קודם הסכך ונראה לי דמוכח דכשר בכה"ג שם מגמ' דמתרץ

הגמ' מהו דתימא הואיל ולגוואי עבידי ולבראי לא עבידי ופי' בתוס' שם בד"ה לבראי דקאי אקנים היוצאים לאחורי סוכה ע"ש ואי אמרי' דמיירי שעשה המחיצות של אחורי הסוכה קודם שסיכך את הסכך על הסוכה ואח"כ סיכך א"כ פשיטא דמה שהניח להפסל היוצא מן הסוכה הוא כדי לסכך על המחיצות של אחורי הסוכה ובזה לא צריך לאשמעינן דכשר א"ו מיירי שעשה הסכך קודם שעשה המחיצות:

שם ס"ק ד' ואף כו' ואם מחובר מן הצדדין כו'. וכתב מחה"ש דאפי' אין הפנימי לבד שיעור סוכה כיון שמחובר מן הצדדים מצטרף עכ"ל וצ"ע על התוי"ט בסוכה פרק א' משנה י' שכתב בשם הכ"מ שמסתפק בזה אם מצטרף ע"י הצדדין ע"ש וצ"ע שהם דברי תוס' דף י"ז ע"א סד"ה אויר והטור כתב דמצטרף:

סימן תרלג

מג"א אמה בת ו' טפחים מצומצמות כו'. וצ"ע דבעירובין דף ג' ע"ב מסיק רבא דכל אמות באמה בת ששה אלא הללו שוחקות והללו עצבות דהולכין לחומרא כמ"ש שם רש"י והרא"ש וכן פסקי' בסי' שס"ג סעי' כ"ו דמבוי הניתר בלחי או קורה צריך שאינו נמוך פחות מעשרה טפחים מרווחים ולא יהא רחבו יותר מעשר אמות מצומצמות ושיהא ארכו ארבע אמות מרווחים ע"ש דהולכין לחומרא א"כ קשה אמאי לא כתבו הפוסקים בסעיף ח' שצריך להיות גבוהה עשרה טפחים מרווחים וכן בסי' תרל"ב לא כתבו הפוסקים שסכך פסול מן הצד בד' אמות ובאמצע בד' טפחים ואויר בג' טפחים שהם מצומצמים ועוד קשיא לי דבסוכה דף ז' ע"א דר' סימון אמר עושה לו טפח שוחק ומעמידו בפחות מג' טפחים סמוך לדופן כו' ופירש"י בד"ה טפח שוחק מודדין בד' אצבעות שאינם נוגעות זו בזו דהוי טפח ומשהו ומעמידו פחות מג' סמוך לאחת הדפנות והוי ליה כמחיצה של ד' טפחים ע"ש וצ"ע הלא בלא"ה צריך טפח שוחק כיון דהלכה למשה מסיני דצריך טפח כדאיתא דף ו' ע"ב א"כ צריך טפח שוחק לחומרא היינו שמודדין בד' אצבעות שאינם נוגעות דהא אפי' במבוי דרבנן הולכין לחומרא גבי טפח ומכ"ש בטפח בדופן ג' דהוי דאורייתא כמ"ש תוס' דף ז' ע"ב בד"ה סיכך ע"ש וא"כ בלאו טעמא דנהוי רוב דופן נמי צריך להיות טפח שוחק. והנה יש להסתפק בהני פחות מג' טפחים סמוך לדופן אי אמרי' דצריכים להיות מצומצמים לחומרא דמסתמא בכל פחות מג' טפחים דאמרי' לבוד בכל מקום בודאי צריך להיות מצומצמים לחומרא א"כ ה"נ הכא צריך להיות מצומצם הני פחות מג' טפחים או דילמא הכא צריכים להיות מרווחים

כדי שתהיה ארבעה טפחים מרווחים שתהיה רוב דופן דמסתמא הדופן שצריך להיות דוקא ז' על ז' טפחים צריכים להיות מורווחים לחומרא וצ"ע:

שם סעיף ד' מיעטה בתבן כו' ואפי' בעפר עד שיבטלנו בפה הנה בסוכה דף ד' ע"א קאמר תבן ואין עתיד לפנותו ועפר סתם מחלוקת ר' יוסי ורבנן וכן כתב שם הרא"ש דתבן ואין עתיד לפנותו או עפר סתם פלוגתא דר"י ורבנן אבל תוס' בסוכה שם ד"ה בית כתבו דבעפר ואין עתיד לפנותו נמי פליגי רבנן דלא הוי ביטול אא"כ בטלו ומשום ר"י נקט עפר סתם וכן כתבו תוס' בעירובין דף ע"ח ע"א וזה שכתב בש"ע אפי' בעפר עד שיבטלנו משמע דבעפר ואין עתיד לפנותו לא הוי ביטול וכן כתוב ברמב"ם בפ"ד מהל' סוכה ודברי עטרת זקנים מגומגמים גם מה שכתב וכן פסק הרא"ש וכ"מ מגמרא צ"ע דאדרבה מגמ' ומרא"ש משמע דדוקא בעפר סתם אסרי רבנן אבל בעפר ואין עתיד לפנותו בטיל לרבנן:

שם סעיף ה' הרא"ש בפ"ק דסוכה דין ב' כתב על מה שכתב רש"י דף ד' ע"א גבי היתה גבוה מכ' אמה ובנה אצטבא כנגד דופן אמצעי שפירש"י שכשר כל הסוכה אפי' מן האיצטבא והלאה דמונין מנין חללה מראש האיצטבא דהוי כפסל היוצא מן הסוכה והקשה ה"ר ישעי' דהא דפסל היוצא כשר היינו היכא דאית ליה הכשר דפנות אבל הכא מן האיצטבא והלאה גבוה יותר מכ' אלו סוכה המסוכך חציה בסכך כשר וחציה בסכך פסול מי יצא ידי חובתו ה"נ הכא דכל למעלה מכ' סכך פסול וכתב הרא"ש דמה שהקשה מסוכה שחציה סכך פסול לא דמי דסכך למעלה מכ' לא מקרי סכך פסול כדפי' ר"ת עכ"ל ע"ש וצ"ע דהא לדעת רש"י שפי' בסוכה דף י' ע"א בד"ה תחתונה כשרה דסכך למעלה מעשרים הוי סכך פסול ע"ש א"כ נשאר קושי' ה"ר ישעי' דהכא הוי כסוכה שחצי' סכך פסול ומה שכתב הרא"ש שם לתרץ דעת רש"י וז"ל ועוד הא אמרי' לקמן ברובה צלתה מרובה ומיעוט חמתה מרובה מותר לאכול באותו מיעוט עכ"ל נמי צ"ע דשם כשר משום כשמצטרף יחד הצל והחמה של כל הסוכה תהיה צלתה מרובה מחמתה משהו כמ"ש הרא"ש בפ"ק דין ל"ה ומה שכתב ברא"ש שלפנינו תהיה חמתה מרובה הוא טעות סופר וצ"ל תהיה צלתה מרובה וכן העתיק הרב"י בסי' תרל"א א"כ מש"ה כשר שם דהוי כהכל היה צלתה ועוד דהא שם עכ"פ הרוב צלתה מרובה אבל הכא מכשיר רש"י בסתמא אפי' אם מה שמהאצטבא והלאה הוא יותר ממה שיש על האצטבא וצ"ע ברש"י דף י"ט ע"א בד"ה והא בעינן כו' דכתב דע"כ סוכה באפי נפשה היא ומובדלת מזו עכ"ל ובדף ד' ע"א כתב רש"י גבי בנה איצטבא כנגד דופן האמצעי דהוי כפסל היוצא מן הסוכה שכשר באין לו הכשר דפנות הלכך כל הסוכה כמות שהיא גדולה כשרה עכ"ל משמע

דלהכי מכשירין משום דהאי פסל היוצא מן הסוכה שייך לסוכה וכן צריך לומר בסוף דף י"ד ע"ב נתן עליה נסר שרחב ד' טפחים אע"פ שלא הכניס בתוכה אלא ג' טפחים פסולה דהוי ליה כפסל היוצא מן הסוכה ע"ש ברש"י ומדפסלינן הסוכה משום דהוי כאלו מונח בסוכה נסר של ד' טפחים א"כ מוכח בהדיא דפסל היוצא מן הסוכה שייך הפסל להסוכה דאי לא שייך לסוכה אמאי מצטרף את הטפח נסר שבחוץ לפנים והוי כאלו מונח בסוכה נסר של ד' טפחים:

סימן תרלד

מג"א ס"ק א' ז' על ז' כו' ולא דק כו עי' במחה"ש והט"ז נמי תמה על הב"ח דממ"נ אי כוונת תוס' יותר מז' טפחים באורך שאם תחתכנה תהיה מ"ט טפחים אכתי תקשה האיך אפשר לח' בני אדם לישב שם ואי מיירי שהיתה ארוכה הרבה עד שתחתכנה תהיה יותר מז' על ז' מ"מ מי דחקם שלא הי' רוחב ז' טפחים ולפענ"ד הי' יכול להקשות בפשיטות דא"א שארוכה הרבה שיעלה יותר מז' על ז' א"כ נשאר קושית רש"י דבזה גם רבנן מודים דהא להב"ח נחשב מהאורך על הרוחב אע"ג שאין ברוחב ז' דהוי כאלו הרוחב ז' א"כ ה"ה אם האורך יותר הרבה עד שאם נחשב המותר מה שיש באורך על הרוחב תהיה יותר מז' על ז' א"כ רבנן מודים דכשר למעלה מכ' אמה: שם דבציר מזה לאו דירה היא כלל כמ"ש הר"ן. הנה הר"ן כתב דהוי דירה סרוחה ונראה לפענ"ד למה דמחלק המג"א בין הכא דלא מהני בארוך יותר ובמזוזה מהני אריך וקטין משום דהכא צריך שישב ראשו ורובו ושולחנו מ"מ ש"מ ממזוזה דלענין דליהוי דירה מהני הארוך להשלים הרוחב א"כ לדידן דיושבים זקופין והיה ו' על ח' דמהני הארוך להשלים מה שחסר הטפח רוחב דלענין דלהוי דירה מהני להשלים כמו שמהני במזוזה ויכולין נמי לישב בה זקופין עוד נראה לי דאם הוי ז' על ז' והיה ממעט טפח אחד מאורך ומרוחב בנוי סוכה דכשר דהא בסי' תרל"ג סעיף ט' פסקינן בגבוה עשרה והוצין יורדין לתוך עשרה דפסולה כדאמרי' בסוכה דף ד' ע"א דהוי דירה סרוחה אבל אם הנויין יורדין לתוך עשרה אינם פוסלים כי הנויים לא מזיק הדירה כמ"ש הט"ז שם בס"ק י' אבל בז' על ז' ונתן הנויים מן הצד וממעטים פסולה כדאיתא בסי' זה סעיף ג' ופי' רש"י בדף י' ע"ב בד"ה ומן הצד ממעטין לה משיעור ז' טפחים דהא אינה מחזקת ראשו ורובו ושולחנו ע"ש א"כ לדידן דיושבין זקופין אם היה ז' על ז' וממעט מן הצד טפח אחד בנויין דלענין דירה לא מזיק הנויין ויושבין זקופין יכול לישב דכשר:

סימן תרלה

הנה מה דאמרי' דהחוטט בגדיש הוי תעשה ולא מן העשוי ובסוכה דף ד' ע"א אמרי' היה גבוהה מכ' ובנה איצטבא דכשרה ולא הוי תעשה ולא מן העשוי דלפי' תוס' ורא"ש בדף ט' ע"ב דלמעלה מכ' לא הוי סכך פסול א"כ בודאי ניחא דגבי בנה איצטבא בסוכה דלמעלה מכ' דלא הוי תעשה כו' כיון דמעיקרא קודם שבנה האיצטבא נמי היה סכך כשר ואפי' לפי' רש"י בדף י' ע"א דסכך למעלה מכ' הוי סכך פסול מ"מ ניחא גבי איצטבא דלא הוי תעשה כו' כיון דעכ"פ הוי הסכך אע"ג שהיה קודם שנעשה האיצטבא למעלה מכ' מ"מ הוי לצל משא"כ בהחוטט בגדיש שלא עימר גדיש זה לצל אבל מ"מ צ"ע דבדף ב' ע"ב אמרי' דהיכא דאין בסוכה ארבע אמות על ארבע והיא למעלה, מעשרים דאין אדם יושב בצל סוכה אלא בצל דפנות ע"ש דליכא מאן דפליג על זה א"כ הסכך דלמעלה מעשרים ואין בסוכה ד' על ד' אמות לא עשוי לצל דהא יש צל דפנות א"כ לימא בכה"ג דהיינו בלמעלה מכ' ואין בסוכה ד' על ד' אמות ובנה איצטבא למעט מגובה כ' דפסול משום תעשה כו' והוי כחוטט בגדיש:

שם ט"ז ס"ק ב' הוי תעשה ולמה"ע וקשה לר"ת כו' אינו אלא מדרבנן כו'. וצ"ע דמתוס' בסוכה דף ב' ע"א בד"ה כי עביד כו' משמע בהדיא שהוא דאורייתא שהקשו שיכול לקבוע בנסרים שלא ירדו גשמים בסוכה ואמאי גשמים סימן קללה בחג ואפי' ת"ל דאסור מדרבנן לא שייך למימר שהגשמים סימן קללה כיון דמותר מדאורייתא ומתרצים דהסכך לא מיתכשרה עד דעביד לה עראי שירד גשמים בסוכה ע"ש א"כ ע"כ צריך לומר דאסור מדאורייתא דאי אמרי' דרק מדרבנן צריך לעשות עראי שירדו גשמים ומדאורייתא כשר אפי' עשה לסכך קבע א"כ הדרא קושית תוס' דבאיסור דרבנן לא שייך סימן קללה א"ו מוכח שש דאסור מדאורייתא:

סימן תרלו

מג"א ס"ק א' ובלבד כו' וכ"מ בגמרא דידן כו' ולפענ"ד מוכח מגמ' דידן דלא בעי חידוש דבסוכה דף מ"ו ע"א איתא ת"ר העושה סוכה לעצמו אומר שהחיינו היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר מברך כו' ע"ש ופשיטא דההיא עשויה ועומדת מיירי שעשויה קודם ל' יום או משנה שעברה דאי נעשה בתוך ל' יום היה יכול לברך שהחיינו בשעת עשייה א"ו דעשויה מזמן רב ואפ"ה אין צריך לחדש בה דבר דהא תני אם יוכל לחדש מברך שהחיינו ואם לאו כשיכנוס מברך משמע בהדיא דסוכה כשר אפי' בלא חידוש ואין לומר דאם ישב בסוכה בשנה שעברה אין צריך שום חידוש כשרוצה לישב

בה בשנה זו דהא הפוסקים סתמו וכתבו שצריך חידוש משמע דלעולם צריך חדוש ועוד דהא מג"א כתב בסי' תרל"ח ס"ק ב' דבסוכה שישב בה בשנה העברה כשעבר החג בטלה קדושתה וצריך מעשה ע"ש מה שכתב הט"ז בס"ק ג' אם אין עשה לצל אלא לצניעות כההיא דגנבך כו' אין כוונתו לסוכת גנב"ך ורקב"ש בסי' תרל"ה דההיא כשרה מפני שאין עשוים לצניעות אלא לצל כמ"ש הט"ז ומג"א שם אלא כוונתו לסוכת גנב"ך ורקב"ש שאין עשוים לצל אלא לצניעות דיש סוכת גנב"ך ורקב"ש שאין עושים לצל כדמוכח בסוכה דף ח' ע"ב דקאמר ובלבד שתהא מסוככת כהלכתא שעשאוה לצל מכלל דאיכא סוכת גנב"ך ורקב"ש שאין עשוי לצל:

סימן תרלז

ט"ו ס"ק א' מי כו' וכן ז' ימים תאכל מצות שהוא במקום לא תאכל חמץ כו' הוי נמי כפשוטו דהא לא הוי חוב רק לילה ראשונה כו'. דברי ט"ז צ"ע קצת דהא נמי אם היה ז' ימים תאכל מצות שמחויב לאכול מצות כל ז' היה נמי כפשוטו שיאכל מצות כל ז' דהא מה דאמרי' שאינו מחוייב לאכול מצה כל ז' הא אינו משום דהקרא לאו כפשוטו רק משום דכתיב בחד קרא ששת ימים תאכל מצות אמרי' מה שביעי רשות אף ששת ימים רשות כדאיתא בפסחים דף ק"כ ע"א ולפענ"ד אפשר דקושית הלבוש הוא על ר"א דסובר בסוכה דף כ"ז ע"ב דאין עושין סוכה בחוה"מ דכתיב חג הסוכות שבעת ימים כו' ופי' רש"י דאם עושה בחוה"מ אינה לשבעה ע"ש ולהכי הקשה הלבוש דהא כתיב שאור לא ימצא שבעת ימים א"כ ה"נ יאמר דאם לא השבית קודם פסח דלא ישבית בפסח דבזה בודאי ר"א מודה דאם לא השבית שישבית בפסח עצמו אע"ג דההשבתה אינה לז' ימים: שם מג"א ס"ק א' וכן כו' דהא קיי"ל כחכמים כו'. ולפענ"ד אפשר דלהכי נדחק מהרי"ל משום דנוכל לומר דחכמים אומרים רק דיצא בעושה סוכה בחוה"מ או היוצא מסוכה לסוכה אבל לכתחילה גם חכמים סוברים סוכה אחת לכל ז' ימים דהא בסוכה דף כ"ז ע"ב יליף ר"א מחג הסוכות תעשה לך ז' ימים עשה סוכה לשבעה ורבנן ילפי מיניה עשה סוכה בחג ע"ש דקשה היכי הוי סברא החיצונה דאי סברא החיצונה דהסוכה אין צריך לז' ל"ל הקרא לרבנן ואי סברא החיצונה דצריך סוכה לז' ל"ל קרא לר"א ובסוכה דף ט' ע"א יראה לכאורה שם דסברא החיצונה דצריך סוכה אחד לכל ז' ימים דקאמר שם וב"ה ההיא מיבעי' לעושין סוכה בחג וב"ש סבירא כר"א דאין עושין סוכה בחוה"מ ולהכי מוקי קרא תעשה לשם חג ע"ש דקשה דהא לב"ש דסבר כר"א נמי צריך הקרא דיעשה סוכה לשבעה א"ו דסבר הגמרא דלר"א לא צריך קרא דזה הוא סברא חיצונה ולא צריך

קרא רק לב"ה דסבר כרבנן עשה סוכה בחג וכיון דסברא החיצונה הוא שיעשה סוכה לכל שבעת הימים רק דמרבינן מקרא דיכול לעשות סוכה בחג א"כ נוכל לומר דדוקא בדיעבד אבל לכתחילה גם לרבנן צריך לכל ז':

שם ס"ק ג' וכן כו' יש לא"י חלק כו'. לפענ"ד אפשר לתרץ דלפמ"ש רמ"א בח"מ בסי' תי"ז סעיף א' שנהגו לעשות ביבין וקרקפות תחת חלל ברה"ר וכולן מוחלין על כך ועוד שרה"ר הם של מושלי העיר ולכל מה שנותנין רשות אזלינן בתריה וכתב הסמ"ע בס"ק ג' על וכולם מוחלין שהיום או מחר יצטרך גם הוא או בניו לעשות כן ע"ש ולפ"ז אע"ג דהכא דלא שייך בא"י שגם הם יעשו סוכה ברה"ר מ"מ נוכל לומר דמחלי לישראל שיעשה סוכה ברה"ר מפני שא"י יעשה דברים אחרים ברה"ר כגון ביבין וקרקפות ועוד כיון שמושלי העיר יתנו רשות לעשות סוכה ברה"ר נמי מותר:

שם ומלשון רש"י כו' מ"מ לא מקרי מצוה הבאה בעבירה כו'. פי' מחה"ש דרש"י לשיטתיה דס"ל פ"ד דסנהדרין דגזל וכו' אסור מדרבנן קליש אסורי' ולא מקרי מצוה הב"ע ע"ש ולפענ"ד דלפמ"ש רמ"א בסי' תרמ"ט סעיף ה' דגם במצוה דרבנן יש מצוה הב"ע א"כ ה"ה במצוה דאורייתא וגזל הוא מדרבנן שייך נמי מצוה הב"ע וצ"ע במחה"ש שם שכתב דגם לדעת רש"י דליכא מצוה הב"ע מ"מ איכא איסור גזל ע"ש דצ"ע דהא קרקע אינה נגזלת:

שם כמ"ש רסי' תרמ"ט כו'. פי' מחה"ש דשם בסי' תרמ"ט איתא דאם קנה לולב בלי סיוע המצוה לא מקרי מצוה הב"ע ומ"מ לא יברך עליו כמ"ש תוס' רפ"ג דסוכה גבי גזל סאה חיטין וטחנה כו' דלא הוי הפרשת חלה מצוה הב"ע כיון דקנאו בשינוי קודם הפרשת חלה אפ"ה אי מברך אין זה מברך אלא מנאץ דשאני ברכה דאיכא הזכרה לשמים עכ"ל וקשיא לי דהא יש לחלק דהתם דעשה עבירת הגזל רק שקנאו קודם שעושה המצוה דלא הוי מצוה הב"ע אבל מ"מ נעשה בדבר זה עבירה ולכן אסור לברך ולהזכיר שם שמים עליו אבל הכא דקרקע אינה נגזלת ולכן לא הוי מצוה הב"ע כיון שלא נגמרה העבירה כמ"ש מחה"ש וכמ"ש הר"ן ור"י וכיון שלא נעשה העבירה כלל יוכל נמי לברך ולהזכיר עליו שם שמים וצ"ע בתוס' שם בסוכה דף ל' בד"ה משום כו' דאע"ג דקרא גבי קרבן כתיב ה"ה בכל מצות כדמוכח בריש הגוזל קמא גבי הרי שגזל סאה של חיטין טחנה והפריש חלה דאין זה מברך אלא מנאץ עכ"ל דקשה דלפמ"ש תוס' שם בד"ה הא קנייי' לא הוי בהך דסאה של חיטין בהפרשת חלה מצוה הב"ע רק שאסור לברך או שהוא דחויא בעלמא בב"ק דף צ"ד ולפ"ז האיך כתבו תוס' שמוכח מההיא דגזל סאה חיטין דאמרי' בשאר מצות מצוה הב"ע:

שם ס"ק ו' לא יצא ערסי' תרמ"ט כו'. פי' מחה"ש דבסי' תרמ"ט כתב די"א דגנוב וגזול אין פסול אלא לגזלן אבל לאחרים כשר בשאר ימים חוץ מיו"ט ראשון דבגזול איכא תרי פיסולי א' דלא מקרי לכם ועוד דהוי מצוה הב"ע ולגבי אחרים לא הוי מצוה הב"ע וליכא כ"א דלא הוי לכם וביו"ט ראשון דכתיב לכם פסול אבל בסוכה דכתיב לך ז' ימים וממעטין גזולה א"כ גם לאחרים פסול כל ז' עכ"ל. ולפענ"ד נראה דאי אמרי' דלגבי אחרים לא הוי מצוה הב"ע א"כ לא נקרא גזול אצלם והוי כשאול כדאמרי' סוכה דף ל"א ע"א דאי קרקע אינה נגזלת הוי שאולה ולכן בלולב ביו"ט ראשון דשאול פסול משום דכתיב לכם לכן פסול גזול לגבי אחרים אבל בסוכה אע"ג דכתיב לך אמרי' בסוכה דף כ"ז ע"ב דשאול כשר ולא ממעטינן רק גזול ולגבי אחרים לא מקרי גזול וראיה לזה מתוס' סוכה דף ל' ע"א ד"ה משום דהוה ליה מצוה הב"ע והדתניא לקמן לכם משלכם להוציא את השאול ואת הגזול משום שאול איצטריכא דבלאו לכם נפקא לן גזול משום מצוה הב"ע עכ"ל וא"א דאפי' היכא דליכא משום מצוה הב"ע דהיינו לגבי אחרים מ"מ פסול דנקרא גזול א"כ מאי מקשים תוס' מאי צריך לכם לגזול הא פסול משום מצוה הב"ע דהא איצטריך לכם לפסול גזול היכא דליכא מצוה הב"ע כגון לגבי אחרים א"ו ש"מ דאי לא הוי מצוה הב"ע גזול נמי לא הוי והוי כשאול:

שם ס"ק ז' לא כו' דמחובר לקרקע כקרקע כו'. עי' מחה"ש דמפרש דקושית מג"א הוא על גוף הדין של המחבר שכ' סוכה גזולה כשרה כיצד כגון ראובן שתקף חבירו והוציאו מסוכתו והוא גמ' ערוכה ואמאי נהי דקרקע אינה נגזלת מ"מ העצים שהן מטלטלים נגזלים ומתרץ המג"א דמחובר לקרקע כקרקע ע"ש וצ"ע דא"כ בנידון שכתב רמ"א דראובן בנה סוכה בקרקע שמעון ושמעון תקף את ראובן וגזל סוכתו דלא יצא ואמאי לימא נמי כיון דעצים של ראובן מחוברים לקרקע דהוי כמחובר לקרקע דמה לי אם הקרקע של ראובן או של שמעון כיון דמחובר לקרקע הרי הוא כקרקע ועי' בחולין ד' ט"ז ע"ב לענין תלוש ולבסוף חברו לענין שחיטה וביו"ד סי' ו' ובט"ז שם ס"ק ה' ובפ"מ שם ושם לא מחלקינן בתלוש ולבסוף חברו אם הקרקע שלו הוא או אין הקרקע שלו ע"ש:

סימן תרלח

קשיא לי אהא דאמרי' גבי סוכה מיגו דאיתקצאי לביה"ש דיום ראשון הוי מוקצה לכל היום והט"ז בס"ק ו' כתב דע"י מוקצה בביה"ש קמא חייל בכולהו יומי ע"ש זה ניחא אם יושב בביה"ש ראשון בסוכה אבל אם לא ישב בסוכה עד הלילה ולא אכל בסוכה בלילה הראשון עד שהיה לילה ממש כמ"ש רמ"א בסעי' ג' א"כ עדיין לא נאסרה הסוכה והנויין

בביה"ש לפמ"ש רמ"א בסעי' א' שלא נאסר עד שישב בה וכיון שלא נאסר בביה"ש אע"ג שישב בסוכה בלילה לא נאסרה דהא אמרי' בביצה ד' כ"ו ע"ב אין מוקצה לחצי שבת וכדאיתא בסי' ש"י סעי' ג' ע"ש:

שם ט"ז ס"ק א' בין כו' הוא עצמו נדרש מה חג והאיך תתחלק כו'. צ"ע דהא מה דדרשי' בסוכה ד' ט' ע"א מחג הסוכות שבעת ימים לה' שעצי סוכה אסורין הוא בסדר אמור אל הכהנים והפסוק חג הסוכות כו' באספך הוא בסדר ראה והאיך כתב הט"ז והאיך מתחלק תיבה אחת לב' דברים הא מתיבת באספך לא דרשי' איסור הנאה בסוכה רק מתיבת חג מה חג לה' אף סוכה לה' עי' בסוכה שם ולפמ"ש הט"ז בעצמו בסי' תר"ל ס"ק א' דמשמעות הכתוב דסוכות תעשה באספך קאי אסכך דוקא דדפנות לא מקרי סוכה דהא דדרשי' בסכת בסכות היינו מיתורא לדפנות והיינו פסוק אחר שהוא בסוכת תשבו אבל קרא דבאספך אינו יתור ופשטי' קאי על הסכך ע"ש א"כ הכא ה"נ נוכל לומר כן דדוקא קרא באספך קאי דוקא על הסכך ולא על הדפנות אבל הפסוק חג הסוכות שבעת ימים לה' דדרשי' מיניה דסוכה אסור בהנאה קאי נמי על הדפנות וצע"ג:

מ"ש בעטרת זקנים בריש סי' תר"ל דהא דכל הדברים כשרים לדפנות היינו הפסולים מדרבנן אבל הפסולים מדאורייתא כגון מקבל טומאה או אין גדולו מן הארץ פסול אף לדפנות ע"ש לפענ"ד יש ראיה ברורה דאף פסולים דאורייתא כשרים לדפנות דבסוכה דף ב' ע"א איתא א"ל אביי אלא מעתה עשה מחיצות של ברזל כו' אלמא דפשיטא לאביי ולרבא דמחיצות של ברזל כשרות ע"ש וברזל הוא פסול מדאורייתא כדאיתא בסי' תרכ"ט עי' שם בט"ז ס"ק ד' ובמג"א ס"ק א':

שם מג"א רש"י פי' הטעם כו' דליכא משום סתירת אוהל פי' המח"ש דהיינו בסוכה רעועה ביה"ש אין בה משום סתירת אוהל ע"ש וצ"ע האיך יוצא בסוכה זו שהיא רעועה ועומדת ליפול דבסי' תרכ"ח סעי' ב' פסקי' שצריך שיכולה לעמוד ברוח מצויה ובסוכה דף כ"ג ע"א משמע דבין ר"מ ובין ר"י סבירא להו דבעינן סוכה הראויה לשבעה דאמרי' שם מ"ט דר"י סוכה שאינה ראויה לשבעה לא שמה סוכה ור"מ הא נמי מיחזא חזי מדאורייתא ע"ש משמע דלכ"ע צריך ראויה לשבעה והא דפליגי רבנן על ר"א בדף כ"ז ע"ב דאין צריך ראוי' לשבעה היינו שאין צריך לישב כל ז' בסוכה אחת אבל ודאי צריך גם לרבנן סוכה בריאה שראוי' לעמוד כל ז' דהא דוחק לומר דר"מ ור"י סוברים כר"א וחולקים על רבנן וכן פי' רש"י סוכה דף ב' ע"א בד"ה שבעת ימים סוכה סוכה של שבעה ועי' בתוס' שם ד"ה כי עביד כו' משמע דעכ"פ צריך להיות הסוכה ראויה לעמוד כל ז':

שם ס"ק ב' וכל זה כו' דעכ"פ ישב בה כו'. וצ"ע דבסי' מ"ב סעיף ג' פסקינן אזמנ' ולא צר צר ביה ולא אזמנה מותר א"כ הכא דלא נעשית לשם סוכה א"כ לא אזמני' ולא מהני ישב בה לאיסור ואע"ג דע"כ דסוכה נעשה לצל כדאיתא בסי' תרל"ה מ"מ הא לא אזמניה לשם מצות סוכה:

שם ס"ק ה' דמוקצים כו' ר"ש מודה דאסור כו'. וצ"ע דהא רמ"א דכתב דבשבת ויו"ט מוקצים הם קאי על כל מה שכתב בש"ע דאפי' נפלו אסורים משום מוקצה ובכה"ג ר"ש מתיר דר"ש לא אסר בהוקצה למצותו רק בשעת מצותו כדאיתא בשבת דף מ"ה ע"א אין מוקצה לר"ש אלא כעין שמן שבנר בשעה שהוא דולק ופי' רש"י בד"ה כעין שמן כו' דהוקצה לכל זמן איסור דליקתו ולא יותר ומשכבה אין בו מצוה וכן כתב הט"ז בסי' רע"ט ס"ק א' דר"ש אין אוסר אלא כל זמן שהוא דולק עדיין ומה שאסר שם בש"ע נר שהדליקו אתיא כר"י וצ"ע בט"ז שם שכתב וגם באשר"י פ"ק דחולין כתוב ואנן קיי"ל כר"ש דל"ל מוקצה אלא בנר שהדליקו בו בשבת והוא ט"ס וצ"ל הדולק בשבת עכ"ל וצ"ע דאם נגרוס ברא"ש נר הדולק דמשמע בנר שהדליקו מותר א"כ האיך כתב הרא"ש ואנן קיי"ל כר"ש דהא אדרבה אנן קיי"ל דנר שהדליקו נמי אסור ולפענ"ד שפיר הגירסא ברא"ש בנר שהדליקו וכוונת הרא"ש כמ"ש הר"ע מברטנורא בשבת פרק ג' משנה ו' דבכל מוקצה קיי"ל כר"ש דמותר ואין הלכה כר"ש שמתיר בנר שהדליקו בו בשבת וכבה דבזה קיי"ל דאסור ע"ש וזה נמי כוונת הרא"ש ואנן קיי"ל כר"ש אלא בנר שהדליקו בו לא קיי"ל כר"ש ואף שהלשון קצת דחוק ברא"ש מ"מ נראה שכוונת הרא"ש הוא כמו שכתבתי:

סימן תרלט

מג"א מי כו' יש לסמוך כו'. פי' דלא מקרי עביד איסורא ולכן רשאי לברך על הסוכה דלהאוסרים אין לברך דהוי מנאץ עכ"ל וצ"ע דהא אפי' בגזול היכא דקני בלי סיוע המצוה לא הוי מצוה הב"ע ומיהו לא יברך עליו כדאיתא בסי' תרמ"ט סעיף א' ובמג"א סי' תרל"ז ס"ק ג' ודוקא התם כיון שגזל אותו לולב אע"ג שקנה הלולב מ"מ כיון שהוא גזל אסור לברך עליו ולהזכיר שם שמים בדבר הגזול כמ"ש תוס' סוכה דף ל' ע"א בד"ה הא קני אבל הכא כבר עבר האיסור מה שעשה שעבר בנהר ובסוכה שישב אין בו שום עבירה רק מצוה מה"ת לא יברך על הסוכה:

שם אין מחויב לילך לסוכת חבירו כו'. פי' מחה"ש וא"כ קשה תרתי א' מאי מצוה איכא הא כה"ג פטור ועוד הנ"מ לענין ברכה כנ"ל הא הפטור מן הסוכה וישב בה נקרא הדיוט

כמ"ש ס"ס תרל"ט ואין רשאי לברך בנדון זה עכ"ל ולפענ"ד נראה דודאי בלילה ראשונה דצריך לאכול בסוכה אף אם גשמים ירדו כמ"ש רמ"א סעיף ה' וא"כ בלילה ראשונה מחויב לילך לסוכת חבירו אף ביש טורח ועוד נראה דאפי' בשאר הימים דאין חיוב לאכול בסוכה בירדו גשמים וגם אין מחויב לילך לסוכת חבירו אבל הדיוט לא נקרא רק בירדו גשמים או שיש שאר דבר בסוכה המצער אותו ואין יוצא מסוכה נקרא הדיוט כי באותו הזמן שהוא יושב בסוכה יש דבר המצער אותו שעי"כ הוא פטור מן הסוכה אבל מי שיטריח וילך לסוכת חבירו אע"ג שא"צ לילך לסוכה זו מ"מ ההולך ויושב בסוכה של חבירו בודאי מקיים מצוה כי בשעת קיום המצוה אין לו צער והצער הטרחה כבר עבר ואין נקרא הדיוט בכה"ג דהא גם באכילת עראי שפטור מסוכה אפ"ה משובח כשאוכל עראי בסוכה ועי' במג"א בסי' ל"ב ס"ק ח' דכתב שיש הרבה חומרות דלא נקרא הדיוט ע"ש ומכ"ש בנידון דהכא:

שם ס"ק ג' תשמיש כו' דבכוסות ליכא קפידא. פי' מחה"ש דבכלי שתיה אין בהם דברים מאוסים וכן פי' רש"י בסוכה דף כ"ט ע"א מאני משתיא במטללתא פי' רש"י לפי שאינם מאוסים ע"ש ובודאי מיירי לאחר שתיה דומיא דמאני מיכלא דפי' רש"י קערות לאחר שאכלו בהן ע"ש וצ"ע דבביצה דף כ"א ע"ב גבי אין מזמנין את הנכרי ביו"ט משום שיורי כוסות ופריך הגמ' אי הכי דידן נמי ופי' רש"י הא לא חזי דמאיסי ע"ש:

שם והעולם נזהרין כו'. פי' מחה"ש מה שאין נזהרים בקערה אחר אכילה אינו נכון אבל מה שנזהרים בקדירה קודם אכילה יש ללמד עליהם זכות דמחמירים כדעת י"א שהביא הרב"י בשם המרדכי כו' ע"ש והם דברי תוס' בסוכה דף כ"ט ע"א בד"ה מנא כו' ולפענ"ד נוכל לומר דגם רש"י סובר דקדרות אסור אפי' קודם אכילה דשם פי' רש"י בד"ה מאני מיכלא קערות לאחר שאכלו ומדנקט רש"י קערות דוקא משמע דקדירות אפי' קודם אכילה אסור ולפ"ז ניחא מה שקשה לפי' רש"י דבדף מ"ח ע"א אמרי' סוכה גדולה מעייל בה מאני מיכלא וא"א דרש"י מתיר אפי' בקדרות קודם אכילה א"כ אין הוכחה כלל במה שמכניס כלי אכילה לאחר סוכות שאינו מוסיף על המצוה כפי' רש"י שם דהא גם בסוכות מכניס כלי אכילה וא"ל דמיירי שמכניס לאחר אכילה חדא דהו"ל לומר שאין מוציא כלי אכילה לאחר האכילה ועוד דבשעת אכילה נראה כמוסיף על המצוה דליכא עדיין הוכחה א"ו מוכח שגם רש"י סובר שקדרות אסור אפי' לפני אכילה ומכניס קדרות דיש הוכחה: שם סעיף ב' כתב הגהות רע"א בשם א"ר ובשם צל"ח דאכילת עראי בשבת וביו"ט חשיב קבע דכזית דיו"ט לא מיחשב עראי דחובתו משוי קבע ע"ש נראה כוונתו משום דאמרי' בפסחים דף ק"ה ע"א דשבת קובעת לקידוש ובביצה דף ל"ד ע"ב דשבת

קובע למעשר וסוברים הגאונים דה"ה דלענין חובת סוכה בשבת ויו"ט הוי אכילת עראי כאכילת קבע ולפענ"ד אין נראה כן בהר"ן פ' הישן הובא בהרב"י בסי' זה ובמג"א סי' קפ"ח ס"ק ט' שכתב לתרץ הקושיא אמאי אמרי' דרק בליל ראשון דפסח וסוכות חובה הא בכל שבת ויו"ט חובה לאכול פת ומתרץ דביו"ט דסוכות רשאי לאכול כזית פת ובסוכה אינו חייב עד יותר מכביצה ואע"ג דבשאר ימות החג כזית עראי ורשאי לאכול חוץ לסוכה אפ"ה בלילה הראשון כיון שהכתוב קבעו חובה לאכלו בסוכה עשאו אכילת קבע עכ"ל ע"ש הרי להדיא דאפי' ביו"ט רשאי לאכול כזית חוץ לסוכה ולפענ"ד נראה סברת הר"ן דאע"ג דלענין קידוש ולמעשר שבת קובעה היינו דמקרי סעודת קבע אבל לענין סוכה להתחייב בסוכה לא תליא בקבע דהא בפירות אפי' קבע עלייהו מותר כמ"ש רמ"א והמג"א ס"ק ו' ובפת אם אוכל יותר מכביצה אפי' לא קבע חייב בסוכה ולכן אמרי' דגם באכילת שבת ויו"ט אף שקובע מ"מ הוי כקביעת פירות בחוה"מ דפטור מסוכה וצריך לומר דמשום דבסוכה כתיב תשבו כעין תדורו ובדירה אוכלין פחות מכביצה או אפי' פירות הרבה חוץ לדירה א"כ ה"ה בשבת ויו"ט אוכלין נמי חוץ לדירה ולכן אין קובעת:

שם מג"א ס"ק ו' ואפי' כו' ולמד כן כו'. פי' מחה"ש מדאמרי' שם ואכלנום אכילת עראי ואי ס"ד שאכלום שיעור עראי הו"ל למימר אכלנו מהם אכילת עראי ע"ש וצ"ע דהא מתרץ שם בגמ' וא"א אכלנום אכילת קבע ואכלנו פת אכילת עראי ע"ש וכיון דקאי אכלנו אכילת עראי אפת א"כ קשה הו"ל למימר אכלנו ממנו אכילת עראי דהא בפת מחייב בשיעור קבע אפי' דרך עראי:

שם ס"ק ט' יצא כו' אסור לאכלו כו'. הרב"י מגמגם בדעת הטור הובא בט"ז ס"ק י"א ולפענ"ד צ"ע דברי הטור דמשמע מדבריו דאסור לאכול בלילה הראשונה כזית חוץ לסוכה וקשה דהא הא דאמרי' דצריך לאכול ליל ראשון בסוכה משום דילפי' בסוכה דף כ"ז ע"א ט"ו ט"ו מחג המצות ע"ש ובליל ראשון של פסח נמי מותר לאכול מצה שאינה משומרת לשם מצה או מצה עשירה ובלבד שיאכל גם כזית מצה המשומרת כדאיתא בפסחים דף מ' ע"א א"כ ה"נ בליל ראשון של סוכות רשאי לאכול כזית פת דהוי אכילת עראי חוץ לסוכה ובלבד שיאכל ג"כ כזית פת בסוכה ועוד קשה על הטור דתלי תניא בדלא תניא דהא הא דצריך לאכול כזית בסוכה בליל ראשון הוא פשיטא דכיון דגמר מליל ראשון של פסח מה בפסח כזית אף בסוכות כזית אבל מה שאסור לאכול כזית חוץ לסוכה בליל ראשון לא מצינו ואפשר שזה הוא כוונת הרב"י בשתי קושיות שמקשה על הטור שהובא בט"ז דמקשה דהו"ל לטור למימר לא מצי במקום לא בעי דהיינו מה

שהטור כתב דאסור לאכול כזית חוץ לסוכה לא משכחת רק אם לא יכול לאכול רק כזית מחמת חולה וכדומה אז אסור לאכול כזית זה חוץ לסוכה אבל אי מצי לאכול הרבה שרי לאכול אכילת עראי בלילה ראשונה חוץ לסוכה ובלבד שיאכל ג"כ כזית בסוכה גם הקושיא שניה של הרב"י על הטור הוא ג"כ כמו שכתבתי בקושיא שניה ולפ"ז לא קשה קושית הט"ז על הרב"י:

שם ס"ק י"ג קורא כו' דא"צ לילך לסוכת חבירו לאכול מה"ט. פי' מחה"ש שכתב רמ"א שם טורח גדול דהיינו שצריך להביא שם כלי תשמישו עכ"ל משמע כל שאין צריך להביא כלי תשמישו לא חשיב טורח ומחויב לילך לסוכת חבירו ולפ"ז לא קשה קושית מג"א בריש הסימן גבי שיעבור ע"י ספינה דהא אין מחויב לילך לסוכת חבירו דנוכל לומר דמיירי דאין צריך להביא שם כלי תשמישו שמוכן שם לפניו כלי תשמישו ובכה"ג צריך לילך לסוכת חבירו אם אין שם איסור ספינה:

שם ס"ק ט"ז אין כו' שלא שכב עד הלילה כו'. משמע דאם ירדו גשמים בתחלת הלילה ושכב בביתו ואח"כ פסקו הגשמים אין צריך לילך לסוכה וכן באכילה נמי פטור בכה"ג וצע"ק בסוכה דף כ"ט ע"ב דקתני היה אוכל בסוכה היה ישן תחת הסוכה וירדו גשמים וירד אין מטריחין אותו לעלות ע"ש וכן איתא בפוסקים דצ"ע אמאי נקטו בכה"ג שכבר ישב בסוכה וירד דהא אפי' אם ירדו גשמים בתחילת אכילה או השינה ולא עלה לסוכה כלל ופסקו הגשמים נמי אין מטריחין אותו:

שם ס"ק י"ז בשעת כו' צ"ע כיון שישן בסוכה כו'. ולפענ"ד מוכח מגמ' כדעת השל"ה דבסוכה דף מ"ה ע"ב אר"י א"ש לולב שבעה וסוכה יום אחד סוכה דלא מפסקי לילות מימים כולה שבעה כחד יומא אריכא רבין אמר ר"י אחד זה ואחד זה שבעה ובתוס' שם ד"ה אחד זה כו' כתבו דסוכה, כל אימת דנכנס כדי שיאכל ואפי' עשר פעמים ביום מברך, אכל אחת ואחת מידי דהוי אתפילין כל זמן שמניחן ע"ש ולפ"ז צריך לומר דמה דסבר ר"י א"ש דסוכה יום אחד היינו בישב וישן כל ז' בסוכה וכשיצא לא הוי ליה היסח הדעת אבל ביצא מסוכה והוי היסח הדעת פשיטא דגם ר"י א"ש סובר דכשיכנס בסוכה שצריך לחזור ולברך דהא לר"י דצריך לברך כל ז' פעם אחת בכל יום ואפ"ה כשיצא והיסח דעתו צריך לברך כמה פעמים ביום אחד ה"ה נמי לר"י א"ש צריך לברך בכל פעם בכה"ג דבזה אינם מחולקים ר"י אדר"י א"ש רק בשלא היה לו היסח הדעת כלל שישן ולא הלך מסוכה בהיסח דעת כלל כל ז' סובר ר"י א"ש דמברך רק יום אחד א"כ דר"י דחולק אדר"י א"ש וסובר דמברך כל ז' היינו אפי' בישן ולא הלך כלל בהיסח הדעת אפ"ה צריך לברך בכל יום וכיון דהלכה כר' יוחנן כדאיתא בגמ' שם שפיר כתב של"ה

שאע"פ שישן בסוכה צריך לברך בכל בקר ובע"כ צריך לחלק בין סוכה לציצית דבסוכות תשבו שבעת ימים משמע לר' יוחנן דכל יומא הוי מצוה בפני עצמ':
שם ודבריו תמוהין דאטו מי שיש לו ציצית בבגדו כו' ולפענ"ד אפשר לחלק דשם כשלבש הטלית ולא פשטו אז יש סברא לומר שאע"ג שדעתו שלא יפטרנו רק עד חצות לא אזלי' אחר דעתו אבל הכא כשאוכל וחוזר ואוכל צריך לברך בכל פעם אא"כ היה דעתו לפטור גם אכילה שניה אבל אם היה דעתו שלא לפטור האכילה שניה בודאי צריך לברך שנית כשאוכל כיון שכבר הפסיק מאכילה ראשונה ואע"ג שישב בסוכה בין אכילה לאכילה שניה מ"מ מברך כיון דעיקר ברכה על האכילה כמ"ש מג"א:

סימן תרמ

ט"ז ס"ק א' נשים משום דה"ל מ"ע שהזז"ג כו' וצ"ע דבסוכה דף כ"ח אמרי' דסוכה הלכתא שנשים פטורות דמטעם דסוכה מ"ע שהזז"ג ה"א דנשים חייבות כדאמר אביי שם מתשבו כעין תדורו איש ואשתו או כדאמר רבא שם דס"ד דנילף ט"ו ט"ו מחג המצות ע"ש:
שם מג"א ס"ק ו' או בשינה כו' דאיכא צינה. המחה"ש ומקו"ח גורסים דליכא דהא במקום דאיכא צינה א"צ לישן כדאיתא בסי' תרל"ט ולפענ"ד צ"ע דאם בדליכא צינה הו"ל למג"א לפרש איזה מניעה שיש לו שאינו יכול לישן בסוכה ומג"א שכתב פי' דליכא צינה משמע שהוא פי' על רמ"א דמשום דליכא צינה לכך מצטער לישן ונראה לפענ"ד לגרוס דאיכא צינה דאע"ג דבסי' תרל"ט מכשיר הסוכה שאין יכול לישן מחמת הצינה היינו בסוכה שיכול לחמם עצמו בכרים וכסתות עכ"פ ומי שאין לו כרים וכסתות פטור מלישן שם דהוי מצטער אבל הסוכה כשרה כי אין החסרון תליא בסוכה דהא גם בבית כשיש צינה צריך לכרים וכסתות אבל הכא מיירי שיש צינה בסוכה ברוח חזק וכדומה שאין יכול להחם בכרים וכסתות אז יש חסרון בסוכה לכך פסולה ובתשו' ח"צ סי' צ"ד פוסק שיוצא באכילה אע"ג שאין יכול לישן שם ע"ש: שם ס"ק ז' אינו כו' יכול להכניסם כו'. המחה"ש מסיים בשם תשו' רמ"א דגבי דידיה בעי' תשבו כעין תדורו ולא לגבי ממונא ע"ש וצ"ע דבסוכה דף כ"ח ע"ב תשבו כעין תדורו היו לו כלים נאים כו' ובדף כ"ו ע"א שומרי גנות פטורים אביי אמר תשבו כעין תדורו ופי' רש"י כדרך שהוא דר כל השנה בביתו הזקיקתו תורה לדור בסוכה עם מטותיו וכלי תשמישו ועי' בתוס' שם ובהרב"י שגם רבא שם סובר כאביי א"כ מוכח בהדיא שגם בכלי תשמישו אמרי' תשבו כעין תדורו:

שם ס"ק ט' דצריך כו' משמע דזה עדיף כו'. וצ"ע דרש"י פי' שם בד"ה למגנא בכילתא ואע"פ שיש לה גג וגבוה עשרה והוי כאלו חוץ לסוכה ע"ש משמע דלא עדיף כילה מחוץ לסוכה:

שם ס"ק י"א חתן כו' דקיי"ל כרבא כו'. והוא בסוכה דף כ"ה ע"ב דאביי סבר משום יחוד ורבא סבר משום צער חתן ואיכא ביניהו דשכיחי אינשי דמשום יחוד ליכא ומשום צער איכא ע"ש ולדברי מג"א היה הגמ' יכול לומר נ"מ דאיכא ביניהו דיש בסוכה ד' דפנות דלרבא מותר דליכא צער ולאביי אסור בדלא שכיחי אינשי:

שם ס"ק י"ב בני כו' נהיגי עלמא. צ"ע דהא מצד דינא דגמ' בסוכה שם פטורים כל בני החופה ועוד צ"ע דהא כתב מג"א בס"ק י"א דבזה"ז שיש סוכה עם ד' דפנות מחויב חתן נמי בסוכה:

שם ס"ק י"ג חייבים כו' אע"ג שצר כו', פי' מחה"ש שר"ל הטעם שהחתן בוש משחק כו' לא שייך במילה לכן כתב טעם אחר דאיכא צער היכא דאיכא רוב עם וצר להם המקום עכ"ל משמע דגבי חתן אם צר המקום מותר אפי' בלא טעם דבוש לשחק וצ"ע דהא בגמ' בסוכה דף כ"ה ע"ב משמע דאינו מותר רק לאביי משום יחוד ולרבא משום צער חתן ע"ש דאמרי' לאביי אסור היכא דשכיחי אינשי ע"ש ובסוכה שיש ד' דפנות אסור לרבא כמ"ש מג"א בס"ק י"א אבל ההיתר שצר המקום לא מצינו בגמ' ובפוסקים כלל עי' בגמ':

שם ס"ק ט"ו וחייבים כו' כדאיתא בגמ' דף מ"ז. כך גירסת מחה"ש ופי' דאמרי' שם על ר"ה וכל גדולי הדור איקלעו בסוכה בח' ספק ז' מיתב הוי יתבי ברוכי לא בריכי ופריך הגמ' ודלמא סבירא להו כמ"ד כיון שבירך יו"ט ראשון שוב אינו מברך גמירי דמאפר אתו ע"ש ומזה מוכיח מג"א דאם הוא בשדה כל ימי החג א"צ לטרוח ולעשות שם סוכה דהא ר"ה וגדולי הדור לא עשו סוכה בשדה וצ"ע דתוס' בסוכה דף כ"ו ע"א בד"ה הולכי כו' כתבו דלהכי הולכי דרכים פטורים שנפקא מתשבו כעין תדורו וכן מצטער דפטור נמי מתשבו כעין תדורו שאדם בביתו אינו נמנע מלצאת לדרך ואין אדם דר במקום שמצטער ע"ש ולפ"ז בלילה הראשון שמצטער חייב כמ"ש רמ"א סעיף ד' משום דבסוכה דף כ"ז ע"א ילפי' ט"ו ט"ו מחג המצות שחייב בסוכה בלילה הראשונה אפי' במצטער א"כ מוכח דבלילה הראשונה לא פטרי' מתשבו כעין תדורו א"כ ה"ה דהולכי דרכים או מי שהוא בשדה מחויב לטרוח לעשות סוכה על לילה ראשונה ולא פטור משום תשבו כעין תדורו א"כ קשה על ר"ה וגדולי הדור אמאי לא עשו סוכה על לילה ראשונה ובגמ' מוכח דגם לילה ראשונה לא ישבו בסוכה דהא לא ברכו כלל לישב בסוכה דבלא דברי מג"א נוכל לומר דמיירי שלא היו יכולים כלל לעשות סוכה אפי' ע"י טרחא אבל לדברי

מג"א שמוכיח מזה שא"צ לטרוח א"כ קשה כמו שכתבתי דעכ"פ היו צריכים לטרוח על לילה ראשונה ועוד צ"ע דבמנחות דף מ"א ע"א בסוגיא דמלאכי מוכח שמחויב לעשות עשה כמו ציצית אע"ג שאינה חיובת ואפשר הכא פטרי תורה בפירוש בכל ימי הסוכות מתשבו כעין תדורו חוץ מלילה ראשונה וצ"ע:

סימן תרמא

הטור כתב אע"ג דגרסי' בירושלמי מברך לעשות סוכה סמכינן אגמ' דידן שא"צ לברך על עשייתה וכתב הרב"י דסמכי' על הגמ' במנחות דף מ"ב דאמר רב חסדא כל מצוה שכשרה בא"י בישראל אין צריך לברך ע"ש ולפענ"ד דירושלמי נמי סבר כר"ח והירושלמי לשיטתי' שסובר שצריך לחדש דבר בסוכה לשם חג וכתב הרב"י בסי' תרל"ו דחדוש לעכובא הוא ע"ש וכיון שצריך לעשות החדוש לשם חג אסור לעשות ע"י א"י דהא ברס"י תרל"ה איתא דסוכת גנב"ך כשרה משום דכשר הסוכה שלא נעשה לשם מצות סוכה וא"כ לב"ש דסובר סוכה דף ט' דצריך סוכה לשמה אמרי' דסוכת גנב"ך פסולה א"כ החידוש בסוכה דצריך לשמה אפי' לב"ה לדעת הירושלמי נמי פסול ע"י א"י אפי' לב"ה לכן בישראל צריך לברך ועי' תוס' מנחות שם ד"ה ואלו דגם אתפילין וציצית מברך לירושלמי:

שם מג"א ס"ק ב' לילה ראשונה וגם לילה שניה. פי' מחה"ש דאם לא בירך בליל א' ימתין עד ליל ב' ע"ש וצ"ע דבשלמא בזה דאמרינן שאין מברכין בשעת עשיה וממתין על זמן דקידוש דכיון שאין המצוה נגמר אז עד בשעת הישיבה בסוכה אבל באם לא בירך בלילה א' זמן בסוכה ויושב ביום ראשון בסוכה ואוכל שם ודאי חל עליו לבר זמן אסוכה בעשיית המצוה כמו בשופר ומגילה ועי' במג"א בסי' רכ"ה ס"ק ט' שכתב שאם לא בירך על פרי חדש שהחיינו באכילה ראשונה שוב אין מברך ע"ש וראיתי בסדור הגאון מליסא בהל' סוכה גבי דיני ברכת שהחיינו על הסוכה דין ג' שכתב אם לא אכל בלילה ראשונה בסוכה אף שאמר זמן בביתו כשאוכל פעם ראשונה בסוכה צריך לברך זמן על הסוכה וכ"כ חיי אדם כלל ע"ט דין ג' ע"ש:

סימן תרמג

קשיא לי בתוס' סוכה דף מ"ו ע"א בד"ה נכנס כו' ותימא ות"ל דמברך משום יו"ט ושמא כיון דסוכה מחמת חג קאתי סברא הוא דזמן דידה אע"פ שבירך בחול פטור הוא אף בחג כדאמר לקמן דף מ"ז דאי לא בריך האידנא מברך למחר או ליומא אוחרא עכ"ל וכן

כתב הרא"ש והר"ן ולי צ"ע אמאי לא משני בפשיטות דהא הברייתא לא איירי מזמן דחג רק מזמן דסוכה ולהכי תני שפיר דאם לא אמר זמן בשעת עשייה לכשיכנס לישב בה מברך שתים דהיינו שבפעם הראשונה שיכנס בסוכה מברך זמן משום הסוכה ואפי' לא אכל בלילה ראשונה בסוכה ואכל בביתו ובירך זמן על הרגל מ"מ כשיכנס אח"כ בסוכה צריך לברך זמן על הסוכה כמ"ש רמ"א בסי' תרמ"א ואין ה"נ דאם אכל לילה הראשונה בסוכה דמברך זמן על שתיהם על הרגל ועל הסוכה אבל הברייתא משמיענו דאם כבר בירך זמן בביתו על הרגל דצריך לברך זמן כשיכנס בסוכה אבל בבירך זמן בשעת עשייה אין צריך לברך עוד זמן על הסוכה ואם אכל בלילה ראשונה בביתו ובירך זמן אין צריך לברך עוד זמן כשיכנס בסוכה גם צ"ע על הראיה שכתבו תוס' דזמן דבירך בחול פוטר זמן דחג מלקמן דף מ"ז דאי לא בריך האידנא מברך למחר כו' דשאני התם דכל שבעה הוא יו"ט ושייך לברך זמן וכן הוא הדין בכל יו"ט כמ"ש מג"א בסי' תע"ג ס"ק א' דאם לא בירך בליל ראשון מברך כל ז' ע"ש אבל זמן שאומר בחול נוכל לומר דלא פטר זמן של יו"ט:

שם מג"א ואם כו' מברך זמן ואח"כ סוכה כמ"ש סי' תרס"א כו'. פי' מחה"ש דאם היתה הסוכה עשויה דאין צריך זמן משום סוכה כ"א משום רגל א"כ ליל א' יש לה דין ליל ב' ע"ש ולפענ"ד צ"ע דהא מ"מ צריך לומר זמן על מצות ישיבת סוכה ואף שאין צריך לברך על הסוכה עצמה מ"מ צריך לברך על המצוה של ישיבת סוכה כמו שמברך על השופר ולולב ועל המגילה דבשלמא כשבירך בשעת עשיה אין צריך לברך עוד זמן על ישיבת סוכה דברכת זמן דעשיה פוטרת את זו כמו שכתבו תוס' וראש דף מ"ו שפוטר זמן דרגל אבל כשלא בירך בשעת עשי' פשיטא דצריך לברך זמן על מצות ישיבת סוכה ולפ"ז גם בעשויה צריך לברך סוכה ואח"כ זמן כדי שזמן נמי קאי על מצות ישיבת סוכה ולא דמי לסי' תרס"א דהתם כיון דבירך בלילה ראשונה הוי כאלו בירך בשעת עשי' ופטור בליל שני מלברך זמן אסוכה ולא קאי זמן רק על הרגל ולכן מברך זמן ואח"כ סוכה כמ"ש הרא"ש פרק ד' דין ד' אבל הכא שלא בירך בשעת עשי' פשיטא שצריך לברך זמן בלילה ראשונה על מצות ישיבת סוכה וצריך לברך סוכה ואח"כ זמן ועוד קשיא לי דהא אפי' בעשויה ועומדת צריך לחדש בה דבר לשם חג ובשעת החידוש חל עליו לברך זמן כדאיתא בסוכה דף מ"ו ע"א היתה עשויה ועומדת אם יכול לחדש בה דבר מברך ע"ש ואפי' אם ישב בסוכה זו בשנה שעברה מ"מ צריך לחדש בה דהא כשעבר החג בטלה קדושתו כמ"ש מג"א בסי' תרל"ח ס"ק ב' ודוחק לומר שמג"א הכא מיירי שלא חידש ולא קיים מצוה מן המובחר:

סימן תרמד

מג"א במנהגים כו' דמ"ש משופר ומגילה כו' ובהגהות מנהגים כתב וז"ל צ"ע אי מנענעין קודם שהחיינו או אחריו וא"ז מסיק לברך אחר נטילה קודם נענוע עכ"ל ולפענ"ד נראה לתרץ קצת דברי המנהגים דהרב"י כתב בסי' תרמ"ג על מה שכתב הרמב"ם בפ"ו מהל' סוכה שמקדש מעומד ומברך לישב בסוכה ויושב ואח"כ מברך על הזמן כתב הרב"י נראה לאו למימרא שצריך לישב כדי לברך זמן אלא היינו לומר שאם רצה לישב קודם שיברך זמן הרשות בידו ואין לפרש דדוקא קאמר שישב תחלה כדי שיקיים קצת המצוה ואז יברך שהחיינו וקודם שיקיימנה לא שייך לברך שהחיינו דלא דמי לברכת המצות שצריך לברך למי שצונו לעשות מצוה זו ואחר שעשאה לא שייך לברך כן אבל ברכת שהחיינו לא שייך לברך כן אלא א"כ התחיל לקיים מצוה שמברך למי שהגיעו לזמן הזה דהא מזמן עשיית' ראוי לברך שהחיינו עכ"ל ולהכי סבר המנהגים שיתחיל במצות נענוע ואח"כ יברך זמן ואע"ג דגם בלולב ראוי לברך זמן בשעת עשיי' מ"מ סבר המנהגים כיון שעיקר המצוה הוא בשעת הנענוע ועוד בעשוי ועומד לא שייך לברך קודם נטילה וסוכה שאני שעכ"פ צריך לחדש בה דבר כדאית' סי' תרל"ו אבל בלולב אין צריך לחדש בה דבר ולכן פסק המנהגים שיברך אחר שכבר התחיל הנענוע ועי' תוס' סוכה דף ל"ט ע"א ד"ה עובר דמצוה נמשכת עד לאחר כל הנענועים ול"ד לשופר ומגילה דא"א להתחיל ולברך אח"כ זמן דהא אסור להפסיק בין התקיעות והקריאה כדאית' בסי' תקצ"ב ובסי' תר"צ:

סימן תרמה

מג"א ס"ק ב' נפרצו כו' ונשברה כו'. המחה"ש כתב שא"ר חולק וכתב דגם בנשברה השדרה ונפסק החוט טרפה ע"ש ולפענ"ד אין צריך לזה דהא בחולין דף נ"ב ע"א אמרי' דאם נעקרה צלע וחולי' אפילו בחצי חולי' טרפה וכדאית' ביו"ד סי' נ"ד סעי' ג' והפ"מ שם בש"ד ס"ק ד' כתב בשם יש"ש דאם נעקרה חולי' עם ב' צלעות קטנות הוי גיסטרא וכן מסיק הפ"מ שם ע"ש א"כ בנשברה השדרה של הלולב ותלוי' למטה הוי גיסטרא וגיסטרא אפי' נבלה הוי ופשיטא דהכא בלולב פסול:

שם ס"ק ד' כתב המחה"ש בשם הב"ח דאם יוצאים מן השדרה למעלה שני עלין וכ"א משני עלין הם דבוקים בגבותם כדרך כל עלי הלולב יש לכ"א מן העלים הללו דין עלה האמצעי ואם נחלק רק אחד מהם פסול עכ"ל ולפענ"ד אפשר דלפמ"ש הרב"י דדעת תוס' ורא"ש שנקטם ראשו בשנים העלים העליונים ודעת הה"מ דבנקטם עלה אחד פסול לא פליגי דיש לולבים שהם כלים בשני עלים באמצע ובהם איירי תוס' ורא"ש ויש לולב בג'

עלים באמצע וכיון דיש ג' עלים אמצעי שבהם לבדו נקרא ראש הלולב ובזה איירי הה"מ עכ"ל א"כ נוכל לומר דכמו לענין קטימה אינו פסול עד שיקטמו שניהם כן לענין נחלק התיומת אין פסול עד שנחלקו שניהם עי' במחה"ש סק"ו דנקטם חמור מנחלק:

שם ס"ק ו' מברכין כו' ורמ"א לא עיין כו'. צ"ע דהרב"י כתב נמי בשם המרדכי שכתב בשם רא"מ דנקטם ראשו דלולב פסול לכתחלה ואי ליכא אחר יברך עלי' ע"ש עיינתי במרדכי וראיתי שכתב בסי' תשמ"ו בריש לולב הגזול ז"ל לולב הגזול פסול כו' נקטם ראשו פסול רא"מ אמר דלכתחלה קאמר ויחזור אחר אחר ואי ליכא אחר יברך עלי' ואשכחן דקתני פסול במקום דדיעבד כשר ובסי' תשמ"ט כתב הלכה כר"ט ומיהו אי בעי עביד נמי כר"ע דאמר חד ולא קטים ע"ש משמע בפירוש דמרדכי בשם רא"מ מתיר גם בלולב בדיעבד ובהדס מכשיר לכתחילה וזה לשון המנהגים נקטם ראשו כשר וי"א פסול ואם אין אחר מברכים עליו וערבה שנקטם ראשה פסול הדס כשר בנקטם ראשו עכ"ל משמע דברישא דכתב בדליכא אחר יברך מיירי בלולב וכ"כ הט"ז בסי' תרמ"ו ס"ק א' דמרדכי בשם רא"ם מתיר בלולב:

שם נקטם אין זה הדר כו' חוץ מנסדק ונחלקה התיומת כו' קשי' לדברי מג"א (הו"ל) לתוס' בסוכה דף כ"ט ע"ב בד"ה נקטם כו' דמקשים מדריב"ל ניטלה התיומת הו"ל לתוס' לתרץ דנקטם פסול משום הדר וצריך לריב"ל לאשמעי' דניטלה התיומת דהוי הדר דפסול עכ"פ ביום ראשון משום חסר דהא שם דף ל"ב ע"א אמר ריב"ל דנחלקה התיומת נעשה כמו שנטלה התיומת וכיון דנחלקה הוי הדור ה"ה בניטלה ע"ש ותוס' שם מתרצים דס"ד דחשוב הדר טפי מנקטם ולדברי מגן אברהם הוי האמת כן דנקטם לאו הדר משא"כ בניטל:

סימן תרמו

המחה"ש כתב שצריך לקטום הבדים היוצאים מצדי הדס כיון דהר"ן מפרש מתניתין סוכה דף ל"ד ע"ב ר"ט אמר אפי' שלשתן קטומים שקאי על ענפי הדס שיוצאים מצדיהן שצריך לקטום אותם ור"ט מכשיר לאחר קטימה מ"מ ראינו דלהר"ן הדבר פשוט שצריך לקטום אותן בדים וכ"כ חיי אדם בכלל ק"נ סעי' ח' ולפענ"ד צ"ע דא"כ נוכל לומר דלדידן פסול אפי' לאחר קטימה דבשלמא לשיטת הר"ן דפוסק כמתניתין דף ל"ב ע"ב דנקטם ראשו פסול ומפרש הפלוגתא דר' ישמעאל ור"ט בנקטם הבדים מצדיהן ובגמ' שם איפסקא הלכתא כר"ט אתי שפיר דאמרי' דאם נקטמו הבדים הללו כשר אבל לדידן דפסקינן נקטם ראשו כשר ומפרשינן הפלוגתא דר' ישמעאל ור"ט בנקטם

ראשו ובזה איפסקא הילכתא בגמ' דנקטם ראשו כשר דלא כמתניתין דף ל"ב אם כן מנ"ל דיש ריעותא באותן הבדים היוצאים מצדיהן רק שסברת מחה"ש כיון דהר"ן מפרש הפלוגתא דר"ט ור"י בשנקטמו הבדים אלמ' הסברא הוא לפסול והי' פשוט להר"ן שאם לא נקטמו פסול א"כ אמרי' נמי לדידן אע"ג דלא מפרשי' שר"ט ור"י מחולקים באותן הבדים רק בנקטם ראשו מ"מ פסול אם לא נקטמו אותן הבדים ולפענ"ד קשה דלפ"ז נאמר דלדידן נפסל נמי אפי' אם יקטום אותן הבדים דהא לפי פי' הר"ן צריך לומר דיש סברא נמי לפסול אף לאחר שיקטום אותן הבדים דהא להר"ן ר' ישמעאל פוסל אף אם קטמו אותן הבדים ומסתמא יש סברא שיפסול א"כ בשלמא לפירוש הר"ן דפלוגתא דר"י ור"ט בנקטמו הבדים ואיפסק הלכתא בגמ' כר"ט דכשר לאחר קטימה אבל לדידן דפלוגתא דר"י ור"ט הוא בנקטם ראשו ולא איירי מתניתין וגמ' שם מאותן הבדים כלל וכיון דיש סברא לפסול באותן הבדים מנ"ל דכשר דהא לא איפסק הלכה בזה לפירוש דידן ואין לומר דגם זה פסול א"כ לא ימצא הדס כשר כמ"ש הר"ן הובא בהרב"י אלא ע"כ צריך לומר דבשלמא להר"ן שפוסק כסתם משנה נקטם ראשו פסול צריך לדחוק ולפרש הפלוגתא דר"י ורבי טרפון באותן בדים ולומר דיש פסול באותן בדים אבל לדידן דלא פסקינן כמתניתין דנקטם ראשו פסול ומפרשינן הפלוגתא דר"י ור"ט בנקטם ראשו' לא אמרי' כלל דיש ריעות' באותן בדים אפי' אם לא יקטום אותם ואין להוסיף על הפסולים שלא נזכר בגמ' וכן המנהג שלא לקטום אותן בדים: שם קשי' לי בסוכה דף ל"ג ע"ב אמר ר"פ אדומות כשחורות דמיין דא"ר חנינא האי שחור אדום הוא אלא שלקה ע"ש וקשה מנ"ל דאדום תהי' שחור דמדר' חנינא לא מוכח רק מה שעתה הוא שחור הי' מעיקרא אדום אבל שכל מה שהוא אדום תהי' אח"כ שחור לא מוכח מדר' חנינא דילמא יש אדום שלא תהי' בסופו שחור ויש להביא ראי' שאין כל אדום יעשה שחור מחולין דף מ"ז ע"ב דאדומה כשרה ושחור פסול משום דהי' אדום אלא שלקה והוי לקותא ע"ש וא"א דכל אדום תהי' שחור א"כ ליטרף נמי באדומה מפני שלבסוף תלקה ותהי' שחור א"ו דלא חיישי' לאדום שתהי' שחור:

שם מג"א ס"ק ד' בכל ענין כו' ה"ל כמנומר כו' לפענ"ד מוכח לכאורה דלא כמג"א דבסוכה דף לג ע"ב בתוס' ד"ה שנים כו' מסיק תוס' אי לא גרסי' אדרבה ניחא דמשמע לי' הסברא שהכל שוה לענין ענבים אע"פ שחלוקה לענין חזזית עכ"ל כונתם דדוקא לענין חזזית אמרי' שם בדף ל"ה ע"ב דבשנים ושלשה מקומות ת אפי' במיעוטו פסול אבל הכא אפי' היו ענביו בשנים ושלשה מקומות אפ"ה במיעוטו כשר וכן אית' הכא סעי' ב' דדוקא ענביו מרובות מעליו פסול משמע מיעוט ענבים אפי' בהרבה מקומות

כשר ובסי' תרמ"ח סעי' ט' לענין חזזית פוסל בב' או ג' מקומות אפי' במיעוטו וכיון דשם דף ל"ה ע"ב אמר דב' וג' מקומות פסול בחזזית במיעוטו משום דהוי כמנומר משמע דענבים בהדס לאו משום מנומר דאל"ה הי' לפסול במיעוט בב' ג' מקומות:

שם וכתב המחה"ש שהב"ח והט"ז הסכימו דאפי' נשרו מכל קן וקן שבכל אורך ההדס עלה א' ונשאר בכל קן ב' עלים דכשר ע"ש ואני מסופק אם יש באיזה קנים ג' עלין ויש ג"כ איזה קנים של ב' עלין מתחלת ברייתו אם נאמר שג"כ כשר כמו בנשר עלה אחד ויש לפשוט מדברי הרא"ש בפרק לולב הגזול דין י' שכתב מדנשרו מקצת עלין כשר ברובו ה"נ אי הוי מיעוט שאינו עבות כשר לא גרע מנשרו ע"ש עוד כתב מחה"ש ש שבהדסים שאין בכל קן כ"א שנים אם לא נשר רק עלה אחד פסול ובט"ז יש כאן ט"ס עכ"ל ופליאה על באר היטב בס"ק ט' שהעתיק מט"ז דבהדס ב' על ב' להר"ן פסול אם נשר א' ולהרא"ש כשר ובמחילת כבודו לא עיין יפה כי הפלוגתא בין הר"ן והרא"ש בהדס שיש ג' עלין אבל בהדס של ב' עלין ונשר אחד לכ"ע פסול כמ"ש הט"ז וכמ"ש מחה"ש:

שם בתשו' חכם צבי סי' קס"א מתוכח עם הספר שבות יעקב שפוסל ההדסים הנמצאים באמשטרד"ם ובהמבור"ג ג' ג' בחד קינא ותלושין לשעתן משום חשש מורכב וחכם צבי חולק עליו וכתב שאין בהם חשש הרכבה אע"ג שמשנים מההדסים המובאים מאיטלי' ומביא ראי' שבסוכה דף ל"ג ע"א מכשיר אסא מצראה אע"ג שיש בו שינוי משאר ההדסים אפ"ה לא חיישי' שהם מורכבים עיי"ש שהאריך ולפענ"ד נעלם מחכם צבי ומשבות יעקב תשו' רמ"א סי' קי"ז שמכשיר בפירוש הדס מורכב וכתב שאין פסול רק אתרוג מורכב אבל הדס אע"ג שהוא מורכב אם הוא עבות כשר:

סימן תרמז

הרב"י מסתפק הא דאמר בסוכה דף ל"ד ע"א דערבה קנה שלה אדום וצפצפה קנה שלה לבן אם אדום ממש בעינן ואם הוא ירוק פסול או דילמ' לבן ממש פסול אבל ירוק כשר שכהשמש מכה בו נעשה אדום ולזה דעתי נוטה עכ"ל ולפי דברי הרב"י אפשר לתרץ קושי' תוס' שם בד"ה קנה שלה כיון דפירש סימני ערבה הוי סגי כו' ע"ש ולפ"ז ניחא שצריך לפרש סמני צפצפה לומר דדוקא כשקנה שלה לבן לגמרי פסול אבל בירוק והשמש מכה נעשה אדום כשר. שם ט"ז ס"ק ב' ורוב כו' ולהראות חידוש כמ"ש הרא"ש כו'. צ"ע דהא מה דמברכינן המוציא עיקר הטעם כדי שלא לערב האותיות העולם מוציא כמ"ש תוס' והרא"ש בברכות דף ל"ח ע"ב והא דפסק הרא"ש בפ"ק דפסחים בעל ביעור לומר חידוש היינו משום דאמרי' בברכות דף נ' ע"א מברכותיו של אדם ניכר אם ת"ח

הוא ולפי"ז לא אמרי' שצריך להראות חידוש ולעשות אע"ג דאינו לכ"ע רק בברכות אבל בשאר דברים לא מצינו שצריך להראות חידוש ובוודאי מצוה לעשות מה שהוא כשר לכ"ע ובסוכה דף ל"ב ע"ב רב אחא מהדר אתרי וחד הואיל ונפק מפומיה דר"כ ובפסחים דף קי"ד ע"ב רבא הוי מהדר אסילק' וארוזא הואיל ונפיק מפומיה דר"ה וכן מצינו בגמ' ובפוסקים כה"ג ולא אמרי שעשו כן כדי להראות חידוש רק בשביל שנפק מפומי דרבם ועוד א"א שכדי להראות חידוש לקחו שלא מן הנחל הי' להם לרבותיו של הרא"ש לצוות שלא ליקח מן הנחל רק משל בעל ושל הרים כמו דאמרי' בברכת המוציא ועל ביעור דדוקא צריך לברך כן ולא מוציא ולבער ולפענ"ד אפשר דלהכי אנן לא מקפידין ליקח דוקא של נחל לפי שהרא"ש כתב שרבותיו עשו מעשה ליקח משל הרים ומעשה רב:

שם ס"ק ג' ויש כו' וקש שה לא לנקוט צפצפה וגם סי' דפיו כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דלפי הנראה בגמ' דף ל"ד ע"א דתני' דומה למגל כשר דומה למסר פסול דאין חילוק ביניהם רק למגל פגימותי' נוטות לצד אחד ובמסר פגימותי' הולכות נוכחו כפירש"י שם או כפי' הרמב"ם שמגל פגימותי' קטנות כדאית' בש"ע אבל שאר סמני ערבה יש למסר כמו למגל שקנה אדום ועלה משוך א"כ אם הוי תני רק ב' סמנים קנה אדום ועלה משוך הוי מכשירין ג"כ דומה למסר לכך תני גם הסימן ופי' חלק וגבי צפצפה תני פי' דומה למגל כדי להכשיר דומה למגל ולפסול דומה למסר כפי' התוס':

סימן תרמח

מג"א אפי' כמוש כו'. לא הבנותי מאי שייך מחלוקת זו בכמוש אי כשר או לא הא יכול לבדוק אם יש בו ליחה כשר כדאית' בש"ע דאפי' יבש כשיש בו ליחה כשר ודתני בסוכה דף ל"א כמושים כשרים מיירי ביש בו ליחה וכ"כ הה"מ בפ"ח מהל' לולב הלכה א' על הרמב"ם שכתב הי' כמוש ולא גמר ליבש כשר ופירש כמושין שיש בו עדיין לחות ויבש הוא שאין בו שום לחות אלא הרי הוא כעץ ומראהו הפך לבן ע"ש:

שם מדמי אתרוג לטריפות הריאה. פי' מחה"ש דהיינו צמקה הריאה כולה טרפה מקצתה כשרה ואע"ג בצמקה בידי שמים בכל ענין כשר כדאיתא ביו"ד סי' ל"ו צ"ל דאתרוג כמוש מדמה לצמקה בידי אדם עכ"ל דקשי' לי דבסוכה דף ל"ו דבעי רבא נולדו באתרוג סימני טרפה מהו ופריך הגמ' מאי קמבעי' לי' ע"ש הו"ל לגמ' לתרץ דאיבעי' הוא על צמקה דהיינו כמוש דאע"ג דבריאה כשרה בצמקה בידי שמים היינו משום דלא שליט בה אוירא הדר בריא כמו דאית' שם בגמ' על ריאה שנשפכה כקיתון:

שם ס"ק ב' מפולש ואם נקבה הקליפה כו'. קשי' לי על מקור דין זה בתוס' סוכה דף ל"ו ע"א ד"ה אי נסדק כו' שכתבו בניקב ולא חסר באתרוג דכשר דדמו לנקב הלב ולא לבית חללו ויתכן דגבי אתרוג אם ניקב עד חדרי הזרע פסול ולעיל דבעי נקב מפולש היינו שלא כנגד אותן חדרים ע"ש משמע דמה ששם בלב כשר באתרוג נמי כשר כמו שכתבו בניקב האתרוג ולא חסר דכשר דדמי' לניקב הלב ולא לבית חללו א"כ קשה אמאי פסול גבי אתרוג בנקב מפולש שלא כנגד חדרי הזרע דהא בלב אם ניקב נקב מפולש מצד לצד ולא ניקב לחללו כשר כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' מ' ס"ק ג' ודברי ט"ז בס"ק א' צ"ע שמחלק בין ניקב מעבר לעבר שכנגדו דפסול ואם הנקב בחד צד מפולש דכשר ע"ש ובס"ק ו' כתוב דעת תוס' מפולש דפסול היינו שלא כנגד אותן חדרים ובשם הר"ן כתוב דכל שניקבה כולה מצד אחד נקב מפולש מקרי והיינו דעת התוס' ע"ש נראה כסותר דברי עצמו ממה שכתב בס"ק א' דבחד צד לא נקרא מפולש:

שם ס"ק ו' בנסדק כו' דכשהבהמה פושטת צוארה כו' וצ"ע כיון דנחית מג"א לחלק ברחבו בין אתרוג לגרגרת דגבי אתרוג דלא שייך פושט צוארו אף ברחבו בעינן שנסדק כולו א"כ האיך יוכל למילף אתרוג מגרגר להכשיר בארכו עד שנסדק כולו הא הטעם בגרגרת דבעינן שנסדק כולו כתב רש"י בחולין דף מ"ה ע"א בד"ה נסדקה לארכה כל כמה שהצואר נמשך הסדק סוגר והולך הדר חלים ע"ש וכיון שזה הטעם לא שייך באתרוג א"כ לימא ברובא טרפה כמו בכל התורה רובו ככולו כמ"ש הש"ך ביו"ד סי' ל"ג ס"ק ט' ובדוכתי טובא ולפענ"ד לא הי' צריך רש"י שם לפרש דמש"ה ברחבו טרפה משום שריאה מושכת כו' דבלא"ה כיון דברחבו לא שייך הטעם להכשיר משום דהסדק סוגר והולך א"כ בפשיטות ברחבה ברובו טריפה כמו בכל התורה דרובו ככולו רק רש"י רוצה לפרש דברחבו לא שייך הטעם דלארכה כתב רש"י אגב דיש טעם נמי לאיסור דריאה מושכת ולפי"ז שפיר כתב הב"ח דבין לארכו ובין לרחבו הוי פסול באתרוג ברובו כיון דנסדק לא יוכל לדמות אתרוג לטרפות הגרגרת ממילא רובו ככולו כמו בכל התורה ולא אוכל להבין מה שכתב בהגהות מקור חיים וז"ל נר' דלאו לכל מילי מדמין לגרגרת ואם יש באתרוג הרבה נקבים שיש בהם חסרון אם יש בין כולם חסרון כאיסר פסול דמטעם לקיחה תמה נתמעט וכיון שבין כולם חסר כאיסר פסול דלאו לקיחה תמה הוא עכ"ל משמע מדבריו דבגרגרת כה"ג בנקבים הרבה שיש בהם חסרון כאיסר כשר דלא מצטרפי וצ"ע דהא בגרגרת נמי אם יש הרבה נקבים שיש בהם חסרון מצטרפין לכאיסר ואם אין בין נקב לנקב כמלא נקב אז מצטרפין הנקבים עם השלם שביניהם לכאיסר כדאית' ביו"ד סי' ל"ד סעי' ג' וכ"כ הרב"י בפירוש שם בשם הר"ן וז"ל ומיהו כי אמרינן דמה שבין

הנקבים הוי כאלו אינו דוקא כשהנקבים סמוכים כ"כ שאין בין נקב לנקב כמלא נקב אבל כל שיש ביניהם יותר משיעור הזה אין מה שביניהם מצטרף אלא הנקבים בלבד הוא שמצטרפים לכשיעור וכן משמע ברש"י עכ"ל א"כ מוכח בהדי' דבגרגרת מצטרפים הנקבים אפי' הם רחוקים זה מזה ובקרובים גם השלם מצטרף:

שם ט"ז ס"ק י"א ניטל כו' ואיני מכיר משמעות זה כו'. ולפענ"ד דברי הרב"י נכונים וברורים דלדעת הט"ז דבין בפיטמא ובין בעוקץ אינו פסול אלא אם כן ניטל הבוכנת אם כן קשה אמאי תנן במתניתין דף ל"ד ע"ב בפטמא פסול ובעוקץ כשר דהא שניהם שוין דבניטל בלא הבוכנא כשר ובניטל הבוכנא פסול אבל המעיין ברא"ש ובהרב"י הכל ניחא דרא"ש פרק לולב הגזול דין ט"ז כתב דעת רבינו יעקב שפיטמתו היינו ראש האתרוג ובעוקץ אין פוסל אפי' נתלש העוקץ ודעת רבינו יצחק שפיטמא היינו שנתלש העוקץ מתוך האתרוג וחסרו אבל בפטמא שבראש האתרוג אין פוסל כלל ודעת ר"ח דפיטמתו היינו דד וניטלה בוכנתו היינו קצה העץ הנתון באתרוג ופטמתו ובוכנתו תרי עניני נינהו זה בראשו וזה בעוקצו ולא בא ר' יצחק לפרש אלא להוסיף על המשנה וכן נהיגין שפסול בשניהם בפטמא בראש האתרוג וכן אם נטל העוקץ ולא נשאר ממנו כלל עכ"ל מבואר מזה דלדעת ר"ח לא מיירי מתניתין מבוכנא כלל רק מעל ראשו וקתני מתניתין דבעוקץ כשר בניטל ראשו ובפטמא פסול ור' יצחק בא להוסיף דאם ניטל הבוכנא מתחת העוקץ שפסול ומתניתין דקתני ניטל העץ כשר מיירי שניטל והבוכנא קיימת וכ"כ תוס' דף ל"ו ע"א דלפירוש ר"ח דהא דאמר ר' יצחק בדף ל"ה ע"ב ניטלה בוכנתו הוא קצה העץ הנתון באתרוג ופיטמתו ובוכנתו תרי מיני נינהו זה בעוקץ וזה בראשו ע"ש א"כ אית' בהדי' דרק על העוקץ דתנן במתניתין דכשר בא ר' יצחק להוסיף דאם ניטלה בוכנתו דפסול אבל על הפיטמא לא אמר ר' יצחק כלל ואמרי' דפסול בניטל הפיטמא אפי' בבוכנא קיימת ומה שדקדק הט"ז מדכתב הרא"ש וכן אם ניטל העוקץ משמע דנטילת שניהם שוה אין דקדוק כלל דהא דכתב הרא"ש וכן קאי על מה שכתב תחלה וכן נהיגין ליפסל בשניהם על זה כתב דפסלינן בפטמא וכן בעוקץ אם ניטל הבוכנא ומה שמביא הט"ז ראי' מדכתב הרב"י לדעת הר"ן לפסול כל שניטל א' משתי הבוכנות א"כ ראינו שגם בפיטמא אינו פוסל אא"כ ניטל ג"כ הבוכנא נמי לאו ראי' כלל דלשיטת הר"ן שפיר כתב הרב"י דגם בפיטמא אינו פוסל רק כשניטל הבוכנא דהא הר"ן כתב על הרי"ף שכתב כפי' ר"ח דפיטמא היינו בראשו ובוכנתו היינו קצה העץ הנתון באתרוג ולא נשתייר ממנו כלום וכתב הר"ן שלא נראה לו פירוש זה ונראה לו לפרש שניטלה בוכנתו היינו הבוכנא שבפיטמא או לפרש שניטלה בוכנתו היינו הבוכנא שבסוף העוקץ וכתב הר"ן

שיש להחמיר וליפסל כשני הפירושים כל שניטל אחת משתי הבוכנות ע"ש וכיון דר"ן לא חייש כלל לפירוש ר"ח שפיר כתב הרב"י דאין לפסול בפיטמא רק כשניטל הבוכנא אבל הרי"ף והרא"ש ותוס' שפסקו כפי' ר"ח פשיטא דפסול בפיטמא אע"ג שלא ניטל הבוכנא ובעוקץ אין פסול עד שיטול הבוכנא וכן משמע לשון הרי"ף בהדי' ע"ש:

שם מג"א ס"ק ט' אא"כ כו' דהטעם משום חסר כו' בסי' תרמ"ט כתב מג"א ס"ק י"ז דניטל פטמא משום הדר:

שם ס"ק ט"ז פוסל חזזית כמין ב' אבעבועות כו'. וכתב מחה"ש שהמבי"ט מביא ראי' מרש"י דף ל"ד ע"ב שפי' במתניתין על חזזית כמין אבעבועות דקות ומדכתב לשון רבים עכ"פ בעי שנים ע"ש ונסתפקתי על מה דפסקינן בסעי' ט' בשנים או בשלשה מקומות אם צריך ג"כ בכל מקום מהן שני חזזית כיון דאמרי' דשם חזזית הוי שנים משמע דאחד לא מקרי חזזית וצ"ע: שם ס"ק י"ז וכל כו' וכ"ש יבש כו'. עי' מחה"ש וצע"ק דבסי' תרמ"ה כתב הרב"י בד"ה כתב בא"ח כו' ביבשות פוסל בחוטמו במשהו ואצ"ל נסדק בחוטמו משמע דנסדק גרע מיבש:

שם ס"ק כ"א ותפח כו' משמע דאכילת תולעים כו'. וכתב מחה"ש דע"כ צ"ל דרש"י ס"ל כי"א שבסעי' ב' דבנקב שאינו מפולש בעי חסרון כאיסר דאל"כ באכילת תולעים לבד הריח פסול ע"ש וזה תמוה דהא בדף ל"ו ע"א כתב רש"י בפירוש בד"ה תני עולא כו' ונקב שאינו מפולש בכאיסר אם רחב כאיסר פסול ואעפ"י שלא חסר כלום וכ"כ הרב"י ריש הסימן בשם רש"י והוא דעה ראשונה שבסעי' ב' והנה מה שכתב מג"א בשם רש"י ניקב וסרח כו' לפנינו בפי' רש"י שם דף ל"ו ע"א בד"ה תפח לא כתב רש"י וניקב רק סרח ריח רע מחמת תולעים שאכלוהו ע"ש א"כ נוכל לומר דמיירי דתולעים אכלו רק קליפה החיצונה דאין נפסל שם מחמת נקב כדאית' בסעי' ו' ובסעי' י"ד ופסול מחמת ריח רע דאכילת תולעים:

שם ס"ק כ"ג הירוק כו' מ"מ הדר הוא כמסקנא דגמ' כו'. וכ"כ הט"ז דלתרצן דהטעם משום גמר פירא אין חוששים לירוק משום הדר דלא כב"ח ולפענ"ד מוכח בגמ' כדעת הט"ז ומג"א דבגמ' שם דף ל"א ע"ב מסיק בגמ' דר' יהודא לא בעי הדר באתרוג ופריך הגמ' מהירוק ככרתי ר"מ מכשיר ור"י פוסל לאו משום דבעי הדר ומתרץ לא משום דלא גמר פירא ופריך הגמ' אלא לר"י הא כתיב הדר ההוא הדר באילנו משנה לשנה ע"ש וא"א דלמסקנא דגמ' נמי ירוק לאו הדר א"כ ר"מ דמכשיר נמי ש"מ דלא בעי הדר א"כ אמאי פריך הגמ' דוקא לר"י הא כתיב הדר הי' יכול לפרוך נמי לר"מ א"ו מוכח דלמסקנא

ירוק הוי הדר ולכן לא פריך לר"מ רק לר"י דמוכיח הגמ' שם מר"י דמכשיר אתרוג היבש דלא בעי הדר:

סימן תרמט

בתשו' נודע ביהודא מהדורא בתרא בחלק א"ח סי' קל"ב מקשה מאי מקשים תוס' בסוכה דף ל' ע"א ד"ה משום כו' וא"ת דפסלי' לולב של אשרה משום דמכתת שיעורי' ת"ל משום מצוה הב"ע והרי רבא דמוקי משום דמכתת שיעורי' ורבא ל"ל מצוה הב"ע ולפענ"ד אפשר לתרץ דנוכל לומר דהא דאמרי' דלא יצא במה"ב משום כעין כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ורבא דסבר בתמורה דף ד' ע"ב לא מהני והכא סבר דיוצא במה"ב משום דתוס' בתמורה דף ו' ע"א בד"ה והשתא כתבו דאם הוא בדה את האיסור גם רבא סובר דמהני ולהכי אמרי' שם דגבי גזל מהני דאמר קרא אשר גזל כו' ונוכל לומר דלהכי אמרה תורה דגבי גזל דמהני משום כמו איסור שבדה אבל לולב של אשרה דמיירי באשרה דמשה שהוא לא עשה את האיסור רק שאסור מחמת עצמו ואסור לכ"ע בזה גם רבא סובר דאסור משום מצוה ה"ב כמו כל מלתא דאמר רחמנא לא תעביד דלא מהני לפענ"ד יש להסתפק למה שמסיק, תוס' שם דאין פסול משום מצוה ה"ב רק אם מחמת העבירה באה המצוה ע"ש ומעתה יש לספק באם אחד רוצה לשאול לחבירו לולב או מי שיש לו לולב והולך וגוזל לולב מחבירו ונוטלו למצוה א"א כיון דבלאו העבירה הי' יוכל לצאת בלולב שלו או בלולב הנשאל יוצא גם בזה שגזול או דילמא כיון דסוף סוף גזול הוא לא יצא ולכאורה מוכח כן מתוס' שם דמקשי' מלכם להוציא הגזול ת"ל משום מצוה ה"ב וא"א דבכה"ג לא הוי מה"ב הי' יכול לתרוצי דאיצטריך לכם למעוטי גזל בכה"ג דלא הוי מה"ב א"ו מוכח דגזל הוי מה"ב בכל ענין ולא אוכל להבין מה שכתבו תוס' שם דאע"ג דקרא גבי קרבן כתיב ה"ה בכל מצות דהוי דאוריית' דהא לר"י אפי' במצוה דרבנן פסיל מה"ב כמי לולב ביו"ט שני ומה שהוא דאוריית' גם שמואל סובר מה"ב כמ"ש תוס' שם בד"ה מתוך כו' וכ"כ הרא"ש אבל ר"י סובר גם במצוה דרבנן מה"ב והרא"ש כתב ג"כ ואע"ג דקרא גבי קרבן כתיב ה"ה בכל מצות ולא כתב מצות דאורייתא ע"ש והנה תוס' הכא סובר דמצוה ה"ב פסול מדאורייתא מדמקשים ל"ל לכם להוציא גזול ת"ל דהוי מצוה ה"ב דלא כמ"ש תוס' דף ט' ע"א ד"ה ההוא כו' דמצוה ה"ב לאו דאוריית' ולכאורה קשה דא"א דמצוה ה"ב דרבנן האיך יליף ר' יוחנן לולב ביו"ט ב' דרבנן לפסול מצוה ה"ב מקרבן דילמא דוקא בדאורייתא עבדי רבנן תקנתא לפסול מצוה ה"ב אבל במצוה דרבנן לא פסלי מצוה ה"ב כדאשכחן בכמה דוכתי לחלק בזה

בין דאוריית' לדרבנן בשבועות דף מ"ו ע"א דבשלמא א"א במצוה דאורייתא מצוה ה"ב אסור מדאוריית' נוכל לומר דגם במצוה דרבנן עשו חיזוק כשל תורה כמ"ש בספר כפות תמרים אבל אי מצוה ה"ב גם בדאורייתא רק מדרבנן א"כ נוכל לומר דבדרבנן לא גזרו ועוד קשי' היכי מצי למילף מצוה ה"ב בלולב מקרבן נדבה דבשלמא בנדבה סברא היא דלא תגזול ולא יעשה מצוה דקרבן אבל לולב שהוא חובת הגוף דילמא שרי לעבור על ל"ת דגזל כדי לקיים מצות עשה דלולב כמו בכל דוכתא עשה דוחה לא תעשה ואף דאין דוחה רק היכא דהוי בעידנא כדאית' בשבת דף קל"ב ע"ב הא הכא נמי הוי בעידנא דהא מדאגבה' נפק בי' כדאיתא בסוכה ד' מ"ג ע"א: שם מג"א כתב הסמ"ג אסור לזלזל אתרוג כו'. כתב מחה"ש גבי תפילין מזוזות אסור לומר לא"י שיתנם בזול דילמא יכעוס הא"י וישליכם לאיבוד וזה לא שייך באתרוג כי אין בו קדושה אבל מה דאמרי' שם שצריך ליתן לא"י מעט יותר משויין כדי שלא יאמר הא"י המצות בזויות לישראל זה הטעם שייך נמי באתרוג ע"ש והנה הסמ"ג בוודאי מיירי כשהישראל צריך לאתרוג לצאת בו דאי יש לו אתרוג יפה בזה בוודאי אין מחויב לקנות כל האתרוגים שביד הא"י א"כ בכה"ג שייך נמי הטעם הראשון שמא ישליך הא"י האתרוג לאיבוד ואין לישראל אתרוג לצאת בו. שם ס"ק א' ושיפהו כו' ולכם משלכם קרינן בי' כו' המחה"ש פירש דברי מג"א דמייתי ראי' מתוס' דגם ביום ראשון לא הוי מצוה ה"ב ע"ש אבל מפשיטות דברי מג"א משמע דמייתי ראי' דהוי לכם וזה צ"ע דהא זה מוכח מגמ' שם מר' יוחנן דאמר גבי קרבן כיון דקני הוי מכם א"כ ה"ה בלולב דהוי לכם וכן רבא דאמר שם לעולם ביו"ט ראשון כו' אבל גזול אימא סתם גזילה יאוש בעלים קמ"ל ופי' רש"י קמ"ל דעד דשמעינן דאייאש לא קני לי' א"כ ש"מ דהיכא דקני הוי דידי' ונקרא לכם:

שם ס"ק ח' א"י כו' גבי נשים כו'. מדברי מג"א בסי' י"ד ס"ק ג' משמע דגם לולב וסוכה לא יעשו נשים לכתחילה וכן משמע ממחה"ש פה ולפענ"ד אפשר לומר דרמ"א לא מחמיר רק גבי ציצית כיון דפסק בסי' י"ז סעי' ב' דנשים לא ילבשו ציצית והוי כאלו נשים לא שייכי במצות ציצית אבל סוכה ולולב דנשים יכולות לקיימם ולברך עליהם ובסי' תרנ"ח כתב הט"ז בס"ק ג' שנשים שייכות ובמצות לולב שמוליך ומביא לעצור רוחות וטללים רעים וכיון שנשים שייכות במצות סוכה ולולב יכולות לעשותם:

שם ס"ק י"ג יצא כו' גבי דמאי. ופי' מחה"ש דכמו גבי דמאי כיון דאפשר לאכול ע"י שמפקיר נכסי' ה"נ אפשר לבוא לאכילה ע"י ביטול א"י ע"ש ולפענ"ד דלפמ"ש תוס' בדף ל"ה ע"ב בד"ה דאי כו' דכתבו לא הוה צריך להאי טעמ' דאי בעי מפקר נכסי' אלא משום דיש בו היתר אכילה לעני כמו לישראל דנפיק בשל תרומה דחזי לכהן ובההוא

דפרק בכל מערבין מערבין בדמאי ומפרש בגמ' משום דאי בעי מפקר נכסי' התם ניחא דאיצטריך להוא טעמא כו' ע"ש ופי' בספר כפת תמרים דכוונת תוס' דאיידי דההוא דפ' בכל מערבין נקט נמי הכא דאי בעי מפקיר ע"ש ולפ"ז אין ראי' משם ללולב של ע"ז דהתם גבי דמאי ראוי לאכילה לעניים קודם שהפקיר נכסי' אבל בע"ז לא ראוי לאכילה קודם שנתבטל כלל ועיקר ההיתר של דמאי שראוי עתה לאכילה לא שייך בע"ז:

שם ס"ק י"ז וניטל כו' כיון שהוא בראשו פסול כו'. צ"ע דבסי' תרמ"ח ס"ק י"ז כתב המג"א דנסדק בחוטמו פסול משום הדר ופי' מחה"ש אע"ג דנסדק טעמו משום חסר מ"מ כיון דפוסל בחוטמו בכ"ש ומשום חסר אין סברא להחמיר בחוטמו אע"כ דנסדק בחוטמו לא הוי הדר ולהכי אוסר בכ"ש ע"ש והכא מוכח מד"מ ומהג"מ דבראשו פוסל נמי משום חסר בכ"ש אע"ג דהוי הדר:

שם שעל ניטל העץ מקשה כו'. ופי' מחה"ש דעל ניטל פטמתו לא מקשה הה"מ משום דבפיטמא לא הוי הדר ולפענ"ד אפשר דאין ראי' מהה"מ דסובר דלא הוי הדר והא דלא מקשה הה"מ על ניטל פטמתו דלפמ"ש מג"א בסי' תרמ"ח ס"ק ט' דא"א דניטל פטמתו משום חסר בעי שינטל עד האתרוג אבל בניטל עוקץ צריך שינטל מעיקר האתרוג ונשאר מקומו גומא כדאיתא שם סעי' ח' ועי' מה שכתבתי שס בט"ז ס"ק י"א ולפ"ז שפיר דלא מקשה הה"מ על ניטל פטמתו אע"ג דטעם נמי משום חסר מ"מ לא הוי פשיטא דפסול דנוכל לומר כיון דלא ניטל רק עד האתרוג ולא הוי גומא דלא הוי חסר ושפיר צריך לאשמעי' דנקרא חסר אבל בניטל עוקץ מעיקר ונשאר גומא מקשה הה"מ שפיר פשיטא דהוי חסר:

שם ס"ק י"ט כולו כו' ולכן כתב ול"ד לעצי סוכה כו' עי' במחה"ש וצ"ע דהא בפשיטות מוכח מרשב"א דאפי' מה שצריך לשיעור מהני תנאי דכתב דתנאי מועיל בהדס דמ"ש מאתרוג והרב"י כתב שרשב"א מתיר בהדס של מצוה להריח א"כ משמע דמריח בהדס כולו אפילו מה שצריך לשיעור:

סימן תרנ

בסוכה דף ל"ב ע"ב אר"י א"ש שעור הדס וערבה ג' ולולב ד' ור' פרנך אר"י שדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח והרא"ש בר"פ הקשה מזה לדעת הראב"ד שכתב נקטם ראשו דהיינו שנקטם ראש השדרה משום דלולב לא איקרי אלא שדרה והקשה הרא"ש מהא דאמר שמואל לולב יוצא מן ההדס ור"י אמר שדרו של לולב אלמא לולב סתם דאמר שמואל היינו עלין ומתרץ בספר כפות תמרים דראב"ד סבר דלולב הוא שדרה

בהדי עלין ועלין לחוד לא מקרי לולב ושמואל דאמר לולב ד' היינו עלין בהדי שדרה ור"י סבר דהטפח הד' יהי' משדרה לחוד ע"ש וזה לכאורה דוחק דהא שמואל הזכיר סתם לולב ולא הזכיר שדרו כלל ור"י אמר שדרו מכלל דשמואל לא מיירי רק מהעלין ולפענ"ד אפשר לתרץ ולומר דהראב"ד סובר דשמואל ור"י מחולקים בהא דשמואל סובר דגם העלין נקראים לולב ור"י סובר דרק השדרה מקרי לולב וכיון דקיי"ל כר"י דשדרו של לולב צריך שיצא מן ההדס טפח א"כ ה"ה לענין נקטם ראשו נמי אמרינן דרק שדרו של לולב נקרא לולב ואין קטימת העלין פוסלין עוד אפשר לומר דהראב"ד סובר דלענין נקטם ראשו גם שמואל סובר דרק השדרה נקרא לולב אבל הכא דמיירי בטפח היתירה של לולב כדי לנענעו לענין זה גם העלין נקראים לולב כי העיקר הנענוע הוא לכסכס העלין העולין למעלה כמ"ש הר"ן בסוכה דף ל"ז ע"ב על הפוסקים שסוברים שאין צריך בלולב כסכוס וטירוף אלא מוליך ומביא כתב הר"ן אין זה נכון שא"כ למה הצריכו בגמ' שיהא הלולב יצא על ההדס טפח כדי לנענע בו והלא בכל שהוא בין גדול ובין קטן ראוי להוליכו ולהביאו א"ו לפי שצריך לטרף הלולב ולכסכסו בעצמו הצריכו בו טפח עודף עכ"ל וכיון שעיקר הכסכוס הוא בעלין לכן לענין זה נקרא גם העלין לולב אבל לשאר דברים אין נקרא לולב רק השדרה:

סימן תרנא

הקשה שאר בשרי הרב הגאון הצדיק מו"ה אבוש נ "י אמאי צריך בסוכה דף מ"א ע"ב ובדף מ"ג ע"א לקרא ולקחתם שתהא לקיחה ביד כל אחד ת"ל דהו"ל מצוה שבגופו ומצות שהן חיוב בגופו של אדם אין יכול לעשות שליח וראיתי שכוון לספר כפת תמרים שהקשה קושי' זו בדף מ"א ע"ב והניחו בקושי' ולפענ"ד נר' לתרץ קצת דלאבא שאול שסובר בדף מ"ד ע"א דערבי נחל שתים אחת ללולב ואחת למקדש ובדף מ"ג ע"ב כתב רש"י ותוס' בד"ה שלוחי דערבה שבמקדש אין מצוה לכל אדם רק לכהנים ע"ש א"כ ס"ד להקיש ערבה שבלולב לערבה שבמקדש דגם ערבה שבלולב רק לכהנים וכיון דארבע' מינים מעכבין זה את זה אין חיוב לולב ומיניו רק לכהנים ולכך צריך ולקחתם לקיחה לכל אחד ואחד ולרבנן דחולקים על אבא שאול וסוברי' דערבה שבמקדש הלכה ומרבינן מערבי של בעל ושל הרים בדף מ"ג ע"ב נמי צריך ולקחתם דבסוכה דף י"א ע"ב אמרי' דילפי' לולב מסוכה ובדף כ"ז ע"ב סברי רבנן מכל האזרח שכל ישראל ראוי' לישב בסוכה אחת א"כ ס"ד דלולב אחד יכולים ליקח אנשים הרבה ואפי' לר"א כתבו תוס' שם בד"ה כל האזרח שגם לר"א כל בני הבית יכולים לישב בסוכה אחת ולכך צריך ולקחתם

גבי לולב דלא מקשינן לענין זה לסוכה וצריך לקיחה לכל אחד ואחד: שם מג"א ס"ק א' בחד כו' בחד וקטום סגי כו'. צ"ע בסוכה דף ל"ד ע"ב דפריך ולדרוש כר"ע ומתרץ תלתא קטומי שכיחי ע"ש ולדעת הרמב"ן הי' יכול לדרוש להם דסגי בחד וקטום וצ"ע ברמ"א שכתב בחד ולא קטום ונרשם ב"י בשם א"ח ובסי' תרמ"ו כתב הרב"י בשם א"ח בשם הריטב"א ובאתרא דלא שכיחי מוקמי אדינא ומכשרי בחד וקטום וכן הלכה למעשה מפי מורי ע"ש: שם ס"ק ו' בידו כו' גבי שמן כו'. ולפענ"ד יש לתרץ דהכא שאני דמה דמברכין על הלולב קאי על כל ד' מינים וקאי הברכה גם על האתרוג א"כ ס"ד דיכול ליטול האתרוג בימינו ולפי"ז ניחא דהא דקאמר בגמ' שם דף ל"ז ע"ב ולגבהי' לאתרוג ולבריך דלכאורה קשה מאי פריך דהא מעיקרא קאמר דצריך ליטול הלולב בימין דהוי ג' מצות ואתרוג בשמאל א"כ ממילא צריך ליטול הלולב בימין ולברך עליו א"ו צ"ל דאע"ג דנוטל הלולב בימין יכול לברך על האתרוג כיון דהברכה קאי נמי על הלולב ולתירוץ המג"א קשי' וצריך לדחוק דלתירוץ של מג"א אין מעלה כלל במה שהם ג' מצות רק שהגמ' מתרץ על שאין נוטל גם האתרוג בימין משום דהני ג' מצות מחולקות מאתרוג וע"ז פריך הגמ' ולגבהי' לאתרוג ויקח אותו בימין ולבריך עליו ולולב יקח בשמאל כדי לחלוק הלולב מאתרוג:

שם ס"ק ח' ויש כו' יטול תחלה האתרוג כו'. פי' מחה"ש כיון שמוזכר בקרא אתרוג תחלה צריך ליטול תחלה כמו בתפילין ע"ש ואני מסופק כיון דפסקינן בסי' כ"ה סעי' ו' דאם פגע בשל ראש תחלה צריך להעביר על אותה מצוה ויניח של יד תחלה ואח"כ של ראש וכתב מג"א שם בס"ק י"א דכיון דכתיב בקרא דיד קודם משא"כ בס"א גבי ציצית ותפילין ע"ש א"כ ה"נ כיון דכתיב בקרא אתרוג תחלה אם לקח לולב תחלה צריך להעביר הלולב וליקח האתרוג או דילמא דשאני תפילין דכתיב והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתים כדאית' בסי' כ"ח סעי' ב' ומטעם זה א"א להניח של ראש תחלה ולכן אם פגע בשל ראש צריך להעביר וליקח של יד ולהניח תחלה אבל באתרוג דלא שייך טעם זה אין צריך להעביר הלולב:. שם ס"ק י"א קודם כו' עמ"ש סי' קס"ז ס"ח. פי' מחה"ש דשם פסקי' דאי לא בירך המוציא ואכל יברך המוציא על מה שיאכל אח"כ ע"ש וצ"ע דלא דמי דהתם שפיר מברך על מה שיאכל אבל הכא כיון מדאגבי' נפק בי' ותוס' בסוכה דף ל"ט ע"א ד"ה עובר רוצים תוס' ק דמברך אחר נטילה משום דלא גמרה מצותו עד אחר ניענוע ולבסוף מסקים תוס' דמשנטל כבר עבר עיקר מצוה ע"ש: שם ס"ק י"ט בשעה כו' וכ"מ בתוס' וברא"ש כו' הרא"ש פרק לולב הגזול דין כ"ו כתב בשם ראבי' דעיקר הנענוע בשעת הברכה וניענוע בהודו ובאנא הוא נענוע בעלמא ואפי'

מי שנוטל שלא בשעת ההלל מדכתב הרא"ש שם מדאמר בדף מ"ב קטן היודע לנענע אע"פ שאינו יודע לקרות את ההלל ע"ש: שם ס"ק כ"ה ואם כו' משום דחדא מצוה היא. פי' מחה"ש וה"ל כמו שבירך המוציא ורשאי להשיח בתוך הסעודה ע"ש וצ"ע דהא שם כבר התחיל לאכול אבל הכא כל זמן דלא נטל כל ארבעה מינים הו"ל כאלו לא התחיל במצוה כלל משום דמעכבין זא"ז דכמו דאמרי' דכל כמה דלא נטל כל ארבעה מינים הוי הברכה עובר לעשייתן כדאית' בסעי' ה' ובוודאי הברכה עובר לעשייתן צריך לברך קודם שהתחיל במצוה א"כ מוכח דכ"ז שלא נטל כל ד' מינים הו"ל כאלו לא התחיל במצוה א"כ הוי הכא כמו שסח בין ברכה לתחלת המצוה אע"ג דתקיעות נמי מעכבין זו את זו כדאית' בסי' תקצ"ג סעי' ב' אפ"ה אמרינן שאם סח בין התקיעות שאין צריך לחזור ולברך בע"כ צריך לחלק דשם כיון דא"א לתקוע כל תשע תקיעות בבת אחת ולכן אמרי' דבהתחיל לתקוע הוי כמתחיל במצוה אבל בלולב שיכול ליטול כל הד' מינים בפעם אחת ואף אם נטלן זה אחר זה לא הוי מתחיל במצוה עד שנוטל כולם: שם ט"ז ס"ק ז' שאין כו' מדברי הר"ן כו' דהוי כטבילה ותפילין כו'. צ"ע דהרב"י כתב בשם הר"ן דאנן לית לן קרא לפסול חציצה בלולב רק בטבילה ותפילין ובלולב פוסל רק משום לקיחה תמה ע"ש א"כ שפיר יכולין לומר דאם אין כל היד מכוסה הוי לקיחה תמה:

סימן תרנב

בסוכה דף ל"ח ע"א בתוס' ד"ה מאי קושי' כו' תימה והרי קידוש דאוריית' ואפ"ה אר"י בריש ערבי פסחים דאין מפסיקין ופסקינן התם הלכה כר' יוסי כו' ולא הבנתי דהא שם בע"פ דף ק' ע"א כתבו תוס' בד"ה אין מפסיקין בהתחיל בהיתר איירי דבהתחיל באיסור מודה ר' יוסי דמפסיק ע"ש א"כ הכא דקתני במתניתין מי שבא בדרך ולא הי' בידו לולב ליטול כו' משמע דכבר בא זמן לולב רק שלא הי' לו לולב בדרך א"כ התחיל לאכול באיסור ובזה מודה ר"י דמפסיקין:

שם מג"א ס"ק א' יטלנו כו' בשם הר"ן כו'. ואפשר דאין ראי' מהר"ן דהר"ן שם מיירי בביה"ש של ש"ע דשמא לילה הוא ואסור לטלטל הלולב ביו"ט כמ"ש רמ"א בסי' תרנ"ח סעי' א' וכמ"ש תוס' דף מ"ז ע"א ד"ה מיתב:

שם ס"ק ד' אסור כו' דר"ח טעימ' בעלמא כו'. לפענ"ד אפשר דאפי' אם נאמר דר"ח טעים אפ"ה קשי' דהא מסתמא הי' ר"ח מתפלל שחרית ובירך על האתרוג בשעת הלל וקודם תפלת שחרית אסור אפי' טעימ' כדאית' בסי' פ"ט רק מים מותר לטעום קודם תפלה שם

סעי' ג' א"כ האיך אפשר שר"ח הי' אוכל מאתרוג ואח"כ נפיק בי' א"כ הי' אוכ קודם תפלת שחרית:

סימן תרנג

הרב"י מביא פי' רש"י סוכה דף ל"ו דהדס של מצוה אסור להריח דגמרינן מסוכה דילפינן בפ"ק דחל שם שמים על עצי סוכה ליאסר בהנאה כל ז' הואיל והוקצה למצוה וכתב בתשו' הרשב"א דתנאי מהני בהדס דמ"ש מאתרוג דאתמר הפריש ז' אתרוגים לז' ימים ולא דמי לעצי סוכה דהתם חג הסכות לה' כתיבא עכ"ל ולפענ"ד צ"ע דבפשיטות לא יוכל למילף הדס מעצי סוכה כדאית' בסוכה דף מ"ה ע"ב דסוכה דלא מפסקי לילות מימים כל ז' כחדא יומא אריכא לולב דמפסקי לילות מימים כל יומא מצוה באנפי נפשי' וכן אמרי' בביצה דף ל' ע"ב בהדי' דבלולב מהני תנאי דכל חד וחד יומא מצוה באפי נפשי' משא"כ בסוכה ע"ש ולכאורה קשי' לי דלפמ"ש מג"א בס"ק א' דלולב של אשתקד לא נאסר עד שיטול אותו כמו בסוכה של אשתקד בסי' תרל"ח סעי' א' משמע אפי' מייחד לולב לכמה שנים מ"מ כיון שעבר החג בטל מצותו כמ"ש מג"א בסי' תרל"ח ס"ק ב' לענין סוכה א"כ לימא נמי בלולב שלא תאסר לכל ז' אפי' בלא התנה כיון דכל יומא מצוה באפי נפשי' א"כ לימא כיון דעבר יומא בטלה קדושתי' ולא נאסר עד שיטול ביום ב':

סימן תרנד

בסוכה דף מ"ב ע"א איתא מתניתין מקבלת אשה כו' ופריך הגמ' פשיטא מ"ד הואיל ואשה לאו בת חיובא אימא לא תקבל קמ"ל וכתב הגהת אשרי מכאן יש ללמוד דאסור לנשים לברך על כל מ"ע שהזמ"ג דאי יכולין לברך מאי אירי' דראוי לאנשים ת"ל דראוי לה לעצמה ליטול ולברך אבל ר"ת מתיר להם לברך ומפרש כאן בע"א עכ"ל ולפענ"ד נראה כונת ר"ת דנוכל לומר דאשה תוכל להתחייב עצמ' במ"ע שהזמ"ג ולברך אבל בשבת ביום א' של סכות שהי' נוטלין לולב אמרי' בדף מ"ג דלהכי נוטלין ולא גזרי' שמא יטלנו ויעבירנו ד' אמות ברה"ר לפי דאית' מן התורה בגבולין דשארי יומי דליתנהו מן התורה בגבולין אין נוטלין דגזרי' שמא יעבירנו ע"ש א"כ מכ"ש באשה דלגבי דידה ליתא מן התורה כלל דאסור ליטול בשבת אפי' ביום ראשון דגזרי' שמא יעבירנו ולכן במתניתין דהכא דתנן מקבלת אשה בשבת דאז אין יכולה אשה ליטול לולב וצריך לפרש הגמ' דשרי לטול כיון דראוי לנטילת איש:

סימן תרנה

מג"א כתב כו' אסור לצורך יו"ט ב' כו'. כתב בספר הגהות רע"א ע"ל סי' ש"ז ס"ה אומר לא"י בשבת לעלות באילן להביא שופר הרי דמותר לצורך יו"ט ב' ועי' בס' מחה"ש שם עכ"ל כוונתו דמחה"ש כתב שם דמה שכתב בש"ע שם אומר לא"י להביא שופר בשבת דתקיעת שופר לא דחי שבת ע"כ דמיירי שחל ר"ה שבת ויום א' ומביאו לצורך יום א' שהוא יום ב' של ר"ה כו' עכ"ל ולפענ"ד אין זה מוכרח דנוכל לומר דמיירי שמביא שופר בשבת לצורך יום ב' שהוא יום א' של ר"ה ודומה לזה כתב מג"א בסי' רס"ז ס"ק ב' שהולך בשבת ולא בא לשם עד יום ב' ע"ש וכן צריך ע"כ לומר הכא במה שכתב מג"א משמע דלצורך יו"ט א' מותר לומר לא"י להביא בשבת ע"כ מיירי שחל ר"ה וסכות ביום ב' דהא ר"ה וסכות א"א לחול ביום א' וע"כ מיירי שא"י מביא לולב בשבת לצורך יום ב' שהוא יום א' של סכות א"כ ה"נ בסי' ש"ז גבי שופר מיירי נמי שחל ר"ה ביום ב' וא"י מביא שופר בשבת לצורך יום ב' שהוא יום א' של ר"ה:

סימן תרנו

מג"א מ"ק א' אם כו' כשאינו סבר לייקר האחרים. פי' מחה"ש דמיירי בענין שאין לחוש שע"י ההוספה משום הידור מייקר הא"י אתרוגים אחרים כו' ודוגמ' לזה מצינו ספ"ק דכריתות שאמר ר"ג המעון הזה עכ"ל ול"נ פירוש פשוט שהמוכר אתרוגים מוכר שאין הדורים בזול וההדורים ביוקר וזה שכתב שאינו סבר לייקר האחרים רק שמייקר האתרוג שיש בו הדור מצוה אבל אם הא"י מייקר האתרוגים מעצמו בלי טעם אין לוקח ממנו ולפ"ז שפיר דומי' להההיא דכריתות שהיו מייקרים מעצמם בלי טעם אבל לפירוש מחה"ש אין דומה לשם דהכא ע"י הישראל שנותן יותר בשביל ההידור מייקרו: שם ס"ק ב' אתרוג כו' אבל שופר כו'. לכאורה יש לחלק דדוקא באתרוג וציצית וכדומה שהם גוף המצוה צריך להדר אחר ההדור אבל בשופר שאינו גוף המצוה רק הקול שופר הוא המצוה א"כ צריך להדר לתקוע בקול נאה אבל בשבת דף קל"ג ע"ב אית' התנאה לפניו במצות סוכה נאה שופר נאה ע"ש ובסי' תקפ"ו סעי' ו' אית' הי' קולו עב כו' שכל הקולות כשרים בשופר וכן אית' בר"ה דף כ"ז ע"ב ע"ש משמע דלכתחילה כשר ולא צריך להדר לעשות בקול נאה וצ"ע:

שם ס"ק ה' יקח כו' כשהוא הדור שליש יותר מחבירו כו' כעין זה כתבו תוס' בב"ק דף ט' ע"ב בד"ה עד כו' פי' שאם מצא אתרוג באגוז ואחד גדול ממנו שליש יקנהו עכ"ל וצ"ע דשם אר"ה במצוה עד שליש ופריך הגמ' מאי שליש אילימא שליש ביתו כו' אלא אמר

ר"ז בהדור מצוה עד שליש במצוה ולפי פירוש תוס' הוי הפירוש מה דאמר ר"ה במצוה עד שליש היינו דאם המצוה גדול ממנו שליש יקנהו ולפ"ז לא נתפרש בגמ' כמה ממון הוא מחויב ליתן דהא עד שליש לא קאי על הממון רק על גדול המצוה:
שם ס"ק ז' מצוה כו' זולת נ"ח כו'. בסי' רמ"ב אית' דגם לכבוד שבת צריך לדחוק ולכבד השבת ע"ש:

סימן תרנז

ט"ז חייב כו' רש"ל כתב כו' חייב בלולב כו'. תוס' בערכין דף ב' ע"ב ד"ה אביו כו' כתבו ג"כ כדברי רש"ל דלהכי לא נקט בלולב לוקח דיכול לצאת בלולבו ש אביו וכן משמע ברא"ש בסוכה פרק ג' דין כ"ו שכתב ובשעת ברכה לא מצינו שצריך לנענע אלא מדאמר בסוף הפרק קטן היודע לנענע חייב בלולב משמע שמנענע בתחילת הנטילה אע"פ שאינו יודע לקרות את ההלל עכ"ל דקשה מהיכי מדייק הרא"ש דמיירי בקטן שאינו יודע לקרות ההלל א"ו צ"ל שרא"ש מוכיח מדנקט חייב בלולב ולא נקט לוקח לו לולב משום דיוצא בלולב אביו ומדנקט הרא"ש בקטן שאינו יודע לקרות ההלל משמע כדברי הט"ז שאם הקטן יודע לקרות ההלל ויד אביו משגת צריך שיקנה לבנו לולב כדי שגם בנו יקרא ההלל בלולב והא דנקט במתניתין ובברייתא דף מ"ב ע"א קטן היודע לנענע חייב בלולב ולא נקט לוקח לו לולב דאשמעי' רבותא דאע"ג דקטן אינו יודע לקטות הלל אפ"ה מחויב עכ"פ לברך על הלולב:

סימן תרנח

קשי' לי בסוכה דף מ"ג ע"א דמתרץ הגמ' ראשון הא תקינו לי' רבנן בביתו ופי' רש"י ומתוך שלא התרתם לו אלא בביתו זכור הוא ולא אתי לאפוקי עכ"ל וקשה דהא נמי קודם תקנה שיטול בביתו הי' מוליכין את לולביהן הר הבית מע"ש כדאיתא במתניתין א"כ יש נמי היכר שאסור להוציא בשבת וליכא למיחש לשמא יעבירנו ואדרבה כיון שיוליך כל אחד לולבו להר הבית מע"ש ואין לו לולב בביתו א"כ ליכא למיחש כלל לשמא יעבירנו ואפשר לומר דאה"נ דעל קודם תקנה הי' פשיטא לגמרא דליכא למיחש שמא יעבירנו כיון שיש היכר שצריך להוליך לולבו מע"ש להר הבית וגם אין לו לולב בביתו שיעבירנו אותו אבל לאחר תקנה שיש לו לולב בביתו נמי ליכא לחוש שיעבירנו דהא יש לו היכר שתקינו לו בביתו ולפ"ז צריך לפרש מאי דפריך הגמ' התינח אחר תקנה קודם תקנה מא"ל הכי פירושו דתוס' ד"ה הא תקינו מקשים וכי תימא א"כ לתקנו נמי כל ז' בביתו

כשחל בשבת יודע הגמ' דמהני קצת הואיל וראשון דאורייתא עכ"ל ולפ"ז צ"ל דההיכר שנוטל בביתו אינו היכר גמור ולכן לא שרינן רק ביום ראשון ולא לכל ז' ולכן פריך הגמ' התינח אחר תקנה שאין היכר גמור ולכן לא התירו אלא בראשון ואסור בשאר יומי אבל קודם תקנה דיש היכר גמור וגם אין לו לולב בביתו אמאי לא שרי גם בשאר יומי שחלו בשבת ומשני דלא התירו כלל אפי' קודם תקנה רק בראשון דאית' מן התורה בגבולין אח"כ ראיתי בס' כפות תמרים שמקשה מאי פריך קודם תקנה מא"ל הלא קודם תקנה היו מוליכין לולביהם מע"ש להר הבית ושם היו נוטלים והו"ל כאלו תקנו שיטלו בביתם ותירץ דמה שהיו מוליכין לולביהן מע"ש להר הבית כיון דלא היו עושים כן מכח תקנה אכתי מי שלא הוליך הלולב מע"ש איכא למיחש שיעבירנו בשבת:

שם המל"מ בפט"ז מהל' מעשה הקרבנות הל' ז' כתב וז"ל נסתפקתי במי שקנה אתרוג בדמים יקרים מפני חשיבתו ובא אחר וגנבו ממנו ופסלו אי מצי גנב פטר נפשי' בנתינת אתרוג אחר כשר שאיננו חשוב כמו האחר ונראה שיש להביא ראי' לדין זה מההיא דאמרי' פרק מרובה דף ע"ח בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי פטר נפשי' בכבש לרבנן מי אמרי' עולה קבל עילוי' או דילמא מצי אמר לי' אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד הדר פשט גנב פטר עצמו בכבש הרי דטענה דבעינן למיעבד מצוה מן המובחר אינה טענה אך כדמעייניגן שפיר נר' דלא דמי כלל משום דשאני התם דשור זה שהפריש אין לו דמים אבל גבי אתרוג מצי למימר הנגזל אנא הוי זביננא לי' בדמים יקרים עכ"ל ע"ש ולפענ"ד אפשר לפשוט ממתניתין סוכה דף מ"א ע"ב למחרת משכימין ובאין כל אחד מכיר את שלו ונוטלו מפני שאמרו חכמים אין אדם יוצא ידי חובתו ביו"ט הראשון בלולבו של חבירו וכן איתא במתניתין דף מ"ב ע"ב ומלמדין אותם לומר כל מי שמגיע לולבי לידו הרי הוא לו במתנה ע"ש וא"א כל שהשיב לו לולב אחר הוי השבה גמורה אע"ג שאין חשוב כמו הלולב שגזל א"כ הכא אם נוטל לולב חבירו לא הוי גזל דהא חבירו מקבל לולב של זה ויש כאן יאוש ושנוי רשות דקני כדאיתא בסי' תרמ"ט סעי' א' ומצוה הבאה בעבירה לא הוי כיון דמקרי השבה במה שיקבל הנגזל הלולב שלו א"כ לא הי' צריך לומר כל מי שיגיע לולבי לידו הרי הוא לו במתנה ולפענ"ד פשוט דמה דנקט המל"מ דגנב פסלו לאו דווק' כי ה"ה אם לא פסלו הוי השבה במה שנתן לו לולב אחר כי הראי' שמביא מב"ק שמעי' שגנב פטר עצמו בכבש אפי' אם לא מת השור של עולה שגנב א"ו מוכח מהכא דבאתרוג לא הוי בכה"ג השבה מעלי':

לפענ"ד לא הי' צריך המל"מ לכתוב משום דבאתרוג מצי לומר אנא הוה זביננא בדמים יקרים דזה דוחק קצת כי אטו בשופטני עסקינן שימכור אתרוג חשוב וליקח אתרוג

הגרוע ממנו אלא הו"ל לחלק בפשיטות דהתם הקרבן שהפריש אינו שלו ושייך להקדש רק שגורם לממון שהבעלים צריכים ליקח ולקנות בהמה אחרת לקיים נדר דהא אמר הרי עלי עולה ולכן הוי השבה כשיתן לו כבש דבזה יוכל לקיים נדרו אבל האתרוג הוא שלו וממונו הוא ופשיטא שצריך לשלם לו כל מה דשוי' ודומה למי שגנב מחבירו בגד חשוב ששוי' מאה זוז וכי תעלה על הדעת שיוכל ליתן לו מלבוש גרוע ששוה עשרה זוז אע"ג שיכול ללבוש ולהתכסות ולחמם במלבוש גרוע הזה כמו במלבוש החשוב כיון שגנב ממנו דבר השייך לו צריך לשלם לו כל שוי' ה"ה באתרוג כיון שהוא שלו הגונב ממנו צריך לשלם לו כל שוי' וצ"ע ברש"י ב"ק דף ע"ח ע"ב בד"ה גנב פטר עצמו כו' ואליבא דר"ש נקט להו דאמר קדשים שחייב באחריותן חייב עכ"ל משמע דלרבנן דסברי הגל"מ לא כממון דמי פטור לגמרי בהא דאמר הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב שאין הגנב צריך ליתן לו אפי' כבש וזה דוחק גדול דהגמ' שם יהא קאי אליבא דר"ש והלכה כרבנן דאמרי דבר הגל"מ לאו כממון דמי ולפענ"ד נראה פשוט דמה דממעטינן בב"ק דף ס"ב ע"ב ובכמה דוכתי לפטור גנב שגנב מהקדש היינו דוקא מכפל אבל הקרן מחויב לשלם הגנב אף כשגנב מהקדש וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מהל' גניבה הל' א' הגונב נכסי הקדש אינו משלם אלא הקרן בלבד ולפ"ז שפיר עלה הסוגיא דב"ק דף ע"ח גם לרבנן דאף דסברי דבר הגל"מ לאו כממון מ"מ מחויב לשלם לו את הקרן רק שפוטר עצמו בכבש והרמב"ם אע"ג שפסק בפ"ב מהל' גניבה כרבנן הגל"מ לאו כממון אפ"ה פסק בפט"ז מהל' מעה"ק הל' ז' שהגנב יתן לו שה מפני שהקרן מחויב הגנב אפי' לרבנן:

שם ט"ז ס"ק ג' ואסור כו' נמי שרי לטלטל הלולב כו' צ"ע האיך מדמה לולב לשופר דשופר הוא כלי כדאית' בשבת דף ל"ה ע"ב ולרש"י שם הוי שופר מלאכתו להיתר ולתוס' שם ד"ה והתני' הוי כלי שמלאכתו לאסור ע"ש אבל לולב הוי כאבן כמ"ש רמ"א וכ"כ הרב"י בסי' תרנ"ד בשם א"ח דלולב הוי כאבן ואסור לטלטלו לצורך גופו ומקומו וכ"כ הגאון מליסא בסידור שלו בדיני הלולב אסור לטלטל הלולב בשבת לצורך גופו ומקומו דהוי כאבן דלא כט"ז עכ"ל אח"כ ראיתי במחה"ש סוף ס"ק ב' שהרגיש בזה וע"ש ולפענ"ד אפשר לתרץ דט"ז סובר דלולב הוי כמו חצוצרות ומג"א בסי' ש"ח ס"ק י"ב כתב בשם א"ז דחצוצרות לאו כלי הוא ולדידן דקיי"ל כר"ש שרי לטלטלו ועי' בתוס' שבת דף ל"ו ע"א בד"ה הא כו':

שם מג"א ס"ק ב' דמוליד כו' ומ"מ נ"ל כו' לצורך אוכל נפש ואעפ"כ אסור משום דמוליד ריחא בחרס כו'. פי' המחה"ש דבביצה שם לא הזכיר רבה איסור הבערה רק איסור מוליד ריח א"כ מוכח דהבערה ליכא איסור דהוי לצורך אוכל נפש משא"כ מוליד ריחא

בחרס והחרס אינו אוכל נפש אסור אע"ג דאינו מתכוין להוליד ריח בחרס א"כ באתרוג נמי אסור אע"ג דאין מתכוין כיון דהוי פ"ר עכ"ל וצ"ע דבסי' תקי"א במג"א ס"ק י' כתב המג"א על דברי הש"ע כדי ליתן ריח טוב בפירות למתקן לאכילה מותר ומשום אולודי ריחא ליכא שאין כוונתו להוליד ריח רק להכשיר אוכלין כמו בשרא שצולין אגומרי ע"ש משמע אי הי' כוונתו להוליד ריח בפירות אסור משמע שלא כדברי מחה"ש שמדבריו משמע בפירות דהוי אוכל נפש אפי' במתכוין מותר וגם דברי מג"א שם נראים כסותרים על מה שכתב הכא דפ"ר אסור אע"ג דלא מתכוין להוליד ריחא אסור ושם כתב שאין כוונתו להוליד ריח משמע דאי הי' כוונתו להוליד ריח אסור אפ"ה כשאין מכוין מותר אע"ג דהוי פ"ר גם הט"ז שם ס"ק ח' מסכים לדברי מהרש"ל דבאין מכוין אע"ג דהוי פ"ר מותר:

שם ס"ק ז' ומיהו וכו' אפי' אמר בפירוש ע"מ כו'. הטור כתב ג"כ כלשון הש"ע דאפי' הראשון נתן לאחר והאחרון מחזירו לבעלים יצא וצ"ע דבסוכה דף מ"א ע"ב באתרוג שנתן ר"ג לר"י ור"י נתן לר"ע כתב הרא"ש אע"פ שכל אחד לא החזירו לר"ג כן היתה המתנה שכל אחד יתנהו לחבירו ויחזירהו לבסוף וכ"כ תוס' שם בד"ה ואם לאו כו' דעתו של ר"ג הי' שיצאו כולם ואח"כ יחזירוהו ע"ש משמע מדבריהם שהנותן האתרוג צריך לומר להמקבל ממנו שיתן לאחר אבל בלא אמר לו אין רשאי ליתן לאחר רק הוא צריך להחזיר להנותן וצ"ע על הטור והש"ע שכתבו שלא כדעת התוס' והרא"ש ואני מסופק אם אחד נותן אתרוג לחבירו במתנה ע"מ להחזיר והחזיר לו אתרוג אחר ששוה כמו האתרוג זה אם נאמר דהוי חזרה או דילמא צריך להחזיר לו דוקא האתרוג שנתן לו והנה מדברי הרא"ש שם בשם העיטור הובא בהרב"י שכתב אע"ג דחזרת דמים הוי חזרה אבל אתרוג כי אמר החזירו לי דוקא אתרוג קאמר לצאת בו י"ח עכ"ל א"כ אם החזיר לו אתרוג אחר שיוכל לצאת בו הוי חזרה ועי' מה שכתבתי לעיל על דברי מל"מ שמסופק במי שגנב אתרוג והחזיר לו אתרוג שאינו שוה ע"ש משמע מדבריו שאם השיב לו אתרוג אחר ששוה כמו הראשון שגנב הוי השבה גמורה ולפ"ז משכחת במתנה ע"מ להחזיר שיוכל להקדישו שיחזיר דבר אחר ששוה כמו המתנה שקיבל ובדבר אחר חוץ מאתרוג יוכל להחזיר אפי' דמים כמו שמשמע בדברי הרא"ש ומג"א ס"ק ה' כתב דבמתנה ע"מ להחזיר אינו יכול להקדישו וצ"ע:

סימן תרנט

קשי' לי בסוכה דף נ"ה ע"א בתוס' ד"ה אתקין כו' ועוד דבחנוכה כו' אלמ' חשוב ראשון עיקר ובחג איפכא דאדרבה האחרון נחשב עיקר כו' ע"ש וצ"ע דהא רש"י נתן טעם דלכך הרביעי עיקר שהוא מוסף בחוה"מ יותר משאר ימים וניכר שהוא בא לכבוד היום משא"כ בחנוכה שקורין שלשה כמו בשאר ימי החול א"כ אין חשיבות בין ראשון לשלישי ועוד דהא רבא אמר שם שביעי ידחה וביום הראשון דחוה"מ אומר וביום השני ובב' דחוה"מ וביום השלישי וכן בכולם רק אמימר אתקין דמדלגי דלוגי ונמצאו כולם עומדין כמו שפי' רש"י שם והלכה כרבא לגבי אביי ועוד דתני' כותי' דרבא א"כ ראשון שקורא וביום השני הוא עיקר הקריאה וכן בכל יום דחוה"מ קורא הראשון העיקר הקריאה לדעת רש"י אח"כ ראיתי במהרש"א שכתב שאין קושי' תוס' מבוררת דהאחרון שהוא הד' במוסף לכבוד היום ע"ש:

סימן תרס

הטור מביא המשנה סוכה דף מ"ה ע"א ואומרים אנא ה' כו' רי"א אני והו כו' ומשמע מהטור הרב"י שגם אנחנו אומרי' אני והו כו' כדברי ר' יהודא ואומרים בהקפתנו זכר למקדש שהיו אומרים כן בהקפת המזבח ע"ש וצ"ע דהרי"ף והרא"ש השמיטו ולא כתבו המשנה כלל גם הרב"י לא כתב בש"ע לאומרו והרמב"ם בפ"ז מהל' לולב הלכה כ"ג כתב בכל יום היו מקיפין את המזבח ואומרים אנא ד' הושיעה נא וכתב הה"מ דהרמב"ם פוסק כת"ק שם ולא כר"י א"כ צ"ע על הטור והרב"י שכתבו שיאמר אני והו כו' וגם מנהגינו לומר אני והו והוא דלא כהלכתא וצ"ע:

סימן תרסא

הרא"ש כתב דבליל ב' מברך זמן ואח"כ סוכה דהא מברך אתמול זמן על הסוכה ואפי' הוי אתמול חול מ"מ יצא בזמן דסוכה דלא גרע מבירך זמן בשעת עשיית הסוכה הובא במחה"ש ע"ש וקשי' לי דבסוכה דף מ"ו ע"א כתבו תוס' בד"ה נכנס ותימא דתיפוק לי' דמברך משום יו"ט ושמא כיון דסוכה מחמת חג קאתי סברא הוא דזמן דידה אע"פ שבירך בחול פטור הוא אף בחג וכן כתב הרא"ש שם דכיון דסוכה מחמת חג עשה סברא הוא דזמן דידה אע"פ שבירך בחול פטור זמן דחג ע"ש א"כ קשה כיון דלרא"ש הוי האי דבריך זמן בלילה הראשונה אסוכה כמו שאם בירך בשעת עשי' א"כ לימא דלא ליברך זמן כלל בליל ב' אפי' ארגל דזמן דלילה ראשונה שבירך על הסוכה אפי' הי' חול פוטר

זמן דרגל בליל ב' כמו בבירך בשעת עשי' דמזה הטעם אין מברך זמן על הלולב ביום ב' כמ"ש הרא"ש שם ומג"א בסי' תרס"ב:

סימן תרסב

המח"ש כתב בשם המנהגים דזמן ליל חג הסוכות דאורייתא לכן פוטר את הלולב אבל זמן ליל ר"ה דרבנן לכן אין פוטר את השופר וא"ת א"כ לא יברך זמן אלולב ביום א' וי"ל דליל א' צריך זמן משום סוכה לבר מיו"ט לכן אינו פוטר ופי' מחה"ש דאין ברכת זמן א' יפטור ג' דברים זמן דרגל ודסוכה ודלולב ע"ש ולפ"ז נר' לפענ"ד אין צריך לחלק משום דזה דאורייתא וזה דרבנן אלא משום דהמנהג להניח בליל ב' דר"ה פרי חדש על השולחן ואומר שהחיינו על היו"ט וגם על הפרי ולכן אין יכול הזמן דלילה לפטור הזמן דשופר דיום ב' דאין ברכת זמן א' יפטור ג' דברים היו"ט ופרי ושופר משא"כ בליל ב' דסכות דאין מניחין פרי על השולחן פוטר הזמן דלילה את הלולב והא דלא פוטר הזמן דליל א' דר"ה הזמן דשופר משום דא"א למיעבד הכי שיברך ביום ב' זמן אשופר וביום א' לא יברך ולטעם המנהגים מי שלא אכל בלילה הראשונה בסוכה שלא בירך זמן אסוכה רק ארגל א"צ לברך זמן על הלולב ביום א' וכשיאכל בליל ב' בסוכה שיברך זמן על הסוכה כמ"ש מג"א בסי' תרס"א וצריך לברך זמן ביום. ב' אלולב ועי' בהגהות מנהגים שכתב טעם כמ"ש מג"א וכ"כ הרא"ש פ"ד דסוכה דין ב':

סימן תרסג

עי' מה שכתבתי בסי' תרנ"ט הנה הסדר הקריאה שכתב המחבר הוא מה שכתב הטור והרי"ף והרא"ש סוף פ"ד דמגילה אבל תוס' בסוכה דף נ"ה ע"א ד"ה אתקין כו' כתבו שראשון קורא ביום השני ושני ביום השלישי ושלישי חוזר וקורא ביום השני ורביעי ביום השלישי ע"ש וקצת קשה בנוסח הקריאה של רי"ף ורא"ש וטור וש"ע שקורין ביום השלישי שלש פעמים ובסוכה שם אמר רבא דביום השני עיקר ואין אומר בראשון דחוה"מ וביום השלישי כלל וכן בשאר יומי אומר רק יום של אתמול ע"ש:

סימן תרסד

קשי' לי בסוכה דף מ"ד ע"ב א"ר אמי ערבה אינה ניטלת אלא בפני עצמה ואין אדם יוצא בערבה שבלולב ופריך הגמ' כיון דאינה ניטלת אלא בפני עצמה פשיטא דאין יוצא בערבה שבלולב ורש"י פי' אלא בפני עצמה אין דבר אחר נאגד עמו וכ"כ תוס' לא

שיאסור ליטול הערבה עם הלולב דלא מיירי אלא באגידי בהדי הדדי ע"ש וקשה מאי פריך הגמ' כיון דאינה ניטלת אלא בפ"ע פשיטא דאין אדם יוצא בערבה שבלולב דהא צריך לאשמעי' אפי' לא אגיד הלולב דהא אנן פסקי' בסי' תרנ"א סעיף י"ב כת"ק דר"י סוכה דף י"א ע"ב דלולב אין צריך אגד והאגוד רק לנוי ואינו מעכב וכ"כ הט"ז בס"ק ד' ובהושענא רבה צריך לכתחלה להתיר אגודו של לולב כדאיתא סוף סעיף א' א"כ צריך לאשמעינן אע"ג דלא אגד הערבה של לולב בלולב אפ"ה אין יוצא בו וזה לא אשמעי' מאינה ניטלת אלא בפ"ע דזה מיירי שלא יאגוד עמו דבר כמ"ש רש"י ותוס' אבל לאחוז הערבה ודבר אחר בידו מותר ובערבה שבלולב אינו יוצא אפי' בלא נאגד בלולב:

שם ט"ז ס"ק ב' ונוטלין כו' כיון שבמקדש כו'. והרב"י כתב הטעם שקבעו יום ז' מפני שאותו היום מיוחד במקדש שאם חל יום ז' בשבת היה ערבה דוחה שבת משא"כ בשאר הימים:

שם מג"א ס"ק ד' ונוטלין כו' ול"נ דכל לנאותו כו'. וכתב מחה"ש היינו לסברתייהו אבל בלא"ה כתב מג"א בס"ק ז' דלא חיישי' לחציצה ע"ש ולא הבינותי דהא בטור ובהרב"י איתא בשם הרא"ש שלא יאגדנו דבר אחר עמו משום חציצה אבל ביש לו בידו ד"א אין לחוש ע"ש ולפ"ז מה שכתב מג"א בס"ק ז' דלא חיישי' לחציצה קאי על מה שכתב שם בש"ע אפי' יש לו בידו ד"א אבל בנאגד עמה יש בו משום חציצה ושפיר הוצרך מג"א לכתוב פה דמותר לאגדו בלולב:

שם סעיף ד' במנהגים כתב שיקח שבעה בדים ע"ש:

שם ושיעור ארכה כו'. זה מדברי הר"ן הובא בהרב"י דכתב מסתמא דשיעור ארכה כשיעור אורך ערבה בלולב שלא מצינו שהקילו בזה עכ"ל וצ"ע שהרב"י השמיט דברי רש"י סוכה דף מ"ד ע"ב ד"ה עלה כו' וכי אמרי' ג' טפחים לגבי לולב אמרי' שתהא ערבה ארוכה ג' אבל ערבה שהיו מקיפין בה בפני עצמו כל דהו סגי והשתא נהגו להביא מורביות ענפים ארוכים ויפים כו' ע"ש:

שם סעיף ט' ברמ"א ונהגו להצניע כו'. ובהגהות אשרי בפרק לולב וערבה בדין ב' כתב וריב"ק היה נוהג בערבה וכן בערבה שבלולב לתקן מן העצים קולמסים ולבער בהן חמץ בפסח כדאמרי' גבי עירוב הואיל איתעבד בה חדא מצוה עכ"ל ובסי' תמ"ה כתב עטרת זקנים לשרוף החמץ בהושענות ויש זורקין בתנור בעת אפיית מצות ואלו ואלו דברי אלקים חיים עכ"ל ובח"י שם ס"ק ג' כתב שיש לשרוף בהושענא וכה"ג כתב מהרי"ל דיש להסיק התנור בלולב ומהר"י היה רגיל לעשות ממנו היסק בפי התנור בשעת

אפיית המצות עכ"ל וצ"ע ששאר פוסקים לא כתבו כלום מערבה שבלולב רק ריב"ק לבד ומהרי"ל לבד כתב מלולב:

סימן תרסה

צ"ע ברא"ש בפרק לולב וערבה דין ה' שכתב וא"ת הא דאמרי' בשמעתין גבי אתרוג לדידן דאית לן תרי יומי שמיני ספק שביעי אסור ואמאי אסור דהא לא נטלינן ליה וי"ל דאם יבא אליהו ויאמר דעברוהו לאלול הוי שמיני שביעי עכ"ל ולא הבינותי דהא בסוכה דף מ"ו ע"ב אמרי' הפריש שבעה אתרוגים לז' ימים רב אסי אמר כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר א"כ מוכח דאתרוג לא אתקצאי רק ליומא שהפריש ומותר בימים אחרים של סוכות אע"ג שעדיין יש מצות אתרוג א"כ ה"נ גבי המפריש אתרוג, לז' ימים ויודע שבשמיני לא יטול אתרוג א"כ אף אם יבוא אליהו ויאמר על שמיני שהוא שבעה מ"מ האתרוג מותר כיון שלא הופרש על יום זה דשמיני אף אם יבוא אליהו ויאמר שהיום ז' ומחויב באתרוג מ"מ מותר האתרוג דהא לא הופרש על יום זה ואפשר אף אם יבוא אליהו ויאמר על ח' שהוא ז' פטור נמי מליטול לולב דהא הנטילה בכל הימים הוא רק מדרבנן חוץ מיום ראשון דהוא דאורייתא כדאיתא בסוכה דף מ"ד ע"א ובשמיני ספק שביעי לא תיקנו רבנן ליטול לולב כמ"ש תוס' דף מ"ז ע"א ד"ה מיתב א"כ אף אם יבוא אליהו ויאמר על ח' שהוא ז' מ"מ פטור מלולב דהא תקנת רבנן לא היה על יום זה וגם חששה רחוקה שעברוה לאלול כדאיתא בר"ה דף י"ט ע"ב מימות עזרא לא היה אלול מעובר ועי' ביצה דף ל' ע"ב בתוס' ד"ה עד כו' שכתבו נמי לאסור האתרוג בש"ת משום אם יבוא אליהו:

שם ט"ז ס"ק א' שהרי כו' ולא אגדי' למיפק ביה כו' דברי ט"ז אינם מובנים לי דמשמע מדבריו להג"א בעושה האגודה הוי מעשה ולא הזמנה וזה אינו דהא העושה סוכה הוי רק הזמנה אע"ג שעושה מעשה וכן האורג בגד למת אמרי' בסנהדרין דף מ"ז ע"ב דהוי רק הזמנה אע"ג דעביד מעשה ולפי גירסת הט"ז בגמ' עבדי להושענא ולא אגדי אין לו הבנה מאי עבדי כיון דלא אגדה א"כ מאי עבד ונראה לפענ"ד שיש ט"ס בהרב"י כשהעתיק דברי הג"א וזה לשון הג"א בביצה פרק המביא בדין ג' והיכא דעביד סוכה ולא יתיב בה א"נ עבדי להושענא ולא אגבה למיפק בה שריין בהנאה דהזמנה לאו מילתא היא עכ"ל א"כ ש"מ דלולב וסוכה שוין דלא נאסרו אא"כ עשה המעשה לצאת בו ידי מצוה גם מה שכתב הט"ז וכן ל"ד למ"ש רמ"א בסי' תרל"ח כו' גילה דעתו שאין רוצה בה באותה שעה ב"ה ממילא לא איתקצאי לכל אותו יום ע"ש משמע מדבריו דסוכה לא אתקצאי

רק אם דעתו לישב בה ביה"ש ולפענ"ד נראה ודאי דאע"ג שאין דעתו לישב בה ביה"ש רק בלילה ממש או ביום בודאי איתקצאי כי כשישב בה בלילה או ביום נאסר למפרע בביה"ש ואיתקצאי לכל היום דהא אתרוג שהפריש למצוה ונוטל ביום איתקצאי לכל שבעה ובהפריש ז' אתרוגים לז' ימים הוקצה עכ"פ לכל אותו יום ומחה"ש בס"ק א' כתב על הט"ז על מה שכתב שאפי' ביום א' קודם שנטלו יש בו איסור מוקצה כתב מחה"ש מאי דפשיטא ליה נראה דעת הרב"י להיפך ניהו דבהג"א כתב הלשון כמו שהעתיק הט"ז אבל הרב"י ע"כ ס"ל דמ"ש כ"ז שלא עביד האגודה לאו דוקא דהא בסי' תרנ"ג סעיף ב' כ' עביד להושענא ולא אגבהה למיפק בה שריא בהנאה הרי דאפי' אגדו אלא שעדיין לא יצא בו מיקרי הזמנה בעלמא עכ"ל ולפי הנראה לא עיין המח"ש בהג"א עצמו רק ראה בהרב"י שהעתיקו אבל האמת יורה דרכו שיש ט"ס בהרב"י והעיקר הוא כמ"ש בהג"א בביצה שם וכמ"ש בשו"ע בסי' תרנ"ג עביד להושענא ולא אגבה למיפק:

שם מג"א ס"ק ג' למחר כו' ולפי מש"ל אין צריך כו' פי' מחה"ש דכיון דגם במוקצה מחמת מצוה לא אמרי' מוקצה מיום שעבר לא צריך לתירוץ הר"ן דהוי כאלו התנה ע"ש ולפענ"ד דלהר"ן לשיטתיה שפיר צריכין לתירוץ הר"ן דהרב"י כתב בשם הר"ן לחלק בין סוכה דאמרי' מוקצה מיום שעבר משום דצריך לאכול ביה"ש בסוכה אבל בלולב דרבנן אין צריך ליטול ביה"ש דהוי ספיקא דרבנן וכ"כ מחה"ש בס"ק א' ובסי' תרנ"ב במג"א ס"ק א' כתב בשם הר"ן דאם לא נטלו עד ביה"ש ביום ראשון נוטלו ביה"ש דספק דאורייתא לחומרא משא"כ בשאר הימים דפטור ע"ש ולפ"ז קשיא בהפריש ז' אתרוגים כל אחת ואחת יוצא בו ואוכלו למחר משמע דאפי' באתרוג שהפריש ליום ראשון דמותר לאכול בשני ואמאי דהא הלולב ביום ראשון שוה לסוכה דכמו דבסוכה צריך לאכול ביה"ש דהוי ספק דאורייתא כך לולב צריך ליטול ביום ראשון ביה"ש דהוי ספק דאורייתא ולהכי הוצרך הר"ן לתרץ דלהכי אפי' אתרוג שהופרש ליום ראשון מותר בשני דהוי כאלו התנה בפירוש שאינו מקצה אותו אלא למצותו ואינו מוקצה רק לכל היום וכל זה לפי' הר"ן שמפרש משום דאין צריך ליטול ביה"ש דספיקו דרבנן לכן הוצרך לתרץ על יום ראשון דהוי כאלו התנה בפירוש אבל רש"י בסוכה דף מ"ו ע"ב בד"ה אתרוג מפרש דאתרוג לא חזי לביה"ש משיצא בו שחרית ע"ש ולפ"ז אתי שפיר דאפי' באתרוג שהפריש ליום ראשון מותר ביום השני דלא אמרי' מוקצה מיום שלעבר דהא אין צריך ליטלו ביה"ש כיון שמסתמא כבר יצא בו שחרית וצ"ע שהרב"י לא כתב פי' רש"י:

סימן תרסו

לא זכיתי להבין דברי הרא"ש סוף פרק לולב וערבה שכתב על פי' רש"י דף מ"ח ע"א משמע מתוך רש"י דבסוכה קטנה צריך להדליק את הנר כדי שלא יראה בבל תוסיף שאוכל בה בלילה ותימא לי שלא ראיתי מי שעשה כן ונראה לפרש מדליק בה את הנר כו' וצריך לישב בה בתשיעי עכ"ל משמע דהרא"ש מפרש דברי רש"י דאפי' לדידן דיושבים בשמיני בסוכה צריכים לעשות היכר שלא יהא נראה שמוסיף וצ"ע דהא רש"י מפרש בגמ' שם אין לו מקום אחר לאכול שם ביו"ט אחרון עכ"ל ואי מיירי בשמיני בחוץ לארץ האיך כתב רש"י שאין לו מקום אחר לאכול הא אפי' יש לו מקום אחר לאכול צריך לאכול בסוכה בשמיני כדפסק הגמ' דף מ"ז ע"א והלכתא מיתב יתבינן א"ו מוכח דרש"י נמי מפרש הגמ' בא"י בשמיני ובח"ל בתשיעי ומה שמפרש רש"י שם בד"ה הא לן לבני בבל כו' מדליק בה את הנר ולא יפחתנה ויפסלנה לפי שצריך לישב בה מחר נראה ש. כוונת רש"י דהא ביום ז' לא יוכל ליפחת וליפסל שצריך לישב בה מחר ובע"כ ישב בה בתשיעי בלא עשיית היכר כי בשמיני לא יוכל לפחות שהוא יו"ט לכן צריך להדליק נר בתשיעי:

סימן תרסז

מג"א ס"ק א' גם כו' וה"ה בח"ל בט' כו'. וצ"ע דהרב"י כתב בשם הרא"ש אע"ג דלא מחויב לאכול ביה"ש אלא משום ספק יום שעבר מ"מ כיון דמחויב לאכול בה וצריך לעשות מעשה בביה"ש ע"ש א"כ בשמיני בביה"ש כיון דישיבת סוכה בשמיני מדרבנן כמו כל יו"ט שני רק דרבנן דהא אנן בקיאין בקביעה דירחא הוי יו"ט ב' דרבנן כדאיתא בשבת דף כ"ג ע"א יו"ט שני דספק דבריהם ובביצה דף ד' ע"ב הזהרו במנהג אבותיכם ע"ש ה"נ ישיבת סוכה בשמיני ספק שבעה רק דרבנן ובתענית דף ב' ע"א כתבו תוס' ד"ה מאימתי כו' דסוכה בח' דרבנן א"כ בשמיני בביה"ש דהוי ספק דרבנן אינו מחויב לאכול בסוכה דספק דרבנן לקולא כמ"ש הר"ן הובא בהרב"י בסי' תרס"ה דכיון דלולב ביום ז' מדרבנן אפי' לא נטל כל היום אינו נוטלו בביה"ש דהוי ספק דרבנן ע"ש ולכן מקילין בכמה דברים ביו"ט ב' לפי שהוא דרבנן כמו בסי' תצ"ו סעי' ג' לענין שיעשה ישראל שבות בחולה שאין בו סכנה ובסי' תמ"ז סעיף ה' ובסי' תס"ז סעי' י' לענין איסור חמץ ואפי' אי אמרינן דאע"ג דהוי דרבנן מ"מ רבנן מחמרי ביה כאלו היה ספק דאורייתא לענין ישיבת סוכה בשמיני כמ"ש תוס' סוכה דף מ"ג ע"א בד"ה לא ידעינן כו' עבוד רבנן כאלו לא ידעינן בקביעה דירחא ע"ש מ"מ נראה דאפי' אבותינו שהיו מסופקים בקביעה דירחא

והוי להם יו"ט ב' ספיקא דאורייתא אפ"ה היו פטורים מסוכה בביה"ש בשמיני דהא הוי ספק ספיקא ספק שמיני ואת"ל שהיה היום שביעי ספק דילמא הוא לילה דהא ביה"ש הוי ספק לילה:

שם וצ"ע בסי' תרל"ח. ולפענ"ד דלהכי מותר בקרמים וסדינין כמ"ש ט"ז שם בסי' תרל"ח ס"ק ח' על הסדינים המצויירים שיש חשש מפני הגנבים דאנן סהדי שלא תלאן שם מתחילה להיותן שם תמיד ואפי' מסתמא הוה כהתנה בכך ע"ש א"כ ה"נ דצריך לקרמים וסדינין להתנאות בביתו לכבוד יו"ט הוי כאילו התנה:

סימן תרסח

מג"א ס"ק ב' אוכלין כו' איכא היכרא כו'. הרב"י כתב לשון המרדכי יתובי יתבינן כיון דאיכא היכרא דלא מברך כאשר עשה כל ז' הימים לא הוי כמוסיף אבל לישן בסוכה אסור משום דמחזי כמוסיף עכ"ל ולפענ"ד מתורץ בזה קושית הכ"מ פ"ו דסוכה הובא במג"א בסי' תפ"ט ס"ק א' שמקשה האיך מברכין על הספירה ביו"ט שני ולא חיישי' לזלותא דיו"ט דהא מה"ט לא מברכין על הסוכה בשמיני ע"ש ולפי דברי המרדכי ניחא דהא דאין מברכין על הסוכה בשמיני הטעם שלא יהא נראה כמוסיף דאם לא היה עושה היכר שלא לברך היה אסור לאכול בו כמו שאסור לישן בסוכה בשמיני ובד"מ ס"ק ב' כתב דאף לטעם שכתב הרא"ש והטור באכילה משום דלפעמים יושב בסוכה בלא מצוה מודים בשינה דאין דרך לישן בסוכה עכ"ל:

שם ט"ז ס"ק א' ואנו כו' עוד הקשו עלי כו' דדחק לה עזרה כו' ולפענ"ד נראה לתרץ דדוקא על יום ראשון כתב רש"י דאם בונים הבימה מעיו"ט דחקה עזרה כי ביום הראשון דחקו כל ישראל להקדים ולזרז למצוה ליראות ולראות ולהביא קרבן כדאיתא בחגיגה דף ז' ע"א בעיקר הרגל ופי' רש"י ביו"ט ראשון ע"ש והרמב"ם בפ"א מהל' חגיגה הלכה א' כתב הראיה האמורה בתורה היא שנראה פניו בעזרה ביו"ט הראשון של חג ויביא עמו קרבן כו' ובהלכה ה' כתב ומצוה להקדים ולהקריב בראשון לא הקריב בראשון יקריב בשני וכל המאחר הרי זה מגונה ועליו נאמר נוגי ממועד אספתי ע"ש וכן כתב רש"י יומא דף ד' ע"א במתניתין ולא היתה קריאת הגבר מגעת ברגלים עד שהיתה עזרה מלאה מישראל המביאים קרבנותיהן וכן מצינו שהיו מזרזין עצמן בפסחים דף ס"ד ע"א במתניתין הפסח נשחט כו' ר"י אומר מימיהם של כת ג' לא הגיעה לאהבתי מפני שעמה מועטין שהיו דוחקין עצמן לזרז ולהקדים בכת ראשונה למצות פסח א"כ מכ"ש הכא שהיו מזרזין ליראות ולראות ולהביא קרבן ביו"ט ראשון ולכן היה דחקה עזרה אבל

בש"ע לא היה דחקה עזרה והיו יכולין לעשות בימה מאתמול ושפיר נוכל לומר דקאי על שמיני עצרת:

שם אלו דברי הרב רש"ל כו' בזה סותר מצות סוכה כו' משמע מדבריו שכיון שקיבל עליו מצות ש"ע אין עליו חיוב סוכה כלל של יום השביעי וצ"ע דבסי' תרס"ז פסקי' דסוכה ונויה אסור גם בשמיני אפי' בא"י שאין יושבים בסוכה בח' משום דאילו אתרמי סעודה בביה"ש בעי למיכל בגוה וכן איתא בהדיא בסוכה דף מ"ו ע"ב ובודאי בביה"ש כבר קיבל עליו יו"ט של שמיני עצרת בתפלה וגם אסור לאכול בביה"ש עד שיקדש כדאיתא בסי' רע"א ובמג"א שם ס"ק ה' ובסי' רצ"ט במג"א ס"ק א' א"כ ראינו אע"ג שכבר קיבל עליו ש"ע אפ"ה צריך לאכול בסוכה בספק יום ז' א"כ ש"מ שמצות סוכה נוהג כל יום שביעי אף לאחר קבלתו יו"ט של ש"ע וכן משמע בסוכה דף י' ע"ב בד"ה עד כו' שכתבו שאני סוכה דמ"מ חייב למיכל בה מחמת מה שיהיה ע"ש וא"א דבקיבל ש"ע אין צריך למיכל בסוכה היכי כתבו תוס' שמחויב הא אפשר שיקבל ש"ע א"ו ש"מ דגם בקיבל ש"ע חייב בסוכה:

שם מג"א ס"ק ג' אין כו' לאחר תפלת ערבית מבע"י כו'. לפענ"ד נראה לפמ"ש מג"א בסי' תפ"ט ס"ק א' בשם הכ"מ לתרץ האי דמברכין על הספירה ביו"ט ב' ואין מברכין על הסוכה בשמיני משום דאנן בקיאין בקביעה דירחי א"כ מדינא אין צריך לישב בסוכה בח' אבל גבי ספירה הוי איפכא מדינא צריך לספור היום עכ"ל א"כ הכא המתפלל ערבית מבע"י כיון דעדיין יום הוא א"כ חייב מדינא בסוכה וצריך לברך על הסוכה ועי' בסי' ל' במג"א ס"ק ז' שכתב דאם הוא לא התפלל ערבית אע"פ שהצבור התפללו מותר להניח תפילין ע"ש א"כ כ"ש הכא דבכה"ג דמחויב לברך על הסוכה דהא אפי' בש"ע עצמו איכא מ"ד ללישנא קמא בסוכה דף מ"ז ע"א דסבר דיש לברך על הסוכה ובודאי בכה"ג כ"ע מודים דמברך:

שם ס"ק ד' ומתחילין כו' ואנו מתחילין כו'. זה לשון רש"י במגילה דף ל"א ע"א בד"ה קורין כו' אלא שמתחילין עשר תעשר לפי שיש באותה פרשה מצות וחוקים הרבה הנהוגים בחג והר"ן כתב שם שיש נוסחאות בגמ' קורין מצות וחוקים וכל הבכור כלומר עשר תעשר ע"ש:

סימן תרסט

במנחות דף ל' ע"א איתא שמונה פסוקים שבתורה יחיד קורא אותן בבהכ"נ ופי' רש"י אדם אחד קוראן וכן פי' בתוס' שם וכ"כ הרא"ש במגילה פרק ג' דין ב'. ובד"מ בסי' תכ"ח

ובסי' זה כתב בשם המרדכי שיחיד קורא אותן פי' דת"ח צריך לקרותן והרמב"ם בפ' י"ג מהל' תפלה הל' ו' כתב שמונה פסוקים שבסוף התורה מותר לקרות אותם בבהכ"נ בפחות מי' אע"פ שהכל תורה ומשה מפי הגבורה אמרם מ"מ הואיל ומשמען אחר מיתת משה הרי נשתנו ולפיכך מותר ליחיד לקרות אותן ע"ש ואם כי אני איני כדאי להכריע מ"מ נראה לפענ"ד דלפי' הרמב"ם עולה יפה הסוגיא במנחות שם כי לפירש"י שאדם אחד קוראן ואין מפסיק ביניהם כדי לעמוד אחר ולקרות קשה דהו"ל לגמ' לומר אחד קורא את כולן כמו דאיתא במתניתין במגילה דף ל"א ע"א אין מפסיקין בקללות אלא אחד קורא את כולן ועל פי' המרדכי שפי' שת"ח קורא אותן קשה דהא שם קאמר בגמ' דהא דאמרי' יחיד קורא אותן דלא כר"ש דסבר דמשה כתבן אלא כר"י דסבר דיהושע כתבן ומשני הגמ' אפי' תימא ר"ש הואיל ואישתני אישתני ע"ש ולדברי המרדכי יש בשמונה פסוקים הללו יותר מעלה מכל התורה דהא כל התורה אין צריך דוקא ת"ח לקרות וקשה דא"כ יש מעלה יתירה אם יהושע תלמיד משה רבינו כתבן מאלו כתבה משה רבינו דהא פשיטא לגמ' דלר"י דאמר יהושע כתבן ניחא מה שיחיד קורא אבל לר"ש דאמר משה כתבן לאו ניחא דיחיד קוראן ולפ"ז יפה כח התלמיד מכח הרב אבל לפי' הרמב"ם מתורץ הכל דאמר יחיד קורא אותן היינו ביחידות פי' דאע"ג דתנן במגילה דף כ"ג ע"ב אין קורין בתורה בפחות מעשרה אבל הני ח' פסוקים קילי דמותר ליחיד לקרוא אותן ולהכי ס"ד דגמ' דאתיא כר"י דאמר יהושע כתבן ולא משה ולהכי קילי ומשני הגמ' אפי' תימא ר"ש הואיל דאשתני:

סימן תרע

ט"ז ס"ק א' ח' ימי חנוכה כו' הקשה ב"י כו'. לכאורה נראה לתרץ בפשיטות דהרב"י הקשה עוד כי חתום בחותמו של כ"ג מאי הוי מ"מ ליחוש שמא הסיטוהו ונטמאה ותירץ הר"ן שאם הסיטוהו היו שוברים אותו לראות אם יש בו זהב או מרגליות א"ו לא ראוהו וגם לזה כוון רש"י במ"ש והכירו שלא נגעו בו ע"ש א"כ זה היה נס נפלא שה' ית' סתם את עיניהם ולא ראו הפך של שמן כי אלו ראו את הפך היו שוברים ומאבדים אותו: שם ס"ק ג' שלא כו' דגדול המחטיא כו'. וצ"ע דהא הט"ז נמי מתרץ כן דבפורים הנס להצלת נפשות ובחנוכה להלל ולהודות שאין מזה שמחה לעוה"ז וכ"כ הלבוש הצלה מהעברת דת שאין שייך לעוה"ז:

שם מג"א ס"ק ג' וי"א כו' למשתה ושמחה כו'. תוס' בתענית דף ח"י ע"ב ד"ה הלכה כתבו אחנוכה משתה ושמחה:

סימן תרעא

סעיף א' צריך כו' שואל כו'. הרב"י כתב שהרמב"ם למד זה מפסחים דף צ"ט לא יפחתו לו מד' כוסות משום פרסומי ניסא ע"ש ונראה למה שכתב מג"א בסי' תע"ב ס"ק ט"ו דלכתחילה צריך הגבאי ליתן לעני ד' כוסות רק אם לא יתן לו הגבאי צריך העני למכור מלבושו ע"ש א"כ ה"נ צריך הגבאי ליתן לעני נר חנוכה ואפשר דאין צריך ליתן לו רק נר אחד לכל לילה כיון דמדינא סגי בנר אחד בכל לילה גם אין צריך למכור מלבושו רק לנר אחד לכל לילה וצ"ע:

שם ט"ז ס"ק א' ואפי' כו' וזה לא מצינו כו', בסי' ו' במג"א ס"ק ז' כתב מד"מ ואני בעצמי נוהג מנהג ספרד לענין ברכת השחר וכן הוא מסקנת מג"א שם ע"ש ובסימן זה בד"מ ס"ק א' כתב שאנו מדליקין בפנים מנהגנו אתי שפיר אליבא דכ"ע:

שם מג"א ס"ק א' אני מסופק אם יש לו רק שמן כשיעור לנר אחד אם נאמר שיתן לאחד ולא ידליק נרות אחרות או שיחלק השמן כדי שידלקו כל הנרות הצריך לאותו לילה מעט דהרב"י בסי' תר"ע מתרץ בחד תירוצא דלהכי קבעו ח' ימים שמתחלה חלקו השמן בפך לח' חלקים ע"ש והא שם מצות הדלקה במנורה כל הלילה ואפ"ה היו מחלקים השמן שידלק כל לילה מעט א"כ ה"נ מוטב שיחלק השמן לכל הנרות הצריך לאותו לילה וידליקו מעט או דילמא דהתם שאני דכל ח' לילות דינם שוה ולכן מוטב להדליק לכל לילה מעט אבל הכא דמעיקר הדין סגי בנר אחד לכן מוטב שידלק אחד כשיעור ולא יחלק לכל הנרות אבל נראה מי שאין לו אלא שמן לנר אחד ויודע שלא יגיע לו שמן להדליק בכל לילות חנוכה אז מוטב שיחלק השמן וידלק בכל לילה מעט: שם ס"ק ב' בשביל כו' ונ"ל דלדידן דמוסיפין כו'. הרב"י כתב דמש"ה לא כתב הטור עולה לב' בני אדם מפני שאין אנו עושין נר לכל א' וכ' שעולה לב' נרות מליל ראשון ואילך ע"ש וא"כ המחבר שפסק נמי סעי' ב' ואפי' רבים לא ידליקו יותר ע"כ צ"ל הא דכתב הכא עולה בשביל שנים היינו לב' נרות מליל ראשון ואילך וצע"ק דהמג"א מביא ע"ז פי' רש"י גם מ"ש ולדידן דמוסיפין לא ידליקו ב' כו' וצ"ע דהא בלילה ראשון יכולים ב' אנשים להדליק בנר אחד שיש לו ב' פיות:

שם ס"ק ז' דהדלקה כו' דהרואה אומר כו'. צ"ע דבסי' תרע"ה כתב מג"א בס"ק ג' קושית הב"ח דבגמ' הטעם דהדלקה עושה מצוה והדלקה במקומו בעי' ומאי צריך לטעם דהרואה כו' ומפרש דנ"מ לדידן שמדליקין בפנים שהכל מקומו ע"ש אבל הכא שהניחה למעלה מכ' אפי' לדידן שמדליקין בפנים הוי הדלקה שלא במקומו א"כ קשה קושית הב"ח ל"ל טעם רש"ל דהרואה ת"ל דהדלקה במקומו בעי':

שם ס"ק י' קודם כו' ואח"כ באו אנשים כו'. צ"ע דהא פשיטא דמדליקין ברחוב אע"ג שלא יבואו אנשים כלל דהא בשעת הסכנה מניח על שולחנו כדאיתא בשבת דף כ"א ע"ב ואנו מדליקין בפנים דבשלמא בבהכ"נ מדליקין רק לפרסומי ניסא לאנשים הבאים לביהכ"נ וביהכ"נ שאין מתפללים בתוכה פשיטא שאין מדליקין שם אבל ברחוב שמדליקין וכי מחויב לאסוף אנשים לרחוב שיראו את הנרות:

שם ס"ק י"ב מפני כו' דה"ל להתרחק ממנה. קצ"ע דאמרי' בברכות שם ולא אמרן אלא דלא מנח תפילין כו' ולטעם המג"א אע"ג כשלבוש תפילין לא מחזי כפורק עול מ"מ נראה כמבזה בהכ"נ שהולך סמוך לה והו"ל להתרחק ממנה ולפי' הרב"י דהוי מפני חשד ניחא כיון דלבש תפילין לא יחשדו אותו שברצון אין הולך לבהכ"נ דהא חזינן דמקבל עול שמים שלובש תפילין ויודעים שמה שאין נכנס לבהכ"נ הוא מחמת אונס אבל לפי' המג"א הוא מבזה בהכ"נ כשאין מתרחק מבהכ"נ ורש"י בברכות שם מפרש ואי איכא פתחא אחריני אין כאן בזוי דמאן דחזי סבר בפתחא אחרינא ומדנקט רש"י מאן דחזי משמע שהטעם הוא מפני החשד כפי' הרב"י:

סימן תרעב

מג"א ס"ק א' סוף כו' שכך אמרו אין מברכין. לא הבינותי האיך מדמה נר חנוכה לנר הבדלה דתנן ברכות דף נ"א ע"ב אין מברכין על הנר עד שיאותו לאורו התם היינו טעמא דמברך על הנאת אור הנר ולהכי צריך שיאותו לאורו אבל בנר חנוכה דפסקי' אסור להשתמש לאורה א"כ אין נהנין מאורה ואפי' למ"ד מותר להשתמש לאורה מ"מ עיקר לא נעשה לאורו רק לפרסומי ניסא משא"כ במוצאי שבת דמברכין על הנאת האור הואיל דתחלת ברייתו במוצאי שבת כדאיתא בפסחים דף נ"ג ע"ב וכן מחלק מג"א בסי' תרע"ה ס"ק ג' דאע"ג דבסי' רצ"ח סעי' י"ג פסקי' דסומא אינו מברך על הנר במ"ש משום דבעי' שיאותו לאורה אבל בנר חנוכה סומא חייב:

שם ס"ק ג' כזה כו' ולולב ואתרוג כו'. ולפענ"ד יש לחלק דלולב ואתרוג הוי כולי' מצוה בין שהוא קטן או גדול ולכן הוי הדור מצוה בגדול אבל בנר שעוה של חנוכה שאין שייך למצוה רק מה שצריך לדלוק כשיעור ובמותר מותר להשתמש ומותר לכבותה אין הגידול שייך למצוה:

סימן תרעג

צ"ע בהרא"ש שבת פרק ב' דין ג' שכתב ותו מדמדליקין בהן בחנוכה בשבת מכלל דאי כבי' לא מדליקין ש"מ כבתה אין זקוק לה ע"ש וקשה הא בגמ' מוכיח דכבתה אין זקוק לה מדאמר מדליקי בהן בחול דהא לר"ה דאמר אין מדליקין בהן בין בשבת בין בחול מוכיח רבא דסבר ר"ה כבתה זקוק לה מדקאמר אין מדליקין בחול כפי' רש"י שם דאי מוכיח מדקאמר דאין מדליקין בשבת א"כ האיך מוכיח דמותר להשתמש לאורה דילמא אסור להשתמש והא דאין מדליקין בשבת משום דכבתה זקוק לה כמו שמקשה בתוס' א"ו מוכח דהא דש"מ כבתה זקוק לה הוא מדאמר אין מדליקין בהן בחול א"כ ש"מ מרב דאמר מדליקין בהן בחול כבתה אין זקוק לה:

שם נראה לפענ"ד לתרץ קושית מהרש"א בתוס' שבת דף כ"א בד"ה ומותר כו' וכתב מהרש"א ודע מה שכתבו דבסתמא לא הייתי אומר ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש אין זו הסברא מוכרחת דאל"כ ר"ה דקאמר בין בחול בין בשבת ולא קאמר סתמא להשמיענו דאיכא בשבת טעם אחר דמותר להשתמש אי הוי סברא זו פשיטא מסתמא לא הוי איצטריך למימר הכי עכ"ל ולפענ"ד נראה דתוס' כתבו רק לרב דסבר כבתה אין זקוק לה דמצוה רק בהדלקה כמ"ש הרב"י בשם הר"ן שנשאל הרשב"א אם לאחר שדלק בא לתקנה וכיבה בשוגג אם חייב לחזור ולהדליקה והשיב שאינו חייב להדליקה דהו"ל ככבתה שאין זקוק לה דהדלקה עושה מצוה וכבר הדליק ע"ש וכיון דלרב עיקר מצוה בהדלקה א"כ מסתבר שאחר הדלקה מותר להשתמש לאורה כיון שלאחר הדלקה אין שם מצוה עליה ולכן צריך רב לאשמעי' דאסור להשתמש לאורה שכל זמן שלא כבתה הוי נר מצוה אבל ר"ה דסבר כבתה זקוק לה א"כ סבר דהמצוה נמשך בכל השיעור של הדלקה דלהכי אם כבתה זקוק לה א"כ מסתבר שפיר דאסור להשתמש לאורה בכל זמן שיעור הדלקה א"כ שפיר צריך ר"ה להשמיענו דמותר להשתמש לאורה שם ט"ז ס"ק ד' ויש מי שמתיר כו' כדפירש"י בגמ' כו' ולפענ"ד אפשר לתרץ דבשבת דף כ"ב ע"א אמרי' אבוהון דכולהו דם ופי' רש"י דילפי' דאסור להשתמש בנר חנוכה וגם איסור בנוי סוכה משפך וכסה שלא יהא מצות בזויות עליו ע"ש ולפ"ז תשמיש קדושה אצל נר חנוכה דלא הוי ביזוי לנר חנוכה כמ"ש הרב"י בשם שבולי הלקט דלקרות בספר לאור מותר דליכא ביזוי מצוה אלא כבוד ע"ש וכן פסקי' בסי' תרע"ד שמותר להדליק נר של מצוה מנר חנוכה דלאו ביזוי הוא לנר חנוכה כיון שמדליקין הנר שהוא של מצוה א"כ ה"ה בתשמיש מצוה נמי לאו ביזוי ומה שכתב רש"י דף כ"א ע"ב שאסור להשתמש לאורה שיהא ניכר שהוא נר מצוה צריך לדחוק שכוונת רש"י דאם תשמש לאורה יראה כאלו

הוא נר של חול והוי ביזוי למצוה לחשוב בו שהוא חול וצ"ע במ"ש הרב"י בשם הר"ן שאסור תשמיש של מצוה דכיון שע"י נס שנעשה במנורה תקנום עשאום כמנורה שאין משתמשין בו כלל עכ"ל וקשה דהא בגמ' יליף איסור תשמיש מכיסוי דם ולדברי הר"ן הו"ל למילף ממנורה א"ו מוכח דלא ילפי' ממנורה שבמקדש דחמיר:

שם ס"ק ו' דהוי כו' ומאד תמהני על גברא רבה כו'. בספר הגהות רע"א מתרץ קושית הט"ז וכוונתו דבדבר שהוא עתה ראוי להתכבד ודאי אינו בטל ואפי' לכשיתבטל לא תהיה ראויה להתכבד ולכן נר חנוכה שהוא עתה הדבר שבמנין לא בטיל ובתוס' בחולין שם גבי חתיכת חטאת טמאה או חתיכת בב"ח דעתה אין ראוי להתכבד אז אמרי' אם לאחר הביטול נמי לא הוי ראוי להתכבד אז בטיל אבל אם כשיתבטל הוי ראוי להתכבד אינו בטיל דראוי להתכבד אינו בטל בין אם היה קודם הביטול או לאחר הביטול ראוי להתכבד וראיית תה"ד מתוס' שם דלא נימא כיון דנרות אחרות חולין לא הוי דבר שבמנין בטל ולזה מביא ראיה משם דלא אזלי' בתר חתיכות דעלמא דהוי להתכבד רק אזלי' בתר חתיכות הללו דאינם מתכבדים לכהנים כן נראה כוונת הגהות רע"א וכל דבריו כתובים בפ"מ יו"ד סי' ק"א בש"ד ס"ק א' דבדבר הראוי להתכבד אזלי' אם לאחר הביטול תהיה ראוי להתכבד וגם אזלי' בתר השתא וכתב שם בשם שו"ת שבות יעקב לפרש דברי תה"ד דעיקר ראיה שלו דל"ת דנרות חול כה"ג לאו דבר שבמנין הוא:

שם מג"א ס"ק ב' לבדוק כו' אבל תשמיש עראי כו' צ"ע אי אמרי' דמותר בתשמיש עראי א"כ אמאי מותר להדליק נרות חנוכה בשבת בשמנים הפסולים לשבת ליחוש שמא ישתמש עראי ויטה דבסי' רס"ד כתב מג"א בס"ק א' דאפי' בתשמיש עראי אסור בשמנים ופתילות האסורים דלא כט"ז ס"ק ד': שם סעיף ד' הד"מ כתב בשם הכלבו ואבודרהם שנוהגין להחליף הפתילות:

סימן תרעד

ט"ז ס"ק ב' אא"כ כו' לידי ביטול מצוה כמ"ש רש"י כו'. דברי ט"ז אינם מובנים לי דרש"י לא כתב מביטול מצוה כלל וז"ל רש"י שבת דף כ"ב ע"ב בד"ה לא יכוין כו' ונמצא שביזה המעשר שלא לצורך ע"ש ולא אוכל להבין מאי שייך שם ביטול מצוה דאם לא יכוין משקלותיו הנה הוא צריך בע"כ ליקח מעות אחר ולחלל הפירות של מעשר שני או שיביא הפירות עצמם לירושלים ושפיר למד הת"ה מזה שאם יש לחוש שיכבה הנר של חול קודם שידלק נר חנוכה דאסור דהא ביזה הנר חנוכה שדלק ממנה הנר של חול שלא לצורך ולפענ"ד אפשר דלהכי לא נוכל למילף נר של חול שיש חשש שיכבה ממעשר

שני דהא בגמ' שם אמרי' אי הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לנר ופי' רש"י אי מצוה של חנוכה תלויה בהדלקה מדליקין מנר לנר ולפי פשוטו כוונת רש"י דכיון דמצוה תלוי בהדלקה את הנר מותר כיון דעושה מצוה בהדלקה זו ונוכל נמי לפרש כוונת רש"י ע"פ שכתב הרב"י בסי' תרע"ג בשם תשו' הרשב"א שאם לאחר שהדליק בא לתקנה וכבה בשוגג שאינו חייב להדליקה דהדלקה עושה מצוה ומצות הדלקה הא עבידא עכ"ל וכיון דעיקר המצוה הוא בהדלקה מה שדולק אח"כ אינו נחשב מצוה כ"כ ולכך מותר להדליק ממנה ולפ"ז אינו דומה זה לשוקלין מעות כנגד מעות מעשר שני דהכא מותר משום דלאחר הדלקה אין בו מצוה כ"כ:

שם סעיף א' ברמ"א ונהגו כו' דעיקר מצותו כו'. לכאורה נראה בלילות שמדליקין ג' או ד' כיון דעיקר מצוה הוא בראשון א"כ אם כבתה נר ב' מותר להדליק מנר ג' דתרווייי' אינו עיקר מצוה:

שם סעיף ב' יש כו' ושל שבת ושל חנוכה כו' צ"ע להיש מתירין בסי' תרע"ג סעיף א' בתשמיש של קדושה וא"א דנר של חנוכה ושל שבת שוין הם א"כ לשרי להשתמש ולאכול בשבת אצל נר חנוכה דהא בשבת כל התשמישים אצל הנר תשמישי מצוה הם:

סימן תרעה

הרא"ש בפ"ב דשבת דין ז' כתב וכיון דהדלקה עושה מצוה צריך שיהא בשמן שבנר כדי שיעור קודם הדלקה כמו דאיתא בסעיף ב' ולא אוכל להבין דאי נמי הנחה עושה מצוה צריך נמי שמן כשיעור קודם הנחה דכמו דבהדלקה עושה מצוה צריך שיעור בעת שנעשה מצות הדלקה ה"נ אם הנחה עושה מצוה צריך שיעור בעת שעושה מצות הנחה:

שם מג"א ס"ק א' למצות חנוכה לרבותא נקט. פי' מחה"ש דבשבת דף כ"ג ע"א אמר ריב"ל עששית שהיתה דולקת למ"ש מכבה ומדליקה פי' רש"י שהיתה דולקת למצות חנוכה מע"ש והתוס' הקשו כיון דהנחה עושה מצוה אמאי מכבה וי"ל דמיירי שהדליקה מתחלה לצורך שבת הרי דלהתוס' עדיף כשהודלק מתחלה לשם נ"ח דהא א"א הנחה ע"מ בהודלק תחלה שלא לשם נ"ח צריך לכבותה ובהודלק לשם נ"ח אין צריך לכבותה וא"ש דברי מג"א שהודלק לנ"ח הוי רבותא אפ"ה צריך לכבותה כיון דאמרי' הדלקה ע"מ וכתב מחה"ש שרש"י מחולק עם תוס' וסובר דאפי' הנחה ע"מ צריך לכבותה אפי' בהודלק תחלה לנ"ח ע"ש ולפענ"ד רש"י ותוס' שוים הם דמה שמפרש רש"י הא דאמר ריב"ל שהיתה דולקת שהדליקה לנ"ח מע"ש הוא ע"פ האמת דמסקינן הדלקה ע"מ א"כ מיירי ריב"ל אפי' בהודלק לנ"ח דהא ע"כ מ"ש תוס' דמיירי שהדליקה מתחלה לצורך

שבת לא כתבו תוס' רק לתרץ על שקשה על קושית הגמ' א"א הנחה ע"מ מגביה ומניחה ומדליקה מיבעי' ליה דקשה אמאי לא מקשה הגמ' וא"א הנחה ע"מ אמאי מכבה ותירצו תוס' דלהכי לא מקשה הגמ' אמאי מכבה משום דהמקשן יודע דנוכל לתרץ דריב"ל מיירי שהדליק מתחלה לצורך שבת אבל לפי האמת דמסקינן דהדלקה ע"מ בודאי גם תוס' סוברים דריב"ל מיירי אפי' בהדליק מתחלה לשם נ"ח דהא א"א הדלקה ע"מ אפי' בהודלק לשם נ"ח צריך למ"ש לכבות ולהדליקה:

שם ס"ק ג' שהרואה כו' ותי' דבא לומר כו'. וכתב המחה"ש שהב"ח לא הונח לו בתירוץ זה דא"כ עכ"פ ה"ל לכתוב גם הטעם דהדלקה במקומו ולכן מסיק דלמאי דמסיק הגמ' הטעם משום הרואה א"כ אפי' א"א הדלקה ע"מ מ"מ אין הטעם דהדלקה במקומו בעי' אלא משום הרואה עכ"ל ולפענ"ד מוכח כדברי הב"ח דהרא"ש בשבת פרק ב' דין ז' שכתב אמר רבא הדליקה בפנים והוציאה לחוץ לא עשה כלום דהרואה אומר לצרכו הוא דאדלקה כיון שלא הדליקה במקום הנחתה עכ"ל והא דלמסקנת הגמ' סבר רבא דהדלקה ע"מ אפ"ה כתב הרא"ש על רבא הטעם דהרואה:

שם קשיא לי בגמ' דף כ"ב ע"ב ת"ש אמר רבא היה תפוש נר חנוכה ועומד לא עשה ולא כלום ש"מ הנחה עושה מצוה ופי' רש"י היה תפוש בידו משהדליק עד שכבתה ע"ש משמע אי הדלקה ע"מ יצא בזה אם תפוש ועומד וקשה דהא רש"י שפירש שם אי אמרי' הדלקה ע"מ צריך שתיעשה הדלקה במקום חיובא א"כ א"נ אמרי' הדלקה ע"מ צריך להדליק על פתח ביתו מבחוץ ואינו יוצא אם תפוש ועומד ואי אמרי' שפתח ביתו לאו דוקא דה"פ אם עומד ונר בידו ומדליקו נמי יצא דהוי הדלקה במקומו א"כ אי נמי אמרי' הנחה ע"מ נמי יוצא דהוי הנחה במה שהוא תפש הנר:

סימן תרעו

הב"ח המופלג מו"ה אלי' בן הרב הדרשן מהו' שלמה פלעסנער מפאזען כתב אלי וז"ל בשבת דף כ"ג המדליק נר של חנוכה כו' מאי ממעט פי' בקונטרס המדליק בשאר ימים איזו מן הג' ממעט וקשה הא קושית הגמ' קאי ג"כ על הרואה ומתרץ דבסוכה דף מ"ו הקשו תוס' אמאי לא תיקנו בלולב וסוכה שהרואה מברך ותירצו שאין שייך לרואה ברכה שאין העושה מברך והקשה מהר"ם לובלין מדוע לא תיקנו שהרואה מברך שהחיינו כמו העושה ותירץ בברכת מצוה לא מצינו שהחיינו בלא צירוף א"כ צדקו דברי רש"י דאם הרואה ממעט ומברך רק אחת פשיטא דממעט שהחיינו ומברך נס דשהחיינו לחוד לא מברכי' ולכן פי' רש"י על המדליק איזה מן השלש ממעט עכ"ל

והשבתי לו דא"א לומר דהמקשן ידע דהרואה מברך נס א"כ ידע המקשן דנס בכל יומא איתא רק שמקשה סובר דגם שהחיינו שייך בכל יום ולכן מקשה מאי חזית דממעט שהחיינו נימעוט נס דא"כ קשה הו"ל למקשן להקשות שיברך בכל יום כל הג' ברכות ועוד דלמ"ש תוס' בסוכה שם דאין שייך לרואה לברך מה שאין מברך העושה א"כ כיון שהמקשן ידע שהרואה מברך נס א"כ מסתמא גם המדליק יברך נס א"כ מאי מקשה על המדליק ונמעוט נס ולפענ"ד נראה לתרץ דלהכי נקט רש"י על המדליק ולא על הרואה דלדברי תוס' בסוכה שם אין יכול הרואה לברך רק מה שמברך המדליק א"כ עיקר תלוי בהמדליק: שם מג"א של כו' כי הברכה שעשה כו'. וכתב מחה"ש משמע דאם הדליק נר א' ולא היה יודע שיביאו לו יותר ולא נתכוין בברכתו כ"א על נר א' ואם אח"כ מביאים לו נרות צריך לברך אלא שחידוש הוא כיון דעיקר המצוה נר א' למה יברך שוב על נרות אחרות ע"ש ולפענ"ד קשיא נמי במג"א בסי' תרנ"א ס"ק כ"ה שהניח בצ"ע על א"ח מעשה בהר"מ שנטל לולב ובירך ואח"כ ראה שלא היה בו ערבה וחזר ובירך כו' וכתב המג"א וצ"ע דאם לא הדליק בליל ד' אלא ג' נרות יחזור וידליק א' ולא יברך ע"ש ולפענ"ד לא דמי דברכה שבירך מתחלה על נר חנוכה בירך כהוגן כי עיקר מצוה בנר א' ואין נרות חנוכה מעכבים זה את זה ולכן שפיר אמרי' דאין מברך על נרות אחרות והוי כמי שברך על פירות שלפניו ואח"כ הביאו לו יותר מאותו המין בסי' ר"ו סעיף ה' דאין צריך לברך אבל הנוטל לולב בלא ערבה ובירך דהוי ברכה שלא כהוגן דכיון דד' מינים מעכבין זא"ז א"כ מה דנטל לולב בלא ערבה הוי כאלו לא נטל כלל ודמיא לבירך ואח"כ הביאו לפניו דצריך לברך כדאיתא שם בסי' ר"ו סעיף ה' ועי' במג"א שם:

שם ס"ק א' אין כו' וכ"מ בתוס' סוכה כו'. וכתב המחה"ש כמ"ש הב"ח שיש ב' חיובים א' על ביתו ב' על גופו ואין האשה פוטרתו כ"א ביתו אבל חיוב גופו דהיינו ההודאה אין האשה פוטרו ולכן צריך לברך כשרואה א"כ אין לדמותו ללולב דליכא כ"א חיוב אחד דהיינו הישיבה ומדלא תי' התוס' כן ע"כ צ"ל דגם בנ"ח אם הדליקו עליו א"צ לברך על הראי' ע"ש ולא הבינותי דכיון דלסברת הב"ח צריך לברך על הראי' לפטור גופו והנה גבי לולב וסוכה בודאי גופו חייב א"כ שפיר דמיא סוכה ולולב לחנוכה כי מה שיש יותר חיוב לחנוכה היינו לפטור ביתו משא"כ בסוכה ולולב אבל חיוב גופו יש בסוכה ולולב כמו בחנוכה ודברי מג"א אין מובנים לי שמקשה למה לא תירצו תוס' דסוכה ולולב אין מצוה בראי' דהא הוא באמת תירוצו של תוס' שם דגבי חנוכה יש מצוה ברואה משום חביבות הנס ולכן תקנו חכמים החיוב על גופו כשרואה הנרות או כמו שכתבו תוס' שם דכיון דבסוכה ולולב גם העושה אין מברך נסים ע"ש במהרש"א ומהר"מ:

סימן תרעז

סעיף ג' י"א כו' כי חייב לראות כו'. מהכא מוכח דש"ע ורמ"א סוברים כדעת רש"ל הובא במג"א סי' תרע"ו ס"ק א' דאע"פ שמדליקין עליו בביתו חייב לברך כשרואה דרמ"א כתב חייב:

שם מג"א ס"ק י' הצריך כו' ומיהו אינו מוכרח. פי' די"ל דתוס' בשבת שם לא דברו כ"א במה שהוא כדי שעורו ע"ש ולפענ"ד דוחק לומר כן דהא תוס' שם מחלקים בין נר שבת לנ"ח דבנר שבת דלהנאתו בא יושב ומצפה שיכבה אבל נ"ח עיקרו לפרסומי ניסא אינו מצפה שיכבה ע"ש והנה ובנר של שבת דמצפה שיכבה היינו לאחר שדלק להאיר מה שצריך לו וכשאין צריך עוד לאור הנר מצפה שיכבה והנה הנ"ח בתוך שיעורו דמי לנר שבת בשעה שצריך לאור הנר דגם בנר שבת אין מצפה שיכבה ולפ"ז מה שכתבו תוס' דבנר שבת מצפה ובנר חנוכה ע"כ לאחר שיעורו:

שם ס"ק י"ב שאין כו' ועי' בש"ך שם כו'. פי' דהש"ך שם תמה על הש"ע שפסק שם דמותר להוסיף בדרבנן והחו"ד מתרץ שם דנר חנוכה אסור בהנאה לכך אסור להוסיף ע"ש ולפענ"ד לדעת מג"א בסי' תק"א ס"ק י"ב דמוקצה אסור בהנאה והמח"ש בסי' תק"ז סס"ק ג' מסיק נמי שכן דעת מג"א א"כ המחבר ביו"ד שם דפוסק כרשב"א דמפרש בביצה דף ז' ע"ב דמותר להוסיף בעצי מוקצה אפי' בלא הטעם דמיקלא אסורא משום דהוי דרבנן והא דאיתא בגמ' שם מיקלא קלי היינו משום דעצי מוקצה הוי דשיל"מ אבל אי לא הוי עצי מוקצה דשיל"מ היה מותר להוסיף אפי' בלא מיקלא קלי א"כ ש"מ אפי' באיסור הנאה מותר להוסיף פי' בלא מקלא קלי:

שם והוי דומיא דחמץ. עי' פירושו במחה"ש ולפענ"ד נראה דלדברי חוות דעת ביו"ד סי' ק"ב ביאורים ס"ק ח' דנבילה שיש עליה נמי איסור מוקצה הוי דשיל"מ אע"ג דלאיסור נבילה אין מתירין כיון דלאיסור מוקצה יל"מ א"כ נוכל לומר דלהכי מקרי חמץ דשיל"מ כיון דיש היתר לחמץ בעין לאחר הפסח מן התורה לר"ש אע"ג דחמץ בעין לאחר הפסח מדרבנן אסור אפ"ה מקרי דשיל"מ כיון שיש היתר לאיסור דאורייתא ולפ"ז לא דמי חמץ כלל לנר חנוכה:

סימן תרעח

הרב"י כתב ואע"ג דקידוש היום דאורייתא ונר חנוכה דרבנן כיון דאפשר לאקדושי בפת נר חנוכה עדיף עכ"ל וקשיא לי דת"ל דקידוש היום דרבנן דמדאורייתא בקידוש שאמר בתפלה סגי כמ"ש מג"א בסי' רע"א ס"ק א' ומה"ט הנר חנוכה קודם ליין הבדלה כמ"ש

הרב"י בסי' רצ"ו דהבדלה כיון שכל מצותה היא הזכרה בפה מזכיר בתפלה ודיו אבל נר חנוכה מצותה בהדלקה לא סגי בהזכרה בתפלה עכ"ל וכן נראה מדברי הגהות אשרי בפ"ב דשבת בדין י"ב וז"ל מכאן מדקדק ר"ת דאין מקדשין על הפת דאי מקדשין על הפת א"כ פשיטא דנר חנוכה עדיף עכ"ל ולר"ת אין מקדשין על הפת כלל אפי' אין לו יין כמ"ש תוס' פסחים דף ק"ו ע"ב ד"ה מקדש וכ"כ המג"א שם דלר"ת מי שאין לו יין לא יקדש כלל א"כ מוכח דהגהות אשרי סבר דנר חנוכה עדיף אפי' אם אין מקדשין כלל לא על היין ולא על הפת וע"כ צריך לומר משום דקידוש מדרבנן דמדאורייתא בקידוש בתפלה סגי ולכן נר חנוכה קודם א"כ קשה על הרב"י שאמר הטעם משום דקידוש דאורייתא ונראה לתרץ דודאי לר"ת דס"ל דאין מקדשין על הפת כלל צריך לומר דהא דאמרי' בשבת דף כ"ג ע"ב דנר חנוכה עדיף מקידוש היינו אפי' אם לא יקדש כלל אבל לדידן דפסקי' כדעת רשב"ם כמ"ש תוס' בפסחים שם דמקדשין על הפת עי' סי' רע"א סעיף י"ב שפיר כתב הרב"י דיכול לקדש על הפת דהא פשיטא דהא דאמרי' בגמ' שם דנר חנוכה קודם לקידוש היינו ביש לו פת רק שאין לו יין דאי באין לו פת ודאי פת עדיף מנר חנוכה דהא פת עדיף אפי' מנר ביתו כמ"ש מג"א בסי' רס"ג ס"ק ד' ונר ביתו עדיף מנר חנוכה א"כ כ"ש דפת עדיף מנר חנוכה א"ו איירי שיש לו פת וכשיש לו פת יוכל לקדש על הפת כמ"ש מג"א שם וצע"ק בהרב"י שנקט הרבותא דקידוש דאורייתא ולא נקט הרבותא דקידוש תדיר כדאיתא בגמ' בשבת שם:

שם מג"א ס"ק א' נר כו' נר א' לביתו כו'. ולפענ"ד אפשר דבליל ג' או ד' של חנוכה שצריך ג' או ד' נרות חנוכה ויש לו שמן לג' נרות שיקנה ב' נרות לשבת והמותר לנר חנוכה דאיתא בסי' רס"ג שיש להדליק ב' נרות לשבת כנגד זכור ושמור וכן נהגו כל ישראל א"כ אפשר עדיף להדליק ב' לשבת ולחנוכה רק נר אחד דעיקר מצותו בנר אחד:

שם ס"ק ב' שלום כו' לא ישב בחשך כו'. ואני מסתפק האיך יברך דלכאורה יברך להדליק נר של שבת כיון דנהנה מאורו ויש שלום בית ועוד דעיקר הדלקה זו הוי לשבת דהא נר של שבת קודם לנר של חנוכה וכיון דיברך להדליק נר של שבת לא יוכל לברך להדליק נר של חנוכה דהוי תרתי דסתרי דהא בנר חנוכה אסור להשתמש או דילמא דאעפ"כ יברך גם להדליק של חנוכה וצ"ע:

סימן תרעט

ט"ז דברי ט"ז אינם מובנים דפתח באשה וסיים באיש ועי' מחה"ש שהשיג על הט"ז ולפענ"ד נראה כוונת הט"ז לתרץ מה שנוהגים להדליק נר חנוכה קודם לנר של שבת

והוא לכאורה כנגד הדין דד"מ כתב בשם הרשב"א ורי"ו דשבת דתדיר קודם ועוד כיון דנר שבת עדיף מנר חנוכה היה ראוי להקדים של שבת ולזה כתב הט"ז דמשום דאם אשה מדלקת נר חנוכה צריכה להקדים נר חנוכה לשל שבת כיון שמקבלת שבת בהדלקת נר שבת לא יכולה עוד להדליק נר חנוכה ומש"ה לא חלקו דגם אם איש מדליק אע"פ שאיש אין מקבל שבת בהדלקת נר שבת כדאיתא בסי' רס"ג ס"ק ח"י אפ"ה ידליק נר חנוכה קודם לשל שבת שלא תחלוק בין אשה לאיש:

סימן תרפא

קצת קשה ליש מי שמתיר בתשמיש של קדושה בנר חנוכה בסי' תרע"ג אמאי לא שרי להבדיל בנר חנוכה דהא נמי מצוה לברך במ"ש על הנר ואף דאין מחזירין אחריו כדאיתא בסי' רצ"ח סעיף א' מ"מ מצוה איכא ואני מסופק דאם אין לו אלא נר אחד דלדעת מג"א בסי' תרע"ח ס"ק ב' דבזמן הזה שמדליקין בפנים יקנה נ"ח ולא נ"ש ומותר לאכול לאורה וה"ה בחול מי שאין לו אלא נר אחד א"כ בכה"ג כיון שנהנה מאורה מותר לברך במ"ש עליה בורא מאורי האש וצ"ע:

סימן תרפב

קשיא לי בשבת דף כ"ד ע"א מהו להזכיר של חנוכה במוספין ר"ה ור"י דאמרי תרווייהו אינו מזכיר אמר אביי לר"י הא דר"ה ור"י דרב הוא דאמר רב ר"ח בשבת המפטיר בנביא אין מזכיר של ר"ח שאלמלא שבת אין נביא בר"ח מי דמי התם נביא בדר"ח ליכא הכא איתא בערבית כו' אלא להא דמיא דאמר רב יו"ט שחל בשבת המפטיר במנחה אין מזכיר של יו"ט שאלמלא שבת אין נביא במנחה ביו"ט ורש"י פירש על הכא איתא בערבית כו' וכיון שהיום מחויב בד' תפלות כזו כן זו ע"ש והמובן הפשוט ברש"י דבשלמא בר"ח בשבת דהמפטיר אין בא רק משום שבת ולא משום ר"ח להכי אין מזכיר ר"ח אבל בחנוכה הלא גם ערבית שחרית ומנחה אין שייכים לחנוכה דוקא דהא אין מתפללים בשביל חנוכה דבכל יום מתפלל רק שחכמים תקנו שיזכיר חנוכה בתפלה א"כ ה"ה במוסף נמי מזכיר של חנוכה אע"ג דמוסף אין בא בשביל חנוכה דינו כמו שאר תפלות של ערבית כו' דנמי אינם באים בשביל חנוכה אפ"ה מזכיר חנוכה בתפלה א"כ קשה מאי קאמר הגמ' אלא להא דמיא המפטיר בנביא במנחה בשבת אינו מזכיר של יו"ט הא להא נמי לא דמיא דבשלמא במפטיר במנחה דרק בשבת היו מפטירים במנחה ולא במנחה של יו"ט א"כ אין המפטיר בא בשביל יו"ט רק משום שבת אבל הכא בחנוכה

הוי תפלת מוסף כמו תפלת ערבית שחרית ומנחה דאינם באים בשביל חנוכה ואפ"ה מזכיר א"כ ה"ה מוסף:

סימן תרפג

ט"ז שבכל יום נוסף נס מחדש. הרי"ף בפ"ב דשבת בהל' חנוכה כתב כל יום ויום היה הנס מתחדש באותו פך של שמן עכ"ל ומדנקט שהנס מתחדש בפך נראה שסובר כמ"ש הרב"י בסי' תר"ע בחד תירוצא שלאחר שנתנו השמן שבפך למנורה נשאר הפך מלא וניכר הנס בפך בכל לילה:

סימן תרפד

בד"מ אות ב' כתב בשם מנהגים ביום השמיני כהן ולוי קורא בקרבנו של גמליאל וישראל גומר כל הסדר עכ"ל משמע שגם ביום ח' קורין כהן ולוי רק נשיא אחד וישראל קורא כל הנשאר:

שם מג"א ס"ק ב' ובב' כו' ובתוס' סוכה כו'. פי' המחה"ש שתוס' שם ד"ה ואמאי כתבו בלא רב ספרא יכול להקשות כן ע"ז קשיא למג"א דהא אמרי' דלדחות לא אמרי תדיר קודם וא"כ בלא רב ספרא שהיה מפרש דר"ח דוחה לשבת לגמרי בכה"ג לא אמרי' תדיר קודם אע"כ צ"ל דהתוס' ס"ל דגם לענין לדחות תדיר קודם ע"ש שהאריך וקשיא לי האיך אפשר לומר דתוס' סוברים דגם לענין לדחות תדיר קודם הא בשבת דף כ"ג ע"ב איתא בהדיא דנר חנוכה דהוי פרסומי ניסא דוחה לקידוש היום דתדיר וצריך לומר דהיכא דא"א לעשות אלא אחד כמו בשבת שם שהוא עני ואין ידו משגת לקנות שתיהם נר חנוכה ויין לקידוש בכה"ג סוברים גם תוס' בסוכה דפרסום דוחה לתדיר אבל בסוכה שם דיכול לומר שיר של שבת וגם שיר של ר"ח ולכן כתבו תוס' אמאי מדחה שיר ר"ח לשיר של שבת כיון דיש לשבת מעלה שתדיר ושל ר"ח מעלה דפרסום אמאי לא אמרי' תרווייהו ולכן כתבו תוס' אפי' לדעת המקשן דשיר דר"ח ידחה שיר דשבת היה יכול הגמ' להקשות כיון דיש לשבת מעלה שתדיר הו"ל לומר גם לשל שבת והא דכתבו תוס' בשבת שם ד"ה הדר כשחל ר"ח טבת בשבת מפטיר בחנוכה ולא בר"ח ע"ש היינו משום דא"א לומר שתי הפטרות חנוכה ור"ח מפני שמפטיר של ר"ח בישעיה ס"ו והמפטיר דחנוכה בזכריה ב' ואין מדלגין מנביא לנביא כדאיתא במגילה כ"ד ובסי' קמ"ד:

סימן תרפה

עי' מה שכתבתי בסי' ס' לתרץ קושית מג"א שם בס"ק ב':

סימן תרפו

הרב"י מקשה על הטור וז"ל ולא היה צריך רבינו לכתוב דבכ"מ שנאמר דלא למספד בהון לפניו אסור דאפי' אם לא נאמר בפורים אלא דלא להתענה אסור לפניו דקיי"ל בתענית דף ט"ו ע"ב כר' יוסי כל הכתוב דלא למספד לפניו אסור ולאחריו מותר ר' יוסי אומר מלפניו ולאחריו אסור דלא להתענה לפניו ולאחריו מות' רי"א לפניו אסור ולאחריו מותר ומתרץ הרב"י דהטור כתב קושטא דמילתא דכיון דכתוב בו דלא למספד לפניו ולאחריו אסור ע"ש והנה קושיא שהקשה הרב"י על הטור קשה נמי על תוס' תענית דף ח"י ע"א ד"ה רב כו' וא"ת כיון דאמר הלכה כר' יוסי האיך אנו מתענין לפני פורים ע"ש דקשה נמי דכיון דכתב בפורים דלא למספד בהון גם ר' מאיר סובר דאסור לפניו כדאיתא במשנה דף ט"ו ובגמ' שם לא היה צריך לתוס' להקשות דוקא מר' יוסי ומה שמתרץ הרב"י על הטור דכתב קושטא דכיון שכתב דלא למספד לפניו ולאחריו אסור נמי צ"ע דבתענית שם אמר רב הלכה כר' יוסי ופי' רש"י כר' יוסי דאמר בין לפניו בין לאחריו אסור אבל תוס' פי' רב אמר הלכה כר"י דאמר לפניו אסור ולאחריו מותר ואיתא שם בגמ' א"ר יוחנן הלכה כר יוסי א"ל ר' חייא כו' כי אמר ר' יוחנן הלכה כר' יוסי אדלא להתענה ופי' רש"י דלא להתענה לפניהם אסורים ולאחריו מותרין הלכה כר"י ולא כר"מ דאמר אף לפניו מותר אבל אדלא למספד דאין הלכה כר' יוסי דאמר ולפניו ולאחריו אסור אלא כר"מ דאמר לפניו אסור ולאחריו מותר ע"ש וכיון דקיי"ל רב ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן כדאיתא בביצה דף ד' ע"ב ולפי' התוס' גם רב לא פסק כר' יוסי רק בשלפניו א"כ אפי' בהני דכתב דלא למספד נמי לאחריו [לא] אסור דלא קיי"ל כר' יוסי בהא א"כ צ"ע על הטור דכתב לאחריו אסור:

שם ברמ"א ותענית זה אינו חובה כו'. הרב"י כתב תשו' רש"י שכתב שתענית זה אינו לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים אלא מנהג ואין לפרוש מן הצבור ע"ש ולכאורה נראה דרש"י לשיטתיה שפי' במגילה דף ב' ע"א זמן קהלה לכל היינו זמן מלחמה א"כ לא נזכר תענית זה בגמ' אבל לפי' הרא"ש שם בשם ר"ת זמן קהלה לכל שהכל מתאספין לתענית אסתר גם כתב שם הרא"ש שתענית אסתר תקנת חכמים אף קודם שבטלה מגילת תענית וכ"כ הרב"י בשם המרדכי שתענית זה הוקבע בזמן התלמוד וכן נראה דעת הטור א"כ

צ"ע דרמ"א לא כתב רק דעת רש"י והא ר"ת והרא"ש והטור והמרדכי סוברים דתענית זה תקנת חכמים וצ"ע:

סימן תרפז

נסתפקתי אם לא קרא המגילה בלילה אם יש לו תשלומין שיקרא ביום ב' פעמים כמו בתפלה בסי' ק"ח ובסי' נ"ח יש ב' דעות אם יש תשלומין לק"ש ובסי' רע"א סעיף ז' דאם לא קידש בלילה יקדש ביום ובסי' רצ"א סעיף א' דמי שלא אכל בליל שבת ישלים ביום ואפשר כיון דמגילה עיקר קריאתה ביום כמ"ש תוס' במגילה דף ד' ע"א ד"ה חייב ובמג"א סי' תרצ"ג ס"ק ב' אין צריך להשלים ביום מה שלא קרא בלילה:

שם מג"א ס"ק ג' שאין כו' דהא עכ"פ צריכין לקרות המגילה כו'. פי' מחה"ש דודאי ת"ח מחויב לקרות המגילה דזה חוץ מן הסברא דלא חל תקנת אנשי כנסת הגדולה במגילה על ת"ח ע"ש וצ"ע דבשבת דף י"א ע"א דר"ש בן יוחי וחבריו שתורתן אומנתן פטורים מן התפלה ובסי' ק"ו כתב מג"א בס"ק ד' שאסור להם להתפלל ע"ש ולהכי צריך הכא הגמ' ללמוד ת"ת מעבודה שאפי' רשב"י וחבריו מבטלין ת"ת וקורין המגילה אע"ג שמגילה ג"כ רק דרבנן כמו תפלה:

שם ס"ק ד' כדי כו' ומיהו זה יש לדחות. פי' מחה"ש דשאני התם דאיכא ד' דברים כהן ונזיר ופסח ומילה לא דחי כ"א שאין לו קוברים כלל עכ"ל משמע שמפרש דמה שאמרי' בגמ' ולאחותו שהיה הולך לשחוט פסחו דקאי אלעיל שנזיר וכה"ג הולך לשחוט פסחו והיה יכול מחה"ש לחשוב ה' דברים כהן וכה"ג כמו שחושב רש"י במגילה דף ג' ע"ב ד"ה ולאחותו כה"ג יש לו ב' קדושות והנה בסנהדרין דף ל"ה ע"א פי' רש"י בד"ה ולאחותו שהיה כה"ג ונזיר והולך לשחוט פסחו ובתוס' שם ד"ה הרי מפרשים שמיירי שאינו כה"ג ונזיר ובברכות דף י"ט ע"ב מפרשים תוס' בד"ה ולאחותו שכ"ג ונזיר הולך לשחוט פסחו ועי' בתוס' שם ד"ה אמרת ולפענ"ד שתוס' בשבועות שם סברי דלאחותו לא קאי אכה"ג ונזיר דתוס' מביאים ראיה דבגנאי קטן אין דוחה בשב ואל תעשה מלאחותו דקבורת קרובים דהוי גנאי קטן אין דוחה שחיטת הפסח וא"א דלאחותו מיירי שהיה כה"ג ונזיר א"כ איכא למימר דהתם לא דחי קבורת קרובים משום שיש כמה קדושות אבל איסור אחד נדחה מפני כבוד הבריות אפי' בגנאי קטן ועוד דא"א דלאחותו מיירי בכ"ג ונזיר אם היו מטמאים באחותו הוי קום ועשה ולהכי אין דוחה אפי' בגנאי קטן אבל התם בשבועות בצורבא מרבנן שלא ילך להעיד באיסורא הוי שב ואל תעשה לתירוץ קמא בתוס' שם ואע"ג דרש"י ותוס' בברכות שם כתבו דטומאת קרובים בכהן וטומאת כהן

במת מצוה לא הוי קום ועשה דאמרי' שלא נצטוה כלל על טומאות הללו ע"ש אבל כה"ג ונזיר שמוזהרים על טומאת קרובים ואי מטמאי להם הוי קום ועשה א"ו מוכח שתוס' בשבועות שם מפרשים דלאחותו לא קאי על כ"ג ונזיר וכן יראה במגילה שם דאיתא שם דתניא ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה הולך לשחוט את פסחו ושמע שמת לו מת יכול יטמא כו' וא"א דמיירי שכ"ג ונזיר הולך לשחוט מאי קאמר יכול יטמא היכי ס"ד שכ"ג ונזיר יטמא הא הם מוזהרים על טומאת קרובים ואטו בשביל שהולך לשחוט פסחו מגרע גרע א"ו דמיירי שאדם שאין כהן גדול ונזיר הולכים לשחוט וכן יראה מרש"י שם ד"ה אמרת כו' ולפענ"ד כוונת מג"א דיש לדחות ולומר דמגילה לא עדיפא מקבורת קרובים והא דאמרי' דעבודה עדיפי מקבורת קרובים הוא משום דאם יטמא לקרובים ידחה עבודה לגמרי ובמקום שידחה עבודה לגמרי עבודה עדיף ממגילה כמ"ש הרב"י בשם הר"ן ותוס' וכמ"ש רמ"א:

סימן תרפח

ט"ז ס"ק א' כרכים כו' אבל הר"ן לא פי' כן כו'. ולפענ"ד ד' הרב"י נכונים דבגמ' שם משמע דקושית הגמ' אלא שושן כמאן קאי רק על תנא דידן ולא על ר"י בן קרחא דהא על הקושי' ותנא דידן מ"ט לא אמר כר"י ב"ק קאמר הגמ' אלא שושן דעבדא כמאן וא"א כדברי ט"ז שקושית הגמ' על שושן וגם על המוקפין א"כ קשה נמי לר"י בן קרחא אמאי תקנו דשושן ומוקפין מימות אחשורוש יעשו בט"ו דלפי' הרב"י ניחא דלא פריך הגמ' לריב"ק דגם המקשן ידע דבשושן עושין בט"ו שלא נחו בי"ד כדכתיב במגילת אסתר ומוקפין מימות אחשורוש הוי כשושן שהיה מוקף מימות אחשורוש אבל לתנא דידן דא"ל פרזי פרזי א"כ הוא גזירת הכתוב דפרזים בי"ד ומוקפין מימות יהושע בט"ו א"כ קשה על שושן וכן פי' רש"י אי ילפי' גזירה שוה האיך יעשו אותן שבשושן בט"ו ומשני הגמ' הואיל ונעשה בו נס ופי' רש"י ע"כ לא נחו עד ט"ו וכן קבעו לדורות פי' דאע"ג דגזירת הכתוב שהפרזים יעשו בט"ו אפ"ה עושים שושן בט"ו שאנשי כנה"ג קבעו לשושן לדורות שיעשו בט"ו כמו בשעת הנס:

שם מג"א ס"ק ו' ולא כו' מצוה שאנו עושים מספק כו' נראה כוונת מג"א דבשלמא בב' י"ט של גליות אי לאו תקנת חכמים לא היינו עושים ב' ימים דאנן בקיאין בקביעא דירחא א"כ מברכין על תקנת חכמים אבל בכיסוי דם של כוי או לקרות המגילה בב' ימים בספק מוקף בלי תקנת חכמים נמי אנו עושין מחמת ספק אבל קשה לי דבשבת דף כ"ג ע"א

פריך הגמ' מדמאי דלא מברכין ומברכין בי"ט של גליות ע"ש ולדברי מג"א לא דמי דמאי ליו"ט דבדמאי בלי תקנת חכמים נמי צריך להפריש שמא אינו מעושר:

שם ס"ק י' ואין כו' ועי' בגמ' דף י"ז כו'. פי' מחה"ש דאיתא התם פלוגתא דרב ושמואל בי"ד שחל בע"ש שמואל אמר קורין פ' זכור למחר בשבת כיון דאיכא מוקפים דעבדי בט"ו זכירה ועשיה בהדדי וע"כ הא דמוקפין עבדי בט"ו אינו ר"ל קריאת המגילה דאין קורין המגילה בשבת אע"כ צ"ל דר"ל הסעודה עושים בשבת עכ"ל ולפענ"ד קשה דלפירוש מחה"ש האיך כתב מג"א לעיין בדף י"ז הא פלוגתא דרב ושמואל לענין פ' זכור הוא בדף ל' ולפענ"ד דמה שמרמז המג"א לעיין בדף י"ז הוא להשיב על ראית הרלב"ח דשם יליף הגמ' דלא יצא למפרע דאיתקש זכירה לעשייה מה עשיה למפרע לא כו' ופי' רש"י שזמנם למפרע לא דא"א שיהא ט"ו קודם לי"ד א"כ מה שאמר עשיה למפרע לא היינו נמי לענין זמן דליכא למימר דהא עשיה למפרע לא לענין מקרא מגילה דהא בדף ד' ס"ל לת"ק דר' יוסי בחל להיות בע"ש מוקפין קורין ביום ה' ועיירות קורין בע"ש א"כ היכי פשיטא לגמ' דעשי' למפרע לא א"ו צריך לומר דט"ו נקרא יום עשי' אע"ג שעושין ביום אחר הוי תשלומין לט"ו כמ"ש מחה"ש:

שם המחה"ש כתב בשם הפר"ח דאין לטלטל המגילה בשבת וכתב מחה"ש דזה דוקא כשחל יום ט"ו בשבת דזמן קריאה למוקפין ואין קורין משא"כ לדידן כשחל י"ד ביום א' ושבת הוא י"ג ואין זמן קריאה ודאי דמותר לטלטל המגילה ע"ש ולפענ"ד אפשר דלמאי דכתב מג"א בסי' תרצ"ב ס"ק ו' דאפי' בשבת היה מותר לקרות המגילה מפלג המנחה והיינו כשחל י"ג בשבת רק שאסור דאין קורין המגילה בשבת ע"ש ומש"ה אסור לטלטל המגילה בשבת זה:

סימן תרפט

מג"א ס"ק ג' חרש כו' וכ"מ בגמ'. פי' בגמ' דף י"ט ע"ב מדמה ק"ש למגילה א"כ כי היכי דגבי ק"ש פסקי' כר' יהודא לא השמיע לאזנו יצא ה"נ במגילה יוצא בקריאת חרש והרב"י כתב שיש לתמוה על הרי"ף והרמב"ם והרא"ש שפסקו שאינו יוצא בקריאת חרש וצ"ל דמגילה שאני משום פרסומי ניסא ומ"מ הדבר דחוק דבגמ' קאמר דק"ש ומגילה שוין מנ"ל לחלק ביניהם עכ"ל והמחה"ש כתב דדברי הש"ס לא סלקא להלכה רק לשקלא וטריא אך פשטות משמעות דברי הש"ס משמע דמגילה וק"ש שוין וכמו דבק"ש יצא ה"ה השומע מהחרש המגילה יצא כדברי הב"ח עכ"ל לפענ"ד נוכל לומר דהא דר' יהודא מכשיר גבי ק"ש בלא השמיע לאזנו מיירי ביכול לשמוע ודיבר בנחת שאין יכול לשמוע

דראוי לבילה אין בילה מעכבת אבל בחרש הקורא המגילה הוי אינו ראוי לבילה ולכן בילה מעכבת ואין יוצא השומע מהחרש אבל חזינן דהגמ' במגילה שם ובברכות דף ט"ו ע"א לא מחלק בהכי אכתי קשה להרי"ף והרמב"ם והרא"ש ואפשר לתרץ דלכן פסקו דלא כסוגית הגמ' דהרב"י כתב בשם בה"ג דגרס במגילה דף ד' ע"א אריב"ל נשים חייבות בשמיעה א"כ מסתברא דאע"ג דאנשים חייבים בקריאה מ"מ מחוייבים גם בשמיעה כמו נשים דלא מסתברא דחכמים תקנו באנשים בקריאה בלא שמיעה ובנשים שמיעה א"ו דאנשים חייבים בקריאה ובשמיעה ונשים קילו בחד צד שחייבים רק בשמיעה: שם ס"ק ה' אינם כו' דשאני מגילה כו'. ולפענ"ד אפשר דהפוסקים שסוברים שנשים אין מוציאות אנשים דסברי כתירוץ תוס' מגילה דף ד' ע"א בד"ה שאף הן הי' כו' דמשום טעמא שאף הן היו באותו הנס לא מחייב אלא מדרבנן ולכן לא יוכל האשה דהוי תרי דרבנן להוציא את האיש דהוי חד דרבנן כמ"ש תוס' במגילה דף י"ט ע"ב בד"ה ור"י מכשיר כו' דקטן שהגיע לחינוך אינו מוציא הגדול דתרי דרבנן לא יוכל להוציא חד דרבנן, כמ"ש המג"א בס"ק ד' ומטעם זה גם בחנוכה אין האשה יכולה להדליק בעד כל בני הבית:

שם ס"ק ז' שאינה כו' דס"ל כמ"ד כו'. המחה"ש פי' דס"ל דנשים אינן מחויבות כ"כ כמו אנשים וקשיא לי מ"ש גבי נר חנוכה דפסקי' סי' תרע"ה סעיף ג' אשה מדלקת ופי' מג"א בעד כל בני הבית ע"ש ומ"ש במגילה שאינה מחויבת כמו אנשים כמו שמקשה מג"א בס"ק ה' וכאן לא שייך תירוצו דהא רמ"א כתב שאינה חייבת וכמ"ש מחה"ש וצ"ע תרצ מג"א ס"ק א' בין כו' דהברכה תהיה בעמידה מדברי מחה"ש בסי' ח' ס"ק ב' משמע קצת דהברכה אינה צריכה בעמידה רק בברכת המצות שעשיית המצות הוא בעמידה אבל מדברי מג"א שם משמע דאין לחלק דאל"כ לא מקשי מחלה דהא הפרשת חלה אין צריך להיות בעמידה ועי' מה שכתבתי שם:

שם ס"ק ה' אפי' כו' דהרשב"א הוכיח כו'. הרב"י כתב דרשב"א הוכיח דר' חלבו מיירי בדיעבד מדפריך בדף ח"י ע"ב על דתנן היה כותבה מדר' חלבו ע"ש ולפענ"ד אפשר להוכיח מדר' חלבו גופא בדף י"ט ע"א דאמר ר' חלבו הלכה כדברי האומר כולה ואפילו למ"ד מאיש יהודי צריכה שתהא כתובה כולה ולכאורה פשיטא דאפי' למ"ד מאיש יהודי ולמ"ד מאחר הדברים ולמ"ד מבלילה ההוא דלכתחילה צריך לקרות כולה וכן דייק הלשון במתניתין מהיכן קורא ויוצא בה י"ח משמע בדיעבד פליגי אבל לכתחילה כ"ע סברי דצריך לקרות כולה ולפ"ז צריך ע"כ לומר מה דאמר ר' חלבו דצריך שתהא כתובה כולה אפי' למ"ד מאיש יהודי היינו אפי' בדיעבד פסול עד שתהא כתובה כולה דהא לכתחלה צריך לקרות נמי כולה ומ"ש מחה"ש דאין כוונת המקשן מהכרח הברייתא

דא"כ הו"ל להביא הברייתא ולפענ"ד דמברייתא לא יכול להקשות דנוכל לומר דלהכי פוסל בברייתא אין רשומן ניכר דהוי קורא על פה וכן משמע בגמ' שם השמיט סופר וקרא הקורא כמתורגמן דהינו ע"פ יצא ופריך הגמ' מברייתא היו בה אותיות מטושטשות דפסול ומשני הא בכולה הא במקצת דמשמע דברייתא פוסל בקורא כולה ע"פ והא דמכשיר הברייתא בקורא מקצת היינו ע"פ ולהכי על הא דקאמר דכתב פסוקא וקרי לה לא היה יכול להקשות מהברייתא דהיו בה אותיות מטושטשות דהתם פסול משום דקורא ע"פ אבל בכתב פסוקא כו' דאינו קורא ע"פ נוכל לומר דכשר ולהכי מקשה מר' חלבו דאמר אפי' למ"ד מאיש יהודי צריך שתהא כתובה כולה דמשמע אפי' מה שלא קרא צריך שתהיה כתובה:

שם ס"ק ו' לא כו' משמע כו' ומתשו' הרשב"א שכתב הרב"י לא משמע כן שכתב שכל מי שתופס מגילה פסולה ולקרות עם הש"ץ גרע מב' שקראו מפני שנותן דעתו בקריאתו באותה מגילה ע"ש משמע דהוא עצמו נמי אין שומע מש"ץ כשהוא קורא:

שם ס"ק י"ז הכל כו' אפי' בין פסוק לפסוק כו'. מדברי הרב"י משמע שרק בין פסוק לפסוק לא יפסיק רק כדי נשימה אבל בתוך הפסוק רשאי להפסיק טפי ע"ש מ"ש בשם שבולי הלקט:

שם ס"ק כ' ומברך ואם רצה כו'. בהגהות מנהגים ס"ק נ"ו לא משמע כן וזה לשונו ופעם אחד התחיל החזן הברכה קודם שגללו וגער בו מהרי"ל עד אשר כרכה כולה ואז הוזקק לחזור ולברך:

שם סעיף י"ג הרב"י כתב שהטור סתם דבריו כיון דמצות צריכות כוונה ע"ש וכן פסק הרשב"א שכוון לבו לצאת ידי חובתו והיינו למ"ד דמצות צריכות כוונה בסי' ס' סעיף ד' וצ"ע דהמג"א שם ס"ק ג' כתב דבמצוה דרבנן לכ"ע אן צריך כוונה וצריך לומר כמ"ש תר"י ספ"ק דברכות דמצוה דהוא רק באמירה לכ"ע צריך כוונה ע"ש ועי' מה שכתבתי בסי' ס':

שם סעיף י"ח מגילה כו' ואם קראו בצבור יכול לקרות אפי' לכתחילה ביחיד. קשיא לי שתוס' ורא"ש מגילה דף ה' ע"א מביאים ראיה דהלכה כרב דקורין ביחיד מר"י דף י"ט דמסיק הא ביחיד אלמא שקורין ביחיד ע"ש וקשה דילמא מיירי ר"י ביחיד שקורא בעיר שכבר קראו בצבור ובזה אפי' רב אסי מודה דקורא ביחיד דהא אנן מחמירין כרב אסי ואפ"ה כתב רמ"א דבמקום שקורין בצבור יחיד קורא לכתחילה ביחיד ש"מ דבכה"ג אפי' רב אסי מודה:

סימן תרצא

נראה לפענ"ד לפרש מה שכתב רש"י מגילה דף ח"י ע"ב בד"ה מיגרס גרי' שגורות בפי הכל עכ"ל דלהכי כתב רש"י שגורות בפי הכל משום דקשיא בגמ' שם דאמרינן שם אע"ג דדברי תורה היו מישן אצל ר' מאיר ואצל רב חננאל אפ"ה אסור להם לכתוב שלא מן הכתב אם לא בשעת הדחק ואמאי שרי לסופרים לכתוב תפילין ומזוזות שלא מן הכתב משום דמגרס גריסין ולכן פי' רש"י דתפילין ומזוזות שאני ששגורין בפי הכל אבל דברי תורה שהיה רק מיושרין אצל ר"מ ור' חננאל ולא בפי הכל אסור אפי' לר"מ ור"ח לכתוב שלא מן הכתב ועי' במג"א בסי' מ"ט ס"ק א' שאע"ג שאין פרשת תפילין שגור רק לסופרים אפ"ה הוי כשגור בפי הכל ועי' מה שכתבתי בסי' קמ"ד: שם מג"א ס"ק י' בחומש כו' אבל בחומש שלנו כו'. ואפשר דלמ"ש מג"א בסי' קמ"ג ס"ק ב' דאם אין ס"ת שקורין בחומש שלנו הש"ץ בקול רם ע"ש א"כ ה"נ הכא יקרא המגילה הש"ץ מתוך החומש והנה הרב"י כתב דלהפוסקים דסוברים דמברהים על לולב יבש ה"ה דמברכים בקורא מתוך החומש והרב"י דפסק בסי' תרמ"ט סעיף ו' דאין מברכין על לולב יבש לכן פסק כאן דאין מברך בקורא מתוך החומש אבל צ"ע על רמ"א דכתב שם דנוהגין לברך על לולב יבש א"כ היה לו לרמ"א נמי לכתוב הכא שיברך כשקורא מתוך החומש:

סימן תרצב

הרב"י כתב טעם לרמב"ם שסובר שאין מברך ביום שהחיינו כמו בסוכה שאינו צריך לברך ביום וצ"ע במה שמדמה מגילה לסוכה דמגילה עיקר מצותה ביום כמג שהוכיחו תוס' במגילה דף ד' ע"א ד"ה חייב כו' בראיות ברורות ובסוכה הוי איפכא דבלילה יותר חיוב מביום כדאיתא בסי' תרל"ט סעיף ג' ובסעיף ה' ועי' בחיי אדם כלל קנ"ה סעיף כ"ד מ"ש בשם הגר"א דאע"ג דעיקר מצותו ביום מ"מ כיון שבירך בלילה יצא דלא גרע מבירך אסוכה ולולב בשעת עשי' והחיי אדם כתב דלמאי שכתב הרא"ש בשם הר"ש מאייברא דדוקא בשעת עשי' ולא אחר עשי' והרא"ש כתב דמ"מ כשבירך בשעת מצותו כגון בלולב ביום ראשון יצא ע"ש ולפענ"ד לא דמי מגילה לסוכה דגבי סוכה עיקר ברכת שהחיינו בשעת עשי' כדאיתא בסוכה דף מ"ו ע"א ובסי' תרנ"א ותוס' והרא"ש כתבו שם דאם בירך בשעת עשי' אע"ג שהוא בחול פוטר אפי' שהחיינו שצריך לברך משום יו"ט ע"ש וכיון דמוטל עליו לברך שהחיינו בשעת עשי' כל אימת דמברך שהחיינו לאחר עשי' יצא אבל בשאר מצות דאין מברכין שהחיינו כמ"ש תוס' בסוכה שם ד"ה העושה דאין מברכין שהחיינו בעשיית ציצית ותפילין ומג"א כתב בסי' תרמ"א דאין מברכין

שהחיינו על עשיית שופר ומגילה א"כ אין חיוב שהחיינו של מגילה עד שקרא וכיון דעיקר קריאה ביום מברך נמי שהחיינו ביום:
שם מג"א ס"ק ב' וי"א כו' להתחיל בראש כו' צ"ע דבסי' ק"מ סעיף א' פסקי' דשני יתחיל ממקום שהתחיל ראשון וכתב המג"א שם הטעם משום הבר קורא בתורה לא בירך בשביל כל הקהל רק להוציא את עצמו כמו שפי' מחה"ש שם לכן פסקי' בסי' תקפ"ה גבי שופר דשני יתחיל ממקום שפסק הראשון דברכת שופר עשה בשביל כל הקהל א"כ צ"ע במגילה דבירך נמי בשביל כל הקהל לימא נמי דיתחיל ממקום שפסק ראשון כמו גבי שופר וצ"ע במג"א שכתב בסי' תקפ"ה דבתורה צריך להתחיל בראש משום תורת ה' תמימה: שם ס"ק ז' מפלג כו' כל המצות נדחים מפניה כו' צע"ק דלענין דחיית המצות מפני מגילה היינו דוקא לענין קדימה אבל לענין לדחות אדרבה כל המצות עדיפי ממגילה כדאיתא בסי' תרפ"ז סעיף ב' ברמ"א והכא בחשש שמא תחטפנו שינה ויבטל לגמרי ואז בודאי צריך לחוש יותר במצות דאורייתא כגון ק"ש וכדומה ממה שיש לחוש שתבטל המגילה:

סימן תרצג

בספר לשון חכמים מסופק כיון דאמרי' במגילה דף י"ד ע"א דאין אומרים הלל בפורים ואמר ר"נ דקריאתה זו הלילי' ורבא משני דאכתי עבדי אחשורוש אנן ועוד תי' אחר בגמ' שם אם אדם הוא במקום שאין שם מגילה אם צריך לקרות את ההלל כדי לצאת דברי ר"נ דלר"נ משמע שאם אין קורא המגילה צריך לקרות את הלל ע"ש הנה המג"א בס"ק ב' כתב הטעם משום דאכתי עבדי אחשורוש א"כ פשיטא דאין לקרות הלל במקום שאין מגילה אבל הרמב"ם בפ"ג מהל' מגילה וחנוכה הל' ו' כתב ולא תקנו הלל בפורים שקריאת המגילה הוא ההלל ע"ש א"כ יש להסתפק בקריאת ההלל במקום שאין מגילה:

סימן תרצד

ברמ"א ומאחר ששלשה פעמים כתיב בפרשה תרומה יש ליתן שלשה וצ"ע דהא אפי' בזמן המקדש לא היה מצוה רק ליתן מחצית שקל אחד בכל שנה לקנות בהן קרבנות צבור כדאיתא במשנה ד' פ"ק דשקלים וברמב"ם בפ"א ובפ"ד מהל' שקלים ומה שכתוב בפרשה ג' תרומות פי' רש"י בחומש בסדר כי תשא פרשה ל' פסוק ט"ז שג' תרומות אחת תרומת אדנים שנתנו כל אחד ואחד מחצית השקל והשנית מחצית השקל והן לקנות מהן קרבנות צבור של כל שנה ועל אותה תרומה נאמר לכפר על נפשותיכם שהקרבנות

לכפרה הן באין והשלישית היא תרומת המשכן ולא היתה יד כולם שוה אלא איש מה שנדבו לבו עכ"ל א"כ נמי מוכח דלא היו נותנים לצורך קרבנות רק מחצית שקל אחד ואפי' אז בזמן בנין המשכן לא היו נותנים ג' מחצית השקל רק שתים לצורך האדנים ולצורך קרבנות צבור כי תרומת המשכן לא היו נותנים מחצית השקל כלל רק כפי נדבת לבו ולא היה צריך ליתן מחצית דוקא: שם מג"א ס"ק ג' מבן כו' במקום דנהיגי כו'. המ"ב שם כתב דלהכי רשאי ליתן לחזן דהוי לספק צרכי חזן ע"ש וכ"כ מג"א בסי' ש"ו ס"ק ט"ו דאפי' אם החזן עשיר מותר לנדור בשבת עבור החזן דהוי צורך מצוה כיון שנותנים לו כדי שיתפלל ע"ש אבל צע"ק דהא בס"ק א' כתב מג"א דלא יתן ממעות מעשר משום דהוי פורע חובו ממעות. מעשר כמ"ש מחה"ש א"כ ה"נ פורע חובו להספיק שכירות החזן ממעות מחצית השקל ואולי יש לחלק ולומר דמעות. מחצית השקל אין מצוה כ"כ כמו מתנות לאביונים אבל צ"ע דהמג"א כתב דלא נפקי בזה ידי מתנות לאביונים אא"כ מחלקים מהם לעניים א"כ הוי פורע חובו דמתנות לאביונים ממעות מחה"ש ונתינת מחה"ש בודאי הוי עכ"פ חיוב כמו מעות מעשר:

סימן תרצה

בספר הגהות רע"א כתב בשם טורי אבן באבני שוהם שמסתפק אם שלח ב' מנות לאיש עני אם יוכל לחשבם לתרתי שלוח מנות דגם העני בכלל איש לרעהו ולקיום מתנות לאביונים ואם נותן עוד מתנה לעני א' יצא עכ"ל ולפענ"ד נפשט הספק ממגילה דף ז' ע"א ר"י נשיאה שדר ליה לר' אושעיא אטמא דעיגלא תלתא וגרבא דחמרא שלח לי' קיימת בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים ע"ש א"כ ש"מ, בהדיא דיוצא בזה שלוח מנות ומתנות לאביונים אם נותן עוד לעני אחד:

שם מג"א ס"ק א' ובסעודה כו' אפי' כשחל במ"ש כו' וצ"ע מאי אפי' דהא בכל מוצאי שבת של כל השנה מצוה לאכול כדאיתא בסי' ש' ע"ש:

שם ס"ק ט' אומר כו' דאטו מי עדיף מתפלה כו'. ולפענ"ד יש לומר דעדיף מתפלה דתפלה לא נתקן משום פורים דהא מתפלל תפלת חול ובכל יום נמי מתפלל אבל הסעודה נתקן משום פורים וכיון דהסעודה בא משום פורים צריך לחזור אם לא אמר על הנסים כמו דאיתא בסי' קפ"ח דבשביל דצריך לסעוד בשבת ויו"ט צריך לחזור ולברך בהמ"ז אם לא הזכיר רצה בשבת או יעלה ויבא ביו"ט ע"ש והרב"י כתב בסי' תרפ"ב דלהכי אם לא הזכיר על הנסים בחנוכה ופורים בתפלה דאין מחזירין משום דלאו דאורייתא נינהו ע"ש א"כ מהאי טעמא נמי אם לא אמר על הנסים בפורים בבהמ"ז דאין מחזירין משום דלאו

דאורייתא היא ואפשר בבהמ"ז חמיר ומחזירין כדאיתא בסי' תרצ"ו סעיף ז' דלשמוח בפורים דברי קבלה שהם כדאורייתא:

שם ס"ק י"ב ב' מנות כו' וכ"מ קצת ברש"י כו'. כוונתו ממגילה דף ז' ע"ב אביי בר אבין ורב חנני' בר אבין מחלפי סעודתייהו להדדי ופי' רש"י זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשני' סועד חבירו עמו ותמה הרב"י על דברי רש"י דא"כ לא היו מקיימים משלוח מנות ולכן כתב מג"א דא"א דאם אוכל על שולחן חבירו פטור משלוח מנות א"כ לא היה זה שאוכל עם חבירו מחויב לשלוח מנות וחבירו היה מקיים משלוח מנות במה שהניח לזה לאכול עמו וצ"ל שהמג"א סבר כמ"ש ד"מ ס"ק ד' דלמשלוח לאו דוקא אלא ה"ה אם אוכל עם חבירו דמ"ש שאוכל עמו בביתו או ששלחה אליו ע"ש והל"מ בפ"ב מהל' מגילה מתרץ דברי רש"י וז"ל דהיו עושים כך זה היה נותן סעודתו לחבירו במתנה בשנה זו ואחר שהיה שלו אז חבירו כשהיה נותן לו מאותה סעודה והיה טועם עמו נמצא שגם הוא נותן לו כיון שכבר היתה קנויה לו במתנה:

שם סעיף ב' חייב כו' לברוך מרדכי. הרב"י כתב בשם תוס' ארור המן כו' ארורה זרש ברוכה אסתר כו' בין ארור המן לברוך מרדכי בלבד אפי' שתי טובא לא טעי ע"ש עוד פי' אחר:

שם ט"ז ס"ק ב' וי"א כו' דרבה שחטיה כו'. צ"ע דמשמע דט"ז מביא דברי הר"ן פי' לדברי רמ"א והרב"י כתב שהם דעות חלוקות דלהר"ן שנדחה מימרא דרבא אין צריך לשתות כלל ושאר פוסקים פסקו כרבא וסוברים שאין צריך להשתכר רק שישתה יותר מלמודו כדברי רמ"א:

שם צ"ע דבספר הגהות רע"א כתב בשם תה"ד שמה שחוטפים הבחורים משום שמחת פורים אין בזה משום גזל ע"ש וצ"ע דהרב"י כתב נמי כן בשם תה"ד וכתב הרב"י דהיינו לדידהו שהיו נוהגים כן אבל אנו שאין נוהגין כן הוי גזל:

סימן תרצו

מג"א ס"ק ג' סימן ברכה כו' אבל הרא"ם כתב כו'. לפענ"ד נראה דהרב"י לשיטתיה והרא"מ לשיטתי' דהמג"א כתב בס"ק ב' דבב"י משמע דדוקא במקום שנהגו שלא לעשות אין רואה סימן ברכה והרא"מ כתב דאפי' במקום שנהגו לעשות אין סימן ברכה והנה במגילה דף ה' ע"ב מוקי הגמ' דאיתא שם דרב חזיא להההוא גברא דהוי קא שדי כיתנא בפוריא ולטיי' ולא צמח כיתני' דמיירי במקום שנהגו שלא לעשות ע"ש ולכן להרב"י דסבר דהא דאמרי' אין רואה סימן ברכה רק במקום שנהגו שלא לעשות שפיר כתב

דאם זרע לא מצמיח כמו דאיתא במגילה שם אבל הרא"מ שסבר דאפי' במקום שנהגו לעשות אין רואה סימן ברכה אין ראיה ממגילה שם דמפסיד דשאני התם דהוי במקום שנהגו שלא לעשות ובכה"ג מפסיד ג"כ א"כ נוכל לומר דבמקום שנוהגין שלא לעשות גם הרא"מ מודה דמפסיד ג"כ וקצת קשה דבגמ' שם משמע דבשביל קללת רב לא צמח כיתני' אבל בלא קללה היה מצמיח אף במקום שנהגו איסור כמ"ש מחה"ש בס"ק א' דהעושה בפורים אין משמתין אותו ע"ש אבל בהגהות מיימוני בהל' מגילה פ"ב כתב וז"ל בשאלתות כתב דמאן דעביד עבידתא באתרא דלא נהגו משמתין ליה מעובדא דרב דלטיי' עכ"ל:

שם ס"ק ט' עולה כו' ואפי' מת בפורים וכמ"ש סי' תקמ"ח סעיף ב'. וכתב מחה"ש וז"ל לא ידעתי מאי אפי' וקצת איפכא מסתברא ואפשר נדפס בטעות וצריך לציין על מ"ש רמ"א וי"א שאין אבילות נוהג בפורים עז"ק אפי' מת בפורים דהוי לי"א דאורייתא עכ"ל ולפענ"ד צ"ע מ"ש דמג"א קאמר דאפי' מת בפורים דהוי יום ראשון דאינו נוהג אבילות הא זה מפורש ברמ"א דאפי' אבילות יום ראשון נדחה פני פורים ולא הוצרך מג"א להשמיענו ועוד דלפי' מחה"ש קשה מ"ש מג"א וכמ"ש סי' תקמ"ח ס"ב הא אין שייכות להתם דשם לא איירי מאבילות יום ראשון ולפענ"ד נראה כוונת מג"א דבסי' תקמ"ח סעיף ב' איתא דהקובר מתו ברגל אין הרגל עולה אבל יו"ט שני עולה למנין שבעה לפי שיו"ט שני הוא מדרבנן ה"נ במת בפורים אע"ג שלא התחיל אבלות עדיין דבפורים אין נוהג אבלות אפ"ה פורים עולה לו לפי שהוא דרבנן:

שם ס"ק ח"י מותר כו' וכתב הלבוש כו' ולי נראה כו' ובד"מ ס"ק ד' מחלק נמי כה"ג וז"ל ואין להקשות מהא דאסור לעשות סעודת פורים בשבת דשאני התם דאין עשיית סעודה בשבת תלוי' בב"ד ולא מקיים מה שכתוב ימי משתה אבל בכה"ג שהכל בא ע"י שמחה שעושין מעצמן:

שם שיעשה החופה ביום י"ג כו'. אבל בד"מ כתב דלמ"ד דאסור משום אין מערבין שמחה בשמחה אפי' ביום י"ג אסור דאז סעודת הנשואים בליל פורים והא דמותר לישא בערב הרגל היינו כשהסעודה מבעוד יום ע"ש:

סימן תרצז

הרא"ש בפ"ק דמגילה דין ז' כתב לפרש הסוגיא דף ז' ע"ב במתניתין קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה כו' אין בין אדר הראשון לאדר השני אלא קריאת המגילה ומתנות לאביונים דסיפא אריש קאי היכא דקרא המגילה בי"ד ונתעברה השנה אז אין

בין אדר ראשון לשני אלא מקרא מגילה ומתנות אבל כל שאר דברים שעשאו בראשון ושוב נתעברה השנה אין צריכין לחזור ולעשות בשני והיכא דנתעברה השנה קודם אדר הראשון אז הוי אדר הראשון כמו שבט ומה דאיתא בגמ' ושוין בהספד ותענית שאסורין בזה ובזה מפרש הרא"ש דאם קראו המגילה בי"ד ובו ביום עברו השנה אסור בהספד ותענית אבל בשאר שנה מעוברת נראה לי שמותר בהספד ותענית עכ"ל ולא אוכל להבין כי לכאורה דוחק להעמיד סוגיא שם כפי' הרא"ש דרב פפא מוקי שם דתנא קמא סבר לכתחילה בשני ואי עביד בראשון עביד ור' אליעזר ב"י סבר אפי' מקרא מגילה לכתחילה בראשון משמע דידע כבר בראשון קודם י"ד שתהיה מעוברת דאי לא ידע בי"ד בראשון דתהיה מעובר א"כ האיך שייך לכתחילה דאם לא ידע אכתי דתהיה מעוברת פשיטא שצריך לעשות פורים בי"ד באדר גם מה שכתב הרא"ש דמה דאסר בהספד ותענית בראשון היינו אם קראו המגילה בי"ד ובו ביום עברו השנה הוא לכאורה דוחק כי סתם תענית הוא מה שקיבל מבעוד יום כדאיתא בסי' תקס"ב סעיף ה' וכיון דכבר קרא המגילה וסבר שפורים בו ביום א"כ לא קיבל התענית ביום שלפניו ואם עברו בו ביום אפי' הוא מותר להתענות אי אפשר להתענות דהא לא קיבלה מבעוד יום ותוס' שם בד"ה ור"א בר יוסי כתבו ויש שנוהגין לעשות ימי משתה ושמחה בי"ד ובט"ו של אדר ראשון ולא נהירא דהא אמרי' בגמ' הא לענין הספד ותענית שוין מכלל דשמחה ומשתה ליכא ע"ש ולפענ"ד צ"ע דבדף ה' ע"ב אמרי' שמחה מלמד שאסורים בהספד משתה מלמד שאסור בתענית משמע, דאם לא כתב בפורים עצמו שמחה ומשתה היה מותר בפורים בהספד ותענית ורק משום דכתיב משתה ושמחה אסור בהספד ותענית א"כ א"א בי"ד ובט"ו שבאדר ראשון אין נוהג משתה ושמחה א"כ מנ"ל לאסור בהספד ותענית דהא האיסור של הספד ותענית לא ידעינן רק מדכתיב משתה ושמחה א"ו מוכח דמדאמרי' דאסור בהספד ותענית בי"ד שבאדר ראשון גם משתה ושמחה נוהג בו ולכן מסיים רמ"א וטוב לב משתה תמיד: